BSB Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Philippus <de Bergamo>

Speculum regiminis - BSB Clm 14004

Regensburg 1475/76
Clm 14004
urn:nbn:de:bvb:12-bsb00045306-7
BSB-Hss Clm 14004

00045306

PHILIPPI a TEN
GAND
Catho glossatore
Sæc. XV.

00045306

Cod. lat.
14004

Cod. lat. 14004

Monasterii S Emmerami Ratisbonae

Omne qd facitis m uerbo aut opere omnia in nomie dñi ihesu xpi facite gratiam agentes deo ad Colossenses iij° xxvi·q·v·Non licet Doctor egregius Augustinus volens diuinum auxilium necessitate in humanis actibus declarare loquitur sub hac forma dicens Qui sine saluatore saluus velit habere et sine vera sapia extimat se prudente fieri posse non sanus sed egens est nō prudens sed stultus qui etsi cuncta die assidua laborabit et in rectitate noxia stultus et demens permanebit Hec legunt in canone actuu sine saluatore ff·xxvj·q·ij· Et ideo paulus apls diuino edocte pdicator xxvj·q·i·pdicator sito pleno flamme xxxij·q·ij·btus doctor xxxvij·dis·turbati Et uas electionis solidum xxxj·dis·quinius et ra sacrosita·xxxxij·q·v·Et paulus Que libet instruit opantem vt primo nomīs diuinum implorem suffragiu deuote quod sepe ret posse obtinere gra xpi liberali in verbis assumptis dicens Omne qd facitis in verbo aut ope In quibus verbis series pmissa tabule et eius consummatio designatur Quo ad dei auxiliū implorandū oputor qlibet informat Secundo ut ad opus intentum huiusmodi tui fiducia accedatur Tercio ut opis consummati xpi deo gra debita referat Quo primū mens humana ad summa dirigitur Quez z^m opus laboratis in mfiora disponit Quo z^m impensi brisicy intente rependitur Quorum tangitur cum dicit Omne quod facitis in ubo aut ope omīa In nomie dñi nri ihu xpi Quo m cui dicit facite ihu cui subiungit gras agentes deo Circa primū Est sciendū qd deus est omnium rerū principium Vnde in decretis firmiter de summa trinitate de sepo dicit Ego sum pn^m et nouiss^m et ih° iij° cal· ij· Johis viij° Item de consec· d· iij· In quibus aut· Juxta finem Est enim trialiter omne fundamentum i· Cor iij° i· q· i· Cū paulus de pe dis· ij· firmū Et in decreto vltio de ppbrio baptis In quo eni vnumq monemur et stimo Actexden° xxvj· q· vij· Non obstuerit fine Ad ipm igitur est confugiendū qui curare pot ame passiones de conse· di· i· Omnis xpianus Qui enim linguas balbutientiu facit disertas iiij· q· iij· in fi· Primū igit primitus tabule formatoe et psecutione mee mihi adiutorem xxvj· q· v· Non licet Dot sit p^m caput ac etiā efficax fundamentū Dirigens deq in adiutoriū meū intendo ps lxxx° vij· q· i· S· hinc etiam Circa p^m extendo vis ad primitus tabule formationem In uero m fine huius opis exeques ff clima quis ubi gre deo m finite reddentur Primo igitur primitus igitur tabule Operuli regimur speculari rupietibus instruction et informatoe Est breuiter sciendum qd pmis opusculū in duas ptes principales constat ee diuisū vis In phemalem ff tractatum Phemalis igitur pars in quatuor dunditur ptes. vis In phemalem primā In prohemalem z^as In prohemalem z^as Prima ibi ad diuisionem in qua quidem tractatur de virtutibus atq differentijs et officijs earum Et completitur duodecim gematos. ss. et durat usq ad z^as phemalem ptem Que incipit incipit Hyb sic trialiter In qua pandunt vicia primoz septem manerieu hoīm statuū duez scu· Et complectitur in eodem xlviij· gemmati· ss. durat usq ad z^as phemiale ptem que incipit Postqm in secunda In qua qs futuruz ptem uicys pdictoru ptemq alioz sub duisaz opinionū pretextu se palliare volentiu· Et continet duos gematos· ss· Et protenditur usq ad quartā prohemale ptem que incipit Sequitur quarta phemalis pars In qua auctor mūdy assertiu demonstrat primoru que etiam complectitur sb duobus gematis· ss· Et durat usq ad principium tractatus qui incipit Itaq deo supplica Expedita igitur prohemali pte Aliud in tractatum est attendendum Circa etiam in duas subdiuiditur. vis in prosayram et metricam Prosayca uo pars dunditur in precepta prosayca que sunt nuo lvj· Et incipit Itaq deo supplica et protenditur usq ad metricalem ptem que etiam subdiuidit in iij^or metriales ptes Prima ibi Si deus e omnium celi preceptis immediate sequitur Secunda ibi Tellurisq cum xxxvj· preceptis post sequitur Tercia ibi Hoc quicuq uelis cū xxvj· preceptis proxime sequitur Quarta ibi Hec tria cum celi preceptis post venientibus Et nota qd hic nomo preceptum duos ppos

Clm. 14004

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

simul connectos. Rido igitur que alia invenire desiderant. Attente cōsideret a qua lra alphabeti dictio de qua vult incipiat. Et sic tabula dirriget in qua operis parte sua consequi valebit intentum.

Nostat mihi omnē lectorē et omnes. ff. necnon omnia precepta in iiij^or partes distinguuntur videlicet in .a. .b. .c. .d. Ita ut prima contineat primam. Secunda vero secunda que a principio recedat et usq; ad medium protendat. Tertia vero recedit a medio et protendit tertia contineat. Quarta vero post tertiam partem usq; in finem protendatur. Et sic timebitur. Preterea non erit ignorans prudens lector quia multe allegationes canonum et legum ideo in libro omisi describere. Et potius in tabula apponendas fore vitans tedium. Tum tertia brevitatis. tum erit ipsa si dictas allegationes tui materiis adeas pertinentibus in codice possessem. minime esset dissolutu ac etiam omni dubietate remota legentibus. Et non intelligentibus magnopere non iuristis non modicum generasset tedium. Et ut verum fatear pro certo. allegationes canonum et legum hic notatas curam potius vocales in serere quam reales. tum propter inveniendi impossibilitatem. tu etiam propter investigandi difficultatem. Protestans tibi me in hac parte domino meo Iesu canonistarum correctionem subintendo. Ut ea pro postripta cupiens mitiori et pro canonista et legista sufficere credens pro viribus duxi quenda methodu ad currendum brauium fore construendum iuxta illud dictum. 1. ad Corinth. ix^o. Omnes quidem currunt sed unus accipit brauium sic curite ut comphendatis. xxx. q. 1. Omnes plurimi. Currunt igitur pariter theologus. canonista. legista. medicus et moralis philosophus. omnesq; lector prudens et tollat omnesq; partem suam et dimittat aliena. Quam pro domino mei ihesu christiam quilibet suis stipendiis deberet esse contentus. Luce. 3°. xxiij. q. 1. militare. Et etiam quod suum est tollere habetur. xiv. de conse. dis. v. Veruntamen. Unde ego infrascriptus huius negotii speculi speculationem assumens illud speculum qui est speculum sine macula et splendor lucis eterne. Sapien. vij^o. In quo quidem defectus pluries speculari in mea reformare et post omnesq; si in eo mente octo cogitavit dixit contemplandum. Ipsum igitur supplicit invoco ut iuxta doctrinam veronimi ff

Diligamus in fine. nisi de suo fonte gratia tribuat in patria per quam in ipso qui est veritas Johis xiiij^o. Sic etiam et possimi veritatem scripturarum in huiusmodi negotiis speculi tabule. mihi non et toto opusculi speculari quo in illius stilo ut calamo a veritatis semita non dubitam ut sic ego mihi omnes huius speculi inspectores siue magnitudinis speculatores effici mereamur. Precatos igitur duos et alios quoscumq; pro quibus dedignari minime debeant in huius negotii speculi tabula figere mentis oculum alimenta diuino suffragante auxilio pabulum reperient in eodem ex quo aliquliter refici poterunt et valebunt. Nam sicut Genesarum epla. et. viij. non est mirandum ex eade materia quemq; suos studios apta colligere. Cum in eodem prato quamplures boves herbam rumis leporem. et comaq; lactum.

Abstinere Nota determinem a quibus Barones milites et reges debent abstinere. Reperire in secunda pro hemali parte. e. ff. b. in principio Canonista. de materia abstinencie licet aliter pro concordo. Videat canonem ecclie principes. Et ca^o. vj. die xxv. dis. et canonem Quid. dis. q. j. xxij. q. v. de forma. de prima dis. prima. mensura. De conse. d. v. non mediocriter. Et in decretali a crapula. de vita et ho. cle. in glo.

Abusus Nota q abusus rerum tria mala inducit tertia parte meta. xxiij^o. precepto vetere questi. c. in principio Canonista ad materiam lucis alte et diuissimodo facit. c. Homo mebriantur. xxxvij. dis. Ut j. q. iij. privilegium. xxiij. q. viij. Quid dicam. et xxxvj. q. 1. ff. Cum tyro. Abusus multum a iure canonico reprobatur. Ut prohemio tytoriano ibi abusus. Et de vi. et honest. cle. a crapula. Illum abusum. Et in Regula privilegii de re. iuris li^o. vj. Item de. xij. abusionibus. Et parte prohemii. ff. q.

Acceptio Nota q acceptio rei aliene potest triplicter se habere parte prisarum. q. precepto fuit datum. a. et medium. Canonista licet alte videatur. et. penale. xiij. q. v. et. q. non sine. e. causa et. q.

Amicitia Ad detestationem turpitudinis per quam a bono retrahimur ope quatuor considerationes multum valere debent prisarum parte precepto. lv. Illud prudenter agere quod bonum est. b. post medium. Item Ami

dia homi noceat inferendo mala tñ pene
qñ culpe ibidem · b · extra finem ¶ Item nō
q de Acridia · dj · progrediūtur vsq; ibiñ · c · cū principiū ¶ Item Nota q de Acri-
dia nascunt⁹ · vij · pessime filie de quibꝫ
nobilis ratio seu distinctio notat⁹ m ℨ pte
metra · vij · precepto Deg̃nitem fugito · c ·
in principio ¶ ubi etiam q̃runtur · 2° ℨ po
contra quod decalogi preceptum sit potiꝰ
Acridie · c · cū medium ¶ Secundo cum virtus ꝑ
pria Acridia opponatur · c · cū finem ¶ 3°
de effectu huiꝰ poti · d · m pn̄ ¶ Quarto
Vtrum Acridia sit petiū mortale · d · pꝫ mē.
Acupere ¶ Nota qui male alicui acquisit
ut bene dispenset grauat⁹ pcipꝫ qñ inue-
nitur · c ta pte metra · c · precepto · cū donāe
potes · b · m pincio ¶ Canonista ad matiaꝫ re
aliter fuerit · j · q · iij · ex multis cū fi.
Accusare ¶ Queritur · 1° homo tene-
atur accusare retē agentem ℨ pte me ta
vij · precepto ¶ Quod nostri fratres · b · pꝫ mē
¶ Canonista videat qd notat⁹ xxvj · q · j · Di
quib ꝑ capitulum · in glo · ñ ¶ Item queritur
Vtrum liceat accusato ꝑ ad mortem con-
demnato se defendē vel fugere in pte mē ta
precepto primo ¶ Quod mito patiꝰ · b · m pn̄
cipio ¶ Item ¶ Quitur Vtrum Accusato per
cet ni iudicē virtutem negando ꝙ sanali ꝑ
te precepto xiij° ni iudicē adesto · d · in pncio.
¶ Item Nota q Accusato non licet se aliumꝫ
mose defendē ibiñ · c · ante mem ¶ Canonista
de matia accusacōis ad plenū videre pot
in decr° ñ · q · vij · et · q · viij · et · iij · q · iij · ℨ · q ·
v° · et · q · v° · et · iij · q · j · et · q · vj · et · v° · q · ñ ·
et · dv · q · iij · per totum ¶ Et ni spe · inti de
noto tri · ¶ Et repetitur in · vj · de Accusa.
Acquisitio ¶ Nota q in acquisitōne di-
uicialꝫ iij° mōis culpa accidere pot ꝑ ma
pte metra xxiij · pcepto ¶ Ne tibi quid deſit
¶ cū mem ¶ Canonista q° ad pmū fuit xxx
vij · Nonne m fi · ¶ Quo ad 2m · dxliij · de vi
tum catholicum · ¶ Quo ad 3m de consue-
exprē · ¶ Quo ad 4m xlvij · dis · sicut hy ·
¶ Dmatiam etiam acquisitōis facit quod
habetur viij · q · v · ¶ Nil habetis ℨ · ss · seqñti ·
Actor ¶ Nota q Actor ē ille qui reū co
uenit in iudicio · in quo · s · actore sex condi
tiones requiruntur · ꝑ te prosayta · ñ · precepto
xiij · in iudicio adesto · b · in pn̄cio ¶ Item Nota q
Actores mutē debent ne coguant reos ad pcurad
ibus tñ finem · b · ¶ Item dicam inter Actore
ñ · c · ¶ Auctorem rem · et · ℨ Actorem ñ · v ·
ꝑma pte me ta precepto xij · Numbres

fuge ¶ Extra principiū ¶ Canonista de ma
teria · iiij · q · iij · ℨ · j · et xj · q · 1 · ℨ · et contra ·
et m dec⁹ forus de v° sig̃ · et de rescriptis statu-
tum · ss · Cum uo h° vj° et m spe · ti · de ac
tore p totum
Adam ¶ Nota q Adam p etam deceptꝰ
q̃ quia verbis eius temere credidit ꝑma
pte metra · viij · precepto Nil temere juvat.
c · cū finem ¶ Canonista licet alr · xl · distc ·
Adam ℨ m Canon Adam · xxxiij · q · v ·
et de pe · 8 ñ · Adam.
Addiscere ¶ de Matia addiscendi Reg̃i
m prosayta pte precepto xvij · lras dis te ·
B · cū mem ¶ Canonista quo ad hāc pte m
videat quod notat Archid · xxxvij · dis ·
Nonne · et m pte metra · precepto xxj° · dis ·
te aliquid et pte eadem precepto · xxv ·
Discede si a doctis et pte eadem p̄cepto xxv ·
Discere ne cesses · et pte eadem p̄cepto xx ·
xj · Ne pudeat que nescieris et pte eadem
p̄cepto · s · Cum tibi contingit ¶ Canonista
de matia m Canone Di habet xxxiij · q · 3 ·
et dr ibi m glo · ¶ Et nulla etas sera est
ad discendum ubi ad lx · xx · viij · annos
legista etiam habet m · l · apud Julianū
ff · de fideiuss · quod notatur m decr° nisi cū
prudem de remiti · m · ss · pro defectu quoq;
scie · extra ·
Adiuuare ¶ Queritur · 1° Deus adiuuat
manu artificis m arte mechna ta ¶ Quo cura
m exercitio adiuuat usum quo ad tuitionē
q; scie facultatem · iiij · pte metra precepto
xxiij° ¶ Exerce studium · b · ¶ Canonista lus
alr · xiij · q · vj · ¶ Deus et ad matiam de
elect · q̃n sicut° · vj ·
Adoptio ¶ Nota q p adoptionē tres p
veniūt legationis ss⁹ pte prosayta iij° pre
cepto Cognatos cole · c · in pn̄cio ¶ Item etiam
queritur de tribus ¶ 2° mo · Vtrum filio adop
tivo cōiohere possit cum filia illegittima
q · in fine ¶ Secundo Potest adoptatus adop
tione durante si cōiohat cum filia illegitti
ma adoptantis miq̃ soluetur matrimonium
c · in fine · ¶ 3° Potest inter ꝑtem adop
tantem ℨ ꝑtem adoptati sue matrem aliq̃
cognatā contrahatur · c · in fine ¶ Canonista
de matia Adoptionis de cogna · lega · c° j°
Adorare ¶ Nota q q̃dq; sunt adorata
actus quibus redditur cultus deo debite re
uerentie ℨ honoris pte prosayta p̄mo p̄cep
to ¶ Itaq; deo supplica · b · in pn̄cio ¶ Hoc idem re
petitur in pma pte me ta p̄mo p̄cepto ¶
Deo est animus · d · in fine ¶ Canonista in
Canone Imperatores xj · in xxiij · q · iij · dispū

Colm. 14004

ret ℔ xxxm · q. v. Neq minimum.

Aduertitis Nota q̄ nichil infelicius eo q̄ nūq̄m tu aliquid aduersum euenit. ℔a pte me^ta p̄cepto xxix. Febus in aduſ̄ cicta finem. Item in om̄ aduſitate vl' tribulatōe ſpes ſemp tenenda ē. ℟. Hoc ꝓpter quatuor bona ℔a pte me^ta p̄cepto xxix. Febus ſi aduersꝫ b. cicta medium. Item Nota q̄ tria ſunt per que tuus debet aduſa m̄ non infortuna patienter tolerāe. ℔ pte me^ta p̄cepto xxx. iij. ℟. Cum tibi diſpliceat. b. in pn̄o. ℟ Canonista. xi. q. iij. in canonibus. vij. q. i. a diuſtus ℟ ij. q. vi. ℟ Cum ſepius.

Aduocatus ℟ De aduocati condicōne multiplici parte proſayca. xv. p̄cepto ad p̄torium ſtatū. A. cicta finem. Item de quibꝫ ſibi prauere deat ibm. b. cū fi. Item ibi etiam quęritur de tribꝫ primo. v. aduocato primſ ſit & omittē diſtrimin. ſ. quando vnꝰ in alterꝫ iudicio d. in principio. ℟ Secundo. v. ℟ Aduocatꝫ petat miniſtram ꝑ defendēd. in medio. ℟. v. Aduocatꝫ tenetur gratie p̄roganiū p̄stare. d. in fine. ℟ Canonista de matia nōt in canon diſtinc. xlv. diſ. ℟ de pe. diſ. i. Nemo ℟ ro ſe. ℟ Fiat etiā ad matias ratione. Di. n. niquit. de pe diſ. iij. et legitur in decretis romana de teſti. li. vj.

Adulatio Nota q̄ ℟ Adulatio dr̄ pueria laudatio cum ſimone vane laudis alicui exhibito cum intentōn placendi p̄ma pte me^ta p̄cepto xiiij. ℟ Cum te aliquis laudat. A. in pn̄o. Item Adulatoribꝫ fluꝫ non ē credendꝫ ℟ quod exemplo eorū raſeum in ore portantis comprobatur ibidem in pn̄o. Nota q̄ qua duplex ē adulatōnis dria p̄ma parte me^ta p̄cepto xiiij. ℟ Cum te aliquis laudat cū fi. Item adulantes aulici dnōs ut ab eis honores aſſequantur. ℔a prohemiali pte xvij. ſ. A. in pn̄o. ℟ Canonista de tribꝫ modis adlandi videat. ſ. alias in ℟obo ſtultis mancipi p̄sone in glo. Adulari. xxv. diſ. ℟ et videat etiam qd̄ notat in canone. q. vlico in alle. in glo. adulationibus.

Adulator Nota q̄ ℟ Adulator ē omnis abutis simplicij. ij. prohemiali pte xvij. ſ. A. cū pn̄o. Item Adulator ſcorpiom ē ſilis qui palpando mittit ſed cauda repungit. ij. prohemiali pte. ſ. xvij. d. cū pn̄o. Item Adulator veſte triplici eſt optius ꝑ p̄ma pte me^ta p̄cepto xxvij. Nota homines ſcd. b. cū mem. Mihi etiam cōtat hyſtoria duoꝝ ſoriolorū. ſ. vidiſſe et falſidici. ℟ et qualē tm̄ tulerit ſimacus. in me^o de ſimis hetur in ℟ Canonista. Di. quis niquit. i. q. i. Dte Nota q̄ Adulatori quadruplex cauſa credē non dēmo p̄ma pte me^ta p̄cepto xvij. Cū te aliquis b. in me^o. Mihi etiā q̄ritur de tribꝫ primo que ſint Adulationis domūe. q. cicta finem. Secundo. v. plg ſibi noceat adulatio qui alios ibidem. Tercio. v. Adulatio ſit p̄ ritu mōzle vl' venale ibm. Item Nota. q̄ Adulatores ſemp ad nocumētu virtuoſoꝝ tenduit. ij. prohemiali pte. ſ. ix. A. cū fine. Item Adulatores cum virtutis nimici exiſtāt nālis quilibet virtuoſ talium dr̄ abhorre p̄ticiam. Ibidem. c. in me^o. Item Adulatores velud ſyrenes maris montaliombꝫ mortiferis hominꝫ demulcent & ad ſomnū petri ſepius puocat & inducit ibm. c. in fine. ℟ Canonista xlvj. diſ. Quia nōnulli. ℟ et omo iudicat mala que ex adulatōne puenit q̄ ponit arctyndiat in p̄dicto canone in ℟obo Quiſq; igit̄ male agentibꝫ adulat. ℔a. et. c. cicius diſ. e. ℟ et fiat etiam qd̄ hetur in ℟ canone Nōne. xxxvij. diſ. in fine.

Adulterium Nota q̄ ℟ Adultrium ē alieni thori violatio. Vnde Adultrium quaſi ad altrium thorum accreſſio ꝑ pte proſayce li. xlix. p̄cepto Mercatores fuge. Item Dr̄iam inter Adultrium. Stupꝝ inceſtum. raptum. et fornicationē. ꝑ pte proſayca. xlix. p̄cepto Mē tricem fuge. Ibidem. ℟ Canonista de matia hetur. xxviij. diſ. pbr. ℟ et xiij. diſ. nec. ℟ et ℟ canon Adultery malu. xxxij. q. vij. ℟ et. iij. q. v. qualis ℟ et xxxviij. q. ij. Non ſatis xxxvj. q. i. Cum igitur. ℟ et de probꝫ. tue. v.

Affabilitas Nota Affabilis ℟ de hoc tas quid ſit tractat in 2a ꝑ pte prohemii. xx. ſ. b. cū pn̄o. Item Affabilitas q̄d mſtruat operari tractat in multis proſe ꝑtibus diuſimode tm̄ ſm̄ diuſos effectus. ℟ et pmom vij. proſayca pte p̄cepto Saluta libenter. A. in pn̄o. De alijs ro Ribe in ope. Item Affabil dicit quaſi fons bellis proſayca pte. xxix. p̄cepto Maledictus ne eſto. A. pg mem. ℟ Canonista licet alr ad matiam faciat canon. Cum epūs. xxxij. diſ.

Agere Nota q̄ duo ſunt p̄cipue attendenda ad hoc ut quis in agendis deliberate p̄cedat. pte ꝑſayca. lj. p̄cepto Nil arbitrio vi ceu feceris. A. cicta finem. ℟ Canonista licet alr ad matiam. Canon facit ꝑpria de con. diſ. iij. in fi. ℟ et. ij. q. iij. Illud plane.

Agricola Nota q̄ ad bona Agricole ſpectant. iiij. or facere. ij. prohemii pte. ſ. xxxj. A. cicta pn̄m. ℟ Canonista de Agricola videat quod hetur in canone in ſingulis. lxxxvj. diſ. ℟ et ſanct etiam. ſ. hyb itaq; xciij. q. i.

Agricultura Nota Q̄ Agricultura eſt. iiij. ta ſpes mecha^e artis. ſub qua com-

plcritur omīs qui agros arboribꝫ ꝓpastus deputatꝫ ꝙ prohemialī ꝑte ſ. xlvj. A. poſt pn̄m. Item de matia agriculture ꝯ m ꝑte metra primo ꝑcepto. Telluris ſi forte Canonista ad matiam ſuit. xcj. diſ. Cleric victum cum militibꝫ ſtribꝫ

Alea Nota qꝫ ab aleatu ludo dēmꝫ ab ſtinere ꝓpter quatuor mala inde prouenientia. ꝑte ꝓſatia ꝑcepto xxxiiij. Aleas fuge. A poſt pn̄m. Canonista xxxv. diſ. tempꝫ ꝙ de vita et honeſt. cle. cleri. ꝙ.

Alere Quitur. V. Alere teneatꝫ filly ꝓntes matie qui ſunt locupletes ꝑte ꝓſatia. ꝑcepto ij. ꝓntes ama. b. citra finem. Canonista de matia m auctꝫ utt li. ma. ꝙ a ſ. Aliud qꝫ collacio. vnj. Et fuit dctm cum quidem de iure.

Amare Nota qꝫ natura ꝓfitē ſe amāri ſm phm talis eſſe debet qꝫ ſi fieri poſſet in alia nām ſe transferret ut eſſent vnū natura ꝙ nomine ꝛ ꝑte meta ꝑcepto. V. Si potes ignotis. A citra finem. Canonista de matia xxxiij. q. iij. Quis nos.

Ambitio Nota qꝫ potentem ambitionem difficile eſt equitatem ſuaze mgt. Tullius vno pellitur ad zelum mustus qui gloriae cupidus ē ꝛ ꝑte prohemialī ſ. xvj. b. in pn̄o. Item quitur Vtrum ambitio ſit petenda ꝓ ſatia ꝑte ꝑcepto xxxvj. Ad conſilium ne accedas. d. in pn̄o. Item duo ſunt que maxime trahere audentes ab honore ꝙ rerum temporalium ambitione. ij. ꝑte phem. ſ. xvj. d. citra pn̄m. Item ambitio eo ipſo quo abiunt dignitates ꝙ in hoc deprehenſi repellendi ſunt qꝫ ꝓprius diuinum ꝙ humanum ex lo politicis comprobatꝫ ꝑte ꝓſatia ꝑcepto xxxvj. Ad conſilium ne accedas. b. poſt me. Canonista ad matiam licet diuiſim de facto pnt tangebat ſ. canon hyb iguitur. xxiij. diſ. Et canon qui ecclia. xxxvj. diſ. Et canon ſit. xlvj. Et. ſ. ambitionib. vij. q. j. ap̄a. Et notatꝫ de reſcrip. ca. fi. li. vj. et ibi elect. auctorite eodem li. ꝙ regula. ca. i. in cle. ſicp ubo ambitio.

Amicitia Nota qꝫ Amicitia mitiat ciuilz ſtatum ꝙ utilis Quia no ſolū facit duo corda vnū ſi facit qꝫ ambo ſunt vnū corpus miſticū ꝛ ꝑte meta. V. ꝑcepto. Si potes ignotis. A. in fine. Item ubi etiam quitur Vtrum melius ſit ſine regno animos acquirere qm̄ regnum ſi animos poſſidere. c. citra finē. Item Amicitia ſm Tullium tam nobilitate qm̄ utilitate ois boni zelo humanis anponenda eſt ita ꝛ ſit ſpiritualis ꝓprie ꝑte metra ꝑcepto xxxv. Ne dubites. A. citra pn̄m. Item Amicitie ſm Ariſtotelē tres ſunt ſpēs ꝛ ꝑte prohemialī. ij. ſ. A. m ꝓpe. Item qui ſunt vere amicitie effectus ibm. c. anmem. Item qui ſunt veri vel fli amici hec pulchre ſm Virgilium deſcribunt ibm. C. ita inem. Item Nota qꝫ arcta Amicitia Queruſ ꝙtuor ꝓprio. Primo Verum qui multum proficit in virtute vti deat animo eo quia maneat tm in priſtino ſtatu. b. in pn̄o. Secundo Vtrum poſt diſſolutionē amicitie qui fuit amicꝫ ſe deat hre alienū vel familiarem ad amicū quidā quā nūcꝫ de ꝓhito fuiſſet amicus ibm. Tertio Vpter moru mutuorum in vno amicorū ſtꝫ quibus fructus eſt de virtuoſo utiloſus alti amicus diſſolvere amicitia. Quarto Vtrum ꝓp tlem mutuorum moru factam in amico ſit ſtatim amicitia diſſolvenda. Aut ſolum tuc quādo eſt facta moru mutatio in ꝑte metra ꝑcepto. xliij. damnate nūcꝫ. c. citra finem. Item Amicitia utiloſoru licet in fortuna ꝛ maxime appetentia ꝓp que ꝙtuor que quidē no valent niſi in utiloſa amicitia ꝛ ꝓprie in ꝑte meta ꝑcepto xxxiij. Nomen vere cum poſſib. A. in principio. Item Amicitia vera ꝑ. iij. or ſigna manifeſtatꝫ. iij. ꝑte meta ꝑcepto xx. ꝛ ꝑte laudato. C. in pn̄o. Item Amicitiam nulli ꝙ maxime malo habet amicitia ad ſe ipm̄ licet dicatur ſeptem amare ꝓpria parte meta. vi. ꝑcepto. Diligere ſic alios. d. ita finez Item ad vam amicitia confirmandā breuiter tria exiguntꝫ nūa. ꝓpria ꝑte meta ꝑcepto xxvi. Qui ſimulat ubi. B. in pn̄o. Item quitur. V. inter pauperem ꝙ diuitem poſſit eſſe vera amicitia ꝓpria ꝑte meta ꝑcepto xv. Exiguū munus ꝛ. d. Item qꝫ Amicitia et concordia ſm Empedoclem phm erat facto principia ꝙ gnationis cauſa. ij. ꝑte meta ꝑcepto xv. Adiuſtus notu. c. in pn̄o. Canonista licet alr ad mām facit Canon mi. xiij. diſ. et lxiij. diſ. Ego Lodouicus in fine

Amicus Qꝫ Amicꝫ virtuoſus ꝓpter virtuoſū quatuor pati deat. iiij. ꝑte metra ꝑcepto xxxviij. Eſt iactura. b. in pn̄cipio imbi etiam quitur. V. Cristo l. doctina ſtꝫ. de mortis ꝓpſſione pro amico virtuoſo ſit prīſe vera ꝙ conſequēs tenenda. d. ita pn̄m. Item Nota qꝫ fiunt duo Amici quoꝝ vnus ſtrebat bñficia que alii impendebat. Alio vo ſtrebat omnia bñficia ubarmico ꝛceptu. Ex hoc quitur Quis amicitia vl dilectio fiat maior ꝓpria ꝑte meta ꝑcepto xxxviij. Ne dubites. A voltra me. Item tria ſunt que inducit ne quis amicū ſuū fallat in ꝓbo ꝑte ꝓpria meta ꝑcepto xxvj. Qui ſimulat ubi. b. in me. Item qui eligendi ſū

A

m annos ⁊ qui non ꝑte me^ta ꝑcepto ꝺn̄i.
Cui tibi vl' ſoluꝫ ꝺ. c̄ꝛ mem. Item Nota ſm̄
Hoſtiatis doctrinam q̄ quis lente fieri debet
amicꝰ fictus ꝑſeuerac mtrſ^ tri. ꝑte me^ta
ꝑcepto xxx ꝑte laudato ꝺ poſt ꝑn̄^m. Item
Nota q̄ ſicut amicus verꝰ ſup̄ oīa e dilꝫ
gendꝰ ⁊ amandꝰ ſic̄ econtra fictus ſuper
oīa eſt odiendus et cauendꝰ ꝓ to fictꝰ
amico exponit̄ fabula oūdy de deo qui
a poetis nocabat̄ ꝓ cthus ꝑte ē me^ta ꝑcep
xv. Auxiliū a nob. ℣. m ꝑn̄^o. Canonſta.
ad matiam licet alr et ꝺiuſmode facere
pnt̄ ſtricta ſ̄pt canones. vi3 Canon Non
oīs. v. q. vi. ⁊ xxiij. q. iij. nmū ſuꝫ m
quieti / cum multꝫ alios ſm̄liba
Amittere Nota q̄ amittere ſi tepo
re gaudia iute ꝓp mortis metū valde eſt
ſultum ſ̄m vnū mtlletin. ℣ ꝑte me^ta ꝑ
cepto vij. Imque metum leti. b. an̄ mem
Canonſta de conſe. diſ. ij. ꝓcueta ⁊ in ca
none timenda. ℣ſ. q. iij.
Amor Nota q̄ ad amore ꝓntū mdu
cimur ꝓp tria q̄ꝝ proſayca ꝑte. ꝑcepto ij. ꝓpa
centes ama. A. in medio Canonſta xxx.
diſ. q. i. Inibi etiam q̄rit̄ v. vxor ꝓpo da
ſit ꝓnubꝫ in amore ꝺ. m fine. Item Amor
coniugis mordinatꝰ totalr eſt cauendꝰ pro
ſayca ꝑte. x. ꝑcepto Coniugem ama. b. in
pn̄^o. Canonſta ad matiaꝫ facit xxvij. q.
iij. Brugo. Item nota q̄ ad amore mu
tuū coniugū cordialē ⁊ ꝑfectū mducē dnt̄ ꝑte
ꝓſayca ꝑcepto x. Coniugem ama. A. ante
mem. Item Nota q̄rit̄ Augustin⁹ q̄d
e quod mclinat̄ appetitꝰ n̄r̄ ad illicitū
amorem ꝓpriū ⁊ eoꝝ mordinatū zeten
tionē. ℣ ꝑte me^ta ꝑcepto xviij. Vtere que
ſtus. ⁊. m pn̄^o. Item Nota q̄ ad amorē
patrie et ad eius defenſiom nos mducere
dnt̄ pn̄^a. iij^or ꝑte proſayca ꝑcepto xviij^o.
Pugna propria. A. ante mem. Canoniſta
de matia in Canone fortitudo. xxiij. q.
iij. et. l. me ff. de relig.
Angelus Nota q̄ nouem ſunt̄ actus
angeloꝝ quos plati ⁊ doctores dnt̄ mita
xij ꝓpria ꝑte me^ta ꝑcepto xxx. Que tui
pcre ſoles A. an̄ mem Canoniſta de matia
angelorum licet diuſmode xxvj. diſ. dere
uit̄ in fine xx. q. vij. ſ. 1° ducto et lxxxix
diſ. ad hec et de conſe. diſ. i. de ymmiſ. et
q. ſe ⁊ diſ. ij. Quid ſit̄ ſanguis.
Anima Nota de Anima ⁊ eiꝰ ꝓtate
hētur plenſſime ꝑte proſayca ꝑcepto xxx
ix. Ifem tuam tuſtodi. a. in medio. Item nō
q̄ anīa rōnalis in ſamtate ſua vas eſt ſpi

dinn ⁊ integrū qua vicia multiplr̄ macłant
⁊ cōrumpit̄ ꝑte proſayca ꝑcepto xxxix. Re
tua cuſtodi. A. ante mem et ꝓma ꝑte me^ta
ꝺ^i. ꝑcepto Que nocturna teneꝫ. A. ꝓ me^m
Canoniſta de matia licet diuſmode in ca
none quelibet occulta. xlix. diſ. xiij. q. ij.
Que definitoꝝ. Item i Canone que vt
de pe. di. ij. xviij. q. vnī. Hic ſalubriter
et exeq. q. ij. q. vod non formatu et. c.
moyſes et de pe. di. ij. Illa omia et ple. m
cle. fideꝝ de ſūma tnita. de rele. mſſ. i ꝺi.
et de ſymo. matheus.
Animus Nota diam mter aiam ⁊ ani
mam ꝓma ꝑte me^ta ꝑcepto ꝓmo Si ꝺ^s
e anim⁹ ⁊ c̄ꝛ finem Item Nota q̄ Ang⁹
q̄q; ꝺr rex. q̄q; tyrannꝰ ꝓma ꝓhemi
ꝑte. m ho^o C. ſ. circa pn̄^m. Canoniſta de pe.
diſ. iij. inter hoc
Annus. Nota q̄ Antiqui deſcribebant
annū ad mo^m ꝓpentis in ore tudam tene
tib⁹ in modum coꝛone. ij. ꝑte me^ta ꝑcepto
ꝓh^o. Quod ſequit̄ ꝓperta. A. c̄ꝛ principium
Canoniſta licet alr. lxxvi. diſ. quaſi ꝓto^m
et in canon porro. lxxxiiij. diſ. et de con.
diſ. v. quadrageſimo ūbo de hoc et notat̄
in dcre. que ſuit de ſ̄pt. ⁊ in. l. i. ſ. Q^i
hoc mterdictum. ff. de aqua eo. ⁊ eſt c̄ꝛ
Appetitus. Nota q̄ Appetitus
ꝓprie excellencie tripli. diſtingnitur ꝓma
ꝑte me^ta. v. ꝑcepto Si ruitum mſpiraꝫ A.
circa finem Item Appetitꝰ hūanꝰ mſi m
ſolo deo mme ſaciari pot̄ ex lo illo Apoll
mſ ꝓphi de quo zenitat̄ ſōmng in ꝓlogo bib
lie ꝓma prohemali ꝑte. ſſ. xij^o. A. ꝓ ꝓn̄
cipiū. Item Cuitur. v. appetitus mens
ſ̄pt̄ mōle potm, ⁊ ꝑte me^ta ꝑcepto xix.
Vere collaudat̄ ꝺ. m me^o Canoniſta licet
aliter de appetitu vj. diſ. teſtis ⁊ in phe
mo gregoria^o.
Aquila Nota q̄ Aquila ad hoc vt ab
oīb⁹ venenoſ filios ꝓſeruet ꝓximū lapi
dem i mdium ponit̄ ꝑte ꝓſayca ꝑcepto xij^o.
Familiam cura. b. m me^o Canoniſta de aq
la videre pot̄ licet alr in canon q̄m vetus
xxiij. q. i.
Archana Nota q̄ Archana que ſūt in
ſcto cōmiſſa reuelary nīme dnt̄ niſi certo
caſu ℣ ꝑte me^ta ꝑcepto xxvj. Conſilium
archanū. b. m fine. Inibi etiam q̄ritur. de
duob⁹ ꝓnūt. ℣. licite quis poſſit archa
na reuelare que ſibi in ſcto ſunt̄ cmiſſa ℣^o
℣. non ſacdotes qui mterdū ſūt confitentꝫ
mterpites confeſſiom celare teneant̄. q. in
pn̄^o. Item Que ſunt̄ dei archana que in

A

uestigari non debent nec licet ·ij· ꝑte metra ꝓcepto ·vj·. Vitte archana dei ·A· In ꝓmio Canonista ad matiam facit ·v·q· v· Qui ambulat ⁊ ·vi·q· i· Di quis cū militibus

Armatura Nota q̄ armatura est 2a species septem artiū mechanicarū cui subalternatur· omes tpue dolabro aut malleo apantur· 2a ꝑte prohemii ·ff· xxx· A· In ꝓmio Canonista ad matiam facit canon Nisi bella dcccc·q· i·

Arma Rondu Q arma uitentib⁹ mes debet esse fidelitas sapia et fortitudo ·ij· prohemii ꝑte ff· xxx· A· In ꝓmio Item ser arma seu iaculis uritur diabolus ad anie ⁊ cor oppressiom ꝓma ꝑte metra ꝓcepto xxxiij cū dubia metrice· d· in ꝓmio Canonista lux alr dcccc·q· viij· conuenior· et de Vita ⁊ ho·

Artes Nota q̄ in artib⁹ liberalib⁹ ff· de. marie mstreu dni liberoꝝ filiꝰ ꝑte psay· ꝓcepto ·ij·. Erudi libros· c· in ꝓmio Cano ta dmo videat qd stribit archid· dcccc·vij· dis· de ḡbusdam scripillo libo artiū et dcccc·q· v· c· i· ctra fi· Item nota de artib⁹ mechanicis que sunt ·vij· tractus· ij· prohemii ꝑte iij· ff· dcccc·. A· in ꝓmio. Item Nota q̄ arcs balistarioꝝ vl sagittariozꝫ prohita est cto tau ⁊ cōfacientes vemut excoicandi· ij· prohemii ꝑte· ff· xxx· b· ctra fi· Canonista in decte· vnca de sagitta· Item in artib⁹ tam lib'alib⁹ q̄m mechanicis mstreu sufficient' erudiendis tria sut ꝑ maxime nria· ꝑ ꝑte meta ꝓcep· dcccc·ij· Exerce studiu· b· in fine Canonista ad matiam licet alr· 2· q· iij· Cauendu in fine de conse· dis· v· mūḡ de censib⁹ cum appō Nō q̄ articli fidei hito ressettu ad eos qui sim bolū ediderut sut ·vij· ꝑm num· dij· xploꝝ Sed hito ctu ad ea que radicare sut tre denda tuc ar li sunt xiiij· ꝓma ꝑte metra· Si deus est anning m addi·

Astuti Nota ꝑm phm q̄ astuti magis radendi sunt q̄m illi qui sunt acute re· iiij· ꝑte meta ꝓcepto xxxiij· dmissos ammoda ctra fi· Canonista ad matiam licet alr· lxxiij· Di m nomie dni et xvi·q· i· Di cuiꝰ

Attemptare Sapiens non attemptare no facē debet aliquid seu aliquod opꝰ quod cōsumāe no pot quod duobus comprobatur exemplis· iij· ꝑte meta· xvi· ꝓcep· Quod potes ad tempta· A· uxta fi· Canonista Ad matiaz facit canon Di quis uo xxxvi·q· ij· et de pe· di· i· Di quis Non diram·

Auaritia Nota q̄ Auaricie crimen nō solum diuicias indebite acquirendo homiez in famat· Sed etiam eas indebite retinendo·

ij ꝑte metrica ꝓcepto dcccc· Luxuriam fu gito· d· post mem Item Auaritiam q̄libet fugere debet ⁊ a se penitꝰ abdicare Et hoc ꝑter tria mala que homiez mfert· x· ꝑte meta ꝓcepto dcccc· Vtere questis· b· m ꝓncipio Item Nota ꝑm Senecam ⁊ Auaricia ⁊ luxuria hmi dissoluc amicicia ⁊ societate ꝓma ꝑte meta ꝓcepto xxxiij· Princē cui possis Q̄m fine Canonista q̄d mali facit canon quin· xlvij· dis· ⁊ canon hmi etem Cluy· dis· et· i· q· i· Cum oms et eadem causa· q· iij· ta Di quis Et de preben· Auaricia Et de elec· Sua· li· vi·

Auarus Nota ꝑm Augustinū q̄ Auarus omem homiez timet vnde mme que tari valet· x· ꝑte metrica· iij· ꝓcepto despi re diuicias· b· m ꝓnio Item Auarꝰ ꝑm eundē Augen semp optet ibm & m fine Dicitur quis magis petrat An auarꝰ qui oia retinet An prodigus qui in caute oia tbuit· x· ꝑte meta· v· ꝓcepto Cum sit mitautꝰ· b· m fine Item Auarus petruna ul denariu pro deo colat hoc qdā nobili comprobatur exlo· x· ꝑte meta· vi· ꝓcepto Diuge denariū· b· m ꝓnio Canota de matia licet alr in canone Dicitꝰ hyp· lvij· dis· et dcccc·q· vij· Quod·

Audire Nota q̄ tria sut que maxie allicuit auditoꝝ corda ad benuolencia doctie rapestende· iiij· prohemii ꝑte· ff· i· c· m ꝓnio Canonista ad mām facit ff· ꝑter in verbo auditoribꝫ· xliij· di· Et fat etc· q· oportz· viij· q· i· ctra·

Auffertze Nota q̄ quis auffre non de a raptore ul usurario res aliquas ut in aliqua faciat bona· ꝑte psay· vi· ꝓcepto Siu des iudeto· d· m fine Canonista ad matiam facit canon fortē· xiiij· q· v· Et q· Qui hetis Utiū auffre rem aliena quo quomō non licet quod exemplo sti fursei comprobatur· ij· ꝑte meta· x· ꝓcep· Ad tibi sors dedit· b· m ꝓnio Canonista fat canon penale· dcccc·q· v·

Auscultare Nota q̄ Augmen fit puoꝝ ul ꝑmotus auriū· sicut Auriſpi cū ab inspertion aquaꝝ· iij· ꝑte metrica ꝓcepto dcccc· Multum ventuꝝ· b· ante mem Canonista dcccc·q· v· Augustꝰ·

Aulici Nota q̄ Aulici vt plurimū de cuplo lucro sunt viciati· ij· prohemii ꝑte ff· xvi· A· in ꝓmio Item Nota· q̄ duo sut que maxime aulico ⁊ retrahē dnū ab ho noꝝ ambitione quod duobꝰ comprobatur exemplis· ij· prohemii ꝑte· ff· xvi· c· i mē

A

Item Aulici spnere debent munera vel etiam despicere exemplo auliconi zōnoz Nr etiam exlo bti Gregorij pte eadem. s. dom. t. m pn̄o Item Aulici ut plimū leges & consuetudines mīquas adimeniūt pplm ad extorqndū pte eadem. s. xxi°. A. m pn̄o Canomsta de Aula hētur in canone principe

Aurum Nota q̄ rex Salon mitte pter bat in relū naues in quibz erat aurum argentū simme & pauones .ij. prosay. pte. s. dlim̄j. A. m pn̄o Canomsta dij. q. ij. in canone aurum & in canone ericg de pe. di. ij. & in canone pn̄m dis. eadem

Baptismus Nota q̄ p baptismū cognacō spūalis contrahitur pte prosayta iij. p̄cepto Cognatos cole A. m pn̄cipio Canomsta de bap̄mo licet alr facē. vide potest in canōe qui epūs xxiij. dis. & p totū illā dis. tractū de consē. di. iij. firmissime. n. et ca° vnlier & q. baptismo dis. eaq; Sed uberiq; de matia de baptismo & eq effectu

Beatus Quitur. v. quis quitūq; diues fortis sanq; et bñfortunatq; dici pot bt̄q; iiij. pte me. m. p̄cepto desp̄ce diuicias. t. m pn̄o Item ille dr̄ esse btus qui fide splendet spe gaudet. caritē fouetur. ut. in prologo. d. m pn̄o Canomsta licet admām alr facit canon Cum btus. dlv. dis. & canon Omnis nonulli. c. q. i.

Beatitudo Nota q̄ duplex est bitudo iij. pte me. m. ij. p̄cepto despice diuicias. q. m fine Canomsta de sēna tm̄. firmiter ni fi. est de pe. dis. iij. s. Auctr illa.

Bellum Quitur. v. liceat diebz dnicis & festiuis bellare. ij. prohem. li. pte. s. xv. c.

Bellare Quitur. v. liceat vti si ī pn̄o mulacdibo msidios in bello iusto. ij. pte me. m. p̄cepto dlxij. Insipiens esto. d. m pn̄o Canomsta dlxiij. q. ij. dicitq;. Item Quitur. v. aliquod bellum sit licitum pte prosayta. dlxiij. p̄cepto Pugna p patria. b. ti mē Canomsta dlxiij. q. ij. c. i°. Item nota ex quibz regnicolis bom et robusti bellatores eligi deant iiij. pte me. m. dlxv. p̄cepto. Si tibi p̄ualide. A. m pn̄o Canomsta de mā bellorū & bellancū licet diuisimode in canone tñ dulpatur. dlxiij. q. i. & canone forti do ea. q. iij.

Beneficencia Nota q̄ bñficencia est virtus moralis que est probabil̄ q̄dam caritatis exterior pte prosayta. v. p̄cepto Beneficij accepti meor esto. A. m pn̄o

Beneficium Nota q̄ uigiter recordary dēmq; bñficij accepti & etiam vices rependendum se facultas obtulit pte prosayta. x. precepto Beneficij accepti meor esto. A. m pn̄o Imbi etiam quitur de duobus & primo vtrum bñficij retributo faciendi sit secm̄ acceptum bñficiū ul̄ dantis affectum. c. q. pn̄m Secundo An pro bñficio accepto oporteat ad maiq; impendē qui fuit primo impē sum Canomsta de donac̄ōnibq;. c. i. Item de neficia Nota q̄ triplex uox ratura z̄ induxere nos debet ad narrandū officia & bñficia nobis a deo nrīs rondonata prima pte me. m. p̄cepto dv. Officiū altrius. A. m fine Item bñficia duo p̄cepta inter cetera semp narrare dēmq; adhoc ut grātos nos esse ostendamq; prima pte me. m. p̄cepto dv. officium altrius. A. tm̄ finem Imbi etiam quitur vtrum alijs bñfacē possq; tendat ad petiōnē ēpotrīs vl̄ ad petiōnem manus q̄lie. d. m pn̄o Canomsta Ad mām aliqualr facit Canon Sm̄ dvj. dis. ibi bñficia tñ medium et

Beneficiatus Quitur. v. bñfi & mfi. ciatq; omn̄ hoī bñfacienti ad grāz actiones teneat & iiij. pte me. m. p̄cepto dliij°. Gratior offitys. t. m pn̄o Canomsta de matia bñficiū videat q̄ le. & no. m dere. cū dilcō de dona. de ꝓbē nup. cū sm̄ Aplm̄ mylo. de testo. cum m offi.

Bilinguis Nota. q̄ pictm bilinguium p̄ septum plagam quia domiq; mīstr pharaōm denotat. ij. pte me. m. dv. p̄cepto litis pte rite. & tñ finem.

Blanditor. Nota dr̄iam sm̄ thomam tñ blanditorem adulatorem & plandum. prima p. me. m. dlxvj. p̄cepto. Noli homies blando. A. tñ pn̄m Imbi etiā quitur de duobz Et primo v. quis blandiendo vl̄ alys placere volens pcet. d. tñ mem Canomsta Ad mām facit qd hētur m. s. cimmis dlxxv. dis. tñ finem. Secundo. v. Blanditoribz & hystriombz aliquid dare vl̄ donare sit pctm mortale. d. m fine. Canomsta lxxx. s. donāe. t. c. sequēti. Item Nota q̄ blan

ditores seu adulatores hodie magis honoratur
qm veridici quod qdam comprobatur notabili
exemplo ibm ff. carta mea Canomsta xv. dis.
ff. cimmc supra all. et xlv. di. qm sintera-
Blandus que efficiut nec ostendunt
hominem esse blandum seu benignu ul' ma
suetum pte prosayca precto xli. Blanda esto
&c. usq; finem
Blasphemia Nota carta petm blasphe
mie querunt duo et primo que sit dna mter
blasphemia et maledictum. Deo que nam
sit pena blasphemiam proferentis contra deum
Sanctos et maxime contra matrem dei. ij. pro
hemali pte xlviij. ff. c. in me. Canomsta
ad materia licet aliter uideat. c. canones. x
iiij. dis. et. c. Sancta romana. xv. dis. xcv.
d. qualis. cliij. di. qualis. et in canone Cui
volt &. q. non inveniatur. et q. qui prauis &. c.
quid credele xxxiij. q. iiij. Et in canone inter
het verbum de pe. dis. ij. Et in decre. Statuim
de maledictis extra.
Bona Nota q omnia bona fecit deus. x pte
mee precto xviij. Cum tibi pponas. A. post
prin. Canomsta licet aliter in canone quida x
floria xxxiij. q. iij. et xxxij. q. i. nuptie. Ite
Nota q bona tripliciu distinguuntur. iiij. p.
mee precto xxxvij. Preceptis operibus. b. ca
finem
Bonoru Nota q sdietas bonoru maxime
est appetenda & malorum penitus fugienda. & hoc
pter tria. Quod quadruplex comprobatur pte
psayca precto xxxv. Cum bonis ambula. b. i
prio. Canomsta ad matiam licet aliter facit.
Canon sepe male consortia. xxviij. q. i. Et
xxviij. q. i. c. fina.
Bonum Nota sdm Augustinu q deus fecit
creaturam rationale ut summu bonu intelligeret
& intelligendo amaret. amando possideret & possi-
dendo esset iiij. pte mee. xviij. precto Cum tibi
pponas. A. in me. Item ut bonu operemur & ne
crucemur posuit nos deus in mundo Et hoc pro
batur auctoritate xxviij. ad hoc nos impellenta
bo pte prosayca. lv. precto Studium studere agere
&. post prin. Canomsta quilibet ad hoc uideat
canonem. Ve qui dicitis bonu malum. xl. q.
iij. Et canonem Si. n. iiij. de pe. di. ij.
Calumnie Nota tria que ut ca
lumnie sint causa impulsiua que vem
ut penitus evitanda. i. pte pte mee precto v.
Si iustam in spiritas. A. post prin. Canomsta
ad mam licet aliter facit. ij. q. iij. p totum Et
vi. q. vi. q. ij. & iij. et xxxij. q. v. Regum & i.
ij. de calump. eptza.
Caput Nota q caput mulieris est vir capit

dicit vnu est x pc pte prosayca. x. precto Con
iugem amat. A. post prin. Canomsta licet
aliter in Canone cum caput. xxxviij. q. v.
Item non decet a capite membra discedere.
Huic dicto similiter competit qd habetur de
consecra. dis. iij. Noste & de pstp Cum ni licet
Hoc etiam simiter exponitur in. ij. pte mee
precto xxxviij. Iudicii ppli. B. d.
Caritas Nota q ex caritate qtuor
sunt amanda pte prosayca precto. lvj. Liber
ter amorem. A. in prio. Deum ad caritate trix
motiuu ibm post mem. Item Nota d tria ni
caritatem dilectom & amorem. d. ibm Item
duo sunt precepta caritatis. s. Amor dei & ador
pximu ibm. d. Item quitur vtrum p cari
tatem ponendo sit amor salutis pprie ador
salutis alicne. i. pte mee. xxxvj. precto dili
ge sic alios. c. post mem. Item caritas tom
patur fumo qui nugis fructificare cessat
pte prosayca precto vltimo. ff. in principio.
Canomsta de matia caritatis licet diuisim de
in canone Si quis semel. de pen. dis. ij. Et
in canone Caritas eadem dis. & in canoe qz
radix eadem dis. Et in canone unde qritur bonu
. i. q. i. Et in canone ppbtuuit eadem dis. & q.
& in canon in rescripte. xxiij. q. i. Et in cano
ne Sanu nus xxxviij. q. i. Et in canone spa
pietas xxviij. q. iij. & q. vi. qm admodu
de bap. maiores in glo. de regula luz in glo.
Et de xpianis. misi cum prudem Et. c. de ser
vis. Et aqua. l. pses
Castigando Nota q Castigatio leuis
vel tempata esse debet qua sepe fit ut leuit
castigatus reuerentia exhibet castiganti pte
psayca. xxxij. precto ffamiliam cura. ff. iuxta
finem Canomsta in canon Cum duus xlv.
dis Et notat in dec humilis de maio. & obe.
Castigare Nota q pfamilias vel ex
debet castigare familiam suam idem de pe
lato vel quorucq; regente. Nec ei Hoc debet
esse negligens ul' remissus qua dum vin
pit indigno ad contagiu provocat vnus
pte psayca precto. vij. ffamiliam cura. ff.
ei fi. Canomsta de matia licet aliter uideat
canone Non ostulatur. v. q. v. Et fuit cano
Est iustia xxviij. q. iiij. c. Se Et de pe. dis. x.
Si eni unquit sup all. Item castigare debet
marito uxorem Sed hec ta debet specialiter
observare. iij. pte mee precto xxvij. Coniugi
nate. b. in prio. Ibidem etiam restituit ex in
no de malitia cuius uxoris cum maritu
q. in prio Canomsta ad matiam fat. vij.
q. i. Sicut alibus. v de hoc in prima glo. &
xxviij. q. i. Vxor in prima glo.

Castitas Nota q castitatem coniuges
multum seruantes multa inde proueniut boa
Contra facientes multa mala proueniunt
pro sayna pte pcepto. v. Coniugem anna. A.
tñ mem Canonista ad matiam licet aliter
uideat tamen de iure dicit. dis. xxxviij. de
hyb. xxxij. vicena xxxij. di. nemo. et. vj. q.
1. ex merito et de pe. dis. ij. Di enim inquit
mihi ubo sic mihi uigines placent mpetua
Cautus Quitur quis magis cautus te
neret An prodigus qui mauste omia tri
buit nec alicui ratione gubnat An auarus
qui omia retinet. iiij. pte me ca. v. pcepto
Cum sis mcautus. b. tñ mem Canonista lic
uliter uidere post rationem Cui equus xxxiij
dist rationem Qui rector xlviij. dis. Nota
qualiter. i. Et de conse. dis. iiij.
Cedere Nota q pp duo speciale dem
cedere potentiori pte iiij. me ca pcepto xl.
Cede loco lesus. b. m pn°. Mihi quitur. v.
sit verum et sm rationes etiam tenendu
q platus pp potentis pstentiom cedé deat
de pho suo desere greffem vl quomodo mo
casu se gere debeat. d. m pn°. Canonista
de matia. viij. q. 1. §. tunc fuandum Et fac
decretalis cum prudem. de remissa. §. pter
maluria. iuxte plebis extra.
Celare Nota q celare debet prudes q̃m
potest quod pudeat scios Ad hoc autem
faciendu inducere dnt tria. ij. pte me ca
pcepto xl°. Quod pudeat scios. b. m pncii
Canonista. v. q. v. Cui ambulat fraudu
lenter. Mihi etiam quitur de duob Et pmo
An si aliquis solus sit tenen alteri teneat
plato revelare Secundo quo ordine prede
dum sit in frena correction. Canonista de mã
ij. q. 1. Di peccauit. et. q. vij. plerique et. vj.
q. ij. Di tm xxxij. q. v. hoc inducitur. Et fiat
decreta. nouit de iudi. et decr. m omi negotio
Celus Nota q tres cibos ami de testi.
pece nõ dem quos aut difficulter digerc
aut comestos magno patos aut pditos labo
rare doleamo ij. prohemii pte. §. xx v. q.
tñ mem Canonista in canone nr tres de co.
dis. v. et ibi Nihil. n. sq iorumdum eas dis.
Circumspectio Quitur. v. circum
spectio sit pñ prudentie pte prosayna vel
precepto diligentiam adhibe. et circa medu
Cautela Nota q Cautus illa dr. ama
bilis et gloriosa. in qua quis fiducialiter po
terit hitare in prologo tñ mem Canonista
licet aliter de matia. viij. dis in pn° et xxviij
dis. determinãs Et qd le. et nõ in decreta.
Statutis de restitu. vj. Et de pe. dis. iij.
pluit Et vij. q. 1. eos sacerdotes Et in. q. n. opõ
Clementia Nota sm Senecu Ille dicit
dr clemens qui non in alieno dolore
is qui sub exagitatur stimulis ẽ clemẽs
Xpte prohemii. §. viij. C. m pn° Stm eam
clemẽtia thronus regis roboratur ibm. d.
circa finem Item sicut clemencia xparat
vitam sta malorũ sectando mortem ibm Ca
nonista xo. dis. viam Et hoc vj. dis. Cui cle
mencia Et §. Sed hoc. 1. q. iiij. in fine. Et
de pen. di. iiij. diuina clemẽtia. Et §. de nup
tijs. l. Imperialis in pn°
Cognatio Nota q cognati Et agnati
tripliciter colendi sunt Et venerandi pter
reputur in iure pte prosayna. iiij. pcepto. s.
Cognatos cole. C. m pn° de prima hetur in
xta de cogna. spiri. De ii in xta de cogna.
lega. de iia et xta de consanguite Et affini
tate. Mihi etia quer duo. Primo. v. cognã
spualis impediat mriomiũ. C. post medii.
Secundo quot sunt spes cognationis spualis
que sunt. b. m pn°
Cultus Nota q ex cultu inordinato. vj.
proueniũt mala. ij. pte me ca. viij. pcepto
luxuriam fugito. c. m pn° Canonista de
matia licet alr. Ivo. dis. dominus
Colere Nota sm Augustinũ illud pre
cetis colitur qd pre alijs diligitur. §. parte
me ca pcepto xj. Diliges denariũ. b. m pn°
Canonista licet alr ad nram facit canon
tuus eus de conse. di. ij. Mihi etiam quitur
de duob Primo. v. hoc sit pcepto
qd in lege prohibetur concupiscentia inte
rior sicut exterior. d. circa pn°m Secundo vtrũ
concupia sit mortale mortale. d. in medio.
Comunicate Et
Concordia Nota q ex concordia multa
proueniũt bona Et econtra ex discordia mala
sequunt mala quod multis auctoritatibus exempli
comprobat. prima pte metra. pcepto xxxij.
Item inferre tenet. c. m pn° Canonista
de matia licet alr m. §. Quomodo xo. l. di.
et in canon iustum xxxiij. q. iij. et xxxij. di.
Concupiscentia Nota q duplex est pn°
plex est concupiscentia vna viciosa Et alia
viciosa. pte prosayna pcepto. liiij. Non
nolit concupiscere. A. post pn°m. Mihi etiã
quitur de duob Primo. v. hoc sit pcepto vi
qd in lege prohibetur concupiscentia inte
rior sicut exterior. d. circa pn°m Secundo vtrũ
concupia sit mortale mortale. d. in medio.

Item Nota qp tria sunt que pcipue rethere nos dns ab aliene rei concupiscentia 7 hoc pp tria mala pte prosayta .liij°. precepto Alienu concupiscere noli. A. in fine Et quilibet re trahere se debet a vitio concupiscentie pp̃r. v. antiquoz exempla ituosa. ibm. et. m me°. Canonista de multiplici concupiscentia videre post in canone qd dicit dns dli. dis. Et m ca none vxeu dlvii. dis. Et m canone pdicator dvj. q. 1. Et in decre Nam concupiscentia nesciebam de cons. extra.

Condemnare Cuitur. v. liceat ad mortem condemnato defendere se ul fugę iij. pte me^{ta} precepto pvo. Quod merito pa teris. b. carta mea Can^{ta} de matia licet ult viij. q. 1. Peteor.

Confidentia Nota q confidentia mti triplex vti piculum quod triplr compbat pte prosayta. iij. precepto Diligentiam ad hbo. d. in pn°. Can^{ta} ad matiam confide quod hetur m. ff. 1. dxxiij. q. iij.

Conuges Nota q conuges sm canones tenentur ad mutua dilectiom. Ad pt̃z ex tribus pte prosayta. c. precepto Coniu ges eam. c. in pn°. Item nota q ad cō iugii amorem et mutua dilectiom inducere dnt antiquoz exempla que p valent xiu recitant. ibm. c. post med. Item Nō ad quid et m quibus tenet̃ mutuo con uuges ibm. d. in pn°. Can^{ta} ad mat̃n fat canon. Cum miraat̃r dxxviij. q. et dxviij. q. 1. Si infidelis et sq̃ em ff. ex hijs et ff. sq̃ id Augy et dxvij. q. v. Di paulus.

Commendare Nota q vitate est re gula no quid fiat gratia emendandi vtt in prologo. c. Canonista licet idem habet in canone. Si quis uō dxl. q. iij.

Comoda Nota q ppt̃ infirmam sollici tudinem nature prohibet et hoc quadru plex ondit sollitudine. iiij. pte me^{ta} x. pcepto Comoda a post pn^{m} Item ubi etiam quitur Utrum sollicitudo comodoz nē sit licita d. in pn°. Item comoda multa ex moralibus preceptorum obseruantia seruntur et hntur Et eo mō modi noda multa aut etiā dāna nō ea obseruantia mde seruntur et hntur. iij. pte me^{ta} precepto iij°. Comoda multa fere. b. in medio. Canonista luz alr xviij. q. ij.

Communis Nota q cois vsus ois̃ta omi in hoc mūdo omibz etiā hominbz debet Sed per iniq̃tatem alig diuit hoc ee suum alig id pte prohemiū. ij. ff. dvi. b. cū fine. Canonista licet alr xxij. q. 1. Dilectissimus et. c. quia tñ.

Compassio Nota q compassio tripli citer causatur. ij. pte me^{ta} precepto v. Di potest ig notis. A. post pn^{m} Canonista licet ultr dlv. Quut namq; nonulli et. c. vā iustia di. ea

Compatier Cuitur. v. aliquis si possit per procuratoꝝ pte prosayt. iij. pre. Cognatos cole. c. in pn°. Item Cuitur. v. filij duoꝝ compatrum memoriale valeant copulari ibm. b. in fine. Item si quis cognouit aliquā formicarie et postea fit compt̃ alicuiꝰ altius puta leuati q̃dam de sacro fonte. Vtrum illa mulier formicaria sit etiam gmater. b. post pn^{m}. Canonista de matia licet diuisim de xxx. q. iij. p totum. Et de cognā spiali in decre. Et m. vj. plenissime

Compellere Nota q pctores plerumq; ad deum tribulationibz et pssuris compelluntur nec p hoc a deo reprobantur. Sed p pacie ntutem clarig comprobantur pte prosayta precepto dxiij. Para te foro. c. cū principiū Unibi etiam Cuitur de duobz p̃mo Nūqd si deus prauos ad bonū compellit ex tali bono meritū consequntur. c. ibm. Sed dō nūq; etiā militaris ecclia compellē dēat malos ad faciendū vl̃ ne ibm. Canonista de mā in ca none Nunciū displicet. dxiij. q. iiij. Et q. vj.

Conscientia Nota. q ad consci ff. c. 1. entia bona ad implenda ac etiam q̃ruāda mducē debent speciatim tria. p̃ma pte me^{ta} dxij. precepto Ne cures si quis. c. in principio Unibi etiam Cuitur. v. consciā erronea ob ligat ad faciendum aliquid vl̃ dimittendū d. in fine. Item Nota q conscie aligñ ma gis standū est q̃ñ fame. iiij. pte me^{ta}. pre cepto dlviij. Cum quicq; tibi. A. cū fine. Item q̃ñ quis potiꝰ sequi debat conscias q̃ uliorū verba vel etiam mfamia non cura re. ij. pte me^{ta} iiij. precep. Cum rete uuas Et cū me. Unibi etiam Cuitur. v. cōscia sufficiat uel nō sufficiat illi qui apud deum puram habet conscian. Multi tñ aliquid malū suspicantur de xpo pp̃ ali quā exteriorem spem et sic scandalisantur de eo ibm. Item Nota sm Reneram q neo rudetur extimare ntutem. nemo magis il li deuoto esse q̃ñ qui bonā vitā famia pro didit ne conscian pdet prima pte me^{ta} dxij. precepto Ne cures si quis. c. pō pn^{m} Canonista de matia licet duisim de. lxxiij. di. in Nomine dni Et xxj. q. 1. quid obest Et. c. in cuctis custodi ea ca et. q.

Consiliarius Nota q ad bonū con siliarū ptinet tria habere Et tria ultre pte prosayta precepto dxxxj. Consulto esto:

B·post mem/ Canomsta de matia lic alr
ppreuj·dis·tanta·ff ide qd notatt nivl
tma ylo ti ranone Estote·1·q·1·

Consilium Nota q pui corpore quidoq;
pollent magis consilio ff nitlotu qui mag
ni corpe·ij·pte meta·precepto viij·Corpore
exiguu·A·post pin Item ad consilium
attendens no voratq de duobus uiris maxie
pot no merito causari pte prosav·prep·
ppreuj·And consliu ne actessis·b·in pin
Item consliu a tbs gnibq psonatz ni est
maxie petendum pte prosav·prep·vol·
diligentiam adhibe·Item a tribus alys
generibq psonatz non est maxie petendu
consliu ner postulandum·ibm·b·in pin
Item nota modu sui Aristotilem qui det
hre quilibet princeps ait consiliarios ad con
silia occultandu que tradidit Alexandro
libro viij de secretis·c·xiiij·Quod plibus
etiam comprobatt exemplis·ij·pte meta
precepto ppreuj Consliu archanu·d·ait pin
Item q consliu seru diu mo sit utile n est
despirendu·iij·pte meta·vij·precepto·vtile
consliu·B·in medio Item consliu uxoris
licet utplurimu sit invalidu tu si est veloz
ff situm quiq: ualde utile consliu reputur
iij·pte meta precepto ppreuj·Uxoris diligua
c·in pin Canomsta licet de matia diui
simode inde plot in canon non licet ppreuj·q·iij·
ff in canone Quisquis xxiiij·q·1·

Consciis Nota q ie qui est sibi co
scig de aliquo putat de se omia dici Cui
cuo est triplex prima pte meta vij precepto
Ne cures Si quis·d·extra medium
Canomsta de matia licet alr ppreuj·di·
habuisse ff in canone Si tui episcopus vj·
q·ij·et in canon inter verba·ppreuj·q·iij·

Consensis Quitur·Q·consensq in
delictacom rarnis absq hoc q consentiatur
in actu sit pticin·iiij·pte meta precepto ppreuj·
Cum te detineat·ff·post medium Canomsta
licet alr et diusmode in canon quod pdest
ppreuj·dis·ff in canon finaliter ppreuj·
dis·

Conseruare Nota q ea que cum
multo acquiritt labore raritate conseruantt
quod tribq combq compbatur prima pte me
precepto ppreuj·Consilia ponig Imbi etiam qritur
Q·melig sit diuitias conseruare qui eas
ubire·b·post mem Canomsta de mia in ra
none habebat·dij·q·1·

Conspiratio Nota quitum malu sit
conspiratio ff quita sit conspiratoriu pena
pte meta precepto ppreuj Iudiciu ppli·c·
post mem Canomsta licet alr videre pot
i qd le·z·notur in decretali p tuas ff in dec
tum i et viij·de sen·z reni Iudi·in·q·iiij·
conspiraciones qj·q·1·Coniuracionis ff·q·co
spiracionis·cum duobq·ff·seqntibq causa eade
et·viij·q·1·ff·Cum aut a viris subditorum·

Constantia Nota q licett constantie ff q
ombq gtt·re conueniat·A tribq tn mane
riebq homi pnr detett obseruari prima pte me
vij·precepto Constans et lenis·B·in pin Imbi
etia qritur quo conueniatt constantia ad
pseueracia·d·extra finem Item nota sm tul
liu q constantia est pseuerantia quedam m
rone bn constituti animi stabilis ff mansio
nibq·A·in pio et ff de offi·psi·l· obseruand
in fi Item nota q constancie utiles multum
viguit in antiquis quod ex centurionis de
Augusti comprobatt·ibm·C·post mem Ca
nomsta ad mam licet alr fuerit canon oportet
ppreuj·dis·in principio·

Consultus Nota diam inter consultore
et consulentem pte prosavia·precepto ppreuj·Con
sultus esto A·post pin Item tria sunt que
consultus attendere debt ff obseruare Nibq·A·ait
mem Canomsta·ij·q·viij·Qui sine pcto est

Contemptus Nota q nemo sm expte
riorem appentia contemnendq e qui interior
ei ignoratur virtus quod tpliciter compbatr
ij·pte meta precepto viij·Corpus exiguu
vores·A·post mem Imbi etiam qritur de du
obq pmo Que sunt illa que reddut hoiem
ingenosum et ad sciam disposium·A·post
mem Secundo quare duo pdicta reputantr
coiter in hominibq pusille stature pocq qui
magnis·C·post mem Item maiores cotem
nere no debent minores quicqui eos precellant
ut in aliquo dignitate gradu uel utute pte
prosavia ppreuj·precepto Amorem te ne contep
C·ait finem De hoc etiam reperire in z pro
hemlii pte S·poli·A·in pio Item contem
nentes venire qui vocantur sunt in triplici
dria pte prosavia·precepto viiij·ff·Foro te pa
B·in pio Canomsta licet alr fuerit ad mia
Canon non oz ppreuj·dis·ff in canon ad ppreuj·q·
1·et canon Nemo eadq causa et·q·

Contentio Nota q tria sunt que refe
here nos debent a contentionis vicio prima
pte meta·p·precepto Contra iuniores noli·A·
post mem Item magni meriti e a contentiosis
uico abstine quod duobq compbatur exemplis
ibm·b·in medio Item nota q tu tonus gnibus
homi specialr no est contendendu ibm·d·in me
Item q contendo verbosa adiuvas notu maxie
e cauenda·ij·pte meta·p·precepto Adiuvas
notum·A·in pio Item etiam quitur de duobq

Primo. V. adiusus notū sit aliqualit contendendū. A. m pn̄o. Secdo. V. contendē sit petm mortale pte pma mea. precepto. D. Contra iboēs. d. m pn̄o. Canomista de matia licet aliter. ff. ad hec. xxiij. q. j. et. iij. q. ij. oportz. et. v. q. ij. m loco. et. xx. dis. Di quis. et. ij. dis. xcessoia m fi. et. xj. q. j. Quetumqz

Conteritus Nota quibz debet ee contenta cofr habet iuxta notable dictum Gōtis qui interrogatus qi agē debēt paucta habens milta indigens quod auctē et exemplo comprobat. iij. pte mea. xxiij. precepto. Pebus. ff. in censu. B. tūs me. Canomista de matia in canōe duo et. c. Epūs. xxj. q. j.

Continentia Nota q continentia est ab omī illicito actu abstinentia pte prosayp precepto. xlix. Hereticum fuge. A. ante medū Canomista de matia in canone postqm̄ xxxiij dis. ff. s. quid ergo. xxxiiij. dis. Et in canoe no oportz. xviij. dis. et in auth de lenon. §. j.

Contritio Nota q trea Contritoīm que tūtur. viij. Primo que et quot sint causē contritoīs inductiue. Secdo. V. dolor contritoīs debet esse mtllctualis et sēsibl'. Tertio. V. in contritōne requiratr maior dolor de uno pcto qm̄ de alio. Quarto. V. pcti remissio sit contritoīs effectus. Quito. V. pcti remissio contritio tollere possit totū reatum pene. Sexto. V. spialis contritio de quolibet pcto requiratr. Septimo ff ultimo. V. requiratr contritio de quolz pcto mōrali. iiij. pte mea. precepto. xlix. Cum quid petatr. b. post mem. Canomista de matia in canone in actōne de pe. dis. j. in duobus capitulis sequentibus. Nota q triplex contumacia

Contumacia tumacia in iure reputur que quidem hodie de iure canonī non ducit morte sed spiali triplī punitur pte prosayp. precep. viij. In iudicio adesto. c. in pn̄o. Latius de matia videri potest canonem contumaces. L. dis. Et canonem. Di quis tumide. xc. q. viij. de illicitis et canone. xlv. q. iij. ait etiam. ff. Qui vo ex contumacia. ij. q. vi. Et etiā uidere pt Fabrianum de dolo et contu. p totū ff spec. de contuma. vbi agit de quatuor.

Contumelia Nota tria sunt spialit que retrahere debent maiores siue diuites a minoū contemptu. ij. prohemio. pte. ff. xlvi. A. post mem. Item quitur. V. contumelia sit mōrle petm ex pte. ff. xlvi. d. an medium. Item quitur. silr. Quid sit detrus an petm contumelie vl' adulatoīs vl' detractoīs. iiij. pte mea. precepto. xxxviij. laudar. q. c. post mem. Canomista de matia licet aliter in canone in fine. xc. item ceteru. lxxxvj. di. et. v. q. iiij. in loco. et. xv. q. viij. Di quis timide. ff. ij. q. viij. puto. Nota q quadruplex

Conuersatio in spturis reputur pte prosayta precepto. xxxv. Cum bonis ambula. A. ttī finem. Item conuersatio bonoū ad humanū conuictum multū utilis est et ntīa. qd quadruplr comprobatur. ibm. b. m pn̄o. Item conuersatio malorū cum malis pessima ē. ff multū cauenda ibm. c. m pn̄o. Item conuisatio bonorum malis bonis suggestionibz et exemplis malos ut plurimū conuitit. qd. iiij. or probatur. ibm. c. ante finem. Item q multū noceat conuisatio malorū bonis triplr comprobat. ibidē. c. ttī fi. Canomista de matia licet diuisidei tanone. Valentinianus. lxxiij. dis. Et in decm nī ructis de elect. m pn̄. extra. Nō q

Conuiuium triplex conuiuiū reputur pte prosayta precepto. xl. vj. Haec conuiua. d. m pncipio. Item quitur ee conuiuiū fuit inuentum ibm. d. post mem. Item Nō triplurem coni pauca ni conuiuio dēmus loqui pte prosayta. precepto. xlviij. pauca conuiuijs loqre. A. ttī fi. Item nota q btus Augustinus omem conuiua a supflus ff noctumis fabulis ac etiam detractoībz abstinere docebat. ff hoc p duos ex suis multū notabiles. c. ttī finem ibm. Canomista de matia conuiuij licet aliter videat ni tanone his igitur. xxxiij. di. et. ff. nōte. xlviij. di ff et xlviij. di. conuiua. c. qm̄ aut ff. c. qndo pbet. di. cap. et de con. di. ij. Licet moyses. Nota q inter cetera corpora hoīs corpus exstit mirabilr fabricatum. Quod ondi tur ex nouem quibz compaymatum esse videtur pte prosayta. precepto. xxxvj. Nem tuam custodi. b. ttī me. Item nota q ta sint per que hoīs corpora fuitr destruuntur. ibm ttī mem. Item corporis bona sūt tria. ij. pte mea. precepto. xxxiij. Luxuria fugito. A. m pn̄o. Canomista ad maz lucē alr in canone corpus ff. c. se. xxxij. q. v. Et in canoī singula. lxxv. dis. et. vij. q. j. michil de sūma tm. damnamur ff de hēticis cum ex minūto. Nota q nos ad correctio

Correctio frīnam riduuit spa tria. §. pma pte mea. vj. precepto. Cum moneo aliqm. A. m me. Item dicam inter correctoēs sapientis et fatui. pma pte mea. precepto. xxxv. Que culpare soles. d. ttī mem. Item Nota sunt nō nulli qui aliquos corrigere volunt ff ab eisdem corrigi nolunt ibm. d. ante mem. Canomista de matia lucē diuisimode. xlv. dis. Nemo. ij. q. vij. Quis imputet. v. q. v. Non nos. ij. q. j. Di ptauit

q

·ij·q·vij· seruti sunt ·xciiij· q·iij· Corripia
tur· et in decre· qualit·i· de elec·

Crapula ·Nota q crapula tripliciꝰ sumꝫ
pte prosayca precepto ·l· Vnio te tempa· A·
tricta pñi· Canonista de matia· xcv· R
Nolentium ⁊ in decre· a crapula de vj· ⁊
honesꝫ· tuorum Nota diam inter cure·

Curare gubare ⁊ facere ꝓma pte metra
precepto xcvj· Infantem nudu· A· tricta medii·
Item quitur Quare deus tantum tant
multitudinem hoim cu maiorem puideret
damnanda· ij· pte metra precepto xcviij· Nolī
tu quedam· C· tricta mem Item Cautur qd
opus erat q deub tam multa alia caret su
m aqub sue in trib que non sut hoibus
necessaria ymo potiꝰ pniciosa ⁊ nmda· q·
pte metra precepto xciij· Cum tibi ꝓponas· b·

Creatura Nota q triplex c· q m pñ·
atura reputur ꝓma pte metra· xcvj· precep·
Infantem nudu· A· tricta mem Item catura
quedam habent ee tm ut lapides quedam
vuere ut arbores· qdam sentire ut alialia
Quedā intligē ut angli et homies· ibide
Canonista ibiꝫ de matia cauoms et catu
ratu videat canone Quid go xciij· q· v·
et in decreta· cu in catura de cele· miss· ex·

Credere Nota q credere non temere de
beng verbis hēticoꝝ ac eria aliozꝫ opinio
nib⁹ pte prosayca precepto xcv· Nil temere
credas· B· m pñ· Nimbi etiam hēsiarchaꝝ
errores describunt nouē Sed ex his· vij· decla
rauit ibm post Item q·nqꝫ tribus psonis
mala de alīs mferuntur non semp est credē
ij· pte metra precepto xcviij· Nolī tu trudem
A· cū finem Canonista ad mām fat Cano
deus omnipotens· ij· q· i· Nota q ex teme

Credulitas ravia credulitate mocentes
multi reputuntur fuisse q·nqꝫ damnati qd
ex lo pharaonis tui nimis credulꝫ verbis
uxoris fuit comprobatur Ideo mocentē Io
sephyn carcem trusit pte prosayca precepto·
xcv· Nil temere credas· A· cū pñ· Canonista
de matia licet alr et diuisimode· xj· q· iij·
in rubrica Nota q trimen altiꝫ reue

Cultell lare debemꝰ dum tu bñuole ⁊
uris ordine obseruato fiat· iij· pte metra ⁊
precepto· xcvij· Quod nostri fotm Item Quis·
Utrum aliquis sine timore vel saltem ve
niali peto viuere possit ꝓma pte metra pre
cepto v· Di uitam mspiras· C· post mem
Canonista de matia m· s· Nonne aut omis
s· septies xcv· di· Et in canon quia tua·
C· di·i· q· iiij· nullus de pe· di· iiij· dma·

Culpare Cautur· v· alios culpare sine p

citu graue ꝓma pte metra precepto v· Di vita
mspirias· d· tricta finem Item nota q non
debet homo culpare sepm ij· pte metra precep·
xcv· Nec te collaudas· b· cū pñ· Item culpa
Doctorum plg nocet subdit cum alioꝝ quod
duob⁹ exempl' comprobatur ꝓma pte metra
xcv· precepto Quiculpare soleo· C· post pñm
Canonista ad mām licet alr facit· v· dis·
Ad eius uo et· l· dis· quia tua· Et de actu·
cū dilecti· i· extra Nota q q·nqꝫ sint actus

Cultus propiu ꝑ quos deo reddere debmus
cultu debite reuerne ⁊ honorꝫ pte psayca·
pmo precepto Itaq; deo supplica· b· m pñ· Ca
nonista Ad mām diuinum cultus facit· S· ꝑ
obrutur iij· q· vij· et xcvij· q· iiij· omnes igr
tamia· et xcviij· q· iiij· S· Sed big et· c· qd
crudele de pe· dis· ij· S· opponitur·

Cupidus Item Nota q sacri canones vo
lunt q milg cupidus debet ad sacros ordines
ꝓmoueri et hoc ppr duplicem rōnem pte pro
sayca precepto· l· q liem nolī concupiscē cū
pñm C· Istius nota diam inter cupidum ⁊
auarum ꝓma pte metra precepto xcv· qd
vile est carum· B· cū mem Canonista ad
mām facit xlviij· dis· m pñe et· c· bonoꝝ
dis· ead et· c· sicut hui dis· ea· et· xcvij· q·
c· Quid aut Nota q vnusquisq; ma

Curare ximē suū corpus debet curare
m· pte metra precepto xij· Cum finis lonu
ples· A· in fine Mihi etiam recitatur ex
emplum ꝙ auarꝰ qui potius voluit oculum
ꝑdere qm medico fidremu dare· b· cū mediu
Canonista de matia in canone sicut illi
ones· xcviij· q· v· Nota q Curialitas

Curialitas ſm phm dicitur omis vir
tus qua facit actum omis virtutis ꝓma
phemli pte· vj· S· d· in medio

Curiosus Nota q curiosorum quatuor
sunt maneries diuisimode de summo bono
opmariu· ij· pte metra primo precepto Tellu
xis si forte· A· cū mem Item Cautur· v·
Virtus curiositate possit esse in cognitione
intellectiua pte prosayca precepto xcv· to
Ad consilium ne accessis· c· cū mem Ca
nonista de hoc nichō licet alr· xlv· hic ete
rnum ⁊ albugnem uo habet in octo· Sed
magis ꝓprie legitur et nōtur in canon qui
sū saluatore xcv· q· ij· et ead causa· q·
iij· Driendum· Nota q homo ꝑfaliter

Custodire tra debet custodire· pte psay·
precepto xcv· Item tuam custodi· A· tricta
pñm Canonista de matia licet diuisimode
in canone si bos de muris et dampda· Et
de pe· dis· i· S· demq; et dis· iij· Iudus

Ualie Nota qp in dando discretio p
sonaz est hñda quod oñditur ex. ℔
Nq etiam exemplo cuiusdã stre vnã de quo
in vitis patrũ legitur apte comprobat ℔ ꝑsa-
pte ex. ꝓcepto Lui debz iudeto. A. ctr medl
Canonista licet alr ad mãm facit cano sa
cerdotes dlix. dis. et. i. q. ij. Pastor. i. q. vij. dã
bertũ dvi. q. i. determine. ij. ea ca. q. vij. q̃ũq
et. ij. ꝓdicator de cele. miss. cum marthe. I sa
ne extra. Nota qp datum fuare ℣ ꝓhibito
Datium dãti restituere quinus tenetur
pte pmo ꝑsayra. iiij. ꝓcepto datum fua. b. post
me. Cano ca de matia. i. q. i. ꝓlanum. C
Defectus. Nota qp michil tam ꝓfectũ in
humanis adinuentoꝝbz reperitur qñ etiã
ex aliqua sui pte defectũ aliqñ paciat. vt
in prologo in fine. Nota qp defectus diuersum
sunt. iiij. or. ij. prohemii pte. ff. de. viij. A.
in pn̄o Canonista de matia in ratione fẽm
tale. xxxiij. dis. Et ñ ratione de ordinandis
xxxiij. q. v. Cui etiam concordat. l. ij. ff. de
iuris. ff. de veti iur. eum. Nota qp delecta
Delectatio tiones queda sunt inutiles dñmo
honeste fm ecclãm fiant. iij. pte me. viij.
ꝓcepto Interpone tuos. b. in pn̄o Item Nota
qp delectationes male sunt inutiles sicut sunt
bestiales ibm Canonista licet alr de pe. di.
ij. ff. Hugo de petra. Nota qp homo dena
Denarius rium pte debet diligẽ. iiij. pte
me. vi. ꝓcepto Diligẽ denarium. b. in pn̄o
Item nota qp qui denarios pro deo colunt
taueat ne eis contingat sicut cuidã aua-
ro qui denarios ℣ perunit pro deo colebat.
Ibm. b. in pn̄o Canonista ad mãm facit
ratio pbr. lxxxvij. dis. et de conse. dis. v. Ideũ
Depositarius. Nota qp circa illum qui rem
alienã quoq; modo confuandã accepit duo pn̄
cipaliter sunt considerandi. pte psayra. iiij. ꝓ
Datum fua. A. vltra me. Item depositarii te
nere dnt ne passim depoita a dolosis maxime
fuandi reperiant Quod duplici comprobatur
exemplo ibm. C. ultra me. Item ubi cita qeri
tur. v. ꝑtet qui rem apud alium depoitam vl
iuste detentam furtim accipiat eande. d. vlt̃
medium. Nota qp qñqñ de natã depoti
Depositum ti qp ipa res restituat sicut in
accomodato tñ hoc fallit in quatuor casibus
Ff. ctr finem Canonista de matia depoiti fat
ratio pus nãle in verbo depoite rei ℣ ratio.
xxxij. q. ij. et. ff. depo. bõ et depo. p totum ext̃
Deridere Nota qp nulli debet alium deridere
lex namq; iustissima est ut qui alium derider de
rideatur ℣ ipe quod ex dicto apli ℣ iure ñali
comprobat. iij. pte me. xo. ꝓcepto Aliqñ fm

Ff. ctr finem Canonista licet alr. v. q. iiij.
In loco in fi. Nota qp homo debet despicere
Despicere diuicias si vlt esse btus ẽ pte
me. iij. ꝓcepto despice diuicias A ctr pin̄
Canonista ad mãm licet alr facit de pe. dis.
i. ct. ij. Iuuatur. v. detractio sit primi
Detractio mõrle. iij. pte me. ẽ. ꝓcepto
Cum rete vnas. d. ctr finem Can̄ta licet
alr ad mãm facit ratio inter vn. dis. q. iij.
Detractor Nota qp detractor compatur
rambus dyabli primi pte me. ꝓcepto iij. A
tutem pmam A. ctr finem. Item Nota qp
detractor simulis est vrsi ibm. B. cui mem
Item simil est Serpenti ibm. b. ctr pin̄ Et
figuratur p Simon ibm. B. ante medium
Canonista de matia licet alr. iij. ff. ecce d
vi. dis. et. iij. q. iiij. detractores ℣ vi. q. i.
Prima. et. vi. q. i. Sacerdotes ℣ de here.
cum ex multo extra Nota qp non deus
Deus est aliqua pma pte me. primo ꝓce.
Si deus ẽ aliqua. C. ultra me. Item ad pro
bandũ deũ esse meritũ nos tũ ibm. A. tercia
pin̄. Item deus solus et non alig ẽ colendꝰ
pp tria ibm. B. ctr me. Item qp deus ẽ co
lendꝰ pua mẽte qd tribꝰ ex lis expimitur
ibm. d. post me. Et. ff. de suma tri. l. ij. ff.
Primus Item Janus deus gentilium erat qui bi
frons depingebat. ij. pte me. ꝓcepto ff.
Quod sequitur ſiecta A. ctr mem Item
deus est iuste rei ultor. iiij. pte me.
ꝓcepto xxxvij. contra homines. A. primo
Item Nota qp deo supplicandum ẽ ℣ quo
pte pma psayra. primo ꝓcepto Itaq; deo sup
plica A post mem Item Nota qp eorũ que
ipi deo cõuenit triplex est maneries. ij.
pte me. vi. ꝓcepto Mitte archana dei A.
in pn̄o Item Nota qp Aguitio de hoc nome
deus tripliciter facit expositionẽ pma parte
me. vi. ꝓcepto diuge sic alios. A. post
mem Canonista de hoc nomine deus licet di
uersimode videat ratione. xxxv. dis. vlt̃
mem et ratione de iudeis. xlv. di. xxxij. di.
diatum Et ratione deus omnis. i. q. i. et
iij q. i. deus igitur. et xxi. q. iij. Ve mi fi.
Et de pe. dis. iiij. Di ex bono de conse. dis.
iiij. Aliud de inde nouit. Et de pbendis ve
nerabilis Nota qp dialꝰ sex ratibus utit
Diabolus ad amẽ ℣ corporis depssiõm
seu oppssiõm pma pte me. ꝓcepto xxxv.
iij. Cum dubia mitis. d. in pn̄o Canonista
licet diuisimode ad mãm facit ratio. dis
xxxpiani. xxi. q. iij. xxvi. q. ij. Et xxxvi. q.
vo. Non mireꝰ Et de conse. dis. iij. Di em
mquit ℣ de conse. di. iiij. Dicut nostis.

De ſumma tri. fñr. ⁊c. ⁊ c. damnamꝰ in fine vbi ſcribit doctores de multiplici noīe dialī

Differre Nota qꝫ quis differe d̄ no debet grata manu p̄mu rapere hoc eſt velociter ⁊ maxīe qñ affert plus rei euentus Ad hoc aut exeqūdum induce nos dñs tri. iiij. pte me. ca. p̄cepto xlvij. Qñ p̄mū rapere tibi A. poſt mem. Canomſta luꝫ alr. xj. q. iij. tum apud ⁊t de pe. diſ. iij. c. i.

Diligentia Nota qꝫ cuilibet ⁊ maxīe p̄cipi diligentia e adhibenda pte p̄ſaꝫ. vel. p̄cepto diligentia adhibe A. in p̄cipi. Canomſta ad mām licet alr facit xxxvij diſ. de quibuſdam ⁊t xlvij. diſ. ſſ. nrce.

Diligere Nota qꝫ homo ſe diligere qua duplr. et ꝫ conſeq̄ns proximos ſimiliter p̄ma pte me. ca. p̄cepto xj. Dilige ſic alios A. ctr̄ p̄n. Item Nota diam inter dilectoꝫ mūdanoꝫ et Xtuoſoꝝ. ibm. b. in p̄n. Item Nota xxviij. ſigna uere dilectois ibm. B. ctr̄ finem Item Quitur. quid ſit melius An diligere an diligi. C. ante mem. Item nota qꝫ diligē dñs filios ꝑtes nō fiete ſed cordiali dilectione. iij. pte me. ca. p̄cepto xxvj. Non egra. b. ctr̄ me. Circa dilaꝫ ptum ⁊ filiorum q̄runt duo ⁊t p̄mo Vꝝ plus diligendus ſit q̄m me Deinde Vtrum homo ex caritate plus diligē deat filiū q̄m p̄rem ibm poſt pte proſaꝫ. Zo p̄cepto. ſſ. vltra me. Item Nota ſexſtus que naliter mouet ad diligendū aliq̄m. deque omā in deo p̄fectiſſime reperiunt. iij. pte me. ca. p̄mo p̄cepto Hoc quicūq; velis C. in p̄n. Canomſta de dilectione licet diu ſmode uideat p̄mo canone omnis alr. iij. di. ⁊t xxxiij. q. iij. eu vndecim. et. c. det homo et. q. v. Qui non licet. de pe. diſ. ij. firmiū. de conſe. diſ. iij. Deprecor. Nota qꝫ rurſus

Diſſenſio diſſenſionis dialī uicium tranſcendit quod quoda probalr exemlo comprobatur p̄ma pte me. ca. vij. p̄cepto Xtutem p̄ma. B. ctr̄ me. Canomſta ad matiam facit canon ut conſtituet. l. diſ. mxbo diſſenſionū ſciſſuras. Nota qꝫ diſcede cupi

Diſcedere entibꝫ ſex ſunt p̄maxīe nocia iiij. pte me. ca. ꝑdep. xxv. Diſte ſed a deꝰ P. in p̄n. Item nota qꝫ diſcere cupientibꝫ et ſapiē fructū deguſtāe volentibꝫ nullū a cepto ſtudio dñi ceſſāe qd fieri dt tplr. iiij. pte me. ca. p̄cepto xxv. Diſte non ceſſes P. in p̄n. Item diſcē quilibet dt ⁊ p̄cipue iuuenis ſtiam aliq̄m vl' artem maxīme pp̄ fortune variabilitē. iiij. pte me. ca. p̄cepto xxj. Diſce aliq̄ A ctr̄ p̄ncipa

Item Quitur. N. filij diuitum vl' nobiliū diri valeant bñ fortunati adeo qꝫ eis nō expediat artes libales ul' etiam mechanicas diſcere Ibm P. in p̄n. Item cupiens ſcīas diſce ⁊ ad ſcīāz noticia p̄uenire tria p̄cipue debet attēdere pte moſaycā p̄cepto xxxij. diſce ſcīas. A. ctr̄ finem Item Nota qꝫ Richardus ponit quīq; modos diſcernēdi ex hīs tres ſunt mali ⁊ duo boni. ibiḡ. d. ctr̄ me. Canomſta ad matiaz licet duiſmode fiat mutatio relatiua ⁊ c. no omnis xxxvij. diſ. Et canon Nullus exmus. xxxviij. diſ. et canon in ſacdotibꝫ. lxj. diſ. xxxj. q. i. Quicunc. Et iiij. q. iij. ſi hes et ff. de fideiuſſ. li ap̄ mul. Nota qꝫ nō nulli ex no

Diſſidia bilibꝫ regentibꝫ non ꝑuio iure cōtenti guerras mouēt rabidas deſtruentes patrias ſimul diſſidentes. ij. prohem. li pte. ſſ. vij. A. in p̄n. Canomſta ad mām facit canō diſſidentes. xx. diſ. et. ij. diſ. vnſa in fi. ⁊ di. xxvij. multis. Nota qꝫ diſciplina ſpes eſt

Diſciplina iuſtitie. hec aut̄ uitus mdut ad miſorum cōrectiōm exhibenda Et ſm hū. ipmrabiles opatur effectus p̄ma pte me. ca. xxxiij. p̄cepto Cum moneas aliq̄m. A. ctr̄ p̄n. Item diſciplina a cypriano ſic deſcribit Eſt morū ordinata correctio et bonoꝝ p̄decentiū p̄cīn regulariū obſeruatō. A. in p̄n. Item ad diſciplinē virtutē mducē nos dñs tria ⁊ militāe A. tertia p̄n. Canomſta licet duiſmode fiat ad materia canon Conſuetudo p̄ma. d. et. xxx. diſte Nulli phas vb. v. diſ. diſtn. Et xlvij. diſ. qm. Et. lvj. diſ. p̄cepta Et xxiij. q. iij. qdā

Diſcordia Quitur. N. diſcordia ſit p̄cīn mōrle. ij. pte me. xxx. p̄cepto. Lites p̄tite. d. in p̄n. Canomſta ad mām facit canon diſcordātes et. q. nec. ad cayn. xc. diſ. Et facit et. ſſ. erte xlvj. et. iij. q. vj. hoc quippe.

Diues Nota diues conſiderando qꝫ omnia diuitias conſequendo vnde ve vbi exiſtut Et quo finali tendat bona q̄q; inde acquirē potit ij. pte prohem. li ſſ. xlvj. A. ctr̄ finem Canōta licet alr xlv. diſ. Hinc hō in ſubſtion Et iij. q. vij. ſſ. Sed o. de pe. di. iij. tuendum. Nota qꝫ ni diuitys q̄cūq; afflu

Diuine ant nō dēmꝰ cor apponē Et hoc maxīe ꝑter tri. p̄ma pte me. ca. xxxix. p̄cepto Confuſa porro C. in p̄n. Item Nota qꝫ diuine ſunt vij. vitioꝝ capitaliū generatiē. ij. prohem. li pte ſſ. xlv. d. i p̄n. Item Nota qꝫ ctr̄ diuitias nondū acquiſitas ſi etiam acquirendas in culpa. iiij. or mōſ q̄ns inde pot p̄ma pte me. ca. p̄cepto xxiiij. Ne ti qd deſit A. in medio Nota ſm phm qꝫ diuine ſi eas q̄ntas nobilitas ⁊ potentatꝰ in ſunt

homiem felicem p̄ma p̄te me^ta p̄cepto .xl.
Dapsilis interdum .A. c̄ fi Canonista ad ma
teriam fiat licet ali quod h̄etur m canone
Nonne .xxxvij. di. in fine & xxxvj. dis. s.
time. & xl.vij. di. omes. & xxviij. q. vij. q̄m
admodum Nota q̄ tria sunt diuinatoꝝ
Diuinando q̄a que aliqui fatui inuesti
gare moliūtur. iiij. p̄te me^ta p̄cepto .xxiij.
Multum venit .A. c̄ medin. Item Quitur
.v. diuinacō p̄ inuocatiōm demoniū sit licita
ibm .S. vltra mem. Item .v. diuinatio p astra
sit licita ibm Item .v. omis diuinacō sortiū
sit licita ibm Item .v. omis diuinacō siue sup̄stō
sit licita ibm Item Nota q̄ diuinac̄ fm sctm
Thomā que dr̄ituitur fle oppioni sup̄stiōsa
& ideo cōsidare oportz quid sit vin c̄ p̄cog
nitoꝝ de somnijs .ij. p̄te me^ta p̄cepto .xxxv.
Domina ne curas. S. in p̄n Canⁿ^ta ad mām
facit Canon sortilegy .xxvj. q. i. et q. ij. Intel
ligi noluit dns & .t. illos q. eadē et q. iij. c.
i. et q. v. Qui diuinones &c. Si dicus ea
causa. 7. q. x^a Nota q̄ diuites coiter sūt q̄n
dupliciter uicio nascūtur .ij. modis p̄te .ss. .x
xxviij. A. ni p̄mo Item Nota q̄ deo diuites
sup̄bos plus q̄ alios p̄tores punit quod
exemplo septuplum comprobatur. eadē parte
.ss. xxxix. A. post mem Item diuites mordi
natū amorem diuitiarū contemnē debent
p̄ tria mala que inde p̄venit eadē p̄te
.ss. .xl.v. A. ni fine Item Quitur An diui
tes que in nr̄itate tempore nō subvenit
pauperibus sint raptores reputandi .iij. p̄te me^ta
p̄cepto .xl. Qui tibi diuine .b. m ne Item di
uites ut filios diuinas contingat valeat p̄ce
uiuntz & in scripīs crudeles sunt q̄ exemplo
galline & aquile comprobatur p̄ma parte
me^ta p̄cepto .xl. Dapsilis interdum .S. circa
p̄n Canⁿ^ta licet alr in canone n̄ cōgruat
.xl. di. Et in canone non satis est. habetur
di. Et in canone multi .i. q. i. in fine.
Docere Nota q̄ magr ut salubriter doceat
debet in se quatuor obs̄uare .iiij. p̄te me^ta .xl
.v. Piste sed a doctis .c. in fine Canⁿ^ta ad ma
teriā licet alr .xxxij. dis. Non oportet .et. i. et
.xxxvij. di. ss. Circe Et .l. di. pondet et q. cum
crudiero et .xxxviij. dis. omes psallentes.
.xxxij. q. iiij. ss. hys ita Et de pe. dis. ij. p totū
Item nota .xxij. que sunt necia ut quis de to
modo doceat. Vide ni sūma de vitijs et utu
in tractatu de prudentia .c. sed nondum Et ad
de quod nōtur .c. de ma. & ibi. humilis in p̄ma
Doctor Nota q̄ doctor debet facē ea q̄ dic
que decet p̄ma p̄te me^ta p̄cep. .xxx. Sue cul
pare soles .A. c̄ mem Item doctor si laudat

et absq; calumpnia alios ueluti meritū pare de
tus & ꝓpetuter celestis ierarchie debet imitari
q̄m sunt .xx. ibm Canⁿ^ta ad mām huius alter
.xxxvij. dis. de quibusdam. et .xlv. dis. sane
.lx. di. ordinatos et .vi. q. i. sunt p̄tim. et de
cōse di. j. Nosse. De doctoribus vō et que sit
dria inter magros et doctores et de discendis
ab eis et docendis videas q̄d notat Archidia.
in pall. tamen de quibusdā. .xl.viij. dis.
Doctrina Nota q̄ in humili doctrina & lon
ga experientia magr et doctor quilibet exer
citatus ee debet ad q̄m doceat p̄te prosdyma
p̄cepto .xxj. Metue magistrum .S. c̄ p̄m. Ca
nonista ad mām facit canon hr̄ h^o. ꝓpriū
.xl.vij. d. ni p̄n^o .xl.ix. di. sacros et .ss. in dor
mia uō. .xxxxvi. di. .t. c. Conuenit^ur .i. q.
Dominus Nota s. dns ꝓpter suorū culpam
nascitur debet nam p̄ mansuetudinē
mitigare quod ex^lo Petere comprobat .s. p̄
p̄te me^ta p̄cepto .xxxvij. Peccatū culpā
.S. c̄ mem Canonista licet alr de cōse. dis.
.iiij. Si quis autē et .xxiij. q. i. in ecclia q̄
de pe. di. i. Vide benignū dimi. et .c. si petim
et .xxij. q. i. et iurabit Nota q̄ duo sunt
Donatio que inducē dnt ad habitū donādi
p̄ma p̄te me^ta p̄cepto .xxv. Ex prestare
potes .S. c̄ mem Item donare debes iuste .s.
de tuo ꝓprio nō de alieno quia n̄ est alti ause
rendum vnde alti tribuas .iij. p̄te me^ta p̄ce
.v. Quod donare potes .A. c̄ mem Item qri
tur donatio facta p Constantinū ecclie rōne
p̄sone ōti Siluestri valuit Et an successores
reuocare illam de iure valeant ibm .b. c̄ p̄n
cipiū Canⁿ^ta licet alr .xxiij. q. iiij. .s. preterea
et canon donare cum duobus ci^l sequentibus
.xxxvi. et in palea Constantinus .xxvj. dis.
Dormire Nota q̄ dormire moderate .s.
magnas utilitates affert p̄te prosdy. p̄cep.
.xlviij. Sed est satis dormi .A. post p̄m Item
Nota q̄ dormire īmoderate simptū tā ma
la corpora infert ibm .S. post mem Canⁿ^ta
licet alr .vi. dis. testimonia et .c. non est di. eu
Et di. .xxvi. p̄ter hec et .l. di. presumeret
et .c. Sacerdos di. eadē. Quitur .v. dotes
Dotes corporis glificati sunt tres nuo. im.
Aut plures ul pauores .iiij. p̄te me^ta p̄cepto
.xlviij. Sorte repentina d. m p̄n^o Item
Quitur de duobus Et p̄mo q̄t sunt species
dotis Secundo Quid si maritus teneat de dote su
am alijs debitis sit obligatus .iij. p̄te me^ta
.xxiij. p̄cepto Vxorem fuge .c. ante medium
Theologus videat si placet de tribus dotibus
mie & iij.or dotibus corporis glificati in
iiij.^o Primaꝝ dis. .xlix. Canⁿ^ta etiam de hec

matia videat in canone. Nota qp dubia **Dubia** in meliorem et nitiorem ptem st̄ interpꝛtanda ꝓte prosaÿ. ꝓcepto .xvij. agnme audita. Ꝯ. cū mem. Cañta ad mām facit canon gñe .xj. q. iii. Et regulis iuris ex toto. Et de homi. ad audientiam ſtra.

Emicias Nota qp ꝓpter ebetatem multa mala ꝓhibita ac ꝓnitiosissima sint ꝓpter quod tribꝰ comprobatis exemplis ꝓte prosaÿ. ꝓcepto .l. Primo te tempa. b. cū prin. Deinde qp qlibet gradibꝰ ꝓsonaꝝ ſpaliter ab ebetate cōuenit ꝓtrahi. ibm. b. in pn̄o. ſte Ebetus est fomes et nutrimētum omnium uiciorꝝ quod exemplo cuiusda hōmis probatur ibm. d. in pn̄o. Item Quitur. V. mebrias aliū petrebat mōrliter. b. in pn̄o. ibm Item Quitur. V. Ebetatus ſit petitus mōrle ibm Item quitur que ſit causa vel ratio qre qui puer ē ebrius magis nisamur ꝙ litigāt cū ille qui est sobrius vel omino ebrius ibm. Item ꝙritur que nam sit culpa ꝓpter quaz ebriosorum lingua petrahit ita qp nō valet rectē formare sm̄one .iiij. ꝓte me. ꝓcepto .xxvj. Hoc bibe quod possis. d. in pn̄o. Cañta de mā licet diuisimode .xxxv. di. in pn̄o de conse. di. v. Nullus. ꝙ in decretal. A cpm la de iuta ꝙ honest. cli. Et de relig. ꝙ ve. stipe.

Ecclesia Nota qp hēsiarche inter cetos militantes ecclie filios tamq̄ degeneres diuersis mōis ꝙ uicijs statum mitem militantē etiam sub ꝓtextis dogmatibꝰ offendere moliuntur. iij. ꝓte me. ꝓcepto .xxvj. Dilige non egra. Cañta licet aliꝰ videat qd hētur dis. vi. Catholica ecclia et .xxj. dis. in mediam et .xxxv. di. ecclie principes et .i. q. i. Scito turpem .xxxiij. q. i. Vbi sana qui filij sint legitimi p venabilem ext̄ de pe. di. i. Ecclia Nota diam nit̄ egreū et eſtum .iiij. ꝓte me. ꝓcepto .vij. Cū fu

Eger erib duos. c. in principio. :

Egritudo Nota qp sicut egritudo maior ꝙ forti medicamine curatur. ita egritudine corporis ultra retundit quod duobꝰ comprobat exemplis .iiij. ꝓte me. .vij. ꝓcepto: Cum filius locuples. Ꝯ. cū prin. Cañta ad mām facit licet alr. Canon iudices. i. q. i.

Electio Quitur. V. melius sit qp regia dignitas ul' quicūq; alius principatus vadat p electionem qm̄ p hēditatem. ij. ꝓte proh. ſ. viij. A. in pn̄o. Nota qp electionis forma tria. ij. ꝓte me. ꝓcepto .xxxiij. Iudicium ꝓte. Ꝯ. cū principiū Canonista de mā de pe. dis. iiij. Qui ex bono et in decreto. Item qp̄ de electo. Et .xxviij. di. In nomine domini de elec. Vbi periculum li. vj°. Queritur ecclia

Elemosina Nota qp in elemosine date tria sunt consideranda ꝓte prosaÿa vp̄. ꝓcepto Cui des uidelicet. Ꝯ. cū finem. Item Quitur ibi Quibus porrigi elemosina sit danda. ibm cū. mem. Cañta licet aliꝰ faciat ad mām Ca non nō sate. lxxxvj. di. Item Quitur. V. hōmibꝰ malis danda sit elia. ibm ꝓte. prosaÿ. vp̄. ꝓcepto. d. in pn̄o. Item Quitur. quid de illo qui furatus ab vsurario ul' raptore vt inde eliam faciat. ibm post mem. Cañta videat pro concor. canone forte. xviij. q. v. Ite Ad hoc ut elie sint deo accepte. iiij°. sunt mām. prima ꝓte me. ꝓcepto .xxxv°. Ne dubites. b. cū finem. Item elie q̄dam sunt corporales et quedā ſpuales. Ꝯ. post medium Corporales elemosine sunt. vij. opa mē. ot̄ est pascē esurientem. ꝛc. Spuales sunt etia. viij. ut ē dorē ignorātē. consulē dubitā ti. ꝛc. Item quitur que elie sint meliores ibm. Quitur etiam. V. eliam impendere sit sub ꝓcepto ibm post Item Nota qp tria sunt alia genera elia ꝓte prima metia. ꝓcepto .xv°. Cum moneas aliqm̄. Ꝯ. cū me. Item Quitur. V. pp timorē pdi mams ecclie in apto fi' deant an nō. Prima ꝓte mē. ꝓcepto .xv. Officiū alterius. d. in pn̄o. Cañta licet diuisimode in canon. medicamitu. de pe. di. i. Et in canon quia tua. xij. q. 1. Et in canone elie. xiiij. q. v. Quitur diuites

Eloquium eloquia licet priuatori sua colorare dicta ut magis appeant. vā. iiij. p. metia ꝓcepto vi. Sermones blandos. A. rō. fi. Item Quitur. V. illi qui p fraudes vel p fictitiū loquēdi acquirunt aliqua vt sint adulatores ꝙ ypocrite restituēdm teneantur ꝙ quibꝰ ibm. d. post me. Canonista de mā licet alr .xxxvij. di. ſ. Sed econtra.

Epūs Que dñi contingūt in plato. Vide. ꝓte me. ꝓcepto .v. Cont̄ vbos. S. cū finē Quitur. V. epūs petrat conferens benificiū bono ꝓtermittes meliorē .iiij. ꝓte me. V. ꝓcepto Quod donāe potes. d. cū prin. Cañta de epis licet diuisimode .xxv. di. ſ. nūq; al ſt. c. primū. lxxxi. di. in pn̄o. Ivi. dis. in pn̄o. .xxv. dis. in pn̄o .xxxvi. in pn̄o. ſ. ne esse. Ivi. di. ſ. nōn. Ivi. di. in pn̄o lxxvj. in pn̄o. lxxxvj. di. ſ. prohibetur. et .i. q. iij. Di quib epis et. c. seqnti. Ite V. ꝓtatum liceat appete prosaÿ ꝓte ꝓt .xxvi. ad consiliū ne. Ꝯ. circa finem

Error Nota qp errorē suū quilibet vero cure tenet̄. iij. probemꝰ ꝓte. ſ. 1. A. in fie Item Nota qp quilibet ꝓximū suū ab errore re uocare tenet̄. ibm post. Item Quitur. Nūquid ad omēs generaliter ꝓtinet ab errore

vl' a malo sicut ꝓprium reuocare. Ibidem ꝑ
Item. Quitur. V. septimus erroneab oppi
ones doctorum ul' maiorū excusentur a
pcto ibm. C. Nota de multiplici errore circa
xpm. Anglos ⁊ comunas pte prosayci per
rvb. Nil temere credidis. B. Item Nota ꝙ
antiqui nisi in tribus erroribus cū precepta no
talia magis fuisti revocauit. iiis. probemi
pte. S. ij. in pn̄o Canomsta licet de matia
ulr facit Canon quia tua. l. di. et hoc
in di. error facit etia canon Imperatores ⁊
q. iij. et xxiij. q. vi. ꝙ etiam et in epla
liquet. q. de Summa trī. Nota ꝙ sex st

Erubescentia de quibus nullum est eru
bescendum prosayca pte precepto. xxxviij. Preco
nia verecundia. A. cū mem. Item Nota
ꝙ contra illos qui erubescunt se exhibere in
opibus bonis quatuor valere dnt per que
ostenditur ꝙ male se bnt quo ad deum t⁹
pliter. ibm. C. in pn̄o Canon ad mām
facit. licet alr Canon Erubescant. xxxij.
dis. et de pe. di. i. Quem penitet.

Eruditi Nota ꝙ circa filiorum eruditor
tria sunt attendenda pte prosayca precepto vj
eruditi libros. A. post pn̄m Item Nota ꝙ circa
filiarū eruditorū sunt tū attendenda ibm. b.
in pn̄o. Item eruditi sunt nati sua circa
tria. prima pte me. ca. precep. xxviij. Cū tibi
sunt nati. d. ni pn̄o Canomsta licet alr ad
matiam facit Canon non inveniturꝛ. et
C. Di ecclia. xxiij. q. iij. et dis. xxxvij.
leguntur epi. et. ss. Sed econtra di. eadem
L. qui in ecclia. et decre. sup speculade
magi. extra. Nota ꝙ sex sunt etates

Etas hoīs prosayca pte precepto. xxxvj.
Item tua custodi. C. in pn̄o Canomsta licet
alr. hoc. di. Et xxij. q. i. Omib etas de pe. dis
ij. Adam. Et plenius in prohemio sexti i glo.
sup ꝙ ꝑfectus. Item Quinsimodi etates ih

Eutrapelia Nota ꝙ Eutrapelia est utus
que in ludis et iocis existit. Et est media it
hystrionem et yspidum seu agrestem p a
prohemii pte. S. ꝙ. d. in pn̄o. Nota ꝙ ex
plus mouet quā verba prima pte me. ca. pre
xvi. adulterum cum facta. A. ꝙ medi
Cāi. licet aliter. vj. dis. Fama quippe. xlviij.
dis. S. nōte. Et ij. q. i. Multi. xxj. q. iij. Et. xviij.
q. i. Patus. Item nota sm. G. Qz qui epō suo
pno subdit sui causa rume toti mortibus digni
sunt quot ad subditos suos ꝓdicōnis exempla trā
mittuꝫ. prosayca pte pcepto xij. Cura familiā
C. in fi. Canota. xxj. q. iij. principe. Nota ꝙ

Expendere expendē quis debet large ⁊ ꝑce
ru ꝓpria res hoc desidat. ij. pte me. ca. vj. precepto

suas sumptuꝫ appere. Letrista ad mām facit. S.
Apuxorem. C. de negs gestis. Nota ꝙ mi

Expertus nullꝰ expto sm phm in suo ope
rādi ꝓcepsaꝝ. xxx. precepto. Extimatōm
retine. A. cū mem. Canota de mā xxxiiij.
dis. Nullꝰ enim. et. xlviij. dis. S. necesse.

Extimatio Nota qui vult vām ⁊ certam
extimatōm de rebus hre humanis sm phm
no debet nisi sm vām experiemiā vl sciam
udicie pte prosayca precep. xxx. Extimatoꝛ
retine. B. cū mem. Ultimo Quitur. V. melio
sit pro republ. ꝙ omna iudicia ⁊ humana
negocia iudicū extimatoni timuerit. qz legū
arbitrio vl' eoīs ibm. q. in pn̄o Canota
de matia in decretali sle. de hre ⁊ dampno
da. Nota ꝙ sub nōie falsi arguit omnis

Falsitas falsus siue proditor sui sub
testis siue medax siue fraudulentꝰ qq
fraudulentie modo ⁊ flatutis impietate sit reꝰ
ij. prohemii pte. S. xxiiij. C. in me. Cāta
de matia plenissime videat canone Si epc
L. dis. et melius in canone in victoria xxx.
dis. in glo. vbi tractat de falsarys ⁊ flatute
milti. Et videat ena in rubica de ꝙ flatute
ꝙ totū. vbi ena de milti flatute legitur et
notatur. Nota ꝙ fama tenet sm gradu

Fallax inter tria bona. ij. pte me. ca. pre
xxiij. Luxuriam fugito. A. in pn̄o Ultimo nō
ꝙ famā ꝓximi tollere est animam occidere
Nam sicut corpus vivit mediante anima
Sic anīa vivit mediante fama. iiij. pte
me. ca. precepto xxx. De famā seruare inpri.
B. cū mem. Item Nota ꝙ fama se habet in
differenter ad famā et infamiā ibm post ꝙ
infamia accipit. quinq; ex tria quinq; ex suspi
tione procedit. quinq; ex rito auctore ibm post
Nimbi ena quitur de duobus. Et primo vtru
in fama sit gloria aut felicitas sit ponenda
C. post mem. Secundo. V. famam alicuꝰ
denigrare sit maior petin quā homicidium
vl' adulterium omittere. d. in pn̄o Canomsta
de matia in canone factū est de conse. dis. ꝙ.
de sacra vnctione. c. i. in glo. xviij. de cohn
cle. ⁊ mulie. tua. Nota quomō familia

familia gubnari vl' regi debat a bripso
ꝓfamilias pte prosayca precepto xxij. familia
rum. A. post pn̄m Canota de matia licet alr
videat canone deinde. Et. S. nōte est. xlviij.
dis. qz. et. quinq; di. eadem. Nota ꝙ felices

felices ꝓ mortem tempalem nascuntur
in celo ⁊ ibm acquirut. iiij. or optima bona. ꝙ.
pte me. ca. precepto xlviij. a morte repentina
B. cū mem. Canomsta licet alr actum est.
dis. ꝙ. Et canon sufficiat. de conse. dis. pma

Fes.

Femina ¶ Nota quomō ꝑ quā femīa potest esse testis in ꝓte mee ca. v. ꝓcepto. ꝑduc tres testis &c. post mem. ¶ Canonista licet diuisimode de matia femīe quo ad nobilitatem hētur in ca none. ¶ Item ibo xxxj. dis. xxxvij. dis. ꝙ mitro gasti. xxxvij. dis. hospitalem. lxxxj. dis. dicaꝫ ¶ Sed quo ad testimoniū ferendū hētur. xv. q. iij. ex eo. ¶ Et in canon apulierē. xxxviij. q. v. ¶ Et de testi. omī et. ¶ Et tal leis ex. ¶ Et vberius i decrete agitur em de iudi. li. vj. ¶ Nota ꝙbus de

Feudum causis de iure amittit feudū ꝓte ꝓsaīa. v. ꝓcep. ¶ Nisi ex ꝓcepto mēdacii. Esto. &. ultra mem. ¶ Canonista licet diuisimode ad matiam canon ¶ Esto subiectus. xcv. di. et xxiij. q. viij. ſ. i. et in hoc feudorū nīqui. causis sen. amit. q. i. ¶ ij. et de feu. p totū. ¶ Nota q ꝙm fide

Fidelitas litatem dño suo iurat sex seruare debet. nīsi non cū effectu mendacii cōmendare. ij. ꝓte ꝓhem li. ſſ. xxiiij. &. in pmo. ¶ Canonista decrete iudicat canonē de forma xxij. q. v. ¶ Et ex de iure hur ego em ¶ Et in hoc feu. de foꝛ fidelitate ca. i. ¶ Nota q praui filii de iure canō

Filii et nulli plus exhēditari pmt. xiiij. de rau sib. ꝓte prosaīa. ij. ꝓcepto. ¶ Intes ama. t. an mem. ¶ Canonista licet aliter. lxviij. dis. q. cū vices et. ij. q. vij. quitur. ¶ Et xxxviij. q. i. in pmo ea causa. et qdā dic em nec. ¶ Et notat in de tre. epīta nullis de iure hur ex in magna glosa. ubi nūneratur ꝓdicte causē. ¶ Qz fluuia

Fluuii padri si sint ꝙtuoꝛ per que ꝓne ꝙtuor ūtutes cardinales designātur quibus mens mea nrigari & reformari debet. ꝓ. mo. phem li ꝓte. ſ. xxj. A. post pmm. ¶ Can ta ibi de matia in ca canones. xv. dis. ultra pmm de cō se. dis. ij. nreuere. ¶ Nota q fons vnus de

Fons esse deus a quo emanat septem cānalia. s. septem ūtutes. ¶ Cum fons signatus est vij. sigillis. i. septem dons ſpūs scī. pma ꝓte phem li. ſ. vij. ſ. post pmm. Et. d. cū medium. j. ꝓte phem li. xij. ſ. Cui mīpit ad fontē Cana ta de matia. ij. q. vij. Cruti de pe. dis. ij. Di. n. inquit. ¶ Quid est forma ſ phm

Forma iiij ꝓte mee ca. vi. ꝓcepto dilige denariū. A ꝓ mem. ¶ Canonista xxij. q. de forma. ¶ Nota q contra errorem illoꝝ qui dicūt fornicatiōm fieri cū uxore ꝓpria parte ꝓsaīa ꝓcepto. vlio. mētrice fugiem. d. circa fīm

Fornicatio Item ¶ Quitur. v. fornicatio simplex gnāri debet inter ꝓcta mōdia & an sit ꝓcm mōdle ibm. d. cū mem. ¶ Cano ta licet diuisimode m canōe nerui. xiij. dis. Et xxxvi. dis. Di quinquiēniam et xxvij. q. ij. Cua ppr. Et. xxij. q. iiij. mētrices Et xxxiij. q. iiij. Di quis

Fortitudo Nota ſm Tullii q fortitudo e cō sideratio pericoꝝ & suspitio Et laboꝝ & diuina ꝓfessio. ꝓte prosaīa. ꝓcepto. xxxij. Virtute uté. v. circa pmm. ¶ Item nota q virtus fortitudīs apte ostendit qualis in mitioribꝫ homo sit. A. circa pmm. ¶ Item ūtus fortitudīs & aliaꝝ ūtutū probatiū qd exemplo cuiusdam fieti phi comprobat ꝓsaīa. ꝓte ꝓcep. xxxij. Virtute ūtute. d. ¶ Item ¶ Quitur. v. magis ꝙ sistat fortitudo in aggrediendo qm in sustinendo ¶ Primo. ¶ Item ¶ Quitur. v. fortitudo ꝓcellat oīb aliis ūtutes. ij. ꝓte mee ca ꝓcepto. xviij. Esto fortis anno. d. in pmo. ¶ Item Nota q tullius quatuor fortitudīs ꝓtes assignat ibm post. c. cū mem. ¶ Item phus ponit. vij. ſſe fortitudīs ibm post. Canonista. licet diuisimode ad matiam fiant. ¶ cū exaudiero. l. di. ¶ Et canon fortitudo. xxxiij. q. iij. et. c. sequēti. & de pe. dis. i. ¶ Item obrem. & dis. ij. ¶ Di. n. inquit

Fortis Nota q ille milo fortis pot nutu pari qui terribilia sustinet nec ꝓpter ꝓ ſterrmt ꝓte prosaīa ꝓcepto. xxxij. ¶ Note ūtute. v. post mem. ¶ Item Nota q ſex sūt modi fortitudīs non vere ꝓte prosaīa. ꝓcep. xxxij. ¶ Item nota q fortis esse debet mīq damnatus exemplo ꝓpīe aliozꝝ ūtuosoꝝ. ij. ꝓte mee ca ꝓcepto. xviij. Esto fortis anno. A. cū medium. ¶ Canonista ad mām fiant canon validi est sepe di. ij. ¶ Item ¶ Quitur de tribus ꝓmo de ipsius nomīs quadruꝑ distinctione. ¶ Et cū me

Secundo de ipīg quadruꝑ omēdatione ibidem

Tertio de ipīg ꝓtes multiꝑ assignatiōe ibm. ¶ Item Nota dicūm inter ve fortem et audacem. iij. ꝓte mee ca. xxiij. ꝓcepto. cū tibi ꝓnalide &c. ꝓ medium. ¶ Nota q mali sunt coītet melio foꝛ

Fortuna tunati qm boni. ij. ꝓte metra. ij. ꝓcepto. ¶ Quicquid dignos. d. in pmo. ¶ Imbri & ¶ Quitur de duobꝫ ꝓmo. v. Autor benedicat m eo ꝙ dicit indulget fortuna malis &. Et cū mem. ¶ Secundo. v. fortuna bonis indulgeat potius qm malis. d. in pmo. ¶ Item ¶ Quis ꝙ. fortuna sit vera vel no. iiij. ꝓte mee ca. v. ꝓcepto. ¶ Cū sis mitis &c. in medio. ¶ Item Nota q de bona fortuna et mala tenēdū est qd hētur. iij. ꝓte mee ca. ꝓcepto. xviij. ¶ Cū fuerit felix. d. in pmo. ¶ Canonista de fortunatis & fortuitis rebus videat qd legitur & notatur i decr. qdam de hom. extra. ¶ Nota dicūm mt foꝛum

Forum in neuto. ¶ Hic et forum in masculino ¶ Hic ꝓte prosaīa. xviij. ꝓcepto. ¶ Ita te foro. ¶ Et cū finem. ¶ Item nota q tria sunt que habent ꝓpinque nō solum reū vim eriā quī lz de corpe mutāt inducē ad pacem. foro suo. ¶ Ibidem

A. post pmm. ¶ Canonista de matia licet diuisimode videat canonē nō ita. ij. q. vi. ¶ Et canone ¶ Et xxv. q. vij. ¶ Et videat qd legitur & notatur in dec. foꝛus de ꝓ sig. et dec cū sit ¶ Hic de fo-

compe · et · c · Si clericus et · c · ex pte · b · ff · c · licet cum multis alijs in eo ti · positis extra

ffinitres Nota secundum papiam dnr quatuor modis prosayta pte in precepto cognatos cole · dicit mem Canonista de matia licet diuisim de xl vi · di · deinde dicit · lv · dis · Si emancipatus xxxv · q · 1 · in pn° et de hered in exercitio · Nota q fugere debet quilibet ut

ffugere mores · prima pte nete · vij° precepti timores fugere · A · in pn° Canonista licet diuisim de xliij · dis · Sicut rector vij · q · 1 · ff · hoc tutius · xxvij · q · iij · ff · Item ab aliquo · et c° ties pdnat · xxiij · q · iij · et vij · q · 1 · scripturis · de renu · in fine Cum prudens · ff · pp malicia plebis Nota q quicunq; utitur re apud

ffurtum eu deposita vl' re ei accommodata ad aliu usum vl' etia utitur pignore furtiu omittit prosay pte iiij precepto Datum sua · d · cui pn'm Item tibi etiam quitur · v · petrett qui rem sua apud alium deportatam vel etiu iuste detentu furtum accipit eandem · d · m fine Canonista ad mam facit · ff · et hrs ubis · 1 · q · 1 · et xxiij · q · v · penale · et xxxj · q · iij metrices de diuor · gradenig & de furtis p totu et ff · de furtis · l · 1 · ff · 1 & l · qui vas · ff · vetare. Nota diam inter garulu

Garrulus & eloquiteu · iij · pte mete xxxj · precepto · inter cetera · c · pig pn'm Canonista ad mam ff alr · facit xxxvij · dis · ff · huius et c · & xlvi · dis · in pn° Nota q grauiter

Gaudere nere nemo debet de morte repentina malorum et hoc maxime pp periculum que repentina probi in puncto mortis dnr incurrere · iiij · pte mete precepto xlviij° Morte repentina · A · rizta mem Canonista videat rationem secta rona · ff · Item in ephia · xv · di · & l · d · qz tua xxiij · q · iij · ff · potest. Nota q una · gau

Gaudia dia sunt vitia que penitus vemunt refugienda pp tria · iiij · pte mete precepto Di fama seruare cupis · A · cui mem Canonista lxxxvj · dis · in ratione igitur ff Quitur una gaudiu de duobus primo Que sunt illa gaudia que summo studio a mortalibus sunt appetenda · que ve renuenda · iij · pte nete · viij · precep · interponetur tuis · B · cui finem Ideo ad quod primum bona gaudia redeunt · d · m pn° Item nota dria est mt' gaudiu utiuoz et utiuoz quale e de primato qui fit sup lram et sub lra · iiij · pte mete & precepto Di fama · A · cui mem Canonista in ratione quia tua · l · di · et xxiij · q · iij · ff · ex hys et xv · dis · Secta rona Item in ephia supra all · & lxxxvj ·) eiumiu Nota q multi

Gladius de lingua sua no gladiu goli ath fanutti Qui erat involutus pallio post ephoth prosayta pte precepto · vij° Saluta libe ter · v · in pn° de triplici gladio ibm in fine Canonista de matia licet alr · xlv · dis · di plma · & xxviij · q · 1 · in pn° et ff · ecce · in fi · xxviij · q · iiij · et xxxviij · q · ij · ff · iij · h° ra° et de priuileg ex ore in pn° Nota qd stat

Gloria glia in prosayta pte precepto · ij° · in pn° Item glia dicitur vana tplr ibm · q · in pn° Nota q tria homines face

Gloriosus glosum consueuerit pte pro sayt precepto xxxviij Per ua verundia · A · ultra meu Item Quitur · v · alios posse desiderare glosum in conspetu hom apparere in prohemio pte · ff · ij · cui finem · A · Cam de matia in canone no est · xxxij · q · 1 · dicit q · iij · inter zoba · et in decr° et si dicit de ure mr

Gratitudo Nota q ad ututem gratitudis duo pcur mducere dnt pte pdicta precep · v° Beneficia accepti meor esto · A · post medium Item Quitur · v · retribuco gratum sit differendu ibm · q · post pm Canonista ad matiaz facit quod habet in canone leprosus · xxiij · dis · z · xcv · dis · Ecce ego Nota q de guel

Guelfi fis & gibellinis & eor mysteriis plene tractatur pte prosayta precepto xxxvij · Valedicto ne esto · B · post mem Lepista vide at p do · Bar · in tractatu de tyranno · viij · q · in pn° Sub qua forma determinat q ubi ponit de pbat tyrannu adhet guelfo & eor gibellinu & e contra ut ff · de le · 1 · l · si. quis a filio · ff · fi. Quitur · v · gule uitm

Gula sit grauissimu pcor · iiij · pte mete precepto · vij · Cum te deprecat · d · m pn Can de matia uideat rationem quinq; modis de constitu · v · & ne tles ead dis Nota q haurie

Haurite ronati sunt qui ples phi de fonte ututis · ff · de deo quid sit Sed salutari minime potuert prima prohemii pte · ff · xij° qui incipit ad fontem loco cui q vitio spitor facta e lra capitalis · A · post pm Lepista licet alr facit ad mam · l · pcor aut · in pn° · ff · de rnus & de hoc Nota q

Helyseus helyam elamabat Oro ut fiat sub tuus duplex minime prima pte mete precepto · iiij · Sperne repugnando · q · pgme Canonista ad mam facit rationi Non e sate lxxxvj Nota de multiplici hesia rum

Hereses pte prosayta precep · l · Itaq; do supplica · B · post pm et pte ead precepto xcj · Nil tenue credidit · B · in pn° Et prima pte mete primo precepto Di deus e amicus · A · i pn° & post Canonista de matia licet prima q · iij · Salvator · xxxiij · q · 1 · Cue dumor xxxvj ·

q̄ v· epī ẽt de hēnīs p totum extra ¶ **homicidium** homicidy genus dupliciter distinguitur· iij· pte me^ca· p̄cepto· iiij· Cū rēte vuas· A· post medū· Canonista de materia licet· l· di· Si quis homicidiū· Cū multis al^r ibm̄ poītis et lxxxvij· dis· c· vltimo de pe· di· vltima homicidiū· ¶ de homicī· per totum· **homo** ¶ Nota q̄ triplex ratio assignat^r quare homo magis timendus ẽ q̄m̄ cetꝛa aīalia· q̄· pte me^ca· p̄cepto· xviiij· Cū tibi p̄ponas· A· p̄· p̄m^m ¶ Istā q̄ritur· V· sit vm̄ q̄d autor supra ponit q̄ homo sit magis timendus q̄m̄ cetꝛa aīalia ibm̄· c· cū· me^m ¶ Nota q̄ valde detestandū est homicidiū ec fecerunt ei p̄m̄ plm̄ a natura deat esse animal mansuetū p̄sdēr· pte p̄cepto· xli· Blandus esto· post p̄i^m ¶· d· i· fi· ¶tem Quāritur Quare homo cetꝛa aīalia p̄edat in p̄denria· ij· pte me^ca· viij· p̄cepto Corpus exiguū· d· cū fine ¶tem nota q̄ hō fuit ē ad ymaginem dei m̄ naīaby ¶ ad similitudinem dei m̄ ḡtuitis· iiij· pte me^ca· p̄cepto· viij· Cū tibi p̄ponas· A· cū· me^m ¶tem nota q̄ homo potiꝰ dr̄ ad similitudinē dei fuit q̄m̄ angī ibm̄ post ¶tem nota q̄ homo dominium alī^m p̄didit p̄ peccm̄ ibidem· b· post me^m ¶tem nō· phī dicit stultos esse homines frigidiores sanguine p̄dentes vō caliditi· iiij· pte me^ca· p̄cep· xcv· Cum sapias animo· V· in p̄i^o Canonista de materia licet duplicem· l· dis· pandect· j· q· iiij· homī· iij· q· vij· postulatus de pe· di· ij· Dicēm nequit· de consē· di· i· hȳ duo ¶ Quāritur **honor**· V· aliquis licite possit honorem desiderare· iij· probem^la pte· s· ij· c· cū finem ¶tem nō q̄ qui fecit aliq̄m actū virtuosum solum p̄p̄ honorem virtuosi nō fuit ibm̄ ¶tem honorem contingē nil aliud ẽ q̄m̄ testimoniū de bono ¶ excellenti hē ibm̄ a posti p̄i^m ¶tē honor ¶ reuēntia maioribus magne debetur q̄m̄ ni aliqua fuit p̄emmēcia vl' dignitate cōstituti et hoc p̄p̄ tria que eos ornant deificos p̄sona pte· vj· p̄cepto Cede loci maiori· a· cū fine· Imbi etiam q̄rit^r de duobus· V· honor et reuēntia solū superioribus debeatur· c· post ne^m Secundo· V· maiores et ni dignitate cōstituti honorādi sint si fuit mali ibm̄· Tē nō q̄ ante p̄mordū nō p̄ntū tūc p̄cessiꝰ qua dupliciter eramus sublimati honore· pte p̄ma me^ca p̄cepto xcv· Infantem nudū· V· cetꝛa finem· Canonista de materia licet diuisim de ī canon hūs militie p̄ma dis· et in canone in nouarum lx· dis· et in canone in scriptura· vij· q· i· et cetꝛa facit canon didicimus xxiij· q· i· et de electione ḡliter· ¶ Nota q̄ honoris amatus **honoris amatus** tua est virtus quedam que consistit in amando honores me diocres p̄ma prohem^la pte· s· viij· c· in p̄i^o Canonista licet alī· ad mām facit Canon ecclesiastica· xxiij· dis· ¶ Nota de hospitalitate **hospitalitas** et alys nīe opibus· p̄ma pte me^ca p̄cepto xxxv· Ne dubites· c· p̄me^m Canonista ad mām· xlij· dis· in p̄i^o Et canon modicis· lxxxiij· dis· ¶ Nota q̄ triplex ẽ **humilitas** species humilitatis· ij· phem^la p· del· s· x· cū finem· Item humilitas publicam a saluatore nīm̄ memoratur· 2· phem^la pte· s· xlij· d· in fine Canonista de hac virtute que specialiꝰ deo appropriat· ¶ de comprobatione aliarū virtutū videat in canone Qui qui filiū· xxx· dis· in ẏba· Licet aut que sup̄ posuimꝰ sint ẏbo cū humili^te de materia cetꝛa Retur in canone qui stat se· ij· q· vi· Et xxviij· q· iiij· displiciꝰ in fine· ¶ Quāritur· V· iactans se de aliq̄ **iactare** virtute vel similiter exceat illa· vl' eam realiꝰ beat· ij· pte me^ca· p̄cepto xxij°· Non te collaudas· B· cū me^m Item ¶ Quāritur· V· iactantia potius sit mortale ibidem post Canonista licet alī· admām fuit canon ymitare· vi· q· i· Et canon omnis iactantia· xxxj· q· iiij· Et canon q̄tus xxviij· q· iiij· ta **ydolatria**· Nota q̄· iiij°· or cetꝛa ydolatriā sunt breuiter attendenda· pte· p̄ma me^ca p̄cepto p̄mo Si deus est animus· A· p̄· me^m Item nota q̄ vij· sunt species ydolatrie· ibm̄· b· cū p̄i^m Canonista de materia ut ca none Si quis deinceps· xxxj· q· vij· xxviij· q· v· s· hinc nōdū et xxviij· q· i· Non autē vanus et xxviij· q· i· ydolatria ¶ Quāritur **ydolatria**· Quare auarus pecunia seu denarii mordinate diligens ydolatre compara tur· ¶ auaritia ydolatre· iiij· pte me^ca· vj· p̄cepto· dilige denarii· c· cū finem· Cāi^ta ad mām licet alī· facit canon Iuliani· xxj· q· iij· ¶ Nota de quatuor ignibus ouis ſ· fur seo no **ignis** bili et sto viro· iij· pte me^ca p̄cepto x· Quod tibi scrīs dedit· B· cū p̄i^m Canonista de materia licet alī· facit· s· at autē· xxxv· dis· et· i· q· i· Qui cum multis· et ea dē causa et· q· cū scriptura· de pe· di· iij· inter hec· vtau **ignorantia**· Nota q̄ duplex ẽ ignorantia· s· iuris ¶ fac· ij· pte me^ca· xxviij· p̄cē Nolite quidā· d· in p̄i^o ¶tem Quāritur· V· puer ignorando ea que xp̄iane fidei sunt peccet mortaliter quia a q^o discretꝰ hoc nō potuit· iiij· pte me^ca p̄cepto xxxi^o Ne pudeat· C· cū p̄i^m Canonista de materia licet alī· uide post in· s· nōdum· i· q· iiij· et xxv· q· i· in p̄i^o xxxv· q· i· de hīs ¶ in regula Ignorantia hoc de regī huius li· vj· **ignoscere**· Nota q̄ bonum virum ignoscere dñi

ꝑ miurias remittē mayre ꝓpter duas consi-
derationes .iiij. ꝑte me^a ꝓcepto xxvj. Contra
homines iustū .S. post me^m Canonista licet
alr in canone ꝓatus xxiij. q. i. Et viij. dis.
consuetudo ꝑ de pe. di. i. Libenter Ignoste legis
ta. C de epi. ꝑ cle. Si quis in hoc genus:

Illustris Nota de hac dictione illustris hētur
in pn^o ꝓlogi ibi Illustris industrie Nota qꝫ re-

Imago probi post mortē triplicem assimilēt
deformatā ymaginē .iiij. ꝑte me^a ꝓcepto xl
viij Morte repentina .S. cū pn^m Item Nota
qꝫ electi similiter assumēt triplicem ymagiē
deformatā ibm .C. post mem. Canonista de mā
xxviij. q. v. Licet ymago de pe. di. iij. Si ex
bono de homi. c. ij. extra. Nota qꝫ ymolatibē

Imolare animalia duorū exterminabāt alii
qui fratrū ꝓtū relaxari .iiij. ꝑte me^a ꝓcepto
xvj. Cum sīb ꝙe nocens .S. cū fine. Can^a ta
de matia .ff. qīqz xxij. q. ij. et. c. no enī ꝑ
canon vl die xxxv. di. Nota qꝫ plumbi

Impietas tuletum quo os ēmphore clau-
debatur auari impietatē designat ꝑte ꝓsay.
viij. ꝓcepto Mutuū da. C. post mem. Can^a ta
de mā in canon Non ē ꝓma q. i. ꝑ xxiij. q.
iij. ff. hys ita. Nota qꝫ de mam ẽglia sdm

Imanus yȝ^m oriūt^r vij. prauę filie. ij. ꝑte
metra. ꝓcepto xxx. Nec te collaudes .d. in pn^o.
Item nota de mam ẽglia Karoloth regis Nor-
wegie ducie ꝑ Anglie. ij. prohemiū ꝑte ff.
vij.^o .S. cū fine. Cano^a ta admām fat quod
notat^r in canone Quisqis vbi dis. m glo. sup
stitiosus et in canone Si quis. i. q. i. Nota qꝫ

Incompositio incompositio corporis ie
qualitatem indicat mentis. ij. prosay. ꝑte ff.
i. C post pn^m Cano^a in ff. Oritur q.^o vbi di.
Inconsiderato Nota qꝫ .iiij.^or sūt que
valē dnt contra ꝓpriū iuriū inconsiderato. p^a
ꝑte me^a v. ꝓcepto. Si iuriū in spiritalib .S. ult^m
me^m Cano^a ta q. v. ff. fi. Nota qꝫ iuriū in-

Infamia famie triplicem pit infamiā
in. ꝑte me^a ꝓcepto xxvij. Laudaris quīqz
S. ante mem. Lex ista ff. de procura. l. in
tue in pn^o ubi manifesta requisitur Nota

Indoctrinatus qꝫ indoctrinatus hoī mor-
tuo ē similis .iij. ꝑte me^a 2.º ꝓcepto Instrue
ꝓceptis .d. ni pn^o Nota qꝫ infans nāli eta-

Infans te nascens tria facit que ad hui
litatis ex^m sunt nuditā. ꝓma ꝑte me^a ꝓ
cepto .l. Infantem nudū .A. cū pn^m Item Nota
qꝫ infans in vtero cū ad debitum venit mtre
mētū appetit .iiij.^or ꝑte me^a ꝓcepto xlviij
Morte repentina .S. cū finem. Can^a ta admā
teria licet alr facit Canon placuit .i. q. iij.^a
Et^r canon de hys xxxviij. dis. de infamia et
alys etiibz ꝙque supra m lra. C. sīs ffis.

Inquisitorato Nota qꝫ Rectores bom ex
sua infirmitate aliorū quorūliqz et mayre
subditorū infirmitates pensare dnt ꝓma ꝑte
me^a ꝓcepto v. Si iuriū in spiritas. S. cū pn^m
Canonista de matia xviij. dis. Si epūs.
Et xlv. dis. recedite. Ad mām ff. alr fiunt
ij. q. v. Si mala de Adul. sigmfratu. ꝑ xlv.
q. in pn^o. Nota qꝫ tria sūt ꝑ que quis det

Infortunium amari infortunia patient
tolerāe .iiij. ꝑte me^a ꝓcepto xxxiiij. Cum
tibi displiceat .A. cū finem. Lex ista .C. qui
testa. fu. pos. C. discretis cū mem ꝑ cū finē.

Ingratitudo Nota qꝫ cū multitudinē q
rum^t duo. ꝓmo v. mūtis sint būficia subtra
henda. Secūdo dm obluuio brīfice inter ūdq
multitudinis sit maior et detestabilior cetis.
ꝓsay. ꝑte ꝓcepto v. Brīfice acceptū memor
esto. C. in pn^o Cano^a ta de matia videat^r i sūma
hosti. de feudis quia ibi enūmantur
aliqui casus spāles ad ingratitudinē ptinē-
tes Nota qꝫ quil^z in pnti vita degens

Inuitus tribus vallatus ē inimicē prima
ꝑte me^a ꝓcepto xxxiij. Cum dubia mōt
S. cū finem Item de dnīco veti valde pcu-
losum est confidē prosāre ꝑte vl ꝓcepto .s.
Diligentia adhibe .d. in pn^o. Can^a ta de mā
licet alr xxviij. q. iiij. ff. et hyb Et. c. cum
in lege et^r c. ea vindicta Nota qꝫ omnib

Inobedientia inobedīa ꝑ piacrimā fm
Aplm acquit retributionis mercedē i. con
dignā punitionē. ꝑte prosay. ꝓcepto xiiij.^o
para te foro .A. cū finem. Canonista de mā
licet diuisim de xxx. di. Nulli phas ē. Et viij.
q. i. Orandi Et xxviij. q. iij. Iusum ꝑ q vi-
Et^r Prismatis. xxviij. q. iij. de ex corrad ms
ar^lis de dolo ꝑ contra virtutis facit ena ad ꝓpo
situ. c. de Summa trin. Expli liqt. ff. m hīb^s

Impatiens Nota qꝫ impatiētes qui
alios hortant^r ad impatiam ꝓlatorubus
existūt similes .iiij. ꝑte me^a ꝓcepto xxx-
iiij. Cum ti displiceat .d. cū pn^m Lex ista
ff. de do. eo qui mor. sibi consti. l. A. ff. fi.

Insipiens Nota diam inter stultū et
fatuū .ij. ꝑte me^a ꝓcepto xxvij. Insipiens
qdo .A. post pn^m Canonista ād mām facit
Canon Quidam ut^r xxviij. q. iij. Nota ꝙm

Instabilitas Gregoriū qꝫ nihil in rebus
huāms corde instabilius reputat^r .iiij. ꝑte me^a
ꝓcepto xxvij.^o Laudat^r qīqz C. in pn^o.

Instruere Nota qꝫ homo debet instruī in
decem decalogi ꝓceptis .iij. ꝑte me^a ꝓcep.
2.º Instrue ꝓceptis .S. cū me^m Canonista in ca
none Pondēt .l. d. et. iij. q. vij. ꝓ stulatus

Intellectus Nota ꝙm phm qui vult ꝓ
cipere intellectū vult ꝓmereri ꝑ deū ꝑ leges

00045806

ꝑma ꝑte me^ra. iiij^o. ꝑcepto Bene impugnā do. A. post ꝓ^m Nota q ista est de cera mor

Intelligentia talis mtlligentia t̄r̄ mū dialia trena sicut de oculo qui videt rem a remotis et eam mdicat ꝓua t̄r̄ sit magna ꝑma ꝑte me^a ꝑcepto xxx^o. Quod male est tamē est m ꝓ^o. Canonista ad mām fatt qd legitur t̄ nōtur in decre^b mtlligentia de v. sig. Nota quid sit mtlligē sm ethymologiā

Intelligere vombuli. iij. ꝑte prohemii s. i. d. trā finem. Cuī^m de materia licet aliter xxdom. dis. s. utt utiq; ii. q. iii. et cetlētissim^o

Intemperantia Nota de intemperācia nobilit^a ii. prohemii^l ꝑte s. ꝑli. B. in ꝓ^o. Item de intē perantia auctor ꝑte eadem. s. xxv. A. in ꝓ^o Item de intemperantia diutu ꝑte eadem. s. xlviij. Item quare potā intemperan^e maxime sunt ex probabilia ꝓsav ꝑte ꝑcepto xxxvij. Irundus esto. d. t̄r̄ finem. Cuī^m de materia xlviij. dis. in ꝓ^o. et ꝑli. di. Quesquis.

Investigo Nota q; scolasticus nō debz esse multū curiosus investigne vana t̄ inutilia t̄ hoc ꝓp. iiij^or. mala que nimia investigatione prouenūt. iij. ꝑte me^a. ꝑcepto. l. Cum tibi contigit. c. in ꝓ^o. Lex ista ad mām fat. l. Imperialis. in ꝓ^o. C. de nupti. Nota q

Invidia inter cetā uicia mōrtalia invidia ꝓ superbiam cuius e filia cetis periculosior detestabilior atq; dolorosior. ij. ꝑte me^a. ꝑcepto. xv. ij. Invidia immo. A. in ꝓ^o. Utrū Quintus Petrū invidia sit petrus ibm. b. ante medium. Utrū Quintus. v. sit omni petrorum me^r. B. post. Item nō sm Augustinū q; invidia est dolor alicne felicitatis inuenst ibid. A. ꝓ me^m. Utrū invidie sint quinq; ꝓncipales effectus. d. post ꝓ^m. Nota q; quisq; cautus sibi ee debz ne sit invidiosus ꝓpter tria mala que inde oriuntur. ii. prohemii^l ꝑte. s. xxxij. C. in ꝓ^o Canonista Ad mām Invidie fuce potā xxx. dis. sedm et xxxv. d. sexto die. Et lxxxvi. dis Non satis circa finem et. ij. q. v. habetur hoc ꝓprie. et. vi. q. i. Si omnia t̄ de offi. cus to. q^o. ij. extra. Nota q; mutuū nos admo

Muntare nandū deus. diabolus. t̄ mundus. ꝑte prosay ꝑcep. xlvi. Vacat edima. d. m ꝓ^o Cano^a. Licet alr in canone muntus dis. de conse. di. ij. t̄ in decr^e. Vnica de sacra vnctōe. s. hoc vigento Nota diligent q; ꝙ ꝓcta

Ypocrita eo nō cognoscitur q^o lupus ouina pelle tectus t̄ hoc qūtū ad tria signa. iiij. ꝑte me^a. ꝑcep. xxxiij^o. dermissos amo. B. post ꝓ^m. Mihi erga quātus de quibus et primo q^re dns detestatur tm petrum ꝙ^o s. s. t̄ finē. Secundo Cui ūtutī uicui ꝙ^o

trus opponatur. C. t̄r̄ me^m. Tercio de ꝙ^te huius ꝑti et comparōne. d. post ꝓ^m. Item de ypocritis vide m ꝑte prosay. ꝑcepto xxxvij. Mūdus esto. Ad mām erga fuit tuum s. xxxij. q. vi. in ꝓ^o. Ad mām erga fuit. s. de testatis. m. q. vij. Nota q; pendēte ira nil

Ira est attemptandū ꝑte prosay. ꝑcepto vi. ij. Noli irasci ab ze. B. post me^m. Nota tres gradus ire. ij. ꝑte me^a. viij. ꝑcepto Iratus de ze. A. t̄r̄ mem. Item nota q; duplex ira reperitur. ꝑma ꝑte me^a. ꝑcepto xxxvij. Item inferre mue. B. m ꝓ^o. Item Quintus. V. auctor bn dicit in hoc qd dicit. Ira odius ymāt. Ibidem. d. post ꝓ^m. Item Nota q; et ibm nominat octo diē inter ira t̄ odiū. B. post ꝓ^m. Item nota q; dux ira reperitur. ꝑte me^a. viij^o. ꝑcepto Iratus de ze. A. i ꝓ^o. Nota q; ira subitus cum hoīb bñ du plicit comprobat ibm. b. t̄r̄ ꝓ^m. Dē nō. q; ex re uno quinq; ꝑne nascūt filie. ibm. C. in ꝓ^o. Item Quintus. V. ira et cetere passiones tradit insapiētem ꝙsav. ꝑte ꝑcep. xlviij^o. Iracūdia tempa. d. in ꝓ^o. Quintus. V. ira sit dam malicia causa. ibm. Utrū quis. V. ira sit petrus venale sū nōzle. ibm. Cuī^m de materia licet diuisim modo. V. q. ii. relatū m fi. et ꝙ. q. iii. ira. xxiij. q. ꝑma in ꝓ^o. t̄. c. in bella. et. q. viij. xxiij. q. v. s. hmōi notandū et de conse. dis. iiij. frumissime Nota q; t

Iracundia plex ꝙgenus ira cūdoz reperitur ꝑte prosayca ꝑcepto xlix. Noli irasci ab re. C. in ꝓ^o. Item duplex iracūdia reperitur vis actiua t̄ passiua prosayca ꝑte. ꝑcepto. xlix^o. Iracundia tempa. A. post ꝓ^m. Utrū iracundie ꝙp eius inhanitate. vij. rebus detestabilibz assimilat ibm. B. post me^m. Cuī^m ad mām facit canon Si euangelista. V. d. in ꝓ^o. et canon Si epus iracundus. xlj. q. iii. Nota q; irati simul dicūtur

Iratus describens aut et conturbat. ꝛc. Quod etiam probat Solinus ex^o quatuōdecī multi exū m sio de mira^bo midi prosay. ꝑte. xlix. ꝑcepto. Noli irasci ab ze. A. in mem Cuī^m ad mām facit canon Si quis iratus. ij. q. iij. Item quit^r. V. irasci aliquis possit esse ini tu. C. t̄r̄ me^m.

Irrisio Nota q; t̄r̄ irrisiones vicia sex sunt spāliter notanda ꝑte ꝙsay. ꝑcepto. xlviij. Neminem irriseris. B. in ꝓ^o. Item tria sunt per que se retrahē debent a misōne irrisione eadem ꝑte xlv. ꝑcepto. Miserum noli irridē. B. in ꝓ^o. Utrū quis quod sit maior petrus An irrisio qua proxz irridet deū cū patitur reatuum. vl cū dāna iudicia contempnit. An irrisio ꝓpria t̄ mūs

Ibm·d·in pn̄o· Nscem tria sūt per que se retrahē dnt rumores a decretorū nrīsione nij·pte me·ta· p̄cepto·xx°· Cum sapiat· amo C·ni pn̄o· Canonista· Ad mā· licet· xxiij·q·i· patus ttī mem· et xxxviij·dis·· sedulo·t·ij·q· vij· Quia in fine· Cuitur de vrona que
Vrona ē ps mendacī vtrum sit petm̄ t q̄le ij·pte me·ta· xx°· p̄cepto· Neq te collaudis·x· ttī finem· Canonista· videtur de vrona in·ff· hr̄ ita tenet· et· glo· sape· xxiij·q·i· Nota q tñ sūt que p̄tpue judicem mouē dnt t m
Judex ducē ad hoc ut in judicio equitatem obseruare deāt pte prosdy· p̄cepto xvi· equū judicare· A· post pn̄m· Cāī ta· xxiij·q·ij·· istū· Item Cuitur· ibi judex sm· allegata t ꝓbā· deāt judicare· ibi sequi cōsuetū quia hō mō tradū· p̄ma pte me·ta· p̄cep· xxxix· ignotū tibi met· d·· in pn̄o· De mā· de cōclusioē Cāī ta· videat· qđ hētur· xxij·dis·· c·i· t·ij· Item not· q judicis auxiliū cū expedit vent· humiliter implorandū· iij·pte me·ta· p̄cepto· xviij· Judicis auxiliū· S·· in pn̄o· Item Cuitur· Ibi humana judicia melioribus quib· legibus committūt· pte prosaica· p̄cepto· xxx· Extimatioē· retme· C·· in pn̄o· Canonista· de judicibus t judicijs licet diffuse· de mā· et cāne· t puniebat· l·· di· t m cāne· ꝓbr· lxxxvj·dis·· i·q·i· Judices· ij·q·i· Multi t·q· deus omnipotēs t ff· t m promisse de diuor· gaudemus· Nō ad
Judicū hoc ut judicū integret· quatuor ps̄one exigūtur· pte prosaic· p̄cepto· p̄ij· judicio· videlicet· A· m me· Canō ta· ad mā· fit· iij·q·iij· Nullus omnino· Et quintus de duob· p̄mis· V· licitum sit· alqm̄ judicare vel· nō pte prosdy· p̄cep· xvij· minime judica· C·· in pn̄o· Item· Sab· V· p suspicionē sit judicandū vel· nō· D· post pn̄m· Nota q judicia suspicionis ex tpli causa procedit· ibm· d· ttī fi· Item triplex judiciū ꝓpli distinguit· ij·pte me·ta· p̄cepto xxxiij·o· judiciū ꝓpli· Item Nota q iiij·or· sūt que p̄tinēt humanū judiciū ꝓsaica pte· p̄cepto xvj· equū judica· c·· in pn̄o· Item nota diffam inter judiciū qđ fit actu justē et judicium qđ fit actu quoꝫ humane et judiciarie opōis in quo mōdus quilibet sua ēdulitate firmat· ꝓsaic· pte p̄cepto xvij· Minime judica ꝓ pn̄o· A· Item nota q omia dīna judicia ttī tuq· incomphensibilia sūt et occultu· sū ḡna sūt sa· ḡtu· sunt justissima t verissima ut ps· t ad mōdū salutem sufficēcia vel· ꝓmissa· ꝑma pte me·ta· p̄cepto xxiij· Qui tibi promeritē· A· ttī finem· Nota q multa reperiūt
Judicia impedīta ꝑ que judex in judicio judicare nō pōt· prosdy· pte· p̄cep· xvj· equū judicia· A· vltra mem· Canonista· ad matiā fuit· Decretalis ꝑdeniam· ff· vi· de offi· de ele· ff· decre· cū vicissim· eo· ti· et· iij·q·vij· judicet et· xj·q·iij· judicie· et· c·· plerūq· ea· cū t q· Item de pena judicū tam ecclia· q̄ ḡ laudo contra sbālia ꝑ eam judicāta· in judicio· ibm· d· ante mem· Cāī ta· Ad mām fuit· decretal· cū etiā de sen· et re judicat· li· vj°· xj·q·iij· q̄riq· t C· de pe· li°· vltimo· Nota q homo in dēm̄ori
Juramēti bus ſmombus iuramētū pres tare· ff· ni promissiombus fidem suāe· pte pro sancta· p̄cepto xxx· Jusiurandū fuit· A· ttī mem· Imbi· ecia· q̄ritur de vi· ꝓmo· Que fuit ōis institutoris iuramēti· V· ante mem· Secundo q· autoritas p̄cepti· sit in oī iuramēto obser uādi· ibm· post· Tō· que exigunt· ad hoc ut iuramētū rete fiat· C· ttī finem· Quarto· V· p̄ium· sit petm̄ mōrle· d· ante mem· Quinto· V· p̄tet· qui ab alqo exigit iuramētū· ibm· post· Sexto· que pena propter· p̄iurij· remit· impo nendo· ibm· post· Item Nota de illoꝝ ordine qui assumit· nullam· virtutem· iuramēto· ee· firmāda· iij·pte me·ta· V· p̄cepto· Jduotus· teste· V· ante mem· Cāī ta· de matia· in· cāne· in nono ff· c·· ita ergo et· c· inrabuit· xxij·q·i· xxij· q·iiij· erīa· ff· c· Unusquisq· et· c· actione· nullus· alius· ta· ibm· ꝓbitis· ff· in decre· et· si q· de hac tur· ex·· Nota q justicie· ritus ex
Justicia cellentior· et nobilior· et gr̄aliorꝫ tutib· ceteris· quod ꝓbatur· ex tribus· ij·· pro bem· li· pte· iiij·· ff· V· ttī mem· Item Hoc ritur ex cellentia· pluribus exemplis t auctib· com ꝓbatur· ibm· d· Item multi sunt justicie effectꝰ nobilissimi qui sub quada ff· pena· cultis· ad hēdi· dicitur· qui sūt expressime declarantur· eadē pte· V· ff· ꝓ totum· Item Cuitur· V· faciens· mustacia semp· ꝑcat· mōrliter· ibm· d· in pn̄o· Item Nota justicia diuiditur· in superiores ꝓ tes t inferiores pte prosaica· ꝓmo· p̄cepto· stiq· deo supplica· A· ttī mem· Item Nota q justicia· ab Agellio· lio· vj°· mirabiliter describitur· ꝓsaica pte· xxxj· p̄cepto· equū judicia· d· post· pn̄m· Canonista· de justicia multiplicit· accepta· in canon· q̄ritū libet· xxxij· dis·· t· ij·q·vij· ff· hmōi· ita· ff· et in canon· Di· de rebus· xxiij·q·vij· Item xxiij·q·iij·· ff· p̄cepta· de pe· dis·· i· sppēs· et dis·· ij·· similem· o sapiens· di· ea· de cōse· di·· iij· ꝓ aqua· ff· eadem· dis·· nō dubito·
Juuenes· Nota q juuenes ut plūmū sūt sūt ꝓsumptuosi· ttī meptam· ꝓpositū· ij· ꝓ hemli· pte· ff· ij°· Circa fi· ff· Juuenes ut plūmū sunt inēdates· ibm· d· post· pn̄m· Item Nota· iuuenes sūt modū· ibm· Item Juuenes vtuosi efficiūtur· tria sūt eis ꝓuenienda· ita

L

imponendi·tria ꝑdicanda·ꝓma ꝑte me^ta
dos·ꝑcepto (Multoꝝ ti fitꝫ senex·C· ti^m me^m
Juuentus (Nota q; Juuentutꝭ vicia sut
sex·ij·prohemiali ꝑte·ſ·n·B·in ꝓn^o· Calij^ta
de matia Juuentutꝭ et infamie videat dec·
cti in Juuētute de ꝑsump·de purga·C·cum in
Juuētute ℔ decre·veneb in glo·de eo qui cog
nouit consanguinea uxoris sue· (Nota q; q̄d
Laborare fiunt illius opmnois ho
mme nō debē laborāe ꝛ diuīc pudē
se committere q̄d duobꝰ exemplis comꝓbatur
ꝓma ꝑte me^ta ꝑcepto xxxvi^o· Consua po
tig·d·in ꝓn^o (Item Nota q; illa que ꝑ labore
aq̄runtur melig conſeruātur q̄d ꝑ luxi ostē
ditur·zōne vbi·a·post ꝓn^m (Nota q; la
Labor bor vanus et frustratorꝝ dr ꝑ lx
iij·ꝑte me^ta ꝑcepto·xvj·Quod potes id cep
ta·C·ti^m finem· (Item (Tuitur a quo vicꝰ
labores corporales truhat̄ origine·iij·ꝑte
me^ta·viij·ꝑcepto·Interpone tuus mt̄ dum
d·C·ti^m finem Canonista de multiplici labore vi
dere pot̄·iij·q·i·ſ·hꝰ ita·xxviij·q·vi·c·i·
et q·vij·c·i·de xenodia·nisi cum prud·ſ·
vin et ne cle·vl^m mo·relatum· (Nota q; lar
Largitas gitas facit principem esse ama
bilem quod ex lo Jmpatorꝰ titi comꝓbatur
ij·ꝑte me^ta·v·ꝑcepto·Si potes ignorꝰ·C·
ti^m mem Canonista licet alibi in canone se
pe uicta·ꝓli·dis·et·i·q·i·(Dnt nonnulli·
Et de matia·ſ·de purga·et satis·in le·ora
Latria (Nota q; ti^m latrie cultū qui soli deo
tanq̄ primo omi rez principio singulariter debe
tur q; pluzes hetici ℔ gentiles multiplicat
extraneis prosaica ꝑte·ꝑcepto ꝓmo· Itaq; deo
supplicat·C· ti^m me^m (Item nō debēt inter
latinū diuinā ℔ vndiuinā ꝓma ꝑte·me^ta·
ꝓmo ꝓbr (Si dr ē anag·A·ti^m fi· Imbi etiam
q̄ritur de duobꝰ ꝓmo·C· latrie cultus matri
ꝙi debt exhiberi· Retro·C· latrie cultus ma
ꝙi sit exhibendus in Addition· Canonista
de latria de conſe·di·iij· Venerabiles vnagi
nes et considet q̄d notat̄ de offi·ord· (Si cano
nica li·vi· (Nota q; lasciua coniugib· iniꝰ
Lasciua nisci mala·ꝙ ꝑcepto ꝑt ꝙsay·
Coniugem amia·A·post me^m Canonista
ad mām facit Canon ecclia^m principes xxxv·
v·dis· Et canon hymni eterni·ꝓli·ꝙ·distinct
Laudare (Nota q; laudāe nosꝙos nō de
beng·ij·ꝑte me^m xxx^o· ꝑcepto (Nec te collau·
A·ti^m me^m (Item tria sint ꝙ que quis det
a ꝓxis laudibꝰ abstinē vbi·B·in ꝓn^o· Item
Cinis dr alii ꝑte laudāe q̄ndo in ꝓa laude
tria ſp̄aliter contrariꝰ·iiij·ꝑte me^m·ꝑcepto
xxx^o·ꝑte laudi·B·in ꝓn^o· Item nota quem

ꝓmo laudemꝰ cum postea damnare nō dēmꝰ
iiij·ꝑte me^ta·ꝑcepto xxxviij^o·Laudari (quer
C·in ꝓn^o· Canonista de laude dīna in canoe
ꝓsimonia·ꝓli·dis· Et in canon pbr·xxxj·
dis·qui est planū·ꝛ ꝓcedēdo hētur de celebr
miss·C·i^o· (Nota q; laudes cito citede non
Laus dēmꝰ ꝓma ꝙ·me^ta·ꝑcepto xviij·Ci
te aliquis laudat·A·ti^m finem Item uituosi
ꝓpue ab alio distermutur quia laudē nō
appetut·A·post ꝓn^m Canon^ta·licet alr·fa
xxviij·q·v·Si nō licet· Et·c·l·etiā·Et·i·
q·i·(Dnt nonnulli·Et·c·nō solum e·ta·q·
iij· (Nota q; legere dēmꝰ multa quibus
Legere lectio ꝓlegi ꝑlegere multū·ſ·uti
lioꝝ de singulis dēmus·in ꝑte me^ta·xxx·
ꝑcepto Multa legus·B·in ꝓn^o· Canonista
ad mām facit Canon·xxxvij·dis· Sacr
dotes et·c·legant· et·q·turbati·Et·ſ·tur
go et·c·legimus dis· eadem et xxxviij·de
ſ· Ignorantia· (Tuitur·v·nīe fuit le
Leges gem euangelicam esse ꝓ legem na
turalem exposita prosayca ꝙ·ꝑcepto liij^o·
Patere legem·C·ti^m me^m (Item (Tuitur
Utrum leges humane obligent in foro ostie
ibm (Item ꝙ·regatur ciuitas q̄n̄ ꝛgnū
optimo rege vl optima lege ibm (Item leges
obſuāe tenent̄ ꝓncipes a se editas ꝓ tria
ibi·A·ti^m ꝓ^m (Item Nota q; reꝓbant xviij·
leges et inque ℔ fm annos nō fuande·in
ꝑte me^ta·ꝑcepto xviij·Judicis auxiliū·C·
meta mem Canonista de legibꝰ licet duer
simode Et ꝓmo de multiplici lege·i·di· omes
leges et di·ii· (Quedam etiā leges·Et dis·
iij· ꝓuilegia sint leges et dis·iiij·facte at
sint leges Et de conditoribꝰ legum vi· dis·
omnes et·q·seqnti et in decre·supbam et
depssi·ip· (Item de lege petri que est in mem
bris in canon ꝛ pensand·vi·di·palea est Et
in canon Di paulus·xxxiij·q·v· (Item tam
de lege nāli q̄m̄ de lege in cordibus scpta in
canone duo sunt·i·q·ii·xxxiij·q·vj·in ꝓn^o·
Et in canone Di quis aut de conſe·di·iiij·
Liberalitas (Nota q; liberalitas est uitus
bñficioꝝ erogatiꝝ qua eandem ꝓ affectu
benignitatē dirimꝰ ℔ ꝓ effectu beneficen
tia·ꝓma ꝑte me^ta·ꝑcepto xxv·(Quod pos
tare potes·A·ante me^m (Item liberalitas
in tribuendo ℔ retribuendo consistit·A·ibm ꝓ^t
(Item (Nota q; liberalitas habet comme tria
tria nustia in duobus·ꝙ prosay·ꝑcepto vi^o·
Cui des vide to·A·ti^m me^m (Item nota q;
liberalitas e uitus me^a inter prodigalitatē
℔ auaritia ꝓma ꝙ chemli ꝑte·ſ·q·viij·
d·ti^m finem· Canonista de matia licet alr

xxxvj· dis· non facit· et notat in dec· Relatum de pben· ¶ Nota q omnib dona tribuere
liberalius et continue largius intende sept
ibus nō reddit homiez ner efficit liberalem·
x· prosa· pcepto· xxxv· Item tria tu tobi· d·
tū mem· Can tra· xxxvj· dis· f· liberalem·
liberi ¶ Nota q liberi sunt ab infamia boīb
et ūtuosis moribz erudiendi· et hoc ppter tria
obstamia que in pueris maxie reputūtur pte
prosaya pcepto xj· Erudi liberos· B· tū mem·
¶ Item liberi sunt in liberalibz artibz de eria
in mechanicis erudiendi· Ibm· C· post pn̄m
Canomsta de matia licet alr· i· dis· ius nāle
et xxxij· q· m· liberi· ad mām etiam facē
pōt· f· ncē xlviij· dis· ¶ Quitur q mor
libertas efficiūtur liberi· iiij· p· metia xl
vj· pcepto cum suus finis Canomsta de mā
libtatis videat· f· hoc tū obsuandum cū sua
glo· liiij· di· et ad mām facit dicte ultia de ju
deis extra· ¶ Quitur· v· scolasticis moderate li
libri cati libroz multitudinē acquirē et m
eisdem mordinate plegē prosaya pte pcepto
xxxiij· Lege libros· c· post mem· Item ¶ Quitur
vtrum clerici aq etiam laicis licat in libr
gentilū aq eria figmenta poetaz efficaci
studē &c· post· Utin nota q in libris in q̄b
sclares scie sunt destructe multis ē vanitas mlt
plex errois· et in tribus quib mg attēdy
debet esse qd ex lo hugonis cluniacen· comp
datur· prosaya pte· xxxiij· pcepto lege libros
B· tū mem· Canomsta vide pot licet alr· Cano
ne legimus· i· et· q· tinbat· xxxvij· dis· et ca
none ut veterum librozū distinctōn· v· ¶ o2
lingua ¶ Nota q lingue vicia sunt· xxxiij·
que seriose enūant psalr pte xxxv· pcepto·
Maledictus ne esto· A· post mem· Item tria
sunt p que quilibet ab hoc pestifero lingue vi
no se deat abstinē ibidem post· Item pluzū
lingue discordias semmātes marie hy qu
prialitates amouet fere vitaliam totum de
strigunt· ibm· B· tū mem· Inibi eria ¶ Quitur
de ratōne quare lingua sic difficulter refre
natur· A· post pn̄m· Item lingua triplex re
putur pluia que summo studio remit compescen
da ac eriam gladio triplici abstinendā pina
pte nec· iii· pcepto· Vtutem primam· A· tū
mem· Item lingua tria sepio concordantes
discordat· ij· pte nec· xx· pcepto litis pūte
B· in pn̄o· Item lingua uxoris maxie cū est
vtilis est patienter supportanda ac eria tole
randa· et hoc ppter duo· iij· pte nec· pcepto
xxv· Uxoris lingua· c· in pn̄o· Item q̄ta
bona procedūt a bona lingua et econtra q̄ta
mala premūt a mala lingua ex q̄a nobili

evemplo comptat prosaya pte pcepto xlvij·
pauca loqre in edmundo· d· in pn̄o· Item nō q
nulla bestia vl zees aliq nocet hombz sic lingua
ma pna tā probat Solinus exemplo linguae
cuiusda serpentis prosaya pte pcepto xxx·
Maledictus ne esto· Canomsta de mā lingue
licet alr· vi· q· i· et nōto· et in decta· mstrum
pdem de remūnat in s· pp malicia·
lis et litigium ¶ Quid sit lis et litigiū
et quot sint circa hmūsmōi litigiū attendē
da· ij· pte nec pcepto xv· Adiuste notu· d·
m pn̄o· Item litigare nō debemus cum q̄q
vinbz ysdna pna pte nec· c· pcepto· cō
tra iboz· d· an mem· Item ¶ Quitur· v· liti
gios plus petret qm adulator· ij· pte nec
pcepto xv· Adiuste notū· d· post pn̄m· Cano
licet alr· ij· dis· responsa in fi· et xlvi· dist·
d· in pn̄o· et xc· dis· in pn̄o· et p totum distinct·
loquitur ¶ Nota q pluzes sunt quibz nocz sui
loqui plus qm sua tacitumitas et hoc· iiij·o· de
causis· i· pte nec· pcepto xxij·o· Timores fuge
B· tū mem· Inibi eria ¶ Quitur de duobus et
primo qd dicat magis pdōi an vaniloquium
an multiplicium· C· in pn̄o· Secundo de diffi
cultate cauendi hmūsmōi petūm· d· in pn̄o·
Et nota q dicū est inter locutōm sclatum et
figuratū pna pte nec· pcepto xxvj· Ut
simulatis vbis C· post medium Item nō q lo
cutio sclatoria et actio illicita e crimi pcto· d·
ibm· ¶ Nota q p locūlam cognoscitur hōis
futilitas vl malicia· aq eria sapiencia vl bo
nitas· et ideo pdens omia que audit tacite
considāe det· iiij· p· nec· xxxij· pcepto pro
sayata cuncta· A· tū finem Canon de locūla
locutōe in Canon legimus xxxiij· di· et v· q·
v· f· Sed alibz et viij· q· i· in scripturis xxxiij·
q· i· patuit de conse· dis· v· Salvator·
ludus ¶ Nota q ludus triplex reputur· ij·
pte prohemii· f· xxxvj· A· in pn̄o· Et nō
q tū ludum quitur de duobus· primo· v· m
ludus et iocus possit esse licitus· ibm· c· tū fi·
Secdo· v· m ludus sit meritū et quō ibm post
Item nō ludus alearum fugiendus e ppter
vj· pcta que oriūtur ex eadem pte prosaya
pcepto xxxiiij· Aleas fuge· A· pg pn̄m·
Item nota q tū ludum tria q̄runt primo
p· causa ludi licitat uti habitu religiosoz tū
mem· C· Secdo· v· m tantus sclares sit pec
catū ibm· iij·o· v· licitat uti ludo scaccorum
et hmūsmōi ludus ni ertia ibid· Item tū
ludum q̄runt viij· primo· v· omis ludo q
mittit fortune licitus sit et permissus ibm ij·o
que nam sit pena clericoz ad aleas ludentiū
ibm· iij·o· Vtrum ille qui in ludo alee vin

tit. Illi qui alienare nō pot ad restitucōm te
neat. Quarto. Q. quicūqz alqm traxerit
ad ludū restituē teneat. quicqd in ludo amisit
Quinto. Ille qui fraudulent ludit qui tali
mō vincit restituē teneat. Sexto. Ille qui
vincit cum volunt cum volūtario lusit ad
restitucōm teneatur. Septimo. Ludus. s.
alee sit pōn mōle. Octauo. Ludus sīl
alee sit potn ibm. Cāntā ad mām licet diu
simode. xxxv. dis. c. i. et no in dēctali. Cūcta
offma. de vita & ho. cleri. Et in decre. mīam
de Deum nō ordi. Nota qp luna qnto de
Luna lunē sīl suscepit xps nos. tanto plg
obtenebrescit xps celestem nām in phemi
p. s. pl. c. in prio. Cāntā de matia lune
videat. ss. hyc ita videtur. i. q. iiij. Nota
Lupus qp lupus licet omna pelle sit tecta
mchilomq pcx tria cognoscit signa qp nō
c oms sed lupus. iiij. pte me ca pcepto xx
viij. Omissos anno. v. post prin. Cāntā
ad mām vocalem fiunt canon oz. lxxxj. dis.
et canon mchil. lxxx. dis. et canon decreto
ij. q. vj. Nota qp fuit quida Iudeus qui pcz
Ludit lusit amma pro equo sci Bnhardi
pstavit pce pcepto xxxiij. Aleas fuge. C.
in prio. Item nō qp dns alicui vindictam de
lusoribus sumit accipit in pniti qd duobz ex
emplis comprobat. ibm. v. post men. Et nō
qp in lusoribz viij. magne fatuitates cepūt
Dbm. v. in prio. Canota de matia xxxv. dis.
episcopus. Nota qp potn luxurie sm diū
Luxuria sas eius spēs maior vl minor
malicia aggūatur. ij. pte me ca pcepto xx.
Luxuriā fugito. A. ante men. Item p luxuriā
ones maiores & superiores deordinat & secdm
mām deordinacōnū tplex e nus vicior. ibm
B. post prin. Et nō sm Brex. qp ex luxuria
orto oriūtur inscia. ibm. v. in prio. Item Nota
qp vnū luxurie e fugiendū & odiendū spe
cialr pter sex ibm. C. in prio. Imbi erra
qntur. v. vicia luxurie maxime sit oī alio
vicio. C. post men. Canomsta de matia
videat. ss. qp ergo. xxxvm. dis. Et ad ma
teriā facit decre. Cum in huiētiete de pstip.
ex. Nota qp Magr metuendus e a discipulo
& hoc maxime pter tria prosa. pte pcepto
xxxv. Habetue magrum. v. cū finem. Item ad ho
vt magr metuendus sit et venerādus debet
in se quatuor hre ibm. A. cū men. Imbi erra
quitur de tribus Primo An magr in corrige
do disciplin maiorem potestatem habeat cum pr
in filiu. Ibm. d. post prin. Secō An liceat ma
gistro scolaribz collectam imponē vl etiam
exigē ibm B. post Tertio quid de magistro

qui festum alicuius Sancti qd de se colendū
est nō vult concedē ad celebrandū miss sibi data
pecunia. d. in fine. Canomsta de matia. xx
xvij. dis. de quibusdam et xxxiij. dis. d. m
prio. Et. lx. j. dis. in fine. Item de electione cu in ma
gistrū. de ma. et obe. Humilis in glo. & de
magrīs p totum. Nota qp maxime
Magnanimitas ptes & effectus
sunt sex. iij. prohemii pte. s. vnj. B.
cū men. Nota qp vtus magnificentie e ūtus
Magnificentia inter principia & cō
sumptōm. prima pte prohemii. s. vx. A. post
men. Item nota Sex condiciones & ptes
magnifici. ibm. B. Canomsta licet ad mā
fiunt Canon metum e. dis. c. Nota qp mai
Maiores ores sunt honorandi et precipue
qo ad quicqd in quibz oms honor et reuentia
consistit prosdicta pte. vi. precepto Cede loco
maiori. A. post men. Canomsta xxxiij. q.
i. maiores. Item ad maiorē honorem & re
uerētiā exhibendā inducit nos dns pr tria
Ibidem post Canomsta de matia honore hūs
alr in causa no est putanda. i. q. i. Et de ma
maio & minoritate legitur & notatur in decre.
p venābilem. qui filii sunt legitti & de sen
ex. tum illorum. Nota qp mala que hoi
Malitia vitanda ostenduntur sunt duplicia.
iiij. pte me ca pcepto cum sis maiores. A. in
prio. Cāntā de matia xxxiij. q. iij. Qdā
tolerā de pe. dis. iiij. cleri. de vita & honestate
clericorum. Cum ab omni specie de eo qui cog.
consang. uxoris sue dvemens de simo. hu
dinmus. Nota de maledictionibz que in
Maledictio ponunt p diuinam legem ma
data dei obseruātibz. iij. pte me ca. iij. pcepto
Comoda nulla ferens tu finem. Canomsta
xx. denqz. xxv. dis. Si. Alias autē in fi.
Ad mām facit pot. i. q. i. maledicta. Que
Maledicere ritus. d. maledre quis possit
homi prosdy. p. pcepto xxx. Maledicas
re esto. d. cū prin. Item Cauitur. d. male
dicere sit potn mōle. ibm in fine. Item
Cauitur que nam sit dna pena ex pfentia
maledictōm cōn deū & dctos et maxime
contra mātem dei. ij. prohemii pte. s. ybm.
C. in me. De maledre & corū punitōe in
tantoe denqz. xxj. dis et xxx. dis. Si. alias
autē in fine et ybi. d. Clericus xxiij. q. v.
Quid ego de pe. di. iij. Si. econtra. Et. q. Grati
de maledic. c. ij. Cauitur. d. malefac
Malefactio tori post condemnatōm licet
alt fugere vl se defendē in pte mea. xxx.
pcepto Quod mito patis. d. post prin. Sa
nomsta licet alr. xxiij. q. v. Si. Sed obstat

·M·

Maleficus ¶ Quitur qua pena tam de iure canonico q̃m ciuili malefici veniũt puniendi ij. ꝑte me⁹ cvj. ꝑcepto. ¶ Quid dr̃ inte dum. d. post pr̃m. ¶ Item quitur. v. qui maleficia omittũt irregulares effic̃ntur & maxie enormia vt qui sacrificat deo nũmo nisi unus fiat. d. c̃ finem. ¶ Canonista vide post in canõe xpi. xxvi. q. et. c. Admoneat eas causa. 7. q. 8.

Mandatum ¶ Quitur Quis magis peccauit. An adam dñm nãdatum trisgrediendo an eua. p̃ma ꝑte me⁹. C. post me⁹. ¶ Canon de matia licet alr de ꝑsimp. mãdata. 7 no. de purga ta. cũ tunẽtute. 7 de elec. mansuetus

Mansuetudo ¶ Nota q̃ mansuetudo ẽ virtus media exprimens irascibilitate & moderãs iras prohemii ꝑte. ss. q. A. post pr̃m. ¶ Item circa mansuetudinẽ queritur. v. Primo q̃d sit mansuetudo. ¶ Ad quid mansuetudo facit. Hominem mansuetum bñ. ¶ Qui mansueti tram possidebũt. ¶ Qd dom̃ mansuetudinis. ¶ Vtrũ mansuetudo et clemencia beant ꝑtes integrales temperancie sunt potissime virtutes ꝑsdy. ꝑte ꝓcepto xli. ꝑlandus esto. C. cũ mem. Canon licet alr xlv. dis. Heredite mquit polluti et i. q. vij. exigunt et xxiij. q. viij. ss. ex his omibus. ¶ Nota q̃ sicut studiũ ministrig

Matuis facultat̃ adiuuat̃ ingeniũ sic suo modo adiuuat̃ manus. iij. ꝑte me⁹. ꝓcepto xxiij. Exce studiũ. B. in pr̃o. Cui ꝑ ꝓxie concordat lex ciuilis ff. de legi. in. f. legate suus. ss. ornatricẽ. dicens q̃ omẽ artificiũ per suũ exercicium suscipit in crementũ. Canõ ena de matia magis licet alr vide potest in canõe mss hys xv. q. i. de sacra vnctione et i. ss. hoc vngento. extra. ¶ Nota q̃ matia

Maria magdalena magdalena fuit ꝑ ꝓtatem. ¶ Sed post confessionem facta ẽ casta mulier et quia multũ dilexit xp̃m ideo potuit venia meruit obtinere. ꝑte prosdy. ꝓcepto lvj. libenter forte amorem. d. in fine. Canta de mã. i. q. vij. Di quis omẽm. Item Maria sororis moysi effecta fuit leprosa eo q̃ frem suo detraxit. j. ꝑte me⁹ ꝓcepto. iij. Obtutem p̃na. A. c̃ fi. Canonista. xxviij. q. ij. Hoc ꝓm et in. ss. contra. l. dis. ¶ Nota q̃ filius

Matrem offendens mrem dr̃ vulnerãs patrem. ij. ꝑte me⁹. cxcvj. ꝓcepto dilige no exyra. B. in pr̃o. ¶ Item q̃ mistus filiũ offendens eccl̃iam mem offendit deum premi ibm ff in pr̃o. Legista. C. de ss. san. et. l. iubemq̃ nulli. ff. ea em̃ 7 l. de terenũ. ff. Pacta sitaz e. ti. lo. ¶ Item Nota sm Anglicum q̃ me plus filiũ dilexit q̃m pr̃em. iij. ꝑte me⁹. ꝓcepto xlvj. Cum quo tibi sit. d. vltra mem. Canta

¶ Ad mãm fiant Canon. ad roma. 7. c. no solent. e. q. ¶ Nota q̃ tria sunt bona mrimonij

Matrimonium ꝑte prosdyna ꝓcep. x. Coniugem amu. C. ante mem̃q̃ trin sciam Canones tripler ẽ effectus mrimonij. 18 post. ¶ Item quitur que sunt emma q̃ impedit mrimoniũ contractum. d. pq pr̃m. ¶ Item quitur. V. liceat mrimoniũ cõtrahe re sorore filie mee spualis ꝑte prosdyna. iij. ꝓcepto cognatos cole. B. ¶ Item quit. V. filij duorũ compatrũ mrimoniũ possit copulari ibm. ¶ Item quitur. V. vna de lege vnius esse sit de lege mãli. iij. ꝑte me⁹ ꝓcepto xliij. Cum quis tibi sit. B. in principio Canonista de matia. xxxj. q. ij. c. ij. xxxiij. q. iij. in pr̃o. xxxv. q. i. videtur. de bigam. debitum et in decre. videtur q̃m mrimonium actu posset. ¶ Nota q̃ sub arte mechanica

Mechanica comphenduntur vij. artes mechanice. ij. ꝑte prohemii. xxvj. ss. A. cũ finem. ¶ Nota q̃ sex spes artes mechanice

Medicina est mensa que sanando corpus prolongare scit vitam humanam. ij. xlve. ꝑte. ss. xxxviij. ci. post pr̃m. Canonista ad materiã licet alr facit canon Medicina 7 q. 1. de dimittimus. de pe. di. i. et xxiij. q. iij. 7 d. facaet. ¶ Item quitur de quatuor. Primo V. medicus teneat̃ potiq̃ infirmi curare ꝑte q̃m eum mori ꝑmittere. ij. prohemii ꝑte. ss. xxxv. A. in pr̃o. ¶ Secundo V. medicus tuto egro teneatur eũ curare q̃m eum mori permittere. ij. prohemii ꝑte. Et medicinas de suo tribuere. B. cũ mem. C. utrũ peccet infirmus no obediendo medico. C. cũ mem. ¶ Quarto. 7 quid de medico qui secat vl' flebotomat alqñ qui inde moritur. ¶ Item tria sunt q̃ oportet medicum esse fidelem. ij. ꝑte me⁹. ꝓcepti xxvj. Consilium archamus. d. in pr̃o. ¶ Item ꝑ arte mea comphenditur medicus phica vna cia cirurgica et pigmentaria. ij. phe. parte ss. xxxviij. A. in pr̃o. ¶ Nota q̃ medicus ut

Medicus plurimum in tibus offendit. ij. a phemii ꝑte ss. xxviij. B. in pr̃o. ¶ Item no q̃ antiqui describebant tm phicam q̃m cyrurgiam in ij. descriptione comphenditur omnes effectus utriusq̃ eadem ꝑte. ss. xxxviij. A. post pr̃m. ¶ Item. Nota ꝑticulariter de lege dei regis Anglie fuisse de confidentia medicoz. ij. ꝑte me⁹ ꝓcepto xxvj. Archamus consilium deus cũ mem. Canta de medico licet alr in canõe multi. ij. q. i. et xxxiij. q. iij. Nabuchodo et in canõe initio ꝓpi. de pna di. j. Et in decre. omnes utriusq̃ sexus. et. c. cum infirm

tus de pe. et re. extra. ¶ Nota q̄ q̄duplex
Medium mem distinguitur. iiij. ꝑte metra
ꝓcepto xxxv. ¶ Quod potes id tempta. A.
post pn̄m. ¶ Imbi erra q̄rit. V. omnis iutus
moralis consistat in me. C. in pn̄o. ¶ Caiet
de medio licet alr in tanoe hoc salubriter
xxxv. q. viij. de elec. sp̄. extra ꝑ notatur
de tensibus vemed. ¶ Nota q̄ tria memoria
requiruntur **Memoria**. ꝑte prosayca. ꝓcep.
xxxiij. ¶ Que legis meritu. V. in pn̄o. ¶ Item
Nota q̄ ꝑ memoria q̄ue audiuntur tenaci
ter conseruāt. hoc aut de attente visue po
tentie comprobat. ibm. A. cū mem. ¶ Cai
de matia de cle. ex mu. et dnd in glo. ij.
Mendacii Nota q̄ tria sunt que may
quilibet a mendacy vicio retrahē dnt ꝑte
psayca ꝓcepto. xxxj. ¶ Nil mentri. A. post
pn̄m. ¶ Imbi erra q̄ritur de duobꝫ ꝓximo
V. one mendacii sit petin. d. in pn̄o. ¶ Io
V. ꝑ lib. arbin hoīs a quocūq; piculo sit
mentiendū ibid. ¶ Item nota sm̄ Aug̃m
viij. q̄ra mendacꝫ. ibid. V. in me. ¶ Item
Nota sm̄ eundē Augustinū q̄ aliud ē mē
dacium iocosum aliud ꝓmitt̄ sum. A. d offici
osum. ibm. C. post pn̄m. ¶ Item ad detestati
onē mendacy tria faciūt ꝑ que homēs se re
trahē dnt ab mirabili viro inuetato. ¶ Ibm
C. an mem. ¶ Item duo sunt que causant
mendacium. ibm. C. cū fmem. ¶ Cai de
matia. ij. q. viij. ¶ Statuto epōrum xxxij. q.
ij. ¶ Item q̄m sm̄ et q. non artificiose
et. s. ¶ Si quis ad te palea. et xxij. q. v.
Iuramēti de pe. di. ij. circa fin. ¶ Io. ꝑ de vsur
s. Super eo. ¶ Nota q̄ quilibet q̄s laude
Meus tur ul' utiupet semp ad mentē
reuocē deb. et. V. hoc vm sit ul nō eq̄d de
illo dr. m. ꝑte me. xxxiij. ꝓcepto. ¶ Cum rete
vinas V. cū fmē. ¶ Cai xxxj. q. iij. Inter
verba m̄ginti. ¶ Nota q̄ vxr ad mulierem
Menstrua menstrua seu menstruata
accedē nō debet quia tuc sm̄ Isidorum in
pit fetus membra damnari ꝑte psayca
ꝓcepto. x. ¶ Contingem ama. V. in pn̄o. ¶ Cai
de matia. v. dis. ¶ Ad eius vō. Nq̄ etia i eod
post pn̄m. ¶ Nota q̄ mercatores in mer
Mercatoz cuniys tam vendendo q̄ ere
emendo ut plurimū occultā malicia rapina
et fraudulencia q̄mittut. ij. probem. ꝑte
xxxvij. s. A. in pn̄o. ¶ Item ¶ Quitur. V. mer
cator honestos in rebꝰ vendendē patefacere debe
at an celare. V. in me. ¶ Can licet aliq̄
in canon exprimentes lxxxviij. d. ¶ Palea est
q̄m dicē. ¶ Innocentius de re. et pa. in glo.
Meretrix. Nota q̄ tria sunt que ꝓpe
dorem nos mētrice fugē. ut eam penitus
eruice ꝑte prosayca. ꝓcepto xlix. ¶ Hetritem
fugem pn̄o. A. cra cū mem. ¶ Item nota q̄ ex
mētrice iiij. or mala puenisse ibm post. ¶ Item
nota de quada exogitata malicia cuda mē
trice ibm. C. cū fmem. ¶ Canomsta libet ali
xxxviij. dis. maritū et m cuda mētrice. xxxij.
q. iiij. ¶ Nota q̄ homo in pnti degens q̄uis
Meritū mois mēri potest. ꝑte metra ꝓcep.
xxx. ¶ Item ti qua nostis in pn̄o. ¶ Item Nota
q̄ nemo mētur dei gram suscipe ex mito
digni ul' condigni sed congrue. iij. ꝑte me
ꝓcepto xlvij. ¶ Item pmū capiendi. V. ꝑ me
Legista ad matiaz facit. L. ampliorem cū mē
C. de appella. ¶ Quitur. V. mentū bona ope
Meritum ra ei' caritate facta sunt mere
toria. iij. ꝑte me. ꝓcepto. ¶ Es age que
psunt. C. ante mem. ¶ Canomsta de matia lz
alr. xl. dis. Non loca. et. i. q. i. Fertis. ¶ q. ij. de
ritu. et. c. questauq; xlij. dis. et xxxij. q. iij.
Si aliquid forte. ¶ Nota q̄ quadruplex mili
Milicia reperitur. ij. phemli ꝑte. s. dis.
d. m pn̄o. ¶ Item in milicia humali. C. cū contur
bare dnt ibm. d. cū fmem. ¶ Item nota q̄ mi
lites milicia abutētes duplici pena antiq̄tus
punebāt. eade ꝑte. xv. s. A. post me. ¶ Item
de forma iuramēti militū eadem ꝑte. s. viij.
A. in pn̄o. ¶ Item ꝑuilegia militū fideliter se exer
centiū. ibm. A. post pn̄m. ¶ Item milicie efficius
sunt viij. eadem ꝑte. s. xv. ¶ Item ¶ Quit. V.
militē sit petin ibm. b. in pn̄o. ¶ Item ¶ Quit
V. rex vl' alig magn̄ Baro ei' regnū sum
milites care possit. ij. phemli ꝑte. s. xxx.
C. cū mem. ¶ Item nota q̄ duo sunt que ꝓpe
faciūt militem. eadem ꝑte. viij. s. A. ꝑ pn̄m.
Canomsta de matia militū deo et nō tāgit
militiā tangit in cauda circa. l. di. quis
x. d. et xxvj. q. i. Quis nonnulli xxxj. q. i. c. i.
ij. ¶ in. xxxiij. q. vm. ¶ Reprehensiblem ¶ xxxm.
q. iiij. miles. ¶ Nota q̄ in seruo merito nūau
Miseri pandi sunt qui minima fidelitate tor
pescunt. iij. ꝑte me. ꝓcepto xxix. ¶ Rebus in
adūsis. C. cū me. ¶ Canon licet alr. ad matiaz
facit canon sig lxv. xlviij. dis. et xlviij. dis.
s. i. in miseri. ¶ Nō. q̄ Generaliter de de
Misericordia mētia dicit q̄ prima est ei
tudo animi ob aliaz miseriaz spem aut tris
ticiā de alīus miseriis ꝑte prosayca. ꝓcepto xlv.
Misericors noli ee rudē. V. post pn̄m. ¶ Imbi ert
tria Valerij exempla referuntur. ¶ Cai de mia
l. di. pondēt in fi. et q. qz tua di. ca. xxiij. q.
iij. s. ex hijs facit ca. q. s. ꝓcep de pe. di. ij.
Si cui inquit et dis. iij. ꝑ totu. ¶ Et lxxxvj. dis
in singulis. Nbi dr. q̄ nia plenitudo iustitie
et ideo e omnibꝰ ꝓpria forma ꝑfite iustic
Modestia. Nota q̄ Modestia sm̄ Tullii

ē iutus ꝑ quā pudor honestus tr̄am et stabl̄ē
compat auctoritē ¶ Sed ſm theologos Mo
destia in dictis et factis consistit ·iij· ꝑte metra·
pcepto xxxj· Inter cōuiuas· ℣· in pn̄o ¶ Item
Nota q̄ modestie ptes ſm Macrobiū sut· viij·
prima ꝑte ne cta ·iij·o pcepto ℣ tutem p̄mam
ē· cū pn̄m ¶ Nota q̄ homo Modestus ee debet
Modestus ñr̄ loquoīn maxie in cōuiuio
et hor ꝓp multa quemētia q̄ inde sequūtur· in ꝑte
ne cta xxj· pcepto inter quinas· d· cū finem·
¶ Canonista ad māz sancti alr̄ qd̄ hētur in canā
·i· q· vij· Et in canoē Petrus xxj· q· i· ¶ In verbo mo
deste et ex dec ex studys sunt de p̄sump· extra·
Modus · Nota diam̄ inter modū· ordinem·
¶ mensurā· ij· metra ꝑte pcepto xxj· Vtē q̄sit
modice· ℟ post pn̄m ¶ Canonista de matiā uide
at canone mesuram in fine glo· p̄ine de mesiā
vbm in tex· ¶· i· dis· Jus militie· ¶ Nota q̄
Mores mores antiquoꝝ a moribꝫ modernoꝝ
in duobꝫ differebant· ij· ꝑte prohemn̄li· ſ· r ē in
me· ¶ Item mores p̄ūi ab etate et fortuna vari
ant· ij· ſ· ℟ · in pn̄o · ¶ Item nota q̄ cū mores p̄
dictoꝝ moraliū antiqui mri maxie in tribus
erabat q· prohemn̄li· ſ· ij· ℣· in pn̄o et p totū
¶ Item mores Juuenū p̄ūi ut plurimū sunt sex· ij·
phemn̄li ꝑte· ſ· ij· ℣ in pn̄o · ¶ Item mores senū
p̄ui ut plurimū sunt tres ea· ꝑte· ſ· iiij· ℟ · in
pn̄o · ¶ Item mores nobiliū et regentiū p̄aui
ut plurimū sunt· x· ibiꝫ· ſ· iiij· ℟ · in pn̄o · ¶ Item
mores aulicoꝝ p̄ūi ut plurimū sunt· x· ibiꝫ ſ· xvj·
℟ · in pn̄o · ¶ Item mores mechanicoꝝ p̄ūi sunt
vij· ibm· ſ· xxvj· ℟ · in pn̄o · ¶ Item mores diui
tū p̄aui sunt· iiij·or ibm xxxviij· ſ· ℟ · in pn̄o ·
¶ Item mores pauꝑm p̄ūi ut plurimū sunt ibidē
·ſ· xlvij· ℟ · in pn̄o · ¶ Canoēta de matiā licet alr̄
in dec cum ex diuersitate de p̄sump in glo· de elec.
tu multitie in glo· de simo· Mathei in glo· et
·lxx· dis· in sacerdotibꝫ et in ſ· de hrs· j· distinct
Mors · Nota q̄ mors dr̄ dubia quātū ad duo
p̄ma ꝑte ne cta xvij·o pcepto Cum dubia ℣ fra
gilis· ℟ · cū mem· ¶ Item nota q̄ in morte al
terius no est ponēda spes sed in solo deo qđ ꝓba
tur ex tribꝫ ibm· d· in pn̄o · ¶ Nota q̄ mortis me
moria iugiter ē retinenda ut mala relinq̄m
et iuria et bona ꝓp tā que abbas helyas timē
dicebat q̄ma ꝑte ne cta pcepto xxvij· Ne timeas
illā· ℣· post pn̄m · ¶ Item mors triplex in scr̄ptura
reputur· ij· ꝑte ne cta vij· pcepto Timē metum
leti· ℟ · cū pn̄m · ¶ Item mortis memoria iugit est
hūda ꝓp iiij·or ibm· ℣· in fine · ¶ Item ibm in fine
nōnē· xxviij· versus quos demosthenes phūs
post Alexandri magni decessum de ipius gestis
et morte composuit ipōsq̄ cū eius sepulchrum
dr̄ despexisse· d· in fine ¶ Quitur· ℣· mors bona
vl̄ malū· iij· ꝑte ne cta pcepto xxiiij· ffac ti ꝓpo
nas ℣· in pn̄o · ¶ Item in morte ultiꝰ· ſ· malis ñ
ē speranda salus et quomō hoc intelligat· iij·
ꝑte ne cta pcepto xlvj· Cum sis ptē nocens ℣·
post men ¶ Nibi erra Augustinꝰ Quāe pg
q̄m veritas vemt offre ipsas hostias reputat
ꝓ ydolatria ·ſ· in pn̄ti · ¶ Item morte no est ti
menda multis et hoc ꝓp multiplicem ipius mor
tis effectū vtilem qui ex corporali morte pro
venit· iiij· ꝑte ne cta pcepto xxiiij· Adultum
ventur· d· in pn̄o · ¶ Nibi erra quitur· Vtrū
timor mortis excuset a peto Nbm· ·ſ· ¶ Item
nota q̄ mors componit ex lr̄is· iiij·or et de
car et in vnulogia ꝑ quas ipius mortis effectꝰ
designatur· iiij· ꝑte ne cta pcepto xxxix·
¶ Tempora longa tibi· ℟ · cū finem · ¶ Utrū q̄ri
q· mors inflicta sit ꝓp malū pene ꝓ peto vl̄
in ms hoi a natura · ē in pn̄o · ¶ Item no·
q̄ considerātes mortis p̄cla in quibꝫ vita
mra iugiter versatur ¶ mūdi cupiditates ac
carnis voluptates similes sunt cuida de q·
narrat Barlaam qui fugiente vnicornē
et in barathrū cadente arbuscula compl̄hen
dit iiij· ꝑte ne cta pcepto xxxix· ¶ Tempora
longa ti· ℣· vltra mem ¶ Canonista de matiā
mortis licet duāt mode in canone hȳ· iij· q·
iiij· viij· q· ij· in ecclia xxxiij· q· iij· Non
inferenda· et· viij· q· consuescunt· xxvi· q· vi·
cogimur de pe· dis· j· quia dubitat et· d· in
adh q̄ insistant de conse· dis· ij· Severa · ·
Mulieres · Nota q̄ mulier ſm phūm dicitur
masculus occasionatus ꝑ natura ꝑte· v· pcep·
Conjugem ama· ℣· post me ¶ Item nota q̄
mulieres ma negoc est aliqua alia ra· iij· ꝑte
ne cta pcep· xxij· Conjugē rate· ℟· in pn̄o · ¶ Ca
nonista de matiā in canone Convenior· xxxiij·
q· viij· et xxvij· q· ij· Addit et xxviij· q· i·
Dic em· xxxj· q· i· ¶ Penitētio xxxviij· q· j· in
pn̄o de sdis nuptiis· ¶ Penitētio et vltimo·
Multiloquium · Nota q̄ in multilo·
ptūm no decerit· j· ꝑte ne cta pcepto xij· Ru
mores fuge· ℣· cū mem · ¶ Nibi erra quitur·
Vtrum multiloquium sit magis ptūm q̄m va
loquium· ℟· in pn̄o · ¶ Item ¶ Quitur· Vtrum multilo
quium sit ptūm venale vl̄ erra mōrale· Tnd ꝑte xiij·
pcepto Item ti promissam· ē· in me · ¶ Canoēta
de matiā licet alr̄· xliij· d· sit retor huīc fi·
Mundicia · Nota q̄ mūdicia ſm Magīm
Ambrosiū sic distribuitur· Est hoīs vtusq; inte
gritas dīm amoris intacta obsuata· Vl̄ alr̄·
Mundicia ē puritas animi omnem abhorrēs
immundiciā prosay· ꝑte pcep· xxxvij· Mūda esto
¶ cū finem · ¶ Item Duę mundicia reputur
·ſ· cordis ¶ corporis ibm ℟ · cū finem · ¶ Item

Quitur. V. certior mũdicia que ẽ ficta ℔ q̃ spectat ad vtoẽsim semp sit ptiũ nõrle. d. m pũ°. Cauta licet aliter et diũsimode. i. q. 1. necesse. Et. c. dams declauit ℣ nos dimm alt. est. et. de pe. di. i. §. de emq̃. de conse. dis. iij. Aliud et. t. neq̃q̃ Nota q̃ mũda re

Mundus limq̃da est ꝓ tria mala que hoĩ infert ꝓma pte me^ta. vj. p̃cep. Que no tatura teneꝫ. E. post pũ^m Item nota q̃ mdꝰ iste ꝓ mãe designatꝫ ꝓma pte me^ta. p̃cepto xxviij°. Cum dubia mẽtis. C. m pũ°. Imbi etiã quitur et teritat ℣ tio quã fecit Hugo de statu mdi in quo pnto simo tumq̃ liv quim mari naugãt. ibm. C. post Cau^ta de mũdo et eiq̃ concupiscẽtia quõ ꝓhibit. i. q. iiij. §. hꝰ ita. xxij. q. 1. §. vltimo Nota q̃ mu

Munera nera nõ sunt passim ab omnib⁹ et mariẽ a tribꝫ ꝑsonaꝝ gnib⁹ ꝓpiendu. ꝓma pte me^ta. p̃cepto xx. Exiguũ munꝰ. E. post mem Nota q̃. iiij°^or munera ꝓciosa. donant mũdꝰ fidelꝫ Aq electis dnis mẽbris ꝙpẽ ibm. C. post mem Imbi etiã q̃runtur tria. Primo N. ꝑ munera licerat infideles tra here ad fidem. d. post pũ^m Scdo. N. licerat aliq̃d tralio ꝑ munera ad religionẽ ibm post Tercio. V. Iudici licerat munera ac tibus recipe. ibm post Cauta licet aliter ad matiaꝫ fuit. Canon neq̃s ad cayim. xx. d. et. i. q. i. Iudices. Nota q̃ homo munifico

Munificus debet esse mariẽ m senectute constitutꝰ. iij. pte me^ta p̃cep. xl°. Cui tibi dimic. b. m pũ° Item quitur. V. dum tes qui tempe nãtat nolut esse munificꝰ pauꝑes sint fures vl' raptores censendi ibm E. post mem Nota q̃ mung tia ꝑ sipt⁹

Munus q̃m etiã ꝓ canones reputur. ꝓma pte me^ta p̃cepto xx. Exiguũ munꝰ A. pt mem. Cau^ta ꝓ canoꝝ. in canoe. Nõ nulli. i. q. 1. et causa ea. et. q. iij. in ca° Audiuim⁹ pte Dnũ nrẽ redemptoẽ excellentiꝫ ℣ nobiliꝫ fuisse cetis qd exemplo quoda morali et auctẽ comprobatꝫ. ibm. Canomista de matia muneꝝ licet alr in canoe qui rote. xl. q. 3. Et in canoĩ septimꝰ e. xiiij. q. v. Et in decret. et sl. qtiones de Omo Nota q̃ mali mur

Murmurare murati contra deũ ℣ mayẽ qñ pro merite aumtꝰ nõ rudet eisdem. ꝓma pte me^ta p̃cepto xxiij. Si tibi pro meritis A. post mem Item murmurare ñ dẽmꝰ de malo. ꝓpitate ℣ malez bonoꝝ adiuistate me^ta. ꝓ. p̃cepto xxvij. Hucusq̃ diuinos. A. m pũ° Et ꝓma pte me^ta. p̃cepto xxiij. Si ti pro merite. A. ẽ mem Canota de matia m ca none Aliemus dpc. Nota q̃ mutuũ debꝫ

Mutare mores sapiens. i. qualitates tempoꝝ. i. ꝑ tempora ℣ hoc sine crimine. i. sine ẽ phensione ꝓma pte me^ta. vij. p̃cepto Constat et lens. d. m pũ° Canomista ad mãm facit canon Orandum cũ duob⁹ ca^lis sequẽtib⁹ 38. d. et fundit. t. Briax fra. et. t. omes qui. vij. q. 1. et de pe. di. i. Non sufficiat mores ℣. c. se. Et. t. q̃ii ad rem. d. ea. Item Quitur. V. ꝑter mutatoĩ bonoꝝ morũ m pũoꝝ. vel ecclisiꝰ quis possit de lenitate cime merito causaꝝ. iiij. pte me^ta. pot xxij°. q. iiij. et. c. immutabilis. Nota q̃ ad dandũ mutuũ gtis et no ꝑter vsuraria pũitatem mduxit q̃dq̃ ꝑsona qte. p̃cepto viij°. Mutuũ dat. A. post pũ^m Item ad mutuũ gtis exhibendũ mdu tiꝫ ex^m Ypreidonis epi. ibm. S. post mem Canoĩ ad mãm fuit canon q̃m multi. xl viij. dis. et. i. q. iij. ꝓletiq̃ et xliij. q. iij. ꝙuent et. c. q̃m multi. Et xliij. q. iij. q̃m multi. Et in decr^e. Consulunt ex^a de vsuris. Nõ q̃

Natura natuce ordine ymitantur gratia et ritus que est a sapia diuia institutꝰ ꝓma pte me^ta. p̃cepto xlij. Ignotũ tibimet. A. ante. Item natũ duplex reputur. sc. ranꝰ ℣ rata. ꝓma pte me^ta. p̃cepto xvj. Infantem mudũ. Canomista ad mãm facit lex alr dis. i. Ius autẽ in gld. ubi multis modis distinguit natũ et xxij. q. iiij. Immutabilis deus. Et de conse. dis. ij. ne tles. de summa tra. frmiter. ℣ ñ cle. cui sit natẽ. de censibus i glo.

Nauis Nota q̃ rex Salon naues mittebat in thar sis defentes inde aurũ ij. plemte. C. xlvj. A. post pũ^m Item naus que ꝓ fluũe fertur est magꝭ tuta q̃m que alto mari duritur. ij. pte me^ta. x. p̃cepto. Ad mmum est fugito. C. post pũ^m Canomista de matia in cauꝺe dispensatoes. i. q. vij. Et in canoĩ turbatꝫ. i. q. iiij. et xxiiij. q. 1. non turbatꝫ. Nota q̃ Negligentia in iure cano

Negligentia nũ dãnatꝫ ꝓ duo proscr. pte p̃cepto. lv. Illud stude. C. post mem Imbi etiã Quitur. V. negligẽtia sit petm mortale ibm. Item cũ petm negle quitur de differentia negle ad alia peta tu quib⁹ videtꝫ tuemẽtia hre sequi ad desidia corpoꝝ et pigriam ignauia ℣ obmissiõm. iiij. pte me^ta. p̃cepto xlvij°. Circũ ꝓmu cupienda. d. cũ fine. Item ad negliam vitandã mdumt ex^m magdi regis qui tres filios pgssimos hut et pgs orem illoꝝ constituit regem. ꝙsav. pte p̃cepto. lv°. Illud stude agẽ. d. an me^m Cau^ta de matia licet alr. lxxxj. d. dctm est et lxxxviij. di. mibl' in fine Et lxxxviij. dis. m pũ° et. q. puenit. et. q. mũiatu di. eaꝫ. Et de pe.

dis. i. mensuram in fine et vi. q. iij. Non sut de pe. et re. questum in glo. de offi. Archid ea. q. in glo. Nota q in oim ope vl' negotio

Negocia de iure canonū tria sut propue attendenda. iiij. pte me. ca. vj. precepto. Tes atge que prosunt. A. cr̄ finem. Canonista de mā licet duplicem in canon clerus dist. q. i. Et lx dr̄ viij. Negotiatorem clericum et. c. exrient. ea. Ea. dis. eadem. Et in dr̄. sopite de sensi. in glo. et in dr̄. multa quidem in glo. ne cleri. vl'mo. extra. Nota q omne minus pp duo

Minitas penito e fugiendū. ij. pte me. ca. v. precepto. Quod minus e fugito. A. cr̄ finem. Canonista ad mā. licet alr facit Canonista xcior. xliij. dist. in libo minimo. Et xlvo. dis. cu btus in verbo inexpacibs aut mime. Et Canon ne cles. de conse. dis. v. Et xlvo. dist. homicidam etem in libo minima. Nota q nobiles

Nobiles regentes sunt in gnali decem vi. vocati. ij. prohemi. la pte. ff. iiij. A. in pn̄o. Cañ tus licet alr facē potest quod habet in canone. Ve qui. xcv. q. iij. Et videat qd legitur et notat in decta. Venā. b. de pben. in glo. et de pe. gnem et de purga. cano. nobil' in glo. Et nō q nobiles principes et barones legittia in stituit. amitte quadru. r. ij. pte prohe. ff. pmo cr̄ mem. C. Canonista ad mām facit Canon nullo epūs. 60. di. et 16 q. et in pmo. et c. et de inst. quasi ptotu extra. Nota q tres

Nobilitas nobilitates in vnūsd requiruntur ij. prohemi. pte. ff. xcvij. A. in pn̄o. Et nō q nobilitas que attribuit in vl' ex gnē ad qs trīsat descendētes ibm. ff. xcix. A. in pn̄o. Canonista de mā in dr̄. venā. b. de pben. in glo. et de pe. gnem in glo. Nota qui nocet tuū

Nocere tempiat qnū nocuit. iij. pte mō. ca. precepto. Altius sonum. B. cr̄ finem. Canonista p contra. ij. q. iij. sedm de psump. c. i. et i. q. vn. et sic illa. Nota q notarii rei pub. e mlt

Notarii sunt utiles si sint boni et e omisso si mali. xc. q. ij. et de sumo. in ordinādo in glo. et de resp. statutū. ff. nōrui vl' nōnos. li. vj.

Notus Nota q noti pponendi sut ignotis licet in dom. te equales existant. i. pte me. ca. precepto. xxxij. Ignotū ti mete. B. post pn̄m. Imbri enā quātur. Vo. autoris preceptum sit catholicū et bonū in eo q dicit tibi met. C. in pn̄o. Canonista licet alr. xvi. q. vij. Et hoc dixim in glo. ij. hoc et in dr̄e. cum deputati de iudi. et.

Nudus Nota q Boetius dicit q nati sumus de veteris matris nudi ac e ea olim rerū inopes. hoc clare manifestat in illa mūdiali descriptione qua de mdo fecit Athalanta phūs pma pte me. ca. precep. xlj. infante mudu. A. cr̄ mē. Et ad matiam nuditat facit iij. q. ij. oportz

Obedire Nota q tria sut que magis indu cere debent discipulum vt magro p pte obedire deat pte prosatica precepto. xcv. ff. Metue magrm. C. in pn̄m. Tuitur d'nus e hu bens plures iudices et vnus pcipit aliud et alius aliud cui obedire teneat in pmo du. o. et cui. ij. pte prosatica. viij. precepto para te foro. d. cr̄ mem. Cañ tus de matia obedientie licet duplicem. Si quis pbiter. xcviij. d. et q. d. in pn̄o. et in canone Cui sit. et. q. vi. et in canone Si quis. Et. et. nō em. et. q. Si d'nus q. q. iij. Et in canone. Friendū. viij. q. i. Et in dr̄. d. de mand. obe. legista. ff. de re iudi. tota. L. contra pupillum. ff. xviij. qui

Obsequium Nota q obsequia e quedā cultus per qua exhibetur cultus et honor psonis i digni te constitut et hic honor videtur in. v. consiste. psal. pte precepto. v. Honora. Apost pn̄m. Legista ad mām facit. ij. ff. mutui. ff. de or. iuris et l. Arrianum. C. de heret et manī.

Obviare Nota sm Augen q caue non videtur scrupulo societat occulte qui manifesto factori nō studet obviare. iij pte me. ca. precepto. xvij. Quod nosti fratrem. B. in pn̄o. Canonista de mā in canon Error et dis. xlvij. consentie. et. ij. q. vij. negligē

Omittere Nota q cr̄ omissiōm q frater tā. p. uno. Petru licuit uxorem adulteram omittere aliquo modo. Q. V. licuit viro uxorem adulterum omittere. Et. Utrum magis peccet omittens uxorem qm̄ mittem. psal. pte. v. precepto. Conjugem amando. cr̄ mem. Canonista de milti. a omissiōm in canone distinctio. xlv. dis. et. ff. d. d. Absit. Et xcviij. q. iij. mmiu. ea. ea. q. v. in pn̄o. et. c. ff. nō litz. ff. fi. Si go. Et facit de pe. dist. c. ij. Homicidiū. et de homici. c. i. et e. ti. pro humana. li. vj. Nota q onostitas tā vicia spe

Onestitas mstrat. pmia pte meta et precepto plus vigila semp. d. post pn̄m. Cañ tus de matia in dr̄e. mīsi. q pridem de renūtia.

Onus Nota q onus est anie et corporis destructiuū pte prosatica. precepto. xcv. Et tua custodi. A. post mem. Item Nota q nō posuit nos d'ns in hoc mūdo ut oriemur. sed vt bonū operemur. Et hoc pp. xviij. auctes nos ad bonū opus inducentes. pte prosatica. precepto. lvo. Illud studē age. A. post pn̄m. Canonista ad mām facit Canon sed illud. xlvo. distinct

Oculus Nota q. auctores stice pspectiue tri plicem ram assignare videntur. quare pro q videnti qui habit pmanētes quū oculos pfundos hūtes. ij. pte me. ca. pcf vo. Nec te collaudas. C. in pn̄o. Item nota q oculus mei cordis per meditatiōm et desideriū in celum deq esse defini qd empedocles phūs et Arsenius abbas sctissim

dictis fuit informiam ·ij· ptē me·ta· p̄cep· :
xxxj°· Quod sequitur spectat ·d· post p̄n̄· ...
Item oculo pspuam scilicet tactiuo prudens ...
quilibet ·iiij°· spectre debet & unde ibidem ...
Canonista licet diuisim ode uiam fuit ...
pot̄ ·s· uel itaq; xxxvij· dis· et ·s· Quo ergo ...
pli· dis· et xxiij· et diacon & Canon hic ...
etem· xlix· di· ·i· q· i· multi· et· xj· q· iij· ...
Ne qui· et xxiij· q· iij· sex sunt de quib⁹ uide ...
q°· j· ·s· qua ro· Ad matiam erat fatt quod ...
notat⁹ de elect· quorūdā li· vj· Nota q; phs
Odium Iosephus ponit sex duos inter ...
ram & odium ·p̄ma pte me·ta· p̄cep· xlvij
Item infec caue ·b· in p̄n̄°· Imbi erat quēritur
de duobus ·p̄mo· V· odiū p̄nm semp sit p̄
tatiū ·d· in p̄n̄° Ordo· V· Autor nimo bene i
dixit in eo q; in p̄mo metro dixit ira odiū ge
nerat ibm· Canonista de matia ode· ij· q· vij· si
qui sunt in fi· et xxiiij· q· ij· ℣ micholaite de
pe· di· i· Hominidoz Etiam dec⁹· consaluit de offi·
de le· ex̄· Nota q; officialis qui male se ge
Officialis rit in officio debet ab illo penit⁹
remoueri· iiij· pte me·ta· p̄cepto xliiij· Era
tior officij· d· c̄ti me·m· Item c̄ritur ibm· V·
officiales ꝑpetuam dnt in officijs ul' nō hunc
ssito breuiter sm plm ꝓbetur q; ꝑpetuam i
officijs nō dnt et hoc maxie pp̄ta· Require ig
in li°· Canonista de mā face pot̄· c· nō sane·
xiiij· q· v· et Clementina et si p̄incipal offi·
de resp· et de foro compe· Vōna li· vj· Nota
Opera ad hoc ut opa mā sint⁹ mitoria ta
specialr requirit⁹· iiij· pte me·ta· vo· p̄cepto·
Fes age que prosint· ·b· in p̄n̄°· Imbi erat
c̄ritur de di tribus ·p̄mo· V· bona opera
ex̄ caritate facta sint⁹ mitoria· C· pg p̄n̄·m·
Ordo· V· bona opa ex̄ caritatem existentia·
aduenīte caritate p̄ p̄mam recuuisset ·d· m
p̄n̄°· Tertio V· Bona opa in mōrli pōt fieri
aliqn̄ operis effectū· d· c̄ti· mem· Nota q; opa
tiones mee oriūtur ex· iiij°· p̄ma prohemij
pte· ·s· 2°· d· m fine· Canonista licet alr in ca
none iij· q· ij· Et in dicte· qd de timore·
de Statu monach· in glo· Nota q; opus
Opus qdcumq; sit⁹ minime dr vl' existit fruc
tuosum nisi mitoriū sit⁹ & fructuosū· iiij· pte
me·ta· ij°· p̄cepto Fes age que prosit· ·b· post
p̄n̄·m· Item nō c̄ritur nō debet opus aliqd
attemptare nisi id valeat⁹ adimplē qd exem
plis methaphoris comprobat⁹· iij· pte me·ta·
p̄cepto xvj· Quod potes id tempta· A· cicra
fine· Canonista de mā opis licet diuisim de di
dere pot̄ xiij· q· i· ·s· hyo ita· Et de quib⁹ vnc
q°· vno· ·s· hoc vngento Nota dr iam inter
Oratio oīm supplicatiua & postulatiua
pte prosaica p̄cepto p̄mo· Itaq; deo supplica·

c· c̄ti finem· Imbi etiam Quitur de duobz
et p̄mo· ·b· licitū sit aliqm in oīone determinate
petendū ibm· post Ordo· V· deus exaudiat pc̄
catores porantes ibm· ·d· post p̄n̄·m· Item nota
q; triplex e oīonis effectus ibm· ·d· c̄ti mem· Itē
nota q; oīo dr fructuosa pp̄ duo· p̄mo qm̄
fit reuerendo et humili affectu 2° qm est lau
mosa· et hoc sex comprobat⁹ exhis· ibm· ·d· post
mem· Item oīone et mente deuocōne deū pla
care debem· iiij· pte me·ta· p̄cep· xl· Thuree
deum placa· C· in fine Imbi erat Quitur ta
c⁹ p̄mo· V· oīo radat⁹ sub p̄cepto ·d· in p̄ma·
Secundo Quae deu oranq· ·d· in me°· 2°
V· oīo dirigenda sit ad sctos· ·d· in fine· Caīn ta
de mā oīonis licet dupliciter· xxxj· dis· ·s· cū
vero· xxxvij· q· ij· Item cū aplus de pe· dis· 3·
Nichil de conse· dis· i· de vnctis Nota q;
Orbis orbem vniuersam destruxit Athalang
phus sub figura tūm ciuitatiū· p̄ma pte
me·ta· xxxj· p̄cepto Infantem nudū ·b· ante
me·m Canonista ad mām fuit⁹ qd hetur i ca
none legimo xviij· dis· post mem· in epistolo
ne alta & in epistolo se· et xij· q· i· Futura est
clesiam· et in canon Celius· ij· q· i· Nota
Pallenia q; patia omnibz nr̄ia sit & ℣
utilis p̄cipue in p̄incipi· mion & ciuilib⁹
regenti quo ad duo p̄ma rie nr̄ia e et expe
diens p̄ma pte me·ta· p̄cepto xxxviij· Item
supare ·b· in p̄n̄°· Imbi erat Quitur· V· tuū
patia sit⁹ magna ciuitatiū seu morū· ·d· in p̄n̄·
Item ad patiam ptibz exhibendā inducit
nos specialiter· iiij°· p̄ma pte prosay· p̄cepto
lij· Patienter vnite pntes· ·b· an medium
Nota q; antiqui rici fuerit⁹ quadruplici pa
tientia decorati· ibm· ·b· c̄ti me·m· Canonista
de matia in canon deinde· xxvi· dis· vltra
mem et xli· dis· q· i· et q· cum hūs·
Pallalitas Nota q; pcialitas ab om
nib⁹ e detestanda cū sit⁹ ab omi vitate & q̄lib⁹
bonitate semota· p̄cepto xxxp· parte pro·
Caledonius ne esto· ·b· c̄ti mem Nota q; si
Parentes lr̄ tenentur pntibz in octo· p
sayta pte p̄cepto· lij· Patienter vnite pntes
A· ante mem· Imbi erat quēritur de duobus
p̄mo· V· pntes p̄ponendi sint omnib⁹ alijs
in honore· ·b· c̄ti fine· Ordo· V· teneantur
pntibz in omnib⁹ obedire· ibm· Canonista· De
mām canon nō sat⁹· Vo Ceterum· lxxxvj·
Pastinus Nota q; pastici condiuer
sm plm sunt⁹· vj· p̄ma prohemij pte· ·s·
xp· C· in p̄n̄°· Nota q; nemo quēritiq; sit⁹
Pauperies stiens diues ar potens mio
res se pendē det Ne ex hoc rpi mores a
vertendo debitum honore rpis maioribus
retinentur pte prosayca 2° p̄cepto Minore

te nō contempſis. C. m pīo. Canonista ad
matiam facit Canon vi. no. m fi. 20. q. iij.
Datum Quitur q̄te parum nl' ſuffitiet
appetendum e' et qđ minimū fugiendū. ij. p
me^ta. p̄cepto. x. Quod minimū eſt fugito. L.
m pīo. Legiſta. ff. de minute reſti. l. dnus
ad. l. aquil. l. v. §. fi. Nota q̄ tria ſūt que
Paterfamilias inducē compellūt pa
trem familias ad bndam ſollicitudinē tu
tam rei familiaris proſaluta p̄te p̄cepto. xij.
Cura familiam. A. cī̄ finem. Item p̄familias
ſm una canonica et tualia de tōg ſpāl
cī̄ familiam tuā debet ibm. C. m pīo. Can^a
ad mām facit. xlviij. diſ. §. nōte q̄ſt et facit
l. pnūciatum. ff. de ſ. ſtig. §. familie.
Patet Nota q̄liūs patet ſm plym nom
ſtt amorus adeo q̄ nullo modo filio licet pa
trem abnegare. Nichilomīg tn pr licet filiū
in etate legittima conſtitutū p̄ ingīnitudiez
mon et alias plures causas abnegare p̄ſanta
p̄te p̄cepto p̄mo. Dentes anna. v. ñ pīmp.
Canonista ad mām facit dec^s epīta nullis de
iure) uz in glo magna. et ī canon q̄ritur patet
ij. q. vij. Nota q̄ quatuor ſunt que pr^e
Patria mo^ere debent ad patrie defenſionē
et honorem p̄ſanta p̄te p̄cepto. xviij. pugna
q̄ patria. A. ante mem. Item patria ſm nomīs
etymologiam dicitur patrientib trua. ibm. B.
cī̄ mem. Item q̄ritur. V. filius obedire tene
atur duri ei^ris hñenti q̄ pugnet pro
patria contra p̄rem. c. cī̄ mem. Canonista de
matia ſed aliter. i. q. i. §. aliq et in dec^s ī ſi
ppo de iure dr. et ni canon fortitudo. xxiij.
q. iij. ī. q. viij. omī timore. Et legiſta in. L.
mine. ff. de reli. et. l. veluti. ff. de inſti ī iu.
Pauper Quitur. V. paup pp famis vel
frigoris mīnute licite poſſit furtum ōmittē.
ij. phem li p̄te §. xlviij. B. in medio. Item
duo ſunt que utq; ſuperfluū cōſiſtūt. ſ. vnus
uſq; ad mille. Alter uſq; ad centum. plꝰ eoz
plus p̄cat. ij. p̄te me^ta. c. p̄cepto. Ad mām
c fugito. d. in pīo. Can^a xcj. q. iiij. Nota
Paupertas ſm Augustinū q̄ deus paupes
voluit eſſe quib elemoſina daret ut zeym^m
celorum eſſet venale. p̄ma p̄te me^ta. c. p̄cē
dapſil' mōdum eſto. d. in medio. Can^a lic
ater xlij. diſ. non cogantur. In pauperib ſem dō
paſcitur et vestitur et adde quod notat archi
dia. xcj. diſ. in nouo ī fruat lxxxvj. diſ. §.
in rpā. Nota q̄ pauptatis onus q̄libz
Paupertas alleuiare debet. ij. phemili
p̄te §. xlviij. A. cī̄ pīm. Item nota q̄ ip̄tatis
onera ſūt nonulli q̄ palliare voluīt ut duo
inter cetū licenter valeat p̄ſtare. eadem. §. A.

A. cī̄ mem. Can^a de pauptate. i. q. i. c. de bap
tizandis et eade causa. et. q. ii. placuit ī. ij.
q. i. notū ī. c. p̄hibentur. e. causa et q. eo ſt^a
etiam ca non legimꝰ. xcviij. diſ. Nota de
tplici pace **Pax**. que eſſe debet inter carnē
ī ſpm p̄ma p̄te me^ta. e. p̄cepto. Ppne i pug
nādo A. in fine. Item nota q̄ pax cauſe red
ditur pp quas non e' pax inter hoies ibm. C.
uxī finem. Canonista notatē dē qđ legitime
in decre. ad. q. iuste de ſen. et re. iudi. in glo.
pacem li. vi. ī ad mām facit Canon Non
omnes. et. q. viij. et §. quia go. q. ea. et §. hinc
etiam. xcvij. diſ. et xcvm. diſ. diaconi in fi.
Penata Nota q̄ ſeptem ſūt cīnalia
peta que anima huī deformat. p̄ma p̄te
me^ta. vj. p̄cepto. Que nocturna teneſ. A.
poſt mem. Item nota q̄ licet peta homi
alicui liceant. tn iuſto dei iudi^o alio tpe
appnt ī nō remanet impunita. ij. parte
me^ta p̄cepto. xiij. Nolo pontes pranos. C.
in pīo. Canonista de mā. xcvo. diſ. §. alias
in verbo ex quibus. Quitur q̄ ad ſs
Penatores p̄mittit p̄dones p̄ſpari et
bonos molestari. ibm. B. ante mem. Item
q̄ritur. An deus iniuſte inferat p̄donib
penam etiam. ibm. d. cī̄ mem. Can^a
de matia. xcvij. diſ. Nec licuit ī melius. q. i.
Penitentia. Nota ſcdm Aug^m q̄ milti
eſt quidam dolentis vindicta p̄mens in
ſe quod dolet ſe admiſiſſe. iiij. p̄te me^ta. p̄cē
pto. xlij. Cum quid p̄dones. A. cī̄ finem. Item
Augustinus. Non ſum vē penitens ſi n̄ ille
febres et omēs de letationes poſt poſuero. ſi
me moriturū et afflictionē corporali ī ſatīſ
fecero. iiij. p̄te me^ta p̄cep. xlij. Cum q̄d per
ibm. B. poſt pīm. Can^a de matia licet
dupliciter quia triam. ī. c. duo ſtio. ī. §.
Hoc non. ī. §. poſt eſſe. ī. c. penitentes. et
c. ni rapite ea. diſ. de pe. diſ. p̄ma. mor.
et di. et ſi em inquit de conſecra. diſ. iiij.
p̄te et. c. aguntur. et xxxvij. q. iiij. §. ex his
omībus. Nota q̄ de rez̄ temporalium p
Penus dictione no minus eſt dolendum
quia extra nos ſūt. nec efficiunt qđ pro
mittit. quod ex tribus compbat. iiij. p̄te
me^ta. p̄cep. xxxvij. ex emptis opibus. B.
poſt pīm. Nota q̄ duplex e' ꝑplexitas p̄ſa
Perplexitas p̄te p̄cepto. li. Nil arbitrō
dictū. d. m pīo. Item q̄ritur an alicui
ſm veritatem poſſit de inter duo peta ꝑplexi
ibm. Can^a de matia. viij. diſ. nec ui:
Perseuerantia Nota q̄liter q̄ſtatia
ſe hīt ad p̄ſeueratiā. i. p̄te me^ta. vij. p̄cē
Conſtantia ī lenis. d. cī̄ mem. Canonista

licet alr·vñ·q·1· Suggestum de pe·dis·ñ·
non reuitebat· et·c·apo· et dis·iiij· Non q
accepit· Cauitur·v·temporalia simplr
Petere smt petenda·l·pte mea prep·31·
Quod iustū est petito d·ante medium·
Petimo Nota qp ad petitoīm iustū fuiēdū
atq; honestam·iiij·or· sūt attendenda·pma p·
me·a·dde·l·precepto Quod iustum ē petito
A·postmem· Item nota qp tria sunt que ius
te ac etiam honeste a deo possumo postulie
tbm C·post medium· Canonista de mā xxiiij·q·
1·§·Si aut·xiiij·q·v·Spūt dns dd·ij·q·
ij·Si quis· Nota qp pie subvenendū est
pūtibus **Pietas** exemplo ciceronis·z·p·sdy·
pte 2o·prep·p̄ntes anna·P·ctr mem Can̄ta
de mā·dlij·dis·d·in pn̄o· et·§· hinc etiam
dlv·dis·et·q·disciplina·Et·q·Sunt namq;
nonulli·dis·eadem Nota qp decem sūt per
Pollicia que pollicia seu dominū q̄ suat·
pma pte mea precepto p·l· Dapsilis interdū
C·in pn̄o· Legista videat legem Si augus
te ff·de legā·ij·& de hoc Nota qp dīna
pollutus lex & canonica abhozet illos
qui cōmutare voluit pollutis·l·pma mea
precepto·v·o· Si uitam inspiciat·C·in pn̄o·
Canonista de hoc in canon Peredite·dlv·
dis· Item etiam Cauitur·V·polluto que
in somnis nitpit et in vigilia t̄minatur
sit pttm & quādo mōrle et qn venale·ij·pte
mea precepto dde·v· Canonista de materia
licet diuīmode in canone testim·v·dis·in
pn̄o·dxxvi·dis·qui de mensa in pn̄o·dlv·
dis·recedite·dxij·q·1·Hēnus et·q·iiij·
no puniabis·et dv·q·viij·sīsitmntibus de
pe·dis·iij·Achab rex &·in xij·q·iij·Digne
Posse Nota qp quis dr aliquid posse iiij·or·
mone·iiij·a pte mea·d·precepto· Ad donare
potes·A·post pn̄m Canonista ad matiaz de
cre·referēte de pben·ni glo·de resp·sīsicita
tus in glo·et dextra·cū hērem de eo qui
duxit in uxorem quā pollu·p adultium·
Possidere Nota qp omibo possidentibus
nichil deest nisi qui eis dicit veritate·ij·a
phem·h pte·§·dxiiij·A·post pn̄m Can̄ta
licet aliter de matia in decretali·mmis mq·
de excess plat·et in canon Ad fidem dxiij·
q·v·et dxiiij·q·1·A reta Nota qp que pc
Potus cando omittis̄ p potum tempm et
non vnu merito debes·ij·pte mea precep·
dxv·o· Que potu petas p·B·ctr mem Can̄ta
de potu licet alr in decre·deus qui·de pe·&
remissi Nota qp tria sunt que principue dnt
Precepta ad moza liū preptoīm doctina
cupestendam nos mduce·iij·pte mea precep·
pmio hō quicūq; velis·C·in pn̄o· Item nota
qp precepta decalogi sūt·x·et dependent ex hys
duobus preptis vis ex dilectōne p̄xīm tria
pte mea precepto 2o· Instrue preptis·B·in fie
Can̄ta de mā alr de pe·dis·ij· Cauitas·in
ibi Celestium preptoīm et Lv· dis· precepta
canonū et xiij· dis· preptis· et xiij· d·nu
et·c· Omnis quidem·d·ea·et·§·in· Hoc auct
xiiij·dis· Nota qp triplex pēmineīa xepe
Preeminencia ritur prosayca pte·p
cepto·lij·pacienter vincte parentes·C·ante
mem Canonista in proheimo sexti· Nulla
Prefiencia Nota qp pstia dīna nulla
inserit nōitatem qd ondit Boecius dupliat
s·racōne & exemplo·ij·pte mea precepto·vj·o·
Mitte archana·C·ante mem Canonista
de pe·di·viij·§· Quicquid·Si ex bona dis
eadem et·§·sequti·ad maiā pstie & de p
destinacois plene tractat in·§·predestina·
dxiiij·q·iiij· Nota qp psumptio que a
Presumptio que a superbia procedit mlts
e p̄uenda quod triplr ostendit pma
pte mea v·precepto· Si uita inspicias·
A·ante mem Can̄ta de matia multiplicat
& diuīs modis sumpta in canon de cens·lxv
xvj·dis·et in canon concedimo de conse·
dis·1·Et liiij·dis·gnāliter et dxv·dis·nulli
phas·et·c·ita dns·Et in decre·hys qui in
glo et text·et de adul·q·maritus·Et de
purga·ta·q· Si quis Item nota qp·iiij·
sunt p̄sumptois spēs·ij·pte mea precepto
dxxiij·Judicium spūs·A·post mem Nota
Preterire qp nidi vana gaudia p̄terent
e·pte mea precepto dxxvij·o· Tempa lon
ga tibi·B·ctr mem Legista in Auten C·
licet·C·de li·pōe·et in aut·v·ex de ap·cog·
§·alr qz Coll·viij· Nota qp ctr eidem pto
Pretorium riam in actu actuo mfor
mare se debet ptor tanqm qui totius rei
publice psonam gerit et de cuius sue dignī
tatis debet sustinē psa pte precepto p̄dō Ad
ptoīm statu·A·vltra mem· Legista ff· de
offi·pfi·l· obstuandū Item Advocatus
et vasallus quib in actu passivo se etiā
deat ctr informāe qm ptorio·i·coram ptore
honeste ac etiā reuēnt stare debet ubi adee
ibm post Legista videat de offi·pto·orien·
C·li·xij·et de offi·prefect·pto·a fi·li·o·j·o
C·de ptore vō videat Canonista in canoe
epūs·ij·vo·q·viij·Et in canoe De statu sa
ne dxviij·dis·Et in canoe libellorū·ij·q·vj·
Preussio Nota qp in pnsa multm nocē
valent Sed que sunt pnsa nimq nocere
solent·e·pte mea·dij·precepto Quod ti sus

pectu est d· post pñm Canonista ad mām
facit Canon Ti nonne dñ pcviij· dis· et nō
de procura· q· 1· Cuitur· V· primatus spi
Primatus rituālis magis heat de mi
nuo ad appetendum et tuenena possit q̄
temporalis aut ecclīe spāria pte precpto
pcepti· Ad Consiliū ne accesseris· d· m pñ et
Canta ad mām licet alr Canon q̄nus pcj
dis· et pcij· dis· Sacrosta et canon mlta· pl·
dis· Et canon nos consuetudīne pcij· dis· Nō
q̄ princeps licet legibus sit solutus tñ se tuere
legibus pfitetur psayā pte precpto· liij· Pa
tere legem· V· m pñ Item princeps q̄libz
Primus debet ee largus exemplo titi
imperatoris 2· pte me· vj· precpto Si potes
ignotis· B· cū mem Canota de matia licet
aliter m canon constitutiones principum et
ecclīe suscipitis· yr· ff· se· p· dis· et hoc· di· nllg
et c· se· et ff· principibus· nō hoc· di· et in
ff· Sed nondū pcviij· q· viij· de pe· dis· ij·
Di· n· mtuit· Nota q̄ prodigalitas vitā
Prodigalitas da ē· pp tū mala que em
premit· prima pte me· pcviij· precpto Ne
tibi quid desit· B· ante mem Inibi etiā q̄rit
V· prodigalitas sit magis petin ul q̄ magis q̄n
auaricia· d· m pñ Item Quitur an prodi
galitas sit uitiū· 2· pte me· precpto pcj· Sz
pte questus modice· C· post pñ Canonista
de matia licet de cōsūe· ex· pte et q̄ ibi notat
glo· & doctores· Nota q̄ promissio incerta
Promissio seu indiscreta tria operatur ma
la prima pte me· precpto pciij· Item ti pro
missum· A· cū finem Inibi etiam quitur
Quid de illo qui aliquid promisit & pro
missum n̄ adimpleuit· B· post pñ Item nō
q̄ promissa rito soluenda sit· quia mora m
ēddendo trīa operatur mala· prima pte me·
precpto pcv· Quod prāre potes· C· m pñ
Item duo sunt que ut ili modicē possint pro
missa repente admplē· B· cū mem Can
de matia· pcvij· q· iiij· ff· hoc ita et pcvij·
questi· iiij· Venusti & q· ideo mutabil & q·
n̄ omnia promissa· & c· m malis promitt· e· q·
Proprietas Nota q̄ duplices maneries
proprietatis insunt rebus prima pte me· pre
pcvc· Canonista ad mām facit licet alr·
pcvij· q· ij· hoc autem in glo· et ibi ppetas·
Prosperitas Nota q̄ prosperitas mundialis
de rebus pfise mundi ait humanis qd ptibus
exemplis et roibus comprobatur· prima pte
me· precpto pcviij· Cum filiis felip· A· post
mem Item in prosperitate constitutus adusi
tates consideret· iiij· pte me· precpto pcviij·
Tranquillis rebus· A· post pñ Item Nota
fabulam qua fingit poete de Crete que fia

dicebatur· solis per qua mdi prosperitas
designatur· ibidem B· Canonista ad mām
facit potest Canon ecclīa· pcviij· dis· Et
canon ecclīe m pfectione pcvc· Nota q̄
Prospicere iugiter pspice dēmus fu
turos tuos ut eueniat· ij· pte me· pre
pcviij· prospice qui venerit· b· cū mem
Legista ff· de damp· infect· l· qui bona ff·
tui inter· et· l· Si quis domū ff· idem qui
ff· loca· Nota sm Tullū q̄ prouidentia
Prouidentia est futuri pquā videt
aliqd futurū antq̄m factum sit prosay· p·
precp pcviij· Tu te consule· A· post pñm In
ibi etiam Quitur de duobus· primo· vtrū
prudentia inter ptes pdentie deat quia
vi· post pñm Secundo· V· a lugubus in futm
deat esse solutus qd spectat ad prouiden
tia· ibi C· post mem Item nota q̄ tria sunt
que ntra rēi agendarū prouidentia indu
cere dnt· iiij· pte me· precpto· pcviij· q̄n
primū capienda ti· A· cū mem Canonista· 12·
q· 1· Nolo· et pcviij· dis· de Quatuor et
hoc iij· dis Si ni plebibus et pcvij· dis· nulla·
Prudentia· Nota q̄ Rex sunt pdentie
officia que omnibus principi vel regenti p
marie sunt ntria psay· pte precpto pcvc·
iiij· Tu te consule· A· cū finem· Item no
q̄ ties sunt actus seu officia prudētie que
quilibet pdentem docent a malis futuris
cauē prima pte me· precpto· viij· Nil te
mere vxori· sūte mem· A· Item quere posit
aliquis An prudentia sit in subiecto solū in
ni principibus· iiij· pte me· precpto pcvij·
Discē ne cesses· C· post mem Nota q̄ pu
Pudens dens nō debet solum ptita
cogitare· vñ etiam pnitū mala acta cauē
quod exemplo leonis et mergule compro
batur psayā pte precpto· pcvj· Consultus
esto· d· cū mem Canota de matia· pcviij· &
qui episc pcvj· dis· in pñ· et hoc· dis· Immo
nantur· Nota q̄ pudorem hre nō debet
Pudor in distendo· iiij· pte me· pcvj·
precpto Ne pudeat que nescieris· A· cū mem
Canonista de pe· di· i· latine· Nota q̄
Pueri sicut pueri facile inficiuntur ita fa
cile uitiosa familiaritas inuescantes prima
pte me· precpto pcvj· Adulterii cum facta
C· cū finem· Canonista Ad mām facit
Canon Non n· pcvij· q· ij· et decre· ex stu
dys sug de pscrip· Item pueri cauendi sunt
ne mimis dormiāt fabulosis imbuant· iij·
pte me· precp· pcvc· Adulta legas· C· cū mem
Canonista ad mām facit· & lv· dis· ff· Ba
lenon vo ecclīe· et· i· q· i· pueri· et de eta·
& q̄lte errore & de delict· pu· puis extra

Puerma Nota q̄ pueritia a septennio
usq; ad xiiij· tm̄ uat aīam· pro salute pte p̄
xxxvj°· Item tuam tuebor· C· mi p̄i° Can̄
videre poss canonem relatum ī fine· xxxvij·
dis· ¶ pl· dis· ante omnia· de puericia vo
et alijs etatibus videat supra m̄ le· ſ· etas·

Quies Nota q̄ diuturna quies magie
tua ministrat uicia prima pte nec· p̄c
Ro° plura vigila semp· d· m p̄i° Can̄ta de
mā lucet alr de pe· dis· j· Dub; qui arbitrat·

Rationale Nota q̄ in veti lege p
ceptum erat pontifici ut portaret pc
tore rationale iudicij in quo essent vitas ¶ doc
trina prima pte nec· p̄cepto xxx°· Que ci
pere soles· d· m p̄i° Canota de mā videre
post in ſ· etre· xxxvj· di· Nota q̄ tria

Raptus sunt que ad detestacōm rapine
magnme faciūt· prima pte nec· p̄cep· vj·
Que nocturna tenes· C· ī mem Tria ra
pina dupl̄ dr ul' ommittr· m· pte nec
p̄cepto xxxiij° vte q̄stib· d· m p̄i° Nō

Raptores q̄ ſm leges et canones rap
tores multiplr puniūtur ag̃ iuter· j· pte
nec· vj· p̄cepto Que nocturna tenes· d·
ī mem Unde erat Quitur· v· Rapina
sit magis petm q̄m furtū· ibm post Can̄·
de matia rapine quo ad pnas xxxvj·
q· i· ſ· ex hac et eadem causa ¶ q· ij· Rap
tores ¶ ca° Qui quis homo Non dicam ra
pere· Cuo aut ad res dr raptor et hoc
ſm canones et leges multiplr punit· vj·
q· m· pl̄acuit· ¶ de rapto c· i· et· q· sup
eo· Et c· m leg· ulſi· de publi· m di· ſ· Nec
lex Julia· de vj· Quitur· v· omnes m

Recreatio digeant corporalī recreōne·
mj· pte nec· p̄cep· viij· Interpone tuis ī
terdū· C· post mem· Canota de mā lucet
alr de vene· cle· c· i· m glo· ij· de Otu· mo·
ne m agro· Nota q̄ quilibet rector siue

Rector platus debet m se hre constantia
et lenitatem prima pte nec· j· p̄cē Costus
¶ lenis· d· ī fmem· Canonista luc alit
videat m canon lucet xlvo· dis· Et c· Rece
dite· ¶ c· disciplina et xlvo· dis· m p̄i° Et om
nino videat i d qd̄ pomq; Archid· sup ubo
Regnat ubi nitit· viij°· nulla unctuq;
regenti ¶ psidenti Et m canon Dic rector
xlvij· dis· et xxxij· dis· qui epūs Et lxxv
vj· dis· in fiorum ordinis· Et vj· q· m· su
pe· Nota q̄ ad hoc ut redargutiones

Redarguere ordinate fiant tria spalit
requiruntr· ¶ prima pte nec· p̄cē xxx°·
Que culpare soles ante mem Canonista
lucet alr· ij· q· vij· ſ· Item cum Baladu
¶ facit ea· q· scriptū· Nota q̄ reddē tent

Reddere coniuges debitum ad invicē pte
p̄cepto· p̄cepto· d° Coniugem ama· C· tū nec·
Canonista de matia ſ· alr in canone potest
l· di· Et· c· cum exaudiero Et xxxij· q· ij· ſ·
Item aplus xxx· q· i· nosce xxxij· q· ij· ſ· hys
ita fiant et xxxiij· q· ij· Replano et· c· aplo
et de pe· di· ij· Pi· n· mq; ut Nota q̄ oia

Reddenda reddenda sub debita cui tribu
tu tributū rui Vectigal vectigal pte prosalua
p̄cepto xxj° Metue magnem· C· post pn̄m·
Canonista de matia· xxxij· q· viij· ſ· Red
dendum· Item tu sunt gnā psonar quib;
mq̄n̄ pot reddi eq̄ualens fructū· mj· pte
nec· viij° p̄cepto Fobera tu tulis· C· m p̄i°
Canota ad mām luc alr· facit canon si

Redemptionem humanacōm ¶ hu
mam generis pro xp̄o mortis redemptōi
p̄stiam cognouit scripturam An non· ij· parte
nec· p̄cepto xliij° Quem scierus no posse
d· m p̄i° Canon· i· q· i· Baptizandis ¶ ca·
q̄stum ea causa· et· q· iij· Nota q̄ regē

Regere volens alios septm debet regu
lare· et hoc pp̄ ſm q̄ dupler est scr̄ptus
ordo regnmis· j· prohemij pte· ſ· ij° q· m
fine Canonista ad mām facit canon in
nomine dñi xxiij· dis· Et canon pbr· xxxij·
dis· et dec· inde eoz de etate ¶ q̄lita· et ita·

Reges Nota q̄ regibus et principibus olim
prohemes claza clara ñ sufficit mīst gen·
eq̄ſtū· grīositas adnumet ¶ illustris nidus
tria clarificet in prologo post nec· Item
Reges illi ſm vigil̄ nito dnt appellari q̄a
uirtus sibi struit p̄clare prima prohemij p·
ij· ſ· E· m p̄i° Can̄ta de matia lucē dū
smode in decreta tria in prima glo· de ēt̄a
edi· et de sacra vnctōne· q· vno· et in vid
eo in nouo· ¶ xxxiij· q· v· Regum ¶ xviij· de
quo dure· Nō q̄ dupler est scr̄ptus ordo

Regnmis regnmis· j· prohemij pte
ſ· ned· ī fmem· Nota q̄ in regnmine sunt
quatuor requirunt· d· ibm· d· m p̄i° Can̄ta
lucet alr ad matiam facit xxxiij· petrus
Et facit ea ratio distinctio et C· Gut
no nulli· xlvo· dis· m p̄i° Et canon stelg
q· i· Et in dec· cum sit Arc· de etate· et q̄li·

Remanda Nota q̄ tria sunt impedi
mēta dei ordinacōis que sunt penitus reli
q̄enda· j· pte nec· vj· p̄cep· Que nocturna
tenens· A· post mem Canota lucē alr xxx
vm· q· i· ſ· hys ita· et in dec· sub septimo de
homicidio Nota q̄ pp̄ duas considacōes

Remittere ut innocens munias remittē
debet· mj· pte nec· p̄cepto xxxvj· Contra
homines iustum· d· ī fmem Can̄ta lucē alr

xxv·dis·qualis de pe·dis· i· §·potest·et dis·viij·Inter hec vchum·et de testi·rem eos et facit xpm·q·v· Remittit· ¶ Notandū

Repudiare repudiare ñ debet maritꝰ uxorem suam nisi sit grauis et molesta et hoc marie ꝓpter duo·iij· ꝓte mea·ꝓcep·le· Uxorem fuge· ¶ Can mem Item ibi etiā quintus de tribus· Et primo· ℣· Maritus de iure vale at uxor olē fornicante ꝓpria auctē dmittē· d·post pm· ¶ Sed quare mi repudio vir et uxor nō iudicabat ad patria· et ꝑte uxor non iudicabat uiru et nūc in duorū ad pria iudi cat· ibm· d· ante mem· Q· que sit dria nisi repudiū et duorum ibm post Cano ta de mā repudy in canon non sit xxxviij·q·i· et inde· gaudens de duor· ¶ Nota qꝫ rem aptam et

Res tibi nociuam pro pnti uel futuro dmt tere nō debes exemplo illius structe qua antiqꝫ describebant nōiā honore· honorem fortune· ij· ꝑte mea ꝓcepto xxx· Rem ti qua nostrꝰ· ℣· cū mem· Item res temporales augmentat ꝓpria duo iij·ꝑte mea ℣· ꝓcepto Quod ti soror dedit a· uo mem· Item de rez temporaliū amissione· ultiu ẽ strui nō dēm·iiij· ꝑte mea ꝓcepto xxxvij· Ereptis oribus· ℣· post pm· Item ¶ Nota qꝫ res temporales quida earū diligūt et cōsequūt ut eaz seruꝫ Item quida earū diligūt et retinent ꝓpter deū sicut uxi ꝓfecti prima ꝑte metu· ꝓcepto xxxix· Consilia ponꝫ· ℣· ꝓpm· Item nota qꝫ dria est triplex rerū siue agendū ꝑte prosapia· ꝓcep·li· Nil arbitrio uxiū· C· in pn Canonista ad mām liz alr facit· viij·q·i· §· ad hec adducit· Et lxxxvj· dis· Q· quis· ¶ Nota qꝫ resurrectionis fides et spes

Resurrectio utilis est nobis maxime quo ad iij·as prima ꝑte metu ꝓcepto xcij· Ne ti meas illam·d· cū mem Canonista fac canon sicut epūs·xxxij· dis· Perime et resurgēdi statu· de fide catho· firmiter· extra· ¶ Nota·

Reuerentia qꝫ reuētia triplicit' accipit tur· prosapia ꝑte ꝓcepto xcv· Actue maxime Can ta ad mām facit de pe·dis· i· §· deinꝫ Et dis· iij· Achab Et c· tis· d· c· si abbas·

Reus ¶ Nota qꝫ reus omnis nūq̄ sententiā ꝓpria sua suspicionis semp titubat· iiij· ꝓ· mē ꝓcepto xcv· Quod ti suspitum ẽ· A· in pn· ¶ Nota qꝫ reus in iudicio citatus coram iudice si tu mina uel defectus imponāt eidem si det se· gratie ꝓmendaria uel ꝓuia uel cū purgatorio testimonio qd exemplo q̄dru cumbat· Et sequa ꝑte ꝓcepto viij· In iudicio adesto· c· an mem Can ta de mā in· §· 3· manifest· ni· q·i· in· q·xj· non ẽ· C· q· ultra· c· ultio Et in decretali· q· de mutuis peti· de· v· signi·

forus ꝙ in omn de rest· statutis ꝙ cum co Et ꝙ tū aut li· vj· Et in spe reo ꝙ totum·

Rex ¶ Nota qꝫ rex a regendo rte fac do nō regis tenetur ꝓtando amittit· ꝓma proh ꝑte §· ij· ℣· in pn· Item de regis multiplici ustia· ij· prohemiū ꝑte· §· v· A· post pm Canomista de matia regis licet dui modi Canoē achab et· q· Et et c· Di achab de pe dis· in· Et §· hinc etiā C· vij· dis· Et in ratione scelg· ij· q·i· Et c· de Suma tin· epla nter datas· ¶ Nota qꝫ triplex risus ẽ repre

Risus hensibilis prima ꝑte mea· 3· ꝓcep· Statuten prima· A· post pm Cano ta ad ma teria facit Canon Nullo ꝓbrozz· dist· Et C· v· dis· Crudelis· ¶ Nota qꝫ ꝓpria hoies

Rumores libenter proferūt rumores ij· ꝑte probemiū· §· xvij· C· in pn· Item Rumores quilz fugē deti ne sit vl' dicti possit eoz autor augmentator vel fictor vl' et rumorū ꝓpriū inventor· vl' era plurimi me daciozz vl' fle et noue fame impositor prima ꝑte mea C· ꝓcepto Rumores fuge· A· cū mem Can ta ad mām licet alr facit Canon mrum otie C· q· iij· ¶ Nota qꝫ sabbatum

Sabbatum custodire ꝓceptum ẽ Sm· ꝑte mea· ꝓcepto· vij· Dogmatice fugito· A· post pm Canonista ꝑ potest regulam quod ẽ licitū de regul' juris ex Et·

Sacerdos Nota qꝫ Sacerdotes in diuis scripturis aliqñ dr aliqñ angli noiantur ij· prohemiū ꝑte· §· vj· A· cū mem Can ta de matia· iij· §· ecce C· C· vj· distinct Et C· lxiij· distinct sit rector et· vj· q·i· Si sacdos et c· Sacerdotes q· eadem C· q·i· Sacerdotibus de he reticis exiuncto ¶ Nota· qꝫ Sacramentalia corū inventa fuerūt ad sanādas infirmitates aie· Item inventa sūt ad uiuendū uir tutes· iiij· ꝑte mea ꝓcepto xcv· iiij· Dns tibi ꝓpue· B· post pm· Can ta de matia Sacrāmentoz videat destructum dñi mei Jo· cal· qui fecit de Sacramentis utendis vel no de bigā debitum et· §· breuiter· i· q· xj· Et· q· sacram ea· cā Et· q· tio Nota de tabus spreuit Sacramentoz de quibꝫ Fecit ibm·

Sacrificium ¶ Nota qꝫ Sacrificia carnalia postqm̄ submittit lex evāgelica euacuata sūt· iiij· ꝑte mea· ꝓcepto C· Cui fis ipse nocens· c· cū pn Nota diam mihi Sacrificiū sacramentū et misiū Et consecratione· ibm in li· Item quicqd dns in veteri lege ꝓmisit alia sacrificia tū ꝑ m aplm ꝫ· utilis in figura contingebat ꝑte eadē ꝓ· Et hinc dm placa· A· cū mem Can ta De consecra dis· ij· Sacrificiū est· i· q·i· neqꝫ

chm·et·c· ¶ Si quis inquit· Et dicunt·q·1·dist·

Sagittarii ¶tm Quitur·V· luceati uti arte sagittariox·n·phemiⁱ pte·ff·dicto·B· post pⁿⁱ· Canomsta in decre·Vmta· ¶Nota

Salus q de duplici salute curaè dem̃ q̃ pte mea· pcepto dicunt· ¶Dist tibi pipe B·in pⁿⁱo· ¶Imbi etiam quitur de duobz· ¶ Vtrum sit petiu curaè magis de salute corporis q̃ aiæ ibm·C· in medio· ¶ Vo·V· sit petiu obsuaè tempo cū medicinas ac etiā cū eg tudines moto suptoxum corpin considare· d· cū mem· ¶Sanita lucet alr ad mām faciat dicunt·q·1· ff· ¶Sed obijcitur·1·q·1· ff· ex illa· Et ff· cū gto vj·q·1· ff· em· ¶Nota q salu

Salutatio tare michil aliud è q̃m de sdebitū bonū exprimere ac eos ad quos salutationē dirigim̃ ad amicitiā movitaè ꝓsuy· pte pcepto vij· ¶Saluta libenter·A· cū fiet· ¶Imbi etiā ¶Quitur de tribz ꝓmo·V· se simulare mimicū altius qd plerūq; fit per salutationē sit ejus petim· C·in pⁿⁱo· ¶Sed Vo·mimicis signa amicicie seu affabilitat sint exhibenda ibm post· ¶ Do· quare magis sit in vsu hec salutatio· Deus te saluet q̃m alie salutationes ibm post· ¶Cāñ ta· ordeut in prohemio sexti· Vbo salutem et dicunt·q·3·

Sapientia ¶Nota q triplex sapientia in hoibus reputur· prima pte mea· pcepto de· ¶Contra iuboso·d· cū mem· ¶Item Sapiam cupiens adipisci nctio tā expedit mihi studere· ij· pte mea· primo pcepto Tullius si forte· d· cū mem· ¶Item nō q gentiles phi ymaginē sapiamie ꝑ foribo temploz̄ de pingi fecerit in prologo·B· ¶Item cupiens sapiene fructu degustaè tam fugato corpore illa debet audite ꝓquirè quod fi· post tm· pte mea· pcepto dicunt· dicè ne cessetis B·in pⁿⁱo· ¶Cāñ ta· de matia sapiè luc diuinmode in canon Sancti Romana· Vo Aug· dicunt· distinct· dicunt· distinct· ff· tres· A· distinctione· ff· Sed econtra dicunt·q·vj· vides· et ibm· d· sacroz̄ canonoz̄· ¶Nota

Satisfactio de ibs que nimie è sti tui post quale sit ipis satisfand· iij· pte mea· pcepto· Sli· ¶Lede locum lesis· A· cū fmem· ¶Canomsta ad mām lucet alr fit de pe·di·1· ¶Petrus· ¶Nota q scandalo ve ritas relinq̃ non d̃t matie si forsan tum inuenit· ij· pte mea· V· pcepto· ꝓduc tus testis· A· post mem· ¶Canomsta de mā scandali luc diuinmode unde post Cauſa· mutaè·vi·q·1· et canone rauēdum·x·q· iij· ¶Item ꝙ·q·iij· Inter uba dicunt·q·3· in pⁿⁱo· et de pe·dis·iij· ¶Si ex dono de co dis·ij· ꝑ quidem etia in decre mihi cui prudem ff· pro ꝗu q̃ scandalo· de renūc· et in decre· ni ex mimicto de noui· op· nunc· extra· ¶Nota

Schema q̃ q̃libet scolasticꝰ sciam a deo humilr postulaè debet ꝓsuyca pte pcepto dicunt· ¶Dicte lras· B· in pⁿⁱo· Et·1· proheⁱ pte ff· vⁿⁱo· ¶Ad fontem·B· post mem· ¶Item ¶Nota q de scia nemo pot se extollē vl' etia gloriari ꝑ pot se humiliare· Et etia pensa re sollicite ad quos fines pluzes scientifia de scia supbientes ꝓvenerit· Vn pte mea pcepto· ff· Cum ti contigat· d· cū pⁿⁱm· ¶Item ¶Nota q sciam acquirendo duo ssus defluunt Visus et auditus pte prosayca· dicunt pcepto Legere libros· A· cū mem· ¶Item nota q nō det quis in scrb mere scribe minus suū aiam applicaè· ¶Contra facientes inveh· ff· Ioēs in Canone nonne dicunt· dicte·3· pte mea pcepto·j· ¶Hoc quidā· A· post mem· ¶Item nō q antiqui phi amore scie cupiscende omia contempnētes se sli phie dederut· iiij· pte mea dicunt· pcepto dicitè ne cessetis·B· post mem ¶Canomsta licet duiusmode in canoe· Nullus hō· dicte· et in ff· ¶Sed econtra· dicunt· dicte et in canon tuebat· Et in c· qui de mensa· d· ead· Et in decr· nisi cum pdem· ff· pro de fectu de renūc· ex· et de elect· cum inter·

Silentium ¶Nota q in silencio discretus debet esse rector qui iure et exemplis compro batur· Prima pte mea· ij· pcepto· Dicutem primā· D· cū finem· ¶Canomsta de matia in canone sit rector· dolim· dis· Et fiat etiam canon in loco·D· q· iiij· ¶Nota q sex sunt

Scolastici que scolasticus ni bene memorando pficè post pte prosayca pcepto· Que legis meritō·B· in pⁿⁱo· ¶Item Scolastici q̃m plures reputū quu copiam librozū capiunt ꝑ in eis minime studere volūt et hec pte Herodem conge significaū prit quu gloriaus in pellubus interpretatur· prosayca pte pcepto dicunt· Libros lege·A· post mem· ¶Item Scolastici plures cum sapienti saculo et insipienti animo uti primū ad pte redeunt· quod quoda vulgato exemplo comprobat· Ibidem B·in pⁿⁱo· ¶Canoⁿ de matia luc alr· dicunt· dis· sedulo· Et in decr· ꝑ tuas· ff· viij· de sen· excōi· extra· ¶Nota q auctor epilogum

Scribere de se excusat quaè sit rude sup sit hoc aut ꝓpter duo fecisse videtur· Pte mea pcepto Ultimo ¶Nyrarius ubis· A· in pⁿⁱo· ¶Canomsta ad mām decr· Abam de pre sump· extra· ¶Quitur·V· ¶Sedito que sit contra comune bonū ciuitat vl' alicuius multitudinis semp sit petiu mor

tale· ij· pte

tale ·ij· ꝑte me^ca ꝓcepto ·xxxvij·° Iudicium
ꝑpli ·d· mine° Canonista facit ad hanc Ca
constitutiõn ·q·i· et ·xj·q·i· Dr quib epus
in fi. Et ·ff· etc quãe ꝓbꝫ ·dist^me· et mitalo
seditionarios ea causa ℔ ·c· de sedit· li· i ¶ Nota
Segnities ꝙ Segnities fugienda est
¶ Septem ꝑuos effectus quos hꝫ operari ·vij·
ꝑte me^ca ·lxij· ꝓcepto Segnitiem fugito ·C·
in pn°· Item Segnis dr sine igne vl' seorsum
ab igne i· validi^te cumm et vigore ingeny·
Ibin ·ff· in pn° Inibi etia reprobatur ex·m· illig
segnis qui remt ad Abbtem Siluanũ in mõ
te Gion ibin ·ff· in me° ¶ Nota de illo semi
Semiunus uuo qñ inuent^r Samaritanꝰ in via ꝑma ꝑte me^ca ꝓcepto ·xxj·°
Infantem nudum ·C· ti ꝑn^m ¶ Canista de mã
in canõn disciplina ·xlv· dis· et in decreta·
Omnes uti sup· de pe· ℔ re· in dec· petrus de
homei· extra· ¶ Nota ꝙ senes utriusq; sut
Senes triplici de fitu ·ij· prohemiũ ꝑte
·ff· iij· A· in pn° Item in sembꝫ ꝓpinque uige
dnt ta· que obsuatõne· cõmendatõne et
narratõne sunt digna ·prima ꝑte me^ca· ꝓ
·xxj· Multoꝝ nũ facta senex ·ff· in pn° Item
Senes no sunt irridendi ℔ ved' pui m ꝰbꝫ
supportandi et ad hoc mducũt nos tũ ·iiij·a
ꝑte me^ca ꝓcepto ·xx°· Cum sapias ·C· in pn°
Inibi etiam enũantur ·v· ꝓprietates pue
roꝝ in quas senes maxime decipite etatꝫ
metuũt ·C· post pn^m Stim ¶ Quitur ·v· senes
habeant aliquos annos Hoc est ·v· i anni
cula in tri etate ꝓseuerent ·iij· ꝑte me^ca
ꝓcepto ·xj·° Cum tibi dilecte ·d· in pn^a ¶ Ca
nonista de matia licet aliter ·l· ·xxxviij· dist
ꝑpzo et ·l· ·xxxvj· dis· tanta· ¶ Nota ꝙ Sma
Sententia que lata e ex crudelitate et
odij inanitate de iure no tenet qd etia ꝙdã
comprobat^r exemplo prosaica ꝑte ꝓcepto ·xxj·
Et quid iudicia ·ff· ante mem et ꝓ totum ¶ Ca
nonista de matia videat canonem ira vin
di· q· iij· Item Sma que lata e ꝑ metu
ffm canones non tꝫ ibin post ¶ Canonista vi
deat canone omẽ quod ·xxv· q· i· Et canõ
ne iniustu ea causa ℔ q· Sed verꝫ hetur
de hoc de hoc ·ff· de acqui· hẽ· lxj· ·ff· ultimo
¶ Sn aut sma est minuta ex anio ꝓsentis
et iusta ex ordine ℔ causa videat ·ff· stipno·
di· q· iij· ¶ De matia etiam sine licet alit
videat canone Sulpope et ·ff· cum ꝙ sma
di· q· 3· et de pe· dis· iij· Si achab Et deplo
catõne vo sine q̃liter et ꝓ qm pniciana de
beat iudeat dicte vltima de sma et te mdi·
lio ·vj·· Et in speru· de sen· prola· ·ff· Heretiz
in pn° Et videat tetin de sen· et te mdi· et
repetitur in ·vi· et de ¶ Mota de sepulch^o
Sepulchrum Alexandri magni ·ij·
ꝑte me^ca ꝓcepto ·vij·° Unque ſ̃ leti leti ·d· i
pn° ¶ Canonista de matia sepulchri et sepl'
ture et de mo sepeliendi in canone Ebron·
·viij· q· ij· Et in canone questa ea causa
et questione· ¶ Mota ꝙ natura animalibꝫ
Sentio ꝓbuit auditum visum odora
tũ ℔ tactum· Solo aute homo vsum ex
hibuit ad sermonẽ proferendum ꝓma ꝑte
me^ca ·xx· ꝓcepto Contra ·xbosos· ·c· in pn°
Item nota ꝙ per sermonem manifestatur
homo qualis mtus sit quod ex tribꝰ com
probatur ·iiij· ꝑte me^ca ꝓcep· ·xxxv· ꝑscri
pto nũcta ·ff· post pn^m ¶ Canonista de nũ
Sermonis et loquele licet diuersimode in
canone Acta romana in ·xo· Pastene·
·xv· dis· ·xxxij· q· i· in pn° et ·ff· ita· de pe·
dis· ij· Si n· inquit et dis· iij· Si ex bono
de conse· di· iij· c· Utrum· et in dec^e et si
ꝓpe de iure hit· et in dec^e intelligentia
de ·x· sign· **Speculũ** ꝙduplex ꝓma ꝑte
phemiũ ti ꝑn^m A· ¶ Nota serpentẽ hñs
Serpens toriũ de quo refertur Aug^s
qui dicit id nõ le ·xbum vi3 de mmmo
veteri ẽ mine confidendũ prosaica parte·
ꝓcepto ·vl· Diligentia ad hibe· d· ti mem
Item nõ de quoda spente qui filiũ suũ
necauit eo ꝙ filiũ hospitis sui venenauit
ꝓma ꝑte me^ca ·xv· ꝓcepto Exigui mũq
C· an mem ¶ Cañ^ta de matia licet alit ·l·
iij· ff· ·vin· et ·xlv· dis· de rudeis et ·xxij·
q· i· ff· Ad hoc valida et de pe· dis· i· Serpes·
addi· qd nõ ·xxj· q· i· Si cupis et ·xxxvj· ℔
Qui extra ·C· ꝙ archi· ·v· bi ponit tam de
nata spentis qñ etia de ꝙd venenosis
ꝙ vidoꝝ ℔ pittagoram ¶ Nota ꝙ ti illum
Seruus qui rem alienã fruanda ac
cepit duo sunt considanda prosaica ꝑte ·x·
ꝓcepto Seruus datum ·a· post mem ¶ Can^ta
de nãm licet diuersimode facit canõ ·xl
xv· dis· Hmõi etenim Sed magis ꝓpe facit
matia Iubce· de pacto extra ¶ Nota ꝙ sui
Sibi a dñis suis hñanter ℔ benigne
dnt tractari et si ñ aliq excedit moderate castigari ·C· ad hoc faciendum inducũt
iiij^or ·ꝓma ꝑte me^ca ꝓcepto ·xxxvij·· Seruoꝝ
culpa ·C· in pn° Item Seruoꝝ ne
gria venit attribuenda ex lo illoꝝ
qui dnos suos occidunt ibin ·d· an mem
Item ·iiij^or· suoꝝ gña ꝓ pbm denotantur
iiij· ꝑte me^ca ·xij·· ꝓcepto Utile consiliũ
·c· extra mem· Item dns ti suos ta atte
dere dẽ ℔ pensãe· iiij· ꝑte me^ca ꝓcepto

S

Cum fili⁹ suus .A. cit̄ me⁹ ambi erā que
ritur. vij. pmo. v. vtrum possint hre pa⁹
B. cit̄ finem. Lo. utru⁹ suus sn consensu dn
valeat mīno⁹ contrahe. Bo. Simil si dns
suū cōiugiū in remotis regionib⁹ velit vēdere
ibm. Quarto quid si cōiuges seruū hnt dnos
diuisas regionū ita q ad cōiugale officiū ne
q̄ant cōuenire ibidem. Terio. v. simili⁹ post
mīnonis venire possit. Sexto. v. Sextus
qui fuit ordinat⁹ et nūc est restituit⁹ nīi⁹
contrahe possit. Septimo Cruor mois seruu
efficit⁹ libi. Vide sup ad tram. tra. l. libtas

Septimus Nota sm phm q tā sit gna
psonaz quib⁹ nūq̄ post reddi equalens vl
primū. iiij. pte me⁹. viij. p̄cepto. Reba cum
tulis. C. in pn̄o. Canon⁹ de matia suoz et
fratrū licet diusimode ad plenū vide⁹ pote⁹
liiij. dis. p totum et de suis nō ordi. p totū de
fratrite vo. i. dis. hus genitū et xxxv. dist
eq. die. Ad matiam erā facit qd hē⁹ in
canone vtile. xxij. q. ij. Et de pe. dis. p. S.
Item nec xp̄e alit⁹ et dis. ij. S. romanos et ibi
q. Considet. Cruitur. v. corpora mā pa⁹
Similitudo tīalem rem erūt corpi
tū silia. iiij. pte me⁹. v. p̄cepto Comoda nē
in pn̄o. Canonista de matia licz alr de transla.
nr̄ corpalia in glo. consir. uti ul' mutuum cum
dilcto et de pe. dis. ij. principiū Nō q diē
Simplicitas simplicitas repit⁹. iij.
pte me⁹. vi. p̄cepto Sermones blandos. A.
post mem. Canon⁹ de mā. q. i. Di cupis et
de purga. c. vltimo. et xxxvi. dis. in principio
Simulatio Nota q quadrix repitur
simulatio in sacris canonib⁹ ex quib⁹ dic⁹ sit
cessande quia p̄ue. et dic⁹ imitande quia ne
cessarie. ij. pte me⁹. xxij. p̄cep. Insipiens es
to. B. ante mem. Item Cuitur. v. se stare
amici⁹ alic⁹ sit igne petūt psayca pte. viij. p
cepto Saluta libenter. C. in pn̄o. Item Cuit
v. omis stratio sit licita. prima pte me⁹. 26.
p̄cep. Cui simulat ibi⁹. d. cit̄ mem. Nota
Simulatores q simulatores dum sa
lutāt de lingua sua nō solum fecit gladium
goliath⁹ philistei sed et gladiū ioab pte pro
sayca. p̄cepto. viij. Saluta libenter. B. in principio
Canonista de matia xxij. q. ij. Votulem.
Sobrietas Nota q ad Sobietatem ibi
et potus fruendi et tenendi tria not⁹ indicē
dus prosayca pte p̄cepto. xl. vj. Haro quinq. d.
cit̄ finem. Item nota q sobrietat⁹ effectus sit
xv. ibm. C. in pn̄o. Item ambi erā Cuit⁹ quib⁹
psonis conueniat licitus sobietat⁹. c. cit̄ finem.
Item nota q duo sūt genā sobrietat⁹ officia
pte prosayca. p̄cepto. l. Primo te tempa. A.

cit̄ pn̄m Item duplex e modi⁹ seu mensura ad
sobietatem ptinens ibm post Canonista de ma
xxiij. dis. hyt igitur. et xxxv. dis. in pn̄o. l
xliij. dist. Cit̄ retor Nota q bona societ⁹
Societas triplex fuit enolmitū pma
pte me⁹. xxiij. p̄cepto. Vnde cum possis
B. in pn̄o. Nota dicam inter sodalem. socium et
collegam et consortem ibidem. d. cit̄ mem. Et
Societas licitus sdz multū e appetenda. et cole
da. Apl⁹ ad Ro. xij. dicit⁹ si fieri potest quod multi⁹ et comprobat⁹ psayca pte p̄cepto. q.
Cum bonis ambula. B. p totum. Canon⁹ de
mā xxxi. dis. quidam⁹. et xxxvi. dis. error
et xxxij. dis. Sacrosancta. et dis. xxiij. qui
sit. Et. viij. q. i. Nolo. Nota q inter sodales
Sodalitas duo maxie concurre debent.
prima pte me⁹ p̄cepto. xxxiiij. Vnde cum
possis. B. cit̄ finem. Item nota q in virtuosa
sodalite. ij. concurrere dnt ibm. A. in pn̄o. Nō
Sol sm Astrologos quequ⁹ in solis aspectu fit
eclipsis multū grauat oculos intuentiū et est
malū signū prima pte me⁹. p̄cepto xxx. Nō
culpare soles. C. post pn̄m Canonista de mā
Solis licet alr vide⁹ pot. xxiij. q. iiij. et hyc
de pe. dis. ij. adhuc instant. xxiij. consulēdū
xxiij. q. i. qui Nota sm phm q solertia
Solertia e habitus qui pvenit ex repentio
nvenes quod contingit psayca pte. xxx. p̄cepto Extimatorem retine. B. Item solertia
non solum se habet in inventione medy in de
monstratis sed etiam in compatis ibm post
Canonista lx. dis. Lator. et xxx. in rubrica
et xxxix. dis. in pn̄o. i hac solertia. Nō
Sollicitudo Cuitur. v. sollicitudo in
futuris sit licita prosay. pte. p̄cepto xxviij.
Tu te consule. C. post pn̄m. Nota q triplex
sollicitudo in scriptura reperitur. iiij. pte me⁹. x.
p̄cepto. Comoda nē. d. in pn̄o. Canon⁹ ad ma
facit. licz alr canon plenius xxx. dis. Et cano
hinc etem. xliij. et xxxviij. dis. in pn̄o.
et. c. nūciatum dis. ea. et. 8. xviij. quidē.
de offi. archipbri ut single. Et. l. 8. Attendes
Somnia Nota que sit causa somniorū.
et an possint ee cause futuroz euentuū et
ea cognoscē. ij. pte me⁹ p̄cepto xxxix. Som
nia ne cures. B. cit̄ mem. Item nota diam
inter somniū et somnium ibm. A. in fine. De
somno hē⁹ in. S. alias xxx. dis. Nota q
somnia. iiij. or mois contingut ibm. A. in pn̄o
principio. Ambi etiā Cuitur quid de illis fatuis
mlieb⁹ que dicit⁹ ul' creduit se de nocte in som
nis cum diana dea paganoz ul' herodiade
cū numera milti ne equitare sup quasdam
bestias et multa huiusmodi. d. cit̄ finem.

Canonista ad mām facit Canon testimonium d. in prī. et xxvi. q. v. Expl. Nota q; sōnus

Sonnus modate sumpty trāt magnas vtilitates confert Et eōmisd modate sumpty tū magna dāmna infert. Prosaya pte pcepto xlviij. Quod satis ē dictum. A. cū mem. Cāūta ad mām facit canon. Testimū suppl; all. an mē

Spes Nota q; in cū spāli mām consueuerūt theologi Cāūte et legiste de vij. pstitutā. ij. pte mee. pcepto xvi. Quid deq; intendit b. in prī. Stim Quitur mūq; sortilegij q; enormia cōmittit cū ecclia. sacramēta efficiuntur irregularis ibm. cū finem Canonista de matia sortiū. Idem xxv. q. i. in prī. q. ij. et q. v. in prī. Et ca. Si quis episc. et. c. et fortes. Et. c. Si quis clicus. &. c. expl. q. ea. Et de sortilegis per totum. Nota q; prudens q̄libet

Spectare spectāe debet; inter cetā. &. iudere. iiij. or. ij. pte mee. pcepto xxvi. Quod sequit; spectā. S. in prī. Cāūta de mā. iudat quod hetur supra in tra. O. que incipit orās

Spes Nota q; in omi adiūctate et t̄bulatōne semp spes tenenda est. &. hoc ꝓter iiij. or. bona inde prouenientia. ij. pte metra pcepto xxxv. Debuis in adiūctis. S. pq; mee. Stim nota duo sunt que principalit adiuuantur vere spei. prima pte mea. xxv. pcepto. Cum dubia. &. fragilis. c. in prī. Canonista de mā. luxz alir. xxij. q. ij. qui dīna. et. s. hoc autē q. ea. et. c. qui hmōi. Nota q; Studiū sa-

Studium pientie inter oīa hoīm studia ē sublimius. iocundius. vtilius et pfectius. ij. pte mea. pcepto primo. Telluris. &. in prī. Nota q; Studiū post ee reprehensile maxie pp. q. or. iiij. pte mea. pcepto. Cum ti contigit. c. pq; prī. Cāūta latoz. Lv. dist. et dicte. ex studijs sus de pīsumpt. et de magistris. Cum nō nulli et q. sup spectā eo. ti. et de pbēl. nō de diuīs li. vj. Nota q; diuisi diuīsas stultitias ex

Stultitia diuīs causis diuīs temporibus atq; locis simulauerūt que diuisis exēpl comprobant. ij. pte mea. pcepto xvij. Inspiciens esto. B. cū finem Cano. ta de matia in tra. dicit diuisi xxvij. q. i. Nota q̄n q̄n

Subuenire oībus sit subueniendū. tn in modo subueniendi distrēdū ꝓsonaꝝ ē habenda quod ex. iiij. or. comp̄batur. ꝓseuera pte. ij. pcepto. Cui des uidet. A. post prīm. Dīte q; tur. Si benefactoz mei et amici mequaliter ceciderīt constituti sūt et possūt vni eoz subuenire. &. nō duobz seu ambobz subuenire tn magis sit in hoc tn subueniendum ꝓsaya. pte. pcepto xx. Cui des uidet. D. cū finem Cāūta ad mātiaz Canon defensoīs. xxxvij. dis.

Tumu bonū. Nota de diuīse opinionibz antiquoz in quibz stimi bonū dicebat consistē que p doctores sacros sunt reprobate. ij. pte mea. primo pcepto. Tellumes. &. forte. A. cū mem. Nota sm Th. ethicā q; quadruplex est spes superbie. ij. pte prohemii. S. xxxviij. q. in fine. Canonista xxviij. q. v. S. hinc nouū. et lxij. d. in prī. Nota q; Dupbos

Dupbos deq; acriter pugnat in pīti q̄m alios pctores qd ex septuplici comprobatur exemplo. vj. prohemii pte. S. xxxv. d. in prī. Nota dicam inter supplicare et postulare pte prosay. pcepto primo. Itaq; deo supplicat. C. post mem. Cāūta ad mām facit. viij. q. i. qualit. xxij. q. ij. S. fi. et xxvj. q. ij. in prī. Nota q; ter

Dustitia gradus sustinēdi recipiunt pte prosayta pcepto xviij. Nemine audiendū. cū finem. Item Quitur. Si maritus huius vxorem sua suspectam de adultio distulerit possit adultery vitatem. iij. pte mea. pcepto xviij. Ne tuzes si quis. A. cū finem. Imbicetia q̄ritur. Si. suspecti boni sit si bonum. B. cū mem. Item Quitur. Si. suspecta uel dubia sint in meliore pte. Item in iudicanda. iij. pte mea. vj. pcepto. Ad tibi suspectum est. Cāūta de matia in dec. Si quis de ḡdu de purga. ta. Et melius nōt. ꝓ. o. in cano. primo semp. xv. q. i. et xxj. q. iij. in fine et. q. nō sunt audiendi. q. ea. Nota q; ta

Tabernaculum bernaculū spirituale non male ducitur ecclia. Unde videatur iudaysāe. iiij. pte mea. viij. pcepto. Ithuze dīm placa. d. cū fi. Canonista de mā lucet diuīsim de in cano. Si quis vult xxxvij. dist. Item in cano. si quis. i. q. i. Et de consecra. dist. i. in prī. et in. S. econtra. xxiij. q. v. Nō

Tabula q; in duabz tabulis lapideis deus dedit. x. pcepta norūt. iij. pte mea. ij. pcepto. ij. Instrue pcepte. C. in prī. Cāūta in cano dist. Nota q; ex tā

Tacitumitas citumitate deq; premia efficiunt. quod tripli comprobat. prima pars mea. iij. pcepto. Virtutem primā. c. in medio. Imbi etiā Quitur. v. primū loquendi sit magis pcto tacitumitate. d. cū mem. Item nō q; tacitumitas a scripturis probat multi. &. mēdū. d. in prī. Nota q; Tacitum multum sit ta

Tacturum uendi. iiij. pte mea. pcepto xxxviij. Omissis anno. A. in prī. Notq; q

Tacere tacere alicui est laudabile q̄dq; utile pbabile prima pte mea. iij. pcepto. Virtute primā. c. cū finem. Item Quitur. Si. semp sit primum malle. iij. pte mea. pcepto xvij. Quod nosci

ftm. C iu pⁿ° Canonista Ad mām facit Canon sit rector. dliij. dis. et. ſ. e tre exp'' vj. dis. et in regula c iu tang de regl'. iure. li. vj. Nota q̄ ūtus t empantie mltiplicat

Tempantia acripture ꝓhemⁱ ꝑte. ſ. ꝑ totum. ſtm nota q̄ tempantia tum nobilis ⁊ ūtuos exīstit q̄ oīnib⁹ rebꝫ mom imponit. Z. ꝓhemⁱ ꝑte dliij. ſ. ℣ ꝑ totum. ſtm nota q̄ phi ponut tres ſpes tempantie tm ⁊ utuo se uiue volenti fore nōtiab. ij. ꝑte meta. pcepto exeij. forte q̄ ut ualeat. A. in pⁿ° Canonista luꝫ alr in canon. C iu epūb. exiij. d. diſciplina. ſ. omīs quo. ſ. dlib quod dicit dns. Nota q̄ tempora nō

Tempora ſunt culpanda. ij. ꝑte meta pcepto exeiiij. Sit tibi pcipue. A. in fine ūmbi etiam q̄ritur. Y. obſuāe tempora ⁊ mediocritate dandas ſt pctm. d. ⁊ mem Canonista licet diuſimode in. ſſ. ag ituꝫ exev. q. 1. ⁊ tm de pe. dis. 1. ſ. Aly. Nō

Temptare q̄ritur q̄de dia b⁹ pot tentant etiam q̄m adam ꝓma ꝑte meta pcepto. viij. Vel tenere. A. pgme Caⁿ ta. ad mām faciūt canones. hmōi etez dlib & exeij. q. ij. q̄ritur exeij. q. viij. Si n⁹. de pe. dis. ij. inter hoc. et. q. Si. n. m quit. Nota q̄ tempgmen pot cōſidā

Tempus ri quatuor. ij. ꝑte meta. pcⁿ° exev. Ven ti q̄a noſtis. t. in pⁿ°. Stm in tempore pūtl. viij. or mōis q̄is mem pot d. in pⁿ°. Caⁿ ta ad mām licet alr faciūt exev. dis. ſ. e tre. xvij. q. iiij. et. Voltio de pe. dis. 1. ſ. av. Nota q̄ tepidus de

Tepidus ore dei euomit. ꝑte proſdiai pcepto he. Illud ſtude age. B. cū me. Canonista de matia xt. dis. pcipiūg. Nō

Testamentū q̄ cū mām testamēta oīn dentiū q̄ritur de z bo ꝓmo. V. in mortis arto ſufficiat fieri vl ꝛsimario ad ſalute testamēti condere ſæp male ablatoꝛꝛe ſtitutione. C. in pⁿ°. Lꝛ. Vtrū hīs teneatur rem restituē cum fructib⁹ eoꝛ inde pcepto d. in pⁿ°. Dꝛ. quales executores in testamentis relinq̄re deāt decedentes. iij. ꝑte meta pcep. V. Quod tibi ſoꝛs dedit. d. in meⁿ°. Canoⁿ ta de testamētis et testamēta cōdentib⁹ in canon testamēti. vj. dis. Et in vj. ꝙ. ſtm Romana. V. in ſabbo exe. dis. Item in decre. cum Marthe. V. retin de cele. miſſ. et in. ſ. ij. in ꝓma glo. de testa. ⁊ in decre. cum eos et e. ti. et breuiter recitata de testa. ꝑ totum. Nota q̄ tm testimoniū

Testimonii fēndum q̄ iunct⁹ duo ꝓmo V. homo teneat⁹ ferre testimoniū. Z. ꝑte meta. pcepto ꝓducto testis. q. post me. Hermundo. V. luceat hoi fē testimōiū de his que ſbi in ſcto ſunt gmiſſa id

d. ante mem Caⁿ ta. 1. q. 1. Deus derelinq̄t et. xj. q. 1. testimonii. Nota q̄ ta ſunt

Testis q̄e testem induce dnt ſup oīa ūitatem promulgare nī cum celare debet aliqualr. iij. ꝑte meta. ⁊ pcepto ꝓducti testib. A. ultra mem. Imbi etia q̄ritur q̄s poſſit ee testis et q̄ ⁊ quot conditiones re q̄rūt⁹ in teſte. C. ante mem. Stm Caⁿ ta

Pene de iure diuio ⁊ canonico testis fluxi veniat punienda. iij. ꝑte meta. q̄nto pcⁿ ꝓducti testis. d. post mem. Caⁿ ta de testimonio et teſte luꝫ diuſimode videre pot in canon Sacrosancta exeij. dis. xcj. q. viij. existimat. Sed qualr de iure veniat punienda fluxi testis lectitare ⁊ notat⁹ in decre. falsidico de crīme fal. Et in canon pbri. v. q. vi. et exeiij. q. v. Hec ymago. Ob satis em al⁹ est ta. et etia faciūt ti. de testi. ⁊ a testa. ꝑtotum et. l. j. ff. ad. l. cornel de fals. Nota q̄ theatra est. vij. ⁊ ultima

Theatrum ſpes artis mechanice que ſtia ludoꝛ a theatro dicta nūcupat⁹. ij. ꝑ hemⁱ ꝑte. ſ. exevj. A. in pⁿ° Lectus ta ad mām facit. l. in tri. ſ. vniuſitatis ff. de rebꝰ. Quitur ⁊ uare queda

Thurificatio legalia retinuit ecclia et quedam ni. iiij. ꝑte meta pcⁿ. vl. thure dīn plana. B. in pⁿ° Canonista ad mām faciūt licet alr de pe. dis. ni. ſ. oppo mtuꝫ. Nota q̄ timor mordinatꝰ ⁊ mar

Timor mortis infert hoi. iiij. oꝛ mala peſſima. iiij. ꝑte meta pcepto ⁊ lv. Duꝫ pecto cauetis. B. in pⁿ° Imbi etiam q̄ritur. timor ſit potius ⁊ q̄n mortle et q̄n venale. d. ante mem. Caⁿ ta de matia licet diuſimode exeiij. q. vi. in pⁿ° et in canone venit de pe. dis. pma. Quitur. Vtrum

Tolerare iuſte pp demerita pene actōis vl penam q̄a toleratꝰ iniuſte. iiij. ꝑte meta exe. pcⁿ. Quod mito patis. B. post pⁿm Stm tolare dr q̄ms parent adiſa pp tua iiij. ꝑte meta pcepto exeiiij°. Cum tibi diſplicerat. A. ad finem. Canonista de tole xatia licet alr in canone multi. 1. q. pma Et in canon retradite exeiij. q. iiij. et ca° cum magnū et. q. minimi. Nota q̄ ⁊

Tranquillitas tiquillitate rei adū ſancta ratio dēmg quod ex quada fabula. q̄a poete de arte regnia fingut moraliter comprobat⁹. iiij. ꝑte meta. pcepto exeviij. ⁊ tranquillis rebus. B. in pⁿ° Lectus ad mām faciūt. l. vna. C. pulett. vbi consu. li vij. Nota q̄ tribulatio tria bona ope

Tribulatio ratur m homine. ij. pte me^a^ p̄cepto xxxv°. Vebus in adiſis. d. in fine. Caū^ta^ ad matiam facit quod hētur n̄ca none. Galuator. r. q. iij. ¶ Nota q tſtia

Tristitia de alienis bonis tripliciture contingit et q̄nq; eſt potiꝰ mundie. q̄nq; no. ij. pte me^a^. p̄cepto xcvj°. Mundiam mmia. ſ. m medio. Caū^ta^ de tſtitia in de cte. ex quadam de cele. miſſaꝝ ḡrta.

Turpitudo. ¶ Nota q turpitudo doctoꝝ ribꝰ conſiſtit in faciendo ea que alijs p̄dicati nō faciāt. p̄ma pte me^a^ p̄cepto xxxv°. ſtz Que culpare ſoleb. A. poſt pr̄^m^. Caū^ta^ ad mām facit xxxv. q. viij. hoc ſalubter

Vana gloria. ¶ Nota q vana gria diuiditur m verum et vanam. Vā diuiditur in veram ſimplē. verioꝛem et veriſſimam. ¶ Itē Vana diuiditur in diabolicā et humanam. ¶ Itē humana diuidit^r^ in carnalem et ſpūalem. n. pte me^a^ p̄cepto xxv°. nſi te collaudas. q. in pr̄i°. ¶ Itē Quidā vtꝝ vana gria ſit magis p̄tm in aliq̄bꝰ p̄ſonis q̄m in alijs ibm. d. poſt mem. Canoniſta de Vana gria videat canonē. Si qui ſuē. ij. q. vij. cū finem. ¶ Nota q antiqui forma vam

Vanitas tatis mmabilit deſcripſit. ij. parte me^a^ p̄cepto xxv°. Nec te collaudas. q. cū me^m^. Caū^ta^ ad mām licet alr faciāt. ſ. ¶ Itē ab aliq̄ xcvij. q. iij. ſ. vanitas ḡro de pe. diſ. n. ¶ Nota

Vapulare q vapulabit plagis militi ſeruꝰ ſciens voluntatem dñi et n̄ faciens proſatyra pte p̄cepto lv. Illud ſtude agere. ſ. cū me^m^. Canoniſta de matia xxxvij. diſ. ſ. ut itaq; et in canone ea vindicta xxv. iij. q. iiij. ¶ Nota q

Vas diplex vas in ſcripturis ſacris reperitur. i. pte me^a^. vi. p̄cepto Mitte mchana dei. d. cū me^m^. Caū^ta^ de mā vasis licet alr in canōe de hys in. l. diſ. et in canōe omnes q̄ſq; xxv. q. iiij. Et in canon q̄m vetus xxviij. q. i. de pe. diſ. ij. Si n. mquit. et de relīgio. do. ad h̄ gl̄o. et xxviij. q. iiij. que ſm carnem in fine

Verba. ¶ Nota q v̄ba malor̄ q̄nq; cuādā ſunt q̄nq; no. i. pte me^a^. c. p̄cepto. Cum rte vnas. C. in pr̄i°. Cano^ta^ de v̄bis impior̄ licet alr. q. q. v. ſ. ſed aliud et xviij. q. i. ſ. hys ita tndet^r^ et xxij. q. v. humane. Et de pe. diſ. i. et venit. ¶ Nota q v̄bera prius ſuſt pati

Verbera enter tolerāda. iiij. pte me^a^. ſ. p̄cepto. v̄bera cu tulis. A. poſt mem. Caū^ta^ ad mām licz alr faciāt canon q̄ vult xxiij. q. iiij. et. c. Si etiam et xxiij. q. v. ci. primo xlv. diſ. Stues cu. ſ. ſequti. ¶ Notandū q

Verbosus v̄boſus ḡrue ē q̄m ſe iactat cu ſibi iudeat ſapiens nec velit alios monere reripe. i. p̄ma pte me^a^. o. p̄cepto. Contra globoſos. A. an mem. Legiſta ad mām fac. l. in pr̄i°. ff. de tēſt. lunt. et. C. amphoram cū me^m^

c. de appella. ¶ Nota ſm Augiſtinū q veri

Veritas tas tribus rebus peſſimis opponitur pma pte me^a^ p̄cepto xviij. Cum ſuis felix. d. ante mem. Item tripler vitas reputur. i. pte me^a^. xxv. p̄cepto. Tuod p̄are poteſt. d. ante mem. Itē nota q Veritas hꝫ duo ḡrima p̄ma probem^r^ pte. ſ. x. c. in pr̄i°. Itē nota q vitas ē virtus oſtendens ſe rtem qualis eſt. p̄ma pte probem^r^. ſ. x. C. in pr̄i°. Itē nō q vitas ē media inter iactantia et yroniā ibm. Itē nota q duobus ex rtibus animi. ſtim eſt phonare virtutem quod exemplo platonis et vōtis exemplo comprobatur. iij. pte me^a^. p̄cepto. v. producto teſte. A. cū mem. hoc idem hētur. ij. probem. pte. ſ. xxiiij. C. Itē nota q vitas pro ſcandalo relinqu nō det et hoc de tplici vitute intel^z^ ibm. A. poſt mem. Caū^ta^. de re. iu. qui ſuā dalizauit ex. in glo. Itē nota q veritati poſponit^r^ fictas vanitas. ypa vmbra vel pictura vitutis ibm. A. cū finem. Itē nō de

errore illoꝝ qui aſſumūt nulla vitutem ſu xameto eſſe firmanda ibm. V. an medium Canoniſta licz alr et diuſimode in canone conſue^do^. viij. diſt. et. c. Vitate et. q. q; contempta diſ. et. vij. q. i. omnes qui diſ. ij. Di. n. cinquit de conſe. diſ. v. de ſpū et. c. Galilea^os^. et legitur et notatur in decre. Vitate de dolo et con. et de conſtr. uti. cum dilecta in glo.

Venatio. ¶ Nota q venatio ē quita ſpecies artis mechanice que in tres diuidit^r^. z. pro bem^r^ pte. ſ. xxxviij. A. in pr̄i°. Imbi etiā ſcribitur de duobus. primo ibi prohibeatur magis venari q̄m piscari. A. cū finem. 2°. V. Verum teneamur obedire dñis tribus prohibitis venari. d. cū finem. Canoniſta de matia in. ſ. hūs. vi. diſ. et xxviij. diſ. quo rūdā cū duobus cap^lis^ ſequtibus. Et habetur. diſt. Eſaie. et de cle. vena. expū in glo. et. c. omnibus ſequtibus in glo. ¶ Nota q delectatio ve

Venus nerea tria mala peſſima inducit. ij. pte me^a^ p̄cepto xxviij. Luxuria fugito. V. cū finem. Imbi etiam ¶ Quidā tur luxurioſi de actu venereo mūq̄m facias poſſunt vel etiā eſſe contenti. Et poſt pr̄i^m^ Itē Nota q ex venere et bacho naſcitur ſue predicti lis ſi cōrectio. iiij. pte me^a^ p̄cepto xxviij. Cum vene et bacho. A. cū finem. Imbi etiā ponit^r^ de ſcripto bacchi quā faciebat Fabianꝰ in li° de natis rez^i^ p quā de ſcripto in defectus ebrioſi et vnolenti colligunt^r^. V. poſt mem. Legiſta. C. ad. l. l. cum vir nubit in feminā. ¶ Nota q duplex

Venerandia venādia in ſcripturis reperitur xxxvij. pte p̄cepto xxviij. Verua venādia A. poſt pr̄i^m^. Imbi etiā queritur. iiij°. Qtz venandia ſit vetus ibm. d. in pr̄i°. D°. 6.

V

Verundemur et qualr cora qubuscuq; pms
vl' magis de vna qñ de alia ibm ¶ Do. 6.
aliquis verundetur de bonis opibz cuiqz cu
verundia sit de turpi actu ibm. ¶ Quarto cur
homo verundat de pauptate fortitute ignobi
litate & similibz ibm ¶ Tm verundia dicit vi
tiosa que fit pp timorem nrz sortu vnde ens
besit quib facé bonu et ex hoc trex mrurit
fortitudines ibm d. post pn ¶ Can ta. hiz alr.
hoc vj dis. non satis. ¶ Nota qp vitia p
Vitia tigoriu aligñ simulat se ee ututes
quod exemplis aliquibz comprobat & sayr.
pte vl' precepto diligentia adhibe. ¶ In pn.
Can ta de matia vlj dis. in canon sepe uicia
¶ Tm nota qp septem capitalia uicia computt
p quidam conuetatem ad ututes iiij pte me
precepto pmo. ¶ Verucam qcuqz B. in pn ¶ Ca
nonista de vitijs capita bi videt in ff. alias
xxv dis. et lvj dis. ubiqñ de vitijs. Et de
pe di. i. ¶ Tm obiem & q. mensura. Imbi et
qiuntur de duobz. ¶ Dmo. 10. Vicia capitalia
paucora sint qñ vij. C. in medio ¶ Beda
citu sint plura uicia capitalia qñ vij. d. i
principio ¶ Nota Vbi e virtus nullatenus
Virtus utus adesse pot. et econtra iiij pte
meta pmo precepto ¶ Verucam quicuqz B. in pn
cipio. ¶ Canonista de uicio licet alr. i. q. i. Venit
et c. dns declinat et q. ¶ Tm quod quida ca. ta
et qstione. ¶ Tuit Augustinus qre pg qñ
Victima vitas venit offerre victimas p
ydolatria reputabat iiij pte me. precepto
xxj. Cum sis pe nocens. d. iii pn. Canonista
ad mañ facit canon in glub z. q. viij & xxiij
q. v. septum e. ¶ Nota qp Victori plerumqz
Victor contingit ut draconi contra ele
phantem pugnati vt plinius contingé con
sueuit. z. pte metra precepto xiiij. ¶ Quem
cuncq; u esse pem B. in pn. ¶ Canonista &
alr ad mañ facit dec. 2 li. ab. De verbis in
glo. & decre. humilis de mato & obia. in glo.
Vigilare. ¶ Nota qp tria homi gña con sue
uerunt multum vigilare pma pte metra. ij. pn
pl9 vigila semp. A. cui finem ¶ Tm Nota
qp modita vigilia multum nocet psay. pte.
precepto. xlviij. ¶ Sed sati est dormi. C. in
pn. ¶ Canonista ad mañ facit li alr canó
testam. hxiij. dis. & canon cluni omes. i. q. 2.
Vindicare ¶ Cauitur. v. vindicare sit
licita ut non pima pte me. pn dec. viij.
¶ Quem sipare potes. ff. post mem ¶ Can
de mña vindicte. liz alr. xliiij dis. Comes
sardines et xviij. q. i. in pn. et. ff. ere. qd
mali xviij. q. viij. et vi. q. 1. Di omia. Et
de pe di. iij. ff. ere. qd mali igrus sueren
sis e. ¶ Nota qp vnu sobrietus sparuter in
Vomitu qñqz gñbz psonaz requitur pro
sipta pte precepto. l. Attempta te vino. B.
an mem ¶ Tm Nota qp. iiij. or sut que nos

nuptie ertzahe dnt ab nmodata venu supti
one ibm. A. post mem ¶ Tubi ecia quitur
Vo. Vsus vini licitus sit ut non. d. an medi
Can ta. de matia vim licet duo simode xxxv.
dis. in pn. & q. Benolentium palea d. et ca.
Certa die et q. ab exordio et in dec. Di ppr
de hmoi hmr. ¶ Nota qp de ppriis verbis tam
Virtus spualibz ut sapia qñ ecia corporalibz ut fortitudine in tm confidé no debeq
qd prein vl' prudentia nomiabes & hoc co
tempné debeamq pte prosatica precepto. Sic
Vel arbitrio viriu facib. A. ut mem ¶ Can
ad mañ facé pot canon bn quidem. xc
vj. dis. in nbo vines. et. i. q. i. no est putanda
ta fmem ¶ Nota qp de virga cozectionis
Virga h'etur pma pte me ta. vij precepto
constans et lenis. q. in pn. ¶ Canonista
de virga in caudi vetia. de con. dis. ij. et in
canon disciplina. xlv. dis. ¶ Nota qp de. v.
Virgo prudentibz virginibz & v. fatuis ta
ctatur. ij pte me ta precepto xxc. Bene te col
laudas. A. ut mem ¶ Canonista de matia
virginitat et virginu liz diuisimode in. ff.
apponit. i. q. i. ¶ Tm in canon nupciarum
xxvij. q. i. et xxxv. q. 2. quo et dis. xxxiij
Si nupsit ergo. ¶ Nota qp uituose uiue
Virtuosus tes laudem consequuntur pus
& honorem qui explariter ostendit ¶ Augn
lio. v. de ciuitate dei. q. vii. ij. prohe. pte.
ff. pmo. d. an mem ¶ Legista in Autten de
referen. ff. 1. in vbo voluibz em. ¶ Tm vir
tuose regentibz fructu felicitate & pmiu ac
fame gloie attribuit. z. prohemiu pte. 3.
ff. v. C. post mem ¶ Nota qp vtutes non
Virtus antiqtus sola fortitudine notaba
& sua pte precepto xxxv. Verere utute. B. pn
pn in ¶ Tm no sm Augn qp vtus e qua
litas mentis qua zone viuitur. ij. phemi.
pte. ff. xxxviij. d. ut mem ¶ Tm vtus sm
plm e acty electiu habitu in mete ossistes
ibm aute ¶ Tm no qp vna vtus quiqz plu
ribz opponit peccatis. iiij. p. meta precep. 1.
Verucam quicuqz B. i pn. ¶ Itaq ad mañ
facit canon Di pmo meus in. ff. eronio de
pe di ii. et q. Di em inquit ut fi. ¶ Tm no
tulem dnam inter ututes cardinales & mit
tutales pma prohemii pte. ff. v. d. circa
finem ¶ Item no pro ututum cardinalium
mon & moraliu informatione iiij or mag
investigad dnt pma. Vtus ex ututu p
dictaz acquisitione aliq vtilia consequunt. ff
que & quot pma prohem. pte. ff. v. A. i
pn. Sed. v. opportunu fuerit ut cardi
nales ponent ibm. ff. vj. A. in pn. Et
q. morales ututes ac spes eaz nuq ei esse
ameris sufficient declarandus ibm. ff. vij.
A. in pn. ¶ Dicto q dicte ututes cardina
les pprie iiij or sentibus padusse & eis appte

assimulent ibm ff. dñi. A. tñ pñm. Item A
vtutis fonte tpis dei est vij. emanat tãna
lia. que sunt vij. vtutes. s. tres mtlectuales
et iiij or cardinales ibm ff. vij°. d. pg pñm
Canta licet diuisimode in canone in maduit
pliij dis. ibi dona vtutu. et lxv. dis. nũq
et. q. ff. ni fine et. c. Aplica dis. eadẽ et v. q.
v. non omnes de pe. dis. ij. dum ffram et ta
Gri. n. inquit eadẽ dis. et ta°. illa anima ti pliij
dis. vnu. et vol. dis. in pñ°. Nota q ffm
Visus visus exterior detior ad aspiendum
excellens visibile ni splendorem dñi et omnis
visus mtior. s. mtllectus fortissim tm attingit
rem mtligiblem obscuram ti latentem iiij p
hem pte. f. primo. C. post pñm. Canta de
matia. xcviij. q. vi. in pñ°. de tele. in ff. cum
marthe. d. sane. Nota q vita humana
Vita dr mops pp tria. prima pte mea. pce
pto xcviij. Cum tibi sint nati. d. tñ mem. ff
vita mortalium mctis usitatur pueris quod
delatum ex tribꝰ prima pte mea. pcepto. zz.
dum dubia mtis. A. tñ finem. Item. Nota
vite fructabilitas comphendi pot ex hijs
que hentur in Epistola vmrsum de mypusa
morte Alexandri Magni eadẽ pte mea p
cepto xcvj. Cum dubia ti fragilis. B. post
pñm. Item vita ma sm gręcos naufragiis
e similis ibm B. post mem. Item vitam se
cura cupiens dedite expedit q; multa que
obsunt moribꝰ ti vitiis a se deat effugere
ti totalr se vitiis nutrire. iiij pte mea. p°
pcepto. Retrica quinq; cui se. A. ni fine.
Item nota q duo sunt que maxie nos retrahe
dnt ab vmagnation nite longiore nec mi
ea e aliqualr spandum. ymo potius e tota
tempnęda. iiij. pte mea. pcepto xxxvj°.
Et tempora longa ti. A. post mem. Item ma
vita dr dubia q̃tum ad duo qd exemplo
rum sanctorum prius cum morte omnia fuit lu
mulenter comprobatur. prima pte mea. pce
pto. Item dubia ti fragilis. A. tñ mem.
Et canonista de vita luz alr et diuisimode
canon in ecclia. dis. xiij. ff. in decre. deus
qui de pe. ti re. in glo. de h sig. querenti
de elect. post qui in glo. de sen. ti re. indi
tu. et a de rem. nisi cum prudens in glo.
et de regula. luz in glo. Nota scolasticꝰ
Vitare. ad hoc ut liberius vacare possit stu
dio sde in se hre debet ti duo supponia eum
tare pte prosayca xcvj. pcepto ldas dicte
ff. post mem. Canista luz alr. ad matiaz
facit canon multi corrigunt in hoc malos
vitando. ij. q. i. Nota q nichil in rebus
Vitis omnibꝰ inventur quodmagis uite
in fructibꝰ delectetur q sancta pte. vltimo
pcepto. C. in pñ°. Item nota de vite qua
noe plantauit que cum amara esset qua
druplici sanguine dulcorauit. ij. philemõ pte

. f. xxxj. d. tm principio. Canonista Ad mat
fuit licet alr canon. Conuenior xxxiij.
q. viij. Nota q vitulus no platatur dñi
Vitulus cũ labatur. iiij. pte mea. pce
pto. Et hinc diu placa. A. tñ finem.
Item vituli adoratione i celitus ipius a
deo ifluter fuit punitꝰ iiij. pte mea. p
cepto xxxj. Contra hominem iustum. B.
ante mem. Canta de vituli adoratione
in ff. opponitur de pe. dis. ij. Ad matiaz
vituli fuit etiam canon p vsuram. i. q. i.
Volare. Caritur. N. sine. dime vel salte
sine venali pcio aliquis vue posset pa
pte mea. pcepto. v. Di vitam in spiritu
q. cui mem. Canta de matia requiritur sup
vita. Nota q dus vltiscitur. nas pra
Voltus uoz nimistas qd pti ex tribus. iiij
pte mea pcepto xxxvj°. Contra hominem
iustum. A. ultra mem. Tibi etiam quitur
Vltum Voltio sue vindicta sit motiuꝰ pti
re. et utrum hoc habeat ritatem quod
doctores teneat videtur. C. ante mem. Canta
Ad matiam luz alr facit canon Deo dre
sum. xxviij. q. iij. Nota q dus vltiscitur
nras prauoz nimistas quod pti eo tribus
Vmbra. Nota q nichil vanius vmbra
videtur eum adesse seu aliquid ee dicat
sed dum tangitur nichil est ti omnino nichil
sentitur. prima pte mea. vj. pcepto. Que
nocturna teneas B. cui mem. Canon de
vmbra licet alr in canon Sancta trina
de in Sabbo xxv. dist. Nota q vnctio
Vnctio dret ti non lectio prima p hem
pte. f. vij°. B. tñ finem. Canta in canibꝰ
vnctio de pe. dis. ij. ti de Sacra vnctione
q vno. Nota de triplici vnitate het
Vnitas prima pte mea. l. pcepto Deus
repugnando B. in pñ°. Canta de ma
viij. dis. in pñ°. i. q. ij. post pñm. viij. q.
ij. delectissimꝰ de Sancta trin. dampnamꝰ
et in canon ecclie xxv. dis. q. i. de pe.
dis z. requiritur. de conse. di. iiij. cui itaq;
Vocatio. Nota q multi a deo vocantur
qui venire contempnunt. et hꝫ in triplici
vocatoz dria denotantur. pte. pscay. pce
pto iiij°. pa te foro B. tñ pñm. Canonista
de matia in canon quos nos xxxiij. q.
iij. et. q. vi. c. i. Nota q inordinatum
Voluptas amorem voluptatum dis
uadent nob principalr tria. ij. pte mea. pce
pto xxxij. fortiq; ut videas. B. circa finem. Item
ibi quitur de duobꝰ et primo. Ne contingat
esse petus cui tibi dimittendum sicut circa
suppliciatem cui finem. C. Credo pono q
aliquis dubitet ti timeat q si immisceat
timeat q opibꝰ debite vacare ñ possit. Et
timet plꝰ accipe eo q ñ possit motꝰ care

nales subyce aut carnem domare ꝓtat
ne tlis plus vl inmg actiõ do qñ oport
teat et quod istoꝝ magis expediat ibidem
Ibidem nota qꝫ ex voluptate venerea multi
nascũtur mala et hoc ex quada methara
ymagine quam gentiles poete in hono
rem veneris planete luculenter delatur
iiij·pte mece·dxij·precepto Cum te deti
neat·B·in pn̄o Item Nota qꝫ voluptꝫ
multa mala facit ij·probem·hi pte·ff·
qdv·A·b·c·d·in pn̄o Item nota qꝫ vo
luptates sunt hominꝫ iiij·or mõs nota
ue in hac nitu·ij·pte mece·precepto xx·
fortig ut valeat·C·in pn̄o Canonista
ad mãm·dliij·dis·Homs etem·Item no
tꝫ voluptas est vna ex hostib nri anti
armis·s·diaboli qua letalit voluptuosꝫ
pcutit atqꝫ fevit·pte prosay·precep·lvo·d
stude agẽ·q·cõ mem Canonista luꝫ alr
ad mãm facit quod notat tu decẽ Mss
cum pridem de rem·extra Nota qꝫ
Votum melig est no voue qñ pꝺ pro
missa no mplẽ·prima pte mece·precꝺ
viij°·Item tibi promissum B·cõ pn̄m Ca
nonista de matia licet alr dliij·q·prima
in pn̄o et de uo·et vo·re·magne·Item in
canone manifestum dxxxiij·q·v·Item
de pen·di·1·ca·q·iij·ꝺo Item nõ leuco
Vox·Nota qꝫ triplex cãtucarũ vox nos
munit ad narand beficia a deo nob im
pertorditer elargitur prima pte mece·precꝺ
lvo·Officiũ altig·A·pꝺt mem Cañ tu
Ad mam licet alr facit·dya dein·dis·
Vsura·Nota qꝫ Judei assumt qꝫ alicui
gẽtis mutuãe sub vsur no est vsura
ad hoc rationes frivolas adducẽtes pte
qsay·viij·pi·Mutuũ da·B·in pn̄o Item
nota qꝫ e contra naturã vsurã accipe de
pecunia mutuata·ff ad hoc probandum
e notandũ qꝫ iiij·or sunt spẽs mutationis pecu
nie·pte prosay·prc viij·Mutuũ da·A·
cõ mem Item nota qꝫ vsura e mutuata
pp duo ibm post Imbi etiam Mutuatur de
duobꝫ Primo·v·per eig faciat ie qui ne
gat mutuũ mutuãti qui ie qui negat
depositum deponẽti·B·ubi mem Secundo
v·Uxor ff familia vsurarij vl raptoris q
scienter comedit bibit ul mdum de tribus
teneatur restituere·ibm·d·post mem Item
Quod de scientibꝫ vsuratoꝝ qui nihil
hñt pter vsuras·v·licite a tribus exigi
valeant mercedem·d·cõ fmem·Nõ qꝫ
Usurarius vsurarij similis est Jude
prosay·pte·precepto viij·Mutuũ da·B·cõ
fme·Item tibi vsurarij similis e crocodillo
ff·in pn̄o Item vsurarioꝝ crudelitatꝫ omia
fuerunt pp angelũ Zacharie pphte sb fa
mulier cũ amphora exeuntis·ibm·post

Item usurarij inter damnatos horribilia
tormenta patiũtur qꝫ tradam stoꝝ pau
p anglm fuit ostensum ibm·d·in pn̄o
Canonista tam de usura qñ usurarijs luꝫ
diusimode vide post canone plerisqꝫ·1·q·iij·
Et Item·dis·in pn̄o cum duobꝫ capitulis
sequtibꝫ·et de petro dis·ea·et dviij·q·iiij·
putauit dviij·q·iiij·qñ multi de usuris
consuluit de mo et forma restituendi usu
ras videat dcrete·q in qñ e·ti·li·vj Nõ
Utere qꝫ questio pretendi est ad hoc
est suevs que hẽb·ij·pte mece·dxij·Ptẽ
Otere questio A·cetera finem Canonista
in canone Quaerendos·1·q·ij·Item in canone
Usus nãlis dxxxij·q·vij·Nota qꝫ cũ
Vulnera vulnera sanant tua dolor
e medicina·viij·pte mece·dliij·precepto
Cum quid petant·Item nota vulnera
benigne debent curari pima pte mece
precepto xxxj·Infantem nudũ A·pꝺ pn̄m
Cañ tu Ad mãm facit·dlxv·dis·Dicit ma
cũ pn̄m de pe·ff re·omnis vtusq·Et de pe
dis·iij·ff·Auctãe 1a ff·1·q·1·Ventum·
Uxor·Nota sapiens ducẽ uxorem cũ
eam multa attendẽ debet·et qlem uxorẽ
ꝺ̄m phm acquirẽ det·iij·pte mece precꝺ
de iiij·Uxorem fuge·A·post pn̄m Item
etiam Cautur·V·Sapiens uxore ducẽ
deat vel nõ·B·an mem Item ubi qrit
de duobꝫ·Item quae uxor no probatur
sint cetꝫ annalia autẽ dumt·A·cõ fi·
Secundo·v·maxime possit uxorem fortu
itam pria aucte dimittẽ·d·cõ mem Ca
nonista de matia xxxvj·dis·Deinde xxvij·
q·1·Sunt qui·et·q·affatosa Item nota
qꝫ uxoris delictũ ex tribꝫ signis ꝑ cris
plena cognoscitur·ff eronia·so prima pte me
dliij·prc·Nil tenẽ uxori·B·cõ pn̄m Ca
nonista luꝫ diusimode vide post de matia
viij·dis·xiij·dis·nerui xxxvij·q·ij ff·
hñs ita xxxj·dis·olim vij·q·1·Uxor
legittima xxxv·q·iiij·et·xxxj·q·ij·q
modo xxxvij·q·v·Si uxorem xxxv·q·
viij·Sane de biga·debitum·et de duor·
cauendum·Nota qꝫ xpc tanqm pauꝑ
Xps amicꝰ tbuit nobis mmg scripta
pciosum qd exemplo quoda notabili
methaco comꝓbatur·prima pte mece·prc
dcc°·exigui mmg·A·post mem Cañ de
de matia licet aliter ff diusimode sunt de
cause·dis·ij·xpc panis e·et·q·Statur·et
·q·Utrum et lij·q·iiij·quos nos potest ee
et·vij·q·1·Suggestum et de cele·miss·Cũ
marthe·s·exeo·Nota qꝫ ꝑ Zacheum
Archeus posse statuere qui asten
dit in arborem sycomorum ducitem qꝫ
insensatum deinde potest·ij·phm ꝑ
s·dliij·d·in pn̄o Canonista licet alit°

19 ff. ss. vñ. de pe. q. vij. Affectum ñ fme de conse. dis. ij. cottidie et in phemio pe. libr

Romam dñm hre nec ff iglo. riam et in nullo deficie vel errare porig dignitate q̃m hu manitate exstit ut lex assit humanibꝰ C. de re. iur. l. ij. ss. Diquid tñ hoc ex occupationibꝰ cottidia mꝰ occurentibꝰ et emergentibꝰ maxie pro venire videatur. Et utilia aliqua pp̃ pre missa in ope ut tabula sint obmissa que reparatione indigent aliqua. Quapp hꝰ gñtu deus dedit ocurrẽte supiens addicõe mea scripturas libro et tabule mi sedule fore vti le iudicium ordine vigꝰ prelibato. Nota

Adam sm canones q̃ Adam fecit testamentu in pte me ca p. pcepto. Quod tibi soli dederit Additione pma.

Affectio Nota sm canones ff sm phm affectio et voluntas dignꝰ potius attendenda sint pma pte me ca pcepto pe. Exigitur nunq in pma additione

Amicicia Nota q. iiij or sunt gña sm phm nõ psuerantiu in amicitia. nec firma tenentiu eam q̃ iiij. pte me ca. pe. pcepto ni tibi vl soli ibiq in Addi tione ff tiu. Nota sm canones q̃ reputat homo in tplici dicta amicitie. nij. pte me ca pcepto pv. Auxiliu a note. Ñ. in pri. in Additione Item nota q̃ an lꝰ

Angelus dicitur x. modis. ij. prohem pte. ff. pe. viij. ff. ni finem in Additõe

Animus Nota q̃ animꝰ tñ dupliciter repe ritur. ij. pte me ca pcepto pe. ff. Ad sequiꝰ spectat Ñ. post mem in Additõe.

Adoratio Nota q̃ adoratio debita ul indebita fit quiq; modis prosatyra pte primo pcepto ff tiq; deo supplica. ibm post in Ad ditõe 2a Nota. v. cia exteriorem ap paratum possit ee ritꝰ ul ritus in mag addition q̃ite lib ptis in tractatu de iiij. signo celi tñ me. Nota q̃ Aprie di

Aprilis iiij or modis pma pte me ca pcepto pe. Exigitur nunq. Ñ. ultra medium in Additõe 2e. Nota q̃ Aqua q̃

Aqua dupler in sacris scripturis reputat psatyra pte pcepto. vltimo. Ad etricem fuge. B. finem Nota sm Canones et phos

Auaricia q̃ septem sunt que dissuadent auaricia. nij. pte me ca pcepto pviij. in ad ditione ibi posita Nota q̃ Aulici sũ tuti

Aulici ales tripliciter sumuntur. ij. phe li pte. ff. pv. in pri. in additõe ibi posita.

Bonus Nota sedm phm q̃ bonum separi dicit a malis prosatyra pte pcepto pe. pv. Cum bono ambula in Additõe vltime

Calus Nota q̃ canis dr quiq; modis p

sayra pte pcepto pe. vltimo **Maledictus** ne esto. B. ante me in pma additõe. Nota q̃ sextu

Cautum plex tantum reputat pma me trali pte pcepto pe. pv. Nolo homines blan dis in additõe Nota sm scripturas et tamo

Caput nes q̃ caput dicitur. iiij or modis pro sayra pte. iiij. pcepto Conjugem anna i pa additione. Nota q̃ superbi diuites nõ cognoscut deu caput supra se habẽ. pma pte me ca

Deus e amicus in. iiij. additõe Nota

Cautela sm canones q̃ ad cautelam fu turoꝝ habendam sex requirũt. iiij. pte me ca p. pcepto Cum sit incauti. Ñ. in pri. in ad ditione. Nota q̃ certitas quadruplex dicit. iiij.

Certitas pte me ca pcepto pe. pv. Contra homines iustum in additõe Nota q̃ quadru

Coactio reputat prosatyra pte pcepto. p. pa te foro ff. in pri in additõe. Nota q̃

Continencia dicit continencia tu sp̃aliter debet lyre pma pte me ca pv. pcepto. Ne cares q̃ quis ff. in pri in Additõe Nota

Consilium Ordo canones dicam inter consilium et conciliu posatyra pte pcepto pe. pv. Ad consilium ne adcesseris. Ñ. in pri i ad.

Crimen Nota sm canones q̃ crimen gez mois ascribitur. pma pte me ca. p. pcepto Si vitam mi spiritus. ff. cetera mem in additõe.

Consentire Nota q̃ consentire debet qs tribus modis sm quod triplex reputat q̃ sus iiij. pte me ca pcepto pri. ff. tum te detineat ff. ultra mem Nota q̃ modis dicitur con

Consuetudo suetudo. s. pte me ca pcep pv. Iudicis auxiliu. Nota q̃ cognitio de

Cognitio deo dupler hetur in additõe magna que e in pma pte me ca. que ma pit nota q̃ duplex e cognitio de deo Nõ q̃ tri

Continencia plex continencia reputat in additõe magna q̃ite ptes principales libri in tractatu de quarto signo celi pe. pri

Cupiditas Nota q̃ cupiditas tplex reputat in sacris canonibꝰ psatyra pte pcepto. iiij. Nichil concupiscẽte nolit Nota q̃

Curiositas vicium curiositatis posit esse in cognitiõe sensitiua. ij. pte me ca Tellus si forte. in magna additõe ibm Nõ de

Deus nominibꝰ deus significatibꝰ i magna additõe sup pma pte me ca que ni apit Nota q̃ si quis cupit scire de nominibꝰ Nota de tplici opinione de reddendo deo reue rencia et honore. prosatyra pte primo pcepto ff tiq; deo supplica in Additõe Item nota de

Dies tione. Totum zonale ritute posit dici p suos cognosce effectꝰ pma pte me ca primo pcepto Si deo est animus in sida Additõe Nota q̃ multi dr dies. viij. pte me ca pcepto pviiij. Multum venturi i additõe

Dilatio Nota q̃ dilatio de iure canonum

fit ꝑpter septem·iiij·pte me[ta] ꝓcepto ꝟbi ꝯ
tñ ꝑmũ rapienda tibi Videne vnica
ꝯ ꝑ[m] Nota q disciplina patienter est
Disciplina sustinenda q̃tũcũq; dura vi
deatur ꝑ tria · prima pte me[ta] ꝓcepto nono
ſmm moneat' aliq̃m in ꝑ[o] Nota q tri
Doctor plex ordo doctor' in sacris reperit'
tanomb' quor' quilibet ꝑ nos discos habere
debet prima pte me[ta] ꝓcepto ꝯ ꝑ[o] Cuicũl
pare soler addicõ ꝫ · tñ mem Nota q
Donum septem dona ſpus ſcti vij vi
rus opponũtur de quib' hetur prima ꝓhe·
pte ſ· vij[o] Ad fontem post ꝑ[m] iiij pte me[ta]
ꝑmo ꝓcepto Securam ꝫ · in ꝑ[o] Dum nõ
q· vij ſpus ſancti intelligunt ꝑ vij ſigna
cula quibus liber erat ſignatus in magna
addicõe ꝑm libri principalis ꝑtis an me[m]
Ecclesia Nota ſm canones ecclia iudi
cat de iudeis in xij capib' prosar' pte
ꝓcepto xviij[o] Adutuũ du in addicõ prima
tñ mem Item nota q ecclia ꝑ tres causas
no prosequitur iudeos licet ꝓsequat hereti
cos ibm post in ꝫ addicõ Nota q ecclia
dicitur · v · modis · n pte me[ta] ꝓcepto ꝯ
ꝟ · dilige nõ ecclia in addicõ Nota q
Episcopus episcopalem dignitate ꝫ alios in
feriores ordines ꝯ tripce dicto aut facto
lunuleiter deuiauit prosar' pte ꝯ ꝟ
ꝓcepto Ne accesser' ad consilium in addi ·
ſi Item nota q Episcopus xviij regulas apo
stolicas deb' obſeruare prima pte me[ta] vj ꝓ
cepto Contra iudeos in addicõ tñ mem
Facere Nota ſm canones q quis
dr aliquid facere vj modis prima pte
me[ta] ꝓcepto ꝯ ꝑ[o] Que culpare soles in
addicõ prima in ꝑ[o] Nota q fides va
Fides de deo ꝯ ꝟ credit' ut in addicõe
Qr deq ē amq prima pte me[ta] Nota ecla
de diffinicõe fidei ſm Aptum in magna
addicõ q̃ite ꝑtis principalis libri in trac
tatu de primo signo celi Item nota q fides
dicitur prima xp̃ianor ibm post Item nota q
fides assimilat' ja[s]pidi lapidi ꝓciosi ibm
post Item nota q fides vera ꝓsperitate
no ambit · nec adũsitate metuit ibm p
Item nota de fide quot modis accipit fides
et quot sint spes eius et quot eis oppa
Quod primũ credenti · Que pena non
credentiũ Quot sint symboli De hys
omnib' require in glo · prima ꝓta sup rub'
de summa tri · & fide tota · ex in magna ad
dicõe prime ꝑtis inuenies · A · post ꝑ[m] Item
nota de fidelitate canis ibm Nota q fi
Filius dr quinq modis ꝓsar' pte ij ꝓ
sentes anna · in ꝫ addicõ Nota q qua
druplex fons reperitur prima ꝓhemialis ꝑ
Fons te · ſ · septimo · Addicõne tertia

Gaudium Nota q Gaudiũ mũdi
ale fore flm quod Gerardus media
ſnã comprobat in magna addicõ q̃ite ꝑtis
libri in q[o] signo celi · an mem Nota q
Gibellini et Guelfi p reges ſiue ꝓ hudi
merito designari possunt ꝓsenta pte · ꝓcepto
ꝯ ꝟ[o] Maledictus ne esto in addicõ ibidẽ
Volta mem Nota q triplex reperitur gladius
Gladius ꝓsenta pte · vn ꝓcepto Saluta
libenter · in addicõ A · tñ finem Nõ ſm
Hereditas canones q hereditas ꝯ ꝟ est
hereticc vnius tantũ vel cuilibet fidel' alia
iiij pte me[ta] ꝓcepto v[o] Quod ti sors dedit ꝑm
addicõ ꝫ · tñ ꝑ[m] Nota ſm canones q
Hereticus hereticus siue hẽsiarcha dicit
ꝯ ꝟ mois prosar' pte ꝓcepto ꝯ ꝟ[o] Nil teme
rõidis in addicõ tñ mem Nota q ho
Homicidii micidium viij mois committi
pot iiij pte me[ta] iiij ꝓcep Cum rete unas
in addicione Nota q homines insurge
Homo cõmuni ē nature ꝑ duo in addi
tione magna q̃ite ꝑtis libri in tractu de ꝫ
signo celi Item nota q homo infidelis ligno
putrido assimilatur · in addicõ magna parte
tñ ꝑ[m] que incipit Nisi · s · de · e · speculo methy
Incontinentia Nota · v · incontinẽs ꝯ re peior sit q̃ in
tinens concupie ibm post Item nota q
incontinentia pot intendi aliquid contra t
pliciter ibm post Nota ſm canones q
Infamia fama dr quatuor mois · iiij ·
pte me[ta] ꝯ ꝟ ꝓcepto Qr famam simu
lans in addicõe tñ ꝑ[m] Item nota q ꝑm
famam rrogat' duplr ibidem post Item nõ
q infamie ex sint defectus ibm post Nõ
Infidelitas Nota q infidelitas duplr
sim post in magna addicõ q̃ite ꝑtis lib'
Iudeus Nota deus voluit q Iudei pem
tus aslement' ꝫ poris dispergent' ꝑ tres tab
ꝓsenta pte ꝓcepto viij[o] Adutuũ du in ad
dicõe · ij · Nota ſm canones q ordo iu
Iudicium dicarig obmittit' q̃ig de caus
ꝓsenta pte ꝓcepto ꝯ ꝟ Et ius Iudicia in ad
dicõe tertia mem Nota q ypocrite vir
Ypocrite a viris xp̃ianos discernit' ex lo
cutis coloruti · iiij · pte me[ta] ꝓcepto ꝯ ꝟ
ꝑmissos animo Nota q iustitie ũtutis
Iustitia sue vir' iust' ꝑ multa electo me
rito compar' ij probem li pte ſ · iiij ſ ·
post mem in addicõ Nota ſm canones
Leges septuplex lex in sacris canon
ibus reperitur ꝯ ꝟ pte me[ta] ꝯ ꝟ ꝓ
cepto Iudex causarum in addicõ Prima i
ꝑ[o] Item nõ q appellacõ legis continet
multe ꝯ grem legis ibm post Item nõ q lex

alicui prolongat. tbm post. Item nō q lex
alicui subrogatur tbm post. Item nota lex ali
qui derogatur tbm post. Item nota q lex ali
abrogatur tbm post. Hoc ser mois. Nota

Luxuriosus sm canones q monedy e luxu
riosi ut a tali vicio se abstineat quinq; zati
ombz prima pte mea precepto xxxvj. Lite
nisi cause Addicion vnica in pn°. Nō sm

luxuriosus Gallicanū q luxuriosus
licet primi emittat de semine tri nichilomin
septim magis ledit qui si quadragesies tm
effundet de semine. ij. pte mea xxviij. pce
Luxuria fugito Addicion vnica. Nō ma

Magi gorum viij. gnā esse iiij. pte
mea precepto xxviij. A ultu venti

Malus Nota sm canones q augusti
q mali alicui sint tollerandi prosav. pte.
precepto xxxv. Ambula cum bonis in Addi
an fine. Nota q triplex mansuetudo repe

Mansuetudo rit que fuit in xpo in
magna addicion q̄nte ptis libri tractu de
septimo signo celi ante mem. Nota sm

Manus canones q manu dr nouē nos
viij. pte mea xxviij. precepto. Hōte studium
in Addicion vnica ti pn̄m. Nota sm canones

Manus q manus cognosci uxorem q
dupliciter prosavia pte precepto x. Conuge
ama. in Addicion ti pn̄m. Nota octo esse

Matrimonium ti memoniu attendeu
di prosavia pte x. precepto. Conuge ama
in 3ª Addicion. c. in pn°. Nota q mediato

Mediator dr xp̄s quadru e prima pte mea
precepto xxxj°. In fantem mudi. in 2ª Addicion.

Missa Nota sm canones q misse sacra
tu. et prauus sacerdotibz etiā cu reuencia ti
more e audiendu quod. viij. comprobat ex
emplis psavia pte. x viij. pcto. Pugna p
patria in Addicion vnica. ante mem. Item

Misericordia Nota q ex mia dei tam
bus qui nostis et peccatoribz multas gras ex
hibet et facit in magis Addicion q̄nte ptis
pn̄i libri. in tractu de decimo signo celi ti
mem. Nota q antiqui uri in via mozis

Mores preque ti precepta moralia in mlis
eraueri. ij. phem li pte. ss. i. in Addicion.
ss. ti finem. Nota q ti tria sint p que
homo salubriter timet mortē. prima pte mea
precepto xxxj. Ne timeas illam. Notandū

Mundus q mundy adhentes ti in mundia
libz confidentes sint tplici miseria involu
i. pte mea. vi. precepto. Male nocturna te
nes. in prima Addicion in pn°. Item nota q
mundu sequntes ptres multor varijs coloribus
designatos figurauit. ibm post. Nota q

Natura natura naturans que e ipe
deus q̄ia duo in ad organizandū ipm
hois exteriorē. s. corporis constituit cui sub
vij planetaz. Ista ad pfitiom hois intior

sz anie constituit concurrē. vij. spūs sti
dona prima pte mea precepto xxxj. In fantem
mudi. Addicion vnica. Ad mans dicit

Malus certia pp. vij. sed prohem li
pte ss. xxvo. in Addicion a. post pn̄m

Otiositas. Nota q otiositas et volup
tas arma sint hostis antiqui prosavia
pte precepto lv. Illud stude in Addicion post
modu. Item nota q in aptibus pictur ex
cendis tria considanda occurrunt prosav pte
precepto xx°. Cui deo rideto. Nota sm ca

Pater nones q pater quinq; modis su
mitur prosavia pte precepto ij. Anna
pntes in Addicion. Nota de situ paradisi
restus. vj. mirabiles condiciones prima pro
hem li pte pi. ss. a. Nota q sciendum
et intendum patrem tua mittre valē pos
sunt in magna Addicion q̄nte ptis libri vl
tra mem. Item nota q ad patrem nullq per
fecte vnq̄ reduci pot nisi prius obliuisca
tur iniuriaz et zenemoret suoz beneficioz. ij. pte mea
precepto xxxo. Vitis pcite in Addicion in pn°.

Peccatum. Nota q quis sm canones
peccat in spm. iiij. pte mea precepto xxxiij°.
Cum quid peccat. s. Addi prima in pn°. Item
quo sm canones q quis peccat ejusq; alto
ser modis. iiij. pte mea. xxxiij. precepto. Item
quid peccatus in Addicion. z. in pn°. Nō sm

Pena canones de pena prestanda actom
mortis alior psav. pte precepto. xxxi. Diligen
cia adhibe. in Addicion in pn°. Nota q Sa

Penitentia lemou sm Ambrosium ti
sommiu p penam salvatq; e in magna
Addicion q̄nte ptis libri. Nota q peruso

Perfidus triplex in sacris scripturis quoq;
psavia pte Agetue magnum in Addicione
ti mem. Nota de pena illiq qui alicui pio

Periurium vocauit ad iurandū. prosavia
pte precepto xxxo. Iusiurandu fiat in Addi
in fine. Item nō q primū dicit. v. modis
prosavia pte precepto xxxo. Decima iusiuran
dum in prima Addicione. Nota q pseue

Pestilentia rannc ut inter ceteras vir
tutes coronari metur. in magna Addicione
q̄nte ptis pn̄is libri in tertiū de xpi signo
celi ti medium. Nota q in aptibus pictur
extendis tria considanda occurrunt ps̄avia

Pictas pte precepto xx. Cui deo rideto.

Philosophia. Nota q philia duplex
reputur. s. theca ti natalis in magna Addi
tione q̄nte ptis pone libri in fine. Nota de. x.

Plaga plagis egyptiorum. ij. pte metu
precepto xx. Litis pcite in Addicion in principio.

Preceptū. Nota q dicit Rubymoyses q
in veteri lege tot erant precepta affirma
tiua quot sunt in cor e ossa que sunt. ccc.
xlviij. Et tot erant negatiua qd sunt
dies in anno. Item sm Augen q tamq̄

fm gram seruꝰ constituti teneamur precepta
dei obtemperare quod ex motib⁹ planetarum
& aliorꝝ corpm celestiū comprobat⁹ ibm pᵗ
iij· pte me⁽ᵃ⁾ primo precepto hoc quinquagesimo
in magna additione· ¶ Nota qᵖ princeps
Princeps dr qnq; mois· ij· prohemiorum pte
v· f· in additione· A· in pᵒ· ¶ Nota qᵖ pro
Proditor ditoris dnā septuplex in cano
nib⁹ reperitur· ij· pte me⁽ᵃ⁾· xl· precepto ¶
prudentia sonos additionis vnius cui⁹ medii·
Puer· Nota qᵖ pueris assimilant dnt deuoti
homines pp· vij· iiij· pte me⁽ᵃ⁾· xx· precepto
tum sapias anno additione vnius cui⁹ me⁽ⁱ⁾
Regere· Nota qᵖ in quorūqᵖ regente qnq;
sapienter requiritᵘ· prima pte prohemiorum
ij· f· in additione· ¶ Nota qᵖ petra remittit⁹
Remittere tpliciter· i· pte me⁽ᵃ⁾· precepto
vj· tue nocturna teneas ¶ Nota qᵖ vbi
Repellere lex enim ui licet in magna
additione qnte ptis libri in tractu de xᵒ sig⁹
celi cui⁹ finem ¶ Nota qᵖ reprehensio tu
Reprehensio in sanctis canonib⁹ reperitᵘ
prima pte me⁽ᵃ⁾· xxxᵒ· precepto tue culpa
re scies in additione· S· cui⁹ primi ¶ Vtz rura
Rura sit petitum in magna additione qnte
ptis libri in xᵒ signo celi cui⁹ medii· Item nō
sm palladiū qui uri rituosi nitet tros
hinc nunc prius prosa· pte· xxvᵒ· precepto
tui bonis annula in xᵒ additione ¶ Nota
Sacramentum· qᵖ Sacramentorum
quedā sunt necessitatis et quedā voluntatis·
ij· pte me⁽ᵃ⁾· xxxiiij· precepto Quisti
primus additione· ij· cui⁹ medii Item nota
sm canones qᵖ septem sacramenta ecclie
designantᵘ per vij· signacula quibus signatus erat
liber de quo iohes in apocal· additione magni
cui⁹ medii Item nota qᵖ Sacramenta ecclie
vij· ibm post Item nota sm canones de
excellentia sacramentorum ecclie· ibm post
Item nota sm canones· qᵖ Sacramenta ecclie
sacrificium perficiuntur ibm in additione· ij·
Salvandus· Nota diam inter nu
trimentum et Bithardum de nuo salvandorum.
tot sunt salvanda quot angeli ceciderunt de ce
lo An quot angeli remanserunt in celo· z· pte
me⁽ᵃ⁾· precepto xxiiij· Nolo tu quidem
Scandalum· Nota qᵖ pp scandalum
multa omittunt fienda· iij· pte me⁽ᵃ⁾· v· pro
ductu testib⁹ in additione· A· ultra med
Servire· Nota sm Bithardum mo· ex
imia qnibz obsequijs deputing pte parte
me⁽ᵃ⁾ precepto xlvij· tum sua fuis in addi
Scriptura· Nota qᵖ Scripture sc⁽ᵃ⁾ p
doctores sanctos quadrupliciter assignant· pro
sa· v· pte· xvij· pcm tras dictes in fine Nō
Sententia qᵖ Omnia conditionalis de
tuze canonū est quadruplex· p sacra pte pre
cepti· Cuius iudicia in additione ultra med

Signa· Nota de xij· signis celi tam alle
gorice qm moraliter· iiij· pte me⁽ᵃ⁾· pcm primo
Genera quinquagesimo octavo in magna additione· ¶
Symbolus· Nota qᵖ Symbolo aptorum
designatᵘ per speculum de sal ¶ quod fabri
cate fecit plato plures ad investigandum tam
pestis sue temporibz recipiat in magna ad
ditione pone ptis metuite cui⁹ me⁽ⁱ⁾ ¶ Nota
Speculum de triplici speculo me
thaphisice collegimus in prima pte cui⁹ medii
vtilem & fere magistri quia prius opus in pᵒ
Sol· Nota qᵖ sol quintuplex accipitur· prima
pte me⁽ᵃ⁾ precepto xxx· Que culpa de sole
in iiij· additione ¶ Nota· v· sustinende sic
Sustinere semp muzle in additione
magna qnte ptis li· in tractu de xᵒ signo
celi cui⁹ me⁽ⁱ⁾ ¶ Nota sm magistros qᵖ tute
Tutere accipitur· x· modis prima pte me⁽ᵃ⁾
precepto j· Vtutem primam ¶ Nota
Terra· Nota qᵖ tria sex modis dr· ij· pte me⁽ᵃ⁾
primo precepto Tellurus si forte in additione
S· in pᵒ· ¶ Nota qᵖ testes testamenti debent fue
Testes runt· vij· modis pcta· in· pte me⁽ᵃ⁾
precepto x· Quod ti sors dedit additione prima
cui⁹ primi ¶ Nota qᵖ septuplex est timor· iiij·
Timor pte me⁽ᵃ⁾ precepto xl· Suspicit
ranei· in additione· ¶ Nota sm Augustinum
Tolerare qᵖ mali sunt tolerandi aliqn
per sacra pte precepto xxx· Cum bonis am
bula· in additione· d· in pᵒ· ¶ Nota qᵖ vi
Vidua dua· iiij· or modis dicat⁹· iiij·
pte me⁽ᵃ⁾· in additione· v· ptis libri in
Viduitas· Nota qᵖ viduitas· iiij· modis
dicitur sm Albertum in magna additione
qnte ptis libri in tractu de viij· signo celi
cui⁹ medii ¶ Nota sm canones qᵖ septu
Virga pler unga reperitur· prima pte me
pcm· Dij· Constans & lenis Additione vnius
ultra medii ¶ Nota qᵖ uirtutibz virginitas
Virginitas in tribz deo singulariter qua
fuit qᵖ ipsius odore suavitate dispositu in virgis
gremio descendit quod exemplo vnius cum
comprobat⁹ in magna additione qnte ptis i
tractu de vj· signo celi Item nota qᵖ virgini
tas e meritorio profecta ibm post Item
Virtus Nota qᵖ· vij· virtutes intelligunt
p· vij· signacula quibus signatus erat liber de
quo Iohes in Apocal· in additione prima p
ptis libri cui⁹ medii Item nō qᵖ virtutes sub· A·
Vocare Nota qᵖ Vocatus nos deus quadru
plicata· pte· precepto· xvij· Vocata ecclesia
in additione· B· post pᵒ· ¶ Nota votum
Votum frangitur pp· viij· prima pte
me⁽ᵃ⁾ precepto xiij· Semita promissum ad
ditionis post pᵒ· ¶ Nota qᵖ Xpc de libet
Xpc· in quo legere dnt trium dierum qm sa
cerdotes layci· Nec sc⁽ᵃ⁾ suos reformabunt

ni addicion magna pme ptib. Ptm̄ nota
xp̄i dr liber mto ⁊ extra sptm̄ necnon ⁊ a-
sigillis signatus ibm̄ post Ptm̄ nō qp xp̄s
verus liber fuit vñ virtutib; decoratus ibm̄
post Ptm̄ nota qp xp̄o fuit signatus vñ de
nis spūs sc̄i ibm̄ post Ptm̄ nota qp sm̄
nones xp̄s fecit testamentum ⁊ pte metra
p̄cepto x. Quod ti sors dedit ni addicion in
pri Ptm̄ nota qp xp̄s sui testamēti sui mer
te confirmauit ibm̄ post Ptm̄ nō qp ipse
vo libro multa gnia homi contradixit ibm̄
post me Ptm̄ nō qp in xp̄o speculo limpidissi
mo fluxerūt singulariter vij. litutes i mag
addicion quite ptib. libri mpi Ptm̄ nō qp
xp̄o speculo limpidissimo fluxit tr ⁊ miseri
cordia sm̄ tpli cem ethimologiam nomiis
me mi magna addicōi quite ptib libri trac
tatu de decimo signo celi tricia principium:-

Explicit Tabula sup ethica
Cathonis sequit̄ prohemiū

Illustris industrie ac grandis
benivolentie speculo francisco nouello ge
nito excelsi ⁊ magnifici dñi mei singularis
simi francisci de Carraria padue ⁊c̄ ꝓncli
ti gubernatoris et dñi Devotus et fide
lissimus vr frater philippus de Pergamo Mo
nasterii Sancte Marie de Verario ordinis
Sancti Benedicti inter pōres paduane ciu
tatis minimus ꝓ suis et dicti Monasterii cu
ris ꝑpetis opusculū mtlligenciā semp ac sue re
comendacōis fidei et devocois sinceritatem
cū phemi promptitudine famulandi. Cū
ꝓposuissem in corde meo ꝑstruere quidem
regnatib; uel regentib; foret utilis ⁊ mul
tor theologorum phorum moraliū atq; ali
or sapientū sinas probatus prout mei inge
nii acuitas capere potuit intenti studio sum
maq; cū indulgencia plustrarem plomam
menū me repisse sententia qua eximius
modior Boetius li. primo de consol. prosa
quarta recitat sm̄ hec uba. Beatus quidem fo
re respublicas si eas uel studiosi sapiencia
regerent uel ea rectores studē sapien
contigisset. Cuius etiam sine Valerio lib.
viij. ca. viij. recitator extitit ex qua euī
denter concludit sapiam esse regnātibus
uel etiā regentib; sapiencia qua ꝑ ea re
ges regnat et legum conditores ab iniqua
iusta discernūt. Pulchior vij. et sapie vij.
posui inquit illam regnis ⁊ sedibus et se
quit infinitus eam thesaurus hominib; et pro
chior ⁊c. Melior est acquisicio eius negocia
cione auri ⁊ argenti pciosior est ē fructus
ei⁹ ⁊ in prolicto lib. vij. ca. vi. dicit
Rursum gentiles nil sine mutuo minui

redant faciendi vnū quasi deū deorū ⁊ omni
principem exoluit. s. sapiam que omnib; pest
Unde ⁊ phi veteres ymaginē sapie ꝑ foru
bus omi depingi fecerūt. et hec uerba scribi
debe fecerūt seu consueuerūt. Ac cuius genu
pepit memoria Zozimam me vocāt ggreni
latim sapiam Ptm̄ et hec Ego odi homines
stultos ⁊ iniquam opa ⁊ principes sinas mihi
nulla e utilitas. Unde Alphorabius in eius
prohemio ⁊ laude li⁹ de dione phie mtit phia
e rezu humanaꝝ et diuinaꝝ cognitio cū stu
dio bñ viuēdi. Quod ami aduitētes ⁊ aduer
tētes antiqui gentiles principes humanis diu
nisq; studiis se plenissime instruxerūt. Dic
ptolomeus rex gentilib; quini iuit sibi mio
tes ꝑfēt lex diuina quā etiā regni sui sapiēb;
coīuet post aliaꝝ sriaꝝ assercionē. lxx. mi
tes aduocauit sm̄ qd Augy. ij. de doctrina
xpiana. c. iiij. et etiā c. viij. de ciuitate di. c.
pij. recitat euidēti. Et Magnus Karoli repe
rit in gestis qp fuit in liberalib; artib; sufficī
enter instructus et in libris diuis intentissime
studiosus hoc etiam cōsiderātes antiq; prin
cipes Romani imperatores filios optimos ⁊ pro
les habere maiores promerabat. Dic Alexan
dro Aristotilem Traiano plutarchum Neroi
Senecam. Unde Tullius li⁹. i. de diuinacione aut
regule opus e sapere et diuidicie qd fieri
nequit absq; discretione sapie. Et. c. Iudex
sapiens iudicabit ꝓpium suū. Et. iij. Ex. iij. c⁹
de salonie dr qp dns dedit ei cor sapiens et
intelligens ꝓpter ꝓpium quem sibi tradiderat
gubernandū. Quis igitur sapie effecti consi
derato pro curribus in hac famosissima ciuitate que
e ordinatissima gubernacione merito de ipa
dici potest quod magnus Alexander ciuitate sic
Athenarū obtento dominio in olimpia qꝝ
erigi in medio platee ciuitatē describi man
dauit Ilósa et amabilis ciuitas hec est
in qua fiducialr hītat oīs viuens hec
gloriosa et amabilis ciuitas signāter etiaꝝ
describi nō inmerito potest ciuitate Tyri
quidam coronata de qua vsaye. xxiij. ca⁹
Quis cogitauit sup Tyrum quidam coro
natā. Nam veneta hec ciuitas e de ij Sopho
magnopthia ca⁹. ij. vaticinatis dicens hec
dei ciuitas glosa hitans in confidencia. Cuius
gloriosius ⁊ amabilitate duplex est ratio
deinatia. primo rectoris ordinatissima gub
natio Secundo ciuitatē amenissima situa
tio. Ex ꝓpter. ad ꝓpetuandū tanti gubernato
ris tante qꝝ ciuitatis famosissimū nomē. si
hec contenta nō pigeat et spiritalia mtiere
quinimmo plures ꝓtiores sepe hac matia pleq
uberiusq; nouerint compilare tractatus quia
tū magnifici dñi mei ꝑfecti puenty offero
forte pre cetis paruis ad ipius honore ⁊ glaz

simi afferto et eorūdem sententijs sapientiū nō mei sufficiam. Sed de dei pcio illustratione et vri benignissima supportatione confisus ad honorem et laudem dei et gloriose virginis Marie totiusq; celestis curie hoc opusculū quod Speculum regimīs quo aduitq; homines mūtipāle dicūt prout de mā in fine opuscli lacij explicabit deo dante. Et plenius supra imediate in adhortone que propmo plogo ponitur congredior timorose. mō ad vrā delectacōm oīmq; legentiū consolatorium licet rude sup Smaragdū explanatione Cathonis dm quo plusquā in cetis autoribus meo iudicio coriores hoīm mores reformatius inducūt et coria vicia pcludūt. Proposui componere. vrōq; felici nomī assignare in quo si quid utiliter dictū capiatur xpō ascribatur inde laudes cū profecto ad tm opus suscipiendū nulla laus humana vl' glia me duxit. Ea namq; vitas ē regula ne qđ fiat gra cōmendanda vt in canone Di quibus dist. q. iiij. Sed solummō una amabilis benivolentia grosa tociq; prui huius expressua. Tua memorabili affectu cupio felicibus habundāe sustentibus. Qđ faciliter fore puto obtinendum si iustitia meū sortem sapiaz, amicā habuitis pdentiā. et velud filiam dilexitis ut utilitem. Ad tam igitur altas et excellentes ututes capessendas quarū acquisitione diuina fauente gratia dominū vm roborabit in futurū euidenter vos moueat illa Iulius et solennis oīo friderici romanorū impatoris ad Conradū eiq filiū Saxōme regem, sic amonitorie loquitis regibus et principibus orbis. Progenies clara nō sufficit nisi genus eggiū generositas adiuuet. Et illustris industria clarificet principatū. Nec ob hoc eū qd alius sedens reges et principes. ab alijs distinguit nisi singulis prudentie aliisq; plibat. Et utribus profundis uidemus et uiuosis opem. Has itaq; pstigiatas ututes exintelligentia nob celitus condonata mōn et libero arbitrio pcūte fugatis uicijs desidāti animo ampletti debetis. Ac eisdem separabiles mihere nec merito qua priusquā aliquis tactus contingit ad facilitate et vera beatitudinē peuenire et finem bonorū oīm obtinē. Unde Richardus Ethus ic qui fide splendet, qui spe gaudet, qui caritate fouetur, qui temperancia nitet, qui prudencia lucet, qui iustia emmet, qui fortitudine pollet, qui humilitate redolet, et qui puritate translucet. Ad hoc etia bn facit quod beatus Ambrosius dicit in lio de offic. Bonus ciuis est. Ubi iustia qui pdentia inuenit, fortitudo vendicat, temperancia possidet. Vbi iustia sit in affectu. pdentia in intellectu. fortitudo in effectu. temperancia i vsu.

Het oīa et singula procul dubio facilius adimplē potitis si ea uel ptim que in hoc tractatu continētur opusculo duritis adimplendum. Hns enī gaudebit pplus. letabit clerus. et scolastici exultabit. et gliabitur tota ciuitas. Ipadiana. Insup vero si in hoc opusculo aliquid mihi bn vel minus recte superfluumq; vl' diminutū ceptum fuit contineri. imputet simplicitati. cōgratulet lima rudi atq; rotate. non alicui liuoris aut inuidie. Econtrario negare nequeo qui aliqua huius sint inserta opusculo que iusto iudicio nulla valeant te merite culpari. vt asserit Augustin in canone Negare. xxv. dis. Nihilq; tam perfectū in hominis adinuentionibus reputat qui ex aliqua sui pte defectū aliquē paciat. vt asserit. l. ij. Sed qua. C. de re iur. emi. Cui finale gaudet dictū Augustini in canone de ordinandis. xcv. q. v. Cui etia receta cures libris et polibus ad hoc necessarijs testor ihūm qui utilia et necessa apposui. si ea adimplē nequiui perfectio. qđ sicut in hac pte oro ut perfectio suppleat caritate. Singulariissime igit in duc pris operis ad vri nois laudem compilatu. qđ vre magnificentie pmg offero. Hoc quesō benigne suscipite. pmq; vrm sancte vite approbando flores si qui sint collegite. superflua remittites. Cetera opis aut imperfectionē veniam postulo humiliter et deuote rc. Explicit Prohemiū. Sequitur pma pars prohemialis huius libri feliciter.

Ecu animaduertere quā plurimos hominum in via morum grauiter errare. Hanc pris opusculi regimīs quo ad utilesq; hoīs reformacōm et inuentū reprehensionū mitigandā decreui. Ideo pmo aliqua tam de speculo materiali qm formali seu speculatiō qui e xpō inde a quo oīa alia specula lucem obtinet et splendorem. compendiose ut sacrmēte tractabitur. Deinde de quintuplici speculo methaphorico puto curiosum atq; utile euidentia alia aliqua de eisdem ptractare. Quoquo oī intelligentia e breuiter noīndi. q. quinq; alia opa seu libri tum in diuio eloquio qm in alio nomine et multi iure specula nominent in q̄bus recta specularia ac reformatoria se ualet hominēs in hac uita. In pnti tn opusculo secundū gre pstitū domū quinq; spāliter interserunt specula metho ca secm quinq; bina libelli principales pres in quibus speculari et contemplari se debet homo uniuscuiusq; vt materias suoq; vicioq; profundius inspicere ac eas tergere debeat cum effectu. Quinq; itaq; speculum de oīm ututum completarū atq; veritatis obrepresentatiū. Cum est examinatū maclarū

fugatiuū atq; fideī catholice repatiuū ¶ Tertium est curiosarū inuestigatiōū repressiuū ac eorundē informatiuū ¶ Quartū est moralium ꝓceptoꝝ inductiuū atq; eoꝝdem effectiuū impatiuū. ¶ Tertium e vitiorum abstersiuū ac pñe exemplareq; impulsiuū. In primo igitur speculo etiam instruit auctor scolasticos nñ quosdam aliqs iugiter speculari ac etiam seī eosdem reformari debere. ¶ Licet aut in prima hui libelli parte ꝓsaycali videt auctor facē docere in qua quidem parte. xxj. ꝓcepta seu documenta virtuosa complectitur. pro ut prudens lector serioſe et particulariter in eo contemplari poterit et valebit. ¶ Ibi tamen aduertendū q; quū admoneā in mali speculo qđ componit ex plumbo et claro uitro facierū macule repentantur ac etiā apte manifestant. ¶ Hic ꝓ omnia lucule cig in formali speculo seu speculatiuo quē ꝓpē dei filio benedicto ut est dictū omnes vitioꝝ macule ꝓ eū refelluntur et tergunt de hoc infra in quinto speculo methaphorice prima huius libelli parte intelligitur. informat auctor vniuqūq; iugiter speculari debere. ¶ Hoc infra in hac prohemiali parte ¶ Ibi iugiter scripta mea legito ita ut intelligas quasi velit auctor nñ uere quod nō sufficiat ꝑcepta huius primi libri ꝓtis superficialr speculari ut etiam legē misi etiam ea intelligas. i. mysteria latentia legas. i. apphendas atq; obseruē ea debeas cum effectu. ¶ Ibi etiā secundum q; in hys quinq; speculis methaꝓrice prelibat ad instar speculi limpidissimi dñi nri ihu ꝓpi quadruꝝ celuceat scia. ¶ Videlicet ¶ Salutaris virtutis scripture. ¶ Singularis vtilitatis lectionis. ¶ Exemplaris multiformitatis. ¶ Et speculatiue priorū status dominicalr scripte signanter describitur. in illo sacro libro reuelationū que ostensa fuit sancto erāgelice quū apocalipsis nūcupat quinto nō. ¶ Qui quidem liber septus erat intus et foris et sigillis vii. consignatus. ¶ Hoc tamen mirabile libro Hugo li. j. de arca vi. pte. c. v. loquit sub hac forma dicens q; liber septus e dei filio qui septus est intus et foris ad sui humanitatē. vt legat foris ad vmanitatē intus ad contemplationē. foris ad sanitatē intus ad felicitatē. foris ad mitas intus ad gaudia. foris quia libum nro fetui est intus quia ni pui erat libum. ¶ Licet igitur debeas tue mētis oculos ad hunc librum in quo ꝓpe omnis virtutis exemplum. ¶ Ut ut tamen libet dormitū. ¶ Volus ita dei filio m ventre hunc librum aperire et. vii. eius signacula ceritati nre sue gre reserare. ¶ Per que. s. septem signacula intelligi pñt. vii. sacramenta ecclastica et. vii. virtutes atq;. vii. spūs sancti dona. ¶ Primo nāq; hic liber vicz ꝓpē signatus fuit. vii. ecclie sacramentis que sunt

¶ Baptismus
¶ Confirmatio
¶ Eucharistia.
¶ Ordo.
¶ Penitentia
¶ Extrema vnctio
¶ Matrimoniū.

¶ Licet ni deceat plenius et aperiri tñ in libris ceteris explicant. ¶ De primo scz baptismo tractat de consecra. dis. v. p totū. ¶ De 2°. scz confirmatione de consecratiōe dis. v. i primis tribus capitulis. ¶ De 3°. eucharistia tractat de cōsec. dis. ij. p totum. ¶ De quarto. s. de ordine tractat a pl-fere dist ad finē distinctionū. ¶ De quinto. s. penitentia habetur in tractu de pniē spāliter. ¶ De vi°. s. extrema vnctione ptz in pte. dis. i. ¶ De vii°. s. matrimonio a dist vii. causa usq; ad tractū de consecra. tractu de pniā qui ni dist iiij or. interserit ꝓtermisso et de hys omnibus pl tractatur satis sufficiēte ex de summa trifariā. ¶ De materia eius sacramentorū habetur infra in 2 pte mee. ¶ Precepto dist iiij. ¶ Ibi tñ propue. ¶ Ibi tñ primo. ¶ Possent quis quere qđ illorū sacramentorū sit excellētior dicim e q; baptismus ex eo q; excedit alia ratione efficacie de consec. dis. iij. p baptismū. ¶ Nam iuxta eos dimittit omnia peccata quo ad culpam et quo ad penā. neq; in materia est alia prima. ¶ Eucharistia aut excedit ratione dignitatis atq; statuit de consec. dis. ij. michil. ¶ Confirmatio aut excedit ratione conferentis quia a solo epo confert sicut etiā facit ordo. ¶ Matrimoniū aut excedit ratione significationis qz significat quictior ꝓpi ad ecclesiam p vnionē diuine et humane nāe extra de bigā. ¶ Unde Ihesus. Maior in effectu baptismus corpus in esse ¶ Secundum signo. ¶ Maiori ē sua ministro. ¶ Secundo hic liber. s. ꝓpē signatus consignatus fuit vii. virtutibus que sunt hec fides. ¶ Spes. ¶ Caritas. ¶ Prudentia. ¶ Temperantia. ¶ Iustitia. ¶ Fortitudo. ¶ De hys qz virtutibus nō est instandū quia sunt habitus mis-

prima prohemii pte ps. v. d. cū finem. et ps. vi. cū pīm. et mīa iiij pte media. p̄o precepto. Decimam quintāq; cupis. S. in pmio. Et ubi habetur quomō virtutes opponūt vitijs. Tertio hīc liber. s. ꝓpē cōsignatus fuit. vij. spūs sci dones que emūdant ēē die pl. t ssl. Spūs sapiē t intellectus. Spūs consilij t fortitudinis. Spūs scie et pietatis. et Spūs timoris dñi. De hijs etiam spūs sci dones nō expedit hīc mīa quia satis habetur mīa prima prohemii pte. ps. vij. D. cū pīm. et mīa medietati pte primo precepto. Decimam quintāq; cupis. C. cū pīm. Recūde ue hunc libz et in singulis cartis legere potis quid debeas imitari. Diu dicet ssa. facē ēē die ꝯ. Sequīte diligenter in libro dñi et legite. unū ex hijs nō defiet vē vel de est. Sed totum ibi scptum ē. quod est necessariū ad salutem. Ex dicto igitur libro tā qm̄ ab exemplari correcto completo t pfecto trāsscribendi cent nob multa sin qd doceāt ibm ssa. diligenter aīt lege in lio exemplari. Idem erūt orti in hoc li° legentes illuminat ad intellectum. resiant aures ad audiendū roborant ad exequendum. concepta exhilarat ad delectandum. Legant igit omnes clerici sapiēteq; lauā hmōi libm ꝓlogū textum processum t epīlogum. Ad clericos em spectat nō solum in hoc li° legē sc et alios instruere et informare. Diu dr ꝓal. cviij°. Docebit ꝓplm librū legis. Ex legis ꝓlogum ostendit tibi profundius utilitatē. Omnia utilitas de se dicit. Ego sum via. Veritas. t Vita. Insup erūt docuit humilitatē quāe dicens. Discite a me qz mitis sum t humilis corde. math. xi. Quapbr ego aut inflati aut sapiā aut prosapia aut amnoz potentia nō legunt hmōi libm ꝓlogum ymo de utilitati huius scpture in prologo cōmendat. Ex legas hunc libm textum et processum ostendet tibi speciositatē utilitatis et virtus oīs veritatis. Iam processū huius libi continet veritatē utilē. virtutem iustie t utilitatem doctīe. Vos vocat me magr et die et bñ dicitis sum etenim. Johīs xiij. Nunc textu huius processu huius multiplici utilitati cōmendant. Vitiosi. fetidi. auari. tyrannosi. dolosi. mēdosi. veru utilitatem abnegantes. Hunc processū et cōmendant pīncipes iudices. Aduocati fallaces. t pīncipes tyrannātes. pbendati. curati. pauperes defraudātes. rebz ecclie abutentes et iuste dispensates. Non tñ clerici sed canones ad restitucōm oīm p̄dictoz tenentur. Nota canon tyria et c°. Ex illi. xvij. q. ij. Et ecclia petant mōriturī nō solum qz pauperibz subtrahut. sz etiam quīq; qui pauperibz ꝓsumit tanquā confert ut. Ex ecclesiasticis. distinct

seu venacōibz et c. Donare. Hic nō sine iusticie utilitatem abnegātes. de qua quidem virtute hic agitur mīa. ij. prohemii pte hui pme libri ptis. viij. s. D. cū finem medii t pte eadem. v. s. p totum. t prosa uti pte p° precepto. Itaq; deo supplica. et et pte eadē. Ex precepto equū iudica. Ex legis epīlogum hui libi ostendit tibi mensitas caritatis qua maiorē alteri nemo hīt. Ex Johīs xv. Huius epīlogo cōsiderat qui inter doctorē t doctorē t doctorem et discipulū t inter frēm t frēm inter pchīm et eccīnem discordiam sustinent dissensiones seminant iudicat t emulationes puorant t peruāt. De materia dissensionis require mīa prima pte me. 3°. prep. Virtutem prima D. cū nem. De materia at discordie require s. ij. pte me. pcs. Ex. ptis pticte. D. in pm°. De materia vō q° ad emulos t inuidos Ex infra pte eadē precepto Ex. inuidia in mo. Secunda scia que ē singularis utilitatis lectūre in pallegato li° etiam significat destruit. In q̄ quidem li° legē dēus tu ualde utilia.

Primū quod ē cōissum
Secūm quod ē obmissū
Tertium quod est admissum

Primo em legē dēus primū quod ē cōmissum in eo em nephandi sceleris omissa ad deplorandū. Secūdo in eo legē dēus quod obmissum. etiam. s. grandia obmissa ad supplendū. Tertio in eo legē dēus quod admissum ē. s. confessa tpa amissa ad recuperandū. t qm̄ utilis ē scia ista vel lectura qm̄ multa doctīa ut hedinus t diligenter studeamus. Circa qualia. vbi. quō. et quotiens scia huius libi inter cetā docet consideranda reformiae qua quilibet cotidie corrigere dī. Ac etiam penitus emendare dum in pnti vita degit quia postmodum nō corrigē nec emendare valebit hoc est quod dan. s. de scīter Judicii sedet libri apte sunt. In hoc etiam libro scpta sunt mīa signa ymaginis diuine t consilia legis etīe. celestia consilia facta omnia penitus inte. Ex scptura etiam penitus libri curiosus quilibet iudico ꝓprio cōmittit aīt aug. xxx. de ci. dei. c. xxviij. Vendetta fiet in iudicio et unusquisq; bona t mala ad memoriā reuocabit et oia omnibus reuelentur nūcq; nūctoz archana patebit. Iudex veniet cito t illuminabit abscondita tenebraz. 1. corinth. iiij°. Trissimptie. ij. q. 1. Multi. xxx. q. v. mīa. Nichil est occultum nichil secretum qd reuelet. Q. q. falso ē libertate. s. conscie t in plebe corrupta. ytalica quia nitentes ꝓsa metlimalis ꝓpriis tatibz t nūdicia cogitationis corrupta tertio quia fluxa t nūdā aīt etiam fetida. Corrupta ē orthographia qz eorū locutio sitata t fla pūctatio. qz fla et dolo

sa eoꝝ confessio. Hodie confitentis et tras ad
petꝝ nouiter ve ramis ad vomitꝝ reuitis
et sic facti pitetꝝ quasi continuatim cu
fore debeant diuisum vidlz ut finis ptite
trisgressionis et principiꝝ honeste conuisois
Tertia et quarta sua gra breuitat omit
tim simpdo tractat de speculation huius
doctne pposte. s. sacꝝ sptture et multiformis
exemplar natuze. Unde breuissie hec due
stie docent de natur rez ad usum meu so
lum illa simie de quibꝫ nō speculum fab
rare valeamꝰ et hec stie stiaz mito minu
pauis. Hec quidem sup omem specula
tiōz pphticam extollunt et dignissie ac uti
lissime omiboꝫ pponūt. Has stias docet vera
phia. s. uitas theologica pstruitari que ab
hoc speculo limpidissimo. s. dei filio dicit
refulgie quod tiā zenera nō instruit alia
phia que sdm Aphiā diuiditur. In lu
strationalem. Moralem et Naturalem.

Aphia quidem zonalis do
treat conclude boibus nitu
dialo. Naturalis docet
cognoscie caturā. non tiā catorem. Moralis vo
lice docet acquirē ituites conscientiales
nō tiā docet acquirē ituitem. Sed cia phia
que e ueritas theolorica hec omia optatur
Docet enim deū cognoscie dialo. zesistē. cari
exercitꝫ mstudie. Hec est diuioz pugnatoꝝ
apotheca delectabil supmel et fauis pciosiꝰ
Hec e fons de loco voluptat methalomꝰ
egrediens. ecclie militant irrigans paradisu
De vnoqꝝ vo pdictaz stiaz ptractauit in
hoc speculo seu libro cui⁹ spectꝰ pstructoz
clare repne potit. si in eodem intelligentie
oculo fuit pspicacit contemplatꝰ et hec de
hijs speculis metho antedictis ppone
dota sufficiat quia duce deo in sequ⁹ locis
et clarius explicabuntur. pina ps prohe

D diuisionem
igitur huius libelli

descendens tria spectabit con
sidero pnotanda. s. que et qt
sint cause huius libri Cui pti
phie supponatur. et quis sit liber ti lꝰ.

Circa primū ddm est. qp istꝰ liber quatuo
sunt cause. s. mālis. formalis. effectiꝫ et
finalis. Causa mālis est unioz enituꝫ
et utuꝝ apphensio. Causa formalis e du
s. forma tractus et forma tractandi. Ffor
tractꝰ est unoz instructio et humane uite re
gulatio sub zone boni politalis. Ffor aut
tractādi que idem e quod mod agendi. e
multiplex. s. diffinitiꝰ. diuisiꝰ et probatiuꝰ
exemploꝝ positiuꝰ. Hec ptzbunt in presti
subtiliter intuenti. obmittes ea breuitatis
amore ꝝ grauderet breuitate modica. Cau
sa uo efficiens e du. s. pilis et mediata

A. i

B.

utputa ipe deus Nam ipe dedit viam stie et
disciplie omib⁹ eiꝰ sapia a diō deo est etiā
primo. Et ibm xviii. Ex ore altissimi prodiit
sapientia. Organica et mediata vtputa ipe
Catho sm aliquoꝝ opinionē. Pro cuiꝰ
tri opinionis euidentia e sciendum breuit
Im publice ethyoz hystorie legunt
tm duo fuisse Catones quoꝝ vnus
dr Catho censorius qui mortuꝰ censor ex
titit. Et iste mortuus fuit ante tempꝰ tu
lij cesaris et ante ciuilia bella. Alter vero
Catho fuit Uticensis qui apud uticam
ciuitatem se peremit. maluit eā mori qꝫ sb
impio Julio cesare duce uite libertatem
Aliquorum tiā opinio fuit qp iste defunctus
est apud uticam in bello quod huit cōtꝫ
Cesarem Sed neuter istorum hoc opus tm
compilauit. Quod utiqꝫ probari potest per
quosdam versus qui tles sunt. Qui cuidā
regis auctoz fuit post lucanū. Lucanus
vo facta Julij cesaris descripsit. Et non legi
qp tertius fuit Catho. nisi qp Juuenal dez
sorie dicit Tertius e celo cecidit cato Et sic pz
qp aliquis Catho nō composuit hoc opus. Et
pr hoc adhuc de auctore dubitat et admo
sub iudice lis e. Dolet tiā dici qp Tullius hoc
opus composuit Fuit maiori tenet aute
opꝰ suū sub noie Catonis intitulari Ferit
Et tiā hec opinio vā esse nō pot eadem roe
qua Tullius contemporaneꝰ fuit cathonis
et ante lucanū. Opinio insup aliquoꝝ fuit
qp fuit Seneca moralis phie magr et doctoꝝ
quod tiā assitue nō hetur. Alij tiā opina
tur aliū piu nomis extitisse qui ex dictis no
tabilib⁹ Cathonis hoc opus compilauit:
Hanc opinionē ut fidedignoꝝ relatione
precepi approbāe uidet dns Franciscus petra
cha poeta laureatꝰ ac eria hystoriographoꝝ
sumꝰ qua deuotꝰ amplectoꝝ p alijs ea pro
nil dubio fore credens viorem. Utrumqꝫ
tiā fuit auctor tam habuit eōm et priatim
Cois causa fuit oim vialiter instructio et
hoc notat ubi aut opinionē eoꝝ. Priata
fuit qūtū ad filiū. et hoc notat ubi aut. Fuit
te fili carissime. Cause vo finales sunt
virtutes cardinales et morales. Restat z in

C. ii.

Circa secundū principale

Circa tm pti phie supponatur libelli ste
dicendum est qp supponat ethice. i. moralis
phie que quidem diuidit in tres ptes hoc e
in tres libros morales. In quoꝝ primo ostendit
quō homo quilibet se rege deat. In 2° quoꝝ
familia. In 3° quo ciuitate aut regno. Primo
describit monastica. 2° yconomica. 3° poli
cia. Hijs tribꝰ subalternat libelli ste. Ppositio
tis hꝰ 2ᵉ ptis est breuit attendendū Qm
tendens virtuose ac laudabiliꝫ alios gubnāe

prius debet seipm̄ qui alios regē qd dure psuaderi potest sin̄ q̄ dux ē sui ipius ordo. regiminis·s. rōnalis et naturalis. ¶Primus ordo rōnalis inducit q̄ quilibet studeat se ipm̄ bñ et virtuose regē quod sic probat. Ma ca que sunt ad alterū sumunt originē ex his que sunt ad seipm̄. Unde ix. ethicox dicit phūs q̄ amicabilia que sunt ad amicos ve nunt ex amicabilibus que sunt ad seipm̄. Qui autem amicus ēt uidetur qui habet se ad am̄m sui amicū sicut ad seipm̄. Unde dictū est de amicabilitate vel virtutem de inducta regina tua. qui eū vult industrius ēe ut alios re gat debet ēe industrius ut seipm̄ gubnet. Et in tōnomagis tñto quisq̄ maior est potūcia dignitate uel gra ad hoc ut subditos sue maturitatis exemplo disponat rōnabiliter ad uirtutē. Dicit enī ut ait pictagoras phūs nō bonus reputetur medicus qui alios curat et seipm̄ non curat. ut attendat id euangelium luce x°. Medice cura teipm̄. Sic nō gubnator bonus dr̄ qui alios mandat ut a malis se custodiant opib⁹ et seipm̄ regulae neglig cium efficiū. Non igitur sōm rector adeo sit sollicitus alios regē q̄d primo se et familiam uitiosis passionib⁹ et concupiscentijs adiuuā animam militantibus studeat p̄parari. Qui posidonius xp̄o. ethimō ait. c°. iij°. dicit. Rex dr̄ a regendo. recte faciendo nomen regis te net. peccando amittit. Rex eris si recte fa cias. si nō recte facias nō eris. Et p tanto ¶Rex sup id Job xxxvij. Reges in sublio collocat impetuū sio moral'. xxvj. dicit. Et illi merito uituperari p̄nt reges qui placiti motib⁹ animus nō luxurie appetitū frenat. modo estum auaritie tempant. nō gliam elationis inclinat. nō suggestiones obruit. modo furorem ire extinguit. nō temptationū suarū motib⁹ nō consentiēdo succubē. Et regendo p̄esse nouerit. Unde et Valig imp̄r octogenarius et adhuc ego die sui p̄ma triumphorū suorū recolit quibus ipe fuit felicissimus ait se tñ una victoria gliari. et requisitus. cur ita. Respondit quia inimicoz̄ nequissimā dominā uanē meā. ait ipe in prio tractatu. Deo melior qui dnat animo suo expugnatore urbiū. p̄u. xvj. qui ille vincit exteriora et expugnat. Iste uero sua interiora regit et ordinat ut exponit. s. ¶Regis. xo ¶pastoraliū. c°. vij°. Quis igit ora sublime sublice te loqui. miles regis si te reg eris. Ab ea enī discas quid et quomodo aggredi deas. Sit ¶Genesis epla. xxxvij. et si sic no facit nō est uerus rex censendus. Et p quis regimine nō est dignus. Unde et ¶Genesis epla xxvj. Sanctus iste modo ē rex nō tyrannus. Rex ē enim honesta intuetur salutem amisse corporis curat et illi nichil

B.

C.

mpat turpe uel sordidum. Ubi uō cupidus impotens deliciis transit in nomē detestabile et fit tyrannus. de tali p̄hibet. exo. Rex qui sedet in solio iudicij dissipat omne malum intuitu suo. ¶Secundo ordo rōnalis etiam hoc probat quia natū procedit de imperfecto ad p̄fectū. et quia minor p̄fecto requiritur. ad regendum se ipm̄ quā familiā aut ciuitatem. Deo p̄us agit debet de regimine sui ipius et postea de regimine familie aut ciuitatis. ¶In regimine sui ipius .D. requiritur. ¶primo in quo dr̄ homo finē sui ponē. 2° quas uirtutes debeat hre. 3° quas passiones deat imitari. 4° quos mores deat arquirē. Non pot homo seipm̄ bñ regere nisi det se bonis operib⁹. Operationes aut mē oriuntur ex iij⁹. primo ex habitibus. Bene ex passionib⁹. 3° ex moribus. 4° ex finibus q̄ homo p̄stituit sibi aliū et alium finem alia et alia operatur. Ex passionib⁹ quia alter et alter passionatus operatur alia et alia. Similiter est de diuersitate morū sicut antiquus et iuuenis alter et alter operantur. De moribus antiquorum et iuuenū latius dicet infra sup illo ubi textus in via morū in p̄ncipio primi li. ca. i. Ex habitib⁹ quia qualis finis unusq̄sq; talis sibi uidetur. Ut luxuriosi finis est luxuria Hec omnia prudens lector in subsequentibus enu cleate p seipm̄ potit et valebit. ¶Primo igitur quod requiritur in regente ordinatio sapiens et phos q̄ in quorumq; regente ut sapient' et laudabiliter regat quisq; aliter requiritur. ¶Primum est ordinatio statutorum Ordinis est obtemperatio subditorum. ¶Tertium est obtemperatio subditorum. ¶Quartum est expugnatio inimicorum. ¶Primum igitur quod requiritur in regente est ordinatio statutorum ut p sapientiam iusta statuta et leges ordinet. Et. 2°. In omni sapiēti dispositio legis et lucri. Abest ut homini nequa statuta leges sint. Ideo ydoneitas ad regendum primo et p̄ncipaliter fit per ordinationem statutorum rationabilem et discretam. Secundum quod requiritur in regente ē obtemperatio subditorum. Reges enī potencia ppria stabiliunt. Et benivolentia subditorum. Reges in scripturis dicit. Et. Lex cepit vnam ciuitatē que sepe rebellauit. Eandem Aristo. sapiens dicit. Erat bonum q̄ eam muro faceret circumiungere vel munire. Et ut ibi videtur eidem. Quia corda Altiora sunt corda hominum quā cuncta lapidum. ideo edificatio dei de cordibus eorum tuorum quia corda hominum usq; ad celum ascendunt. alis eam tenē nō potius ullo modo Talis dominator fuit Iulius cesar. qui tñ huit corda hominum q̄ suo tpe nō induxit nouitas. Unde quilibet ante mortem desiderabat q̄ ipe ideo sic testabantur &c. ¶Tertium in quod requiritur in regente est diuulgatio triumphorum. Hoc enī singulariter magnificat principē et se

hostibus tribulem reddit maxime qui trahi sunt. Unde postea hita triumpho de duobus regibus amorreorum hitantes jericho statim ammisserunt eor. Quartu qd requiritur in regente est reconciliatio trisgressorum vt. s. principes clemencia & benignitate resplendeat pro loco et temporibus trisgressoribus indulgendo Hoc etiam indicat natura qr quito debilior tanto vindicatior & quito potencior tanto prior exm de leone & catulo. Quinto & ultimo requiritur numer. Hic quero an liceitum sit principi bellare et q non sit licitu probatur auctē ppi dicentis ad Mathei. xxvj°. Omnis qui acceperit gladiu gladio peribit. Sed tho. 2ae. q. xl. arto primo dicit q ut bellum sit licitu tria sunt primarie media vis auctis principis justa causa et intencio recta. Non enim licet effundere sanguinem. Hanc quidem et eius determinacionem vide infra prima pte. xxxiij. prosequendo propria. B. pgmē.

·A· iiij· Postea tractatum principale videndum restat. Finis sit libri titulus. Sui quidem titulus est. Incipit ethica Cathonis. Catho enim grece sapiens latine dicitur. Unde incipit liber Cathonis. i. sapientie. Tullius in officiis in prohemio. Cum demonstrare gratie comendans ait quia credibilem illi natura tribuit gratitudinem. Intencio igitur Cathonis siue huius opusculi auctoris est tractare de. iiij. or vitutibus cardinalibus principaliter et etiam de decem vitutibus moralibus quidem quasi de decem columpnis siue de decem postibus quibus tronus regis nostri celestis coboratur. Cardinales aut vitutes dicuntur a cardine hostii quia sicut ostium volubiliter in cardine vertitur ita homo iusta versari debet in istis virtutibus ut fiat fructuosa et vituosa. Intendit igitur auctor iste vnumquemq; pstigniat vitutibus sub psona filii bimoli ac studiose informare ptilitatis hujus libri et ingressu mouet & pdictarū vitutū electio. Verum quia finis sapientis finium nil fit vtilius in hac vita hominibus sapiē viij°. et vt vitutes spāliter versari debeant studium nrm et doctrina pripue cum sit doctrina et studio vitus vix vl' nullus hri possit vt Seneca dicit. Et primum opus vtutum sit vilibat. sit docere. Doctus enim cum humilitate vult docere. cum labore quis et cum amore hri. nec alii vl' docere vl' quere ut hri possit. Ideo in pmio opusculo ep̄i michi auxiliante vitute primo tam de cardinalibus quā de moralibus breuiter tractabit in genere ac etiam de effectibus eorum. Secundo de theologicis. Deinde de vitus pdictis vitutibus oppositis in ordinem tui et interpalarum sin q lector prudens infra septis opusculi ostiorietibus locis ubi adibit facili pstruere potit & vale

bit. Unde pro ipsarum vtutu adipiscenda informacione. iiij. or principalit occurrit investigandi. Et primo. v. qr vtutu pdictarū acquisicione aliqua utilia consequitur et que & qst. Secundo. Opportunum fuit ut vitutes cardinales ponerentur. Tercio. v. morales ac species earundem cum eisdem annexis sufficienter declarentur. Quarto q dicte vitutes cardinales. iiij. or fluminibus paradisi et eius appriate assimilentur ac equiparentur.

·A· v· Circa primum est sciendum q p ac quisicionem vtutum pdictarum quo ad vtrumq; hominem utilia multa consequitur. Nam primo quo ad melioremhominem. s. animā pdicte vtutes animā reddit quadratam & stabilem. Figura enim quadrata undiq; stabilis & et firma. Prudencia animam tenet in virtute vtili ne ignorancia erroreem vl' curiositatem recedat ab ea. Temperancia vo tenet eam in mri te ne per superfluitatem vl' diminucionem ab ea recedat. Fortitudo aut tenet eam in quadam equalitate ne adversitas eam deviat. Justicia uo tenet eandem in proximi utilitate ut ei non noceat & potius utilitas eius intendat. Tercio. iiij. or vtutes motus principales animi dirigunt. Prudencia enim dirigit actum rationabiliter qui est discernere inter bonum & malum vl' inter duo bona quod melius est vl' inter duo mala qd maius malum est. Temperancia vo dirigit actū concupiscibilis qui est velle bonum & delectabile. Fortitudo aut actum irascibilis qui est aggredi animo et sustinere qd est difficile ad sustinendum. Iste igitur vtutes actus principales tres vires animi dirigunt quitu ad se. Sed justicia actus illos dirigit respectu proximi. Ipsa enim metuit omnes vires sicut dicit glo. vsti super genesi. c°. Quarto de officiis pdictarum vtutum restat videndum. Notandu & q prudencia lumen retis preferat. Temperancia vo pficit animam respectu eius quod infra nos est. Fortitudo respectu eius quod iuxta vl' supra nos est. s. rectitudi dei vl' proximi. Item prudencia eligit quod agendum est. Temperancia cauet ne quid nimis. Fortitudo ne quid parum. Justicia opus ordinat ad debitum finem. De hijs etiam Augus. Prudentia est eligere quod diligendum est. Fortitudo nullis malis molestis. Temperancia nullis illecebris. Justicia nulla superbia. Insuper hec vtutes ps Macrobius dicit quisq; politice quisq; purgatorie quisq; purgati animi. quisq; exemplares. Primas docet Catho in prohemio. Secundas in epistola. Tercias in tantum. Quartas in deo ipsum. Politice namq; dicit. sin q regulas humana nutum quo ad opa exteriora & ep et pugnat contra vicia & hoc modo sunt in

rpientiu ꝓpurgatorie dñr ſcdm qđ iam ſunt in victoria mortiu· et reſpicit ut eſt dictum ꝓmum extrinſeca et ꝓmum intrinſeca ⁊ ſic eſt ꝓfectiuum· ꝓpurgati animi dñr qñ iam de ruetis uicijs poſſor uirtutu quieſcit circa ſurgentibꝫ primis motibꝫ et ſcor modo ꝓpriet ad ꝓfectos exemplares dñr qñ iu mẽte dna quieſcit Nam vdee uirtutu in deo ſit ⁊ ipe oim rerũ eſt exemplar. Vl' alr accipi valent hee uirtutes vtꝫ q' polluite dñr mules qua ſouemut illiꝫ qui reipublicã cum roe gubnat ꝓpurgatorie conveniut illiꝫ qui ꝓpoſuerut ſe a negotijs ſtrarijs ſequestrare et vitam duce ĩnocentem Bo conuemut illiꝫ qui omia poſtponẽtes in celeſtiu conuſacõe eo templantur· Quarto in ſolo deo conſiſtunt Et ideo exemplares dñr qr rete uirtutes illas omitari tenent ⁊ ꝓne igitur uirtutes molliuit primũ ⁊ auferut ⁊ obliuiſcũt ĩu· et hl nephas e ndiare primu Inſup etiam per acquiſitoũ uirtutu ꝓdictaꝝ duo conſeqñt bona ꝓmo quia in bonis eoꝝ inſtruũt ⁊ o contra uitia potenter armant ⁊ ꝓmũ fit duplr quia informamur quo ad nos ꝓ ꝓdentiam et quo ad ꝓmum ꝓ iuſtitia· Tertia fit duplr quia armamur in proſperis ꝓ temperantia et in adiſis ꝓ fortitudinem Unde Aug⁹ in retrõnẽdatione ſanctu uirtutu· ait ſp ꝓdentia e in ꝓtrahendis inſidijs· Iuſtia in ſubueniẽdis in neceſſitatibꝫ fortitudo in pſeuerãdis moleſtijs Temperantia in no extendẽdis delectationibꝫ ꝓpijs Iſte aut uirtutes ĩuit ſuos ꝓfectiones gradus ſm qđ eas aliter poſſident ĩmpientes· aliter profectes et aliter ꝓfecti Ideo etia q⁹ libet ſanctus cardinalis hẽt duos oculos principales qui nõ dñt a regentibꝫ ignorari· Nam ipa iuſtitia hẽt diſcretionem et rectitudinẽ· ꝓdentia ad vigilantiam et cautelam· fortitudo uo constantia ⁊ magnanimitatẽ· temperantia q⁹ continentiam ⁊ abſtinentia· Iſte ſunt iiij⁹ uirtutes que fulgent in capite iuſti quaſi corona de lapide pcioſo· Hee quidem dñt in q⁹libet ſancte ſic collocari ſcr· Vt ſit in pte anteriori collocet iuſtitia· quia nõ e niſi de ctis audiendũ et faciendum· In poſteriori pte prudentia qui in dubijs eſt conſilijs habendis· In dextra temperantia ẽ ponenda quia cauendũ eſt ne diſſolutionis proſpis patiat· ſortitudo uo in ſiniſtra locet· quia in adiſis cauendũ eſt diligentiſſime ne conſtantia ꝓ triſtitia ſubintret· ꝓ ſic exemplares igitur uirtutes uitia expientur· et retinetur noxia· ⁊ ſalutaria conſeqñt· Deus em ſuperbis reſiſtit· humilibꝫ aũ dat gratiam qua neo

niſi humilis ꝓmoueatur Noſcat etia prudes q⁹ quilibꝫ uirtutes tam theologice qñ cardinales quibus uita humana regitur q̃ uirtute ſit ꝓ informatem gratiam· ponit tñ informes fieri ꝓculpam et iterũ reformari ꝓ gr̃m primam adueniẽte gra· que e habituũ virtutũ origo finis et forma De hac matia ſola caritas excipit que informis ee nõ potit ſicut cete uirtutes cu ipa ſit uirtutu forma· Nam cu habitus aliarũ uirtutũ heatur ſine gra et caritate in quibꝫ conſiſtit uirtutum uita tuc ſunt informes tũ aut gra ſuſcipiẽtis tuc formatꝫ et decorant ac deo acceptables fiunt Unde uirtutes informes ſunt ſicut colores in tenebꝫ et ſicut carbones extincti· et ſicut ramus arboris aridi· et ſicut ale auis mortue ⁊ ſicut aurũ obſcuratũ· et ſicut gẽme conciſe in ſplites· Et conciſe uirtutes formate ſunt colores in luce uiſibles quidẽ aſpectu complacentes· et ſicut carbones ardentes ⁊ ſicut ramus vrentes et ſicut aurũ fulgens et ſic gẽme ornant aureũ decorantes Dna aut uirtutu theologicarũ et cardinaliu talis ee dinoſcit· qa uirtutes theologice mouet in finẽ· Sed cardinales mouet ad ea que ſunt ad finẽ· Itẽ theologicarũ uirtutu obiectu eſt deus Sed cardinaliu uirtutu finis eſt ipe deꝰ et no obectu ꝓpre· Itẽ theoc uirtutes habitus ꝓ infuſionem cardinales uo ꝓ acquiſitoũ· Itẽ uirtutes theologice mouet ad opa ex roĩbꝫ ſuptis a lure diuio cardinales uo a lure uali· Itẽ in theoc uirtutibꝫ ſic eſt qr̃ hitus gñrat actus Sed in cardinalibꝫ e conuſo qr ibi actꝰ generat habitus ſm qđ dicit phus Actuales igr̃ ſunt actus tales ſunt habitꝫ· Dicendũ e qp opo

Circa ſecundum tuũ fuit qp uirtutes cardinales ponentur· qđ pot taliter ꝓſuaderi· Videtur em̃ eſt ad rectificandum potentiam aiam contra obliquitatẽ et ad vigorandũ contra difficultatẽ· facit em̃ põm rectum et vigoratu· Et quia contingit homines ordinari ad deu· ad ꝓmum ⁊ ad ſeipm· Et in his eisdem pot obliquari et impediri· Indeo ñ tñ indiget habitib⁹ ipm regulantibꝫ et vigorantibꝫ prout tendit in deũ tuq⁹ ſunt habitꝫ uirtutũ theoc Sed indiget habitibꝫ ipm vigoratibꝫ et regulantibꝫ prout ordinatur ad proxmũ ⁊ ad ſeipm· tales ſunt habitꝫ virtutũ cardinaliu· Dicut em̃ pter ꝓcepta pe tabule que directe ordinat in deũ uite ſunt pone ꝓcepta ſc tabule que ordinat ad ꝓmum Dicit ex pte iſta ẽ intelligendum· Et dicendũ

Circa tertium· qp phus põit finẽ ſi ethicoꝝ pter pdentia ⁊ iuſticiam

pont et enuat decem uirtutes morales. Videl
fortitudinem. Quam bonā ēbilitatem
Temperantiam possumus appellare. Sut ista
honorus actiuā mvmus·xij· uirtutes t sūt
Magnanimitatem medietates que nō habēt
Iuxialitatem fieri nisi cū ea que sunt in
Liberalitatem. libitate nrā in quibus decet
Magnificentiā nos ponē mediete. aut equa
Mansuetudinē. litatē. aut rectitudines. hui⁹
Affabilitatem aut sunt tres. s. rōnes. passi
Eutropoliam ones. et opacōnes. exteiores
equate t mēsurate. Secdm igitur q̄ hēmg
rōnes rectas sumūtur prudentia. prout hēmg
opacōnes equatas sumit iustia. prout hēmg
passiones moditas hēmus decem alias uirtutes
exītes in appetitu alr t alr. Alia etiam ētutu
diuisio sic sumi potest. Nam oīs uirtus mo
ralis tendit in bonū rōnis. Intendē autem
in bonū rōnis pot esse triplr. Vel' quia hoc
bonū pficit vl' ipm effici vl' quia conseruat
et custodit. pficit ipm. Iustia bo⁹
cōmune efficit. Alie uirtutes ipm custodiut et
conseruat. Dicitur igitur q̄ uirtus vl' rēti
ficat rōnes et est rōnis pfectiua et sic est pru
dentia. Vel adequat opacōnes et sic est iustia
vl' adequat passiones et sic ē tpantia vl' for
titudo. Nam passiones insurgunt ex alīs et
alīs obiectis. Dicat igitur q̄ passiones insur
gūt aut ex bono aut ex malo. Si ex malo.
Vel ex futuro ul' ex pīti. Si ex futuro sic fit
in nobis timor aut audacia. Timor cum id
refugimg. Audacia cū id aggdimur. Et inter
has passiones est uirtus. s. fortitudo. Est igitur
fortitudo medietas quedam timoris et audā
cie in irascibili. quia timor et audacia in iras
cibili sunt ee. Si uō huiusmodi passiones ori
untur ex mali pīti quod quidem iam nob illa
tum est. Aut insurgūg ad puniendū. sic est
ira. Aut a punitōe defimg sic ē timiditas.
Medium est horū mansuetudo in irascibili. Que si
sunt uirtutes que mediat passiones que ori
untur ex malo exītes in irasci. ut fortitudo et
passiones ortas ex malo futuro. Et mansue
tū passiones ortas ex malo pīti. Si autem
sumātur uirtutes tū passiones que oriūt ex bo
no tunc distinguendū est de ipso bono quia qdā
ē bonū hois in se et quoddam in ordine ad
alios. Bonū homis in se est triplex. quia qdā
dam ē delectabile. quoddā utile et quoddā hones
tū. Delectabile ut cibi et potus. Utile ut pecunia
honestū ut honor. Circa passiones ortas ex
bono delectabili ē tempantia. Circa utile sūt
due uirtutes. s. liberalitas et magnificentia. Circa
honestum sunt etiā due. s. magnanimitas t ho
noris amatiua. Circa passiones que oriūt
ex bono pro ut contrarium horum alius sunt tes
uirtutes. Nam in alīs contrarium in uobis et fitis

Et ista deseruiunt nobis ad tū. et sm hoc sunt
tres uirtutes. s. ueritas affabilitas et eutropolia
Veritas habet duo extrema tractatiuam t uproc
sim. Affabilis nō est adulator nec distolus. si
Eutropolis non agrestis nec hystrio. Circa
etiam annexātur uirtuti ut sint bone dispos
tiones ad uirtutem sicut eubulia que est bene
consiliatiua. Circa pseueramia p quā homo
non cadit etiam si temptat. Et continentia
p quā homo ē fortis contra passiones et nō re
dit passionē sed rōnī et hec duc confuat uir
tutē. Sunt etiam quedā alia supra uirtutem
sicut uirtus heroica et supposita. Nam sicut ali
qui sunt quasi bestie t sunt mali ultra mo⁹
hūanū. Sic sunt aliqui diuini ultra modu
consuetum hois. Passiones quedam impellūt
nos ad malū ut passiones concupiscibiles. qdā
retrahūt nos a malo ut passiones irascibiles
Circa passiones sūt uirtutem aliqua hītē. ne
passiones nos impellant ad id quod rō uetat
Et oportet dare aliquas uenos retrahat ab
eo quod ratio dictat. Omīs igitur uirtus vl' rēti
ficat ratiōēs ul' equat opacōnes ul' moderat
passiones p hmōi fuerit prudentia. z iustia.
z tempantia et fortitudo.

Visis supra sūmarie de ptibus
tis uirtutibus cum quibusdam spēbus ea
rundē in quodā grāli. Nunc consequēs utile
puto et rectum tū p̄dictas uirtutes magnānimi spe
tiali procedē. Earū effectibus singlarit declarā
do. Ut etiam tū easdem plenius indagare. Ad
est Sciendū q̄ sicut supra dctum est. q̄ ex pre
dictis uirtutibus aliqne sunt que respiciūt bona
in se vl' bona in ordine ad alios. Bona autē
in se vl' sunt utilia vl' honesta. Circa bona ho
nesta est duplex uirtus. s. Magnanimitas t hōis
amatiua. Circa magnanimitatē que tū magnos
hōneres vsatur primo ē resistendū. Nam
tū magnos honores quis potest se hīe tripliciter
vel quia deficit sicut pusillanimis. vel quia
superhabundat sicut psumptuosus. quia decet
se hīe sicut magnanimus. Quidam uō sunt ap
ti ad magna extenda si quadā pusillanimitate
subtraherent se et hī uocant pusillanimes. Alii
nitentur se ad ea que extere nō pnt. et tales
sunt psumptuosi et fumosi. Alii tenet men
et aggdiuntur ea que complē pnt t hī magni
mi sunt et uirtuosi. Est igo magnanimitas me
dietas quedam inter pusillanimitatē et psumptōm
Magnanimitas igitur consistit ut dctum est tū
magnos honores diuitias principatus t tū fortu
nia et tū infortunia. sed principalr est tū hono
res consequiter uō tū alia. quare magnanimus
bn t conuenīter se hīt tū oīa. quia ipē ē bon
tetragonus qui nūq̄ deuitur. Dicit magna
nimus neq̄ fortunis neq̄ diffortunis deuiari pt
vl' extolli. Ratio quia pmū appriat exteriora

·B· ·C· ·D· ·vl· viij·

bona. Pusillanimis autē infortunijs statim
tumescit et in infortunijs statim deijcitur.
Ratio quia mms appetit exteriora bona vnde
nescit fre fortunas ꝓsperitates et effectē mḡ
nimitate sunt. Sex. ꝓmo quia nō exponit
se periculis nisi pro magnis negotijs expli
candis. 2o quia pcinui est retributiuus
3o quia pauorū est opatiuꝰ quia solum
tē magna negotia opatur. 4o. quia ē ma
nifestus oditor et amator. 5o quia non
curat laudari. nec q̄ aliqui uituperentur.
6o. quia nō est plangitiuus nec etiam dep
catiuus quia parū appetit ista bona exti
ra ut ōtin ē. ¶ De honorib amatiua sb
sequēter restat agr. Hec uirtus consistit ī
amando honores. Sed cū hec est frienda
q̄ honorū amatores aliqñ laudant. aliq̄
uituperant. Ideo. x. ethicoꝝ dicit pbus. Vitu
pant magnātes de honore et sp̄bos. ambi
tiosos. et uituperant nō curantes de honōe
.i. de ope digno honore. Curiales go de hōre
uno est laudabile alio uō modo ē laudable.
Est autē uirtus duplex cū honores. Una
est que dr magnanimitas et hec cū magno
honore tendit. Alia est que est cū medio
cres. et hec est honoris amatiua. Quadē uō
sunt opa magnanimitē. aliaꝝ uirtutū. Ex. n.
fortis facit opa fortia et delectatur in eis
fortis dr. Sed si magnanimis facit ea. que
magno honore sunt digna magnanimis est
Certa bona eria utilia est duplex utilis. s.
liberalitas et magnificentia. Consistit at
liberalitas in recto usu pecunie. Ad rectum
vō usum pecunie tria requrunt. ꝓmo ut
homo nō attingat unde nō debet. 2o q̄ ac
piat unde debet. non debet acupe aliena.
sed de possessionibz suis. et debet dare nō hosti
bus nec ribaldis. Si em aliena capiat nō
erit liberalis ꝑ illiberalis quia sm phm. Vsu
rarij. lenones. et aleatores et mortuorum
spoliatores libērales non sunt. et attingunt
unde nō debent. s. ab amicis quibus debet
bñ facere. In expendendo autē principaliꝰ con
sistit liberalitas. quia enim aut in ppriis reddi
tus custodiendo et nō attingendo aliena ra
tio hui⁹ ē. quia ubicūq; contingit deficere
et sp̄habundare ibi oꝝ ututem media pone
Sed cū sumptu et expensis contingit defi
cere et sp̄habundare ido ⁊. Deficere facit ava
ritia. prodigalitas facit habundare. Oportz
igit ututem liberalitē media ponere que
reprimit auaritia ⁊ modit prodigalitates
sicut fortitudo reprimit timores et moderat au

Q Circa de liberalitate ꝑ dacias

restat dm de magnificentia. Dicit
em liberalitas ē cū mediocres sumptus. Dic
magnificentia ē cū magnos sumptu. Unde

et si dues facit expensas ꝓportionatas sub
diuitijs dicitur facere sumptu mediocres. Et
pauꝑ facies sumptus ꝓportionatos sub facul
tatib⁹ dicitur facere sumptu mediocres. Patet
igitur q̄ sumptus sumit ꝓ comparatione ad
facultatē ⁊ diuitias facientē magnificentia
ḡo est cū magnos sumptus in magnis ope
ribus. Vñ quia in magnis opibus contin
git deficere sicut faciunt ꝑuisici. Et contingit
sp̄habundare quod faciunt conspectores pō
portz ututem mediam ponere. s. magnu
ficentia. que ē media inter puisitemam
et consumpcōm. Habet aut esse magnifica
tia cū quatuor magna. Una magnifica
tia dicitur a magno ope quia habet cē cū
opa que ad dīm cultum ꝓtinet sicut templa
et cetera. Est cū illa que ꝓtinet ad cōmunitatē et ad honorādas magnas ꝑsonas
et in hijs que ꝓtinet ad ꝓpm magnificum
ꝓ totam uitam suā sicut sunt nuptie vel
militia uel aliquod edificiū. Et ni iste faciat
sumptu decētes. Condiciones ⁊ circumstantie ꝓpter (B.
magnificū sunt. Sex. ꝓmo quia cognoscit
quita debet expendere in magno ope quia
ipē intelligens ē ⁊ sciens. Secūda quia
facit magnū nō ꝓp vanam gloriam ꝑ boni
tatem. 3o quia magna facit ⁊ ꝓmpte
et delectabiliter. nō cum dolore vel ⁊stitia sicut
puisicus. 4o quarto quia considerat qualiter
faciat magnū opus nō quēlibet experiendo. 5o.
quia ē excellenter liberalis. Unde quia
magnificentia est quida ornatus liberalitatis
Sexto quia de equalibus sumptibus facit ma
ora q̄m puisicus qui magnū ꝓdit pro mo
dico. Unde proūbialiter dicitur q̄ auarus plus
expendit q̄m largus vel liberalis. Condiciones
cōtrio puisici sunt. Sex sm phm. iiij. ethi
corū. ꝓma quia in omibus deficit. 2a pro
pter magnū bonū ꝓdit. 3o. quia tardat.
4 quarta quia non respicit quomō sumptus
faciat. 5a quo pacto expendat. 6a quia
facit cū dolore ⁊ ⁊stitia. Sexto quia uidet
sibi q̄ plus faciat q̄m licet. ꝓpter hoc non decet
ꝓbum virum puisicum cē quia puisicus in
est uiralis semper. De quita vicio de mīali

Sequitur

tate que sm phm dicitur
omis virtus. Dicit em Justitia legalis
que est omis utus habet se ad implecōnem
legis. Dicit curialitas se habet ad nobilitatem
morū. Ratio quia nobilitatem moz̄ det cō
mitari omes utus. Circa qd sciendum e
q̄ curialitas est quasi idem qd nobilitas mo
rū. de hac nichil ad ꝓsens quia latius dicet
misa in 2a ꝑte prohemiali. s. cxcvj. quum
ripit moz̄ nobilitas. In quo prosequit de
triplici nobilitate. s. spūali. naturali. et ciui
li. Et ibi ꝓlemissime de uitia nobilitatis

Ritum vo ad pñs spectat sufficit de hac ytute concludé qp sicut legal' quic est iustia est oñib ytus ex eo qp facit actu oñm ytute Sic rurialitas que dr a curia· que quide curia ē magna domg nobiliu qñtu ad mores quac rurialitas ē oñm ytus quia facit actum oñm ytute Quod sic probatur qa ille qui rurialis est liberalis est qz pmptc tbuit· et est magnificus quia magnos sūptus facit in magnis opibus· et est tempatg quia nulli murmiat nec in filiabg nec iuxoribg Est etiam affabilis quia ex eos hilari vltu recipit Et fortis quia actem ppter nobilitatē nō dimittit Et uti breuit me expediam· rurialitas est oñis ytus qz facit actum oñm ytute· Ideo decet oñes hoies ee libales sicut decet omem homez ee ytuo.

A. z. Sequit de dcta· s· de Mansuetudine· Postqñ visum est de virtutibg respicietibz exteriora bona Subsequiter dm est de respicietibg exteriora mala Huiusmoi aut ytus est mansuedo Que qz est contra iras et irascibilitates quod sic probatur· Ubicumqz contingit defice et superhabundáe conuenit ytutem media ponē· Sed in appetendo vindictam contingit deficere et superhabundáe ergo &c· Virtus autē ista ē s· mansuetudo que repimit irascibilitates et moderat iras Qui aliqui excedut in appetendo punitom et aliqui deficiut· In hoc go dēmg appetē quod ratio dictat &c·

Sequit· de septima scz Affabilitate· Expedito de virtutibg respicientibg bona et mala in se Restat dm de ytutibg respicētibg bonū ut cum aliis conuiuamus Conuiuamus aut cum aliis ibis et opibus· Verba autē et opa desiuiut nobis qñtum ad tā· Primo sm ad affabilitatem vl' amicabilitatē 2o qñtu ad vitatem· 3o qñtum ad iocunditate vel iocundas delectacōes· Et qua sicut dictum est supra Ubicumqz contingit superhabundáe et deficē oz ytutem media ponē Ergo in his tribz contingit superhabundáe et deficē &c· Desiuiut aut nobis verba primo ad affabilitatem vl' amicabilitatē que consistit in honorando et recipiendo amicū et in quinado In hoc aut contingit deficē et superhabundáe Superhabundat aut in hoc adulatores et placidi qua omia dicta et aliozz facta cōmendāt Deficiut aut discoli et litigiosi· Primum aut· s· adulatores et blanditores superhabundat inde laudando· Alii· s· discoli et litigiosi superhabūdat in contristando· Affabiles et amicabiles medium tenēt· Unde amicabiles imo reprimē blandicias et litigia moderatē· Istum desiuiut nobis verba et opa qñtum ad ytutem· Veritas at ē ytus p quam aliquis est aptus et manifestus et ostendit se talem qualis est Hec virtus hz duo extrema· Primū est iactantia qua homo dicit maiora de se qñ sint· Aliud vocatur yronia qñ multo minora dicit qñ sint et qñ retog nostantur in se ee· Medium aut est veritas que hz repimere iactantias et moderate contemptibilitē· tu semp est declinādū in mig s'm primum pp onerosas sup habundātias Homo enim tuū naliter afficitur ad pprium bonū qp vult semp ppria bona maiora ee qñ sint Et ido magne pdentie ē cognoscē se ipm Et stare qp ppria bona extimat minora qñ sint Et hoc ē quod pulchre dicit Biharday Prude o homo tempm cognoscē quia multo melior es qñ st te negligēto cognoscēs cursus syderum mores herbarum· complexiones hoim et naturas aialiū· De octava· s· eutropolia sew

Sequit· bona comisatiō que ultima in ordine collocat· de hac etia videndum ē Hec cū virtus in ludis et iocis consistit Nobis etia desiuiut verba et opa pro ut ni alys contingit qñtū ad iocosas delectacōes· Et quia in iocis et ludis contingit superhabundáe et deficē ideo oz ytute mediam ponē Hec aut ytus ut dicti ē Eutpolia nūcupat quod idem est quod bona comisatio Hec aut ytus habet duo extrema· qa aliqui superhabundāt in ludo et hyperbolizant hystriones quia omia dicta et facta aliorū trahē volunt ad risum et cachinnū Aliud extimū est in deficiendo et hyperbolizant agrestes et hyspidi quia de nullo volunt solaciari· Quo simt solaciantibg onerosi· Medium est eutropolia que recipit solacia honesta s'm quod oz et ut oportz· De materia ludorū latissime dicetur mstra in z· prohemio eyd· s· qui inscribit Ad postremo loco residet que ludis iocis presidet thea trica vocata· Dicendum qp Auctor in

Quarta qstum tendit de iiij or pñtis materiis virtutibz tractāe specialiter Ac etiam disponē principalē de eisdem· Merito opus suū in iiij or partes diuisit ad instar paradysi fontis qui in e· fluuia diuidit qd scribit Ezech· z· et trisumptiē xcv· dis· c· i· Circa pmm ergo p que fluia ppie ytutes pmisse designātur· Unde glo· sup id genesis z· ca· fluuius egrediebat de loco voluptatis ad irrigandum· Nam de situ paradysi terrestris seu deliciarū sūt doctores de quo eyciuntur iiij or fluia mysticā septa tria mala inestimabilem irrigantia sex inestimabiles condicōes fore· Nam primo dr qp hic paradysus est in loco secto situato· 2o qp est in loco alto fundatus· 3o qp est in loco tranquillo temperato· 4o qp ē in loco lucido collocato· 5o qp est in loco medio ordinato· 6o qp ē in loco secundo aplicato·

Primo namq; paradisus deliciarū dicitur in loco sacro situatus ex eo q; illuc homo ad illud accedere potest. Unde Aug⁹. viii. super gen. aut. Credendū est q; locus ipe paradisi a cogitatione hoim remotissimus est, et est ratio quia creditur q; longissimum sit spatium terre a mari. Vel dicat magr hystoriaz inter ipm et mem habitabilem. Nam de toto ambitu terrarū ut tradit Boetius 2o de consola. quarta pars vix cognita est hoibus. Si dicas quomodo log ie incognitus hoibus cum a fonte qui est in medio illius predicti. iiii. or fluuia. queunt dici Gen. 2o. Ambulat p mare habitabilem quod hoēs missi p hoc ad illum accedere. Videt Augustinus ubi supra et est etiam dictū magri hystoriaz. Quattuor fluuia alibi subintrant mare et post tractus plurimarū regionū alibi locis erumpunt ubi tamen in suis fontibus nota esse prohibent. Nam gangres ut dicit nre hystoriaz dicit nasci i loco tantum si monte. Hydaspes uo non procul ab acheloante. Tigris et Eufrathes in armenia. Unde Boe⁹. 4. de consol. Tigris et eufrates uno se fonte resoluunt captis achademie scopulis p hoc ergo fluuia nulla hic esse possūt paradisi deliciaz cognitorum aut noticia. De hoc etiam dr in canone qlx xl. dis. Quod paradisus deliciaz est in loco alto fundatus ubi fm quosdam doctores theologorū. Aer triplex hz interstitium viz in fimum ubi aues volitant in quo crescit impetus ventorū et nubiū. Medium in quo fiunt impressiones vaporū et grandinū a sub. Supremum in quo nec aues nec venti nec nubes nec huiusmodi repunt vapores. Totus aut paradisi terrestris est tam altus et transcendens infimum et medium aerem quod usq; ad supremum. Unde dicitur in hystoriis q; est adeo altus q; usq; ad lunarem globum attingat. Hinc est q; quinus aque diluuii fuerunt xv. cubitis omnes montes qui sub celo sunt altiores ut dicit gen. vii. tm ut dicit mr hystoriaz usque ibi no pueniret illuc. s. ad paradisum. 5o. paradisus deliciarū est in loco tranquillo terminato. Non enim sunt ille turbationes aeris. et ventorū impetus nec etiam alienitemperies propter ipius altitudinem ad quā no aspirant aeris turbationes. Decs non est mirum quia pro ut dicit Isidorus papias et Augustinus in pri⁹. sup gen. ad lram. Olimpus etiam mons macedonie est tante altitudinis ut ibi tranquille nec ventus sentiat nec nubes ambulent quia excedit im aerem humidum in quo aues celi volitant. qd ab eis pditum est qui solebant nostro quoq; sacrificio tam mediatum montem ascendere et aliquas notas in pulue scribebant quas alio anno inue-

tas inuenirent quod no posset fi si loco ille ventis aut pluuijs impetetur. Unde tanta est tenuitas illius aeris ut nemo posset ibi spirare nec ena ibi missa cum spongijs aqua plena sub naribus ad grossiorem aerem attrahendū. Sed d. Quomodo ergo homo potuisset ibi unq; ubi est tanto maior subtilitas aeris quanto altior est olimpo. Vno q; alia ratio reformat pactum. Nam in statu gre et innocentie homo purior uidisset aerem puriorem. Quarto paradisus terrestris est in loco lucido. Non enim lux illius paradisi creditur talis qualis est lux huius mee habitabilis. Sed valde maior est et est ratio quia quanto altior est omni tra tanto magis appropinquat corpori solari. Et p consequens tanto plus illuminatur sicut magis illuminatur aer in nocte qui est ppe luminaria quam qui longe. Item aer ibi est purissimus propter sui altitudinem ab omni vaporū grossitie et p ons tanto maioris luminis susceptiuus. Sin nra enim habitabilis claritas solis non habet tantam potentiam et virtutem pp uaporis pmixtionem. Item lux in ea sitū excellentissima altitudine est dicta⁹ mor. Sicut uidemus q; montibus notabilibus huius nre habitabilis citius oritur sol et tardius occidit quia vallibus. Non fertur q; est quidam notabil' mons qui tante est magnitudinis et altitudis q; in tertia nocte cōmorantes per multas horas citius uident solem oriri et per multos tardius occidere quam illi qui habitant in radice montis illius. Propter quod cū paradisus terrestris eminentissimus sit omnium terrarū lux ibi continua est. nec interrumpit nulla nocte. De quo sic ait Damascenus. Plantauit paradisum deus in oriente eden omnium tra excelsior postea tempestate et tempestate nimis aere circumfulgens. luce repletus pulchritudinis omnimode. Scito paradisus terrestris est in loco medio ordinatus. Nam creditur esse situs sub equinoctiali circulo. Equinoctialis aut circulus seu equator diuidit spam in duo media. quorū una est septentionalis. Una meridiana. Pars aut sub eo sita recte mundi pars post dicti media et ibi est paradisus. 6o. terrestris paradisus est in loco fertili oppulentate et deliciis plenus. Gen. 2o. ta. Produxit dns omne lignum pulchrum uisu et ad uescendum suaue lignum etiam uite in medio paradisi. Damascenus enim habet in eden plantationis gaudium et plantationis omnimode promptuarium eden i. voluptas. Hec de nimia paradisi. De isto paradiso tractatus in canonibus sacris dicit in canone i. d. xl. dis. et in canone quilibet et. c. Adam eadem dis. Et de pe. dis. nimia et in dis. Addam. Dicit. iiii. or flumina paradisum irrigant quia dum hys

Addiō

quatuor ūtutibꝫ cor inſigitur ab omi de
ſideriorū tarnaliū eſtu tenpatur· Hoc autē
tuꝫ fieri dicitur cum rectitudo hūane uite
a regula diuie legis nō diſcordat per quā
etiam nobiſ diuina uoluntatē manifeſtat
Hec iuſtp quadruꝑ ūtute meuſ nra rrti
gatur ⁊ reformari dr· Cum videlicet
Cognitiua reddit ſapientē
Appetitiua tenpantem·:·
Interpretatiua eloqūtem ⁊·:
Operatiua reddit fructifīātē
Sedm hꝰ· iiij·or
fons iſte ī· q·or
capita diuidit
tr vnūqdq; il
lorū tripitum ꝑmo noīe ⁊ ſbi conſono appl'
latur· Hec autē quadruplex ūtus rrtigatꝫ
ſit ꝑ gram ſpūs ſancti quadriformem· media
nte fide operatiua ꝑ dilcōm· fides em opās
p dilcōm animā coniūgit ſuo pn̄o· Hoc eſt
qd Johīs· viij·o ſcribitur· Qui credit in me
dicit ſcʔptura flumīa de eiꝰ ventre fluent aq
uue· ꝑmo ꝙ dico q hec ame quadruꝑ ūtꝫ
p quadruꝑ ſpūs ſti gratia rrtigatur cū
cognitiua reddit ſapientē quod competit ꝑmo
fluuio qui dr· phīſon qui interpʔatr· oris mu
tatiō· Sapīa em̄ infuſa in hoīe facit oris
mutatōm qui per ipam gram cor illuminatur
et illum loqui facit celeſtia et ūtuoſa q̄ loq̄
conſueuit terrena turpia ac etiā nīhonesta
Ad hanc cognitiua ſapientem informat
autor diſciplīn cū in pma ꝑtem· ·ij·o· ꝓcep
dicit Vtutem ꝑma· Contra hui mordīa
tū loqūdi modū freni adhibet modeſtia que
e virg rumlg ·ij· fluminis ꝑadiſi vicꝫ tpam
que dictis mordinatꝫ ſpāliter conſiſtit· Et hoc
e tacobꝰ in epla ſua capitlo ꝑmo in fine mē
uidetur q̄ ſtatim poſt ūtutem religionis q̄ im
mete ordinatur ad ꝙpī ſubuenīdū ordinatꝫ
modeſtiam lingue· d·· Di quis autē putat ſe
religioſum non refrenās lingua ſuam ſꝫ
ſeducens cor ſuū huiꝰ vana e religio trans
ſumptē in ramon in loco· v· q· iiij· Secūdo
Hec ame quadruꝑ ūtus p quadruplicem
ſpūm ſancti gram rrtigatur· Cum appetitiua
ſpūs ſ· gr· reddit tempantem quod com
petit ·ij·o fluuio qui dicitur ꝙon qui inter
pʔatr luctatio· Nullꝰ em̄ poteſt homo ſe a
delectatiōibꝰ tempalē niſi per longā luctā
ūtutū contra uicia· Ad hanc luctā mduc
nos auctor· iiij· ꝑte me·ra· ꝓcepto ·j·o· dicens·
Retinram equanimitatē tuā· Ad hanc etiam
luctam facē poſt id ſm̄ ꝓceptū ꝑme ꝑtis· ſ·
Pla vigila ſemp ex eo q̄ p longā quietem
hō ſegnis ac interpatꝫ ac etiam ad ea que
facienda ſunt efficatur impotens· et niſi p vi
gilantiā et longanimē exercitiū· ⁊ ūtutū bonaꝫ
ſe exercuit et uicijs reſtitit· uicia expugnabit
multa et tuꝫ de facili a uicijs expugnabit·
Contra huiſmoī luctā luctatōr ponit frenū
fortitudo que ūtus ſm̄ theologos in impuꝫ

tione vitiorū conſiſtit· Tertio hec quadruꝑ ame ūtus p quadruꝑ ſpūs ſti gram rrtigatur cū interpʔatiua reddit eloqūtē· qd
cōpetit fluuio ·ij·o· qui dicit· tigris· qui ſapitia
interpretatur· Ipa em̄ gratia mentem deſtendens hominem facit eloqūtem· Huiuſmoī autē
eloquētia in noīe aque ſeu fluuiꝰ deſignatur
qua ſapia uteri uſti aqua profunda rrtigatur· Ad hanc eloquētiā conſequēdā ac ꝛa
te promulgandā induxit nos auctor in ·ij·o· ꝑte
mee·ra· ꝑmo ꝓcepto dermones blandos· Huic
tū interpʔatiue eloqūtie ponit frenū ꝑdentia
Nam ſi non eſſet actus prudentie humana
locutio qūtūcūq; polita eēt nō eſſet eloquētia
vera ſed voluntatē humane irregulata locutio·
nec etiā ſufficit adriam eloquētiā q̄ ſubſt
ſermonīb ornati ſeu facundie cōmulet oratō
rebus tempibus et pſonis confirmata niſi
et bonitas operationis accedat· Non enī ūtus
prudentie conſiſtit ſolū in ubis vīm etiā in
factis quia prudentia ſm̄ Arriſtotelem ·vj·o· ethi
e recta ratio agibiliū· Hanc ſmiam habuit
Seneca· ·xcv·a epla ad lucillum· d·· Concordet
ſermo rebus uita· nō delectent tuꝫ ubera mea
ſi proſint· tuꝫ rete predicanꝫ cum verba fit
oſtendimꝰ· Ille autē eloquētia ſm̄ Tullium
·ij·o ꝑmo rethorice vetꝫ patrie ciuitatibꝰ pro
deſt· Primum dant Chriſtiano ſapiam ſme eloquētia
ciuitatibꝰ prodeſſe· Eloquētiam vō ſn̄ ſapien
ue plurimū obeſſe prodeſſe vnīq̄· Si quis
aut obtimſſ ſtudijs ocioſiſſimꝰ et officio con
ſumit omnem opam in exercitatiōne dicendi
mutilꝰ ſibi ⁊ ꝓximis ſuis patrie eius ꝛetur·
De Vtilitate eloquētie exemplificat val·· in c·
Nūta vis eloquētie· Quarto hec qua
druꝑ ūtus p quadruplicē ſpūs ſti gram
rrtigatur cū operatiua reddit fructificantem
et hoc ·g·o· fluuio competit qui dr· euphrates
qui interpʔatur frugifer· ⁊ bn̄ ſignat eū qui
p eundem gram in operibus iuſtie redditur
copioſus· Unde de Vzo iuſto dr· in ꝑmo ꝑ·
Et erit tanq̄m lignū quod plantatū e ſecꝰ
decurſus aquarū qd fr·di· in tpe ſuo· Hoc e
qui iuſtie opa exercet tempe congruo ⁊ de
bito· Hanc ūtutē proſequēdam docet autor
ſcolaſticū· ·j·ꝑte proſaica ꝓcepto ꝑenultimo
Illud ſtude agē quod uſtū eſt qui· dicat autō
q̄ id ſtudioſe hoc eſt cum ſtudio et affectu
one uſta faciendum e· agē quod uſtum eſt·
Non enī eſt iuſtus qui uſta agit niſi ex
electiōe operetur uſta· Et ſimiliꝫ miniſtꝫ
e qui ex electiōe operatur iuſta vt probat
Arriſtoteles ·ra· ꝑviij·o· et ꝑv·· Deo ſumit ſtudioſi
proſequēdi et diligendi eſt miſtra tuꝫ qui actꝰ
ūtutibꝰ dignos· vt probat ſāctiſſima ꝓ
cepſ Juſtinianꝰ in auten· ut omnes obe·· ju
di· qui· in ꝑmo conſi·dicēs Vnā quidē eſſe·

·B· ·C· ·D·

hoīm ꝓfectissima virtutem arbitrandū ē hoīm
nibus qui iura sua oībus distribuit. hec
est ex causa cognoīata iustitia. Vnde ni eius
cōmendatiōe Tullius lio offic dixit q iust⁹
fundamentum ē ꝑpetue cōmendatiōis ⁊ fame
sine qua nichil esse pot laudabile. Et phūs v.
ethicoꝝ dixit q ꝑfecta iustitia ūtus est ꝑfecta h
simplr si ad alterū. et neq; lesiua neq; iniu
stior est ita admirabil. Ideoq; suauis eam pmū
videbit glōsim hic ⁊ d psalm xliij. d. Dilexisti iustitiā et odisti iniquitatē ꝓea unxit te
deus d⁹ tuus oleo letic tūssimptie de sāc⁹ ung
q. mo. ss. ad exhibendum extra finem.

A. xij. Addic.

Ad fontem Nota q quadruꝑ in sacra
scriptura ⁊ canonibus ꝛeperitur fons. pmo
dicitur mālis et hic est duplex. s. insensibilis
et sensibil. ꝓmo insensibilis Vnde dr Gene
xii. filii isrl vbi erant. xij. fontes Exo. xv.
Secundo sensibil. ut apli. Vnde dr Bndictc
dnūs de fontibus isrl. ps. Secundus fons dr
spūal. et hoc triplr. ꝓmus est doctrina dei.
Vnde dr fontes tui deriuentur foras. Iº ori
ginal. scriptura. q. dis. Ieunnū in pn°. IIº bap
tismat⁹ in quo conferit sacrū baptisma. xl.
iij. q. iij. prudem. IIIus fons dicit celestis
Et hic est duplex. ꝓmus ꝑadysi felicitatis
de cōse. dis. iiij. etiam. IIº ipse. s. ypocr.
de quo in ps. Apud te ē fons uite. IIIIus fons dr infernal. et hic dr Ezechielis decimus
xxviij. q. iij. Ezechiel cū multis. c. sequentibus.
Ad fontem igitur ūitutū ꝑdictarū qui est
deus accedē voluerūt cū plēs phi ⁊ licet
aliquali⁹ intellectu suo ad ꝑdictum fontem
attigerint tñ inordinatū appetitū eoꝝ minime
sanare potuerit. Et quāquā inter cetos ar
chi phorum sūmus tunc vasti sui. s. intellectus stu
diosū aliquatⁿ hauserit de sibia ⁊ potentis
sime sm q absolute ꝓnat nob in iº de aia
et in iio methaꝛe. Nec etiam p rōnes nāles
cognouerit unū esse pn̄m oīm qm dm vocat
Lot. viij. phisicoꝝ et. xij. methaꝛe asserere
videt. tñ ut dictū est sanāe nullateng potu
erunt eius intellectū Et merito quia ipe ⁊
separatos sui desiderio eis dato confisi no
sicut debuerunt deum glificauerūt. Sed pro
ut dixit apl⁹ ad Roman. i. euanuerūt in co
gitationibus suis et obstupefactū est insipiens cor
eoꝝ. Neuera tles figuraꝝ ꝓprie potuerunt
p illū Appollinē phūm de quo recitat. s.
Dominus in prologo biblie qui transiuit p
ses ⁊ regna Indie opulentissima ut fabulat
uidet in aureo throno sedentem ⁊ de tantali
fonte potante. de natura. de moribus. de cursu
dieꝝ ⁊ syderū docentem. IIIus tantalus sm
q fingunt poete fuit filius Iouis qui pp
sceleratam culpam patrie talem penā q semper
sitit ⁊ hꝫ aquā usq ad labia infernq ⁊ cum
velit se refocillare ut bibat aqua recessit et

historia

et etiam esurit. et desuper hꝫ arborem po
morū descendentiū ad labia supius. ⁊ cū
se exigere velit ut comedat poma refugi
unt. Et tamen hic phūs cum ad hunc fontem venerit in quo nec sitis tollitur
nec esuries. veniendo tui laborauit. hoc ē q
dicit aut Somnus. Libido tūsacta semp sitit. ze
buquit plenitudinē ⁊ nunquā saciatur. Hic
procul dubio accidet illis qui de ingenio ꝓpio ul
sensu confidunt. nō attendentes q nichil sine
diuo numine illustratiōis. Nec restat nisi
orando dre cū ꝓphēta. Deus meus illumia tenebre
meas. Vbi blandit⁹ quis de medio tenaci tc.
De studio assiduitate. de lingue volubilitate.
cū soluus deꝝ qui scia dnūs est sic docē. Ingit⁹
ab ipo est scia oībus humiliter postulanda sa
lomō. iº Si quis indigeat sapia postulet a
deo. Vnde cathedram hꝫ in celis qui hoīm
corda docet. in cris. Solus em deus docet hoīes
efficie. Homo aut docet exteriꝰ. Vnde
Isaie. in qdam epla. Falleris fili falleris si pu
tas te invenire apud ullum magistꝝ sciaꝝ.
qua soli xpi discipl⁹ dei mūdi cōseruat⁹. non
em docet licet ⁊ unctio. Iohis primo ⁊ tūsiptue
tue p augm⁹ in cautionē unctio de pe di. ij. et
de sacra unctione ca°. iº. s. Docete te uolumꝰ
cū meis. Postremo aut sapuerunt auctoꝝ
mr in hac pte cetos excellentis qui in sumo
fonte rutilans diuia illustrato gia ruit fo
tis cognouit ymagine. quod comprobatur
apte ex eo q filiū suū oīm in hac pte mora
lium tripum gentem ad hunc fontē unū a q
oīs deriuant fluuios ait cria ūitutū ⁊ gra
tuitū instruendi induxit. dū in xpo primo
prose pcepto tocius animi puritate ⁊ atten
tione primitꝰ supplicandi informat dicēs deo
supplica. quasi velut nūc q nō tūc confidē
dēt de ꝓpio ingenio. sicut faciebāt ꝓdicti phi
q credunt ad fontem ꝓdictaꝝ ūtutū accedē
ac de eo bibē aut frustra nisi prius diuino lu
mine sint splendore illustratus quo medi
ante saciari tuc potuit ⁊ valebit. In quo qdem
sitis extinguit⁹ ac etiam appetitus frustan
pomia recūatur. Hic fons. fons e ortꝰ et
puteus aquaꝝ viuentiū. Tam⁹ iiij. Hic est
fons unus a quo emanant. vij. canalia. s.
dēcutes figuratiua. Ceu quidē fons ut ē dem
a satis venis emanat⁹ de quibus venis hau
rimus quid credendū. per quod fides denotatur
Quid sperandū p quod spes intelligit. Quid
amandū p quod caritas declaratur. Vbi hab
entur tres theologicas seu intellectuales vir
tutes ama quitū ad supiorem ptem in qua
consistit ymago trinitatis hꝫ rectificatū. Vnde
sicut ymago cātoris consistit in trinitate ꝓpo
nalis et unitate essentie. Sic ymago rectifica
tionis consistit in trinitate hitūs cum unitate
gre. Hos aut tres hitus ꝓdictarū ūtutū

B.

C.

ama fertur in simia tinitatem sedm tã appro
priata tribus psonis utq; fides dirigitur in
sume vim tredendo. et assentiendo. spẽ uero
in sume arduũ vmitando et expectando. Cari
tas aũt in sũme bonũ desidando et amando.
¶ Ab isto go fonte tam limpidissimo ut ẽ
dictũ vij. emanant ututes tres. s. theolo
ce et .iiij. or cardinales ut mito dicat fons sig
nato sigillis .vij. donis spũs sti ut p hũc vi
cia repellant ita ut timor repellat superbiam. pietas mundiam. stia ream. fortitudo
auidiam. Consilium auaricia. mtilletus gula
castipia luxuriam. Item hic fons signatus
ẽ .vij. stellis maioꝛ ursẽ Quarti aũt in hac
constellacõe .vij. radiose stelle quarũ tres sig
nãt tres theologicas ututes .iiij. or vo sequentes
formã curru hums signat .iiij. or ututes cardi
nales. quarũ cursus totaliter omes homes uiste
uiuẽtes. et ideo dr maioꝛ ursa quia sicut ursa
tota die cũ stipite utitur. Dic licet constella
cio cũ polum voluit. Unde dicit Gregoꝛ qb
cursus semp utitur et nũq; ad vna dmer
gitur. quia nũqm ꝑ ututes a deo rcedit. sed
ei magis approximat. Unde sicut inter omnes ce
li constellacões hec ẽ altioꝛ sicut ẽ polo pxi
moꝛ. Dic ꝑ istas ututes deo ꝓximi sumꝰ ac
efficiamur. Secunda pars prohemialis.

Hijs sic generaliter ac tan
quã ꝓmissis ad libelli diuisiõm ẽ atte
dendũ. Libellus itaq; iste in duas ptes diui
ditur. Prima prohemy materies adhuc tripli
catur. Secunda tractatoꝝ series post denu
dcat. Tꝛia primũ ꝓmittit. Cum amaduitem.
Ultra sin subinfertur. Deo deo supplica. In hac
aut .2a phem ꝑte tria facit. Morum con
suetudinẽ paucis phoꝝ opem emendabilem reddit. Vitioꝝ multo affectui demon
strat prioꝝ. Tꝛia primi facit in prohemy pre
missione. Duo sunt ibi. Quaꝛendũ. Si quis
unquã te fili time. De prima igit ꝑte dicit
Cum animaduitere. i. m animo meo consi de
rarem et attendẽm. Nec est optima doctri
ne quas ubiq; profatus antiquus diu exercitus
Dom Salon pu. viij°. dicat. Qui custodit os
suũ custodit animã suã. qui at inconsideate
loquit sentiet mala. tñ assumptie hic uitur hec
ꝛba. ſ. Sed ad. v. q. v. cum pmitur. Nec
adiectiue sin ẽ natiuos quã plimos. hec dic
tio quã aliqñ tenet collectiue ut hom ẽ spe
cies in deo quã ꝑsone in pncipibus. Aliq;
associatie ut tam socies quã plato. Aliq; ad
miratie ut quã pulchra es amica mea. Aliq;
Augmentatie ut hic quã plimos homines. Vo
legit assciat augmentat quã sibi signat. Et

rum pditis compat atq; stupet. Quaꝛe erant
errarent. Quaꝛere enim aliquis posset. In quo
tam ẽiuter errabant tui homines. dicendũ
ẽ ex eo q eoꝝ error est valde gnalis quia nõ
extendebat se ad paucos ſ ad quã plimos. Ite
qua talium error multm erat intensꝰ. nõ aut
leuiter aut mediocriter errabant ſ gnaliter.
Item error illoꝝ nõ se extendebat ad aliqua
facultate qua nõ se extendebat ad aliquam
sciam ſ cũ moꝝ qualitate quo erat valde pe
riculosum quia tangit omne salutem et fama
Et ideo autoꝛ subdit. In uia moꝝ. i. in situa
tione et rationẽ actuũ et qualitatuꝫ qs?
uelit ĩmuere q tanto hũm mores a regula
magis elongant. q̃nto sint magis inordi
nati et erronei. In corpoꝛe enim corporis
ut ait Aug. in. g. Dicit ugitur. vel. dis.
inequalitatẽ indicat mente. Hoc etia ipi
mors diffinitiõe comprobat. Alos enim
de mente hũis ex quo singlorum opum assi
duitas emanat. Et sic extendendo more ut
tutes dim mores ait polit̃us leo. vj. ca°. g.
Etiendũ tñ est q antiquoꝝ mores a mo
derniorũ moribus in quibzdam differebant.
Nam ex ipis aliqui quo ad politicam fuerit
boms moribꝰ imbuti. et aliqm ex eis q° ad
ꝑcepta moralia quã plimum erranerit. et p
consequns q̃tum ad hos pauos mores ha
buerit. De tribꝰ erroribꝰ dicitur infra. g. pro
hemii ꝑte. g. 2°. A. in pn°. De moribꝰ
uo emendabilibꝰ antiquoꝝ cũ politica mar
cat Salustius ueritatis ubi que communa
ter ẽ in senatu li°. i°. Que etia ueritat bts
Augustinꝰ. v°. de ciuitate dei ca°. xxiij°. Nolite
inquit estimare maioꝛes nros armis rẽ
publicam ex pua magna fecisse. Si ita esset
multo pulchꝛima hereus quippe soꝛoꝝ at
ciuiũ pua armoꝝ et equoꝝ maioꝛ copia
nobis ẽ quã illis est. Sed alia fuerẽ q illos
magnos fecerunt que nobis nulla sunt. ſ
dom industria. foris iustum imperiũ. animꝰ
in consulendo liber. neq; delicto neq; libidi
obnoxius. ꝓ hijs nos sceptꝛa luxuria ana
ritia. publicam egestatem. ꝑuatam opu
lentia laudamus diuitias. sequimur ignauiã.
inter bonos et malos nullum discrimen. ora
uit. pmia ambitio possidet. Et idem Aug
li°. i°. de ci. dei ca° xxviij°. loquẽs de ꝓui
dentia dicit q no censedat rẽ felicem rem
publicam stantibꝰ mentibus et ruentibꝰ mo
ribꝰ etia modicoꝝ. pius et ingenti quibus
fluentẽ autoꝛ intendit. Testatur mue videꝫ

Utrum quia mores pui abeunte
et afortuna variantꝫ et diuisificantur

fm ptm 2o rethoz. Nam ab etate alios
mores ꝑuos hñt iuuenes. ⁊ alios hñt senes
⁊ alios hñt senes a fortuna quia alios hñt
mores nobiles. alios aulici. alios ignobiles.
alios diuites. alios paupes. Et quia ut exꝑi
mentali dotetur argumento detestio vilem
no mulieres causa existit curatoris qui
pestis imme curat nisi profecto vlng apte
detegatur. Hmi est qd in ꝑnti tractatu in
quantu possibilitas mei intellectus administra
uerit vlneris soditate seu mozis deformi
tate sm cuiusli hois condicoem ⁊ statu cum
salubri mediamine deguit diui ordinate
ꝓcalandum. Vnde effectualr est aduertendum
qd iuuentute ꝑuitas est curatiua qualis
ꝑno ꝓpagetur senis malignitas. remedi
qz benignitas. posthec diuulgetur nobi
lui ꝑuitas eiusdemqz seductas. tenio dili
getur. Morum ignobilitas vlgi qz sanctus
4o restituetur diuitu inanitas medelaqz sa
pientias. 5o collocetur hoꝑum deformitas
tuncqz realitas demu applicetur. Dico itaqz
⁊ primo qd iuuentute ꝑuitas ꝛc. Vbi sciend
Virtu septenarii durans ad interitu pre
mit iuuentute. Cui p oppositum Auctor
dat remedia suaueolens ꝑuitutem hñ se
ductis ffibus regnit mutilib; seruit pas
siones existunt ut instabiles. de facili mu
tabiles. sorbentes rones. experientie nuditas
superflua crudelitas. multos dissipauit. Ver
borum habundantia. nd decens contumelia hos
angariauit. Ex quo qrto sequit qrtu i qo
ssistit medarum exosum. modu factis de
negant. valde semp approbant qd sustinet do
lorosum. Dico primo qd hñ seducti sensi
bus ⁊c. ⁊ Quod e dictum qd hñ in etate iu
uenili existes in tm seducit ꝑ floridam eta
tem in qua existit qd regit ffibus qui qde
ffus dm instabiles respectu rones qua qlib;
regi deat ⁊ sic sunt passionu inseruitores
quod e primu vicium ipoꝝ iuuenu. Huic
quidem vicio Auctor sufficiu predet. ⁊ hc
mfia. iij. prosaÿ. ꝓte ꝓc. l. Vbi arbitrio
Virtu feris. In quo docet Auctor mlt ee
attendum p impulsu virtu aialiu. sicut
sunt irronabilia q omia agunt indelibera
te p impetu passionis. Sed agunt iuuenes
regulate sm regulam rete rones. ⁊ sic pru
denter qua prudentia est recta ratio agibiliu
dcm. ethicoꝝ. Dico 3o qd existit inst
biles ⁊c. Quod e dictum qd ipi iuuenes ꝑ
peditates ratiom de facili sunt mutabiles
seu ictibiles. ⁊ hoc est ꝛm virtu eoꝝ cui
sufficiu ꝑbet Auctor mfia. prima ꝓte me

dii precepto Constans et lenis ꝑ quod in
struit autor iuuenes medii tenere inter mu
tabilitate ⁊ ꝑtinacia que extremi dr obstantia
De hac enim virtute loquit Veneria de im
pertinentibus dicens esto constans no ꝑtinax. le
nis n mobilis. Et quicquid hec due virtutes
sc constantia et ꝑseueratia eedem sint in
re quia ad utrumqz ꝑtinet firmiter ꝑsistere
in aliquo bono contra difficultate que pro
uenit ex quibuscuqz aliis extrinsecis impedi
mentis. De inconstante dicit Prauo ⁊c. Sed
petyt ssmit repetit quod nup annisit. 5o
divi q experientie inditas ꝛc. ⁊ Quod e dm
q ex quo ipi iuuenes nd hñt experiam
multoꝝ. ⁊ deo sunt mmis credituu qd est
Sm virtu eoꝝ tm Auctor sufficiu ꝑbet
mfia. xxv. prose. Vbi temere credentes. In
quo quidem precepto instruit Auctor iuue
nes ꝑius examinare consilia t no cito facili
credulite ad fla prolabi quia vt cetha
recipiatur. Quod cito credit leuis e coꝝ
de. Hanc doctrinam male obstinati modno
tempore dm temporales qui ꝑuas infor
mationes licet ut plurimu veras tamqz veras
recipiunt. ⁊ sm eas plerumqz iudicant. qd
valde periculosum e et magnu talis iustitia
ꝑtez. De materia ista Lucio explicabitur
mfia. z. ꝑte prohemii. xx. ꝑ. qui incipit
divi sexto. Divi quarto qr verboꝝ ha
bundantia ꝛc. ⁊ Quod est datum qr ipi iuue
nes mmis habundates in ꝛbis sunt. Ver
bosi ⁊ contumelioꝝ quod est quantum vi
tu. cui sufficiu ꝑbet Auctor mfia ma ꝑ
te me. q. precepto. Contra verbosos. In
quo precepto iuuenes informat ne sint p
sumptuosi tm meptam ꝛbositatem. quia
ꝑsumpto regulariter fiunt semper iurgiozi et
contentiosi inter se. Vnde raro iurgia bella dis
sensiones oriunt nisi iuuenes aut etia ebri
sint in causa hanc eam assignat Aristoteles
in 2o rethoz. Dixi qrto ⁊c. ex quo qrto se
quit ⁊c. Dictum e qd ex quarto iucio iam
dicto sequit qrtu inst dm quod: quia iam
dictu est qd ipi iuuenes sunt mmis locuaces
et quia in multiloquio no deerit ꝑcm. s. men
dacii. sequit qd ipi ut plurimu sunt mendaces
quod e qrtu iuuenu eoꝝ. Cui sufficiu ꝑbet
Auctor mfia xxv. ꝑ. precepto prose. Vbi teme
per quod preceptu instruc intendit iuuenes
ne per fla uerba alios fallere deant. Ne
quisquis illoꝝ dr. Nolo uelle mentiri. one
mendacii assiduitas illius no est bona. Et
ꝑ. Iuuenes regit vnius exemplu sumere
dnt a quadam mlte q nuqm mentiebat. Ne

mens aut^{i} hic miles ad domū cuiusdam vbi
multa erāt coniugati· Dixit vnus eor veh mi
les qm nūqm̄ mentit^{r} dixit alig firmabo terū
qm crastinū mēriet^{r} et^{t} tuc firmauerit· In
crastinū uo dixit militem venatū ille qui sic
firmauerit qnia venatores solent multū mētiri
Miles aut venando tacebat Alii vo rogaue
runt ut canes exitaret Miles aut exercitādo dix^{t}
Si e ibi ibi est· si non e ibi ibi no est Si inde
videbis si no inde no videbis Si capis capies
Et sic nūqm̄ p̄tulit mēdacium· Ista sic facient
mi iuuenes ac etiā mercatores et mdrni omes
alii· ¶ Quī sexto q modū factis deneget quod
e dictum q no hnt modū in factis eo q oia
fariunt valde· diligunt valde· oduūt valde· et ho
est sextum viciū eor^{z} tui autor sup̄uxit ꝓhz
mīa xpi· p̄cepto prosequit extinctōm zelme
In quo mstruit iuuenes solertes esse· i· in om
nibus agendis coniecturā tenere et suae nec
eor^{z} passiones sequi velle ¶ Circa huiusmodi
p̄ceptum bonū doctiū dat Heneta lo de· q·
octuplis· d· ¶ Cuiusqm̄ p̄dentia sequi desi
ratis tuci p rōm zelē uiues si omnia preci ex
istimes et p̄penses et dignitatē zelus non
ex opinione multorū sz ex natura constitues·

A· iij Et sic expeditis vicijs cum remedijs ꝓpōr̄ inuenit hoc idem quo adut^{r}
q de senibus restat faciendū pro quo accedit
z^{m} p̄ le· ubi dicit· q Deus malignitatē zc·
Circa q faciendū q seneb si ꝓsperetur vicia
tos inde tpli defectu· quibus no manifeste suc
cursus fit legal^{r} autoris r̄spectu· Nam ut li
quet ratio timor et suspitio hoc suppeditat
Hoc est auaritia· puerilis stultitia eosdem m
duxerunt· hoc ita dant indicia· morū inūerecun
dia ructus diffamauit ¶ Dico primo q ut liqt
ratio quod q^{z} dictū q experientia manifestat
q^{z} ipi senes sint subpedit^{i} nimie timiditi et sus
spitiosi q^{d} est primū uicium eor^{z}· et hoc pro
venit ex eo q multis annis uixerūt et in
multe p̄uiderūt et pp hoc mensurat alios
esse et reddit alios ee quales ipi fuerūt et sūt
Talibus suscursū p̄bet autor mīa· l· xpte
mea p̄cepto xxiij· Cuspotius caueas· in q^{o}
quidem meto informat^{z} senes ab hoc doloro
so uitio sibi p̄caue ¶ Ac etiā a nimia timidi^{te}
et pauore cui ista duo uicia inter multū sunt
vite humane abbreuiatia· Cuspsina enī sus
pitio aq etiā nimia timor mortis cum aliis
terribilibus humanā uitā multū abbreuiat et ho
e quod etiā· xlij· ꝓbatur q mors bonis est
indebitū hoi indigenti· i· pauperi et qui mo
rantis ureibus· i· timenti et suspitioso et defec
tuoso· i· senī moribus maturato et cui de oibus

cura est· i· laboranti et intredibili Cui p̄dit
sapiam· hijs oībus aptissima e mors Dicit
Do qm̄ sordens auaricia zc quod e dictū· q
ipi senes ex q̄dam puerili stultitia que q̄de
no prouenit ex simplicit^{te} si malicia sit indu
rati sordenti auaricia quod e z^{m} uicium eor^{z}
et prouenit ex hoc quia uiuūt mecia et no
spe quia no sp̄ant plus posse acquirere nec
etiā lucrari ideo auari sunt et illiberales Con
tra hui^{c} p̄ui morem auctor suscursū p̄bet
mīa· in· z· p̄te mea p̄cepto xxi· cui ti diuicie
In quo p̄cepto auctor hortatur seneb ut libe
rales et munifici amic et pauperib effinat^{r}
Istud enī p̄cepti est quasi idem cum eo q^{d}
inīa hētur in vltimo p̄cepto p̄me p̄tis me^{e}
Dapsilis mtdum Sed quia id exponitur
de amic tempora bā· Ideo istud exponatur
de amic spūalibā· s· pauperib de quibus dicit
Fuce do vxij· ffacite vobis amicos de mamo
nā iniq^{tat} zc· Unde qui tales ad etatē debi
tū deuenerit saltem tuc congregāe debi
thauros in celo p elemosinā et largitionē
Exemplo illi^{g} p̄incipis de q^{o} legit^{r} in Gesta
am qui omes thauros suos ad insulam
in qua reclegari debat misit misit alijs suis
ꝓdecessoribus suis fame et penuria defice
tibus ꝓpē cetis sapientior mensis diuicijs
copiosissime abundat Dicit Do ut ista
dant indicia zc· Quod e dictū q manifesta indicia indicat hec qi omes sint dis
famati p inverecundia morū hoc est q no
sunt erubescitiui· et hoc est z^{m} viciū eor^{z}
q^{d} oritur ex hoc quia magnificat de vti
li qui de honesto· vj· zelho^{z}· Ideo auctor
contra hui^{c} p̄ui morē suscursū p̄bet in
fra z· p̄te prosequit p̄cepto xxxvij· Verum
diam fua· In q^{o} quide p̄cepto senes informat^{r} ut amicū deamus tempore ab illicito t^{z}
pitudinib amore quod maxime fit p vere
cundiā· hui verecundia sit timoris indicium
de turpi actu s^{m} damnast^{r} et sm hoc se
nes ꝓponē dicit semp honestū utili· Cui
concordat Tullius in offic^{is} tra^{o} dp^{o}· Qui
dam quereb quare homo de bonis ope
ribus aliqui verecundat^{r} cui verecundia ut dictū
e sit de actu turpi· Videri pot q de actu
virtuoso mgnitū ituoso e multū verecundatur
Sed quia id quod e ituosum vl quieti
opinion hominū ituosum· vl quia homo
timet de p̄sumptione aut flatione notari·
vl z^{o} timet ne in huiusmodi actu deficiat^{r}
Ideo contingit q homo verecundat^{r} de bono
interdū ope ¶ Nota q ystrice ituus su
or iustis merito electo compat^{r} et hoc

C·

D·

B·

Addicio

pp multas excellentes ppetates que in electro
repiri dnr dicit Isidorus xxi°. ethymo. Q
electrū quod est nāle tlis dmostat ee ututis
vl' nature ut in cōmio ad lūa clarig curis
metallis fulgeat ac cria venenu ydatis. Na
si venenū infundas stridorem reddit & colo
res varios in modū arcus celestis emittit. Est
aut electrū tres ptes auri & una argenti
Moraliter p electrū vir iustitia & equitate
refulgens singulariter denotat. Cui g facile
tlis assignari pot. quia sicut electrū tres
hz ptes auri et una argenti. Sic in viro
iusto est anīa rōnalis que e nobilior et
maior rirtutis qm corpus cum membris
suis. Et sicut etiam electrū cetis metallis
splendidis e & pulchrio. Dig iur iustitia pre
dicto rirtutis hoibus coram deo splendore red
dit clariorem. Et si aliqd veneni peti p
suggestiōm eig cordi qualitūq infundit
stridorem statim emittit. ppm vis repelle
do & colores varios emittendo. s. quatuor mo
dis peta vitando. Et primo pp peti rubore
hoc modo Anaxagoras petiu carnale vitauit
in q lecto cum intrasset mlier statim de lecto
surrexit & exclamauit. d. Non e iustū celi
sceno ministeri. 2°. pp dei amore. 3°
pp pene gehennal' timorem. 4°. pp glie

Q. iiij.

Olti quoq; tertio
Nobiliū pluralitas & pp quo stūes
q' vitia decalogi constituit in uno quibus
obfuscatur. Prhdolor nobiliū gena ꝑ no
im ut vid fateatur limites iuste ter
minit excedē. sectantes uitiosa. Dbite rathō
tenduit certe. liquētes friosa. postpone
tes relicti pcepti dīuni spnunt genitores
plerūq; domina usurpant violentia ut
horū expulsores. Horenda iam impietas in
essq; crudelitas clementia orbauit. Anul
lens heu blandicia bona frenis regia
preces prostrauit. potiate penitq condona
ta celitq. utiq; abusiue. Corrumpit iuste
regulam rolut nitenpunctia plurim cuctis
Guerras mouet rabidas. deuastates pa
trias. simul dissidentes frenem zelat glo
riam. pro qlui se stoream demeter eligē
tes. Dixi iamq; primo. q. limites iustic
& hr supstpti deum de fitis sut alieni
nobiliū supmi nobilitate statu tenentiū
a quibus ffati nobiles se penitq debet
abstine. Contra quos Auctor surrexit
ibet & iuuame & hoc infra dicendū pse
cepto. Vtere tute. 1°. iustia. Si q mo
aut queret. Iuste Auctor porig tenuit
hoc preceptum in sm. i. nūo qū in plali.
Breuiter est dicendū q pp duas rōnes face
potuit. q. Quarū prima assignat tullig
dicens. q. non utute antiquitq ft solig

fortitudinis. Ratio aut hui est quia in statu
motuit hoiibz rituosis aliarū rirtutū sed
rtuosi semper appuerit qui laboribz & dolo
ribz de facili roma no potuerūt. Sed experi
entia docuit pgā aīm hre etiamsi multa
contra diuitias. delicias & honores quarū
victoria difficil' est & utilis est. Unde & uir
tuosi notati sint qui uitia & aīm passi
ones vincere potūt. 1ar rōm assignans
sapietes aliqui. Asserentes quia iustitie
rtus p alias excellentior e & gnālior. ex eo
q actu alias completiu ac etia p̄ncipiū
gestus refrenat uigorose. hoc nome vir
tut magis rirtuti iustic congruit qm for
tudni vl' cetis alīs rirtutibz. Et quod tibus
poti ꝑsuadi rōnibz. Prima Iam ipa iustia
est oīm rirtutū continēta. 2ª quia ipā e
oīm malorū prohibitia. 3° quia ipa iustia
tia magis modo est utilis & nīa. Dico
primo q iustitia e oīm rirtutū contetia.
Et sic probatur. Dicit n. phus. v°. ethi
q legalis iustitia e quodāmō oib rirtūb ex
eo q includit in se actu oīm rirtutū. Iam
dicitur quis legalis quia implet pcepta
legis. Sed ut primo mōre dr lex pcipit actu
oīm rirtutū. pcipit operari fortia. v°. ethi
lex etia pcipit n derelinqe nec fugē nec
arma abicē. Iest oīa spectat ad forti
tudinē. Item pcipit temperantia & actus
oīm rirtutū. pcipit enī omēs rirtutem ipsē.
& omem malicia fugē quare legalis iustia
est oīm rirtutū. 2° dixi q ipa iustitia e oīm
malorū inhibitiua & destructiua qđ sic pbatur
Legalis em iustitia prohibet omne malu. q
e actu pfecta p locum ab oppositis. Legalis
iniustitia e pfecta malitia. Pfectum autem
malu vl' interpretū portari non pot. imo se
ipm destruit et confundit ut. 2. ethicorum
dicit phus q. 3° dico q ipa iustitia mdo
totalis est et nīa. Quod sic declarat. Per
iustitia enī tutat innocentia. punit malī
cia. freenat audacia. attenuatur superbia. se
cura reddūt castra. ciuitates & regna. p
tanto hr rirtus sm Isidorū. v°. ethimō. e
nomen regia potest no merito nuncupa
ri. eo q regentibz magis cetis competē vide
atur. Exemplo Tiberii Cesaris comptat
p uti Romanorū declat hystoria. Ubi hetur
q dum ipe Tyberius videt iuste sue sbi
minē finem. & de impio voles prudē elegit
ad impiū vitā quidam Papadocem strenu
issimū & sapientissimū noie Mauricium
cui etiam filia sua Constantiā cū ornamē
regalibz tradidit. d. Dixi tibi impiū meū
ri hāc puella concessi. Notere go eo feliciū
& habe incessanter in mēte equitate & iusti
tia. pcipua optimi imperatoris insignia &

Hystō.

d. Tullig in eŷ cōmendacōe dicit q̄ ꝓ iustica oīm
driā est regnā ututū Huiꝰ etiam ututis ex
cellentia in q̄dam fulgida ẏgenia que episcdes
nūcupat' euidenter ondit'. Het cū ẏgenia
tutelam b̄ & rubicūda. Huiꝰ officiū est hoīes
tutū suāc. seditiones atterē. latrones. i. p̄uos
homies deterē & nebulas & grandines. i. grue
ras & dissensiones a tra expellē. ꝑpa enā leges
ꝓpatorū et canones ac enā stōz̄ p̄im decre
ta que ad ipīg custodiā facta sunt multipliciter
ostendut. Nā reuera si de meo tollat' toti pb'
nudꝰ. Nam ubi deest iustia dnatur iniq̄tas.
& malicia ibi cedes & homicidia. ibi rapine &
furta. timor undiq; & angustia. & ut breuit'
me expediam seruitus nulla. Non aug' ẓo
de ciui. dei. c. xix. de ipā iustica plenissime
tractans concludendo dicit. hoc verissimū est
sī iustica rempublicā regi nō posse pro tan
to assunt q̄ ml tam timendū ruinā ul' regno
q̄m iniusta. nec oīno nisi magna iustia gerī
aut stare posse rempublicā cuiꝰ tanta est
ois ut aut Tullig ut enā latronū opes au
geat. Addicō Nūtam igitur vim inter leges &
iudicia & in constituēda re pub'ca fore putaꝰ
Nota q̄ p̄nceps sm canones dr q̄ntiq; modis:
ꝑmo nāq; dr deꝰ p̄nceps. Non vsue. vi. sōbit'
q̄ ē p̄nceps pacis. Ito diabolꝰ dr p̄nceps hm
in evāo. Iohis xiiij. p̄nceps hui mdi vā ꝑ
xiij. q. viij. ſ. Sed nocandū. ¶ 6o quilibet
dns secular'. xcviij. q. v. p̄nceps. ¶ 7o p̄ncipa
les in quolibet iudicio. ff. de suo cor li. j. ſ. i
hoc iudicio. ¶ 8o quilibet plat' eccie. xcvj. d.
di. eccie. p̄nipes. vā. ¶ 9o studio iustoꝝ ex

A. v. Quanta igit' excellentia p̄ncipū Roma
noꝝ regētū vestigia sequi penit' de
bent q̄m temp̄ibꝰ eoꝝ iustice solū mlte
tenuerit. Vnde & iustie templa dedicauerūt
gentiles. ut ait Aug'. ꝑmo de doctina xpiana
to. v. Deo Regnē p̄mo ca. scribitur. Diligi
te iustam q̄m iudicatis tram. ¶ Tua ꝑ cu
pientes eoꝝ excellentia p̄nipū inhere
re vestigiis nīis ꝓis regentibꝰ expedit multū
placere hīe iustam. Illam p̄cipue q̄a mlto
plicat' detrahit & dolet ¶ Cyprianꝰ sic de xij. ab
usionibꝰ sēli in nouo. abusionis ẏdas q̄m ē rex
magnus. Quam enā transcriptie p̄te de
scribit Johannes in canone regū. xxiij. q. v.
Ybi sic dicit. Iustie regib' est deū timere et
p̄omia in eo confidē. fidemq; catholicā hīe
ecclias q; defensare ac eam earū mīstros ve
nerari q̄d est contra p̄mū & 2m nobiliū
seu regentiū defectus. ¶ Deū p̄ntes atq; pro
genitores seu cognatos atq; agnatos caritā
tue tractare. Nec enā p̄ncipatū indebite & in
iuste usurpare velle. quod est contra 3m & 4.m
defectus. Iniquos nō exaltare. bonos sublima
re. Impudicos & histriones p quos enā mtl
ego adulatores & blanditores non nutrire

quod est contra q̄rtū et sextum defectus. Im
potentia abuti nolle. p̄tātem atq; tempan
tia seruare quod ē contra septimū & octauū de
fectus. Iniū neminē p pōn oppimere iuste. &
patriā suā fortiter & iuste contra aduersos
defendē quod est contra nonū & decimū pre
signatos defectus. Multa insup iustie opa
sequūt' que obseruata faciūt ipm p̄ncipem
in suo dominio feliciter trīmphare. Vnde
in p̄scripta auctē sequitur. q̄ debet sū p̄nāc
aceptiōn iudicare & audiens & iudex et
pupillis defensor esse. colubē furta & ad
ulteria punire. impios de tra p̄dere. pau
peres elemosinis alere. Senes & sapientes
& sobrios consiliarios hīe. Maiorū mo
lorū & phītom strenū suppositoꝝ hō mitēdē.
p̄patidas & p̄uaricātes viue nō sinere iustos
sup regni negocia constitue. prosp̄itatibus
animū nō eleuare. Iniuria aduersantia pa
cienter tolerare. filios suos nō sine mīpe a
gere. cū horis orōnibꝰ insiste. Iuste horas
congruas potū aut cibum nō gustare. Per
regni p̄sp̄itatem m p̄nti fruit & regē ad
celestia regna p̄ducit. & sicut iniuste regen
tibꝰ fructꝰ felicitat' & p̄mū ac fame gene
rose t̄buitur. Hic ex p̄iso regimīe pre
latorū & p̄cipuum omīs penalis atrocitas
eternalis refruat' eisdem cum de talento eis
gmisso in die suum iudicē heant rōnem reddē
Vnde in huiq̄ figura. z. Regū. xo. sōbitur.
Custodi ut ei hunc. i. ꝑsonam istum. ¶ Cui si
de manu tua lapsus fuit erit anā tua pro
anā illius. Inestabilē eā nouerat q̄umq;
regens q̄ sicut in thrōno p̄mo constitutus
est. sic et in p̄mo si neglexit iuste opa
exercere. p̄natū luturus ē. Vnde Sapie. vj.
Potentes potenter tormēta patientur. viij.
q. i. id ei fmen. Nūquid possent de his quē
querē vel' inuestigare. Verum facies mūsti
ria semp mortalē p̄cedit breuissime dicendū
ē sm Thomā. ij. ae q. lxx. ¶ Cui iniustia
in nocumēto alteri⁹ consistat manifestū est
q̄ contrariat' caritati. & sic ex suo genē ē p̄cis
mōrale. De iniustia iudiciū eam ecclīastico
q̄m sclārum est et de p̄mis quas mereant
ip'i hoc loco dicetur infra. in. xvj. q. vj. p̄cep
cepto sequū iudicia. Non q̄a nobiliū p̄dic
torū p̄signati defectus sustinete mīmis de
septē et ex hoc modica nīis regentibꝰ inde
utilitas consequat'. Deo p̄utile michi videt'
declaratiōi eoꝝ laicis insistendū. Et q̄a
p̄mus defectus ad iustica ꝑtinens iam exti'
aliquatr declaratus. nūc sequitur de reliquis
fra. scriptos alios declarare. ¶ Cui. Aliqui ex

Ora igitur 2o. ipīs nobilibꝰ et B. vj.
regentibꝰ obiter se catholice tenendū et
deste. Inquirit' p̄posita hoc est dictū q̄ aliq'
contra sanctā ecclīam fuerit aut committit

Aligñ de diuino offitio ꝓmu aut modiu
curantes ⁊ ad queſ: ſarta rrzeuentes ⁊c et
ad dei cultores indeuote ſe hntes ꝓptea autto
ex andicto ꝓcepto contra hui ꝓauu more
medelam adhibet ⁊ cautelam ⁊ ſuccurſum
dum dicit. Vtere itute. i. uſtitia que ꝓ
mducit nobiles ⁊ regentes deu timere. ecclē
ſias defensare ⁊c ipſos mſtros venerari. et ideo
ꝓncipes ⁊ quoscuq; regentes ſimo ſtudio m
tendē debent ut in eis ſit hmlis obia ⁊ re
uerentia reſpectu dei et ecclie ſcte eius dm
precolendo ecclias et eig mſtros deuote ho
norando nō ꝓpter eū qua in ſerpo est gratia
plena seu nichil a cultura adici potest. ſz
ꝓp nos qua in hoc q; deū reuerimur mes mea
ei ſubtrahitur. ⁊ in hoc mē mente ꝓfectio con
ſistit. Quelibet em res ꝓficitur ꝓ hoc q; ſuo
ſubditur ſuperiori. sicut corpus per hoc q; uiuu
ficatur ab aīa. ⁊ aer per hoc q; illuminatur
a ſole. Mens aut humana indiget hoc q; co
iungat deo ſpualiu mandutione quia in
uiſibilia dei ꝓ ea que facta ſunt intellecta
conſpiciuntur ut ait apls ad Roman. i.
Et ideo in diuio cultu mte est aliqbg corpo
ralibg uti ut in eis quasi ſignis quibuſdam
mes hoīs excitetur ad ſpuales actus q̄bus
deo ſungitur. Ideoq; religio hz quidem actus
interiores quasi ꝓncipales ⁊ ꝓ ſe ad religionē
exteriores vō actus ſecundarios qui ⁊ adminis
triores actus ordinatos hn ggrue ad hoc hoītis
Mauricii Imperē hō v°. Regiſt. aut. No
indigneti dns ſacdotes meos ſed excellenti
conſideratiōn ꝓp eū qui ſunt ſeruitia eis
dicitur ut debitam reuerentia impendut qz
illi aliqui in diuis eloquns dr. Aliquādo
Angeli nōant. Exodi. xxiij. Ecce ego non de
traſtes. et Malachie. ij°. Labia ſacdotum
cuſtodiut ſciam ⁊ legem requirut ex ore eius
quia angelus dm exercituū est. xcj. xxvj. diſ.
ij. etc. Unde Constantinus ut dr ibidē
acceptos libellos contra epos conſtitutos o
busſet illos in conſpectu eorū. d. Vos dr est
a vero deo constituti inter vos causas diſpo
nite vrās quia dignū nō est ut nos iudicē
deos. In qua ſma ait ggr⁹ plus ſibi ex hu
ilitate qui illis ꝓſtitit ex reuerentia impeſa.
Qualit aut dilatauit diuinū cultu ſtri
buitur lio ꝓmo hyſtoe t̄ptite. in qua idem
tenetur. q; diem dnicū ſanxerut a iudicijs
⁊ omuſis cauſ vitiorū hre. ⁊ in ea tm
de oribus occuparī illū honorabat quia
in ea ꝓpe reſurrexit. Et hoc est qd dr
Augꝰ lio z°. ad tris ſcribit. d. Ni hoc ſeruā
uit deo reges ſi bona iubeant ꝓhibeant.
Non ſolum que ad humana ꝓtinent ſocieta
tem. Imo etiam que ꝓpiq ad diuinam ꝓti
nent religionem. Quod ſi ſic ferunt diui
na mēbra ꝓ gram obtinere. ⁊ dns ſui est

ſtoꝝ protector efficitur. Unde huic rei
gratia ſeruire. ꝓ quo ſtribuitur. et ſi im ꝓ
ceptis eius ambulauerit inimicos eius ꝓſequ
tur. Contra facientes accidet forſan qd
de Achor dicitur. q; quia mandatum dei con
tempſit. ꝓp hoc mlti de ꝓplo fuit occiſi pro
ut ꝓ Iosue. vij°. ca°. declaratur hyſtoria.

Ulti tertio q; aliqui ex nobili- A. viij
bus ꝓponentes celeri ꝓceptum ꝓ
dicti. ſpernut genitores. Hoc est dictum q;
aliqui ex ꝓis nobilibus reputatur qui ſui
ꝓpinquos deſpectores. Hoc ideo facit. ut ꝓ
Methorite tradit ꝓhus quia ſe reputant
maiores et potentiores. ꝓptea autto ex
antedicto ꝓcepto contra hui ꝓauu more
medelam adhibet ⁊ ſuccurſum cū dr. Vte
itute. i. uſtitia. quia per ipam uſtitia
nobiles et regentes mducit. ut ꝓnes et
cognatos humiliter deant reuereri ſm q; an
dicta. Hyppiam autē mandat tē hui ar
ticuli obſeruari. Non em ex eo q; reputat
ſe potentiores et nobiles dnt ſe efferre vl
inaniter gliari ita q; ꝓnes conſanguineos
vl cognatos uilipendant atq; deſpiciant
Quod pot triplici conſideratione uideri.
Prima namq; conſiderato est origine. de
hac ggr ſup i. Job. xxxj°. Numquid in uto
no fecit me qui et illum. Horatius. ep j°.
dicit ꝓpotentibus vnis magna e ītus hui
litatis. Conſidata equalitas conditionis ⁊
poſt manu humillime conſideratio depri
mendq e tumor elatoīs. Secunda con
ſideratio e ꝓtus cuiq e ipſa nobilitas. ſ. ani
mis ⁊ ſanguinis que est infima ꝓ hoīs
de qua nullo modo e gliandū. De tali gla
ſtributur. q ſee vt. Alia eoꝝ. ſ. nobilium
ab utero et ꝓtu. Tertia conſideratio e alie
nitat. nec etiā de tali est aliqualit gloria
andū vno ꝓtiq humiliandū. De hac pulc
loquit. Boetiq. z°. de conſol. ca°. 6. dicēs
Si ſit iniane et quū futile nobilitatis
nomen quib nō iudeat. que ſi ad claritate
referatur aliena est. Videtur namq; nō
bilitas que de merit venens laus ꝓntum q
ſi claritudinē ꝓdicato fiunt. Illi necessario sit
clari qui ꝓdicantur quare ſplendidū ſi tua
no habeas te aliena claritudo nō efficit. De
hac matia lacuq; mſia iij. ⁊ iij. ꝓceptis
poſt ꝓnes anna. Cognatos colo. Dixi
Quarto q; plerique uſurpant dominia vio
lencia ut horū expulſores. hoc in effectu q;
intelligendū q; ex hys aliqui requiritur qui
contra diuina ⁊ humana condictōm ſibi vsur
pant dominia. Contra hui ꝓpiū more ſuo
rurſum ꝓbet auctor in ꝓdicto ꝓcepto dum
dicit. Vtē itute. ſ. uſtitia quia etiā iuſtia
mducit nobiles regentes quoſcuq; ut ꝓter
miſſa legittima mſtitutione diua illatenꝰ

apphendant ſm qꝫ añdictu ¶ Tyrannam auctꝫ p
rcpit nobilibꝫ obſtáe ¶ Licita quod ſtiendū
qꝫ ipſi nobiles p̃ncipes legittima inſtituit
auctē quadrupliciter. p̃mo dña ordinatī
one ⁊ prouiſione ſtruti de dauid legit. 2. Reg.
ii. ca. ¶ Et ſtut de Moyſe. xxxij. vbi dicit. qꝫ
moyſes erant qꝫ deus prouidet hoīes ſuper
multitudinē ꝓpli qui ante eos exire poſſet
⁊ intrare. ¶ Secundo erlie collatiōe ex diuina
auctē. Vnde moyſes votauit Iosue Deut. xxxi.
dicit qꝫ ei ut introduceret ꝓplm ad. ¶ Tales ſic
a deo conſtituti ſuant leges diuitꝫ traditas
ꝛoīcio ſibi dñmia uſurpantes nō obſer
uant. Vnde policꝛus li. iiij. ca. p̃mo de tribꝫ
dicit ¶ Qui adeo potitem accepit legibus
ſeruit ⁊ iuris famulus eſt ¶ Qui vō uſurpat
iura deprimit ⁊ ſue uolūtati leges ſubmittit
¶ Dñi eu ꝗ merito iura arrogātur qui leges
exarmat. Ideo ſumope ſtudere dñt nobles
p̃ncipes ut regnū ſit ñale nec vnqꝫ tles
ñales efficiant ſc. paſſiom vl' voluntati ſue
alterꝫ tupiant ꝓncipatū. ¶ Sed cuſtos iuſtie
exiſtens abſq; ratione et lege nichil ſtatuat ꝫ
pezandū. ¶ De militum ſiue ꝓpli vocatiōe el
tione. ¶ Hic de Vespaſiano legitur ſm qꝫ dicit
enarrat egeſippus li. ſuo. iiij. ¶ Quarto i ſup
prīa ⁊ legittima ſucceſſione ſtut de Salone
iij. Re iij. ca. ſtribitur. Vbi dicit ¶ Sedit ſale
mon ſup thronꝫ dauid ꝓtis ſui. Nec ꝓmiſe
rat dñs regi ꝓplm ſuū fideliter ⁊ recte gub
nati qꝫ filiꝫ poſt eu regnāret. ſm qd deutro.
xvij. ſtribitur. ⁊ primo palippo on. xxxvi. ca.

¶ Hic poſito optime competit
qtio. Quia queri ſolet. v. melius
ſit regia dignitas vl' quecūq; alia ꝓncipa
tꝫ qua venit ꝓ electiom qua qui ꝓ hēditate.
Et uidetur qꝫ qua ꝓ electiom ⁊ ſic qa dignitas
quesitꝫ exponitur fortiꝰ ⁊ caſu tanto e
melior. Sed dignitas que venit ꝓ electiom ex
ponit magꝫ fortune ⁊ caſu go ad ¶ magꝫ
exponat ꝓtꝫ quia qui naſcitur ex rege pt
aliqua eſſe fatuus. Sed breuiter tpliciꝫ co
cludit phus ¶ melius eſt ut qcq; dignitas
no, uadat ꝓ electiom ſed potius ꝓ hēditatem.
Primo nāq; ex pte ipſius regentis. Nam ſm
phm 2o politicoꝝ naturale eſt quita e
delectatio ꝓpriū aliquid poſſidē ꝓ hoc quia
homo affiatꝫ ad id quod eſt ſibi ꝓpriū. Iste
id quod eſt ñale no eſt otioſum. Si igitur
homo aliqua poſſeſſiōn ꝓ humilitatem vel
ſucceſſiom poſſidet qua eſt ñalis quietā
ꝓuenit ad filios ſuos quos ñaliter diligit
⁊ ad quos ſumo honore ñaliter affiatur
tuꝫ magꝫ regnū amabit ⁊ melius regeret
quia id regnū magis eſt ex amore ergo
melius ꝓ hēditate qm̄ ꝓ electiom. Secdo ex
pte filiꝫ ſuccedentis. Nam ſc mores hoīm di

tatoru ſunt peiores moribꝫ aliorū. Sic no
ſtes hoīm nup electorum ad altū ſtatum ſut
peiores moribꝫ aliorū quia tles neſcunt bñ
ferre fortunas ⁊ ideo ſuperbiunt ⁊ fiunt elati.
Si igitur dignitas eſſ ꝓ electiōn tuc tales
eſſent magꝫ elati qm̄ alij qui hūit tlem dig
tate ꝓ hēditatem. Sc. ex pte ꝓpli obediēt
qꝫ ſm plm Consuetudo eſt altera natu
Ideo qm̄ conſueuit ꝓplus obedire alicui ꝓ
hēditatem quāe eſt ei ñale ⁊ quia illa que
ſunt ñalia magꝫ ſunt voluntaria ⁊ ad illa
magꝫ inclinamur. Vnde nō ſunt ḡuia vl'
onerosa. Ideo ꝓpls libenter obedit ego melius
e dominiū ꝓ hēditate qm̄ ꝓ electionem ꝛc

¶ Exiguuto ad ho. habenda iam m
pietas id. hoc eſt in effectu intelligēdū
qꝫ aliqui ex ꝓnis nobilibꝫ cū deliquentes mi
nus ſeuere ⁊ crudeliter ſe habet a clemētia
nihilominus debitates quod eſt contra pre
fati ¶ tyranni detrimētū ꝓpr. Hoc Auctor qm̄
habet nihilominus more ſuorum ſi pbet ⁊ una
men dū dicit. Ite vtute. ſ. iuſticia. quia
ꝓa iuſtia iudicati nobles ⁊ regentes ut
clemēter ⁊ pie contra deliquentes ſe exhibe
ant ⁊ racundia ſua differant atqꝫ tempe
rent ⁊ hoc ſm iuſtie equitate. quia vera
iuſtia compaſſionū habita ad debitū finē
ſit ꝓpe in canone vbi iuſtia. xlv. diſte
Hoc eſt magni animi ꝓpriū placidū eſſe ⁊
tranquillū ⁊ iniurias ⁊ offenſiones ſuas
deſpicere. Aduliebre vō eſt in eam furere
ſic Seneca li. ꝓmo de clemētia ca. ſc
ſm eundē vitiū clemencia magꝫ ex oībus
qm̄ regem aut ꝓncipem decet. Ita em̄ ur
tutes magnis viris decore ſūt ſi
illis ſalutares potiꝰ ſunt. Nam peſtifā ius
te valē ad nocendum. ⁊ ca. 3o. principum ꝛc
delitas bellum e. Non em̄ decet regem ſeue
ne inexorabilis ira. Non em̄ militem ſup
em̄ emmet cui ſe irascendo exequat. ¶ Pro
dictoꝝ et ſequitur intelligentia magꝫ in
ſpali eſt ſtiendum. ¶ ſicut ait Seneca li.
de clemētia. qm̄admodū magnū animū nō
e qui de alieno labulus e ſed ille qui altery do
nans ſibi ſubtrahit. Sic clementem vocō ñ
m alieno dolore ſ. eū qui eū ſuis ſtimulis
exagitatꝫ. Hic eſt clemens quia intelligit
magnū animū rem in ſua ꝓſona iniurias pu
ti. Hoc eſt etiam quod ſcribit Tullius in in
vectiua ad Cesarem dicens ſim vincē ra
cohercē victoriam tempāe. adiuuāi ex
tollē non modo ſ. attentionē amphāe ꝓſtrā
dignitatē. ¶ Cui hoc facit non ego ſimus
virus eū comparo ſ. ſimilem deo iudico. Et
ꝓpā dicit Seneca in li. de formula honē
vite. ¶ Cum inimicū tuū habuiſti in tua po
teſtate vindictā puta vindicare poſſe. ſtato

eñ magnū tūc esse tpis vindicte ignoscē. Unde si contingat tales in domino vl' alio superiore in dignitate vl' potentia constituto pp quod velit subditos suos receptas in uarias vemitē offensiones eorundē sue clemētie bonitatē illis benignitas pn̄ crūstantias eius pot esse iusta t iniusta clementia. pot quidē ee iusta si offensis reconciliatis t satisfactum ē ex offensa ab offendente recepta. t msūp q tūs dñs videat t cognoscat aliqd grande bonū vl' aliquid aliud utile reipublice vl' alicui? pticular causē ex tali clementia prosūre. quod siquidē bonū excellentius t utilius qñ bonū iustie quod sequet ex pena pro ut contingē pot ex cauſ infinitis ex quibus pncipes dñi et superiores alios ad clementia digna ratione mouent. vl' q? salt pp reconciliatiōm offensi ista z. condito sub sequitur. quia plerūq; pp mortē absentia vl' mordinatā voluntatē offensi reconciliatio nō vendicat sibi locum pp quod talis utilitas reipublice aut ecia iuste iniuste bonū possent vtiusmodi impedire. Si ito clemētiam et remissiōm nō consequat tale bonū vl' alia rōnabil' causa nō moueat dñm remittentē illis clementia ē illicita t iniusta t eo maxie si offensi reconciliatio nō q̄at. quia sic confundit iusta subditos ac nocentū malicia relevat. Et ppēa non ois t buenda est venia ne pretextu clemētie delictorū impunitas sopiatur. quia facilitas veniē incentiuū tribuit delinquēdi. Unde Ambros? in canoe est musta xxxiij. q. iij. Et in decr. ut eliorū mores de vi. et ho. dicit extra. nec sic sceleratis t male agentibus sunt remittenda delicta iniie uel clemētie motu ne ex pte iustie vitas negligatur. Et ppēa Seneca li? eodem dicit q? tam oibus ignoscē qui nulli crudele est. Talis igit debet esse benignitas dominant? ut iustie virtus p mitiam et clemētiam ac mia per veritatem t iustiam temperet. Ver uō tūs simptie sm aliter hūtur p Gregoriū in canone disciplina. xlv. dis. ubi sic dicit q? disciplina sine mia multū destituit si vna sit altera teneat. Hoc est qd concludit Valon pū. z°. dicens Misericordia et veritas custodiūt regem t roborat clemētia thronū eius Et sicut clemētia pfiat iuuamen ita severitas malorū morte nedum temporale vim ecia spualem pro ut de herode t de Nerone t quibusdam alijs ē delibꝫ dns manifeste demonstrant hīstorie :-

(A. vi·) Octi Textu Et mulctes seu bla dicta bona frenes retia proteres prostrauit hoc in effectu est intelligendū. Et aliqui ex pnis regnātibus artificio? blan dicus adulantiū p̄uenit? p quod plerūq; a tramite declinant veritat? quod est contra iustie effectum. ppter aut? hui? prauū morem sic iusti? prebet t me delatu dum in supradicto precepto dicit. Vte ātute. i. iustitia qua p ipam nobles t regentes mduc?t ne impudicos t hystriones p quos intelligi pnt adulatores t blandi tores. nutriat vl' exaltent vl' eis eoꝝ libis falcat? fidem adhibeant. si eos deprimat t iniuosos exaltent pono t sublimat tum tales ueritat? sunt hostes ac regnoꝝ ut plurimū destructores. Hi eis adulatores sunt qui cum falsis attribuūt eorūdem semp ad nocumētū virtuosoꝝ tendūt vsurpantes vis honores t gratias que bonis et excellentibus debentur. Hoc aut accidit ex inexcusabili regnantiū affectata malicia. t ex iporū excellentiū iniuosa natura q honesta tranquillitate contenti nō curiosi nec etiam psumptuosi se offerūt nō vocati sed humiles t patientes expectant qd de ipsi dominoꝝ prouidentia disponat ut eorūdē merito exigut et requirut. Unde Seneca de bñficiis li°. z°. t Zanussimus inuis nulla res rarior constat qñ que ribis seu uerbis supplicatiuis empta est. Molestum vbiq; t onerosum demissoq; vultu dñm rogo. Verū quia p pios regnantes talis prouisio nō fiet excellentes t iniuosi deducunt? alia molestē ferentes t ex hoc plerumq; redduntur ad multa opa iniuosa desides et remissi. ex quibus possent regnant? t rei pub? status et gloria merito causari habita ipoꝝ pditoꝝ noticia. habent ipi principes et dñi excellentes t bonos dignis honoribus promouē quia ex bonoꝝ remuneratiōe rei disponunt? p fectis ad iniuitates et hoc est quod Cassiodorus dicit. Remunerato meritoꝝ iustum dominant? prodit imperiū. Vana nutriunt principum exempla iniuites. Unde Aristoteles Alexandro in secreto consiliū tradit. dicens O alexander doctissime fili exaudi precepta honestatis subditorum tuoꝝ. Honora honoratos quia iste modus ē commendabilis t in hoc imperiū tuū honorat? Et ve quilibet naturalis prudentie retoꝝ ipsorum adulatoꝝ cū iniuitis existant mmm hī abhorrere primam qm velud syrenes mare incantatoribus mortiferis homines demulcent t ad somnū peti sepius prouocat t indurit. Unde Valon pū. xxxvo. dicit q? blandis fictis? sermonibus loquit? amico exuendit rethe gressibus suis Et hoc e ppie quod petronius de talibus dicit. Adulatores fieri cum reges dicitis capiunt michil prius vl' potius meditant? qñ illud q?

(B.)

(C.)

·D· gratissimū exanditorib⁹ putat· Isti tales / prout meruerūt tractandi sunt / sm qđ de eis disposuit salon proinb· 2°· dicens· Impij de tra pdentur & qui nnque agrit auſent² ex ea· Non sunt aut ꝓmittendi adulatores vt regib⁹ loquūtur· Vnde Trogꝰ pompeꝰ narat lio· 6° q canon athenien a rege ꝓsarum vocatꝰ contra lacedemonios ſ; ti prohibitꝰ a colloquio regib⁹ eo q; more ꝓsaꝝ adulari vellet & nito luit aut Seneca epla lxij· Adulacō quīqui prosua portōne ifa tuit & ꝗ lio primo omelia· ix· sup ezech· Quid prodest si omēs laudent & consciā arguat aut quid obesse potit si omēs dero gent et conscīa defendat Iritur transsump tiue uba ꝓ grecꝰ in canone inter uba lau dancin· xl· q· iij· post pri in· Et ibi ꝑlerisse de hac matia tractat²

·A x· Qui septimo aliqui ptūte pem tus condonata relinus· Ac hoc est dicē q aliqui ex eis cū potencie vsum nequiter se hnt Multa ex potencia faciendo quibus iustia nō concordat Contra quos Aſuerꝰ rex hesterna die dicebat· Volui potencie abuti magnitudie· pro tanto contra hui pranimorem sicut ſsinu pbet Auctor dum dicit vte & tute· i· iustia· quia p iustiā nobiles pre fati inducūt² ne ptūte ei relictis condonata nequiter abutant² quod est contra preſati Cyprianū autem Circa quod est Sciendū ꝙ Aristoteles· 3° rethoricoꝝ in vnuſq; 9° potentatꝰ seu cuilitates destruit vt Demo tetriam· eligarchiam· Aristocratiam & mo narchiam· Aliqui eni ex hijs sunt boni et hij mittendi sunt· Aliqui vō sunt mali & hij penitꝰ removendi· primus e democratia et hec est cuilitas qua regitur ꝑplub finib⁹ e libertas· Secundꝰ de eligarchia et est cui litas in qua diuites & potentes dnantur· ex finis sunt diuicie & hic malus e & non se quendus· Aristocratia nuncupat² que est cui litas in qua sapientes & discreti dnantur finis cuius est bonū regimen tle regimen fuguit Rome tempe quo senatus regimē cessabat· Eligebunt² enī xij· sapiētes boni & vocabatur regimē bonorū virorū· Tertiꝰ de monarchia & e cuilitas que regi domi nio gubnat² vl' in qua vnus dominatur· ex finis est bonū regimen· Hic est optimꝰ et merito sequendus· Vnde viij· ethicorū dicit plus ꝙ rex qui qđ utile est subditorū intē dit et qui ꝑ se sufficiens e & omib⁹ bonis se excellens vtilia non sibi ꝑ subditis intendit Nam qua tocꝰ potencie nri status in re ꝑfimie bono consistit & bono regimie domi nioꝝ roboratur ut supra dictū est & af fectu quodam menarchalī vos cupiam feli cibus habundare successibus nouit deus ꝑpro

tanto ct' l'et deciꝰ vtilem vobis ꝑbere doctri nā quā si loco et tempe congruus effitia liter curauiste adimplē vnū meritanter ꝓsequabitur dominiū adeo ꝙ omēs erunt vobis subiecti ad vm ni deliceret bnplacitum & preceptum Ac etiam ꝑ amorem qui ad vos hebunt in eis diabim pacifice cum triū pho lb amc utilem doctrinā li°· 6· docet phus regentes obsuade que quidē ni mira sept⁹ con sistit preceptis Nam bonus rector & dns Primus regni custodire det qđ tui sbi est possible iuxa custodire det & conseruare ·B· ·xi· ·B· dem bonū publicū totis mibus procurare· Item non debet se immis tribilem & severum nec erga familiares ostendē quia ex hoc a subditis contemptibil' reddetur Item minus ora no det subditis suis nec in filiabus vel uxoribus· Et si contingat de subditis hoc fa cere· Zelo iustie no liuore vindicte det eos punire· Item uxorem ꝑpriam debet instruere ut sicut ipe suos honorat subditos & seipsis reddit affabilem & benignū q; etiam uxor faciat sic uxoribus eorundem Ratio quia coiter homines uxores suas diligunt & cito c dunt & ipē eos imitantur Et si uident esse se ab uxoribus dominoꝝ despici uxor inducent ut seditiones contra dominos cōmouēt Item ciuitates & castra munire det & aliq magna facē quia pplus het ceznens reputat eum sapiente magis & magnum Item honorē debet sapientes et bonos extra extraneos Item debet esse temperatꝰ in cibo & potu· et ct' venerea· quia si intemperatꝰ e ex hoc multū redditur contemptibilis quod est ostensū ꝓceptum qđ nunc restat dicendum

·B· Octauo Et ex nobilibꝰ regē tibꝰ aliqui cōsumpsit iuuite regulam colenter intemperancia Frequenter contra hunc turpissimū morem sacrarissimus ꝓdꝰ au dum dicit utere iuuite i iustitia quia per eam ut predicta tyrannidem tradit auctꝰ p fati nobiles inducūtur ad temperancia et sobrietatem· Alias si intemperati existunt multū a subdit contemptibiles reddunt² nec talium dominiū durable esse pot Fene ra nullius imperiū durable nec principatus stabilis qui regnat in principe libido gule & luxurie· Vnde imperiū Romanū exhaustū est & diuitissimū Nerone imperante ex gula omnia deuorante· libido maculat· exhaust auaricia fregit ignauia· luxuria ru sup bia exhaurit Aut policratꝰ li°· 8· capi° viij° Hoc etiam probat exemplis mira· scripti Valeꝝ vbi° li° 9° ca° primo dicens Et Volustenarū vrbs erat opulenta moribꝰ & legibus ordinata postquā vō luxuria prolapsa e in profundū miseriaꝝ & tur pitudinis decidit ut suorū insolentissime

·a·

dnatom subrect. Ibidem etiã narrat q̃ ~~la~~
pania miserit hannibalem armis suis ille
rebus amplexa invincibilem heu vincendũ ro
mano mihi tradidit. Illa ducem vigilantis
simũ illa exercitũ acrimũ diuiby largis ha
bundanti vino vngentoru flagrancia vene
reis usu lasciuiore ad somũ & delicias enervauit
ac demũ fracta & et concussa punica ferula
Quid go hijs uicijs fedius quid dammosiq
quiby lites atterit. victorie relanguescũt. so
pita gloria m infamia cadit. animiq; & cor
porib uires expugnãt. adeo ut nestias ab
hostibz an ab illa capi prius sit hydrum est
Econtra p continẽcia ipi regentes deo
efficiũtur grati. subditis amabiles & vene
randi. Hostiby uo trubles & trifici que ouã
ut dictũ est auferet libido gule & luxurie
Vnita aut bona ex continẽcia & tempe
rantia nobles regentes consequũt. hec etiã
eoz domina felicit confluentes & ampliant
ostendit Hegesippus de re militari li. 2º. ca. primo
exempl duoby. Et primo exemplo Alexandri
qui cum ei tradita esset virgo pulchrima cuiꝰ
principi desponsata summa abstinẽcia peperit
sta ut nec illam aspicere sit ad sponsum re
misit. quia remissa vniuersas gentes & prin
cipũ mentes sibi reconciliauit. Secũdo exlo
Syriam m hyspaniã transmissi. vbi dicit
q̃ cum inter captiuas eximie forme virgo
& nobil adeũ pducta esset ois q̃ oculos in se con
uertet summa custodia adhibita sponsi noie red
dio eam reddit. Auxu quod gentes eius redemp
tum captiuã retinẽt eidem sponsi prompta
li munere dedit. Qua munificẽcia vniuersa
gens uicta impio romanã pli accessit :·

·a· pij

Ortauo Ut ex nobilibz regentibz
aliqui grueras mouet rabidus deva
stantes patrias & Breuissime etiã contra hmi
humi more rabidum fuerit auctor in sepeno
minato precepto. Note utute i. iustia. quia q̃ ea
ut dictũ est p̃fati nobiles induxit ut neiez
q̃ potencia minuste oppime deant. Nec etiã per
usurpacionem regnũ suũ augẽ velle. Ad hoc
bn facit qd recitat plutus. v. politicoz de qdã
rege qui cũ dimisisset ptem sui regni qui ea
tenebat iniuste. Regina reduxit dicẽs q̃ mi
ng detra dimittet filyt qui sibi Auxu reddit
ei q̃ quitcunq; dimittet eis mg in quitate
tu dimittet eis magis mdurabilit. Facto q̃
sim plutus durabilig est dnatu sicq; pauc̃os iuste
qui sicq; multos iniuste. Tamen hodie inde
mg ut plurimũ conuenit si qua ut regina au
geant & dominia sibi minute dissidentes
grueras mouẽtes & plia Iuxta id pb̃. Effu
sa & contencio sicq; pncipes ex hoc eis turba
sequit̃ imsabil subditorũ. Iuxta id Dacy.
Quod delirant reges plectunt̃ orbes. Di

·b·

demũ enim ad sensum q̃ quido turbant̃ sepe
riores ptes acrius turbant̃ inferiores ptes tre
pter hoc tamen nõ tollitur qui nobiles
regentes ex iusta necitate assumẽ valeat
bella vl illata vl infenda. cum hoc q̃ eis
geliu sustinere possit vt mistat licencia
excipiatur. Ipsum q̃ Augy probat in simõe
de puero centurionis. Quod tñ sumptiue
hẽtur m canon q̃ patius in pin. xxiij. q.
i. Item etiam pp̃ patis necitatem pnt
bellum assumẽ vl etiã inferre. Quod
pbat canon Si nulla in lib. & in mij
xxiij. q. vnj. Ab inicijs fi' def bellu
vl' cõmitti. Unde Augustin. Bellum
qd q̃eundum deo auctore suscipit recte
suscipi dubitare phas no est vt ad terra
dam vl' contundendã inl' subiugendã mor
talium superbiam et bella sunt patcata q̃ fiunt
pp̃ malor cohercionem & bonor sublimacionem
& reipublice obedienciam. Decimo q̃
dm q̃ multi ex p̃fatis nobilibz principatibz
& regentibz aliqm rinanem zelant̃ eccliaz
p̃ cuius declaracion est luculenter aduten
du q̃ ex hijs aliqui tenet̃ suum nobilita
tis gradũ ut principes & barones & omnes
dm naales de quibus michi ad pns quia
supra sate deductũ est. Hi vi tamen si sapie
tes forent & prouidi attendẽ debent indane
ecclie frugalem et vanã & momẽtaneã esse
breuitatẽ atq; puctabilitatẽ quia ut Job 20.
ca. scribit̃ Elenati sunt ad modicũ & nõ
subsistut Et ecclia. p. omnis potentatus
vita breuis Exemplo regis Nazolotti nor
wegie. dacie et Anglie de quo in qdam
narrat hystoria q̃ cum in maximo vigore
impij sui floret sedile sui in littore maris
astendent statui misit Et alloquis maxime
aut. Impero tibi ne ascendas tram meam
& ne vestes vl' membra dnatoris tui ma
defaciab aut madefiãt p̃sumas Michi oig
mare ascendit & tram et pedes eius madefe
cit quo facto re resiliens ait Oriat omb
habitatores orbis vana & frugolam ee regiã
potencia nec regis nomẽ quippia digniꝰ
plez eu rui nutu celum et tra & mare
obediunt. Et mõpiũ postea sue ceruici co
rona imposuit aurea. Deo sicq; vinagiez
saluatoris in cre eam posuit in laudem e
tim regis Aliqui etiam ex nobilibz repe
riunt̃ qui infimũ nobilitatis tenet̃ gradum
Et sunt simplices milites de quibz restat
nũc aliquatr declarare. Primo quia nonnulli
ex hijs adhibentur milicia. Deo aut pro
ptiõ in formacion sicut ipse p̃bet & humanẽ
& hoc in sepenominato precepto dñi dicẽs. Note
cetute i. iustia. quia p̃ iustiã induxit̃
milites ad militandũ deo p̃ amore & dilec

tione ad militandū proximo p subiectionem
& defensionē Ad militandū sibi ipis p pra
uorū actuū abdicationē rōnis & iuitutis ap
phensionē ¶ p̄o quo sciendū q̄ in mūdo
in septē⁹ q̄drū & milicia reperit⁹ s. spi
rituālis. vrbanalis. votiualis & humanā
lis Ad p̄ma milicia hortat⁹ aplus oēs
ecclīaz⁹ platos atq; p̄dicatores contra hos
tes fidei rōnon contra hēsim et errorum
adinventores viriliter ac sincereter mili
tare hūota dortiam appli. z. ad thi. ij°. ca°
Labora sicut bonus miles ihū xp̄i ¶ Secūda
milicia ē spūalis que sūt vicia est aduīs
carnem et sanguinē ad eph. vj°. de q̄ iob
xxxij°. scribitur q̄dicia ē vita hois sup tra
di gr̄eg⁹ ¶ Moral⁹ viij. sufficienter de hoc lo
quitur dicens in hac milicia debet fidelis
militans deo esse industria prouida discipli
na ferocitate strenuitate p̄ditus constantia inō sub
plus est vnitē dūa⁹ q̄ pharaonē in exi
tu eo⁹ ait Baruch. sexcenti⁹ omelia xxxiij.
¶ Tertia milicia ē votiualis in hac hortat⁹
fideles milites qui ex dīno amore & fidei
deuotione deuouet & exponit se contra
hostes fidei viriliter militare Vt sūt milites
templi & sim⁹ frēs alemannī de pruscia
Unde ibi bn̄ istos tales exortat dicens sicu
ti procedite milites intrepidi nō timētes
vos ipos appellite ¶ Sequit⁹ q̄rta gl̄osa dicit⁹
milites de filio q̄n̄ dr̄ mīes in filio mori
untur Et ibm impauidq; proferto miles di
cit⁹ qui cū corpo ferri sicut anīm fidei lori
cam induit ¶ Quarta & vltima milicia
dr̄ humanal. de qua in p̄nti ꝑpono ubiq;
tractare intendo hoc aut fit sub p̄mpet⁹
zeno. In quo quidem iij°. conuenire debent
p̄mū ut tales milites sint disciplina electi
et iurati ¶ Secūm q̄ tales milites sint vibus
pditi. ¶ Tertiū q̄ decē sint & asse mutui. ¶ Quar
tū q̄ nedum p̄incipi⁹ sibi mutuā sint mutua
fidelitate connexi. ¶ Quintū milites dn̄t esse
disciplina electi atq; iu
rati. ¶ P̄o cuius intelligentia ē sciendū
q̄ duo sunt p̄cepta que milite fiunt atq;
constituit prout ait policr⁹ li⁹. 6. ca°. q̄nto
s⁹ electio & sacramētū. De milicie aut institu
tione siue militis effectione & nuncupatione
p̄mittendū fore puto curiosum & natūm i
vestigare. Unde in p̄i° hystorie Romanoꝝ
dicitur q̄ condita ciuitate a Romulo quā
ex nōie Roma vocauit. mille pugnatores
de ea elegit quos a mīo millenario mili
tes appellauit. Miles em dictus ē quasi
ex mille electus. vt patriarc⁹ dicit Romu
lus p̄mo ex p̄plo milites assumpsit & appellauit
Et sicut miles ex nomē Laboris ita & ho
noris Ait policr⁹ li⁹. v. c. viij°. de electio-

¶ P̄mo militē dicit Vegecius renatus de electi
one militū In hoc imminēt tota rei publice
salus vtilitas ut tirones no corporibus sū mū
mis p̄stantissimi delegant⁹ vires regni & ro
mani nominis fundamentum In prima delec
tionis examinatione consistit ne leue
hoc putet⁹ officiū aut passim q̄busq; co
mendandū quod apud veteres inter tam
varia q̄dā utilitatū p̄cepta constat esse lau
datū Inventa em tui defensio p̄mittit
mittet & moribus excellē debet et prabus
Honestas em ydoneū militem reddit et
verecundia dum prohibet fugē sepe facit
esse victorem ¶ Sequitur a magnis igit⁹
vires magna q; diligentia volunt eligi
numeros Cum vo diligens electio minus
fuit approbata. signandi sūt et assūbē
di militie qui ad eam inveniūtur ydonei
Nam et velocitas requirēda est & robur
Et vtrum armorū disciplina que sunt
edite valeat et habit confidentia militā
rem ꝑplerig⁹ em q̄nūs probables vide
ant⁹ in spe. experimenta tui comprobant⁹
indigni repellendi sunt nūq; utiles & m
lorū eorū strenuissimi subrogandi. Post
utilitate huius discipline militare subdit
Publius li⁹. p̄mo ca°. v. dicens q̄ disciplina
militaris arcuit retenta principatū vta
lie romano pepit imperio. militarū urbiū
magnorū regū validissimorū gentiū q;
nū largita est Et policr⁹ li⁹. vj°. ca°
z°. Romanos q̄ientes dicit victores fece
runt esse. sine exercitio & fides qua el⁹
ti impendebat reipub⁹ Et ideo p̄value
runt aduīs multitudines gallorū & prerita
tes germanoꝝ vires hyspanoꝝ & dolos afro
rū. Unde Egesippus li⁹. v°. Veritus q̄
in exercitu romanoꝝ nō solum virtute cor
poris & etiam metus requirē nec fortitu
dine in hostem vim etiā discipline nor
mā spectare. ne crudelis impig ne mol
lis miles. ne pecig pdē q̄n victorie sit

De Sacramento aut⁹ militari legitur in policr⁹ li⁹ p̄mo
ca°. 6. Et idem Vegecius li⁹. i. ca°. p̄mo Ait
Iurant milites p deum & p ypm & eius
spm̄ sctm et eius maiestatem primitus q̄
sit deum humani generis diligenda est
Iurant insup̄ omia se strenue facturos
que p̄cepit princeps Cum em legitimum
quis arripit principatū tanq; p̄sti deo
fidelis ei p̄standa ē deuotio. impendendus
pugil famulatus. Iurant etiā se insup̄
desertores milicie vel morte recusatores
pro re publica q̄ sunt conspecti milicie Cui
q; hoc prestiterint iusiurandū singulo
militari donatur & priuilegio⁹ p̄uilegia

vel militii bene & fidelr sim officiu ex
remui a iure antiq° erant q̄ ab angarys
& pro angarys & sordibꝫ muneribꝫ erat ali
em · & q̄ iura licenter ignorant & luct̄ mp̄
ma sint̄ potiute in castrensi peculio testa
rel pūt & q̄ ex publica sollicitudie no per
mittant̄ exigere · Aut/ poliēt̄ li o. vj°. ca°
xiiij°. Deo igitur ipsis obtmuit ut electo
et sacramentum militē faciēt & sn electe
nemo constitueret̄ · Aut sn iuramto nemo
nomē militaē aut officiu sortiret̄ Pte
rgit̄ militū dignitatꝫ fidei sinceritas et
iuramti obligabilitas · Cuius forma est
vt deo p̄mu fides debita · Deinde principi &
reipub̄ce seruetur inviolabilis / Teneant̄ igr̄
ecclie obnoxy sacramēto tacito vl' expsso licz
eis forte ideo iuramēti solemnitas cesset ap̄d
aliquos quia ad hoc omēs militaē & ordi
nis necessitas officy & sanctitas fidei. Inolevit
eis consuetudo solemnis ut ipo die qua ꝙs
militari cingl̄o decorat̄ ecclīam solenit̄
adeat / gladiocꝫ sup altare posito & oblato
quasi celebri professioe serpsim obsequio al
taris deuoueat̄ & gladiu · i · officy sui deo spon
deat̄ famulatu Neq; nāe est ut hoc ubo
confiteat̄ cui legittima professio militie
fito eis videatur inserta In homie eim il
lrato qui magis arma nosse debet quā lra
rio oz semp ut ce dctm professionē exigere
lra tm sicut in hominbꝫ conuenit lratus Do
expedit ꝙ tales milites sint vbo predi-
Unde Filij · ad milites templi aut tuia
peptue ee nutria militi plianti vt-s- sit stre
nuꝰ · industriꝰq; & cum spētibꝫ quidem ad
se suadū · expeditꝰ ad discernendū & prom
tus ad ferendū · Optima eim militibꝫ
sunt hostem ferire pśdia agritate · nichil
metuere nisi tuzpem famam · Do expedt
ꝙ duces sint̄ et aspe nutti · Hoc exemplifi
catie declat Genesis epla · liij · Fortior in
quit Den miles et frangosso vent / seg
nis est vrbanꝰ & bna · n̄m laborem zelus
sunt manuꝰ q; ad arma ab arato transse
runt Effeminat animos amentus munia ·
Et ponit exm̄ Jumentoꝝ ungula que
aspo pascunt̄ indurata est · m rnolli pa
lustriq; pastuo stigmata rito in primo pul
uere defigat & postribꝫ · Indurandꝰ e aiam
& a blanditiis voluptatē procul abstra
hendꝰ · Hannibalem nudomitū munibꝫ atq;
alpibꝫ vnā onerauerūt fometa · tapsume
armis vicit · Virtus est vinctus ul virtus
Ideo vanitates lasciuys otys aleis auctu
pys effeminati sut et militie meriti · Cui mili
tes oporteat mitidiores ee armis q; vestibꝫ
venerem ul' estatem iusta ul' iniusta pati-
bilem zelo este eodem tpe moriam & labore

toleraē Similr Vegetius renatus hoc attes
tatur dicens inutilem ee militē nutritū
tenere & delicys assuetum · Quarto ex
pedit ꝙ pdicti milites sint sibi invicē mu
tua fidelitate conexi · Non solum milites ad
duces & ad principes dnt esse fideles vm et
ad socios ut fideli uigant̄ amicicia · mul
tu em aries militu timetur ab hostibus
tu in eis amicicie & fidelitat̄ vinculum
inviolabile opinat̄ Econtra tu in anem
litu dissidia oriuntur raro belli victoria spc
tatur · Milites go se sibi mutuo amore fo
ueat̄ ut honorem altio sua putent esse
victoriam / ac etiā morti pro alio se expo
nat̄ Tales in figura erat illustres mi
lites Ioab & Abysay qui contra Syros et
Ammonitas bellantes sibi inuicē fidelis
amicicie fedꝰ seu pśidia prestāres hostes
in fugam vertert Unde dixit Ioab ad Aby
say Esto ur fortis & pugnemꝰ pro pplo
meo & pro ciuitate dei nri · & si prevaluert
adiuuabit me siri eius in mtm adiutoriū
Si aut filij amon prevaluerit adiuuabis te
auxiliabor tibi · Sic ꝙ pugnates omēs
fugauerut̄ · ij · Regum decimo capitulo

Ex predictis igitur p octo sunt vē militie effectꝰ
Primꝰ nāq; militie effectus est ordinate
ecclīam defensie Secundꝰ effectꝰ est p
fidiam impugnāe · Tꝫ effectus sacerdotū
venerari · Quartus effectꝰ est pauperū
miseria pulsare · Quintꝰ effectꝰ est promta
patrie Sextꝰ effectꝰ est pro frib⁹ ut sāc
menti docet coreptio sanguinē fundere ·
& si opus est etiam animam ponē Septimꝰ
effectus est locum non pdari vl' rapere
Unde fertur her edricꝰ filius Cesare com
pescuisse milites suos qui urbem ingressi
& non iuste hominꝫ spoliare nec erad tepla
deoꝝ Octauꝰ effectus est ministri bellum in
ferre & ut iudicia faciant constitutum
& ad exequendum officiu sum sdm iudicis eq
tatem · Aut contra pdictos militie effici
facietes antiq; pena duplici puniedant
Primo nanq; p redactionē ad ordinem
peditū Quinto ponit exm̄ Valig li° 3° c°
2° de Aurelio qui filiū suū equitē ce sim
militie munē inter pedites fungi coegit
eo q̄ eius culpa castra erat̄ sublatū · Puniē
dant̄ 2° pena mortis Sm q; narrat Vege
tius li° iiij° ca° primo Postea tribuit consul
ex duabꝫ legionibꝫ qui loco cessant̄ fortes
ductos in conspectu militū securi percussit /
Pro pdictorum intelligentia atq; obser
uantia · est de infrascriptis quibꝫ querend
ut investigandi Et primo · Utrū militē
re sit primū Breuit dm̄ q; militare sim se

A. xv.

no est illicitu· sed abusus est illicitus ꝯd
expresse probat Augus in lio de xbis dñi
tractatu pmo· ꝯd transitorie hētur in
canone militare non est delictu sed solū ꝑ
pdam militaē potiꝰ est Et grauis ⁊ frequens abusus multiplicat fiat· ꝓpue tñ consistit in
tribus· ꝙ in contussion innocentū· ⁊ in exactione solarij ampliori qm̄ desiuire possit
militando ⁊ in exactis ad ostentacōz vicioꝝ
cū nocumēto hoīm et rerū· sicut tornea
menta et ictus lanceaꝝ· Sunt tñ quedā
exercitia militie licita· sicut cursitationes
et ꝓsultones destrariorū et arcꝰ ꝓmouendi
⁊ defendendi ⁊ thela ꝓiciendi que no ꝓhibentur Hoc arguit ex ij· Regum ꝓmo cꝰ
vbi rex dauid ꝓcepit ut docerent filios iuda arcū· i· artem sagittandi· Secundo quᵗur·
Vtrum militibus liceat diuinis et festis diebꝰ
bellare· Breuiter dicendū est ꝙm ⁊homa
2ª 2ᵉ q· xl· ⁊ festorū obseruantia nō impedit ea que ad hoīm salutem etiā corporalem ordinantur· Vnde dns arguit iudeos
dicens in Iohis· vijᵒ· Nūquid mō dignum est
totū hoīem saluū fecisse in sabbato· Vnde est qd
medici in die festo licite mederi ꝓsunt· multo
aut magis conseruandi e salꝰ reipublice qꝰ
vnius hoīis· Hoc aut fit ꝑ bellum· ⁊ ideo licitum est bellare diebꝰ dominicis· Nam ꝓ festū
in nōitate nō bellare est deum temptare· Sed
in necessitate cessante nō licet tunc dicere hoīes
varie ꝙnalibꝰ ⁊ diuinis· In hijs etiā con
cordat Ray· Quᵗo ꝙritur· v· liceat militibus in bello uti insidijs· Item ⁊ho· iiᵃ
iiᵉ· et· q· xl· ⁊ fmaliter concludit qd in bello
iusto licet uti insidijs occultando se ab hostibus ꝑ que volumus eos intelligere qz ꝓpositū eis nō teneam mēdacium aperire· Hanc conclusionē Augꝰ tenere uidetur in lio qⁿ sermonū·
Et transitorie in canone Domus xxiij· q· z·
In fine· ⁊ nigro· Et nō licet eos sic decipere
qd eis dicatur ꝙm vel nō ꝑficietur promissum
vt in canone Noli· xxij· q· 1· Ante medium·

Quarto quᵗur· v· sit melius militi pugnare debenti audacia sit magna fortitudine
an fortitudo sit audacia· Breuiter dicendū est
qd licet fortitudo multum valeat ad hūdum
victoria demerite· Nichil omnino tñ ꝓualet
audacia· Ratio est ꝙm ꝓbatum quia miles q
m ꝓliando contra hostes bona habet audacia in ꝓlio fiducialiter existit ⁊ se nō vertit
in fugam, sed usq; ad mortem viriliter resistit mirande· Sed si timidus existat ꝓpositum
qd magne sit fortitudinis ponit se in fugam·
⁊ sic totum exercitum ponit in dissipacōm ⁊
confusionē· Ille uō ꝙm ꝓbatum dicitur pusillus et
audax qui timet timenda ⁊ audet audenda· Sed qui timet timēda ⁊ nō timēda· et
audet audenda ⁊ nō audenda nō dicitur fortis
vel audax ⁊ pro tanto in hunc figura legitur
Iudicū· vi· Gedeon pugnare nolens contra madianitas allocutus e suos dicens· Nolumus mecū exire pugnare inimicos ⁊ ideo si quis vestrū timoro
sus esse vel existēt cogitet de recessu ne fratrū
suoꝝ corda ꝓfaciat· Dicit igitur ꝓpalatē
dicere amouisse remedia ꝓncipū ⁊ baronum
Dicit in subsequentibꝰ remedia dictis mordentibꝰ
tradentes aulicos· Cumsimoi sint ꝓsides ⁊
oratores accusatores thaurū congregantes
Simile· Cancellarij eorūq; notarij ⁊ consiliatores ex hijs modo tempore plerique de
nouo· i· de recto male obtenant ⁊ cumbuntur
Qui tutor miles sit ut moderamine q̄ dictū
fuerat· Nota qd Aulici sive curiales sēdm
canones ꝙnales dicte sūt appellantur
quicūq; quacūq; condicōis curiis sint astricti· Ꝓpales vō qui tm̄ officia curie ꝓcurant ut decisiones li· d· designata ꝓpen
dissime qui sīas sanctiones exercent· ⁊ ecclesiastes nō promouentur· Vel li· dis· in ꝓ·

Dicit qd hui aulici

· A. xvi·

contabenantur seu ligantur deno scelē ⁊ decimo vinculo ꝓtestabit· Ambitiosi fugabilis ructos
inflatos· Seducentes adulatiōe mendosique blandicie nōnullos deturpant· Illiciteq; donatiui· ꝓtinus indicium quoddam caligant· Im
proba vendicio· seruicij in officio ꝓles subuertant· Hui sepe fuerit fictile nomen amicicie latenter mordentes· ut minoretes opꝓmant· leges· iura vacuant· mali machinates· Hostis fera pessima rancor ⁊ inuidia enorme venenant· rumoꝝ assiduitas· simonie importunitas eos dementant·
Egrotat veritas· in hijs fructificat· fluxus
vel liquet gementer noxij vacant otio· voluptas· confessatio hos ligat· nidecenter· Dixi
namq; primo qd pestis detestabil' hoc est in effectu intelligendū qd ex hijs aulice sunt nō
nulli qui ambitiosa honoꝝ ⁊ dignitatū ac etiā lucri temporalis cupiditate tu
lia ꝓcacq; assumūt officia quū intuitu obediencie superiorū imminente· vel affectu rei ꝓfite vel desidio subueniendi suo auxilio indigentibꝰ vel eis ꝓximo· Item sic ꝓbatur
ambiciosē sm̄ ⁊hūlium ꝓmo de offi· ca· z·
Difficile est equitatem seruare vino ut
ipse inquit impellit ad res iniustas qui
ydrie incaptus est· Contra hūc ꝓcū morē
Tullius suetus sum ꝓbet mea in· liiij· ꝓse
ꝓcepto Alienum noli concupiscere· Hoc enim
ꝓceptum ad omnes iustie spem ꝓtinet que
sic est ad superiores pares aut inferiores· ⁊ est
idem cū ꝓcepto 2ᵉ table· Non concupisces
rem ꝓximi tui· Hoc aut ꝓceptum quod

q̄ dnīm mādatū non hēdat locū in statu ꝛ̄ioꝛie·ſ· ante pcm. Non em erat tuꝰ ꝓpetates ſue dnīma hui⁹ vl illi appciatu ſed oīa erat tōia oīb⁹. Vnde dēnes ꝓpa m amon dilectiſſimi⁹ q̄ſ· q· ꝛ̄ait· q̄ cōmu nis vſus om̄ q̄ in hoc mdo ſunt oīb⁹ omīb⁹ eſſe debuit. Sed ꝓ miqutate alig dnīt hoc eſſe ſm̄ t alius ꝺ·t ſic inter moꝛ tales fuctu⁹ ꝺiuiſo. Demq̄ gīoꝛ quidem ſapientiſſim⁹ ſꝛ plato hēt ita ſciens eſſe oīa debere·ait em̄ eſſe amoꝛē oia oīa t ſicut nō pot aer diuidi neq̄ ſplendor ſol ita nec reliqua q̄ cōiter omīb⁹ data ſut ad hendum diuidi debē·ſed hmōi ee oīa. Ex quo ꝓtꝫ q̄ ꝓpietates t verū dnīma diſ tincta ſunt ſecūdo petū et ꝓ petiū mtḋuctu ·ſ· ꝓ miqtatem· ꝓ qua mduxit ꝙlliatiōi nes tempaliū rerū. Nec ēria amoꝛe moꝛ dinatū induxit quia vnuſq̄ſq̄ affect⁹ tiū ad rem ſbi ꝓpriam q̄ retrahitur ab amoꝛe dei t ꝓxīmi dilectōne ſm̄ tū ma gis et mīg. Quo tū ſunt q̄ debēt ꝛpōs aulicos actum honoꝝ ambitiōn t tpaliū re rū cupiditate·ꝓnū eſt auctōꝝ tulliane cō ambitiōis detestatō calumpniosa. Cum e ex emplorū mductō vtuoſoꝝ fructuoſa. De pma t tullij in ſua rethoꝛica dicit q̄ am biciosꝰ ſtatim vt eſt ad honoꝛem promotus in ſuperbiam extollitur. Iactantia effrena tur· nō curat prodeſſe ſi ꝙlibet posse· pre ſumit ſe meliorem quia ceꝛnit ſe ſuperioꝛē nimīe aditens q̄ bonū facit· nō gratis ſed vtuꝫ· nō dignitas ſi honeſtas ꝓpꝛias dedig nat amicos· notos ignoꝛat· hoſtes comites contemnit antiquos· voltū aūtit· cerūice exigit fastū oīdit· grandia loquit· ſub lima meditat· ſubesſe nō patit· preſſe molit· ſubdit· onerosꝰ omīb⁹ infert· pre ceps molestus arrogans ḡīus t importunꝰ Einhardꝰ etia notat x· pauos ambitiōis effectus dicens q̄ Ambitio eſt.

Subtile malum
Pestis occulta
Dolī artifex·
Magiſter ꝙportiꝫ
Cinoꝛē ozugo
Tmea ſanctitatis
Cordium exercitus
Ex remedijs morbos
Cuans ꝛ̄ languoꝛes
Cuctus ex medicina

Ordīm q̄ retrahē debēt aulicos ſuū exempla vtuoſoꝝ et maxime nobiliū romanoꝝ. qui porꝙ in curijs primatū in ſſtebant t exſtebat ꝛ̄ot indigentibus t mſeris prodeſſe valēt q̄m mihi ꝓſſe· quod duplex pot probari ex emplo Et ꝓmo exemplo gl'oſi mlti debas tiam· qui ſolum ad hoc in curia ſumptus mo rabatur ut amās ꝙpiamoꝝ quas in tornict videbat deficē cōſortabat. Scō exemplo pri ſcianꝰ nīlem de quo nārat Valig li°. 6. ca°. ꝓmo q̄ tam diu ſumptū ſuſtinuit q̄m diu ei

Athenienſibus bellum gerendi fuit ꝓpoſt q̄m vō victoria ꝓcta eſt deposuit tm̄pmm ne vltra q̄m ꝛ̄ei publice noꝛitas erigeret dominꝰ ciuiū ꝓnamict. Q Sic ſeducens

Ex ſecundo

adulatio ꝛ̄. Hoc em ēffectu nutligendū. Sic ex hīs non nulli ad hoc ut dignitates t honoꝛes aſ ſequātur ſuꝑioꝛibus blandiuntur t adulant vnion t alīs ut eis faueat· et etiam ut ab eis cōmendātur. Vnde polit⁹ li°. 3°. ca°. viij. ꝓnutatem adulatoꝝ pauitate cōſi dat. Sic adulator omīs vtutē eſt nimicꝰ t quaſi clauū figit in oculo illig cum quo conſentit· eo q̄ magis cauendꝰ e quo ſub amantis ſpecie noce cupit. Sequuntur co mites hui⁹ adulatōis odiū t fraudem· prodi tionē t notam mendacij· ſequelam ſunt t excecatōm proxīmi t tōtius honeſtatis ex tinctionē· Pleum petꝰ meruit ꝓſalmiſta no ꝛ̄impugnaret caput meū. Q hīs nō laudatur petꝰ in deſideꝝ aīe ſue. Sup quod Augustinꝰ lingue adulantiū alli gant homīes in peccatis t ſic trahūt ſeruā animas ad pditōm. Contra hui⁹ pſſi morem ſuꝑiuꝝ ſm̄ ꝓbet auctor in ꝓxīmo ꝓcedenti ꝓcepto. Cuius noli contēpſe re. Hoc ꝓceptum q̄tū ad pns ſpectat reſpi cit pmā ſpem in ſtē· que e ſuꝑioꝛibus et maxīe in dignitate exīstibus honoꝛem t reuerentia exhibē. Ad hoc em ꝓpue te nent aulica quod mīme facit cum ſuis dnīs adulantur ad finem ut eis fraudu lenter noceant vel coꝛporalit vl etiā ſpi tualiter et hoc ꝓp effrenatā eoꝝ concupi ſcentiā que meta caꝛet et modo t timoꝛ ꝓuidubio moꝛtalit peccat. Protanto ꝓdens t discretꝰ ꝓnceps vl regens ſumo studio in tendē debet ut vicia t vtutes ſubditoꝝ mai oꝝ et officialiū diligenti inveſtiga tione cognoſcat. Nam ſicut ſcribit Bilhardꝰ li° iiij°· de cōſidera· ad Eugenium papam Non oꝑtet ut curia dnī tue ultimum ſciat quod q̄mplures ex nouis contigiſſe alia diſpenſet tu de diſciplina prouidere ſibi nemi credas. Nonam etia actua hoc doctrinam tradit ſōmꝰ ꝛ̄pōs dnīs vl ꝛ̄ecto ribꝰ aſſoq̄ſ adulatoꝝ aſſentiēs t noxia blandimēta falſacia velud quasdam ſu gite. Et ad idem ꝺ ei ep̄la. Ihij. ꝛ̄ubū regenti dicit· Curandum mḋt te amatoꝝ bus preſta. Ad hoc etia ſcribꝰ monet· ſ· Greg⁹ ꝑcauē dicens. Nos ad patriā feſ tinātes moꝛtiferos ſyrenaꝝ cantꝰ ſurda aura tranſſre dēm⁹. Ne credas laudato ribꝰ ſmo ꝛ̄ectoribꝰ autem ne libenter ac comodes. Hoc mtḋe docet btus Ignatius dicēs Heu qui me laudat porꝙ me flagel

lat. Si laudibus letemur vituperib⁹ ſan-
guimur. ytham meam no mi ore ponamꝰ ho-
minū alioꝝ. Eodem ſeneat tpla liij. Qui
dū mquit tranatoꝝbꝫ preſta. Exm de po-
ſſe qui claudebat aures ne audiret voces
ſyrenū et qua tles contrarie ſunt vitate ap-
pellari valent ſathan. Inde ypo. Inuiola-
bile mquit ſtudentes dñe ſatham ꝯ blan-
dis ubis ad illicita trahunt. Unde in huius
figuram. z. Regū. 19. ca°. ſcribit. Cur mihi
hodie efficerīs ſathan aut dauid abſa-
lon. Vt tles ſunt ſcorpiones facie blandientes et
caudi pungentes. Ezech. 3°. ca°. Ibi ggg. li°. 2°
pūcē xx. Adulator ſcorpio eſt palpando m
redit ſed caudi ferit et ſimilr apis. qz mel
in ore gerit ſed in cauda venenū. Nota q
Amphiſena eſt quoddā monſtrū hns duo
ora vnū retro et aliud ante. ꝫ ꝑ hoc gra-
ditur utrobiq; ſ. ante ꝫ retro. Moraliter ꝑ
hoc monſtrū adulatores denotant. qui ſene-
ra habēt duo ora. vnū ante qua bn loquit
de hoīe in pſentia. ꝫ aliud retro qua male
loquit in abſentia. Nota etiā de antiqui-
tate q ita teſtat mouet lingua vipiā qua hūt
ꝙ tres hrē videant. Dic reuera adulatores
de lingua ſua facunt tres. qua mūt mala ī
abſentia. mūt bona in pſentia. mūt vō duplī
cia ad decipiendū. Caueant igitur adulato-
res ne eis accidat quod Ethnicogore accidit
de quo narrat Valeriꝰ li°. 6. ca°. 3°. dicēs. q
Athenienſes ethnicogora inter officia ſalu-
tationis diuine regem more ꝫro adulatiue ca-
pitali ſupplicio affecerūt ſeu interfecerunt.

Xprm Olti tertio ꝫ illicitū denariū putas
iudiciū quoddam caliginuit. Hoc eſt in
effectu intelligendū q ex aulice aliqui mꝰ-
be reripiūt mmg ex hoc itaq; exercant. nō
aduitentes q contra diuinū mandatū ſant.
Unde exodi. xxiij°. legitur. Non accipias mu-
nera que ſubuertunt etiam ꝑdentes verba
iuſte. Sine tribus poteſt quis ingredi curias
dominoꝝ tam ſpualiū qm̄ temporaliū. Vix
cū aliquo officiali loqui voꝝ a nemīe exau-
diri. Ratio eſt quia omēs diligūt munera.
Ysaie primo. Et ſalet ōte ſant ſicut canes aures
quibꝰ ſ. ibus obiciuntur mansuefiunt. Dic et
multi ſunt curialiū aut Seneca li°. de conſtan-
tia ſapiētis quia aures ſunt et aſperi aīqui vi-
deant munera. quibꝰ uſtis mansuefiunt. Con
hunc peſſimū morē auctor ſumuerſi prebet
in proximo pcedenti pcepto. Ex liēm noli co-
cupiſcē. Hoc pceptum reſpicit illam iuſtē ſpe
cē que eſt in ubis ut equalibꝰ bnfice
Nam ex bnficentia ipi aulici conſequitur
honorē piter. ꝫ amorem. quia utilis eſt ꝫro
mereꝫ acquirē amicos. Cum igit̄ naliter
amor ad omēs extendi deat ſequit. q ꝫ ibus

eſt bnfaciendū pro loco tamen et tempore.
et ſeruatis aliis debitis circūſtātiis. Ad hoc 41.
aute Horatius aptus ad galathū vltimo ca°. d.
Dum tempus bēne operemur bonū ad omēs
In hoc enī ſequi deberent ſi prudentes forēt
romanoꝝ aulicos qui munera reſpuebant
ꝫ dona nec rapiditate vl auaricia q̄qm̄ fa-
ciebāt ſed ex ſola et mera benignitate ꝫ lib'
tate bnficia ubꝫ ac eria omnibꝰ gratuite
impendebāt. et pro augmēto reipub re ſm̄ q
narrat Trogꝰ pompeig li°. xviij°. q ꝫ vne
as missa a pco roma ad pacem confirmāda
cū ingentibꝰ domꝰ nemīem ex aulice ro-
noꝝ repiit cuiꝰ domꝰ muneribꝰ patēt. Qui
aut munera defēbant omīb oſtias domus
clauſerunt ne cū muneribꝰ intrare poſſent de
modꝰ vō aulice Politus in li°. 3°. dicit q
nō eſt ſpandū de ſuffragio illiꝰ que mune
ribꝰ paſcit. alimentū umbratilis gre mu-
muſcula ſūt. Et miſi freequētata fuerint am-
icicie nomē intermūt. quia nullꝰ amor du
rat miſi ſeneto ſeruet amorem. Et qd crude
lius eſt accipiūt tales a pauperibꝰ ab affluē
ꝫ inuſte veritis. Item eria q̄ritū ad hoc ſeq
debēt. Gregoriꝰ ſm̄ q ipe de ſerpo recitat li°.
ſuo regiſtri. d. Exenia mee ſanctitatis am-
pere voluerā quia valde incongruū eſt ut
a pdat aut ab affluētis frībꝰ munera per-
cepſſe videam. Idem tri canonū Eſtulenta
et potulenta debito modo ꝫ debito tempe ꝫm
debita q̄ritate ꝫ tempe licet. pro ut declinant de
hīs ep̄i dni Deū. ꝫ imperator Lanthonꝰ q
eria decretal' ſtatutū de reſcriptis. ſ. in ſuper.
libro. vj°. Et improba vendicio ſeruiū

Olti Quarto cū officio plures ſub- A. xix.
iungunt. Hoc eſt em̄ in effectu mitlin q
ex aulice aliqua officia aut comoditates
impudent vendūt. ꝫ uxē ſine pcio vl ſpe re
muneratois aliqd aliqbꝰ eriā animis ſant l'
impendūt. Unde Politꝰ li°. v°. ca°. vi°. inue
hit contra tles dicens. Et improbitas tuꝰ
aliꝰ adeo mouit ut de teſtimōio conſcie.
de venuſtate moꝝ. de odore optimoīb.
de ſmitate anſe de torente eloquēcie. miſi pꝰ
io mtuemēte quib⁹ fruſtra confidat. ſm̄ id
Ouidiꝰ de Arte amandi. ipe licet venab
omere ſ. mihi. attulis ibi omere foras. Nec
ingredi ſū pcio nec aures mulcē. ubſt pre
ſenti dato nō promiſſo pot. Contra hunc
peruerſiſſim morē q̄ſtor remediū adhibet
et huiuſmodi nō ſi ſepedicto pcepto dicit. Ali-
enū noli concupiſcē. De hac matia ſatis
dictū eſt ſupra in proximo pcedenti de furtu vl
eria ſumuſ. et ibi recūre ſi placet. q hī ſepe
ferunt fictile nomen amicicie latenter mor
dentes hoc eſt dictum. Et ex hīs du-
Olti quinto lus aliqui fingūt ſe ee A. xx.

amicos aī in rei veritate non sint veri ꝫficti amici ꝫ hoc est quod de talibꝫ Tullius in de offic̄ dicit ꝙ ni malis ficta est in bonis vero amicicia · ꝫ idem Tullius de amicicia li°. v°. Vere amicicie difficillime reperiūt in hijs q honoribꝫ resp publica versantur · Hoc clare ondit Aristoteles viij · et huic ꝛ nobis ponit tres spēs amicicie equales amabilibꝫ Quint enī amātes bona ꝫ sunt pp utile amantes admodū ꝫ sunt quida amātes pp delectacōes et hec due amicicie due vltime sut accidens sunt et facile solubiles Dissoluto enī illo pp quod sunt amici dissoluit ꝛ amicicia · et qui nō consequit ꝛ amicicia · i · qui nō consequit ꝛ qd utile vl' delectabile Has duas amicicias diligut et grunt vt plurimū aulici Et ideo sencca epla xxxij · dicit · Erras qui in atrio qrit amicū ꝫ est ratio quia quilibet querit suū comodū Vnde Tullius de natā deor ꝛ libro primo in fine · Virtus est ipm nomen amoris ex quo amicicie nomē · ipm est dictū quem si ad fructū mrim conferimꝰ non ē ad illius comodū qui diligimꝰ non erit amicicia sed mercatio quedā utilitatis sue ꝛ · pp terrea et arua et pecudū greges diligut ꝛ eo nō qp fructꝰ ex hijs capiūt ꝛ Homō caritas et amicicia cōstituta est · i · esse debet Unde ysidorus de sūmo bono · Non sunt fideles ni amicicia quos munera nā cito deserūt nisi sp accrescunt · Dilectā enī que mutuē copulat ꝛ vel conglutinat ꝛ eo suspenso dissoluit ꝛ Contra hoc pessimū et neptum morē scripserunt auctor in ultimo prosē pcepto libenter adde ferto Hoc autē pceptū spectat ad quartū justicie ptem · s · ad gratitudinē de qua mpa in prō · pte iiij pcepto datum scripsa · A · in prō · Ip quam aulici induere debent amatoribus sub tyrannide reddē pualorem ꝫ amorē per quā ecia induci debent ad affabilitatē ꝫ amicicia · Est aut affabilitas sū amicicia quida mālis amor et gracialis quo omnis homo omnē homī est amare naturaliter Unde ꝛ ecclī · xiij° · Omne animal diligit sibi simile · Est sicut maior felicitas que in mundo hoī pot esse amari ab eo qui amas · Sta ergo maior dolor ē amare ꝫ non amari · Et est ratio quia nō amari ab eo qui amamꝰ nascitur ex carencia alicuius boni ꝫ quito bō quod quis perdit vl' carere est magis tanto dolor est maior · Sed amor est nobilis et melius qualibet re corporali ut procedit ab anima que nobilior est corpore Igitur ꝫ ꝫ pro tanto fulgencius intendens ostendē quis vl' qualis sit verus amor ꝫ quis sit amor effictus describit eu sub hac forma · s · ad mō · Vnus inuenis mutatis capud hūtis ꝫ in fronte spātū habebat hyemis et estus · Arcta cor quod erat aptum ita ꝙ potuit videri · erat septum longe et ppe · In dextro ꝛ fimbria mors et vita Moralis amor ad modū huius denotatꝰ ꝙ verus amor remanet semp ꝫ nūqm mutat ꝛ in capite discoopto qz verus amor palliari nō potest In fronte vemꝰ ꝫ estas ad designandū ꝙ pfectus amor in veme tribulacōibꝫ ꝫ in estate consolacōibꝫ et pro spitate semp in amore imobilis psistit · Per infortunia ab amore detrahi pot ut' dicit · Ideo ait · Non agnoscat ꝛ ni bonis amicis nec in malis inimicis Arcta cor longe ꝫ ppe ad inuendū ꝙ verus amor facit aliū longe ita dilige sicut ppe · In fimbria mors et vita ad inuendū ꝙ verus amor debet esse pseverans in vita ꝫ in morte Ut legitur de s · Maria magdalena · Unde timꝰ Cum fortuna manet vltro quaerit ꝛ amici · Cum cecidit ꝫ pri vtribꝫ ora fugit · Amicicia aut pfectam .d. ondit Valerius li°. ix°. ca°. 6. fuisse in duobus hyſto. scis Damone et pithia · quoz vnus cū dionisio tyranno vellet occidi et ille tempus impetrasset ut domū rediret ad res suas ordinandas Alter se fidebere pro eo tyranno nō dubitauit · Appropinquante aut die pfixta nec illo redeunte vnusquisq illi sponsorem temerarie damnabat · Ille vio de amici sui constancia se nō metuie pdicabat · Eo aut hora constituta a tyranno redyt · Alter admiratꝰ aut tyrannus vanam amicicia coz sup plicio remisit et rogauit ut in tertiū ꝗdū sodalitio eu recipere · Tres inter amicie · mortis contemptu · ignominie · iuste dulcedinis · extremitatis · crudelitatē manifeste · odiū in amore · comitē · penam · bifidū · pensare po tuerit · Scipio enī affricanus dicebat nichil ē difficilius quā amicicias usq ad extremū vite pmanē · Vtrum item amicicia sic vanum ꝫ pfectum haberent aulica hijs q ubi amo rem et amicicia ostendit · Et ꝗue sit · i · micia simulate discernet ꝛ infra in · vij · pro se pte Saluter libenter · in prō · Item enī ꝛ ad sit melius ꝫ magis meritorium an diligere an diligi discernet ꝛ infra in prima pte me tra · x · pcepto diligere sic alios vt sis tibi carus

Oxi Sexto

Et ut nocentes .A. xxi. oppimant dira variat nimis machi nantes · Hoc est in effectu intelligendū ꝙ ex hijs aulicis aliqui admoniti astutis et sophisticis machinacōibꝫ ad exorcizandum ppm ꝫ ad hoc faciendū statuit leges iniq̄s pr̄isq consuetudines allegantes nō attendē tes · id quod scribitur ysaie · x · Ve qui condit leges iniquas ꝫ iniusticia conscribentes scripserūt ꝫ oppressit ꝛ ꝫ Quilibet tyr sedet in insidijs cū diuitibꝫ ut interficiat innocentē qd nūq contingit qui princeps ē immunis ꝫ nimis auarꝰ · qz ecclī · x · scribit ꝛ in judicem pjiciet nūster eius ꝫ ꝫ prō · xxxv · Et in libent' audit

verba mendax omnes ministros hēbit impios hoc est dicē qm ministri talium dnorum volunt eis p mendacia complacē quia nec placent nec aliter eis complacē pnt nisi per mendacia. De illis scribit ps̄ps̄ x·cxxxiij· Pascit mentes hic pascit ventos p mendacia mundana qua denotantur quia revera medicina sunt. nō enī soluit quod promittit. s. sanctitatem que nūquā potest ibi reperiri. Luxuriosus videtur si delectatione carnis posset qm sanctus esset quia hīta magis stulti qui arte. Et sic contingit de illis singularibus delectationibus reperiri. Illi qui mundanis abutit pascit ventos. Tales adeo induruit sunt impietate qm nec puerū innocentia nec media nec pupillorum infantia seu infantia. nec induare ipsa anima ut instientia moneri eos ad pietatem. Unde ēē. xiij. Vidi calumnias que sub celo geruntur et lacrimas innocentū. Sed fundat talibus eueniet sicut contingē consueuit auibus bubone deplumatibus. Vnde ēē. xiij. de auibus. Aues volat et nem deplumant et pp hoc venatores eā illo comprehendit multas aues. Die mutant pdicti dum miserie pauper despoliant ipa a superioribus spoliant. Unde de vno qq; auctor verificat. ps. Vsque ad viij. Ne qui pdatis nomine et ipse pdabis. Reuera mexcusabiles existūt. Cum sint diuites nichilomin expoliat pauperes. Unde Ambrosius. de offic libus loquitur sub hac forma. Duces eras qua causa alienā appetebas. Egestas nō compulit ideo fecit te diuitem ut exercitatiōn nō haberes. cur nō assumpsisti munera patrimonio. Ideo te fecit potente ut nō inferres violentiā. s. ut expellerēs. Expone nequit pē pauper et egenū de manu potentis tibate eum. Sequit. Dum augē opes. corrupae tras rapina iustie formā examinā sufficientia rem amisit. s. extremi malicia et rapienda auaritia non cognitant spūalia damna. Dicit em canis devorat missa sibi a dño ad spem futi sibi nichiat. Dic tales nā devorant qd fortuna procurat nō mīga ad rapinā sūt creati. Vt aut Ben. de rapacibus epla. lxxv. et qm nō faciūt cāture rationabiles. isti non abhorrent. Vt em dicit sapiens. sic. Epistoles hoc. de amalibus. Non est ic modo animum omnis speci qm una comedat aliam. Isti tam confres suos devorat spūaliter. Michee iij. Comederunt carnē pp̄li mei. Unde narratur de Fabio in roma breuibus qm cum sibi suaderent tributa augendi ēē. Puniens dixit bom pastoris nō ēsse pecus deglutire. Sed proh dolor multi sūt hodie dnī tam spūales qui tales qui dnis regib jura sustinuit dilatarandos subditos in ardestrunt terrorem potentie exhibent et quib prodesse debuerūt nocet. Et quia caritatis viscera nō habit deū videre appetit prēs se esse immune recognoscit qui et si alī qui extraneis blandiūt. intraneis seuiūt. De quibus veritas dicit ad Matthei. vij. Attendite a falsis pphtis qui veniūt ad vos in vestimētis ouiū. intrinsecus aut sūt lupi rapaces. Reuera unde meritō lupi dicunt. Lupi em capūt et occidunt ac etiam oues deglutiunt. et sic reuera hodie ut plurimū mei dni faciunt. Cui ita ait Ambrosius in ratione dicit hy. c. lxvij. dist. Non est inimicus homi tolle qui cui possis egenti denegare. Addit. et deglutit qua ut ait beda. Cum succurere potuit nō succurrit occidit. Considerandū ergo ut ait Brevilheng quid de istis agatur qm lupi pastores sūt. Item isti sūt lupi de quibus dr in evan. Ecce ego mitto vos sicut oues inter lupos. Non ergo est mirandū si turbatio maxie hoc tenuit in mundo. Nam ut quidā dicit et astrologi. Quinti signa plima future pturbationis et tempestatis que qñ hyb aliqua appent in celo et in mari aliqua in aere. aliqua in terra. pmo in celo et hoc appet in luna. Nam ut dicit Plinius. Si cornua lune nouē fuerint obtecta nube et reliqui corpis fuit lucidum manifestū est signū future tempestatis. Imo si tempestas appareat vnū ex cornibus lune noue maculosum. et nigra et nebulosa et durat a pma die appitionis usq; ad quintam diem signat notabilem tempestatem et aeris turbationē in futura estate. Notabit luna zaroth sue mutabilitatis signat hominē stultum et instabilem sine prudentia et constantia. Prō. xxvij. Stultus ut luna mutatur. Dicit ergo si contingat qm stultus p equū mittere volo equilibet dnm rabidū et stultum in altitudine dnm sup alios constitutū cum dentur cornua potatis ad prequirendū ita qm eis potas sit macilata macula pūitatis anime et cupiditate. et sit nebulosa nebula ignorātie et cecitatis. Signū est turbationis in pposito et future tempestatis qz pictosum et valde dare hominī stulto potatem et cornua facultatis ad prequendū. Equa ut dicit Genesis dare potatem homi stulto et dare gladium furioso hoc solū ad duos temporales pricipiū insipientē solem vaide. Dimitte adhuc aliqua signa. Nam si oriente sole cū rubedine stultus despectus appeat in nube rubea. signat de proximo realiter multam pluviam. Si vero

spes cerulei apparitis in nube fiat rorea
signat ventum et pluuiā et tempestatē
de proximo imminente. Moraliter nota plus
plato intelligitur qui ut sol debet pplo re
splendē. cī. xlix. Sol illuminās p oīa
respexit. Nunc aut si rorea plātū sit nu
bes sic affectio obnubilat lutem ergo atte
de qua affectio sua fuit rubea rubedie
sanguis et amoris carnalis. Dicit ē cō
multos mordmate amantes sanguinem
pprie putele turbature multa pluuia. s.
flexibilis carnalitate. Multa pluuia di
uitiaz et temporalis prosperitatis quo lic
ad modū pluuie detur desup a fortuna
tu rito arcesit et deficit sicut pluuia sup
terram. Sed si rorea cor pilati sit nubes
rorea sicut aurū puta quia in cius reg
nat auaricia et cupiditas auri tuc sub
suo regimīne fiunt non solū pluuie diui
tiaz sed etiam venti et discordiaz ex qbz
fit finaliter in eo et pmētibz ad ipm ruina
magna. Math. viij. Descendit pluuia fla
uerunt venti et venerunt fluuia et irruer
unt in domū illā et cecidit et facta ē ru
ina magna. Item si sol oriat macōsus
sub nube rubea latens sub nube rorea ad
modū auri. Idem signat quia si pilatus
qui debet esse sol lateat sub nebula amo
ris sanguinis. Ita qz caro et sanguis sibi re
uelet. Vel etiam sub nebula cupiditatis
auri. Vel etiā arcessores et consiliarii ei
qui debent et debent esse sicut stelle cel
discurrunt sicut inde venando et aucupā
do et placitando demittat oīa hec sunt
signa pcedentia et tempestatis in pplo de
crescente. xiiij. Expectantiū tempus nara
tionis et ecce turbatio. Hec solummō spec
tat ad pilatos et duos ecclesiasticos. De alijs
tribus signis nichil ad pns gratia brevi
tatis. Contra hunc rabiosum more sur
rexit auctor in sepedicto prepto. Aliem
nosti corruptisti. Et dicit. Si phas per
oīa ut ibi quia vbicqz ratio ē cadē.

Sexti septimus. Et hoc fera
bestia rancor et invidia enorme ve
nenaut. Hoc est in effectu intelligendū
qz cū aliquis ipoz. apud dīm ht maio
rem gradum alij invident. Et sicut fratres
Yosephi invidebant ei eo qz a pre plus ama
retur cetib. gen. xxxvij. Et de quo erat
cum invidebant satrape philistinoz detre
xit apud regem. Achis de cuius familia
erat. i. Re. xxix. Tales drabiū imitat
cuius filij sunt et cuius invidia nocet nitat
in orbem tiaz. Sapie x°. Extali invidia
plerūqz proditio interevenit. Exhvb em
multi reputāt qui nō sunt de mētali in
vidia contenti. sed in occulto proditorie ali

quā mala procurat illis cum quibus co
medit et bibunt. Ex talibz dī vaticinat
fuit. Abdias pphta dicēs. Cum comedit
tecū posuit insidias subter te. Prima aut
tles attendēt quid dē eis imperatur dicēs
Tu uero inquit homo vnanimis dux me
qui simul mecū dulces capiebas cibos mēq
in cinaglis sup me supplantatorem. Ideo veiet
inquit mors super illos qui. s. sūt tales
et descendat in infernū viuētes. Contra
hunc dolorosum morem suscitauit au
ctor. s. in. x. pte mee. pprie prepto. xxvij°. Inu
dians mimo cultu. per que prepta au
gustaliter docet omnes a tali vicio pessimo
praue. et maxime amicos qui sapienti
ores et virtuosiores alios reputant. et hoc
specialiter pp tria. Primo quia hoc vicio
offendit homo dm. Zo proximū. Ko seipm
Et ex hoc efficitur quis leprosus et pp
vulg in scripto quia pauci et miserimus
est qui ex miseria terrenoz celestia et
etnia contemnunt. Cum etnia proximū
prodit et tristificat scemetipm. Deinde ab
hominibz quasi amicis tlis passio ē reti
enda. pp tea glo. sup id Iob. Paululū omdt
mundia dicit. Nam vē paucis est qui di
ligit etnia ex mundia celestia q̄ temnēs.
Unde Augs hinc virū imanitatē conside
rans li. de doctrina xpiana dixit. Dep
cuit aut tam pestilens vicium a cunctis ho
minibz tollētur. d. Iuuit deus pestem in
vide ab animis hoīm. vicium dyabolicum
quo solo dyabolus deus est. Non enī dicitur
dyabolo ut damnet. hominem qui misi
furtū feristi aliena rapuisti. sz hoīa
ti cato mundisti. Cumbros in glo. sup id
ad galath. v. in detestationem invidorum
ponit conditiones et defectus mundiciei. d.
Hinc voltus turnes. ruzus aspectus pa
lor in furie. in labijs tremor. stridor in
dentibz verba rabida. effrenata cupidi
tas et mens ad violentia prompta. et
si gladio interim vacua. odio tū furiate
mente ē armata. Circa hunc vicij detes
tationem plura mouent dubitabilia que tū
ad dissuadendū pronūc sunt obmittenda. deo
cum duce lacte explicabimus in allegato
prepto. s. Invidiam mimo cultu vitate.

Decimus octauo. Et cu
motu assiduitas simonie importu
nitas eosdem denigrauit. Hoc est in effec
tu intelligendum qz auricz motu est cumoz
assiduitas in curia vel palacio quibz cotti
die implentur domicilia curie. Unde legit
qz in curia regis Persarū no solebant co
mede quousqz asportati erant cumuli
ubique. Iste sunt zane quibz repletu est
tota domus pharaonis regis egypti. vt pz

exodi pmj· ca· ℣t rñdñ q̄ hec fuit pla
ga maxima inter cet̄s ad denotandū q̄
huiusmōi multa mala induxit· Nam q̄
q; in eos dicit malu de inimicis q̄ndoq;
fla prospera de amicis q̄q; ad mundi
quotidiana· q̄q; in mala tristicia dnc
tua & similia milti· ꝓpter q̄d in curia x̄i
que ē religio caueat ut ibidem rumores
auferant· Vnde dicit Brihardus nouā
religionis abusiones ee rumores in clau
stro Contra hūc pauū morē scribit
Auctor in pma pte p̄cepto xxiij· simo
sic fugie ne nuptias nouas auctor hic·
Hec q̄ metra instruit auctor ymaliter
quosq; & maxime aulicos labia sua mo
derare ne rumore i· eoz q̄ nec de nouo
dicitur· Vbi aduertendū q̄ ꝓ tria mulli
ex aulicis mouet rumores nouos narra
re· primo quia cupiūt in admiracōm ha
beri· nam nouā & maxime insolita audi
entes in admiracōn suspendūt ul' com
mittit· Secundo quia reputant ex hoc ma
gis sapientes reputari tumq; singulares
& alios in cognitione p̄cellentes· Cui istud
ad manem ydiam ꝓtinere videtur· cū no
uitatis p̄sumptio sit septima eius filia·

Bo quia desiderant alios complacere· Hoc
aut̄ hic dicit loquens in hijs que audientibus
ingrata forent· & plerūq; contingit q̄ re
dūt ingrati dnis mutare et ex hoc eis
complacere & in re ueritate magis displi
cent· quia multotiens ex tribus rumoribus
ad nouitatis pronocat· Exemplum de
Joab principe militie regis dauid de quo
subditur Co Regu· xviij· ca· Vbi sic narrat
q̄ congregato Joab exercitu pces sequūt
Absolon filiū regis dauid quia ipse
putauit sibi regnū p̄cibus suis· & tandem
ipe Joab transfixit tres lanceas in cor
de absolon et occidit eū· Cuius fr̄i achi
mas filius Sadoch aut̄ Curra et āmi
rabo regi quia iudicium fecit ei dns de
manu inimicoz eius Ad q̄m Joab ait· Nō
eris nūcius in hac die sed nunciabis in alia
Hodie nolo te nūciare filio eius regis
mortui ℣t Cumq; cus curre non exas bo
nitū baculo q̄d ita factum est·

Dixi nolo ℣t cognoscat ve
ritas in hijs fructificat falsitas
Hoc est in effectu intelligendū q̄ pauci
ex hijs reputātur qui veritatem dnō suo
dicunt vel maiorib⁹ curie re fiant
eis odiosi quia veritas ut plurimū redd⁹
odiosa· Vnde Terentius ille ait oīa
hominib⁹ desipit desipit eum qui eis veritatē
dicat Contra hūc pīm morem auctor
scribendi p̄cedit & humanum & hoc insta
in Z· pte metra p̄cepto vj· Questiones

blandos ℣t Simplicitas veri fama est &
p hec metra seu p̄cepta Auctor ymaliter
omnes instruit ne fictis et coloratis ser
monibus uti deant admittere homines sed
ueritatem simplicit profite· Quia uter aut
aulici et curiales ut sic de hijs que nouer
unt· et de hijs sup quibus interrogant dnō
suo semp deant ueritatem profite· ne ipsam
aliqūtenus occultue· Alie aut si secus fece
rent· dno suo existent infideles et sm le
ges & canones sunt rei· ymaliter punien
di Hinc ℣t quod scribendi q̄ sm canonem
quilibet qui dno suo fidelitatem iurauit
ser semp in mēdris hre debet et seruare·
Videlicet incolumne tutu honestu utile·
facile et possible· Incolumem vi3 ne sit
dānu dno suo de corpore· Tutu ne sit in
damno de secreto suo vl' de municōnibus
suis p quas tuto esse pot· Honestum ne
sit ei in dānu de iustitia sua vel de alijs
causis que ad honestate ei⁹ ptinere nosc̄it·
Utile ne sit ei in dampnū de possessionibus
suis· Facile vl' possile ne id bonū quod
dno suo leuiter facere potuit faciat ei difficile
Ne id quod possile erat reddat ei impos
sile Dicit ergo fidelis hec domūta teneat i· tenere
deat et fideliter custodiat iustum est Hec
omnia hūtur in canone de forma· xxiij·
q· v· ante me· ℣t Pro tanto in p̄cepto pre
cedenti auctor de simplici vitate qua uti
debeant dno aulici hic concludit dū dicit
Simplicitas vera fama est Hoc est dicere
q̄ simplicitas et⁹ duplicitas ad aulicos ptinet
et sapientes· Vnde ꝓbus primo elenc⁹
dicere videtur Duo sunt opa sapientū
Primū est non mentiri de quibus nouit Ad
secundū mentiēdum manifestāe posse· Vnde tul
lius in invectiua quā fecit contra catheli
nā in cōmendatōe veritatis dicit· Omnis
vis veritate que inter omnes ingenia calli
ditate sollertiam contra fictas omnium insidi
as per se ipsam defendit· ℣t Ideo ꝓbus
dicit· Sapientis labia mea ut pre
dicent retam veritatē· Secundū aut̄ dicit
meū et labia mea detestabunt impium
Hoc est secundē quod tradit phus primo
ethicoz dicens Ambobus existentibus amicis
sum est phonoz aquitatem· Omne igr ab
aulicis marie honorandū et prosequēda
est vitas quia sicut vnus bonus florē ymaginet
centū malos et falsos Sic vnus hō verax
sm vere timēs et diligens mille fraudu
lentos & impios nostre ymaginet· ℣t Ideo
dicit· Sapientis labia mea· Et ℣t Melior est vnus ti
mens dm qui mille impios· Et nota q̄ sub
nomine falsi arguit omnis falsus sicut proditor
siue falsus testis· siue mendax· siue fra
dulentus quocunq; fraudulentie modo & fal

ſtate impietate ſit reus. Nota ſm̃ quosdam
q falſarij librorum apocryphorum dicũt q falſ
ſant bullam ex̃ de trinit. fal. licet quidem ve
ram habeãt ſed cum quadã abraſione extra
e. ex conſtia qui vnum habet ſed furtum ex̃
de eo qui furtiue ordi. rete. venies q ſi
ſuggeſtionẽ impetrauit. Verſo bulla ſtilo
mang altera raſio filum. Nec tibi papule
facit cognoſcẽ ſcriptum. Et quidam tibi
fraudulenter vel alio quilibet corrupte me
tis et quandoq; dolose videat̃ vitã ac
florere contenta in veſtibus ameſacoibus
et aliorũ extrinſecorũ temporalium apparentia
Quidam etiã tibi falſidicus vl̃ alio fraudulento opatur ſub andacia quadam
videat̃ intrepido ſuas defendẽ velare et
occultare malicias moliat̃ occulto tamen
dei iudicio nõ obſtat qui ex magnitudine ſuaz
grauedine ſit in agone & triore cordis
doloroſe ac cruciate mentis ipius conti e
affligerat̃ Hec aut probat Auguſtin
de A. az. ſit diuersis. nullo tpis mutuallo
Hec duo diuidunt̃. ut quia aliq; tempe
faciat homo quod nõ debet & alio paciat̃
ne vl̃ tempus puncto vnius al̃ pulchitudo
detur pecti. Dot ſit in ea debeat culpe ſiñ de
core vindicte. q. d. Non ẽ dare vnicũ punc
tum tpis quo intellectualis excellentia hu
mane conſcie que eſt vnius al̃ et ppetuo
homis malicioſe delinquat. qui imediate
p ſtimulũ conſcie leſe vltionis delinquat
ſigne iudicio impugnat̃. Et ppterea doctor
gentiũ. 2. Corinth. 2º ſcribit. Gloria nra
hec eſt teſtimoniũ conſcie mee. Transſ
ſumptiue in rationem. Inter verba laudatiua
ppi. q. iij. Et ideo Augustinus dicit Mala
grauiora ẽ pena quã conſtia delictoriũ Et Am
broſius lio de officijs dicit Grue pena gra
uior quã intior vltus conſcie Cuius hoc
ga cõcludendo dicit eſt cui iſidoro de ſumo bo
no Cui homo vult eſſe ſemp leto et nũq;
triſtari de aliquo in bonis operibus intuoſ ſua
debet deducere intã. Futio qua oia fugere
potit homo preter conſcientiam ſuam.

A. xxv. Olite primo et vltimo q nocere
cauant orio voluptas comeſſatio
nes luxurie inducerent. Hoc ẽ in effectu intelli
gendũ q ex auctis nõ nulli pro magna
pte tpis vacant ociis ludis ameſacoibus.
& noctibus voluptatibus. Hij ſimit de quibus
ſcribit̃ p Amos ppheta in vi. cap. d. Optimates capitis populi ingredientes ſcripta
tice domus iſrl. Dormiunt̃ Qui dormit̃ in
lectis ebureis et laſciuitis in ſtrat̃ ſuis
Et vſque x. Ve qui potentes eſtis ad bibẽ
dũ vinũ. hij de nocte faciũt diem & eodẽ ſo
dormiunt̃ eiũ de die et vigilant de nocte.
De hijs Iob. xvij. dr. Noctem ſtituerũt in die.

Unde deus epla lxxxvij. dicit de quoda
potente qui manere nocte ꝓcem in con
uiuio exigebat et uſq; ad horam ſexta
fere dormiebat. De trubis etia Idem ad
Helbiam dicit Veniũt ut edant domi
rabiles quoꝝ ꝓfectũ miſ ad eſtas exti
tat̃ Et in epla. Hujj. nõ viuit qui libi
dini & somno viuit De hijs eim ysay. v.
dr. Ve qui ſurgitis mane ad ebrietatem
ſectandam & potandũ uſq; ad veſpam &
vinio eſtuatis cithara lyra et tympanũ
et vinũ in cõuiuijs vtis et opus domi
nũ non reſpicitis ꝓpterea captiuus eſt ꝑpls mus
quia nõ habuit ſciam et nobles eius inte
rierũt fame Deputat̃ ꝓpterea dilatauit in
feruꝝ animam ſuã et aperuit os ſuũ ſine
ullo timore et deſcendẽt fortes eius & ſub
limes eius ꝓſtrati ergo ad eũ et incur
uabitur homo et humiliabit̃ uir et oculi
ſublimium deprimentur̃ ꝓpterea plures curias
potentiũ fugiebant vt narrat̃ in prologo
policrati de Hercle & alijs. Omnes ſcti viri
tales curias declinant niſi quãtũ meritus
regit aut utilitas exigit curaz animarũ
ad hec nunc ſunt ꝓpterea in tractatu de
quib. ab vſsomby dr. q quãtu abuſio ẽ mo
nachus curialis tpis plus amat eſſe
cum diſtumbentibus herodis quã in cas
tris claustri cum Johanne ubi duo audet
puella ſaltantẽ. caput iohis truncatũ.
Johes ignarus mysteriorum duo aut auferet
caput iohis. i. ꝑſonã ſeparat a corpe
vel a corde. Hec ſut duo curioſitas & va
nitas Sequit̃ licet non videat in diſto
capite iohis detruncatũ. videt tñ ibi q
effuſo ſanguine acquirũt̃ & vacuã vidue
& pauperibus. In carne principis pauper
moritur̃ et tñ de ſubſtia pauperis comedens
monarchus principi blanditur̃ Contra hũc
ꝑſonam more ſuetum ſi prebet auctor nr̃
m̃ ꝓpte me. ꝑcepto xxxij. Fortior
vt valeas interdum parcior eſto pau
ca voluptati per que metra vel precepta
informat auctor gñaliter vniuſq; & ꝑ
ſpaliter auctoꝝ ut̃ ei̊ ute prolonga
tionẽ et ſanitat̃ conſuacdin ſibi deant̃
ſup omnia prouidẽ quod ſit ꝓpe vtendo
voluptatibus & delectabilibus prauis Et hoc
eſt quod Seneca dicit. Pot mã prouidẽ
cia hum̃ corpuſculo longiorẽ prolongare
vitam ſi voluptates quibus magnopere pa
ret̃ cogere potimus vl̃ cohercẽ. Nam vo
luptates immodate fortitudinẽ & valitu
dinẽ corporis tollunt et infirmitates in
ducũt. Ideo ita Seneca dicit Quibus
in quibus tam cõtumelioſa ſunt quã i
quaſdam voluptates ſunt. Sufficit ali
cui ſi hoſtem ſuũ exercerat. ſi voluptates

C

nio ſolū exterant voluptuoſos ſed etiā impotentes efficiūt· et contractos et lepſos et diuſis alijs infirmitatibꝫ affligūt Ad hoc dñ facit quod dicit Jōmmg in canon Quer tales de conſe· diſ· v· in pn̄o· ibi dicit textus Quer tales attripiamꝫ cibos quos aut difficulter digerē aut comeſtos magꝝ patos ⁊ pditos labore deleamꝫ Unde Galienꝫ doctiſſimꝰ ypocratis interpres Galeti quozū unꝰ ⁊ raro ſagax ē in exhō tacōne mediciē ait nec poſſe unq̄ diu nos ſanos eſſe bonūes qui ita mimio ſanguine ⁊ adipibꝫ quaſi luto inuolutos michi te nue· i· ſubtile· michi celeſte· ſed ſemp carnibꝫ exuctuatē et ventrib⁹ mgluuie gurgita re· Vnā autē doctrinā in ſubſequētibꝫ idē Jōmunꝫ edidit dicens Ita multoz infirmitates ieunia ſanant Lectꝫmꝫ mḡr q̄ſdā morbo artetico ⁊ podagre humoribꝫ laborantes proſtrationē bonoz ad ſimplicē mēſā ⁊ pauperē cibos redactos qualiuſſe Curauerant cū ſollicitudine diſpenſande domꝫ ⁊ epulaticū largitate que ⁊ corpa frangit et aiam rendent Exactꝫ appetitū ciboꝝ qui conſumpti ſiūt relinquit priāmꝫ Vnde dicit Ppne voluptates nocet empta dolore voluptas· Dicit et alia multa miſia ſcripta uicia cui predict̄ que ſūmati ſic cui ipſi me repetam Noe ſuperbia ad extraneos· ⁊ incompaſſio administros hūtes ne gocia in curiis ⁊ extorſiones multimode cū pecunia· ⁊ ſpurcia ⁊ ſtulta ⁊ ambitio honoz numeri acceptio· improba officioꝝ et bonoz vendicio· facta amicicia· caluūpnio ſe accuſantes· voluptates ſū delectacōnes quibꝫ multi inuoluti in curiis pdūt am mas ſuas Non ſicut multi in eccl̄ie curiis peiꝰ ita poſſent ibidem multū mereꝝ ſi eſſent ſicut Joſeph in curia pharaonis ⁊ Daniel in curia regis nabuchodo or et ſicut Neemias et Eſdras in curia re gis Cyri qui in eis ſūm dñi ſe laudabiliꝰ habuūt De tuba dñi loquit Oſee v·° ca° dicens· Domꝰ regis auſcultate iudiciū ē Domꝰ regis dñr aulici et tota congrega cio que cū rege morat̄ Cum iſta igitur eſt iudiciū diſceptacōnib⁹ ⁊ retributōnib⁹ quia ſūm merita vnicuiq; cōmorat̄ retribuet̄ ei· Dic auliczī uicios trino me dio tradit̄ comite medela pandent̄ gra lia quibꝫ arcē mechanica ſcribit cū tu

·A· xxvi· Quare actigit illud tela· quartū membꝝ principale vbi dixi q̄ morū ignobilitas volgi q̄ ſanctas quarto reſeret· Quod eſt in effu intelligendū in iſto quarto membro qd in iſto quarto membro de labo deſtꝰ morū pꝰ volgi ſeu plebeioꝝ cū aliq̄ reformacōe eozunde· Vbi aduertendū q̄ p nullꝰ ſeu ple beū nolo intelligē niſi ſub arte contentos· ſ· mechanica· Vbi notandū q̄ hui⁹ artis ſpēs ſi bñ ꝓſpicies ut Hugo teſtat̄ Veneta ſeptenariꝰ clare tradit nā quod illico pro dūt· Nam pratū lanificiū ⁊ eſt officiū pelles contrectāe· Arenatura malleo u tit̄ cū dolabro dehinc ꝓſcruitāe· Diſtit na uigatio ⁊ ꝓſpicuo pelago ꝛ ſat̄· Agricul tura reſidens retetas tranſluēs tellꝰ ope rat̄· Finis quippe ſiſtitur venatio que dicit̄ mūdanis delecta· Nempe tenet lo culū ſanctāb⁹ corpuſculū medicina dicta· poſtremo loco reſidet q̄ ludis locis ꝓſidet theatra vocata poſſeſſores oīm p̄miſſaꝝ artiū non fide ſedata laboret ſi fideliter· Vtiliter ſimiliter ſic capient optata· Et ꝓ hoc exiliū grandebūt imꝑpetuū in vita bta· Ex hijs proſis prudens lect̄or enucle are potit ſeptem artes mechanicas a hu gone in didaſtalicon· ſ· p̄te enūciatas· la nificiū· Arenatura· Nauigacōm· Agri cultura· Venacōm· Medicinā· Theatrā· Cū in qualibet proſa de p̄ma uſq; ad ſep timā implicite vna arcs ſpectaſſet· Vbi gracia· In p̄ma lanificiū· in 2a ar natura· ⁊ ſic de ſingulis uſq; ad ſeptimā implicite ut dictū eſt cōmiando·

Otei ergo p̄mio Ars pratū lanificij cuius eſt officiū· Quid q̄ proſa utq; comphendit· p̄ma ars me chanica pratū lanificiū que quidē ſūmpre fatū Hugonē p̄marū ꝛ locū· Circa q̄d nōnꝫ quod ſub hac arte lanificij multi artifices comphendūt· ſ· inſidentes con ſuentes· tondentes· colorātes· barbam ra dentes· hij oīes cū pilos opant̄ ⁊ lanam Cum notarijs pellipарijs· corarijs hij oīes cū pelles opant̄ Cum macellarijs ſeu bo charijs ⁊ hij quidem cū carnem opantur hij oīes ſub arte lanificij comphendūtur ⁊ in hijs ꝓpme dr̄ eſſe ſocialis amicicia honeſtas continencia· atq; ꝛborū veritas·

Inter retros aut ꝓmotos mechanicos Notarij reipub̄ce ſunt peſſimi· cū enī p eos cauſe ⁊ q̄ones ſub iudice aſſeſſore ſr̄ dant̄ multū utiles ſunt ⁊ nōrij ſi bonꝫ ſt Si aut mali reipub̄ce ſunt peſſimi· cū enī per eos cauſe et q̄ones ſub iudice ſcri bant̄ multū in eis ſi virtus· et legalitas fu erit magna cōtriti ciuiū utilitas eūgit Caueāt igit̄ rpi conſciam ne ſiāt cō tracte nociat q̄ illi ad emēdandū te nēt̄· cui ſuo dolo in ſcripto mētiti ſunt· cui tutū ſtatutū cū continue ꝓlegant· atq; ſciant conſidēt ſi contra deum ⁊ ꝛtā ea eſſe conferta nouerit· ꝓlixius atq; ꝛctores alliciat ad emendandū Curas enī nō ḡt

Vmetuu quod contra fidem et cont̃ bonos mores sanctitu est. Sed hen hodie qui plura de republica nouerũt bona agere dei timore pter missũ in quo infirmiores et inscios ꝓplos decipiũt ad coniurationes t̃ mepta collegia attrahũt et vnientes in vnũ seditiones in ciuitate ponũ qñ cor diu federa nectũt. Nullu hodie lombardi tm est notiuꝰ collegiu qñ notiuriozꝫ in quibꝫ inuenitꝫ discordia voluntatu. Ad hos omes ptinet artes quibꝫ dediti sunt diligenter. sincereuter t fideliter exerce. Cogitantes qꝫ homo nasciturꝫ ad laborem Job v°. ca°. Et id pt°. Labores manuꝫ tuaꝫ qm ma. ꝛc. Sta qꝫ ut artes suas talr operetur ut a pribus eisdem artibꝫ coiter communitatibꝫ fiant nummes t maxie a fur tis fraudibꝫ. medacijs. voluptatibꝫ. piu rijs t alijs que in plurimu predictis artibꝫ solent cõmutari. qua tlia exercentes operaꝫ essent iniquitatꝫ et in futuꝝ dialꝫ constituti. t sic bona nõ ꝓpient retributiõm a dño sed mala. Quoniam dicturꝫ eis. o fures. pñij°. Discedite a me omes qui operiꝫ iniquitatꝫ Et prou. x. ꝓ pauore illius qm operantur malu. i. qm maliciose se habuerunt in operibꝫ seu artibꝫ communi exercendis qua omes tles ut predictam mala effugiat retributiõm fideliꝫ se habeant ad omes ut consequi mereatur eandem bona a deo. ꝓpient qꝫ illam iniquã mercedem qua ꝓmittit aplus ad Roma. primo dicens gla t pax et honor operanti bonꝫ. v. bñ m operadne se hiti. Ad quod horta tꝫ nos auctor ꝓ quãle ꝓceptu. Illud agite sude quod bonu est et est penultimu pre ceptoꝝ prosayoꝝ. Ad intuiendu qm in salutꝫ omia prosayca ꝓcepta comprehendit maxie illa que ptinent ad vtutu introductiõm et uriozꝫ expulsiõm. Non em solꝫ actꝫ sed actꝫ cum studio quẽritꝫ. Hoc pz clare. g. ꝓ xx. Nobi sic dicitꝫ. Studiose ele gisti quod retinu erat et placebit in oculis meis. Et bñ dicitꝫ. Quod bonu est agite sude. Hoc em ꝓceptu tam ex ꝓphia qm applica comprobatꝫ aute. primo ꝓphia Amos. v. ca°. Querite bonu t nõ malu et Michee. vi°. Indicabo ti o homo qd sit bonu t quid deꝰ requirat a te utiqꝫ facere iudiciu et mia. Secundo applica ex deo era. Apli ad galath. vi°. Dum tpus habemꝰ operemꝰ bonu ad omes. Et ps. xxxiiij. De clina a malo t fac bonu. Hoc aute ꝓ mechanica facientes ututes. artu t in genia detestantꝫ ꝓ quib ututes de statu ign nobilitatꝫ ad veram nobilitate se trãsferent. Cum veri nobiles ab ignobilibus nõ aliter nisi ꝓ ututes distinguantur.

Cuna nil aliud est vera nobilitas qm vitu hiana clara ciuitibꝫ ꝓ electoꝝ et hitum aiẽ intellectualis ex tig exantis tuale aut t quo hoc deat intelligi et ꝓ mfa ꝓptam nobilitatꝫ diffinitoꝝ. ner nõ era ꝓ mfa ꝓptas rationes ꝓ vitus elu cescet. Unde cũ hoc quoꝝda opiones referuntꝫ fuit eoꝝ quida nõie Danthi eleg thos de florentia poeta laudabilis re colendeꝫ memoie. qui cũ hoc ferit vna sua cantilena in vulgari que incipit. le dolce rime damore. Ubi refutat tres opi niones antiquoꝝ. Quaꝝ prima talis fuit. t quida imperator dixit qꝫ nobili tas est antiqui exis sti diuitiaꝝ possio tũ pulchrus reginibꝫ et moribꝫ. Ly qꝫ dixerunt qꝫ antiqui boni mores homies fa ciũt nobilem et ly de diuitijs mime cura re uidentꝫ. Ly dixit qꝫ ie nobil dicitꝫ qui descendit de pre aut auo valenti. ob tũ hãs reprobat opiniones. Vltimo deter minãs qꝫ cuicuꝫ virtuosus ẽ ie ẽ nobil. Item nobilitas esse nõ pot ubi ũtus deest

Ovnibꝰ opinionũ. Altri rationibꝫ breuitatis amore ꝓ ptãm finali conclusione vera est tenendum. t tres in vnũ sũ reputantꝫ nobilitates. Prima nobilitas est theologica t supna tanꝫ. Secunda nobilitas est rãlis. Ita nobilitas est politica t ciuilis. Primo in uestigiu etiñ videre est querendu quid qui nilla est obumbra. nec aliqd late pt Nam apud dñm est nobilitas omis que ẽ gratia dicto de gra gratum faciẽte. Ytuq; virtuosus ẽ ea. s. utute q homies facit felicem hoc intelligo si est in caritate quia ille est in gra. Non em pot esse in cari te sine gratia. t hoc sm sanam t doctam coem. Venabil' doctoꝝ Sancti Thome i prima ze. q. c x. et q. septimi. Hoc etiam vim probatꝫ i. Reg. x. ca°. Nobi dicitur Quicunq honorabit me glo rificabo eum. Qui aut contempserint me erunt ignobiles. Istos aut ignobiles hic pfecte cognoscere nõ valemꝰ nisi ꝓ revela tionẽ dei. Dicitꝫ em eccli. xx°. Nescit hõ utrum amore an odio dignꝰ. Et multi sunt ꝓdestinati qui apud homies igno biles reputantꝫ ꝓ quo bñ facit qd subdi tur Sapie. v°. Nobi dicitur. Hi sunti qs aliqñ habuimꝰ in derisum t in simlitudẽ improperij nos insensati. vitam illoꝝ estima bamꝰ insaniam et finem illoꝝ sine honore Ecce quomõ computati sunt inter filios dei. t inter sanctos sors illoꝝ ẽ. Ignobilis quitu ad hoc est qui sm phie docu menta uuit qua phia nobilem facit animã. Venera epla. xlviij. platonem

A. xxviij.

B.

phia nobilem facit. Nam phia et vtilita tem facit gratia spialis que sm deum est. Vnde sup Matth. omelia xlviij. Vna est nobilitas scla voluntate dei facere. Et hec est modi nobilitatis ut nec in filijs magnatu sapiens nisi virtute eoz beatu. nec in pbis nisi eis sles fuisse. Unde sonnus de somnio Scipionis apud diu libtas est non suisse pcis. Summa nequit apud deum nobilitas est clare virtutibus. Et Richardus de Fugerniis. Deus agricolaru no alium de nobilem qui morum ingenuitate fidei fortitudine. Ista aut nobilitas theologis dere linquenda est. Secunda e nobilitas nalis. Hec duobus modis considerari pot. pmo vt competit pro ut aliquibus conabilibus et nro nabilibus et alijs etiam sibi curentibus. Et isto modo nobilia et ignobilia dnr sm opatione et voluntatem vtz in brutis. Dicimus enim quasdam aues esse de specie nobiles et ignobiles sicut falcones peregrinos magis laudamus nobiles reputari. Hic est de cetis animalibus inducendis. et de pomis eodem modo. Inter artifices esse distinguitur quosdam nobiles qui magis sunt instructi in arte. Alij dnr ignobiles qui minus. De hac no est pntr tractandum quia p hanc no distrahit nobilis a plebeio de q quritur. Eodo modo considerari pot pro ut cadit in hominibus. Hec nobilitas nalis. et tuc intelligi det nalis. i. nali ratione inducta qua homines appellant de ingenuum puerum quod apte quia solis hominibus congruit. et de tali nobilitate loqtur phus primo politicoz tra. c. Nil aliud qui virtus et malicia detinuat suum vt liberum nobiles aut ignobiles. Hoc aut non est de omni virtute intelligendum. sz de ea virtute que competit alicui bus pro ut apti sunt diuini. Hoc facit ad propositum huius opusculi. non de ea que competit hijs qui apti sunt subiici. Ptz p phm primo politicoz tra. xx. Adhuc est. Et p hoc qd illis nobilitas e virtus pro ut competit hijs qui sunt apti posse aut diuini. Aut ponatur diffinitio virtute qua ponit phus primo ethicoz cui dicta addatur vt dicatur. Hec nobilitas e quida habitus in mente consistens circa ea que pertinet ad posse aut diuini cum hac detinatione. Et sic pot esse verum quod dixit ante. Et de hac nobilitate loquitur ratione nuncupum de verbis. Lviij. dis. in pmo. vbi dr. Nunquid de virtus erubescat pertum. Hoc vult iste canon. qd ille qui natus e de bonis pentibus licet etiam sit bonus ex pentibus et ratione pertum magis eum admirabilis qui ere plane no habuit qui habuit. quia finitima egis dei virtute mirabilis. Ad hoc oportet fuit vt dicat Tullius in inuentiua quam fecit contra Catilinam. Dignitas e meis gestibus floze qui maioru mihi et mihi mirere ut si posties mei nobilitatis mihi et virtus existimet.

Tertia nobilitas est pollitia seu ciuilis pro ut differt nobilis a plebeio. Nobi etiam e intelligendum qd dns Bartholus de Saxoferrato venabilis et copiosus doctor utriusq; iuris mihi et aliaz multaz striazz imbuta valde et exptus de hmoi nobilite dat diffinitionem tlem dicens. Nobilitas est qualitas illata p principatu tenentes qua quis ultra honestos plebeos attingit oinditur. Hanc diffinitionem no approbat nullatenus nobilis vir dns Gregorius de columna de principibus romanoz mihi di grā epus olim bonen memo matris eam imbibat dicens. Nobilitas est in nia habitus virtuosus et acquisitus aut a natura productus. Probat hoc auctor Dei expla. xliij. Nobi videt ludi rillo seni congrenti. Maligne egisse natum demde fortunam. quia no erat natus nobilis et sic no potuit se eximere vulgo. Adducens ad hoc diffinitionem de qua hic loquitur. qa no habebat statuaz insignia que exigebantur maioz nobilitate et iste olim p principatu tenentes sicut hic asserit diffinitio. Nobi grā Troius triumphales et sles. Ad hoc videt Genesis qp si vult potest se eximere vulgo et effici nobilis vivendo. s. virtuose animam virtuosi habitu induendo. Potest oriri. Iste habitus a natura hri sepissime. Unde dicit ipse Deus primo li. de clemencia ad neronem. Et nunq illi qui ex nobilibus traxit originem facilius ad virtutem inclinat quam alius. Ponit exm de equo bono primus qui liberaliq regitur freno quam alius. Aliqn etiam iste habitus habetur acquisitione. Et ponit exm de Cleante ortulano pauperem patrimonio et sdite al' rusticu. Aliq etiam multi humiliorum nati virtutum adminiculum fuerunt clari. Aut Valerius li. z. ca. viij. Et ponit exm de Tullio Hostilio qui in cunabulis arripuit registe regnum eius de adolescentia in pecore pascendo fuit corrupta validior etiam impetum Romanum rexit et duplicauit senectu in altissimo maiestatis fastigio fulsit. Et ibidem exempla de alijs sm propositum si velimus dre quilibet nobilitatem p principem ee nobilem fas est dicere. No sm eum Bartholum. Viles e nobiles et vidi per principem histrionem militem. divitem ne illum fore nobilem. Absit. Multos vidi dignitate potitos esse amentissimos. Et cum nisi nobilis sit magnanimus no est nobilis de Roma. c. primo. Unde Deut. c. 1. Tuli de tribubus vestris sapientes et nobiles et constitui eos

·d·

ꝓncipes. Vnde ꝓmisit vtutem ſtz ſapientes et nobiles poſt modu dignitatē ſubiungit vtz ꝓncipes. Hos em̄ opinionibz ꝑ ꝓfatos venabiles viros hmoi mde talr discussis cupiens de hys plenā veritatē vidē vlt oppiōn dantiele thoi volui ſicp hoc patri ores consulē qui tlem dederūt determinationē mouit sequitur. Dicit q illa est vā et formal' t ꝓfita nobilitas que ne dū hominē ituosum de famoso et clarissimo grie descendentē facit. Nam ena quēlibz possessorem ituti nobile reddit et effentiosum. Quare cū nichil aliud ſit et ꝓfita nobilitas quā ritu humana t clara vtutibz ꝑ electiōn et hitum aīe intellectu alis exteriz opantis qua homo est tm nobilis quātū ea opatio est ituosa t ab aīe dignitate hituata. Ideo ad ꝓfitionem quidz ituose nobilitat quo nemia reperiuntur ſ. hitz mtiorīz electionis t bone opationis extiorīs effectiū. Alz nō esſ vtuosa nec vera nobilitas quā nichil prohibet qn ex corrupte mtionis mente malicia possit aliqua ituosa vl' nobilis opa exteriz demonstrari. Et ꝓtea etiā. subdit. Sapiens est qui negnit se humiliati et mtiora eius sint plena dolo. Ho ad manifeste probat ꝑ phm in diffinitōe vtutis. 2o ethicoz ubi sic dicit. Vtz ituti hitz electiuz immediate consistens. Et Augus in lio de libero arbitrio. Virtus est bona qualitas qua recte vivit. Ex quibz sequitur diffinitōibz clare ptz qd hō est vera ituti et nobilitas qua recte agens ꝑ opationē ex bona mentis qualitate procedit qua illas duas felicitates includit vtz bonitatē exteriorem in actu t ituiorē electiōn in hitu. Et sic ptz vitas expositi

·d·xxix·

Contra hanc rationē quēri posset de duobz dubitabilibz. Et primo usqz ad quos descendendo transeat nobilitas q attribuit in genē. Ad quod questiū respondent doctores qd usqz ad pronepotes. vt asserit. 2. duo que hoc probat. Nam vltra pronepotē nō est accepta ultra plebeyū ut ibi patz. Post tm̄ 2 arg dicti. Quia em̄ id ex quo sequit nobilitas transit ad posteros ut regnū durata. communitas et villa. t tm̄ usqz ad infinitū erit nobil' ille ad quē transit nō ex psona ꝓpriū ſz quia ipe hō aliquid ex quo est nobil'. Quia istud nō transit. t tm̄ de iure cōi ex persona ꝓpriū nō transit vltra ad pronepotem vt in lege diuo Marcho. et hoc ſm consuetudines. In quibusdā tm̄ ꝓtibus vbi alie omes descendentes admittunt pro nobili et tm̄ istud est probandū qn qd istud admittat limitate ut ꝓ nobilibz

·b·

·b·xxix·

·b·

hēantur donec ad paupertatē deuenerūt vl' ad viles artes et tunc incipiunt esse ignobiles et ita loquit' ꝓcess phi politicoz. v.o vbi dr. Nobiles esse vident quibz existunt ꝓgenitoz virtus et diuine. Nam intelligo qd pollicia illa que tm̄ regnabat admittebat nobilitatē ex progenie donec dinabat diuitie. Vnde breuiter ſm qd ꝓpius vt̄ ꝓceptis accipitat ita t nobilitas ut supra ostensum est. Secundo pot̄ queri si rex vl' alig baro transeat ꝓ alias ꝓtes extra regnū an creare possit milites et videt qd nō quia ibi est ut ꝓbatus homo. Pot̄ in. l. j. de offi. ꝓc. ver. In contrū est veritas quia ea que sunt iuris diuini nō voluntarie extra territoriū exerceri pnt. Pot. l. vij. ff. de offi. ꝓcons. et sic ptz veritas predictoz. Ad oppositū aut̄ redeundo principale. Tales in arte lanificij operantes moraliter dnt sibi facē vestem spūalem. ex lo mulieris fortis de qua dr ꝓuerb vltimo que que sunt lanā et linū. stragulatū vestem fecit sibi vt sic induti veste nuptiali regni celestis ingrediat. Vbi est caritas vt ait gregoz super euangelia lio. 2o. omelia prima. que texitur duobz preceptis vt dilectio dei sit admonstratiuis et dilectio proximi sub tegimine ibidem

·A·xxx·

Ostea secundo ꝓ arma fabrica malleo vtitur cū dolabro. De hmoi ꝓstitutē qd in effectu est intelligendū qd 2a spēs artis mechanice est armaturā cui subalternātur omes qui dolabro aut malleo operantur. ut sunt hmoi fabri. sectatores. amasiores monetas componentes hmoi omes malleo operantes. Item nauclerii. sectores lignoz cometarii. domus muros ac turres edificantes hmoi omnes dolabro operantur. In omnibz hmoi debet esse fidelitas sapia et fortitudo tles debent se abilitare ꝓmue. Nam qua in arte predicta completi pot̄ arci sagittariorū t balistariorū. et hoc ꝓp illos qui sunt veretas qua ad fabros et arcus seu balistas minon sagittas qua ad lignoz sectores t tles artes prohibite sunt ꝓ canones fieri contra christianos et catholicos vt in decr. vna. de sagittariis. Ideo contra tles iniquissimum pbet dum in precedenti ꝓcedit. Illud stude agere quod bonū est. licitū ac etiam honestū. quia tlis sm aliquoz opinionē in bello iusto etiā licite exceri pot̄ quia in tli bello ut dicit Augustin. Utrum aptē quis pugnet aut ex insidijs nichil ad iusti

ticia inteſt Hec probant in canon dñs
xxiij· q· ij· in rubro et in nigro Contra
paganos t fidei pſecutores licite hoc offi
ciu exteri poteſt True aut ſit pena om
modo prohibito tlem artem exercentes è
q; ſunt excoicandi Moraliter tles in dcta
arte laborantes facē ſibi dnt arma ſpiua
lia ad protegendū et pmouendū eo mō t
forma qua instruit Apl⁹ ad Eph· vj·
dicens Accipite armaturā dei· ſcz Otuſ
ti em ſunt qui nudi remanet cont tela
hostis ſui· Q Hz ſiſtit nauigiū q;
Optima tertia pſpicuo pelago ve
satur seu vergat Quod eſt dictu
q; tertia ſpes artis mechanice eſt nauigā
ſub qua cōprehenduntur omes operantes et
vtentes manibz ad aquas qui in arte
ſua ita operari ſolent ut ab illustr ſibi pre
taueāt aut fortes et crūſtates eſſe dnt
Si em timidi existent timorem alys im
pitis et picla nescientibz inferent Ad
hoc faciendū inducit nos auctor in ſepe
dicto pcepto d· Illud ſtude agere qd instru·
quod ad istam artem deceris eſt ab illustr
uti dctū eſt ſc pmouendo ne forti ar cō ſtu
ti animo acta picula imminencia ſe mu
nendo· vt videlicet conſidata piculis imme
tibz ceteris ſpem ſalute nō videant denega
re Magnū em animi eſt magna picla
equo animo tolerare Moraliter ergo tales
ſi pme naue faciat que 2ª tabula ē pg
naufragiū ſunt Johannes epiſta lxxxviij·
appbendat et pp idem que erat nauis
ē· Set aut Augs ſuppoſitum omelia ſtu
di transeant naze ide medii quo ara
tumultibz et vndis ſe illidit ſunt ccc) ſup
eruam· luce· 2ª· omelia quarta·

·A· ·xxxi· Octi Quarto Agricultā
residens ceteris transiens tellus
opatur· Quod eſt dictū q; agricultura
eſt quarta ſpes artis mechanice que
transcendit omnes qui opantur terram
de qua omnes conſequunt victū ſub qua
arte cōprehendunt omes qui agros arbori
bus et paſtus deputant qui tali in ope
ratioe eoz ſe hñt et exercent ut a pcis t
illicite tlr operacois comittere ſolentibz pe
nis immunes existant Ad quod inducunt
p auctorē in ꝓmiſſo pcepto dicētem Illud
ſtude agere quod instru· Vbi ſciendū q; pmus
tre cultore legim fuiſſe cayn pmogenitū
Ade gen· 4· cap· Ille em fuit homines cul
ture tre inſtē ut qui admodū tra ē om
nis terra ex ea formacois mē ſuppoſitū
mitiū et illam in fine vite habitū in do
miciliū· Ista debuit nobis vitabz labore
nro mediante prāre nutrimētū Debet agri
cola dm cognoscē· legalitatem hre· mor

tem pro dno ſuo contemptuē· labori fidelr
miſtē· deū cognoscē ſibi eſſe licite vt a quo
bona temporalia recepit quibz iuta ſibi dona
ta ſuſtentat· t gratis actiones· decimas rez
fidelr libaliter offerat· eligat q; meliora
ne velut altig cayn refutent· Aut qui
decimā partem grauat pp deū tribuē oia
ſibi ingruētē tempeſtate aut hoſtiū tēt
gressa ſuborta tollunt· Hoc ergo probat
Augs canon decime· xvij· q· ij· tē me
dobi hētur· Vbi em dñi instissima conſue
tudo ut ſi tu illi decimā nō dedis tu ad
decimā reuocaris Dabis mihi impio mi
liti quod nō iure dare dei ſacerdoti· Nempe
pro eo q; deo ingtō eſt homo pp ūtuti
ſuaz conſiliū industrie· temporalia multi
plicari aſcribendo dei diſponēte indiscrō oia
tollūtur ingrō· Dignū eſt em ut homo
qui in habundāti fortuna dñi nō noiat
saltem ſibi adiſante fortuna eū recognat
Undo legim Dauid regem dum ei ar
riſiſſet fortuna adultiū t homicidiū pe
trasse· t dum fugēt Saul· adiſanteq;
ſibi fortuna in ūtutibz ad dei timore p
manſiſſe· Ideo dicitur ps· Leprevij Imple
facies eoz ignominia· et querent nomē
tuū dne· Item legalem oportz ee agri
cola et tū michil domūq; ſibi retinuit ſe
dñi pſonā gerat mandato rici aliena
q; ſua· Nam maiozū et nobiliū vita ē
in manibz laboratiū Dic em arte ſunt
diſpōite ut nulla ſibi ſufficiat ſed ſua
alijs contando tuū valeant Item domino
ſuo morte cui ſe facultas obtulit conten
ne det agricola· Ad hoc facit qd nar
rat Valig de fidelitate cuiuſdā papirii
oms li· 6· cap· viij· q; cum eſſent aliq
miſſi ut dnm ſuū occidēt gmutata ves
te cū eo t pmutato anulo illū clam e
miſit· ſe aut in cubiculū ac lectulum re
cepit et ſe ut pampion occidē pmiſit
Idem narat Ponera in de beneficijs cō
dūij· Item agricola labori fidelit inſi
stere dt ut videret oia deintatt· Nta
cū ut tlis labor diuino nō preiudicet pre
cepto dicēte exodi· xx· Memento ut die
ſabbati ſanctifices· in eo siz michil miſi ſtim
opando· m q; precepti preiudiciū ageret ſi
ſactis diebz opibz ſeruilibz inſtent Ad
Agricolam etiam pmet alia· i· arma
ta mutee· Primo pastor fuit Abel t me
liora deo in ſacrificio obtulit gen· iiij· c·
Dic illum oportz te ſequi nō ſolū arte
ſz moribz et ūtute· Et memento q; ee nō
potest eſſe Abel qui Cayn malitiam
excet Ad agricolam inſup pertinet
Arbores ſere t cole vineas t putare Ho
rent primo Hoc ut ſubditur gen· ix· malo

·C·

Hystoria

Flauu refert Iosephus de causis rerū nāliū
Hec noe inuenit vitem siluestrem & labrus
tam que a labro vinū sic est dicta que ru
manara esset quadrupler gens sanguis ac
cepit vitz. leonis agni porci. et symee. de
huiusmoi sanguine admixta tia fecit finim
& ad radicem cuilibet uite ptise possunt ut
amaritudine uite repulsa dulcorata fruc
tū reddet. Cumq; de vino eig bibēt mebā
tq; e et nudatq; in tabernaculo suo. ob hoc a filio
suo cham irrisore. s. derisus e. Ac cū sobq;
facto esset conscius filios nāin vini ostendit
eis. Ideo se sanctissime dicto zi alium apposu
isse ut discerent homines qui pp vinū fieri
leones p iram. equos agnos sū mete p ve
cordiam equos porcos p luxuriā. equos sy
meas p curiositatē presumptā. Nam symea
quicquid fieri videt totis facē conat & de
struē. Dic et multi cū sint sobrij pprios se
contenti officiis. ebrij vo tra aliena offi a
se occupant & cū securus se credut desipe
re nostimus. Noaldr tales colut agrēs sine
sine ortu cordis eo modo quo docet apo
q. Ad Corinth. 3. Dei agricultura estis. ne
dicat aliquis tunc. d. pribus. deiiij. p
agrēs pigri hoīs transiui & erre totū
repleuerit vrtice. Dic cū magno labore
colut agrem extiorē pro fructu temporali sic
multo magis agrem nitiorē pro fructu etno
et spūali. De matia agriculture & agricol
duce deo lacq dicet. j. in 2a pte metrica
in pio. Tellurē si forte velis agris cul.

Hūi quinto Hec vursus quippe
sistitur venatio que dr mundanis
delicta. Hoc vult dre q; quita spes artis
merbamice est venatio que quide copet
magis mundanis et plarūq; cū delicis seu
regulariū et ideo quantes in venatione q
diuidit in ferinā. aucupiam & piscatoria
quarū vtraq; in tris modis exercetur ut ait
Hugo ubi supra licito & pmisso modo de
bent operari. Nam licet illa que e prisci
licita sit clicis aut erā monachis ut Isidorus
ait in canonū. nūquid de consē. di. v. Nam
illa q; est ferina vl' aucupium nō sit pne
sēt' omni tpe licita e. Vt Augo in canone
Hec venatoribq. lxxxvj. dis. in glo. con
clude videtur. Ad hoc probandū legim
esau venatorē fuisse qui pater erat. Et
pentq; nō inuenim; pfin aliquē venatorē
dum venator extitit. ne de pcto exostachio
obiit valeat. Discretores em ait scis Aug
stos inuenim. Queré aliquis possit cur
magis prohibetur venari qui piscari. dr
q; piscatio fit sū clamore. venatio. vl' q;
maior est delecta in venatione qui ni pis
catōe. dum em equis est in venatōe inspt
de diuis cogitāe. Et pro tanto ibi dic amb.

Quid prodest iumentis visibz et luxuriare
venatibz. q. Abstine a ribis & erāe potiꝰ
q. d. parui aut modici prodest. pro pdictoꝝ
et sequitiū milligenia e sciendū q; tpler
e venatio. s. oppssiua. arenaria. & saltuosa
pina e illicita et saltuosa. Vt. vi. dis. s.
Ultimo. Ubi hētur Hec cepit nemroth esse
robustq; venator coram dño. i. homīm oppssō
et extinctor quos ad turrē edificandam
allexit. Hec Hystoria hētur gen. x. ca. lo
Legitur ibm q; homines pg diluuiū timē
tes itim id venire. dixūt alter ad alterū
faciamo turrim q; carissime pmigat ad ce
lū. Cumq; edificaret confudit dns linguas
eoꝝ. Unde turris illa dicta e babel. i. con
fusio quia ibi fuit confusio labiū vniuse
tre cum pmo essent in vnig labiū & simonis
& ibi edificata e babilonia. Herinda est
Arenaria cū quis pugnat in arena cum
bestia dentata & ob hoc locat opas suas
Hanc qui exeat mortaliter peccat & q
eam assumit & qui eam exeat infamis in
famis est nisi grā virtutū experiendarū ut
ff. de postula. lio. 1o. §. Item. Ca e sal
tuosa. & hoc fit in silius & saltibq & ibi
pōt esse licita et illicita. Hec multis modis
potest intelligi. quia gnaliter licita sit lay
cis. tū ex pte si pōt illicita ut in. xl. die
bq ieunioꝝ ac etiā tempe q; hoies diu
esse . . in ecclia & oraē. Vt in Canonū am
putate. Habetur vi. distinct et de consē. di. v.
In religiosa. et dis. v. Ieunium in pncia.
Et intellige si nō immineat necessitas ut si fa
mes urgēt vl' bestie vastarent homines.
Vt C. de feri. li. i. Illicita vo omni tempe
dicit est tū causa sanitatis & recreationis
ee posse licita nisi esset nimis frequentata aut
clamorosa. Vt de cle. vena. c. i. et ij. Ubi
autē olim prohibita e ut ibm notatur. Attēdant igitur Venatores vanitatū varietates
tates. curiosiū protinitates. tpis amissiones
mutiles occupationes. fructuū modicita
tes que sepe eos accomitant. quādo pg vias
bestiales. s. lepusculū timidū tot curas
cursores. tot comunes clamores tot vllula
tum vociferationes. & in fine inutiliū laboꝝ
amissiones & sic de singulis. Contra pra
uos et illicitos mores pdictorū sectatorū
pbet auctor in sepedicto pcepto. Illud stu
de agere quod bonū. et hoc est q; sit licitū
& honestū et meritorū. Nobiles adtēdant
ad hec angelantes. Attende diū venationū
periula et vanitates que cū illa comu
nitatē. p omnib; p cauē sibi nobiles pren
cipes & barones dnt ne diebz dominicis
& festis principalibz pp tales venationes
amissas et alia diuina pretermittat. Unde
ex hoc dm offendūt. Cū enim pp promissū

f. C

f. D

Hystō exemplū ſibditoꝝ ¶ Ad hoc dñ facit ꝙ in quadā hyſtoria veritatis de qđ rege Angloꝝ Tridatyorꝝ nōie qui cum quoda die domico horam miſſe adveniāt iuſſit et btūs dimſtranꝫ ſacris mibuty ad altare dū eū expectaret nec veniret audiuit ab angelis pnitentiam miſſe ꝙ hyeueleyſon ꝙ poſtea ſte miſſa ē. Et cum dicēt ei a rege veniēte ꝙ celebrāe debēt. noluit ampliꝰ celebrāe. Et ex inde regi prohibuit ne decetō die domico venatū iret ¶ Quere aliquis poſſet de hi. v. Dicit teneāt obedire dñs venarj te poribꝫ prohibitis. Breuiter dicn eſt ꝙ nō tenent ſm obedire dñe in rebꝫ illicitis quale eſt hoc Tuta ē contra illud pceptū Matth. vi. Primū quite regnū di. i. erdiam quod ſemp in mane ē. vt in glō ibi notat hugo Di aūt ad licita venacōm compellant ſ. dñs tuē non pōt moꝛaliter niſi placē eis mepiat ꝙ vti in voluptatē Sed hoc ſane intelligendū ē ꝙ tanta ſit voluptas ꝙ eria dmittere nollent ſi contra dei preceptum eſſet

A. xxxiij. Octi Decto ¶ nempe tenet loꝝ ſanctificare corpuſculū Medicina dicta ¶ Quod in effectu eſt dctm. Q4 ſextu ſpēs artē mechanice ē Medicina. que ſanādo corpus hīt prolongare vitā humanam. Vnde hyppo medici non attēptent alios curare anq̄m ſint in medicina ſufficienter inſtructi. ꝓpter qđ gmentato x. ethicoꝝ dicit ꝙ portꝫ medicū in diſciplina ꝙ experiencia eſſe inſtructū. ꝙ q diligenciā adhibeat in medicādo ꝙ q tāꝫ morboꝝ inſtinuet Sed multi reperiūt qui in oꝑation artis ſue multotiens multis offendūt et ꝑiant. et ꝓpue in tubus ſ. peto homicidij peto infidelitat. ꝙ peto inobediencie et tranſgreſſionis ꝙmo offendūt peto homicidij ex eo ꝙ ex ꝓpīis aliq ea que ſunt artē inſufficiēter oꝑantur. ꝙ ideo rei ſunt morte multoꝝ. Vbi aūt tales medici qui quoſ ſanāe debēt occidūt Debēt enī ꝓmo diligent attendere ne tales medicinas infirmis conferret de quibꝰ ſm artē eis nō conſtaret Nam ſi dubitatiōm hūt ꝙ noceāt vl' hīe dūt conferendo ꝑiant, quia ſemp in tutiore ꝑtem tendendū eſt. vt in dec. Petitō de homicidio. Preterea cū eſt homicida relinquē in manu curatoris ſui qua medicina de qua dubitat Item cria ꝑtinat ſi debitas medicinas obmittāt ſm Hoſtien. Retrahendo ex eis aliqui peto infidelitatis offendūt ꝙia ſunt emeres res et medicinas tractas cū ꝓ vilioꝛa mitti poſſet eq

bn egrotis ſubuenire. quod proueniꝫ ex infidelitē ꝙ amarina. Ho cria offendūt peto inobedie quia ea que ſcta dei eccla circa infirmos ſtatuit ꝙ ordinauit pro animaꝝ ſalute ut confeſſiom. coiom et ſtia neglexit obſeruāe. Item ſub excōicatiōis pena prohibet medicos ne pro tpali ſalute aīe ꝑiculum cōmitat. vt in decretis cum infirmitas. de pe et re. extra ¶ Contra pīos mores ſtim auctoꝛ ſumme ſi prebet in pīciato ꝓcepto dū dicit Illud ſtude agere quod bonū eſt. i. ꝙ ſumma cū diligencia fidelitē ꝙ obia ante ſua debīt oꝑari Adhibeat ḡo medicias pro qualitē tpm etatū et complexionū et regionū et exemplificat ſicuty epla v. De quodam medico qui adhibuit quod cō ſtruebat doloꝛi cuidā ꝙ ſanitatē reſtituere et ille poſt annos aliquos ꝑiuatꝰ dolore apposuit ibi medicamentū ꝓpter quod fuit ei peig et cū a medico quereret quare fuit hoc Reſpondit medicus ꝙ illi etati non fuiſſet ueniens apponi id medicamentū Et ſubdit Cuty Regulam bona ꝙ tm ratio utilitatibꝰ nō mutatē qđ ſm eos fuit pro tpm varietate eſt mutandū. Prudens lector

A. xxxiiij. Inſuper etiam attendē det et nōre ꝙ ſub arte medicine comphendūt. medicū ꝓphetā. Nam cria cyrurgici ꝙ pigmētarij tamquā medicine artis cooperatores Vnde antiq̄ deſtebabant medicū ſub hac forma vidz hominē in cathedra magiſtrali ſedentē. librū in manu dextra tenētē vroleū pigmentarij in ſiniſtra hūtem. Cirurgia ſeu cirugulo frametā velnez ſeu vlceꝛa gestantē ꝓ hoc intelligi dicit phiſica et hoc in lro ꝙ quā cria arripiūt ſ. omēs ꝑticipatici logice rethorici geometrici. Arithmetici muſici ꝙ aſtrologi. Nam ꝓfecto medicꝰ ydꝛas ygiana etc ꝓpoſitiones aſſūptiones dyaletice prolocutiones et ſutilitas rethorice diffiniciones geometrie. horaꝫ decliꝫ ꝙ cursum numerandi etc armoniam pulſuū tamq̄ armonia muſice In diebꝰ vō mediis vero medicis et minutis diebꝰ lunaciones aſtrologie ſcire nitez In vroleo figurāt pigmentarij ꝙ medicinaꝫ ofertoꝛes ac pulueres ac ſpeciē aromatitarū coadunatores In frametis vō que in cirugulo defert medicos cirurgicos ſignare dicimꝰ Horū olim ꝑm theorici ſperulatores ſunt. Vltimi vō duo practici operatiui vocāt. medicos phicos ſtudioſos ꝙ ſolertes ee oꝛ tria ſtias annexitas. Qui. n. vita humana quodāmō ſit in manu medici niſi ꝑiam beatus militaꝫ ſpeculaꝫ ꝙ poſtea niſi mente arti ſe totaliter dedit

magis ocrisor hoim qñ egritudinis curator
potit estimari. In eis mozu maturitas. vez
bozz facetia. corporis castitas penitz ee det
Ad infirmos cria mihi sanitatis promissio
freqñs usitatu. Signaz carū signoz egri
tudinis requirendaz in libris auctoz. hz
stim. vpocris. galien. Nutrienne. solliti do
cimoda tu ad infirmū milti mediti sil con
uenit nō se litigatores aut disputatores
exhibeant ne uideant magis mūdi fama
quezé dum disputādo nimisse uident. qñ
decumbentē salutem tractāe. Collat go
mediti cōfusiam amoz ne magis appaze
studeat qñ curáe. Cum em regnaz cuz
tazūq; mtiez egritudines mediti exhibeat
oculta verunda qz qñq; inspiriūt. Deo sup
omia nōte est eis ut sint casti. ex lo vpocr
De quo Val. refert q tante extitit con
tinētie q velud statua uirtu scortū dies
nnobilis pmansisse pugnatur. vō cura
gerant solicite que eis mādant a medi
cis adimplē ne oblimoīs vl' duz causis
occupati ul confectoribz vno pro alto po
sito hoim se pbeāt ocrisores. fallacia fugi
ant ne sophisticates aromatica fures plg
qñ pigmentarij indicent. Confectuarij
face dnt vigenta suauitatis. vnctiones
confice sanitatis. venenosa simplicibus
cria ignis requirētibz vl suspecti rillates
quoratz prio tribuat ne malicia ducti ad
dampna proxioz illa cōmūtat. fiantq;
ptiapes cmiuꝰ. hij qui gere dnt curam
sanitatis ut salutis. Diuersitas qz compati
entes sint egris ne facile se pbeāt mi
sozes ulcerum. ne fama pdita curā ficet
dicant. porig qñ uolnerum curatores. hij
omēs cū oim egroz cura simpliq; pluri
beant ut purgatis passionibz morbis se
sanos pbeant. Moraliter tles in medicina
laborātes prauceāt morbos amaz. et lepis
i. pcta. Huc i d luc. q. Medice cura teipz.
De matia mediciz et eoz fidelitate lacig
dicet infra in 2 pte mee pcepti. pcis.
Corporis auxiliū medico cmitte fideli.

Premissis pro intelligen
tia magis in speciali est de infra pptis
quatuor qonibz investigandis. Et primo
Vtrū medicus teneat ponig infirmū ptis
cure qñ eū permittē mori. Huic qtioni
breuit respondet. q medicus tenet cura et op
silū impendē pauperi languido. Ratio qua
morte languentibz probabit infligē. q hoc
cū possit excludē nō excludit. lxxxviij. dis.
in pin. Unde dicit glo. q medicus dz ponig
gratis curāe qñ mori permittē. non solum
pauperem si eria diuitem. Sed nūqd a
diuite expetē possit expensas sibi annalu
entes quas pp eum fecit si michi vlt ea dāe

cū negocium eig utiliter gesserit. Respon
dendū. Et sic p legem pompi. ff. de ne
go. gest. Imo eria repetē pot si moriat
eger quia sufficit si utiliter gezē repit.
licet eueniat nō sit seruitus. ff. eod. l. sed
an ultro Vlter ei obuiā pot q causa pietā
tis fecit impendia illos nisi illi infirmo es
set pximus ut. ff. e. elemēta. quia videt
donasse si ē connecta pdna nisi protestet
Verius esset si exīneg hys concordat hu
go ut nō de prima dis. iij. Adhuc instat
Aretenus ingit cuiusdā timoris qñtum
2o de tli qone vtz ponā q infirmus pro
hibet ne aliqne medicus dentē ei nūqd
medicus eū eo inuito curāe deat. Et me
t'bue Risio q luc sup hac qone multipli
cie dixerūt. tū finaliter concludendum est
cū Augustino in canone ipa pietas. xxiij.
q. iiij. cū pīm q eū inuitū curare debet
et pot sanare inuitū exhere de domo pot
cautiza. Imo pximus pot illū frustrare fur
tiue cū illa iuba dixit in exordio ut dic
l. quidā ff. de condi. insti. De prima q. ij.
qone curiosa plenius vide potest in spe
lo de Palacio. ff. ultio. Ve. qñ si infirmus.
et Ve. sequiti. Circa 3o Vtrū peccet in
firmus nō obediens medico. Dicit ē sēm
Thomas q no tenet ex debito obedientie
quia medicus nec pilatus ē nec homo cui
mandat deat obedire. cū dicit ē q ei
credat tanq in arte medicie pito. Nā
et si ipe infirmus sciens sibi nociua pro
potu noxiū petat quia tenet corpus
suum sm dim dilige. potest cū dici q si
no credat mortiferū q̄ cū credat infir
mitate inde augeri nō petat mortaliter
vl' saltem nō ita grauiter. Pcedunt cria
fautores scienter illa instantes. In su
mutatis qñ quis nō tenet cuneze me
dicinalē. Et scienter aliquid nocuum
sumpsit. Unde mors ut infirmitas eue
niet. ꝯcūter peccauit. In hac opione
est Hostien. Dicit quarto quod de il
lo qui secat vl' flebothomat aliq q
inde moritur. Dicunt doctores q si talis
pitus erat et adhibebat diligentia debita
nō tenet in aliq quia ponig casu qñ ei
culpa mors euenisse pōsumit. Vz. xxiij.
q. v. De ordinandis circa medium.

Dixi septima circa posse
mo loco residet que ludus locus pse
det theatra vocata. Unde ē dictū circa
ultima spes anti methamore ē theatra
que quidem est sta ludorū u theatro
dicta ubi ppli conuenebat ad ludendum
vt dicit Hugo ubi supra. Circa qd sciēd
q triplex ludus in sacra pagina reperit
Prim ē pme illusionis. Et ē lasciue

vanitaſ ac voluptaſ. Vltimo est ſpialis
Primus est illicitus totaliter & ideo zelum
quidā. Unde gen xxvi· ſtubitū ait Sara
vidit ysmahelem ludere cū ysaac cū quo
ludo indit illusionē & ſignificabat derep
tos vt ait Augus ſup Johēm omelia· x·ma
Secundo erat reliquidā ideo erat exod· xxxii·
ſcribitur q· ſedit ppluſ bibē & manducē &
ſurrexerit ludere. Tales ludi cauendi ſunt vn
Triſtis ſup Matth· onne· vi· ait q· deus nō
dixit ludere ſz dyabolꝰ ſi luſerimus mḡt a ꝓpa
tradenus pigritia· Contra ꝓdictos duos modos
ꝓmos autor ſuerunſi ꝓbet et hoc infra i
xxxviii· prose ꝓcepto Tercio lude in quo
ludus qui est ſocialis honestatib ē gressus
et vſte ſi debeti causa recreationis & laboris
leuaminis. Unde Genesi de tripudiatione
fine dixit q· Pharaones cū pueris ludē non
erubescebat et catho erat laxabat animū
regis publicis fatigatū. Sequitur q· animi
meliores actiones reparet surgent & po
ex hm de agris sterilibus q· ſurgit nto illos ex
haurit nutrimentū intermissa fertilitas ſtm &
amoz ē impetu assiduus labor frangit vi
res ē reparat paulati ē ſoluti & remissi. Di
ponit ex hm q· somnus necessarius ē refectoi
ſ tri continuus morſ est similit de ludo ho
nesto· & ideo legum conditores festiuos in
stituerit dies ut ad hylaritatē homines pub re
cogrent ē tamq; necessarium laboribus interponētes
tempauerūt. Sequitur indulgendū est
andandi q; subinde otiū qđ alimenti vi
loco sit. Unde Hugo vbi supra· ludos idcirco
inter latinos autores annumerabat q; tpuo
motu nāles calor nutrit ē in cor ē et lentia
metus reparat ē Et pro tanto Aristoteles li· i·
c· de finali regis intendit inter ceteras ipi
Alexandro talem cū hoc tribuit doctri
dicens decet imperatoriā maiestatē p̄uatos
hre fideles cū quibus delectabit ē cū tediosis
sit cū varijs instrumentis et grubz ministroz
Anima em humana in talibus delectat ē sensibus
req̄ est ut· sollicitudo & curiositas euanescat
et totū corpus vigorat ē ex hijs concludi
potit q· omnes tranquilitet & ſpialit & regē
tes indigent aliqua quiete et gaudio tam
corporali qđ etiā mētali et ſpiāli quod
cōmbo infrascriptis ꝓsuaderi pōt. Prima
ratio fundatur sup labore corporali. Dicit
Quia xp̄us nr̄a corporalis fuit ē et
laboribus ꝓportionat ē detinuata et ꝓp hoc
continue laborare nō pōt. Et indiget hō
quiete ad corporis reficillationē. Unde cū
vltra modū et mensuram in aliquas opera
tiones se extendit ex hoc fatigat ē Unde
cū delectatio que fit p̄ locos et ludos honeſ
tos sit quies in bono delectabili mēte hō
curis corporalibꝫ imponit tles delectationes
et gaudia honesta non solum ī ſcipo vm
etiam inter ſodales et cū quibus aliqua cōmu
nitas aliqua letitiam ostendendo ut bonus sit
eutrapelus. Secundo cō fundatur pōt supra
ta et labore ſpiali et alī et sic Cū· n·
ōtus anime finita sit & determinata ac ad ē
tas operationes atq; ꝓportionata· Et ideo qui
ipa anima super sensibilia elevat ē et in
actu cōsiderationis est intenta ut legendo
meditando et hijs similia. Inde nascitur
quedā fatigatio alijs siue homo intendat
operibus rationis ſperulatiue ut doctores & alij
studio insistentes siue intendat operibus prac
tice magis cū fatigat ē in operibus rationis
ſperulatiue quia magis a ſpiritibus elevatur.
In utroq; tū tanto magis aliquis fatiga
tur quanto magis & vehementer operibus cōis
intendit. Dicit ḡo fatigatio corporalis ſol
uit ē p quietem corporalem ſta ḡ q· animalis
fatigatio ſoluat ē p animi quietem que ē
delectatio vel gaudiū· que hūtur p̄ locos
& ludos honestos ut dictū est. Omnes vero
alios quales sint ul' esse dicit religiosi.
ludos primo & 2o modo caueat ut si aliq̄
utant ē ludo sit m eis debita causa· debito
modo· debitum tempus· & religiose ꝓsone.
Dicit insup etiā q· et doctor evangelicus
vocatus ad dandū cōsiliū et auxiliū ta
libus quando non intendat quibus demones
delectant ē Unde & in somnio dictū est illi
romano ut ludos instauraret ē pro ut refe
rat Augus de ci· dei· ca· xviii· Pro p̄missa
intelligentia ac etiā manifestandā magis
in ſpiāli de duobus est ꝓquirendū et investi
gandū. Et primo. Utrum in locis et ludis
possit esse virtus. 2o utrum in ludis sit
vitiū et quod.

Circa primū est dicendū
ſm Thomā 2ª 2æ q· xv· Quia sicut hō
indiget corporali refocillatione qua nō
pot continue laborare· ita etiā ex parte
aīe indiget quiete & solatio quod fit p
ludicra & iocosa.

Circa quod tria ꝓpque
videnti esse tractanda. Primū et p̄le est
Quia ꝓdicta delectatio non q̄rat ē in aliqbz
operibus seu verbis turpibus vel nocuis. Secm
ne totaliter ſcientias aīe resoluat ē Tertium ut
ludus sit conveniens ſm virtutem & ne
temporis & loci· et ſm alias circūſtantias
debite ordinet ē· & hec virtus ſm philm q
rat ē eutrapelia.

Circa vo 2m dm ē·
ſm Thomā vbi supra q· vitiū pot esse
in ludo dupliciter. Primo quidem ſm
excessum cū quis adulat ē dum assumit
turpia verba vel facta vel etiam ea que
primum verecundi nocumētū que de se sunt
prua mōdia· & sic excessus ludi est petm
mortale. Secundo potest esse excessus in ludo
cum no est cum debitis circūſtantijs puta q;

nō competit loco seu tempori negotio aut
pſone Et hoc idem q̄q; pot esse petim mor
tale pp vehemenciā affectus ad ludū p quē
contra preceptum dei vl ecclie tibi uti nō re
fert Tnq; aut venale. ſ. q̄n q̄ns nō
tiū afficitur ad ludum p pp hoc vellet ali
quid contra dñm cōmittē. Tno pot esse m lu
do uitiū pp eo defectū. Nam contra hūanā
rōnē est vt se quis onerosum alijs exhibe
at puta dum mihi deliciā exhibet & de
lectationes alioz impedit. Unde Ben. dicit
Rio te iperas sapienter uti nilo te horreat
tamq̄ uſum. nec contemnat q̄ vilem
Sed quia ludus nō pp se q̄ritur ſ pp opera
tione. Ideo defectus ludi nō est vitiosus e
q̄ exactus Unde phus dicit xx. ethicoꝝ.
q̄ parū de delectatione ſufficit ad uitā. ēē
pro condimēto ſicut de ſale pōnit ſufficit.
De hac matia latius dicetur infra in tra
cte de. Precepto. viij. Intpone tuus De lu
dis nō illicite infra in tra de viij. precepto. ſ.
Deas fuge.

¶ Ex prelibatis media q
·Cl.
·xxxvij. Certum quia aliqui ſatis rerū
negociatores ſeu mercatores q̄t in ipis
mercaturis tam in vendendo q̄ etiam in
emendo uitant plurimū occultā fraudulentas
malicias & rapinas exercent quia volut mul
tū cōe & caro vendē. Ars enā mensure mmu
tat & mutilia multa cōmiscent q̄ue oia
singla abhoīatur dñs. Sed q̄ prob. xx. et
Leuit. xix. luculenti appet Abhoīatio
em apud deum ponds et pondus. statera
iusta & equa sint pondera atq; in tibus
impia hortamūta plurima regnant & nocua
ria. Ideo contra mores tam pōnos & ceptos
suorum ſi prebet auctor & hoc in pmonitio
pcepto Illud stude atte. quod bonū est & mi
q̄n ſtud pceptū q̄liter tangat omnes
vt supra dictū est tū tangit magnos q̄q; ge
neros mercatores pannoz thelaz & q̄ru
q̄q; rez. Et hr sub brachio mensurali ap
phendūt sive illos mercatores sint rampso
res peruiaz si mutuationes si sint depo
sitaz et peruiaz ceptores q̄ui eria libra
pondē complectūt Unde isti dnt auara
ria fugē. debita caue. promissaq; attēdē.
& seruare ac omissa deposita integraliter
restituē. Hi enī facientes auctoris pceptū
diligenti obseruabit Ideo ring pcepti mtl
ligentia ac eria obseruātia puta utile et
uriosum de mia ſptis q̄mbq; querē vel
investigare. Et ꝑmo. v. mercator honeſ
ty in venditiōn rez sua patefacē debeat
an ea relaē quod eria de emptore pp late
tem eig bonitatē est intelligū. Hāc q̄m
quo ad pīna ꝓtem potractat Tullig in hoc
ij. de offic tra. c. xij. ſq̄ dicens q̄ antipr
acutissimus distrig diogenes dicebat oia

patefaciendi Diogenes babylonius magno
& ḡnis sapiens dicebat cōmune Non opor
tere venditorem vitia pp alae nisi q̄tū
constitutū sit hui tituli. ff. de edili. edic.
l. q̄ ſq̄ nolit. ſ. Una mācipia et c. ti.
l. edi. Cetera sīn mſdvſ agē. Unde anti
pater dicebat q̄ emptorem pati tuere &
p errorē in fraudem inrīdē plg e q̄n uia
non mōſtrae. hō tamē sanctitū est athe
nis publicis exhortacōibz Diogenes quid
sultig q̄n venditorē vitia rei quia vendt
nārare et. q. pro pdicet domui pestilentē
vendo. Unde concludit tullig q̄n dubie rau
ſis ex alia pte defendit honestas ex alia
pte vtilitas. q. d. honestum. ſ. narrāe vi
tia rei vendende vtile vō nō predicare.
Et sequit horelandi greg quis nō vi
deat ēti nō apti nō simplices nō ingenu
nō iusti non boni virī. verūtiti potiꝰ ob
scuri. astuti. fallaces. Hanc Tullij con
clusiōm approbat Tho. ij. ij. q. lxxij.
arto. j. dicens. Cū cirta rei duplex de
fectus considarī pōt Unus quidē ex parte
rei. Et hui quidem defectus si ven
ditor cognoscat in re quia vendit fraudē
admittit in venditiōn Unde venditio illici
ta redditz Et hoc est quod dicitz contra
quosdā ysa. i. Argentū tuū versū est
in scoriā Vinū tuū mixtū est aqua. qd
cū pmixtio est patitur defectū q̄titatis
ad ſpēm. Cānus aut defectus est ſcdm
q̄titatem que p mēsuram cognoscitur.
Et si quis utiq; sciens deficienti mēsura
in vendendo fraudem admittit Et est illi
cita venditio Unde dr deut. xxv. Non
habebis in sacculo diuersa pondera maig et
ming Non erit in domo tua modius
maior et minor et pterea subditz Abhoīa
tur enī dns eum qui facit hec & adi
citur omnis iniustitia. Defectus est ex
parte qualitatis puta si aliquod alterius
rei venalis. q. sanū. cū si quis sciēter
fecit fraudem admittit in venditione. Unde
est illicita venditio et in omnibz talibz nō
solum aliquis peccat in iustam venditionē
faciendo sed etiam ad restitutionē tenet
Si vero ex ignorancia aliquis pdictoz
defectuū in re venditi fuit venditor p
cat quia facit iniustū ignorant. nō tū
eig oppatio est iniusta. tenet tū rem
ad eius pvenit notitia dānū recompē
sare emptori. Et quod dictum est de ven
ditore eria intlligū est ex parte emptoris
Contingit q̄q; venditorem rede rē sua
esse pciosam q̄titū ad ſpēm. Dici si
quis vendat aurū loco auricalci. empto
si cognoscat minus ste emit & ad restituēdū
tenet. Et eadem ratio est de defectu q̄litat

·§· 38 ·

et q̃ritatē t hys ꝓ illicitū est vendere vl̃ argentū ab alchimistis fabri pro vero argento ul̃ auro quia nō est adeo pruū vt verū aurū· nec hō omō eas dē ꝓprietates sitit ꝓpetatem letificandi· et q̃a valet aurū verū cōi quasi infirmitatē et q̃a frequēter potest pomi ope t hȳ· Ri aut ꝑ alchimistam fiet vn̄ aureum non ess illicitū vendē pro vero· Nichil ad prohibet uti aliquib⁹ natura bꝰ causis· ad producendū nāles et veros effectus sic dicit ꝙugꝰm 3ꝰ libro de Trinit· De hys que arte demonū fiunt ¶ Contra pravos moꝝ tum Auctor remedia et suorum ꝓbet modo quo supra et ꝑ idem ꝓceptū q̃ supra· et sic in q̃ali patent nocua seu defecty rerū mechanicoꝝ cū coꝝ aliqualiter formation̄ ¶ Restat ꝺdm de vitiis

·A· xxxviij· NUNC cōsequenter seu deficibus quib⁹ diuites coꝛ̃ter implicantur et de remediis ꝑ auctorē hys applicatis· ¶ Ad cuius euidentiā ad hoc accedat id quod ꝓmitti· et ubi dixi q̃ diuitū inanitas medelee sagacitas q̃to colloceꝛ· Ibi notandū q̃ pedes quadrupedio constringunt aut ꝓtinus liquat· Quod auctor admirabilo solerti in opusculo ꝓnti omutescat· Hos vitiū mentis ꝓinus sequens angelū superbia omnia vitia totum melius creatū ꝓ denia cunctos vilipendit ten per habundātiā voluit intemperantia bonis abutentes· Quibus plq accumulant accumulare nitūtur sicut multi sunt egētes Dico primo q̃ hos vitiū mentis ꝛ̃ Quod ꝛ̃ dictu ꝙ radix vitioꝝ· s· superbia que sequit primū angelū seu luciferum multorieꝝ· describit duos diuites· et hoc quadruplicit sum quadruplicē ipsā superbie spēm ꝓnit subdit· Ergo in mora bꝰ· ꝙ Prima est cum homo bonū aliqd a seipso existimat hre Hermudo cui ipsa meritū credit bonū aut ritutem hre ¶ Secunda est cum homo iactat et asserit se hre bonū vl̃ ritutem quam de virtute nō ht· ¶ Quarta est cū superbus despectis omib⁹ cētis velut singularit̄ appetere pemines per prima egit spēm superbia ipa diuites aliquos fallit· Tertia hoc q̃ facit eos credē q̃ bonū quod hnt beant a seipis et q̃ritū ad hoc grauit deū offendit· Ratio quia nō hois sed solus dei est bona omnia causare et fundē· Hoc aut ꝑ tradit error cū vitas ꝓ bonum ꝓ malo dicitur· Omnia per ipm facta sunt· Et ꝓpea dicit Apo 9· 1· Corinth· xv· Gratia dei sum id quod sum ꝙ 2ª spēm superbie fallunt diuites alios ꝛ̃· et q̃ritū cōia ad hoc diuites confundit et damnat· Ratio q̃ luceat homo ꝓmeruto3 actu posset hre vl̃ mereri aliquod bonū vl̃ aliquā ritutem

Nichilomin⁹ hūana quelibet natura semper t nō indiget omnipotentis creatoris nostri subsidio tamq̃ ꝓmo manente t opante absq; merite humanoꝝ ad bonū q̃libet faciēd vl̃ quodlibet acquirendū· ꝙ quod dicit ꝙugꝰm li· de cōtemplatione t gra· Nullus prorsus sufficit cogitandū sibi volendo siue cōa agendo sed a deo est homines boni· et aptus ad Romanos ix· dicit ꝙ nō est volentis· s· velle neq; currentis· s· currere sed dei miserentis ꝙ per 3 ar superbie spēm fallunt diuites aliqui· ꝛ̃· Hoc est enim q̃ superbe iactat t se hre asserit ritutem vel bonū aliqd quo careat· Unde ysidoꝝ li· ethymo 2ꝰ Superbus dictus e quia semp velit uideri· Cum autem rectū ratio velit et voluntas magis extendit se ad ea que ꝓportionat eidem sm rectam rōm et dignitatē ipsius· Voluntas vo superbi appetit excellentia ꝑ excessum non per ꝓportionatū eidem· Deo spes· a contraria semp rōm est mala· Unde quod scribit t theophrasto q̃ homo t matrie diuersis se ꝑ rectis amat nisi sui indicio erraret et hoc est quod sphaltum erat in sigillis sarzatis· Ubi dicit sapientior est qui abscondit qua nouit qm̄ qui ꝓfalat quaz nō nouit ¶ Per quartam superbie spēz fallunt diuites aliqui· s· qa superratio est· Quia prima et originalis superbia nata e in celis t illa vz tenebrarū ꝓncipe dyabolus qui ante superbie sue lapsum erat angelus dictus· lucifer in amore ordinate pulchritudinis t sapie sue fens lucem Sed postea immediate in amore mordinato pulchritudinis suis deceptus adisti cātorem dei sui sua malicia se opponens dicit· ꝙ Ponam sedem meā in aquilone t ero similis altissimo ꝙ quod illa superbia principalis origo aliaꝝ superbiarū· et fomes deo creatori suo ꝑ qm̄ facta sunt omnia opponens se ꝑsumpsit Hec superbia reliqua siue originalis ꝑuersionem nature voluit apparere sublimis t eminere alijs· Ratio est ut docuit illa superbia prima lucifer de gloria t celestibus sedibus cecidit ad infimalia tormenta penalia· Dicit superbus quilibet de statu excellentie vl honoris in quo digne desidat eminē digne precipitet ad penā· Hoc est sciendū quod scribit ysidoꝝ in mora bꝰ· d· Superbia nationem celeste est t ideo appetit celestes mentes et ad ꝓprios ortus reuolans conat hoīm gloriam t puritatē corrumpe· que dei gloriam et angelorum puritatem irrupit ut faciat eximie ptiripes quos inuenit t mē conformes· Et ꝓpea· Ysa· xiiij· ꝙ admirādo dicit ¶ Quo cecidisti lucifer de celo qui mane oriebaris qui diebas in

de Angel

sq

torde tuo in celu astenda ⁊ sup astra dei ex
altabo solu meu ⁊ stenda sup altitudine
nbu et exo simlis altissimo ¶ Nota fm
scripturas et canone q angla dr multiplr
Nam ymo dr angls couplr ut xpc ¶ Hic
ymo abat ¶ 2o dr mstery ut supne vir
tutes qui confortat ¶ 3o dicit pare vt ho
hic 3o edificat ¶ Quarto dr satbane ut
demon hic collaphizat ¶ ymo missus e
ad libandu hic appuit ¶ Abrahe in valle s.
mambre vt dr. xxxv. ¶ Sexto die. 3o ad
muniendu hic liberauit loth de ciuitate s.
Sodome di. xciij. c. ¶ 8o ad instituendu hic
edixit vel de egypto de conse. di. ij. ¶ Septimo
¶ Quarto ad impugnandu hic cor pharaonis
mduxerunt. xxxiij. q. iiij. ¶ Nabuchodono
zor ¶ Item Johannes dicta vocatq e an
Vel malach. j. ca. Ecce ego mitto angelu
meu ante faciem tuā. ¶ Item aia hois. Non
in actibz apl̄oꝝ de petro vocāte ad ostiū
dicit angelus est. i. spūs. ¶ Item pdicato
Unde Iob ⁊ timebit angli et nō impugnabit. ¶ Item prelatq. xpod. 3o. ⁊ angelo
laodicie scribe sile vr. q. ij. ca. ⁊ angelo
epheſi. de pe. di. ij. Di eni inquit. ¶ Item
sacdos quilibet de quo dr malach. 2o. q an
gelus dni exercituū est. vi. q. i. sacdotibus.
¶ Item fomes pcti Unde paulq datus est
michi stimlq ne angls sathane
v. q. v. nō omes. n. hic per pniaz malicia
⁊ ingratitudine atq; superbiam pdidit pul
critudinem et decorem. ¶ Dnus ipm aptis
sime facit quod dicit ¶ Albinus in de aialibz
q sup terram vrsi morant quedā aues
que aues padrsi nutriunt eo q nulla pl̄
critudo colorꝭ eis deest que si illaqate fue
rint ingenere nunq cessant donec moriat
vl̄ libertati donent que si fiunt in lubi
valde suauiter canunt ⁊ pene q flores
nequiuit appere sup tram ¶ Qualr ⁊ has
aues intelligunt antiqi padres q omi
scriptura pulchrime fuerut in sua creatione
decorati quoꝝ quida p peccm ut est dictu
fiunt illaqati. Ysa. xiiij. Extendā sup al
titudine nubiu ascendā. Inter cetus aut luciferi
fm bti Gregl suam fuit a pmo in cete
tib excellencior ⁊ pfectior. ac etia in gra
tuite ⁊ nāl̄bz nō lapsum enumerior ⁊ hor
autibz bti Iob et Ezech. xxviij. cōprobat
Unde Iob. xl. et ezech. xxviij. eiꝰ pmatus
excellentia et potentia insinuatur de eoꝝ
sic dicit. Omnis lapis pciosus operimentū
tuū sardius topazius. Jaspis. crysolitus. ony
chinus. Saphirus. Carbunculus ⁊ smaragdus. Nouē dicit quia lapidum ex numero
nouē sunt ordines angeloꝝ. Nam cū per
sacra eloquia Angli ⁊ archangli. throni. dominationes principatus ⁊ appta nazarene
micrantes supnoꝝ ciuium equite sint distinctiones ostendit ¶ Tuba tui iste optus fuisse
destribuere quia eos quasi vestem ad ornamentū suū habuit. quoꝝ dnm claritatem
transcendēt ex eoꝝ operatione clariores sunt.
Ideo cū ipe et sui sequaces īmoriles sint pp
eoꝝ superbiam ut dictu est gemē ppetuo
ressabunt. Job. xxvj. Ecce gigantes gemunt
sub aquis. Cui concordat canon principium
de pe. di. ij. Ubi habetur q qui id ero peccat
sine venia damnato est quia magna su
peratione a sumo deo fiunt retus. ¶ Sed
angeli bti ppetue libtati donati cuncti
cantat ac dulcem faciunt melodiam. ⁊ p
ripne tuū suauit concionarī q tra flo
rere cepit. i. ru. Ego bta ypsii peperit et
mundo tradidit venerandū. tuū flora eas
angli decantauerit ¶ Gla in excelsis deo
et in tra pax hoībz bone voluntatis luc
ca. 2o. Et in canone nocte et. c. hij duo.
et. c. pcedo de conse. distinctione prima.

Adquerendum igitur cuiuslibz
rōnalis nature quā fragilis ⁊ ca
duca sit huius excellentia temporal ipaz
superbiam detestari que quidem superbia de
diuinis dicit origine extraxisse. ppterea
ydropico in stato statuer. de quo luce. 14.
Ecce homo ydropicus erat ante illum hāc
s. superbiam quis simile debet detestari
Vel seruioris uite felicitate letet. Cum
sicut tradit ysi. in prohemio pmi libri
super dionisiū de celes. ierar. Quibi cupi
ti sunt laqo pp cuncta presumptiones eoꝝ
Et ppterea dicit augs in 4o de doctina xpi
ana. Nulla est fere pagina scripturaꝝ librorū
in q nō tonet q deus superbis resistit humilibz
aut dat gram. Et prouerbiorum viij. Contra
tionē precedit superbia ⁊ ante ruinā exaltatur
hitur spūs ¶ Ante superbia a diuitiis origine tranxit ordir Deni. dicēs di
uitie consequtu volumus in multa mala
ruerimus ingrit diuitie male sunt. Diuitie
sunt causa malorū non quia ipe faciūt
aliquid sz quia factores rectitatis. sicut ysa
dicit nemes ordit sed est thelum ordi
tis. Inflant diuitie animos. superbiam pa
riunt. invidia cōsumit. Hor etia iniquoꝝ
diuitiū et potentiū comprobat exempl.
De quibz legimus in scripturis q deus alios
alios potiores ppterea ex nō ptz de lucifero
de quo supra ysaie. xiiij. Quo modo cecidisti
lucifer ⁊ lucebas. Videbam sathanam
sicut fulgurē de celo cadentem. Nam cū
hoīe ipm voluit ee sciens uti dō ⁊ instigatq e ut peccet. Unde puto q nimirū
dicent si loqui possent. Ecce adam factus
e quasi unus ex nobis. Nam est de limule

qui post quē erectus est in superbiam nō
obediens dñō proiecit eū dñs de regno ut
nō esset rex sup̄ israel. ¶ Primum exm̄
est de Jeroboam filio salomōis de rui
superbia legit̄ qui dixit minimus digitus meus
grossior est dorso patris mei. et nunc quod pater meus posuit
super vos iugum grue ego aut addam super
iugum vestrum. pr̄ meus cecidit vos flagellis ego
autē cedam vos scorpionibus et subdit̄ recessit
israel a domo dauid usq; in p̄sentem diem
¶ Tertium exm̄ e de semnacherib de q̄ le
gisse. xxxvij. ¶ Superbia tua ascendit in aures
meas ponā igit̄ circulum in naribus tuis.
et subdit̄ egressus angl̄s dñi nocte illa per
cussit in castris assyriorū. c. lxxv. milia. et
cessit e semnacherib ninive et q̄rta die or
tus e a filiis suis. ¶ Quartum exm̄ e de
Nabuchodonosor dñi. v. Qui elevatus e cor
eius et spūs confirmatus ad superbiam depo
situs e de solio suo. et tota mota modū deiectionis
quia cū deambularet in palatio suo in ba
bylone et diceret. Nonne hec est babylon quā
edificauim ego rex de robore virtutis dñi nabu
chodonosor rex regnum transiet a te et ab hominibus eiicia
te et cum bestiis et feris habitatio erit tua
fenum quasi bos comedes et septem tempora
mutabuntur sup̄ te donec scias q̄ dominetur
excelsus in regno hominum et cui q̄ voluerit det
illud et sic factum est. ¶ Sequitur et gradiebar
in superbia pot humiliare. Ad hec addi posset
multa alia exempla que transeo causa brevitatis

Contra hunc pessimum morē
aliorū pessimorū morum radicē et initium
summum p̄bet auctor et hoc infra in xpte
ne tā p̄cepto. xv. Multorum diste exemplo
que facta sequar et ne fugiam nimia nimis
et aliena magna. per que metra sui p̄cepti
auctor indutē intendit diuites superbos ut
virtuosorum mores et magnie humilitatis debeant
imitari iuxta illud p̄verbiorum. xxix. Baptizatum olim
stultorum exquirat sapiens. et prouerbiorum. xxviij. exemplo
didici disciplinam. Ex quibus auctoribus maiestate
colligit̄ q̄ ad disciplinam virtutum spectant va
lent exempla stultorum. Unde videtur ad omnium
sionem moralium proposuit exempla stultorum. Reprobat
nō attendunt dominicta bonorum q̄ imitantur
ad melius sed proponunt sibi ex malorum ad stultorum
morum principatum ut utantur in peius et ut nō
se valeat excusare quia multos ex malis stultorum
forsitan habent ut bene possit. ¶ Tres in li
moralē ondit. d. ij. ad audienda mores
venit abel. ad docenda medicina venit enoch
Ad misericordiam longanimitate spei et operis
venit noe. ad manifestanda obedientiam venit
abraham ad demandā quingentas unitatem
venit ysaac. ad misericordiam laboris to
lerantia venit iacob. Ad reponendā bonorum
tributorum gratiam venit ioseph. Ad ostendē

du manifestandum venit moyses. Ad misericordiam
dam fiduciā contra aduersa venit ysue. Ad
demirandā patientiam multis flagellatus venit iob.
Magistrum humilitatis humanitatis sibi salua
attribuit tamq̄ alias virtutibus omnibus ad omne bonum
sicut fundamentale principium. ppatuaq; et dispo
situa. Dicit enim postea fundamenti disponit ad
domum sic humilitas ad omne spūale edificium. et
ipsi hanc tam similis est medicine ppatue
digestiue sue maturatiue. Dicit enim nō dat
medicina maturatiua sue laxatiua sibi nisi prius
materia expulsiua. nisi prius se ppari et diuisum
sue digestum accipienti. Sic nulli datur gra
que anime est medicina sanatiua nisi se vere
dederit humilitati. Homo enim dū p humilitatem
se sub deo ordinat ad gradum perpiendam se
ppat. Cuius quidem humilitatis tripler e species
s. sufficiens. Habundans. et superhabundans. Suf
ficiens humilitas e submittere se maiori et se
non prefere equali. et hec utilis est et virtuosa.
Nam sicut arbor nō alit in qualitate et virtute
sua nō crescit ad alta nisi infirmis suis crescentibus
sunt firmata radicibus. Sic spūalis quilz
ad superna gradum nō ascendit nisi claudus et
passionis sue tedente materia. humilitate firmet.
Hoc est aut quod in quodam simon
scribit Richardus dicens. Arborem attende
radicem figit in humo ut virtutem trahat
in celo. Vult construe celsitudinem fabricaturus
de fundamento cogita humilitatis. Exemplo hume
nam hoc comprobatur. que quidem ex parte tre
tota obscura et dicit esse nulla. tum ex parte celi
tota dicit luminosa et dicit esse plena ex parte celi
tota e nigra et obscura et penitus nulla. et nō
q; quito plg de lumine suscipit versus nos tan
to plg obtenebrescit. Visus celestem naturaliter
Et sicut versus tram paulatim in lume sic visus
celi crescit ecōtrario in splendore. Et quito so
le e appropinquior tanto e ex parte tre minus lumi
sa ita ut ex parte tre dicat nulla qui omnino sole
e coniuncta et ecōtrario. Luna ex parte tre dicat
tota luminosa qui a sole e remotissima ita ut
esse nō possit magis remota. Si go mirta
bor exempla vis esse in celo sublimis et deo
ve approximari appetis. labora ut in mundo
sis vilis. quia si mundo vilis ee gloriosus in ce
lo poteris ee nō potes. Aut sicut ens sic nō ens
Difficile vino nimpole e. et ut patribus quies et
etius fruatur bonis ut de deliciis transeat ad
delicias ut hic ventre ibi metem adimpleat
vt in utroq; sit pius et in utroq; appeat glo
riosus. ¶ Habundans humilitas est subdere
se equali nec se prefere minori. preterea dicit gre
in moralibus. nō eos quibus inferiores sitis. se quibus
inferiores p humilitate aspicite. quia sicut in
centrum est humilitas et claritatis respectus
detioris. sic e cautela humilitatis consideratio
melioris. ¶ Superhabundans vo humilitas est

no humilitatis tres species:

.d.

.xl.

.e.

.f.

A. xli.

B

C

D

ſupponie ſe minori. ſicut fecit ipa excellētiſſima ⁊ infirmita humilitas dei ⁊ dñi mei ihu xpi qui eſt pfectiſſimg ſapia et itute in lotione pedum diſcipulorū ſuorū ſe humilians ⁊ alijs humilimis opatōibg exg. d. Diſcite a me q̄ mitis ſum ⁊ humilis corde Johis xpo. Et ppea moralr et exemplificatiē loquēdo ſicut arbor utilis ⁊ fructifera quīto e fructibg exuberantior tanto ex fructuū pondē flexibilior inclinat adtram. Sic rōnalis homo quīto itutibg e excellentiōr tāto ve ſupne gr̄e gr̄atg filius habet retroſ nedū maiores ꝑ inferiores erga humlr reuerēt. Et ſic gr̄a gr̄atia ſcīa ⁊ itute eſt ſublimior. ſic ſcie gr̄a rie ſtatū a creatore ſuo cognoſcens qui potuiſſet eū aīal irrōnale formaſſe inter ſibi ꝙuos det humilior appere. ꝓpterea ſcribit Sapiens in ecclia. 3°. ca°. Quīto maior eſt humilia te in ombg et coram deo invenies gr̄am. ꝓp quod dicit Aug⁹. Deſcendite. ſ. vos diuites ſuperbi ut aſcendat hoc eſt p humilitatē deſcendite ut ad celeſtem patriā aſcendite. Ex ſecundo q̄ diuina cō ꝙdatꝫ timelia arguitur p deuia rectoſ iudi pendit. Et quod ē in effectu intelligendum q̄ ipi diuites ut plurimū uidet eis q̄ pp diuitias ſuperexcellant et ſint maiores. ex hoc velipendunt pauperes qui hoc reputant ſe minores ꝓpter contra huic ꝑimū morē autto ſuaſiue ꝓcedet et diuinum inſia. 3°. parte proverbia ꝓcepto. x°. Minorem te no cōtēpſeris per quod ꝓceptū auctor informat diuites et ſuperiores q̄ a contemptu minorū debeant abſtinē. quia p hoc minores contra tles prouocātur ad iram quia uident ſe p unipendi. Unde ex hoc inſurgit contemptus quidā ⁊ uilipenſio coīs ꝓximi nec reddunt eis honorem q̄ alīs facerent ſi ſe nō uident contemni. Unde pro huiusmodi ꝓcepti intelligentia et obſeruatione eſt breuit attendēdū ⁊ tria ſunt que retrahē diuites ꝓximi a pauperū timelia aut contemptu. ꝓmū eſt dine voluntatis ꝓrdiatio laudabil' ⁊ fructuoſa. 2m eſt diuitiaꝝ illaqatio inſaciabil' ⁊ ventoſa. 3m ē dine ſcripture monitio ſuadibil' ⁊ rigoroſa. ꝓmum igit q̄ retrahē debet diuites a pauperum timelia aut contemptu ē dine voluntatis ꝓrdinatio laudabil' ⁊ fructuoſa. Circa quod ſciendū q̄ cū diuites ſint homines ꝗlitates ⁊ gradꝫ quia alij ſtuoſi alij minoſi. alij utiles. alij inutiles et hij omes ad bonū faciat omniſi ut infra patebit. Ad tria ſapie ſupne perfectio ad omniſi conſtuatorū et bonū. Homines dicunt in tra. quos rōn appetitu unionis ⁊ liberi arbitrij ꝓtate dotauit. Hoc eſt ſignū. quod ex lio ſapie legit⁹ q̄ deus fecit homines ſimpliter et rectum ⁊ ſecūm

eis m manu conſilij ſui. ꝓpter q̄d mortales ꝓpi ſint varias complexiones ⁊ habitus eorū ex liberi arbitrij ꝓtate ⁊ libitate ad diuſas ſtias opatōes ⁊ artes et fines varios diſponūtur. Unde iudem q̄ alig datus e religioſus. alig dñe ſapie. alig legal' ſtie. alig mediciali aut naturali phie. alig bello rū ⁊ armorū eſſentie ⁊ alig maritimis lignis ul' fabrilibg artificijs ſint q̄d ſuppa in artibg mechanicis ſatis eſt deductū. Alig ſtuti ⁊ conſtuatorij ſtie ſꝑontanee voluntati relinquit. ⁊ ita ꝓpi alij diuant ⁊ dignant alij famulant ⁊ ſeruiunt. alij operantur et coluntur. et alij depraūant et peiunt. ex artificijs defectibg ⁊ exceſſibg ꝓtutibg ul' paſſionibg eorū prout unuſquiſq; mētur regē ul' regi famulari ul' dignari ē ul' uiuere ex ꝓmiſſis ꝓtutibg meritē ut denitus. Sed quīuis hec ſic diſpoſita ſe habeant. nichilomin tamē omnia fiant ad unū ſi conſtuatorū ⁊ bonum. Ratio quia p unā ſciam ſeu artē nec p unā horū qualitatem nō potuit recte apprehendi omnia hūa noīa unuſcuiuſq; utilitas ⁊ nōia unuſcuiuſq; ſalutis expedire. ⁊ cū ſi mortales omes mediocriter ad armis aut legalibg ſe dediſſent. artes fabriles agricultura maritimorū ſcia ⁊ alia mūdo nōia. incognita ⁊ negleta fuiſſent. ⁊ ꝓp nullg quīuinq; grandis ſcia potuiſſet diuicijs. artificio ul' honore dari. ꝓmi ſui tenuis minimi ex humilitatis ſtatu artis aut minoris conditionis contemptibile. nō quīcunq; ſum ul' infimū opatorū ht ex ꝓpria humili conditione deſpici. quia licet ex ꝓpria exordia ut aſperitate fortune ſit ſug ⁊ hodie famulet ur ul' alteri humili miſtio ul' artificio operetur homo ē et poſſet poſt negligēs ul' erroneus quo infimior eſt factus ⁊ forte iam fuit ſtatu ⁊ excellentie dignior. Nō iuſto dei iudicio poſſet ad meliorus eſſentie gradū in poſterum prouenire. ꝓpter q̄d dicit ē ei in tragedijs. 2°. 3°. Attamen q̄ nullum uideas ſcias homines ee infelices in ſuis proſperis. Nec ꝓp homines diligamus erroneum nec ꝓp erroneum horem odiamus ꝓpea ſicut omis capilla facit umbram ſuam ſic homo quilibet quīcunq; a ſtute operationis et artis exiſtat ē ſue coīitatis membrum ⁊ ſm quid eſt rei pub̄ce nūq; ⁊ utilis. Ac ꝓp induſtriā artis ⁊ obſequiorū ſuorū labores poſſet ſuo loco ⁊ tempe fructū utilitatis afferre. Nam ſicut ſcribit Aug⁹. 4°. de ciui. 9°. ca°. Prima tempora hūt ⁊ ſine ſcripturis tranſeunt uniuſa ſubole. Aduare tu mortalis homo q̄m ſcia dignitate ul' potūcia temporal felicitate exceſſis proximū tuū ul' ſum in caſu ſuo nō deſpicies ul' contemnes. ſz a ſupno ꝓncipe conſolatorijs ⁊ excellen ē tue ſtatū

debita humilitate cognoscas cuius gratia
es quicqd es proximo tuo pronda digni te
comparies ipm compassionis et mie debito p
sequaris ¶ Item esto q ipm p felicitate vento
sum & flebilem ac fragilem homis exteriꝰ
exedas te forsitam p btitudinem mitioris
felicitatis excedit ¶ Quapp in certi⁹ dicit
ra⁹ iiij no verearis pximum tuum in rau suo
Et ꝛplus ad ꝓpos. 2ij⁹ dicit q sicut in
uno corpore multa membra hemg oia aut
membra non eundem actu habent & multi
untt corpa simg in apo singli aut altig
membra· 2ꝯ ¶ Dz retrahe debet diu
Secundū tes a paupm vl' mfiorū
contumelia e diuiciarū illecebo insatia
abilis & ventosa ¶ Circa qd sciendū q diuine
sunt vane & transitorie· sunt vane & decep
torie quia nulli homi suat fidem· Imo em
sunt vane· ¶ Unde ait dicit Sapies· Vanū e·
qd non pbet inuenti filiomentū ne laborā
ti qetum· nec naufgāti portū· nec contnuēti
plenitudinē qd experiencia ipa probat· quia
pecunia dū habet appetitu no saciat & po
tus inflāmat· ¶ Cuius ratio hui⁹ e quia vacuu
semp qt attrahē nec attrahendo repsāe do
repleat aliquo corpore· sed vanū non ipleꝰ
sicut qd ē vanū appet ¶ Igitur quicūq
vanū attrahit sibi vanū nūqm fiet plen⁹
& sic appetit⁹ eius nūqm finiat & vanū ei⁹
desiderium· quare cū diuine eius sint nature
qnia de nichilo facte· et quia fluūt ad mō
aque· & quia sunt transitorie & caduce· & qz
totalr sunt vmbrose sue similes vmbre nō
pnt esse appetit⁹ saciatiē· ¶ Item appetit⁹ hu
manꝰ ad finem bonū hūdi ordinat⁹ e· et
ideo mori bono eo ad quod e ordinat⁹ non
pot ee nl' effici pleng· ¶ Unde vas quod vnig
orbis aque vl' vmi est capax· potit repleri
bono & cato nl' finito quod ad bonū infinitū
capacitatē repit· ¶ Quicūq igit hūdi
bonū cātum desiderii mei semp permanet
vacuū & nō plenū· Et hoc quod Aug⁹ in
lio de spū & aīa asserē videt dicēs tante
dignitat⁹ e humana condicō ut nulli bo
pter finem ei sufficere queat· ¶ Unde go ei
nulla pecunia posset implere cui⁹ nām vacuu
semp appetit saciari nūqm cessat negociati
ignoras miser q hoc bonis nō possit impleri
Deo stultū est et erme demente dicit Quis
semp quere que nūqm dant satē nec tem
perant appetitu ¶ Item diuine sut fle & de
ceptorie quia qd hoi promittut finaliter non
impendut· Ultima amatores diuicias
ad id quod fecit quida qui confidans diui
ciaꝝ fallacia· & qualr amatores suos me
nia constitutos neci te deserunt· Dicit o fal
laces diuicie toto corde vos amam & bonora
mi & ni tanta neci te pemto michi possit ee

consilia a vob· pati estis desere nec velit me
sequi· ego ymittā vos· Ex hiis dictis stati oia
pauperibꝰ erogauit· Ideo huius rei gria legit
ur cū quidam rex saracenoꝝ diu ad
mortē uenit velum quo eius faties mi sepul
chro coopiri debuit accepi fecit & p totam ci
uitatē in hasta deportari· mandauit sb uoce
pconis alta voce clamant· Ecce attendite·
quid de tanto regno in morte hac mecum
fero· ¶ Quid profuerunt diuicie Neron qui
rethibꝰ amenis pstabat· ¶ Quid Constātio
qui suo adisuno reliquit imperiū valenti
manu qnibꝰ omibꝰ diuiciis plenus erat
vomitu subito sanguis extinctus e· Quid
filius Adriani ab exercitu suo proditus
ab hoste est interemptus Hec late contient
in hystoria tripartita· ¶ Quid igit valet po
tentia· quid vana sapientia· quid diuicia
copia· feriunt summos fulgura montes· ¶ Un
de diuites retrahe debet a paupm vl' infe
riorū contumelia vl' contemptu e scripture
dine monitio suadibilis et vigorosa· Ubi e
sciendū q contra tles mouet dns & salua
tor publicam pharizei sectam extollentis &
publicani desperantis· que ponit luce 18·
In qua quidem sic concludit· Amen dico
vobis descendit hic s publicanus iustificatus
in domū suam ab illo· s· pharizeo se talit
exaltante seu extollente ac iustificante· qz
omīs qui se exaltat humiliabit· & qui se
humiliat exaltabitur· ¶ Ostenderat hꝰ

Luxuriosus dū membra rationē
luculenta & diffusa pstruxerat tum
nali ratione qm etiam figurali declaratōe
per mistica scripta plena ci hec inde potit
veritate ¶ Primo namqꝫ nali rone probat
pot & sic Nam omne quod violenter sursū
ascendit si dimittat nāliter deorsum descen
dit & tanto violentiꝰ movet quanto magis
ad locum suū appmīque videt sicut apparz
de lapide· Nam lapis sursum iactus p vio
lentia nāliter descendit deorsum· & tanto
fortiꝰ quanto ad tram magis appmquat·
Ratio est quia tra e loc⁹ suus ppꝛius & om
nium· Hic reuera arridit de diuite sbdo
qui violenter velit sursum ascendē· expedit
q nāliter descendat deorsum· ¶ Quia
supbus p violencia ascendat· patz quia qd
elevat ultra sue ne terminos p violencia
elevat· Si diues supbus e huiusmodi igit ne
Nam sm philm omis natura coistentiū
determinatꝰ est terminꝰ magnitudinis & aug
menti· Determinꝰ autē hoīs est supnatu
lia· & terrestria & volatilia· Unde id gen·
phm· Dnām mouent piscibꝰ mare· & vo
latilibꝰ celi ꝛc· & est instinctus angelos· quia sm
Doctores natura humana est ultima in ge
nere intelligibiliū· ¶ Sed diues supbus

·A· xlij· ·M· xliij· ·B· ·C·

suos ⁊mmos transcendit quia no solum
contentꝰ est dño rerū que sub celo sūt ꝫ
transcendit celestia ⁊ angelos ⁊mo qđ tu
delius ē dñs requiare desidat ⁊ affectat ℔o
aūit in pceptis meis ꝓntibꝰ clare demōr-
¶Cum audiret ⁊etis sicut dñs scientes bo⁹
⁊ malū si de pomo comederitis · statim come
dit mulier ⁊ dedit viro suo ¶Hoc erga boe
rtus in de consolatiōe sub specie alicui dñe
qua audit per qua humanā naturā in
telligi pot · manifeste declarat · Dicit enim
q eam audit ad coelū homīs naturā za
tione originis · et ꝓea addidit q nūc celū
transcendē videbat · ¶Et ideo oportz q hec
naliter destendat tanto fortius quāto magis
ad tram appropinquāt · ¶Hec ꝓpne audit
psalmista cū dicit · Vidi impiū superalta
tū supple ultra ⁊mos siue nature ¶Sequi-
tur ⁊ransiui et ecce non erat ⁊t que est rau
sa qua destendit ni profundū quasi lapis
¶Secundo probat ꝓpri sua figurali declara
tione ¶Tribus⁹ enim lucē-xix° ¶Zacheus
arborem sicomorū ascendit · ad qm dñs dicit ⁊ache festinās descende · ꝫ zacheus
puerile stature intelligit homīez qui de su
natura est ꝑnus · qui p superbiam ascendit
arborem sicomorū · i · arborem ambitiōis
⁊ superbie · maxime in nisorum ꝓpensione
vt faciat ad ꝫpositum · qui vero sicomorū
pot nō imerito nūcupari ex eo q tres fructꝰ
mali nascunt⁹ ex ea per quos bonꝰ mores
destruunt⁹ et defluunt · primꝰ est ꝑsumptio sui
⁊ audacia · ¶Unde primo ¶Superbia oris te
extulit ¶2ꝰ fructus est mentis egestatio,
¶Ad romanos primo · ¶Cupidus et nichil stiens ¶3ꝰ
fructꝰ ē odiū dei ⁊ hoīm dissipatio ⁊ etc
¶Unde dicit ¶Debilis coram deo et hominibꝰ superbia ·
¶Hos tres malos fructꝰ in templo seruī attu
lit pharizeus superbus de quo supra ꝓ quem
omes superbi designant⁹ ex quibus sunt a dño
reprobati dum se extollendo dixit · Non sū
sicut ceteri homīes · ¶Secundo in figura q dns
illi ꝑfidato ¶Zacheo dixit festinās descende
· i · cū festinatiōe de tuo dominio descende ·
¶Unde de principe superborum dr · Vidi sathā
quasi fulgur de celo cadentē ¶Et etc ¶3o
¶Sedes durū superborū destruxit dns ⁊ se
dere fecit mites pro eis ¶Exemplū de domo
dauid ⁊ saul · ¶Sed nota q sunt nōnulli
qui in sua cōsideratiōe ultra ⁊mos siue
nature ꝓ humilitate descendūt ⁊ ipi naliter
exaltant⁹ quia qui se humiliat ingt dns ex
altabit⁹ ¶De quorū nūō sunt hic publicāq
per qm omes humiles designant⁹ de q⁹ erga
dr descendit hic · s · per humilitate ⁊ ideo a

dño meruit exaltari · ¶Et de eo ⁊ de oī hu
militate existenti expom posset illud ¶Cāi-
oj° · Dilectus meus descendit in ortu suū ad
areolam aromatū ut ibi pascat⁹ in ortis et
lylia colligat · ¶Tuere hic quis posset de
hac qstione An contumelia siue conuicium
sit petm mōrale · ¶Dn est ꝑm btūi ⁊Homā
ii.ii.ae q · lxxiij · ¶Ad ꝓpue et ꝑse vtrumq
horū est petm mortale non mg qz fur
tū vl rapina · Non em mg homo amat
honorem suū qūcem pessimā · Si tn
aliquis conuiciū ul qtumelia dixit non
animo detestandi · forte ꝓ correctiōe vl
aliquod huiusmodi non dixit quidū vel
contumeliam per se vl per accidens · Non
hoc pot q nqz esse petm venale · qndoq
aut absq; petō · in quo tū nocūa ē distre
tio · ut homo tribꝰ ⁊bis moderate utat
quia possit esse tam ꝝue conuiciū ꝓ m
rautelam prolatum q auferret honorē
eig contra qm proferret ⁊ tūc possit hō
peccāe mōrliter etiā cum nō intenderet
de honorato⁹ altig ¶Nec erga si quis
mirante alium in ludo ꝓficiente eū gra
uiter ledat · ¶Et ꝓ habundantia
¶Quarto loco humoꝝ colunt intemperātia
boīs abutentes quod est dictum
q ꝓ diuitiaz habundantia diuites effi
ciunt⁹ intemperati ⁊ molles ipis diuitys
abutentes · ¶Contra hunc pūm morem
statuit auctor ⁊ hoc infra in ꝫ pte me
cepto · x° · ¶Quod minimū est fugito · pno
gaudere meritō · ꝫ quod metri seu pre
ceptum auctor instruit ipos diuites me
diū et pritatem seruāe ⁊ extrema quasi vi
riosa declinare qđ fit cum diuitys no ab
utūt⁹ · ¶Tripliciter em vitū nālis in
quada humoꝝ media te consistat sic cor-
pitur qui illa medietas defitit ꝓ nimiū
excessum et ꝓ diminutiōe alterius humoris.
¶Vita vita moralis in quada media te consistit
Non 2o ethicoꝝ dicit ꝓbus q vitus ē ha
bitus electiuus in media te consistens · ¶Sed
qui nimiꝰ ē excessus ab illa media te tunc
corrumpit et efficit⁹ vitiosa · ¶Unde dili
genter ē considandū q nichil in rebꝰ obꝰ
sine freno voluit esse natura · ¶Et ideo temp
antia tam nobilis virtus existit q rebus
omibꝰ modū imponit · la scitive omibꝰ fre
nū mittit · et in modū virtutē adducit · ¶Ca
tolle a rebus frenū et modū et omes vtꝰ
ē vitiū · ¶Unde ꝓbant antiqui phi q mo
derata ieunia inter virtutes sunt compu
tanda sed immodata sunt credenda vitia · lo
rus em medius tutus est et omis vitute
pollitire ostenditur esse sedes · ¶Unde igitur

gnu sollicita cura frenum temperancie rebus
imposuit magistra natura. Nam celum sidereum
quia ex continuo suo motu contra hec infima
tantum calorem generaret quod cuncta inflamando con
sumeret. Deus autem ut dicit Basilius illi celo
aqueum supposuit quod frigiditatis est causatiuum
ut dum calorem celi sibi suppositi temperaret
C vniuersa que in mundo sunt conseruaret. Dum enim
vnum contrarium alteri contrario iungitur vtrumque ab al
tero temperatur. Et quod natura numquam produxit
vnum oppositorum nisi produceret et alterum. Vnde
calido frigidum. sicco humidum. et frigido cali
dum et humido siccum et leni asperum et aspero
lene opposuit et de aliis oppositis similiter fecit
Item in minori mundo videmus quod cerebro multe
frigiditatis cor supponitur fortis caloris. Item
quia continue per dilatacionem et constrictionem mo
uetur ne calore nimio dissoluatur et pulmo tamquam
flabellum opponitur cuius virtute frigidus aer
attrahitur qui dum cordi pulmonis officio red
ditur caloris eminencia que in corde est tempe
ratur. Ex hijs concluditur quod nature conditor
D nichil sine temperancia voluit esse. Et merito
quia per hanc venerandam virtutem ne dum ani
mi motus sed humani corporis actus vniuersali
ter regulantur feliciter ex quadam permixtione
pulchritudinis honestantur. Ideo est totis affec
tibus prosequenda cum ipsa omnia sub racionis freno
gubernet. Hoc est quod de ea scribit Macro
bius dicens. Temperancia est nichil appetere
penitendum in nullo moderacionis legem ex
cedere sub iugo racionis cupiditatem domare. Hoc
est vim simplicat nam ex ordinata tempe
rancia cibi et potus robur et salus corporis
causantur. Et propterea dicit Crisostomus in om.
Nichil sic salutem generat nichil sic sensus
acumen operatur. Nichil sic infirmitatem fu
gat sicut moderata refectio. nam vere innumerabiles
comessacionibus ebrietatibus et aliis voluptatibus
miserius involuti sub intempesta vita et acerba
morte finiunt dies suos. Propter quod dicit apostolus
ad phil. 3o. Quorum deus venter est et gloria
eorum in confusione et finis eorum in interitu qui
terrena sapiunt. Et propterea Tullius li. 3o. Om
nium perturbacionum intemperanciam fontem esse
dicunt que est a tota mente a tota racione sic
aduersa ut nullo modo appetitus animi regi
A. nec contineri queat. Et quanto plus
xlv. Dixi quarto accumulat auidius cumu
lare inhiant sic magis sunt egentes.
Hoc est in effectu intelligendum quod quanto diui
tes plures diuicias habent tanto cupidiores in
congregacione efficiuntur. et sic iusto dei iudicio
semper plus egentes existunt. Contra hunc
rabidum morem auctor futurus probet et hoc
infra in iiij. parte metri iij. precepto. Desine
diuicias cum sequitur etc. Et que metra semper pre
cepta. Auctor informat diuites immodicum

amorem diuiciarum contempnere seu despicere
et hoc propter tria mala que ex inordinato amo
re diuiciarum proueniunt. Primo quia sunt indi
gencie causatiue. 2o quia sunt humanorum
cordium afflictiue. 3o quia sunt vij viciorum
capitalium generatiue. Quantum ad primum. Nam B
ipse diuicie promittunt sufficienciam se facere
et econuerso se faciunt indigentem. Vnde Boecius
3o de consol. admirans de inmoderate et inordinate
diuicias congregantibus pulchre dicit. Quid
sollicitudine tanta diuicias congregare festinatis
fugare credo indigenciam queritis. sed hoc in con
trarium vobis cedit quia ubi sunt plures diui
cie constat habentem pluribus adminiculis indi
gere. qui plures vineas et agros habet pluribus
ut patet laboratoribus indigent. igitur non efficiunt
quod promittunt. Et pro tanto auctor hoc clare C
innuere videtur dum dicit. quasi qui suscepit etc.
Quantum ad 2m scribitur Eccl. 2o de isto diui
te auaro loquens. Cuncti dies eius laboribus
et erumnis pleni sunt. nec per noctem mente
requiescit. Et eiusdem v. ca. Saturitas diui
tis non sinit eum dormire. Et propterea Seneca in
tragedys. Auaro qui mali optas nisi ut
diu viuat. Vnde Richardus. Diuiciarum amor
insaciabilis longe amplius desiderio torquet ani
mam quam refrigeret usu suo. Et potest quarum
acquisicio quidem laboris possessio timoris amis
sio plena doloris invenitur. Quantum ad 3m. D
Primo namque generat superbiam. Eccl. xxxj.
Domus que nimis est locuples annullabitur
superbia. 2o generat iram. Gen. xiij. facta
est rixa inter pastores Abraham et Loth.
Erat enim substancia eorum multa et nequibant simul
habitare. 3o generat inuidiam. Prou. xxviij.
Vir qui festinat ditari et inuidet aliis ig
norat quod egestas ei superueniat. Quarto ge
nerat accidiam aut pigriciam aut ignauiam
Jeremie xlviij. Fertilis fuit moab ab adoles
cencia sua et requieuit in fecibus suis. Quinto
generat gulam. Luce xvj. Homo quidam
diues et postea sequitur et epulabatur quottidie
splendide. Idem xij. Anima habes multa
bona reposita in annos plurimos requiesce co
mede et bibe epulare. dixit autem illi deus stul
te hac nocte repetent a te animam tuam de
mones que autem parasti cuius erunt. Et
Sexto generant luxuriam. A.
Vnde Ecclesiastici xlvij dicitur de Sale xlvi.
mone. Collegisti quasi auricalcum aurum
et complesti quasi plumbum argentum et incli
nasti femora tua mulieribus. Si non habes diui
tes incipent a talibus libari angustiis deberet
facere ac eciam vnitari. quod in figura de
Salemone scribitur. 3 Reg. x. ca. Ubi dicitur
quod rex Salomon naues mittebat in tharsis
deferentes inde aurum et argentum dentes ele
phantorum simeas pauones in ierusalem.

Mozalr naus salomõis denotat mentem
rugl3 diuitis qui debet p̃uiare contritõis
t̃ penitudinis in thalassam rẽ t̃ ad explo
randũ quid gerat diuitias cõtemptibiles. ubi
ueniat ubi existat t̃ quo finaliter vadat
Tertiũ erũa carnẽ sit fragilis et mdi3ro
sperutas fallibilis sic t̃ labilis. t̃ ex hijs ad
uitere potit mdi contemptibilitatẽ t̃ car
nis fragilitatem. Et ex hac cõsidaõe
bona quisq; acquirẽ potit t̃ valebit. Nã del3
auriũ carnitatis. argentũ puritatis dentes di
uine laudis. pauones mtine contritõis t̃
simias ꝓtẽ imitatõis. Primo p̃ auriũ qđ
e rubeũ dei et p̃ximi caritas denotat2 quã
qui hũ diues est q̃ deq̃ emendã ꝓpũb
nos hortat dicens ad apostal. 2o. Quadeo
tibi a me emẽ auriũ ignitũ ut locuples fi
as Ubi est caritas dei que humana mẽtẽ
in dei amore t̃ proxim subuentiõe inflã
mat. Hanc diues a ꝓpo emit qũ cor suũ
diuine obedientie in oĩbus subiuit. Et qua
quidẽ emptõne fit anima locuples cora deo
t̃ angelis diuine q̃as fre potit. Per
argentũ qđ e albũ puritas denotat2. quã
quilibet t̃ maxime diues ꝓsse sequi debet
Hanc eñ p̃cepit dñs obseruare dicens illd
Deu. xv. Aufer rubiginem de argento.
t̃ egredietur vas purissimũ. Per dentes
elephantoz magnos t̃ albos bñficioz re
gratia denotat2. Ad hanc ꝓbta diuites
admonet in ps. d. Date gliam laudi eius.
Per pauones aut dolor de dei offensa mtel
ligitur. qđ p eius dilectiõem declarat2. Pa
uo enim dicit2 quia pauorem audientibus
infert qui vocem suã tribulem emittit. t̃ sit
tribilem rudit3 vocem. Ite maledicti. q̃ pa
uorem magne diuitibus infre dt. Et hic dolor
similis pauoni esse dr. qui hñs vocem demo
nis. angeli pennas cepit serpentis t̃ pe
des leprosi. Hoc dolere dr diuites ex eo
q̃ voci demoniũ paruerũt. penã angeli
p̃ui quia eius bone inspiratõi no crediderũt
Capitur serpentis quia prudentia eis no habu
erũt docente dño. Estote prudentes sic. Et pe
des leprosos. i. corpus suũ cito morituru
t̃ fetidũ non considerant. Pro hijs oĩbus
valde plangendo e t̃ dolendũ. Sed per
simeas que omia nisi vanitatis vtuosaz
vanitatẽ in oĩbus istuos intelligit2 ad que
eos inuitat. Eccle. i. ad corinth. d. Imita
tores mei estote sicut et ego xpi t̃ sequẽ
tibus naus bonoru diuitum plena mdu
cit eos t̃ in portum celestem. Nota p̃m sptas
t̃ rationes q̃ naus dicit2 ecclia xpi. vij.
que in naui sua ordinata nrõo expedit
Et primo nautarũ horũ est ipse xpc. Dom
in ps. Nisi dns custodierit ciuitatẽ. &c. q̃
psonã gerit epi3 xxxiij. q. v. mulier
xxiij dis. leguntur. et vij. q. i. suggẽ. Do
gubernatiu est ista fides quia sine fide im
possile est placere deo. xxiij. q. iiij. de tres
Arbor est voluntas vt intendit. Vide
in euãi. Matth. vij. Arbor bona no potest
fructus malos facere. Ibi. Omnes de re. iur
ex. ij. extra. Et quarto velum e spes que ab
nitiõi trahit. Unde Apostus dicit. Spe gau
dentes de consecratione dt. iiij. vid ex quo
lignũ a quo velũ dependet est curtus quia
sanat quodlibet opus sit curtatus quia
velum sine ligno. i. q. i. vide. Octauo fiunt nubi
quibus velum rectitur. sunt. iiij. cardinales
virtutes. pl. Et sepe. Nono nauis vl' nau
gantes sunt fideles tendentes ad portum
moralitatis vt. ij. q. i. multi cõuigunt. Et sic na
expeditis defectibus ꝓximi cõsequẽter
de ultimis seu defectibus paupm restat dicendũ

Quare attedit dextrum

Principale. vbi dicit q̃ nopium deformis
tatis et realitas dentiũ applicet2. Quod est
dictum q̃ sexto loco principalr erat determi
nandũ de verbis ꝓpos pauper. Et de remedi
is eisdem p auctorẽ approximat. Circa q̃ũ
vltimo de mundatõe notandũ. Et. Et egestat
onera bina sistuti ultima. Nam furto sub
lenatis. Ultressus varie affuit cõtra q̃ her
duo impetrantis. Dico primo q̃ egestat one
ra. Et. quod e dictu. Et onera egestatis mdu
cit duo vicia quoru primũ est furto sublena
re. furtu eñ omittẽ est contra septimũ dei
p̃ceptum facere. Unde Ero. dr. scribitur. no
furtum facies. Cui hoc aut mandato pro
hibetur omis offensa in proximos. Pro ultimo
tamen euidentia e notandũ q̃ per furtũ
intelligitur omẽ malu ablatum. siue occul
te accipiendo. siue violenter rapiendo. seu t̃
fraudem mercatoribz faciendo. si mercedem
debitum nõ soluendo. Per hoc erit ꝓceptũ
sm Augin̄ plebetur omis contractio rei ali
ene ex cupidite. Pauper vo ꝓtendit limite
furtum omittẽ ꝓpter paupertatem t̃ sic ꝓ hoc
a furti pcto vel pena abẽt. Unde hinc sup
ta occasiõe de hac questiõ est querendũ hũc
paup ꝓpter mitatem furtũ possit furtum omittere. Ost3 p thomã
2. 2e. q. lxvi. Et si paup in extrema sit
constitutus nõ tẽ q̃ tũc non peccat quia
tunc utitur sue quod probat per ranoz
discipulos de conse. dis. v. Unde tuc potest occul
te subtrahẽ vt dicit. s. Thomas. non tñ
prose ex cria pro alio. Nam in hac casu oia
sunt cria ut in canone dicit. Hec. q. iij. dist.
Dico vo nõ sic extrema mitas ꝓtat quidem ex
ꝓpe mitatem attenuat. primo t̃ in hac cau
sa mitis pena que imponit. ex. de fine. ca. lo
Dico quis ꝓpter mitatem. Dico q̃ 2o. q̃ sumes
sus varie t̃ quod e dictu. Dico fortuna spis

·C· clvij

·B·

·A·

pauperibꝫ affuit cōtra ea conſeſtim prūpmpit in blaſphemiā contra dīm ꝑ ſtōs hoc ē ſcdm Ambroſ vel tū deo attribuit ꝙ quod ei nō cōuenit vel rum ab eo remouet ꝙ quod ei conuenit Per tanne duo ſ. affirmatio et negatio nō diuerſificāt ſpēm blaſpheme et ſm grecos ſuū eſt mortale petin quia ꝓpugnat caritati dīne Vnde tuc etiam ſumpta occaſion ꝑ aliquis de duobꝫ dubitabilibꝫ querē vel inueſtigāe ꝑ primo queſit dēa mt blaſphemiā et maledictōm ¶ ſ. que ſit pena proferētis blaſphemiā ſeu maledictom contra deū ꝑ ſtōs et magīe contra ſtām matrem dei ¶ Quo ad primū queſtum ē dcm dīm ꝙ ſm quoꝛūdā vlgaria ut in Tuſcia idē ſunt ꝑ hoc etiam probat ꝑ decīa Stratūꝫ. exō ꝛ m pñs ¶ Sed ꝓprie loq̄ndo aliud ē blaſphemia quādo ſ. verbis attribuit deo quod ei nō conuenit vel econtra ut ſupradictum ē ꝑ aliud maledictō ꝙſi ſ. alicui mīatur ꝑ vel optat alicui malū ſiue hoī ſiue deo ¶ Quo ad 2m queſtū dīm ē ſm ꝛ ¶ Si quis contra deū vl aliquē ſtōs magīe ītam virginē mariā hīa preſumpſerit ſeptē diebus dīnis predcīs in manifeſto ee debet dīnā miſſa dēta q̄ ultimo die nec palliū nec calciamēntū ſ. tm cōzigiam de collū habeat et q̄ vij precedentibꝫ ſertis ferijs in pane ꝑ aq̄ ieiunet nec ingrediat eccliam ꝑ q̄ in q̄libꝫ p̄dictoꝝ dierū tres refiriat pauper ꝑ ſi non poteſt tres ſaltem duos aut vnū et ſi hoc nō potuit i dm pena aliam arbitret ꝑ et ſi predicta rēmiſerit ei ingreſſus eccīe interdicī debet et m obitu carē debet eccliaſtica ſepultura Inſup eiā hīs pena pecuniaria condemnari ut in decretis Stratumm ex· Sed hec oīa ſm groſſ· pro tribunali fieri dnt Ceterū in iudicio amīe ſacdos diſcretꝫ molliet hmoī rigorem Contra hos prauos defēſoꝛ ſ. pauperū ſumit Auctor ꝑ hoc inſra in prima ꝑte metꝛ precepto proh· Pauperē ong pacienter fre mentō ꝑ quod metꝛ ſeu p̄ceptū Auctor docet pauperes ong ꝑtātē patienter fre· et eiā a predictis uicijs ſibi p̄auē· et hoc ꝑ q̄ q̄ utilia ab ipā ꝑtate proueniē tia Primū eſt filij dei miliſ pauperē exemplaritas qui cū eſſ dues oīm factꝫ ē egenus ꝑ nos· Vnde Anſhelmꝫ in lio de ſacramētis eccīe· Xpūs ita pauper fuit ut veniēs in mundū nō in ſua ꝑ in aliena domo naſceꝛ ꝑ natꝫ ꝑ inopiam in p̄ſepio brutoꝝ animaliū ponēꝛ ꝑ viuens in mūdo nō hīt vbi caput ſuū reclinaēt ꝑ moriens vnde caput ſuū tegēt ꝑ mortuꝫ vnde inuoluēt ꝑ ſepulturā aut locū ubi corpꝰ ſuū collocareꝛ Secundū q̄ retrahē dī pauperes a p̄mōiatis virīs ꝑ ad pauperē patienter tolerandā

ē ab hoſtibꝫ exterīꝫ ſeruitus ꝑ a conſcie interioribꝫ pīculis iociditas ¶ Pro hoc optime facit quod· vj· confeſſionis refert ¶ Augꝰ dicens ꝙ rum quadam die tranſiret ꝑ viū rum quibuſdam vidit pauperem mendicum iocantē et letantē ꝑ irriſerunt· dicens ad ſocios ſuos omībꝫ conatibꝫ quibꝫ laborauꝰ vellem ꝙſi ad leticiā ſeruram puenire quo nos hīc pauper p̄ceſſit Deguſt ille letabat ego hīc impig eram Detruꝰ ille ego trepidus ꝑ Poeta ꝙ primo de conſolatōn Cantubit vacuꝰ coram latrone viator.

Reuera ſi paup ꝓſpicaciter conſideraret pīcula diuitum ꝑ modica emolimēta et innumera tormēta eorundē que hmōi de diuiſ ſuis pauperiē ſuā patiendō tolerarēt Nam ut ſtuditure ecclia· v°· Vbi multe ſut opes ꝑ multi qui comeduꝰ ꝑ quid prodeſt poſſideri niſi ꝙ terrenī diuicias oriuſſ ſuas ꝑ ſequit Diuicie conſumate in manu dīnī ſui ꝑmut eum in afflictōne peſſima libe raūit filiū qui in ſūma egeſtate erit ꝛm quod retrahē dī pauperē a p̄mōiatis virīs eſt ipā pauperiē emendabilitas ·. Vnde Secundo ꝓprius pauperiē emēdauit pauperiē eſt odibile bonū ſumitatē pauperiē mīe· curaꝝ remotio· abſq̄ ſolliciturdīne ſemita ſapiē reparatiꝝ negotiū ſn damno· intractabil' ſabia· poſſeſſio ſine calumnia· mīta fortuna· ſine ſollicitudīe felicitas ¶ Quartū quod retrahere debet ipōs pauperes a p̄mōnate virīs eſt ſuaꝝ ꝓfectionū ꝓpagatōnis vtilitaꝝ Ipa nāq̄ eſt medicamentū ꝑ puriſſimū ſuarū imꝓfectionū Vnde Greg ſup eccliā hīa omelia vltima de diuite ꝑ Lazaro ꝙ dō inquit morū infirmitas velīat· medi cina pauperiē curat Et Pritū induti ad tolerandā patienē pauperiē ꝑ vicē rem ꝑdictoꝝ abdicatōm ꝑ indigentiaꝝ ſubuentōnis copioſitas quia ex pauperiē valitāna mūnerabiles diuicie ſpūales aq̄ritāt ꝑ ſic in deo pauperes efficiūt diuites· quia ex illis diuicijs implent domū cordis. Vnde Auctꝰ ſup ꝑ vbi dōma e manus ꝑ cor plenū diuicijs Deguſt pauperes boni queruit vnde cor impleant diuites vnde archam· Et ſup iohē omē ꝛdō· felix i cht aurū in archa ille tz in conſcia Compia vtrūq; i cht q̄d p̄te pot et vnde put ille hīt deum qui p̄te nō pot et ibi habet vnde auferi non pt Felices go iſti pauperes ſpū· ſ. voluntate ꝑmiſſoꝝ multinē Vnde ỻſaie xlix· dr ꝑ Pauperē ſuoꝝ miſebitur· Et in ꝑ q̄ias pauperē· ſ. voluntate ſaluos faciet ꝑ Propterea delectantes ꝑ dictas pauperiē patienter

·D·

3. pars. §. 1.

ferendu ē et acceptanda. Unde ¶ Deñ epla 2. Honestus res est letus pauptas. Illa vo nō est pauptas si nō est letus. ¶ Cui cū pauper tate bene quenit diues ē. nō qui parum hꝫ sed qui plus cupit pauper ē. ¶ Sed proh dolor nōnulli requūt ex eis que p̄ anna retrōme pauptate sepōs contemnūt et despiciūt. et eciam passim oīm malo se exponūt. nec cū salutem suā aliquā curā apponūt. ¶ Talibꝫ vo pauptas ong mpor tune valde uidet. ¶ grane. ¶ Sed taliū pauptas nequissima dr. Unde in ps̄na hūg pauptis dicit ps̄almista. Infirmata ē in pauptate vtus mea. s. cum zaroñ pau pate perant in p̄cim in deum ¶ in sepō modis p̄dictis utitate aliqua nō obstante. ¶ Dauper ist mysteri pauptate pro magno sibi a deo datū odiit et maledixit ¶ impatiens eam fecit nō em sunt de illis quos tortens sacra scptura dūfiat. Ad 2o. ¶ Iti pauper sum sed similes illis qui sunt qui temptationes ad p̄bacōm sibi da tas cū murmure recipiūt ¶ impatiena ¶ Et ideo unde p̄miū consequi debent dūm finem consequūs pessimū. Unde Iudicii 2o. dr. ¶ Cui temptationes nō suscepit cū timore dñi mpaciam suā ¶ mpperiū m2 murmuracōis sue contra dñm protulerit ideo ex tīmati sunt ab exterminatore ¶ a serpenti bus pierunt.

3ª pars prohemialis

¶ Postqm in secunda prohe mali ptē Auctor prauis moribꝫ modernoz diuisoñ statuū p̄ sua do trinā seu p̄cepta succurrere intendit quibus dū q dñi p̄cipue agebant sub diuersis opiōnū ptex tu se palliare videbant. ¶ Ad remouendū go talium erroneas opiones subiunsert. ¶ Circa ī. dñi deliberaui succurrendū fore ¶ subuem endū. ōmom. ī. detestabili estimacōi. eoru. ī. ppōito hoīm p̄iudicū vl' p̄aue estimatōm qua putabant aliquos mores sm opiōnē aliquoz bonos esse qui tñ m rei veritate p̄ ui erāt ¶ eroniyd. ¶ Et ideo opiōm talium erat pcentꝫ consulendū. ī. consiliū exhibēdū ut ab erroneis opimombꝫ removeri debent ¶ hoc per doctrinā ¶ p̄cepta mīsa sptu ¶ Sapi ente em ē quod p̄ue gessit confestim reuōre dot dicit Augustinꝫ in canōn. magne. xxxj. q. iiij. ¶ et errorem suū quilibet revocare tenetur vt m decte. quatr de ¶ Cru. post p̄m. ¶ et de ¶ ppella. cum cessante. vmo cria quod plus ē quilibet tenet spūm pot aberrore suū revo care p̄mm quia qui alios cū pot ab errore no revocat septm erraē dempnat ut m decte ¶ Cui alios de hēret. et m canōn erroz. lxxxv. iij. dis. et xxxj. q. vnde neglige. Unde hmt

sumptu occasione pot de tli questione tract tari vis ¶ Quid hoc ptinet ad ordies dd'' 3 sm Thomā 2ª 2æ q. xxxij. ¶ Ad du ē correctio. Una ē que est actus caritatis. ¶ est per simplicem admonicōz. ¶ cui ad quemlibet per tinet caritate fraternā siue subdit sit sū pre lat. ¶ et alia correctio que ē actus iustie q nō solum fit p monicōm sed etiā inducendo p pum tionē aut alīs timetes a peto desistere. ¶ licet ad plos plato esse dnosciti ptinē de matia cor rectionis fraterne latissime dicet in sua p̄a pte mea. Cum moneas aliqm ¶ et timere etiā aliquis posset de tli qtione. Utrū sen tes opiones erroneas doctoz seu magroz suoz excusent a peto. Breuissime dd'' ¶ s. diuise opiones magroz sacre pagine que nō ptinet ad fidem ¶ bonos mores absq̄ vicio auditores ¶ veraciter opiōm sequi possunt. Hic habet locum quod dicit apls ad Romanos xiº. Nemo quisq̄ in suo sensu habūdat. Illi vero que ad fidem ¶ bonos mo res ptinent nullo excusatur. si alicui magri vel' doctoris sequatur erronea opiōs. Illi talibꝫ em ignorātia nō excusat. ¶ Quoquin imunes a peto fuissent qui secuti fuerunt opiones Arriy. Nestory ¶ aliorū hēsiarchar. ¶ Cui go assentit opiōni alicui magri cōi manifestum scpture testimoniū siue contra id quod pubice tenet sm ecclie auctem no potest ab errore vicio excusari. Hoc tenē qntū ad hoc tenet p̄cise q ea sint diuisa pura ¶ opiones nō contra deū ¶ bonos mo res humanos sma est p̄ferida. s. reter pa cibꝫ de trīsac. c°fi. ¶ Ab vo standū est illi que meliora mittit rationē vel m dcto Capel lani de serūb. ¶ Sequit in textu. Maxime roter exponit. i. propue ut glose mentiū ¶ d hoc em laborant Auctor iste ut glo riose. i. utuose homes vivent in hac vita ¶ quod si ferint honorem consequūt ¶ laudem. Unde bñ sequit et honore contingent Utuose em vitetes laudem consequūtur inter ¶ honorem. ¶ quod exemplariter dicit Augustinꝫ. v. de ci. dei. ca°. xxij°. Sibi hētur q tēpōre erāt edes vtutū et honoris que pro dīs vl' deabus hēbantur ¶ ita erant dispōite q p eadem vtutes fie bant transitus in eadem honoris. ¶ Ad rmēdū q p ututem p̄uenire dr quib ad honore ¶ statū non aut p fallaciam ambitiōm pro tanto dicit Ambrosius. ¶ q fama est clara tum laude notitia. Unde gloriose vivere idem ē q fre claritate alicui bono q notū sit multe ita probatur. Undu vo ē q ad 3° dot quis dicat glose vite duo magie re quirūt. ¶ Primu est q illa claritas ad multoz notitia dēmat ut pene illos dilatet ¶ manifestet. ¶ Secundū est quod ab illis appro

·ē· pars·
prohemial'

betur· quib⁹ clarut ac etia mnotutt per
aliqualem cōmendacōm ac etia laudē ho
norem vō contingē ml aliud ē ſm phm· j·
et viij· ethnicorum· qui testimoniū hr̄e de
bono ⁊ excellenti quod quis in ſe hꝫ ſiue bo
nū ſit ſpūale ut uirtꝰ et ſcia· ſiue ſit tem
porale ut diuitie vl potentia· Vnū ut phs
videmꝰ q⁹ qui cupiūt honorari testimoniū
ſue excellentie querūt· Circa pdictis eliciūt
due q̄tiones· Et primo V· quis possit licite
desiderare q̄losꝫ in conſpectu hoīm apparē·
Secundo· V· aliquis licite possit honorē
desiderare· Quo ad primū queritur· dm est
q⁹ appetitꝰ gl̄ie sit uanus ſim⁹ logicū no
est uanosꝫ nam ex pdicte pt̄z· Elia michol
est· missi ut homo bonū quod in se hꝫ cog
nitū ⁊ probet uc etia decedet q⁹ ab alijs cog
nosc⁹ ⁊ approbet· Preterq; aut gl̄iosꝫ abs
vicio pot· Non enī petitꝰ est q⁹ homo bona
sua approbet ⁊ cognoscat· Unde ad primū
ad· Contra· vij· ca· dicit· Non aut non
spūs huius mdi accepimꝰ ſ· spūm qui ex deo
ut sciamꝰ que ex deo donata sunt nob· Nec
etia petitꝰ est q⁹ homo bona sua velit ab ho
minibꝫ approbari· Vnde dr· Math· v· Sic luceat
lux vra coram hominibꝫ ⁊ ideo appetitꝰ gl̄ie
de se non nominatt aliquod uicios⁹ ⁊ hoc
pt̄z ſm ⁊ homa· 2ª· 2ę· Est tn sciendū·
q⁹ appetitꝰ gl̄ie vane ē petitꝰ Elia at
Vana dicit⁹ tripliciter· Primo qui appetit
quis gl̄iam de re fragili ⁊ caduca q̄ no
ē digna gl̄ia· 2º qui appetitꝰ ⁊ quit gl̄o
riam a quo no dt· si ab homine cui⁹ iudi
ciū metuꝫ nisi forte referat ad deū· inten
dendo q⁹ p appetitū gl̄ie quā quit ab ho
minibꝫ deū ab hominibꝫ glorificet⁹ vl ad hoc
ut homines proficiant ex bono qd in alio cog
nitū· vl ut ipe homo proficiat de bonis que
in se cognoscit p testimoniū huiusmodi laudis
⁊ in eis studeat p̄seuare ⁊ ad meliora pro
ficere· 3º modo dicit⁹ gl̄ia vana ex parte
rei q⁹ gl̄iam appetit· quia si appetitus
sui no referꝫ indebitum finē ut pote ad
honorem dei vl proximi salutem ex istis
modis no licꝫ appetere gl̄iam humanā quia
istis modis vana est· Ad 2m q⁹ ſm
ad 2m ē ſm eund⁹ ⁊ homa· 2ª· 2ę· q· 131· q⁹
tria requiruntur ad hoc ut aliquis possit li
cite honorem desiderare· Primo q⁹ desideret ho
norē solum de excellentia quā habet· quia
si uellet honorem de excellentia quā non
hꝫ tūc appetere honorē supra portum· 2º
q⁹ honorem desideratum referat in deū· a q⁹
hꝫ excellentia illam q⁹ quia honorari me
retur· 3º q⁹ ordinet honorē ad utilitatē
proximi· q⁹ quor utilitate ⁊ salute deus
dedit sibi illam excellentia· qui contrarium

cōditiones premisse homines pnt licite hono
re desiderare· Nam tūc appetitꝰ honoris mo
deratꝰ est ⁊ ideo licitꝰ quia p tālem honorē
homines prouocātur ad bonū ⁊ reuocantur a
malo· Sed q⁹ p̄missē condiciones deficiūt
vl' una ipārū q⁹cūq; sit illa tūc appetitꝰ
honoris ē inordinatꝰ et illicitꝰ quia potest
sibi ee occasio multa mala faciendi· dum no
curat q⁹ no honorē consequi possit· Unde
dicit Salustius in catellinario q⁹ gl̄iam et
honorē laudis ⁊ utiq; bona ⁊ ignauus
eque sibi expetit· Sed ille ſ· bona vera ⁊
utilia· hmōi ſ· ignauo quia bone artes desit
dolus atq; fallacia tenditꝰ· tūc illi qui solum
q⁹ honorem vl bona fiunt vl mala ut
no sunt uituosi· Unde q⁹ primū· 2º ethicoꝝ· ubi
dicit no sunt ve fortes qui pp honorē fo
tia fiunt·

Quarta pars prohemialis.

Sequitur quarta pars
prohemialis· in qua auctor multū
affectuū demōrat p̄nozī· Et hoc
cum dicit· Unice te fili carissime· In pte pa
cedenti auctor tractauit de causa communi
nunc vō in hac pte intendit tractare de p̄ticu
lari causa ⁊ in speciali· Circa cuius intelligen
am est sciendum· q⁹ tria sunt q⁹ maxie allicium
auditoꝝ corda ad benivolentia doctōr ex
pestendē· Primū est doctoris euidentia di
lectio viscerosa· Sermones nāq; morales·
amice diligenter facti credibiliores in corde
audientis· Hanc vōm promittens hic auctor ei
dicit· Unice te fili tuū· q· d· fili mi doctri
na mea attrite· nec eam refugere debes· qa
ego pr̄· tu fili q⁹ pter quod mihi obedire te
neris· ⁊ maxime in hijs que ad doctrinā
spectant· Isto modo sapientissimus Salomon in
p̄uerbijs capitulo· 1º· filium allicebat ste nequi
ens· Audi fili mi disciplinā patris tui· Secun
dum est fructus reficiens· Adoptio q⁹ta· fructus
em doctrine vl sapie est refectio sapie supi
naturalis· que est summa beatitudo· Hanc vōm
p̄mit nobis Salomon prou· viij· dicens· Nunc
filij audite me· Beati qui custodiunt vias meas·
Audite disciplinā ⁊ estote sapientes ⁊ nolite
abijcere eam quasi velit dicere q⁹ p talem
doctrinā· s· moralem scholastici faciūt habilitat
ad istam intellectualem capescendā per quā
beatitudo acquiritur scipnaliter· Et ideo spernere
eam debent nullo modo discipli· quia beatus
homo clamat diuina sapia ut ni predicto
ca· qui audit me ⁊ uigilat ad fores osti
mei tota die ⁊ inuenit me inuenet uitam
⁊ hauriet salutem a dno· Tertium est appe
titus nālis· sic determinatio fructuosa· Propterea
phus primo methaꝝ· hoc considerans dicit·
Omnes homines nāliter desiderant· Iste sapo
aut nālis appetitus impleri no potest nisi per

·C·

·D·

·A·1·

·B·

·A·

mmiari nisi mtlectus vtutib⁹ mpleat⁊ et
stÿs rnig pfecto cognicõne vitute consistit
Nam sicut visus exti⁹ detioratꝰ aspiri do
excellens visibile in splendorẽ vt ptz de usu
splendoris solaris post rnguisiõm preig vi
derng ita eroneo visus ĩtior si mtlectꝰ for
tificatꝰ⁊ meliorat⁊ ꝫdo attingit rem mtl
ligibilem obscura⁊ latente Et ad mtlligẽ
dum difficilem quod fieri nequit nisi per
magistralem exudicam benignam Ad ho
enĩ ut talis doctina faciliꝰ s. capiat ꝺ expe
diens ẽ ut modus et ordo p ipm magrem
tribuatꝰ Hic ordo ĩmediate sequit ĩ lzã
dum dicit Docebo te quo pacto i. ordine vl
modo tit mores tui animi componas Mo
dus vo est iste Igitur precepta mea mfia q
scripta itu legito ut mtligas Mtllect⁹ ho
rie tlis est q nõ sufficiat superficialr legere
mozi pceptoz sĩaꝝ quo ad cortice nisi
etiã mtligas i. intꝰ latentia legas Nec
etiã cum effectu ea penitꝰ debeas obscuare.
Ad hoc etiã optime facit quod scribit s.
Hieronimꝰ tritissciptine in canone marcio
et Basilides. q. i. vbi sic dicitur Nec puto
mo in verbis scripturaꝝ⁊ errãtiũ sꝫ in ossu
ner in superficie sꝫ in medulla. no in simonĩ
foliis sed in radice rõmis. Et subdit auctor
mediate rom dicens. Legẽ⁊ no mtligere
ꝺ negligẽ. Hoc vult auctor dicẽ q no mtl
ligẽ que legunt⁊ est penitꝰ negligẽ. Tũ
enĩ studiũ profitit cu ea que discipulꝰ le
gitꝫ vl audit diligenterꝫ mtligit Nec ea que
legit vl audit intꝰ in cordis scrinio seu scru
tinio examiat et reuolut Nr aut le
gere et no mtligẽ i. no mtus legẽ ẽ pe
nitꝰ negligẽ quod ẽ mtlligi no pficere
rnig pfectio ut ẽ tit ẽ dctiã ni cognicõi
consistit vritatis⁊ sic vitus remanebit in
cognita. nec mtlligẽs sibi pfectionẽ asse
quit⁊ Propterea ultime pricile mtlli
gencia ẽ sciendũ q antiqui mri tpe cat
homs vl opuscli hui⁹ auctoꝝ tit supꝰ
aliqualr est tactũ cortice vtaꝫ sequẽtes
⁊ nõ medullam et pcepta moralia imlti⁹
exercuerꝫ pnicꝫ namqꝫ error fuit eorũ
qui dicebant obligationẽ mandatoꝝ mora
lium no esse necessariã quia dicebãt cere
monialia sufficere ad salutem. sed hic error
repellitꝫ p id quod dicit Apꝰ ad Hebr. vij°
ubi ait Erectis retro⁹ facite pedibꝰ vr
ris ut nõ quis claudicans erret. magis aut
sanet⁊ Hic arguit illorũ claudicatiõ qui
dicebant seruare quo ad ceremonialia ꝫ om
gelii⁊ Secundꝰ error fuit illoꝝ qui dice
bant obstinatiõ preceptoꝝ no esse meritoriã
⁊ hic error excluditꝫ p id quod subditur
Ad Galath. vj°. ca°. Nolite mquit erare

deus no irridet⁊ Hic enĩ repellitꝫ error il
lorũ qui salutem attribuebant fato ⁊ non
bũano merito⁊ Ꝺ fuit error illoꝝ qui dice
bant transgressioni preptoꝝ no esse dã
natoriã. Et hic error repellitur p id quod
subditꝫ ꝑ plus s. ad Corinth. vj°. Nolite er
rare q neq; fornicarij neq; idolis seruetes
neq; adulteri. rc. regnũ dei possidebunt
Hic enĩ excludit⁊ error illoꝝ qui dicebant
q multi pctoꝝ etiã dammaretꝫ si mali
homines ac etiã demones po longa tempa
spacia britudinem consequẽtꝫ Sequit⁊

Pars prosayca. preptm p m

Primũ Auctoꝝ pre
ceptum. Itaq; deo supplici⁊ pe
ditis quatuoꝝ ptibꝰ probe
malibꝰ. Hui⁹ tocius tractatuum
ẽ attendendũ. In quo principaꝝ
duo occurrunt considãda. Nam primo ponit⁊
aliqua precepta pro salute. Ꝺ aliqua metra.
⁊ hoc ibi. Si deꝰ. Pro prime ptis euidentia
est sciendũ q documẽta auctoꝝ sunt de
actibꝰ hũi⁹. virtutũ cardinaliũ spalit⁊ ⁊ ĩ
actꝰ virtutũ que sub istis comprehendunt
Non enĩ ponit hoc documẽtum ordinate sꝫ
inordinate. hoc ẽ inter seculares⁊ ꝑ saltũ
In quo etiã tractũ dat documẽtum affirma
tiua de actibꝰ virtutũ⁊ negatiua de actibꝰ
oppoꝝ. Sed quãtũ deꝰ dedit in hoc opus
culo quãꝫ pluis potero conabor ordinate p
cedere. Nam quia in prima prohemiali pte
tractꝰ est de ptibꝰ virtutibꝰ cardinalibꝰ in ge
nere eaꝝ emendatiõi insistendo. Hic po
in hac pte prosayali prosequi intendo
ypam iustitiam magis specifice quãtum
ad ptes ei⁹. hoc est ptes ypi⁹⁊ spes
ac etiã actꝰ qui sub ista virtute continẽtꝫ
Idem de aliis virtutibꝰ subsequẽtꝫ est dicẽdũ
Ad lucidiorẽ aut intelligentiã docu
metoꝝ ꝑmittendũ ad utilitatem iustie bzem
ter prenotandũ⁊ ypa iustia dicitur
quia quedam respicit superioꝝ quedam
pares⁊ equales quedam inferioꝝ. Iustitia
que respicit superioꝝ hꝫ subspecies iiij°. Spes
Prima⁊ ꝑma est religio p quam reddim⁹
deo debitum cultũ. Ꝺa est pietas p qua
reddim⁹ pentibꝰ debitum honorem. Ꝺa ẽ
obseruantia p qua reddim⁹ benefactoribꝰ be
ficentia⁊ gratia. Ꝑmo igit ponit do
cumẽta pertinẽtia ad primã spẽm iustie
s. ad religionẽ cũ dicit. Itaq; deo supplica.
Ꝑmũ itaq; documẽtũ speciale iustie est
de actu religionis vl latrie sꝫ de ordine
supplicatiꝰ⁊ est em religio sive latria ut
queda et species iustie per quã ordinam⁊
ad reddendũ deo debitum cultũ reuẽtia
⁊ honorem. sꝫ eo q ipm ẽ primũ vniuersale

p̄mipiū nrē produc̄oīs nr̄esse ⁊ nrē gub
nac̄oīs. ¶ huiusmōi aut̄ ut̄ religio vocat̄ur
vl̄ latria. i. seruitꝰ quedam deo debita. Aut
aut quīq; act⁹ per quos reddē possimꝰ deo
cultū debite reuēnc̄ie ⁊ honorē. s. oraē. ado
raze. nraē. sac̄ificaē. ⁊ laudē. p hos oīs
act⁹ quilibet homo monet̄i debet ad exhi
bendū soli deo cultū debitū reuēnc̄ie ⁊ hono
rē ⁊ nō alicui c̄āture. Et hoc ē q̄ auctor
p̄incipaliꝫ in hoc p̄cepto intendit. Vnde pre
monito stilo ad legendum ⁊ intelligendū
nūc sūmū ⁊ p̄cipuū p̄ceptum ait omīa p̄o
nit eidem nr̄e i. d Math. vj°. p̄mū quēte
regnū dei ⁊ iustiam eiꝰ. p̄o tanto dicit
¶ Supplicat deo. nō c̄āture. quia si c̄āture ex
hiberet honor deo debit⁹ tuc dicet̄ ydola
tria. ¶ Nota de triplici oppinione de reddē
do deo p̄cipi nō excelso reuēnc̄ia ⁊ hono
rem. ¶ Quidam em̄ fuerunt oppinionis q̄
sufficit deo impendē obsequiū p̄sonale qd̄
nūc̄ genu flexion. prostrac̄oīs ⁊ manuū
eleuac̄oīs consistit. ¶ Hȳ fuerūt oppinionis
q̄ nō sufficit p̄sonale officiū deo exhibē
nisi cum hoc etiā detur reale quod ē ele
mosinarū largitiōs consistit. ¶ Hȳ vero
fuerūt alteꝫ oppinionis vidz q̄ nō solum
duo ondicta sufficiunt nisi etiam obsequiū
p̄sonale impendatur eidem ut. s. nos vel
aliquis nr̄i ad cultū diuinū p̄petue dedi
tos. Vnde quidā ad Micheam p̄phetam
accessit ⁊ sup hȳs tribꝰ oppinionibꝰ p̄missis
ut habet Michee. vi. c̄a°. Et primo querit
¶ si sufficit deo facē milias genu flexiones
⁊ cetera dicens. ¶ Quid dignū offerā deo
curuabo genua mea. deo excelso q̄ sp̄tant
ad latrie cultū ⁊ p̄phēta mirabil̄ respondit.
Deinde querit si sufficit milties. elemosinas
facē dicens. numq̄ offeram holocaustamā
pinguiū vitulos ⁊ aq̄nclos. ⁊ p̄phēta nō
videt. Deinde querit. Si ad p̄petuū cul
tū dei filiū suū p̄mogenitū in religionē
ponet. dicens. numq̄d dabo p̄mogenitum
meū p̄o scelere meo fructū ventris mei p̄o
peccō aīe mee. Et tuc̄ p̄phēta retrograde
respondit. Et primo ad primū questum. dicēs
Indicabo tibi o homo quid sit bonū ⁊ quid
deꝰ requirat a te. Antiq: facē iudiciū. dili
gere miam ⁊ sollicite ambulare cū deo tuo.
Dicit q̄ utiq: facē iudiciū ac si diceret p̄o
pheta. Intrograsti. Si tibi sufficit ad salutē
filiū in religionē ponere. Et ego dico tibi q̄ nō
nisi iudiciū simas de tepō. ut sicut caro
tua delinita ē in potib⁹ sic indicetur ⁊ affli
gatur in pene lamentē. non est equū q̄
petra facēs et filig tuus penam faciet. vel
eā penā portabit de eisdem. Et ideo oportꝫ
ut tua ratione iudices si nō nis a dño iudica

re. ⁊ ad Corinth. vj°. Nosne etiꝫ sanctos iudicabimus
vtiq: nō iudicaremur a dño. ¶ Deinde ad 2um
questū vis diligē miam videt dicēs. Si
tibi sufficiat et multas clemosinas facē de
si diceat. et ego dico tibi q̄ nō nisi ea tibi
pius faciat. et aīe tue miaz impendat
tūc̄ dicēdo. Miserē aīe tue placens deo
et eiusdē dō. Sufficiat aīe sue vir mitiꝫ
deo. Non em̄ conuenit est ut quis alteri
sit pius ⁊ sibi impius quia sicut dr̄m p̄s
¶ Qui diligit iniquitatē odit aīam suā.
Deinde ad 3um questum respondit. d. et sollī
cite. erga ambulare cota deo tuo ac si diceat
Intrograsti. Si tibi sufficiat multas genu
flexiones facē. ⁊ ego dico tibi q̄ nō nisi
sup bona opa studeas sollicitꝰ ee. Nulle nō
sollicite ambulat qui in sua iuuētute deo
suuē incepit vl̄ qui opa sua frequenter
facit. vel erga qui cū diligentia mihi ob
mittit. 1. ad thi. 2°. Sollicite aut̄ curate
ipm probabilem exhibe deo. operariū inco
fusibilem. recte tractantem verbum veritatis
Sunt aut̄ nonulle qui pigre. i. in senec
tute seipos curant ac erga emendat. Vnde
dicit. Sollicite cura teipm. Sunt erga
nonulli qui confusibiliter operantur. ideoq;
subdit operariū inconfusibilem. Insuper
erga requiꝫ aliqui qui recta faciūt ⁊ di
cunt ⁊ non recte. Deo submittit recte tracta
tes verbum veritatis. Fuerunt aut̄ alij late
cultū solū nō primo vni principio exhibend
estimauerūt. Sed omnib⁹ erga creaturē que
supra homines sunt. Vnde quidā licet opi
narent deū esse primū et vniuersale rerum
principiū. latreiam tū exhibendam esse
uerūt. Primū quidem post summū deū substā
tiis intellectualibꝰ celestibꝰ quas deos vocat
tū essent sabie omnō a corporibꝰ seiunctas
esse aīmas orbiū aut stellarū. Deo erga
quibus⁊ substantiis intellectualibꝰ quas vir
tutes credebant corporibꝰ aereis quos de
mones esse dicebant. Et tū quia homines
sup eos credebant ee sicut corpa aerea est
supra terrestre. Huiusmōi subtus colendus di
uino cultu ab hominibꝰ ponebant. ⁊ in cōm
pacto ad homines deos illos esse dicebant. qui
medios inter homines ⁊ deos. Et quia mag
brutoz⁊ p hoc q̄ a corpore seiuncti instatu
altiorem q̄m sit status p̄sentis vite debent
in aīabꝰ mortuoz⁊ quas heroas mones
vocabāt diuinū cultū exhibendū opinabā
tur. Quidā vo deum aīmā mdi estima
tes recedere q̄ toti mdo ⁊ singulis eiꝰ
ptibꝰ esse dīnū cultus exhibendus. nō tū
ipse corpus si ipsa aīma quā deum esse
dicebant. Dicit ⁊ hoc sapienti honorē ex
hibet. nō ipse corpus si ipsa aīma Quidā

Adoratio

vero et ea que infra homines sunt sm̄ natura hoim̄ tu esse colenda dicebat dnio cultu mpiū eis ptinpiatur ad vtute superiorū naturā. Unde cū quasdam ymagines p hominē factas sortiri crederēt. Li quem ututem supnalem velox influentia celestiū corpm̄ vl ex pnta aliquor spiritum dicebant huiusmodi ymaginibus diuinū cultū esse impendendū. quas ecā ymagines deos vocant. pp quod t idolatre sunt dicti. quia latrie cultū idolis t ymaginib⁹ impendebat. Nota sm̄ quos t doctores adoratō sue debita sū mdebita fit quīq; modis. Primo adorat deus Unde m exām. Veniet hora cū veri adoratores adorabunt dīm in spū t vitate. hec dicit latria. Unde .3°. re. vii. pdicauit samuel deū solum ee. deq. q. vi. Iter mrus .4°. adorat pcē gen. xviij. Tres vidit t vnū adorauit. Et in ps. Adorabunt eū omes reges tre. deiij. q. iij. Prostraret .5°. adorat angelus Apoc. xxij. Angelo prohibuit johannem se adorāe. d. conseruus tuus sum. Hec dicitur dulia. Quarto adorat homo gen. Adorauit abraham pplos tre. Et dan .5°. Iussit nabuchodonosor ut aurea statua adoraret. di. q. iij Imperatores. .4°. Adorat diabolū. s. in idolis. Unde exo. xx°. Non facies tibi idolum. Hec dicitur idolatria. Omnes rationibus ad opes flumolas antiquor. Qui p t thomā in summa contra gentiles causa brevitatis concludit. prout sequitur. Est aut rationale ponere tm̄ vnū principium sepatū dimū cultū alti exhibere. Cultum em deo exhibem⁹ no quia ipe hoc indigeat. ut firmet in nobis cīa per scīa. primo aut de eo q deus sit vnus sup omia exaltatū p sensibilia firmari no potest in nobis nisi per hoc q ei aliquod sepatum exhibemus quod dicim⁹ cultu diuinū. Patz go q vā primo de vno principio indebitat cultū diuinū plurib⁹ exhibeat. Et ideo huiusmodi cultus exterior hoi est necārius ad hoc q anima hoīs excitet in spūalem reverentia dei. Ad hoc aut q anima hoīs ad aliqd moueat. multū operatur consuetudo. Nam ad consuetū facilius mouet. Et hoc aut anima humana consuetudo. q honor exhibet ei qui sūmū locū in rep̄blica tenet. puta Imperatori vl regi nulli alii exhibet. Est go anima hoīs excitanda ad hoc q estimet vnū esse sūmū rerum principium. per hoc q ei exhibeat qd nulli alii exhibet. Et hoc diuino latrie cultum

extraxerit go manifeste concludit q cultus latrie soli vni sūmo deo debet. Hinc e q dr exo. xxij°. Qui immolat dīs occidet ptez dnī soli. Et deut°. 6°. Dnm deum tuū adorabis t illi soli seruies. Lex erat ē principalis legis diuine. instituo seu mento ut homo deo subdat. t ei singulare reuerentia exhibeat. no solum corde sed ore et ope coram deo. Deo primo t prodesse deo. Lex diuina pponit. interdicitur cultus plurium deorū ubi dr. no habebis deos alienos coram me. t no facies tibi sculptile neq; omnem similitudinem. De matria latrie. dulie. t yperdulie. t de vtis eorūdē. Pride insta in prima pte me ea precepto. Si deus ad etam. 5. post primū. Ad mduendū go quibus scolastica ad tendendo deo exhibendum no est melior modus qm̄ eū mduce ad orōm supplicatiā. abeo qui studiū dīs est etiam sue exoratis seu postulatis. Jacobi. 1°. Si quis indiget sapiā postulet a deo. Nō pō eni cū cultum latrie impendim⁹ orōne bñficiū impetrām. t honore latrie efficacē reddit orōm sm̄ id. gen. xxxv. Qui adorat deum in oblatōne sustinture et deprecat illiq; ad nubes appropinquabit. Per etiam orōne quodāmō dei maiestate profitemur. dum pro defectibo meis supplendis ad deum ēsse ad fontem pietatis orando recurrimus. Ad hoc aut induxit Author scolasticū dum docet deos supplicandos esse. d. Nunquid deo supplica. Supplicare aut deo mihi est aliud qm̄ petere in orōne aliquid indeterminate non petendo hoc vl illud vt rum. dicit. peto q̄ deus adiuuet me. Postulare vō in orōe est aliquid indeterminate petere. Votum aut sit licitū aliquid a deo indeterminate petendū. Dicendū est q̄ sic loquimur de donis spūs scī. ut de virtutibus gratiis. quibus nec homo pot male uti nec de se malū euentū hre. Talia pōt absolute petiri sm̄ id. unde nobis facere tua scīa erim⁹. Sed si loquam⁹ de ptibus dīs sm̄ Augustinū ad probam de orādo deum hoc licet orare quod licz desiderare. Temporalia aut licz desiderare no quidē vt in eis fidem constituamus. Sed simul tueda amicicia quibus adiuuamur ad tendendū in beatudinē mentū pcā vita sustentatā. et mentū nobis desiderat ad actus virtutū. ut etiam phus dicit primo ethicorū. Et ideo pro temporalibus licet orare. Unde quid exquo pōt non petimus in orōne ad aliud eo tenore a deo petimus sm̄ qd expedit ad salutem. Si temporalia determinate a deo pete no oportz quia pōt malū euentū hre et eis

potest homo bene et male uti. Unde Valer dicit q̄ Dotes mihi ultra petendi a dīs mortalibꝫ arbitrabat tm̄ ut bona retribuerent q̄ ipi denu̇ sciret quid vnusquisq; esset utile. Nos aut ut plenius ꝺ votis expetimꝰ qd̄ nō meliꝰ impetrasse foret. Ratione huiꝰ petit 2 q̄to talibꝰ s. Petrꝰ deus exaudiat petentes orates dn̄m est sm̄ Thomā 2. 2. q. lxxxiij. ar. 4. Si pet̄or petit aliquid meritū petor. 1. secm̄ desideriū petri hic a deo nō exaudit ex mia sed q̄ auditur ad vindicta. dum deꝰ permittit petorem amplius vivere in pctō. Deꝰ em̄ negat quedā ꝑtia q̄ concedit ratus ut dicit Augustinꝰ. Oro m̄ vō petoris ex bono nature desidio procedente dē audit. non quasi ex iustitia. q̄ petor hoc nō meretur ꝑ ex pura mia. obstinate tm̄ 3o conditiōibꝰ que coīter requirunt 2 ad orōm que exaudiri deb. s. ut pro se petat nīa ad salutem pie. et p̄severanter. Ut quib aut quietet qb sit orōis effectus. Videri pot q̄ triplex est orōis effectus. 1o primo quidē meriti. Ad hūc effectū nō meritate requirit 2 q̄ attentio assit orōi p̄ tm̄ ꝑ quē nīs pme intentōis totā orōm meritoria reddit. 2us effectus orōis impetrare. Et ad hūc effectū extra sufficit p̄ma intentio qua deꝰ principalr intenditur. 3us effectus orōis est quedā spūalis mentis refectio. Et ad hūc effectū de nīa te requirit 2 m̄ orōne intentōis. i. ad fortitudinē. ysaie. 26. Deus ego orat lingua mea mea sine fructu est. Sunt sit fructuosa q̄ sit vehemēs et humilis affectu. Et qualis sint orō publicanorum audiens octos leuare ad celum. Luce 18. Talis etiā sunt orō filii prodigi. Luce 15. Item dicit fructuosa q̄ est lacrimosa quia tūs dicit diuinā auxiliū inclinatiū ut nō fiat spūtis ꝑ exemplū. Et p̄mo Anne matris Samuelis que lacrimis orando grandia dōa meruit impetrare. 1. Reg. 1. 2o exemplo s. Rachel filie Jacob que lacrimis pro ut Thomas. vij. testat 2 hystoria. 3o exemplo regis ezechie ysaie. 38. 4o exemplo procerūtate Thobie. Thobie vij. 5o Judith se in aqua lauante. Judith vij. 6o exemplo imperatis Theodosij de quo in fine ecclie 2 hystorie scribit. Et p̄munies se orōibꝰ et ieuniis. Dñs ita suos amauit ut more leonū in hostes irruent et subito surgens ventis vehemēs thela que hostes iaciebant retorq̄bat in ipōs dei iuuite et sic hostilis exercitus prostratis frugena capitis et miserabilis ꝓ pr̄sus tm̄ ualuit Imperatoris oro lacrimosa. Et 7.

Septimi auctoris ꝑcepti.

Prima pmissa. Secūdo immediate sup de pma ꝑcepti hui⁹ restringēte supra vers. 1. de religione vl latria vl orōne sup

phetia ꝑ q̄ua redditur deo debitus cultus et honorem quo ad q̄nq; principales actus nr̄os consequiter in hac pte auctor prosequi intendit de 2a specie vtis de pietate ꝑ quā redditur ꝑentibꝰ debitus honorem homo. post deum magis tenet ꝑentibꝰ. Unde sicut ad ūtutem religionis pertinet primo tradi deo cultū exhibēdo. ita 2o tradi ad ūtutem pietatis pertinet cultū exhibē ꝑentibꝰ et patrie in cultu autē ꝑentum includit cultus amoris et honoris om̄i consanguineoꝝ. Nam consanguinei ex hoc dicūr q̄ ex eisdē ꝑentibus p̄cessimus. Ut ꝰ per philm. viij. Ethicoꝝ. In cultu autē patrie includit cultus omniū et om̄ amicoꝝ patrie. Hoc optime ꝓbat ꝑ differentiā q̄ tradit Tullius in sua rethorica. d. q. pietas virtus est per quā sanctume nutrit patrie benivolus officius et diligens tribuitur cultus. Primo igr̄ nos instruit colere et venerari eos qui sunt principium seminationis nr̄e. et reddere eis debitum cultū quo tenemur eisdem ut dicit ꝑentes ama. Nota sm̄ canones q̄ pater dr̄ q̄nq; modis. Primo dr̄ pater creatiōne ut deus xcvij. q. iij. qui sm̄. 2o ordinatione ij. q. vij. queritur. xxxx. dis. c. i. 3o p̄bē donatiōne ut in canone omes. xxxiij q. i. 4o hac dictiōne ut adoptiuꝰ. xxxx. q. i. nra. 5o imitatiōne ut. i. q. i. cita de pe. dis. i. q̄ ita iubet. Ꝓpter cuius p̄cepti multiplicitatē et obscuritatē e diligenter attendendū q̄ quinq; sunt per que filii tenentur ꝑentes suos revereri piter et amare. Primū est ꝓpter diuine legis p̄ceptum. 2m est ꝓpter huius p̄cepti adimpletiōnis retributiones. 3m est ꝓpter filioꝝ ꝑturitionem et educationē. 4m est ꝓpter fraternalis nē imitationē. 5m est ꝓpter cognatiōnis nē imitationē. Primū p̄mū finaliꝰ potest sumi ꝓpter primo p̄cepto 2e tabule. Honora patrem tuū et matrem. Ratio huius p̄cepti ita potest assignari rōne. et sic. Illud em̄ quod maiores sunt rōnabiliores et rōnabiliores. et eria q̄ deo e similius est magis diligendū. Sed ꝑ naturā me sunt sub rōne principii eo q̄ sunt rōnabiliores et deo similiores. ergo magis e diligendi. Mater eria eodem modo diligenda e utr̄ cū principium piter sit naturalis originis cui ꝑ pr̄ē. Videtur em̄ pr̄ excellentiā heat originē rationis principii q̄m mr̄ quia pr̄ est pri⁹ ꝑ primo agens mr̄ vō ꝑ modū patiens et materie. Et hec e una ratio inter alias quare filius magis diligit patrem q̄m mr̄em quia pr̄ e p̄m⁹ effectiuus et formale quare. Et hoc est quod scribitur q̄ ad utrūq; Exo. vij. ta. Honora patrem tuū et genitrix mag tue

Vide. q̄ 2a dr̄. v mois

ne obliuiscaris ⁊ memēto qm̄ nisi p illos
natꝰ nō fuisses ¶ Ratio 2ª fundat̄ sup ex
opie pietat̄ et nūc ad quas dīna scīa
retribuēd· ⁊ ideo m̄ p̄missa sequit̄ ret̄
butio· s· ut sis longeuꝰ sup tr̄am ¶ De hac
retribucōn loquit̄ ꝙ po· 1· ad tm· e· tā
dicens q̄ promissiōm habet uite que nūc
⁊ future· Vnde sicut ꝑtō carnali pro
mittebat̄ p̄mīs uita· sic sp̄uali non tm̄
p̄mīs ⁊ futura· Et si querat̄ quare nūq
pietati vita promittit̄ q̄m alī· ¶ Rndetur
q̄ pp̄ gmendacōm mē m cuiꝰ actu maxe
mētur diuina miam ⁊ gr̄am· Et ex hac
maxe ꝓmittit̄ q̄m aliud dom̄· q̄z illa
magis ab hom̄e desidatur ⁊ homo expe
riens longeuitatem vite nō abhorret ni
tam putum ¶ Et hoc est qđ m enchiꝝ dr
filii suscipe senectā patris ⁊ ne contēnas
eum m vita illius ¶ Ratio 3ª fundatur
sup filiorū ingratitudine qđ probat̄ ꝑ hoc
putum ethimologia nā parentes dicuntur
quasi pientes· et q̄m̄ in hoc tam m̄ pa
riendo q̄m̄ filios educando labores multi
plices pacūt̄ p̄ront̄ zenera testarī possūt
iam exp̄ti· Et ideo filii ne dicant̄ ingrati
m tantoꝝ laborū rompensacōm tam in
senectute q̄m̄ etiā in paupte seu infir
mitate p̄is p̄entib̄ subuenire teneāt̄ ꝓ
posse nec eos abiecē vl̄ desere debent ullo
modo· Et hoc est quod m̄ult plus in fie
do iij· ethicoꝝ dicens pr̄ est nomen amor
adeo q̄ nullo mō filio liceat p̄rem sibi ab
negare· p̄rī vō bn̄ licet filiū in senectute
seu in ultima etate constitutū maxē pp̄
ingratitudinē ac etiā pp̄ alias causas ab
negare· Et immediate subdit exemplarem
rōm· d· q̄m aliquis teneat̄ alicui ex de
bito creditori suo renuere· debitū sum nō
modo pot̄ q̄n obligatꝰ remaneat nisi de
bitū ꝓsoluat̄ eidem· ¶ Creditor vero si
velit potest debitum rem q̄libet remittere
vl̄ in totū remittē· Dic dictum in ꝓposito
inter p̄rem ⁊ filiū talis dīa esse dinosc̄
quia filio debitor ē ⁊ non p̄rī· Et ideo
tm̄ obligatꝰ ē eidem q̄ p̄rī conditionū nō
modo reddē pot̄· Et ideo filius p̄rem abnega
re vl̄ a se abicere minime dt̄ vl̄ pot̄· Econ
verso p̄r tm̄ non sit debitor filiū pot̄ ut ē
dictū ex causis plurimis abnegare· Ar etc
sm̄ ītra canonica ⁊ ciuilia· ¶ p̄rīa ¶ hēdita
te priuāe· ¶ Cause exhereditationīs explī
cabunt̄ infra in 2ª p̄ma q̄tione· Hoc etc
exemplo p̄ellitani comprobat̄· q̄m ēros
filios suscipiat atq; nutrit· negātos vō filios
a se repellit· nec vltra de eis aliqua cura
gerit· ¶ Ratio q̄rti fundari pot̄ sup
quada brutali nāli instigacōm qua natu

ralit̄ filios ad alimentandū ⁊ pie sub
venend̄ nutrib̄ inducit· q̄d hoc etiā pro
bandū b̄tus Ambrosius in exameron oīm̄
dē filios instanter hortat̄ ponēs ex̄m
de ciconijs que solo instinctu nature moue
tur ad fouendum ⁊ portandū p̄entes anti
quos ⁊ ut ipe dicit ibm· ꝓuīs p̄emiis pa
rentes mutatos tegmine plumaz̄ suauiu
dulciter eos fouent· exhibito etiā cibo pascūt
⁊ fulcro alaz̄ suaz̄ sublenātes ad volandū
eos tent· Vnde ibm̄ subdit Ambros· Anima
libo nō est q̄ue quod ē pietati plenū non
ē oneros̄m quod solut̄ debito nature· Non
recusant aues p̄rem pascē quas nō scīpta
lex ⁊ natura constrigit ad hoc q̄uemut
nō p̄cepto ⁊ q̄re nāli officio· Est em̄ rec
tiua pietat̄ apud eos ⁊ tū plerīq; hoīm
talia recusarent aut ibūt· Et ideo rōnis
ipsa pia alius vocatꝰ ¶ Ratio q̄rta fundari
pōtest sup fragilitē rōnalis nature
per quā filii p̄e monent̄ ad p̄rum
subuentōm ⁊ alimentationem· Ad hoc q̄m̄
plura exempla adduci p̄nt· ¶ Sed breuit ⁊ exm
amore de multis aliqua p̄stringā· Narrat
Solinus in li· p̄mo in fine q̄ quedā filia
deph̄ensa fuit alere p̄rem suū vbi⁹ suis
set· ille donato ē filie ⁊ in memoriā tanti
p̄mii longeue refinato ⁊ confinato est nu
mm̄· Vbi alīg etiam li· v· ca· iiij· Narrat exm
de filio Cresi qui fuit loquendi usu de
stitutꝰ cū tū vnus ex nūo p̄sidium con
tra ꝑsum in redem illius ferret· ¶ Delio do
luto q̄ fortuna sibi nascendi denegasset ne
Cresum regem occidet· prodiuīdo nu
tronem reuocauit· ⁊ q̄m̄ mutꝰ sibi erat
saluti p̄ter vocalis factꝰ· Et i aut de lau
de pietat̄ ¶ p̄ma igit̄ ⁊ optima rerū na
tura pietate ē magra· que nullo vocis
mīsterio· nullo ausu lingue indigens· ꝓpīis
vnibꝰ ac tacite caritatem p̄entum infun
dit· ¶ Debent ergo filii p̄entes suos amare
affectu vero eis obedire· in statu eos hono
rare· in actu sustentare· et eis nāli mīm
strare in effectu· Et sic faciendo ne dum
⁊ auctor ꝑceptum vnd etiā d̄ūm̄ ma
datū obseruabunt· ¶ Secdi· p̄rō· Honora pa
rentes· ¶ Circa hunc auctoris ꝑceptum
⁊ legumꝫ dubitabilib⁹ restat q̄rendū
Et p̄mo· Vtr· filii teneant̄ p̄entes alere·
Ad cuius euidentiā q̄ filii ꝛcompletes tenentur
nutrire p̄entes egenos· sicut p̄tes ꝛcomple
tes tenent̄ filios· et nomine p̄tum ⁊ filiorū
siue liberoꝝ intelligi dic omnes ascendentes
⁊ descendentes in infinitū ut li· ma· ⁊ aue· ff·
ad quoꝝ coll· viij· ¶ Cessat tū hec obligatio
sm̄ Hostien· si illi possent sustentari debe
ant ꝑ iudicē vl̄ suo artificio· ¶ Ordo· v· patet

.C.

ſt magis diligendo q̄ñ mr. Vnde q̄tuor breuiter btus Thomas innuit/ad etiam ſdluit ii. ẽ. q. xxvj. Dicit dicens q̄ hito respectu ad p̄rem & mrem magnitudinē ſunt p̄ncipia mē q̄ñ admodum. mgnitudo ſdlum p̄ ẽ p̄r et mr ẽſt mē. Sic pater debet ꝓponi matri in amore cuius ratio ẽ quia aī p̄r et mr ſunt p̄ncipia mē nālis originis/ p̄r tu habet excellentiorem rationē principij q̄ mr ut ſupra habitum ẽſt quia p̄r ẽſt p̄ncipium per modū agentis/ mater aut magis per modū patientis & materie. Hito aut respectu ad dignitatem & uirtutē posset mr tm excedere p̄rem in uirtute q̄ esset magis diligenda. Nā ut dicit phūs. viij. ethicoꝝ/ pot esse tanta distantia utilis & malicie q̄ amicicia ſdlui tur vl' saltem diminuit/ Vnde dicit Ambo. q̄ boni domestici ſunt magis filij ꝓponendi. Primo tam de iure canonico q̄ñ ciuili mali filij ꝓpter ingratitudinē eoꝝ & malicia bonis p̄nt patrimo exhēditari/ ſm q̄d notat in decre. / Vall. de iur. iur. in magno. & ni Auten vt cum de ap. cog. ſ. cāb coll. viij. vbi ponūt. viij. cause per quas multi filij exhēditant. Pena ſi filius p̄ntibus manus intulit. Item ſi q̄ñ mutuam eis fecit. Item ſi eos criminaliter accusauit de causa q̄ne no ſit admissus puniendi vl' rempublicā. Item ſi maleficia efficiat. Item ſi ute p̄ntibus insidiatur. Item ſi in rixa uel contubernio ꝓpria ſe amiserit. Item ſi pro persona vl' debito ꝓpria mgnitudo pot fideiubere noluit. Hoc tñ quod de fideiussione dicit ad magistros tm p̄tinet. Item ſi prohibuit illos facere testamentū. Item ſi contra p̄ntum voluntatē inter arenarios & mimos ꝓſeriauit cū p̄ illis professionis non fuit. Item ſi filia virtam luxuriosam elegit cū p̄ntes eā vellet pro posse dotare nisi neglexit eam nubere vsq; ad. xxx. annos. Item ſi p̄ntibus furiosis curā debitam nō impendit. Item ſi de facto p̄ntem educē neglexit cū potuerit. Hoc totū habetur in p̄missa auctē. Additur etiā. xviij. casus. Di habetur ſit de hēdit. ex ordinario. ſ. credentes extra. Ex q̄ro. Vtrum homo ex caritate pla diligē dr filium q̄ñ p̄rem. Et p̄mo videtur q̄ ſic. tli rōne quia illū dēus magis diligē cui dēus magis benefacē. & magis dēus benefacē filijs q̄ p̄ntibus dicit enim apūs. ij. ad Corinth. xij. Non debent filij thesaurizare p̄ntibus & p̄ntes filijs ꝛo magis diligendi sunt filij q̄ñ p̄ntes. Secundo sic. gratia p̄ficit naturā & nālia. Sed p̄ntes pla diligunt filios q̄ñ ab eis diligant. Sed dicit phūs. viij. ethicoꝝ. quod magis dēus diligē filios q̄ñ p̄ntes. Ergo sic p̄ amicitiam afferetur homo deo conformatur. Sed deus magis diligit filios q̄ñ diligatur ab eis ergo. Ad. & magis nos deus diligere filios q̄ñ p̄ntes filios q̄ñ p̄ntes hm commune faciunt qd dicit Ambo. Primo deus diligendus ẽ. Ergo p̄ntes deum filij postea domestici. Hanc q̄tuor formatis. Thomas ii. ij. q. xxvj. ar. vj. quia ergo sic soluit dicens q̄ p̄cepta dilectionis ex duo obz pensari pot. Vno modo ex pte dilecti et sm hoc. dicit quod hūi maiorē rōnem bonitatis ē diligendi et quod ē deo similig & sic p̄r magis ē diligendus q̄ñ filius quia. ſ. patrem diligimus sub rōne principij qd habet rōnem eminentioris bonitatis et deo similioris ut supradictum ẽſt. Alio modo comparatur obiectum dilectionis ex pte ipsius diligentis & sic magis diligit quod est quietius & sm hoc filius ē magis diligendus q̄ñ p̄r ut dicit phūs. viij. ethicoꝝ. Primo quidem q̄ p̄ntes diligunt filios ut aliquid sui existentes p̄r aut nō ē aliquid filij. et ideo dilectio sm quā p̄r diligit filium filios est dilectio quia aliquis diligit seipsum. Secundo q̄ p̄ntes magis sciunt aliquos esse filios suos q̄ñ eos uidet. Tertio q̄ filius magis ē sibimet unus p̄ntibus utpote pars existens q̄ñ p̄r filio ad q̄ñ hēt habitudinē principij. Quarto quia p̄ntes diutius amant. Nam statim p̄r incipit diligē filium aut tempore p̄cedente incipit diligē filium p̄rem. Dilectio aut q̄nto fuit diuturnior q̄nto ē fortior sm id ethicoꝝ. vj°. Non dimittes amicum antiquum nouus enim nō ei est similis uini. Ad p̄mum ꝛo dm q̄ p̄ncipio debetur subiectio reuerentia & honor. Effectus aut ꝓuidentie p̄ncipij & protectionis regis et ꝓ hoc p̄ntibus a filijs magis dēbetur honor. filijs aut magis debetur cura protectionis. Ad ij. dm dm q̄ p̄r nāliter plus diligit filium sm rōnem dilectionis ad ipsum. & sm rōnem eminentioris boni filius nāliter plus diligit p̄rem. Ad iij. dm dm q̄ sicut dicit Augus. i. de doctrina xpiana. deus diligit nos ad nram utilitatem & sui honorem. et ideo quia p̄r compatitur nobis in hitudine p̄ncipij sicut & deus. Ad p̄dm ꝓprie p̄tinet ut ei a filio honor impendatur. Ad filium aut ut ei ab utilitate a p̄ntibus prouideat. tenetur in articulo existentie nāliter filius obligatus sit ex beneficio suscepto ut p̄ntibus in articulo prouideat. Et tunc magis licet deserere filios q̄ñ p̄ntes q̄ nullo modo deserere licet ꝓpter obligationē beneficiorum susceptorum. ut p̄z ꝓ p̄dictum. viij. ethicoꝝ. & sic p̄z ratio q̄onis. Ad ꝛm quitur ergo ꝓ ut ꝓponenda p̄ntibus in amore. Hanc q̄onem determinat tho. ut supra habetur q̄ sic. Tunc id ē magis diligendus in quo sunt rōnes dilectionis. Sed in amicitia

que ē in vxore inveniūt plures rōnes dilectionis Nam ut dicit Aristoteles. viij. ethicoz. cū hec amicicia videatur esse utile delota le & honestum si sint virtuosi coniuges Igitur magis ē dilecto aduxore ¶ Contra Quia ut3 p) eronomiū sup ezechl. post deū pr̄ det ampliꝰ plures diligi. dd3m q̄ in dilectōne q̄nq; respicimꝰ qđ ē mag̃ bonū & sic sunt plures mag̃ diligendi. q2 diligunt2 sub rone cuiusq; eminētionis pricipij maioris bom ¶ Itē q̄nq; aut respicimꝰ ad rem rōne maioris cōiunctionis si sit magis quicti ipi diligenti quia sm hoc magis diligimꝰ qui alicui tuto sunt vb quicti. Et sm hoc dd3m est q̄ vxor ē magis diligenda q̄m ipi plures quia vxor quotidie vicina quia est vna raro existens. Math xix. Itaq; iam nō sunt duo s3 vna caro. & ideo intensiꝰ diligit2 vxor ipso respectu ultz maior honor xerētie pr̄ntibꝰ deat2 ¶ Ad 2m dicendū q̄ in cōiuncū est dd3m q̄m amicicia pr̄na inveniūt2 multe rones dilectōnis que inveniūt2 in amicicia q̄ē ad vxorem Est ēm in amicicia pr̄na ro utilis et honesta. ita q̄ nō possit pp hoc dici q̄ vxor esse mag̃ diligenda. Nota sm sc̄pturas & canones q̄ filiꝰ vocat2 vel dicit2 q̄nq; modis. 1mo filiꝰ dei dicit2 ppe et q̄nq; quilibet bonꝰ. Vnde dicit2 Dij estis. xxj. q. i. Sacerdotibꝰ 2o filiꝰ dyaboli dicit2 omis malꝰ. Vnde in evāo Vobis. viij. Vos ex pre dyabolo est. i. q. i. Scito timpem. 3o dicit2 quis filiꝰ pdicto vt antichr̄s. Vnde Apoc xvij. Bestia quā vidisti fuit et ascendet filiꝰ pdictōis. 4to dicit2 filiꝰ miq̃tatis. vel Judee. Vnde in p̄s filiꝰ miq̃tatis nō apponet nocere ei. 5to dicit2 q̄s filiꝰ sp̄encij ut quilibet Judeꝰ. Vnde in evāo stribuitur gemmia vxoris ei q̄s ostendit.

Circa Autoris p̄cepti

Cognatos cole. posuit p̄ceptū p̄ et 2e speciei rōnis iustic̄ set pietat̄ Nec consequēter auctor pōt z̄ in p̄ceptum p̄mittere ad pietatem cū dicit Cognatos cole. pro cuius p̄cepti intelligētia & observantia est sciendum q̄ cognati seu agnoti triplici modo sunt colendi & venerādi sm q̄ cognatio tripler reputatur in lege. Nam prima cognatio dicit spūalis q̄ ex comprīmte contrahitur. 2a dicit2 legal. que ex adoption causat2 3a dicit carnalis que ex consanguīte p̄cedit2 Circa p̄mam & 2am cognatio p̄posito nro nō multū competunt cū pro informatōe legentiū & utilitate de ipis aliqua sub breuitate p̄strngam. Prima igitur ex primitate contrahitur et hoc provenit ex hoc q̄ quis confert sacrāmū baptismi seu confirmac̄

Vtrum quis suscipit seu tenet illu cui fit sacramentum conficitur. Nec unit cognatio cū multa veneratōne & honoratōe colenda ē et venerāda Et ista tri modo contrahitur vtz q̄ inter baptizatū & eū qui suscipit Item inter baptizatū & filios suscipiente. Nec dico sine sint legittimi sine illegittimi. Secus si essent adoptiui. q2 tales filij suscipientis legittime copulantur baptizato sine sine suscepto vt dicit Imo. Item contrahitur inter baptizatū & uxorem suscipientis. Et ante suscepcōm cognita sunt ab eo Item inter suscipiente et parentes baptizati. et hec cognatio impedit et dirimit & mrīmoniū post contractum Et que dixi de suscipiēte intelligo etiā de baptizante Et idem de sacrāto confirōis extra e. ne dimn li°. 6. Sm alios vō sacrā & nulla spūalis cognatio contracta causat2 exō e. quis li° 6. Sz rathērsimus vō contrahit2 cognatio spūalis que tm impedit cōiungendū & nō dirimit ut in predicta decre. p rathērsimū li. vi. Nota etiā sm canones q̄ baptismus inter cetera sacrāta est magis vtilis nobis & necessarius ad salutem et hoc pp. vj. que in eo & nō in alijs exprimūtur. 1mo quia potest conferri sine alicui non ecclesie. de pbr. non baptizato Di quis pbr. 2o quia sine eo nō potest contrahi cū pagana. xxviij. q. i. cauē. 3o quia sine eo nulla salus hētur. de conse. dis. iiij. firmissime. 4to quia p ipm venialia & mortalia dimittūt2 p alia non. de conse. dis. ij. Non sunt. 5to quia per ipm plena fit remissio petorum de conse. dis. iiij. 6to quia est fundamētū & radix oīm sacrāmtoz. de. dis. xliiij. Circa huiusmodi spūalem cognatōm quia plures in hac illiqant2 q̄m in alijs Ideo puto utile de ea aliqua q̄ere. Et primo. Vtrū cognatio spūalis impediat mīmonium. Circa quod ad hoc quesitum est breuiter dicendū Et sicut in generatione carnali cōtrahitur carnalis cognatio ex parte patris & matris. Ita in generatōm spūali ex parte dantis sacrāmentū et tenentis. Vnde confitens sacrāmentum generat p̄sonam dei patris. & tenens ad sacrāmētū generat p̄sonam ecclie matris. In hijs cōtrahit. li°. & pe. in sexto dis. xliij. Secundo q̄ritur quot sint Species cognationis spūalis & que sint. dd3m est q̄ sunt tres species. Prima quarū dicit cōpaternitas que attenditur inter spūalem patrem pueri & carnalem. Nam vnus compaterū semper e spūalis pr̄ pueri. et alter carnalis Vnde vocatis. Omnes semp compaterni spiritualis. Alter carnalis nec fallit regula talis. Alia dicitur patrinitas & atten

ditur inter filiu tuu spualem. t filios tuos carnales. De hijs tribus spebo dicit doctores. t spualis cognatio non procedit ad nepotes et ultiores quia non hit gradus filia enim mea spualis coniungere potest cum filio filij mei licet non cum filio meo qz no est prohibitum ax. xxx. q. iij. ca. j. t credo qz non solum cu filio legittimo no pot copulari filia spualis sz ner etiam cum illegittimo. Quitur nichil si aliquis ignit aliquia formaure et postea fit compr alticu puto leuat quidam de sacro fonte nichil etia illa mulier formaria fit gnalis hinc qm videt t homas in. 4. dis. xxxix. dicens qz sicut comprentus transit ad uxorem que a uiro prius fuit carnaliter cognita eo qz iam facti sunt una caro ut xxx. q. iij. Ita quib ex coniugio pari rone videt transire ad aliam mulierem carnaliter ignitam qui nub non sit uxor. Idem sentit glosa supdicto ca. Si quis. d. qz per formaliu ali quis acquirit comprentas quia una caro efficiuntur xxxvij. q. iij. in eo. Nam affinitas acquirit qz formaliu coytum. xxxv. q. iij. de meretr et. c. no eum de eo qui cog. consang. uxo. sue. Tenet go pro uero qz prentes coniungi ut probatur p dicta jna. luz quibus sz mirabile videatur. Ideo tenendum est qz sic. Cui dicto no. an. concordat in. vj. lio decre. Quarto. V. liceat coniungere nalium cum sorore filie mee spualis. Pritum ad hmoi dm est qz cum ei filia mea spuali no liceat contrahere pot dicit est alte esse spandum xxx. q. 1. de eo a coniugio. cu sororis eius no oportz abstinere. Sed contrarium. xxx. q. iij. Illud etiam. Quinto quitur. V. filij duoz compatrum possint nalium copulari. Ad hmoi questum videtur qz sic sue ge niti sint ante comprentate sue postea spualis cognatio sola illa psona per quam primitus est contractus que nunqz potest copulari alicui filio sui spualis. xxx. q. iij. supqbus et ra. pictauu ex eo. c. 1. Sexto quitur Vtrum pr coniungere possit cum illa quam filius eius leuauit. Breuiter dm est qz pot. v. c. in ratione. xxx. q. iij. Sed filius no pot contrahere cu illa qua pr leuauit pot ibm dicit. Septimo quitur. Vtrum aliquis possit fieri compr altius p primatorem. Super hoc questio dm est qz si loquamur solum quitu ad effectu no erit dubium qua ad illum affectu promittendo vel tenendo etia p procuratore qui spondet pr Sed si loquamur quitu ad ram comprtate t cognationis spualem inde septem no potest ubi per primatorem ponit archid. p. 1. post mortem. ff. de adop. t qz videtur con

extra de procura. ra. fi. h. vj. Dicunt qz mecum per id quod notat extra de conse. et de. aqua. Idem no. Andreas in quadam sua qst disputa. Secunda cognatio dicit legalis et hec per adoptionem causatur. Ubi sciendum qz per adoptionem proueniunt tres cognationis spes. Quarum prima est attendentia t distendentia que attendit inter prem adoptantem et filiu sue filiam nepotem vl neptem et hmoi adoptatos. et hoc indistincte impedit mrimoniu qui pr adoptator contrahere no potest cum filia adoptiua nec etia adoptiua neptis t hmoi. Hec probant in rationibus dilige. xxx. q. iij. Alia spes est collateraliu. s. inter filiu meu naturalem t adoptiuu. et hec impedit matrimoniu qui dicunt sunt in eo prius potuerit va soluta. s. morte prius vl emancipatus fuit filius naturalis vl adoptiuus no impedit exe. c. q. j. Et in ratione post susceptu. xxx. q. iij. Tertia spes est quasi legalis affinitas inter prem adoptantem et uxorem filij adoptiui. Omnis inter filiu adoptiu et uxorem adoptantis et hoc istiu omnis impedit mrimoniu quem pr adoptator quitu contrahere post cum illa que fuit uxor filij adoptiui etia post emancipationem. ff. de ri. nup. Nam adoptiuus instituit de nup. s. 1. et ij. Omnis filius adoptiuus potest ducere filia adoptiua non potest coniungi cu illa que fuit uxor adoptiui prius. Vt in dicta. l. nam adoptatus pro hac etia z cognationis intelligentia magis in spali e de mixta strepte z hoc quendum quibus vl investigandum. Et primo. V. filius adoptiuus coniungi possit cum filia illegittima adoptiui prius. Super hoc questio breuissime dm est sine preiudicio qui sic. t qz filius illegittimus contrahere post cum filia adoptiua sicut notat Hugo xxx. q. iij. in pri. Nam illegittimus filius vl filia non est in prima potuerit. Ita hoc concor. Innocen. t Hostien. Quitur 2o. V. adoptiuus adoptiue durante si coniunxit cu filia legittima adopti mutuo soluet matrimonium. Quida dixerunt qz no. Sed verius tenendum qd Hugo tz. s. qz soluatur extra e. c. Omnes. Tertio quitur V. inter prem adoptantem et prem adoptati sue mrem aliqua cognatio contrahatur. Breuiter dm est qz nulla. Siu sine concordat. Tho. t pe. Tertia cognatio dicit carnalis et hec ex consanguinitate propagat. Et hoc est de qua hic principaliter agitur. Ista est multum colenda t veneranda t odiosa. Et est vinculum psonaru ab eo stipite descendentiu carnali propagatione ductu. Et dicitur stipes illam psonam a qua aliqua duxerint originem. Unde t consanguinei di

4.

D.

tum ꝙnati de uno sanguine procedentes ·
Sed queret posset aliquis usq; ad quem gradum prohibetur et nō tenet meiō
dyn est qꝫ inter ascendentes et descendē
tes puto ꝑpetua ꝙprohibitiōm sed inter col
laterales est usq; ad .x.m gradum sm ca
nones de consang. et affi. non debet. Ul
timo si aliquis attinet sibi ex una pte in pō
vel 2o vel 3o gradu ex alia pte in quito bene
poterunt contrahe quia in consang te ꝓp est
standū remotiori ꝑsone de consang. et affini
tate ultimo Et nota qꝫ dicit hostien qꝫ licet
consanguinitas quitū ad matrimoniū cōtrahendū
timetur in .x. gradu et nō ultra et nō commit
tat incestum in ultiori gradu tū quātū ad succes
siom hēditatis durat usq; ad decimū gradū.
Nec probant in canone ad sedem. vbi q.
v. Tenent etiā legiste qꝫ agnatoꝝ successio
e usq; ad decimū gradū in cognatis usq; ad
septimū qd intelligit exclusiue. vt Justi. de
gra. cog. in pn̄. De hac ꝓpinque cognatione
Auctor nr̄ intelligit dū dicit Cognatos cole. i.
assitiose diligere et eis in nāli te debes subue
nire. quia ināli cognatōm colligati vel etiā
affinitate mutuo sibi assistere debēt cum tles
in scripturis dicant fres. Nobis etiā nōndum
qꝫ inij. nōis dnr fres aut papias. s. natā.
vt esau et iacob. gente ut omnes Judei. cogna
tion vt Abraha et loth Affectu et hoc vel spe
ciali ut omnes ꝓpiam dnr fres vel cor quo
omnes homines eodem pre nati. Nec saluator
eo hoc qꝫ dicit Qui nō odit patrem vel matrem
luce xiiij. prohibet amore nāle ꝓtum
vel cognatorum debito ordinatū et carnale
quo dnus amor impedit vt exponit Au
ꝓpla ꝙxiij. Unde abraham diligebat loth
qm liberabat ab hostibus gen xiiij. Et la
ban ad iacob affectabat cū audiuit eū ad
venisse gen xxviij. Et ideo cōuenit or
dinatū est fieri inter eosdē inter quos
amor et caritas exterius detur et dilatatur
vbi nāli amor et caritas exterius dat et
dilatat ut nāli amor mus ferueat sm S.
Augm. xv. de ci. dei ca. xvj. Unde Gen
epla xxiij. Membra magis corporis sui
et natā cognatos edidit. Et ezech xvj. omnia
iiij. sup ezech Caritas attendit conformat
conflat et quasi in vna spem unū refor
Et Augo xij. de ci. dei. ca. j. Vt vehemē
cius amedaret societate humane vnitis vin
culo qꝫ concordie nō solum nature sed ītus ne
cnā etiā cognationis affectu omnes necteret uz
Voluit deus ut ex vno homine tot⁹ diffun
deret genus humanū. mutuo go cognati de
bent sibi cōpati in malis sicut membra eiꝰ
dem corporis. ij. ad cor. xij. Si pati vnū

Quartum Autoris ꝓcepti
datum ſerua ꝓpositis supra inducitꝰ

ptimentibus ad duas spes hūstrie que ē ad
ſpiores. s. religiōm que nos ordinat ad dm
et pietatem que nos ordinat ad ꝓximū sub
ventionem mīe vō subsequit auctor ꝓbet
rudimenta que nos ordinat ad tres speries
gratiam siue gratitudinem ꝓp quā obligā
mur ei a quo aliqua ꝓnata beneficia vel
ꝓtectiones utrepiam beneficentia et gram
redde per valorem et amore. dnm dī da
tū ſerua. In hoc go ꝓcepto pot dari triplex
lectura. Et primo exponat sic. Serua da
tu. i. rei date memoria habeas ut oportuno
tempore reddē possis ut de iure tenebaris.
Vel sic Serua datum. i. rem ti datā a
ꝓbo viro dum serua tamq̄ ꝓtale ꝓpo
ob eius reuerentiam et amorem. quia sic fa
ciendo eū prouocabis ad plus dandū. Et sm
istū intellectum hūs locum continuato pre
dicto. Vel 3o exponat Datum sua id ē
dandū. q. d. Hoc quod vis dare sua. i. di
ligenter cōsidā. cuius des. v. sit dandum
vel non Ꝓpio intellectū et obseruantia hūs
ꝓcepti ad ꝓximam lecturā que magis expedit
re est attendenda Qz circa illum qui rem
alienā quoquo modo seruanda accepit duo
sunt ꝓncipaliter cōsidanda. s. ipsa res accep
ta et ipsa acceptio. Ratione aut rei tenetur
restituere eam quātū eam apud se tenet
quia quod habet vltra id quod suū est de
ei subtrahi et dari cui debet sm formam
cōmutatiue iustie. Sed acceptio rei alienę
potest tripliciter se habe. Uno enim est mutuo
sa. s. contra voluntatem eius cui est res ut
in furto et rapina. et tūc tenet ad restitu
tionem non solum ratione rei sed etiā ratione iniuste
actionis etiā si res a quo ipsum nō maneat
Dico enim qui aliquem pecuniā tenet recom
pensare iniuria passo quātūcūq; apud ipsum
mihi remaneat. Item etiā qui furtiue et rapte
tenet ad restitutionem ablati. etiam si ille
beat inde Et vltra ꝓpter iniuria illata det
pumam Alio mo aliquis accipit rem
alicui in vtilitatem suam absq; iniuria cui
voluntate. s. eius qui rei dnus est. Sic ptz
in mutuis et tūc ille qui accipit tenetur
ad restitutionem quod accepit non solum
ratione rei sed etiā rōnis recepte; etiam si
rem amisit tenet recompensare ei qui gra
ciose fecit quod nō fiet si ꝓpter hoc damnum inferet
Tertio mo aliquis accipit rem alicui absq;
iniuria nō pro sua utilitate sicut ptz in depo
sito et ideo iste qui sic accipit in nullo tene
tur ratione acceptionis quātūcūq; accidat impedit
obsequium. tenet aut ratione rei. et ppter hoc
si ei subtrahit res absq; sua culpa nō tu
ad restitutionem Bene aut esset si cui magis
sua culpa rem depositam admittet utpote
si amisit dolum vel latam culpam. Nobis gra

Si deponis apud me sinū vinctū et ego
uinū ductus saluo eū uti. ff. e. Si homes
te qui depositaq res sua habēt t depo-
situs amisit/ presumit contra vtm uti q
suas clauserit in archa et depositus nō in
clusit/ tenet etiam de leuissima culpa
si sit in mora vl' se obtulit depōto vel si
aliquid recepit pro custodia. aut si extranea
depositar fiat depositum. De causis ēt a fortu
to tenet si tamen culpa uel mora precesserit
hec omnia prodamit in dem bona fides de
depo. Finē du hec fuit auctoris intentio
in hoc precepto dum dicit datum sua. qs
velit muere id quod ē tibi datū sua. s. q
usq deponēt placuit tle datu depositum
reuocāe. vīmo s mīnor pot deponēs ec
contra pactū appositū pro libito voluntat
reuocāre quia pot pēnitē. Ad hoc allegat
l. pnia. ff. e. ti. Nec est locus ē compensa
tioni. s. in totū vl' deductom pro pte. licet
in alijs compensatio admittat. si causa ē
equida. tm q facilem exitum lītē recipiat
ex ē. bona fides. est tū aduertendū. Q. q
qui de natura depōti sit q res vna uel
at. sicut t in commodato fallit. tū hoc in. q.
casib. Primo est quādo quis gladiū depo
suit. deinde furiosq factus vnū repetit. l.
pij. q. ij. Ne quis. Secundo si deponēs
fuit deportatus. Nam bona eius in publicū
deferūt. ff. e. bona fides. Tertio quādo fur
deposuit. t cum dño in petitōe eius con
tenderit quia tūc potior est dns ut in pdcō
l. pij. q. ij. Cum deuotissimus. Quarto quā
fur deponit apud illū cui subripuit. vl
apud pp'etuū ut probet q eadē fura. Cōt
auctoris preceptum fiunt omnes illi quibus
datum. i. depositum fruandū dat. Et vnde
contra voluntatem expressam deponentis
tūt. ff. de illa. tūc ēnā depositarius amittit
furtū ut. ff. de condi. fur. qui furtū at
no amittit si putauit dnūm permisisse eum
vt. ff. de fur. qui ze. Item intelligo nisi
deponat quod contineat nūo ponde. et
mensura. et nō obsignetur. Nec ēm ex
cedit fines depositi et transfert dnium
t sic uti pot. Si nō obsignat et claudit
eo ipso prohibuisse uidetur ne depositarius
utat. nisi dicatur expresse. ff. e. l. licet. ss.
rei. et l. die. ss. qui pecuniā. et l. quitus
Quid aut si res illa detior redditur dit
l. m. ff. in hac et. l. Si res. Primo q plus
ē hereditas depositarij tenet de pmo rei depo
te ignoranti ab eo vendite. vīmo etiā si nō sit
hereditas mihi lōnig ab eo id quod scitu est ex
torqtur. ff. e. l. f. ultimo. et. l. ij. et. iij.
Caueat atq attendat depositarius ne pas
sim depōta furanda recipiat t marie a
dolos. quia capti sunt aliqui qui dolose ali

qua seruanda dederūt simplicibus ut p hec
eos decipiant ac eria illudarent illos. Vnde
Valerius li. vij. ca. de. Nārat etiā demostenes
astucia mirifica cuida amicille fuerit ita
est que pecunia depōta nōie a duobus hos
pitibus recepit hac condicōne ut eam sil
utriq: redderet. Quorū alter mortuo t
tamq mortuo sero sepulture obsequia decep
te omnes nūmos abstulit. Supuenit de
inde alter et depositum cepit petere. me
rebat illa miserā pitet t pecunie t de
fensionis penuria. Tamq de laqo t sus
pendio cogitabat. Sed opportune ei demo
stenes prōuidus affuit. Cui ut in aduoca
tionē aduenit/ mulier inquit pata est
depōti se fide soluere. Si mīs serui aduerit
id facere nō pot. Quitum ut ipse voluerat
Hec dicta est lex ne pecunia alteri sine al
tero numerata. t sic euasit mulier.
De quida ēnā alia nārat petrus Al
fonsus in suo tractu cui cognōme erat
refugium pauprm eo q solebat paupes
aduocare. Cum ēnī quida pauper loca
set domui suam cuidam viro silo dnō
ti. qui cogitans spoliare illū predicto suo
posuit quedā dolia plena oleo in domo
t quedam semplena quasi sub nomine
depōti. elapso tempore venit videre illa
t inuenēs illa dolia semplena imposuit
pauperi crimen furti. vt inde posset cū ho
nare. Et cum esset ad iudicium venturus t nō
restaret illi nisi damnatio. Ille qui vota
bat refugium pauprm vocauit illū secre
to t impulsiuit si fuit innocens a crimine
sibi impōito. Quo inuente q erat in
nocens. redit cum eo ad iudicium petit
q ut dolia illa mensurarent. q si esset in
de scriptum semplenes quitum in plenis
re foret condemnādus. Si uo in semple
nis nō esset nisi inde medietas foret li
berandus esse. quia ex hoc planum est q ho
dolia nīqm fuunt plena. Quo facto est
t paup liberatus est. Quere posset ali
quis vtrum petrus qui rem suā apud
alium depositam vl iniuste detentā furti
trim accepit eandem. Hac quom bremis
sime determinat ptus. t thomas z ze. q.
lxvj. qui furtim accepit rem suam ap
alium depositum efficiat depositarius. quia
ie tenet ad restituendū vt ad ostendē
se innocuū. Vnde manifestum e q prīmo
t q tenet ad relenandū grauamen de
positarij. Qui nō accepit rem suā ap
alium iniuste detentā petendi quidē non
quia efficiet eū qui detinet nec tenetur
restituere aliquid si petat contra communē
iustitiā dnm ipse sibi usurpat sue rei
iudicium ordine pterempto. t ideo tenet

reos satisfacē et dare opam ut scandalum
p̄ximo⁹ si inde ortum est sedetur. ¶ Q

Quantum autoꝛis p̄cepti

Beneficiū acceptū memoꝛ esto. Illud
p̄ceptum ē eius & spēi tū p̄ximo
p̄senti eo q̄ tractat de eadem matīa vīz
de gratitudine seu gratia. Me enī tui bene
ficiū ab aliquo ē impensum teneꝫ ex de to
de bñficio gr̄az eidem referre nō etiā ꝑ
bñficiū ad mēoꝛiā trēbo reducē. Et cum
se facultas obtulit eidem vices rependere
¶ hoc p̄ bñficentia ¶ amoꝛem. ¶ hoc est
quod intendit auctoꝛ in hoc p̄cepto cum
dicit. Bñficiū acceptū meōr esto. Quo cum
tū p̄cepti intelligentia et obstinatia ē frēq̄
¶ bñficentia ē quedam virtus moralis
que ē probabilis operatio habitū exteꝛioꝛ.
¶ fin hanc bñficentie rationem tenentuꝛ moꝛ
tales mutuus bñficiis ¶ fauoꝛibus altituꝫ
se inuicē. Hanc bñficentie vtilitatem ¶ effi
tū demonstrat Tullius in lio de officiis. d.
homines homini causa ¶ alius alii inter se
prodesse possunt. in hoc vnum deum duce
sequm. cōmunes utilitates ut mem fre. tū
dando tū accipiendo. tū ope tum artibus
de vīcē homines inter homines ¶ societates
Hanc doctrinā tradit Aristotiles in sex
tis ethicoꝝ Alexandro. d. ꝑ alexander
indagā de magna et nōi te amicali p̄nace
¶ subuenū indigentibus de clemētia tua.
In hoc enī est obstinatia legis. homīs leti
¶ bñplacitū catonis. Redeundo ad p̄mīle
gressum inter cetā que deo ¶ hoīb⁹ gra
tiosū. seu que homines reddunt deo ¶ hoīb⁹
grossum ¶ acceptum est gratitudo quia
p̄ hoc bñficia recepta cognoscit. gr̄ias
danti reddit et iuxta toto posse rependit
Ad hanc vtilitatem tum excellentē deo ¶ ho
minibus gratā inducit natura ¶ oīb⁹ crea
tura quod sic ꝑsuadi pōt. Nam constat q̄
nullus ꝑs homines facto ee dicit ¶ tū de hac
nō iudetur ingratus. Et quia ꝑs ipsum
ee cepit ipsi hoī cū oīb⁹ suis ꝑtibus sunt
Manifeste enī p̄ facto ꝑpendimus q̄ ser
uiūt hoī celestia omnia. ignis aer elementa
nubes arcūa habunde ministrantia. Ad q̄d
enī est celi motus. Ad quid solis ortus ¶
occasus. Ad quid tot et tā fructus nisi ut hoī
seruiant. ¶ Ad quātum ad hoc homo eoꝝ
ipso retibus teneatuꝝ detior reputatuꝝ q̄ nō
solū pro bñficijs acceptis gratias nō impē
dit. imo ut plurimū malis ¶ iniuria rēpē
dit. Vnde merito illis est et hoīb⁹ odio
sus sicut experientia manifestat. Et ideo
Tullius lio 2o de offe dicit. Omnes inimicos
bñficiū oderunt. Confundatuꝝ igit ꝑ vīa humana
natura q̄ma animalia tam domestica q̄m
fera de recepto ab hoīb⁹ fenus bñficijs rm

mmis bñficios recognoscunt vīz de cunctis
qui adeo gratos dnīs suis existūt q̄ propter
morti se tradunt a quibus modicū panem
acceperunt. Veltius hoc etiā probauit aliaꝝ
ferarū exempla. Legitur de hyrcana que
cū sit bestia crudelissima ut quedā narrat
hystoria. Cum in quadā spelūca tres
pueros deuorare nitebat que cum teneros
semel filios peperisset eos ad spēm uitē adu
cens. roborabat signo quo potuit ut filios lu
meri daret. quā cum vnus ex eis dum quid
vellet. adiuuit. filios segregauit ¶ eos ad lucē
adduxit. At illa cum filios ad spelunca
redire bñficio ingrata non fuit. sed ad mēo
riam ea reuocans omnes pelles unius q̄s
fuerat ab antiquo ꝑdata ad vsum spēi attu
lit ¶ ei omnes ad pedes dimisit cū q̄d
aliud nō haberet. Tenent igit omnes homi
nes de tot bonis nature. fortune ¶
spēi ¶ gr̄e deo ingrati. ne eis bñficia ꝑ
trahant. quia tam ꝑ una ratione
tam similia digni est ut feudū perdat
quia nec bñficijs saltem tpalis recompen
sat. Deus nisi p̄ a dnō libertati donatus
in sanitatem redigitur si fuit inuentus
ingratus. ¶ cuius aut ex causis feudum
ꝑdatur ponitur nitidus plene in summa
bosrien ti. de feudis. ti licet eminentis
. x. casus quibus feudum amittit. ex hys
tū aliquos causis speciales ad ingratitudinem
ptinētes quinta breuiter explicant. ꝑ
namq; casus est si vasallus dnīm suū i
plio nō mortuum nec ad mortē voluntatē
dimittit. ¶ 2o si vasallus dnīm suū accu
sauit. Aut si testimoniū in causa nō tū
minali si etiam criminali tulit. Licet q̄da
dixerint q̄ in crimine pōt vocatus a dnō q̄
sequi vadat ni expeditio publica. ꝑ quā
vocatus ab imperatore q̄ sequi vadat corona
pro suscipienda corona et huiusmodi nō
venerit. nec aliū pro se dnō suo acceptū
miserit. vel ei stipendia militie nō dedit
¶ sic de alijs multis quos ad euitandū
ꝓlixitatē melius ē pro nūc tacē quā cū
longum explicare sinoz. Vt aut de vir
tute gratitudinis ¶ vicijs ingratitudinis
plenior notitia habeatuꝝ. Et de ꝑtibus hui
tubilibus q̄rendi vel inuestigandis. Et ꝑ q̄
eā ingratitudinis natura q̄renda sit duo.
¶ Primo. Vtrum ingrati sint bñficia sub
trahenda. 2o. Vtrum oblitio bñficij
inter gratos et actus ingratitudinis sit a
et detestabilior cetis. ¶ 1o circa eā gratitu
dinē q̄erenda sunt tria. ¶ Primo. Vtrum
huic gratie sit differenda. 2o Vtrum
mensuranda sit ipsum acceptum bñficium
vel dantis affectus. ¶ 3o. Vtrum oporteat ali
quod maius rependere cū sint ꝑmo rmpē

sim hyb oim6g ordinate rendebit. Et primo circa primū quesitū. s. v. mgīt. sint bñficia subtrahenda. dicit ē sm sctm thō. 2. 2e q. c. vij. Circa ingratū duo sunt cōsidanda. primo quidem quid rōne mgīt sit dignus pati et sic ētium est q̄ mīet bene ficij subtractionē. 2o cōsidandū quid oporteat bñficū facē. primo itaq; non debet ee facilis ad mgratitudinē vindicandā. Nam forte nō occurrit bñficiato facultas aut debita opportunitas retribuendi. Secundo attendere debet ad hoc q̄ de mēsto gratū faciat. qd si non pot primo bñficio facē. forte faciat 2o. Di vō ex bñficijs multi ingratitudine augeat. et peior fiat. a bñficijs ex hibitionē cessare debet. Circa sm bñficij vij. Utrum obliuio bñficij inter gradus actus ingratitudinis sit maior. et detestabilior cēteris. dicit sm Seneca. v. de bñfc q̄ maior et detestabilior inter q̄dos ingratitudinis ē obliuio bñficij. primo dicit Seneca q̄ tlis est oim ingratissimus et ho ppe dno. primo quia peluit sibi una ad ītutem gratitudinis redemendi. Seneca ingī tus esse pot cui totū bñficiū elapsum ē. Et oppet illum nō sepe de reddendo cogitasse cui oppositit obliuio. Secundo q̄ videt ingī voluisse ee ingratus quia nō ppmisit labi de memoria. Unde idem Seneca ingī tum voluit esse ingratū q̄ tam longe prorecit bñficiū ut extra conspectū suū ponēt Memoria em̄ pdit ms. id qd nō sepe inspexit. Ideo dico q̄ nō obliuiscat acceptī bñficij ptīs ad ptīta aut bñficia paulatim no retorquet. Sed Seneca. Tum igitur in q̄dibz ingratitudinis non sit clausa via ad gratitudinē redemdi. Dicitur q̄ obligatus bñficij est pessimus ingratorū. Expedit primo duabz q̄nibz lucio mgītudinis ptīnētibz. consequit̄ restituit tres mōdi spūales q̄tones. ad ītutem gratitudinis spectantes. mīs declarāde et enucleāde. Et primo. Ro. retribuēdo sit differenda. Sm sctm Thomā. 2. 2e. q. c. vj. Circa sicut in bñficio dando duo considant. Affectus et domini. Ita erga ex hoc duo considant in compensatione bñficij. Et quātū quidē ad affectū statim recompensatio fieri dt. Unde Seneca in 2o de bñfic. Nos reddē bñficiū benigne corpe. Quātū aut ad donū dēt expectari tempa quo recompensatio sit bñfactori opportuna. Si aut non q̄emēti tempe statim aliquis velit mūg mūe rēddere nō videt esse ītuosa. Vt em̄ Seneca viij. de bñfc aut. Cum mūg cito caput solue mūty debet et qui mūty debet mgīty e. Secundo. Ro. sīz retribuēdo mēsurada sit sm acceptum bñficiū vel dantis affectum sm sctm eundē Thomā 2. 2e q. c. vij. recompensatio bñficij ad tres ītutes pot pertinere. s. ad iustitiam. ad gratiam et amicitiam. Ad iustitiā quidē pōtinet q̄ recompensatio sit secūm debitū legalis sicut in mutuo et in alijs huiusmodi. et in tli recompensatione debet attendi sm quātitatem dati. Ad amicitiā autē pōtinet recompensatio bñficij et sm̄ ad ītutem gratie sm q̄ sit cōm debitū moral et tli. Nam in recompensatione amicitie q̄ respectū habet ad amicitie tam. Unde in amicitia vtilis debet fieri recompensatio sm vtilitatem quā est ex debito cōsequtus. In amicitia aut honesti dēt in recompensatione habei respectus ad electionē seu ad affectū dantis. quia hoc pōtinue requiritur ad ītutem vt dt. viij. ethicorum. Et similiter quia gratia respicit bñficiū sm q̄ est gratis impensum quod quidē pertinet ad affectum. et ideo circa gratie recompensatio semper tendit ut posse suo aliquid magis cōnat. Circa

Textum autoris pceptū

Manon rede locum. p̄posuit septem rudimenta pertinētibz ad tres spēs iustitie que ē ad superiores. s. ad religionem que ordinat ad deum. ad pietatē que ordinat ad patrem siue cognatum. ad gratitudinē que ordinat ad bñficentiā p valorem et amorem. Nunc vō subsequit̄ pōtet autor rudimēta ordinaria ad quartā spēm videlz obstinatiā. per quā mīstrum exhibē honorem omnibz in dignitate constitutis. Est aut obstinatia quedam ītus p quā exhibetur cultus et honor psonis in dignitate cōstitutis que quidem habit̄ pertinere dominum sup hominez ul' super aliquā creaturā. Et que habit officium gubernandi et regendi respectu alicuius rei. sicut principes habituantes gubernare ciues in ciuitatibz. duces autē exercitus in rebz bellicis. Magīt aut in discipul. Ad hoc ordinat nos et mīstruit hoc autoris pceptū du dicit Manon rede locū

quasi dicēt quoties iunior ul' minor videt
seniorem in quocūq; pfibato statu seu gra
du vl' offic̄o constitutu debet eidem reuere
tia & honorē exhibē. maxīe quo ad quq; i
quibꝫ oīb; honor et reuerēcia consistere
videtur. vt ē assurgē. vementi. assistē. sedēti
mitiorē tristitiā. genuflectē psidenti. mo
dentē sequi. Ad hoc aut ex q̄ndu induti
uit nos pr̄ tria. s. sptum. canonica iura
& antiquoz exempla. Primo sptura dn̄
Saluator nr̄ iunc vr̄. assurgē docuit & ho
norare maiores in quinq̄. d. Cum iniustitus
fuis ad nupcias nō rambas in p̄mo loco
ne forte honoratior te inuitatꝫ sit ab illo
tuq; veniens ih̄ qui te & illū inuitat dicat
tibi da huic locū et tuc incipias cu rubore
nouissimū locū tenere. sz cū inuitatꝫ fuis
uade & recumbe in nouissimo loco & cum
venit qui te inuitauit dicat amice ascende
supius. et tuc erit tibi gl'ia coram simul dis
cūbentibꝫ. Pro hoc optime facit qđ dicit. b.
Gwilhelmꝰ li° de sl'itudinibꝫ cra°. pbo. ij°. q̄
iuuenes seniorib; debēt esse subiecti obedien
tes & obsequiosi. Inde in tractū de. q̄ij. abu
sionibꝫ dicit. q̄ tnq; gradꝰ abusionis est
dolend̄ sū obedia. Sequit. Sicut in se
nibꝫ sobrietas et morū p̄fectio requit. sic
in adolescentibꝫ & obsequiū & subiectio et
obia mte dentire. Sequit. Sicut fructꝰ
nō requit. in arbore in qua primo flos nō
apparuit. sic & in senectute honore legitimꝰ
consequi nō potit qui in adolescentia ac
discipline nō laborauit. Deos genent ep̄la
p̄ter viij. dicit. q̄ iuuem ē pudum. sem vo
uendum. Ad hoc nos induxit & indu
cē debt cuiusda lex. Nobi sciendū q̄ maiori
bus ul' minoribꝫ in dignitate constitut. si
talis dignitas sit dominꝰ ul' magisterꝰ si
sit p̄sidencia cuiuscūq; regiminis debetur
honor et reuēcia. & hoc p̄ ea que ostendit
eos maiores & iustiores. Primo nāq; de
betur eis honor p̄ gubnandi & regendi
tradū quib; sunt. Unde q̄plus ad heb. viij.
Obedite p̄positis vris & subiacete eis. Se
p̄ p̄tatem cohēcendi qua habt debetur eis
timor. Timete eū qui hꝫ potestatem mitte
di vos in gehennā. Luc. xij°. Secundo p̄ter
p̄miū laboris quē pro subdit° tolerauit. & ex
hoc numez̄ laudis eis debetur. De hiis
dicit q̄plus ad Roman. xiij°. Reddite oī
bꝫ debita. cui tributū tributū. cui vectigal vc
tigal. cui honorē honorē. Ad hoc p̄bādū
dicit. Quis in ecclesiā dei ordo. p̄ter. ij. q.
vltima. Ex hoc ē iustia ut minor surgat
maiori & minor assurgat a sed & p̄mū lo
cū tenat in sedendo. nisi minori in ordie a
dminstrac̄° sit amissa ut in canonicis patet.
Et. xcv. dist. Vel' nisi tute loci superioris obti

neat. Ob p̄mū dicit cā° ultimo. Humanit nos ad hoc antiquoꝝ exempla ad
hoc optime fuit. qđ refertur valerius li°. v°.
ca°. j°. & Romani solenne maiores mi
nores inter cognatos & affines nemo
interponebatur ut si qua inter eorum
psonas querela esset exorta apud sac̄m
se maiores. & inter hmōi minutē maiorū seu
aliorū et fautoribꝫ concordi adhibitis tolle
ret senectuti iuuēt. sta cumulatu & ex
speciu honorem reddebat. Unusq; maiores
natu adolescentiū p̄es cōmunes essent.
Sequit. Inuitati ad mensam quebant
qui iam quinto interfuisset erat ne se
nioꝝ aduentu discubitu p̄uerterent. Sub
latisq; mensa priores consurgebāt. Sequit.
Maiores natu in quinis ad tybias egressa
superioꝝ opa carme comphensa prangebat.
quo ad ea imitāda iuuenū ututem ala
triorē reddent. Pro declaron eoꝝ que ad
ututem obstantia dicta sunt. & putile de du
obꝫ inuestigādū fore. Et p̄mo. V. honor
& reuēcia soli nō superioribꝫ debeat. Se
cundo. maiores & in dignitate constituti sint
honorandi si sint mali. De p̄mo q̄sito
sic. Videtur p̄mo q̄ honor nō ppe superio
ribꝫ dētur. Dicit enim Ap̄lus ad Ro. ij.
Honore inuicē p̄uenientes. Et. i. petri. ij°.
Omnes honorate. Sed hoc nō esset seruā
dū si soli superioribꝫ honor exhibēt. Ergo
honor ppie nō dētur superioribꝫ. Et tho
bie. i. dicit. q̄ thobias habebat. x. talēta
ex hiis quibꝫ erat honoratꝰ a rege. Le
gitur etiā hester. vj°. q̄ rex assuerus
honorauit mardocheū et coram eo fe
cit damari hoc honore digno. Ergo quicūq; rex vo
luit honōre ingitur etiā honor mitioribꝫ
debetur. & ita nō videtur q̄ honor superio
ribus ppie dētur. In cōtrariū facit quod
dicit phus p̄mo ethicoꝝ. q̄ honor debe
tur optimis. Hanc q̄stionem formant. S. tho.
ī. 2ae q. c. iij. Unde p̄me obiectionis sic
dicens. Et. Et in quolibet inuenit aliquid
ex quo potest aliquis eum superiorem de
putare. Sm. d. Ad phūm. 2m. In humilitate
superiores multē arbitrantes. & sm eū ho
mines se multē dñi honore p̄uenire. Ad
2am obiectionem sic. d. q̄ p̄uate p̄ue
nit dum honorat a regibꝫ nō q̄ eis sint
superiores sm ordinē dignitat. sz pp̄ alicui
excellencia ututū. & sm hoc honorati
sunt a thobia et Mardocheo a regibus
plibatis. Quo ad 2am oppōnem q̄ ma
li in dignitate constituti sint honorandi
quia 2o ethicoꝝ dicit phus. Honor de
betur alicui in testimoniū vtutis. igit si
nō sunt ututosi nō sunt honorandi. Sicut
ne demonibꝫ qui in superiores sui nob or-

natuze · ſm cōſuetū facit qđ dicit petrꝰ apl's
in epla ſua p̄ma ca° ij.° Ꝓterui eſtote ſ̄ oi
timore ſubditi dn̄is nō tm̄ bonis ⁊ modeſtis
ſz etiā discolis ſ̄gitur · ⁊ · Hanc etiā q̄tꝰ
formatꝰ ſtus ⁊ Thomas vbi ſupra · Cui obi
tionē rndet · d · q̄ maiores in dignitate ſunt
honorandi etiā ſi ſint mali ꝓpter excellētiā
ꝓpe ſtitutꝰ q̄a nō hnt · ſz ꝓpter excellentiā
dignitatꝭ q̄a hnt ſm̄ q̄ ſunt dei mīſtri ·
nec hīto reſpectū ad honorem p̄dict̄ ſz hīto
reſpectū ad honorē cōmunitꝭ cui p̄eſt in
q̄a redundat honor illis exhibitꝰ illis
q̄i tli cōmuni p̄ſunt ſ̄ pro hoc valde fit
q̄uod dicit de illo imꝑatore q̄i cuda ꝓpe
reuēcia exhibuit · d · nō tibi ſed petro de
mones aut̄ ſunt irreuocabile mali ⁊ pro
mimꝰ hūdi magꝰ q̄ honorādi · Ad cōi
ia argumēta ꝑz ſoluco · nō em̄ fit malo
honor ꝓ tēſtimonio rituꝭ ſue · ſz ꝓpter reuēre
cia ſtatꝰ q̄ tenet · Et ſic ꝑz vltus q̄tionis.

Septimū Auctoris ꝓceptū

Saluta libenter · Poſtq̄ ꝑ p̄cē
dentibꝰ tractatū eſt de rudimentis ꝓtinen
tibꝰ ad · iiij.or ſpēs iuſtīe que eſt ad ſuperio
rē q̄d ꝙ conſequūt explicanda ſunt rudi
menta ad amicitiā vl̄ affabilitatē ꝓtinēcia
que ē ſpēs iuſtīe per q̄a exhibet equa
libꝰ debitū ſtꝰ ne dn̄i notꝰ vn̄ exēplū ⁊ ug
notꝰ q̄uod fit q̄i q̄ibꝰ ne dn̄i mītig ſed ec
extra extendit ſigna amoris ⁊ affabilitatꝭ
repſentatiua · ⁊ ne dn̄i in factꝭ ſz etiā in ver
bis ex q̄ibꝰ ſignis reuerē amor q̄uā
ꝑmiſſa reſultat ex q̄uo oīs homo oī
hominē eſt amicꝰ Et hoc ꝓbat Ths · thomꝰ
ij.a ij.e q · cxiij · Ex q̄a q̄uē amicitia
loquit Sapiens cap̄ · xviij.° Amicus q̄ de
mundat diligit ſibi ſimile · Triſſimptie in
cationē necessū · xviij · diſ · Inter ceteros act̄
actꝰ extra amicitia ſeu affabilitatē rep
ſentantes ē q̄ndo q̄is aliū ſalutat q̄uod
fit ꝓ ūba anīe ⁊ corꝑis ſalutē oparia
ſicut cū dicit deꝰ te ſaluet vl̄ ſilia verba
Hec importūcia · hec em̄ ſalutatio cōiter
ē magis in vſu q̄ūdā alie · ⁊ ex tli ſalutā
tione uti plurimū letant̄ homines ſibi ſtr
optari ſalutē corꝑis ⁊ anīe · ſ · etna · Ad
tendens ꝙ auctoꝰ ꝙ huiusmodi q̄etꝰ ſi
tli amicitia vl̄ affabilitate ullo mō ee ꝑt
⁊ amicitia ꝓmo loco cōſtituit ꝓcius
ex ūbis q̄ūdā factis ¶ ꝓ tanto ad obſeruātia
huiꝰ ꝓcepti nos inducat cū dicit Saluta
libenter · Hoc ē affectuoſe · nō tm̄ obuia
tionis causa q̄ūdā optando ſalutē nō etiā
adulatorꝭ causa · ſz ꝓpria ꝓpriꝰ voluntate · Nam ſalutare nō eſt aliud q̄ꝫ bonū
deſiderū exprimere · ac eos ad quos ſalutā
tionē dirigimꝰ ad amicitiā ⁊ affabilitatē nutrire · Sed ꝓhdolor mihi hodie
ſimulatores reputātur qui in ſalutando ꝓximū
aliud habet in corde q̄ūdā ꝓferat ore quod e
cōtra ꝓcepta facere · De lingua em̄ ſua nō fa
ciunt gladiū goliath philiſtei q̄i erat in
volutꝰ pallio poſt ephod · ſz ex ea ſancti gla
diū ꝛſtruūt ſ̄ ſub q̄i leui motu etꝝ creditur
et ꝓtinus · ⁊ vna manu tenēti ꝓximi ſui
mēbrū et eū oſculantur ſalutando vi ⁊
blandiendo · ⁊ alia manu gladio lingue eū
ꝓtinus et intestina eius effundut Hoc ē
dicere dn̄o de ꝓximo aliq̄d malū ſtruere ne dn̄i
publicū ſz occultū q̄d ad maledictum per
tinet que ē · ē · ſpēs mundie · id ꝓdicāt · Ad
diuulgant ⁊ diffamat Et nō aliq̄ bonū
id ſuppmūt que ꝓtinet ad cōpaſſionē q̄
Et hoc ſpēs mundie · id ꝓhibit · id ſiniſtra in
terpretari factū eſſe dicunt hoc ad depraua
tionē ꝓtinet que eſt ij.a ſpēs mundie · Et hec
inter ſ̄ illa q̄arta ſ̄ bestia danielis q̄
nō poſſunt cōtere dentibꝰ diſſipat vn
guibꝰ conculcat pedibꝰ ⁊ ventilat cornu
bus · Iſti tres fuerunt contra auctoris ꝓceptū
ex eo q̄ exterunt mēbra linguē que cōſtituāt
ſtituti amicicie et affabilitatis ſicut ſunt
ſuſurrones ⁊ bilingues · detractores · ſugil
latores · mordentes ⁊ comedētes De tribꝰ di
ctis xxviij · Ouſurrio ⁊ bilinguis male
dictꝰ multos em̄ turbauit pacē hīntes
Iſti nūquā hīt cum ꝓximo ꝓximū in forte
illam que fuit regi Ioram · ē · Ꝛ̄ ꝓ ca lo
dixit Ioram ad iehu · pax ē iehu · rndit
iehu ad regem Ioram · Quid pax adhuc
fornicationes iezabel mātis tue ⁊ venefi
cia eius multa vigent ⁊ dr̄ in hyſtoria · q̄
iehu p̄uſſit regem ioram · ⁊ eiſſa ē ſa
gitta ꝓ cor eius · Italoꝝ etiā non ē pax
miſ de qua ſ̄ptum ē ſemie · 6 · dicens pax
pax ⁊ nō eſt pax · Dimittant em̄ tres pa
cem ore ⁊ iugiter gladiū rancor ⁊ odiū
portant in corde · Semine · ē · pax eſt vob
⁊ erit gladius ꝓnuntiat̄ ſz ad aīaz dicēs
pax · pax ⁊ non eſt pax · Italie ſtata pax
reputat̄ hodie in multis dn̄is ytalie · ꝓ
quod diuinā ⁊ humanā mēbrum nram
· i · vindictā · ⁊ hoc eſt quod ſcribit Osee ·
ad fugiendū ꝓcam · d · Nullꝰ magis mēbrum
q̄ūdā ꝓximū ſuum ſanus ſe amicū fore
Nota ſm̄ ſcripturas ⁊ canones ꝙ triplex re
ꝓbatur gladius ſpūalis · de quo i ca
none · nō ſolum · c · xviij · q · v · Ordinis ſpūal'
et hic eſt quadruplex ꝓmus ē verbum dei
Iuxta illud ꝓb̄ · c · xlix · Gladij amb̄itꝰ
m mā · eoꝝ Ꝛ̄ ꝙ eſt mīgerij · Vnde ſermo
ē efficax et penetrabilior oī gladio ancī
piti · Ꝛ̄ ꝙ eſt ꝓlatis ut in ervan° Iuxta
tere duo gladio hic Ꝛ̄ ꝙ eſt pene tꝑalis
collatꝰ · Vnde gen̄ · 3.° ſcribitur ꝙ cherubin
hī gladiū flameū atꝫ verſatilem Ꝛ̄ ꝙ

gladio ē ipe xpc̄ · t hic dicit gladio pp
quatuor que in ipō tumḡ in gladio sm
gulari fuerūt p̄mo pp splendore · vñ in
ps̄ · deus nr̄ manifeste veniet 2° pp ter
rorem vnde ps̄ · In circuitu eius tempestas
valida · 3° modo pp sectiom · vnde ⁊ poet
· 1 · t ix° ca° · Gladio bis acuto exibat de
ore eius · Cui conuenit qd dicit dextera
ex ore de p̄uil · in p̄mo · 4° pp compositoz
quia status gladij ē tractabilis ex vna pte
tui · t nō ex alia · Sta xpc̄ nō sm duitate
s̄ solū sm humanitate tractabilis fuit · Pro
intelligentia t obseruancia hō p̄cepti ac
p declaracōm ac informacōm vtuntḡ amī
cicie t affabilitate que plerūḡ p salu
tacōnes ostenduñt de aliquibus dubitabi
t inuestigandū · Et p̄mo · v · se status ami
cū esse alicui sit gr̄ue peccm · 2° vtrum
minime sint signa amicicie seu affabi
exhibenda · 3° quare sit magis in vsu hō
salutacō deus te saluet quā alie salutacōes
De p̄mo questo dr̄m ē qp status se alicui
alicui gr̄ue peccm est t maxime ratiōne ma
terie · s · rōne amicicie in qua ē status cū
pcō gr̄euitas ex · iiij · ponderi potest · 1° ar
guit̄ hic salutatio repugnat bono cōi ·
Nam quā aliqua res est nr̄ia t utilis
ad conseruacōm et augmentacōm boni cōis
t boni spūalis tui hic corumpō hui⁹ rei
ē valde nociua t tā gr̄ue peccm · Huic at
amicicia ē maxime nr̄ia ad conseruacōm
boni cōis et boni spūalis cuiuslz hoīs t in
quolz statu vt declat phus 8° ethicorum
in p̄n° t ponit ei opa z̄ pte me ca° v · pp
sub illis vocibus · Si potes ignoti · 2° Ignitur
corruptio amicicie est graue peccm · 3°
quia assentatio amicicie repugnat iusti
tie qualis est enī amicicia emanat ab vtute
quale · quia omnis hui⁹ hoīs ē amicus
supra dictū est · Quis et homo oīb proximis
sibi · Cum ergo id sit gr̄ue peccm qd repugnat
iusti qualis · Sequitur qp simulatio amicicie
repugnat amicicie t per ḡns iusti qualis
a quo emanat virtus amicicie sit gr̄ue
peccm · 4° sic id est gr̄ue peccm qd contra
riat̄ t repugnat multis virtutibus maxime
s̄ contrariat̄ virtuti supme · Sed status ami
cicie multis virtutibus · s · caritati · fidelitati t su
pme inuti · s · caritati proximi sic dilectionem
contrariat̄ Igitur · simulatio amicicie ē gr̄ue
peccm · 5° quia status amicicie patet via
multis malis t expa ptima mala omnia
quod ostenditur exemplum t p ex la sacre scp
ture doceamur · Legitur enī 2 · Machab ·
4° qp cū apolonius venisset ultima pacem
simulans quieuit usq; ad diem sabbati t tunc
feriatis iudeis arma capere sub prepicio et
omnes qui simul ad spectaculum processant tru
ridant et sic patz qp simulacō amicicie
nō solū quia ē quoddā mēdacium sz etiā
quia ē mendacium in re maxime utili t
nobili t nr̄ia vite humane est gr̄ue peccm
t ideo vitanda · Unde 6° sub · Non ē dete
rior hostis qui fictus amicus · Non odium
quod qui simulatus amor · De 2° questo
dicendū qp effectus t signa dilectionis ex
interiori dilectione procedit et ei proportio
nant̄ · Dilecto aut interiori ad imperium ī
quidē est de nr̄a te p̄cepti absolute in spe
riali aut nō absolute sz sm animi paratum
Dicitur dr̄m ē de effectu vel signo dilec
tionis exterioris ad hibenda · Unde enī qdā
beneficia vel signa dilectionis que exhibent
proximis in rei puta cū aliquis orat pro
omnibus fidelibus vel pro toto populo · Aut cum
aliquod beneficium impendit aliquis toti
ciuitati · t sic talia beneficia vel dilectionis sig
nimine exhibē ē de nr̄a te p̄cepti · Si
enī non exhibētur minime hoc pertinet
ad linorem vindicte sm id qd dicit le
uitici · xix° · Non quereris vltionem non eris
memor inimicis ciuium tuorum · Talia vō sunt
beneficia vel dilectionis signa que quis exhi
bet publicaliter aliquibus p̄sonis · t talia
beneficia vel dilectionis signa minime exhibē
no est de nr̄a te salutis nisi sm p̄ceptum
animi · s · ut subueniat ei in articulo ne
cessitatis sm id proverbiū xxv° · Si esu
rierit inimicus tuus ciba illum · Si sitierit po
tum da illi · Sed qp p̄ter articulum nr̄itatis
huius beneficia aliquibus minime exhibe
at pertinet ad perfectionem caritatis p quaz
aliquis nō solum tenet vitare a malo
quod meritū est · sz etiā vult in bono vi
cere malum quod ē etiā perfectionis diuinę ·
nō solū tenet pro iniuria sibi illata detra
hi ad odium · Sed etiā pro sua beneficia im
micum intendit pertrahere ad sui amorem
Concordat hyb petrus in scripto sup · 4 ·
sentarum dis · xxij · De 3° questo videlz
que potuit esse causa qp hec salutatio
vulz deus te saluet magis sit in vsu qui
alie salutationes dr̄m sm doctorē egre
gium qp in hac breui salutacōne tanguntur
pro duo credibilia fidei in quibus virtua
t implicite continent̄ omnia credibilia
ac etiā articuli fidei catholice · Nam primo
tanguntur esse diuinum cui dicit̄ deus in ce
ante deum continet̄ t includit̄ opa
que credimus etūaliter existere in quibus
nra beatitudo consistit · Secundo tangit
prouidentia quā deus habet de salute hoīm
cui additur te saluet sm fide aut pru
dentie dei includunt̄ omnia que credi
mus paterne esse facta a deo pp nram sa
lutem · s · incarnatio · passio · rr̄o · ascensio ·

Volentes igitur fideles vno breui vocabulo totam fidei sciam exprimere et oīa que fides ponit confiti utiunt hac salutacōne deū te saluet ut p hoc se oīdant ee fideles atq catholicos et ut exprimant desideriū quod hūt de fide alioz et ipaz recipiāt et teneāt ex hīc ptz vitas pre

M. **Octauii auctoris precepti** cōtra-

nuitum da. Postq̄m autor in p̄cedenti proximo p̄cepto p̄buit rudimēta ad amicicia et affabilitatē inuocacia p signa exti sera · que quidē exhibent per verba et aīe et corporis et salutem optancia indifferenter quo ad oīb et magis quo ad pes et equales · Nunc vo subsequit in hoc precepto prebet rudimenta ad benevolencia et amore indifferēcia · quo ad sīa exti sera que nō solū exhibentur p verba · vēm et pcipi p bona fīa · maxīe quo ad proximoz subuencionē · et hoc intendit auctor in hoc p̄cepto dum dicit

Mutuū da · Istud p̄ceptū extendit se ad oīes spēs ppīq iuste et maxīe ommutatie

Pro cuius p̄cepti euidencia est sciendū q istud p̄ceptū pot duplicem hīre lecturam et sic p consequēs duplicem intellectū · vt sit sēsus quo ad vnā lecturā · Mutuū da · i · redde quod tibi mutuatū est et sīm istū intellectū tenet passiue · vl actiue · da mutuū tū tibi petitur ab indigente pecūa vel alia res sibi necīa statim ex caritate mutuare et concedē sibi debes maxīe in necīs · Et hoc sine spe lucri iuxta dīm p̄ceptū Luce 6 · Mutuū dantes et nichil inde sperantes · Et assumptiue dicte · Consulut de vsuris · et hoc nō tenetur actie

Nō istīq p̄cepti obfuacia compellē ad inducē nos dīt quīq · s · sacra scptura · naturā · artem · consuetudinē · exempla · ac etiā rōnes vsurariōz · exempla seu rationes primo scptura · Exodi · xxij° · Nec vsura opprimes eū et leuitici · xxv° · pecuniā tuā nō dabis ad vsuram · et deu° xxiij° · dicit · nō fenerabis frī tuo ad usuram · et ezech · xviij° · Ad vsuram ne accommodabis · et idē xxij° · et Luce 6 · Mutuū dantes · et · vbi supī · Vnum p̄s · 14 · Cum pecunia sua nō dedit ad vsuram · et · Ex̄s sup Matth · Cornelius dicit Mutuum da · Ampliores capē usuras · nullo da accepturi · vbi nulla inuidia · nec auaricia · nec ambicio · nec timor · Mutua in illo indigenti · s · corpo et pīte necītate humiliati existenti et oīes mutuum petenti · Secundo · Nil vsura turpiq vel crudeli · alienas hīe negociat missas · et lucrū · s · sibi alteri adiscitate facit · Et ponit exēm · q̄ hīs est quasi manū sceleripies et in naufragiū exples Luce · xvj° · Facite vob amicos de mamona

mquitat · Inde dare ad vsuras malo modo idem est quod pauper truncare · Vn Tullius de Tuscul̄ q̄onib̄ cum quereret a rathone quid expederet in re familiari et videret bū prece bū vestre bū amare vl arare · et cum quereret an fenerare expederet · Respondit quid est homines occidere · q · d · fenerari est occidere · Secundo natura ad hoc compellit ut · s · subueniat proximo indigēti eria su vsuria · quia contra naīm est vsura aeque de pecunia mutuata · Et ad hoc probandū sciendū · q · iiij° sunt mutuationis spēs pecuniarie · s · naturalis · cāpsoria · scholastica · et toxica seu usuraria · Nālis est que ex rebus nālib̄ sicut ex agris et aīalib̄ et hmōi · Secunda spēs · s · campsoria que a pecunia incipit et in pecuniā terminatur et fuit inuenta ppter hoc q̄ pecunia in regione in qua est facta plus valz q̄m in alia · et ideo portatur de loco ad locū ideo causa lucri inuenta est campsoria · Tertia spēs · s · scholastica · quod idem est quod ponderis expressiua inuenta est · quia aliqn pecunia est maior ponderis · et tūc resolutur in massam auri vl argenti et exinde fiebant vasa aurea vl argētea vl aliqd aliud

Quarta est thocos vel vsuraria · quod idem est quod ptus denariorū · omnes iste tres sunt vituperabiles quia omnis species que incipit a pecunia et in pecunia terminatur videt finē ponere in pecunia · Sed usuraria maxīe est vituperabilis et detestabilis · quod ostenditur dupliciter · primo quia primo politicorū · vsura est ptus denariorū · Et patet est de natura rerum nāliū · Est aut contra naīm rerū artificialiū · Cum go in pecunia sit res artificialis et contra naīm rerū artificialiū sit multiplicare se ipam vt de arcta et strīno si manet simul · go usuraria est contra naturā · quia recipit plus de pecunia post lapsū temporis cū nō multiplicauerit se ipam in arcta existens · Secundo quia vsura est idem qd rapina · Ratio est rapere usum de re que nō hīt vsum · Rapina · s · pecunia nō hīt usum separatum a sua sōia · qa vsus pecunie concedi nō pot sine consumptione ipīus sōie · de re aut cuius usus potest concedi sine cessione sōie · eripi pot pecunia · Vsus tū rei sīm plm est duplex · vnus · Et p̄q · Alter aut nō de vsu primo pecunie que est consumptio ipīus nō pot aliquid eripi · de vsu aut nō primo qui est ostensio rei rapere nō est usuria sicut aliqn fariūt mercatores ut diutius indeant ostendut pecunia

Ad auctoris p̄ceptum mduit 3° rationes iura ac etiā ad hoc appellut vt · s · indigenti mutua re dēanus · Et sine spe lucri alis est vsura sīm rationes tuti · ix ·

q· iij· ¶ Si feneramus quod tñ intelligi dt ſm̃ gloſſ· q̃ cauſa mutuandi ponit ī expectacõ lucri vel emolumẽti· q̃ ſ eñ ſ principalr moueat ad mutuandũ pp caritatẽ et credit q̃ ille tñ mutuas m alicꝰ ẽtribuet nõ eſſe uſurioſum ar de hoc· lxxvij· diſ· m ſingulis· liz· diſ· ¶ Si officia et lxj· diſ· ¶ Quid prodeſt ¶ Item vo ſub ſpe ẽprendi mutuat pecunia ſi alꝫ non erat mutuaturꝰ quicquid pꝫ ẽcia grat accipit vſura ẽ· ſi ſit pecunia· ſi res alia· q̃ ſi conſtat in dãdo ſũm faciendo· hec probãtur· xliij· q· iij· ca· o· i· ij· q· j· ¶ iij· ¶ Quia Iudei vident velle aſſerere q̃ nõ eſt vſura alicui ꝯtra mutuãtẽ et Ro· legem allegãtes diuinã· ideo puto curioſũ ar ecia utile rationes ar et allegacões eoꝝ friuolas ad eoꝝ confutacõm diſcutere ar ecia ꝓſtruere· ¶ Vnde ſi velimꝰ rationes Iudeoꝝ ſubtilit indagare per quas ſe tuent q̃ mutuãe ſub uſuris alienigenis ſm legem moyſi nõ eſt eis ꝓhibitum vino licitum· ¶ Ad ecia ut aſſerit per vetẽm legem conceſſum· ꝓ quo ẽ videndũ quales ꝯones adduxit· dicit em q̃ greſſa ẽ eis ab alienigenis vſuras recipe ad ho ut magis malũ euitaret· ſ ne a Iudeis dm colentibꝰ uſuras ampent et hoc pp auaritiã sui dediti erat· ¶ Item aliam ꝯonem adduxit· Dicit· n· q̃ lex mulis ꝛmpatoꝝ ẽpiani ꝓmittit uſuras accipe· ¶ Item ꝛo adduxit aliã ꝯonem aſſentes q̃ illa accepta vſuze agentibꝰ inter quas rpi Iudei hitabant poꝛ erat rei ẽcepta· q̃ ũ uſura· q̃ tota illa tra Iudeis data fuit a dño pex ſupradictas ꝯones conat ſe tueri q̃ licitũ ſit eis alienigenis ſub uſuris mutuũ dare hijs friuolis rationibꝰ ẽndetur q̃ nõ ẽ eis licitũ alienigenis mutuãe ſub uſuris· Non dicit aſſerẽ· q̃ ſ Iudeꝰ accepit uſuras a ẽpiano q̃ mortuꝰ pecuniã· et poſt ab ecclia compelli ad reſtituendũ p̃ indebitũ videꝫ ſubtrahendo ei eoꝝ ẽpianoꝝ· Hec probant ꝛm Decret poſt miſerabilem de vſuris vel ſaltem tres cohercendi ſunt a ꝓnicijs ab ecia prelat nõ ꝓlibato· ne inmoderatus vſuras exigant ut in de· q̃ nõ ex eo· Ꝓ loco aũt a cõi vſu ẽpiano licet uſuras ab hoſtibꝰ fidei catholice accipe contra quos iuſtũ bellũ gerit· ¶ Hec probant ꝛm canõ· Abillo· xxiij· q· iij· Ratio quia accepit qd ſuũ eſt· de cõibꝰ de legibꝰ ẽpianoꝝ ꝛmpatoꝝ ecia ẽndetur q̃ leges que ꝓmittit vſuras abrogate ſunt ecia ꝓ leges ſeptes· Cum enim ꝛmpator ſe amplecti dicat· g· or Concilia vniuerſalia a deo ut ꝓ ea ſuis derogetur legibꝰ ¶ deo in Niceno concilio qd ẽ vnũ de illis reprobant ꝛ vſure· ut in canõe q̃· xlvij· diſt· ¶ Ille tñ leges que ꝓmittit vſuras exigi zõne nũ eſſe ut moze ſue pnt ſi ſane intelligant ꝛ ¶ Nota ſm ca nones q̃ ecclia ecia in· xij· infra ſcriptis tribus iudicat de Iudeis ¶ Primo ne nobis cũ conuiuet· xxviij· q· i· ſepe ¶ Ro ut a teſtimonio et accuſacõne repellant ꝛ ij· q· vij· ¶ Item ¶ Ro ne publica põtate fungant ut· liiij· diſ· nulla ¶ Q· ne mancipia ẽpiana habeant ut nutrices· de Iudeis· Iudei· ¶ Q· ne emat ea niſi venalia expoſuerint infra tres menſes· liiij· diſ· fraternitate· ¶ Q· ne ſinagogas nouas ẽſtruãt ex eo· Conſuluit· ¶ Qui· ne in die paſche feneſtras appariant extra de Iudeis· c· q· vero· ¶ Qiij· ne de predijs habeant decimas ex de dec· ecclis· ¶ Nono ut pena pecuniaria puniant ꝛ d· liiij· fraternitate ¶ Decimo ne ẽpiana mancipia circũcidant· diſt· liiij· nulla· ¶ Undecimo ut verberibus ſubiciant ꝛ· xxviij· q· i· ſepe infi· ¶ Qij· ne ex teſtamẽto catholici quid accipiat xxviij· q· ij· ¶ Quane ¶ Inſuper ecia nota ſm rationes q̃ noluit deus q̃ Iudei ex to· deſtruentur· ſ poꝛ diffẽrentur pp tres causas ¶ Tertia ecia non ꝓſequit ꝛ Iudeos q̃nimis ꝓſequat ꝛ hereticos ¶ Primo quia in fine mũdi dnt conuerti· Iuxta id ꝓ· Convertentes ꝛ ad veſperum· ¶ Ro ut ſint nobis medicinale documẽtum paſſionis ut quotiens eos videmꝰ torqueri paſſionis eis ẽcordem ꝛ ꝓ· tra atteſtante qui ait ne occidas illos ne q̃ obliuiſcant ꝛ pcepti mei· ¶ Secundo quia ſ ꝓ· ipſi ſunt libratij nri· ¶ Quapropter ſ ꝓ· Ne forte pagani nobis dicant· Vos ẽpiani ſtras iſtas compoſuiſtis profecimus rodites arcenimus inimicos ut alios inimicos confundamus ¶ Oditum portat iudeus ut mihi recedat ẽpiano· libratij mei fatis ſt quom· ſui poſt dies rodites fieri ſolent· Set que dicta ſunt faciunt pro ꝛ terra que tenet ꝛ actiue vitio q̃ quis mutuare debet ex caritate indigenti ſine ſpe lucri vt vsuree ¶ Secundo ad ꝛm· lecturam que tenetur paſſiue· vitio cui quis reddẽ tenetur quod ſibi mutuatũ eſt· ¶ Circa hoc de tali ꝯone quendum· Vo· peccat facias ie qui negat mutuari· q̃m ie qui negat depoſitum deponẽti ¶ Dicit breuiſſe ridet ꝛ quia q̃ peccat facit ie qui negat depoſitũ q̃m qui negat mutuũ· ¶ Hoc pr tria ¶ Primo quia negans depoſitũ dicit agit contra amicitia· Nam ille qui depoſuit preſtat alii· ideo depoſuit quia credebat eũ eſſe amicũ· Ille aũt qui mutuũ dedit nõ dedit ut amico ꝓ ꝓpio ſ ut indigenti lucz eciam cui hoc poſſit cõtrahẽ amicitia· ¶ Q· quia magis agit contra legem fidelitatis· Nam ille

Addi·

qui deponit credit esse fidelem illi pe-
nes quē deponit alē no deponēt penes
ipm· dans aut mutuū nō dat ptīse m-
tui fidelitatē sed magis intuitu pietatis
et indigentie· Et hec ē ratio quare ad
usū depōitum nō admittit compēsa
sicut ad usū mutuū ·ff· de compen· l· fi·
Bo quia deteri⁹ est ledē infortunatū q̄
infortunatū· Iniust aut deponēs videtur
esse infortunatus quia ip̄s infortunū vi-
detur deponē· a mutuū aut dans nō m
fortunatus si bñ fortunatus videtur quia
si nō esset bñ fortunatus et habundās nō
daret mutuū· Quarto ad auctoritatē p̄
ceptū mdutū priorū exempla· Ad dñ
optimet facit quod narrat in hystoria
tripartita Bo de quodam amico dei epō
qui Epiridion nūcupatus est· Erat· n·
ei talis mos q̄ ex fructibus ep̄atus quos
colligebat alios erogabat pauperibus· alios
mutuabat· nec ipse dabat· nec ipse exigie
bat· sed petentibus dicebat ut quātūcūq opus
habent tollant et denuo redeuntibus dice
bat ut reponāt quātū se accepisse nouē
rant· Ad qui accessit aliquis et sic mu
tuū recepit et reuersus nō reposuit quod
acceperat· sed absens seruū abscessit estimans
eum hoc latere· et tanto venit ibi petēs
mutuū quātū miserat epūs ad Bozeū ut
accipet· Ad quod vemens totaliter niteat
vacuū quod denūciauit epō· Tuū ē mi
reū est q̄ tibi soli insu est natuū et nō
alijs· sed ideo ne q̄ alē mutuatū est sol
uisti· Et ē sic capta q̄ deliberat indutā
epō et sue subiecit voluntati· et sic patz
exp̄ cautas mutuatoris apud deū Accep
tabilitas infidelitatis in restituēdo· Circa
quātū uis de vsurarijs tormentis rōde bz
ē sciendū q̄ vsurarij super alios peiores
maiora et crudeliora patient tormēta
et merito quia plura et maiora admittut
peccata ex eo quia plures in pluribus offen
dunt qđ sic psuaderi potest· nā peiores ceteri
interpellatōm aliquā fant in petis· Vsu
rarij vero qualibet die et qualibet hora·
quolibet mōto· quolibet festo· p̄sumit vsu
ras sine aliqua interpellatōne tpis ex
torquēdo· et ideo quātū ad hoc vident peio
res esse aut erga plura omittē peccata qui
Judas· ic tm vendidit ypm· Usurarius
aut nō solum vendit ypm sed erga bīam
mariā dei mrem· et nō solum bīaz ma
riā om̄ erga angelos ac erga omnes sctos
dei et stas quia eoz festivitates conpu
tant mundanas· et quia silis est Jude in cul
pa· ideo simlis erit ei in pena Judas em
in aere qui medius ē inter celū et tram
interijt ad inuendū q̄ neq̄ in celo stat de

hystō.

C

beat cū angelis et sctis quos offendit· n
in mūdo cū hoīb⁹ quos turbauit sed in de
cū den⁹ ombus quoz volūtates expleuit·
Qui reuera vsurarius no intrabit in celo q̄
deū· bīam vginē· angelos· eiā oēs sctos
et sanctas offendit et ideo rel· i· omnes
sctī reuelabit· i· aperit aperiēdo inīquita
tē suam· ex eo q̄ eoz festa prout de
bebat nō celebrauit vel honorauit· neq̄
in mūdo quia hoīes p̄turbauit q̄os p
vsurariam prauitatē spoliando· Sed ut
plenius vsurarij similes sint crocodillo de
quo dicit q̄ pulcher est ante turpis ret⁹
fortitudinem habet in cauda· nec unq̄
est nec bestia· habet em̄ quodda mōstr
quod hūt pedes equinos· et cum habet i aq̄s
erit ad p̄ascendū et libenter comedit her
bas aromaticas· Sed vdra quodda gē
serpentū valde exiguū quod habet exo
simū se abscondit in herbis· Et dum croc
dillus comedit herbas serpens ic pulsq
p̄ gutture intrat cum herbis in ventre
suū et tandem ipso p̄forato ventre exit
et sic crocodillum occidit Exponit aut dicte
sic vsurarius p omia contingit Vsura
rius similis est crocodillo qui pulcher
ante dicitur vidz in p̄io· Cum em̄ venit
pauper ad eū causa mutui ni p̄io blan
dia loquit Sed cauda nil in est fortis
quia si per nullum tempus reddē debitum
distulit in fine eum destruet et ad ama
ra paupt⁹ littora p̄duxit De tribus bn
psalmista vaticinatus ē· d· Vidua et ad
uenā interficet et pupillos occidet·
Potestas em̄ illorum· s· vsurariorū dicit
esse in ore et cauda ipsorū Apocal· ix·c·
Item crocodillus hūt pedes equinos· quia
vsurarius equus ē dyabol De quo in apo
calyps· vi·o dr· Vidi equum pallidum· vsu
rarium quia rectia ut plenius pallidi sut
et saturnini et melancolici· et qui sedet
super eū nomē illi mors· i· dyabolus q̄
sedet super eū dimittens habenas largas
dum mittit hoc ē a peco usure rue
p̄mittit in p̄cm luxurie et sic de singlis
Post mortem vo ad infernū stabulum
introducit ubi nō comedit sed a serpē
tibus comedit· Nisi forte sicut dicit Apo
calyp· xvi·o Comedent linguas suas p̄
dolore Iste in super crocodillus vsurarius
libenter comedit herbas aromaticas· h·
ē ribaldia delicata laute ypocrita et ideo sit
ait Jeronimus· ypocrite prauā voluntatē
lustrat terram et mariā· Sed finaliter
vdra serpentibus q̄m odio hūt· s· mors
que latet in herbis p̄iosis· s· ribaldis de
quibus aliquis tm comedit q̄ morbum
periculosum incurrit· Unde sequit mors

que quidē ſicut ſuperius ic ut ē dictū ad petu
mut ſpūale ⁊ confundit. Sed zenera ipſe
uſurarū ⁊ in uſuio eū denombz quos p auu
ricia adquirit exercabit ⁊ in etiū. ad coll. 2°.
Auaricia que ē ydolorū ſeruitus quoz uſura
rioz tormenta ⁊ truciatꝰ ſub figura am
phore in qua erat mulier oſtendit angls
Zacharie ꝓphte cuſd. v. tra° Vnde inter
rogante Zacharia angelū quid eſſ. Vidit
angelus oculū in medio tra. ⁊ poſitum eſt
ſup os amphore talentū plumbi. Et rūn
intrōganti Zacharie quid eſſet. Vidit an
gelus. hoc ē impietas. venerūt tandem
due mulieres alas milui habentes ꝑ ala
ſeu amphorā de tra aſſſentes ⁊ eam ſeu
aſſportantes. Intrōganti 2° Zacharie qd
eſſet quo ferūt mulieres ic amphorā. Rñt
angls ut edificet ei locus in tra ſennaar
⁊ ponatur ſup baſem ſuā. Hec omnia
oſſa ſunt ꝓpt Zacha° in ſpū. Mox ulterius
mulier in amphora ē auaricia mamma
⁊ ideo notat oculꝰ eoz in medio. Ben.
oculo auari in medio vl in fundo terre
per talentū plumbi quo claudit os am
phore impietas denotat. quia claudit cor
auari. Nam ſicut auarus egenus ⁊ pau
peribz viſcera claudit pietate. Item iuſto di
uidicō ſibi ꝓpi crudelis eſt. ne os aperire qat
ad gratiā diuinā poſtulandā ꝓſalmiſta
atteſtāte qui aut. muta fiat labia dolosa.
Senecta in pūbus. Auarus nulli bonus ē.
ſibi vo peſſimus. Vnde ꝑ angelū dñi dicit
impietas. per illas duo duas mulieres alas. ſ.
milui habentes. due ſūt alie auari condiciones
peſſime puta lucrulente declarā. ſ. auiditas
in acquirendo. ⁊ auſteritas in retinendo. Ala
hec due ſorores volud imitari omnes modu
quouis inuitū. at turpem uſurario a
uariſſimo ſuggeruit. Nona cū acquirit
rem ad capiendū. Alia vo ligat manū
ne reſtituendā dimittat omiſſa. Robi tene
bitur planta eius laqueo ⁊ exardeſcat q
eū ſerpens. Demū hec due mulieres tollunt
uſurarū auariſſimā animam de libro uite
⁊ deferunt eam in tram ſennaar que ex
cruſſo demū vorat ſeu intrat ⁊ recte ex
teriores tenebras denotare videtur. ſ. infer
ni vbi eſt fletus ⁊ ſtridor dentiū. Ibi cū
etiamſi uſurarius ſtabit ſup baſem ſuā qua
ſua ſibi procurauit culpa. ꝓz igitur qm tu
mulū hec due peſſime condiciones ꝓpi uſu
rario procurant. quia in acquirendo et
retinendo in hac uita molestat ⁊ in ſeptī
etno tradent incendio. Vnde ejr ꝑ in qda
lōm elia. Auarus inquit ardeſcit eſtu con
cupiſcētie ac inſtiplici cura cuſtodie poſt
modū igne gehenne. Uſurarū igit ſut e
dētiū ne dū offendūt deū ⁊ oēs ſtos. Vñ

erūt uxores ꝓprias. filios ſuos erūt totam
familiā interimit dū ad conſentiendū
uſuris ⁊ nugatibus eorum ꝓpos allicuit aut
mouerūt. ⁊ dum erūt de male acquiſitis to
taliter abutūt. quod facē nūme dicit. ſz
poſtq omnia mala ſua patr cū huiuſ tā
to malo conſentire. Hoc atteſtāte ꝓpō apo
ſtolo ⁊ dicente Auaricia ⁊ fame moriū ꝙ
ydolatrico veſtri. Hoc conſiderans ꝓpheta
in pſalmis ſic inquit ymolauerūt filios
ſuos et filias ſuas demonijs. Vnde in
exhortacionibus ſuorū prim legitime etiā
ꝙ quidā ſororē ꝓpriā voluit dum ut
oſtenderet ei penas inferni et loca crude
lia tormentoz. tandem exaudiunt eū dñs
⁊ miſit angelū ſuū qui duxit eū in in
fernū ⁊ oſtendit ei diuſa tormētorum
genera inter cetera tormenta horribilia vidit
ſcalam in qua erat. x. gradus. ſuper
quibus ſuſpenſi erat. x. homines vno ſup
alium ꝓprio erat quidā ſenex anti
quiſſimus miſer ⁊ putridus. ſub quo erat
alius ſingulis in ſuo gradu ſuſpenſi. hos
omnes demones cruciabant. hos crude
liter flagellabat. hos vinculis ferreis
laniabant. Hos vo cū contemplatꝰ fu
iſſet uſum fuit ei ꝙ pena eoz maior
erat omnib alijs pensi. ſ. ferem. Admi
xam ⁊ quieſcit ab angelo qui eſſent
illi. Vidit angls ille qui ſuper ē primo
gradu fuit quidam ſenex qui diuitias
de uſuris acquiſiuit multas. ⁊ quia no
ſatisfecit metuit illam penā ſuſtinebit
Ex fuit eiꝰ filiꝰ qui quātus no dediſſet
pecunia ſuam ad uſura. quia retinuit
preb pecunia ⁊ hēditatem ꝓpriā male
acquiſitam ⁊ ſatisfacē noluit ꝓ ꝓpe
metuit hanc penā ſuſtinebit cū ꝓpe
ſimilem. Ex fuit nepos ꝓpi ⁊ filius
⁊ ſed nec uſurarius fuit niſi illa que
acquiſiuit auus ſuus ꝓ uſura ſtrenue
retinuit et ꝓp hoc penam conſimilē cū
pre ⁊ auo ſuſtinebit qm̄ diu vita
cū filio ſuo in celis regnabit. Quartus
fuit filius tertij. Quintus filius quarti
Bertus fuit filius quinti. Septimus fuit
filius ſexti. Octauus fuit filius ſeptimi. Nonꝰ
fuit filius octaui. Decimus fuit filius no
ni ⁊ unus poſt alium in hēditate ꝓpria
ꝓpriis male acquiſita diligenter ſucceſſit
nec ſatisfacē voluit. ⁊ ideo cū primo qm̄
die dies regnabit in celo pena ſuperba
ſeptuam ſuſtinebit. Ecce quo uſurarius
non ſolum filios ſz etiā nepotes uſque in
decimā generationē ornidit. Nemo qd plus
ſz. ſi aliquis hēditate male acquiſita
⁊ aliquis in hēditate male acquiſita
ſuccedit ſcienter ⁊ no reſtituit eandem

nabitur ⁊ metuꝫ ꝓhibit. Et ita dicit ꝑta ꝑm in filios nō tm in 3as ⁊ quartas ſz erga in plus quā decima quia nonē. Et ideo ꝓphta oſee ca. viij. pro vſurarijs mirabilem oꝝm fuit. d. da eis dñe quid dabis vlua ſine liberis ⁊ vba arentia videbat eis ꝓphta tot ꝓſina ruꝫ damnādos videbat erga ꝙ orabat ⁊ ideo rogauit dñm ut daret vlua abſq liberis. ſ. ꝙ uxores eoꝝ nō poſſent filios ꝓcreare ⁊ ubera arentia ut ſi contingeret ꝙ filios peperiſſent lac nō ꝓbent de quo eos nutrire poſſent ⁊ ſic ſaltem in tenis morerent ⁊ ad etatem adultam nullateng puenirēt in qua iniquitate forte ꝓſe queretur. Et ſic dānatōm euadē poſſet. Item vſurarius orbat totam familiā vſq ſanentes qui vnuit de vſura ⁊ de ſanguine ſuo de male acquiſitis ſcienter retinuit mia quod prohibet dns ſemitis xxij. ꝑmē mortiorum. Et erga a beſtia captū nō comedetis. Beſtia em dr quaſi vaſtra eo ꝙ a vaſtando dr quod quidem nomen bn vſurario ꝛuenit qui multa denaſtat ꝙz hodie fere totū mūdū deſtruit vſurarij. ¶ Pro predictoꝝ declaratiōe nota ſm ſpāli eſt de tli qtion quezendū. ℣. uxor et familia vſurarij vel raptoris qui ſcienter comedit bibit ac erga induit de tribus teneat ad reſtituēdū. Deuter dicit xxiij. ꝙ tenent de omnibus que ſic conſumunt niſi in rau. ſ. eū aggrediam ſpoliatorē. ſ. monēdo ⁊ inducēdo ipz vſurariū vel raptorem ad reſtituēdū facē dam tuē em nō tenet. Nam qui alterius negociū gerit utiliter erga ignorant ⁊ abſente lucre expenſas rempſit ſi utilitas ſenta fuit ſi non ff. de negot. go. l. ij. ⁊ li. pompo. ⁊ li. ſz an vltro. Et hoc intelligo pro eo tempe quo cū talium cōrectōm labo rauerit. Non uxor ⁊ familia poſſit vi uere toto anno de rebus raptis pro vna ad mōnetē vel duabus. ſz quū diu inſtat in opo tunis horis. Quod cōcordat bibliae. Et hoſtien. Unde ꝙ vult uxor ⁊ familia. ſ. ꝓpria vſurarij vel raptoris dicit ide xxij. ꝙ ſi ibi ſunt aliqua de iuſto pot. i. de cōſumie vel expende. ſi nō ſunt alia. aliūde ſibi ueniū quezat vel ab amicis aut cōſanguineis vel opando aut erga pro elemoſina quendo. Et idem dico erga ſi aliqua ſint ibi de iuſto. ſz ul ita immixta ſint ꝙd non poſſit diſcerni vel ſi poſſit maritus nō ꝑmittit. ⁊ ſi multo de predictis modis uitio in venire poſſet reſtat triplex auxilium. ꝓmm ſi poſſit fieri de dote vel ſponſalicio. ſ. dona tiōm ei ꝓpter nuptias ſibi vnde vxor inde viuat. ſecm ut deuenient ad tribus qui poſſint prodeſſe vel erga ſi probari poſſit deuenient ad epō ut compellat eū paſce de iuſto. xxiij. q. i. Si pecuniā. xxiij. q. v. hoc iudet extra de iure iur. cū ꝙdā nodi ⁊ de dona. ꝓpter ꝑ. vrās. Tertium angelus eſt ut ſi eſſet in arto poſita tūc in reſtitue poſſit erga de rapina vinū quia reſtitutas nō hꝫ legem de conſe. diſ. i. Dicit et diſ. v. diſcipulos. Ut intrep aut ſic expendit doleat in animo ⁊ ꝓponat ei ꝓpterea ꝓpositū reſtitue ⁊ utatur ꝓpria. ad ſdam reſtitutem. ꝓpoſſet etiam vinere ⁊ quilibet alius tm raptor. vel vſurarius daret de ꝓpio rem raptarū quas vendi diſſet quia ꝓpriū rei furtiue nō eſt fur tiuū. Hoc dico ſi marito. al. eſt ſoluendo ſemp ſi nō ſoluendo aut ꝓpter hoc nō fieret ſoluendo. ℣. tenente erga eiſdem tribus. Tenent de ſuentibus vſurariorū q̄ nihil habuit ꝓpter vſuras. Ne. licite a tribus reipere valeant mercedem ſuā. Breuiter dicendū ē ꝙ licite pnt ad vſurarijs mercedem ſuā recipe ſi ſuiunt utiliter in lucre ⁊ honeſte aut minarijs. Nam utilitas quā conſequit vſurarius ex ope ſuiētium mercede compenſatur quam dant ſeruientibus illis. Nec dici pnt pauperes ꝓpter mercedem datam eis loco mercedis habuerint tm modū opm. Si vō ſuierunt in illicite nō credo ꝙ deant recipe mercedem de bonis mōdi. Idem ē iudicandū de cultoribus ꝓdiorum ⁊ alijs eoꝝ mercenarijs. ⁊ ſic pt veritas predictorum. Hec.

Nonus autoris ꝑceptum

Cum deſ inducto. ¶ Poſtq̄m auctor in primo ꝓcepto ꝓcedenti tribuit rudimenta ad amicitia ⁊ affabilitatē inducētia ꝓ ſigna extiſeta que nedum exhibent per verba ut eſt ꝓpria ſalutatio. Nam erga poſſit per benificoꝝ exhibitiōm ut cui q̄ indigenti de pecunia vel alia re nīa ei ſubuenit mutuando. Illud vō conſequenter in hoc ꝓcepto ꝓbet rudimenta cui ſit ſub veniendū. Et q̄nq̄ ſm ꝙdam ad tpalia vel ꝓpriū ſit mutuandū ac erga benefaciendum adeſt nobis tempus merendi. maxime ad domeſticos fidei tu ſm theologos et morales ꝓphos in dando mutuū vel alīs indigenti ſubueniendo eſt in hijs diligitus hilarem ſm quod nr̄a lex q̄ exhortabit deo duce. Ad hoc. aut faciendum induxit auctor omnē q̄nq̄ cui dicit Cum deſ inducto. ¶ Ordo cuiuſ tu preceptū intelligentia eſt ſciendū q̄ ſtrictio preceptum includit ſe liberalitatē utilitatem que ſm aliquos ē ꝑ iuſtitie. Et dicit Ambroſius in primo de officijs ꝙ iuſtitia ad ſocietatem humanam ꝓpius referture. Societatē em ratio diuidit in ꝓpes duas. ſ. in iuſtitiam ⁊ benficentiā. quā eciā liberalitatē aut benig

nitate vocauit. Et sic liberalitas ad iustitia ptinere videtur. Tamen ꝑ.m thomā 2.2e q. c. xxvij. liberalitas ꝓprie loqndo non est pars iustitie quia iustitia exhibet alteri quod eius est liberalitas aut exhibet quod est suū habet tū quandā tōuenientiā cū iustitia ꝫ duobus ꝓmo quidē quia ꝫm se est ad alterū sicut et iustitia. 2o quia e circa res exteriores sicut iustitia. Et ideo libalitas a quibzdam ponit pars iustitie sicut ⁊bus ei annexa ut principali. ¶ Ad hmd tū ꝑcepti obseruantia. iiij. principalr mouēte dicit. Vis patrē ⁊ scripturā ⁊ instructo. sacrorum canonū ꝑceptio. ⁊ oracūl phorū eruditō. Et scōz ꝑm exhortatio. ¶ De ꝓmo inductiue tertio ꝛeij. ⁊ cētesimo. Qui benefacit pauperi fenerat deo. Et benefacis pauperi et erit tibi gratia in bonis tuis multa et iuvenes retribuēs in agonia. Et si nō ab ipō ēte a deo. Et ideo da pauperibz et nō lōpletibz. non sūptibus da quo nūtas sustentetur. nō quo augeantur opes. ¶ De 2o inductio. Querunt doctores tū qtione. 2o. omnibz indigentibus indistincte sit subueniendū. Respōdeō distinguendo quia aut potes omnibus subuenire aut nō potes. In ꝓmo casu debes indistincte omnibz indigentibz subuenire. ⁊ ad hoc nos inuitant exempla lothy et abrahe. qui qū omnes indigentes inuenirent. inter alios etiam angelos recipere meruerunt. Si eēm non omnes recepissent. angelos inter alios repulisset. In hoc eēm casu. ⁊ Crisostomus in epla ad hebreos. ⁊ transsumptiue in canone. Restauauimus xlij. dis. ubi sic dicit. Cauestauamus ab hac sancta ac diabolica et pemptoria curiositate. si discernendo inter pauperes. Non enī ex vitā eoz quos accipis mercedem tibi retributurus es deo. si ex voluntate et honorificentia multa ex bonitate et mitis. In 2o casu. si tū nō potes omnibus indigentibz succurrere dicit ambros in li. de officijs et hētur transsumptiue in canone. Nosse. xcvij. dis. cū hoc nomen esse considerandū. s. fidem. etatē. locū. tempus. modū. nationē. ꝓfessionē. ꝓpinquitatē. etatē. debilitatē. conditionē seu nobilitatē. ffidem ꝓmo quia fidelis ꝓfendus est infideli. hoc vult in aliis ꝓter quū in ꝓximo qui in elemosina ꝓfendus est fideli. Unde dicit Aug. ep in exhibitione nutrimenti ꝓfendus est ꝓximo. licet in dilectione ꝓponendus sit extraneus. Ex. xxx. dis. c. i. ꝓceptum est domine deus tuus honora ꝓrem tuū. Et nullū nature beneficiū tū est sicut ꝓtui. ideo potes in recompendijs beneficijs sunt oibz ꝓferendi. nisi ne cui⁹ ex alia ꝓte ꝓpondet

vel aliqua alia conditiō ꝓuta cōis utilitas ecclie uel rei pub⁹ te. unde ecia ni ecia ne tē magis essent filij deserendi quā ꝓntes. Concordat sctus tho. 2.2ae q. xxxxiij. Tamen qz illi qui tenent captui abhostibz sunt alijs ꝓferendi. Locū ut si captus ꝓpter debilitatē aliquis custos crucietur in carcerem aut in penis et supplicijs. Nam si omnibz debetur mia ꝓsto amplig. Tempus. nam si in tempore afflictionis sue mihi a te impetrat. si tempore ꝓximi quo ad mortē rapit. plus peccatur in tua qū vita moriturus. no est leue potuit vino mōzle. Modū ut no vni tm nec simul effundās opes. si discrete dispensent. nisi forte quis ex toto vellet exulmare sctum sicut helizeus. 3. Reg. de quo ponit ambrosius ibm. Qui bonis suis dedit adesum et pauit pauperes ex eo quod sciuit ut nulla cura tenetur domestica. si relicta omnibz i disciplina se ꝓphetam daret. Necessitudinem ut ꝓximi sanguinis extraneis ꝓferant. ita tū qz tanto prestat nā no gratiam. 1. no diteti ꝓximi carnalem amorem si pascant ꝓpter carnis sustentationē. Etatem quia senes sunt iuuenibz ꝓferendi. Debilitatem. quia tendi valitudinarij et similes dnt ꝓferri sanis. Nobilitatem. 1. verecundiam que ingenuos prodit naturales quod ꝓ sctam attenditur. in his qui ex diuitijs sine sua culpa ceciderunt in egestatem. Dcis predicta nomen exponitur pleno in ꝓdicto canone nō sat. lxxxvj. dis. Nota tm canones qz in exercendis operibz pietatis tria considerāda occurrunt. ꝓmo est qualitas petentis. quia si iuste et inhoneste no est ei dandū. hec ergo dis. donatē. nisi egeat ad mortē naturaliter dandū est. ut in canone paste. xlvij. dis. Si uō honestus. Si habundat nō li. dae. 1. q. 1. clericos. ix. capitl sequentibus. Si uō egeat tuus respice facultatē dātis. Secundo est facultas dantis et tunc si equaliter dā ei sm posse. xlij. distinc. Cauestauamus si mihi. sufficiat ꝓmittō dis. xlij. due. Si mediocris ut qui libet sufficiat. hoc cum distinguit ut ꝓx. s. tam de fideli qui de infideli. sic qz sm loci tempus et modū etatem et ḡdicōm procedas. Si habundet plenarie tuis omnibz largiatis. ut in allegato canone Cauestauamus. tū qualitatē petitū respice. ¶ Tm et quātitas petita si rem moderatam petit ꝓsone queniēte. extra de sctō. et si qnes in ꝓ.o Si rem immēsam petit nō sut sūt fundende

oper vtt lxxvvi · dis. Non sat. ¶ De 3o
mductuo docet. Ven. qmlibet liberale
cris stancias attende in eo cui dat. Dicit. n.
Ambr. aut omi hoi subuenire vl' da
te deas tñ in bñficio hñdi ē deleto sū re
spectu in quo spectandi sut mores cui da
tur. & anim qa nos & rohitio & iute
stitus & ad nras vtilitates. bñficia aute
collata erga si no viuēt tu pfectis sz simu
lachru vtutu hñtis nemez puto negli
gendu in qua aliqua signficatio vtutu
appeat. ¶ De quarto mductio legitur in
Vita patrū ho. 2o pte. xiij. De quodam
qui accepat gratia ut singulis petenti
bus elemosina daret. ¶ Ad qm cū veiss
qua mulier vestita vetibus appiens ma
voluit ei dare multū et clausa ē manu
& leuauit pareū. Et venit alia mulier
bñ vestita qui videns eig vestes mistim
volens ei dare pareū que apta ē & leua
uit multū. quod admirab quesiuit de il
lis mulieribg et rogauit q illa mulier q bo
vestibus utebatur de honeste mulieribus
erat & ad paupatē veiat. & pro oppone
nataliū suoz erat induta bonis vestib
Alia vo causa accipiendi vestem ait ves
vetustas. Cū agis pmū est go frequēter
subvenire nobilibg pauptibg vl' honeste
verecundis & dissimulantibg pauptatem qui
effronter petentibus hostiatim mendi
cando. ¶ Ex hijs quatuor concludit qd at
tendendū est auctoris preptum in dando
quia in hoc ē psonarū delectg hñdus &
hoc ei dicit cui desuper dicto. ¶ Circa hunc
prepti intelligentia magr in spāli ē de
aliquibg dubitabilibg quendum vl' inuesti
gandū. Et primo que sunt in elemosine
ductione consideanda breuiter dm sm fay.
& tria sunt in ea consideanda. s. iustū
ordo & intentio. Iustū ut. s. de iusto fiat
no de illicite acquisito. Ordo autē aliq
dicat illicite acquisitū dicit Thomas
2. 2æ q. lxxxij. & tripliciter pt aliqd
ē illicite acquisitum. Uno mō quādo id
quod illicite acquitur debetur ei a quo
acquisitū est. Et hoc sū nō transferatur
dom ut in rapina & furto. siue etiā
trāsferat ut in usura. & de istis cū quis
teneat ad restitutiōm nō pot ei fieri
elemosina. Alio modo est illicite aliquid acq
situ quod ie quidem qui acquisiuit nō pt
restituere retinere. nec tū debetur ei a
quo acquisiuit. qua. s. contra iustiam
acceptum fuit ut in symonia ubi utrq
contra legem dei agit. & ideo hoc det
mpnas causas ex oppto. & eadem ratio
in illis in quibus & datio et acceptio
sunt contra legem. ¶ Tertio mō aliqd est
illicite acquisitū. non quidē ex ipa acquisitō
illicita sit. sī quia id ex quo acquitur est
illicitū. & in his quidem transfert dominū
nec competit repetitio sicut pz de eo quod
mulier p mētricio turpiter quidem agit
& contra legem. sī in eo qui accepit non in
iuste agit nec contra legem. Unde quod
accepit retineri pot. etiā elemosina d'eo
fieri. sī nō oblatio publica ad altare. Hoc
etiā distinctiōm comprobat. xxxv. & xliij. q.
v. non sane. ¶ Retundū quod est in ea co
sideandū est ordo & primo sibi pp̄a proxio
Etiā xxx. Miserē aīe tue placens deo
Hoc est recta intentio ut pp̄ deū fiat. non
ad vanā gliam. nec sicut aut ggs. Unde ce
lū promeriē potāt inde laudem trāsitorij
simonis dicat. ¶ Secundo quāritur quibg pio
rig elia danda sit. Breuiter dm ē s. tho.
2æ. q. xxxij. & sicut Aug. dicit in
lio de doctina xpiana. illis dandū ē elia
qui magis sunt nob annexi magis pro inde
bēng quāi eis qui quadā sorte nob aduenie
unt. Est tū ctā hoc distinctiōm ratio adhi
benda sim dictam quātōnis scitutis & utili
tatis. Nam multo sanctiori magis indigē
tia patienti & magis ad cōe bonū esse ma
gis elia danda quāi psone ppinqori magis
si nō sit pna cōiuncta multū cuig cura spe
cialis non imminet. & si utrūq nō magis
paciat. ¶ Tertio quāritur. Ne. hominibg malis sit
danda elia. Breuiter huic quesito rādet
sanctus Thomas in. e. distinct. xv. d. cum
Augustino qp sic diligendi sunt homines
ut eoz nō diligant errores. Et quia ex
hibitio bñficij dilectōni rādet. ideo petens
ad sustentatiōm nature debet elia dari
si indigeat cum pticipiat nobis eria bo
facē mimice. Sed ad fouendū cōem ma
liciā non dēmg eis aliquid dare. Unde si
constaret qp ex eo qd eis datur in potu ab
uterēt nō deberet eis dari. misi minutis ex
trema exponeret. Unde Augustinus in
sermone domatiste. Potū egrotanti panis
tollitur si de cibo seruāda iustitia negligat
cui egrotanti panis frangitur ut iustitie
seducto adquiescat. ut xxiij. q. i. nimis
sunt inquieti. ¶ Quarto quid de illo
qui auferet vl' furat ignorāter vel
raptore ut etiam inde faciat elemosinā. Breui
sime huic quesito rādet Ray. d. q. nullo
modo furtū omitti pp̄ hoc dz. Ratio qua
rio sunt facienda mala ut bona veniant
ferunq. ut Aug. in oīnē transmutatie
ni ratio forte. xxiij. q. v. Ideo restituere
tenetur quod sic accepit. ¶ Quinto quāt
ponamq qp bñfactor mei & amico sunt
mequali necitate constituti & possim
eom ecz & nō amborum subvenire cui ma

gis sit in hoc casu subuenendū / Huic quesito breuiter sm Aristotilem respondetur quo ipm formar. q. ethico. & terminat ibi & sic dicens q̄ coīter in hoc casu magis subvenendū e benefactori q̄m amico racōm talem assignando / Illud em obsequiū ad cuius reddit̄oēm homo obligatur p rōm debiti cui⁹ e reddendū q̄m i.d quod reddē tenetur per racōm gratuiti / Dicit̄ ēt homo magis reddē tenetur mutuū cōmodanti q̄m amico aliquid donare quia ad p̄mū tenetur ex debito ad 2m ex gratuito / Sed benefactus benefactori p racōm debiti / Amico aut̄ p rōm ḡtuiti. ut̄itur p̄ q tenet benefactū q̄m amico in hoc casu subvenire possit amico ex tede benefactorem in utilitate vl necessitate q p̄ius e subuenendū amico q̄ benefactori. / Sequit̄ p̄ceptum de tertium

De tertiū autoris ꝓceptum.

Coniugem ama / Postq̄m Autor in superioribus preceptis ꝓbuit rudimenta ad duas spēs iustitie ptinentia ad superiores vi3 equales. nūc vō subsequit̄ ponit rudimenta ad iustitiam ptinentia quo ad 3as spēm que ad inferiores dinoscit̄ ptinere. Et hec species informat primo illos qui sunt inferiores racōne gradus vl status familiaritatis sicut est uxor que de iure diuino & humano ut inferior debet esse marito. / Ad eph. v.° Mulieres viris suis subdite sint sicut dño / Et probatur in canone. Cum caput &c. Mulieren. xxxiij. q. v. Et unit̄ xp̄s marito sm apl̄m. v. ad eph. sic caput mulieris sic probatur qz quemadmodū omnia corporis membra naturali instinctu subiacent capiti tanq̄m rectori & duci eoz / Ita uxor e tanq̄m pars & membrū viri q̄ cui debet uxor in licitis & honestis esse subdita / Ipse ēt ex debito modo. s. uxorem sua tanq̄m ptem & membrū sui corporis modo et honesto diligē debet & cordiali affectione tractare. quia sicut sua p copulā carnalem una caro effecti. sic esse debent cor unū & anīa una p mutuā dilectionem & amorē. / Non quia multi reperiunt qui sm matrimonij legem mutuo se diligunt ut debent / In tanto Autore intendens huic errorem penitus removere & ad veram & mutuā dilectionem inducere ꝓbet hanc doctrinā vl̄ ꝓceptū dicens. / Coniugem ama / Motu sm scripturas & canones q̄ quatuor modis dicit̄ caput / Primo dr caput naturale pro ut e summa pars corporis ut xxxiij. Et ta.° elicit / Item Quinto sacerdos. vt omne caput radatur. Vi. q. i. ex merito. / 2.° dicit̄ caput spūale vt̄ mens. Non in pr̄ dimegnasti in oleo caput meū. / Item dr caput malacō

scia. Unde in Leuitico caput tuum sicut̄ carmelus & coma capitis tui sicut purpura regis ligata canalibus / 3.° dicit̄ caput celeste. scz dīuinitas in ꝑsona xp̄i. Unde caput mulieris est vir. ut in primi ꝓoimio & caput viri e xp̄s & caput xp̄i e deus xxxiij. q. v. Ui caput / Item dicitur caput ipa xp̄i humanitas. Unde in ps̄o Constitues me in caput gentium / 4.° dicit̄ infernale ꝑe dia bolus caput e malorū & ipse eius membrorum xxxiij. q. i. Hic aut̄ ni fi. Item dicit̄ caput ipa dialis suggestio. Unde Job. Capt̄ aspidis suget & occidet illū / Pro cuius precepti intelligencia & observātia e sciendū q. iiij.or sunt que maxie mouē dnī ad coniuges ut cordialit̄ se mutuo deant hoēste diligē & amare. Primū est scriptura 2m e natura 3m e canonum iura 4m e aut quoz exempla / Primū est scriptura q̄ vt ut sicut coniuges sūt una caro ut dictum est sic coz debet esse coz unū & anīa una per mutuā dilectionem & conscientiam. Ideo apo. ad eph. v. dicit. Uiri diligite uxores vras sicut & Christus em amore & teneritate mutuo se debent amare & sibi mutuum consentire. quia ex hoc multa prouenīt bona. Quod q̄d fit q̄m seruat. i.d qd dicit. & ad corinth vii.° Uxorem habet uxores tanq̄m non habentes sint. Unde ecclia. xxxvi. In 3 bus beneplacitum e spūi meo que sūt probata coram deo & hoīb⁹ quoz tria est vir & mulier sibi cōsentientes / Nota sm canones q̄ mariti⁹ cognoscit uxorem .iiij.or modis / Primo moderato & debito affectu sc̄i faciat causa debendi. sc̄i causa prolis habende. & tūc non peccat ex eo ut xxxiij. q. iij. in pr̄.° / Et xxxiij. q. quinta. ca. i. 2.° Immodate et immodato affectu & causa fornicandi vitande e stugz quod est mo venīale. Ut xxxiij. q. iij. 3.um quod 3.° immodate & immodo ardore ut causa saturande libidinis et tunc potest mortale. Ut xxxiij. q. iiij. origo. / 4.° irreuerende & contra naturam huic cōiug potest ei uxore q̄m cū mētrue ut xxxv. q. viij. Adulterij malū. ffugge sup omnia dicit interp̄s ariā lasciue et hoc pp. 8. malū que lasciua sup flua corruptibus inferet / Primū malū ex ipa lasciuia ponit in dialī potestate. Non angelus dicit thobie. xx.° sc̄i illos qui uxores accipiunt ut deū a se excludant & sue libidini vacent sūt equus & mulus quibus non est intellectus accipit in eis dialis potestatem. Ideo illi veri q̄m cū thobiam uxorem ad Zaram accessant fiunt p demones suffocati quia. s. intemperanter magis q̄m causali p̄dictam intendebat / 2m malū e quia eos priat corporis sospitate. p hoc em uitu diminuit. & salus corpis ener

uat sut dicit phus ¶ Ad hoc aut valet exm̃ in quodã sm̃on de theorino qui ex ĩmodãto usu uxoris lumen oculoꝝ amisit ℞m est malũ qnia debita eos fidelit̃e fraudat p sequitem illũ actũ fiunt sponsi & spõ se nitemperate & lasciui. Inducto em̃ hitu intemperãtie facile sequitur accessus ad aliena. et adultia erut & molestus. ℣. tũ malũ est qnia eos priat filioꝝ positate. ℣tem ex nimia coitus frequentatione uirtus semis debilitat ad agendũ & femella impeditur ad fecundãdũ & sic ofício filiali priantur. ℣t dato q filij nascant nõ tũ fiut uiri pulchri & formosi. nec ita fortes & robusti sicut alĩ fiẽnt si debito mõ se ℞ẽnt. ℣t ex hoc magis nascũt femine quã masculi. & interdũ monstruosi. ℣lauẽda igitur intemperãtia qnia p ea oia bo mẽ nomẽ tollunt. ¶ Amore igitur discreto & ordinato dilige dnt uxores. ¶ Quod quidẽ fit qñ seruatur ut dctum est qd̃ sequit. 1. ad Corinth. vij. ¶ Tui bnt uxores tanq̃ no bntes sint. hoc est dicẽ q̃ ie bt uxorẽ et tamq̃ no bt qui debito tempe sicut ope coniugali intendẽ & debito tpre abstinẽ. de quo ¶ Crisg sup matth. ¶ Abstinet igit a pugnãte. qñ etiã dies festus e & dies ieunii. ℞ hijs hẽtur q. iiij. or tribus est abstinendũ. s. tpre menstruo. qnia sedm Hieronimũ tuc incipiũt membris damari. s. ceci. claudi. leprosi. effici. ¶ Abstinendũ etiã est tempe pregnationis qnia etiam hoc bestie obseruat. Dicit em̃ in libris de naturis animaliũ qd elephas femina suam pugnãtem no tangit. ¶ Abstinendũ etiã e tempe festino. & ieunioꝝ no em̃ tuc licet gungibꝰ conuenire. Hec augꝰ q̃ tuc ab illicito abstinendũ est ut facilius impetret qnod postulat. ℞ ꝑdictis plz q̃ tuendo e amor nimius coniugis & inordinatus. Vnde ¶ Genesi. ¶ Amor formose mulieris rationis oblitus e & insane ꝓpinq. trahat consilia. altos & grauiosos spus fortis frangit. & magnas cogitationes ad humiles detrahit. ¶ Et Seneca. ¶ Amor formose mulieris rationis oblitus e & insane ꝓpinq. trahat consilia. altos & grauiosos spus fortis frangit. & magnas cogitationes ad humiles detrahit. ¶ Et Seneca. ¶ Adulter quidem e in suam uxorem amator ardentior. In aliena quidem uxore omis amor turpis e & in sua nimius. nil turpius q̃ amare uxorem tanq̃ adultera. ¶ Hec transsumpte hñtur. xxxij. q. v. iij. origo ¶ Sed mutuo gungeres dnt zelo bono & non malo se zelare. ¶ Pro quo nondũ q̃ tria e Zelus. s. nimius repidus & distretus. ¶ Zelus nimius e zelotypia. et est duplex reprehensibilis tam in uiro q̃ in mulere. ¶ De zelotypia uiri dicit Ambro. ¶ Nonne zelet mulierem sinus tuus. ¶ De zelotypia uo uxoris dicit in eodem. xxxij. ¶ Dolor cordis & luctus mulier zelotypia. ¶ Bonus e zelator repidus q̃. s. uxor sit uiru formosam et eũ sibimet dissimulat et taceat et ipse e valde nocius. ¶ Et ut dicit Augus in li. de. ix. mechanicis. ¶ Dicit uxores uiros suos. e. ad mores honestos. primo eos rationabiliter monẽdo. ℣o eos obiurgando. ℣to etiam multiplicando. ℣i. ad eũ reuertendo. ¶ Sed ut ibi dicit Augus uiri tribus rõnbꝰ uxoribus ad tacendũ mouẽ cogentibꝰ. ¶ Una est qnia dicit nos sumus uiri & uos femine. ¶ Ad hoc rñdet Augus dicens. ¶ Aliter es uxor libidinem tuã. ¶ Alia est qnia dicit nos sumus dñi uos ancille. ¶ Ad hoc rñdet Augus in retib ancille estis uxoꝝ uxoꝝ & ubi uentu fiunt. idem quod dicit ¶ Apostolus. i. ad Corinth. vij. ¶ Vir nõ hẽt ptatem sui corpis sed mulier &c. ¶ Tertia qnia dicit nos sumus raptiri. Vos membra. ¶ Ad hoc rñdet Augus ¶ Si raptus es dic. s. unde quo eas noli nec quo ius ut sequat te pedissequa tua. ¶ Et qnia possent antique mulieres dicẽ ex quo uir fidem nõ seruat mihi nec ego sibi seruabo. ¶ Rñdet Augus. ¶ Nolite pudicissime femine imitari uros uros a uobis uiuat aut soli ꝑeant. ¶ Impudico uiro nõ debet mulier pudicitiã seruare. ¶ Qui e zelus ordinatus & discretus q̃. s. uir et uxor ordinate se diligunt. ¶ Vñ apostolus ad Ephe. v. ¶ Viri diligite uxores. sicut et ipse dilexit ecclam. ¶ Et idem ibidem. Unusquisq; uxorẽ suã ut seipsum diligat. ¶ Secundo quod mouẽ dñt gungeres ad mutuã dilectionem est nã. ¶ Ad hoc probandũ dicit. ¶ Mulier est masculus occasionatus. i. occasione masculi a nã producta. ¶ Cui em̃ ut ipse docet natura semp facit qd melius e & masculus inclusorem femella constet semp natã ni tuãtion masculi intendit. si absit femina multiplicãe se possit. q̃ nia sine femina hoc nõ potest igitur femina a nã producta e. ¶ Igitur uxor seruata in auxilium data e dum. s. illi matrimonialiter filios educaret & sic in sui sui conseruaret. ¶ Igitur matrimonium suã naturam est & nõ solum potius nõ est. s. contra potius remediũ est. ¶ Est em̃ legittima quorumcũq; maris & femine individua iuste consuetudinem retinens. ¶ De hac matia mẽte infra tractabitur. ¶ Vm nõ est hic instandũ ¶ Tertium quod mouẽ dñt gungeres ad mutuam dilectionem & amorem. sunt rationes. ¶ Una quod plz ex tribus dictis ex ipsius matrimonii diffinitione. ex ipsius matrimonii utilitate & ex ipsius matrimonii effectione. ¶ De primo dicunt ¶ Canones q̃ matrimonium est uiri & femine coniunctio individuam iuste consuetudinem retinens. xxxij. q. ij. s. i. ex de presumpt.

Hugucio. ℣. augustinus

id et nisi · de nup. ſ. ij. Quod hay. ex
ponens dicit vnci ꝫ mulieris: nec dicit m
plu vnozꝫ ꝫ mlierū / quia nec vnus vir
plures vxores. nec vna plures viros hre
pot̄ ¶ Comunicio · ſ. amozꝫ ꝫ mrmonial'm
diuidia ute cōſuetudine retineris / hō
ē q̄ neuter ubiq; conſilii altio pot̄ amen
ciam profiti · vt oīm vacūe. nec ſe alti
cōplae · ſi ſibi inuicē mutuā fidem ſer
uare · ꝫ m mātarēt ut pot̄ ſibuenioz pre
bere. ¶ Et q̄ dr̄ mdiuidua · tē / Hoc intellige
ſm ſcīs · de mrīmonio per carnale cōple
lam cōſummato q̄z ab ꝫ poſſ ſeparari / Nō
ſm canones · viij · eſſe extra mrīom p̄m
cipale attendendū / Vltimū · quid ſit mriō
diffinitiō / de hoc dr · ij · q · ij · ſ. 1 · et ex̄
de p̄ſump · id inſti · de nup · ſ. ij. ꝫ · iij°
e · li° ſen · diſt · xxvij · in p̄n° / Tm vnde di
catur mrīmoniū · et quid ē dicit̄ a mē
ꝫ munus · i · officiū · quia mulieris offi
ē · quia dat mulieribus eſſe mres / Tm ē
q̄uare potiꝰ dicat̄ mriō q̄ p̄monor
dīm eſt q̄ eis officiū magis appet in mu
liere tpīi in officio vri · quod appet ex ſo
q̄uia ē in conceptu ꝫfunda · in ptu dolorosa ·
ꝫ in lactando / Tm eſt q̄ fuit inſtitutum
dīm eſt q̄ ab p̄ncio / Tm vbi fuit inſtitu
tū · dīm eſt q̄ in ꝑadiſo voluptat · diſt
xxvij · deinde / Tio quibꝰ vobis fuit inſti
tutū / Pro horū aut̄ declaracōe ē bre
uiter ē breuiter annotandū q̄ triplex
uſus mrīmonii ꝫ ſm hoc dr̄ inſtitui
bona ni officiū nāture multiplicādi alte
rū in remediū culpe vitande · Tuo ad
primū dici pot̄ ſacramētū largē in ratio
ne ſigni nō cauſe · Sm ſc̄o vo ꝫ p̄cepta in ſcīs
mi ꝫ cauſe / ꝫ Prima inſtituō fuit in para
diſo ante p̄ctm xxxij · q · ij · hyb · Ra vo
fuit ex̄ ꝑadiſi poſt p̄ctm · ꝫ hec inſti
tuō ſc̄a ꝫ p̄cepta hī rōm ſacramēti / Inſtitutū
aut̄ fuit p hoīez dīm ꝫ ſpīcatū et
dīna auctē prolatū · tē · dixit adam p̄
hoc relinq̄t homo p̄rem ꝫ mrem q̄ z
ꝫ ex̄ de diuor · gaudeng · Alij dicūt q̄ te
inſtitutū fuit q̄n dixit hoc nūc os ex oſ
ſibus meis / Septimū q̄ritur q̄ poſſit
cōtrahere · dīm q̄ quicūq; nō prohibentur
xxx · q · iiij · Tertiū ſpūalem / Tertiū q̄
tur · Cui prohibent cōtrahere · breuiter
dīm omes q̄ conſentire nō pnt / Hoc
dico q̄a pueri an̄ l̄tīmā ętatē cōſti
tuti · i · infra · xxiij · ānū · vl puella infra
xij · ānū dicat verba ad mrīmoniū ad cōtra
hendū aptā tū q̄a conſentire nō pt̄ nisi
e mriō ex̄ de ſpon · tue frēntate / Et ie
q̄ utroq; teſticlo caret / in malem cōple
lam nō effectū conſentire nō pot̄ / ex̄ de
frigi · ꝫ male · q̄ ſedet / Item furioſus

vt in ſang q̄nus illa uba dicat · nō
ꝫ hoc cōtrahit q̄a amō conſentire no
poteſt q̄a uſu rōnis caret xxxij · q ·
vij · negt furioſus · Ctia h° vm ē q̄n
diu ē in furore conſtitut / q̄n ſi hī lucida
intialla ꝫ aliq̄n redit ad ſanā men
tem nube poſt ꝫ teſtari ꝫ omia que ꝫ
alij p̄mit · ar · iij · q · vj · iudicaſ · vij · q · i ·
q̄nus xp̄o ¶ Prohibentur etia aliq̄n
ꝫ votum · ꝫ ꝫ ordinē ꝫ ꝫ alia impe
dimtū · Vltiꝰ etia ebrius cōtrahere poteſt
Breuiter dm ē q̄ ſi eſt vtī ebrius q̄ n°
modo habeat uſum rōnis · nec ſciens bmo
quid facit nūnc cōtrahere pot̄ / De ſc̄o dr̄
Tria ꝙ ſunt bona mrīmonii · ſ.
fides · proles · ꝫ ſacramētū · Vnde aug°
in canōn omē xxxij · q · ij · dicit in fide
attendit ꝫ ne cū alio vl cum alia cōm
ſceat ꝫ in prole ut benigne ſuſcipiat
tue · ꝫ religioſe educet ſū informentur
in ſacramēto ut mriom nō ſeparet / De
ſc̄o dicit rationes q̄ triplex eſt effectus
mrīmonii / Primus effectus mrīmonii eſt
q̄ ex quo ſolenel eſt cōtractus inter fide
les nūq̄ desinit eſſe etia ſi alter effici ꝫ
hēticus ut xxxij · q · vij · c · 1 · ꝫ 2° extra de
diuor · c · cū to / Nec maritus pot̄ dimittē
uxorem ſi efficiat ꝫ cecus ſū leproſa vl ali
q̄d tale nec uxor virū xxxij · q · v · hoz
xcndit ꝫ c · ſi uxorem nisi tū causa for
nicatiōis ꝫ tūc ſi dimittat maneat
ſin aliter aut reconciliet ꝫ uxori · xxxij ·
q · i · dixit dns / ¶ Sc̄o effectus mrīmonii
eſt quia mlier p̄tatem ſui corpis ꝫ hī
ſ. vir · et vir potestatem ſui corpis no hī
ſed mlier ut ex̄ habitum ē · ꝫ ideo poſt
copulam carnalem nr religiōm poteſt
mlier alter alio inuito nec etiā ciam
profiti xxxij · q · v · c · i · ꝫ · ij · iij · ꝫ iiij ·
¶ Tio effectus / quia vir compellendus ē
reddē uxori debitum luz alij q̄ religionē
eam ꝫ eōrūſd nō obſtante ſup̄veniēte
affinitate / extra de eo qui cognouit con
ſanguineam uxoris ſue · Diſcredū tue / Ille
tñ dicit̄ qui de ꝛpa affinitate ē monit̄
monēdy ē q̄ contineat / qd ſi nolet · tunc
nocentiꝰ tenet̄ ei debitum penā reddē
ſi exigē nūq̄ pot̄ / ex hiis mribꝰ lucidē
ter cōcludit q̄ quoties casto amore ſe
mutuo tenent̄ diligē ꝫ amare / Tertiū
q̄ monē dī quoties ad mutuā dilectiōm
ꝫ amorem ſunt aliqui antiquoz ex
empla / De mutuo amore aliquī narrat
Valer̄ lio · c · ca° 2° · ¶ Zacheus
apud ephesios aliquib; mare ꝫ femina
ꝫ ctior fetus ab aurea ſpice q̄ mare di
miſſo uxor eius femina ꝛcepta ꝛpi celeste
obitum mstrat / Ille aut̄ aliqui porig q̄

sibi ꝓcib⁹ autꝫ in scriptis uxorem ne-
tam femina diuinth uisslt sustinuitq;
in conspectu suo serpm serpentis initia
odidi. Itaq; Corneliam uxorem nesti
ortiã seluriorem diuin qꝫ ilem uxiã ha
buit am mseriorem qꝫ ilem amisit Ideꝛ
eriam Ualig li⁹. 6. ca⁹. vij⁹. aut qꝫ Volzi
ria cũ a mre sua dulia diligentissime custo
diret ne uxiã suã prostitutam in Cicilia
prosequet. Nichlonides familiari veste sep
ta cũ duabꝫ ancillis ⁊ totidem fustibꝫ clam
destina fuga ꝓcurat, nec recusauit serpm
prospere ut ei fides sua in quoge ꝓspecta
constaret. Ad que aut tenient. quoges
mutuo breuiter dd⁹. Et uxor tenetur
uiro primo debet uiro dilectionem Thobie
⁊⁹. Monuerit saram diligẽ uxorem maritꝫ
⁊⁹ thori fidem tẽ. xxiij. Uincte uiro
uerabitur adultꝫ si fuit cũ alio Et
timore in offensis Eph. v⁹. Uxor timeat
uiꝝ suũ. Et⁹ subiectionem in obsequijs. Ti-
⁊⁹ Subuiri potate exis Et⁹ obiam in
mandatis. 1. petri 3⁹. Sara obediuit abra
he Et⁹ reuẽcia in uerbis. Unde Sara
uocauit abraham dnũ suũ. gñ. xviij⁹. do
mnus meus uetulus ẽ. Septimo consortiũ
in cohitacõe. 1. corinth. vij⁹. Primo nõ ẽ⁹
si duos in lectem a uiro nõ recedẽ. Set ide
ꝓ Matth. v⁹. Retinuo adultoriũ in corpa
tione gñ 2⁹. faciamꝰ ei adiutoriũ sile sibi
Quid aut uir deat uxori. ddm ẽ qꝫ tñ
ad. vij. primo ad dilectionem Eph. v. Uiri
diligite uxores uras. Et⁹ ad instructor. 1.
corinth. xiiij. Que addiscere uoluit dom
maritꝫ interroget Et⁹ ad interrogatum alt
reddit⁹ Job. 2⁹. Quasi una de stultis mu
lieribꝰ locuta es. Quarto honore. 1. pet
3⁹. tanq; infirmiori uasculo honore impe
rientes. Et⁹ subiectorum ad Eph. v. Ca
put mlieris uir. Et⁹ sustentationem ad
Eph. v⁹. Nemo umq; sua odio hois sed nu
trit ⁊ fouet eam. Septimo debiti solu
tionem. 1. corinth. vij⁹. Uir uxori debitum
soluat. Pro ꝓdictoꝝ intelligentia nõ
in spãli puto inde utile de mfra sptis
qonibꝰ inuestigandis. Et primo que sint
crimina que impediunt matrimoniũ ꝙ tractu
Deinde hoc questito dicit Sanc. Et ꝓter
duo matrimoniũ cõtractum impedit. Primum
est si mlier machinata ẽ in mortem
uxoris alterius ⁊ quãuis cũ effectu occidit
ad hoc ut uxore illius ducat. Et similiter
si quis machinatꝰ fuit ⁊ cũ effectu occi
dit uxorem alterius ut habeat uxorem eius
tles si conuenerunt sunt penitꝰ separandi
Dist. xxxi. q. 1. Si quis uidete. Sed ꝙ
sint quosdam intelligunt solũ si dum ee
primũ quoꝝ cõ eo ꝙ ambo uincent ammissũ

fuãt adultiũ. Sed uerior est opinio in
nocentes ⁊ hostes dicentiũ. Et si dla mor
tis machinatio cum effectu sufficeret ad di
rimendũ mrimoniũ. Licet no intercesserit
adultina pollutio, ut in dict⁹ laudabilem
de conũ. qui extra. Hoc est igitur primũ
impedimen dirimens mrimoniũ. Secm est adul
teriũ ⁊ hoc qñ adulterantes sibi ꝓmit
fidem promittendo seu iurando ep contra
hent sue de facto cõiunxit hoc est intelli
gendũ si uiuente alto quoge fuisset inter
illos adultina ammotio sine fuit ante ꝓ
missam promissionem uel contractũ uel post
Et si pollutio adultina ante uel post
no impedient non impeditur mrimoniũ.
Ut in dicta li. Quinquies. ⁊ ꝛ. Uemens
de eo qui duxit in uxorem qua pollu. p adul.
extra. Secundo quãtur. Utrum liceat uxo
rem adulteram aliquo modo occidere. Et
hoc questito uident breuiter. Tho. ⁊ petr⁹
in. 4. dis. xxxvij. dicens. Et si uxorem
adulteram occidẽ contingit dupliciter
Uno modo ꝓ iudicium iudicis procurat occi
di ⁊ hoc amore iustitie facẽ licet. non
tñ amore uindicte. Set hoc fieri nequit
in iudicio ecclie⁹ si simili. Alio modo q̃a
extra iudicium occidit eam uel occidi faci
at. ⁊ hoc nupciis suis diuinam legem iniu
riãtes in aliquo cum sint legem ciuilem
ꝓmittãt. ut qui ducit uxorem in actu ad
olterij tunc enim lex ꝓ matrimentum non
punit. Et intelligitur hoc dom thome
ep lex non punit si quia no punit mor
te sicut alia homicidia. Sed ciuiliter
uiteꝛ punit. vt. ff. adul. l. si adultiꝝ
§. Si maritꝰ. Item eadem retenteminus
Tenetur 3⁹. Et licebit uiro occidẽ adul
terum uxoris Breuiter dd⁹ ep sint leges
ciuiles. licitum est uiro adulterum uxoris
occidẽ in adultio deprehensum. Si ẽ ꝓna
milis ⁊ cui no deat reuẽcia. ff. de adul.
l. marito. 1. cuiso. et. l. Si adultiũ. Et
C. de adul. li. greachus. Et similiter li
cet pri qui habet filiam in potate occidere
adulterum filie in domo sua ⁊ generi
⁊ occidere filiam. ff. de adul. l. pe. et
l. nec in ea. et. l. quid aut. Sed si ra
nones et deum mihi horum licet. ⁊ pro
hibetur cũ dr. exo. xxo. Non occides. Et⁹
Tenetur. Et. magis pcedit occidens uxo
rem qñ mrem Breuiter dd⁹ ẽ scdm
pe. m. 2. Com⁹ malg pcedit est occidere
mrem qñ uxorem qm̃a magis repugnat
nature. Sed ciuiliter ad aliquid maior
Ꝑna imponit occidenti uxorem eo qꝫ
maior Ꝑpronitas ad eius occisionem ut pe
na pronitas retrahatur ⁊ concordat
hñs glo. in canon admonẽ. xxxij. q. iij.

Et finẽ

Quidecimū p̄cepti Auctor

Erudi liberos. Postq̄m Auctor m
ppolito p̄redenti p̄cepto p̄buit rudimenta
ad z̄az spēm iustie ꝓtinencia quo adillos
qui sunt infiores ration familiare statq
sicut est uxore mis vō consequēter in isto
p̄cepto prebet rudimēta ad rpam iustiaz
ꝓtinencia sm eand spēm nō solum quo
ad illos qui sunt infiores ron familiare
statq sunt vxor vnd etiam qui sūt inferi
ores ration graduꝫ ppinquitat & famili
aritat sicuti sunt liberi qui sunt ꝓis
p̄ibꝫ ꝓpinquiores & infiores maxime
ad disciplinam & bonoz̄ moꝝ informa
tionē, ad hoc spāliter p̄es tenē
antur quia sicut sunt causa essendi sic
etiam dnt esse causa bn viuendi. ꝓtēa
phus. viij. ꝓthicoz̄ dicit, qp p̄s filio est
causa essendi causa nutriendi & causa
discipline. Et hoc est qd dr Exō. vij°
ffilij tibi sunt erudi illos. non em̄ ē pui
meriti apud dm̄ bn educare pueros, aut
Reg̃. m eplis epta. lxxxvij°. Pro ruiꝫ
tu p̄cepti intelligentia et obstantia
ē breuiter stendimus qd tria sunt attenda
ad filioꝝ seu pueroz̄ instructionē seu eru
dition. s. diuinoz̄ mandatoz̄ audituꝫ com
pellens ꝓntes. Bonoz̄ moz̄ informato
tribuens ꝓfutes. liberaliū artiū seu &
mechanicaz̄ adeptio adhibens honores
Circa ꝓmū est attendendū qp filij seu li
beri inducendi ꝓmo sunt et erudiendi
a p̄ibꝫ fidelr fideiꝫ dormitis. Ad hoc
aut faciendū monet p̄es & ꝓnos Ego
de Sacramētis li° z°. ꝓte. vi. ca°. xij°. d.
Et ad instruendi sunt pueri ꝓpos p̄es
fideiꝫ dormitis ut ea ꝓ ipsos patios
quia sunt fideiussores pro eis quos in
baptismo suscipiūt ut eos cū puenerit
ad ultimam etatem admoneant fidem
rectam et confessionem bonā custodire ac
oīa symbolum et dominicam oīōm sz
eos doceant & informet. Sunt etiam a
p̄tis sūme cauendi. quia ust. ad. vij. d.
nos imputant ꝓcta ꝓnibꝫ Scit ꝓinmꝫ
epta. Heremiē. Hoc idem probat exemplo
Unde super ysa. e vltiō ca°. aut. Et aqui
laeū maximo ē amor ad filios qui in
loco nō acrescentibꝫ ꝓcibꝫ nidos locant &
ne coluber vetus violet annectitur inter
pullos ponit quo venena suppeditent. Ad
hoc etiam dū facit Solinꝰ de. viij°. ca°
xij°. dicens. Heretes ē lapis qui cum
ventur in nidis aquilaz̄ qui eandem
cū primo utilitem hꝫ. Dic̄ moralr ꝓntes
dirit filios indificare in petra cpō ꝓ dūi
noz̄ mandatoz̄ instructionē & sic liberabit
eos ab antiquo serpente diabolo. Et ē

nisi a malis eos cohibeant a ꝓtis ꝓta
eoꝝ eis imputat. Et alegn dei iudicio dei
in eoꝝ pena filios. s. seuissime punit i
pueri. Et pro tanto etia Salon monet
ꝓtes. d. ꝓbio. xxiij°. Noli subtrahe
a puero disciplinam. Et etiā xxx°. ca°
Turpia terruit. Hugo rei grā tria
inducit ex exemplo ypōnū ex quo est de
Heli sacrdote de quo Scriptū. i. Reg. iij°
qui a filios erudire ac eos cōgere ne
glexit a deo est punit. qui a dum sup
sellam sedēt & filioꝝ mores in bello mi
riata fuisse eidem. de sella cōcuens fra
ctis cervicibꝫ expirauit. Et iusticie
in deteret. Licet Heli de simo. Aliud
exm recitat Gregoꝰ li°. iij°. dialogoꝝ
ca°. vij°. de quodam p̄re qui habuit fm
ꝓpꝛ amoꝝ qui dm blasphemare nō
cessabat. nec p̄ eū corrigebat. Deo ius
to dei iudicio ꝓcissus ē in simu ꝓis ita
ut subito mortuus extitit. Et hoc iuste
actum est tam in pena ꝓis qui eum
no corripuit. tam in penam defuncti
ut no in prauis crescet moribꝫ crescē
te etate. Item exm narrat Boe
tius de disciplina scolariū de filio Lucretij ro
mane et antiquneo Heronis discipulo
qp fuit absq̄ disciplinaribus consuetis
sua in aleis & meretricib. sicuti enūiat
ibi & a p̄re redempto creberrie de an
gustijs cruit. Deinde capto ꝓntis pe
cunia redimi no potuit. Cui tum
lacrimis vote ꝓcula periit ostium expre.
Et cum p̄e accessisset nasum illig mor
su acutissimo scruit. d. ꝓre meis ꝓmis
excrobꝫ increpatꝫ euasi. Ac magri
mei dormitis no obediui. sororeꝫ me
as contempsi. filiꝰ ꝓrem castigantem
nare est indulgere matrem. Matrem dis
cipuli mores inferunde. q. d. ꝓr qua
me nō castigasti & ꝓmisisti vacare p̄
cuti merito de te capio vindictā. Ad
erudiendū igitur tm in aliis Auctor in
hoc ꝓcepto ꝓres informat ut filios de
beant erudire. d. Erudi liberos. Be
ueritas scribit ꝓnia in filioꝝ eruditione
& cōmendanda & dum no habeat excessū
sub indulgentia approbanda dum tame
cat ꝓtin. moderato laudanda. dū sz
ordinatū modū. Circa 2m erudiē
di sunt filij ab infantia bonis moribus
& virtuosis actibꝫ & hoc ꝓpter tria ob
stantia que in ipis pueris maxie repe
riuntur. Primū z ꝓp naturalitatē delec
tacois. Dicit enim phus z°. Ethicoz̄
qp adeo nobis nāle ē delectari qp ab ado
lescentia delectari incipimꝰ & qz mor
nati incipiūt delectari ideo ab infantia

B.

reuocandi sunt a contemplacionibus & mistu
endi sunt in bonis moribus ut in eis delec
tent semp. Nam est pp defectum tonis. Nam
phus 2o eth. puerorum pueri sunt instru
tores passionū. nec rectorum rōne p mo
nitiones tu primas tm naturales sunt
ab infantia moribus virtuosis erudiendi
Nam est pp promptitudē ad malū. sunt em
magis prom ad malū qm in bonū. ita
dicit & probat canon omnis etatis dis
q. 1. Et hoc. e. ex continuit. pma q. ad
malū per se pōt ad bonū aut nisi per
gram. 2o per fomitē ad malū impelle
tem. 3o pp multa impedimenta bonū. e. q. ad
maiori electionē et subtiliori indito mō
gent in bono qm in malo. In etate ergo
infantili & tenera sm doctrinā Senece
in epla. xcij. Homo est virtuosus sunt mo
ribus erudiendi. quia in tribus etatibus
facilius flectuntur & ponit exm de arbus
tulis que in qualibet parte ponit flecti.
& tenera arabia sine labore solent do
mari. Et etiam Anshelmus in li. de
similitudinibus dicit ep mollis cera recipit vim
grue ep sigillū & retinet eandem cū
est indurata. sic e de etate infantili. & sic
indurata cera nō pot bn informari. sic
e de etate indurata. Circa. m erudi
endi sunt in libera bg. ut erat mechanicis
artibus. De mechanicis vo arte mihi ad pre
sens. lacet cū dicetur. s. prima pte me
precepto. xxxiij. Cum tibi sint nati. ad.
Erudiendi igitur sint libera bg disciplinis in more antiquorum principū. Nam.
ad hoc ut filii virtutibus imbuerent & sibi
optimos & probos magros sibi procura
bant. Unde Alexandro Aristotilem.
Traiano plutharchum Nerom Seneca.
Patet in prologo de hoc plenius ostenditur.
Unde erat. Et iterum q. imperator rōnis
sibi sibi regi francorum hortatus liberos in
stitui liberalibus artibus. et rex illitteratus e
tanquā asinus coronato. Unde accredat qd
Alexandro scripsit Aristoteles in ho de
secretis secretorum. Inter cetera eum admones
ut studia in ciuitatibus regni sui permitte
debet & precipue suis hoibus ut suos do
cerent filios scriam latinam & eos studere
facerent. Ab aliis & nobilibus suis. Unde
erat q sua prouidentia eis in maioribus so
uenire debet. minori studentibus & profi
cientibus prerogatiua facē. aliqualem
ostendo q hoc vigilandi materia & eruditos
laudibus cetis prebetur. Cum petitiones eorum
exaudire. Ac etiam bn meritos remu
nerare et collaudare debe. In hoc enim ex
emplum subiunt. In tua proma extollenda.
Nec erat in scriptura tua perpetuabunt gesta

Hic maduro consilio dabilis e. & in hoc pu
denda laudabilis. In hoc tuum honorabit
imperium. decorabitur totum regnum. illustrabi
tur curia. Annales & gesta regalia melius co
memorabunt memorie. Cuius regnum gloria
sublimauit. Cuius eorum gesta per omnis
orbem omnis ferme affirmauit. nisi dili
genua studencium & cum hoc probitas sapi
entum qm supra modum sibi dilexerint
& pp hoc ad summum fastigium gradum aste
dere meruerit. Diane puella in domo pa
triffamilias eximio studio studebat cum
sum anni festa futura. solemnitates me
sium. cursum planetarum. eclipses. abbreviationes
dierum & noctium. reuolutionem phadum et
horarum. signa stellarum
indicia futurorum seu indicia & alia infi
nita pertinentia ad artem superiorem. Ho
rum. vij. sibi tibi sint erudiri illos
& curam illos a prima illorum filie ti sibi
seruia corpus illarum & no ostendas hilarem
faciem tuam ad illas. Unde etiam
cum puellarum erudiendarum restat nunc alicui
dicere puelle igitur erudiri debent magne
cum timia. Et primo cohibere debent a nimio
risu ne sint ridibunde. 2o cohibi
debent a nimio loquacitate ut sint modo de
bito tacitume. 3o ne sint otiose sed semp
occupate. Circa primum puelle sunt a ni
mio risu cohibende & hoc maxime
propter tria. Primo quia ex nimio risu
datur esse male audendi comoditas. Unde
Aristoteles in rhetorica dicit ep homines
male faciunt cum possunt & hoc quia prom
ptiores sunt ad malum quam ad bonum. Cui
concordat canon omnis etatis. xxxij. q. 1.
Et multo plus mulieres quam filii quia
magis deficiunt a rone & ideo no mo
randa e esse male audendi comoditas.
Nam prohibiat de theblel mulier fa
lso homo laron. 2o quia ex nimio ri
su efficiunt puelle irreuerende. 3o
e quia omne insolutum e verendum et
ideo cum mulieres no sunt solite se con
spectui virorum prebere sunt verende qui
aut sunt assuete se conspectibus virorum
presentem verende efficiuntur. Cum ergo
verendia sit freum mulierum si perdant
eum multa mala perpetrant. quia tercte
multum turpia committent nisi verendie
ratbena constringet. vt aut plus. 3o
politicorum. 3o. 3o eum ex nimio risu
su fiunt impudice & lasciue actiue quia
fiunt ex hoc hominibus magis domestice
& magis familiares. Omnia autem
domestica & familiaria permittit se pal
pare & tangere. siluestria aut no permittit
nec approximatu sustinet nec tactum. Si

go mulieres sint domestice erunt nimpu
dice lasciue & vane ¶ Tertia z m erudiende sunt puelle ut sint debito mo
tacitue quod erat ostendit tpte primo
ex hoc sunt magis detentes & magis
diligunt a viris suis cu sint plum zo
rethoricu concupia sit rei que abest
Unde cu aliquid possibile hi videtur.
magis ardent & magis inextinguibile ma
gis augetur ei q concupiscentia Ex go
mulieres sunt loquaces ex hoc dicunt
magis familiares & rondent & vili
pendunt Si aut sint tacitue vident
magis inextinguibiles & plus magis dili
gunt Et quia ome quod diligit pul
chru videtur hinc est q vident magis
detentes Io quia prudentes caute lo
quunt & prudenter quia vigent ron mu
lieres aut deficiunt rone & quia vbi ab
e defectus ibi cauto e agendum Deo q
si mulieres bn examinet vba sua de
facili prorumpunt in vba fatua & imp
meditatu Hoc aut facit nisi sint ta
citurne igitur hoc multu loqui dnt
Io dnt esse tacitue ne sint litigiose.
quia qui incipiunt litigare augetur co
cupiscentia litigandi quia nescunt se p
rem refrenare tu quasi rideant rone
Hoc aut accidit nisi sint tacitue gitr
mstrau dnt ne multu loquitur ¶ Tertia
Tm erudiende sunt & cohibende ne m
uoositate quescant sed magister sint o
perose quod dicit tripte primo quia
sm philu v ethicoz absq delectatione du
cit ra dicae no pot Deo puelle
ab equibg operacombus licit & honestis
se daze dnt & quia vnusquisq delectat
in ope suo delectabitur in eo sue bonu
fuit sue malu Io quia sm philm nes
cit mens humana occosa ee Deo qui no
cognouit ctu licita ctu illicita vacuture
per oppositum go licitu illicita solli
citudo vitat Io quia ex hoc consi
derit quedam utilius & aliqd bonu qua
lia sunt opa ctu que dnt operi seu cstru
ere Hoc cosidandu est sm diuturne
mitate & diuisitate pnaz et locorum
Quodcumq; pceptu autor
Cura familiam ¶ Sequit auc
in duobz precedentibz preceptis pbuit rudi
meta ad zaz iustie spem spectantia q
ad illos qui inferiores sunt ron statu fa
liaris sicut uxor & ron gradu nalis ppm
quitat sicut filij maxime disciplinam
& bonoz moru informacoem ad quam
de iure tenent patres Nunc vo sequit
misto dn precepto pbet rudimenta vite
familie pribus ut no solum admone
dcant & disciplinae filios suos nales
Dm etiam filios familie sue quia ste
tenetur filijs et familie m educacon
corporali sic & m disciplina moz Ppter
vocat pfamilias quia m familia sua
ombo suis pre est Ad hunc regimis
executoem mdicit lex rubles ut l pro
nunciatus ff de famlie ff do ¶ Signi plus
plus scribit Augustin ad quida comm
tem hoc pfamilias pro ombz de fa
milia e rensiz deo. Unde queso mgt
Augin mi fr pro ombz tuis subditis.
a maiore usq ad minu & dubredmem
regm celestis et amaritudine & tore
gehenne animes & de eoz salute solli
citu & vigil existas quia pro ombz tu
subditis qui in domo tua sunt rationem
dno reddes Admitra ego & suade eis
ut caueant a superbia detractoem ebrie
tate a fornicacon ira & luxria a pec
unio & cupidite que om malozu est
radix veneno sa & super id xvij Johis
Item mihi ministrat ¶ Augin l ome
pos pico modo hoc mistrate dopo bene
uuendo etiam faciendo nomen doctoag
eius quibz potitus pditurnido ut vnusq
pfamilias hoc noie agnoscat patrem
affectum sue familie se debere pro dpo &
pro vita etna omes suos moneat doce
at corripiat impendat benivolentia exer
eat disciplina in domo sua exhortatoem
et quatenus epale officiu adimpleat mi
stratus dpo ut metum sit cum eo Ad ho
aut exequdum introducit auctor hoc
preceptum de familiam cura Pro hunc
precepti intelligentia & observantia e noand
qd tria sunt que inducere debt premissa
lias ad hnd sollicitudine omem cure rei
familiaris ss septima voluntatu industria
& rationabilis cura Primu quod inducere
debet premfamilias est septima Hon i
ad thi v dicit Si quis suoz & maxe
domesticoz curam no hz fidem negat
& infideli est detior i ostendit se esse de
teriore quia infidelis non du nouit ve
ritate quia infideles licet non sint sub
lege gre tu seruat id de instinctu legis
nature Pro hoc aut qd dicit apostus suoz
& maxime domesticoz pcipue qd premissa
lias no tenet solum ad curam regimis
domesticoz i filioz tuu ut exponit Hu
gutistring sed etiam oim suoz p quos
intelligunt filios & alios qui de familia
sunt Secundo quod inducere debet premissa
lias ad hnd omem sollicitudiem circa
familia suam e ipa voluntatu industria
Ad hoc n p ombus dt attende premissa
lias ut no tm sibi sed etiam filijs & uxi

uerse familie cōmunitibus de fallacijs dyaboli prouidere deat ⁊ venenosa eig idolatrie cauenda ꝓmptius melius potest ꝓcauere exemplo ꝑdictis ⁊ssunt enī sapientes ꝙ diu ꝑdix venatorem sentit volat tamdiu in cructu venatoris donec filij fugiūt post quos et ipa fugit ⁊ ad se filios clamando reducit Valde enī turpe est ut homo ꝑdentissim venatorem suū s. dyabolum nō caueat cū auis suo venatori sic illudit Item ⁊ exemplo aquile Ad hoc enī ut ab omnibꝫ venenosis filios suos custodire possit ꝓcurat quida lapidem inuenit qui cum in nido cū filijs ponit omne venenosum ab eis excludit Dic deus pr̄ cum xp̄m lapidem angularem in mundo posuit omne venenū a filijs ꝑdestinationis amouit Similr et quilibet pr̄familias debet procurare laboraē lapidem caritatis inter filios ⁊ familiam sua ponē ⁊ siquos inuenerit degeneres a se debet removere et maxime si voluit in xp̄o vīm solem iustiē respice ꝓ fidem spem ⁊ caritatem ⁊ alias virtutes virilissimas Item exemplo gruū ⁊Grues enī magne auces si mutuo se amātes coiter in societate viuētes simil ordinate volantes simil iram petentes ⁊ simil quiescentes omnem vitā suā sb uno rege degentes Ex quo docetur quales debent esse familie debent n. sub uno patre degere et eodem in amore fundari Et eueniso si contingat inter eos bella gerere ⁊ se mutuo depilare nisi bello finito ad pristinū reformentur amorē Et ecce si qua eorū a societate erraūit alios querit In quo instruūt pr̄familias cum suis quietibꝫ ne ꝓ aliqua iniuria ex hoc nullatenus amoris benivolentia ex toto relinquere deant si nutibꝫ ⁊ vocibus quere dilectionis ⁊ verbis ⁊ factis ostendere nec acquirendo cessare donec inter tales concordia fuit reinventa ⁊Item quod inducē debet pr̄em familias ad sollicitudinē circa rei familiar̄ huiusmodi fuit canonica iura debent nāq; pr̄familias de quibus ꝓpue tribus ꝑceptis curare sm canonū instituta Primū est q̄ iuste utilia ordinate vniuscuiusq; ministrent exploratis ex lo de qbz ⁊Tertiū 2m tm ⁊ vniuscuiusq; diuidebant sm qd vniuscuiusq; equus erat contra furentes iura punit ⁊Et in odiū illius sic contra facientiū iura sumpserunt ⁊Et si pr̄ ul'alio ex stigente aut ratu beat filiū vl' prōnū libitum ul' diu suū infantem vl' aliquē predictor̄ languidū cuiusq; etatis exposuit vl' si aliquē eor̄ alimenta impie denegauit filius hoc ipō a pria liberatus ē ptate ⁊ libro fit inge

nuus ⁊ seruus liber Illi q̄ qui eos suscipiunt nō ꝓnt ꝓpter hoc in eor̄ ꝑsonibus aliquod vendicare Frugnastpta quīt̄ adhāc ptem legunt ⁊ notant in dict̄ omnia de infan et languē expo Item de q̄ cauare debet pr̄familias sm canonica instituta ꝙ mores quoscūq; ꝑscrutari debet ut eos corrigant Hic hoc aut supra omnia studē debet quilibet pr̄familius ut ciuitates ⁊ uicia subditor̄ cognoscat ad hoc ut virtuosos honoret ⁊ uitiosos sm demerita puniat vl' reformet ⁊Quīt̄ ad hoc bona doctrina tradit Bulh. lio. q. de considatiōe ad tuitionē ꝓpriam qua vide pot lector prudēs. 2. p. he. in ij. auctor̄ defitu. ſ. xvij qui incipit Viri 2o ⁊Quīt̄ igit̄ malum faciat moru familiarium ignorans? audit ggg in mora bg. d. ⁊ ignorans est nutrix uitior̄ ⁊ uerior̄ imo debet ergo bonus pr̄familias familie sue defectus perscrutari ut corrigant Nec cū hoc debet esse negligens vl' remissus quia dum vitia impiis indignio ad contagiū prouocat omnes facilitas enī venie incentiuū ꝓbuit delinquēdi ut dicit Ambros in lio de offic ⁊Transsumpte in canon Est mutata. 23. q. iij. ca. se. Non tū crudelis ee debet l' severus in minimis quia facilis ē de minimis qui de minima seueritate reddē rōm. l. dis. pondet in fi. Et sepe fit ut lenitas castigatos reuerentia exhibeat castigantis. ⁊Experitate. u. nimie incepato nec correctionis exercitio nr̄m salutem ꝓcurat. Dispensabilis ⁊m de quo curare debet pr̄familias sm canonū instituta ē ne ꝓ sua prava exla eis subditi corrumpant Et hoc est quod ie satiricus asserē videt. d. ꝙ vicinus nos corrumpit vicior̄ exla domestica magis cū subeuntes animos auctoru Cum convenit decretalis magne de ro. ⁊ ro. ē dēp. Sibi hēre ꝙ que a maiori fiūt de facili a subditis trahunt ex ⁊m Ne aut tibi qui porci familie ⁊ subditi sunt causa ruine qui forma vl' indicia virtutū Et hoc ē quod dicit beatus ꝙ ꝙ tles tot mor tibi dicūt sui quot ꝑdicōs ex la ad subditos transmittit Qui dicto concordat quod transsumpte hēre in Canonibus pre cipue. xxi. q. 3. Tenari erga debet pr̄familias ⁊ dns honestatem hre familie ⁊ suo quilibet depriē officio iuxta sciam ⁊ industriā familiar̄ singlr ⁊ iuxta ordinis debiti rem ꝓpter quē ordinē in rebus nō ē constituē domū finem ⁊Item sicut ꝙbit Boeci in de consol. phie Nam ꝙ ꝑcipiti mundum deserit ordinē lex nō hī exitus Et quia sicut scribitur ꝓ Tullium de inuentia Turbil est appetentia stimuli sui ner

rapacis q̄m̄ natura. Idcirco familiaris
corrupto statum ab alijs repellendus ma
cui insanabilis et mōrigibil' repit. Et hoc
appet cū cuctas reprehensiones abhorret
Et tuc tanquā membrū ex toto putridum
a corpore familie penitꝰ ē resecandū Et
hoc ē quod dr tibi Salon in prou. xxvi.
dicit Ignro qui corripiente se dura cerui
ce contemnit subitꝰ et cū sanitas nō sequet. Nam sicut in egro signū
mortis corporalis cū post datum sibi salu
brem medicinā tristiorem meritō conditio
Sic est signū spūalis mortis in anima
pūsit cuilibet qui post fratis ei repre
hensiōes honestas et sana sibi cōsilia da
ta ad q̄uora declinat. Unde Augustin⁹
in virtute dico tibi q̄ nō est a⁹ iniquitas
qui mg̃tus defensio ppēa pfamilias
sumo studio tibi pōs principes det q̄
rita ꝓpendit obuiare Item sc̄ scribit ad
Tullū in philippica Pme malū nascēs
facile oppimit⁹ inueteratum aūt fit plerūq;
robustū. Et sicut ꝓphēta ait pūs testat⁹ in
bono bonꝰ eris. Et hoc est qd scribit
Dominꝰ in canon reserande in dec⁹. pcūm
q. iij. Nobis sic dr Reserande sunt put de
carnes. Et scabiosi ouis ab alijs repellēda
ne corpꝰ et pectora cōrumpant. Et in pru
denis pfamilias et dns nō multum scanda
lizari dr ex hoc q̄ sunt ex familiaribus
aliqui mali dū nō sint sanabiles Et ita
prout aut Augꝰ ad Valentinū domesti
cū quasi ꝓculando de familia sua prauos
dicedat Et cūctum libet vigilet disciplina
dominice homo sum et inter homines vno
michi q̄ nec arcā noe audeo ut domus
mea melior sit qui archa noe vbi inter
octo homines vnꝰ reprobus inventꝰ e.
Et ch̄am gen. vi. c⁹ Aut melior sit q̄
dominꝰ abrahe vbi dicit⁹ est exite a cella
et filijs eius gen. xxij. ca⁹ Aut melior
sit qui dominꝰ ysaac Cui de duobꝰ gemi
nis iacob dilexit esau aut odio habuit. Et disciplina hinc dr verbū
in canon quitam. lxxxvij. dis. Cuius
rei verbosam cōcertionē quisquis aliquādo
verba cōtinuā seu contiellam impatiens
Quod si neglexit sin peto venali vl' etiā
mōrtuꝰ. Ideo puto vtile cū hoc discutere.
Utrū cōcertionis causa liceat vinculū seu
gyrcham alicui inferre. Hanc quā formatā
utpꝰ trinatā. b. thomas. ij. ij. q. lxxij. di
cens Et sicut licitū est alicui verbere
vl' in rebꝰ damnificare causa disciplinę
Dicit post etiā quisquis cōrigē et aliquod
dānum graue sum dicē vl' proficē ex his dū
qui discolos vocant stultos. Luc. vltō. Et
Explo ad gallath. missatos gallathos vocat

Cum sit dict⁹ Augꝰ ex magna mīe te
dbiurgationes sunt adhibende in quibꝰ
nō ut nobis sit ut deo placat⁹ insistemus

Credentiū autoritas ꝓceptū

In iudicio adesto. Postquā in supra
scriptis tribꝰ ꝓceptis posuit rudimenta
ad triam spēm iustitie spectantia. q̄
ad inferiores sin statum et gradum fami
liaritatis ad etiam ꝓpinquitatis sc̄ ux
oris. filiorū et familie. Huic rō subsequit⁹
in sequēti ꝓcepto et. iiij. dr sequentibꝰ ꝓbet
rudimenta ad triam spēm iustitie quo ad
illos qui inferiores sunt non alicui⁹ iuris
dictionis. superioritatis vl' officij ius dicit⁹
quibꝰ parere dnt et tenent⁹ subditi cū
p iudicium ad eos euocant⁹ Propterea au
ex isto ꝓcepto ꝓpriē informatē
intendit. ac etiā excitare parendi prom
titudinē erga iudicē sm iuris ordinē.
Nam si iudicium subterfugēt quomodꝰ
reuereretur. q̄d euitandū i⁹ Item inobe
dientē transgressionē que primo loco
cōmittitur ni nō veniendo ad iudiciū.
dicit In iudicio adesto. quasi velit mue
q̄ ad iudicium euocatꝰ adesse dr ad hoc
ut nō protinꝰ tobediens vl' contumax
dici possit. sc obediens reuerens et ī oīb⁹
bus respondens vl' alic⁹ in iudicio ado
to. i. firmꝰ et constans esto in iudicio.
marie q̄m tu fouea iustam tamē. et
non deprimar si suis meritis p iniqua
sinam iudicatꝰ et tuc pcis remedia
opportuna debes viriliter adhibē. Et hoc
intendit autor in hoc ꝓcepto cū dr
In iudicio adesto Pro cuius ꝓcepti mit
tigatione et obsuam⁹ est breuiter scīs
q̄ pro ut dicit Ysidorꝰ in li⁹ de summo
bono. iiij⁹ exigunt⁹ p se ad hoc ut iu
dicium recte exerceatur. vis iudex. actor
et testis et reus Prima regꝰ et principalis
pretorialis iudicium est iudex q̄
pro tribunali sedē dr in iudicio in q⁹ qde
iudicio. iiij⁹ requiritur ipm iudicium ta
gentia. s. exquisita discussio. facilis cō
siliatā exclusio. ꝓpositorū examinatio
et cū deliberatione sine prolatio. Et hoc
mito quia iudicium dei est Ideo dentro.
i⁹ dr. Ista iudicabis magnum ut pusillum
nec accipies cuiuscūq; ꝑsonam q⁹
Iudicium dei est. Cui bñ quadrat qd legis
et nōtur in decre. Monet de iudicibꝰ. Ca
veant ergo iudices ab his que iudicium p
uertit et sint diligentes in causę discus
sione et sūarū diffinitione. Ecclia iuxta
Gregꝰ super i. Reg. xxi. Nam quas
nescirebam diligentissime inuestigabo
et exponēs gregꝰ in moral. Ezech. ad
ꝓfectum sanam. Idcirco ne vnq̄ pre

rpites esse deamigne tenue modicus
sa uidirem? Regitur Maiora crimia
tardig sunt credendi cu audiuit? z rei?
pumenda cu ranter cognoscut? facili
tus em credulitat? fiunt plerung: pusi
dae iudicui· sicut pharao nimis credu
lus verbis uoris sentencia? contra Io
seph· z tradidit eu in carcere ybi· xxxix·
Defectus erga discussiois arcusatoris
et defensionis est erasio vl' causa iusti
ti iudicij sicut fuit de ypocrisi condem
nate ad detim seni dan· piij· q
fuit libata testibus examinat? z conde
nat? Cauendu e igitur iudicib? ne
ex discussionis obmissione ex odij i
manitate· ne ex timore pusillanimite
ne ex carnal' amoris affection· ne ex
familiarit? amicicie· ne ex muneru
cupiditate iudicui pritant? Tria
uij? sm ysy? in canone Cuatuor· ex
q· iij· iudicium pritit? timore odio· amo
re z cupiditate· Sed tm prouideant?
iudices ut sint imitatores sim iudicis
tui? iudicui in tris exercent? Ysa· xxi·c°
Iudicabit in iudicio pauperes Dilige
ti z solerti causaru discussion uacat
Galig lio· vij° cap° iij° q p demostenem
asturie mirifice eruditu aliquis fuit? si
est que pecunia deponeti noie a duob?
hospitib? acepit ea condicione ut eam
sibi integre redderet Regre supra in· c· pen
Datum sua· pena meu De mia iudicij
z iudicui satis infra in xvj· prosa pen°
Equu iudicat· Cta psona integram
Iudicui est actor· qui reum quesiit
in iudicio In quo· c· actore pi? ser co
dicones requirunt? quas si duxit obser
uandas legitime in iudicio adesse pote
rit Cue quide condicones sint nunc
declarande· Primo nanq; actor sumope
sibi prauide debet ne in iudicio ul' extra
nisi sua pete· no aliena quere· no per
fraudem procede· no causam iniustam ad
uocat? omitte· no ipos pecunia corrupe·
Nam pauperes opprime pelle· quia si sic
uduxerit vl' reu denuit lucru erecti
uerba z damnu in constia· Et plerug
q; tles iusto dei iudicio plectunt? in hac
uita· quod fit aliqui per infamia· alii
p mortem subitanea vl' alio modo in
opinato Que omnia aut sibi prouere
debet actor ne bona fama negligat?
quia tuc sibi ipi crudelis esse dicitur
De qua quidem pulchre loquit? tulg
in lio de offic cra° cornij· dicens· In vir
bono beat hanc uim ut si digitis con
prehenerit· s· per digitor? pressionem sic
nos fuit apud antiq? in testo possit lo

rupletu nome sum erripe· i· fieri heres
hac in no utatur· Reprobate em intel
ligat no expedire nec utile ee qd sit in
iustu he qui no dicit bonu vir esse n
potit· et· q· dyc? Cadit ne in vacu bo?
et emolimeti sui causa aliqui cimari
· s· pcipe alicui sua fallere michi profecto
nimis est Ignitur nulla res tanti aut co
modi vltu tam expetendu ut bom vi
splendorem z nomen amittas· q· dicat
non· est reddit ipe ratom qui a vitulus
talis non pot tm affice qtu si viri bo
nomen exipuit· fidem z iusticia deseruit
Aliqui erga tles qui per flatates et p
iustiam pauperes oppimit z bonis suis
spoliant plerumq; in hac uita dut mala
z impusa morte uts per regem Achab
qui p flm testimo? z iudicii ex sug
gestion Iesabel uxoris sue exipuit vine
am a naboth Unde ipi regi dtm e em
disti z possedisti tc Requisti in hoc loco
in quo lixerunt canes sanguem na
both lingent sanguem tuu· Canes vero
Iezabel comedet· Iij Re 21· cap° Aut ex
alijs inopinate mortibus ut de Anion qui vo
luit Iudeos coram rege assuero oppime
z condenare· Qui tandem iusto dei iudi°
a rege damnatus e vts hester· viij·° cap°
Actores erga super omnia prauent
ne cogant reos ad deiurandu seu per
iurii faciendu ne ex hoc incidant de
lictum· Unde augustin? in smone de
decollacone sti Johis Ille imquit qui ho
minem puocauit ad iurandu· z stit ei flm
ee iniuriu vomit homicida ex? Hom
icida cor? ostiung e· i· e no amaz vino
duas animas et ei? qui iuxe pnouit
z suam· De illo vo qui pronocat alium
ad piurandu infra in xix° prosa pce
pto videndu est Insuper dicendum in secun·
Tercia pna integrans iudiciu est
testis z testis em virtutem ppone debet
omni amicicie De materia testis nichil
ad pnas quia latissime dicetur infra in
xix° pte me ca° pcepto v· Producatur testis
Quarta pna integrans iudiciu
est ipe reus Cur quidem reus adesse
debet in iudicio nec sp contumaciam
aliqua? absentie· ne iudicii z iudice
contempne uidet? Pro cuius tamen
euidencia e sciendu· Q triplex contu
macia repitur in iure· que hodie in iu
re canonu no corpali morte s spuali
triplir punitur De qua primo latius
habetur in septimi pcepto para te foro· P·
m pn° Prima est in no venendo ad iu
diciu· z hec est triplex· Primo m° qui per
emptore citatu venire contempnit Alio

·xv·

tm̃ malicioſe ſe occultat. ℞o quinto impedit ne rito ad eum venire poſſit. ℞e ḡvis tbr hẽtur in dict̃ cui freqũter vel itt̃ conteſt. ℞ecundi principalis contumelia eſt qñ citatꝰ ad iudiciu̇ venit quidem ſ̄ nõ vult ſtãe juri. vel ante finitam cauſe examinationẽ contumaciter recedit. ℞i q. ni. ctm̃. ℞a principalis contumacia eſt qñ offenſa eig eſt manifeſta & nullꝰ a iudice non vult emendare. ℞e bac ſatt̃ in dict̃ ex parte de ꝑ. ſtq. ℞ cum enim rex in iudicio aſſiſtit coram iudice ſi crimen vel defectꝰ imponãtur eidem nõ debet petra petrꝰ cumulate purgãdo ſe ꝑ medacia vel ꝑ iuria vel ꝑ conjuratorũ ſta teſtimonia. ſe ꝑ orig ſuas culpas & reatꝰ cognoſcat & valeter penitcat dignũ ſe eſſe preꝭ et obꝓbriꝭ nullꝰ habeat. ex lo filioꝝ jacob dicentiu̇ mito ſicc patimur qua per rapinã in ſororem meam etc. & leq. pena vel etiam mortẽ patient ꝑ prina ſuſtineat & cognoſcit ſbi melius ee ſtimere ut tam in prna qñ vite in malicia & ſimpliciter dei clemẽciam imploret & in vo ſaluatore confidenter ſperet ex lo lutꝰ dicentꝭ & nos quidem iuſte nam digna factis recepimꝰ. ℞e ꝙquid nocuit Alcuino meliꝰ luce xxiij°. Et ſi hiis reus innocẽs ſit cum in iudicio ſta imponit̃ cria patienter ſuſtineat & abſq; ſta te innocẽcia ſua oſtendat ex lo ioſeph qui innocẽs in lacu miſſꝰ & ctm̃ decem°. & ex lo dñe quis nunc dan. xiij°. & ex° bti Stephani actuũ vij°. ex lo dñi mei qui qñ aliqꝰ ad uctima ducꝰ & leone ꝓ. ℞ales aliqñ miracloſe defendit deus ne puniri & ſ̄ permittat punniri hoc facit ad cumulu meriti et ꝑmiꝭ prout na. rat. b. Nonus epla. et. xxiij. ℞e ſepties in collo pruſſu tui imponebat crimen adulterij & vno confitente ut compendio mortis longos cruciatꝰ euitaret. Aut illa teſte deus ideo me negare volo ne peccem ſ̄ no mentiri velle ne ꝑtem. & ad ꝑmum ictu ſpiculatoris abſciſum e capiti vicꝭ & ru ad illa venit ſ̄ primo ictu ra ſine mo dice ſanguinem emiſit. ℞o fibulam auri de collo excuſſit. ℞o ſtadig reflexus & ſe ſurze no poſſe confiteꝝ. ℞ lig pruſſor eligitur & ſeniel pruſſa contutitꝝ. ℞o ab ea pruſſa quaſſatꝝ. ℞o vulnata pro ſtinitur. ℞e pruſſa viſa e mori & ducta a ſuis reuirit. d. dns mihi adiutor. ℞. Et licet poſtea ſeuiret leges reducta & libtati. ℞ro ꝓmiſſoꝝ declaratione magis in ſpali eſt de ſtis ꝙne querend. Petrum liceat reo de crime accuſato in iudicio vitutem negare & negando vera

tatem ꝑtt̃ mõliter. Et ꝓmo videtur ꝙ reus abſq; ꝑto mõli in iudicio ne condemnetꝝ negare poſſit vitatem. Dicit enim Ieronimus non ti dico ne prodeſt te in publicum neq; alui accuſes. Et vitatem confitetur reꝰ de crime in iudicio accuſatus ſe ꝑpm prodet & accuſabit. Non igitur tenetur vitatem dre & ita non mõliter ꝑcat ſi in iudicio mentiat. ꝓterea ſtut mendacium officioſum e ꝙ aliquis mentit̃ ut alui libet a morte ita mendacium officioſum ee videtꝝ ut ſe ꝑpm libet a morte quia plus ſibi tenetur ꝙm alti. Mendacium aut officioſum non ponitur eſſe medacium ſed ꝑcatum mõle. ſi venale. Igitur ſi accuſatus in iudicio negaret vitatem ut ſe a morte liberet no ꝑcaret mõliter. ℞ea ome ꝑcm mõle e contra caritatem Sed ꝙ reus accuſatꝰ mentiat̃ excuſando ſe a peto ſbi ꝑpoſito no caritati. neq; ꝙtum ad dilectom dei. neq; ꝙtum ad dilectom proximi. Igitur hamodi nõ ꝑcm mõle. Sed cõtriu ꝓbat̃ quia ome ꝙd cõtriu eſt dñe ꝙlie eſt ꝑcm mõle. quia ex ꝑcepto tenemur oma in dei ꝙliam referre. Ioꝝ. i. Cor x°. Sed ꝙ reus illud quod e contra ſe confiteat̃ ꝑtinet ad ꝙliam dei. Ioꝝ per id ꝙd ioſue dicit ad Achor fili mi da ꝙliam dño deo tuo & confitere atq; indica mihi quid feciſ. ne abſcondas. Sed hẽtur ioſue vij°. Igitur mentiri ad ſe excuſandu in iudicio eſt mõle ꝑcm. ℞o obicta tli. Videtur ꝙ quicq; facit contra debitum iuſtie mõli ꝑcat. ꝑtinet aut ad debitum iuſtie ꝙ aliquis obediat ſuo ſuꝑiori in ꝓpoſito que iuſ prelatõniꝰ ſe extendit. Iudex aut ſupra dictum ė eſt reſpectu eiꝰ qui iudicatꝰ. & ideo ex debito tenetur reus de crime accuſatꝰ iudici vitatem exponere. qui ab eo ſ̄m formã iuris exigit. et ſi confiteri nolit vitatem quam dicẽ tenetur. vel ſi eam mendaciter negauit mõliter ꝑcaret. Si vo iudex ex quocat quod nõ poſſ ſ̄m iuris ordiem non tenetur ei reus accuſatus rndere ſed poſſ vel ꝑ appellacõm vel aliter licite ſubterfugẽ mendaciu tm̃ dicere licet. Ad ꝓmu ꝙ dñm &c. ꝙ aliqꝭ ſm̃ iuris ordinem a iudice interrogatus no ipſe ſe prodit ſ̄ ab alio prodit̃ debet ei veritas imponi ꝰ rndendi per eum obedire tenetur. Ad tm dicitur ꝙ mentiri ad aliqd ꝑcandu a morte cui alti minima non eſt mendaciu ſim̃ officioſum ſed aliquid de ꝓmoſo admix

tu · Cum autem reus mentitur in iudicio ad excusationem suam iniuriam facit ei cui obedire tenetur dum sibi denegat quod ei debet scilicet confessionem veritatis. Ad 2m dicendum quod reus qui in iudicio mentitur se excusando facit et contra dilectionem proximi · tum ex parte iudicis cui debitum negat · tum ex parte accusatoris qui punitur si in probatione defecerit. Unde in ps. dicitur Ne declines cor meum in verba malitie ad excusandas excusationes in peccatis. Ubi dicit glo. Est consuetudo impiorum ut deprehensi per aliqua falsa se excusent. Et greg. xxii · moralium exponens id Iob xxxi° Si abscondi peccatum meum dicit usitatum humani generis vitium est libenter peccatum committere et commissum negando abscondere et convictum defendendo multiplicare. Sequitur

Quartumdecimum auctoris

Quod preceptum Para te foro. Opinio quorundam fuit quod auctor superflue posuit hoc preceptum supra immediate positum scilicet In iudicio adesto cum istud sufficeret pro utroque asserentes precedens in isto concludi posse. Huic opinioni breviter respondeni potest quod auctor superflue non posuit preceptum proxime positum quia primum preceptum in scola inchoatum ante examinationem negotii vendicat sibi locum. Precedens vero ... obtineat post negotii examinationem iam ceptam ut scilicet tunc in iudicio reus debeat adesse ne tamquam contumax puniatur. Merito ergo subsequenter ponit hoc preceptum dicens Para te foro quasi velit innuere quod primus et obediens esse debeas ei de cuius foro existis. Et hoc notanter dicitur de cuius foro existis quia non sortitur ratione originis. Sed etiam multis aliis modis sortiri potest forum quod de iure canonico quod civili ut legitur et notatur in decretali licet de foro competenti. Pro primis precepti intelligentia ac observantia est breviter sciendum quod tria sunt precipue que debent non solum reum sed etiam quemlibet alium de corpore universitatis inducere ad parendum foro suo. Primum est propter legis divine preceptum et eius transgressorum punitionem. Secundum est propter legis moralis inductionem et eius comprobationem. Tertium est propter fori dictam et eius determinationem. Circa primum sciendum est quod contumax et inobediens foro suo id est iudici de cuius foro est de iure divino secundum utriusque testamenti preceptionem et eius transgressionem corporali morte contra faciens puniebatur. Ut deutero. xvii° ubi dicitur quod qui superbierit obedire nolens sacerdotis imperio et iudicis decreto moriatur homo ille. Idem super deute. ad hebre. 2° ubi omnis inobedientia et

prevaricatio recepit retributionis mercedem · id est condignam punitionem · et luce · xii° dicitur quod servus ille per quem subditus quilibet denotatur qui cognovit scilicet per vocationem voluntatem domini sui scilicet iudicis vel etiam magistratus et non fecit eius voluntatem scilicet non comparendo vapulabit plagis multis. Hec autem pene hodie ad literam secundum canones non servantur cum pro omni contumacia non puniatur regulariter quis corporali morte sed spirituali potius. Aliqui enim per excommunicationem ut in canone Absit xi q. iii. Alii filii sunt legittimi per veridilem. Aliqui suspensionem ab officio vel beneficio. Ut in decretis veritate de do. et contumacia. Alii quos punit per expensarum satisfactionem et promissionem in possessionem et alios multis modis quos ad presens obmitto brevitatis amore.

Circa 2m est sciendum quod Seneca epistola lxxv sic dicit quod non est pigrorum contempnere magistratus · multi etiam morales hoc approbant. Communiter repitur multi qui non parant foro scilicet iudicii supremo domini scilicet ab eo vocati. Et hii in triplici differentia vocatorum denotantur. Quidam enim vocantur et venire contemnunt. Alii vocantur et veniunt. Alii vocantur et compelluntur ut veniant. Illorum autem qui vocantur et venire contemnunt tres sunt differentie secundum Augustinum de verbis domini scilicet superbi avari et luxuriosi. Hii per illos figurantur qui cena illa magna vocati fuerunt et se excusaverunt. De quibus luce xiiii°. Excusatio prima pertinet ad superbos qui dixit villam emi id est dominium terrenum multo labore acquisitum rogo te habe me excusatum. Contrites inveniunt cum dicens humilitas sonat in voce sed dum venire contempnit superbia est in actione. Excusatio 2a pertinet ad avaros qui dixit · Iuga boum emi v. per iuga quinque boum quinque sensus corporis denotantur et dicit iuga · quia secundum Augustinum instrumenta sensuum combinantur. Duo enim sunt oculi due aures · due manus. Dicitur enim sunt terram. Sic avari sensus circa terrena delectantur. Magis enim oculi delectantur videndo massam auri quam in videndo corporum. Cum hoc convenit quod dicit Ambrosius in canone. Sicut hic · xxvii · dis. ubi dicit quod mens avari semper vinculis cupiditatis astricta semper aurum semper argentum videt · semper reddituus computat · libentius intuetur aurum quam solem. Ideo dicitur Eccl. xiiii°. Insatiabilis est oculus cupidi. Et sic de singulis sensibus. Excusatio tertia ad luxuriosos pertinet qui dixit uxorem duxi non possum venire. Hic uxor accipitur hic pro carnali voluptate. Unde dixit

Greg⁹ Nonnulli in cōmigrio nō fœnditate prolis sed desidia expetut voluptat⁹ hō go voluptuos⁹ ad celestem p̄riam veme nō potest⁹ quia est pedib⁹ cellugat⁹ Ter. vij° Invem amatiorem morte milierem que laqus venatoꝝ est ¶ Ly vocant⁹ et re nuūt⁹ cum in evāⁿ dicit⁹ pauperes ac de biles et ceos et claudos introduc huc hic intelligi p̄nt⁹ l⁹aliter et sp̄ualit⁹ ¶ l⁹aliter qua s̄m Greg⁹ⁿ infirmi quiq⁹ ⁊ hor mūdo desp̄ti intrut⁹ plerūq⁹ tanto celi⁹ vocem dei audiūt⁹ q̄nto in hoc mūdo no hnt⁹ vbi delectent⁹ ¶ Spialit⁹ etiam hoc s̄m ysio petores designāt⁹ qua s̄c⁹ per catores fuert⁹ qui venire noluerūt⁹ ut⁹ petores sunt⁹ isti qui venit⁹ sed petores sup̄bi resp̄uit⁹ humiles cligunt⁹ omēs isti aligi creatu⁹ sūm rectogniscut⁹ ⁊ addm venit⁹ ¶ Et⁹ compellunt⁹ vt veniat hec cōpulsio notat⁹ in evāⁿ qui dicit⁹ exi in vias⁹ ⁊ plateas et sepes⁹ ⁊ cōpelle eos intrare ¶ Isti sunt qui p̄ longā cōsuetudinē in p̄ctis indurātur⁹ ⁊ dm̄ ignorāt⁹ in vijs similes demon qui in durat⁹ in malicia ⁊ sup̄bia inobilius p̄severat⁹ ¶ De tng duricia loqunt⁹ ysi⁹ nazanzen⁹ d⁹ Ad quod se ut⁹ in cōuincibilē se cōmutit⁹ ⁊ cui se adhēt⁹ inobⁱ se adhēt⁹ hic nōter dicunt⁹ in sepibus cōmorari quia spinas colligūt⁹ petoꝝ quib⁹ finalr combuent⁹ Tales vir iunt⁹ nūq⁹ cōuitent⁹ nisi adūstate co pellantur⁹ Unde ysi⁹ Mala que nos hic p̄mūt⁹ ad dm̄ re compellut⁹ ꝛc⁹ Ad vltas s̄m aug⁹ⁿ non est reprobanda sed ⁊ tutis⁹ probatio ¶ Et⁹ conclusio probat⁹ per aug⁹ⁿ in cano Adūsitas⁹ dis⁹ q⁹ i⁹ vbi dicitur Adūsitas que bonis obiciat⁹ probat⁹ situt⁹ ē nō iudicii⁹ reprobatis⁹ Et si aliquis dicet⁹ q⁹ deus compellit⁹ eos ad bonū nullū meritū hnt⁹ ¶ Dicendum ē q⁹ deus nō cogit⁹ voluntate hōis ad deliberatōm actus⁹ q⁹ homo eligē possit⁹ quod uelit⁹ ¶ Sed tū bene disponit⁹ ⁊ mo net⁹ voluntatē ad bonū eligendū sicut dicit⁹ Thomas⁹ p⁹ 2ᵉ q⁹ xx ¶ Nota sēm sc̄ituras ⁊ canones Q⁹ nos vocat deus quadrupliciter⁹ primo per flagella et vocauit⁹ Job de turbine tui⁹ ꝛc⁹ respondē dēm⁹ per paciam⁹ Unde dicit⁹ primo ca° ¶ Dns dedit dns abstulit⁹ ¶ 2° vocat⁹ aliqu⁹ per bnficia sicut⁹ vocauit⁹ abrahā ysm de egipto ¶ Cui rūdere dēm⁹ p̄ctas⁹ auctores huius⁹ ad p̄s⁹ Iudicia dmi⁹ in om̄ tempore ¶ 3° per passionē dicit⁹ Si exaltat⁹ fuero a terra oia trahā ad me ipm⁹ Johis⁹ xij° ¶ Cui rūdere dēm⁹ p̄mittendo⁹ Unde b⁹ petrus⁹ in cano

Addicio

sua⁹ i⁹ petri⁹ ij⁹ Quē p̄ passus⁹ est⁹ pro nb⁹ De cele⁹ ms⁹ cum matthe⁹ ss⁹ Et⁹ eo⁹ q⁹ to per anime a corpe sepatōm⁹ Cui rūdē dēm⁹ ¶ Si fieri potest⁹ transeat a me calix iste⁹ Math⁹ xxvi⁹ Marci⁹ xiiij⁹ Luc⁹ xxij⁹ xiij⁹ q⁹ ij⁹ ¶ iij⁹ Postremo⁹ Nota s̄m canones q⁹ quadruplex coactio re pitur Absoluta ⁊ violenta⁹ vt dis⁹ l⁹ p⁹ sbitos⁹ ¶ Condicionalis⁹ vt xc⁹ q⁹ i⁹ me rito ¶ Ultimatiua ut⁹ ll⁹ Lxxiij⁹ d⁹ con saluit⁹ Exactiua⁹ ut⁹ xxiij⁹ q⁹ vi⁹ Iam vero⁹ Utrum ait⁹ ecclia compellē de beat⁹ malos⁹ ad dīs faciendū⁹ Vid⁹ no tra tatur⁹ ⁊ aug⁹ⁿ in de ver⁹ e⁹ canon⁹ dis placeti⁹ xxiij⁹ q⁹ viij⁹ Et⁹ breuissime con cludit⁹ ibm q⁹ mali sint⁹ cogendi ad bo nū⁹ et probat⁹ hoc triplici exemplo q⁹ sint⁹ cogendi ¶ primo⁹ nāli exemplo ¶ 2° humano iudicio⁹ ¶ 3° diuino eloquio⁹ Opi nione⁹ contra⁹ ⁊ dicta exempla nolitur reprobare ¶ Circa 3ᵐ vbi notat⁹ fori dicia et ip̄ig ethymologia est⁹ inspic⁹ sci endū⁹ q⁹ inuenit⁹ forum in neut⁹ genere⁹ ⁊ forus in masculino ubi⁹ ¶ forū in neut⁹ ubi est⁹ locus vbi fiunt⁹ nūdine⁹ Und⁹ aut ¶ Undiq⁹ ad fora ueniunt⁹ quib⁹ vndq⁹ cre det amor⁹ Unde contr⁹ in neut⁹ pro mercato⁹ vult⁹ auctor⁹ q⁹ dēat⁹ poni foro utu⁹ ⁊ tutr⁹ q⁹ emē ⁊ vendē dēat⁹ sū fraude et deceptione⁹ Sup⁹ hoc nō est⁹ hic inistādū⁹ quia de hac matia plenissime tractatū⁹ est⁹ supra in fine artiū mechanicarū⁹ in c⁹ de mercatoribus⁹ q⁹ completis⁹ sub⁹ gr⁹ xx xvij⁹ ¶ Cui⁹ intipit⁹ Non qua⁹ p⁹ omnis⁹ hoīs⁹ in masculino⁹ ad quē attinet⁹ multiplex forus⁹ ¶ Nam primo attinet⁹ forus pro loco vbi vue calcant⁹ qui dicit⁹ calcatorium⁹ ¶ 2° foro s̄m vegilium⁹ est⁹ locus planus in nau De quibus⁹ s̄m eundē⁹ laxatis⁹ foros⁹ hoc⁹ tribulatum⁹ i⁹ naui⁹ ⁊ dicit⁹ a ferendo eo q⁹ homines⁹ ferat⁹ ¶ Et⁹ 3° modo attinet⁹ forus⁹ pro foranee⁹ nūmis⁹ p⁹ quod res⁹ emit tit⁹ a forando⁹ siue⁹ p⁹ forando⁹ Unde⁹ ⁊ fo rulo de⁹ bursa ul⁹ scriptorum⁹ ⁊ q⁹ crebro⁹ ⁊ pforatū⁹ ad premias⁹ et⁹ summa nūmo⁹ da ¶ 4° quarto modo accipitur⁹ forus⁹ locus⁹ ubi⁹ dus⁹ redditur⁹ hoc modo⁹ sumit⁹ in p̄mi⁹ p̄cto⁹ ⁊ hoc modo⁹ sumit⁹ etiā⁹ ab Isidoro li⁹ xv⁹ etym⁹ ca° xvi⁹ dicens⁹ q⁹ forus⁹ dicit⁹ a forāneo⁹ rege qui primus⁹ gratuitē⁹ tem dedit⁹ ⁊ qui cūctis⁹ audiendū⁹ iusti tuit⁹ Vel⁹ forus⁹ est⁹ expandendis⁹ litis⁹ locus⁹ a fando dictus⁹ ¶ Hec lacius⁹ patent⁹ in de⁹ forus⁹ de xv⁹ sig⁹ Constat⁹ aut⁹ forus⁹ tam lege⁹ ⁊ iudicio⁹ quia⁹ dū negotiū⁹ p̄cedit⁹ causa⁹ est⁹ dum discutit⁹ iudicium⁹ ¶ dū fi nitur⁹ iustia⁹ est⁹ ¶ Pro declaratōne⁹ p̄mis⁹ matie⁹ magis⁹ in⁹ scili⁹ puto utile de rib

qone querendū. Vtrū si quis sit hmōi plures iudices et vnus preptū sibi aliq̄ alio⁹ preptū sibi aliud tm obedire teneat̄ An primo vel 2° vel tm. Quia qdm dd⁹ est fm Aug⁹ videtur tradē prosequla q̄m tm tm sem̄ sit obediendum maiori. Ad hoc bn̄ facit Canon Quia re sstat. xj. q. iij. Originalr. Ad roman xiij vbi dicit aplūs Qui resistit pōi si dā nacōm acquirit. Cuius quo verbo dicit glo. Et quid ifflict̄ curiator nūq̄ faciendū est si cōr consulem iubeat. Iterus si proconsul q̄m iubeat. Et aliud imperator nūq̄ dubitat̄ isto contempto illi esse seruiendū. Ergo si aliud imperator. Et aliud deus iubeat̄ contempto illo obediendū e deo. Ad idem facit id. Actuū. g. capitlo. Et iustū est in conspectu dei vos potiq̄ audire deum q̄m iudicate. Et dis. viij. que contra mores. Sz in hoc contradicit multa iura. Nam subditi epi magr tenent̄ obedire epo q̄m metropolitano. mst forte in quibusdam nasbis. Et mōnt etia magis sunt astricti abbati q̄m epo. Lviij. dis. ca°. i. et. 2°. Ad hoc breuiter rndet̄ q̄ Regula Augustini locū habz q̄n appellatū est ad superiorem. Poti etia intelligi q̄n vnus iudex iurisdictiōm habz ab alio ut officialis epi ab epo. ff. de iudi. iudicē. C. de offic̄ rect. prouin. ponotus. Idem dog de maio. et obe. g. vi. et ad q̄s. Quid si duo. ff. Sequit̄ xv. pceptū

Quintum decimum auctor

preceptum. De ptorii statu. pgit q̄m Auctor in supdictis duobz preceptis primis pbuit iudicātā reo ut ante et post ceptum cause examinacōm parere debat iudici iudicanti. Hic vo subsequit̄ in quinto pceptō pbet iudicata ipi reo aq̄ etiam omnib⁹ alijs quoz̄ inter q̄s qualiter ad ptoriū suū deant vel adesse et ho ad discutiendū vl audiendū merita causarū. Ista tm q̄ post q̄m reo ipe legittīe missi ex ita causa illiteratus vel rede deat nō modo exhibendi psenalr sistē. Alb⁹ to timax censet̄ ut in dec. prout dedo. et tontu. et in cano cum. xxj. q. iij. Ho vō de hac cano de hac vo simili alr disponit quia sunt alique cause que tam differunt ipo hac ut morbo sontico et ei⁹ iudice et litigatore in multis potest illiteratus vel rede. Vt. ff. de re iudic. quesitum. et illis req nō incidit in penam du beat̄ licentia ut e detin ipo hac. Hoc e vm dūmō procuratore dimittat ad allegandū et probandū i impedimētū infra tempus legittimum aq̄ etiā ad oīa sufficiēt instructū. qualem mittē debuit si

abinito impedit⁹ psonalr comparare ne quiuisset si etiam in hoc ipe fuit impeditus ut de elec. cu nēte. Sed insup li. vj. Ite quedam vo sunt cause que no differt ipo iure si dant ei petendi licentia a iudice. ff. de iudi. lio. ij. g. sed et si et. l. Quicq̄ ex aliena. et tunc no recedit nisi obtenta licentia si coram iudice hac potest. Alb si immet magnū pcm̄ protestatōe premissa et dimissō procuratore recedē pt. Redibit tm statim impedimento cessante. Et hoc est quod auctor in hoc pcepto intē dit dum dicit. Et de toto suo statu. Ex hoc em̄ pcepto monet omnes q̄s a stāc pretorio astricti sunt ut in gradu et statu suo honeste et laudabiliter se deant hic in pretorio. i. ctā sedem ptoriam et hoc tam i actu actuo q̄m passiuo. Primo in actu actuo informare se debet ptor ut in officio magistratus tamq̄ ille qui toti⁹ reipb̄ lice psona gerit ut de cuius sue dignitate debeat sustinē. hoc e legesq̄ suas. iura de strabē et fidei sue omissa memie. Unde Tullius primo li° de offic̄ ca°. xxxvj°. dicit. Et primū officiū magistratus est intelligere se gerere psonam ciuitatis debē eius q̄z dignitatem et decus sustinē suare legesq̄. iura de strabere et fidei sue omissa memorare. Secō in actu passiuo informare se debet aduocatus ut in pētorio et coram ptore reuenter et honeste adesse debeat ut cum fuit ppe iudicem competenter salutet eum inclinato capite aperto capello. Et est epūs ut supior vl rex alb si esset inder ecclia. Cū aperto capello tm. Consuetudinē eni suetum eo q̄z plati et magni viri volunt consuetudinem sibi suaui et conuenia exhiberi. sicut cum communales vt. ff. de offic̄ proconsulum li. z. g. i. et. ij. Sedeat igitur aduocatus si iudeat sedendū. nō nuq̄ iudicem ut sit deletus inter aduocatū et iudicem pro tribunali sedentem. vt in auc. ut ab illus. et g. de postula. quisq̄s ibm stando non sit loquax marcello nec etiam sit onosus vt videat melancolicus loquat̄ que cedidit placē iudici ut p hoc eū puocet ad sui dilectiōm et fauorem ut. C. fu. lxx. l. in pria. Si tractet ibi qō iuris sup alieno facto si steterit casum legis determinate q̄m vel bonū allegatum si nō timeat pces offendē. dicat ipm. quia iudex adhibebit maiorē fidem doō suo in pprio negocio si eū iudeat p̄fitū in alienis quia et fructibus eoz̄ cognoscitis eos. vel pot tacē si vlt et iudex medicus vocabit eū ad consiliū et lucrabit solariū. Cum aut venit tempus loquēdi

B.

singat quia stare debet no sede ut. C. de offic di. iudi. l. honorare ⁊ no ex excepto metuat ne surgerit. ꝑ aliq̃ tpe mitꝑito competenti suu sit principu sz dum sit negotiu in noie dni ⁊ vt C. de ꝓcur. cum li°. i. ff. ex. de testi. in omne dom. Deinde supplicet ⁊ roget ut benigne audiat. ⁊ iudicet ⁊ ab alijs astantibꝫ. ⁊ sic ut ff. de hort que in testa. de leg. li°. pe. multo plus sepe uno plato prebet auditus benigne. Postea vo no statim recipiat ad negotiu pprie. ꝑ ꝓfatones pmittat ut iudicem reddat benivolum et attentu ff. de orig. iuris li. i. ⁊ sicut flumen ab sumeat ut. ff. de no. co. sa. l. vnam medio. Ad hoc enim allegari possent. l. multe que ad plus obmittentis brevitatis amore insup tacue debeti aduocat ut talis ad ꝓtorum stre debeat ul' adesse ꝛ ne vitatem rpam vl' eius causas oppremi deant vel destrui ⁊ ne nocentes ⁊ iustos impugnet vel damnificet ne falsitatem vl' fallaces causas sumat defendendas ⁊ ipos ipos verisimilibꝫ rodbꝫ iustificet. quia vbi ⁊ vbi. ⁊ cu iustificat impiu et qui condemnat iustum abhoribilis e apd dm. Stulta consuetudo esset aliqs aduocatu petere licet aut iusta sint iusta ⁊ leges recte equitate tu illa ad vitate oppssiom ⁊ ad falsitatis promotionem e. Nec iniquitate abuti. ⁊ quod ⁊ multi faciut. ꝑ quod periclitas acerbissimas sortient etnas. Unde in qdã tragedia memorat de quodã qui iudicii fmu ⁊ iudex ibi turbam aduocatorum dixit heu venale genꝰ hoim accredite ut mecu in hoc vase balneamꝰ. Sicut est tamen adhuc locus huiusmodi ut melius ꝓdicta valeant adimplere. dilatant philacteria ⁊ fimbrias suas tam ornatibꝫ vestium qm pompa ecclesiu qm etia arrogantia doctorum. que dedignat nobil' animꝰ. Vo quod pcꝫ e quia no solum se ⁊ suu ꝓximu hominoi vendit. Si etia sua sciencia qd no est aliud qm locutionis puritas que nutꝫ e pter. Dicit narrat de Demostene li°. xij. Artemꝫ nocturnu qm cum Neobulenem fabricium auctorem meretricis accepisset et videret talentu plus mꝫ ⁊ demostenes ego accepi ut tacerem. Hoc aliqui miserabiliu linguaꝝ in republica damnifica. Aut de mandato li°. v. ca°. vi°. Causidicoꝝ lingua siquide est damnifica mscam ut dici solet fumbꝫ argenteis vinculis ramisqꝫ protrahit ut plus lucret vl' iustitiam excludit. vl' quod nequiꝫ e minimꝰ ut fiat prisum iudiciu. De tribus vitijs. Lix°. ca°. dicit. Nonnisum est rectorsum iudicii. Iustitia longe stet quia corruit in plateis veritas ⁊ equitas no potuit ingredi tot repagula ⁊ obstacula addunt fallacias ⁊ astutias qꝫ no ht ingressum vtutis qua fulcita tibo interimunt. ⁊ ꝓmiant aliqn vim erroris. Unde Augꝰ li° 2° simonum. Quid valet eloqncia pagano q̃ tñq̃ populo ꝓfoso mortiferos ꝓpinat errores ⁊ fuit lingua framea. i. gladius bis acutus. de humanitate ꝓ. lingua eoꝝ gladiꝰ bis acutus ⁊ ꝙ sciant hoc ꝙ ad restitutionem tenent oim que iuste lucti sunt. Unde Augꝰ epla xxxvj°. ad hos de sacrificio aut. Si eñ aliquid abstuli redde quadruplum. Luce xix°. Sm tñ aut Augꝰ. Si iustitia sanctis ꝙsulat iustꝰ dicitur de aduocato redde quod accepisti qui contra vitatem fecisti. iniquitati assensisti. Falsitatem assumpsisti. Iudicem fefellisti. instantem tam oppressisti. de falsitate uicisti. Non solu aut tenentur ad restitutionem eoꝝ que accipiut ꝙ etiã eoꝝ que ꝓ iniustam aduocationem sua iusti annisimt. Unde Augꝰ ibidem concludendo ait. ⁊ cus tandem aduocatꝰ facile reperitur qui dicat suscepto suo ꝛe rpe quod michi cu male in ꝓtorio ad essem dedisti michi. et redde adiutorio tuo quod me agente inq̃ abstulisti. Ꝛe quit non forte restituendu est alienum quod fuetu clanculo auferit. et restituẽ du non e quod in ipo foro vbi petu pmittit decepto iudice et curiarum legibꝫ obtinet quasi. d. si istud e restituendum multomagis istud. ⁊ quod aut detin e de ⁊ aduocato id idem suo mo de procuratore e. iij. quia utrobiqꝫ ratio est eadem vt. Vere ꝙ damnatꝰ. ⁊ recta mat iam ⁊ aduocatoꝝ magis in speciali puto utile de ꝛ fraudib ꝙ inquirere ut investigare ⁊ ꝓmo ⁊ tuerꝰ. v. ⁊ aduocato sit prim se immittere distinm. s. in mandato vnu in alterius ꝓiudiciu. maxie qui dubitat. ⁊ tuu clientulꝰ suus dicat ei vni de meritis cause tue tui dicat Ambrosius ⁊ si no pt alteri no alter ledatur comodius e neutri iuuare qm̃ grauare altri. Ad hoc ꝛe. q. v. denigꝫ cum erga qui subditus no est illis de quo dubitat. v. vm moueat bellum non debet se immittere distinm iuuando eu. ⁊ ad hoc videt ꝙ aliud est in bello aliud in causa eu iuuare. In bello em vtrisq̃ utuntur bellantes no iure. Sed in causis iure utuntur litigantes ⁊ sub iudice qui eas examinat. ⁊ secundo quero ꝛo. Aduocatꝰ peccet iniusta eam defendendo. Breuiter rndeo sm thomam. ff. 24

q. lxxj. az lo ... ij. ¶ Si advocatus stiet defendit eam iniustam absq; dubio grauiter. pnat quia illicite est alium cooperari ad malu faciendu sic consulendo siue adiuuando siue qualitercūq; conferendo Vnde dicit apls ad Romanos primo. Azz digni sunt morte nō solum qui faciunt sed qui consentiunt facientibus Vnde tlis ad restitutionē tenet cuius damni qd est contra iusticia per eius auxiliū altera pb mis sit. ¶ Si aut ignorans iniustam eam defendit putans eam iustam excusatur sm modū quo ignorantia excusare pot Et ideo in pri? credit eam iustam esse et pga iniusta appeat no debet eu prodesse ut altrū pt̄em luet vl sectē sue cause alicui pti reuelet pot tamen et debz eam desere vl eu cui? eam iust? erat ad reddendū inducere siue ad componendū sine aliquo damno. ppter quam causa quidā dubia ē dū pot reuocatus primarii sm Tomā ¶ Ho tertio. Q. Aduocatus teneat? ei? pdecessor? pterire ex causa pauper. Dicit breuiter reddendū sm Ruy. qd pro miserabilibus pson̄s que pp defectū aduōcati qui non pot conducē amittut causas et eiuant iniuste tollitis q? aduocatis teneat? et de sua cia elemosina dare. Pro hoc facit dn̄ quod dicit Ysidorus in canon pauper. xci. q. iij. Vbi dicit? Pauper dum no habet qd offerat in templo iudicē contemnit? si enim cont? ei? vitatem opprimit? cito violat? iustitia. nullaq; re ppetuo est culpam qua redimere nūmo existimat. Sic vl. et hoc tenet. Sequit? xvi. preptum

·M· Sextum decimū tangit auctor preptum tertiū iudicē pōg qui auctor in figura ieremie tribus preceptis pbuit rudimenta iudicū. Ieo. Auctor. tesn. Quomodo enim erit et pronuciator qui omnē iudicii lītē integrare quatr in iudicio seu foro ut plenius se habeant vt ad esse nūc vo restabit consequi de prima tribulatione pson̄a. s. pro iudice magne in speciali videre. sic quo ullus rite iudicii integrat? ¶ Ad ppm em iudicem pmet? merito meritu causarū diligenti examinatōne discute et discussa equo animo iudicare ac erga sue debito timore. Et hoc e qd intendit Auctor dum dr equus iudex. Pro cuius preptī intelligentia est breuiter tenendū. q. tria sūt que iudicē monē dbt et iudicē ut equitatē in iudicio seruare deat et tenē. Et eorum? tria que iudicū equitatem pturbāt sūme p̄uenda. Primū est sacra scriptura ad hoc inducens. Item e scripta lex ad hoc impelens Bm est male iudicantiū pena mitti terciens. De primo p̄cipit Deut°. p°. ca°. Date ex vobis viros sapientes et gnatos quorū conuersatio probata sit et nota mitribus vr̄is. Sequit? preceptor? eis dicens. Audite illos et quod iustum e et equum iudicate. Hec auctoritas tangit. iiij°. q. ij. dicentes iudicis equum iudicē debent? p̄mo quia in eo dēt esse constātia ututis. et hoc notat? in hoc q dicit? vnos. Nona em ppe e fortitudo aut Tullius lo° 2o de q̄nbus tu scis. et vir debet esse audacie vt quia maior vis in eo est aut potias? Secūda condicio qua eam eo requirit? iuris et legum debita sapia. et hoc est qd in audē dr sapientes. Vnde iudex dr quasi ius dicens pplo. siue q̄ iure disceptet. Iure aut discepta? e iuste iudicare. Non e aut iudex si no sit in eo iustia aut ysidor? lo° 2°. ethymo°. Et hoc e transsumptiū in canon iustum. xxiij. q. ij. Tercia condicio est q in eo requiritur. exacta industria et hoc notat? in auctē diuinū dr q essent gnati. ignis? dicunt? ex eo gnati q piciam vitat? p̄mo in seruare tenent? Gnarg dr pudg. docty. scien? studiosus aut potias? Quarta condicio est laudabilis et redolens fama et hoc est quod concludit auctē pbata in eo q dicit. quor? conuersatio pbata sit et nota in tribubg vr̄is. Non qua plures dicūt se esse iudices qui in rei veritate pp aliqua curis impedimenta iudices esse no pnt. neq; p consequēs eque iudicare iudicāt. Contra ne iudicū imposterum delusorū uideat? pluto utile sit remote de pdē impedimente aliqua ppalia. Primū impedimentū est qn̄ iudex e excōicatus quia tūc iudex esse no pot de offi. de le. prudentiam. ff. vi. Et in decr? nullegyms de iudi. Secūm impedimentum e qn̄ est suspectus. Et talis suspitio pp multa attenditur. puta si est consanguineus alicui pti. Item si est affinis ut nutricis vl prefectus. vt consōbrinus. iij°. q. viij. Quidam? Item si hī cōsilem causam ut in decr? cum que de iudi. Item si multum familiaris? vt in decr? suspicate. de offic de le. Item si auctor est de familia iudicis. C. de epa. au. l. si presses. Tertium impedimentū cū iudex sit pugil. et infamis nō dz iudicē. C. de infam. l. vna. et in decr? suspitatus de exceptōn̄. q. i. Infames. Quartū impedimentū si iudex iunior e xviij. annis. Et nō q nullus pot delegari iuniori xviij. annis quātūcūq; sit sapiens nisi solus pa

Addito.

ceps. ¶ Et in dec. Cum vicesimū de offi. de le. hoc vñ in de legato. Ordinarig autē esse nō potest nisi vicesimū ānū egit ¶ Cum in cunctis. de elect. ¶ Ita multa innume dimittā repugnāt in hijs que nōnt in de rect. cāis que de offic delegat. t in dec. ¶ Credens ut litt nō contestt que ad pns omitto brevitat amore. ¶ Nota sdm ¶ canones q iudiciarig ordo obmittit pp qng primo pp defectū iudicis ut hic. vij. q. i. ¶ pb ¶ 2° pp evidentia in scelis. n. q. i. ¶ scelus est pp scandalum. n. q. v. pbr em ¶ 4° quarto pp dilapidatōm ut. viij. q. vij. quia ea. ¶ 5° pp contumacia ut. viij. q. viij. decimum q ¶ De 2° est sciendum q plura tum canonica qm civilia monet iudices quosdāg ut simope pcaveat q ne ex odio immante ne ex pusillanimitate. ne ex carnalis amoris affectione ne ex amicitie familiarite ne ex munerū cupidite iudiciū pritant. q. iiij. or mos ut dicit ysi in canon 82 tuor xj. q. iij. humanū pritit iudiciū. sz odio timore. amore. cupiditate. Hec sunt. iiij. or malia iudicū si prorig ut sint vim tatores sūm iudicis tui iudiciū exercet interius. Ysaie xxj°. Iudicabit in iustitia pauperes iudices igit iusto animo iusto ordine ag erga iustā intentōn iudicū exequit. Non em pmo ex ira 2° delitate si prong clemētia t pietate t ex intentone iustie consuande. Deutno. xvj°. Iuste quod iustum ē exequaris ut tua ēra dit deꝰ qui cū tranquillitate iudicat. Sapie. xij°. Ira em tua iustitiam dei nō operat. Iacobi primo. Transfer tunc xj. q. iij. Ubi exponens Beda dicit Iacobi ait quia qui iratg in alicg sententia proferti t si rē gētum ad se iustum reportat sniam iste qui nō amore iustie sz timore odij in eum sniaz dedit iustitiam dei in qui pturbato nō radit no vinitat. Unde narat Beꝺ li°. 2°. de ira. de quoda iudice tyrannico qui ex ira damnauit tres milites moretes unū qui redierat de via sn suo armato ne imponēs ei q eū int feriss precepit q alterū militi ut eū duceret ad locū sup plicij qui cū esset eductg venit milito sotio suo sano quē videns Centurio cui fuit preceptū aliū ocide reduxit ambos ad iudicem. Et eos videns iudex iratg dixit. Primo te iubeo int fici quia damnatus es. 2° dixit. et te similr q2 causa damnationis commilitonis fuisti. t 3°. aut t te iubeo occidi q2 iussus occidē impatu nō paruisti. Item Beꝺ ibm. q ēst so lers ē ira tua ad fingendas tue furor

tres ibi puncti sunt ob vnguꝫ innocētia excogitauit ille tria q̄madmodū cuncta fierāt qua nullā inveniat. Habet ira rundia hoc mali. nō velit regi. nrastrū citati si contra voluntatē sua appareat. Et ysidorus de summo bono 2°. Iudex rationabiliq iudicij examen contueri nō valeat qua caligine furoris nō videt non em indexnimiū det esse severus vt remissus qua utraq; condicio reprobatur tum a pure canonico q̄ civili. Hoc probat pp in tranſſumptie in canon Disciplina. xxv. dis. nec etiam constans iudex censeatur q animū motum vltrig deteget. Hec dicit. Ad obseruandū. ff. de offi. presid. Non etiam 2° extimoris pusillanimitate iudices equitatem iudicij pliterē dicit. Unde Augg ysi confessionū pagina in quodā libro ne allipij collegę sui dicit q cū quidam potentissimus vellet sibi licere ex tiore potentie q̄ erat p legem illicitū. restitit Alipius promissionē ꝑmiū. vexit animo presente mine calumnie. Et licet iudex mercedem ꝑmiū causam transferret assessus se abeo nō permitti et licet codices confitendos sibi curaret pcis ptorianus semp pstitit et deliberationi in melig vertit ut liorem iudicaus equitate qua prohibentur quasi potatem qua sinebat. Unde dis Leuit xix°. Noli face iniquū ubiq in iudicio. Iniquū autē tenet sūa qua iudex p metum tulit dicit. Sunt ranō et cetera q sq. Sed ope exceptionis eli di pot ut i canon one q. d. xxv. q. i. t ff. de fruct int dum et vj. q. iij. iustum Aliqm tū dicit q nō tz sm canones t hoc in odiū potentiū qui cogebat pre latos iudicare p hibito eoꝝ voluntate t hoc probatur p canonem one quod supra all. et huq sntie statur. ¶ Nota est sm canones q sūa conditionalis ē quitis plex. Alia em est cōmutate vt lxxviij. d. Ubi ista. Alia consulentis ut. xxviij. d. ra° ultimo. Alia diffinitue ut. d. lxiij. Galianus. Alia ostendentis quid iur sit. xxv. q. vi. Delatoꝝ. Talia intloquentis. xxv. q. vj. hoc quippe. ¶ Nota etiam ex rationabilis amoris affectione vel amicitie familiaritate iudex equitate iudicij non pitat. Ubi sciendū q duob. de quibz hu militate dicit q quadruplū restituere pitur. Primū est vitiat. Iohis. v°. Sciat audio scripturā. Secūm est odiū huius ad sm legem dz mor. Dixiunt iudei contra ꝓximū. d. est timoris. Sm. d. Iohis ei. q. Si dimittimus eū sic venet rōm t tollent locum nrm et gentem. Q. tu

Addi

Hystoria

e amor. s. carnalis sicut fuit de dauid qp noluit pire absolon / 2o. Regū xviij. Et ideo statutum est non debere admitti ad iudiciū spāles amicos ne fallant vel fallantur. Non etiā qīto ex munere cupiditate iudices iudicia pūtant. Vnde greg epla xxxv. ad Macedoniū trāsfigu true hītur ẏba in canone nō licet xj. q. iij. Ibi dicit. nō ideo debet iudex vendere iustū iudiciū nec testis vīm testimonii qz vendit aduocatus iustū prōmium. Et iuris pītus vīm consiliū. Illi etiam nīl utrāq; ptem examinē exhibent. isti ex una pte constituūt. cū aut iudicia. Et testimonia erūt neq; iusta neq; vī vendenda sūt in tpa. Et sīla vendit. nullo scelerāq; unq; pecunia simil. quia scelerate qīnus est a nolentibus datur. Et tū solet tamq; male sībi ablatam pecuniā repetē. qm iustū iudiciū emit. Cum vō pro mq; iudi dedit vellet quidē repetē. nisi pudet. timeat emisse. Ita p Augū in canone Non sane xiiij. q. v. Et ali vendītōne nichil inordinatiq; sordidi. turpiq; inq; qīū vendere iustiam quia iniquitatis est iniustitia. vō vendē rabiosa insania. pre terea alīs vendit iustitiā quam in hīs In alīs cōmūtibus res vendita alienatur a venditore. Et trāsit ad emptorem. sed in his contractu nulla iustitia venditor habet. licet forte effectus iuste trāseat ad emptorem. Vnde talis vīrtutem ipam inhonorat. Et iuste facit. Et quia ipām cū sit inestimabilis exponit pro prio. Et ipm iudicium pūtat. ppu. xxviij. Cum ignorāt in iudicio facultatem nō facit bñ. Expditis 3o concludit. quia iudicium libertate ī tuitu esse debet. no venale. de. l. vendi tū. Hoc etiā approbat policra. li. v. ca. x. Et apud antiquos i. d. qd est ex de to officio gratuitū esse oportz. Et si fiat ad pīnū in sordibus computatur. Et ideo etiā rōne inhibetur iudex ne iudicium pūtat munerū vl' pecunie ēceptionē. Iudex em est famulus iustitie que regnum vītu tis est. Iudex ergo qui vendit sua dominaz et regnū. Et prostituit eam pro qz ut dicitur in policro ubi supra. Prius nō dī tuū pecunia. Et obsequiū. Et omē nung Talis est. Iuuis infidelis qui dominaz tui ex fide tenet. famulari. q. in foro ipām distrahit. Nabel. 2o. puellā ven diderit. pro vino ut bibēt. i. ipaz iusti tia incorrupta et sincerā. Et no solum venditor e. nisi quis. Et etiā emptor vt re uisiret. De illis. Ezech. vij. Qui emit no letetur. Emptor em tūs scienter. Et ex intentōne illicit. Et corrumpit pūsimm iudicem sicut fuit de Balach qui cōrupit balaam muneribus. Et execrauit. Nūi. xx. Vnde ysidorus in de sūmo bono / ca. liij. Nullus predo tam cupidus in alienis quīn iudex inquus in suis. Latrones em in late bros fauibus insidias ponūt. isti pala rapa ritatis auaritia seruit. Vnde petronius Quid faciūt leges vbi sola pecunia regnat / aut ubi paupertas vomere mala potest. Nam nīl iudicio est inutile nisi publica merces. Et ppea iudices sacramēto allegati legibus nati. qp omo iudicium cum veri tate. Et legum obseruatōne disponūt. De iuramēto iudicis Tullius in li. o. de officijs li. 3o. ca. xj. Neq; contra rem publicam nec cōtra iusiurandū ac fidem animi ca vi bono fuerit. Et ibidem plarum a mao ribus atq; ping modū rogandi iudicis si eum modū seu morē teneāt q; salua fide fieri posset. Vnde Agellius li. xxj. de ymagine iustē Crisippus inquit eos et oculos iustie vultusq; seueros ac venera dis vbozū coloribus depingit. Et equus forma vigoris asspectu vehementi. Et fo midabili lumbis oculoq; atribus nec hum libus nec atrocē. Et reuēde cuīq; dā tribue dignitate. Et ex istis ymaginib; significa tione intelligi voluit iudicem qui iustie antistes e oportē esse. qui em sine seue ra incorruptum mandibulam contra qsq; improbos nocentesq; inimicorum atq; in exorabilem execrandi. Et arduū atq; po tentem vi. Et potestate seu maiestate equi tatis vītatisq; tirannum. De 3o. Et Noue rint itaq; iudices vniuersi qp si ppe eram iudicauerint contra sībi alia iudicij ut e dictum pena grauissima tam spūali qīū temporali punient. Et hoc tam de iure canonico qīū ciuili. Aliter tamē punitur iudex laycus. Et aliter ecclia sticus iudex. Si em iudex e laycus q male iudicat quacūq; causa tenetur. Ideo pōse ad omē inter esse mīt iudicē possit illum pro quo tulit sīam ad ple nariā remissiom seu restitutiom. Vt. C. de pena iudic. l. vltī. dj. q. iij. Ettuor. Et pm leges alias inflictas penas det sus tinere. Debet etiā pter restitutiom i pri pria tamq; pro grauissimo crīne. dj. q. 3. Itaq; Si vō p ignorantiā iniuste iudicauit pm leges ideo ingrātū dom et equū videbitur religiom iudicauit. ff de ra. Et ex. or. cogi. l. vltia. Tu iudicio tū anime tenet. sit in primo casu. si in culpa fuit. s. qui scīuit vl' scire debuit. se in sufficiente. Et iudicāe tam tale presūp sit. Et idem si erat sufficiens. Et negligēs erit studē. Et videre qd debuit. Quidam

tu agendum e tum isto qm̃ cum illo qui scienter se ingessit. Voltra tm̃ dicit q̃ racõ ꝓdicta de ignorãte q̃ debuit se scire insufficientem ꝛc nõ habet locum nisi in iudice ordinario qui debet esse sufficiens ad offic̃ sum exequendũ. Delegatus aũt quia sepe ex cta scia delegantis est huius ignaria dũ modo sit bonus et tlis nũ ꝛc obedie male iudicauit ꝑ in bona fide ⁊ consilio ꝓtoꝝ no tenetur ꝛc idem dicit sup. ⁊ si talis iudex qui tulit iniqua suam deceptus ꝛc ꝑ assessorem tlem qui coiter sufficies putabatur. Si aũt talis iudex sit ecclc sastic⁹ suspensus ꝛc ꝑ ann̄ ab exercicio offic̃ et debet condemnari ad estimacõem litis ꝓti quam leserat. Et si suspensioe durante ingessit se diuinis fit irregularis nec nisi per ꝓpam potit liberari. De sen. ⁊ re. iudi. cum etiñ li. vi. De pena võ corporali male iudicantis narrat Tullius lib. 6. ca° 3° dicens q̃ cum quida iudex male iudicasset rex Cambises pelle eius de corpore detractam pelle iudicature apposuit. et in ea filiũ eius pro eũ iudicatũ sedere iussit. Nona eñ pena ne quis postea iudex cõrumpi posset pro uidit. Unde eñ precepit lex dña. deut° xvi. Iudices ⁊ magistratus constitues in omnibus portis ut iudicent iusto iudicio nec aliqua parte declinent ꝛc. Sequit

A. **Octauũ septimũ autoꝝ**

Minime iudicia postq̃ Auctor in p̄cedenti primo p̄cepto p̄bui dominus ipse iudici in iudicio pro tribunali sedenti equalr in iudicando equitate ⁊ rectitudiẽ seruare deat. ⁊ hoc seruare minime si ꝑ aliqua leuem suspicionẽ moueat. ⁊ tuc tle iudiciũ mito temerariũ ac erroneũ iniquũ mutare potit ⁊ valebit. Pro tanto auctor nũ p̄cepto ipse iudicem instruere intendit ne ꝑ tlem leuem suspicionẽ ꝑ qua iudicare deat in eo q̃ dicit Minime iudicia. Pro cuius p̄cepti intelligentia ac erroneã obseruantia est sciendum q̃ quãdo iudiciũ sit actꝰ iustic⁹ mthlonicꝰ tũ erit hoc post sinn iudiciũ pro conceptu ⁊ actu quolibet humane actionis opinionis. Ad quẽ vl in quo mortalis sua ꝛc delutate firmatis. Certum q̃ sicunde sume tuendũ est ne sub apparentia vt ꝓtius displacitũ iudicemꝰ. Cum plerũq; tle iudiciũ nõ est verax. cum stultꝰ unde vl electuaria dulcia ⁊ suauia infirmis amara uidentꝰ ⁊ q̃uis. Sed sicunde ex ipoꝝ electuariorũ ⁊ vini amaritudine no procedit nisi de se dulcia sint ⁊ bona ꝛ ex amarea stomachi cõruptione vt patuit infirmia uitiꝰ pmanẽte procedat

Que reuera ptium sunt mẽtes qui ex sceleratꝫ malicijs eorũ ⁊ tanta ꝛ mentis cõruptione deformes q̃ ꝓdum sunt lucis nocentem ⁊ iustum malis iudicant iniustũ corruptum displacitum coriũ. ꝛ quia similes sunt infirmis ipsoꝝ sunt ꝛ penenda iudicia tua nõ ex defectu ꝓximi ꝛ ex corruptꝫ ⁊ filis machinacionibꝫ suis corruptis et filis iudiciũ reprobentur. quibꝫ odiosa iustitia. Hoc est qd scribit Augustinꝰ in libro confessionũ. d. palato nõ sano pena e panis qui sano suauis e ⁊ oculis egris odiosa e lux que puris oculis e amica. ⁊ iustia tua displicet inquis. Propterea dicit Tullius lio primo de offic̃ de oratore. plura eñ hominẽs odio iudicant aut amore aut cupiditate q̃ uirtute aut iuris norma. Aut ⁊ alii qui nõ ex malicia intellectualis anie. ꝛ ex ignorantie caritate bonum iustum ⁊ sapientem existimat ex habitu vl aliquoꝝ solẽtitate uerborũ vl uestium apparatu. quoꝝ siquidem exoneri est iudiciũ cum infinite sint spes ꝓportare et aliquoꝝ fraudulentiũ ⁊ ignorãtiũ huiusmodi sapie ⁊ iustie faciem ⁊ apparentiam bonitate ⁊ uere sit plexuq; sub ymagine vl pictura aurea latet lignũ marcescens sic sub apparenta bonitate ⁊ sapie latet ignorantia grauis ac etiam anie tenebrosa. Propter quod scribitur Johis. vij°. Nolite iudicare secundum faciem iudicate. quare iudicantes hmõi ꝓprie imitatores sui belue que tigres dicuntur. nam belua agilis est semissa ⁊ captis filiis summa celeritate insequitur venatores. ⁊ inuenies in uitreis tubis peos uitreos. speculantes dimissos per venatores ibm ꝛ post dimissos detinetur ⁊ occupatur ⁊ in speculis uitreis ꝓspiciens videns faciem ⁊ ymaginem eius ⁊ sic ssualiter credens per speculata ⁊ resultatem ipsius ymaginem ibm filios inuenisse in sua bestiali credulitate decipitur. Ppter quod venatores sui filios illesos effugiunt ⁊ ipa belua sub falsa ymaginis apparentia pdictum patitur filioꝝ ⁊ similiter ꝓ apparentia iudicantes plerũq; decepti confusionem incurrunt ipsorum iudicij. ⁊ pdicti intelligentia rationis ⁊ sic q̃ nõ ex ignorantia ꝛ ex solẽtate uerborum. ꝛ certi ⁊ certa scia experientia ⁊ operationibꝫ manifestꝫ debet sapiens iudicare. ꝓ sic scribit Aristoteles. Quis tam sapiens est posse assignare causas ⁊ ignoscẽtie ꝛ ꝓ ebrietudine. ⁊ ꝓpterea dicit Tullius in de

B.

offic. Nec ḡ ꝓ̃ agas tuꝝ ꝯ̃ pro
bablem reddē nō possīs ta ī. ꝑpōito nā
ex hoc ipō ꝙ quis habet malā opiōm
de aliquo abq; sufficienti causa mutua
tur ei. ⁊ ī ex hoc ipm ꝺ̃ ternit nullꝰ
ꝙ debet alīꝰ contemnē vl nocumentū
quodcūq; nisi ē abq; causa cogente. Et
ideo nisi de malicia alicuius manifesta
appeant iudicia dēmꝰ eū bonū habere
interptando id qd dubiū est in melio
rem ptem. Et melꝰ ē quod quis frequ
ter fallatur habens bonā opinionem
de aliquo malo homine q̄ꝫ ꝙ raro fal
latur habēs malā opinionē de aliq̄ bono
homine quia ex hoc fit aliquis nocumenta ñ
aut ex ꝓmo extra de ꝛe. iudicis estote ⁊
sꝯ indubio ē ex suspitione nulli aliꝰ
debet iudicare quia qui temere iudicat
sepissime peccat. ℣ Tertio vitate eque aut
Nolite iudicare ut nō iudicabimini Aug⁹
in. lune. vi°. ℣. q. 1. deus omnes quod hoc
erga optime facit quod apls dicit. i. ad
Corinth. .iiii°. Nolite ante tpus iudi
care. Quare sine concordat scte Thomas
2ª. 2ª. q. lx. Sed si volumꝰ ꝛoripe ꝓsens
documentum pro iudicio qd ꝑpue dicty est
iustie tue ut supradictum est iudex ex
suspitione aliqua procedit ad aliquē con
demnādū hoc directe ad iustitia ꝑtinet
et tuc ille iudicium sine mortali peccato
facere minime potest. ¶ Unde concludēdo
hoc ꝓceptum ꝛnāliter ad omēs se ex
tendit ut nō temere alios dēmꝰ iudi
care cū dicat mīme iudicate. q. velit imē
ꝙ nō ꝓ leues suspitiones faciendū ē iu
dicium ut solum ꝓ illas suspitiones ad iu
dicandū moueatur. ℣ ꝓ ꝓmissorū mīl
ligentia magis m speciali est de infra
scriptis dubitabilibꝫ querendū vl investi
gandū et ꝓmo ꝓ. licitū sit aliquē iudi
care vt nō iudicare. Et ꝓmo videt ꝙ nō
sit licitū iudicare ex ista rōne. Non enim
fligitur pena nisi ꝓ illicito. sz iudi
cantibꝫ minet pena quia nō iudicantes
effugiunt sm id Math. vii. Nolite iudi
care ut nō iudicabimini qd transsumptiue
habetur. xxiii. q. i. In ꝓmo ergo iudicare est illi
citum. ℣ Preterea dicit ap̄lus Ad Roman. xiᵉ.
Tu es qui qui iudicas alienū seruū
suo dño stat aut cadit. ¶ Assumptiue ita
nonne. multi. xxxiii. q. i. In ꝓmo. ¶ Omnes
aut⁹ simꝫ deq; igitur nulli hoi licet iu
dicare. ꝑ ng homo est sine peccato sz. id
Johis. i. ⁊ ī dyxima quia ꝓpria nō ha
bemꝰ nos metipos seducimꝰ ⁊. ⁊ Sed per
mitti iudicia nō licet sm id ad Roma.
xiᵉ. In excusabilis es o homo oīs qui
iudicas. In quo em alterum iudicas teipm
condemnas. Eadem em agis que iudicas
Igitur nulli licitū est iudicare. ℣ Quarto
sunt quod ꝛtribuitur Deut°. xvi. Iudices
⁊ magistros constitues in omnibꝫ portis tu
is ut iudicent ꝓplm iusto iudicio. Ex ista
hugnoi ꝙ̃ est dñm ꝙ iudicium in tui
citum iniquū est iustie actus sicut
ante ex ꝓditis ꝓz. ¶ Ad hoc aut ꝙ iu
dicium sit actus iustie tria maxie re
quiritur. ℣ ꝓmo quidem ut procedat ex
inclinatiōe iustie. Do ꝙ procedat ex au
ctoritate vl presidentis. aucte. Do ꝙ profe
ratur sm rectum ꝛdm prudentie. qdꝛ
defuit ē iudicium iniquum et illicitum
Ex quidem mō qū est contra rectitudi
nē iustie ⁊ sm dicit iudicium ꝓpinquum
vt ministrum. ¶ Alio modo quido homo
iudicat in his in quibus nō bt auctez
⁊ sm dictum iudicium usurpatum. ¶ Tertio
modo qū de est rectitudo ꝛdmꝫ prudē cū
aliquis iudicat de his que sunt dubia
vt occulta per aliquas leues coniecturas
⁊ sic dicitur iudicium suspitiosum. Ad
ꝓmum igitur dm ꝙ dns ibi prohibet
iudicium temerarium quod est de inten
tione cordis vt alius inferat sicut Aug⁹
dicit in li°. de ser. dñi in mon. vbi pro
hibet ibi iudicium de rebus diuis de q̄bꝫ
cū sint supra nos nō dēmꝰ iudicare
sz simplr ea credē ut dicit sup
math. ibi prohibet iudicium temera
rium quod nō fit ex benivolentia sz animi
amaritudine ut dicit. ¶ Ad 2m
dm ꝙ iudex constituit ut ministre dei.
Non dicitur Deut°. i°. Quod iustum
ē iudicate et posteā subdit ꝙ dei ē iu
dicium. ¶ Ad 3m dm ꝙ illi qui sunt ti
mibus ꝓclis nō debent iudicare eos
qui sunt in eisdem ꝓclis vt iudicibus
vt dicit Chrisꝰ sup math. viii. Nolite iu
dicare Et ꝓpinque hoc est intelligendum
qñ ita sunt illa publica quia ex hoc
ꝓcreatur scandalum in cordibus alioꝝ
qñ aut non sunt publica sz occulta
et nimis iudicandi timet ꝓp officiū
potestatis humilitate et timore vl aliquē
vt iudicare. Unde Aug⁹ dicit in li°. de
ser. dñi in monte Ex nimio timore nos in
eodem iudicio ee cognoscamꝰ et ad equa
liter ꝓmiendi nos muniamꝰ. nec tu
ꝓpter hoc sic ꝛpin ademptus ut nouis
condemnatoribus meritis sibi arguat
Sed quia condemnans alium videt sibi
ꝛe condemnabilem esse ꝓp eidem peccati
et simile. ¶ Tertio quitur. Do. per
suspitionem sit iudicandum. Unde ꝙsto
breuiter videtur ꝙ sic. Et ꝛtra dicit
Suspitio importat opinionem mali qñ

ex levibus iudiciis procedit quod contingit ex tribus. Primo quidem ex hoc quod aliquis in seipso malus est. Et ex hoc ipso quod conscius sue malicie faciliter de aliis malum opinatur secundum illud Ecclesiastes x. In via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos extimat. De materia require in prima parte membro precepto xvii. Ne curres si quis cum sequentibus. Secundo provenit ex hoc quod aliquis male afficitur ad alterum cum enim aliquis contemnit vel odit aliquem vel irascitur vel invidet ex levibus signis opinatur mala de ipso quia unusquisque faciliter credit quod appetit. De materia consimili require infra in ultimo precepto iiii^te partis membro Mirraris ubi cis. pro membris. Tercio modo provenit ex longa experiencia. Unde philosophus in ii° rethoricorum. Quod senes sunt multum suspiciosi quia multociens experti sunt aliorum defectus. Prime autem due suspicionis cause manifeste pertinent ad pravitatem affectus. Tercia vero causa racio suspicionis diminuit igitur experiencia ad certitudinem proficit que est contra racionem suspicionis. Et ideo suspicio vicium quoddam importat et quanto magis procedit suspicio tanto magis est viciosum. Notandum autem quod triplex gradus suspicionis reperitur. Primus gradus est ut homo ex levibus indiciis de bonitate alicuius dubitare incipiat. Et hoc est veniale et leve peccatum. Pertinet enim ad temptationem humanam sine qua vita ista non ducitur ut habetur in glosa super i ad Corinthios iiii°. Nolite ante tempus iudicare. Secundus gradus est cum quis pro certo maliciam alterius extimat ex levibus indiciis et hoc si sit de aliquo gravi est peccatum mortale inquantum non est sine contemptu proximi. Unde glosa ibidem ait. Et si ergo suspiciones vitare non possumus quia homines sumus iudicia tamen et diffinitiones firmas continere debemus. Tercius gradus est cum aliquis iudex procedit ex suspicione ad aliquem condempnandum. et hoc directe ad iniusticiam pertinet. Unde est peccatum mortale.

·cl· **Decimum octavum auctoris preceptum**, Pugna pro patria.

Presens preceptum etiam pertinet ad terciam speciem iusticie videlicet ad pietatem scilicet que se extendit ad amorem parentum et patrie quia quemadmodum reddere tenemur debitum hiis qui fuerunt principium nostre propagacionis in esse sicut parentibus sic tenemur reddere debitum illi qui est principium nostre conservacionis et educacionis scilicet patrie et est conveniens reddicio debiti. Ut sicut per patriam conservamur in esse naturali. Ita tu pugna pro patria ut ipsam conserves in esse civili ne ab hostibus destruatur. Pro cuius evidencia est notandum quod cum iusticia dividat secundum eum que debentur et quibus debentur tunc quedam debentur omnibus ut dilectionem veritatem et fidem. Quedam vero non omnibus sed aliquid superiori aliquid inferiori aliquid pari. Aliquid etiam specialiter debetur nobis specialiter coniunctis ut parentibus cognatis et patrie benivolencia. Hoc totum debitum solvit pietas secundum Tullium. Et ideo de ea quantum ad parentes propositum est nunc prosequendum. Sed notandum est quod iiii^or sunt que principaliter movere debent omnes ad conservacionem et defensionem patrie sue. Primum est veterum auctoritas ad hoc inducens. Secundum est ipsius racionabilitas hoc approbans. Tercium est iuris utriusque dicibilitas ad hoc impellens. Quartum est ipsius patrie multiplex utilitas ad hoc alliciens. De primo dicit Tullius libro primo de officiis capitulo xviii°. Quod omnium societatum nulla est carior nulla gracior quam ea que est cum re publica. Cari sunt nobis parentes cari sunt liberi propinqui familiares sed omnes omnium caritates patria una complexa est pro qua quis bonus non dubitat mortem oppetere si sit ei profuturus. De secundo etiam racione demonstrari potest et sic. Nam quanto bonum aliquod generalius est et utilius tanto magis id bonum est eligendum et observandum. Sed omne bonum patrie excedit omne bonum singulare quia per bonum et potenciam communitatis et rei publice singularibus civibus de iusticia providetur. Et per patrie bonum omnibus singulariter et specialiter a violenciis et offensionibus honestius conservatur et quod siquidem ex speciali bono parentali et privato contingere non valet. Et sic in bono communi patrie concluditur et servatur omnis utilitas singularis. Et propterea dicit Tullius ubi supra. Omnes omnium caritates una caritas complexa est. Est autem unicuique proprium speciale bonum racionabile commovens et per conservacionem sui ipsius naturaliter inclinetur et agat et agendo per bonum et ordinem racionis ad bonum et conservacionem sui teneatur fatigari. Nec etiam eius exponere vitam et in hoc non debet mortis evitare periculum ad promocionem et conservacionem boni omnis quod singulare bonum excedat. Erit licita exposicio hominis vite et in hoc mortis non est fugiendus eventus agendo per bonum et ordinem racionis. Quarto est autem quod scribit Tullius in sua re-

thorum veti dicens. Ut non modo cois
comodi causa labores assumendi sit uita
amittendi existimo. Et ideo in ho. iiij°
xethorute nouo. Nullum est pritm quod
sapiens pro salute pcie arbitret vitandu
Hoc autem approbans t emendans pha
3° ethicoz dicit primpaliter vt qz dicit
fortis qui contra bona mortem exit t
pauidus. s. pro defensione patrie vt alia
xonabili causa. Ait aute augustinus in
xviij°. de ciuitate dei ca°. xxj°. admiras
fidem t dilectiom Codri duis athenien
qui pro defensione sue patrie t suoz sa
lute morti sponte se tradidit. Unde legi
gitur qz cum inuetatum bellum esset inter
athenien et ptholomeu t assumpsit in
ensem a dijs suis qz illi essent victores
quoz dux preis crudelitur. Codrus salute
reipublice t patrie sue preferens in ha
bitu pauper transiuit ad hostes t tum
uergys t contumelijs p ipm prolatis
adhesit ipos hostes puocauit ad morte
t ipsig irrisiom. uam sm eum assumpsu
malunt mori pro suoz salute qui uiue
sm ipm. Et ppea de ipo stabit v. milig. Et
Justinia Codri. Et valius ho 2° ca°. qui ato
De 3° etiam docet tullius t ciuilis
tia et etia ad hoc compunctas impellit
Unde Ambrosius ho° primo de offic. Et
transsumptie in canon fortitudo xxiij.
q. 3. dicit. Fortitudo que bello tenet
a barbaris patriam vl domu defendit. Et
Leo papa. iiij. q. viij. dicit. Pro quibus pro
bitate fidei t defensione patrie mortu
fuit a deo celeste primium consequitur. Ho
etiam probat lex ciuilis ff. de iust. et
iur. dicit. Illa. qz patria honoranda
t diligenda est ac etiam ei parendum
et qui eam delet infamis est. vt dicit. l.
nimme ff. de feligi. De quarto etia ho
probat ysig noiis pcie denominatio seu eth
mologia. Patria aut dicitur pater
teria. per que teria tres magne utilita
tes consequunt compatote. Ic. Unde qua
tenetur patria iuuare et defendere t
pro ipa totis viribus impugnare. Prima
utilitas qua consequunt ex patria est qz
parit nutria ad sustentatiom unte corpo
ralis. s. alimeta quibus pascunt animan
menta quibus tegunt. Hiatenula sub qbus
a pluuia. vento t estu aut etia frigore
protegunt t conseruant. Secunda utilita
tas que consequunt ex patria qz parit
nutria ad delectatiom et conseruatiom humam
ginis realis. Nam in patria homes crescu
runt sucessiue t multiplicant que sucres
sua multiplicata conseruat ysig humanu.
Unde patria implet qd dicit deg ysi primo

Crescite t multiplicamini. Tertia utilitas qua con
sequunt ex patria est quia parit nutria ad
instructiom et eruditiom vite moralis. Sic
Victores. Doctores. Iudices. p quos in bonis mo
ribus informant et a vitijs refrenantur.
t in studijs promouent. Ideo in patria
omia sunt bn disposita t ordinata. Unde
pter predicta bona que patria parit et
patria. merito unusquisq; de patria dicit an
pugna pro patria. Vel moraliter pugna p
patria. s. celesti. Ideo cum trena hitatu ppe
loquendo no est ma patria. sed loga mei exilij
Hinc etiam sm aplm no sumus ciues sed
aduene. Pro primissom mellumniam igit
in speciali est de instantia dubitabilibus
quendum. Et primo. Utrum aliqs bel
lum sit licitum. Secunter huic quesito rndet
tho. 2. 2e q. xl. d. qz ad hoc qz aliquod
bellum sit licitum et iustum tria requi
runt. Primo quidem auctoritas principis cuius ma
dato bellum est gerendum. no enim ad psonam
priuatam pertinet mouere bellum quia potest ius
suum in iudicio superiorus prosequi. Et milli
ge principes sicut nauis sue ecclie. vt qudo
pugnat pro ecclia. xxiij. q. i. Quid culpan
tur. Et sm vl. sufficit auctas principum dig
tatum ad defensiom sibi subditorum cum quis
alis p iudicem se iuuare non possit. Secunda
iusta. ut. s. illi contra quos bellum mouet
ex aliqua culpa hoc mouere. Unde sicut
Augustinus ho° qstionum dicit. Iusta bella debet
diffiniri que ulciscuntur iniurias si gens
vel ciuitas plectenda est que vel vindicare
neglexit qd a suis improbe factum est. vel
reddere quod p iniuriam ablatum est. xxiij.
q. ij. dns. Tertio requirit intentio recta
qua. s. intendit vel ut bonum promoueatur
vel malum uitetur. Unde non licet fieri ex
odio t hmoi si pp iustitia t caritatem
vt in palleato canon. Quid culpatur. Et
ff. Militare. Sunt etia alia duo q ponun
a quibusdam requisita in bello iusto. Vi. s
ut no sit psona tui bellare no licet ut cle
rici ut in canon dicit. xxiij. q. viij. Hoc
ho° est pp specialem prohibitom que dic
considerari pot. Bona e igitur qz ex
citia bellorum inquietudines huius t multu
impedit a diuinoz contemplatione t a
laude dei t oratione pro pplo que ad offi
ptinet clericoz. Qd est speciales qz clerici
ordinati ad alterius ministrii in quo sub sa
cramto representat passio xpi. 1. ad cor. xj°.
Quotiens cuqz manducabitis panem hunc
t calicem bibetis mortem dni annunciabitis
donec veniat. Et ideo no competit eis
oriide vel sanguinem humanum effunde vel
etia t aruma portare absq; iusta causa pu
ta si tumultuant p loca piosa ad terrorem la

tronū licet pruté nō deant Ar. ppriij. q. iiij. Ad ax iniam q. nisi forte vnu vi repellendo ſtiū ut fiat pro rezū repetiue vl' patrie defenſiōn vl huiuſmōi vt. zz. q. viij. c. 1. ꝛ hoc reduxit ad iuſtam cāz Vt in pūti ꝓpōito pugna pro patria ut Addi. autor nr dicit ¶ Nota ſm canones. Q; ſacramentum miſſe erīa a malis ſacerdotib; ē audiendū. ꝛ maxiē dum ab ecclia tolerant ꝛ ante ſūcm. ut viij. q. iiij. Nonne. quia tle ſacramētū conficiētibz ponit nocet qui alīs ¶ Quod octo probat exemplis. primo p exm fatis arrenſe que alīs luxet ꝛ alīs nocet. xv. q. vlt. c. ult. ¶ 2o exemplo luxiuꝰ quia velud luxiuꝰ alios lauat ꝛ nō lauat. d. lxxxiij. diſ. ſ. quīqm. ¶ 3o exemplo animaliū lapideū q; velud p lapides cānales trāſeunt ad locū fertilem. i. q. i. ſi fuit. ¶ 4o. quia no ſcis vbi ſſi ꝓpī ſacramēta ꝙficiunt. De conſe. diſ. ij. Panis eſt in altari. ¶ 5o. quia iudiciū ſibi mādūcat ꝛ bibit ꝛ nō alīs. i. corinth. xi. ¶ 6o. qui ſumit indigne iudiciū ſibi man. tē. i. q. i. p Ysaiam. ¶ 6o. quia ipe xp̄c reuēcia eis exhibuit dū ad eos lepros. d. miſit. De pe. diſ. i. qui penitz. ¶ Septimo quia ſacramēta ſeruat nec ſol aliqn loꝰ immūdis coinquat. diſ. xix. ſedm. octauo quia ſacramēta a iudi tradita nō ſunt reprobata. i. q. i. Dedit baptm iudas. ¶ Q; uerē aliquis poſſ: dctis q̄onē vis Nūq; ſi aliquis ſuadet alicui q̄ exponat ſe priculo pro pria vel iuze ſuo ſit irregularis. ¶ Ad. 1m. ſm Innoc. Non eſt irregularis cīa ſi iſte cū conſultum ē iuuat. xxiij. q. iij. pro mēbꝛ ꝛ. c. ſequti. et. q. viij. Legit. ꝛ. c. ſequti. ¶ Sed ſi ſcret vicinitē eū moriturum irregularis fiet. Idem hoſtī. ¶ 2o. q̄ritur q. filiꝰ teneat obedire duci exēcitꝰ pre rogāti q̄ pugnet pro pria contra prem qui pr̄ patriam impugnaret. Et primo ad p̄tem negatiuā mouit id qd primo poſtiorē hēnt dicit ēm ibi. Q; pp vnū qdq; rle ꝛ ipm magis. Ubi ḡra diligo ꝓtatem pp d̄m. igitur magis diligo d̄m. Sed filiꝰ tenet pric pp prem. ꝓm oc eſſe quod hē filiꝰ in pria ꝛ pp patria. vt puta eſſe pulchrum. potentem. diuitem. ſapientem ꝛ ſlia hē pp̄ ee nāle. qd hē a pre. Igit magis tenet pr̄ qm̄ pric contra patrem. ¶ Pro p̄te vo affirmatiua in cōiūi facit qd dicit Ariſtel. q̄ obediendū eſt magis duci exēcitꝰ i bellicoſ qm̄ pri. Item q̄m alr videri pot theologꝰ theologice loq̄ndo. Qui moralis phūs pure moraliter ꝛ politice loq̄ndo. ¶ Primo ad hāc q̄onē ſic rūdebit theologus. Q; q̄ pater carnalis pugnare vellet contra pr̄em ꝛ contra honorem pr̄is celeſtis ut puta q̄ pugnaret contra fidem ꝛ contra ecclīam. quia tūc debet filiꝰ pugnare contra pr̄em ꝛ ista rō eſt vera et catholica per ea que in pria q̄tiōe ſunt expſſa. Sed q; nullꝰ catholicꝰ de hoc ambigē debet. Ideo hic nō eſt inſtandum. ¶ Quid aut videbit moralis phūs pure moraliter ꝛ politice predendo dico q; videbit in hoc caſu dure p̄cipiēte ꝛ nō p̄cipiēte. ſi nō contradicat q; debet filiꝰ pugnare contra pr̄em ꝛ magr̄ cū dubiū eſſ: quis hr̄et iuſtū bellum an pr̄ vl' pria. ꝛ multo magis q̄n conſtaret q; pria hr̄et iuſtū bellum contra pr̄em. Ver poſito politica poteſt multipliciter confirmari. Et primo ſic. in quorūq; caſu pot pr̄ et debet ſe ipſum exponē morti. ꝛ filiū ſuū in eodem ut videt filiꝰ poteſt exponē pr̄em morti quia pater magis tenere dt ab offēſa ſui ipſiꝰ et filiꝰ q̄m filiꝰ ab offenſa patris. eo q; diligit ſe magis pr̄ ꝛ filiū q̄m filiꝰ pr̄em. ¶ Sed pater politice loq̄ndo laudabiliter exponit ſe ꝛ filiū morti pro defenſiōn patrie. Igitur filiꝰ poteſt exponē morti pr̄em pro defenſiōe pr̄ie. Hoc aut probat. l. mīme. ff. de relegati. Q; aut pr̄ politice loq̄ndo laudabiliter ſe ipm expoſuit morti pro defenſione prie. Narrat Aug⁹ vbi ſupa de Codro duce athenien. ꝛ alīs ibm. Q; et pr̄es filios expoſuerūt morti pro defenſiōn reipublice dicit Aug⁹ li⁰. de ci. dei de Brutō q̄m filios ſuos coprehenſos ꝛ ad palum ligatos ſecuri ꝓuti miſit q; dnāc̄om tarquinios a ſe repulſam reducere volebat. ¶ 2o. ſic quelibet res deſiderat ꝛpetuari in ſuo eſſe. vt 2o. de anima dicit phūs. ꝛ quia res nō poſſit ꝛpetuari in ſuis deſiderat ꝛpetuari in alio et maxime in ſpē ſua. Et hec eſt rationalis de rauis quare pres diligunt ſic intenſe filios ſuos. ſ. quia credūt ſe ſaluari in eis. Et hec erīa ratio quare homines del' tant faciē opa que maneāt pg morte ſuā. Ista q; regularit eſt vīm. q; quilibet diligit maxime idm q; credit diu permanē memoria ſui. quia ſaluat eſſe ſuū in ihīs q̄ntū ad eſſe mopriabile. vel moraleꝰ. ¶ Istum q; ee mediabile filiꝰ magis ſtuetur in conſeruatiōn ciuitatis q̄m pr̄is quia diuicꝰ riālr vl ſaltem tranſmutabilē diuāc debet q̄m pr̄. Igit magis debet pugnāc pro conſeruatiōn pr̄ie q̄m pr̄is. Hec opinio confirmat ꝓ Tullio. in de offic ubi inquirens in

ſ p̄r̄ conabit᷑ tradē p̄riam ſi ſtlebit filiꝰ
dict᷒ ut ſupra · ex hīs concludit · qꝫ in tāu
p̄fato filiꝰ p̄ot pugnāe contra p̄rēm ·
Ad rēquintum in cōtrū respondet
p̄ot qꝫ q̄ndo aliquid mest duobus ita qꝫ
vm pp̄ aliud tunq; bñ ſequit᷑ qꝫ magis
mīst illi pp̄ quod in est ℣ verbi gratia
Diligo magistrum pp̄ discipulum igitur
magis diligo discipulū ꝫ ideo ſequitur
qꝫ discipl̄s magis diligitur · ℣ ed q̄ndo
aliquid mest duobꝫ p̄r aliquid aliud ꝫ
mest illis eque p̄ir̄ et ī me te tūc nō ſeᷣ
qꝫ mīst vm magis q̄m alti · ℣ bi gratia
Disgregāe visum quent albedīm minuſ
ꝫ lact᷑ nō tū quent vm pp̄ aliud · ℣ on
nō ſequit᷑ · Albedo lact᷑ disgregat visū
igitur magis disgregat albedo minuſ · Si
militer dico hic amor patrie contin/
git patri ꝫ filio ꝫ nō contingit p̄ius
filio ꝫpter p̄rem qꝫa p̄r nō causant
in eo istum amorē patrie ſcīmo filius
teneret᷑ patrie dato p impoſſ̄le q̄ illum
p̄rem hret᷑ ita q̄ uterq; tenet᷑ patrie
equalr et p̄imo ꝫ mediate · ꝫ ideo nō
ſequit᷑ pater tenet᷑ patrie igit᷑ magis
filiꝰ pugnat contra p̄rem impugnan
tem p̄riam nō p̄reciſe pugnat contra
p̄rem ꝫ contra p̄rie hostem ſpro hoc
facit · l · minime · ff · de reli · ſupiꝰ alle ·
Et illa obligatio qua filiꝰ est p̄ri ob
ligatꝰ tuꝰ ceſſare videtur ad tempus
q̄ pater tu pugnans contra p̄riam filiꝰ
videtur velle ſubtrahē a filio ee · et
vitam qua ſibi dedit pp̄ que ſibi obli
gatur · Nam destructa p̄ria filiꝰ male
conſeruaret ſuū esse ꝫ ſuam vitam · ꝫ ſic
patet conclusio predicta · Sequitur

N. Octauū p̄ceptū fuit de
iuramēto in quo ſuperiꝰ Au
tor ſupra in primo p̄cepto p̄ponit rudi
menta ſpectantia ad p̄imū videlicet
ſpem ipis p̄mittendā ad ſtimulū · idē
per quē ſpeciatim inducimur ad p̄imum
artū religionis vl̄ latrie exhibendū deo
in oratione ſupplicatia dicens · Itaq; deo ſu
plica · Huic vero in ſequenti p̄cepto ſubſcri
bit᷑ licet interstalarit᷑ · ꝫ valde a remotis
inducē nos intendit ad ꝫm actū ipius
latrie · ſ · ad iusiurandū per quē ordina
mur ad reuerentiā deo exhibendā ejus
hoc ipso q̄ quis p deum iurat profitet᷑
veritatem et q̄ ei⁹ vitas ei⁹ est infallibi
lis et p̄ens testatur deū omī cognitio
rem et ſic aliquo modo deo reuerentia ex
hibetur iurando · Unde dominus ſupmt
Qui iurat aut veneratᷣ aut diligit eu
p quē iurat · Unde apud gentiles iuſ
iurandū erat ſolēne ut dr in p̄n̄o Methaᷣ qual

de honoratiſſimo · Ad hoc aut ut evbi
beatur deo reuerentia ſacramentum non
ſuadendo inducit nos Autor in hoc p̄cepto
ſacramentū ſuare debēntem dicit ſuſurrag
ſua · quaſi dicat ſua ſacramēntum · i · ſacra
mētū tuū ut ſtet firmū et ſtabile ita q̄
p̄mereāris nō mutare ſ̄ol alr / Verua · i ·
tonſidera · Aliquā promas ut rite face
re valeas · Pro cuius tū p̄cepti eviden
tia ac erga obſeruantia ē q̄rendū
q̄ homo nō debet in omnibꝰ ſermonibus
ſacramentum p̄stare · ſed in promiſſoribꝰ ſuis
fidem ſuare ꝫ attende · Hoc aut est qd
subit Salom · eccl̄i · xxviii · Iuratiom
nō adsuescat os tuū multi enī casus in
illa · Et ideo ſ̄m est mādatum in lege
Non assumas nomen dei tui in vanū ·
Et Iuxta in hoc de menda⁹ loquitur ſic
in ꝓpōito dico vobis nō iurare dīno · ſ ·
ne unquā ad facilitatē iurandi ꝫ ex fa
cilitate ad consuetudinē veniat · Et ex
consuetudine in p̄iurium deridat᷑ · Nam ſicut
Getur ſpū · vii · Non multum unanꝫ reple
bitur nequitia ꝫ non recedet a domo eꝰ
plaga · Est ꝺo periculose humanis mi
ſera consuetudo vitandi ſ ꝫ iuxta phm
potentiū in ſecret᷑ · ad ꝫ lexandrum dī
Fac promiſſa ſeruanda · Fides vitat᷑ · Nam
logus phus in ꝓpōito eidem ꝫ lexandꝰ
ſic subit · Caueas ꝫ lexander ne infrin
gas fidem tuā datam ꝫ federa confir
mata nā hoc evenit infidelibus ſumeri
bus ꝫ metuendis · ſeruā promiſſa fidelr
quia omēs infidelitatē conſequunt᷑ finis
malus · ꝫ ſi ex fidelitate infringenda aliq̄
dom eveniat tū ipa ſpes est mala ·
et cum reproborum ꝫ de q̄ malorū ·
Dicas ꝺo q̄ per fidem fit hom̄ ſocia
rietatis in hitatio virorū rōio · regum
diatio ꝓ fidem caſtra tenentiū ciuitates
ſeruant᷑ reges dīnāt᷑ · Caueas ꝺo fidelis
ſime p̄ncipes fidem datam infringē · ſer
ua firmiter tria iuramēta ꝫ federa eoꝝ
ſi ſint ḡuia · Nam causa destructois regꝝ
barbarorū et Scitarū fuit q̄ia eorū re
ges vtebant᷑ iuramētis ad fraudem et
deceptom hom̄ ꝫ ꝓmarū ciuitatum
fidem nō ſeruātes et federa que fuerunt
ad ſalutem hūanā generis ſtabilita ·
Et ideo equitas inſtiſſimi iudicis hoc ā
plig ſustinē nō potuit / Per phm in
ſecret᷑ / fidem igitur ne dum amicis
dom etiam inimicis tūr p̄ſtita optime
ſeruauit᷑ antiquū mī · Vt narrat Aug⁹
li⁰ · 1⁰ de ci · dei · ca⁰ 3⁰ · Vo⁰ Tullig li⁰ 2⁰
de offic ca⁰ 3⁰ ꝫ asserentes q̄ cū Marg
regulus duct᷑ esset captiuꝰ ꝫ a Carthā
ginenſibꝰ missus Romā ſub iuramento

(B.

redeundi pro ꝯmutatõ captiuoꝝ. Me
roma venies venit in senatum & capti
uos reddi vl' ꝯmutari negauit ee utile
eo q illi eent iuuenes seu adolescentes
& bom duces. ipse aute senectute confecti
eti tu retinebatur a pprijs & amicis re
dire maluit q fidem hosti data falsa
re. no ignorans se ad crudelissim hostem
& exquisita supplicia profecturu. tu iusiu
randi obseruandi patrauit. Pro pmis
soꝝ intelligentia matys in speciali est
de iusticiandis. vj. dubitabilibꝫ quezendu
vl' investigandu. Et primo que fuit vel
ee potuit causa instituendi iuramẽti
huius q sito breuit' videt dicẽdu. s. j. q du
plex fuit causa. prima pp infirmitatem
no redeundi ut puta cu aliquibus sua
detur aliquod bonu. & nõ redeunti obo
simplicitu introductu est q possumus iu
rare. Et hoc sm Augin in canon. non
e contra. xxij. q. prima. & c. si potuit da
causa fuit promissum pp uitanda ydo
latria. pter quod concessum fuit iudeis
iurare p deum ne iurando p creaturas in
ydolatriam incidẽt. Et hoc sm dom in
in canon consida. xxij. q. j. Est igitur
iuramentum bonu licitum et meritoriu
qd per ipm primo subuenturu. Unde
ad. Dicẽ quis habitabit in tabnaculo t.
Et sequit. Qui iurat primo sic et
no decipit. no tu assuescendu est ad
iuramẽtum pp pricm periu. pp quod
no nisi ob necessitatem vel utilitate ut est
dictu est iurandum vt assit Augus in
canon. Ita igitur. xxij. q. j. Et sic in
telligendum e qd iuramentum prohibi
tur. Secundo quitur. Auctoris precepti
sit prius e in omni casu iurandum ex eo
q autor dicit iusiurandi sua. Huic q
sito breuiter dicẽdum qd iuramtu quod
tendit in detiorem exitum no est seruandu
Decernit aut in detiorem exitum. vj. mo
dis. primo qn iuratur aliquid qd est
mõle petu de se vt puta qd pcurabit
adulterium. in quo casu pcatu & iurando
& iuramentum adimplendo. Secundo qn iurat
aliquid indifferens quod ex circumstãtia
efficit mõle petu ut si iuro qd no exi
bo de domo lucri istud sit in dnõ ad bo
& ad malu tu si superueniat precepta obli
gatoriu efficit mõle si no exeam. Tertio
qn iuramentum excludit opꝫ metu ex
turitate funeriu ut qui iurat q no da
bit aliquid isti ex turitate. Quarto qn de no
uo emergit aliquid qd fuit impmedi
tatu sicut fuit in iuramẽto herodis qui
iurauit puelle saltanti se daturu quod
peteret. Hoc em iuramentum potuit esse

a pio licitum nichilota debita condicõe
si petet qd dare licet. Sed impletio
iuramenti fuit illicita quia fuit priui
caput Johannis bapte. xxij. q. iij. fit
cria contra officium. Quinto ri excludit
opus de pte bonoru ut cumulat
qd nunqm fiet clerq vl' religiosq vel
qd nunqm ieiunabit vl' qd nunqꝫ dicet
psalterium. & huiusmoi. et in hoc casu
po esset quide iurando qd ponit obicem
spui sancto. Sed multo melig faciendo
implendo. Sextum excludit opꝫ in
differens pia intentionis pro deo aut pximo
faciendu ut si quis iurat qd no ingrat
martino vl' no intrabit domu eius.
vl' no coquet ad furnu eius. vl' no ven
dat ei rem pro minori prio vl' hi vl' no
comedat. ad eandem mensam cum eo.
Si aliquis iuret huiusmoi indifferens
credo qd pp huiusmodi iuramentum non
det a tribus decimare & maxie ut tol
lat scandalum premu contra quem
iurat. In primis aute tribꝰ credo qd pos
set quilibet sic iurans aute ppria con
uenire se esset ei imponenda pena de
temerario iuramento. In reliquis aute
tribus quibus huiusmoi iuramenta
no sunt obligatoria nec imponenda
sit ei pena pro trãsgressione eoru tpis
pro mortuis no tu expedit pp ea aut
toritate contra veme. nisi pp vrge
tem necessitatem. tum pp reuerentia sacra
menti. tum pp scandalum simplicium
qui reputant se inuite puriu & in
cumbit in facilitatem labendi in per
iurium et in detractoem. Unde petenda
e absolutio a superiori. qui huiusmodi
iuramenta debet facile relaxare. vl' po
rig ostendẽ sic iurantes no fuisse obli
gatos & primam imponere de temera
rio iuramento. Hactis hijs concordant
the. & tho. ij. ij. q. lxxxix. ar. viij. vbi
vo licitum e iuramtum sit e seruandu licet
illicitu sit ex modo iurandi. Ad. c. si ali
quid. xxij. q. iiij. et in de. debitores
de iureiur. & isto mo intelligi debẽt ac cle
mentes autores preceptum iusiurandi
sue. Quinto quitur que exigunt ad ho
ut iuramentum recte fiat. Dicit e tho.
ij. ij. q. lxxxix. Etiam tenet Raymds
s. ij. q. ad hoc q recte fiat iuramentu
tria exigunt. s. veritas iudicium. & iusti
tia. Exeme. iurabit viuit dns in ve
ritate & iudicio & iustitia. xxij. q. j.
Et iurabunt. Ista tria vl' aliquod
istoꝝ defuit peccatu dicit. xxij. q. ij.
Nona dicendum. Dicit tu Bu. inglo.
& peccatu dicitur mala iuratio, aya

le em ĥnrat⁹ qñ negligenter ⁊ indiste
te utrat⁹ sicut unrauit ỹosue qñ abaon
Iosue x° et duud cõi nabal ℞ 1 ℞ xcv°
et qñ assidue fit sicut iurant ribaldi.
contra 1ª Ex⁹ xxiij. Iurator nõ as
suescat ob tria. ꝓmo quidem ⁊ ꝑ⁹
mum est qñ deest veritas quia inra
mento ꝑ⁹ ordinatur ad confirmatoz
dicti humanã. cui confirmatoi fidstus
opponit⁹. 2° aut qñ deest iustitia. 3° aũ
qñ deest iudicium. Veritas qñ ꝓ det esse
ꝓmo ut constet. i. ut firmiter sciat ita
esse hoc. alꝯ si credat tñ non debet de
constare sed de credulitate inrãe. Iudicium
etiam dicitur discreta deliberatio. i. ut
no iuret ỹ̃n etiam missꝰ ꝑ ntãtem. i.
cũ suadet. alicui aliqd ỹ̃n qd ei expedit
vl utile est credẽ ⁊ tñ nõ velit credere
simplici assertioni. xxij. q. i. ita ergo
iustitia vo ut ad quod iurat⁹ licitum
sit ⁊ honestum. xxij. q. i. ita go. et se de
inet⁹. et si xpc ¶ Quarto Iudic⁹. V.
primum sit mortale petim. Hunc questo
videt. s. tho. ii. 2ª q. xcviij. dicens. Qd
primum ex suo gne est mõrle petim qz
importat contemptum dei. nq excusat⁹
a peto mõrli nõ implens erga qd̃ coac
te iurauit. ꝑ pot tamen ꝑ auctem ꝑpe
ab obligatione iuramti absolui. ꝑsitum si
coactꝰ fuit tli metu qui cadẽ posset in
virum constantem. in mor tri pena imagi
tur tli. Iste non excusatur a peto mor
tali qui iurasse primat. quia no debuit
diuinam reuerentiam. ymo ꝗtum ad a
quid magis auget ¶ Immitr ⁊ qui ex
lapsu lingue primat. si quidem admittat
se iurare falsum esse qd iurat⁹ no excusa
tur a peto mãli sicut nec a dei otemptu.
Si aut hoc no admittat no videt⁹ hẽ
intendere iurandi. ⁊ ideo a crimine per
iurij excusat⁹. ¶ Notãdum tñ quoꝝ per
iurium dicit⁹ qnqz mõrle primo tñ ex
sone iuramti. vt vi. q. i. grumgz sicut
Ro° fla iuratio ut xxij. q. ij. btus ¶ Ro
reatus primj ut. xxij. q. ij. homines.
¶ Quarto iurauit iuratio ut ꝺ xcvo.
s. al. q°. infamia primj ut vi. q. i. in
fames. vltra ꝓm ¶ Tertio quidam. Ro.
peteret qui ab aliquo exigit iuramentũ
tli primo videtur qd sic. Dicit. n. Augus.
qd vitas evangelij no recepit iuramen
tũ. Igitur qui recepit iuramentũ facit qd
libitatem evangelij igit⁹ peccat. ¶ Contra.
Iudex ecclia qñ no recipit testes sñ iura
mẽto. Igitur ordine iudiciario ex exce
no pot sñ peto. ꝑ hoc ẽ flm. igit⁹ non
potest iuramentum exigendo vel recipien
do. ¶ Soluo ꝺ⁹m qd refert. Ro. exigens iu

ramẽtũ ab aliquo sciat eũ falsum iura
turũ an nõ. Im primo casu ẽ iuter ꝑcat
iuramentũ exigendo quia homicida ẽ
Nam sm Augustinũ ille de suo primo se
intimit. sed iste manũ intferientis im
pressit. ¶ Nota fuit Quidam qui ꝓ
rogauit alium ad iurandũ. qui nocte
in visione ductus est ad iudicem excelsũ
⁊ admirablem a quo interrogatꝰ quare
tu protraxisti homines ad iurandum. cui re
spondit. ie quia negauit rem meam.
Cui iudex. Nonne melius erat ut rem
tuã perderes qñ animam hoc illicito falsi ad
iuramẽtum primeres. et ie prostratꝰ missus est
redi. et resub tum iuiter ut inverso
eis eunctis vestigia plagarum appareret
Dictumqz ẽ ei de reto rumeas ne sic fa
cias. Hanc intelligendo que dicta sunt
dnt intelligi de psona privata. no publica
sic iudice. quia privata psona exigit ꝓ
pria voluntate. sz pub⁹ ex nãtate ꝑ
turis ordinem. Unde sibi nõ imputatur
siue sciat eũ jurare siue no. In secõ. ¶ no
casu refert. Ideo exigat ut fides ple
nior habeatur. et cui non ꝓcat. aut qua
si hoc nulla fides habetur. ⁊ tuc aut no
uet⁹ dubitando ⁊ nõ petat. aut diffe
rendo ⁊ tuc venialiter peccat peto suspitio
nis. Ad ꝝ requirit⁹ duplex. Primo intelli
gendũ est qd vitas evangelij nõ excipit
iuramentum passim ⁊ indifferenter sz in casi
bus. ¶ Secto queritur. Que pena veniat
pro peto primj imponẽda. Ad hm ẽ sm
rationes ꝗbus dicit⁹ impoi pnã. tñ in
spectis circumstantijs magis vl mig asspe
ra vel pna ẽ imponẽda. Item primj sunt
infames nec ampliꝰ ad testimoniũ admit
tit⁹. ut in canon ¶ Quicunqz. xxvij. q.
vi. et. c. pnulo. e. q. et causa ad obstan
te. qd de tli primo primam exiunt vti legis
⁊ notat⁹ in dec⁹ testimonium de testi. Dec⁹

Vlæsmum autoris ꝓcti
tum. Minorem te ne ostempsis.

Illud preptum includitur sub ꝫ specie
iustitie viz obsuantia que ẽ virtus ꝗdã
per qua minores informat⁹ quatẽ hono
rem ⁊ reuerentia maioribus debent exhi
bere. maxie hijs qui sunt in dignitate
constituti. ⁊ qui hnt ꝓtiolare dominiũ
super homines vl sup aliqua ꝛãturam
⁊ etiam qui hnt officium gubnandi ⁊
regendi ꝛspectu alicuius rei. sicut ꝓtores
hnt ciuitates gubnare. ciues in rebus
ciuilibus. Dux aut exercitus in rebus bel
licis ⁊ magr in disciplinis. Hom qz aliqñ
ex tribus superioribus recipiunt aliqñ in tñ
superbia tumuti qd minores pro nichilo
ac eria contemnunt eo qd minores excedit

Addi. A.

B

m aliqua gra corporali temporali vel
ctia spūali ꝑp quod mīores ipi retrahū
tur a reddendo ipis maioribꝫ debitum ho
norem ꝑm qd het ūtus obſtantie reꝑat

C Ideo Auctor in hoc ꝓcepto nformare in
tendit maiores t ſuiores a tm ꝯceptu
abſtnē debē dmi dicit Amorem te ne
contempſis qm ſi relis inule quīq
ꝓcellanti mīores in aliquo dignitatis
gdu vl alicꝫ vtutib⁹ nuti etiam etatꝫ
ꝙ nullo mo ꝑp hoc deant mīores ꝑos
ꝓpendē vl ctia contemnē. Et hoc
eſt qd ſcribit Salon in ectl. iiij°. ca.
Non vereare ꝓxīm tuū in caſu ſuo.
Et etiam ꝓplius ad Roman. xiij°. c°
ſimile dicit ꝙ ſicut in vno corpore mlta
mebra hem⁹ omia aut membra
no eund actum hnt. Ita et mlti vnū
corp⁹ ſum⁹ in xpo Singuli aut alter⁹
membra. Sup iſto ꝓcepto no eſt hic m
ſtandū qm ſupra in .2a. probem. pte
.ſ. poli. ſufficienter eſt de ipo tractatum.

Ideſimum primum Auctoris
ꝓceptum. Magiſtrum metue.
Iſtud ꝓceptum ctia ꝓtinet ad ſupra
dictam iuſtie ſpēm vir⁹ ad obſtinatia
per quā informat⁹ ſcolaſtic⁹ qualem
timorem ac zelentiam magro deant
exhibere tamqm ꝑſone que pmmet
ria q̄dam tenet ſupra diſcipulos ractu
regimis t diſcipline ac bonor⁹ mor⁹
nformacon. Et hoc ronabile ꝑſuaderi
pot quia qm admon⁹ prima ſpēs iuſtie
religio vir⁹ docet deo debitum impen
dere honorem per zimū t ſm latriē
netū .ſ. ꝑ orōm ſupplicatiua. adoratom
netnon et ꝑ z⁹m actū .ſ. ꝑ indīmūdi
obſtantia. t ſicut ꝛ ſpecies .ſ. pietas
docet ꝓnibus honorem et zelentiam
exhibē. t hic obſtantia que e 3ª ſpecies
ſpialiter ſubditos t mīores omes nfor
mat ut no ſolum exhibē deant zelen
tia hȳs qui ſunt in dignite conſti
tuti. Nam ctia hȳs qui aliquo ꝓtegat
ꝑmmet officō. ut ſunt ſcolarū rcto
res et magri. et hoc eſt qd Auctor in
tendit dum dicit Magrem metue. Pro
cuius ꝓcepti intelligentia ac obſtantia
duo ocurrūt ꝓ eudenda. Primū e pro
pte magri versus diſcipulum omimoda
ac ctia honeſta diligentia t benolen
tia. 2m e propte diſcipuli ꝙſus magi
ſtrū ꝓmpta obedia t zelentia. Cir
ca ꝓmū ſtiendum e. ꝙ ad hoc ut ma
giſter metuendꝰ ſit t venandus debet
in ſe ꝓ xiij°. or. Circa ꝓmū eſt ꝙ ſit ſa
pientia illustratus. 2m eſt ꝙ benolen
cia ornatꝰ. 3m eſt ꝙ ſit mmorentia dei

ratus. Quartū eſt ꝙ ſit expientia certi
ficatus. De ꝓmo Boeci⁹ in de diſciplina
ſcolariū in ꝓ° dicit Ad tium ad magiſtatꝫ
excellentia ꝙuenis bone indolis velut
acredē. videndum eſt ut ſciat que ad tāti
nomis ꝓtinet zelentia vt quelibet ſci
tu nil queſita exmere noſcat t ne ſpi
toꝝ cōmiſſiom ſe totalr committat. t ut
libroꝝ copiam acquirat. Ac eos cū opꝫ
fuit conſulat. ne tu dño credat. ſ. ſuf
ficē quia miſtrum ingenij eſt ſemper
inventſ. ut t nūqm inveniendis
ſtendēs go ad gradum magiſtralem pre
ditus ſit ſtienvs t caueat ne dicatur
ſibi id ad Roman. xij°. Qui alium docꝫ
teipm no docas. Et ideo ſapiē ꝙnit.
Priqm loqnaris. ſ. docendo. diſce prius
audiendo Et Eccli. 3°. Nolite plures ma
giſtri fieri. In hoc etiam rationes ſatꝭ cō
cordare vident. lix. Diſ. ordinatoꝭ. ꝙ.
diſ. miſerū. ꝙ. q. 1. ſ. dictus t decre. cū
in magrem de elect. extra. De 2° dic
ꝓcepto in ration hoc hꝫ. ꝙ. diſ. Qm
magr. eſſe debet ſcolaribꝫ humilis et
benignꝰ t benigne ſeu humlr docere
q̄ nfert no cum auſtritate hꝫ. ꝛ. ꝓbat
dece humilis de mao. t obedi. ex. tū
talis humilitas ſic modāri dr ꝙ ex hoc
regendi auctas no frangat. t ꝙa pro
nil dicit Augꝰ in ration. cū. lxxxvi. di.
dum minuī ſinat humilitas. zelendi
frangit. auctō De 3° Boetius ubi ſup
Magratꝰ inquit morū honeſtate pol
leat qua deat ee inſtrūn veraꝫ. ut ſtꝫ
in iudicio in conſilio prouidꝰ in commiſſo
fidel. conſtans in vultu. ꝓgn in affectu. Vir
tutibꝫ inſignit t bontate laudabilis.
Sequit. Nulla em res magis e pni
ciosa diſcipulo q̄m iuta contumeliosa
magri. et ſic doctrina vilescit ex ingno
miniosa uita docent. Vnuat igit magi
ſter rituose ut diſcipulos informet
ben. epla. vij. ꝓ Plus homies oculis
q̄m auribꝫ credunt. Longa em iter ꝑ
ceptum. breue t efficax ꝑ exempla
Sicut em cuiꝰ uita deſpicit. reſtat ut
eius ꝓdicatō contemnat. Iuxta qꝫ ſuper
evangelia omelia. liij. Sic cuius vita
docet deſpicit. t eius doctrina contem
nit. Ideo hieronimꝰ epla. lxxxvi. Ma
giſter probe etatꝫ t iuite eruditionisqꝫ e
ligendꝰ De quarto Magrm in ſuper
debet ee longa expientia in doctrina ee
exercitatꝰ. t hoc appet vir⁹ q̄m docet zelo
t artificialr omi q̄libꝫ ſm ſua capa
citatem et ſm cuiusq; etatis exigentiam
debet eſſe manſuetꝰ pro ut oportu
et debet eſſe rigidus ut lites diſſoluat ob

latrantes remordeat obloquētes repimat
protuentes castiget Hoc viu ſm tamdiu
itaut nō fiat cū seuicia·ſ·nimis corrige
do. hoc est asspe ꝛberando quia talis casti
gatio nulpe imputat quia lenis tūtū
castigatio ei pmissa ē ſm leges ff. loc.
Item q̄rit extra de homicidio ad audiē
tiam·xxxiij·q·v· ca·ſ· Et ſi lenter eū
percussit & talis scolaris moriat dicit
ostiēſ·q̄ nō tenet magr ſi sing erat
puer & robustꝰ·ſecus ſi tener vl infir
mꝰ quia tūc nō est lenis percussio·ff·ad
le·aq·qua actione·ſ·ſi quis· hoc etiam
notatur in decr cū in magrem de elec· et
debet etiā esse nō negligens Nam sīm
in vnoq̄q; ope inuenit constantia ita
vniuſe doctine & discipline nocua ē ne
gligentia· Motu ſm tamen ēſ·q̄ pcussio
triplex reputur Prima est minima cum
nec mutilū ſm̄ nō pcutitur hoc ſemper
prohibetur xolv. dis· ca· vltimo· Ia
ſpualis q̄ fit p mathematizationē
vl' exhortationū·iij·q·iiij· Rugeldruda·
Ba corporalis· in qua tria considerātur
ſ pmiens quia prelatꝰ tm hoc pot
ner tū pſe nō etiam p laīcū·ſ tm p
clericum vl monachum hoc dico extra
clericos ut de sen· ex cō· vniuſitatis extra
percuſſ· Nam pueri & clerici minoris ordis
pro minoribꝰ culpis verberant xxxv·dis·
·c·· vltimo·et·iij·ſ· Chalon·xlv·dis· In
maioribꝰ vō ordinibꝰ aut dignitatibus
no mīſ in magnis culpis debent Ro
considatur causa percussionis ne fiat cū
odio vl ut timeat ſ· ſ pp cōtemptū debe
rati· ut in pdicto·ſ· Chalon & ca· epm· &
ca· cū btus· dis· xlviij· De experientia
& disciplina medici cōmentator ix· ethi
corꝝ dicit oportꝰ medicū esse instructū
disciplina & longa experientia idem
in magro scolastico· & similibꝰ Circa
ſm principale ē breuiter sciendum q tria
sunt que maxīe inducē dnt discipulū
ut magro prompte deat obedire ac ei
reuereri Primū est natura cui hoc cōia
brutorꝝ industria· Im est sua spūa·
Im ē principium antiquorꝝ exempla·
Circa primū est notandum q discipl
sic se debet hre cū disciplina & magri
sui mandatu qm admonuit philr
cia ad ſeminia & plantas et animalia p
durenda· & aqua ad natalicia· & aeris
obedia ad volatilia p̄curanda unde dīna
obediam· Ad hoc etiam sancti brutorum
exempla· Nam videmꝰ canes dnos suos,
reuereri & signa timoris ostendē Item eq
sui domini & stutarii· boues bubulcos·
elephantes & leones animalia seuissima·

timoris ſignia & reuerentias sui magri
ondunt· Tric dicitur magris debetur ho
nor & filialis timor Ac etiā largiendo mu
nera ſm id ad Roman·xiij· Reddite
omnibꝰ debita & cui tributū tributū· et
cui vectigal vectigal· cui timorē timo
rem· cui honorem honorem· ꝛc· Hic ti
mor discipuli ad magrem debet ee fili
alis & talis ex amore procedit & cui nō
re ꝑsistit quia sicut bonꝰ filius offensa
patris timet etiā si nō deat penam
hre· Ita discipulus magri sui offensa
timere debet cui ꝑ sit moꝝ et disci
pline· Item timere debet discipulus
magrem ſm timorē quodam reuerentie
qui considat altitudinē & reuerentia seu
excellentia magri qua timet se equi
parē magro· Im inductiuū ad timo
rem et reuētia magro exhibendum
ē sacra scriptura· Unde sup i ad Hebr
breos·xij· Pres carnis nre habuimꝰ
eruditores & reuebamur eos Dicit glo·
reuerentia ē cum timore honore im
pendē· Ubi nondū q triplex reuētia
accipitur Primo em modo dicit motu
q ad effugiendum ab altitudine alicui
rei in ꝓpria ꝓputatem· & vocat iste mo
tus timor reuētie· et hunc motum i
terioꝝ rūdet exterioꝝ elongatio vl' fuga
qua humiles ꝑsone elongat se ab his
qui in dignitate sunt constituti no au
dentes ei approximare Secundo mō reuere
tia dicit honorē qui alicui exhibet
alī hoī ꝓpter aliqua dignitatē Ad ostēdēs
q ei subiectꝰ sit & patus eiꝰ sequi vo
lumtatē ut e assurgē veneti assistere
sedenti· mclinare transeunti· genuflec
tere incedenti· & Tio mō comphēdit
motū timoris reuēren e et honoris· Et
isto modo sumit hic cū dicit Magrum
metue Im inductiuū ad timorem
et reuentia magro exhibenda sūt an
tiquorꝝ exempla· Legimus em q multi
fuerunt principes & barones ꝑmissi fuerunt
in summo fastigio imperii· honoris et
dignitatis eleuati nichilomin suos ma
gistros sume honorauerūt Unde de tra
iano imperē legitur q ꝑ plutharchum
magrem suū excellenti honorauit· Sic
legitur de Alexandro q cū semel So
cratem magrem suū obuiū hūſſe de cur
ru in quo residebat eo uisq statim ad
tram prostrauit & ipm reuerenter sustepit·
ſm qd in quodam libello qui quidā cla
rum nūcupat ꝓlexq reperit Unde ibm
metre dr· Magnus Alexander q toto
regnabat in orbe· prostrauit a cū qui ui
dit Socratem Propmissorū aut etiā in

Addi.

Nō

Ia

Nota

P.

fra direndū mtlligentia magis in spe
rali est de infrascriptis dubitabilibꝫ que
rendū vl' etiam vl mvestigandū ¶ Et p°
Nu magr in corrigendo discipulu maio
rem potatem habeat in discipulo qū pater
in filio ¶ Preuiter dico q maiorem potesta
tem habet in discipulo qū pr in filio
quia magr admittit ꝑ ordinē hꝫ in eo
potatem qua pr post ordinē nllo modo
hꝫ. ¶ Et hoc per dicte illam super eo de
sen extom ¶ Secundo An magr limite
scolarubꝫ valeat collectam imponē vl' etia
exigere. ¶ Dans q̄m mouet hostien et
camᵉtm̄ aut sub hac forma dicens. ¶
Si magro annexum e sufficies būficiū
seu sufficiens solariū publicū, no licet
ei exigē alīs sīmonia, mittet qz ven
deret obsequiū spūale tꝫ ex officio tene
tur facē. exī de sīmo. Nemo. 1. q. iij. Ve
dentes. ⁊ c. non solum. ſz tm sponte ob
lata recipe pott. ¶ Si vo no sit annexum
tle būficiū vl' solariū aut no sufficiat
ei potest accipe collectam pro laboribus
suis &c. dis. q. ij. ¶ Quintus ⁊ c°. certia ⁊
et. c. cautelam et videtur hoc innuere
q̄ no solum ab extraneis. verū etiā a cle
ricis certe potꝫ exigē. Non tm a paupe
rum pr̄e porig debat paupertati subuenire.
¶ Et hūc exactio ꝑm Bal. no debet esse
coactiua vt q̄ nisi soluat expellat eos
de scolis aut arripiat res eorū. ſz porrigi
opiam sibi ea exponendo. ⁊ licet omia
sīm eiusde hostien intelligendi sint. ſm ma
gistr insufficiens e ⁊ officiū docendi
assumit. no est ei ex debito prouidēdū
ſz sibi culpam imputet ut. ff. ad. l. acq.
Idem dico. Si vo sufficiens est ⁊ no hꝫ
prouisionē ut dixi etiam si dicat e a di
mentibꝫ potꝫ licite accipe quia no tenet
eis parce. In hac opinione concordat hu
gol ⁊ Ray. Et de hoc plene notatum
canon de quibusdam. xxx vij. Dis. in
glo. Docear. ¶ Tertio quid etiā de magro
qui festum alicui sancti tꝫ colendū est
no vult co mede. ſ. ad celebrandū n' data
sibi pecunia. Hanc q̄m tangit Ray. ⁊
eam determinat sic dicens. ¶ Cui magr
indubitanter sīmonia imittit qz ven
dit spūale ad quod tenet. Vt in pn° p
cedente q̄ris tractum est, et pcede iuxta
⁊ eodem modo si festum celebrandū no
e et ipe vult id festiue nō vult lege nisi
data sibi pecunia. ⁊ ¶ Sequitur aliud.

Decimū secundum Au

ctoris preceptum. Litteras discat pgt
qui Auctor in scriptoribus quedā pbuit
rudimenta ad flumen primū padue. ſz vis
uisse spectancia ei quibusdam rumis
. l. ptibus ⁊ spēbus ipius emanātibꝫ et
derivatibꝫ ab eodem. Nunc vo in pn̄ti
precepto subsequit pbet rudimenta spec
tancia ad 2m padue fluuiū. ſ. prudē
cie ei rumulis. i. ptibus et speciebus ema
nātibus ⁊ derivatibꝫ ab eodem ⁊ primo
de quodam rumulo. i. pte ipius prudē
que docilitas inscripta. Hec aut vtꝫ
marie vnicuiq; scolastico noīa est valde
vt sit discipline susceptiu. In his em̄
que ad prudentia pertinent discipulus
ab alio indiget erudiri. ⁊ primo a sen
oribus cui extra fines capabilium adep
ti sunt sanū intellectū. Unde phus. vi°
ethicorū dicit oportꝫ attendē expe
torū ⁊ seniorū atqz prudentiū in demo
stracionibꝫ enūciationibꝫ et opinionibꝫ.
¶ Et ideo Exō. 2°. scribit. In multitudine
pbrorum. i. seniorū prudentiū sta. et
sapiam illorū ex corde cingere. licet. n.
docilitas sit aliq̄ pte vl' species que
pertinet ad prudentia ſm aptitudine
a natura proueniant. tm ad eig con
summacionē ut plenū vꝫ humanum sm
dū dum. ſ. solicite ⁊ frequēter ⁊ re
uerenter aīm suū applicat maiorū
dominis. non ea pp̄ ignauia negligēs
net extra pp̄ superbiam negligens seu co
temptus. Licet aut dominetur perfecte
hēi no valent nisi per acquisitionē lrāz
propter Tullio. li°. 3°. epistolarū inquit
Desiderabilis e hēarū erudito quiēna
turam laudabilem exmie reddit ornā
tam. Ibi bellator requit vnde animi vir
tutes roborent. Inde princeps accipit q°
modo pplos sub equalite componat. nil
aligna in mūdo potꝫ esse fortuna qua
lrāz no augeat glosa letteria. Licet ille
non inerito dicit Auctor vniqnq; ad studia lrārum quia p lrāreū adep
tionē efficit homo deo similis. sm sen
tentia Ambrosii de fuga sēli. tranſ
sumptue in canon similem esse dei de pe.
dis. ij. Ad hoc aut nos ordinati doctri
Auctoris pposītum dum dicit, lrās discē
Precipui precepti intelligentia ⁊ obsummata
est scīendū. Qui cupiens lrās discē ⁊ ad
earū pfectum noticia puenire tua pre
cipue debet attendē. primū est q a deo
qui sciarū dns est eas deposcat humi
liter. Secm̄ est q eas discat veritiriate
sm est q eas discat vtiliter. Quo primo
q scolasticus debet sciam a deo humiliter
postulāe. nec de proprio ingenio deꝫ confi
dere. quia reuera nichil scire potꝫ sine
diuini luminis illustracione. nec restat ni
si orando eligere. Deꝫ meꝫ illumina
tenebras. Ab Blandus quis de memorie te
nacitate. de studij assiduitate. de ligue
volubilitate. cum solig dei qui sciaz dns

est sit docē. Ab ipo g̃o est humiliter
postulanda Jacobi. i. Si quis indiget
sapiā postulet a deo. Cathedram enim
habet in celis qui hoīm corda docet i ter
ris. Solus deꝰ docet homiez effectie
magr aut docet exitatie. Unde Jn
quadam epla Falleris fili falleris
si te putas inuenire apud mdi magis
tros sciam quā soli xpi discipuli. dei
munē consequūtis. no em docet lectio
sed unctio Nobis. Z°. Et transsumptie per
Augm in ratiōne. Unctio. de pe. di. ij. de
sacra unct. c°. uno. Hoc attendens Au
gustin in epla ad Macedoniū dicebt
ex illa sapia que una est vā est. Si qd
heō a deo sumpsi. nō a me psumpsi. ab
illo in me profecti fideliter spero. a quo
inchoatum esse humiliter gaudeo. nec i
eo qd adhuc non donauit mirabiliter ni
in eo qd adhuc nō donauit migāter. Non
em meo vl ingenio vl merito sed eius
dono sum si quid laudabile sum. Jn li°
qs de blasphemia in spm scm. de hys q
potui dei dono et cogitatiōn inuestiga
re vl explicare docendo seu distendo.
illi gre sunt agende a quo sumus a q°
petimus a quo pulsamus. Merito ergo ctebs
repetendum quū deo gras ut sic de hi
cum humilitate sciam a deo postulanti
merito possit dici qd scribit Zach. viij°.
Ipe adducet lapidem primarium humi
litatis sue aragdum et exequabit gratiam
De hac matia require latius supra in
prohem. pte. ss. xij. qui incipit Ad
fontem. B. circa medium. Principiū igit
discipline est humilitas. cuius precipue
tria documenta ad disciplinā pertinent.
Primū ut nulla sciam nullam sp̃ita
volem teneat. Jn ut a neīne discere
erubescat. Tm ut cum sciam adeptus
fuero cēteros nō contemnat. Secūdo
dico qd scolastica addiscē debet sciam ar
tificialiter. Bona igit doctina circa hoc
prebet. Tertio de disciplina scolarū in
primo. Ubi docet qualiter pueri artifici
alr et ordinate instruendi sunt pro eoz
capacitate vt. s. prius discant figurarū
seu literarū cognitiones et diligenter literas
quas addiscunt et discant artificiose co
gnoscere recte pronūciare. quia difficilius
e puerū male instructū reinstrui q̃
in nullo instructu informari. Unde rest
Crisostomus in li° de ꝓfectu oratoris
de thimotheo qui in arte tibiaz excel
lebat qd duplicatas uxores habebat et
accipiebat ab hys qui suam male instru
xit qū se omo rudes arredent. Circa se
cundum exigit laborem cū delenda

sunt prius instructionis semina et bona
fidelium sunt miserendo prima at instru
cta vl' documenta tenaciter inhēnt siue
res siue bona sint siue mala. Unde scs
Hieronimꝰ epla. lxxx. vij. Spūs literarum
studia teneris melius inserunt. imbuens
dgr penitus inhere solet sensibus qd posse
derit in mente. Primo igitur instruant
magr grammatica. que diuiditur in literam et
sillabam et dictum ac ordinem. Alr hugo in
didascalicon pte. Z°. Et qd primo addiscē
dūt vocem articulatam. literam. sillabam. et
pedes aptarent et sic de alys ut ibi dr.
minat. Alr vix potuerūt instrui. ppea
in libꝰ nō minus inbuant. doctius poe
tarū fabulose nequitie delectatiōnibꝰ illi
ciant. Unde narrat Gelli⁹ li°. vj°. ca°. Z°.
qd Platonis libros Archilogi ciuita
tis sue exportare inssunt qua eorum
pariter lectione eruditi et prudentiores
arbitrabantur. Voluerūt em eu primo
teneris animis imbui ne plus nocenti qz
ingenius prodessent. Imbuant igitur. s.
pueri vtilibꝰ doctinis. Deinde instruā
tur in logica. Poetis vbi supra comple
to inquit nō indebite huius gymnasii. s.
grammatice rudimento ad maiorus et in
quisitionis scientie limina procedendū
sine qua qū veri fulsi qz indagatē
nouimus. Unde Hugo vbi supra. qd ex
ombus scientiis. non speciale dispensent
alias pelegerit antiqm in studys suis
ad opus eruditionū. in quibus tantam
cotilitatem esse p cetis ombus pspexerit
ut quisquis harū disciplinā primus fir
miter prepisset. ad aliaru pgā notitia in
quirendo magis extendo qū audiendo
proveniret. Hunt em quasi quedam
instrumenta optima et rudimenta quibus
via patuit. amo ad plena phie notitia
Hinc trium etiam quadriuiū nome
accepit. eo qd hys quasi quibusdam vys
viaz animis ad sophie secta introeut.
Unde Hugo ubi supra. Puto quos in stu
dys studys suis hac consueta seruasse le
gitur. tuisse ad septēnū sm numerū. s. sep
tem liberalium artiū nulla discipline scientia
de hys que ab ipo docebant. cum poste
quidē fidem dare. ubi magr quibusq
omnia audiuisse. hic qz iam p semetipm
cum eoz posse inuenire. Has. vij. artes
quidam tanto studio didicisse dr ut et
plane omes ita in memoria tenent ut sta
tim singula eoz pata habent. s. regulas
et rones que in illis artibus docebantur
et hinc accidit tot eo tpe fuisse sapientes
vt plura ipi sciebant qū nos legere possimus
sed mi scolares aut Hugo aut nolui

aut nestruit modū congruū discendo
struere. dicto multos studentes pauros sa
pientes inveniri. ad instar qd de sacer
dotibus dicit Crisp. dicit in canone Multi. xl. dis.
Dicit em multi sacerdotes. et pauci sacer
dotes. multi nomine. et pauci ope. Boe.
in super vbi supra. Dat etiam sex que
maxime fieri debent scolas cupientes
in liras strā professi. Primū est constā
tie stabilitudo. Constantia em parit. in
constantia pta dissoluit. pma colligit. et
collecta dissipat. Ex emplificat de quodam
qui voluit esse primo litteratus. dein fastidio
fuit mercator postea tedio affectus ad
militiā se transtulit. Deinde terreno ite
rato studio in hiabat et sic in neutro pro
fecit. Secundum est qd suam complexionem discre
te considerēt. quia alie labores debent me
lancholici. alie colerici ut ibi exemplificat.
Tertium est qd magistros diligant et veneretur.
et credant sibi supponat dicta ab illis. Quartum
eisdem maneat sine cohibitent. Centum
est bonoz socioz atq; fideliū admonendo
Quintum est sumptuū et expensarū sufficien
ens provisio. Item docet duo vitare scho
lasticos que valde obsunt ut primo abstineat.
Primū est multiexū vetulariū maxime
lotrinū rara accessio. Secundum est puerorū diligē
tiū et detrahentium exclusio. De his
omnibus prosequit. Poeta vbi supra. Sunt o
dorens exemplaria. Nixi. Tertio qd scholasticus
libras discat utiliter. Nobis adhibendū qd scholas
tici affectualiter sine feruenter. continue.
sine profunde recte sine ordinate. si ob amo
rem de sapie studendi. Primo igitur intentio
nem suam acquirat. et recte ea utuntur
et non se ex ea elevando et humiliando. Scia
em inflat. i. Corinth. viij. et ni multa sa
pientia multa indignatio Ecclē. primo. Qui
sup cantica omelia. xxxv. Est inquit ois
scientia bona spūi vitati subnixa est
Sequit. Nam probauit apls quo
dixit. Non plus sapere qm oportet ad so. vij.
Non probat inquā multa scientem si sti
endi modū nescierit. Quod igit dicit
modum studendi nisi ut sciat quo ordine
quo studio. quo fine quecq; noscē oporteat. Quo ordine ut id primo qd matu
rius. quo studio ut illud ardentius quod
vehementius ad amorē. Quo fine vt nō
ad hanelem gloriam aut curiositatē sed
ad edificationē tui vt proximi. Deinde enū
ponit quoq; modos addiscendi. Aliquando
sunt boni aliquā mali. Vnde dicit Sunt
qui scire volunt eo fine tm ut sciat. et tur
pis curiositas ē. Et sunt qui scire volunt
ut scire videant. et turpis vanitas ē. de
quibus latius. Scire tui mihi est in se
te scire hoc sciat alter. De talibus bene
scribit Matthi. xxiij. Vt vocent ab hoī
bus Rabbi. Et sunt qui scire volunt ut
sciam suam vendant pro pecunia et pro
honoribus et turpis questus ē. Ut viij. q.
i. In canone. Hunt in ecclia. Hi tales qui
sic litras discunt in malum finem tendi
unt. Quidam ut edificent. et hec ē
prudentia ut xxxvi. dis. §. i. Quidā
ut edificent et hec caritas vt in canone
dicē sunt. Vel. dis. Et hi duo modi non
inveniūt in abusione scie. Illi omnes
audiant scienti boni et nō facienti pe
cati est illi Jacobi. iij. et Luce xij. Ser
uus sciens voluntatē dñi. Huius
exemplo demōrat natura. tribus indiges
tus qui nō bñ decoctum malos gene
rat humores in corpore et corrumpit
corpus. Data scia multa indigesta sto
macho ame que ē memoria si no fuit
decocta igne caritatis et actus ame qui
et memorias transfusas marie corrupit
vitam hois qm nutrit. Vnde de tali dicit
pphta. Ventrem meū doleo Jeremie. xl.
Studeat igitur scolastica in fructuosis
et utilibus non in sciendis noxiis. Augus
de doctrina xpiana. Videtur mihi in
quit studiosis et ingeniosis adolescentibus
debere pcipi ut nullas doctrinas q̄ pter
eorum fidem xpi exerent tam qm ad btam
vitam capessenda sequi audeant si eas
sobrie diligenter q; diiudicent. Negligit
Alleuent studiū a superfluis instituto ho
minū. Sed studens in sacra scriptura in
confidat de acumine ingenii nec de sub
tilitate scrutinii. nec de sedulitate studii. si
de bonitate dei et pietate oronis sine
oratuli et humilitate cordis intuitum. Aut
Hugo didascalon. pte v. Et pro tanto pia
mente cata sapia dicebat pri. Abscondi
sti hec a sapientibus Luce x. Et psal.
Intellectum dat parulis. Ideo ait Cassia
Monachum cupientē ad scripturarū
noticiā p tingere neq; qm debere gra
ves suos cōmentarios libros impendere
si animum mentis et intentionem cordis ad
emendacionem viciorū rationalium deti
nere. quibus expulsis cordis oculi sublato
velamine passionū scripturarum sacra
menta contemplatur. et ponit exem
plum de oculis et lumine visibili quod
intuentur oculi nitidiores ablatis vicijs ocu
lorū. Studendi est go cum humilitate
et cordis stritate et oronis pietate et
operis equitate. Ecclē. primo. Fili con
templans sapiam tuā custodiam. Studiē
dum etiam ordinate. vt primo in fru
ctibus. s. in hijs q̄ pficiēda et qua res.

sunt signata.

sint significatiue. ¶ Itrudendū post in
facilioribz intelligentijs ut ptingant ad
pfundiores et altiores ¶ Hugo vbi sup
Instruendq̄ e studenb·s·in sptura sacra
p ranē deāt et deinde informādq̄ qua
liter ea que sint agenda pficiat ¶ Nota
q̄ sensus sptture p doctores stōs et ratio
nes quadruplex assignat ¶ Primus ē hīstori
alis quādo id intelligitur qd dictōes expri
munt ¶ Secūs ¶ Allegoricus cū p id qd dicitur
significat iam factum vl' futurum · et dicit
¶ Allegoricus quasi aliem loquium ¶ Tercius
Tropologicus siue moralis cū aliqd dicit
significat ¶ Moralis em̄ mores instituit.
Tropologia aut̄ sermonis compositio dr.
dis. xxxvij. Homo inebriant. ¶ Quartus dicit
Analogicus cū aliquid de superioribz dr.
·i· de diuina essentia·angelis·de anīa et
etnia. Licet omnia patenter in hac diuisione
horum. que hīstorice dr̄ ruditas Allego
rice militantis ecclie Tropologice hōis
anima. Analogice celestis patria. vl' alr
Licet vox horum hīstorice signat hanc
ruditatem trestrem. Allegorice ecclesiam
militantē. Tropologice fidelem animā.
Analogice horum celestem. De hoc xxvi.
dis. Iesus mitis. ij. in glo. Nota etia q̄ sptus
dicit apocrifa sūt rationes multipliciter
·s· tpliciter. Primo q̄n est secreta i· secreto
legenda et nō in publico. Secō cuius autor
secretus. Aut si nō ignorat ab ecclia tñ
reprobat. Tercio etiā si ab ecclia reputur.
Et in canōe sanctorū librorū nō reputatur
·i· inter libros legis apocrifa sūt rationes multipliciter
Graphos·ut liber Thobie. Iudith et liber
qui dr̄ Sapie et alii licet legant et notā
tur in·s·. Item que vo opuscula et ciō rationes

Addi.

A

Ex m

Ostmodū tradēdi auctor xvi. dis.
cit preptum libros legere. Potest q̄n
Auctor in primo precepto precedenti phibuit
ruditatem ad hanc acquisitionem inducen
tia per quam erudiri humana natura
ornatior redditur. Secō etiā multiplr lauda
bilior efficit quod maxie fit p doctrinatis
utilitatem que est vnus quorūlz rōnis pru
dentie. Quare vo in primo precepto subsequēter
phibet ruditatem ipsi scolastico hanc distere
cupienti. q̄ discat in libris qui quide facil'
tati et rationi sue conueniat. Quia tenā
impossile videt absq; libris quorūpiā hanc
discere posse. nisi miraculose hoc fiat. Sicut
de Didimo in vita. Ho hystorie tripartite legi
tur q̄ a puericia centus grammaticā. dialecti
cam. rhetoricā. arismeticā. aliasq; phi
losophicas disciplinas solo auditu didicit et me
moriter tenuit. Insup nouū et veteris testamēti
libros pfecte cognouit q̄ multos libros edidit et
de tripartite. z. libros fecit. et sup librū Iarchi

on autem et explanationes eorum assequi
quit. Cuius vo spectat ad informationem
scolarium requiritur debita organi dispositio
ad visum em̄ requirit pricia obiecti. nō
em̄ scolasticus sufficit ut a magro audiat
sed et oportz ut libros diligent' inspiciat
Nam duo sensa deficiūt acquirendā scie.
visus·s· et auditus. Ideo pri·xx·stribitur.
Aurem audiente oculū videntem dñs
fecit vtrūq;. Considerans go Autor q̄
hanc scia acquiri minime pot nisi per
librorū inspectionem continuā ut dictū ē.
hortatur quilibet scolasticū ut libros per
legat ac ad eos cum applicet studiose. d.
diste libros. Sed aduertendū nobis est. q̄
scolasti illi cōm hoc autoris precepto fiunt
qui multos libros pulchrimos et bn̄ para
tos hre volunt sed in eis studē nolunt. Ta
les vo congrue p herodem signari pnt
qui ystoriam in pellibus imitant. glo.
antur tales in pellibz rapinis et vitiis
Talis em̄ ystoria est species pcti superbie.
quo laborant scolastici qui libros deaura
tos hre volunt. quoddam etia adulterium
spuale amittit qui magis amplectit
pulchritudinē scripture quo sapiam ma
gis amplecti debent. Unde de talibz pot
exponi i d. ij. petri. z. Habentes oculos plenos
adulterii. Sapia go mea mellotq̄ est pon
sa sapie. viij. Manet amicus et exercitus
et hereditate mea et amator factus sum
forme illius. Scriptura vo est quasi quā
milla sapie. Unde timendū est ne an
tilla sit tante pulchritudinis q̄ pulchri
tudine sapie delicta. pulchritudie scrip
ture animus formetur. Sed timendum
est ei id quod dicit in Iob. pellem p pel
le. ne·s· pro pelle rapina qua iniuste de
tinet detur eorū pellis in infinito tremen
da. Tales·n· ut stribitur ad Romanos. p.
Veritatem dei iustitia detinet q̄ libros
suos de quibus nichil faciūt pauperibus scola
ribus qui libenter discere tradē debent
Isti fructū scie nō attingunt quia libros
quos pter pulchritudinē clausos detinet
in eis nūquā vl' raro legunt uel studen
t ideo nō est mirū si in eis parū intel
ligant. De talibus merito dici potest. quod
scribitur Ysaie. xxvi. Auferat vob̄ im
pio oīm sicut ybā libri signati. q̄ cū dede
rint scienti lras·i· ei qui reputat scire
cū tū nichil vl' paucū sciat. dicent legē
istum libū tuū rūdebit·i· rūde poterit
non possum signatus e ei. De talibus ait
quidam Sapiens. Iu multis sunt subtiles
et in minimis tardi et ebetes et nichil
fecisse videant cū repatriauerint de pel
libus vitulinis cū magnis sparsis latu cō

ponuñ volumia ⁊ ea pellibꝫ rubeis ⁊ diuersis coloribus vestiuñ ⁊ sic cū sapienti sæculo sed cum insipienti anno ad pristes redeūt et cū tria volumia sint fortune supposita adeo ꝙ fur surripe-mus cōrodē ⁊ tinea demoliri-aqua delere-ignis combure pot̄ Her relegari ⁊ applaudāt exemplo ⁊ familiarei-Letgitur ꝙ semel scolaris quidam de nūo tlium futuroꝝ cū redieret ad priam cū nūositate librorū casu contingēt ꝙ somerig qui libros fēbat aquā reddit ⁊ sic omes tles pdidit Ad attendēs scolaris quidam pauꝑ pg eū peditūs libris pauper-diues stia-qui qd in scolis audierat nō libus ꝑ memoriā commēdauiat vob ipsis composuit-Cordi nō tarte tradas que nouis arte-vt si tarta cadat terū supra vadat ꝑ tanto dat ipē auctor ꝓceptum ꝓpositum-d-libros discessꝫ cum effectu qui nō contineat stias vanas multiplices errorꝫ-ꝑ ꝙd firmū labiū vitatis de quo vitatis labio ꝑ-ps-xxiij° scribit-Labiū firmū vitatis erit imꝑpetuū In libris vo in quibꝫ scolares stie sunt de scipte ē tanitas multiplex errorꝫ-Ideo letere-x-dr Her dicit dns Iuxta vias gentiū nolite discē quia leges gentiū vane sunt-Ad titū-3°-Stultos aut et manes qōes deuita-sunt-u-inutiles et vane ⁊ interdum in stibꝫ libus pareꝫ ē soliditatis ⁊ multū vanitatis Tertia ꝙ-xxiij°-Verba sut plena multumq; in disputando vitatem hūia-nec in stibꝫ refectio spialis mime reꝑitur-Unde-S-hieronimꝰ ad damasum epla-viij-Uo quib de siliquis quibꝫ filig prodigꝫ non potat saciari-sic inquit-In his nulla satietas ueritatis-nulla iustie refectio reꝑitur Studiosi earū in fame veri ⁊ ututum penuria ꝑseuant-Iste sunt stie que faciunt ut plurimū scolasticos insanire solut Dictum ē de paulo-Actuū-xxvi°-Insanis paule multe lre te faciūt insanire-Ideo in stibꝫ libus ⁊ stis nō debet scolasticus ee intentꝰ Unde hieronimꝰ ad eustochiū epla-lxxxij-refert de seipo-Q; ideo quia ñ libros rōnis mmis erat studiosꝰ an tribunal etiā iudicis ē deductꝰ ⁊ illic atrocissime ꝟberatꝰ Narratꝰ etiam in vita sancti Hugonis cluniacen ꝙ semel dum dormiret uidit per somniū sub capite-s-suo rubae multitudinē serpentū ⁊ ferarū ⁊ eruginē et exquirēs inuenit librum uarronis sub cunali positum obstenatis dꝫ plenū ⁊ ritibꝫ gentiliū-quē pg quē abierit in pace quieuit-Ideo scolasticus ora re debet Auite oculos meos ne videant vanitatē-s-sciarū stiarū In via tua uiuifica me Her una ē lex dīna que dicit ad relum Sapie-viij° Concupiā sapiētie deducit in regnū ꝑpetuū-Huic igitur dīne sapie debet scolasticus omis quisq; per studiū continuū adherere-et quicquid de scīs stiarū nouit in hūg structū dedicare-Unde hieronimꝰ exponens qd hētur deut° xxj°-in epla ad Damasum ita dicit Herclanis sapie ritꝰ in deuteronomio sub mulieris figura describitur-de qua dīna vox ꝑcipit ut si rasseris eam hīe voluit uxorem habuisse ei faciat-ungues resecet ⁊ pilos auferet et cū nūda sūt effecta tie transeat in manū amplexus Her si sim ꝟam intelligentiā nouē ridiculā sunt-ita ⁊ nos fatē hoc seculo qui ꝑhos legimus qui in manus nras libros uenit scīe stiarū-Ui quid in eis utile reperimus ad nrum dogma cōfirmandū-Ui quid nō superflui de ydolis de amore-de rumis secularium rerū hec tradig-hīs talium in doctrinā hoc unguium more fēo acutissimo resecandū-Et ideo nō absurdum ner inquietes alienū videantur si ūba ꝑtie vl' similis stie in doctrinā ꝑpi marie cum eo hoc postulauit ad mittāt-ner debet aliquis talium mose q̄rere de qua facultate sumat-ꝙ domino edificent ad salutem sicut ner de herbis q̄ritur que tria eas prorauit aut quis ortulanꝰ eas excoluerit diuinū ututem hēant salutarem-Et ideo interdū causa eruditionis eoꝝ aliqua de gentilium libris recipi pōt in dīnis libris seu eloquiis Nam et paulꝰ apls cum quosdam uellet redargue usus ē ꝟsibus tumenidis poete ad titum-1°-ca°-Pro premissoꝝ intelligentia magis in speciali ē de duobꝫ inuestigandū-Et ꝑmo-Nō liceat scolasticis mdrnis sibi libros acquirē ⁊ in eis pro libito voluntatis studere-2°-utrum liceat eius in libris poetarū gentiliū studē seu in eisdem contemplari debē Quo ad ꝑmū respondet ꝑcepta epla-z-dicens-Q; multitudo librorū distrahit-ita ꝙ cum legere nō possis q̄tū habuis sat̄ ē hīe q̄tū legas-Et ad meus hui libruꝫ euolue uolo modo illum-si fastidierit stomachꝰ ē multa degustare que nō varia sut et dūsa mīgnant nō alut Probatos itaq; semp lege ⁊ si q̄n ad alteros habuerit recurrere ad ꝑces redi-Idem epla-xlvij-Nō etiam refert q̄n multos si q̄n bonos habeas libros-lectio ita prodest-Varia delectat-multi do eū librorū onerat nō instruit ⁊ sanctoꝝ ē paucis auctoribus te

tradé qñ eriare p miltos. no em finis
est faciendi libros ētē vñ. Quo ad
m questum. lo. ureat. clris ac etiam
laicis in libris poetaru vl gentiliu
studere seu in eisdem contemplari. Restat
nūc p querendu. Et primo videtur q no
sit in talibz libris studendu p id qd hētur
in canon. Sacerdotes. xxxvij. dis. In
quo reprehendunt sacdotes qui obmissis
euangelijs et pphetis vident comedias
legē amatoria bucolica virgiliu et ista verba
tantūe tenere virgiliu. et id qd est ñ pue
ris causa nūitatis crimen in se face vo
luptatis. Item prohibetur etiā in ēm
etiam laicis sm qd dicit ysidorus in ca
none qui dicit. Ideo prohibetur ppias
legē figmēta poetaru quia p oblectu
mēta fabularu exeunt mentem ad in
tentiua libidinis. non em sciu thura
offenda demonibz vimolatis. sz etiā eoru
dicta libenter capiendo. Et ut dicit hiero
sa beati. et est ar. contra actoristas. Qui
legunt vl audiut libros amatorios ou
dy legitur no licet nec clericis nec laicis
studere in ethicis nec etiā legē. Hoc conciliu
facit qd dicit Magr Gratianus in. s. sed
econtra. dis. xxxvij. vbi hētur qp Moy
ses et daniel cū scia egiptioz et caldeoz
eruditi fuerūt. ff. Et sic est licitum in ta
libus studē et legē. Pro solutiōe horū ob
tentuz est breuiter faciendum ac etiā
distinguendu qp quida libros poetaru
et gentiliu legunt ad voluptatē. poeta
rū figmētis et uboru ornatu delectati.
no ad aliū finem salutis retorquentes. Et
hij male sunt. Et contra tales loquitur
hieronimus et ysidorus ut in allegatis
ronibz vtriusq sacdotes. Et in ca. Ideo pro
hibet. Quidam vo studēt et legunt in
libris poetaruz et gentiliu et in eis ad
discutiūt ut errores gentiliu legendo detes
tent. et utilia que in eis inueniūt ad
vsum sacre eruditionis denoti mutant.
Et hoc est quod dicit Augus in de doct.
xpiana. Si phi aliqua forte vera et
fidei accommoda dixerint nō solum for
manda nō sunt. sz etiā ab eis tanq ab
iniustis possoribz in vsum nrm vendica
da. et tales laudabiliter. Plures hās addis
cūt primo etiā mēti exemplo bri pauli
qui usus fuit in pīna sua epla ad cor
inthios dicentis. Thesemy crepe bonos
mores corrumpit colloquia pīna. Hiero
etiam et Augus vsi sunt versibz poetaru
Ethicis. Galien et vporatis. Et sic intelli
gitur quod dicit. ss. Cur ergo ea d que
pont in magis pdictoz cōmentoz solutiōne

et conclusione. Et sic pz vitas qtionis

Questmunquam tu Auctor
preptium. Que legeris memento
post qñ Auctor supra in proxis prep
tis pbuit rudimenta ad docibilitatē virtu
tis spectantia ac etiā ad eande inducē
tia. Que quidem esse dicitur zizanie
zizaniis flumis. s. prudentia. p quam
stutem scolastici ut sollicite et frequēter
animū suū documētis maiorū deant ap
plicare. non ea pp ignauiaz negligētes
nec etiā pp superbiam contemnētes. et tra
dita documēta veri pfectē nequiuit nisi p
maioru eruditoz et doctrinam q sunt
adepti sint intellectū citra fines capabilis
ac etiam p librozz acquisitionem.
Ideo in pmiti precepto subsequit Auctor
pbet rudimenta pertinētia et spectātia
ad primū prefati fluminis riuulū videlz
memoria que ē ps rationis prudentie per
quā informat scolastici ut illa que in
libris legunt vl etiam a magistris audie
rint p memoriam uigorent ac etiā con
seruent. Et hoc est quod sen dicit. Que
scripta sua corripit et de singul' libris ad
suum venit nare est ut que torrens ad
intellectū reuocanti memoriter assignat.
Quorū enim velox est situs eozz labilis
z memoria. Hoc etiā in scia pspectiua de
attentione visiua potentie optime com
pbat. Nam sapientes nrā pspectiue scie
asserunt quod ad visionē requiritur actio
attentio potentie visiue. Cum em species
multoz visibiliū afficiat aerem medium
et circumferant oculū et visibilem spm
tū aliqn de omnibz illis visibilibz coram
oculo ponit visibilem vnicū apprehendit illd
ei et ad quod anima intenta intendit.
Sicut em tamis venatoris odore omnē
ferū pattentionem potentie vehementer
sunt alligati sic illū ferū insequitur
ut alios occurrentes vl casualiter emer
gentes nō videre aut non sentire vide
atur. Hoc est quod heron dicit. Cū multa
pqueris in die vnū tibi elige qd illa
die attente exequas. Attendens igit
Auctor q scolastico pum vl modicum
in scia possit proficere sine tenacitate me
morie pro tanto inducit eū ut que le
gīt vl audiēit ea deat memorie commen
dare. d. Que legis memento. Nota qp
in scripturis requiritur triplex memoria
vidz brisiozz. exemplorum. et dānorū
Et quo ad primū est breuiter faciendum
Quia duo impediunt memoriā bnficoru
vidz prosperitas et voluptas primo pspitas
facit migratos oblivisci amicoz qui eos

m augustyb adiunxerut ꝙ gen. vel ꝙ ꝓpos
tus pincṫarū pharaonis tm cū ioseph
fuat in carcē ⁊ p vpin ꝓphtiæ libat⁹ sut
tedentibꝫ sibi prosperis sm mutatis fuit ob
litus. ¶ Frmitr moralr contingit de mlts
qui dum infirmitatibꝫ ⁊ tribulatōibus
tribulant⁹ deum hmi in media. ¶ sed fti
sam in tranquillite ⁊ prosperitate constituti
statim deum tradunt oblionom Deut⁹
xxxij⁰ deum qui te genuit dereliquisti
⁊ oblit⁹ est dom̄ ratorus tui ¶ Ad⁹ istam
memoriam impendit ⁊ tollit voluptas
carnis ¶ Boeti 9.z⁰ de consola. metro. vj⁰
vorat corpꝰ molem ⁊ obliuiosam ⁊ hoc
sm opinionē plonis. ffuit em̄ eiꝰ opio
ꝙ amia ab initio concreata hꝫ om̄ rerū
notitiā ut etiam om̄ rerū spēs sibi im
ditas a deo sꝫ cum infunditur corpori
treno statim hanc tradit oblionem no
titiā. nec ea uti pot̄ donec ꝓ ssꝫ exerce
tur. ¶ deo posuit plato ꝙ illud ꝙ id quod
addiscitur no est aliud mī mī memo
rari. Vnde dicit ꝙ mrem addiscē ē qdā
reminisci. ¶ Moraliter corpꝰ est moles obli
uiosa oblionē dei mouentis. Vnde alia
animꝰ delectꝫ ⁊ voluptatibꝫ mersa obli
uiscit deū sm. ¶ Vnde ꝓphe dicit ps. Adhe
reat lingua mea faucibꝫ meis si non
mēnor tui. ¶ Duo ad 2m et 3m optime
facit ⁊ narrat magr hystorialis scp
tro. ¶ Q2 mores⁹ duxat uxorem filiam
regis ethiopie ⁊ cum impiam suam de
me vellet uxore impedire eum nitebatur. Vocabat⁹ a deo frequēter in somnis
moyses ut ret ad sūm ꝓplm liberandū. ꝑ
amor huius detinebat eū. ¶ Moyses igit⁹
tamen̄ vxe pritus a troꝝ sculpsit in gemis
duoꝝ annulorū duas ymagines quarū
una vocata ē oblio qua dedit uxori. ¶
Alia vo vocata ē memoria quā retinuit
sibi. Vxor vo accepta oblionis vina
gine statim oblita est prioris amoris ⁊ sic
moyses libē ad filios isrl rediuit. ¶ Mora
liter gemma annuli oblionis ē recog
nitio mortis que mors tradit homiēm
oblioni. ps. Oblioni datus sū tāq̄
mortuus a corde. ¶ Gemma annuli memo
rie est recogitatiō vl recognitiō utte et
ne. ps. Nu memō etia erit iustus. ⁊
sic in priam mām no obliuisci per cre
nem facti ꝑ memores mandatoꝝ. ¶ De
quibꝫ ps. Viam mādatoꝝ tuoꝝ curre.
liberce reuteram ad priam ex sm aplm
ad hebreos. viij⁰. ¶ Non habēs hec cuncta
tem manentem ꝑ futuram inquirimꝰ. Alr
aut no solum pena ssꝫ vim etia pena
dam etia ꝛ punitꝫ. ¶ Pro hmi pre
cepti intelligentia ng etiam obseruantia

Addi. Hyssto

·cio
B·

est sciendum q̄ triplex reperitur mne
mia. vis naturalis. artificialis ⁊ mora
lis seu figuralis. prima est infusionis
gre diuine. ¶ 2a est naturalis indis
tincte. ¶ 3a est naturalis retributionis iu
dicialis. ¶ Artificialem primo informā
bilis ⁊ thomas scolasticus quilibet se
piq̄ contemplatiue in sua 2. 2e. q. dlix.
arte. ¶ In qua quidem opōne docet que
cumuat ꝛpiam memoriam ⁊ que ad
bonitatem mēorie faciāt. ¶ Ad hoc i scia
ꝓficiat scolasticꝰ ut ea que didicit me
mor retineat. ¶ Prima memoriæ. s. rūalis
et illa que mens animi nisita est ⁊ sic
tum cognition nata. ¶ Per aut ꝙ 2am
ni multis coadiuuat. ¶ Pro quo nōdū
q̄ sicut primam aptitudinem habet ex
natura. complemētū aut hꝫ ab extra
vl̄ gratie. ¶ Ita etiam memoria nō solum
a natura ꝓficit. sꝫ etiam per artem et
industriam roborat⁹ ⁊ consuatur. Sut
aut sex per que scolasticus in bñ memo
rando proficit. ¶ Primū est eoꝝ que vult
memoriæ quasdam similitudines quemen
tes assimilat. no tri consuetas. quia i e
cto euanescunt. sꝫ inconsuetas q̄ inco
sueta magis miramur. Vbi gra de sol
eclipsi ⁊ huiusmodi. Et ꝓp hanc causam
magis imprimuntur eoꝝ que in puericia
uidemus quia. s. tūc omnia nobis appa
nouia tm consueta. ¶ Secundū q̄ frequē
ter mediteꝫ que velit memorie co
mendare. Vnde Aristoteles in lio de me
moria et reminisc⁹ dicit q̄ meditatio
nes memoriam saluant. quia ut id
dicit consuetudo est quasi altera nā.
Vnde qd multoties intelligimus cito re
minisc̄imur. quasi nāle quodam ordine
ab vno in aliud procedente. ¶ Tertiū
q̄ circa vnū vl̄ paucā. no cū multa se
offerunt seu ꝛatent. Vnde pueri q̄nqs
sint hmōdi frequēter in media retinent
quia circa eos non occupantur
cū multa sicut circa maiores. Ter. 3A.
Cum moꝝ actū recipiet sapiam. ¶ Quar
tum q̄ affectū ⁊ intentiōm adhibeat ad
ea que vult memorari. quia quāto aliqd
fixit magis animo impressum. tanto
mng elabitur. Vnde Tullius in Rhe
torica dicit q̄ sollicitudo conferat mte
motas similitudines figuras. ¶ Quintū qd
multū coadiuuat ⁊ defectū memorie
supplet ē scriptura. Ter. de puer. ij. Sapi
entia scribe in tempore vacuitatis. Hu
ius figura vl̄ exemplo dicit dns Exo
dij decalogum ꝓpter fidelium in tabulis
lapideis. Exodi. xxxj⁰. Quinto tm aliqui
qui mthl ponit in media ꝑ in scripto

·C·

omia. ¶ unt etiam alv qui confidentes de memoria sua nihil emendut sc̄ptute et vtrumq; vicii est. ¶ Postea Barbarus ad frēs de monte dei sc̄pst dicens. ¶ Non tm modo agendū est ut tm aliqua delatacōne vl' sine grandi mansa dies transfigatur. sz ut etiam de p̄itis dictis ad profectum mentis semp aliquid in consciā resideat ī memorie memorie dimittendū est. ut fidelius dicatur. ¶ ut sm sum denotatū trebig sumligetur. quod p̄pōito quenat' qd intentum p̄ficiat' qd detineat' amm ict alienā cogitac nō lā beat. ¶ Deo fctum est p̄ confidentia mea tie mihi sc̄pto emendāe. quia in mea riam p̄mo senectu merit' ut ait sen. ¶ Dextum est p̄ latentia dei cognite. ¶ Nam tam ī mut plo esse in tenera etate. quia ea que addiscunt firmiter in memoria teneant. ¶ Tenacior inquit ¶ forte maior in illa etate cognitionis dilectio cognita mētibg altig infigat. ¶ Hec que dicta sunt sp̄ectant ad meoriam artificialem que in tm coadiuuat memoriam nālem qua nil valeat dignug reprī. ¶ Nam etiam hre debet prudens dūs vl' princeps. ¶ oportet em esse memorē ut ex pretitis p̄cognoscat quid euenire deat vl' possit in futuz. ¶ Et quod nō hemus ex dono vl' documento nature acquirat' nobis ex arte ¶ Nam et plinius dicit. q; et natura que cunctis animalibus arma contulit hoi denegauit. tamq; animal prudens qd natura no doceret. ¶ Nam memoria sc̄z moralem seu figurealem que exit retributionis iudiciarie doceat. ¶ Salomon ecclia. xij°. ¶ Jugiter contemplari vlq; dicit. ¶ Memento cātoris tui in diebus iuuentutis tue anteq; veniat tempus afflictionis anteq; tenebrescat sol et lumen stelle et luna. anteq; rumpatur funis argenteus et uita aurea retrahatur et conteratur vdria sup fontem. et confringatur rota sup cysternam. et reuertat pulvis in terram suā. et spūs redeat ad eum qui dedit illum. ¶ Memorare go debet cuiq; hoīs aīa. dei ymaginē formā. dei similitudine decorā. creatorem suū. et hoc in diebus iuuentutis sue ut tūc promptior sit ad p̄candum et acceptabilior ad premiandum pagendam anteq; sue afflictionis tempus adueniat s. iudicij et anteq; lumen solis tenebrescat claritas mūdane prosperitatis mortali caligine tenebretur. et luna et stelle id ē corporis sēs quasi stelle corpus. qui q; dē in senectute debilitant' et eria obscurat' in morte. ¶ Memorare eria debet' q; anteq; funis argenteus. i. vite corporalis continuatio rumpatur. et uita aurea. i. aīa p̄tiosa unde vent' ereuat' et vdria super fontem conterat'. i. hōis corpus de tra formatū p̄ mortē dissoluatur. et tm pulvis in tram suā de qua erat reuertatur. ¶ Sicut dixit dūs ade gen. iij°. pulvis es et in pulvīem reuerteris. ¶ Et spūs et aīa redeat ad deū qui fecit illum. s. mūndo. s. et remunerando sm opa que viuendo gessit. ¶ Hec omia procul dubio in die mortis effectū manipabunt'. ¶ De qua quide die et hora ysaie scribitur. ¶ In die illa sublimitas hoim et altitudo virorū incurabitur. et ydola conterentur. et stabunt homines f in rauis saxorum et stissur petrar' a facie furoris dni. ¶ In die em mortis omis hoīm sublimitas honorū et dnationis corruet et altitudo diuitiarū et potentiarū tunc penitus deficiet. et ydola in q̄gt sensum consolationes enervabunt' et cōrunt. ¶ et ex tma furoris dei p̄tores in pena duplicem inferni patientur. s. rauinas saxorum. i. penam dampni. s. visionis bītifice. et etiam eig mia p̄petuo p̄nabunt'. vīmon et stissuras petrarū. i. penas sensus. vīz ardoris et caliginis. ¶ Hec omia p̄tores sustinebunt quia cognoscē noluerunt tempus visitationis sue. sz factas per inspirationes sanctas et aliqn̄ per inf' mitates. vīmon et mūdi aduersitates. et conuent' ad rpm. ¶ De qua visitatione dicit ezech. xxxiiij°. ¶ Requiram oues meas et visitabo eas sicut pastor gregem suū. ¶ Sed quia ut pastorem recipere noluerunt eos inspitabit ut iudex. ¶ sicut per semetipm in p̄s aut' visitabo eos i obstinatis iniq̄tates eoz. sz quo ad ethīa damnationi et in ꝓbibus p̄ta eoz quo ad diuisa tuā tormētorum. ¶ Sequitur ad

Quæsmu quintum Auctoris

p̄ceptum. ¶ Nil temere credis ¶ Istud p̄ceptum ad prudentie ꝓtutem spectat. ex eo q; prudens aīm suū ab omi leui credulitate retrahendū indurit. ¶ Preue em prudentis est aut ¶ Senecā. ¶ Prig examinare consilia et no cito facili credulitate ad sta prolabi. quia qui cito credit leuis est corde. Ecclī. xix°. ¶ De hoc quo ad hanc p̄tem tactū est supra. p remedio in z̄ probem. p̄te. ss. i. ¶ Qui incipit experientie meditas superflua credulitas multos dissipauit. quia reuera nil tam inquietat hoīm mētes quā facile totum credē. ¶ Unde crebre dissensiones. hinc odia nascunt' inuista. ¶ Hinc se

A.

pe de annis sex. mmm efficiuſ dnm re-
dulas ꝛ benignas annnas malignia lingua
dissoriat. Nam p hoc multi ꝛ innocentes pe-
reruſ quinq fuisse damnati ut ptz de Io
seph qui ut dicit ductus est in egiptum
emitq phutifar eunuchus pharaonis
magr militie. Erat aut ioseph pulcher
facie ꝛ decorus aspectu. Post multos ita
q dies mierit regina oculos in ysephz ꝛ
ait. Dormi mecu. Qui renegauit atq este
reliturio opi dixit ad eam. Ecce dns
meus omnibz michi traditis ignorat qd
habeat in domo nec q quicqd est qd nō sit in
mea potestate vl' quod nō tradidit michi
pter te que uxor eius es. Quo g' possu
hoc malu facere ꝛ peccare in dnm me
loquebat. Hugmodi p singlos dies ꝛ mlr
molesta erat adolescenti quod stuprum
renuebat. Accidit aut quada die ut in
traret ysoseph domu ut opus quicqd ab
sq; arbitris faceret. ꝛ illa apprehensa lasci
via vestimti eius dicet dormi mecu. Ille
relicto in manu eius pallio fugit ꝛ egres
sus est foras. Cumq; vidisset mlr vesti-
mtu in manibz suis ꝛ se esse contemptu vocat
ait hoīes domus sue ꝛ dicit ad eos. Ecce mr
duxit rex virū hebreū ut illudet nobis.
Ingressus ē ad me ut coret mecu. Cuiq;
go sibilauissem ꝛ audisset vocem mea
reliquit pallium quod tenebam ꝛ fugit
foras. In argumentum go fidei retento pal
lio ostendit marito redeunti ad domu ꝛ
ait. Ingressus est ad me seruus hebreus
qui adduristi ut illuderet michi. Cuiq; suc
clamarem reliquit pallium qd tenebam
ꝛ fugit foras. Hijs auditis dns nimiu
credulus verbis quibus ratus ē valde.
tradiditq; ioseph in carcerem vbi vincti
regis custodiebant ꝛ erat ibi clausus
Fuit aut dns cum ioseph ꝛ misertus
illi dedit ei gratiam in conspectu principis
carcis ꝛ erat cu illo ꝛ omnia opa eius
dirigebat. Hec hystoriatr legunt. Gen. 39.
Ex'''
Ymatr de ottone impe lectum. quo
deus accusatoribus uxoris quida militem
iniuste occidit. Completo aut processu tpis
q fuisset accusatus iuste in tui de eq offen-
sa ꝛ morte doluit q uxorem que milite
sic accusauit combuxit ferit ꝛ serpen in
manibz uxoris interfici militē totaliter
dedit. Non igitur immerito auctor dixit
Nil temere credidis. Ppter cuius precepti mtl
ligentia ꝛ obseruantia magis in spāli
aduertendum q contra hoc preceptū fant
omis sacratem ꝛ infideles ac filii ypocrite
qui temere credederunt ꝛ credit Macha
meto ꝛ alijs hēsiarchis de fide catholica
unq; deuc sentientibz ꝛ qui ꝛ qt sint illum
errores ꝛ puitile de aliquibz inuestigādu
fore. Et primo de errore illoru qui ne-
gant deum esse. Eo de errore ydolatrie
De hijs duobus plenq dicet mfia in
p̄mis metus p̄ime ptis mētre. In deo est
amq. Eo de errore Adamitheoz qui dicūt
q omnia visibilia cātra sunt et dia lo ꝛ deo
attribuūt solū cātorū invisibiliū. Et tanta
hmq erroris est quia ipi dicut deū ee
summū bonū sicut vīn est ꝛ omnia que a
deo sunt bona. Unde discrete ignora-
tes quid sit bonū ꝛ quid sit malū. Cre
dunt q omnia illa que sunt aliquatr
mala sunt simplr mala sicut ignis q
ureit ꝛ ab eis dicitur simpliciter malq
et aqua quia necat. Et ideo q michil
istaru rerū sensibiliū est simplr bonū
ꝛ ex aliqua pte. Defines dicunt q
omnia ista visibilia nō sunt facta a dō
ꝛ a dīa lo. Contra hos ponit Augustin⁹
tle ex'm. Si aliquis intraret in do
fabri ꝛ inueniret ibi instrumenta in qbz
impingeret ꝛ lederet. et ex hoc repu
taret illum fabrum malū eo q teneat
illa instrumēta. Stultq ēet cum faber
teneat instrumenta ad opus suū nīa
Ita stultum ē dicē q pp hoc cātura sint
male quia in aliquo sunt nociue. Nā
qd vni nocium est alti est utile. Hic ait
error est contra p̄mum articulum. ad dim
itatē ptinētem. Vis prem omnipotētē
fore rem ꝛ tre visibilium omnī ꝛ imm
sibiliū. Et ideo ad hunc renouendū
dr fore rem visibilium. Gen. i. In pn̄cipio
aut dr celum et tam. Et ad hoc pono
Omnia p ipm facta sunt. Quarto de
errore illoru qui dicut q xp̄c natus ē
ꝛ ad hoc venit in mundū ut etiam demo
nes saluaret. In hoc aut errore fuit pn̄
cipalr origenes qui dixit demones i
fine mūdi esse saluandos. Hic error re
fellitur p istū articulū ꝓtez p̄mū vbi
dr. Et ipe nos homines ꝛ nō ipe de
mones et ipe nram salutem ꝛ nō demo
num. Quinto de errore illoru qui dixit
q luxet filius fuit semper ac etiā descen
dit de celo. nō tū veram carnē habu
erit sed fantasticam et apparentem ꝛ in
hoc errore fuit supradictus manicheus
hereticq. Sed hoc est flosculum die vel
etiā credē. Non em decebat doctorem
virtus aliqua flutatem hre ꝛ ideo sīg
dam carnē omnīū sīg realiter habuit
Unde dixit discipulis. Date palpate
Palpate ꝛ videte q̄ spūs carnē et
ossa nō hīt sicut me videtis hre. Et ido

C.

B.

ad reprimendū hūc errorē dicit in
symbolo Et unā/tut est. Septimo de er
rore illoz qui dicūt q xpc natus ē de
bta vgine ex vrili semie & in hoc er
rore pūr ebyon Judeus hēticus. Sed hic
error refellit p hūc fidei articlm de
spū scto & p id quod dicit Augustus Aū
primo Quod in ea natum ē de spū scto
est. Septimo de errore illoz q dūt
q licet xpc conceptus fuit de spu scto.
tñ dicūt q spūs scts vnū corpus celeste
ptauit & in bta vgine posuit id & hoc
fuit corpus xpi. Unde michi adoptatū e
bta vgo nisi q fuit locus eius Unde &
dicūt q ita transierat i corpus p btam
& ignem sicut p aquē ductum. In hoc
errore fuit pūr Valentinus hēticus hic
aut error refellitur p hūc fidei nrē
articlm. natus ex Maria vgine & etc
p id quod dicit & pluit ad galath. iiij.
cc. Sed ubi uenit plenitudo temporis.
misit de filiū suū natū ex mulre factū
sub lege. Octauo de errore illoz qui
dicūt q licet xpc sit verbum dei & natus
ex maria vgine tñ no habuit animam
sed loco ei fuit ibi diuitas. In hoc erro
re fuit pūr Arrius & Apollinaris hic
error refellitur p articlm fidei & ho
mo est homo em ex aīa & corpore
constat Unde vltime habuit omnia q
verus homo hz p̄ter peccm & ignoran
tiam In hoc etiā q homo factus destruit
omes errores supiq euacuat & etiā oēs
alios qui etiam hoc dicere possent. Nono
de errore illoz qui ponit animas de no
uo no creari. que in corporibus infundūt
qui error diffinit in iiij. or apostolos
errores. Hic ponit animas esse in corporibus n ee
animas nisi angelos apostatas seu de
mones qui in eis includūtur. ut ibi ag
ant penam & sustinent pūt in diuis
corporibus ingredi ut si penam n agat
in uno corē agant in alio. Hic ponit
duas animas esse in corporibus. De quo
errore loquit Augs in li. de duabus
animabus. Hic ponit animas ratas ee sl.
Hic ponit ipas animas simul corpus sem
nare. Licet aut hi iiij. errores diuersi
sint. tñ in hoc conuenit q vitati fidei
catholice cōtrariat Que assit animas
creari & creando corporibus infundi & in
fundendo creari. Et hoc bñ punit p̄s ta
dum dicit. Qui finxit singillatim ea
da eoz. Eccl. Ubi creauit animas singulas.
esse ex nichilo Augs in ecclesiasticis
dogmatibus Credendum ē & tenendum
firmiter q anie no sunt ab initio create.
Ut Eugenes fingit nec cū corporibus seme

nant sicut Luciferianus & Cyrillus & qdā
latinoz affirmat. Sed diuina anīas
infundi & creari simul in corpore com
pacto & formato ut uiuat in utero ho
Illi aut qui sunt pūi erroris tria fla
ponunt. s. demones esse saluandos & aīas
no esse & demones esse incarnatos i cor
poribus humanis. Primus error refellitur
p id qd hētur Math. xxv. Discedite a
me maledicti in ignē etnū. Istum scribi
p illud. ij. pe. ij. c. Deus angelis pcan
tibus no pepcit. Reudentibus infra de trac
tos in tartarū tradidit. in iudicio reser
uandos cruciari. Rudentes dīr immundos
spūs conamina que mox ubi tumor flante su
perbia impulsi sunt adiuisse creatorem ere
erunt. ipsi elationis conatibus in abyssū
profundum sunt capti. Secundus error refel
litur p id qd Math. xxv. scribitur. Ite in
ignem etnū qui paratus est diabolo & an
gelis eius. Tertius error refellitur p id qd
dicit Ysa. xiv. Quomodo cecidisti lucifer
qui mane oriebaris. Quomodo corruisti in
terra qui uulnerabas gentes. Qui dicebas
in corde tuo. In celum conscendam. Super
astra dei exaltabo solium meum. Sedebo in
monte testamenti in lateribus aquilonis.
Ascendam super altitudinem nubium. Si
milis ero altissimo. Constat igitur esse animas cum ipsa
uitas. i. xpc dicat animam se hre qui a
posuit et iterum assumpsit Johis. x. Po
test. hinc ponendi. Tertius error eorum
refellitur p id qd Gen. i. dr. Faciamus
ferit homines ad ymaginem & similitudinem.
Unde absurdum ē dicere q deos demones
creauerunt in tam nobili natura. Ubi &
spūs sctus hortat. i. ad Corinth. vi.
Nescitis quia membra vra templū sunt
spūs sancti qui in vobis est. Igitur non
diabolus. Idque eam conuenienter xpi ad be
lial. i. ad corinth. vi. Ubi aut sit tacite
denotat beatus petrus supra in pmo hu
capitulo luculenter dicens ubi dicit q
deus angelis peccantibus no pepcit. Illi
uo qui sunt. i. erroris omnia bona hois
attribuunt illi bone anie omnia aut mala
illi male anie. Bona em arbor dicit
esse arborem bonā que no pot facere
fructum malu. Item uo malā ar
borem malā que fructū bonū facere
pot. Bonas uo missas dicit esse ad re
primendā malitiā gentis tenebrarū.
Hunc errorem quidā ad hoc q dicit
animā esse ptem dei destruit. Eloquia
Hugi Sancti. id gen. i. Despiciamus nra
turam eius spiritalem iuste. Non sunt au
diendi qui putant animā esse ptem
dei. Si igitur hoc esse nec a se nec ab a
lio deripi posse nec ad malū faciendū
vel patiendū compelli. nec in melius ner
in deterius mutari. Item si aīe sunt de
diuina substa quomodo differunt a filio dei
qui simul est de diuina substa. Unus si di
uina substa hz ptem aut omnipotentia
ita e torus q etiā pcm sunt ita e torus

D

q̄ nō p̄cūt. ℟ri p̄mo modo igit̄ aīe
que sūt p̄tes ip̄ius hūt omnipotentia
quod ē falsum. ℟ri 2o modo igit̄ nō
remaneret omnipotentia in deo tot p̄tib⁹
ei detract⁹ quot sūt aīe. ℟Non em ibi
remaneret totum ubi tot detrahunt⁹ p̄tes
℟Primū erroneū q̄ itur ad hoc q̄ dicit⁹ al
tezam aīam ēsse de gente tenebrarū
℟ nō a deo condita destruit⁹ ℟Johēs p̄mo c.
℟ubi dicit⁹ omnia p ipm facta sūt⁹ ℟igitur ℟
aīe. ℟sed si ab ipo facte sūt bone sūt
℟ si sūt⁹ bone ℟igitur nō sūt de gente
tenebraz. ℟Unde Aug⁹ ex nichilo deo fet
oīa ℟ si se subtrahēt⁹ in nichilū redige
rent⁹. ℟Contra 2um erroreū sic obv̄iatur
℟Constat⁹ q̄ hēbant⁹ aīe potentia puta
cognoscendi ℟ volendi aliq̄m corp⁹ q̄m
fundēnt⁹. ℟ri omnes ab initio create sūt⁹
igitur cū non h̄rent⁹ eas oriose mere
bant⁹ vl̄ demēbant⁹. ℟ri mēbant⁹ debu
erut⁹ in bonitē confirmari sic angli.
℟ri demēbant⁹ obstinati frī sūt sic
℟ angli qui pertinuerūt ℟ p̄cium eorū
fuit n̄ remissile sicut ℟ angloz malozū
℟tm si haberent⁹ potentia cognoscendi ℟
volendi cū cognoscēnt carnem cōrupti
cū vniebant⁹. ℟aut voluntarie vniebāt⁹
℟ sic erat in eis p̄cium actuale. ℟aut imo
luntarie vniebantur ℟ sic nuste cū eis
agebatur cū corpore mutato vniebāt⁹
De iiij⁰ errore s̄. de illo qui ponit aīas
seminari sicut corpora. ℟ cum semē tra
duci derisione facta ab aīa sicut a cor
pore. Contra q̄m p̄mo ē q̄d legit⁹ gn̄.
2o ℟Hoc nunc⁹ os ex ossibus meis. ℟ caro de
carne mea. ℟aut adam p̄ssūm sūm. ℟ri
igitur esse aīa de aīma sicut os de
osse ℟ caro de carne. debuit hoc dicere
spūs s̄ctus ℟Unde ihlo. Augustinū super
p̄dictum v̄bum ℟ri aliud fiebat⁹ mfe
rnia q̄m in viro ut a carne aīata aīa
eīq ducēret⁹ nō sicut vxor. aliūde corp⁹
aliūde aīa. quia ḡo nō dixit⁹ ex aīa
viri factam aīmā mlieris tenuit⁹ nil
aliud p̄tendū q̄m de viro fuit⁹ totū
vl̄ dictum s̄. inspiraūt⁹ ℟Ben. 2o ihlo.
Augustinū ℟inspicie ē flare vl̄ sufflāe
flare vō hic dicit⁹ flatum facē. i. mā
facē. ℟Ysaie lvij. ℟Flatus ego faciā idē
aīas. ℟tm aīa simplex sit⁹ nō
potē ab aīma esse p̄dest̄om. sicut corp⁹
a corpore ℟pictura omnibus q̄uolis dicī po
test⁹ quod dicit⁹ ℟Luttor. ℟Nil tenē credi
deris quasi velut dē. ℟Qui⁹ q̄m credi
dunt⁹ contra articlos ℟ contra id q̄ scā
credit⁹ ecclia q̄ temere credunt⁹ ℟ contē
hoc ℟Luttoris p̄ceptum sanct⁹ ℟Nō sūt
rationes q̄ hēticus dr̄. q. mcix. ℟primo

dr̄ hēticus q̄m erroris inventor⁹ ut
xxiij. q. iij. hēticus. ℟2o vetis sectator⁹
xxiiij. q. i. Haracius. ℟3o qui est ab
nitate obrupt⁹ ut extra de cruc. iij. q. i.
tra. ℟4o sacrāmentoz ut i. q. i. bndict⁹
tio. ℟5o sacre scripture p̄fidis mtlloton ut
xxiij. q. iij. hereses. ℟6o tōne ecclesie
publicē nūciator⁹ dis. xxij. omnes
De nīa articlorum fide plenā rescri
ptis in 2o sūe⁹ methaphoz. q̄ est
prima ps metā. ℟ ē 2a ps principalis libri
℟ deus est⁹ unus. ℟ et nūquā deinceps iij.

Quēadmodū sacrum autoris

p̄ceptū ℟Nil mentire. ℟supra po
sita sūt⁹ aliqua rudimēta nos ad mu
oz reuerētiā exhibendā ordinantia.
℟ex quibus maioū ad mōres benivolētia
queat⁹ inde cognitus. ℟Nunc vō ordine
debito p̄ponde sūt⁹ aliqua rudimēta
ad amicitiā et affabilitatē p̄tinentia
que quidē species ē iustitie p quā red
dim⁹ equalibz debitum sūm. ℟Est aut⁹
amicitia sue affabilitas quidam mālis
amor ℟ q̄ālis quo oīs homo oī
hoī naturale ē amicus. Dequa quidē
amicitia dr̄ ℟ethi. viij⁰. ℟pone nil dili
git⁹ sibi ipse. ℟Pro cuius amicitie cui
dētia ē sciendū q̄ sūt aliqui actus
ad amicitiā p̄tinētes. de ecclia q̄az ami
citiā confūantes. ℟ ex hoc dant⁹ alīq
rudimēta affirmatiua ut ē salutare.
amorem ℟ benivolentia ostendē cū bois
ambulare bonis ecclia bn̄ face. ℟remisso
requūt⁹ aliqua nūcia amicitie ℟ affa
bilitatē contraria. ℟ hec maxīe sūt
lingue mala. Unde pro cauendis dant⁹
aliqui rudimēta negatiua. ℟ri ut nō
blasphemare nō maledicē nō rixidē.
℟ nil mentiri. ℟Et quia inter cetā mala
que mltum repugnāt affabilitati et
amicitie nāli. est ℟ fūba fla animum
fallere ℟pro tanto ℟Luttor hoc initiū
amicitie destruentem p̄cipue removē
intendit⁹ dum dicit⁹ ℟Nil mentire. ℟pro
huius p̄cepti intelligentia ac obstinacia
ē noīdum ℟Et tria sūt maxime q̄
omnīq̄ vere ab hoc initio retrahē
dnt⁹ ℟Primum est mendacij detestatio.
putēs ymaginē. ℟2m est utrumq⁹
furis aspera p̄mitō mercurius tidē
℟3m est iuriaz multiplicium mercurio ge
nerans mortem. ℟de primo ecclia⁹. iiij⁰.
Ne accipias faciem adūsū faciē tuā.
nec adiūctus animam tuā mendacio.
℟faciem adiūctus faciē scripsit qui ver
tate exclusa a corde suo que est dei si
tudo falsitatem que est dyabi facies
assumit. ecclia⁹. vij⁰. Noli velle men

trī omē mendaciū. ¶ Assidutas em illus nō est bona ¶ Tertia ꝛm nōndū ē ꝙ d tam de iure canonico quī ciuili aq̄ eria diuio acriter puniture hō mciū. Vnde pū .xix.° Testis falsꝰ n exet impunitꝰ ⁊ qui loquitur mēdacia pibit ⁊ .xxi. Testis falsꝰ pibit ¶ Pro cuius punti euidencia ⁊ sciendū ꝙ differt mendaciū flm a falso in hoc. ¶ Qꝛ qui cuiꝰ loquitur aliud quī qđ est vm fal sum dicit ⁊ hoc contingē pot dupr. ¶ Uno modo quādo credit dicē vm si habet de hoc probablem cām nō peccatt vel saltem nō mortaliē quia ream līgua nō facit nisi rea mens .xxij. q. ij. hoies ¶ Alio modo qñ creditur dicere flm. ⁊ contra mentē loquit. ⁊ hoc ē men daciū quia mendaciū sit ¶ Augin est fla significatio uocis cum intentione fallendi .xxij. q. ij. ℔. ꝛc ergo ⁊ uoce uerbis tunc pñs intligi debet de signū uti scripture siue ētiam nūtus vl quocūq; actu mentiat ¶ Circuit uer refert q̄ctum ad homicidiū .v. qui gladio. ferueꝛ. baculo vl' eria quocūq; instrumēto mtificiat ⁊ mentiꝛ dicit quasi contra mentē ꝛre. qñ eria dō ueritatem ⁊ contra mentē sua. ſ. quādo credit dicē flitatem ⁊ sic decipe. erut mendaciū. quia q̄ctum in eo ē flm significatū ¶ Ver sua est ¶ Hoc pre ceptum ē idem cū pcepto decalogi Exodi .xx. ¶ Non flm testimoniū dicef. ¶ Ysidoꝛ li.° .x.° de summo bono c.° lxv.° fal sidicꝰ testis tribꝰ est obnoxius ꝑ primo dō quia contemnit .2.° iudicis qui decipit ¶ 3.° innocenti qui ledit. ¶ Per mutuꝛ dare falsidicus fal testis. dec. fal. ⁊ m glo. z. ubi dicitur. ¶ Sed quia in tribus offendit tripler ei debetur pena. ¶ primo quia deum offendit cui⁹ ei debet im poni pena. in specie tñ circumstancissima ut nulla aspa ei pena imponenda nq amplius ad testimoniū debet admitti ex de testi. testimonium ¶ 4.° quia iudi cem offendit seu delusit infamabitur ex .q. v. Cui quis conuicty ac etiam obbreibꝰ castigabitur .v. q. v. ¶ Aliqui .5.° quia p eum lesti inxta mom lesio punietur ut in canon ¶ Hec ymago .x. xxiij. q. v. vbi punitꝰ pena talionis ¶ Augin de plagis aut ꝙ .viij.ª plaga ⁊ locusta aial dente noxiū ⁊ sit falsum testem ¶ Quod n. vult missi mox dē nocē do ⁊ consumē mendendo ¶ Hec veritatem ꝛ deum interimit ⁊ contra eum sur gut ¶ Math. 26. De hoc ambꝛoꝝ in ser

mone de passion dñi Aut. xpc ē vitas pax. iustitia. ¶ Qui religiant pro sal ute vitatem. qui pro temporali pio religiant iustitia. qui odiut ⁊ simdt pacem ꝙm cōtendunt. ¶ Debet em ēddi scriptꝰ cogitauit fare fri suo. ¶ Quo ad 3m ꝛſ. ¶ Ad hoc ut cū materiam mendatoꝛ plenior habeatur noticia ita uti quilibꝫ cautꝰ fiat ⁊ sciendum ¶ Qꝛ octo sunt gria mendatoꝛ flm ¶ Augin in lo de me dacio ¶ Que transsumpte tribuuntur in canon. p'mū .xxij. q. ij. ¶ Primum est qđ fit doctꝛa religionis qđ est contra fidem vl bonos mores. ut ꝙm no esse natū de virgine vl non esse passum vl simle contra articlos fidei ut dicit glosa. Religiom hic appellat fidem arti culoꝝ qua ppīole religantur deo. ¶ Hoc est quod nulli pdest ⁊ alicui obest ut est mendaciū detractoris vl falsi testis in causa criali ¶ 2m est qđ cui obest ⁊ alicui prodest ut mendaciū falsi testis in causa pecuniaria ¶ 3m est quod fit solum libidine merendi. et hoc sine causa et utilitate. ⁊ hoc ap pellat ¶ Augin mixtū mendaciū ¶ 4.° tu quod fit placendi cupiditate p suaue colloquiū ut mendaciū adulatoꝛium ¶ 6.° quod nulli obest ⁊ alicui prodest. ad euā dendū pricm pecunie. Vbi gria. si qs pecuniā alicuius sciens iniuste tollendā a fure ut raptore ubi sit necesse se me tiatur ¶ 7.° quod nulli obest ⁊ alicui prodest ad euadendū pricm p̄ne ut si mentiat nolens inducere hominem ad mortem ꝙctum ¶ 8.° quod nulli obest ⁊ alicui prodest ut ab iniuria corpali aliquem tueat. Vbi si volenti corrumpere pudicum mentiat eam ee virginatam. ¶ In hoc em tanto minꝰ quis peccat cum mentitur quanto magis a primo recedit. ⁊ quantus ꝙctus. Hoc duplicem ode expoat huic recessum a primo mendacio. ¶ Tan ¶ Thomas 2ª. 2ę. q. 110. arto 2.° simpliciter intligit ut dicit Augustini sim oldez hui positum. ⁊ q octauū mendaciuꝝ minꝰ ē qui septimū. quia maig boni ē honestas ututꝫ que corrūpat octauo mendacio qui boni corporis ⁊ grie in omnibꝫ ⁊ tanto nocumentum intentū p mendaciū est maig. tanto potius est grie. ⁊ quanto boni intentū est maius tanto minꝰ ē peccm. ¶ Item ⁊ alia fit ma gistralis de iniuria ex obliuione eiusdē ui tutis. ¶ Dolor ⁊ planctus ut dicit Aug. ¶ Videtur q mendatoꝛ ad ē primo sum si malignitatis. aliud uocatum sine

4C.

leritatis. Aliud officium sue pietatis
q̄ssi. q. ij. Ne quis. Sub precepto continentur tria p̄cepta ḡtia mendacium.
Sub 2o. s. iocoso continentia alia duo.
s. quartum et quintum. Sub 3o autē
officioso ḡtinentia 6. 7. 8um et octauum. Ad
detestationē vō huius vicy fuit tua in
fia statuta. per que retrahē st dñs hoīes
ab hoc turpi vicio inveterato. Primo
q̄ quia mendacium est vicium diabolicum
Unum enī mendacium dixit. qui primus pa
rentibus dixit in gen. 3o. Negq; moriē
mini. Et Johis. viij. dum loquit mendacium ex
propriis loquit quia pr est mendax et
q̄ quia mēdacium in membrū inquinat
in quo magis inderens ē immundicia. s.
os. quod deo reddit abhoīale suū in p̄u.
xij. Et Thomale dno labia mendacy
Tertio quia mendacium est quasi venē
tante efficacie q̄ hūb in ore hominē
interficit. Et apīe primo. Os qd mentit
tur occidit animā. Item magnitudo
huius vicy insinuat scdm̄ Aug. xv. potior
q̄ fur quia assiduitas vicii mendacis:
p̄dictum aut ambo hēditabunt. Amen
dax peior est q̄n fur. quia fur nos
corpora mendax aūt animam dampnabilem
in exitiosam mouit. Amendacium ḡo in
ventum diabolicum ē. Et primum malicie. Non
a latone nūquam inter p̄cta que odit
dns Prou. vi. Et sex sunt que odit dns
Et septimum detestatur anima eius. oculos
sublimes. Et linguam mendacem. Duo
insuper sunt que ramsant mendacium
s. cupiditas. Et timiditas. Cui aut vt
a p̄cto mendacy p̄tinaē expedit ut p̄g
a se cupiditatem expellat. quia ab eo
p̄cedunt mēdacia. Vnde in mercatoribus
Unde Cayn qui inter homines primus
inuenit mendacium dixisse legit. Gen. iiij.
Nescio dñe numquid custos sum fratris mei
ego. Cayn possessio interpretatur. Cupidi
tas etiam causa fuit cur Ananias et
Saphira mentiti sunt petro. Actum
v. Exporta etiā timorem penitere
mone mundane sue humanum. Ad
namq; causa petrus negauit dñm
iure erat. Circa p̄missorum intelli
gentiā magis in speciali ē duobus du
obus dubitabilibus investigandum. Primo
q. mendacium sit petim. Secundo. vtrum
etiā pro liberatione hoīs a quocūq; p̄icu
lo sit mendacium. Quo ad primum questio
breuiter sciendum q̄ omne mendacium
ē petim. Extra. q. ii. c. nichil aut. et ca.
primū. Sed vtrum sit mortale vel non hoc
distinguit Thomas 2a 2ae q. 110. Ar
tio iiij. q mendacium contrariat̄ p̄fectioni

tpliciter p̄mo nō sm se s. extra p̄ta
significatōne. Sed considerandum ē q̄
quid sit ipsa p̄ta significatio. Nam si
sit dē rep̄ divinas contrariat̄ veritati
dei. cui⁹ vitatem aliquis th mendā
occultat vel cōmittit th mēdacium
ē mortale et grauissimum. Similiter si sit
dē aliquid cui⁹ cognitio ptinet ad
hoīs bonū. puta ad p̄fectionē scientie
et informationē morum contrariat̄ p̄fi
contrariat̄. et tūc est mortale. Quid
si sit dē aliqua de qua non refert. Vel
sic vel alit ḡgnoscat̄. tūc ex th men
dacio non dampnificat̄ proximus. sicut
si aliquis fallatur in aliquibus p̄ticu
laribus ad se nō p̄tinētibus. et tūc nō
ē p̄ctum mortale. Secō modo potest con
trariari caritati ratione finis intenti pu
ta si dicat p̄ncipium dei qd semper ē
mortale. Sed in recommendatione p̄xmi
magnum ad p̄sonas divitias vel fa
mam. et hoc ita ē mortale p̄ctum. sicut
apparet mendacio iocoso et officioso. Tertio
modo mendacium contrariari potest cari
p̄ accidens. s. ratione scandali vel cuius
cūq; damni consequenter futuri sicut
sic etiam erit p̄ctum mortale. Sed q̄
quidam dicunt q̄ p̄fectis viris omne
mendacium est p̄ctum mortale rationa
biliter dicunt. Ratio quia nulla creatura
adiungat in infinitum nisi ea que tra
ferunt in aliam speciem no aut eternum
tantum p̄sone. Quo ad 2m̄ questionem
dicendum ē sm̄ eundem tho. q. p̄dicta q̄ no
ē licitum simpr̄ p se mendacium dicere
si liceret veritatem prudenter occultare
vel sub aliqua dissimulatione. Et hinc q̄
dicit in lo. cōi mendacium. Et sic etiā
Abrahem dixit uxori sue Gen. xx. mendacium
dicendum. Sororem meam esse vo
luit occultāe nō mendacium dixit. Sororem
enī dicit q̄ nata filia fratris. Gen. xx. c.
Vere soror mea ē filia patris. q. s. ex
parte patris ei attinebat. Sed ad que
stionem vltīm. Augustinus sic satisfaciendo
et instruendo de questo inquit admo
tem si nescire te nescire fatendum est
si scis no est dicendum nescio. Si autem
mihi aliquid dicendum sit videbis scio vbi
sit nūquā aut manifestabo.

Decimum septimum. Victor.

Preceptum Domine benedicto p̄ce
dentium auctor supra aliqua prebuit ad
monita ad affabilitatem sui ad amici
cia ptinentia que quidam inter ci
uiles. i. politos primum flamma iustitie
dicit quam instituit equalibus vel
superis debitum reddere sm legem amice

mpendende. Ex qua quidem vlis aor
et gñalib quo omnē homō hoī ē dic
naturalr resultare videtur ⁊ hō mal
quo ad signa extrisēca que fiūt per
verba. Vlis vō in hoc xxvii. prepto sub
sequitez pbet rudimēta ad ipam affabili
tatem spectantia quo ad signa extrisēca
que fiūt ⁊ demōrantur pfectū sm legē
vere amicicie ut est subuenire ⁊ bñ
facē amicis cū expedit. Vim quia mlt
amicos aliqn requirūt vitiosos ⁊ mali
⁊ aliqn bonos ⁊ virtuosos qn aliqñ rone
vtil in implorando suffragiū aliqd abiam
do ⁊ forte talis nō potest utrisq; iuxta
petita subuenire vl' non velit forte mis
vni rsponū subvenire ⁊ sic videtur ex hō
aliquā ꝓpl exus cui⁹ subuenire debēt
an pauis vl forte vitiosis ⁊ bonis an
neutris rpōdet. Queritur a magro dis lq
Cu breuissie introgatiōm videt me
Auctor d. Bonis benefacito posse qñ
pauis Quod probat ꝓbiū de bñficijs
tplici rone. d. q; medio ē dare bñficium
seu subuenire paupi bono qñ diues ⁊
magnme qñ dues est pauper ꝓpria re
sua ē. dues nō velit obligari ex tli bene
ficio mōri se seu pauperi qđ rarū fit
bñficiū datum. Nam obligat bñficiū ad
reddendū seu retribuendū beneficiū suo.
Hunc rom tangit ipe hīs verbis dñe
lius ē apud bonos qñ apud diuites bñ
ficiū collocare. nam qui locupletes ſt
obligari bñficijs nolunt qñ⁹ magnū
bñficiū se recepisse arbitrent ⁊ Ad 2o
ē quia diuites nō redūt se a bñfacto
tibi amari debere nec ꝓpr ipos sed ꝓpter
suam fortunā ⁊ potentia credūt bñficia
eis dari. Quang rōm tangit hīs verbis
⁊ liqđ a se expectari suspicant. s. di
uites. q. dicat non redūt qz bñficia eis
dent ꝓpr ipōrū amorē se ꝓpr utilitatē quā
expectant ab eis illi qui eis bñficia lar
giūt ⁊ sic nō redūnt se amari sed sua.
Ad 2o ē⁹ ē qz per bñficiū datū rōsue
uit magis memoria bñficij conseruari
⁊ indigentes ad confidentia sublevare
ſt hanc rōm tangit hīs verbis tri ma
lo opulento bñficias in illo mo aut fac
te in eo familia miaet gra. i. bñficij ꝑ
hibido ⁊ ri aut mori ⁊ bono omēs mo
pes bona ꝓsidiū sibi patrum vident. ⁊ cū
mori bono bñficiū spectant se nō sua
fortunā putant Non inexcito igit⁹
auctor dat consiliū qz pona subueniag
⁊ bñfaciang bonis qui⁹ malis cum dicit
Bonis bñficito quia in certū ꝓjicitur.
Vnfac humili ⁊ nō des impio ⁊ in
eos ta⁹. Vnfac iusto ⁊ invenies retributōm

⁊ si no ab eo ⁊ eu domo. Pro hui⁹ pre
cepti intelligentia ⁊ obstinentia possit
lator pig de tli qstione querē vt inresti
gare. Notandum primus horū sit bñfacti ad
quē gōm nō expedit hīc rōnificare.
quia hētur supra in. xx. prepto. Cui de
cendo. in tria questione ⁊ ibi vide potis

Nonum octauum auctor
preceptum Fili te consule. p. scip.
Auctor supra in. xxiiij. prepto pbuit ru
dimenta ꝓtinentia ⁊ inducentia ad me
riā. que est ꝫ pars secundi p. sup
sc prudentie ꝑ qua humanū studiū di
rigat ⁊ confuat. Vnde vō in pīti prep
pbet rudimenta ꝓtinentia ⁊ inducentia
ad prouidentiam que etiā est ꝫ pb⁹ pig⁹
prudentie. per quam instruimur ꝓpria
ex ꝓtitis ⁊ pritis de futuris ꝓpendē ac
discutē debeamus quod potest ex diffi
nitione pig⁹ prudentie lucrulenter con
templari. Tulg⁹ in primo rhetorice se
cam diffinit. d. q. prudentia est virtus
per quā videtur aliquid futurū aliqñ
fieri sit. Inter retera siquidem prouidē
mina ipa negligentia ⁊ actio subita
opponunt eidem. quia eo ipō q; homo est
negligens vl subito festinus in actu. eo
ipo sequit nrīō q; improuidus sit. Et
ꝓptēa ibi. in explet turpissima dicē
tia que ex negligentia prouenit. Dicit
etiā Apuleius de deo ſocratis. q. nulla pt
esse rēs eadem simul festinata ⁊ exami
nata. Dicit eā festinacia ex lectis
auctē vt probat. l. i. de sidis nup. C. vm
quia ꝓfecte hīs non pot notitie vmq; ꝓ
demie ptis. nisi aliatenus prius etiā habeat
Ideo de alijs prudentie ptibus in simul
nātio restat disserendū. Eadem enim
phm. viij. sunt ptes sue officia pru
dentie. s. memoria ꝓtitoꝝ. prudentia
futuroꝝ. intellectus. ratio. solertia. do
cilitas. experientia et cautio. Ꝑdenter
go oportz omnes ptes hīc predictas hꝫ
ratio ē quia ptes vtig⁹ prudentie ita sunt
annexe ⁊ collligate vt dictum ē qz prudē
tia pfecte haberi nō pōt nisi alie omnes
habeant. Quod sic probat. Oportz. n.
prudentem primo esse memorem. vt ex
ꝓtitis p cognitū statū quid in futurū eue
nire deat. Deo expedit qz sit prudens
ex cogitando quid p vias competentes
admittendū possit euenire. Deo ⁊ qñto
simul. qz sit intelligens ⁊ rōnalis qñ
ad alia quā modus ꝓ quē dirigi debet
dz esse hūana. quia quātūcūqz sit nobil
⁊ potens tū homo ē strut reti infiorēs
et hoc ē quod dicit ꝑ. Vt sciant gentes
quī homines sint. Et tertio qz sit solers.

(25.

vt ex se inuenire sciat ptinencia et expe
dientia ad bonu gentis sue. ℣. quia et
se ipo inuenire non potest omnia ad re
gimen ptinencia oportz esse docile alu
ru. ssilibz acquescendo ut sapientu et
seniorum. Septimo ℣ octauo simul q̃ sit
exps ℣ cautus q̃na stultu in spectabilibz
falsa admisceat veris stultu ℣ in agibili
bus multoz mala bonis admiscent. Ite
omnia aut oportz prudentem esse bonu
q̃na pro ut. vj. ethicoru dicit philus
Impossibile est prudentem ee nõ exite
bonu. ℣ Damnat enim aliq̃n malicia u
dicii ut aliquis imprudenti agat ppt
malicia deprauantem voluntatem. Ite
vltra ptes prudentie iudicialis oportz
prudentem ℣ in hoc prudentem prin
cipem ee bonu ℣ in eius voluntatem
deprauatum hre. n. q̃ ppter appetitu sensi
tuu impedienter agat nec iudicet esse
agenda que sunt penitus fugienda. Ne
aut in ppto ddm e q̃ ad prudentem
pinet q̃ in agendo consideret ꝓcedat ℣
mensurate ut. s. prouideat ℣ bñ consi
deret suaru vniu q̃ntitatem si sufficiẽ
ter ad expediendum et terminandu ne
gocia que agere ppont. Et hoc e qd
auctor in hoc precepto intendit du dicit
Tu te consule. hoc est te ipm consule
re considera si tue vires sufficiunt ad te
qua agẽ dispone. vtrum vires tue sin
proportionate negocio qd aggredi intendis.
Hoc etiã exemplo methaphorico docuit do
℣ saluator nr xpc luce. xiij. dicens.
Quis ex vobis volens turrim edificare. nõne prius sedens computat sumptu
qui necessarii sunt ad pficiendu ne pq̃n
fundamentum posuit ℣ non potuit per
ficere omes qui uident incipiant illudere
ei. d. q̃na hic homo cepit ℣ nõ po
tuit consumare. Item alio ꝓbat ex
emplo. d. Rex iturus omittẽ bellum ad
versus aliu regem. nõne prius sedens cogi
tat si possit cum. x. milibz occurrere ei q̃
cu. xx. milibz venit ad se. Alioq̃n ille
longe agente legatoꝝ mittens rogat
ea que pacis sunt. De hac mã largi
dicet infra in. xx. pte ne. ca. pcepto. xvj.
Quod potest ad tempta ꝓ ꝓmissoꝝ
intelligentia magis in spiritu q̃ntu ad
pns spectat est de quibz dubitabilibz
quidu vl erga investigandu. Et primo
V. vtru prouidentia inter ptes pdem
deat q̃ntas. Et. v. aliquis deat esse
sollicitus in futuru quod spectat ad pro
uidentia. Quo ad primu breuit incidit
tho. ii. ii. q. lix. ar. vi. 6. dicit. q
prudentia ꝓprie est ca que sunt ad
finem ℣ hoc ad officiu eius ꝓprie pti
net vt ad finem debite ordinet. Et q̃nus alia
qua nãlia sunt ppter finem que subiacent
diuine prouidentie. humane tñ prudentie
nõ subiacent future. nisi contingentia operabi
lia que per hominem pnt fieri pp finẽ.
pp tm aut ad nãturate q̃dã transeunt
q̃d impole e nõ esse qd fctum est. Immo
etiam pricia inquitu huiusmõi nãturate
q̃dam hꝫ. Necesse est enim sortem sedere
dum sedet. Vnde consequens e q̃ contingẽ
tia futura sin q̃ sunt p hominẽ in finẽ
humane vite ordinabilia pinet ad pru
dentia. Vtrumq; aut illoru importat
rone prudentie. importat. n. prudentia
respectu q̃dam alicui distantis ad quem
ea que in pnti ordinanda sunt. Vnde prouidentia e pars prudentie. Quo
ad. 2m quesitum videt idem. S. thomas
ii. ii. q. lv. ar. vij. ℣ primo arguitur
q̃ aliquis deat esse solicitus in futuram.
Scribitur. n. prou. 6. Vade ad formicã
o piger ℣ considera vias eius ℣ discе sapi
entiã. que cum nõ habeat ducem nec pre
ceptore parat in estate cibum sibi ℣ congre
gat in messe quod comedat in hyeme.
Sed hoc e in futuru sollicitari. ergo lau
dabilis e sollicitudo in futuru. prima
solicitudo ad prudentia pinet. ℣ prudẽ
tia principe e futuoꝝ. principia. n. e ps
eius prouidentia futuroꝝ ut supra dictu e.
ergo utuosum e sollicitari de futuris.
Prima q̃stio q̃rit aliquid in pos
teru confiuandu sollicitu e in futurum.
Sed ipe saluator nr dns ihc xpc ut
legitur ioh. xiij. coepit habuisse ad
aliquid confiuandu quos iudas defebat
℣ pti etiam obstinabat pedum pria
que ante pedes eoru ponedum ut hẽt
actu. e. ergo sollicitari in futuru utile
e. In contrariu est quod dr Math. 6. Nolite
solliciti esse in crastinum. ℣ cras n. pon
mur pro futuro sicut dicit hieronimus.
Solutio ddm e. q̃ nulli opꝫ pot esse
utuosum nisi debitis mensuris vestiat
Inter quas est vna tempꝫ debitum sin
dicetia. viij. Dum negocio tpus est
opportunitas qd non solum in exterio
bus operibus sed interiori sollicitudine habe
ri. Ponitur q̃ cum tempus competit ppria
sollicitudo sicut tempus estatis competit sollicitudo metendi. Tempus autem
sollicitudo videndi. Ex quibus ergo tpre
sentis de videndis esse sollicitu sequitur
potius quod futuri temporis sollicitudies
Unde huiusmodi sollicitudine tamꝫ sꝛ

flua dns prohibet. d. Nolite sollicitee
m crastinu. Vnde subdit. Crastinu
em dies sollicitus erit sibi ipi. i. suam
ppriam sollicitudine hebit que sufficiat
ad unu hois affligendum. et hoc e qd
subdit. Sufficiat diei malicia sua. i. affle
tio sollicitudis. Ad pmu go dm q forma
ta hi sollicitudine tpis congrua. Et hoc
nobis vimundi ponitur. Ad 2m dicit
q ad prudentia ptinet prudencia debi
ta futuroz. Esset aut mordinata futu
roz prouidencia vl sollicitudo si quis te
poralia in quibz dr ptium. Et futuru tu
pu times quereret. vl si superflua quereret
vl ultra poritis uite necessitatem. Vel si
tempus sollicitudmis pcumpaet. Ad 3m
dm. Et sicut dicit Augin in ho de sermo.
dni m mote cum videmus aliqui suis
dei prouide sibi ne ista nra sibi desint
no indurem eu de crastino sollicitu ee
Nam et ipe dns ppr eam locutus hre
dignatu e. Et in libris aplorum spuu
e ea que ad victum sunt necia. promittu
ee in futurum ppr imminentem fame. no
go dns improbat si quis humano more
ita procuret. si si quis ppr ista omittet
Vicesimum nonu Ad
toris preptum. Maledictus ne
esto postqu Auctor supra in septimo
pcepto saluta libenter et similibus pbuit
rudimenta ad affabilitatem et amicitiam
inducenda p uba affirmativa salutem
mine et corpoa inducenda sicut e qm
unq libenter salutat. Qd erga p bona
facta sicut e libenter mutuu eu expedit
gtis tribue et hmoi que ois ptinent
ad amicitia sunt affabilitate que erga
e spes ustie per qua redding eq lib
et socios debitum suu. Aliq vo subsequt
in pmi pcepto ponit rudimenta p que
tlis affabilitas se amicabilitas mine
dissoluat. si pons semp consuet. Et hoc
facit p uba negativa dum dr Male
dictus ne esto. q. d. q malu alti impe
rare ad nocu lingue ptinet que maxie
contra e affabilitati que quide in qua
dam dulcedine et fandi pulchitudine
consistit eo q dr affabilis quasi fans
bellus sit pulchre. Ideo sup omia instruit
nos a uno lingue que affabilitati q
riant. penit abstine quia tles homi
nes laborantes vocant a pho dm et agi
estes et pro tanto dant. Hic rudimenta
negativa per que removent omia amici
tie et affabilitati repugnantia sicut est
maledice. mssum rudere et hmodi.
Pmu igit quod amicitie repugnat e
malu libenter. refre vl imitare vl erga
optac. Et hoc est qd Auctor hic remo
vere intendit cum dicit Maledictus ne esto
Si curiosus quereret que na est talis qi
Auctor pcepta sua pbet ptim sub mo
affirmativo et ptim sub modo negativo
Huic questo sic rndeti pot q pceptu
e impiu faciendi aliqd vl no faciendi.
Et ideo ad instar pceptoz decalogi q
data fuerut alia sub modo affirmativo
ut honora patrem. Alia sub mo negativo
ut no mechabis. Hec ista tribue debuit
epna ad idem suo modo tendut. Pcepta
go affirmativa obligant semp si no ad
semper. Negativa vo obligant semp.
et ad semp. Ista in ppto auctor similit
facit. quia aliqua ex eis sunt affirma
tiva ut pentes amica. cognatos cole. Et
aliqua sunt negativa ut maledicus ne
esto. et silia et hec obligant semper et
ad semper. Et hec pcipue ad curia lingue
ptinent. que ut plurimu de difficili rep
mit. Unde Jacobus in epla sua c. 3. ma
nifeste ondit. d. Omnis em natura bes
tiaz et volucru et serpentu cetoru doma
tur. et domata sunt a natura humana
aut lingua nulla domare pot. Sed inquietu
malum plenu veneno mortifero. forte
aut dicit Aplus q lingua plena e ve
neno mortifero quia pcia lingue sunt
cccim. Sm qd enitat auctor qui compo
sunt semia de uicys et uirtutibz in tractu
de ira que in tria dedumt. s. blasphemia
contra deum et sos. pcia murmuriu
contra dm et bonos. poti detractio. men
dacium. pmium. detractio. Adulatio. Ma
ledictio. Contentio. i. defectus impera.
Contentio. boroz derisio. pium consiliu.
pcium discordias seminantium. indiscretata
citatis. iactantia. secreti emissi. emissi re
velatio. indiscreta promissio. ociosum ubium. multiloquium.
turpiloquium. scurrilitas. et rondalitas.
et vere quis possit que e ratio quare
lingua sit difficulter refrenatur. Huic
questo rndeti pot q duo sunt motus
animi vnq qui pcedit deliberacoem. et iste
motus no est in potate nra. Alius qui se
quitur deliberacoem. et iste est in ptate no
stra. Unde aut sic e q quedam sint mem
que facillima sunt ad motu et ad pul
sum pmi motus statim movet sicut lin
gua et oculus. no enim requirit magna
ututem ad movete et quia difficillimum
e pmo impole pmos motus refrenare
eo q in nra no sunt ptate. Ideo difficilli
mum est refrenare lingua cui sit aptis
sima ad statim movendi. ad pmum motu
animi pcedentem tam movet ipa lin

Addi.

gwa. ¶ Pro hui⁹ ꝓcepti intelligentia ac
obseruantia est breuiter notandū q̄ tā ſ
pēr quē quilibet ab hoc pestifero lingwe
vitio debet abstinere ⁊ eidem modestie fre
nū apponere. ¶ Primū est ſptura. ⁊m natā
⁊ in est canonica scriptura. ſpa ſptura. h⁹
multiū detestatur ꝙ plures. ad Corinth.
vj°. Neq; maledici neq; rapaces regnū
dei possidebunt. ⁊ tanto ḡuius quisq; ꝓximū
tuū maledicum amare ⁊ reuereri te
nemur. Unde Leuitl. xx°. Qui maledixe
rit patri suo ⁊ matri morte moriat⁹. ¶ Se
cundo hoc lingwe uitiū abhominat⁹ natura
quod sic ꝯiditur quia dnom ad affabili
tatem ⁊ amicitia in cordibus ut dictū
⁊ generandā simul ⁊ detestandā aug
mentandum valet plurimū affabilis et
dulcis lingwa. ¶ Sic econtra lingwa as
pera ⁊ mala lingwa est gwerrarū et
malorū quasi oīm causatiua. amicitie
impeditiua. ut plurimū pacis destruc
tiua ⁊ turpe est quasi extraneū a ratā
ratione iudetur. ut lingwa canis me
dicinalis sit ⁊ lingwa hominis sit morta
lis. cui ꝯtrariū natura ꝯdidit. Manifm ꝯ
stat ꝙ natura soli homi inter animalia
oīa det loquelam in q̄ contulit gnā
lem doctrinam ꝙ ibi ex ore procedentia
esse dic⁹ ꝛonabilia ⁊ medicinabilia vulne
ra. ane sanatiua. amicicie ḡpatiua.
diuini nois laudatiua. ⁊ regratiatiua.
nō brutali veneno plena. non fla. nō
adulatia. nō discordie seminatia. nō pri
bonoꝝ denegratia cum hec oīa sint
rationi contraria sicut ꝓmo posita sint
eidem conformia. ¶ Est ergo natura ꝯtra
rui ut lingwa membroꝝ nobilissimū
humanū laudis expressiuū ad deū laudādū
⁊ ad ꝓximū ꝙmouendū. mouenta. faciat
hominē ꝓximo odiosum. ¶ Nota sin ſp
tmas. et rationes. Canis dr methaꝑ
quinq; modis. ꝓmo modo homo qui ē in
assidute prauis. ⁊ de pe. dis. iij. Hereticus
⁊ho hereticus qui latrat contra ecclie vni
tatem vl' detractor qui detrahendo late
rat fris famam. Iuxta illud Nolite sanctū dare
canibus Matth. vij°. ⁊ Ho° ydolatra vel de
thanaica Matth. xv°. cui dixit x⁹. Nō
e bonū sumere pa. fil'. ⁊ dare canibus. ¶ Qo°
ꝓdicator ꝓp lingwam q̄a medicinalis
ē. ut in ps̄. Vt mitigatur in sanguine canis
tuoꝝ. ¶ Sexto pastor ecclie ꝓp custo
diam. Unde canes muti ꝛ. Exliij. dis. sit
rector. Refertur q̄ vulturius lingwa si abs
sto pensa ⁊ in panno vno albo lignata ap
pensa portetur ad collum hominē facit
ttrosum. Sed reuera nulla vel bestia vel
res alia tui nocet hominibus sicut lingua
praua nisi custodiat⁹. Unde dicit Isidi⁹
⁊ est quida spes q̄ lingwa tui est
venenosa q̄si tangat hominē q̄ homo
toto liquescit in carne et ossibus exillit
venenū fortitudine. Sic lingwa pua
tangens hominē veneno detractionis
ꝓximū q̄itū ꝓ infamiā pot in nichilum
resolui. Tertia exviij. plaga lingue
gnimet ossa. lingwa erat vn gnalis
consiliarius vt suggestoris q̄q; destruat
vnam totam ꝓuincia quod no faceret
mille ligni. Et hoc est q̄ ecc⁹. exviij.
Scribit Sapiens d. lingwa ꝛ. multos
gnouit ⁊ dispersit illos de gente i gen
tem. ciuitates diuitis munitas destruit
Potentiū etiam lingue magnī eos
pnditur ca°. Multi reddere in ore gla
dū ⁊ non sic quasi mitigent ꝓ lingwa
suam. Et ideo ꝓuorum lingwe discordi
as seminates hoc est prelatitates gwelfo
rum et gibellinoꝝ diuidentes ⁊ conti
nentes fere vitaliam totam destruxerit.
Sed q̄ hec vera sint satis manifeste
monstrat. Nam ꝓsumit de q̄ nemo
gebellinū vl' gwelfum originaliter
imq̄m natura produxit. ⁊ corruptio
homo ex inordinata sua voluntate mo
ues ꝓuisos ⁊ uitia ꝓsequis iudus cupi
ditatibus superbis ⁊ alijs sceleratis habi
tibus se imsciuit. Et vagus relaxatus
in eis sicut quibus naturaliter natus e.
Hoc est aut quod ꝺs dixit in ꝓsona nate
loquit⁹ scribit ad Guillelmum epta. ꝛ. di
cens. pessores morimur q̄ nascimur
non istud non nature uitiū est. Illa
de nobis conqra pot. Quid e hoc sine
cupiditatibus vos gemu. sine timoribus
sine ꝓfidia. sine pestibus. Quales igit
tractes exitus. Et ꝓtea. ꝛ°. et hic eorum
dicit phus. Moralis uitus ex more
fit. Unde ⁊ nomen habuit paruū deri
uatū a more ex quo manifestum e ꝙ
nec⁹ una moralium uirtutū natura nob
insit. Cum igitur morales uirtutes no a
natura ⁊ abusu operamur attendant.
Decimo primū ꝓuū fundatores ⁊ standa
rizatores orbis maxie vtalie imꝑabilis
⁊ imsiande destructores nec a natura
nec a rone emoti ſ a malicia facino
ꝛosa demuti. Ipse ꝓmm ⁊ bom cois de
structoiu prelatiuis malicias inuenerit
Nam prelates huiusmoi ꝓp cupidita
tem eoꝝ omnisos honores. lucra ⁊ offi
cia sue ciuitatis et patrie occupare vo
lentes. vl' ꝓp superbiam eoꝝ impatien
tes ⁊ sui ꝓximi abhorrentes sibi pares
adesse. Aut ꝛpiq ꝓximi statum prosspo
rantes vl' virtuose excellentie eius

lantes ⁊ ex hys et alys vitiosis defectibꝫ
discordes effecti adusserunt se ipsos hostiliꝫ
insurrexerunt utq; ⁊ sub prelalitatis colo
re inuidiam · auariciam · superbiam si
mulates serpds sub ꝓtextu ⁊ noie gwel
fo ⁊ gwibellino alterutrum offendere
Ⅎ quod siquidem ab ipis principalibus
pmotoribꝫ essꝫ ꝓpagatum · in posteꝝ ⁊
filijs enutriti ⁊ docti in puis inq̃tatibꝫ
⁊ pelalitatibꝫ prum ⁊ predecessoꝝ suoꝝ
eisdem simulatoibꝫ grauibusq; pcu
lis hodie reale ⁊ psonale offendantur
⁊ ad pelalitatis sue pfidiam potenciq
defendenda · ecclam ⁊ impiu velud
pelalitatum suarum ꝑncipalia funda
menta constituat ‖ Nam gibelini pro
eccle impiu ⁊ contra ecclam ⁊ gwelfi
pro ecce ecclam et contra ‖ impiu sus
cipiunt · ‖ In quo quidem q̃tum ipi pe
ales omnes seducant ⁊ erent neces
sitas erroris ꝯonis ⁊ dignitatis ondit
Ⅎ cum sicut testatur euangelica veri
tas cum omne potas a deo sit · ꝓpr qd
summu sacerdociu in pontifice spuali
⁊ impio tempali ‖ impiale fastigiu ad
omisi spualem ⁊ tempalem salutem
sunt data vt ꝓmissa de celo que cum
ambo gerant vnacpiariu forme dei
datum in dignitatis tante officijs distic
tionu et pelalitatum ut hent facem
psonis tam similitudinem exemplo bo
nitatis etne penes quam no est accepo
psonaru · Ⅎ iam quia ignominiosu est
credere ut aptius sanctitas sacdocij et
potentissima maiestas impij que spua
lem ⁊ tempalem oim potatum possidet
in tcris assumat sibi ptem vt pelali
tatem in eo cuius totum iure veri regis
⁊ ordinati dominij adeos nostitur per
tinere · ꝓpr quod nō est verisile neq;
vm · q ecclia nec impium · quoꝝ con
stia deliberacones et vie stte ⁊ nisi ne
ner pro gwelfis vl gibellinis vl eoꝝ
fimt optati vt facunt nisi qui admodu
dum rationis exigit ad pelalia eoꝝ
deuocdm · ⁊ fidem dignis fauoribꝫ osq;
nostendis vl ad ipoꝝ inclitatem
⁊ nobediam digna iustitia puniendis
Nec obstat q ipi gibellini quoscumq;
pcessibꝫ iustos imperij q̃turiuq; iustis
simos hnt ex eoꝝ malicia obstinata
suspectos ⁊ illis pnicibꝫ opponunt · Ratio
est quia magis eligunt ipi miseri pe
ales sup oppssionibꝫ ⁊ tyrannide gentiu
⁊ ꝓximoꝝ suoꝝ ‖ et ni superbe luxurie
cupiditatibꝫ illecebris tempalibꝫ ⁊ sinis cō
ruptelis passionibꝫ pmanere q̃m ꝑter

passiones easdem sub ecclia co vt inquali
iusto ⁊ stto regimine residere ‖ Sed q̃nus
ad ecclam ⁊ impiu spuale ⁊ tpale re
gimen ⁊ dominiu gwelfoum ac tres
treu oim ptime nostatur · ‖ Finis ecla
ipi gibellini impiu sibi caput et defen
sorem appllent et gwelfi ipi pro eccle sū
mu pōtificem et ecclam dimi fateat
⁊ innocent adultrem / tii net gwelfi
volunt ecclam nec gwibellini q̃nt
impiu ꝓtextu iusti dominij ut guber
nationis eoru ⁊ solum ut eau defensoꝝ
subsidij ⁊ oportunitatis pelaliu eoꝝdē
eos domos suos no corde ⁊ labys hono
rantes · imo sicut frequenti experimento
videtur · gwelfi repugnant ecclie sibi
et gibellini adiuantur impio ius adul
tina destructom ipaꝝ pelaliu predic
tarū totis vribꝫ opponentes et quod
maioris confusionis e q̃ntas gwelfus
in gwelfum ⁊ gibellus in gibellinum
insurgit ⁊ se altuterum ꝑsequunt ⁊ dis
sipant qua ex inuidia superbia ⁊ ava
ricia treno ⁊ que sunt contraria cari
tatis at pax no pōt nec ꝯnabit dnt
vnita tranquillitate manere · Istuc qd
decessoru est plum ex humanis pribꝫ
sue accidentia temporu pelalitatis emo
limenta uidentes se faciūt gibellinos
vl gwelfos quoꝝ pces coniuncti fue
runt ⁊ qui pelialis negocio vnitam
umq̃ nō sustinere iactura · Insuper
gibellus gwelfo ⁊ gwelfus gibellino
ventur et ex talis vnionis vrtute ne
dum contra reteros gibellinos ut gwel
fos sed aduersus ecclam vt impiu pos
sit cupiditatum ⁊ possionu suaꝝ mo
tus defendere ⁊ tyrannides exercere ⁊ ut
in promissis superbie cupiditate ⁊ invidia ⁊
alijs vitijs effectibꝫ diucius ⁊ potencius
pmanere · Q igitur pelialis detestan
da ab omni vitate ⁊ qualibet bonitate
semota · O igitur gwelfi et gibellini no
mina infelix ⁊ odiosa pfidio mundie
⁊ auaricie fomes ⁊ falsitatis ⁊ pditoꝝ
amica · bom coiis et reipublice destruc
tiua · Tu puritatem orbis ad standala
suscitasti · tu homm inocentia vulnerasti
⁊ misandam vitalem pace ⁊ caritate
undatum in dolorum ⁊ bellorum tam
pestem et ciuilium tot calamitate dimersa
sanctatam diras ad mortem nisi imace
pr omnipotes de bonitatis supne clemia
se opponat · Ve tu superioribus dignita
tibus et potentijs vniuersis penes quos
assumptio tius pelialis adest ex qbꝫ
psonaꝝ ⁊ animaru pditio ronsatur ·

d.

Addi.

Tum sicut p augustinum scribitur in sermone quito pretextis traditibus diuinis scripturis aliis est altior tanto si p negligentia cecidit delabitur ruina & grauior. Et ppea clamat dns per ezech. ybitam ad eversus potentatus & principes in ybito. Audite reges et discite iudicium firmamentum et phete aures qui data e a domo potius vobis & ut ab altissimo qui nutu regitabit opera vobis & cogitationes sentiabit. Cum enim esset ministri regum ihu no rete in dnm sed regem in ministros. Heu mera tyuelfi & gibellini figurari possint p reges israel et iuda qui inito consilio prophetarum quos deceptat mendax ascenderunt ad plum contra ramatha & galaad et confusi sunt ambo. Moabite galaadh nitpatur possio acquarum et denotat hmg mundi dominia & que dom tpales multo labore insudant & labuntur velud aque fluenta. Reges vo israel et iuda tyuelfi & gibellini sunt qui decepti a falsis yphetis ab inordinate appetitibg dominandi et cupiditatibg regnandi in quibg ut ptinum diabolus iste quibet suadet mentitur. Intendunt igitur ad ista obtinenda secundum vmte & confidunt. Reges in Moabitis potentes hmg mundi dum de potentia sue gtie extollunt hora qua nescirent subito rapiunt & dum pedes fixisse credunt casu lubrico ad vina lati destendunt. Ex qd nullum retrahe debet ab hoc pessimo ingurgite mundi sunt ramenta iura. Canones enim nullum arcent nunquit tles maledictos maxime maledictum contra dm & sanctos pferentes. Sup hoc no expedit hic stare qz satis de hac matia habetur supra in 2 parte phemii. s. pl. q. 7 ibi requiratur si placet. Pro primo dicendum intelligentia magistri in spali quintum huic pposito conducit & duobus dubitabilibus quetendum vel movendum. Et primo. Quis iuste possit maledicere hominem. Secundo. Maledicere sit peccatum mortale. Quo ad primum questionem breuiter videt sanctus thomas 2a 2ae. q. lxxvi. a. 4. qd maledicere est idem qd male dicere. Dicere autem malum tripliciter se habet ad quod quod dicitur. Uno modo per modum enuntiationis sicut aliqs exprimitur modo indicatiuo & sic maledicere nihil ad se qm malum alterius refert qd pertinet ad denigrationem detractionem que est denigratio fame. Unde quicunque maledicit detractores dm 1. Cor. vi. vel neque maledici neque raptores regnum dei possidebunt. Alio dicitur se habet ad aliud qd dicitur per modum causae et hoc quidem primo & principaliter competit deo qui omnia suo iubere fecit sicut dicitur ps. dixit & facta sunt. Consequitur autem competit hominibus qui verbo suo alios monent & inducunt ad aliqd faciendum & ad hoc instituta sunt verba imperatiua modi. Tertio modo nomen dicere se habet ad id quod dicitur quasi expressio quedam affectus desiderantis id qd verbo exprimitur & ad hoc instituta sunt verba optatiui modi. Pretermisso igitur primo modo maledictionis que est per simplicem enuntiationem maledicentis considerandum est de alijs duobus. Nobis oportet sicut ex dicto patet. Unde istius duobus modis qbus malum dicitur per modum imperantis vel per modum optantis eadem ratione est aliquid licitum vel illicitum. Dicitur enim aliquis imperare vel optare malum alicui inquantum est malum intendens sic maledicere utroque modo est illicitum & hoc maledicere per se loquendo qd est contra legem amicitie & caritatis. Et ideo bn dicit auctor Ad Maledictus ne esto. Si autem aliquis imperaret vel optaret malum sub ratione boni tunc est licitum nec est maledictio per se loquendo & per accidens quia principalis intentio loquentis vel dicentis non fertur ad malum & ad bonum. Contingit autem malum alicui dupliciter imperando vel optando sub ratione debiti boni. quidem sub ratione iusti & sic iudex iuste maledicit illum cui precipit iustam penam inferri & sic etiam maledicit anathematizando. Sic etiam ypbte quasi imprecantur mala peccatoribus quasi conformantes voluntatem diuine iustitie licet huiusmodi imprecationes possent etiam per modum predictionis mali. Quicquid vero dicitur aliquid malum sub ratione inutili pecuniaria rerum aliquis optat alicui temporalem patriam aliquam corporis sanitatem aut aliquod impedimentum ne melior efficiatur vel ut saltem ab aliorum notitia cesset. Ad secundum quesitum videt idem thomas eadem. q. ii. d. & maledictio de qua loquimur est per quam pronuntiatur malum contra aliquem vel imprecando vel optando. Velle autem malum alterius vel imprecare est contra id peccatum dilectionis proximi sicut te ipsum. Et ideo maledicere sine causa est peccatum mortale qz repugnat caritati & nisi esset peccatum mortale non excluderet a regno dei. Et q

tu excluditur iuxta qd dicit Apls p̄a Corinth. vi. Neq; maledici neq; rapto. reg. dei possid. Et tanto e grauius q̄nto psonam cui maledicimus magis amare & venari tenemur. Unde Leuit. xx. Qui maledixit pri suo & mri morte moriatur. Contingit tu esse venale ppr̄ puritatem q̄ alicuius alti imp̄tus vel etiam ppr̄ affectū eius qui profert dum ex leui motu vl ex ludo aut subreptione aliqua alia ẏba profert q̄a pcta uiborum magis ex affectu pensant

Quesitū autoris precepti

extimationē retine. Postq̄m auctor supra in .xxviij. p̄cepto p̄buit rudimēta ad ui tutem prudentie inducētia. que est unus riuulorum ipsi⁹ paradisi fluminis. s. prudentie per quam quidē prudentiam instruimur quomō ex ptīte. ptibus et futuris disputare & deliberare debemus sm Tullij doctrinam seu diffinitionē. Et inter cetera ipsi prudentie nmera negligentia & actio subita opponuntur eidem quia eo ipso q̄ homo est negligens vl subito festinus in actu eo ipso sequitur q̄ improuidus sit & ad prudentem pticeat. cui expedit promptum & facilem de rebus mo ralibus cognitionē habere. et hoc fieri nequit nisi p̄ solertiam que est quidam cumulus ipsi⁹ prudentie. Ppter tanto autor in ptī precepto ad hanc uirtutem inducit uniquiq; cum dicit extimationem retine hoc est in agendis omnibus eam debes seruare vel aliter & hoc dupliciter. Primo modo passiue ut sit sensus extimationem retine. tam bn te ipē debes q̄m omnes ut de te semper bonū & nō malū extimet. Secundo quia quidem extimationē loquitur Boecius dicens fedatus sum extimationis mei gnatione vel infamia. Tertio actiue ut sit sensus extimationem retine hoc est cui videtur aliquis bn operanti q̄tumcūq; appetat de genere bonorū nō statim extimes eū bonū amicū expiatus vel ego. Unde sm Cassiodorū dicit firmum est iudicium q̄ tenetur examinet loca ambi guitatis relinquere nisi p̄ expiencia probabilius suffragante. Et plus primo modo dicit q̄ unusquisq; expto in arte sua credēdus est nam experientia facit fantem & in experientia ratio cum per quod euangelica veritas p̄ matheum bn assimilat a fructibus eorum cognoscetis eos. Et pro tanto autor ome. vi. quod etiā transsumptiue hēt in. q. vii. Non omnis qui dicit Non omnis qui dicit pax vobis sit nisi columba audiēdo

quasi velit innuere q̄ no omnis p̄dicator licet bona p̄dicet est pp̄ hoc simpliciter bonus censendus sed prius eius uita est inspicienda an uita ducat bonum vel columbe. Unde sequit. bonum de mortuo pascuntur. hoc columba nō hz nisi de fructibus bene uiuit innocens e eius. i. mortificēdo & sui sanguinem & sic respicit qd dixit bonum de morte pasci dial nō est innocens cui semina tollat. Ex hoc infertur q̄ p̄dicator eq̄ tepidatus bonus sophisticus vl malus platus. Et hoc ppr. vi. conditiones pias quem bonum reperiri dm. Et primo in integritate iustitie. 2o ppr rectitudinē vocis. s. pure p dicationis quia male p̄dicat. 3o. s. in puritate oblationis. 4o in fetore spūs. 4o in claritate. 5o. in fructu. Ppro huius precepti declaratione & obseruantia ac etiam que circa ipm competere possunt breuiter attendendū. Dicit thomas 2. 2e. q. clxxxiii. a. q. d. Dicit opanti est rectam extimationē de opandis bene. recta autē opatio sue opinio acquiritur in opatis sicut in speculatiuis dupliciter. Uno modo quidem per se inueniendo. Alio modo ab alio discendo. Sicut autē doctrinatus ad hoc p̄tinet ut homo bn se habeat in acquirendo rectam opationem ab alio ita solertia ad hoc p̄tinet ut homo bn se habeat in acquirendo rectam extimationem p̄ se ipm Ita tm q̄ solertia attribuatur p eustochiam cuius pars est. Nam eustochia est bona coniecturatiua de quibuscūq; Solertia autē est facilis & prompta directa tio recta inuentiua medii ut dicit phūs in primo posteriorum. Tamen ic phūs quā ponit solertiam ptem prudentie attribuit eam coniter pro omni eustochia. Unde dicit q̄ solertia est habitus quo quis p̄uenit ex repentino inueniens qd contingit. Uenerari si quis bn consideret hoc dictum p̄cepti efficaciter videre potest q̄ ad hanc conuenientiam que est eustochia vel solertia p ipm preceptum inducimur manifeste. Sed notandum est q̄ solertia non solum habet se inuentiua medii in demonstrationibus sed etiam in operationibus. puta cum aliquis videns aliquos factos amicos coniecturat eos fuisse inimicos. Et idem phūs dicit. Hoc modo solertia p̄tinet ad prudentem. In speculatiuis uero uno modo p̄tinet ad prudentem recte extimare sm rectam mensuram infallibilem quia tunc in extimatione uerum errare non potest. Dicit enim nō tradidit error nos in ueritate rerum corporalium quidem mensuratas vel erat ponderatas p iustam

Addi.

B.

mensura vl' lancem. Ppria aut mensura xcedit intuita e parui natura no ex opinione hoim. Vnde sm naturā ppe extimari dr. Et hoc est qd Sen li° iij° de ventibus dicit. Quisquis pdentiam sequi desiderat tuc p rom vete uuersa oia prius extimes et pmensa et dignitatem rebus no ex opinione multoz sed ex earu natura constituet. Et pdictoz intelligentia magis in speciali e strendu q' qm volt vanam et etam extimacone de rebus sce humanis no debet nisi sm veram experientia vl' sciam indicare. Hanc conclusionem tradit phūs in sio j°. methaice. d. 4. Et sria que speculatiua e. causaru maxie doctiua e. nam hi docent qui causas reddunt. Et primo tpe phūs primo posterioz dicit. Forte est aliquid p tam rei cognosce pp quod e nec pot se alr hre. et sic no ex ignoraū rez no ex solemnite vboz sed rerū et causaru certa experientia stia et operationibus manifeste dct sapiens. prius res omnes extimare ac etiā indicare qua sic scribit Aristoteles. j°. meth. Sapiente e posse assignare causas et cognoscere rem p ditudine. Et ppter dicit Tullius in offic nec quisquā agas cuiq; rōni pbabilem rede no possit. Ad hoc bn facit quod Sen de forma hoim uite dicit. Cuiusq; facti tam inquirē et cū inuia inuenerit exitu cogitabis. Nam sicut ex scia rae ad cognitionem effectus celeriq; et clarius peruenit. sic ex causis ignoratis nec earu que deinceps scia erit. nec p fore potent iudicari. Vnde hmoi sumpta occasione de tli potest inuestigare qtionis. Vo melius sit pro republica q̄ sua indicia et humana negotia terminarent. iudiciū extimacone et iudicio qui legum arbitrio et comisso. Et q melius sit q̄ committant iudiciū extimacōi et iudicio. p batur. Et primo sic. Ille qui melius considare et cognoscere pot veritatem psonaz locoz et tempoz e magis idoneus ad profendum iudicia et terminada negotia q̄ ie qui nullo considare pot. Cuius rō est. qui tlis potest melius discrere et extimare qd iustum ut minus. qd expediens qd no. Huic aut sic e q̄ iudex melius extimare ac etiam considare pot predicta qui lex. qua lex considat psonas loca et tempora tm in quib non aute in specie et in particulari. Hanc psonam. hunc locum et hoc tempus. qo iudex est magis idoneus ad iudicia extimanda vl' profenda q̄z lex. Do sic. qd potest eque bn terminari p pauora no debet fieri et terminari p plura. Sed iudicia et humana oia negotia no terminari sm p extimacōm et prudentia nalem iudicē p quā omnes leges humane sunt ordinate vl' saltem p prudentia naturalem et iustiam. qo est melius q̄ terminet p pdentia nalem iudicē et per veritatem iustie qua per multitudine sup flua legum. Do sic. In quo magis viget iustitia aptus e ad iudicandu. Sed in iudice magis viget iustitia qui in lege qua iudex est iustitia animata lex aut mandata. qo ꝛc. Qo sic. Legislator n potuit vl' pot omes casus prendē q̄z opabilia humana infinitas numeras. Vnde ab uno hoie et maxime breui tpe considari no pnt. Vnde dicit lex q̄ plura sunt negotia quā vota et non pnt omes articli litiū sigillati comphendi et etiā qua lex est de futuris que intra sunt nobis. Iudex aut potest prendē omes casus qui occurent qua de pntibus iudicat. Ergo melius e q̄ res publica atq; humana iudicia iudicū extimacōi et iudicio omittat quā legum arbitrio. In cōtrū dicit Aristo. primo rhetoricoz. Ubi hanc q̄m determinat. d. 4. Omia omitti dnt et dispoi per leges. Paucissima aut omittenda iudicibus qua solum illa que nō sunt p legislatorem legibus determinata et hoc probat tripliciter. Prima ratio sic. Ille qui pluri et longiori tpe considerauit quod iustū et quod iustum. et qd expediens. pot hoc facilius assignare et terminare. Sed legislator longiori tpe considauit et experientia longam habet qd iustum ul iustū qua. Iudex considare no pot nisi per tempus inte sue. Ergo pot legislator p legem melius profere iudiciū quā iudex. Et hoc inte dicit Aristoteles primo rethoricoz. Quia primum dicit legislationes ex multo tpe considerante fiunt. Iudicia aut simple iudicē ex subito. i. repente. Et ꝛda ra° eius sic formatur. Difficile e repire sapientes multos ad iudicandu quā paucos. Cum igitur in qualibet ciuitate requiratur ad hoc unus sapiens. difficile erit repire tot iudices. Una aut lex sufficit omnib ciuitatibus in plibus casibus. Ergo facilius e iudicia p leges q̄ p iudices. Hanc rōnem tangit Aristo. dicens. Omnia hec et paucos facilius q̄ multos bn sapientes et potentes leges fre et iudicare. Ad rō tli dc. quōd ille

qui debet iudiciu profre ẽ magis elon
gatus ⁊ extraneꝰ abillis passiombꝫ q̃
iudiciu pferre pnũ. tanto ꝛ ẽ ad iudi
candum aptior. Nihil aut sic ẽ q̃ legis
lator ⁊ lex lata p rpm magꝭ sint elon
gati per rpm ⁊ exñei a passiombꝫ odr
⁊ amoris ab affectione ꝓpr comodi q̃
iudex. Cuius ratio ẽ quia legislator fa
iudiciu in cõi ⁊ ad oñes in tpe sũ sit
odientes sũ nmi siue ꝓpinqu sũ extra
nei. Non em hre pot respectu qua iu
dicat de futuris. Iudex aut iudicat de
pñtibꝫ qui aliquo modo vl titulo ꝓtiet
ad eum ꝑ affectiom odĩ vl amoris co
modi vl incomodi ꝓpr. qo facilꝫ fert
⁊ apte iudiciu per leges quũ iudices
sunt. Nam tangit Aristoteles primo
rhetoricorũ vbi sic dicit. Dim autem
maxim quia iudiciu legislatoris no
hm ptem sũ de futuris ⁊ vniũsalibus
e pfectus aũ. ⁊ iudices iam de pñtibꝫ
⁊ detminate iudicat. Ad quos ⁊ ama
re iam ⁊ odire ⁊ ꝓpriũ comodu sunt
annexa. ⁊ adhuc ñ pnt sufficienter iu
dẽ nisi attendẽ in iudicio ꝓpriũ de lecta
bile vl triste. Ad primũ ergo dm q̃
no concludit simplr q melius fiat iudi
ꝑ iudices q̃ ꝑ leges. Sed solũ conclu
dit q̃ ea que no potuit prudẽ legis la
tor melius ꝑ iudices iudicẽtur ⁊ sint iu
dicibꝰ cõmittenda ⁊ hoc de plano con
ceditur. Ad 2um dm q humana iudicia
no eque bñ terminãtur ꝑ solam pru
dentia nãlem sic ꝑ leges quia legem
in hoc q̃ emanant a prudentia iudi
cant era ꝑ longam experientia ⁊ inven
ta sunt iusta ⁊ utilia. Ad 3um e dicẽdu
q̃ id qd dictum ẽ q̃ iudex ẽ instia am
mata metha re dctum est quia sola lex
no fert iudiciu sine ope iudicis qui est
animata. Ad 4.m dm q prem ẽ q̃ in
hijs rãibꝰ quos ind punit lex iudex est
emittendus quia hoc no est id qd dctum

Quicesimu pmũ autor
Preptum consultus esto. pogm
Auctor supra pbuit eudimenta ptinencia
ac indurencia ad plures ptes pdencie.
vz ad mẽoriam. prudenciam ⁊ solercia
Nunc vult m pnti prepto subsequenter ꝓz
eudimenta ptinẽcia ⁊ indurencia ad cau
tionẽ que ẽ vng cumuloru rpi q̃ ꝑ para
dys. flumis. s. prudencie. ꝑ qua quidẽ
cautam in streumine quatr bona a malo
vera a flo discernẽ valeamꝰ. Hec aut
virtus est prudenti militu nria. Ab est
sm ⁊ homa. 2. 2e. q. 47. dicit. qr in cõti
gentibꝰ ꝑticlaribꝰ circa que prudencia
versatur. Dm quidꝫ pot admisceri flo. et

bonũ malo ⁊ hoc ꝑ multiformitate
horũ opabiliũ in quibꝰ sepe bona mal
coopiũt ⁊ mala hnt spem bon. Conside
rans go Auctor q̃ hec eius ꝑdenti val
de nãia ẽ per rom an dicta ⁊ etia per
alias rones infrascriptas. Omniq̃ qr indigent
ad hoc ꝓceptum. d. Consulto esto quã
velit inuere q̃ talis sis q̃ ne dum alijs
ꝫ tibi consule possis rpi. Unde nõdũ.
q̃ Consulto dr a quo consiliũ petitur.
Consultor vo qui consiliũ petit. Pro hꝫ
ꝓcepti intelligẽcia ac etia obsuantia e
quenter sciendũ q̃ tria sunt q̃ ad
obsuantia hꝰ preptꝰ indigẽ dnt. pmo
e sacra scptura. Secũ e ipius preptꝰ ethy
mologia. Tertiũ est bonorũ nãlis in du
stria. De primo. Plus ad eph. v. Vide
te quo caute ambuletis no quasi ins
pientes ⁊ ut sapientes. ꝛc. Eccl. vi. Fatui
vna qm quid amplius stulto hꝫ sapiẽs
qꝫ statim ad eam videns subdit. Nihil
nisi ut pereat ubi e tuta. Quinta per
tgere et ambulare idem ẽ. Quod go
obsciue ibi dicit. Plus. Videte quo
caute ambuletis hoc subiungit exposi
tiue no quasi insipientes ⁊ ut sapien
tes quasi dicat sapientes ho hnt. Plus ex
ab insipientibꝰ quia ambulant ad in
tra. Secũs etiam egressores in moral.
Distringuens sapiam a fla. dicit q̃
vera sapia. est cũ lingua. mana et
oculus no discordant. Ille vo finis eius
intentionis veram e sapiens qui quod
lingua dicit manu fant. ⁊ oculo inte
riꝰ bonũ finem dirigit. Videte go
inquit. Plus quo caute ambuletis n
quasi insipientes ⁊ ut sapientes ut. s. lin
gua vra sit in corde. ut cor vrum sit. ma
nus dextera. ⁊ tandem ne sit in tene
bris. Denius sit in uno capite liret aut
istu sint dicta sic voluit ꝑ hnt tri ad pro
positu nrum applicari sm ly. Arie de principibꝰ vl rationibꝰ qr caute
prig inuestigãe dnt de quibꝰ nescitꝰ ꝑ
verbꝫ. Unus sapientu querit doctrinaz
Item caute dnt discernẽ ⁊ iudicãe de
quibꝰ audiunt. Ecci. qui audit sapiam
iudicabit gentes. Item era tantig et
fortig dnt exercitari mandãe que dis
crete indigauerit. Pro. xxviii. Vir fort
sapiens fortis ẽ. ⁊ vir doctus validus
⁊ robusta. Quam aut actu iudiciarie co
rectionis exercent caute ⁊ sapienter ex
rcant. ⁊ tuc no ut insipientes ꝫ ut sapi
entes era prudentes istos tres pedes mo
uent. Sũ igitur dicit videte quo cau
te ambuletis. i. ꝑdenter. quia prudẽtia
ẽ recta ratio agibiliũ. vt. ethicoz. Dm

qđ induc̃ debet ad hmōdi p̄cepti ob
ſeruantia · eſt n̄ꝫ p̄cepti ethymologia
Conſultus em quaſi conſpiciet ultꝫ
dicitur · ſ. ultra ſuperficialem rei appa
rentia · vl̀ conſultus dr quaſi conſpi
ciens ſm̄ quod idem ē quod ee cautū
nam cautꝫ dicit² quaſi uitus cauens ·
Hūe quidem conditiones competunt
bono conſiliario · Ad p̄mū aut ꝫ ſiliari⁹
p̄tinet tria hr̄e & tria uitare · p̄mo n·
debet hr̄e ſapiam · Ambroꝫ 4⁰ · 2⁰ · de
offic̄ · cui se omittit ei q̄ nō putat
ſape plꝰ q̄ñ ip̄e ſapiat qui q̄ut conſ
liū · Vnde idem Ambroꝫ n̄at eſt ut p̄
ſtantior ſit a quo conſiliū petitur q̄ñ
ie qui petit · Et ſequit² · Qualis debet
eſſe · ſ. exemplo & uſu · patior ſit ut pre
ſentia ſoluat · p̄mula deteriet ꝝmine
na expediat · remedū ferat · & nō ſit
patus ad obſoluendū · & quia raro ta
les inuenīt² dicitur em · 6 · Conſilia
rij ſit tibi vnꝰ de mille · Alij go conſ
liario ſeruire p̄ot conſiliū peti · Vnde
Thobie · iiij⁰ · Conſiliū ſemp a ſapiēte
perquire · Contra dr eccl̄i⁹ · viij · Cum
fatuꝰ nō habeas conſiliū · no em diluſe
potuerit niſi que ꝝpis placent · Inter ſa
piente conſiliariū & fatuū talis aſſig
natur dria · quia fatuꝰ nō reſpicit ñ
p̄m facti · ſapiens aut finē reſpicit &
ea que ſunt ad finem · Cui bn quenit
quod in Ecclo dicitur · Quicq̄ agis p̄
denter agas & reſpice finem · ferze mora
volo ne grauiora ferā · & exemplo illi⁹
p̄ncipis qui emit ſenſum a pho comp⁹
batur · qui cū cedrilam emiſſet m quia
ſpētum erat ſm omnꝫ que actuꝫ eſſ̄ p
cogita quid poſſit arridere · quia cū pri
ceps ascepiſſ̄ leges aureas in foribus pa
lacij deſcribi mandauit poſt uero tpa
quidam eius ſimiū cū barbitonſore
ordinauerit ut ipm̄ principem jugula
ret · Cui cū p foreſ intraret & ſp̄tā
illam lectā cepit ni eig conſpectu tre
mere & pallere · Quo inſo princeps eū
capi fecit · & mimis & tormentis extorqꝫ
ſibi p̄cepit ſi actores ſceleris interfici inſ
ſet p̄ter qđ bonū videtur in omnꝫ pen
ſare finem · Do debet hr̄e iuſtiam ꝝm
ſolidantem vt · ſ. no timore vel amore
vl̀ cupiditate in conſiliis dandis moue
atur · Vnde em · p · xxxvij⁰ · Ante omeꝫ
actū conſiliū ſtabile · Illi em ſunt ſta
biles & firmi conſiliarij qui ſunt veri
amatores veritatis · Item vbi ſup̄ · ſi ma
lo conſiliario ſua amma tua · Malꝫ
conſiliarius eſſe dr qui p̄ponit comodu
temporale · & p̄p̄rie utilitati rei · Vel ex

factum · Hoīs facto dei · Et talis ſemper
inſtabilis ē ſm̄ quod variant² com oda
que intendit · Do debet hr̄e longurem
rez̄ expientia · Debet nanq̄ conſiliarius
expientia multiplicē eſſe · indiſpen
ſabilē · & ſpiritū · Et ideo merito eligunt² ſenes
conſiliarij · Hoc eſt quod dicit Ambroꝫ
in Hexameron omelia prima · Senectus
ē in conſiliis utilior · & tra etās · xxv⁰ ·
Item p̄ciosum tamen iudiciū · tria
in hoc ſignū p̄cepit dns moyſi dic⁰ ·
Vade congrega ſenores iſrl̄ · & · Et nūi
dl̄⁰ · Congrega mihi lxx̄ · de senoribꝫ
quos nosti eſſe ſenes ꝓpls · Et ideo hezo
bam redarguis conſiliū ſenū · & adhe
rens conſilio iuuenū a ꝓpło deliuit eſt
3 · Reg · viij⁰ · Tria etiam ſunt a bono q
ſiliario vitanda · p̄mo utandū ē feſti
nātia ſubita · Ideo deliberandum eſt diu
quicq̄ ſtatuendū eſt ſemel · Sit feneſ
tra · c · ij · quia ſapiens nō mutat q
ſiliū · Conſilia inſuper dnt eſſe exa
minata & cum deliberatione diſcuſſa ·
Vnde Damaſcen⁹ h⁰ · 2⁰ · ca⁰ · 2 · p̄ · iij⁰ · Im
prudentis ē bn conſiliari · vij · ethico²
vbi cōmentator · Bona conſiliatio ē ha
bitus connaturalis ſm̄ rem optimi &
opabilis · bonꝰ conſiliator · Cui adeſt
talis habitus · & p q̄ omia conſiliabile me
diocriter & intellectio · Hec p̄ſcrutatio per
longum tp̄us ſtatim reſpicit · Omnia
meditatio honestum ſemp p̄ponendi
ē utili & bonū comune p̄prio · et ſume
quod ē ad honore dei comodo humano ·
& hoc ſm̄ Tullium · 3⁰ · de offic̄ · ca⁰ · 2 · p⁰ ·
Do vitanda ē crudelitas · nullꝰ em ſ
vtile quod ē crudele · Iuxta idem ca⁰ · 3⁰ ·
Amice nec qđ eſt in humanū faciēdū
vl̀ conſulendū ſicut expellē peregrinos
de ciuitate · Iuxta idem ca⁰ · 2 · p⁰ · Do vi
tanda ē ira quia ira impedit animum
ne poſſit cernē vm · Vnde q̄ſ in re
giſtro ira ſi ſemel mentem poſſidere
cepit iuſtum ē deputat qđ crudele eſt
p̄ro tanto bn dicit Im p̄rou · Ideneta
duo aut contrario conſilio · ſ. feſtina
tio & ira · Tertium quod induc̃ debet ad
hmōdi p̄cepti obſeruantiam ē bruto² nāl̀
industria · Officiū em prudentis ē tñ
ſolum p̄tita cogitare ſi p̄ncia male ac
ta p̄mouere · Hoc faciens & obſeruans p̄
ceptum autoris obſeruabit · in eo q̄ dicit
Conſulto eſto · Ponit ad hoc leonis ex̄m
qui dum p̄uidam inuenit ne inuenīri
a venatorib⁹ poſſit ſua veſtigia cauda
deſtruit · Moraliter qui ſunt venatores
niſi demones · quid eſt cauda veſtigia
tuſacta delē niſi forte factis poſtoribꝫ

rantelose ꝓ̄ora destruè. Nam rauidi-
animalis est posterior pars corporis stulti
sensib ostendit. Item officium prudentis
est nō solum ꝑsciuè ꝑtita et ꝓnia sz etiā
futura ꝓncta contingentia. Ꝙ de hoc etiā
exemplum hētur de mergulo que dum
capit in aquā mergit aurarū oīm sig̃
cognoscit tempestatē indicia. Nam nau
tis futurā esse tempestatem ꝛtissimā
signū est qñ merguli ad littus fugiunt
cum clamore. Moraliter semper enim
dum tempestas in undarū elationes ve
tis superbie flantibz ꝓtinetur tute ad
tram humilitatē confugitur que nūq̃
patitur tempestatem. Ex eā etiam de
hoc hēng in columba que ꝑ aerē vo
litans videns accipitrem contra se ve
nire statim ad se ꝑcam ad tram dimittit
et sic seruata efficitur. Moraliter homo
volat per aeria cū de se cogitat magna
sed videns contra se dyabolum venien
tem p temptationē superbie debet statū
seipsum inclinare ad terram p humili
tatem et fragilitatē ꝓprie cōsiderando
Unde ecclī 2o. Depime cor tuū et sustine
Quere aliquis posset de hac qstione. No.
Homo dēat se omnibus per humilitatem
subijcere. Huic quēsito rīdet Thomas
2. 2e q. c. huj. dicens q̄ in homine ꝓnt
duo considerari. s. id quod e dei. s. qđ
ꝓtinet ad ꝓfectionē. et id quod e hois
s. quicq̄ ꝓtinet ad defectū. Humilitas
aut ꝓprie respicit reuerentiā qua hō
subijcitur deo. Et ideo quilibet homo ꝑm
illud quod sibi est debet se cuilibet ꝓxio
subijcere. Quātum vō ad id quod est dei
in illo sed absq̄ ꝓiudicio humilitatis ꝓ
dona que quis accepit ꝓfice domus
que alteri apponit collata. Similr etiā
nō hoc requirit humilitas ut aliquis id
quod sibi est in se ipso subtrahat ei qđ est
hois in altero. Aliquā oportet ut q̄lz
reputet se maiorē quolibet alio vel ꝯ
Potest tn aliquis repire aliquid bonī
ee in proximo qđ nō hz vl aliquid ma
li esse in se quod non e in alio et sic ab
sq̄ falsitate pot se credē et pmuniae
omib⁹ viliorem sz nō defectus oculos
quos in se recognoscit et dona dei que
in alijs latent. Sequitur 2z preptū.

Quartum 2. autor

preptum. Notare virtute post
quā Auctor in scriptionibus ꝓbāt rudimē
ta aligna indurentia et informātia ad
Justiciā et prudentia per quas virtu
duo padi flumina designāt. Nūc vō
in pīti ꝓcepto ꝓbet rudimēta indurentia
ad 3m padi flumen vi3 ad forti

tudinē. dum dicit ptere virtute. Pro
cui⁹ ꝓcepti euidentia e sciendū q̄ ꝑ
Tullū et alios antiquos sola ipa for
titudo nomē virtutis obtinuit eo q̄ vtq̄
ex eo dicta sit ut Boe⁹ dicit. q̄ suis vi
ribus niteīs nullis sepetur aduersis
Qñ dum aggreditur fortitudo est appel
lata. dum patitur adūsa dicta e pacia
sed ab eo q̄ est stabilis circa bona dicitur
constancia. Plura sunt nomina sz vnet⁹
vna. nisi dicere magis velis q̄ ad pacī
entiā et constantiā fortitudo sit genus
Hec sola virtus de cetis apte ostendit q̄l
in mitionibz homo sit. quid velit. quid
valeat et quid possit. Gregorius. qlis
vnusquisq̄ apud se lateat illata con
tumelia probat. Unde est aliarū virtutū
ꝓbatiua et examinatiua. quod quodā
exemplo comprobatur. Cum enī q̄dā
olim sibi nomen phi arrogaret q̄dz
phus scire volens vtrū vere phus eet
erant eī phi valde patientes. eum m
multe aggressy e. et ille vide volens
phus cūcta minuebat patiens tamen
ie quod latebat in corde fre nō vales
dixit ad illum. michi vere agnoscitur
ee phm. Tum ie rīdit. cognouerat
eī si tacuisses. Possunt enī aliq̄do
mali virtutem habere simulate et ad tps
accepte sed non diu seruare si tamen
fuerint sepe tacti. Et hoc est qđ clare
audit Tullius in rhetorica sua exps
diffinitionē. d. Et fortitudo e consi
derata periculorū susceptio et laborū di
uturna ꝓpessio. Et vere homo fortis ar
dua quod3 ꝓpetum et dolorem et quecūq̄
gnes eueny usq̄ ad ultimū de potū
humili patia suffert. Hoc est aut qđ cō
mentator scribit in ethica. d. Non ve
fortis vilipendit mortem in agrē dicēdo
et relinquēdo quod agred di et relīqui dz
seu oportet. Sed nō hoc obstat sz fiat
ad ꝓpositum quod ethicoz 2m primo dit phc
Accidentia tribulat et conturbat bea
tum. quia ꝓpter q̄ ipa accidentia gra
via iustum et virtuosum turbant in cat
ne que sensibilis est ꝑ passionē dolorus
Ipsum tn in mente fortificant et ad pacī
entiā eorum in anīa ut fortem et vir
tuosum inveniunt. Idcirco nō qm ēriat
et tristatur in mēte sz qm humilitate et
voluntate bona sustinet tribulia fortis
e. Hoc aut q̄ ipe cōmentator 2o rhe
toricoz dicit. Qui tribilia sustinet nō
ꝓsentiunt fortis e. qui tristat est timidus.
Quare fortis hmōi vere hītuat⁹
e. et perseueranter in fortitudine sua ve
triumphal victor. Victor mētis sine

B.

K.

laudib dvademate ⁊ excellencia ꝑmiꝝ
coronarꝝ. Hoc est qđ dicit ſcriptura Expoſ
2o cap°. Vincenti dabo cđē de ligno uite qđ
ē in paradiſo dei mei. Eſto fidelis uſq; ad mo
tem ⁊ dabit ti coronam uite. Et Bñ. in
quada epla dicit Ptus eſtu ſi pugnando
inquitꝝ qua mortuꝰ mor coronabis be
aut tibi declinando pugnam qua ꝓdis
victoria ⁊ corona. De nomie ꝟtutꝭ tractu
ſuꝑ m ꝛ ꝑte prohemiꝝ ꝟ. iiij. ⁊ ibi poſt
Ptus ꝓ2o inſtricia ꝓpter zones ibi aſſigna
tas. quas prudens lector ſi libet lacq; inde
valebit. Ꝓ2o ꝓdicto2 intelligentia ingſſ
in ſpeciali eſt de inſiaſptis Dubitabilibꝫ
inueſtigandis vl' ꝛrendum. Et primo. Q.
fortitudo magis conſiſtat in aggrediendo
qm in ſuſtinendo. 2o quot modis cognoſ
catꝭ vera fortitudo a ficta vl apparenti. Ad
Ad primu queſtum. Vtꝝ an magis forti
tudo conſiſtat in aggrediendo an in ſuſ
tinendo. Ad hoc dr ⁊ ſm primu qꝰ for
titudo magis in ſuſtinendo conſiſtit qm
in aggrediendo quod tripliciter probatur.
Primo ſic. Aggredi eſt fortioris ſuſti
nere vo debilioris quia aggrediens com
patur ad ſuſtinens ut ad debiliorem. ſꝫ
maior ꝟtus requiritur in ſuſtinendo. Ergo
ſic maior requiritur fortitudo in ſuſcipi
endo malu qm futurum. Sed aggrediens
ymaginat malu ut futurum. ſuſtinens
aut ꝟ malu ꝓſens p oculiſ. igitur ꝛc.
2o ſic. Aggredi ſubito fieri pot ſuſti
nere aut requirit Durabilitatem tpoꝛis
ſꝫ maior requiritur fortitudo in ſuſtine
do qm in aggrediendo. ꝓ pot etiam hoc
alr probari. Aggrediens qui ē tanq;
ageꝛ videt2 delectabiliꝫ ingenitu ſtudꝫ
malorum ⁊ honoꝝ ⁊ victorie ac etiaꝫ
permittere que ſunt appetibilia. Sed
ſuſtinies etoppoſito patitur naturalr re
fugibilia puta confuſionem. damnum. retuſ.
⁊ hmoſmoi. ⁊ ſic ꝓtꝫ qꝰ magis ē ſuſti
nere que ſunt contra naturā qm agere
que ſunt qdāmō appetibilia. ſaltem in
apparenti in hoc casu. Ergo aggrediens videt2
intendere bonū ſm qm agit ꝓpter finē.
⁊ agit promptius ex intentiōe ⁊ ſuſti
nens patit ſimplr malū ꝓter intenti
onē. Quo ad 2m queſtū dr qꝰ
qꝰ phus iij. ethi. dicit qꝰ ſex ſunt mo
fortitudinis nō vere ſz apparentes. Primus
ē cū homo ē fortis ſolū ꝓpter timoꝝ vere
cundie ⁊ appetitū honoꝝ. 2ꝰ modꝰ
fortitudinis nō vē ſz ē ſimilis qm homo
ē fortis ſolum timore pene qz coactus
nō pot fugere ⁊ pro tanto quidam fecit
combuſſe naues ne ꝓpius fugere ad eas.
3ꝰ modꝰ nō vere fortitudinis dr cū

tatis que ſolum fit ꝓpter animoꝝ expien
ciam. qua expti ideo pugnat. Vnde dr
Ariſtotil ēſ. q̄m ſingulis videtur expi
entia quedam fortitudo ee. Nam in quo
libet negocio anductet ⁊ ſine timore
operatur exptus. Et Vegetiꝰ de re milꝫ
tari. dicit qꝰ nemo dubitat fore quod
ſe bñ didiciſſe confidit. Cū vō deficiat
experientia ꝑm ſimt qui fugam ar
ripiunt. Fortius autē vera fortitudine
magis timuerit fortitudine qm̄ morte
4uartꝰ modus fortitudinis fictē.
ē animalis qua velut beſtie bellorū
pericula nō agnoſcunt. ideo ad bella
impetuoſe ſicut beſtie diſcurrūt. 5tꝰ
modus fortitudinis non vere eſt im
petuoſus ⁊ furioſus. quia tales nō ſunt
fortes niſi ꝓpter furiam ſolum. ⁊ qui
tales reſiſtentia inveniunt refugiūt
ſtatim. 6ꝰ modus fortitudinis nō vē
ē conſuetudinalis. talis fortis ē qz in
multis ē periculis ⁊ prelijs in quibus in
cidit ⁊ fuit fortunatus. Septima vō for
titudo eſt virtuoſa que eſt ꝓpter bonū
virtutis ⁊ ꝓ bonū coē ⁊ ꝓpter ſolam vir
tutem ⁊ qui impauidus ē mortē bonam
mortē que eſt in bello dr vē fortis
⁊ conſiſtit vā fortitudo ꝑtinens in repri
mendo timores circa pricula belloꝝ ⁊ in
moderando audacias. Ille autē qui ti
met timenda ⁊ nō timenda vt qui au
det audenda ⁊ nō audenda. nō dicitur
ee fortis. Sed fortis ē qui timet timen
da ⁊ audet audenda. Sequitur aliud

Preceptum ⁊roco lude. Poſtqm
Auctor in quibuſdam ſupraoſitis ꝓ
cepta ꝑdidit rudimenta ad affabilitatē
virtuoſā p qua quidem virtutem in
ſtruxit quatenus alios verbis ⁊ factis
informare debemus ⁊ ex hac conſideratione non
nulli amicicie limites excedunt. Qa
aut deficiunt ſicut agreſtes ⁊ duri q
nūquā solaciari volunt. Primo ſolaciū
volentibus ſunt onerosi. Aut excedūt
ſicut adulatores hyſtriones ⁊ diſcoli
Ꝓ tanto dat nobis Auctor hoc preceptū
Ꝓ qđ intendit inducere nos ad eutropo
liam que ē virtus que docet moderā
tos ludos ⁊ honeſtos cum quibꝰ conuꝫ
niūt exercere qñ oportꝫ ⁊ ſm qđ opor
tet. Conſideratis circumſtanciis loci tē
poris ⁊ ꝑſone. ⁊ talis ludus licitus ut
plꝰ ē ⁊ conceſſus. ſm qđ ꝓtꝫ p Ariſtotē
lem. ethicoꝝ. Et hoc quod intendit
Auctor dum dicit ⁊roco lude. quaſi
velit innuere qꝰ talis ludus adeo ſimplex
ſit qꝰ nulla immundicia. racūdia ut hec

tuna ex th̄ ludo gerietur. Vide supra i ·ij· prohemij pte. ſ. xxxvi. Ac etiam multum plene de hoc in fine arrij medij ubi ſ viſ in vij· que theatra nūcupa tur a theatro dicta ubi pplus conuenit ad ludendū. Ytaq; Hugo in didascolico pte 4 ſic q̄ritum ad hunc ludū ſufficiat remiſſo. Sequitur xxxiiij· p̄ceptū.

·A· Tricesimū quartū Auto ris p̄ceptum · Aleas fuge poſt quē Auctor in primo p̄cedenti p̄cepto docuit rudimenta affabilitatem 4 amicicia p̄ſeruancia qd fit p conuersationem que ludos licitos 4 honestos cū quibus q̄nq; facē debet ut & ludere cum 4 ſimilibus doceq. Nunc vō in hoc p̄cepto ſequiter instruit fugē ea per que amicicia 4 affabilitas diſſolui pot 4 diſcu pi. vīm quia aliquis forſan credere poſſet q̄ ludus aleaꝝ foret reprobandus et licitus 4 p oſequens licite exerendus. Dicit Auctor iſtud dubiū removēe intendit dū in hoc p̄cepto dicit Aleas fuge. q. velut innuēe q̄ p tlem ludum licitum ſepe pro veniūt homicidia amittūt plima. neq; no de amicic p hoc ut plurimū efficiunt inimici 4 ſic per oſequens amicicia 4 affabilitas diſſoluūtur. Per ea hūanus q̄ritus ex hoc faciliter euitat. Pro hūg p̄cepti intelligentia 4 ea observanda ē noēdū q̄ quinq; ſunt principalia per que ſe retrahē debent homines a ludo aleaꝝ 4 taxillorum 4 tales hūgmodi q; ludos penitꝰ fugē. Primū eſt inanis tricdo 4 nimia tudo peccandi. Secūm ē turbatio multiplex proximoꝝ. Tertiū ē infamatio multiplex inde proueniens. Quartū ē vindicta diuina tremenda seu punienda. Notandum circa primū q̄ Auctor qui compilauit ſūmā de vitiis 4 virtutibus in titulo de Auaricia in ca. p̄cepto. de lusoribus enumerat xvi. peccata que in ludo taxillorū q̄mittūt. Primū deſiderium 2 lucrandi. qd ex cupiditate proueniūt que quidē dicūt malorū ē radix venenosa. i. ad thi. 3o. Secūm eſt voluntas ſpoliandi p̄ximū quod ex pcto rapine proueniūt. Tertium ē immania ſiue crudelitas animi. Vellet enim eū ſpoliare ſi poſſet camiſia 4 bracca quod latrones in nemoribus nō faciūt qui ſpoliant peregrinos. Quartum ē vſura p maxima. ſ. xl. pro. c. nō ſolum i anno vl mense ſi eodem die 4 momento. Quintū ē blaſphemia dei 4 ſanctorum. Sextum eſt periurium. Septimū mendacium. 4 alia verba otioſa. inutilia. turpiloquia 4 impropria. Octauum eſt corruptio proximoꝝ qui ad ludū inuitiendū de conſuetudine ſua

venūt 4 ad ludū prouocant. Nonum furtum quia luſores q̄nq; nocta ꝯgente diſcurrunt furari. Vnde ut plurimū inde ſequitur ſuſpendium. Decimum. crimē falſi quod admittitur exacta ſcia in falſis taxillis faciendis vl locandis. Undecimū potius homicidij. nam de ludo veniūt ad verba de verbis ad opera. de operibus ad vulnera 4 inde ad homicidia. Duodecimum fraus et deceptio. Nam qui melius nouit ludē melius ſcit decipere. Decimum tertium. ē idolatrie potius quia de taxillo fatidico ſiue quia ad p̄ceptum taxilli laceditur deo ſuo quod non vult largiri ad p̄ceptum dei. Decimum quartum eſt fractio ſolemnitatis. Nam in p̄cepto feſtiuitatibus admittit luſores ludum ſeu opus quod eſſe lapidandi ſtatuit ꝯ qui fuit lapidatus qui colligebat ligna in ſabbo. Decimum quintum potius ne xvi. Decimum ſextum ē omiſſio bonoꝝ que illo tempe facē debent. Circa ſecundū ſciendū q̄ ſepe multiplex ira p̄tum in domo ſequitur ex ludo. ſi uxoratus ē ira uxoris. filiorū 4 totius familie. et ea verba. q̄nq; vbera. et q̄nq; inter luſores odia 4 exheditatio filiorū 4 p̄ſtitutio filiarū 4 uxoris. Circa 3m̄ ne pericula in luſoribus. Decimum ſeptimum magne fatuitates 4 ſtultitie. Prima quia luſor nihil ſine ſe ſubtrahit ſtatuti dum ſe aſtringit ad faciendū quod taxillus p̄cipit. Secunda ſi videris muſeum alicui amici. nihil reſtum teneas q̄tomcunq; ridiculum ē os canum quod minoris valoris ē ipſi hoi amici. Decimum octauum ē qa ipſe ad p̄ceptum taxillorum largitur quod nō faceret ad preceptum dei. Largitur quē fuit. S. Martinus qui in ſua meditatione pallā dat ſi q̄nq; totum. 4 camiſiam 4 q̄nq; bracas 4 inuitat ſe dimittit ſuū. ſ. dyabolum. Decimum nonum ē qua poſt q̄m cognouit malitiā dñi ſui cū dicit abſtine 4 abnegate que eius ſunt ipſi porcis abnegant vīm deum qui nihil eis nocuit ſi omnia bona tribuit. Ē. ſatuitas ē qua illis luxuriosis horis 4 indiscretis ſe ſubtrahit qui nihil certa indicate nouit qui taxillus ſemp alicui tribuit qd ſuum nō ē. Vicesimum qua delectatione que eſt in q̄ſitatione trium oſſium canis diuine ſiue ꝑponit quod nō ſolum ſtultitia ſed 4 inſania eſſe iudicatur. Vicesimum primum ne otioſus ſit otioſa agit. Cui. pro vitando otio otioſa ſectata ridiculum ē. Vicesimum ſecundum qz conſentit q̄ hoſtis eius finem ei vitā de pretioſoribus rebus quas ipſe habet. ſ. temporis. finiemur tempus dicuti luſores nō attendētes qd dñs dicit. Si ſciret pr

famul'ie. Lucedyi.° Sed lusor affectat
q lusor vl' fine venat & fuzetur ei ru
tam fiam. Octava quia xpe yyus ma
nuby se & sua gsumit & ydit. qui dei filij
manibz tuis affixis redemit. & videt
magna ingratitudo q homo deu impug
net. ni illa pte corporis q na dei filius
pilio tuo dolorem sustinuit. Nona qa
xpe ludit & in cruce suum judice contra
eu latu & sua morte. Decima qz lu
sor fuce poss opus ad yriam utilitate
& pcem edificacoem. & dei honorem.
et ipse facit opus qd sibi damnosum
e & proximo scandalum & deo gmne
riosum. Undecima cu puer no sit pueri
libus oibus gaudet. Deu. Ductem ha
beng senu & puerozu uitia. dubiu non
e puerozu esse fingere exercitum militibz
& peditibz ligneis quod hodie in militis
senibus reperitur. Unde quidam aut lib
par impar equitate in aridine logatu
ri quem delectat barbaru in scena vey
at. Deu. quia nullu opus tedat aliqz
hre iocunditate nisi beat aliquid uti
litatis. quod e segnu magne corrupcois.
Deu. fundamentum bone mentis est no
gaudere vanis. Circa quartu. Sciendum
q dns aliqn vindicta corripit de lusoribz
arretet & in pntia. Nam quidam dum blas
phemant faties pterostantur. De quodam
milite legitur q cum occasione ludi in
raret p oculos dei ypug oculus a capi
exilyt & in aleatoriu cecidit. Legitur et
de quodam sagittario qui cu valde esset
natq ex hoc q in ludo p dicisset sagitta
vexillu celum traxit quasi vellet de deo
vindicare. Decimo vero die cum idem sa
gittarius sedet ad ludum eadem hora re
dit sagitta. & sup aleatoriu recidit sang
nolenta. Nec solum det quis praue ne
ludat sz ne ludentibz se immiscat. Tri
em sedentes adhuc male fuit. sic sedentes
ad ludu. Unde & hobie. 5°. quidam cum
ludentibz mistu me neq; hys qui in le
ctulo tabulant ptinsem me precibz q
reuera ut supra dictu e. nichil est qd
homine ita deformet vt dehonestet sic
taxillorum ludus & maxie alee ludus.
Quia in politico li° primo dicitur q me
datoru & pueroz me est alea. Unde
et Chilon lacedemonius iuuenile sorie
tate causa missus e chorinthum duces
et seniores pplu ludentes invenit i alea
infecto itaq; negotio reuisu e. d. senolle
gium quoru constructo Bisuntio claus
debat. Hanc mactare infamia ut dicet
cu aleatoribz societate contrasse. Promisso

multi magni hodie q tiant si venatica
vouerint vanitatem. si in alea fuerit
instituti. si in vanis fuerint exerciti. cum
tu Deu in proibis dicat. q lentor qui
tu in arte doctor tanto nequior. ta
les suos filios et hedes suo pio exemplo
puorant ad tia & induxit. Et ut aut
Patricius civis nos cotu cozumpnit vi
tiozi exemplo domestica dum subeunt
animos auctoribz. Et ideo pclare ut fer
tur dixisse Themistocles. Magistratus a
ludo et gmbusuq; leuioribz ait esse
arcendos ne respublica lude videat.
defectuq; sui velucta gnitate puniret.
Ptinax aleatoribz et lusoribus con
tingit de ludo quod cuda contigit lu
sori de quo m quadam narrat hystoria.
Q dum btus Bnihardus sup equo
residenti obuiasset dixit eidem vellem
vir dei lude ac animam pro equo cu
rasses si placet. Cui btus Bnihardus.
Si anima mihi obligas ego ipse
de equo descendo tibi qz si plura me
puncta tribus taxillis trayceris spote
equu & ipse permitto. Ille aut gau
dens accepit tribz taxillis decem et
octo puncta trayxit. statimq; lusore ctg
tredens ee de lucro frem equu ascende
rit. Gendens suu esse equu asserut. Cui
btus Bnih. expecta fili quia sit pla
puncta hys que unes in hys taxillis
prienseq; eos vir dei terci g taxillus
diuisius est p mediu. & in una pte
tres representans puncta. in altera
vero. iiij. or. & neq; totum est ut alius duo
bus taxillis repntantibz. vij. puncta
vo terti. viij. et sic. xvij. se protelisse
vir dei gstatur. Quod quidem mira
culu reuerens lusor anima sub obtu
dedit. factusq; monachus laudabile
vitam finiuit. Quero pdictum de la
tronequo ad utreq; ludu. s. tropa
& aleatum magis in spali est putile
de infrascptis dubitabz investigadu
seu querendu. Et primo Quero. V.
causa ludi liceat uti huiu religioso
Preemisse ddm sm leges humanas. q
nullo modo licet. si puniri gnitere dz
qui hoc faciut. Vel in aut. de sti. epi.
§. fi. et ar. C. de epi. ar. l. nimie.
Secundo quero. V. in cantu stare. &
cu thareas. ludo scatorii et huiusmodi
sit putin. Ddm e sm Albertu q si
hec fiant a psonis secularibz loco &
tempore competenti liceat. Si vero
fiant a clicis non vident tompete nec
licite magnime si clerus ludat cu laico

q. vn. Lauos. xxiii. dis. hys igitur. Multo etiã mit competit zeliatoss. ho Quero. v. Iudeat vti ludis in ecclia Breuiter dm est sm canones q ludi theatrales cu lasciuis & stibus inhonestis no fiant in ecclia fieri. Dt pt3 per decr. Cum decorem. de vi. & honestate. Ex. Petrus vo de honestis & deuotis repntacoibz ut rnitare pssepe dom magis herodem & huiusmoi que pongit indutus ad deuotom qui ad vanitatem. Et q tlia fieri pmittit habet de conse. di. ij. Penel. & dis. iiij. qui. Zoilus finem. Et quodlibet festum est signum & repsentatiu pticularu rerum. lxxv. distinctone. Q. die domico hee tres pshite qtiones ptinere possunt & competere possint supra. q. xxxiii. precepto Circo ludo hmoi pshite qtiones competit hmoi pmi precepto Leas fuge. Vñ pmo quitur. v. omis fortune ludus qui fortune rmittitur sit lucrus & permissus. Idm breuissime sm leges hmanas. q omis tlis ludus e omo prohibitus no tñ si quis utet hasta vl pila iaciendo. curredo. luctando quia hec fiunt causa exercende ututis corporis. xxxviii. ff. de. l. ij. Q. quitur que sit pena de reditoz ad aleas ludentiu Breuit dm sm canones. Q. epus aut pbr aut diaconus alee aut ebrietati deseruiens desmat aut cte dumpnet. subdiacon aut lector aut cantor. aut desmat aut coione puetur. lxxxv. dis. c. i. Et no q ex dicto canonis colligitur q si no durit in consuetudinem pena p dictam no sustinebit. Unde dicit desinens. Primitr etiam si durit ad consuetudinem & velit desinere. Unde dicit aut desiat debet tñ in utroq agere pnam de pcto. Et sm Hostien. idem hodie in subdiacono qd in diacono extra de cler. non ordinandis. Bo. v. qui in ludo alee vicit illi qui alienare no potuit teneatur ad restitucom Brent dm s thoas. ii. ii. q. lxij. Q. si aliquis lucretur ab hijs qui rem suam alienare no pnt. Illicitum e ut & contractus diuinus. Unde qui tlibus vicit restitucom tenet. Et addit Raym. q. tles sunt furiosi prodigi minores xxv. annis. & maxime pupilli. Item mente capti. stulti. inutiles & qui morbo petuo laborant qua tles sui supesse non pnt. Item de suis. de regibus. de filiisfamil. qui no habet peculiu. castrense. vt quasi idem de uxore. Et de uxore que no habet res p aduersariales. & etia administratore rez ecclia. q sunt pauper. Quibus tlibus merit restituere tenetur. Non dico illi qui amisit sed tutori. curatori. dno. monasterio. pri. marito. seu ecclie. Quarto Quero. Vtrum quicuq; trahit aliqm ad ludum teneatur restituere quicquid merit. Hunc questo Breuiter respondet. s. & Thomas vbi supra. q restitue tenetur. Et nota q ista attractio large attendenda. s. quocuq; verbis vl factis induxit enim cum alis ille no esset lasciuus. Item sine mduxit in pr̃o sine in medio ludi. cui re vellet desistere vt azo. dicit & asserit. Cui Dicto quero. v. qui fraudulent ludit teneat restituere. Hunc questo breuiter respondet Thomas vbi supra. q tenetur & intelligitur sine amisit fraudem cui puta quia fingebat se quasi rusticu de ludo & quasi homez qui posset decipi cum tñ decipere intendet. sine amisit fraudem in ipso ludo ut submittendo taxillos falsos seu ecia rectos male & fle iactando seu mendaciu dño q obtinuisse se male pcessu mia muãndo & omia huiusmoi. Ho. q. xxo. v. ille qui uicit qui voluntarie cui voluntatio lusit ad restitucom teneat. Breuit quida dicut q no ss pauperibus e erogandum tlis pecunia. Ar. xxiii. q. v. Non sane. & her opinio fuit pla. q. lx dicit q tenet. vt dicit ff. e. li. vlt. nisi. & C. e. in constitucone gra. Et her e opinio s nih. ut not ex de vi. & ho. ecclie. offricia. Et ecia Raym. qutu est in pposito. s. in eo qui lusit voluntarie. & per eadem ratiõ videtur q utraq; opinio stat & quidem opinio q teneat reddere loco vt ubi uniuersitat legibus imperialibz p quas & ipa opinio probat. Ubi vo non sic uniuersitat. vl ubi leges ille abrogate essent videtur vale prima opinio vis q debet pauperibus erogari. Nam tu ludus sit quedam expoliatio non pot quis per rem licite acquirere. & sic no pot tenere. Sed nec illi debet reddere qua re no e dignus relinquere qua qutum in se fuit primu spoliare conabat. Septimo est Quero. v. ludus alee sic petit. Hunc questo Rañ. q. quicuq; ludenti alea vl taxillis vl qui p tripes vl in spectores ludi pecunt. ff. eadem. p totam. C. e. in constitucone gra. & maxime si sint clici in aut. de sctis epis. & e pñs. Et p se petit auaricie sue ecia rapine. & etiam causa multoz petoz & mendatioz. punctoz & blasphemiaz & hoi. Octauo & vltimo quero. v. ludo alee sit mortale petm. Hunc questo Rañ. ibi p Guilh. Aut ecia si homo n ducit in co

suetudine mortalit̃ peccatũ q̃ ex amari
tia ludit· quia amarities e de se petitu mo
tale· Non igr immerito Auctor docet ꝙ p
cipit alearum ludum fugẽ· cũ dicit ale
as fuge· Quod fiat tbi ema· Sequitur

Circa tm̃ q̃rti auctor
præceptum cum bonis ambula·
cet Auctor supra plura pbuit præcepta
ad amorem ꝙ affabilitatem inducentia
ꝙ quo ad bona verba qđ e amicitie p̃m
inductiuũ· s· libenter q̃ncũq; salutare
et etiã quo ad bona facta quod etiã est
2m inductiuũ amicitie· Et bonis bene
facẽ que omnia ad iustitiã ptinet· Sim
quod a quibusdam rpa iustitia de stolt2
videtur dicentibus· q̃ iustitia e virtus
humane societatis conseruatiꝫ ꝙ iuste coitas
societatem· Ratio quia rpa iustitia est
ad alterũ sine qua etiã hoim societas
diu durare no pot sm̃ qđ q̃mctator· g·
ethicoꝝ innuere videt· dicens ꝙ homo
nãturaliter e animal sociale n̄ solitarium sed
politicũ ꝙ coitatiuum· ideo ꝙ prout iij·
ethicoꝝ dicit ꝓhus nullq; p diem mo
rari possit cum tristi nc cũ no delectabili
Et ideo homo tenet2 ex quodã debito
nãli honestatis ut alijs delectabiliter commu
nicare debeat ꝙ se cum eis decenter hñe Et
hoc e quod ad Rom· vij· dicit
si fieri pot q̃ntum ex vobis est cũ oĩbꝫ
hominibꝫ pacem hñtes· Transsumptiue· yj·
·q· iij· Inter verba· Et hoc e qđ Auctor in
pposito præcepto filiũ suũ scolasticũ mo
dueꝫ intendit ut pacẽ cũ oĩbꝫ mo
deste exquodã honestate debito con
mune expediat pacẽ cũ probis· bonis ꝙ
pbuosis conuisari debeat ꝙ ambulare·
q̃ cũ pravis ꝙ nitiosis cum dicit Cum
bonis ambula· q· velit innuere q̃ asso
ciare te debes cum bonis ꝙ virtuosis q̃
cũ pravis· pro ut supiꝰ e expssum· Non
pro huius præcepti intelligentia ac obser
uatia credo putile distinguere hic· q̃ttuplex sit conuisatio· Breuit dicẽdi
q̃ quadruplex conuisatio reputur· Et ꝓma
e bonoꝝ cum bonis· 2a e malorũ cũ
malis· 3a bonorũ cũ mal'· 4a e malorũ
cũ bonis· Ꝓma naq; conuisatio no est
suspecta si e bonis q̃ntia promotiua ꝙ
contemplatiua· diu enim bonis addit2 bono
totũ fit magis bonũ ꝙ amplius virtuosũ
quia dum virtus virtuti adiungit2 ex mu
one fortificatur· Ex hoc concluditur q̃
bonoꝝ societas seu conuisatio ad hmoi
quietu e multũ utilis ꝙ nãlis· quod
pot quadruplex comprobari Et ꝓmo diui
no eloquio 2o nãli inductiuo 3o mo
rali exemplo· 4o canonico documẽto·

De primo ergo1 Et secundus typlex difficile sumpsitur ꝙ melius e duos esse qm̃
vnũ· ꝙ m pb̃ Cum bono bonus eris· Ad2
Secundo m nãli inductio ob hãc rõ
nem quia deus nature conditor sensus
omes· oculos· aures· nares ꝙ membra q̃
omnia et venas ꝙ nervos ꝙ ossa in corpe
plurifariam ut quod vnus nõ posset
alter supplet ut vtus singlorum for
tior reddatur dum alijs vomeres· Nullũ
e in humano corpore membrũ qđ alte
no egreat· Unde cor nobilissimoꝝ me
brorũ nisi ei de aere pulmo subve
niret vivere no posset nec etiã pulmo
aerem retrahẽ posset nisi ei cor vsu
vite vitam ꝙ motum infundet ꝙ sic
in reliꝰ intelligendum e esse· Nullus
enim potꝰ sufficẽ per se altero nõ in
digere· Unde poeta Nemo sibi satis est
etiet omnis animus animo tm̃ no ini
alijs credẽ credere tibi· q· dicat· De tempo
tras si solus tibi sufficias· Dux rex
q̃tũcũq; magnus potens ꝙ dives si
e sufficiens· vno quo est rex si suos
no beat quoru sumo uti possit· Que
renda e ergo bonoꝝ societas ut se mu
tuo fulcirantꝰ· 3o morali ꝙ hoc est
qđ Hen epla· vij· docet· s· cum bonis
conuisare· d· qđ meliores transsitum
socte inue cũ Zenone cũ Crisippo· cũ
possidonio· hys tibi tradent humanoꝝ
diuinoꝝq; noticiã· Hys indebut in
ore esse ut nõ tm̃ scias eloqui ꝙ in
oblectatõne audientia vba iactare·
s ꝙ animũ mouere ꝙ adiuuare· mas
te erige· Quarto canonico docu to
pte hieronimi in canone· Ei dicẽ
tes· q· 1· Ad Fustiũ monachũ scri
bens inquit ꝓmum inquit tractandũ
e· v· solus· an cum alijs in monasterio
viue debeas· michi placet ut strorũ
heas contubniũ· nec ipse te doceas· et
absq; doctore ingrediare viam quam
nunq̃ ingressus es· Ex hys verbis
notat tho· q· plus valet vita coĩb et
in societate virtuosoꝝ q̃ vita hẽmita
rum ꝙ singularis· Quod sic probat· quia
ab hẽmitica vita facilius transitur ad
monachatũ· e contra· nec potꝰ nisi de
abbatis licentia fiat· ꝙ zone debilitate
Ad hoc allegat tho· canonem mo
nachum· xx· q· iij· Uerumtamen naq;
conuisatio est malorũ cum malis· hec
e pessima ꝙ plenã formidanda quia
multoꝝ e malorũ causatiua nisi fuerit
impedita· Unde· n· bonũ bono socia
tũ totum fit magis bonũ sic fit ꝙ forte
malũ· Unde dicit medicus q̃ venenũ

artificialr fetus fit ex cōmixtion plu
rimoz frigidoz ut dum res frigida
frigide iūgitur frigus augeatur ⁊ sic
naturali calori ampli⁹ apponat. Unde
sepe contingit qd illud quod per se no
e vere nocuū vel no noceat multi ex
admixtion aliorum nociuoz tūsecati
in venenū. Unde vportas fortes medi
cinas ⁊ solutiuas nō esse accipiendas
subtrane quia dum stella que dirigitur
cum luna fertilissima sit de sui nā
cum sole validissimo planeta in leo sit
validissimo sit cōiūcta tanti estus e
causatiua ut sit mortiferum tles me
dicinas capere. ⁊ hoc est qd p̃b⁹ dicit
Cum bono bonus eris ⁊ cum puerso
puteris. Ha est bonoz cum malis. ⁊
est malorū cū bonis. Nota ꝓm Canoes
qd bom se segregare debz a malis quod
in sacris exemplis cuiuliter luculēter
comprobatur. Primo namq; ex⁹lo Abdie
pphte qui comedit cū Hieroboam ⁊ mō
tuus e. i. q. i. Si quis imput. et vii. q.
i. Denīq; secundo exem⁹lo apli qui di
cit cum huiusmōi nec cibum sumere.
iij. q. viij. Admensam. Tio exemplo xpi
qui in ewāl⁹ dicit ⁊ fit tibi sic ethnicꝰ
⁊ publicanus. ij. q. i. Si p̃cauit. xxiiij.
q. iij. dicit. Quarto exemplo Moysi
qui dicit segregamini vos a tabernaculis
hoim. i. q. i. Si quis. et xxiiij. q. dici
mus. Quinto exemplo Cypriani qui se
parauit a lucifero se. xxiiij. q. i. aduoca
ut. Sexto exemplo polycarpi mārtis
qui Hereniam⁹ aufugit ⁊ marcionē
xxiiij q. i. omīb qui. Septimo ꝓtur
re collecta constat quē segregari oportuit
a iudeis. xxviii. q. i. Iudei. Hec duo me
dia causa brevitatis sunt simul dedu
da seu p̃tractanda. Non enī vnū istoz
p̃tractari pot sine alio. Hec cōmixtio
fructus bt aliqn bonos pp malorū cum
bonis gustatiōm ⁊ cōfusionē. Aliqn vō
malos pp bonoz subsistiōm. Exe. n.
bom suis bonis exemplis ⁊ suggestiōm
bus malos cōmutant. ⁊ ipi ex hoc re
sunt in merite. dum suis exemplis
p̃ficiunt in malis. Hec aut bonis malos
cōmixtio ⁊ societas tunc sit nociua.
⁊ malis bonoz cōmixtio ⁊ societas
sit profitua ⁊ nōia dupte compbat.
Primo diuina eloquio ppea dns ⁊ salua
tor nr in hunc sensū dicit Mathei
xv°. Non e opus sanis medico nāli exēplo
Unde inter omnia nature opa illa vide
tur magis viua ⁊ mobilia que sūt in
celesti natura. Unde celum ni pot non
moueri vel nō influere. pot tū motu suum

variare vt aduenies tempare. Sol non
pot nō lucere. nec luna potest nō hume
tare ⁊ sic est in omnibz alijs inuenire ⁊
licz fixa sunt omnia ex cōiunctiōe tam
mutua natura ⁊ influentia mūte
tur dum saturnus p̃ triplicitatē sui desce
dendo in Iouis triplicitate appinquat. ex ap
pinquatiōe sua vt' approximatiōe adlo
uem malicia suam temperat ⁊ immutat
ac eria colorem variat ⁊ immutat. sic
em colore sit plumbeꝰ ⁊ humidus. dum
Iouis fit proximus fit colore argenteus
⁊ clarus. Ergo si tūc valet rerū bonaz
societas in rebus naturalr fixis qntū
valeāt mutari in hijs que mōe sunt volū
tatis. cū de sui natura tūa facile mūti
pnt. Vide q̄ qntum valet bonoz̄ soci
etas ⁊ consortiū. Ecōtra qntū noceat co
ūsatio seu societas pūsorum. ⁊ mltr
pot tripliciter comprobari. Nota
etiam qd vteri vtuosi inter viros mu
nabiles ⁊ clamorosos hītāe minime pnt
dicit Palladius. Qz apes mel facientes
in loco ubi tyniatur echon hītare non
pnt. Hoc notatr per echon p quem
vtilime vteri vl' mulieres viros. nō hnt
apes mel defentes. Vtis uir dei vtuosꝰ
mel caritatis ⁊ dulcedinis hūīs cū tibꝰ
aliqualiter hītare. Luna pu. xxi°. Sibi
Tūa melig e hītare in tra deserta
qm cū mlīe viroſa ⁊ rixanda. Etp̄o
nāli inductiō. ⁊ sic dicūt astrologi qd
sol luna mercurius q sunt planete de su
natura bermioli pocig qm̄ nocui hū
cum bonis planetis quieti ut Iou ⁊ Ve
neri fiunt magis bom. Sed econtra ma
lis quieti ut Saturno ⁊ marti fiunt cum
eis maliuoli et nociui. Tio morali exē
plo qd̄ Ezech h°. i°. Omē. iv°. dicit
Qd insirmi. i. iuuenes priorū debent
societatem declinare ⁊ mala q̄ frequēti
assumūt ⁊ corrige nō valent deletent
imitari. Et pont exēplū aer ma
lus assiduo flatu tractus infirmit corpa
Vta pusa locuto audita assidue infirmit
animū. Hoc est quod apūs. i. corinth.
xv°. dicit. Corrumpunt bonos mores collo
quia prava. Et sicut eria p longā cōsue
tudinē leprosi. homo quīq; leprosus effi
cit. ⁊ per modicū fermentū massa to
ta corrumpit. ita per assiduā cōmixta
tionē atq; pusoz̄ iuuenem amicitia effi
citur homo protinus gulosus cupidus
libidinosus. latro. furi. mendax. superbꝰ.
auarus. ⁊ sic omnia mala vitia inde ad
quirit ut simul cum illis cadat in ruī
nam. ⁊ ideo fugienda sunt malorum
consortia. maxie a iuuenibus ut dem
e. Et ideo Apūs in epla. i. ad thi. 3°.

Addi.

Addi.
D.

dicit. Hoc aut scito q̄ in nouissimis
tpibus insta[bu]nt tpa p̄iculosa & erunt
hoīes seipos amantes cupidi elati.
blasphemi. superbi. parentibus nō obedi
entes. ingrati. scelerati. sn affectione sine
pace. criminatores. incontinentes. inmites.
sn benignitate. proditores. protin. tu
midi. voluptatum amatores. magis
q̄ dei. habentes quidem spem pietatis
virtutem aut abnegantes. & hmōi de
cludit. & hos denota. Vera mala societas
& vitanda quia etiā est bone fame seu
noīs ablatiua quod etiam diuino compro
batur eloquio. Vnde pv. viij. Qui cū
sapientibus graditur. sapiens. & cui
stultoꝝ effinitas sibi. Et si aliqua
mentabilis casu contingit cū talibus
conuersari tuē bonū & vtuosā sua parata
benivolentia ac etiā diligentia studeat
hos prauos. ad viam reducere virtutis pa
rati semp pīs dānum pximoꝝ malicia pa
cienter sustinere. quos fiera bonos sup
oīa querere dnt ut nisi pximi crescat
bonoꝝ nō ut pari malicia se cū nimio
reddant malorū. Et hoc e quod expbus
ad Roman. xij°. inscribitur. dicens. noli vinci a malo sed vince in bo
no malū. Nota cū matiam societatis
male vitande. ad quod docet Augus.
in li° de vbis dñi. quod trissimptiue
hetur in canon tolerandi. & c. segrīti
xxiij. q. iiij. concludendo dicit. Ita to
lerandi sunt quidam mali. &c. Et. & se
quīti Tu bonus tolera malū. Ista duo ca
pitula sm doctores sic dnt intelligi q to
lerandi sunt mali in ratione publica et
priuata. Sed in societate quilibet tenet
eos vitare. Hoc etiam probatur in cano
ne. Sepe. xxviij. q. i. Sed raro con
tingit q̄ vnā virtuosi inter viciosos in
sanabiles hītare queant. Vnde Hen.
li° primo de clemencia narrat ca°. v. Q
cum quida rex no esset potencia quada
sui destrue meritū consuluit reginā
coniugem sua. que ille dedit regi con
silium. q̄ quod medici facere solent quia
ubi vsitata remedia minime prosunt tem
tant cōtraria si se michil feritate p̄fuisse
nunt tempta quo tibi redat clemencia
Ingnioste scribi quod ille grauissimā
& facto adimpleuit. contulit q̄ illi p̄
consulatū amicissimū fidelissimūq; ha
buit heredem. & Sequitur. xxxvj.

Circa nonū sertu autoꝝ

precepti. Ne accessus ad consiliū
aliquē vocetis. Postq̄ Auctor in supe
rioribus tribuit aliqua rudimenta spec
tantia ad eos qui indigent ad viā pdicā

flumen. s. prudencie quo ad aliquē ipius
prudencie ptes. ut e esse prouidum me
morem solertem & cautum. Nunc vō
pnta precepto subsequit. restat vidē de
alia pte vis de intellectu. Cui quidē
intellectus inter ipius pdencie ptes tria
m ordine q̄nat. Et de tali pte noticia
hre prudenti valde nārm est quia pru
dens inter cetera debet esse intelligens
quo ad oīa agibilia. Nam ex vtute
intellectus homo dr̄r bonus & abnegans
aīa bg & factus & ad vnaquāq; suū cā
toris ex ipius intellectuali scia cū diua
natura participans. Quare in suo tno
libro de consol. philie scribit Boecius dicēs
O vos q̄ mortales extra vos q̄ petitis
intra vos posita felicitatem habetis
Error vos iniusta q̄ confundit. q. dicit
Non hētis quocūq; petē extra bona
felicitatē intellectus quā intus possidetis
ppria quā felicitatē intellectus vtutes, &
vicia utrūq; cognoscit. Hoc est vm
sim & q̄ ipa vtus que de nā sua e in
corruptibilis et etna. excedit omnes
illecebras delectationes tempales quia
sunt nātā corrupti les. Hoc aut scribit
Salustius. d. diuitiarū q̄ fama flu
xa e & fragilis. vtus vō clara & etna
hētur. Et licet sm bti Bithar. suias
hec vtus recipi valeat ad laudem q̄
habet intellectualis mentis deum videt
Vtchilomin aditendum e. q̄ intellectus
nāturum sumitur pro pdencie ut scri
pture pro intellectiua potencia. s. nāl
importat quidam rectam cognitionem et
rectam rōm & primam agibilium in qua
p̄ne versatur natura pdencie & ho
mine autem omnem lapidem pciosum
excellit. Vnde pv. iij°. & xx. ca°. Omne
aurum in comparatione sapie arena est
exigua. nec adequatur ei topazion.
Beatus vir q̄ inuenit sapiam & ditat
affluit prudencia. fructo eius pciosi
or e cunctis opibus. Longitudo enim
dextam eius. & in sinistra illius diuicie
& glia. Hinc iuristi contra tortariat
indistincta curiositas. quia btus Bitha.
inter. pij. precidens sapbie describit p
mia & hoc sm Bedam est quida actus
p quē facta proximoꝝ requirūtur
ad despiciendū vl detrahendū vl ere
ad nocendū. Et istud e contra p
ceptum Luce x°. Dilige pximū tuū sic
te ipm. Si tu aliquis p̄spicit alios
facta bono animo & hoc prospicies
inuocaret ad bonū. Vel ut pro hoc pro
spectu corrigeretur a malo. Istud esset lau
dabile. In isto ḡo precepto Auctor inten

dit tempare intellectum ab oñi ĩmo
derato ⁊ mordinato appetitu ⁊ cēdū
tu aliquū vereris ad consiliū nō accef
seris ¶ Nota ꝑm rationes ibi ee differ
entia inter consiliū ⁊ concilia. Con
liū enī tripl̄r sumitur ¶ Primo namq;
e consiliū vle quod fit spāli auctē. s.
dñi ppe. de hijs que ad vtem ecclīam
ptinet. ut in. ſ. porro. in di. ¶ 2o dia.
Consiliū ptiolare vl̄ speciale qđ pmas
vl̄ archiepūs facit cū suffraganeis.
vt .xcvij. dis. quū. ¶ 3o di. concilium
epale vl̄ singlare quod fit epō cū
suis cleris. vt dis .xcvij. qsi. ⁊. xij.
dis placuit. ¶ Sed grāli auctē dñi ppe
ficu pnt vt .lxxx. dis. non debē. Con
siliū xo ꝑm Tullium in rethorica li. j.
est appetitus faciendi vl̄ nō faciendi rōe
excogitata ratio. ¶ vl̄ consiliū est appe
titus exquisitus de hijs que in nob
arbitrio ¶ Dicit damascenus li. ij. ca. xxv.
¶ vl̄ bona consiliaro est habitus cor
roborati ꝑm rōnatiū optimi operabilium
Dicit gregorius. vij. ethicorū. ¶ Unde
cōtinū hūj ꝑcepti faciens. notari po
terit duobus vicijs vitā de mō strenua
rationis tate ⁊ erga presumptiōn que qđ
oritur ex sex vicijs superbie ꝑm Bubaz.
Dicit. ſ. presumptuosus cognoscitur qa
velit primus in conventibus residē. primus
inter alios rndē. nō vocatus accedere.
quod ē contra hoc ꝑceptum ¶ Auctoris.
nō missus se intromittē ordinata dis
ordinat. ¶ Dum facta reficit quicq; ipe ī
fecit vl̄ ordinauit nō rēte factū nō pul
chre ordinatū extimat. ¶ Iudicantes iudi
cat ut breuiter me expediam indica
da ꝑiudicat. ¶ Augustinus ergo p̄sumptuo
se uelle se miscē negotijs ⁊ consilijs si
gerē nō vocatus. q. velut dicere illud
quod ē faciendum ꝑ sua sapia fieri nō
posse. ¶ Unde ¶ Dicitur ¶ Rechabum ne
tu structabis vllo tempore ¶ Et ¶ Genera
re studeas nocē qđ amicus velit te la
tere. ¶ Dissimilare em magis humanū
ē quā dare operam id strē qđ amicus
structauit ¶ Moraliter contra hg auto
ris ꝑceptum sunt p̄sumptuosi dignī
tates ambientes. ⁊ qui nō vocati a deo
ad dignitates ꝑsumunt se ingerere. siue
alia dignitas spūalis sit siue temporalis
quia eo ipō quo ambientes deprehendū
ad dignitates assumēdi nō sunt. ꝑ pōa
repellendi ⁊ Hoc ē quod libro. vij? Re
gistri dicit. Precor vt breuiter locus vacuus
mihi desiderantibus ē negandus. ita fugi
entibus ē offendus. ¶ Hoc etiā p ius diui
nū ⁊ humanū comprobatur ¶ Primo ius

diuinū hoc probat ꝑ hoc quod Apūs
dicit ad hebreos. v. Nemo assumat sī
honorem nisi qui vocatus fuit a deo
tanquā Aaron ¶ 2o etiā humanū ho
dictat ꝑ id qđ hētur in canon septua
gin. q. i. Et ꝑ hoc quod hētur in canon
dictorum. q. .xxiij. q. i. ⁊ in der. quatr
de elect. ex. Et in politico li. vij. ca.
¶ vij. dicit. Quū ambitio in valescit
ralcata equitate procedit. in iustitia
sequitur. ¶ Est videre qñ plures aucu
pes ꝑlatum ⁊ honorum prurient ad
here petentibus se reipublice muneꝝ
misce temptantes viam qua se possit
a latere vel a sō in altum tolle ¶ Et
hoc vl̄ rōne expensarum vl̄ rōne no
bilitate vl̄ rōne obsequioꝝ vl̄ rōne
numeri vel rōne ypocritalium simu
lationū vl̄ rōne fictarum dissimulationū
allegando se indignos ee ad officia
dignitatum. ¶ Unde aiit ibi ꝙ vacan
ecclia aliebana cū pariis ad cancel
lariā regis accessimus tres vnā q; abbas
archidiaconus ⁊ ꝓpositus regis cum
agens seu suo. cliri singuli pro dicto
epatu pecunia offerentes. emptio et
vendicio undiq; ꝓfecta est de solutōne
implenda tm̄ est dies prefixus electori
solenniter celebrande ¶ Cumq; ad di
em venissent archiepi ⁊ epi. pre
fatq; cancellarij competitorū causas
exposuit ⁊ quid cum quolibet egisset
dicens se exinde ex eorum sūa pro
cessisse. ¶ Damnate ergo competitoribus
simoniace paup monachus ⁊ vocatus
rei ignarq; rationis electus ag̃batus
⁊ introductus ē. ⁊ illi coacti sunt sol
uere id in quo se obligauerāt usq; ad
nouissimū quadrantem magna stul
ticia eoꝝ qui carent sapia ītute. et
industria gubnandi. ⁊ ambiūt esse
gubnatores naui. i. ecclie tot vent
temptatiōū recipientibus. tot conquas
santibus fluctibus tribulatiōū ut subū
gantur in diluuio peccatorum. quia ⁊
maledictū. mendacii. homicidium.
furtum ⁊ adulterium inundauerāt. ⁊ q.
ostē. iiij. ¶ Unde Tullius. i. de officijs
ca. v. ca. dicit ꝑm platonem stre eos
fatē qui inter se contendūt ut potius
reipublicam administrent ac si naute
tractarent quis eoꝝ potissimū gubernare
net. De iij. speciebus gubnatoris vide
infra in. ij. ꝑte mee ꝓpositi. Doctrinā. iij.
dicti ppli. ¶ Actenus finem ꝓpono pre
missorū intelligentia magis in spāli ē
de aliquibus dubitabilibus ꝓsequendum
Et primo quidem ad primam ꝑcepti ptā

lem ptem Quero ꝙ virtus curiositatis
possit esse in cognitione intellectiua cū curio
sitas ꝑm Thomā sit vitium circa inordi
natū appetitū cognitionis? Dicit questio
rūdet Thomas 2ª 2æ q. clxvij. ꝙ veri
tatis cognitio de se bona ē sz pot esse ma
la rone alicuius sequitis sex modis. vel in
quātū aliquis de cognitione vanitis superbit sm. d ad corinth. viij. Scia inflat
vel inquātū homo de cognitione veritatis
vtitur ad prandū vel inquātū p studium
miꝰ utile retrahit a studio qd ei ex ne
cessitate incumbit vel inquātum hō studz
discedē a quo nō licet. sicut qui futura a
demonibus p̄quirit vel inquātū appetit
cognoscē veritatem ōm creaturaꝝ nō re
ferendo ad debitum finem. s. cognitionē dei.
vel inquātū aliquis studet cognoscē veri
tatem supra facultatem p̄prij ingenij Con
tra 1ª Ecclī 3º Altiora te ne quesieris et
altiora te ne scrutatus fis in plurib⁹ operib⁹
eius ne fueris curiosus. et istis modis curio
sitas ē in pte intellectiua 2º qro
ꝙ. Ambitio sit peccm quātū ad hoc non
ē hic instandū quia de hoc hētur supra
in 3ª prohemij pte. ij. 2æ. in. ij. q. que in
cipit. ꝙ. Aliquis possit honorem desidera
re 3º quero ꝙ. liceat epatū appetē
Huic questio rūdet tho. 2ª 2æ q. c. lxxx.
ꝙ. dicendū qd sm̄ philosophū de ciuitate dit
Et locus superior sine quo ppius regi nō
pot et si situ teneat atq; admīstret ut
decet. tū indecenter appetitur 4º Contigit
ēm rem appetē ꝑp altitudinē gradꝰ ad
quē sequitur honor. reuerentia et sufficiē
cia temporaliū. et hoc modo appetere
illicitū est et pertinet ad cupiditatē et am
bitionē. sz appetē proximis prodesse ꝑ se
laudabile ē. tū presumptuosū videtur
ee qd aliquis p̄mo ee appetat ad hoc qd
subditis prosit. pot tamen absq; p̄sumptiōe quilibet talia opa facere si eū cō
tingat in tali esse. Hec thomas Nota
sm̄ Canonicos qd de epali dignitate et ex
aliis inferioribus ordinibus xpi tripliciter a
docto lucrulenter et facto expellit primo
ordinem cantoris expellit cum primum
cantauit vt de cōsē. dis. 1. de vnb. 2º
hostiarij qui flagello facto emētes et
vendentes de templo eiecit. d. domꝰ mꝰ
domꝰ orōis. et itiū si quis per me intro
ierit saluabitur. itiū. ego sum ostium.
3º lectoris. qui ante semores appenuit
librum ysaie 4º exorciste qui eiecit de
monia et qui lutū de sputo fecit 5º to
Acolithi. 1. reliquiarij cū dicit ego sum
lux mūdi 6º ydiotam qui ad discipulos
dicentes ad orōm exeuntes dixit Vigi
late 7º Subdyaconū qui preeuntis se
lintheo et pedes lauit discipulorū 8º
pbrū qui se ipm in ara crucis obtulit et
qui accipiens panē benedixit et fregit. d.
Comedite 9º nouo epō dum leprosos re
mittit ad sacerdotes ut ad mores et post
reuertentur gratias dicturi 10º Queritur
quarto. ꝙ. primatus spūalis magis ha
beat de motiuo ad appetendū et quem
cuncq; appeti possit qui temporalis et econ
uso Huic questio rndet Crisostm qd
primatū scientiem appete et si rationē
saltem causa ē Primatū vo ecclie
concupiscere neq; ratio ē neq; causa.
Igitur magis ē primatus temporalis.
qui spūalis. Contra primatus spūalis
magis assimlatur deo qui temporal
go magis dt appeti Quod ē go qd
dicit Crisost. dicendū est go ꝙ in u
troq; primatu hoc cōmune ē qd ipse
primatus no est ratio qua appeti deat
sicut ostensum ē in utroq; tū appeti
tu tam temporali qui spūali no est do
minium et ministerium. Unde Crisostomꝰ
Honores no sunt honores sed ministra
sicut uidetur honor orbi ex eo qd totū
corpus illuminatt. et no est honor sz mini
sterium. et minister et pedes qui totū cor
pus ambulat et no sunt honores sz mi
nistria. Ista go omnia primatus ē ministri
De primatu sciāri dr ad romanos. xiij.
Omnis dei sunt in hoc ipm seruiē
entes. De spūali dicitur. 1. Corinth. x.
Nec nos existimet homo ut ministros
xpi et dispensatores misteriorū dei Tu
nentō go primatu ipe primatus ē ratio
quare debeat appeti sz in ipo primatu
ē causa appetendi ut. s. meliat ti
morem ipius mali. et per ipm multitudo
arceatur Nam sm̄ qd ad romanos. xiij.
scribitur. Dei seculares principes mundi
sunt ut nō oribus dreantur principes
ecclie ut moribus fluent in plationē
aut spūali nō hēt locum ista causa
Nam tales plati solum dicit velle ama
ri et nō timeri. ni ut in eis et ex aliq
nitia causa. sicut qui habet aliquē con
tumacem subditū ut humiliet. et hoc
ē quod petrus dicit in epla sua prima
ca. 5º Nec dicentes in clero sz forma
facti gregis ex animo Crisostomꝰ. et vi
q. 1. ꝑ dicator. et ideo in hoc primatu nō
ratio neq; causa ē appetendi ipm. In
alio vo causa appetendi. s. ipe timor.
Hoc breuiter tenet theologus et cet.

Quintum septimū au

toritis preceptum. Mundus esto in
ter cetera auctoris pcepta prius preceptum

ad vtutes diuisimode pot ptinere·s· adiustitia ꝫ tempantia·ꝫ hoc ꝑm diuisas ipas vtutu effectus qnia mgnitu mundicia cordis ꝓsistit in inspienda tglia ꝫ utilitate ꝓmmp mundicia corporis respectu opum tutulus mundicia sm Bñ·ad iustitia pertinere uidetur·Unde supra illo vbo mt Ds Bti qui esurint ꝫ sitiut iustitia·ꝫ glo. Iustitia e sua cuiq; tribue·s· sibi ꝫxim· ꝫ deo. Et qnia exterior mundicia ne dum sibi tm ꝫ alia proxio sm quietu pollutu exemplificatum·ꝫ ideo ꝑ cordis mundicia pro tanto dici pot pars ipius iustitie·Sm quitu vo ꝑ tempantia efficitur homo mundus sic alis mundicia dicitur effitus ipius mundicie tempantie qnia qm admodu confricatio seu abstersio cuphi tu panno aspero inducit cupho mundicia·Sic unte austitas que fit ꝑ tempantia intra magis inducit mundicia mtis serum ꝫ extrisecum·Unde austitate unte exterius ꝫ Ds Iohannes baptista Matth. 3°. dicit qm e dubiu ꝙ vmolentia tollit mundicia qnia e mentis libidinis·ꝫ hoc quod Hieronymus dicit Venter mero estuans cito spumat in libidine dis: xxxij. ·s·. Ipro tanto dicit Sap·. Qꝫ sobrietas potus maxime requiritur mordinate qnia ex uno frequenter sequit ebrietas ꝫ ebrietas est fomes ꝫ nutrix omi vitioꝝ ut asserit canon ait omia dis· xxxij·. Ideo ait mundicia e mistio dei ꝑ maxime uicia. qnia ambulans in via imaculata mihi ministrabit Considerandu igit Auctor ꝙ inter cetu que nolle pollutiam vol' humanu quietu spectantis est utraq; mundicia pro tanto ꝓpositum ꝓceptum ꝓcbz Ventiuq; dum dicit Mundus esto Ꝓ eo ꝓcepti intelligentia ꝫ obsecuntia e sicꝫ ꝙ duo ꝑ mundicia reputur ꝓma est cordis 2a est corporis·De utroq; intelligi pot sm ipius mundicie diffinitoem ꝫ Que quidem sic describitur a magro·d·Ez mundicia est utrumq; hoꝝ integritas dumm amoris mutuu obsuata vol' sic Mundicia e puritas animi omem abhorrens mundicia Et hoc solum ad mundicia cordis ꝓtinere dinoscitur quoquidem vera e pura et amabilis·Alia vero que e corporis sine cordis mundicia modica quatuor Nobi nota du ꝙ mundicia cordis distinguit in mundicia veram ꝫ in mundicia ficta·Mundicia vera diuidit in mundicia intellectus ꝫ mundicia affectus De hys duabꝫ loquitur Bñ in ꝑmombz Duo inquit sunt que in nob purganda sunt intellectus ꝫ affectus·In tellectus ut nouit affectus ut velit hys sunt duo oculi aie Zonalis·Intellectus purgandus e a tribus·s· a falsis ab otio sis ꝫ uiciosis falsitas intellectu obtenebrat·otia eum impedit·ꝫ uiciosa eum inquinant Purgandus e ꝙ tuꝰ oculus aie intellectus a macula que appellatur ratio prudentia que si accipiat ꝑm absolutam prudentie tam uta sit ꝑ mortua ratio constituat ultimꝫ finis totius unte. sic est mortale pctm·Si vo accipiatur ꝑm tam ptialis prudentie sic e pctm venale Hys modis obtenebrat intellectus qui e anime oculus uimꝫ Item purgandus e a sup fluente huore·s· ab importunitate mundane sollicitudinis·pro tanto mundicia cordis et dono intellectu adaptatis ꝫ facit eum mundicia cordis ad intelligentia sicut puritas ꝫ claritas pupille facit ad uisiom oculi et mundicia speculi ad speculariam faciei ꝫ mundicia uas ad hoc ꝙ liquor ꝓciosus ei infundatur Unde ytro· sup· d Mathei·v° facit adaptatiom ays verbis et spus intelligentie huius ei dum adaptatur quia intellectus mentis oculus e·ꝫ expletio mandatoꝝ dei apperitus intellectus Affectus aia mundus est a sup passione ꝫ infection et sordium admixtione·Sup passio e in primis motibus·infectio in desidio morosa. admixtio in amore·Amor em dei e quedam admixtio sue unio amati ad amatu·Item affectus purgandus e a tribus cordis nocumentis·s· ab amore dimiciaꝝ·a crassitudine delitiaꝝ ꝫ rubedine iracundie seu malicie Item purgandus e affectus a macula que in mordinato appetitu ꝫ mali·et macula que e ex mordinato appetitu amborum ꝓma macula e macula·s· luxurie vl' auaritie·2a e malicie·3a macula superbie·Superbus appetit alienum malu ꝓpter ꝓprium bonum ꝫ ꝓpter dilectionem ꝓpter sui exaltatiom Superbus vult facere de fre suo scabellum pedum suoꝝ ut sic altior appeat Mundicia a malicia malicie nichil ad uidetur esse qui innocentia que sic describitur Innocentia e puritas animi omem malicie illaroꝝ abhorrens·Item Cor mundandu e ut speculu ut sic deo in spectoꝝ faciem pura reddat ablutiõe Et hoc ꝑtim lauacro lacrimaꝝ mundandi est tersione confessionis ꝫ oroꝝ pro pctis cum fructuosa ꝓnie que fit uite austitate ut supra dctum e·Mundicia uo ficta ꝫ superficialis fuit pharizeoꝝ hodie uero est ꝑfectaꝝ mundicia ficta viz abhorrenda e eo qꝛ dicit

homez detestabilem deo ac etiã abhoiabilem Quod probat ꝑ 1ᵐ quod scribit Matth xxiij° Ve uobis scribe & pharizei qui mundatis quod deforis é culinis & catapsidis. intus autẽ estis plenj rapina & immundicia. de illi ficta mundicia tangitur ꝑ iij. xxv° ca°. Homo quẽ sibi mundi uidetur & ñ est lotus a sordibus suis. Talis cgitis ficta mundicia ꝓprie appellari nõ debet mundicia sz ꝓpe ꝫmundicia & spurticia. Et hoc ꝫonem tenẽtes corrupte quod opatur primo ꝓpositus quod facit homez coram deo vilem magisq; faciat ꝫmundicia corporal. Qđ probatur ꝑ 1ᵐ quod scribitur Matth. xv. Vobi dicitur q̃ de corde exeũt cogitatiões pue. ꝛc̃ hec sunt q̃ mcinant hoiem & ñ lotis manibꝫ manducare non coinquinat hominez. Hec immundicia pulchrima ca tarazati. s. luciferum ita deturpauit. ut q̃ esset in tam sublimi statu adeo eũ uilefi cauit ut serpentibꝫ & buffonibꝫ infior ee uideatr. in tuũ q̃ bonũ fuisset ei si nũq̃ fuisset. & aliq̃ opinionẽ vilitatem hui⁹ immundicie ostendit. dicens Corrupti sũt & abhoiabiles facti sunt in iniquitatibꝫ suis. Cpro premissoꝝ intelligentia ac magri speciali ẽ de infrascriptis dubitabilibꝫ quezendũ & primo. Vtrũ ꝓpositus immundicia q̃ ẽ ficta. & que ad vproprium ptinet sit potius mortale. Videt sibi tho. 2. 2ᵉ q. cxl. ptruntans hanc qõm trimadio dicit. q̃ in vpositis sunt. s. defectus sectatis & simulatio vpositi. Et ergo vpositus dicatur ille cuius intentio fertur ad utrumq; vt. s. quis nõ curet obtinere ꝫfectionem ẽ solum simulo apparere sit consuetus accipi in scriptura. sic manifestum ẽ quod ẽ mortale potius. Nullus enim totaliter privatur sanctitate nisi per potius mortale. Et si ꝓpositus dicatur ille qui intendit placere sectatem a qua deficiat ꝑ mortale potius. tunc quilibet sit immortali peto ex quo privatur sanctitate nõ tñ ipsa simulatio ẽ ei potius mortale si quis venniale quod discendũ ẽ ex fine qui si repugnat caritati dei vel proximi erit potius mortale puta cũ simulat sectatem ut flatus doctrine dissemmet. vel ut adipiscatur ecclia sticam dignitatem indignus. vel quis alia bona temporalia in quibus finẽ constituit. Cui vero finis intento nõ repugnat caritati erit potius venniale puta cũ quibꝫ ipsa fictione delectat. De quo phus dicit in iiij. ethicorum. Et magis vanus videtur q̃ malus. Eadem enim ratio ẽ de mendacio & de simulatione. Contingit enim quidoq; q̃ aliquis sibi ꝓfectionem sanctitatis que no est de veritate salutis & his sibi adeo ꝛc

semper ẽ potius mortale nec semper ẽ tũ potius mortale. Concordat hys valia li. 6°. tractat. m ca° xxviij. ct finẽ. & addit. d. q tamen quis simulat sectatem quia no sit ut aliquid detur ei ꝓpter hoc sicut illi de quibus dicitur. Matth. xxiij. Ve vobis scribe & pharizei qui comedit domos viduarũ ꝛc̃ potius mortale ẽ. quia rapit qđ debetur sicut quia quod debetur ei datur in nocte iusti. Vtrũ qũ tis ꝑ simulationẽ fallat ex insania vel amentia. Sz amens pro sua ne cessitate simulat amplioꝛem indigentiã qua hẽat nõ est mortale potius sicut faciũt qui cõiter mendicantes vocantur. De hys. n. dicit Crisostomus ꝙ talis simulatio ponit ẽ culpa diuitum quibꝫ sit culpa paupez qui ex sua indigentia adhoc compelluntur. Et quero. quare peta intemperantie sint maxime exprobrabilia cũ sint alia ꝑ cata ꝛgiora. ut homicidium & cũ sint magis cõia & hys que ptinent ad usũ vite humane. Huic questioni videt Aristoteles in ethicis. d. Q4 intemperantia inter alia vicia ẽ vitiũ magis exprobabile si sit gule. vel luxurie cuius ẽ duplex species. Primo quia maxime ꝓpinquat exercitie hois. est enim cibus delectationes cõmunes nobis & brutis. Vnde de intemperatis dr in psalmis homo cũ in honore esset nõ intellexit. Et. Secunda ratio quia maxime repugnat eius claritati vel pulchritudini ingenii. s. in delectationibus cibi quas ẽ intemperatus nimis appetit de luxurie tactu ex qua est tota claritas & pulchritudo veritatis. Vnde & hmõi delectationes dicuntur maxime serviles. Sequitur

Quintum octauum au

toris preceptum. Verba verecundiam. Tho. 2. 2ᵉ. q. c. lxj. ponit verecundiã ꝓtem integralem virtutis tam ẽ Vbi notandũ ꝙm Gregorius duplicem verecundiã & erubescentiã. quia ille qui verecundatur occultat se in his que agit. Qui vo erubescit timet infamiam quidẽ ꝓpter etiam alia intelligi vt si dicatur ꝙ aliquis desinat vno modo inuiosa agere ꝓpter timorem vitii. Alio mo vt homo in turpibus operibus que agit vitet publicos aspectus ꝓpter timorem vituperii. quorum primus ad erubescentiam ptinet. 2m ad verecundia. Ꝓpto cuius tñ precepti intelligentia & observantia ẽ bene intendendũ Q4 duplex verecundia in sacra scriptura reperitur. Vna bona & alia mala. De vtraq; verecundia ecclia⁹ iiij°. scribitur. Est confusio adducens peccatum & ẽ confusio adducens gratiam & gloriam. Ꝓmo dm ẽ de virtuosa verecundia & bona

⁊ hec totis conatibus amplectenda est. et retinenda. Io de mala ⁊ hec e a vi tuos penito refugiendi ⁊ abhorriendi Notandū est ge q verecundia vtuosa e ḡdā freniū quo regitur aliquis in via pdi si. Vnde qui vt illud freniū de ipō cor rectione speretur pōt. Vnde quidā sapiens de quodam iuuene qui intrauerat lupanar ⁊ postea cū uidet hoīes qui eū vidant ibi confusi erubuit Sapiens e astantibq dicit Erubescētia saluat es e. Ad cōmendationē huius erubescētie fat qd scribitur ecclī. xxxvii. Ante ruinā pibit cōtritio ⁊ ante verecundia pibit gratia. Et quilibet tibi verecundia esse debet omibq pōpue tū inesse debet mu lieribq quia e eis tanq corona aurea fulgens. Iuxta id ecclī. vii. Gra verecundie mulieris sup aurū. Quinq aut sex de quibus multū est ḡm erubescendū q tanguntur ecclī xli. Sobi sic legitur Erubescite a pre ⁊ mre de fornicatione et presidente et potente de mendacio a pn cipe ⁊ iudice de delicto a synagoga ⁊ ī plebe de nigritate a socio ⁊ amico de mi nistricia ⁊ de furto Primo ponitur forni catio eo q sit magis de erubescentib; cuiq rei causa pot esse triplex quia est tum vilium membroz. Et quia nō solū anima ꝫ etiam corpus in ea maculatur ⁊ quia viliter ibi venditur. Datur enī anima sua pro duobus denariis dyalo ⁊ corpus lec catori Moraliter a pre ⁊ mre hoc est deo ⁊ ecclia debet erubescē mlier fornicaria. Io erubescē debet homo a pside te ⁊ potente de mendacio quia potior e fine qui assiduitas vnci mendacii ecclī. xx. Moraliter homo erubescē debet a deo pre sidente. i. pnite ⁊ exnite et potente vin dicta sine de menitete nec promissio; facta in baptismo tenete 5o erubescēdo e a delicto i. a negligia ⁊ pigricia turpissima enī est natura que fit p negligiam Incepi enī multū placet voluntas se cui. sic multū displiceret illi pigricia pūb. xvii. Vidisti hoīem velocem in opere suo coram regibus stabit nec erit ignobiles aīe enī ecclī xxxi. In opibus tuis esto velox ⁊ omib infirmitus non occidet tibi Quarto erubescendū e de nigritute a synagoga ⁊ plebe. i. de hoc q homo sibi appropriat quod plebi commune e debuit ut furuit vsurarius qui tpūs sibi appropriat quod dūs voluit equaliter ab omibq possideri ⁊ mali dispensato res qui sibi retinet quod pauperib; dimi dere debuerunt quibus luce xvi. dicit facite vobis amicos de māmona nigritatis

i. de pecunia iniqua vl' inequaliter detenta Quinto erubescendū e a socio ⁊ amico de iniustricia. i. de hoc q iniuste agit ga socium et amicum. Non enī valde iniquum e. Vnde pūbiorē. 3m Ne moliaris animo tuo malū quem in te hēat fiducia 6o erubescendū est de furto. Vnde Tho e. 7o Non licet vobis aut ede aliquid de furto aut contingere Verecundi verecundia e uiciosa ⁊ mala et hec totaliter refugienda ⁊ abicienda. ⁊ hoc fit cum quis pre timorem irrisionum erubescit nec audet bonū facere. Sobi sciendū q qui pp tlem irrisionē timet bonū facere trescurrit fatuitatem Dina fatuitas e qui quis timet pcq vmbram qui vim malū. Sm hoc similis equo qui vmbrā plq timet qui calcatria seu baculum. Nam vera mala nō sunt nute pūtis sz futura. mala pūnia sunt sicut vmbra futurorū. Vnde qui erubescentia pūtem timet ⁊ nō vitatem hui similes sunt illis de quibus dr in ps. Trepiduerunt timore vbi nō erat timor Isti etiam sunt sicut pauli qui latratu catulorū qui mordere nō pnt terrent Moraliter Mundo iste ei quasi catulus latrans irrisionibq contra illos qui bn facere mordere nestit quia eos nō potuit ⁊ cū sint latrauit silebit. Isti enī sunt timidi quasi leporis si vtrum leporibus similarent. Sm alios leporinos plebs invalida collocat in petra cubile suum. Io. Dicit enī sapienter q leges tales hūt condiciones. quia labia hui sp in motu. aures longas. pedes veloces. Timor enī addit pedibus alas sic fare debet qui debilem se cognoscit Moraliter in petra cubile collocat qui in xpisto fiduciā hūt. labia hūt in motu qui fre quēter orat. longas aures qui tardo ad loquendum vel ad videndū obprobria sibi dicta. Veloces pedes hūt. quem timor dei occupat. quia qui deum timet nichil negligit ecclī. vii. Causa aut huius timiditatis pot ee duplex Prima e amor placendi mdo contra quod Iacobi. 4. Q duplex nestit quia amicitia huius mdi inimica e di. Et ps confusi sunt qui hoībus placet qui deus spernit eos La causa hui timiditatis e quia forsitan deū recessit ab eis vox enī posse ee tanta timiditas in eis tu quo esse dr Vnde pb. in ambula. in me o umbre mor. ñ time. mala qm tu mecum es. Q aut homo timidus efficiat eo q deū recessit abeo manifestum e hoc in capīo qui pro petro huius capud

tremulu⁹ ⁊ adeo timidꝫ fiunt ut dño dicẽt Omis qui me oriẽt niverit me
et adjdem leuit⁹ de xvii°. ℣ credit eos
somitus solu⁹ volantꝫ solu⁹ volans ℣ ybu⁹
nrisdnis quo terzent homẽs de bono·s·
erubescentes plus timent solu⁹ qñ gla
diu⁹ dei enagnẽtu⁹ tum diret fugite a
facie gladⁱ quia vltor iniqtatꝫ est dñs
℣ erunda fatuitas est cu⁹ timet quis
nrideri ab hⁱs qui nrisiõ digni sunt
qñ mali nrident mal⁹ bonꝫ de bono·
idem ℣ ac si rei nrident videntes clau
di ambulantes· ideo deridenda ⁊ ipa deri
sio· ℣ nouissim legitur ꝙ quida⁹ senex
dixit cuidam· ℣ vir animo ee liber a
fuge honores aut nride mundu⁹ ⁊ que
m mundo sunt ⁊ stultum timetꝝ fac
m pluribꝫ quia ꝓu· xxvi°· scribitur· ℣
abhominant⁹ impij eos qui in recta sunt
via· ℣ excepiss cum ei quidam diret
homẽs te despiciut· cui⁹dit ⁊ illos asimi·
ℓ nec illi asinos· nec ꝙ illos curo vitu
perũ tm laus est· ⁊ eo missꝫ ℣ ei⁹·
Tam turpe sit ti laudari a turpibus
qñ laudari ob turpia ℣ a fatuitas ℓ
qñ quis erubescit vnde debet gliari·
eo forsan quia consuevit male agere
⁊ nũc erubescit· similis est illi qui de
naufragio euasit· ⁊ de hoc ꝙ sang essꝫ
alⁱs existentibꝫ leprosꝫ· ℣ derisores
no sunt solum timẽdi per vtẽ sapiẽ
tem ℓ etiam appetende· ℣ ei⁹· Nerdum
dutiꝫ felix es dum turba te derident ℣
dns Matth· v°· ℣ bti erit⁹ ꝙ maledixerint
vobis homẽs· ℓc· ℣ cui⁹ aliquis laudat⁹
vl' vituperatur primo attende debet qs
laudat vl' vituperat ⁊ de quo tuꝰ pla
ceat vl' displiceat laus vl' vituperium·
℣ ei⁹· Augiñ ꝙ multe ℓ quibꝫ place
us cogites· ℣ hoc valde convenit quod
transsumptiue dicit ggꝰ in canõe inter
verba laudantiu⁹ ⁊ vituperantiu⁹ xxi· q· 3·
℣ ad detestandom talis erubescẽtie va
lent tria per que ostenditꝫ ꝙ talis ma
le se hꝫ ad deum triplr· ℣ primo inqtu⁹
℣ pr· ℣ o inqtu⁹ ℣ dñs ℣ o inqtum
℣ anie sponsus ℣ primo male se habet
erubescens ad deum inqtu⁹ ℣ pr· in
eo ꝙ eum prem negat quod mala ℣
gruinelia· ℣ vir eñ quis negat prem
sui esse pauperem· ⁊ ideo merito illi ne
gabitur a xpo Matth· x°· ℣ im autem
me negauit coram hoibꝫ ℓc· ℣ ita acci
dit fatue erubescẽtie stulto accidit cui
dam scolari pysig qui cu⁹ esset pciosis
induto vestibꝫ ⁊ multu⁹ honoraretur
ad eius cum visitasset eu⁹ pr⁹ suus in hu
mili hitu timens ne socⁱ eum contẽ
nerent si sciret eu⁹ talem prem habe·

℣ Rogauit prem vt nullo mo⁹ indicaret
socⁱs suis ꝙ pr⁹ suus esset ⁊ simulans
eu⁹ esse vnu⁹ de seruis pris sui fecit eu⁹
comedere cum famulo dom⁹ qd pr⁹ sustⁱ ⁊
patienter· ℓ cum finito prandio filius
duxisset eu⁹ in cameram suam secreto ⁊
quesiuit eu⁹ quid ei attulisset· ostenditꝫ
pr⁹ magna pecunie quantitate quam
ei attulat assens ꝙ et negotiu⁹ de eis
gret· ℣ negasti me fili ait ⁊ ego nego
te ⁊ nũc de cetero ꝙmedes vl dabes de ali
quo qd ego mitto ti· ℣ o male se habꝫ
erubescẽtia seu erubescens ad deum m
quitum ℓ dñs inqtu⁹ erubescit dñm
confiti· dyabolum aut nõ erubescit ser
uitiu⁹ suu⁹ manifeste faciendo· ℣ nulla
aut hꝫ dyabolꝰ certiorem confessionẽ
qñ seruꝰ reddituⁿ· ℣ o eu⁹ male se
hꝫ erubescens ad deum inqtu⁹ ℓ aie
sponsus dum de tanto sponso erubes
cit· ℣ anima nõ est ita ignobilis sponsꝰ
qui de ei⁹ ignobilitate debeas erubescẽ·
tu de eius nobilitate ꝓpr· ℣ ultimo dura
Nobilis in portꝰ vir eius ℣ quarto
⁊ vltimo male se hꝫ etiam erubescẽs
ad bona opa que facẽ erubescit ℣ oal
de aut inquit ℓ bona inhonoraẽ a qⁱ
bus homo tm expectat honorem ten
deritⁱ· ℣ ome opus electum iustificabitur
⁊ qui opatur i⁹ honorabitur in illo
℣ ria eñ sunt ꝑm ℣ bihardum q⁹ soleꝫ
fare homẽs gliosum· ꝑ· honorabilis ꝑ
cietas vestiu⁹ pulchritudo ⁊ dignitus
et hec tria iustus ex bonis opibꝫ con
sequitur· ℣ im quia ait Biharduꝰ con
tracta cõtrꝫ curant⁹· ℣ contra tam pes
tilentem erubescentiã expedit opti
ma adhibẽ remedia· ℣ sunt· iiij· re
media ℣ primu⁹ est meditatio obprobriꝫ
quod xpc pro nobis sustinuit· ℣ secun·
℣ o dabit paurienti se maxillam satu
rabitur obprobriꝫ· ℣ si quis cogitet
quita in cruce sustinuit xpc pro eo ob
probriu⁹ pro nichilo duceꝫ omes iniu
riones que ei fieri possent· ℣ m ℓ me
ditatio obprobriꝫ quod sancti pro xpo
sustinuerit ℓ ad hebr· xi° ℣ bti ludibria
⁊ verbera expectant· ℣ m ℓ meditatio
illiꝰ erubescẽtie qua patietur in fu
turo qui modo eum refugit ℓ pu· ℓ ad
timet impiꝰ venet super eum· ℣ isaie
lxv° ℣ Confundentur vehementer
quia nõ intellexerunt obprobriu⁹ qd nũq⁹
delebit⁹ ℓ et xxxiij· ℣ dabo vos in obprbiꝫ
sempitⁿu⁹ ⁊ ignominia⁹ eterna·
quod nulla oblitione delebitur· ℣ m
ℓ meditatio illius veritatis· de qua loqꝫ
dns Luce· iv°· dicens· ℣ cum me erubue
rit ⁊ sermones meos· hic filius homis

exhiberet cum venit in maiestate sua
& pris & seorum angelorū. tūc illi qui
modo alios contemnēt confundet & in ip
sa mors eorū no repelletur. Unde p
ubiorū. 1°. Ego q̄ in mititu uīo videbo &
in pb. videbunt iusti & letabunt & et sup
eū ridebunt. ¶ Pro pmissorū intelligen
magis in speciali & de aliquibz dubita
bilibus quēndū vl investigandū. Et p°
q. verecundia sit virtus. 2°. v. veru
detur equaliter coram quibuscūq; per
sonis vt magis de vna q̄m de alia. 3°
q. aliquis verecundetur de bonis opibz
quēq; cū verecundia hō sit de turpi actu
¶ Et quarto quae verecundat homo de pau
pitate. simutute. ignobilitate & sti bus
¶ Uno ad primū questum videt sctus
thomas 2ª. 2æ. q. c. ylviij. ¶ Circa lo
quendo de utute verecundia nō est utus
vmo repugnat pfectioni ututis. Cuius
ratio talis esse pot. quia verecundia è
timor de turpi actu uicioso. Nam ti
mor è de malo possibili cria difficili.
Uetuosus sm pfectam vtutis nō tiet
turpem actum tanquā possibilem fi
eum quia imobilis agit opa ututis
Unde nō timet se mutare a vtute ad
vicium nec cria timet turpem actū vt
difficile & arduū ad utendū quia de
lectabiliter agit opa vetuosa. Unde in pfe
vetuoso non cadit timor de turpi actu vi
cioso & p̄ consequens nec verecundia que è
quidam timor de infamatione vl expro
bratione de turpi actu. Secundo at de
utute cōiter sm quod è id qd è bonū
in humanis actibus & utuosissimū. sic ve
recundia è utus quia è quedam lauda
bilis passio & tam a phis quā cria sctis
multiplr emendata. ¶ Uno ad 2m que
stum videt idem thomas vbi supra.
Dicens q̄ sm philm. 2°. rhetoricoz. sex sunt
quia psonaz coram quibus puenit ve
recundamur. mittit turpem actū. 2°.
coram illis a quibus reputatur deficere
in aliqua utute. Cuius rō est testimoniū
sapientū est efficax in bonis & in malis
quia sunt boni iudicij. & ideo sic dese
derans ab eis honorabilē eo q̄ tales hono
rem nob magnū testimoniū ututis ita &
timens ab eis inhonorari q̄ hoc esset
nobis ad magnū testimoniū uicij. 3°
magis verecundamur de his que nobis
semper assistūt. 4°. de nocte & quietis vt dat
Aristoteles ibm. Cuius ratio è quia testi
monia eorū cū quibz conuisamur è te
nebilis. 5°. quia eorū vl p eos. 6°. ma
gis erubescimus ab his qui ppalant id
quod sciunt. cuiusmodi sunt nimis & loquaces

Et hoc est q̄ magis nocumētū nob pro
venit si apud multos fiat diffamatio
2°. magis verecundamur coram illis coram
quibus nūquā aliquid turpe admisimus
quia amittitur fidem quā de nobis hēbāt
& apprehendit rem turpem quā facimus
et turpiorem quā de uno alio de quo al
vidissent res turpes quia opposita iuxta
se posita magis elucescunt. Et ideo ut i
dicit Aristoteles magis erubescimus de ill
quā sunt nobis magis difficiles in actu
tunc pri quā abilliis q̄ sunt faciles nb. quia
isti nō apprehendunt rem ita turpem sic
illi. Et ex to magis verecundamur omittere
aliquid turpe coram illis a quibus primo
aliquid postulamus & ab his quibus simul
iuuenter facti amici vl quibus fi volumus
& hoc quia è impedimentum petitionis
implende vl amicicie confouende. Quo
ad 2m questum. 2ª. Circa hanc q̄stionem
n est hic instandū quia de ea hetur infra
in 2. probemli pte. f. iij. in iiij. defitu
sem in fi. ¶ Uno ad iiij. Uis quare hō
verecundatur de paupitate. simutute. igno
bilitate 2ª cū non sint actus turpes nec
vitiosi. ¶ Contra hoc ddm è q̄ sm estima
tionē hoīm contemptus qui consequitur
ad tria nō debetur nisi defectibus culpe
ui tri contemptus consequit ad malum

Quintum nonum au

toris preceptum. Rem tuā custodi p
sens p̄ceptum p quoddam modum ad
virtutem pdere pmere videtur q̄ cū
hoc sit q̄ negligia sollicitudini opponat
& sollicitudo ad 2om ptineat & retitudo
sollicitudinis ad prudentiā. Et p oppo
negligia ad prudentiā sm ipm negligere
ethymologiam. Quia negligens secun
ysidorū li° ethymo. dr. nec eligens nec
electio recta eoz̄ que sunt ad finem pti
neat ad prudentiā sequit q̄ negligia ad
impdentiā quodammo ptineat. & sic per
consequens ipa diligentia per quoddam
modum ad prudentiā ptinere videtur.
Intendens igitur Autor q̄m debet de ad
debitam sollicitudinē induce quod fit
tum quis in agendis rationabiliter operatur
& hoc fieri nequit nisi p negligie remo
tionē pro tanto nobis prebet hoc p̄ceptū
dicens. Rem tuā custodi. i. sic sollicito
custodire rem tuā omī fugato torpore
& negligia. Rem quia hoc nomen rei sit
ytialiter ad corporea & incorporea. Hinc
est q̄ hoc p̄ceptum se extendit tam ad
animā q̄m ad corpus. & etiā ad res
temporales. que quidem tua summo
studio custodire debet & seruare. & ideo
sm hanc tripliciter expositionē p̄cedet.

B

Et sic primo exponit. Rem tuã custodi
.i. animã tuã custodi. s. a potis q̃ que
anima deformatur. Ubi notandũ q̃ ala
rõnalis sanitate sua vas ẽ solidum ⁊
integrum qua vina hoc modo nitat
⁊ cõsumpt. per superbiam inflatur. p
nuditatem arestit. per ram crepat. per
accidia frangitur. p auaritia dissper
gitur. per gulam infectur. p luxuriã
contrahitur ⁊ in lutum redigitur. Ab
hijs uicijs oruãture omia alia ait. Ego
de sacramẽtis. Hec em sunt duces ui
tiorũ ⁊ aliorũ. Non quia milti eorũ
quottidie de aia queruñ. q̃ sit utile
puta de ipiã p̃iositate ⁊ nobilitate alı
qua explicãe. Unde q̃ugy in q̃dam
sermone q̃n fuit de aie p̃iositate ⁊
valore sic inquirit. Q̃ia aia ẽ uita ratio
nabilis ⁊ ssibilis uiuificans spualit
⁊ mnsibile omia uiscera ⁊ totũ cor
pus membra uiuo ⁊ fortis infusa sui cre
atoris ⁊ uiuo mõ mnistrans corporibus
quiq; sensũ. p oculos uidet. p aures au
dit. p nares odorat. p gustũ sapores
destruit. p tactũ iuncta mẽbra regit
que quadrimoda rõne spualr subsistit
.i. ssu sapia cogitatõne ⁊ voluntate.
Sensũ p̃tinet ad unitã. Sapia ad mẽ
lectũ. cogitatio ad consiliũ. Voluntas ad
defensionẽ. Aia etem dina res est
multas spes ⁊ ornamẽta in se hẽt. que
du sperat spus ẽ. dum sentit sensus
⁊ dum sapit anima ẽ. dum intelligit
mens est. dum rõne discutit ro ẽ. du
consentit voluntas ẽ. dum recordatur
memoria ẽ. du membra vegetat aia ẽ.
Dum bn uiuit imaginẽ dei hẽt. dum
bn est ornata deo ⁊ angelis ẽ placita.
Dum uirtutibus ẽ plena tinitatis ẽ cathe
dra. Ornamẽta vo aiãe hec sunt. per
auditum credit. p desidiũ quirit. p sapi
entia inuenit. p orõm petit. p gratia
accipit. p humilitatem custodit. p mias
obruit. p benignitatem indulget.
p doctrinã acquirit. p pacem apponit.
p ex̃m pulchra. p sciam lucida. p zelũ
bonũ libera. p mansuetudinẽ plena
p prudentiam cauta. p simplicitatem
sincera. p stabilitatem sobria. p iustiã
rota. per pacem longanima. p obedi
entia grata. p actiõm munda. p spem te
sa. p abstinentiã temperata. p sinceritatẽ
[illegible]stin. p grandem spualẽ leta. p confessio
nem aptu. p rectitudinẽ ornata. p ueritã
tem catholica. p concordia pacifica.
p dilectiõm proximi larga. ⁊ p caritatem
dei p̃fecta. Hec aiãe ornamẽta. ⁊ q̃n
admodũ corpus sñ mẽbris suis

uiue nõ pot. Sic simili modo aia
sine sibi uiue nõ pot. Hec aute sit
corporis nrãitates. s. in fame cibum. i
sti potum. in labore requiem. in fati
gatione somnũ. in delectatione ⁊ tedio
tranquillitatẽ. in dolore salutem. in debilitate
fortitudinem. in timore refugiũ. in tene
bris lumen. in bello pacem. ⁊ alia ẽt
multa. que modo breuitate causa sb
tacesco. ⁊ sicut utiq; sine istis nãitatibus
humana ratio nõ pot feliciter uiuere ita
aia sine sibi nãitatibus nõ potest
in corpore p̃fecte stare. Horatur nos
namq; ẽ p̃ceptu dñi. potus oratio
pura. balneu eius iejunium. legitimũ
uestimentu eius elia de p̃pria sua. organũ
laudatio eius assidua. Requies vo p̃fectu
paupt̃as. salus eius corporis infirmitas
refugiũ eius pura p̃nia. pax eius cari
tas plena. Q̃ homo quicũq; es hijs dua
bus substantijs ut p̃dictum ẽ constitutus id ẽ
aia ⁊ corpore. Opus ẽt et istos p̃cs q̃m p
cesserit te ymitari studeas. Ab apo hu
militatem disce. de nostrõm a petro. cari
tatem a iohanne. de Abraham obedi
entiam. de Loth hospitalitatem. de Ysaac longa
nimitatem. de Ioseph castimoniã. de Moy
se mansuetudinẽ. de Iosue constantiã. de
Samuele dignitatem. de dauid miam.
De daniele abstinentiã. de Thobia elia
p̃niam lacrimosam ex Maria magda
lena confessionẽ p̃cã ex latrone. ex. s.
Stephano mẽtyrem ⁊ largitatem. Cui
hijs mirmicoribus ⁊ animis uem tuã cus
todi .i. animam tuã p̃ciosam custodire de
bes adeo q̃ diabolũ q̃ sodes suas ac eiã
duribus interimere potes. Sic fecit Io
sue de Hay ⁊ ypocausti. Iosue. viii. ca.
Super quod origenes omelia octaua
Rex hay signat diabolũ. Uicia uiteq;
hoc ẽ demones nõ ypocrisim eorũ sciaz pe
rimentes. ß quia ypocrisim eorũ opus q̃d
ẽ facere homines peccare interimus ⁊ hoc
quociens membra p̃niam mortificãq;
Iuxta illud apli ad Collo. iijo. Mortifica
te membra vra q̃ sunt. Unde Augy. xiij. de
Trinitate ca°. v. Prima aia resuscitat
⁊ mors ipa extinguitur. Iijo pot exponi
Rem tuã custodi .i. corpus ⁊ aiaz et
psonam tuã custodi quod quidem ẽ
mirabile inter alia corpora fabricatũ
q̃ sto declarare. In corpore em humano
sunt .ix. mensure sine spes sine dubio
compõite. Et de hijs .iiij. principales ex
istunt. viz tra. aqua. aer. ignis. ⁊ sunt
⁊ alie quiq; substãtes species viz sal.
semen. flores. lapides ⁊ nubes. Et ut me
lius de hijs omibus intelligas. Lege sic. tra

in homine est crassitudo ⁊ ꝯiuntas carnis. Aqua aut̄ sudor ⁊ lacrime et saliue. Aer uo ipse anhelitu humidus frigidus atq; calidus spiritus p os ⁊ nares. Ignis in homine qui in stomacho coquit cibos et calore corporis ⁊ calore sanguinis. Tal uo in homine in salsitate sanguinis ⁊ sudoris ⁊ lacrimaꝝ ⁊ urine. quia heremia salsa sunt. Fenu aut in capillis ⁊ pillis. flores in varietate oculoꝝ. lapides in ꝯiuntate ⁊ duricia ossiu. quia lapides ossa dr̄. Nubes instabilitas mentis ⁊ cogitationū. Et de hiis nouem mensuris compositu ē corpus humanū ⁊ compaginatiu ossibus manubus ⁊ membris constitutū iuniores ꝯ principalibus nūo. Cat. lxv. In hys uero membris iuniores inuenitur nūs sanguis ⁊ uenis principalibus. Cat. lxv. Minores uo uene innūabiles sunt. Nerui quoq; ⁊ sangue carne ⁊ cute. medullis. cartillaginibus. capite ⁊ cerebrus tribus p̄ncipatur memoria. 2m sensus. 3m motus appellatur. sensibus quinq; .i. uisus. auditus. odoratus. gustus ⁊ tactus. Etatibus uo sex. s. infantia. puericia. adolescentia. Juuentus. senectus ⁊ senium. Infantia que. vij. annis ꝓtenditur. Puericia. xiiij. annis t̄minatur. Adolescentia. xxv. protenditur. Juuentus. l. annis finitur. Senectus. lxxx. anno colligit. Senium uo quod amore ꝯpe in exple tur. s. labore ⁊ dolore ⁊ morte finit. In hoc itaq; sunt decem fenestre fabrice facte. In prima fenestra ybla profert aerem suscipit ⁊ spirat ⁊ cibos sumit. In duabus videt procul ⁊ ppe. In duabus audit bona ⁊ mala. In alys duabus odorat ⁊ spirat. In duabus alys inferioribus urina corporis foras emittit. In decima fenestra umbilicus nominata ventrem ornat. Homo uo hꝫ in corde intellectum et cogitatu ⁊ consiliu ⁊ timorem. in splene risum. ⁊ in felle iram. in hepate amorem ⁊ fletum ⁊ lenitatem in curssu ac erra natando aliter hys omnibus ⁊ alys multe que breuitatis causa ꝓtermitto hominis corpus cōstat. Natura uo eiusdem corporis. iiij. or ut se gerunt diuersimode. hoc est quia existit. stitq; corrupcistit. soporat. Cibus go nat. iiij. or expletur rebus. s. manducando. bibendo. generando. ⁊ dormiendo. Tale go corpus tam mirabiliter fabricatum, rem a deo sibi datum debet diligenter obseruare. ⁊ custodire ⁊ maxie ab hys que huius ymo corrumpe ⁊ ad mortem ꝓducē tempalem. De corruptione uero corporis in sospitate longeua vide supra in .xxxiiij. sermone. 2e ptis mee prepto. Bi tibi ꝓpone. B. ultra medium.

Nota etiā ep. vi. sunt etates mundi. Prima etas ab Adam usq; ad noe in qua creatus ē mundus ⁊ sub naturale diuatur. 2a a noe usq; ad Abraham in qua mundus ꝓ ydiotismos itū creature ⁊ sub gentiu ydiotismo diuatur. 3a ab Abraham usq; ad Dauid in qua lex circumcisionis data i. illa etiam lex postima additum. Quinta a Dauid usq; ad transmigrationem babyl. in qua regalis unctio habita ⁊ opus sub lege diuatur. Quinta a transmigratione babylonis usq; ad ꝓm in qua remissa ē captiuitas babylonica. In hac etenim pte iudeorum unctio cessat. Sexta aīe usq; in finem seculi. In hac sexta etate destructa ē potas diabolica ⁊ cyrographum diaboli euacuat. Septima ē in sepulchris quiescentiu. Octaua est aduita resurgentiu. De quibus nichil ad pns ex hys sex etatibus tangitur. Exxv. q. iiij. c.o 1. ⁊ sic intelligitur quod notat Jo. An. de cele. mis. ca.o 1.o Tria aute sunt corporis destructiua. s. gula. luxuria ⁊ accidia. Prim destructiu corporis ē uirtiu gule quia exemina cibi ⁊ potus sumptio egritudines generantur varie ⁊ quoq; mors mihi ē quia ex hac misera passione plures mortales mortificantur ⁊ pereunt. quam pria belli uel gula dy uel alia passione. Hinc go est ea no etmne ⁊ quoq; fiscores armoꝝ et bella surrexerunt. Hec gula cibos tantum semel saltem duabus uicibus celebrat in die ⁊ plurimi sunt qui ne dum duabus ⁊ tribus ⁊ pluribus uicibus sumunt cibis ⁊ in mordmate ebrietatibus eundem. Ex cuius repletionis miseria dolores ⁊ infinita homīm indigne prodire nostis. Unde quidam sapiens dixit ꝙ humana prudentia hī haq; misa fugere passionem ⁊ illa tanto detestabilia ab horrore. quito ꝙ eam sub oppione referentis ⁊ salutis pretextu uitalem salutem eoꝝ ignominiose confundit. ⁊ ꝓm certius ex ꝓpheta. Crapula multos est exitus infirmitas autem corporis destructiui ē luxuria. Unde Aristoteles inter ceteraque sapiens ⁊ Alexandro de quibus sibi preparare deat fuit coitus. d. ⁊ coitus ē destructio corporis ⁊ abbreuiatio uite. corruptio uirtutu. tristicia. Testis go lex. moses genitat femineos ⁊ in fine concludit. Nam quia in opibus mulierum ⁊ fluxus. Quod etiā probat exemplo. Herode mgt suum Regnum sibi oīm qui tibi mandant causa

amicicie multa exenia ⁊ dona venus
ta. Inter que missa fuit illa venustis
sima puella que ab infancia nutrita
fuit ⁊ nutrita veneno serpentino. Ita
q̄ natura sua versa fuit in naturā ser
pentis ⁊ ego nisi diligent inspexissem
illam ⁊ arte magica indagassem eo
q̄ ipa audacter horribiliter incessabiliter
unde sim fugebat visum in facie
hoīm. ꝓpendi siquidem q̄ nutriret ho
mines solo morsu quod tu experimento
pbasti. Nisi hec certissime ostendissem
mors sua fuisset ex ardore ire contus con
cruta ¶ Cum corporis destructum ariditas
seu otiositas. Unde discreti mortales ut
fugiant hanc tristissimā ⁊ pigrie pas
sionē per quā corpora ⁊ animalis ꝓditio
ortuperosa procedit. Si exercitium ⁊ sollici
tudinem ratione ꝓsequatur quo celesti
⁊ terrestrium felicitas desidanda tribuitur
Nam sicut ferreum instrumentum exercitio de
putatur ex residencia otiosa rubiginem
⁊ consumptionem sibi constituit. exercitio ⁊
mistio absq; corruptione rubiginis in
sana claritate seruatur. Sic rationalis ho
mo qui ex intelligencia rationis potest utiliter
⁊ mirabiliter operari. ꝑpter otiosum quiete
rubiginem intellectus ignorancia cogi
tationes pessimas ⁊ sibi ꝓdictam ⁊ destructi
onem meretur. Ac per exercitium ⁊ studi
osum in claritate sue sapientie rationis ⁊
operis et in honore ⁊ emendatione ipsius
conservatur ⁊ crescit. Hoc est autem quod
scribit Hesiodus. in decla. epla. v. dierum. no
lides ut immota fax stupeat ⁊ ignes
exagitata restituat. Mollit vires oti
⁊ ferrum cito in rubiginem ducat. Et
idem Hesiodus. Prius sine labis mors est
⁊ nunc homini sepultura ¶ Bo potest
exponi. Rem tuam custodi. i. subtiliter
te intellectus magis congruit lex ⁊ e
magis cibo. Et ideo omni diligencia q̄
potes ⁊ custodi et sua rem tuam ⁊ ne
abutaris eadem. sicut ille filius prodigus
qui totam suam substantiam consumpsit cū
meretricibus ⁊ aliis expensis inutilibus de
quo supra. xv°. cau°. ⁊ transsumptive expo
nit ⁊ habetur ꝓ quibus de pe. dist. iij.
Adhuc instant ibi non filius dissipa
torem. Hec tua custodia debet esse mo
derata ⁊ ordinata ⁊ non nimis sollicita.
Unde ad ephes. v. Saturatus diuitis. i. sol
licitudo non sinit eum dormire. Iste studiosus
tui quidem ad istum intellectum inducit nos
ad unum. i. ad unam ꝑtem primi paradisi
fluminis viz̄ ingresse. qui quide rami
fus. i. pars liberalitas nuncupatur. Per
eam virtus cum suis circumstantiis dor
retinē retinenda ⁊ expendē expende

da quidem quando. quē ⁊ ubi con
venit. Alius autem omnibus dona tribuere
⁊ continue largis intendē sumptibus
no reddit hominē neq; efficit liberalē.
Ratio huius assignari potest. Cum enī
quilibet mortalis habeat in diuinis no
nnisi finitam ⁊ finitum quidditatem ⁊ de
terminatā essentiam. Idcirco ne dū de ra
tione prudentie si ex debito caritatis q̄
sibi ipsi tenetur nocua. ⁊ principali dilec
tatione seruire ⁊ ꝓportionate de tem
poralibus bonis suis alios proinde dei
⁊ no egeat in tempo ⁊ contra cari
tem sui. Hoc autem est quod scribit Be
nen in lio de offic. Dubo michi esse
ri si ut ipse non egeam simulatam pe
tuo si ut ipse non peam. ꝓpter quod tul
lius in lio de offic dicit. Non ita apien
da est res familiaris ut omnibus pateat
nec ita claudenda ut eius benignitas
aperire no possit. Curare debit plus
ethnicorum iiij°. Nonnoq; aut diutius
qui. habet contra singula ⁊ brutem ⁊
ꝓpterea nonnō oportet ut in actibus libera
litatis cum suis virtutibus ⁊ ratio operis
⁊ ideo qui vult legem liberalitatis ser
uare expedit prouidē esse qui quidem
⁊ qualiter donare seu expendere debet
et ita exigit debitum rationis. ⁊ qui
sic donat expendit seu prouidet. vere
ra liberalis est. alius est prodigus ⁊ a ca
ritate sui ac etiam dilectione remotus
⁊ similiter ab ipsa recta ratione. Hoc est
aut quod scribit Aristoteles in sextis
ethicorum ad Alexandrum. d. Et Alex
firmiter dico tibi. ⁊ si quis regum
sapiens continuat donationes ultra
qui regnum eius valeat sustinere. talis
rex subito destruit. ⁊ per quas regnum
eius ⁊ vis ego Alexander brutem
acquire largitatis considera posse tuū
tempera ciuitates ⁊ hominum merita ⁊
iusta posse tuum largiare dona hoīs
indigentibus. Cum ego dat aliter peccat
⁊ nulla acquisit laudem ⁊ quicquid
datur indigno ꝓditur. Et qui sua
dat ultra modum diuicias suas ven
et ad amara littora paupertatis ⁊ ille
nō est rex ⁊ depopulator reipublice.
destructor regni ⁊ inimicus regni.
Unde eo ꝙ procul ē a regno proinde
ria sua ideo merito ꝓdigus nuncupatur.

Quadragesimus autor
preceptum ⁊ diligencia adhibe.
Nota ꝑm. Canones ꝙ qui occasionem
mortis prebet aut dat opem rei illicite
⁊ tunc si adhibet aliquam diligentiam
qua potest no tenetur quo ad culpam
ꝓ. xxiij. q. i. de occidendis. Ergo tu

quo ad regulacitate. xxv. dis. Curius
ti vo no adhibet diligencia qua pot
ueriet de oim accidenti vtru canone se
pe. l. dis. Postqm Auctor in superio
bs tractauit de quibus dā simulis. i.
ptibus vl' spēbus protrediētibs et de
uiatibs a primo padysi fluiie vi s
institie Nunc vero interstalaritē tra
ctare intendit de vno simulo. i. de pte
sti padysi fluiie. s. prudencie et q1
circum spectō interpiati. p quā instru
imur rōte ordinare aliquid in finez
Quod quidem rōte no fit sm sctm
Thomā 2. 2e. q. xlix. nisi et bonū sit
finis et id qd ordinat ad finē ei sit
Bonū et meneris finis quod fit cum
quis in omibs agendis omia librat
diuisa qd circumspecte facit diuidi
sas circumstācias gerat per libra ra
tionis Attendens igitur q p talem
circumspectionē ordinamur p pceptū
ante dictū pro tanto nobis id obstnāb
dum dicit Diligencia adhibe Quasi
velit innere Auctor p diligenciam
diuisa libraci debere grauitia quod
vtiq; facit circum spēctus ut dictum ē.
Pro cuius ti pcepti intelligencia et
obstuancia ē sciendū q; licz in ordine
agendis vnicuiq; diligencia sit adhi
bēda. pcipue tn principi aliis regenti
tñ tria pmaxime ē diligencia adhibē
da et primo tñ consiliorū postulatorum
ne prauia subintrent. 2o tñ vitiorum
palliatorū ne se iutiles ostendat. 3o
tñ inimicoz antiquoz confidentiam
ne ad pristinā et ignominia pducant
Primo ad primū pcipue aliis principi et re
genti maxime adhibenda ē diligen
cia sana et solida consilia postulādi
Idēo in rebus dubijs et arduis sana
sunt quēdā Nobi aduitendū q; multi
sunt quoz consiliū penitus ē vitandū.
Et primo consiliū adulatoz et simula
toz penitus ē vitandum hoc docam or
dotarie et hoc mīsa in 3. pte me cā lor p
cepto Sermones blandos. q. velut dicē
q; no debet quis moueri ad vba blāde
vl' ornate compōsite si poris ad rem.
Ait Seneca in epistis ad rem moueat
no ad vba compōsita Nam oratio ei
qui vitati opam dat nicompōsita det
esse et simplex Item vitandum ē con
siliū illoz qui fuerūt timidi et postea
in tyraniā reducti Ideptimus ē em. Ne
mo cum inimico tuto in tyraniā redyt.
Et Petrus Alfunsus ne associes te mi
nus tuis alios posse regere scios
Tue em male egerūt notabūt. que
vero bona fuerint deiudabūt Et ter
tio Animico tuo ne credas ex
dum consiliū illoz qui no amore sed
timore tui reuerencia et dilectiōm oīdut
non em sunt amici sz inimici odiosi et
ni solum amicicia vl' bonū consiliū
p metū vl' timorem no assequit vl' ze
lentur nisi erūt et impiū pmentacione
tu pditur Ait Tullig Nulla vis im
pij tanta est que pmentem metu no
possit ee diuina. Multos em timere dz
qui multi timent principes regit lucet
sapiā pditi alioz smās et consilia vti
lia audire dnt exlo Moysi qui audi
uit consiliū Jetro Exo. xviij. et ysa. z.
Consiliarij no ē tibi Sicp quod Hieronym
in ozigmali gri poete laudabilis sma
primū esse dīn qui p se sapiat. Secm q
sapientem audiat qui utroq; hīt uti
lem ee tam sibi qm alij petendū est
go consiliū a tribus. primo a deo. i. ma
gni consily angelus consulendus est
exlo dauid. i. Regum. xxiij. Consulunt
dauid dnm. numq; vadam et pcuciam
philisteos Hugo in tractu de lapsu
mūdi. quis est consiliarius prudētior
ppo Sequitur quecunq; cōsiliū habeq
copiam no sapientes sz sapie que ē re
cti sapiam fons recti consily. d. the
sauizate vobis thauros rc Matth xxj.
Generā exla. hoxiiij. Errat ma q
silia quia no habit quo dirigūt et po
nit exempla. Prize debet quidpiam ie
qui sagittam velit mittē. et tuc dirige
et moderari manu thelum. si ignorāti
qm portū petat nullus ventus ē suus
. i. sibi conueniēs. De isto vo qui qrit
a deo consiliū et admittitur adimplere
dr ecclī xxxv. Spē dirigēt consiliū
eius et disciplina rc a se et in hoc det
prudus esse ut a se atq; consiliarijs suis
remoueat illa tria maxime sunt con
traria. Primū am festinācia et volup
tatem. Debet aut princeps ee magni
firentior ad contemptibilia et vilia cō
silia detestanda et instior iniusta et im
qua abhominando et clementior edelia
honorando. et munificentior dona eroga
do. De munificencia Alexandri narrat
Valerius li. 6. ho. iiij. et dario victo
et iuuto Alexandri expta et ptem regi
nā et filiam in matrimoniū cum deuec
tum milibus talentoz obtulisset et tu
lor consiliū inquirēt videbit primeng
Di rpē essem alexander vsurpā se hac
conditōe cum audit Alexander et ego
inquit ea vter se primeng eem. q. d.
Cor meū regale est magnificencia et

ideo magis munitica me decent. ¶ Vo petendum e consiliu ab amico ꝑdente et experiente iam prouiunte et hoc e qd dicit ꝙ alon proūbiorū .xxx°. Causam tuā tracta tum amico tuo et secretum tuū exīneo nō reueles ne forte insultet tibi tu audebit et exprobrare nō cessꝫ ¶ Sed sunt nō multi qui spretis amicoꝝ sanis consilijs voluntates suas obstinate sequūt qui reuera huic contrariantur precepto. ꝓpterea contra tles clamat Apls ad Romanos .xij°. Nolite esse ꝑdentes apud vosmetipos. et Salon prou. 3°. Ne sis sapiens apud te timetipm. et plus ꝑ ethicorū. Cum aut ipm met no nitel lexit. nō aliū audiens in anio ponet. Hic virtuosus nobilis e vir et tlis obstinata credelitas acridit. Altero ex duobus aut ex ignorantia aut ex superbia. Nā superbus amore ꝑe excellentie firmat ad electiones sue sequēdu consilia in alio ꝑsecutione humiliari dedignat se de primi et inhonorari extimat si suaꝝ termet consilia et aliorū honoraret. Et ipi ceci et obstinati. admetes nō considerāt id quod scribitur ꝑu. .xxvj°. Vidisti hominē sibi sapientem videri magis spem ille habet stulti ꝙ sapientis. et ꝓpter hoc dicit Lucas Sapiens eris si te nō esse credexis. Nam suma sapia est stulticiam sua cognoscere. Et hoc e quod dicit ꝙ in more Malitia est ꝑfectio sue imperfectionis cognitio. Si aut iuxta cognoscere consiliariū fidelem respice si te nō tua diligit. et hoc e quod grecus dicit .2°. Regista. d. Philius tibi fidelior poterit esse ad consiliū qm̄ qui nō tua ꝫ te diligit. Hoc est contra multos qui diligunt homines bona nō homines ipos. hec nō est amicitia vera ꝫ fla. ex aliqua causa vana ꝙnāta et amicicie vere simulata amico arridenti fortuna ꝫ fuisse videtur nulla et vanissima si cōmunem obtineat partem aduersa. De tli ere amicicia bn loquitur Boecius. d. Cum fortuna ferit amicū infortuniū ferit inimicū. Cuius ad hoc adhibenda e diligencia tū vitioꝝ palliatiōm ne se virtutes offendant aliꝰ ostendat. ¶ Hec palliatio multū est periculosa. quia aliquis vicia simulat se esse virtutes. Arit ꝙ ꝙ in Moralibꝫ. .xviij°. ponens aliqua ex ꝙ dissoluta remissio quasi mansuetudo et pietas ꝑcipitur. effusio mia credituꝝ et ꝑtinacia constancia dicitur. Et in ꝙꝰ similibꝫ. Transsumptiue ponitur in canonē sepe. vbi dicit. Hec materia large reseratur in .vj°. ꝑcepto. Hil arbi-

trio vnqm̄ feceris. Hec reuera dependet a carnis prudencia que vitiosa est et fallax magnū spreto et neglecto vero et monitabili bono inser mortalis. ꝓ eam in carnis corruptibilis bonis sibi finē constituit finem et talis prudencia carnis nō agit in tenue vnita via virtutē ꝫ multe vie astucie secundum varios status temporū ꝑsonarū et locoꝝ distinctiones placendo et adulando inter conformem astuciā et actū concurrentia. De tli prudencia que magis potest astucia nuncupari loquit ꝙ ꝙ ad Romanos. viij. ꝓprudencia carnis e deo inimica. Notandū tū est ꝑm sanctū Thomā .2. .2æ. q. lxxx. ꝑtractans de tli carnis ꝓdencia conclusiue tenet ac erga timiat ꝙ si talis carnis prudencia acquiratꝫ ꝑm absolutam prudentie rōm. ita ꝫ. ꝙ in cura carnis constituatur vltimus finis tocius vite sic e peccatum mortale. Sed si acquiratur ꝑm rationem ꝓtrarie prudentie. sic e peccatum veniale. Non tamen si bonū nō constituerētur ut ultimus finis ꝫ agerētur ex rectitudine ꝙ hec esset tolerabilis et honoranda prudentia. et in istē agibilibus infinitis opportuna. De hac loquitur Deus in .ij°. de formula honeste vite dicens. Si prudentia ampletere cubitus ꝙ rom idem eris. et pro ut rerum aut temporis varietas exigit ita te accommodes tempori. Vult te in aliquibus mutes ꝫ prout tibi aptes sicut vndus que eadem e cum in palma extenditur. Credo ꝙ talis prudencia in pauce hoīes reperitur hominibus. et hoc vix e simpliciter quoniā nō pauci ꝫ multi homines magis pars mortaliū adeo sunt cupiditate et vanitate excecati ꝙ tm̄ nō possint principibus et dnis florentibus et regentibus complacere. vera relicta virtute ꝑ carnis prudentia operant. et sic asserere pot in ꝓposito illa ꝓphetica ps almiste virtus. quia dicitur. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studijs suis nō est qui faciat bonū non est vsqꝫ ad vnū. Et digne commendatur pcepta illa phi magni Diogenis respōsio qua interrogatus quare omnes homines abhorret. videt malos ꝓp mala cōmunitum abhorreo. bonos quia vivunt cū malis. ¶ Circa tc tlem vitioꝝ palliationē et carnis prudentie astuciam monet auctor ꝑcauē dum dicit. diligencia adhibe. Cuius ad tm̄ adhibenda e diligencia et cautela. Vbi aduertendū ꝙ vbi magis seu magis pctum in

esse potest

esse pot ibi tanto est agendū t maior diligentia adhibenda. vt in dcte. vbi nunq̄ pticulū /de elec. li°. vi°. Sed in confidentia antiqui inimici vertit pot magis periculum. igitur. ꝙ. Hic probat dcte. t si iudeos deinde dicens. Nulla pestis efficatior ē ad nocendū q̄n familiaris inimicus. t q̄ aut confidentia inimici statū periculū tollit comprobat duplici rōne. Auctoritate exēplo Primo ratione t sic quia q̄admodū antiqua amicicia p longā cōsuetudinē in habitu mentis sumpsit ita congelatur t coagulat q̄ quasi lapides dari efficitur. Ita ira inueterata odiū generat t odium inueteratū adeo in natura quietis t coagulatur q̄ inimico antiq̄ nunq̄ vl' iux confidē possit. Et probat phica illa auctas que tangitur. Consuetudo ē altera nata Secō probatur ē auctē vino auctib; multis Vnde eccli. xij°. De inimico veteri nō cōfidas metuq̄ quia si iudicit vindictā non sacrabit sanguine tuo. Tio erīa comprobat exemplo. Ad hoc etiam optime facit qd narrat Augus li° de ci. dei. de q̄dam p̄familias qui in domo sua quendā sapientē valde familiarē habebat t dum in quodā quadrato ignē faceret coquine serpens ex igne calefactus filiū parvulū p̄ris sui momordit t subito venenato in cūa mortuus ē. Cernens hoc p̄ dolore vehementi amotis dictis sapientē interficere voluit gladio. nō potuit tamen eig tunc p̄cidit t sic serpens mortē euasit t in quodam arbore p̄fati patris se abscondit. Volens p̄ dictus pacificari cū sapiente accessit ad arborē t multa bona promisit si ad eius domū soluto redire vellet. Cui cūdit serpens sic. d. Credis tu q̄ sim ita fatuus q̄ tua verba melli flua redire velim t de te confidē. cte nequaq̄ quia dum considero t in memoriā reduco offensā quā tibi feci quia tibi vnicū filiū tuū venenau de te nūq̄ confidē queo. nec erīa tu de me confidē debes quia dum video honorē meū t pulchritudinem meā vis tunc dā meū a te p̄cisam. certe nunq̄ tibi pacem t si iudicio de te vindicta tam nō sacrabor sanguine tuo. Videtis tu p sapientē eccli°. xij°. fore scriptū De inimico tuo veteri nō confidas nec timeas q̄m si vidit vindicta nō sacrabitur sanguine. Vade g[ratia] Quere posset quis Nō. circūspectio esset pars prudentie. Et videtur q̄ circūspectio nō possit esse pars prudentie. quia q̄m potest videre quē sit alongē seu procul. multo magis videre

potest quē proculsint vt prope. Sed per prudentia homo ē potens prospicere que procul sunt go ipsa sufficit ad considerandū ea vtrū que circūstant prudentie. nō ergo oportuit per prouidentia ponere circūspectionem partem prudentie. Pro solutione hui quesiti dicendū est qd ad prudentiam sicut dictū est ptinet prōpne vere ordinare. s. ad finem quod quidem nō fit nisi finis sit bonus. Et id qd ordinat in finē sit etiam bonum t queuens finis. Sed q̄ prudentia sicut dictū ē circa singularia operabilia in quibus multa occurrunt contingit aliq̄s sim se cōsideratum ēe bonum t conueniens fini quod tū ex aliquibus concurrentibus reddit vl' malum vl impotentem. s. ad finē sicut ostendē alicui q̄ amoris sim se cōsiderātum uidetur esse ingruens ad eius amicitiam allicienduꝫ. s. ad amorem. Sed si contingat in animo eius superbia vt suspicio adulationis nō cadat hoc conueniens ad finem. t ideo nōtandū ē circūspectio ad prudentia vt. s. homo id qd ordinatur in finē competit cū his que circūstant. Ad argumentū in cōtrarium videtur q̄ sicut ad prudentia pertinet prospicere id qd ē p se conueniens finī. ita ad circūspectionem pertinet considerare an sit conueniens finis sim ea que circumstant. Vtrūq; aut illorum habet speciem difficultatem t ideo utriq; secundum ponitur pars prudentie. Sequit

Quadragesimū primum

Auctoris p̄ceptum. Blandus esto. Istud p̄ceptum facit ad materia p̄ceptorum suprascriptorum nos ad affabilitatem t amicitia cū quibus quotidie ordinatiue. t ē vnus cumulorū. i. species p[ro]. Padi fluminis vicis iustie per quā nō nemini reddē ne dū maioribus debitū eī libi t socijs t omnibus cū quibus quotidie debitum sine. quia nō solum sufficit amicos eī quibus quotidie cordialiter amare t eis toto posse seruitia impendere nisi etiā gestibus ac etiā verbis delectabilibus nos cum eisdem hre. et hoc est qd i p̄mi p̄cepto intendit Auctor dum dicit Blandus esto. Hoc est dre q̄ cū omnibus debes esse benignus mitis t affabilis. Pro cuius p̄cepti euidentia Sciendū q̄ beatus thomas .ii. .ae. q. cv. ar. .i. assignat duplam inter placidum adulatorem t blanditorem. Quia placidus sim plum dr i e qui sola intentione delectandi loquit. t tamen in delectando ipsum modū excedit. Adulator dr i e qui laudat aliquē in quibus nō est laudandus, quia forte sunt mala vl' nō vera sed nō

.x.

ti bona dnt si timeri posslt ep ad manē
tpliam pnoctetur ¶ Ver plenig tangit
quitu ad hanc ptem m. s. alias in ver
siculo Ri cuctimiqp m tglo. Adulari. p
ev. dis. Blanditur vo dicit qui alii
delctat per verba blanda intentoē alt
cuig comodi vl lucri conseqndi. t mq
ad hoc videtur sonare porig in vitiu
qm in vrtutem quod ē contra autor
mentem et intentom dn dicit. Blādg
esto. De isto comio dm ē. qp licet s. no
men blandg ppe loqndo et stricte sume
do sonat porig in mala ptem qm t bo
na ut dictu est. tamen auctor vtitur
porig hoc nomine large t impprie prout
dnat in bonu. t pro ut sumit ptm coez
modu loqndi. quia blandg sumit ptm alt
liter pro benivolo. pro inte. t etiam
pro affabili. t isto modo ut dictum est
recipit ab auctore Blandus esto. Nō
p quīgz sint que efficiut ac etiā os
tendut hominem ee blandu. Primu
e modestia in sermone. Im est man
suetudo in conuisatione. Im e fidelitas
in temptatōne. Im est obsequiu in
largitone. Im est amor in punctōne.
De pmo etti. xx. Sapiens in verbis se
amabilem facit. gre ad fatuoru effi
dent. De 2o etti 3e. Fili opa tua i mā
suetudine pfice t super gtiam hom
diligeris. De. 3a etti. 6. Si possides tu
animu in temptacon possides eid t eig
den. xxxiiio. Verug fideles sit tibi. q.
ama tua. t quasi frem sic tracta eum
De. 4o. Aptius ad romam. xiiio. Si es
exit running tuus riba illius si sitit potu
da illi hoc em faciens carbones ignis
congeries sup caput eig. t cotumta ran
tate inflammabitur cor eig. De. 4o. Aug
in lio de catheczandis. Nulla est ad a
more maior inuitatio qm pcepte a
mando. qmgz presens preceptum dicatur
spes iustitie ex eo qp rem quibg quisqz
redde deamg debitum sim. tu pp pdras
pig condicones congrue pot ad utute
mansuetudis conuenire. qz p eam ho
multu ornatur extis dum benignus
in vultu. dum placabilis in appetitu du
modestus p omna. in incessu dum gratus
t amabilis in affatu. dum etiā ē libe
ralis in omibo in effectu. Ver vtg may
conuenit hoi qua diffinitur ho a pho
sic homo ē animal mansuetu a natura
¶ Quare valde ē detestandu t a iustia
alienu vt sit animal ferū. felle amari
tudis plenu quod natura instituit
ee mansuetu. Nam ut dicit phūs in
lio de animalibg que da animia no hnt
fel sicut equus mulg asinig et ele
phas. Et addit qp homes qui habet
nāiu epatis sanam t quoru sanguis
ē naliter dulcis aut no inventi fel i
eis aut valde modicu reputur. Et dr
p illoru epar qui razenti felle ē bom
talous t dulcis saporis. Natura ergo
hoīs dictat nobis mansuetos t blan
dos esse debere. qui tu omibg animā
libg arma dedit. horibg subtraxit. Cui
soli mansuetudinis signa tradidit nā
videmg qp natura quibusda animalibg
cornua fortia dedit ad feriendu. q3
dam dentes fratos contulit sli culmos
ad dilaniandu. quibusda spinulas in
dorso ad resistendu. quibusdā rostru
armata ad disceptandum. quibgdam
ungues acutos et longos ad dimi
candu. quibusda aculeos ad feriendu
quibusda ad adiutariu demulcendu
leuitatem. Cum igitur natura hoīe
nichil contulit s3 hec omnia signa ē
delitate ab eo detraxit. qūte esse debz
mansuetudinis rpō facto pdoluit cū
rpā nichil faciat frustra. non sit sup
flua nec etiā diminuta. Nūc quod
natura ipā subtraxit malicia adui
uenit quia plures hūt homines ar
ma t magis crudelia qm bruta. t
fortia pugnat bella. acriora sibi in
ferunt vulnera nulla mansuetudie ob
seruata. Cuare scdm Socratē sua nā
depoita comittis est in belluā. De hac
matia dicetur. j. iiis. pte mee. prepō
sitiois. Cum tibi pponat. d. post pn in
dnice tu nonnulli qui se ad tempus
mansuetos esse simulat donec suos
quirinos orridut. Unde tales sunt sles
cuidam animali quod mugale ē appella
tu ad modu muris magnu. Hoc em
animal mansuetu se ee ostendit t mo
re scorpionis faciem blanda oridit do
nec homo ei appropinquauit ni quem
subito insilit et mortale venenu in
fundit. Sunt etiā quida qui oblti
humana natura armati sunt ita
ut belua t tales apro sunt similes q
dum thelo prutitur tanta narida
spumas ore frendens dente. m tm
vindicare desidat ut p medium thelu
sui prussorem invadat. prig nolens
mori qui sua iniuria no ulciscit. Ho
idem t pbs facit que p vindicta. s.
ppriam uita prupendit sicut ra pu
tant. Sunt etiā quida qui du bu
aliquid faciut pro modica causa tur
bati oia destruut que fecerut. t ta
les sunt heretico similes. Hoc em aut

quitus ꝓuū· vitem tu ⁊ malu staud
uuas ⁊ poma deicit ⁊ dꝛstendens se
sup illa involuit ut sꝯ spinis suis in
voluãtur ⁊ frangant ꝓter illa q̄ por
tant in dorso semp vnū a dñi ore gerit
ꝓ ed se ex ois bꝰ q̄ redit vnū rende
rit ꝓ ratꝯ a se oīa exutit ⁊ ad arbo
rem itū se onerat ū redit ⁊ ut ex
no nulli qui inter comunãtes ita i
mansueti existut ꝙ velut erigꝯ mss
onia ad nutū assentiant ⁊ eis de atu
leis iuriarū ⁊ contumeliaꝝ eos pu
gnut ⁊ despiciut tu tu monet apls
ad galath· 6· mores sonorū· ñ non ⁊ oi
gnanimiū dulciter· sustinere ⁊ ꝓ ho
epi legem adimple· ꝺ· ¶ Alter altius
onera portate ⁊ sic adimplebit legem
xpi· ¶ hoc vim sane intelligendū ñ ꝓ
aliquā utilem nr̄iam causam nre
sit eos contristari ⁊ hoc fiat ꝑ aliquod
bonū inde consequēdū vl ꝑ aliꝺ ma
li vitandū· ꝓtanto ¶ apls· ñ· ad
corinth· vij· tr̄o dicebat· ¶ Nō contristaui
vos gaudeo non quia contristati estis
ñ quia contristati ad pnām deducti
cui bñ concordat canon prodest· xxiij·
q· v· ¶ Sine complectendo sñ cognoscēdo
hoc tū bñ agitur animo uita hoīm co
rrigat· ¶ Si tamen virū mansuetu trasi
re contingat· rōne retinēdam vnicuiq;
multa esse bruta recognitans que fe
ritate deꝑdita mansuescit· ꝓpter
missoꝝ tū intelligentia magis mspe
rati de ipa mansuetudine quid occur
rit videnda ⁊ considēda· ¶ ⁊ ꝓmo quid
sit mansuetudo· ¶ 2o quo ipa mansue
fiat xpm hoīes bti· ¶ 3o quae ma
sueti possidebunt ⁊ tram· ¶ 4o quod domi
mansuetudini adaptetur· ¶ 5o ꝓtrum
māsuetudo ⁊ clemencia que sunt ꝓtes
integles temptis ⁊ sint potissime vir
tutes· ¶ Circa ꝓmū quid sit mansue
do ꝺm ē ꝙ consuetudo ꝑtis q̄ cam pegrig
describit ⁊ modesti animi tranquillitas
que nulla mouet̄ ira ꝛ ꝓtinbacon
agitut· ¶ glo· sꝑ matth· 2o· ¶ Mitis ē
que mentis assiduus seu amicitudo ñ
affligit· ¶ Item glo· ibm· Mansuetꝯ non
irritat ⁊ nec irritat· ñ no nos neq; nocē
cogitat· ¶ Item ¶ glo· ¶ Alia mitis ē ꝙ
no rancor vl ira affligit ꝑ omia equa
nimiter sustinet· ¶ Circa secūm· ꝑ· q̄re
mansuetudo facit hoīes esse bti· ¶ Cir
ca hoc ē ꝺm ꝙ potissima ratio est illa
qm dns tangit matth· v· bti mites q̄
nia tram possidebunt· ¶ Deinde quia ma
suetudo ꝓximat hoī tria bona ꝑ q̄ hoī fa
cili ꝯ bti efficit· ¶ Primū quia anima

suat scdm· x· ffili in mansuetudine sua
anima tua· ¶ sicut enim vasa vitrea feno
involuta a fractione saluãtur ita anima
a lesione rei in mansuetudine ⁊ sic tur
res mediantibꝰ rat̄ ligneis in eis ex
tense suspense ipas sinant ab ictibꝰ
machinarū· ita mansuetudo animam
a duritia vꝰ borum· ¶ Item mansuetudo
ē sicut cuiscitra mollissima in leto flo
ride consistē in qua animꝯ enim dulciꝝ
quiescit· ¶ Iante· j· ¶ Letulꝯ nr̄ floridus
E m quia mansuetudo facit homēs
valde placentem· scdm· j· ¶ Simplicitū ē
ea fides ⁊ mansuetudo· ⁊ hoc ideo q̄ fides
facit ut homo a deo possideatur q̄ntū
admittētiū· mansuetudo vꝰ q̄ntū ad ef
fectum· ¶ Eo quia mansuetudo homēs
saluat· ¶ Unde ps· exaltant mansuetꝯ
in salutem· ¶ Mansueti aut possidebunt
tram viuentiū· ¶ imo xpm deum q̄ ipsi
modo pacifice possidentur a deo Augꝯ
nullis ē dei possio nisi eis qui ipe xps
possederit· ¶ Ber· videtur mittigē hoc
verbum bti inteꝝ ꝑ de tra quia calidꝯ
calamꝯ nitet eni si humanibꝰ detur
celi ⁊ mentibꝰ tra· quid celigitur in
tibꝰ ⁊ crudelibꝰ superbis nisi infernalis
miseria ⁊ ꝑ hanc ratione declaratū est
z in ꝑbole in quo quiebatur quae mā
sueti tram possidebunt· ¶ Circa quartū
s· quod domi mansuetudini adaptatur
dḟm ē ꝙ adaptatur mansuetudini do
mi pietatis ⁊ hi em pietas accipiatur
pro nia manifestum ē ꝙ qui hꝫ pieta
tem malo proximi compatit̄ nec vult
nocē ꝓximo· ¶ Unde qui pig ē mansuetꝯ
ē· ⁊ vꝰ pietas pro cultu dei sumatur
cultus dei ē nigmi suave ⁊ ong leue
Matth· xj· ¶ Cui ugo mansuetꝯ gratus·
se inclinat ⁊ supponit sicut imansue
tus ꝛ abhorret· ¶ Unde qui mansuetus est
pig ē ¶ Circa quitum· s· ¶ Octauum mansue
tudo ⁊ clemencia que sunt ꝓtes inte
grales temperie sunt potissime vir
tutes· ¶ Hinc quesito xiiꝰ thō· qm eā
format ẑ· 2e· q· 4a· ¶ Boēs· dicens mihi
ꝓhibet aliquas virtutes nō esse potiss
mas sim r nec quo adonia ꝑ hm quid
in aliquo gñe· ¶ Non ē aut pole ꝙ cle
mencia ⁊ mansuetudo sint potissime
virtutes sim r quia laus earū attenditꝝ
in hoc ꝙ retrahunt a malo meritum
diminuit iram vl pena ꝓfectig aute
ē consequi bonū qui carere malo· ¶ et
ideo virtutes que simplr ordinant in bonꝫ
sunt fides· spes· caritas· ⁊ etiam pru
dencia et iustitia sunt sim r maiores
virtutes qm clemencia ⁊ mansuetudo:

d.

ſ. ſm quid nichil prohibet mansuetudine & clemencia hre quidam excellencia inter vtutes que resistit affectionibz prauis. Nam ira qua mitigatt mansuetus ip sim impetu maxie impedit ami hois ne libere iudicet vitatem. & ip hoc mansuetudo facit maxime homez compotem. Vnde dr tert. x. filii in mansuetudine sua amma tua. q'nus conturbatores acti sint tm priores & maxime qui e infestent ip quod tranquilla magis pomtuz virtus principalis ut ex dict patet clemencia in hoc q' diminuit penas videtur maxie accede ad rationem que e potissima virtutu. per qua bona operamur ad proximos & mala eoru im

A

Quadragesimu 2m. pendimo Auctor preceptum. Noli irasci ab re. prig preceptum fuit ad materia preptoz nos ordinatiu & inducentiu ad tempanta ordinati appetitus qd fit q'n quis repente irastitur sine causa & per inaltatum iram in sinistrum ad querela ul ad verbera & huiusmoi. Et ideo in hoc precepto Auctor instruit temperare appetitu & ipm refrenare a superfluis & immodatis voluntate se vindicandi de alig offensa nisi prig veritate cognita & discussa dum dicit. Noli irasci abre. q'n velut sine q' dum es irati noli de re recta & sine causa ltima quicq' indicale q'n amng e ira detenta q' tue virtuteu vide no pot. Vnde deponere iram tue dei. p' tra architectug statu irati destruens ait. Cum turbatur animum pax intima vbis intonat ardescit oculus voltu q'mmat. surgit in articulos oculis q' vomentibz iram fulminat & fumanti monita dispuit ore. Q' hoc bn facit quod hetur in lo pspective stie. qua oculi aliquoz homm sunt inspectiui si que respiciat tu eos contingeret vehemtez irasci. Vnde refert Solinus lo de mira bg indi q' in ystoria femias irasci que vocantur barie. & phibet eas in oculis gemiat pupillas hre et nisu premere. Ni forte aliquid pspexint cum fuerint vehemtz irate & q'm rotus oculg e in irato pertubatus. Deo rete de rebus indicare minime pot. neq' meu tu iracundie sanguine sit respersus. Ira em sm phm e sanguis accensio circa cor. Et ideo ob vij. talo tribuitur. Caligant ab indignatione oculi mei & sit vinago sicut in aqua turbata non appet sic & in mente dmi p iram turbata fulget veritas lucere non pot. Iram autem turbatam prouocat dyalg. Est em sicut piscator astutus qui pp. hoc aquam turbat ut facilig piscem capiat. Hic & dyabolus qui si in homine turbauerit vel velauit oculu rois ip statim capiet ac eu ducet pro libito sue voluntatis. Cum equu iram tuu molam rixantium oculi eius sunt velati. Hinc est etia q' irati eiug meliorem ortum turbauit impetus ire interdu solet immoderate punire. Vnde Valig maxig lo. c. dictoru & factoru et memorabiliu refert. Archita tarentinu cu diu in remotis ptibus sub pitagora studuisse postea tandem post adeptu dmu stie addoctu remeasse eiusq' sua pp vitia negligencia pdita et corrupta fuisse. seu videsse intuenti maxie meritu. Hor fert dixisse notabile verbum. Vellem mihi de te sinistrum simile si tibi irati non essem. Acalo em impunitu dimittere qui pp iram iusto grauig repunire. Hor idem refert Hieronimus ad Gallina epla xiij. Cui dicit Archita dixisse iam verbibz te necassem nisi irati fuissem. Et Tullig lo de officio primo iracunda est ira impunendo ne maior sit pena q'm culpa. Ex predictis salubriu possumus eligere documentu q' ira pendente mihi e attemptandu ne maior in posterum doneq' motus ire sedatus sit. Sanior sit consilio differendi iuxta id poetici. Dum furor in cursu e et curenti cede furori. Vnde Hieronimus de sancto Joseph dicit. q' ira inter delinquit qui ex ira sinistram profert. Et sequitur. Ira sepe etiam mentes in crimie adducit q' dum iusto ampliq' irascimur aliena cohercere peta transcendimus. Deo Apls ad Roman. xij. ait. Non vos vindicantes fres kmi sed date locu ire. Hoc e q' dicebamus eam ne nos ulla corrumpat. Hec verba transsumptie hiuius rationis ira. pr. q. iij. Et lex nulig dicit. Iudex nichil det plus iusto ex rancore in eos quos malos putat. Vt. ff. de offic presidum obstinandu. Ideo dicit Henricus lex iudet iratum. iratus nichil videt legem. Ex predictis infertur conclusio talis q' animi me tempare si det a subito impetu seu appetitu vindicte. Est em ira sm Aristotilem pmio pgionu appetitus vindicte. Vnde ipe idem phus iij. ethicoru distinguit triplicem speciem iracundie. Vbi dicit q' iracundoru quidam sunt acuti. quidam amari quidam difficiles. Acuti sunt qui mox rito irascuntur & ex leui causa. De tribus

loquitur Plato prohibet vñ̄ statuq̄ statum indicat vram qui aut dissitat vram sua tollidq̄ ē. Animari quoꝝ ira diu p̄seuerat ⁊ difficile soluitur qz rae re. s. iniurie illate nimis manent in m eoꝝ memoria difficiles siue etiam sint quoꝝ ira diuturna ē ⁊ non mutatur siue cruciatu ⁊ vindicta inimici p̄ceptum igitur Auctoris attendit ad p̄ma ñra mundie spem que nito sit igit ⁊ ex leui causa Ad hanc euitandū p̄sens p̄ceptū inducit nos Auctor dicēs Noli ira sa ab re. Ppo p̄missoꝝ intelligentia ma gis in speciali est de tali questione q̄rēdū vtrum ira si possit aliq̄ esse licitu. Et p̄mo videtur q̄ non possit esse licitū pro hac pte optinet faciēt qd dicit Dionisius in li. de diuinis nominib⁹ Malum amē ē sine ratione. ⁊ ira semp ē sine ratione dicit enī phūs. vij. ethicoꝝ q̄ ira non p̄stat audit rationē. ⁊ ḡ. q. moralis p̄ma tranquillitate mentis ira verberans dilaniata quodāmō scissura q̄ perturbat. Et Cassianus dicit in li. de institutis cenobioꝝ. Quilibet ex causa mundie motus effrenans exerat oculum cordis ergo ira si est semper malū. ⁊ ira ē appetitus vindicte ut dicit glo. sup leuiticū Non oderis fratrem tuū in corde tuo ⁊ appetere vindictam nō videtur esse licitum ⁊ hoc deo ē reputandum sm̄ illud deutro. xxxij. Mea ē ultio ego inquit ⁊ ira si ē malū. In contrariū facit qd dicit Cassiod sup psal. v. Deus sine causa rasitur rex erit. qui vo ex causa rex nō erit. ira ⁊ ira nō fuit nec doctrina proficit nr̄ sua sunt nr̄ iudicia nec omnia compescit ergo ira si nō semp ē malū. Hanc q̄stionē determinat. s. Thomas qui eam formaliter 2. 2e. q. C. xxiij. ⁊ ira ppie ē passio quedam appetitus sensitiui a qua vis ratibilis denominatur. Est aut considandū q̄ passiones aīe q̄ dupliciter pot̄ in eis malū enere. Uno modo ex ipa spē passionis que quidem considat sm̄ obiectum passionis. sicut iudicia sm̄ sua species quoddam malū importat. est enī tristicia de bono alieno quod sm̄ se rationi repugnat ⁊ ideo iudicia nox nociuta semp malū seu aliquid mali ut phūs dicit in 7o ethicoꝝ. Hoc aut non quenit ire que ē appetitus vindicte. p̄ot enī bene et male vindicta appeti. Aliquo mō inuenitur malū in alij passione. s. sedm q̄titatē ipius. s. sup habundantia vl̄ defectū ipius. ⁊ sic potest malū in ipsa ira inuenire qui. s. aliquis rasitur plus vl̄ minus p̄ter rationē rectam. Si aute aliquis rasitur sm̄ rationē rectam tuc ira si est laudabile. Ad argumentū ergo q̄ obijcitur ⁊ ira dupliciter potest se hre ad rationē. Uno quidem modo antecedenter ⁊ sic retrahit rationē a sua rectitudine. Unde hr rationis malū. Alio modo consequenter pro ut. s. appetitus sensitiuus mouet contra ordinem rōis. ⁊ hoc ira ē bona que dicitur ira p zelum. Unde ḡ. v. mora dicit. Curandum sumopere est ne ira que instrumentū virtutis assimilis inueniat dominet ⁊ net quasi domina p̄eat ⁊ velud ancilla ad obsequiū parata rationis tra ipo nūq̄ recedat. Hoc aut ira ⁊ sic impa executione actu iudicij rōnis aliter impe diat. nō tū rectitudinē rectitudinis tollit. Unde ḡ. dicit ibm q̄ ira p zelum tra dat rationis ictum ⁊ ira p nichil exacat Non aut est contra rationē nitus ut im mittat deliberatio rōnis in executione eius qd est a rone deliberatū quia ena tus impediretur in suo actu ⁊ dum dēt agē deliberaret de agendis. Ad argu tū secundū dicendū est q̄ appetere vindictā ipi malū eius qui punicendo ē illicitū est. Sed appetere vindictā ppter iusticiā cor rectionē ⁊ boni iustitie consequende lau dabile ē ⁊ in hoc pot̄ tenere appetitus sen sitiuus nichilominus mouetur a rone ⁊ dum vindicta sm̄ rationē a deo sit cuius ministra est. potens punire ut dr ad Roma. xiij.

Quadragesimū tertiū

Auctoris p̄ceptum de mundia temperia. Postq̄ auctor in p̄cti p̄cepto p̄buit rudimenta ad ire padisi flu minis riuulū spectantia. s. temperare p q̄ moueamur aīm nr̄m temperare a sin bito appetitu vindicte. Aliud vero in p̄cti p̄cepto p̄bet rudimenta eodem modo ad idem flumen p̄tinentia per que mouemur aīma temperare nō solum a subito vñ etiam ab immoderato appetitu vindicte dum dr mundia tempa. Ppo tria p̄cepti intelligentia ⁊ obseruantia ē sciendū ⁊ duplex ē iracundia. s. actiua que dr ira. ⁊ passiua que dr aliena. Passiua dotes remediare. Aristoteles 2o rhetoricoꝝ ⁊ ibi pomt decem reme dia mundia ipam temperantia. Primum quoꝝ remediū est ut ostendatur ira to quod id pp quod ē natus sit involuntā rie factū quia nulla involuntas aliq̄d faciens p̄pendit eū contra qui fit qd fecit. Tertium est qui ē contra aliq̄s est natus vult ⁊ facit contrariū eius pp que ē natus. Cum go nulla p̄pendit se ipm̄ nullus videtur p̄pendē alium. de hoc qd vult ⁊ facit ipe. Nobi gratia. Si aliquis esset natus pro eo p aliq̄s vocasset enim fabrum ⁊ ipe officiū fabrica

ture exteret nō iudetur ꝓpendē enim
Ho qñ confitetur se male egisse ꝛ pen-
tet ꝛ timet enī cessat causa quia natꝰ re-
putat hoc quasi ꝓ satisfactōne. Unde
Aristoteles ubi supra hoc etiam probat
nam dicit quōd quis confitetur defectū
sum ibi est quedam reuerentia sicut est
reuerentia qñ negatꝰ que sunt mātā
Ubi aut est reuerentia nō pot esse par
impensio negꝰ defectus. ꝛ ponit exēplū
de castigatōne suorū negantes ꝛ contra
dicentes magis flagellamꝰ Ad confi
tentes aut iuste flagellari quetamur
ab ra. Quartum e quōd illa contra
quos nati sumus humiliatꝰ ꝛ subi
cit se ipsos nobis natis nec cōsiderat
ꝓtue ridendo. Timet enī iudentur confi
teri se esse minores nato. qui enī minores
sunt timent. nullꝰ aut alium timēs pu
pendit. Ad aut ad humiliatos recedet
ra. tales manifestat no mordentes eos
qui recedent ut dicit aristoteles ibi. Una
tinu remediū est qñ ie contra qñ sua
nati dicit ferisse ꝓ nam id qd facit con
tra nos. Timet enī ut dicit Aristoteles
no nastimur. i. mō nastimur. qr non
videtur ꝑ pupensionē egisse id ꝗ hexta
e longitudo temporis. Nam ut dicꝰ
quietat nam tempꝰ. ꝗ hexta qñ abs
e ra alicꝰ contra qñ nati sumꝰ qñ
sit mea ꝛ maxime qñ esse punitꝰ ab alio
ꝑ introducit. Ad ꝫo ex iij eiusdem. Cui
dicebat cur no videꝫ pho nato. nidū
ait ꝛ cum videro alium constitutū ꝓtinuo
quietus ra qñ ie contra quem nasti
mur absorbebit aut morderit manus
ꝓtulum qñ nos nati mtulisseng. tuꝰ
enī cessat quia extimat eum ꝓtinus.
Nono cessat ra quōd credimꝰ iuste pa
ti quod patimur ab alio. ꝛ qñ credimus
nos iuste egisse. nō enī fit ra ad ius
tum. Decimo cessat ra ꝓ mortē eoꝝ
nu nati sumꝰ nec nastimur. Unde qd
Volens Achillem quitare ab ra dixit
Quidam utraq; tram cruciat natꝰ. ꝗ
nacundia dicitur Actiua que e ma.
Hanc docet Author tempare diē dit
Nacundiam tempa. Circa qd nondū
q hieronimꝰ ponit diam inter nacia
ꝛ nati. quia nacundꝰ e qui sepe na
scitur vl semp neglꝫ vō qui alicui nas
citꝰ nacundꝰ qñ ꝫ ie dicitꝰ nacundus
qui crebro hac passione supatur. Ne
media go. Item nacundiam tpamia
sunt ꝑ iiij or vis dei displicentia.
dya li complacentia. subiecti ꝓxi destruc
tio ꝛ proxim offensio. De ꝓmo exilia
xxxv. ra ꝛ furore utraq; execrabilia

dicit glosa inter liuoralia. s. in conspectu
dei. ex eo q nullū potiꝰ magis contem
nit deum qui ra qua se erigit contra
deum. Homo enī nato rpm deum qñ
e in rpo contumelijs afficit ꝛ mittit
spuere in faciem eiꝰ sicut iudei faciebāt
Unde Job. xxx. faciem meā conspuere
non verebantur. Circa z̄m nota q multis
de causa ra placet diabolo ꝓmo.
qua valde potens e ad destructōm om
nium hominū Iohelis primo. Ad te diē
clamabo quia ignis comedit speciosa
deserti. pulchritudinem ꝓtem mundi exurit
ignis nacundie. ꝫo qr no vult tri
stari diabolus hoc mō ꝑ quēq; una
totam familiam vl̄ villam ut castru-
vl̄ etiam patria totam. Homo enim
nacundꝰ e serpens igniuomꝰ. i. igne
vomens. exurens eos qui iuxta se st
igne nacundie. Unde salomon. Cor nacundꝰ
puocat rixas. Circa. z̄m nōndū est
nacundia ista ꝓpria. ꝓpio subiecto nisi
modis nocet. ꝓmo nocet corpori.
quia zelus ꝛ nacundia imminuunt
dies. tertiō. ij. ꝓtiū nocet ꝓxie sibi
tertiō. ij. Obiurgatio ꝛ mutatio animi
labunt sciam quia homo nacundus
ꝑ vnā alapā vl̄ etiā ꝓ vna iniuria
quēq; amittit. ꝗ. vl̄ aie sibi. Item
nocet animē omnia mala inferendo seu
inducendo. Unde sup id ꝓ. Cor ira
nacundꝰ puocat rixas dicit glo. ꝑ omne
vitiū iracundia e nacundia. quia causa
detutibꝰ intēsetq; dabitur requies. apta
ad omē famulū armabitur. ꝓ. 29.
Qui ad indignandū facilis e erit
ad ꝓfundum proclivior. Circa qrtum
erat notandū q fere omnia mala que
sibi ad invicem homines faciūt proce
dūt ex nacundia ꝓpria. ꝓ. xxiij. c.
Quēm ad nascendū facilem quis po
terit sustinere. homo nacundꝰ ꝓpinque
e suis amicis ꝛ familiaribꝰ nacundꝰ
ꝓ. xxij. Noli esse amicꝰ hoī iracun
do. Venena mixe hys nacundia tempe
retur remedijs monuit ex hoc ni dere
ctus ultra illa sex uicia q assignat. s.
greg. filias ree in li. xxxi. moralium
quibꝰ nacundꝰ ꝓcedit ꝛ attexit. Que
quidem vicia insignia detestantis per
illa decem cornua illi tribulis bestie
qua Daniel vidit. Dan. vij. que erat
alijs bestijs multū dissimilis quas vi
derat ante eū. que hꝫ cornua decem
per que designat decem vicia que ex
nacundia oriuntur. ꝓmum est q irati
litigiosi sunt. ꝓ. xix. Vir nacundus
suscitat rixas. ꝗ. qñ nacundi nito

lezabiles sunt ꝓuerbioꝝ·xxvij°. Grauis est
arum & onerosa ē mēnā ira stulti tpus
2° qua nracundi exultantur ad detra
hendū ꝓuerbioꝝ·xv. Integra sapien
tū ordinat sciam· 9° fatuoꝝ ebulit stul
tia· 4° tuarto quia nracūdi mensuā
excedit iustitie. Unde Iacobi·1°. Ira vri
iustitia dei nō operatur· 5° quinto quia ra
cundi concordia dissipant & amicitias
rumpunt ꝓuerbioꝝ·xxx· 6° seu provocat ras
ꝑduxit discordias· 7° septimo quia nracundi
auferūt patrem pectoris. In pace factus
ē locus eius inquit ꝑs tm. Septimuꝝ q̄
racundi ꝑturbant ordinē mentis. Unde
dicē pmit ꝓ psalmiste Turbatus ē a fu
rore oculus meus. 8° octauum quia nracū
di excitant pedes ad currendū in malū
De talibus loquitur psalmista veloces
pedes eorū ad effundendū sanguinem
Horū racundia homines insatuat Iob
5°. Verum stultum interficit racundia
Deinde racundus aū deprimit quē cor
rigit· quod facit contra id apli ad gall
vi· Et si ꝑcurpatus fuerit alicuius malig
delicto vos qui spūales estis vl esse debe
ē corripite qui huiusmodi est in spū lenī
tatis & Cum ipse decem cornibus pugnat
per bestia contra xpm & seruos eius Me
lior ē ei qui istam bestiam vincit quā
qui cepit ciuitatem· quia melior ē qui
dñatur animo suo expugnatore vrbium
ꝓuerbioꝝ·xvj°. Sed est valde notandū q̄
ysaac insimitū nrandie morū ꝓpter ei9
mansuetudinem assimilatur ꝑ aliquos doctō
rē· viij· rebus detestabilibus 1° primo assi
milat formam ardenti· 2° gladio amici
pitī· 3° gladio chananeo· 4° aranee tela
texenti· 5° frenetico furenti· 6° olle
bulienti· vij· viro serpm mactanti· Di
co primo q̄ racundie vicium assimilatur for
mam ardenti de qua notat Exodi·v· ubi
loquit de vi· plaga q̄ per cinerē formam
facte sunt pustule & vesice in animalibus
Notate formam dyabolī mentis racundi
e in qua vgnis racundie accreditur de
quo ecclī·viij°. Non litiges cum homine
linguato & no strues in igne eius lignā.
Insufflatorium huius vgnis vl formam ē
recordatio iniuriarū· Contra id auctoris
ꝓceptum ꝓtinet litis noli maledicere
fre· Aspidum est retinere animarum
& stillicidia yborum malorū sū gumme
hanc que prohibent ecclī xix. Ne ultra si
bum durū. Inme sunt lingue detractoꝝ
q̄ magnificant ad odiū de quibus ecclia
xxviij. Insensato & bilinguis maledictus
multos enī turbauit pacem habēs fla
cellū sunt duīsa damna q̄ sibi inferuntur
in guerra. Unus ictus ē qui destruitur
domus vl vinea· & sic de alijs ꝓuerbioꝝ·19·
Ira impatiens ē sustinebit damnū
faber ē drabolus q̄n sup inducit·s· mētē
duricie fabricat rancorem & homicidia
& minas et gtumelias que omnia pro
cedūt ex racundia· De isto fabro loquit
ysayas·liiij°. Ecce ego creaui fabrū suf
flantem in igne· Simille huius formatis
vel cinere sunt signa re in facie· postq̄
em dicitur pax facta inter inimicos ad
q̄ cineres remanet·s· aliqne reliquie
re mimente furiosa & vesice·1· mentis
turbatio qua ardenti racundi & sunt
crudeles in proximos· Dixi 2° q̄ racū
die vicium assimilatur gladio amici ꝑfi
di cui nix ꝓt
resisti· Hoc gladio armatus erat Iameth
qui interfecit ꝓcem suū ut dicit Gen iiij°· Ab
lon frem suū·1· Ecce prim°· Amicus no
no ꝓdit amico· non filius ꝓtris nec frat
fratrem cū finor iste venit huic bellū· huic
homicidia· huic discordie huic iniqua ꝛc
sicut scriptum ē ꝓuerbioꝝ·xv· racundus pro
vocat rixas· Omnis blasphemie in deū·
hinc revelatio secretorum· ꝓuerbioꝝ·xij· Fatuus
statim indicat iram suam· Dixi 3° q̄
hoc vicium assimilatur gallie & hoc ꝓp
eius nominis interptationē· qz gallus tra
siens interpretatur ꝑ quē intelligitur qa
facit homines transire ab amore ī odiū
a virtute in vicium et homines trāsfigurat
in bestiam· Cum enī furit circuit vultū
& horridū aspectū et frendē & spuma
re ut aprum vt tali dici possit· 4° da
mascho·viij°· Cum ferus erit in ꝓtatio
tuor· Dixi quarto q̄ istud vicium ara
nee texenti assimilatur· de qua dicit
in ho nāliū· cum telam ꝑ extendit filo
texture & quam ponit in limine dem
texit in medio inter extremitates imponit
texturam sufficiente & ꝑparat venati
oni ꝓuenienti· deinde ꝑpat locū in q°
absconditus ad insidiandū et ꝑ q̄ cū
musta apprehendit· eam involuit & mit
figit· et postea cum patitur fame eius
dominitatem sugit· ꝑ hoc intelligi pos
sunt malignozē insidie in hoc multū
sunt subtiles & astuti ad bona opera
omnes sapientes ut faciant mala· bona
aut facē nescierūt Hieremie·viij°· 5°
Dixi quinto q̄ racundus ē similis fre
netico furenti· Sicut enī magis frene
tici racundo· Cui cum alius offensionē
ꝑ dimittit sibi ꝓpi maledicit hoc patz
in oratione dominica cū dicit dimitte nob
debita nra· benedictionē petit· quia ie ē
benedictus cui deus peccā dimittit· Sed cū

ri adiungit. Sicut ꝑ nos dimittimꝰ debito
ribꝰ nrīs ſ nō vult dimittē appte pot vi
dēri q ſibi maledictōm imꝓetrat dū tlem
dimiſſiōm petat qualem alr fecit. De tri
ſtitur erūtur ꝯ ꝯ iiij°. Et vnq orans
bndictōs rung vorem exaudiet dns Cui di
ri pot qui nolens bndictōm elongabitur
ab eo. quū ſtribitur. dimittite ꝑ dimitte
tur vobis. Luce. 6°. Dixi. 6°. q rearundg
ſimilis ē ille ſurrenſis de qua dr Hiere
me. Illam ſurrenſa ego video ꝑ facies
eius a fame aquilonis. Fuit quidē ḡſi
olla ſurrenſa ē cor hoīs quod ardori
bꝰ ꝑ anxietatibꝰ rarundie ferū. Olla
quippe ſurrenditur cū mens rearundi
malugn ſpūs ꝓſuaſionibꝰ inſtigatur
ꝑ q conſenſū deſiderij deſiderio eius fa
cies attenditur. Item olla q̄nto magis ē
ad ignem ignescit ꝑ ſrdescit ac eriam
maiores vndas emittit ꝑ ſ ſit fictilis ſi
dureſcit. Sic rarundus q̄nto magis i
corde odiū gerit tanto in conſpectu dei in
grior efficitur. ac etia ſordescit ꝓuerba
id ꝙ vocat vitio ſcm in ſordibꝰ ē ſordeſ
cit adhuc. Dixi ſeptimo q rarundus
ſimilis ē rarundo vrſo qui de omnibus
vindictā querit dum alios lede credit
ſerpīn offendit ꝑ finalr ſerpm intemit.
Legitur in lio de naturis aīaliū q
vrſus mel unico modo diligit pro quo
altiſſimas arbores ſcandit ꝑ ſepe dū eſu
rit illuc redit venator. dū hoc ꝓcipit
cis pedem arboris palos acutiſſimos un
diq figit ſolum vnū loci ad intrandū
dimittit ꝑ ante foramen arboris mal
leū valde ponderoſum ſuſpendit vbi. ſ.
mel exiſtit. Veniens igitur vrſus et
no valens ꝓ malleū caput imittē ad
mel. ipm malleū cū pede aliq̄tulum
removet a foramine. malleus ego pede
pulſus dū ad locū ſuū naturale vadit
arcus vrſi aliq̄tulū ꝓrumpit qui mox
rarundus fortiꝰ a ſe malleum pellit. Cum
q̄nto fortiꝰ a loco ſuo ꝓ violēciā pelli
tur. tanto fortiꝰ ad eum redire ꝓbatur.
Vrſus igitur .3°. vehemēter rearundo et
turbato fortiſſime a ſe malleū iacit
ſ malleus dum redit caput eius fortiter
ferit ſ nī ſit debilis capitiq̄ eū ſuper
palos cadere facit ꝑ ſic ſua rearundia
ſepīn ulciſcit. Notare multi ſunt
hodie qui vrſi more pro modico melle
. l. pro rarenis ꝓua dulcedine trahunt
ad mortē. Pro ꝓmiſſorū intelligentia
magis in ſpeciali ē de aliq̄bus dubi
tabilibus inveſtigandū. Et ꝓmo. Utrū
ira ꝑ rete ꝓcedant in ſapiēte.
Lo. V. ira ſit cauſa oīm malorū. Bo. V.

d.

ira ſit mortale ꝓctm vel venale. Quo
ad ꝓmum queſtum rūdet hūs Augꝰ
li°. de ciuitate dei. d. q. Aliter ē hoc ſe
ruit ſcōm aliter ꝓpatetim ꝑ alr xpiā
am. Scōm dicit Augnm uicia non
rade ni conſtante uitio. quōm quidq
aliqua ſuſtineat adiuta tū in ipō reti
net frenū animi ꝑ conſtantē. Unde
refert ꝑ etiam de ꝓcte q venenum potio
nem ſibi muſtam oblatam tanq̄ ne
dicamentū mortalitē bibit ꝑ de im̄or
talitate aīe dū diſputans ꝓtione
illam letus libens auxit. Ꝓpatheti
cō dicit has paſſiones in ſapientem
cadē ſi moderatas rōni q ſubiectas. Et
ponit exm de xenocrate rege
qui audita filij morte coronam dolens
de capite depoſuit. Sed audito q for
titudo pugnando corruerit coronam re
ſumpſit. d. ſe magis gaudē de filij
uirtute q̄ de filij morte. In diſciplia
aut ꝓpriana ꝓ dicit Augnm. e. li°.
de ciuitate dei. Non queritur. ꝓ. pius
aīmꝰ raſcatur aut triſtetur. ſz vn
Nam ut dicit in li° retract. Aliud
ē raſci fri. aliud culpe frem. nō em
cum culpa fri raſcitur. qui peto frēm
raſcitur nec ſine cauſa raſcitur.
Ad 2m queſtum. vid. ꝓ. ira
ſit cauſa oīm malorū. Unde queſto
reſpondet ꝓ obiectiōm. quia ꝓmo vide
tur q ira ſit oīm malorū cauſa. q̄m
ſcip ad ꝓmerbiorū. Iracundus ꝙnocat
extraxit dicit glosa bede. Aqua omniū
vitiorū eſt iracundia qua clauſa vir
tutibus intrinſecus dabitur via. cum
vero apta mittant ungula ſ ita ē cau
ſa oīm vitiorū. Ira cōmūn dicit ꝙtuor
ſ. Ira gignitur ex ſuperbia ꝑ manna
lia et alijs petib ego non ē cauſa
oīm vitiorū. Solutio. Dr q̄ ē q dum
dicitur. Ira ē radix oīm vitiorum
fit ſermo de ira ꝓgreſſiua i actu
qua tūc eſt radix actu ꝑ non dr
dr radix oīm vitiorum ꝓprie ſ illoꝝ
que ꝓcedunt in notitiā alioꝝ ſen
ꝓmi. Unde cum dr ira ē radix
oīm vitiorū hoc melius de illis que
ad notitiā ꝓximi ꝓtinent que
nominat Aplus. ad eph. iiij. Ira
m ſimr ꝑ eorū oppoſita ꝑ dicit omnis
amaritudo ꝑ ira ꝑ indignatio ꝑ cla
mor ꝑ blaſphemia tollant a vobis
cum oī malicia. Eſtote mis inuicē
benigni miſerdes. donates inuicem
ſicut ꝑ deus in xpō donauit nobis
Concluditur ergo q ira nō eſt mater
oīm vitioꝝ ſ ſuperbia. Ter. V. Ihorum

omis pcti superbia est qui tenuit illam
mplebitur maledictionibz Nuo ad 3m
videt. s. Thomas qui eam formam de
minat. ij. 2e. q. clxiij. dicens q motz
re etiam potest esse inordinatz dupler
Uno modo rei appetibilis vt pote cu ali
quis appetit iniustam vindictam sic
ex suo genere ma e pctm mortale sed con
tingit caritati et iustitie potest tn con
tingere q aliquis appetitz vindicte sit
veniale ppter imperfectionem actus. que qde
impfectio vel est ex pte appetentis pu
tum motus re pruent iudicii rationis
vel ex pte appetibilis puta cum quis
appetit in aliquo modico se vindicare
Uta q etiam si actu inferatur no esset
mortale. puta si puerum trahat aliquis
puerum p capillos vel aliquid huiusmodi
Alio mo pot esse motus re inordinatz
qui admodum trascendit vt puta si immo
derate restituat interius vel manifes
tet immis exterius signa re et sic sin se
non habet ex suo gre rationem pcti mortis
Pot tn contingere tam si ex vehemencia
re aliquis excidat a dilection dei et pxi.

A. Quadragesimu quartu

Quttoris ppceptum. Semmien
reuseus postqm supra auttor ponit
rudimenta aliqua ad affabilitatem et
amicitiam inducentia ac etiam ad pm
padvsi flumen. s. iustitie ptmenta. et
ex hys aliqua ponerent sub modo affir
mativo et aliqua sub modo negativo
et que sint illa pluribus de aliquibz sup
monstratum est ita q no expedit hic
resumere. Unde vo sub sequiter restat deter
minare de isto pcepto quod etia prohibet
sub modo negativo. d. Semmien reuseus
quasi velit innuere. q si intendit cum
aliquibz conviuere debet amicitiam re
tinere. sicp omnia tibi precavere debet ab
irrisione qua irrisio inter cetera habet
annexum et affabilitati repugnare. Et
ideo contra hoc speciale dat preceptum
dicens Semmien reuseus. Pro cuius precepti
intelligentia et observantia e de inquisitis
dubitabilibz inquirendum. Et primo quid
sit irrisio. 2o quem effectum hz irrisum
irrisionis. 3o que sunt illa que inducunt
ad huius pcepti observantiam. Circa
primum sit signale vitium distinctum ab alijs
pctis quibz per verba nocumentum proximo
inferatur. Et tale e irrision inferatur
Sed. o. irrisio sit mortale pctm Circa pm
videt sctus Thomas 2a 2e. q. lxxv. q
Irrisio est murmur quod fit p verba illa
facta qui aliquis coram alijs erubescere
dcat ne tm quod apud semetipsum to

fundatur. Circa 2m videtur Q. effectus
huius vicii est enim quis producit vel mo
uet alicuius turpia verba vel facta per que
sibi vel alijs reducit ad memoria defectus
quos habet vel habuit p tempora vt de
eis apud alios erubescat et apud se vel
intra se ipm confundatur et dimittat
et dimittat securitatem conscie et bone
opinionis quam hebat de se ipso. Nta
q irrisor ppue intendit homi tollere
rem qua irrisus sibi ad ppria laudem
reputabat. Unde consueuerunt dicere
irrisores illis quos deridebant. nd es talis
qualem te reputabas Circa 3m re
spondet thomas ubi supra q ad hoc
pcepti observantia nos inducere debent
tria damna que irrisionem bonoru co
sequuntur. ppnu est quia irrisio retra
hit credentes a catholica credendorum
notitia du eoru fides derideture Unde
glosa sup id psalm Miserere mei deus
quia multu repleti sumus despectione
Dicit. Quod irridetur a tenente qd
amat quu sperat nd ausa est ei dicere
quid credis insane nide quid credis.
Secundo irrisio detrahit pententes
ab inchoata et assumpta pnia du eoz.
irridetur pnia. Unde glosa super id
pb. Tota die exprobrabant michi inimici mei. sicut ait quos diabolus alter
nequit pdere arte quadam volt nunc
facit eos subridere pientes quasi
ridentes eos in eoru detestationem irrisores
qui laudabant eos cum erat stultes.
Tio irrisio detrahit proficientes in bono
a debita psenerantia. dum eoru bo
nos actus irridet. Unde ysa. de irrisoribus
sicut dicit Si forte in aliorum actibz ex
oriri bona conspicit mox ea manu
pestifere exprobrando eruellent. multa
alia damna per irrisionem inferuntur
que tangit in summa de vitijs in tractu
de superbia in ra de erubescentia mala q
pro nunc obmittimus brevitatis amore.
De hac irrisione tangit supra in. xxvo
iij. pcepto de vana verecundia. In
seda verecundia que e mala et ibi satis
de matia Circa quartu pdicetur
sm Thomam ubi supra. Et sicut aliqs
furando intendit deprimere furati
honorem et detrahendo diminuere famam
et suffurrando tollere amicitiam. Ita irri
dendo intendit pme qui irridetur erubescat. Et quia hic finis e distinctus
ab alijs ideo etiam potius irrisionis dis
tinguitur a potius anditis Circa. q.
e dicendu q e quedam irrisio q redditur pro bonis opibus. et talis si pcedat

sustineat meritoria ē. Unde ylosa sup id Job xij°. Cum derideturi ab amico &c. dixit Sic. Illum facit humana derisio pxi deo qui ab humanis punctibus nite mocentia facit alienū. Est et alia derisio que nascit ex culpa & hic nō ē meritoria enim si patient sustineat. Pn Secūdo Cum derisio ex culpa nascitur nullū virtutis meritum in derisiōe generatur. Quarto vi. Letum derisio sit petim mortle. Videt thomas ubi supra dicens q̄ qui alicui malū alicui psone vel defectū in ludum vel derisum ponit derisio dr. Et si quidem hoc fiat magnū ē petim sm se sic ē petim venale. Quodq̄ accipit quasi pium ratione psone & sic deridē alicui est oīno eū pinpendē & tui vilem extimare ut de eius malo non sit curandū sz quasi pro ludo hūdum & sic de se est petim mortale & qnq̄ qui tm contumelia quia grauiora videtur accipe malū altiq̄ seruose derisor aut sue illusor in ludū & tm videtur esse maior contemptor & dehonorator & sm hoc est gne petim & tanto qnq̄ quito maior reuerētia debetur psone que illuditur. Unde grauissimū est illudē vel irridē deum & ea que dei sunt. Lo grauq̄ irriso pximum. Lo irriso iustorum per quā homines ēra a bene agendo impediunt. Decimus

Quadragesimū quintum

Auctoris preceptum. Miserū noli irridē. Postqui Auctor supra in proximo proximo precepto pōnit aliqua obstuantia amicitia in quoda gne sub modo negatiuo. d. Neminem irriseris. Hic vero in isti pcepto pōnit rudimenta ī speciali amicitia & affabilitatē obstuantia sub modo pōcto dum dicit miserū noli irridere quasi velit innuere q̄ angustiatū & infelicem nullo modo debes irridē. quia angustiatu & in angustijs positū plerūq̄ assumit deus et etiam exaltat iuxta id deutro. 26. Dns deus nr respexit humilitatem nrām & laborem & angustias. tūc. Rex iusto dei iudicio pot ad meliorē gradū essendi in posterū pueniē Propter quod dicit Seneca in tragedia Lo 2o Clemencie nullum videris satis homines ee. & uere tu mortalis homo. qui sua dignitate vel potentia tpali dignitatis felicitate excedis proximū tuū vel suum in casu suo nō ipsum irrideas. despicias vel contemnes & a supno iudice & principe consolatoris & excellentie tue statum debita humilitate cognoscas tuq̄ gratia es quicq̄ es & proximo tuo pro tua dignitate compatiens pm compassionis & mīe debito consequaris Certū esto q̄ ipm p felicitatem ventosam & fragilem homis exteriorē exaltas te forsan p brietudinē mentis felicitatis excedit. Ppter hoc salomon in ecclē. 7o ro 2o non verear inquit proximū tuū & tanquā tuo & hoc nr̄isionis nomē vnūq̄q̄ dos auctor sibi prauere dum dicit miserū noli irridē. Pro cuius precepti intelligētia obstuantia est breuiter notandū q̄ tria sunt per que retrahi dit homes a misoru nr̄isione vno pōrig ad compassiōm & mīam misericordia. Prima est sacra scriptura. 2um exempla. 3um ratio nr̄a. De primo manet nos sacra scriptura eccli. vij°. Noli irridere homem in amaritudine ame. ē enim qui humiliat & exaltat nr̄m spūs dens. Et Job ecclesiastici xxx ro°. Flebam quidam super eo q̄ afflicto erat & compatiebatur anīa mea paupi. De 2o Seneca li° 2o 2° de clemencia dicit q̄ nīa est egritudo ammi ob alienaru miseriaru inuitatem aut tristitia de alienis miseris & de hoc optime facit quod narrat Valig li° vo de clemencia marcelli. captis Syracusis q̄ ruin erat & in arce constitutus & opulencia urbis & afflictoz multitudine ex alto cernebat. rarissimā lugubre fletu celebē no potuit. Narrat ergo q̄ cum Cesar augustus rapuit pompey misperisse quia eū deuitarat plasmatis dedisse fertur. Narrat etiam ydem de clemencia pompey cū rege armene qui contra pplm romanū bella gessat in conspectu suo victy dignate no est passus & benignis verbis recreauit eundem. diadema q̄ abstulerat rapiti repone iussit & in pristinū fortune statum restituit. eque & pulchrum iudicans et vnce regem & potē fieret eni talis nīa deat esse in om principi nec non psidenti est & maxime nīa spāliter & in remittendo et temperando mīoru penas q̄ nīa seu clemencia & ammi tpantia potate ulciscendi ut lenitas superiorē adiuuat inferiorem. Crudelitas vero nil aliud est q̄ atrocitas ammi in penis exigendis. Unde Sen li° 2o de clemencia. et idem Sen li° 1° ca° x°. Princeps cuiā no salutē & honeste tractare gerat seu agat nulla ei via ē ex sena animaduersione. Unde in laudem & traiani dicitur q̄ erat natura clemens & in omes auersus in paucos quibus pre nephas ab esse uti tocig imperij curis dno vng damnatis st senatorū q̄nq̄ ptim mre

maiest in ipm deliquisse hoc e damatq a senatu ipo ignorante. dez° sara ramo nes sup miseros imabiliu psonaz tlz direxit disponendu q rectores ipos mise ros defendere & protegse & de manu calump mantiu & oppressoru liberare debet. Non hieronimq sup Ps Nequem Pretium offici e facere iudicium et iusticiā & libare de manu calumpniantiu in oppssos et eteis pupillis & viduis que facile oppmunt auxiliu pbere Monitus tuis suptie verba in canone Pretium xpiij°. q. Hoc etiam indicatt huic nomiis miseria ethimo. quia miseria a misso corde e micupata dicit damnata Ho zo ca° iij°. Propie misseru intelligencia magis in speciali e de tla questiõ quidiu vis quod sit magis petitu in gne an irrisio qua pc cator irridet deiu tu putit zeteriuu vl cum duo iudicia contemnit An irrisio patris vl matris Primo iudetur q gne est in deu sed maiq petitu q iniuria dei maior e qu iniuria hoiis go derisio que fit iniuria dei maior est qu irrisio q fit iniuria pis & mis eo q sub iniuria pmum intelligitur pc qui despiciut dina iudicia no credunt ei & ita cadut a fide Sed infidelitas e maiq petitu pcto contra Preptum ze tabule go derisio iudicu e maiq petitu qu derisio pis et mis Co tra derisio pis & mis morte punebat in veteri lege. derisio aut illa qua deri detur deus p ingratitudine in zenduo peti. cum ptineat ultra ad petitu qd iq qd non fuit digna tli pena go petitu de risionis maiq est in prem & in mem qu petitu aliquod quo deridetur deus Item derision pis scribitur pnbris xxx°. oculu qui subsannat patrem & qui despicit ptum matris sue effodiut eum corui de torre tibus & comedent eu filii aquile Talis aut pena ad hanc no erat dicit de sla tore qui derider deu. go maiq videtur ee petitu derisio pis & mis in genere derisionis. Solutio dm e q quedam de risio qua deridetur deus in se & alia q deridetur p consequis in aliquo effectu Effectq enim potest esse duplex vl qui respi rit gualiter ouie petitu vl qui respirit quoza petitu. Secundu aut q derisio dr gualiter magis ponit dr in auc toritate ysidori derisor e no penitens qui adhuc agit quod penitz. tu transsuptis de pma dis. iij. Vel sic qd derisio dicit ee dei in multis petis maiq est petitu de risionis dei qu petitu derisionis pris a matris eu adhuc puniut petitu ut ex mis delitate despiciat dina iudicia vel red deat ad maiq petitu puenit ingrie. Seq

Quadragesimu sextu p

Ceptum Auctoris Hactenus gesta. pgt qui in superioribus auctor pbauit rudimenta aliqua pueria ac etia adolescentia ad zm padosse flumen vis temperantie. Nunc vero in puti pcepto subsequiter intendit tractare de vno alio zumulo. i. spe illig fluvii sc temperantie Inter scalanter tri vis de sobrietate que e pars tempan e sim qd regit aiam tis delectationes spiu Heri autem utus regit etiam aiam sm delecta tiones gustus Sumendo ergo sobrietatem pro ut hic tenpare gustum & delectatio nes ribi & potus sm quod attingit aptis ad thm. 2° dicens Adolescentulas horta re ut viros suos amet. filios suos diligat prudentes castas. sobrias Ysio dicit una bo & potu. sic isto modo sumendo eam p tinet ad temperantia que e circa delectatio nes gustus ut dictu est Cum igit intemperantia sit inciu bestiale puerile et exprobable quod ptz quia intempe rantia e circa delectationes cibi nobis & bestiis & ie qui intemperatus e bestiat fit & p consequis servulis quia carens intel lectu nat e suus sm philm primo politicoz et etiam puerile quia pueri miserentes passionu sunt Item etiam contemptibile quia homies contemptibile reddit utpatz de sardanapallo quia totus erat lasciuus & intemperatus propter ab uno milite suo fit ostasius et quidq hoc inciu turpe sit in quo rungt principe tu in quocunq regente magis inhonestu existit quia no decet dominos simon alios alios rectores bestiales ee. n pue ros nec etia contemptibiles. & ideo tles tem peratos ee oportet abstinendo se a delecta tionibus quas ratio vetat Attendendu igit q inter cetera que expediut ad faciendu homies temperatu est gustum temperare a superflua & immodita ribi ingestione ac etiam vini potatione qd specialit facit sobrietas & hec uto p communiu celebran tes suaxi ut plurimu minime pot Propterea prepuit Auctor raro quidu celebrae d. raro communia. q. velut minue Auctor q ad communiu quibus raro attende debet vl com muniu fate Vta q istud pceptum actue & passiue intelligi pot & utrunq sensu hic Raro cuius pcepti intelligentia ac obser uantia magis in spāle est considerandu Et hanc virtutem s. sobrietem tibi & poty tenendi ac etia amplectanda psuadent nobis tria s. natura scptura et vsus ātura Et primo psuadet nobis natura ptitutem & sobrietate tibi & potus ser nare quod raro in communes situatur vl suaxi pot Homo em cōpatione sui co

pars pn̄ ois est ut Aristoteles dicit in li° ethicorū. habet enī homo virtutē os ⁊ duas aures ⁊c. Item̄ p̄suadet erga brevitatē delectationis quia non h̄etur nisi intrāsitu tibi. Dissuadet insup natura ciborū delectabilium sumptuositatem. Unde Bern̄s. in sermonibꝫ. Cibus tam modice p̄tis s. gutturis tanta exigua delectatio. q̄nta patitur sollicitudine q̄ntam deinde molestiam parit. Hinc ⁊ morbi varij generant. Ad gulam ḡo refrenandam. Amor unte ⁊ timor mortis mone dnt. Narrant enī hystorie de Alexandro. q̄ semel pcurrit ad quandā vrbē q̄ ob meritū abstinētie longissimo tempore vivebat. Nam et Boetius dicit q̄ prima mūdi etas q̄e diluuiū antecessit inuentas rationes in vsū vnqm̄ hūāe nec vires ⁊ aquas solū usa fuit. nichil penitus remanuit sed tm̄ fructibus usa fuit q̄s humus sponte produxit. Et addit usq; ad vesperam ieiunabāt et tūc ieiunii sola ysiande soluebāt et dicit ex hoc esse eos felices. Nam ⁊ nobis sanores ⁊ fortiores erāt ⁊ longior ppl̄us vivebat. Etiam ob hanc causam sapiens quidā dixit. Virtutis nō possima vivere sine ribis. debet tm̄ ratio tibi adesse ut ex eis corpus nō prejudicetur. nec libertas aīe pgravetur seu onetur. nec ī venis inflatis luxuria pmoveatur. nec vita hominis imminuat̄ ⁊ sepe repentina mors inducatur. Unde em̄ morbi inquit nisi ex saturitate q̄ūntur. Item. Repe. nant turpiter digeritur quod turpiter ē ingestum. Unde ypocras dicit q⁊ crassa corpora que iam implevert crassandi mensuram nisi cito ablatorū sanguinis minuātur in paliisim et pessima morborū genera docet erumpē. Ecce sacra septima tripliciter nobis suadet sobrietatem quia non servat seruantes communia. s. amonitionibꝫ multis sanctorum exemplis ac etiā ppīa sobrietatis multi ⁊ effectus. De amonitionibꝫ h̄etur. j. ad thess. v°. Vigiles et sobrij. et. ij. ad thi. iiij°. c°. Ministerium tuum impple sobrius esto. et. j. petri. iv°. Sobrij estote ⁊ vigilate. ꝛ. De exemplo legitur de nebri dicunt tres pueri ribo regio comito dentes nob legumina ad vescendū ⁊ aqua ad bibendū. Item de Johanne baptista dicitur. Matth. iij°. ⁊ mr̄c. j°. q̄ esca eius erāt locuste ⁊ mel silvestre ⁊ lute. j°. tonnū ⁊ siceram n̄ bibit. Bibat. sup. cantica. Abstinebo a carnibꝫ que medium nimiū nutrunt ⁊ simul et carnes nutriūt vicia. Panem ipm̄ cū mensura studebo sume. ne onerato vente

strare ad orandū pigeat. Item de beato Nicolao legitur q̄ cū lactaret̄ quarta ⁊ sexta fīa tm̄ semel in die nisi mane mammillas sugebat. De effectibꝫ sobrietatis nunc restat videndum. Item nota q̄ nouem sunt sobrietatis effectus. Primus sobrietatis effectus est sanitas teste. xxxi°. Sanitas est aīe et corporis sobrius potus. Ait Apl̄us super ep̄lam ad hebr. Michil est salutem. michil est arumen sensum oratur. michil est egestuem fugat sicut moderatio refectio. Bedā effectus sobrietatis ē unite diuturnitas teste. xxxvij°. Item abstinens ē adiuvet iuuta. ij°. effectus sobrietatis ē corporalis ⁊ spūalis iocunditas teste. xxxj°. exultatio aīe et corporis vnū moderate potatū. iij°. tus sobrietatis effectus ē grata dormitio teste. xxxj°. Domino suauitatis in hoīe pro. iij°. effectus sobrietatis ē sapor in cibo. Bernhardus in epistulis prudenter sobrietas comitatur ad omne condimentū sal cū fame. iiij°. Sextus sobrietatis effectus ē dei laudatio. Unde super. ꝛd. j. ad corinth. x°. Sive comedetis sive bibetis sive aliud faciatis ⁊c dicit glo. Ut quid inadiuas ⁊ cibis simus ad refectionē corporis reparationē q̄ ipsorū membrorū gratias ei tenēs qui tibi tribuit mortali ⁊ fragili. Ista supplementorū solatia cibus tuus ⁊ potus laudat deum. Ut aut̄ modū nature ī moderatione voracitatis excedis ⁊ violentia te ingurgites q̄ūtascūq; laudes signa sonet vita blasphemat̄. Septimus sobrietatis effectus ē liberatio a morte q̄ ē ebrietas. Hieronimus in epistulis. Cum ebriatus ē mortuus ē ⁊ sepultus ē. Octauus sobrietatis effectus ē gule refrenatio. Teste super Matth. viij°. nisi gula refrenetur frustra contra alia mala laboratur. Nonus sobrietatis effectus est infernalis ingni expulsio. sicut fumus ingnē vērit ex aula. ita ab homine denonem sobrietas. Decimus p̄suadet nobis omnē cātura sobrietatem seruare quia in omni cātura ē modus vel mensura. Sapie. xi°. Omnia in mensura ⁊ numero ⁊ pondere disposuisti. Ecce p̄missis intelligentia magne in speciali de duobus dubitabis q̄ querendi vel investigandi. Et primo quotuplex ē genus. et an genera fieri possint sine peto nōxii vel saltem venialis. Et an mutati videntur ad genera. Secundo quibus personis magis competat virtus sobrietatis. Tertio ad primū questionum cum duobus sequentibus simul dm̄ ē q⁊ tripliciter omnium reperitur et adhuc genera quilibet

muitat et fruitantes sint dyabolus
mundo et deus ihesus comunio dicitur
plebeum seu vulgare Ad istud genus
muitat dyalog plebeos et vulgares. et isto
genus ihesus exoriat eis tria frula venenosa
s. pdites mundie. venationes nacride
et pauones superbie. Ad hoc genus no
bis accede debet quia no sit ea refec
tionis sz potius pditionis. Istud fuit ge
nus qd peccauit absolon fr suo Amb
m quo interfecit eum 2. Re. 13. In isto ti
genus regnant vanitas et voluptas
pro tanto sine hi genus peto fieri no pot
Deinde comunio dicitur modestum
et nule ad istud comunio muitat nisi
in isto genus exoriat tria ferula. s. dem
nias. delicias et honores. Ad denotandu
p quinq in hi comunio regnat sdiali
tas et honestas tu difficile e a peto sal
tem venali abstine. et hoc est qd vsa
lo dicit. Cythara et lira in comunis ve
stes de hi genus etiam policitus libro
viij. tho. xiiij. dicit similiter oblauet
hilari vultu largga mam diligeti officio
amare genium et qd in vsum suppetit
huta consideratione loci et temporis sin
gulis dispensare no ex tristitia aut ne
cessitate. In genium dicit philosophi
ci in quo comunio apud phos regna
bat sobrietas apud sanctos regnabat
veritas et caritas. Ad hoc genium muitat
nos dns ihs quo exoriati nob duo ferula
pciosa caritatem et sobrietatem. Ad hi
genium accedent omes uitiosi et bn dis
positi. et nonne istud genium de esse
phicum quia a bono no reuocat sz po
tq ad uirtutes mouet quia genia phy
losophica sunt oino castigata et sue re
gule limitata. Sobrietatem no renocat
ne postpona iustitia exequat. nec pla
tonem a rali imposicione. Omes no
prohibetur rapidas rerum oim appre ne
aliquis a quorung virtute officio retar
detur. Quia philia sm aristotelem
lio de diuisione phie. e rerum humanarum
diuinarum studio bn viuendi. De ran
sa autem institucois prima huius comunis
etuosi et honesti scribit. Gellius lio. xx.
ne. Ioannis comunium nuptie solemne maiores
instituerunt. cum puer cognatos et affines
in eum inuitaret. vt si qua inter ne
cessarias psonas orta esset querela apud
sua mensa et inter hilaritatem amicor
et familiarum gradi adhibita tolleretur. Sener
tuti iuuenes. Ita cumulatam et rerum
spectu honore reddebant aliqui maio
res natu adolescentium. cues pres esset de
quib mutati ad mensam quebant qui

nam ei quando interfuturi erat ne se
niores aduentu distrubitu prurirent sb
lata q mensa pores consurgebat. Dent
maiores natu in quibus ad tibias et
gia signoru opa tacite comphensa pa
gebant quo ad ea mutanda iuuenis vir
tute alacriores reddent. Nunc ad rm
questum. s. quibus psonis proprie com
petat virtus sobrietas dm e qd hi virtus
ni maioribus magis requiritur psonis qm
minoribus ad hoc aut probandum mdu
citur id quod Deut. 19. dicit. Soror am
mea rapite consurge et honora psona
Quadragesimum septimum sem
Auctoris preptum pauca i cō
mune loquie. Postqm Auctor sup pie
in pcedenti pcepto tractauit de sobrie
tate e unus ramuloru emanans a trio
padi fluuio vis temperantia. pqua
sobrietate arta tyrannum freni impo
pro ut ibidem pleni exponitur. Hunc
vero subsequiter in hoc pnti pcepto Au
doret gradaliter cohibere lingua
ab immodato actu loquendi. Ita tamen q
vbi inter quosdas esset aliquis qui alig
verba conabilia et edificatoria prmeditae
vellet. dum tu pauca et itta sint utilia
et delectabilia ex hoc no est Auctoris in
tentio. quod pi istud preptum prisse in
genio omes solere dicant vl tacentia
q multi aliquando loqui possunt. et pro
tanto nonter dicit pauca in genio loq
re. i. nonulta. quia p multa et super
fluam loquelam in comunio tria specu
aliter inquietia inde sequunt. Nam primo
in genio immodate loquens no pot ora la
bere promptiude vl formae. quia tunc
occupatur caboru discretione. Secundo
tur omia instrumenta vocis pp ribi mas
ticatoni et deglutioni remanet impe
dita adeo q no pot libere exire vox nec
et consequens sermo libere promptiae. Ter
cia in comunio indelibate loquens
pe meritoriaru debitaru obmissiones
defectus iram et odium sustinae possit. Ideo
quia vires animales et sensitie que ratioi
subsunt in genio sunt in suis officiis
et rationibus occupate. imo tunc impedi
unt aliqua r facilem usu rationis. In hoc
etia in diuiter queruntur nedum nobiles
olim etia nales philosophi theologi q doctores
q inter ceteros hitus excellentes hone
sti et conuale silentium faciant ad boni
et regularem humane vite et q hoc sit
verum Veri epta-pm. ad hieronymum aut
Cum simulatz her e humile tarde loqui
tem te esse in bro. et Ambros lio offe
Cui loquii nesciit qui tacere ignorat. Item

A

B

C

Ysidorus in quoda sinonima loquii multum
sulturia est et vox insipientis in multiplica
tione verboꝝ. Tullianq etiam dicit
qm in tribꝰ in quibꝰ ī utrisq; cogita
secretum. Nonio reuera qm plg loquitur
qua audiat contra naturā agit. quia
cui natura dedit mortalibꝰ duas aures
et vnicam lingwam et magis exercenda
sunt duo instrumenta qm vnū. ꝯ. ī ho
c aut quod deū in exēpla dicit. Audi
melig qm loquaris. os vnū. aures duas
a natura susceptig. et pro tanto brus
Oīem quietem a suspensig et noctus
fabulis abstinere docebat. Vnde legit
in eius legenda de xpo qm in ipsāda mēsa
sua lectiōm disputatiōm magistꝝ epula
tionē vl potatiōm diligebat. verba ma
la et detractiones minime sustinebat. Vn
in mensa sua despti erant isti versus
Crustynus amat dictis absentū rodē
ritum. Hanc mensam indignā noūit
ee sibi. Notant hꝝ versus in canoē lōm
nuna. xliij. dis. in pēna glo. Crimen
aut boīm provenīt a bona colloqui
one vl lingwa et econtra q̄tū mali
a lingwa mala. ostenditur p quoddā
exemplum quod recitat in li. qui ap
pellat pantheon pte. iiij. ca. iiij. Ibi
dicit qm quida magnus princeps hui⁹ mū
optimū mutasse aliū principem q̄ multū
delectabatur in verbis accusatoꝝ detrac
toꝝ. adulatoꝝ et malorū consiliatoꝝ
munerit ei ut varia fercula pane de
beret et cera bona ut melig posset. Vo
lens aut certus ostendē mentito ma
licia conspiratoꝝ suoꝝ inter alia fula
de lingwis amarissimis spēbg respōsum
de quo nō valens dns eius gustare ma
ledixit ei. d. qm nullū vmq̄ fuit deterig
patum ferculum. dixitq; ille nō recep
dabo eni vobis de lingwis priosis spēbg
conditum. Cumq; gustassent. id nutis
fulis ꝓponebant. Cum aut adura
rent illum qm dēet de quo id ferculum
confectū dixit vtriq; factum ee de lig
wis et qm nullū ferculum detig esset lin
gwa mala et nullū melig bona. Dein

Quadragesimū octauū

Huius ꝓcepti. Quod satis
e dormi. postqm. Auctor supra in ꝓcis
duobꝰ ꝓceptis pōnit rudimenta ad so
brietatem nedū tibi et potus inducen
tia qd sit cum quis raro grunat. Nūc
etiam ad silentiū sobrietatem in quo
quanda. Nunc vo in pnti ꝓcepto subse
quiter pōnit rudimēta inducentia ad so
brietatem circa somni et dormitōis.
qua post tibi et proto sumptum statim

finnos situtes ascendit ad cerebrum et hui⁹
mediate homo pronotat ad somnū et
dormitōm et per tempatū dormitōi som
ni retrahit. natura ascendo reforillat
et motg vaporum consumūt et remittu
tur et sic anima post somnū tempatum
remanet in quiete. Ad huiusmoi so
brietatem dormitionis et tempamenti
inducit nos Auctor dum dicit. Quod
satis est dormi. q. delet mne Auctor du
dicit. Quod qnus ab inodata vigilia
et nō ab inodata somnolencia corpus
sui debet inodare qd satis e. i. nature
expediens dormire. Ppter hmg propti
mtlligencia et obsuancia e breuiter
nondum. Et somnus si dormiēd sobrie
et modate sumpta tres magnas uti
litates affert. ecomiso tria damna hoi
infert. Primo nagit nalem motū qui
etat. ꝯ. curas et sollicitudines sedat
ꝯ. laborantes refocillat. Secundo dico qd so
nolencia siue dormitio sobrie et mode
rata sumpta nalem motū quietat. ꝯ. cu
ras et sollicitudines sedat. ꝯ. laboran
tes recreat et refocillat. Tercio dico qd som
nolencia siue dormitō sobrie et modera
te sumpta nalem motū quietat. Ra
tio est quia omis uita finita q in
corpore e inmeta ex contrarietate passibi
et et ꝓ continua actiom debilitatur et
fatigatur. et efficitur mestitie et mu
tuosa ad exercendum operatiōm suaꝝ. Hui⁹
aute vires nales et vitales inodera
ta vigilia fatigantur circa solū vi
gilando. et ideo misit recitazent ꝓ quiete
somni et dormitionis reddent habiles
ad exercendū operationes suas. Impedit ergo
inodata vigilia intellectiuas in operatio
nibꝰ suis quia vires sensitiue que de
seruiunt intellectiue ꝓp nimia vigilias
fatigantur. Et ꝓp moderata dormitionē
somni ut supra dictum e recreant et re
focillantur. quod pt̄z in studentibꝰ qui
post moderatū somnū melig intellig
et studeūt. Hoc aut Auctor insinuat
facie dum dicit. Quod satis e dormi
Secundo dico qd somnolencia siu dor
mitio inodate sumpta et sobrie curas
et sollicitudines sedat. quia qui dum dor
mit ab actionibꝰ corpora bꝰ sequestratur. Ppter quo cura scindit est qd eo
rū que dormientibꝰ veniūt aliqua
sunt signa aliqua sunt somnia. Dig
e qd se ipm scrisim et ꝓter se aliquid
anime ostendit. Omnia vo e dum
animales virtutes ꝑ sensus qui dis
torporis et sic anie quiescunt ꝑ quod
expresse ponit policratus li. o de mgis

phorum li°. 2° ca°. xiiij°. vbi plene hāc matiam ptractat. de hoc etiam hēt textus in ratione signū de conse. dis. 2. Doprimo oppatur qd ritutes aīe que sunt vē aīe dnī corporis & sdm ss̄ qui dnī corporis questuit. et dicit doctores qp multa vana inde proveniunt etiam petin prouocātia. deh° exim hētur de. ff. Sed pensandū. vq. dis. vis de pollutiōn que eueniūt in somnio & ss̄ mulibus. Vm quia dubitam possit quo° ritutes aīe cum sint nobiliores cāture ß sensꝰ corporeos questuū dm̄ e ßm gregm. v. moral. ca° xxiiij°. i fine qui incorporea sit aīa tū quia corpori inhereat ex pā sui qualitate localis agnoscitur que rationali loco detinetur. & ppter hoc congregabatur aptius aptius ad roma nos. vij°. trāssumptiue in. ff. Sed pensādo supīg allegato habeo aliam legem i mēbris meis repugnātem legi mentis mee & captiuā me dicentē in lege pcti & hoc go qp lex mentis captiua dicitur p legē sensus. h° dico qp temperata dormitiola borantes reparat. Unde ecti. v. scribitur dulcis e somnus operanti siue pareū si multū comendat. Insuper etoniso ex inordinata somnolentia & dormitione homo in multa mala tum corpori qui etiam aīe nocua meritū. primū malū ptinens ad corpus e pauptas quia p nimiā dormitiōm homo ad amandā lut tota pauptate meurrit. Secūd. vj°. Unde ad fornicatiam opiger. & sequitur. Vsq; quo piger dormis qn̄ consurges de somno tuo. Ad ernūdū damnū est temporis depditas seu irrecuperabilitas. Unde Richardus dicit qūtum ad debitum ōtinuit profitē nichil ita deprit de vita mā qm̄ quod somno deputauit. Tertiū malū ad corpus ptinens e multiplex infirmitatē. Unde dicit medicus qp ex imoderata dormitione fit opilatio viarū virtutis effusibilis a cride per destensum vaporum a cebro. Quartū priatio caloris nālis organorum go si ex imodata dormitione tot mala meurrit homines quo ad corpus qto credis qd meurrat quo ad aīam. Per somnum igitur moraliter in diuis sc̄ipturis corporis & vitiorū datur intelligi quibus quadam somnolentia murmurans ni & eis compunctis reprimit. & hoc e quod pri. vj. scribitur. Fili mi ne dederis somnū oculis tuis. Moraliter vitiosus etiam dr̄ dormiens & tota que in dormiēte reputūtur. p̄ma ssui impssibilitas. quia etsi habet quinq; corporis sensus tu non vtitur eis. p̄mo hr̄ visum si no videt. Auditū si n audit de hijs duobus sensibus loquitur psalmus. Oculos habent & non videbunt. Aures habent & nō audient. Quarta vitiositas amittit nisi ssum sp̄ialiū. Jesus sp̄ialis est fides auditus obia. iustus caritate. odoratu discretio. tactu elemosina vt operatio bona. somnolentia bonorū op̄m visum aīe non habet quia si fidem informem habet tū opibus fidei caret. et sic fides sū opibus mortua est. Jacobi. 2° ca°. Auditū non hr̄ auditū sp̄ialem. i. obediam dō diuina mādata recte eligit adimplē. De q̄ auditu scribitur. Job vltimo. Auditu auris audiui te. Nūc vero oculus meus videt te. Ille vero deum audit qui eius p̄cepta obedit. Cum go eum tali auditu audierit prorsus dubio in patria facie ad faciem videbit. Quarta dormiens m potius nō hr̄ Christum. s. caritatem. quia amor dei nū quā est otiosus. nec talis se dormiens quietare pot qm̄ suauis est dns. p̄bit & exo°. Fili invenisti mel. i. contemptores dulcedinem comede quod tibi sufficit de odoratu et alijs sensibus mel. ad presēs & p̄ solicitatem. Decimū est somnolentia vanitas. Dormiat aliqn̄ dormiens mltas invenire & hre diuicias dormiendo delectatur in eis. si postq̄m euigilauit comperit qp nulla delectatio fuit & i somnio nō fuit nisi vanitas. Qui pigre diuites et otiosi postq̄m a somno surrexerint postq̄m somnū suū dormierit nichil invenient omnes viri diuicias in manibus suis & glia eorū vel somnio nō inveniet. transiens quasi vigilo noctu. Quinta scribitur. Job. xxxvj°. Quies cum dormierit nichil secum affert. Et somnolentie infructuositas. Ex hoc go q̄ritur. Utrum dormiens aliquid meatur ex eo qp quies nō mētur nisi motus liberi arbitrij. et tue. s. dormiendo liberum arbitrium nō mētur. Qui morantes vel dormientes n mentur quia cū possint in vinea dn laborare & lucrū denarium etne iuste nō solū tottidie. sed etiam toto tempore iuste sue sunt velud dormientes a bonis op̄ibus otiosi. Unde merito eis dicit p̄ph. Matth. xx. Quid hic statis velud dormientes tota die otiosi. Qd homicidium optime facit qui narrat. Valerius li° 2° dicens. Q. Cimber de carthagine miserūt Marcobiū virū valde sagacem cum magno exercitu ad debellandum assyrios. Isti parebant. Item defectum quia nimis libenter bibebat vinū ete multos hūit socios. Marcobio cū deus exercitu assyriorū tam potente considerans qp nō potat eos debellare vi. usq;

fiunt arte quia habuit mandragoras eas
q̄ pulverizari fecit & pulveres in vasculis vino plenis sagaciter mixtis pom fecit Et quia vnicuq; mandragore è pro
prium q̄ venereo dormitionem ꝛreme
diabilem inducens p̄cepit suis discipulis ut ingrosse invadent exercitum
quod sic fecerūt postea fugā simulaverūt Illi barbari credideruṅ se obtinuisse campū statim eos sternatos spoliare
cepit & invenientes vinū copiose bibere
& male facti sunt omes statim q̄ super
tram dormire ceperunt quasi mortui
Attendens hoc Macrobius reiūsdē
& invenies eos vel mortuos omes
itaq; gladio interemit. Dic moraliter
dvalg̃ videns q̄ magna pars deditus
orationi et somnolencie volens ut i
pijs dormiamus ministret cuiu vino ocy
& somnolencie mandragoram veneno
sum rationalium vijs diuicijs. delicijs.
honoribus que sunt mors aīe. Unde
ij. ad thi. 3o. In novissimis diebus ībunt
periculosa. Unde ulcijs dei iudicio deus
aufert prudentibus sensum & discretionem ita
q̄ subito moriuntur & ideo Sapiens pro
verbio dicit Prou. vj. quo usq; piger dormis
paululū dormies et paululū dormitabis.

Quadragesimū nonū p̄ceptum Auctoris de meretricem fugiē. Postq̄m Auctor in proximis precedentibus p̄buit rudimenta ad virtutem sobrietatis p̄tinentia ac etiam iram sobrietatem inducentia tūc ad castitatem sobrietatem inducentia tūc ad castitatem ībi et potius in quibus teneamur & seq̄n
dam per q̄d p̄cepit communiter castitatem
docens. Circa comunia Ac etiam tacitur
nitatem in quibus teneamur p quod
p̄cepit in communio pauca loqui pauca
in communio loqui- nūcio & nō dormicionis
moderationē per quod p̄cepit ab immoderata
dormicione tacitē quod spectat ad 3m
p̄ceptum dū dicit Quod satis è dormi
Nunc vō in p̄senti p̄cepto subsequitur p̄bz
rudimenta inducentia ū solum ad pa
citatē ḡrustus quod fit p sobrietatem.
Nūc etiam quo ad tempantiā tactus
quo ad membra generacionis deputata q̄
fit p continētiam sm q̄ds antiq; regu
lūs delectationes tactus Tunc quidē tē
pantia dicit esse pars continētie que
etiam sic describitur Continētia è absti
nētia ab omī illicito actu. Hec virtus
multū vincula è nētia. regit enī mē
bra illa in quibus maxīe sentit voluptas.
Movent aut quīq; homine nescientē &
etiam dormiēte. Nōm quia hēt motus
et dictū est inducit tactū temperare abs

licito & prohibito coniubitu qui è contra
p̄cepta decalogi. Non adulterabis. sub q̄
continet & prohibet omē illicitū coniu
bitū & talis coniubitus ut p̄ximū insinuat p
metricem. Pro tanto Auctor docet et
p̄cipit metricem fugere. d. Meretrīc fuge.
Pro cuius p̄cepti intelligencia & obscuriora
& sciendū breviter. q̄ tria sunt per q̄
quis fugere debet metricem & ea pen
tus evitare. Primū est scripture sacre
doctrina. 2m. Justa rationata hēr i
hibencia. 3m Antiquorū exempla ad
hoc inducencia. Dico primo q̄ sacra scp
tura docet metricem penitus evitare.
Prou. v°. Ne intendas fallacie mulieris favus enī distillans labia mere
tricis & nitidius oleo gutture eius. acuta
quasi gladius bicipes pedes eius descen
dunt in mortē. & ad inferos gressus illius
penetrat longe fac ab ea viam tuam
& ne appropinques foribus domus eius Ip
sius verba docet sapiens fugere & hoc
p̄ iiij°. mala que ex metrice venunt
que ex istis verbis denotantur Primū
nāq; malū quod ex metrice p̄venit
de amaritudo finalis & hoc notatur ibi
de novissima aut illius amara quasi
absinthium De tali amaritudine loquit
salom eccl. vij. Et inveni amariorem
morte mulierem s. metricem que laqs
venatorū & sagena cor eius. dicit glo.
Hec mulier est carnis voluptas anima sequens adeo & ideo amarior est
morte corporis que mors separat corpus
ab anima. Nam in deo melior sit ani
ma directo separato adhuc deterior erit que
fit p voluptatem carnis q̄ separatio
vite p̄sens que fit per mortem corporis
Hanc idirecto mortales si illi maxime
qui sunt in honoribus constituti & na
turis etatibus constituti. Hanc veram
& fragilem passionē velud vilem eor
dinatam deberent penitus abhorrere &
ea totaliter effugiare. Hoc è autē q̄d
fulgentius lio. 2o. mithologiarum dicit
Venus in omnibus minor libidinosus
pius sit nūq̄d tū detior tū se honora
to ministrat. Et Seneca in decla. Fabii
dicit q̄d adolescens luxuriosus p̄stat
seni luxuriosus in senili. Secundum
malū quod ex metrice provenit è vi
neratio letalis & hoc notatur ibi ad
jungit quasi gladius bicipes. Juxta enī
Deze amatores huius carnalis ministe
riati & decepti sunt ab hac amara
dulcedine passionis carnalis quia sō
pretextu dulcis & amabilis boni amaro
p̄dictus fine concludunt & p̄r quod

bonozu· zolvit· dist· Q. zatio qz mens cupiditate astricta semp auru & reddita computat· qz aro mtuetur auru qz̄ solem· xlvij· dic· sicut lxx· iij· q· v· Narrat etiam· Tullio dico qp antiquozu exempla ꝓpue nos instruit a tli uicio ꝓmue si quis aduert quãta fuit in antiquis ãtinẽcia a cupiditate & auaricia· Non n ambiebant diuicias ꝓ pecunia sz ꝓ gl̃ia & reipublice custodiam vt nãrat Valiꝰ li· 3· Cumq; scipio accusaret de pecunia apud senatũ· tndit Cum totã afri cam mee subicerem potati mihi qd ex ea meũ dicetur ꝓter cognomẽ zetuli fuit em scipio Affricanꝰ dictus qz deuicit Affricam· Item addidit Non me affricani ner frem meu asiam gaze amaziorem reddiderut Nam utq; nem magis mu dia qñ pecunia locuples est tm̃ narrat de fabricio Cui cũ per legatos a sa nitibꝫ essent donaria missa· zemsit con tnere sue voto seu bñficio pdiues sine usu familie habende cõtentuz que locu pletem illũ faciebat non multa possid sz modica desidare· Idem de Quinto Cy bone narrat consulatu gerenti cũ ges ethelogerum vasa argentea magn̄ pon dere exquisita arte fabricata ꝓ legatos missent qui se zetulerat audisse fictili a vasa in mensa eius uisit eos adue cũ sibi mmb suis monens ne contmen quasi pauptati succurrendu putaret Narrat Genesi epla lxxxvij· & ipsi pres antiqui pauperes erant diuicis sed esurie plenũ erat & cũ breui opulen tissima reipublica tpi in suis domibꝫ pauperes erant· Et Tullius in de offic· lib· dicit qp nec diuicias reputabant suas sz cõitatẽ· Vnde aut Neq; nob̃ solũ diuites esse volumꝫ sz liberis ꝓpinquis amicis & maxime reipublice Omnia loꝝ em facultates & copie diuicie sunt tu tatis De continẽcia diogenis a cupidi tate diuiciarũ narrat Valiꝰ li· iiij· q illa vnice nõ potuit Alex· ad que m sole sedente cũ accessisset hortaret ꝑ qua sibi placu vellet indicaret Nec robu stus pcauit nisi quit nõ indigeo vellem tu ne starez inter me & solem· Ex hac em sua Alexander diogenem a gradu suo diuicis pollere temptauit ꝓpterea aut Genera li· v· de bñfic· q diogenes multo locupletioꝝ & potenciꝝ erat alex omia possidente ꝓplus em erat qd hic nollet accipe qñ quod ille posse dare & ia die fuit victus Alex· quia indi hõez nu nec dare quicq̃ posset nec etiã di

ripere de hac continẽcia· Hieronimus contra Iouinianũ dicit Diogenes ille fa mosissimꝰ fuit potenciꝝ Alexandro & nature hũane auctoꝝ ꝓ ꝓmissoꝝ in tligentia magis in spãli & de aliqbus dubitabilibꝫ querendis vt̃ inuestigandis Et ꝓmo· D· Hoc sit ꝓpse vir qp lege prohibeat concupiscẽtiam intiorẽ sz ex teriorẽ· Nor putile michi videtur discu riendũ· Et videtur qp nõ prohibeat in tiorẽ sz tm̃ exteriorẽ adulteria ꝓ id qd glo ssup in Exodi· xx· dicit Non concupisces ꝓximi tui quia lex vetus plus hũ manũ nõ animũ ego nõ prohibet actu concupie intiꝰ latentẽ Contra ad Roma nos· dicitur concupiscentia nescias· Etiam dicit ibi glosa Hieronimi Bona & lex que dum concupiscentiã prohibet omnia mala prohibet Transsumptue in dicẽ Nam concupiscentiã de consti· ex Ded lex· prohibet concupiam que & ea sim malorũ· ergo concupiam intiorẽ ꝙ hibet· nõ tantũ manũ sz animũ Do luitio Dñi qp triplex & concupiscẽtia· qz̃ intior in consensu solius cordis· quedam ꝓfessiua in exteriora signa opis sicut concupia uxoris alicne que etiã dicẽ & vl̃ intimi solũ cordis vl̃ progressiua vsq; ad sollicitationem operis Lex vero mosi & diuina erat ordinans hominẽz ad pñ sim statum rei publice Dico ergo qp in quitu diuina & spãlis prohibet con cupiscentiã nõ solum progressiua sed intiorem prohibitione moꝛali non iudi tiali que fit transgressoꝛibus infligen do penã etiã sz in quitu ciuilis prohi beat concupiam progressiua solũ pro hibitione iudiciali transgressoꝛibus infli gendo penam temporalem In quitu qꝫ dina prohibeat quidem & manũ & ani mũ· In quitu vo ciuilis nõ animũ sz man prohibitionẽ iudicialẽ· s· infligendo pena Ad id lex prohibeat manũ & Isidoꝛ loquit de lege in quitu ciuili qꝫ ad pro hibitionẽ iudicialem nõ in quitu diuina & spãlis Secundo· Do· concupia sũ cupiditas sit petita mortale Tho· ii· ii· q· c· xxviij· Determinando tenet qꝫ sic· dis tinguendo tñ dicit qꝫ cupiditas potest sumi dupliciter Uno modo qꝫ aliquis iniu ste arripiat vl̃ retineat res alienas qꝫ ꝓpter eã ad rapinã vl̃ furtũ & sic ex suo genere & petita mortale Alio modo potest accipi cupiditas sim qꝫ importat mo dumtiũ amorem diuiciarũ qui sit in tm̃ excessus qꝫ preferatur caritati uti sz ꝓp amorem diuiciarũ aliquis non

·A·

·B·

verentur facē contra amorem dei ꝛ ꝑ
erit petim mōrle· ꝓ aut mordinatio
hoc ſſtat ut ſi homo qūnus ſuperflue di
uicias amat no preferat amorē earū
amori ymmo· ſ· q; ꝓꝑ diuicias nō velit
aliquid facē contra deū ꝛ proxim ſic
ē petim venale· ⁊ ſequitur quīggesimus·v·

Quinquagesimū·v· autoris
preceptum· ⁊Illud stude age qđ bo
est ⁊Postqm Author in superioribus ꝑbuit
rudimētu ad virtutū introductiom ꝑtinē
tia ꝛ viciorū deformitatē excludentia
in ſpāli· ⁊Hic vō in ꝓti ꝑcepto ſequit
ꝑbet documentum qđāle quod vīr ꝑfectꝰ
omia comphendit· d· ⁊Illud stude agere
qđ bonū est· q· velut mmuē q; ad bñ age
dū non ſufficit ſolus actus mſi voto tū
studio effectus manuetur· ⁊ hoc ē qđ
ē ꝑ ꝛo ta·o ſtatuitur· ⁊studiose egisti qđ
retim erat ⁊ placebat in oculis meis·
Pro huius ꝑcepti ac obſeruātia ꝛ mtl
ligentia ē breuiter stendum q; tua ſuā
que hortanti ad bonū ꝑagendū ac etiā
mduce debent ⁊Primū ſcriptura diuia
ꝛ in canonica lra ⁊Tū antiquorū ex
emplu ⁊Dino ad bonū agendū mduce
nos debet ſacra ſcriptura· Unde ſapiē ·z·
Bonorū laborū gloriosus ē fructus· ⁊ Apo
ſtolus ad galath· 6· Bonū aūt faciētes
non deficiemus tempore em suo metem
nō deficientes· labor em mflictus fructū ho
mmm ꝑficit ꝑtim ſm id genē ·z· In sudore
vultus tui vesceris pane tuo· ꝛ tri ꝑmi la
borem in meritu contulit ꝓphēta ꝛ ſa
tāte labores manuū tuaz qm mducis
btus es· ⁊ Unde Augustinus lio de ciui
dei· In effabili dei mia ꝑfecta pena mitiorē
trāsiit in carnia vitutū ꝛ fit iustime
ritus ſupplicium ꝓtorū· Non em posuit
te dns in mdo ut otiosꝰ ſ; ut bonū ope
reris Quod ·xviij· auctibus ad hoc nos
mpellentibz comprobatur· Non otiet
mqm ꝓp eos qui stabant in foro otiosꝰ
quos misit ꝓfamilias in vineā ſuā
ad opandum ·Matth· xx· Non em posſu
te ut torpens· quia maledictus ſm pro
phetam qui facit opus dei negligenter
Hieremie ·xlviij· Opare ꝙ quia ꝙpe
cepit facē ꝛ docē ·Actꝝ· 1·o· ⁊Opare ꝙ qz
qui fecit ꝛ docuit magnus vocabitur in
regno celoꝝ· ·Matth· v·o· ⁊Opare qz qui
facit voluntatē ꝑris mei hic ꝑ mr fr
et sor· ·Matth· xij·o· ⁊Opare quia qui
diligit eū ſermonem ſuū ſeruabit ·Johis
xiiij·o· ⁊Opare quia nō auditores legis
ſ; factores iustificabuntur ad Rom· 2·o·
⁊Opare quia ſi quis auditor vbi ꝛ nō
factor comparabitur vīro cons id· ·Iacobi
primo· ⁊Opare qua regnū dei non est
in ſermone· ſ; in opu ꝛtute ·1· corinth·
iiij· ⁊Opare qua regnū dei vim patī
tur· ꝛ violenti rapiunt id ·Matth· 11·o· ca·o·
⁊Opare qua nō omīs qui dicit mihi
dne dne intrabit in regnū celoꝝ
ſ; qui fecit voluntatē patris mei qui
in celis ē intrabit in regnū celoꝝ ·Matth·
xvij·o· ⁊Opare qua ſuper cathedram
mosi ſederunt ſcribe ꝛ pharisei que
dicūt facite ꝛq· ·Matth· xxiij·o· ⁊Opare
qui mesſ quide multa operā autem
pauci ·Luce· x· ⁊Opare qua qui ꝑce
ſeminat ꝑce ꝛ metet· ij· corinth· ix·o· ca·o·
⁊Opare qua vnusquisq; ꝓpriā mercē
dēn accipiet ſm ſuū laborem ·1· ad cor·
iiij·o· ⁊Opare qua omnes astabimus ān
tribunal xpi· ij· corinth· v· ⁊Opare
qua btus ille ſuus qm cū venit dns
mrent vigilantem· ·Luce· viij·o· ⁊Opare
qua indignus est ut uox qđē vox
Iacob ſi manus ſint esau ·gen· xxvij·
ij· ⁊Opare qua abstondit pig; manū
ſuam sub ascella nec ad os ſuū appli
cat eam ·prou· xix· ⁊Opto dū tempꝰ
hēmꝰ ꝛ diem est operemur bonū ad oēs
ad galath· 6· ⁊Qua venet nox qñ
nemo operari pot· ·Johis· ix· ⁊Quodcūq;
qđ potest homo facē manus tua mi
ſtanter opare· ·Eccli· viij·o· ⁊Qua apd
mferos nō est opus ſi mercēs operis
nec ratio ⁊Qua ⁊Scisti nō prosunt ibi
ingurie nec querela nec ſapia ibi sunt
ad exercitatom ſ; potiꝰ ad actuſatom
Qua qui stens voluntatem dni ſui ꝛ
ñ faciens plagis vapulabit multis ·Luce·
xij·o· ⁊Scienti aūt bonū ꝛ nō facienti
ꝑ ccm ē illi ·Iacobi· iiij·o· de pe· dr· ij·
Et ſi eū mquit ad detestatom vicii
cotidie ꝓ quod mitiꝰ a bono retinm
opet iiij·b· cōſideratōes multū vale dnt
⁊Prima qua ē dei displicentia ·2·ª q·a
ē hoī nociua· ·2·ª qua ē ꝓximi ꝓtō
cussiua· ·2·ª qua ē dei placentia
⁊Primo qñ deo displicent ſoc mitiū·
ꝓtz ꝓ· d· ⁊quat· ·2·o· ca·o· ⁊Prima validus
esse aut frigidus ſ; qua tepidus est nec
frigidus nec calidus ꝛ ſ· ⁊Calidus ē qui
feruens ē ad bonū ⁊frigidus qui ſm ꝛ
desistit a malo ⁊Tepidus qui nec no
se hī et dicit glo· mtlineal· q; maior
ſpes est de frigido qñ tepido ⁊et ſic
ē causa qua tepidi qñda fiduciam
ꝛ ſecuritatē accipiunt de hoc q; aliqđ
bom fant· ꝛ ideo de negligētes ſuis ñ
cōgemunt ⁊Tertius tepidus de ore· ſ· dei

eiomnt tm in detiora pcipitat Nezor Tepiditas sola ē que solet dnō vomitū provocāe. Tō Acridia hoī nocet nsercdo mala tam culpe qm pene t ausendo bō pluma. Mala pene tria sunt que acridia infert hoī. s. pauptas. vilitas. affluentio l' dolor. malis culpe replet homez acridia. quod pt̄z fm Bthar. sepe tentata. ꝛ in putatione vmee. Acridia erad infert hoī bona quod pt̄z Math. xxv°. Tollite ab eo talentū t date ei qui ht decē talenta. Justo em dei iudicio fit ut ic qui no volt operari cū possit. postea no possit cum velit. Unde xxx. Tō. Acridia est plmoꝝ peccatoꝝ causativa. Sed nōndū pz quod Isidorus in lio de Synonimis dicit q p vnū malū multa bona pdit quis t qui in vno offendit t seu peccauerit contingit eū oībz aliis subiacē. P vnū em pctm multe iuste subiacent s p vnū malū multa mala pnt subiici. q̄rta mala. i. ssb malorū ex to acridie nscio nascunt. t p eorum mediante enūabimus. Nota q xvi. vicia ad Acridiam pteme nostrum. Hoiz tepiditas. mollities. somnolencia. otiositas. dilatio. tarditas. negligencia. impsecuratia. remissio. dissolutio. murcia. ignauia. inde scio. tristia. tediū vite t desperatio. Quarto dyalo acridia mlt placet quia in acidiosis mouent quietē Gossinus Job. xxi. in umbra dormit in secreto thalami. Thalamus qm narauis e homez sequati vacantem et otiosam in quo dormit dia. t quiescit Tō ad bonū pagendū et custodiū negligam inducunt nos rationes dicunt em Rationes q otiositas e musa malis mali ut legit t notat in dec. Nisi ru prudem de penit. Ubi dicit textus q otiositas et voluptas sūt arma hostis antiqui ad nras animas capiendas. Pro tanto monet fr Hieronimus rusticū monachū ut ab otiositate vacare debet. Inter recta dr quēdā eadem in pōita dicit. Quēpz sancto aliquid operis ut diabolus te inueniat occupatum. dc. cō. d. v. nūcupō. Unde sup illo. xxi. Apte vele pcepto. dominus sue bū pponit. i. familie sue. Unde suppōit q esse de platis maxime ut eam honeste regat et a uicijs ad uirtutes exhortando. et exemplo eam ihūt. Ut uere aliquis possit qualit̄ specialit in ordinādo hoc requiritur. Tō fm Rab. q duplex e ratio. Una qz non bt frontem reprehendi alios qm suos ne flexit corrige ut in. ff. nūce. xl viij. dis. Alia quia pōsumit vehemēter cor eius de crimine negligencie qd adeo magnū e q̄ eria deposicōm inducit. quod probat Canon dende. lxxxj. d. Nam eria negligentia punit ut fūm quod probat Canon. Nemo em de cōse. dis. i. Unde hic sumpta occasione queri possit de tribulatione. V. sit negligia sit potm mortale. Breuissime huic qōni rndr thomas. ii. ii. q. liiij. articulus q negligia dupliciter pot ee mortale potm. Uno modo ex pte eius qd pretermittit p negligiam quod quidem sit de necessitate salutis sive sit actus sive sit circūstancia erit potm mortale. Alio modo ex pte causē. Si em voluntas in tātū sit remissa circa ea que dei sunt ut totaliter a caritate dei deficiat. talis emm negligia est potm mortale. Hoc propue contingit qn negligia sequit ex contemptu. Alio q̄n si negligencia contingat impedimentum alicuius actus vel' circūstancie que no sit de necessitate salutis. nec hoc fiat ex contemptu. nec ex aliquo defectu. sed hoc qn interdū impeditur p aliqd venale tūc negligia no est potm mortale. sed venale. Tō ad bonū utiq; pagendū t negligentiā euitandā inducunt nos antiqz exempla. Fertur de multe vnū p singulis publice fertur. Regem quēdam tres habuisse filios. Qui volens de regno suo fm ei⁹ am seu voluntatē disponere. convocatis coram se tribus filijs. dixit pmo eoꝝ se velle legare regnū. Illum aut primogenitū michi debere regnū qz adeo placet sibi qz ad iguem sedeo t pugnas ibi permitto q̄n i. d retrahar ab igne intendio. Secūdo natus dixit Ego ad regnū sum aptior qm sum prior. Nam cū fumem hēam in collo t mox suffocandi t gladium in manu teneā pp pugnam ad abscindendā no pōrigo manū. Tercio subdit. Ego regnāe deo qm in pugna retrosum micello. Respicio em in loto iaceo t sitiat aqua sup utrumq; oculum dextrum vi. t sinistrū t pp summa pugnam a statu meo no me remoueo ad pctm dextam vel' sinistra. Hunc legatum regnū p interpretē ipm reputas magis pugnacem. Moraliter rex iste sit deus qui e rex sup omes filios superbie Job. xli. t primū trū filioꝝ congrue i e designat qui exit in sone tē prima per quā ad malū intendit magis eligit igne peti cremari q̄n a tali consortio separari. Secundo vō filio signat illū qui licet peccatoꝝ suoꝝ fumibus videat se constrictū vt eria triplex cum quibus mox suffocandus e ad mfm patibulum. mchlomo pugnat fune peti

C.

D.

Ex.m

pfunde gladio lingue ſ confeſſione. ꝓ
D^in autem filiu ſup ruinas utrūq; oculū
dextrum vitz & ſiniſtrū aqua ſtillae di
buit i^e congſe figuraliter qm dotriam
audit padvſi gaudiz & mſin ſupplicij
tū pre pigritia ſtratū ſuū nō deſeruit nec
ſe voluit ad dextram amore & deſidio pre
moru & ad ſiniſtram ut ſaltem petim de
ſerat metu terroris tormentoum Reſ

Quinquageſimū ſexti. Ad
toriz ꝓceptum libenti fecto amore
Poſtquā Autor in ſuperioribz ꝓbuit ru
dimenta filio qui oim mortaliū in hac
ꝑte tryum tulerit ut tum de iiij^or padiſi
fluminibz ſ. de iiij^or cardinalibz vtutibuz
plibatiſ qui erat de moralibz ſe retexuit
hoc eſt informare ꝑ omna ſe debeat uti &
ſuperig e expſſum Nunc vero in hoc ultio
ꝓcepto proſatto ꝓdet rudimenta ad amore
mutancia in quodam gnali nec imerito
ſi hoc ꝓceptum vltimu ꝓceptoꝝ lorum
quia ſm ſapim ad Roman. xiij^o. Amor
ſeu dilectio eſt totius legiz impletio. oiſq;
ſtie et utute ꝓfectio et ad ultimū btūdi
nis finem introductio Et hoc ꝓpter
ꝓceptum fecit ſeu oſtendit dum dixit
libenter fecto amore. q. velit auctor in
nuere q; cū omnibz te alr gere debeas.
q; ab omnibz que ſunt amicicie & affabi
litati contraria penitꝰ deas ꝓcauere:
Amicicie aut & affabilitati repugnantia
ſunt litigiū & contradictio. Unde litigium
directe amicicie & affabilitati opponitur
Unde Ariſtoteles. 3°. ethicoꝝ dixit. q;
illi qui ad omnia contrarietatis cauſa con
teſtandi diſtoli & litigioſi vocantur & ta
les ad amicitiā vel affabilitatē minime
apti vt. ix. ethicoꝝ dicit plenius Q; vt
tum ꝓcepti intelligentia ad ea obſer
uantia breuiter eſt attendendū q; quāq;
hoc ꝓceptum ſit uſticie ſpes Nichilomi
nus tū ad pnōs ſpectat ad caritatē vtutē
nos maxie inducit que ceteris vtutibus
maior e & nobilior capatior & oim per
fectione dutuor. Hec eſt em virtus q;
diligimꝰ deū. diligimꝰ ꝓximū. diligimꝰ
am nrm. et diligimꝰ correſpus illi con
trariū iiij^or em iſta ex caritate ordinata
ſunt & primo ſup omnia deus. 2° m ait
3° ꝓximū Et quarto modo amandi e
corpus. unde em quū corpus meum de
bo diligere ꝓximū quia pro ſua ſalute ſi ne
ceſſitas ſe offerat ponendi. Tertio ꝓxi
mum tm ſicut ſeipm deum diligere deum ſ. omna
ꝓp deum. Sed ad emna ſequenda e no
tandum Q; ad caritatē eſt maxie 3° &
motiuū. 4° eſt ꝓmū nature donum
tū. 5° m e efficax bruto. 6° ex^m 7° m e

comodū fructuoſum Primū ergo ad q
mouē motiuū eſt nature documentū
veriſſimū quod no poteſt ullateng ee
ſtim. Semper em ut plurz docet na
tura quod melig eſt & ideo eius docu
mentum omnibus e ſequendum. Unde Boetius
dicit ꝙ amore iungunt inter ſe celeſtia
amore iungunt & vnūtur. In iſtis in
ferioribus iiij^or elementa amore iun
guntur celeſtia et trena. Ergo ſi corpa
tam diuſa et tam contraria elementa
ſunt amore vincta. quātus dē ee ar
dor inter humana corda que eiuſdem ꝑti
cipationē nature in ſolū ſunt iuncta;
ab vno omo ſunt principio creata. Et q;
admodū ſol eſt oim radioꝝ fontale prin
cipiū & fons oim oim riuuloꝝ & ma
re oim aquaꝝ ſic amor e oim affec
tionū fontale principiū. Amor em ca
lamitate e ſimilis quia ſicut illa fri
ū ad ſe totaliter trahit ſicut amor totū
cordis dominū ad ſe rapit Unde qui
amorem ſuū alteri donat dat ei et
ꝓſequitur omne quod eſt. omne qd poteſt
omne qd hꝫ. imo quicquid fieri poteſt
Quare ſi amor bonus e bona ſint omnia
quia cuius cauſa efficiens eſt bona &
effectus ſimiliter e bonus. Si aut mali
ter & carnalib malus erit omnis q; ꝓce
dunt. quia cuius cauſa efficiens non
e bona nec qd ex ea producit bonum
eſt. Ideo q; breuiſſima & vtiſſima diffi
nitio utute e ut doctor egregius Augſ
dicit q; ſuus ordo e amoris Reuertā
ad amorem & caritatē inductiuū e bru
toꝝ ex^m Turpe e em et dom ſuū ut
amoris affectio nobiliſſima inueniat
in brute & in homine invenia nix poſ
ſit Unde legitur q; corneis tam vali
dus eſt amor ad pntes quos diu plu
mus & alis p ſenectute nudate contu
gunt humores corneos penis ꝓprijs eoꝝ
fouent & cibo collato eos tam diu paſ
cunt donec eos ad uſus priſtinos repenti
& reducant nec credas q; amor animalū
ad ſolos ꝓximos nec nō ad exhibitoſſe
extendit Plum erat mihi dum iuuene
de ꝑtibus hyſpanie ad nos venit cum
in volatu ſit agilis & patiens ſit labore
Q; tute deuictus amoris ſup ſe alites
ponit & vſq; ad vitalicas ꝑtes adducat.
et forte ſicut eas portat. ſic ſuo tempe
reportat Hu quo ex dict aptiū ſcitur
Alter alteriꝰ onera portate Ad galath
6°. Terciū eſt quod ad amore & cari
tatem inductiuū eſt. Comodū maxim
dum caritate donū ad fructū continuū
pvenit etiā quia in ea conſiſtit be

vie meritū et breuiter oīe bonū quod remuneratiōe est dignū. Nemen emm nobis omnia bona piter cū illa. nō malū damnabile esse potē vbi caritas adest. qz cum ea semp deus est. Vnde cū cetē vtutes bonis & malis possit esse cōes caritas nō nisi sētōz. E. quia deformis esse nō potē. Sed nota q caritas omī vitutū quodāmō sit forma vtutū nullius deformitatē suscipiā potē emī p petrū ab anīa tolli sz nūqm potē ab anīa deformari. Exemplū de hoc prope potes de igne qui potē ab aqua distingui si nūquā infrigidari. Vnde de ipa vtute vsurit pro conclusione est tenendū q ipa caritas que ex amore causatur e bonū oīm fructuū cū tria. Vnde similis est uti p oīa de qua dicit Ambrosius q talis e natuze q velut pa pace sine fructu facē qm vite. Nichil emī in rebus omnibus mirent qd magis inte in fructibus delectetur. Vnde cum alie plāte veluti aliquo anno a fructibus abstinē uix nūquā vlt a fructibus cessare sic caritas si adhesit mīa nūquā est otiosa sz semp e mirabiliū opm effectiua. quo igitur questerit in paleis & nō ardebit quo ergo potis caritate igne hē si bū opari desinas & talesu tiendo auxiliū premis nō impendas. Ignis emī nō totū si multo sicut cito uidemus experimēto paulatim deficit in sepo. sic & caritas si nō fuit opata quia opus hoc fuit fu mitutū q pix & ignis et oleum ligno ut li berius manderent. Ex alio aliud hmoi ꝓposito conclusiū hoc etiā clare demonstrat. nā ipē ordinis nō sibi soli uidet si toti corpori in quo natura nos instruit ut bona q habemus alijs cōicare liberalitē studeamus. Vnde & sapiēs de sapia loquēs Sapie. vii. dicit. Ipsa sū fictione didici & sū mundia cōmunico & honestatem illig nō abscondo. ꝓpēta Generalia in epistis dicit. In hoc gaudeo addiscē ut doceam. nec ulla res me delectat. licet sit saluti & optima seu eximia quā mihi vmquā sint. ut Isidorus. Etiam qui aure concepis ore effunde. Sapiā em dando fit largior retinendo minuatur. Aliqui emm donū sancti aliquibus a deo subtrahunt cū accepta cētis nō cōmutant sz magis illibaliter detulerit. Vnde & beatus Bern de sepo sup cantica oīe. lxxxij. refert. q mīlocquūdo ex his q suggessit spūs & si nō infideli mihi tū feruenti anīo respondet ut licet qd debēt denuo tractaturus. Cū ecce vox venit ad eū dicens. donec istud temeris aliud nō anspices. Ad hmoi go amore ꝑcipiendū inuitat nos Auctor. d. libenter sto amorem Cuius in primi ꝑcepto de amicitia vi q & ꝓpatio caritatis qua dilexit deus & ꝓxīm ex mandato p qua & inferior pria meritis fideliter regulat. Nec p consequēs suppor possidetur sine qua etiā remissa finis desiderate salutis. ad quē oēs fines alī ordinat finis felicitatis hui nō potē competenter mediante aliquali pte deductū. Considerans insup q notum ingratitudis uidetur nec vere qui pigrat cētis cōmōe q gtis actē posse probat. & vera ē prudentia cum fa cultus se offert alijs prodesse nolle. Cui sen Prīb. similem Ves profecto proximi retinet si domus scie & eloquēcie adornatq; bonum bonū quod multis prodesse valet inutile. Imo damnabile silentio liget. maledictus qui abscondit frumenta in populis. Pui. vi. Nec etiā quemq; dono scie illustratq; de beat omnibus libaliter impertiri. Vnde etiā di cē possit xxiiij. cā. Videte nō solū mihi laborauu si omnibus disciplinā inquirētibus q tanto volens & posse exequi qd ē detri scie munusculum a deo michi sua mera libe ralitate gressum omnibus ex caritate p pīis opusculis p tempa ꝓsequi. Vt eadem sedm Tullium sit utilitas communis qz & vnius sorū. Nota vtilem dicūm inter amore dilectiōm & caritatē. Amor tm ē ꝓprie nature & dr amor quasi amoz. Imo h quietat appetitū in re amata. Dilectio e ē amor proximi et dr dilectio q duo ligans. sociat eū amātem & amatum amore vt mutuo se diligant. Caritas aut est amor in deū. Per amica determinat & indicat caiorem omnibus. Vnd dicit caritas quasi cara vnens vl quasi faciens deo caru. Alia ē dicta mīt p detru quia amamus deū pp se. diligimus eū sup omnia. diligē deū in hoc dr a dilectiōe pri quia diligē deū est ei velle bonū qd habet s. p sit omnis et summe bonus & hmoi. Diligē vo primū est velle sibi summū bo nū p essentia & per gram. Dein diligere primū est maxime bonū ei optare & qre vl diligē proximū est velle ei quod sibi. Vt dicta est inter dilectiōm dei & proximi quia deū diligimus nre & pp se ipm. proximū vo diligimus in deo vl pp deū. Item dicimus duplicem ee caritatē. s. dei & proximi. Nec duplicitas nō intelligitur quātū ad hitus sz quātū ad actus quia ex vno hitu caritatis diligitur deus & proximus. Caritas quoq; dicit hitum. Apls ad Romanos v. Caritas dei diffusa ē in cordibus nris. quoq; motu Cantice ii. ordinauit in me caritate. Quoq; signū. vo. Johis xv. Maiorē caritate nemo hī. ic. i. maius signū caritatis. Itaq; trium psonaū in vnitate. Vnde i. Johis. viij. Deus caritas ē. ic. et sic summe psonaē. Quoq; summe essentie & totū vnitas caritas dicit. Quoq; sūt

proferuore caritatē. Unde de Magdaleñ dicit. Luce. vñ.° de hūp. maiores. q dimissa sunt ei peccata multa quia dilexit multum. De hac matīa vide infra in fine operis ālr. Ubi dicit de hoc et hoc ad dei laudem totiusq celestis curie pariq; psidia terminatur.

Sequit. p modū prohemij prosa.

Cnerose mdolis adolescentulo petro de Salueis Robertus de curomodio monachus clarevallis salutē ad omne officiū caritatis tua postulauit supplicatio qua suscepto pro mandato ut quicquid me in rethoricis scholis asserebas tibi libellum conderem in quo possis dicte artis ingustare primicias et familiari colloquio cuditatis tue fruge fugere barbarismos. Ego sane ope pleni credidi tuisq; in hac parte nō obaudire iussionibus et moralem libellum viri doctissimi Marci Cathonis suscepi prothematice et singulis eiusdem viri documentis magis prosastice dilatatum verbis quidem simplicibus licet nō penitus a regulis eloquentie exceptis. In quo primitiarū lacte gustato vestim fateri sermonis animus tuus melius paulatim induat. et hac nouitate concepta succedente tempore et ingenio dilatato altiora huius artis imposterum suscipiat documenta. Incipiunt precepta.

Deus est animo ut nobis carmina dicunt. Hic tibi precipue sit pura mente colendus. Visa supra in prima huius libri prosaicali parte de primo speculo methaphorico. Nunc vero subsequitur in hac parte prima metrica que est. z. pb. prime membri prosequendum e de. 2o. speculo methaphorico qd est nebularum exrranearum fugatiuum. In quo instruit auctor scholastici ac etiā quoslibet alios ingenium speculari ac reformare debe et hoc facit in hac prima metrica parte primo precepto. Di de q aūg in qua quidem parte. xl. precepta seu documēta virtuosa complectitur. Unde prohibitis euidenter e breuiter stendū. Et sm q in quadam regule historia. tempe platonis phi in suis partibus mēsa mortalitas dr contigisse adeo q homines ibim degentes subito morieb̄ant. Propter qd plato sapientissimus hoc referens et causam huius pestis considerans ystrutari volens magnum speculum fabricari fecit. Ipsumq; sup altum specula appoui fecit. et dum sepe et sepius in eo diligenter inspiceret. Quodā die videns hoīm multitudinem ciuitatis exire et repente ceci mortuos in terram cadere diligentius in eos conspiciēs speculo draconū multitudinem in duabus vallibus existiū. Ipsosq; sup colles ascendentiū et se mutuo respicientiū ac fortiter sibilantiū vidit. Consideransq; q ex tali sibilo draconū vel flatu aer infectus ebatur et corrumpebatur et ex tali aeris infectione homines subito morieb̄ant. Immediate ei hoc rei medium adhibuit oportunū. quia in illis vallibus ignem copiosissimum suscendi fecit. et eos comburi fecit. et sic a tillo morbo fuit illico liberati. Unde pp hoc speculum id vocatū fuit speculū de saluamento quia dicebat se p speculum liberatos fore. Dic et in pposito morali. tempe platonis in libro pet et aliorū aplorū principia apparuit draconum multitudo. s. hereticorū infrasciptorum influatu doctrinarū suarū pauperū xpi doctrinā seu errantē et aplicam maxime eccliam ac fidei xpi diminute et huius unitatē completentes in errores varios pduce atq; varios multos putē videbant. Sed plato. i. liber petrus cū aplis reliquis speculum magnum. i. symbolum nobis xpi nauerunt salutiferum. ex quo xij. radij. i. articuli fidei sm vnū intellectū et sm alios quinq; resultarent. p quos vt dictum est nebule exrranee oppressiones fugant et regunt. Ideoq; ad huius confutationem et ad xpianoru instructionem et salutem vtilem q horum nūcio saltem explicite scire oportet firmitatē credē unionem simpliciter confiteri. insuper etiā periculose scire nūcio oportet q a quibus sex a quibus dam vel articulis distinguuntur. et sic omnes articuli sm quosdam. xij. sm quosdam. xiiij. ee dicuntur. Ad eum hēatur respectus ad eos sm num. xij. aplorum qui symbolum ediderunt tunc articuli sunt. xij. Ad autem considerandum que radicaliter sunt credenda tunc articuli sunt. xiiij. quorū. vij. spectat ad xpi diuinitatem et. vij. ad ipius humanitatem. Et hec signata sunt in vij stellis et in. vij. candelabris aureis. In quorum medio medio filius dei ambulabat. Exponit.

ta. De matīa fidei. s. quid sit fides. et quotuplex dicatur fides. quot sunt spēs fidei quot sunt articuli. quod e primū credendū q pena no credentiū. et quot sunt simboli de hijs omnibus require in prima glō pta

sup rubrica de sūma trin. ⁊ fide catholica extra. ¶mo igitur ser. m. los extra fidem dam mntus sic distinguunt. Quit tñ ppi diuinitatē tria considanda. Vnitas diuinitas essentie tinitas psonarū et effectus diuine ⁊ tutis. ¶mus igitur ar. ly. exit. dang diuine essentie vnitatem hūta. d. deut. 6. Audi isrl dns deus tuus vnus ē. Contra hoc articlum plures errores euitando orti sūt. ¶mg quidem error ē gentilium siue paganorū qui plures deos ponebat sm qd zen tat. Aug⁹. v. de ciuitate dei. Vbi legitur q gentiles ponebat tria genera deorū. videlz dr̄ celestiū et terrestrium. dr̄ sapientū ⁊ philosophorū ⁊ dr̄ ciuitatū et castrorū. ¶mi sunt de quibus dr̄ capite. xviij. Quam sunt homines in quibus nō subest scia dei de hūs q̄ videntes bona ⁊ potuerūt intelligē nec cognouerūt quis esset artifex sc̄ solem ⁊ lunā rōnes ōbis trahā putauerūt. Secundū vōbat dr̄ philosophorum. Nam plūs hūtes intellectū alt tiores qui rudes seu vulgares. ad tantam deuenerūt cognitionē q̄ quosdam cōfuerunt ētinas esse solum intellectuales quas intelligentias nominabat. Nos vō angelos appellamus ex eo q̄ eos mōles credimus. De hūs dicit porphyrius. ¶mus nos cōnales ⁊ dr̄ sc̄ mōle additū nobis sepat nos ab illis. Secundi vocant dr̄ ciuitatū ⁊ castrorū. Hoc initiū processit a quoda magno philosophe. Vnde nōie qui primus fuit q̄ multos dixit de quo infra in p̄allegato p̄cepto. Si deus ē anima. ad hoc ad p̄. cū principiū. Tertius error ē manicheorū qui ponit duo principia ēe. Vnū ex q̄ sunt omnia bona. Aliud a quo sunt omnia mala. ¶q̄ ē anto porphitarū dicentiū quidē vnū deū sc̄ dicentiū eū esse corporeū ⁊ ad modū humani corporis formatū. ¶q̄ epicureorū dicentiū q̄ nō hūt deus sciam de rebus humanis nec prudentia. Quinto quorūdā gentiliū philosophorum dicentiū deū nō esse omnipotentē sc̄ solum ea posse que naturaliter fiunt. Hos p̄dictos errores removet petrus apostolus ⁊ magister. Contra quos in symbolo possunt primi articuli. d. Credo in deū patrem omnipotentem. Secundus articulus informat q̄ tres sunt psone diuine in una essentia sm. d. Johis. vltimo. Tres sunt qui testimoniū dant in celo pr̄ ⁊ v̄bum et spūssanctus. Contra hunc articulū sunt plures errores. ¶mus quidē est q̄ dicebāt quidā posse vnā essentiam ⁊ negantes vnitatem psonarū. d. q̄ vna psona q̄nq; dr̄ pr̄ ⁊ q̄nq; dr̄ filius q̄nq; dr̄ spūs sanctus. ¶q̄ error ē articuli quidā posuit tres psonas ⁊ negantes vnitatem ēēme. d. filii ēē altius scie a pre ⁊ natura et nūore pie.

sibi nō coequale nec coetinū sc̄ q̄ interpt ēe posteriū nō fuit. ¶q̄ error ē Cimonii. qui posuit filiū dissimilem pri. ¶q̄ Macedonii qui posuit spm sctm esse creaturam. Tertius error ē eorū qui dicunt spm. s. a pre procedē quia s. cum mittit pater tunc spm filii ⁊ a filio procedente. Et de hoc sacra lectio et notatur in canonibus. Adriator. de consē. di. v. Hos errores destruxit Andreas in symbolo cum dicit. Et in ihesum xp̄m filium eius vnicū dnm nr̄m ⁊ in spm sctm dnm et vuificantē qui ex pre filioq; procedit. Ly vō. q. Petrus de ciuitate pertinet ad effectus diuine tutis primus eorum qui ē. ¶q̄ pertinet ad creationem rerum in esse nature sm id p̄s. Dixit ⁊ facta sunt. Contra hunc articulum primus quidem erraut demetrius ⁊ epicurus ponentes q̄ materia mundi nec ipa. s. mundi compositio ē a deo. sc̄ mundus ē tanquam factus p̄ contrarium corpus inuisibilium qui rerum principia extimabant. Secundus ē error platonis et antiquorum qui posuerunt mundum totum a deo ⁊ ex materia pre existente. Tertius est error aristotilis q̄ posuit mundū a deo totum sc̄ ab etno. Quartus ē error manicheorū qui posuerūt deū ēe cātorem inuisibilium ⁊ visibilium a diabolo facta. De isto errore tangitur supra in v°. prose p̄cepto. Nil temere credidisti. ¶q̄ est Cimonis magi et Menandri eius discipuli et multorū hereticorū eos sequentium qui cātorem mundi nō deo sc̄ angelis ei attribuunt. Contra quos dicit. ¶ple. Credo in. v°. Deus qui fecit mundū ⁊ omnia q̄ in eo sunt hic celi et terrenum sit dns. Sextus ē eorū error qui dicunt deū nō p̄scire futura mundi sc̄ per quasdam ptes tres sibi subitas. Contra quos dicit hoc articulo. Qui constituit alium super terram antiquū possit sup orbem qui fabricato ē. Et contra hos errores dicitur in symbolo factorē vt cātorem celi ⁊ terre visibilium oīm ⁊ inuisibilium. Quartus articulus. Septimus p̄mit ad effectus tre p̄ quem iustificamur a deo sm. d. ad ro. xviij°. Justificati ergo ex gratia ipius. s. dei. Et hoc articulo omnia sacramenta ecclie comprehenduntur et quilibet eorum p̄mit ad ecclie vnitatē et dona spūs sancti et iustitiā hominis. Iste articulus instruit nos ut cōsequamur remissionem peccatorū hūs qui sunt in ecclia quia virtute dmitatis sit eis peccatorum remissio que ē anime vuificatio et corpis resurrectio. Contra hunc articulum sunt quinque errores de quibus breuitatis gratia aliquos sacramento p̄stringam. Primus quorum fuit Cerinthi et Ebionis et ere mata

reoꝝ qui dixerunt gratiam dei nō sufficere ad salutem nisi quis circūcisionem et alia legis mandata custodiat. Contra quos dr ad Romanos iiij°. Arbitramur hominem iustificari p fidem sine operibus legis. Q̄d error donatistarū qui posuerunt gratiā dei solū in arbitrio remansisse qr. s. aliquis nūdū ordinabat pelagiano et cuilibet nigrino epō qui ipi dimanerat et in hoc erroneitate negrabāt. Contra quos dr ad Colosen. ij°. Qr. in corpore ihu nō est gentilis negr iudeus circūcisio et ppucium barbara scz. sed omia in omibus christus. Q̄d error pelagianoꝝ qui primo negauerūt originale esse in pueris. Contra id quod dicitur ad Romanos v°. Per unū hominē peccm in mundū intrauit. Et in ps dr ecce enim in iniquitatibz conceptus sum. Secundo dicit qr primum bonum operis est homis a deo sanatio et a deo. Contra quos dicit apls ad philippenses ij°. Deus est qui operat in nobis velle et perficere pro bona voluntate. Tertio dicit gratiam dari hominibus sm sua merita contra id quod dicit apls ad Ro. x°. Si aut gratia nō ex operibus alioqn gratia nō est gratia. Quartus error origenis qui posuit omnes animas simul ratas cū angelis et pro diuersitate quę ibi egerūt quosdā homines venire ad corpora. quosdā in infidelitate christi. Contra quos dicit apls ad Romanos vi°. Cum in mundū nati essent aut aliqd bonum vel malum egissent dictum est qr maior seruiet minori. Tertius est cathafrygarū i montana prisci et Maxille qui dicunt ephetas qui arreptos fuisse et nō qr prophetauerunt sp sancto. Contra qs dicit ii. petri. i. Non enim voluntate humana allata est aliqn̄ prophetia sed spū sancto inspirati locuti sunt dei homines. Quartus est error Cerdonis qui primo dixit deum legem et prophetas nō esse patrem christi nec bonum deum esse nec iustum patrem vero christi bonum quem esse Manichei dicunt fuit legem reprobates. Contra quos dr ad Ro°. p°. Lex quidem sancta est et mandatum sanctum et iustum et bonum. Et Ro°. i°. dr. Qui ante permisit et prophetas suas ut scripturas sanctas de filio suo. Quintus est error eorum qui dicunt quę de perfectione iustitie petimus esse aliud esse de nouitate salutis quorum quidam fuerunt qui se arrogantissime apostolos vocauerūt. nullā vero spem salutis pertinere hinc eos qui ututur coniugibus et ppas possident. Alii vo. s. Tatianus qui nō vescuntur carnibz nec vino abhominant sm dicta ad Thi. iiij°. Prohibentes abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendū cum gratiarū actione fidelibus dicit eum qui promissio de spū sancto nō fuit apostolis completa sed in eis. Contra id quod dicitur Actuum. iiij°. Repleti sunt omnes spū sancto et loquebantur verbum dei cū fiducia. Item alia dicit homines nō posse saluari nisi continue orent pro quo dicitur luce xviij°. Oportet semp orare et nō deficere. quod sic accipit sm augustinū vel nulla dies pretermittatur extra orandi opa. Alii vo qui passales et mate vocantur et in tātū silentio student ut manibz labris seipos dictos apponāt. passales eum gre latine dr palus et manchos natus. Quinta etiam dicunt qd homo nō potest saluari nisi sepe nudis pedibz ambulet. Contra qs omis apls ait ad Corinth. x°. Omnia mihi licent sed nō omnia expediunt. Ex quo datur intelligi qd licet aliqua a sctis viris assumātur tamen nō expedienter cū pp hoc opportune reddūtur illicita. Decimus est error eoꝝ qui dicunt a contrario opa pfectionis nō esse prefendi omnibz fidelibus sicut iouinianus posuit qd virginitas nō prefertur coniugio sm id quod dr ad Corinth vij°. Qui in matrimonio iungit filiam suam bñ facit et qui nō iungit melius facit. Et sicut vigilantius qui equanimiter statuit diuitias possidentium statui pauperum qui pp deum assumpte. Contra qd dicit dns Math. xix°. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que hes. Undecimus error negantium liberum arbitrium sicut quidā negauit. d. animas que sunt male rationis nō posse in penam. Contra qs dr Iohis. ij°. Sed scribo vobis ut ne peccetis. Decimus est error priscillianistarum et etiam manicheorum dicentium homines esse fatalibus stellis colligatos. Hoc est dicere qd opera eorum sunt neritate astrorum subiecta. Contra quos dr Hieremie. x°. A signis celi nolite timere que gentes timent. Et iterum ij°. A signis celi non pauescite. Duodecimus est error eorum qui asserunt quę et que ab ecclia dei vniuersalr statuta sunt nō sunt obseruanda sicut Arrianus qui dicit statuta ieiunia nō esse solemniter celebranda. et cui quis voluit ieiunium nec iudicatur esse sublege. Quod decimus est error aliorum qui dicunt xiiij. luna pasche esse celebrandū quocūq die septimane occurrit et eadem rone de quibuscūq ab ecclia instituta. Primus primo dictos errores et alios quos gratia brevitatis omitto destruit. Simon dum in symbolo dicit. Quartam ecclam catholicam sanctorum comunionem remissionem peccatorum et in alio symbolo prius dicitur. Qui locutus est per prophe

tas ⁊ vna ꝑfam ⁊ aptam ecclam. Cōfitor vnū baptisma. Q̄ritus ꝓtestus
qui ē de resurrectōe instruit q̄ si aliqua
hesitatiō rēm ꝙpō credē dēmq̄ de qua
dicit. 1. corinth. iii. Omēs quidē resurgēm⁹
Contra qui dicūt esse plures errores
Primus quorū est valentini q̄ carnis re
surrectōm negauit qui erud ꝑles hēretici
sue secte. Contra quē dicit. ad corinth. xv.
Si xp̄c p̄dicat⁹ q̄ resurrexit a mortuis q̄
quidam dicūt in nob quomō ēt mortuoꝝ
nō est. Tg ē error Nemenes ⁊ phrigerū cōm
quos dicit Aplus q̄ a vitate cecidit dicē
tes rēm iam factam vt quia nō credebat
rēm spūalem vt quia nō credebat alios
resurrecturos nisi illos qui cū xp̄o surrexerūt.
Tb est error quorūdā modoꝝ hēticoꝝ
qui dicūt rēm futurā nō tū eorūdē corpm
sz aīe resumet quedā corpora cōm quos
Aplus. 1. corinth. xv. dicit Oportz corrup
tibile hoc induē incorruptiōm et mortale
induē imortalitate. Quartus ē error Ma
tthei p̄triarche constantinopolitani q̄ po
suit q̄ corpora nrā in rēne erunt aeria ⁊
vento similia ut q̄dā narrat in. iiij. mor
Contra qui est quod dns post rēm cor
pus suū discipulis suis palpandū p̄buit
d. Luce ultimo ꝑ palpate ⁊ videte q̄ spūs
carnē ⁊ ossa nō hūt sicut me videtis hre
cū tñ dicat Aplus ad philipen dicūt q̄ re
formabit corpus humilitatis mē consigu
rati corpori claritatis sue. Quintus error
ē dicentiū q̄ corpora in rēne ultētur in
spūs. Contra quos luce ultimo dr. Spūs
carnē ⁊ ossa nō hūt. Sextus ē error the
rinthi alq̄ thematī qui p̄ mille annos
post rēm fabulatus ē futōs in terreno
regno in quibus homēs carnales hēbūt
ventres ad ciborū⁹ voluptates. Contra
quem evan⁹ Matth. xxvii⁰. et Luce xx.
⁊ trissimptie xxxj. q. i. Q̄ si dormierūt
vt dr ibm. q̄ in rēne nequā nubent nq̄
nubent sz erūt sicut angeli dei. Quidā
eria dixerūt q̄ post rēm mortuoꝝ ⁊ eoꝝ
statu in quo nūc ē mundus manebit. Cōm
quos dr Apocal. xxxii⁰. Vidi celū nouū
et terram nouā. Omēs p̄dictos errores
et alios quos gratia breuitatis ōmitto
destruit Thatheus dum in symbolo dix
Credo in rēm ⁊ in alio symbolo p̄mū exp̄c
to rēm mortuoꝝ. Octauus arg̃ pmet
ad vltim diuitate effectiū qui est remu
neratio bonoꝝ et pumo malorū sm̄ d
ps. Tu reddes vnicuiq; sm̄ opa tua. Iste error
huic ꝛ celū eria fuit error multi q̄dā
p̄mus ē dicentiū q̄ aīa mortis in eo ē
sicut assumti Arabes vel eria pg modicū
intuallū sicut Zeno ⁊ recitat in li⁰ de
ecclīasticis dogmatibus. Contra quos ē quod
dicit Aplus ad philippen. i⁰. desiderium hns
dissolui ⁊ ēe cū xp̄o. Et Apocal. i⁰. vidi
altare dei animas martyrum. Secundus er
ror ē origenis qui posuit homēs ⁊ demones
damnatos sine purgatu posse et redire i
gliam et angelos sctos ⁊ homēs btos retro
posse ad mala deduci. Q̄d ē contra illud
dñi Matth. xxv⁰. Ibunt hi in supplicium
eternū hi vō in vitam eternā. Tertius error
dicentiū omia p̄mia bonoꝝ ⁊ omes pe
nas malorū futuras equales. Contra q̄m
primū dicit Aplus i. ad corinth. xv⁰. Q̄
stella dr a stella in claritate. sic ēt rēs mor
tuoꝝ. Contra 2m vō dr Matth. v⁰. Tyro
et Sidoni remissius erit in die iudicij q̄
vob. Quartus ē error dicentiū nō esse p̄
gatoriū aīas post mortē earū qui. s.
in caritate decedētes aliquid purgabile
nō hnt. Contra quos dicit Aplus. i. ad
corinth. iii. q̄ quis edificauit sup̄ fun
damentū fidei p dilectiōm operantis ligna
fenū stipulam detrimētum patiet ipse
tñ salvus erit sic tñ quasi p ignē. Cōm
omnes hos errores posuit Mathias in
in symbolo hui⁹ arti. Vitam etnā. Amē.
Quintus vō qui septem artes dinitus
fidem assignat eos sic distinguit vt p̄
sit de essentie vnitate. 2g de p̄ma p̄so
na. 3g de psona filij. 4g de prima spūssanc.
5g de effectu creatiōis. 6g de effectu iusti
ficatiōis. 7mus de effectu remuneratiōis.
In que complexendit rēm ⁊ vitā etnā
Et sic dum p̄dictorū sex artes p̄m dui
dit in tres. quintus vō ⁊ sextus complectit
in vnū sic sunt sm̄ eos. vij. artes. Nō re
fert q̄ quōd ad fidei vnitatem vt error
eis vitaciōm quatuor distinguūt. Quo
rum septima de arte fidei ad diuitatē pti
bus. Hunc vō consequit restat videndum
de articulis ad humanitatē xp̄i ptinētibus
Circa q̄d sciendū q̄ quida sex distinguūt
primus quorū est de xp̄i conceptiōne ⁊ na
tiuitate sm̄ q̄d introduxit Ysaie. vij. Ecce
virgo concipiet ⁊ pariet filiū. Contra hunc
errorē x. errores assumunt. Primus q̄dā
fuit dicentiū xp̄m fuisse purū hominem
et q̄ n̄ semp fuit sz exordiū sumpsit ⁊
sic fuit error Caphocratis et Cerenti ⁊
Ebionis ⁊ pauli Samosetani ⁊ fontani
contra quos dicit Aplus ad Romanos
ex quibus xp̄c sm̄ carnē sup̄ omia dns
deus Amen. Tg error Valentini q̄ dix
it xp̄m celeste corpus attulisse mihi q̄ de
virgine assumpsisse ⁊ per illam tanq̄
per riuulū seu fistulam sine vlla assumptu
carnis ptransisse. Contra q̄d dicit Ihs ad ga
Matth. viij⁰. Misit deus filiū suū factū de mu

liere. Tertius est error Arrij qui posuit dñm
humanam animam nō huisse ſ verbū loco
animē fuisse. Contra quos dr Johis. xvi°.
Nemo tollit animā meā a me ſ ē° pono
eam. Quartus error ē Nestorij qui posuit
xpm deū pfectū et hominē pfectū. Et alia
dixit ee psonā dei. aliam hoīs ni una p̄na
xpi. Et q nō eēt facta vnio dei. et hois
in vna psona xpi ſi solum sm gre habi-
tacōnis. Et a q negat ēam virginem esse
matrem hoīs xpi. Contra quos dr Luce. ij°.
Quod ex ea nasceretur sanctum. vocabit filius
dei. Ysa. ē error Carpocratis qui hoiem xpm
de utroq; parte. natu putasse phibetur. Con
quem dicit Augustin°. Quicūq; crederet in
carnatā ē mysto hui⁹ de sco spū. Cerdus
error ē Elindi dicentis. Et post qui beatus
Ago pcepat dñm ex ioseph plures filios
genuit. Contra quē dr Ezech. xliij°. ē.
porta hec clausa erit. et nō aperiet. et vir
n transibit p eam. quia dns deus israel in
ea ingressus est. Contra pdictos errores cui ali-
quibus alios quos gratia breuitatis obmitto
in symbolo apposuit. b⁹ Jacobus maior du
os. articulos. Primus quem instruit credere
dñm dei filium de spū sco conceptum natum
dicit. Qui conceptus ē de spū sco. Secds
articulus instruit dñm de maria virgine na
tum dicit. Natus ex maria virgine. Et i
symbolo primi dr. Qui propter nos homines. et p
nram salutem descendit de celis. Et incar
natus est de spū sco. ex maria virgine et
homo factus est. Tertius articulus ē de passione
et morte xpi. quia cetera fideliter credē
dēmq; et simpliciter confiteri. Contra hunc articu-
lum stant duo magni errores. Primus quidē
ē error Manicheorum qui sicut asserit cor
pus xpi fantasticum. ita passionem xpi non
in veritate ſ in fantasia ee arbitrant. Con
quos dr. Ysaie. liij. Vere languores nros
ipe tulit et tristitias. ois ad occasionem dicti
articuli est error gentium qui in xpo vnam virtu
tem posuit ſ in corpulentem et mortalem. Contra
quos dr. i. petri. iij°. Mortificatus quidem
mortuus ē. hoc errores destruxit. Iohes
in symbolo dum dicit. Passus sub pontio
pylato crucifixus mortuus et sepultus. Quar⁹
articulus ē de xpi virginē qua fideliter credē dēm.
Contra hunc articulum sunt duo errores. Primus
quidem erravit Cherinthus asserens xm
nō resurrexisse ſ resurrecturum esse. Contra
quē dr. i. Corinth. xv°. Resurrexit. iij°. die a
mortuis sm scripturas. Secds error qui pertinet
mortalitatem. ſ. q ipe sit utilis pro demonu
salute passurus. Contra quod dr. ad Ro-
manos. Resurgens ex mortuis iam nō moritur.
Hos errores destruxit Matheus dum in
symbolo dicit. iij°. die resurrexit a mortuis. Ter-

Quintus articulus ē de descensu ad inferos
corpore in sepulchro iacente. Hunc articulum
ad explicandum. Declarauit primum ad inferos es-
se descendit. Secundum ad eos confirmabat Thomas dū
m symbolo dicit. Descendit ad inferna. Quod
ē contra quosdam qui posuerunt xpm non
descendisse p semetipsum ad inferos. sed tm
per potestatem dicunt. Actum. ij. q non ē delectus
in inferno. Sextus articulus ē de extensione xpi
ni celum. i. ad primam excellentiam de qua dicit
ipe Johis. xx°. Ascendo ad patrem meum et pa
trem vrm. Contra hunc articulum erravit Hele
nam qui negavit saluatorem in carne sedere
ad dexteram patris ſ q exiuit et in sole posuit
eam. Contra quod dr Matth. vltimo. Dns
quidem ihus postq locutus est eis. assumptus
est in celum et sedet a dextris dei. Hunc articu-
lum destruxit Jacobus minor. dū dicit in symbolo
Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei pa
tris omnipotentis. Decimus articulus est de
Aduentu eius ad iudicium. et prima huius
articuli erat illis de quibus dr. iij°. petri iij°.
Venient in nouissimis diebus illusores in
derisionem iuxta proprias concupiscentias ambulā
tes et dicentes vbi est promissio aduentus
eius. Contra quos dr Job. xxi°. Recedite a me
fugite a me gladium quia ultor iniquitatis
est gladius. et scitote est iudicium. Hunc errorem
destruit phariseus in symbolo dum dicit.
Inde venturus est iudicare vivos et mortuos.
Undecimus articulus tollitur ex symbolo
quod apli ediderunt. Predicti autem hereticorum
errorum destruunt. xiiij. q. iij. Quod
de modo distinguendi. vij. articulos fidei xpi
humanitatis. Illi autem qui. vij. articulos hui
nitatis ponunt distinguunt primum articulum in
duos ponentes. ſ. sub alio articulo xpi concep
tionem et sub alio nativitatem. De materia quo
ad ultimam partem articuli tangit scripta in
decreto. prosequendo. Nil tenuit tredecim.
Q. c. d. et totum. Nota q si quis incipit
scire de nominibus que aliquando deum significa
rent et quando de xpo predicent. Sic distinguen-
dum. Nomina quedam sunt essentialia. quedam sunt
personalia. quedam sunt notionalia. Essen
tialia sunt que essentiam significant. Horum quedam
sunt adiectiua. quedam substantiua. Adiec
tiuorum quedam ponunt effectum posituc.
quedam respectiue. positiuorum quedam con
notant effectum in nobis ut iustus et miser
et ista predicantur de deo ab etno quia ab etno
fuit iustus et misericors. quedam in actu ut
iustificans et miserator. et huiusmodi et ista
predicantur de deo ex tempore. Unde hec est
vera propositio deus incepit esse miserator
qui miseri. Eorum at que ponunt effectum
respectiue quedam ponunt respectum creatoris
ad creaturas ut deus ē refugium et hiis mo-

Addi.

Quedam metrū respectū psone ad pnā
ut similis et equalis. Similis etia pnā
importat seu signat duinā essentiam.
Ordano aut mittat distinctiōm psonalem. Unde licet hec nomia significēt tri
rōne inertacōis de psonis vl' sumpt
plurale et nō singulare pdicant. Un
non dr pr̄ et filius sunt similes sed sunt
similes. Item scias q adiectiuoz q3 sut
pti tua vt aliquis et alius et huiusmōi
quedam nūalia ut unus duo et tres et
oīm illoz rōis est doctrina. Nam in neu
tre substantia signat diuina essentia
et pdicant de psonis omib singulariter
et nō plāliter. Unde bn dr pr̄ et filiget
spūs sanctus sunt unū. Sed in masculino
et femino genē substātiua signat psonas
Unde pr̄ et filio sunt duo si istud duo sit
masculini gūs si neutri generis tunc
e fla. Si adiectiue sumpta seruant natura
suoz substantiuoz. Unde si substantiua
sunt essentialia ipā adiectiua similiter
si si sunt psonalia similr et ipā adiectiua
Unde hec est fla pr̄ et filio et spūssctus
sunt unus s hec e vera unus deus. Sed
substantiuoz quedā sunt abstracta quā
tonita. quedam media. Abstracta sunt
que absolute dīna essentia signat ut
dicit Augustin ut essentia deitas. et
bonitas et huiusmōi. et ista nō possut
trahi p aliquod quātū ad supponendū
pro psona. Unde tlia nōia quota cum
verbis ptriptis psonalibz vl nominab
reddunt ppones fias. Unde hec e falsa
essentia gūat vel gūatur. Essentia e
de essentia vl essentia e apud essentia
et huiusmōi. Et est tenendū q ista no
mina pdicant de qualibet pna et de
omnib simul singulariter et plurr. Ut
pr̄ e deitas. filius e deitas. spūs sctus e
deitas et nō tres deitates. Concreta di
cūtur que signat quasi informā i sb
iecto ut album in muro. et sicut ista
deus cātor et similia que gūalr signāt
essentiā licet qnq supponant pro esse
tia qnq pro pna. Media sunt que hūt
modū et forma abstractoz. s. officium
cōsimi concretoz vt lumen. sapia. pn̄s
et huiusmōi. Ista em sicut abstracta
pdicant de qualibet pna per se et de oī
bus simul singulariter et nō plr. ut sup
dict. Item supponūt pro psonis sēd con
creta ut ēs dicit lumen de lumine. sapia
de sapia pn̄s de pn̄o. Personalia nomi. q
dam pdicant de vna pna ēs ut pr̄ et
filius et spūssctus. Quedam de duabz dicta
q de utrūq ut pr̄ et filius sunt principi
spūssctī. Si pn̄s supponit pro duabz pso

nis signat vt a rōnī notionē sm̄ cōmunē
sp̄m acōm. Quedam de duabz dicta q neutra
vt pr̄ et filius sunt duo si istud duo masculi
gūis et nō neutri. Quedam de singulis
psonis dicta q nō de omnib ut ypostasis ut
psona et hoc in singulari si in plri bn dr
pr̄ et filius et spūssctus sunt tres ypostases seu
psone. Notionalia dnt que psonas no
tificant. Interdū tn dnt distinctia quia
psonas distinguūt. et relatiua qz p nas
ad invicem referūt. et ppetates qz pnas
insunt. Et teneas q nulla notio ppie
nest diuine essentie s tm̄ pne qz ceētia
nō distinguit nec distinguit. et sub. v.
s. Innascibilitas. pternitas. filiatio. pro
cessio et cōis spiratio. Tria ex istis compe
tunt pri. s. innascibilitas. pternitas et cōis
spiratio. Unū spūi sancto cōis spiratio et
filio duo. s. filiatio et cōis spiratio. Nec
ppe hoc vna psona maior e alia. Notionū
aut nationalium quedā sunt abstracta
et substantia. ut pternitas et innascibilitas
et hec pdicantur de essentia. Unde hec
e vera essentia est pternitas et eternitas
essentia e innascibilitas et eternitas et cet
Quedam sunt contita et adiectiua. Ut
innascibil. cuntis. spirans. nascens. et
procedens. et ista nūqm̄ de essentia pdi
cant sue sint nomina sive ptriptia. Unde
omnes tales ppones sunt fle ceētia gūat
vl gūatis. vl ceētia e gūans et gūata qz
notat distinctōm in diuina ceētia cont
id quod hētur in ra damniani de sua
tinitate et fide ca. et ca firmit e. ti. Hec
distinctio colligitur ex variis sctoz doc
toz et glosarū. Nota q duplex e cognitio
de deo. s. naturalis et accidentalis. Naturalis
cognitio dr e. s. aīi potiū qui hō cogno
scebat deum ppte sēu apte in cātureis.
Item post potiū et p speculum et in enig
mate. Accidentalis cognitio tri dr est
Prima est acquisita p rōnes naturales
quā habuerūt philosophi et dr stia. Q. d. q
hētur testimonijs sc̄pturaz et miraculoz
et hec cognitio dr fides informis.
Secunda est que hētur ex caritate. si hec dicit
fides formata. et p talem cognitionē assen
timus pme vitati pp se et supra se. Unde
adueniēte ea. preunt omnes alie cognitiones
accidentales adnimig quo ad actū. sūi em
alie cognitiones venūt in aīa tūc fides
tanq velotior discurrat motu omnes cū
fides sit de non apparentibus et difficile sit
contra tales ceētia sunt duo adhoc ut fir
miter credat. s. vitas. Primū est illustratio
vitatis animā eleuans. Secundū e rectificatio
uoluntatis animā firmans. Quoz primū
e p fidem. Secundū est p spem quā auctez et per

c/m
14.004

Addi. 110

Spūi sanctū editā Auctr gr̄a pbet fidelmē
tū fidei ⁊ fides assensum auctū. Vtrūq; vero
⁊ topūm pp hoc et splendor et ꝛ̄bum dicitur
quia mentem ⁊ fidem illuīat ⁊ ueritatē per
doctrinā ostendit. Hoc q̄ sciendū ꝙ vna tm
e fides tam ni pmissis qm̄ in ptitis qm̄ in
futuris licet magis clara sit in eis ⁊ expli
cita qm̄ sequit̄ spūs qm̄ in eis qm̄ p̄
cessit eius aduentū. Sic nouū testamē
t clarius qm̄ vetus quod en nos credim⁹
totū antiqui p̄es credebant fiendū seu
futurū esse exceptis illis articul' qui ad
huc restant complendi sicut ex'mus iudi
cū. ℟surrectio mortuor̄ ⁊ tercia numera
bton̄ ⁊ premio ⁊ proboꝝ. Si deꝰ est
manifm nobis ut ratiōna docuit Natural
ratio legalis institucō ⁊ cōis conceptio am
noīm hoc habet decernit ⁊ precipit Q̄ vn⁹
credatur deus omnīs diligatur cordialit
⁊ magne veneratiōis officijs euocet⁹.
Cui quidem e tanq̄ clauꝰ fixus et
stabilis ut omnia reuoluūt originaliter
minatur oīm essentiū oīm veri pri
mordiale principiū. Iuxta Dalonis eloqū
Omnia disponit mro ponde et men
sura comphendēs omnia ⁊ a nullo alio co
phensus. Et ut verbis Augustini uti
creat. Deus est inter celum no inclusꝰ
extra celum no exclusus supra celum
no elatus subtus celum no depressus. quia
ex eius gr̄atuita bōtate procedit q̄ sug.
viuimꝰ ⁊ mouemur. Si cuiꝰ manu
tenebria tota natura redigeret ad nichi
lū sicut ex nichilo e facta. Igitur tota
cordis intentiōe. pensandꝰ. honorandus.
sacrificandus et toto cordis nichilo laudā
dus ⁊ri deus. Deum ee pfectū fides ca
tholica attestat. quia fides credit deū
ee et credit in deū ⁊ credit deo. Credere
deum e credere ꝑm esse. Credere in deū est
in ꝑm credere ⁊ credendo amare ⁊ credo
in eū rre nr̄as ei⁹ membris eius incorpo
rari. Credere aīt deo e credere ꝛbis eius p̄m
et ꝛm bonoꝝ ⁊ malorū e. ꝛm bonoꝝ
tm quia credere deū ⁊ credere deo bonꝰ et
malis cōmune est ꝙ credere in dm bonoꝝ
e ꝓpraliter. Itaq; deus plus hꝫ pfectū
ee ut dictum est q̄d ctr̄ persuadere pot
Illud en pfectū est cui⁹ nichil ex ꝑte
est. Vnde quia esse nr̄m hꝫ esse aliq̄
extra se ideo imperfectū e. Deest en ei
aliquid quod de esse mro iam preexit
vel quod futurū est. Diuinū aīt esse
ei totū simul est perfectissimū est. Hac
itaq; perfectione principaliter naturaliter
anima mā appetit finē quo ad duo p̄o
ex parte potentie cognitiue. ℟o ex parte
potentie amatiue. Quo ad primū dia

mea ut recte docet experientia naturaliter
appetit ⁊ fieri summo bono ⁊ vero pp eam
qm̄ potentia p̄cognitiua cui eq tanta
sit capacitas ut ipa experientia docet ut
nullū bonū omne ratum eam comple
at nisi qui semper ad alia se extendat
Vnde videmꝰ q̄litercunq; quis studeat et
semp proficiat semp tm plura ee affe
tat scire ⁊ nona semp inuestigare no ces
sat. Nam et demosthenes ꝓbus cui. L.
vij. annoꝝ erat moriet. ideo de morte se
dolere dicit quia tot discē minuebat
Alter etiam ꝓbus requisitus vbi eet
tm̄ig scie credit. q̄ vbi et ute Quo
ad ꝛm videmus. q̄ q̄litercunq; bona re
acta quis congreget ei naturaliter satia
ri no possit nullū congregando desistit
Vnde non sufficit tissuero regum per
sarū et medorū non nabuchodonozor
regum p̄maxim Caldeorū sed pharaoni
regum egyptiorū sed Alexandro regum
grecorū non Cesaribus ampla potestas
Romanoꝝ. Non salom tanta congesta
thesauroꝝ qui semp ad plura extendent
nullo tato bono complendū Igit
si in natura a deo mihi est tatū frustra
vt omnis docet ph̄a nrā est summū po
ne bonū et verū quo pficiatur effectus
⁊ quo hito sit contentus. Illud aute
e summū bonū. s. deus quo quis adep
to nichil ultiꝰ desiderare queat Cui sūe
concordat dictū Ambrosij sup epl̄am
ad Colosen. d. Omne tutio sapiē scie
vel trene tūre. i. anglice vel lyna
tr̄e hoc nōt lau. q̄ geometria ⁊ nigro
mātia ei deo sunt ⁊ ni se bene ꝙ nigro
mātia legi prohibetur pp sequelam
Deut. iūcare. xxij. q. 1. ca. ⁊ ꝙ se
ni dicta auctē. in eo qui e captus ea
et auctor. vt qui hunc nouit nichil
vltra ꝙrat quia sicut e pfecta virtus
⁊ sapia. Quicq; alibi quitur hoc p
fecte inuenit. Transsumptio habētur
her ūba in. s. Sed econtra dicit
Sancta antiqui mri de deo fuerunt
diuisi et varijs erroribus implicati. Ali
qui enī putauerunt deū esse negabant Alij
vero tūnas deificabant in ydolatria
merentes. Aliqui duo principia om̄i
bom alterū mali affirmabant. Ideo pu
tau curiosum pius pro studēnū delecta
tione de motuum erroneis pdictorum
aliqua p tractare. Et primo de errore eoꝝ
qui negant posse demōrari deū esse ꝙ
sola fide tenetur. Asserunt enī hui q̄ dm
ee p ꝛm inuenim no pot ꝙ p solam
viam fidei et reuelatiōis. Ad hoc aūt
intendū moti sunt quida pp debilita

tem rōnis quas aliquis inducebat ad probandū deū esse. Posset tñ hic error filiae mētis aliquod falsum sibi assumē ex quo rationē phozum duxit quia ostendit ī deo idem esse essentiā et esse. s. id qđ rūdetur ad quid ē et ad qđm an est. Via autem rōnis primaria nō pot ut fiatur de deo quid est. Vnde nec rōne inducitur posse de mētis an deus sit. Et q̄nus deus sensibilia omnia ⁊ sensum excedat. eig tñ effectus ex quibz demōratio sumit ad probandū esse sensibiles sunt. Et sic mē rōnis oritur in fide ē etiam de his q̄ sēm excedunt. Vnde Aristoteles ad probandū deū esse ex pte motus probare intendit tali rōne. Omne qđ mouet ab alio mouet. Patz. a sēm aliquid moueri vtpote solem qđ alio mouēte mouet. Aut ergo ad moueri mouetur aut non. Si nō mouet ergo habemus ppositū. Si autem ponē aliquod mouens immobile ⁊ hoc dicimus deū. Si ergo mouet ergo ab alio mouēte mouet. Aut ergo ē procedere in infinitū aut ē deuenire ad aliquod movens immobile. Si nō est procedē in infinitū quod probat tali rōne. Primus ⁊ 2us tam in primo quā in alia methaphi. dicēs q̄ nullo genere causē in infinitū est abire. Si est mētē in aliquo stare. Vnde est mētē ponere efficiens immobile primū principium seminarium omnium formarum naturalium primū et finem omnium vltimum. s. efficiens primū nō gñatū nō factū ⁊ omnia fuciens. hoc est deus quo nichil melius nichil q̄ perfectius ee. ergo mētē est ponē aliqđ primū ppetuus immobile. Dimisso rōnibus Aristotelis ⁊ aliorū brevitatē amore sufficit primū dicē q̄ ad cognoscendū deū esse mentat nos natura. Indicat scriptura et clamat cātura. De mentatione nāle dicit Io. damascenus. q̄ cognito existendi deū nobis nāliter inserta ē. Sed in tñ pualuit malicia hoīm nature ut quosdam irrationabilissimos et omnium malorum pessimos potentes ausus fuerit deducēt ut dicūt nō esse deū. Scriptura etiā nobilissimorū phorū ut platonis Aristotelis. Senece. Tullii. ⁊ deum ee mentiuntur. Item etiā scriptura Judeorū asserit in primo omnia a deo facta esse. Item scriptura xpianorū scriptura in primo evangelio Johis p dictum verbum assit omnia ee facta. Creatura etiā deum ee clamat. ⁊ hoc ē quod Augs xpi doctor in xcī. lio de civitate dei luculenter demōrat dicens q̄ exceptis yphetice vocibus mundus ipe ordinatissima sua mutabilitate ⁊ mobilitate omnī visibilium pulchritudo

spe quodāmodo fieri esse tacitus sibi ⁊ nō nisi adeo ineffabiliter atq; invisibiliter fieri potuisse se clamat. Idem in li. 1. confessionū interrogatus de deo meo celum solem lunā et stellas. nec nos simus deus que queris inquiunt. Et dixi omnibus qui circumstant cauernem meā. dimitte de deo meo aliquid et clamauerit vocē magnā ipse fecit nos ⁊ nō ipi nos. Intrōgatio mea intentio mea et visio eorū spes eorū. Sapiēs. xiij. O magnitudine speciei et creature potest cognosci creator eorū inde. Item ad Roman. 1. vbi loquitur de gentilis. deus manifestauit reuelauit illis dicit glo. Amb. Vt deus qui ē natura invisibilis visibilis per ea opus fecit quod operatorem in substantia sua demōrat seu manifestat. Et p istum modū potest fieri ⁊ ire esse dei cum credētur qui hoc fecit qđ ab alijs impossibile ē fieri. Et subdit ibi in textu Invisibilia ipius. s. ipius ē cātura mundi p ea que intellecta conspiciunt. Sempiterna q̄ ei⁹ virtus ⁊ deitas. Verbum istud sic exponitur. sm glo. Invisibilia ipius. id ē natura visibilis intellecta p ea que facta sunt conspiciunt. ē cātura mundi. 7. ab omnibus que cātura mundi dicit p excellentia vel cōmentia quia hēt cum omni cātura. Hinc posset moueri qđ talis vir. Vtrum homo rōnali virtute valeat deū p suos effectus cognoscē. Et p̄ videtur q̄ sic p aliquos effectus possibiles cognoscē sicut per artificia cognoscimus artificem qualis sit. Hanc veritatem sanam ipa veritas in evāgelio Mathei. vij. approbare videtur. dicens. A fructibus eorū cognoscetis eos. In cōmuni ē sm Aug. fides nō hēt meritum cui humana rō p̄bet experimentum. Si ergo p effectus deum cognoscē possibile inde multū reportabamus meritū. quae nō. Quia motivo videtur q̄ ipa deitas potest sciri dupliciter ⁊ quo ad ipa et quo ad appropriata. Quo ad ipa nullo modo p rōnalē cāturā cognosci potest vel cōprehendi. Sed quo ad appropriata sic cognosci potest vel comprehendi. Sed ibi tria p̄cipue attribuuntur potentia. sapientia. Ipi in sancto bonitas et clementia. Isto enim modo potest p suos effectus. s. a cātura cognosci et sic salvatur auctas gregorij inducta. Item Ambros sup id ad Rom. dicit ex motibus et administratione corporis animas quia nō videt intellectus sic administrationem totius mundi et regimine eius cātorem patrem intellexerit. Unde qđ. iiij. lio dialogorum. Nulla visibilia nisi p invisibilia videntur.

Ipe go corporeus oculus michi corpeū
videt nisi hmōi res incorpea ad videdū
aptet. Nam tolle mentem que no vide
tur intuitum ptz oculus qui videbat
si oculi p se videbat cui discedente ois
michi videt. Ostēdi cui ad faciendū fidē
de pribus rationalibus sola publica fa
ma absq testibus t probationibus sufficī
at. Cur cum tanta difficultate sit ali
quibus fides de pce celesti. Ostēdi mihi ea
que cepit esse michi est ruina ortis cū
no pcessit. Sz causa que pcessit omē
quod incepit esse no est de ruino eorū
que incepit esse. Dic em pcessisset se
ipam quod ē impole, go aliqua ra
que nūq incepit esse. Sed quod non
incepit esse no desinet ee. Nam ee qd
hī admitte no pot. Unde Genesa. pri
cū est nāz quod aduētīciū fuit ex ali
qua causa est sine principio t sine fine.
t hoc inhabitant est deus. Et hec pauca
contra insipiente hēticū dicta ad pns
sufficiat. Nisi de errore illoz qui deū
esse negant. Sequit vide de errore illo
qui creaturas detestant qui error vdo
latria dr. Et licet supra in primo p satis
potis precepto aliqua de matia latrie t
vdolatrie mōn duxim cultus sufficiēte
tractata sint. Nichilomīg tū de hac ma
pro studentiū delectatione hic aliqua
tangūtur. Et alr qui ibi. Pro eo erro
neē opīones et inuētia ac etiā mtlli
gentia tū vdolatria sunt breuit, inq
attendenda. Et primo quid sit vdolatra
2o de causis eius. 3o de speb⁹ eius. 4o
de destructon eius. Circa primū notāq.
q latria ē sume venationis cultus soli
deo exhibendus. Vel latria ē voluntaria
professio dine maiestati. Vdolatria vero
ē cultus deo debitus creature exhibitus.
Dulia vo ē honor qui debetur sanctis.
Unde et de bta virgine sciendū q mgītū
ē psona stā debetur ei dulia. Sz mgītū
est mr dei debetur ei vpdulia. i. mag
excellentia. Quia vpdulia debetur ex
cellenti simul ē caro xpi. bta virgo t ex
xpi in qua pependit. quia instrumtū
fuit mre redemptionis. Imaginibus det
adoratio que debetur illis quorū sunt
imagines. no imgītū res fte. Sz ipīs in
illa quoz sunt imagines adoratio.
Dimittuz aut hoc vocabulū de tria. j.
Re. viij. Ubi dr dulia mnor et dulia
maior. Ex pdictis insurgunt duo dubi
tabilia p strictanda. t primo. Q. cultus
latrie matri xpi debeat exhibeti. Ad
hoc rndet theologi. q. q cum xpa pu
ra natura sit ad honore in ascendit.

Addi.

Tamen q hoc nomen mr dei tante
dignitatis existit q no solū viatores sz
etiam comprehensores. Imo etiā t ipsi
angli eam reuerent quadam-s pro
gratuita spali ut platam retis retinet.
Ideo dignus est ipsam p retis honorāe
t venerari. Hec aut honor a matris
vpdulia nūcupatur et accipitur hoc
vocabulū ut supra expssum ē de glo.
li. Regū. viij. Ubi dr dulia mnor t du
lia maior. Si aut obiicitur q honō
mr referitur ad filiū. Videri pot. q
honor pot referi ad aliquid dupliciter
Aut simul ad finem t hoc modo re
fertur ad filiū honor qui offertur
mri. Aut sicut ad obiectum et hoc mo
refertur ad qm honor qui exhibet
mri. Unde qui adorat imaginē xpi
xpm adorat no imaginem. Qui aut
adorat xpi mrem adorat dm t mrez
eius. Secundo quāritur. Ie. cultylatie
exhibendus sit crucī xpi. Hanc qstiō
rudent theologi q multiplex ē modus
dicendi. Quidam em dixerunt q tanti
debetur honor qui dicitur vpdulia
eo q in ipo redemptio t salus humāi
gīs facta ē. et ideo omes debent ei ee
subiecti subiectiōe nobili t spali. Sed
mgītū adoratio sit et elacutio inter
esse solūmō inter tres cōnes rationales
Adoratio em quedam oratio ad ali
quid ordinatū. Adorare quidem ē ali
quid orare. Creatur aut cōne rationē.
dixerunt crucem no esse adorandā mgī
tū xpe in ea adoretur nec aliq
ei reuētia exhibenda mgī cōne tri
fixi. sicut nec imaginem mgī cōn ymā
ginati. Ideo dixerunt q crucī xpi ex
hibendus ē cultus latrie. Sentiame
quia dum assemus aut xpm pro nobis
ligno crucis venāle. in quo se ipsum
xpc pro nobis obtulit et sactificatū
tactu corporis t sanguis decenter a
doranda est et potest. Si aut ex alia
matia fuit ipsa crux adoranda. Ob hoc
tamen. Et hoc colligit
tur q aliqua xpi crucī sit reuētia
exhibenda latrie adoratione excepta
et huius signū est quia ecclia solē
nizat crucis inuentionē et exaltatiōz
sicut festiuitates sanctoz. Et ideo neut
pdictoz modoz dr omo sufficere. Et
quod ē rndū q duplex pot honor ali
cui exhiberi aut in obsequiū reuēn
cie qui est honor veneratiōis. sicut in tes
timoniū virtutis t familiaritatis complā
centie qui ē honor adoratiōis. Et utrūq
istoz honoz offertur crucī qz xpm

adorauing ⁊ veneamur. Sed ti̅ hec ē
dr̄ia quia hoꝺnor veneracōis exhibe
tur truti tuiqđ̄ instrūto mee salut
Vnde sicut exhibemꝰ sanctis reuēntia
quia in eis ē quedā mee salutis causa
latas ita ⁊ truti xpi̅ et clauus ē aliq̄
reuēntia exhibenda. Honor aut adora
tionis offertur truti rōne ei̅fixi. Ne
mo enī intendit ei̅ plate vl̄ ab ea ali
quid impetr̄e si ei ⁊ ab eo qui fuit af
fixus in ea ⁊ sic nō debetur ei̅ nisi ado
ratio latrie. Cui go cr̄i xpi̅ honor dul
debetur. Vnus quidem ē latria. Alius
vo nec debet dici latria nec dulia qa
in est spēs adorationis si dr honor ve
neracōis et sic ptz qđ truti xpi̅ adora
da ē latria. Dicit aut opponitur qđ truti
ē pura creatura. Dicm ē qđ nō adoratur
ut res si ut signū reuerenciatur di
tum in ei̅fixum. De dulia ⁊ latria ⁊
de dr̄iis earuq̄ hēt̄ in tanoē venera
biles ymagines de conse. dis. iij. in gloſ
ubi̅ postis. Est enī notandū qđ ydolū
dicit̄ quic̄q̄ ligni vl̄ alia res figurata
cui̅q̄ vo dicit̄ quicq̄ ex ymagine
⁊ demone ꝓsidente ⁊ ita sumit̄ i. ad
Corinth. viij. vbi dr qđ ydolum nichil
aliud ē in mundo. Illud igit̄ qđ puta
bant ydolum ee. s. ꝓsentiam subsistēte
ex simulacro ⁊ spiritu ꝓsidente nichil
erat. Contra 2m. s. de causis in q̄ erro
ris ē sciendum qđ ꝓp quā q̄ causas ydo
latria introducta ē vl̄ augmentata ꝑ
causa fuit dolor mimicq̄ de aliq̄ amia
pditione ꝓpter eum amissū filio nimis do
lens ymaginē filii sibi fecit et ut esset
ei qualecūq̄ solacium. Deinde priuatus
acrebro luctu dolens ꝓpter ab te sibi rapti
filii fecit ymaginem. Ac illum qui
tuo quasi mortuus fuerat nunc tamq̄
deum cepit ⁊ constituit suos ritus
sacra ⁊ sacrificia hanc prima causam y
dolatrie ostendit qđ ꝙ supra. d. 2o
In beelzebub principe demoniorū dicēs
Ninq̄ rex nimirū velo preter suo motuo
statuta ferat quia summa reuentia ho
norauit et ita ei̅a ut reis ad eam fu
gientibus ꝓfert. Unde progressi tpis ceperūt
eam homines venerari ut deā ⁊ multi
plicate ⁊ quida vocauerūt Beel vel baal
vel dualim vel beelzebub sm̄ varietā
tem linguarū. Secunda causa fuit ve
hemens superbia principum qui nō attende
tes infirmitate sua voluerūt se ut deos
honorari. Sicut nabuchodonozor rex
qui precepit Holofin principi militie sue
ut omnes deos terre sue extirparet ut
ipe solus deus diceret̄ sub quo nacōibus
que potuissent holofinis potencia sub
jugari ꝙm qđ in Iudith hēt̄ hystoria.
Tercia causa fuit adulatio siue desideriū
quod hebant minores acquirendi graciam
maiorū. Aug. x. lio de ci. dei. Multa
usurpata sunt de cultu dino que hono
ribus defecerunt humanis sine humilitate
minima sine adulacōne pestifera. Quarta
causa fuit potencia qua credidert sup
eminere in his quos deos ee putabant
Credideruntq̄ demones potestatem habe
re homines ⁊ elementa. Quinus erroris ori
gio fuit quia credebat ydolos demones
sanare lesiones corporū si ab eis cessa
bat. Similr credebat eos sedare mino
turbationes dum eos fore cessabant. Cre
debant ergo eos prosse futura. quia
timebat eos mala que dei permissione
erat hostibus illaturi. Quinta causa ē
cera cupiditas hoīm qui tm̄ sunt curi
osi aliq̄ scire ut cupidi aliq̄ acqui
rere ut se ipos demonibus vendant.
vt suam cupiditatē adimplere valeant.
Circa 3m̄ sciendum de speciebus ydolatrie
erroris est sciendum qđ. vij. species ydo
latrie reputant. Prima ergo est cultus
demonū. Secunda luminariū ut solis et lune
vel stellarū. Tercia elementorū. Quarta hoīm
vel aliarū rationabiliū aliarū. Quinta ymagi
vel alterius corporis humani. Septima
temporis vt eius preterit vel etiā ydo
latria aliarū rerū. Circa. viij. m̄ vi
tū ydolatrie destructōm ē breuit
sciendū. qđ ydolorum cultura oīs mali
ē causa et principiū et finis. Unde Cypr. in
ylo. Abeas a cātore se auertit omnibus
implicatur scelerib⁹. Aggiuat autem
ex utilitate rei in qua transfert hōr
diuinū. Quinq̄ ē pterea cum honor
iste tr̄ansfertur in quadrupes aut rep
tilia qui qui in homines vel aliā ra
nabilia. Ad Romanos. i. Mutauerūt gloria incorrupti dei in similitudinem
corrupti hoīs ⁊ volucrū ⁊ quadrupe
dū et serpentū. Glo. Ambrosij. Vana
est stultitia eorū apud quos plus pot
ymago q̄ veritas et potiores sunt
mortui q̄ viui. Porro ad destruendū
ydolatrie que ē cultus demonū. audite
dum ē. qđ ipos cole ē valde detestabile
⁊ cauendū et hoc ꝓp duo. Primo quia
ipi sunt scī hostes dei et magis displi
cet deo cuius honor eius transfert in
eos qui ad alias creaturas trāsfertur. Se
cunda ipoꝝ cultus magis ē hoī pnicio
sus. Cum igit̄ ipi demones sint hos
tes humanā q̄ris et cultoribus suis fa
miliaribus fiunt sunt eis familiares

nimmi. Nulla aut pestis efficatior ad
nocendū quā familiares nimici. Ideo S.
Augustinus in li° lxxxiij. qōm dicit
q michl' tum xpiano cōmercium quā si ra
tam magicis artibus adhibeat. tunc
ignitus rempit eos familiares qui ani
mas damnationi exponunt. Secundo ad
destructionem ydolatrie que est cultus hu
manus. est nōndū. q hec que sunt hmōi
errores. dicut mortales esse subiectos so
li et lune et stellis etiam quātū ad sa
pientiā vl' ignorantiā et quātū ad bo
nos mores vl' malos. Et dicut celestia
lumina fin' stus suos seu constellatoes
tam esse bonorū morū vl' malorum
in hominibus quod ptz esse falsum qz nō
ppter stellas homo ē stelle pp hominem
fete sunt. sicut dicit ihūs. Sol et luna
hoc tempus domino suo obediant. ut le
gitur. Iosue. x. ca°. ptz etiam ee falsum
quod isti dicut ydolatre quia diuisi ho
mines eadem hora nascentes moresha
bent diuisos licet ipi dicant q qui sub
tali constellatione nascitur. talis vl' talis
e futurus. et qui tale opus tali hora
ceptum prosperabitur. Item manifestum est
q nati una et eadem hora vl' aliquod
opus aggressi diuisos habent euentus. et
De hoc lacus in missa in. viij. ca° post me
cepto Aperte archana dei. Ultimo de
illa specie ydolatrie que exhibetur ele
mentis celi de qua sepe fit mentio in
sacra pagina. Notū q celi multitudo vo
luerunt qui huius erroris fuerit multitu
dinis spūs. Horum aut quos da dicebat
posse celo stellato alios planetas et cul
cum. Alios ignem. alios aquas. alios tre
et uebant. Innumeribus huiusmodi
prout tedebant congruere malefitios suis
Ista mori ydolatre sive sint veri sive mu
lieres imbuti lapidibus obruū. Deutro
xvij°. Licet videntur adhuc manere in
quibusdam simplicibus qui videntes in
ortu suo solem adorare vl' lunam in
nouilunio. de malicia no celi hētur
viij. Re. xxi°. et ysaie xxxviij. Et Seph.
primo et actuū. vij°. Deinde ad dēstru
ctionem ydolatre que est circa vmanas
Oriendum est q huiusmodi ydolatre
sunt miseriores et maledicti et irrisione
digni. De primo miseriorate Dicunt
Deu°. ij°. miseres sunt et inter mortuos
spes illorū est qui appellauerit deos
opa manuū hōm. De maledictis
eorū Deut°. xxvij. Maledictus homo
qui facit sculptile et conflatile. Sapie
tie. xiij. Et manifestum quod fit ydolum ma
ledictum est et ipm et qui fecit. Et. Deu.

risione Hieremias. Ps°. Vanum sunt et opus
risu dignū. Visis de dictis duobus erroribus
restat nūc videre de iis qs de mamutheorū
errore. Hic ait Augustinus in li° de natura
boni. Quisquis prudenter studio cōsiderandi
hic ponit duo principia. Unū malū et alterū
bonū. De isto etiam errore hētur Re. xxv. prose precepto sic. Vul tenuit et tradidit.
Unde fm eos est principes lucis cum hōibus
et regno lucis sup ista visibilia. Alter est prin
ceps tenebrarū ex adiuncto cum hōibus et regno
tenebrarū. Et utq; istorū principiū fuit eos hū
manum fuit. Manichei ponunt esse corpus
tibilem in principe tenebrarū. Ad pbandū
erroneā eorū opinionem induxit pro se
multas sacre pagine utriusq; testimonia
auctoris. Et tulit quatuor primo induxit auctori
tatem illa Genesis. i°. Tenebre erant super faciem tre.
Ex hoc ipi inferunt deum nō esse bonum
cum opus suum incepit a tenebris. nō in
telligentes tenebras non esse aliquam rei ex
istentiam. Et lucis absentiam. Unde ii oportet
ponere aliquem autorem tenebrarum cui tene
bra sit michil nisi lucis absentia nec quis
laudabit. est mundi cātor. si a michilo incipit
primo hoc cōmendat eius potentiam q ex
michilo lucem et alia cauit. Ps hoc enim
ostenditur. q per se potens est operari su
miatia patiente vel instrumento quod est
proprium omnipotentis. Secundo induxit auctori
tatem illam. que hētur Matth. x. de nu
bolo qui ondit dño nro omnia regna mun
di et eorum tyrannum dicens. Hec omnia tibi
dabo si cadens adorauis me. Ex quo in
ferunt q omnia regna mundi diabolo essent cū
omnia xpo promissa. Hec probatio ridi
culosa est cum diabolus sit mendax et pr eius
Johis. viij°. Et Tertio induxit auctori
tatem illam Matth. vij°. Non potest arbor bona
fructus malos facere. Ex quo inferunt. ergo
mala nō possit esse ab eodem pri°. a quo sint
bona. ergo sunt duo principia vnum bonorū
aliud malorū. Et sexto virtutes quo utuntur
ad confirmationem statuū suarū ostendat
confusionem eorū. licet enim arbor bona nō
faciat fructū malū tū michil prohibet
fructū qui arbor bona bonum producit pu
trefieri et corumpi. Et nemo videns statuā
cum videt duplicia poma in archa vel
mensa quorum alia sunt putrida alia
sana propter hoc credat ea nō esse ex eadem
arbore. Sic michil prohibet diabolum bo
na esse ratione et ideo fructū malū
vero sua prava voluntate. Soluuntur et
ondūtur opiones erronee probate ex a
liquibus frivolis et falsis rationibus. Inter ce
tera vo hanc flam et coloratum addu
cit q contrarioz cōtrarie sunt cause. Non

ū ſm eos bonū et malū ſunt contria
erunt a contrarys pncipijs·ſ· a pncipio
bono ⁊ a pncipio malo· Hinc ſle tōm
xr̄idetur q; d vbum cōtrioz̄ rō nō eſt
vīm vniuſaliter· Cauſa em̄ efficiens vo
luntarie opans pot eſſe cauſa contra
rioꝝ idē· Igitur pictor pot facē ymagi
nem albam et ymaginem nigra ⁊ pul
chram et turpē· Sed cauſa mālis opāſ
que opatur ſm ſilitudinē dans ſpeciē
ſuam patienti non pot eſſe cauſa cont
rioz̄ cū nō habeat in ſe contrias ſpēs ſen
formas· Subtractis ꝑdictorū erroribus
auctibus et rōnibus quibus nititur· ꝓpo
nende ſunt auctes et rōnes quibꝫ oſten
ditur vnicū eſſe pncipiū a quo ſint oīa
viſibilia ⁊ mviſibilia· Legitur matthe·
q; ab initio ātūre maſculū et feminā
fecit eos dns· Item luce· 3· vbi texitur
genealogia xpi· Ibi dr q; fuit Seth qui
fuit adam qui fuit dei· ego adam fuit
a deo nō a diabolo· Item ſohis· 1· omnia
ꝑ xpm facta ſunt· Igitur viſibilia ⁊ mvi
ſibilia· Et pet Midius ꝑ xpm factus eſt
Et Apls ad Coloſenſ· 1· In xpo con
dita ſunt vniuſa que ſunt in celo ⁊ in
tra viſibilia ⁊ mviſibilia· Et exponat·x·
dicit Johēs de angelo qui ſtauit ꝑ vi
nētem in ſtā ſeruloꝝ qui rāut celū ⁊ tra
et ea que in ea ſunt et mare &c· Illud nō
ponende ſunt rōnes ꝑdictū erroꝛe deſtr
entes· Dicit xpi manichei lucem et te
nebras ab eodem p̄n̄o eſſe nō poſſe ꝫ eadē
rone vor ⁊ ſlentiū ex ſua contrarys
pncipijs· Dic em̄ ſe hoc ſlentiū ad vocē
ſicut tenebra ad lucem· Vnde Auguſtin⁹
irridendo manicheos dicit· Si eſt gens
tenebraꝝ pugnans contra dei lucem
quare nō e gens ſlentiū pugnās cōtra
vocem· Item ſi lux a bono deo iuſto qui
e melioꝛ luce cū lux ꝓ viſum ſit ⁊ ſi
viſu ſit inutilis erit adeo q; dubitatiꝫ
ea cui ſunt lumen candele ꝓpale lu
men· Et ſi iuſtū et lux q; magis eſt in
ſibilis ſunt a deo eadem rone ⁊ auditus
⁊ audibile· ⁊ guſtus ⁊ guſtable tactus ⁊
tangibile· olfactus ⁊ odorale· Igitur oīa
corpa cōruptibilia ſunt a deo· Item cū
viuē melioꝝ ſit q; in habl' ꝓt
fulgē ſine deo multo mg viuē· vt aut
Aug· Igitur oīa vita hūana ſub a deo
ꝓtēa impole e duo pncipia ee abſolu
te· Si em̄ eſt aliquid e ꝓm̄o abſolute
e ꝓm̄o· Si aut eſt p̄m̄o no hoc pug nec
ceū· Vnde dr omniꝫ oīb⁹ ſi dualitas
no eſt p̄m̄· Alioꝝ aut ſue vnitas erit
tota dr̄ate ſine dualitate pncipiū· Item
ni mg pmet ad deū bonitas q; pōt

vt ſapia· Igitur ſicut ridiculū eſt ponē
aliq; deum ſi potētia vt ſapia· ſic ri
diculū eſt ponē ſi bonitate· Dr omniſ ne
q; diuū malū e neq; malū diuū Item
Corruptibile ⁊ incorruptibile gemunt ad
vnū ꝑficiendū ut corpus ⁊ anīa ad vnū
ꝑficiendū· ſ· homē· ⁊ e mālis amor vnīg
ad alterū qđ mdiat ſeparatio vnīg ab al
tero que cū dolore fit Ex quo manifeſtū
e ea nō eſſe ex contrarys pncipijs Non
ꝓma ad Corinth· vij· dicit Apls· Ne
ſciſ quia membra vra templū ſunt
ſpūs ſancti qui in vobis· Sed conſtat q;
ſ· pncepſ tenebraꝝ fecit corpus huā
ſpūs ſanctus nō habet in eo· Quod non
hꝫ ſpūs ſanctus ad habitandū· que regut
ſocietas lucis ad tenebras dicit Apls
Ad Corinth· vj· quaſi· d· nulla· Et ſic pt
vitas ꝑdictorū Attendens egut Auctor
q; tempore ſuo multi a via morū nec nō
a timore virtutē multiplr demabat· volēs
omnibꝫ ⁊ ſingulis ſe exhibere optima ad
hibē remedia nō ſolū ꝓ ſalute ut ſupra
habitum e· ſed etiam et metre inſtituta
habet rudimenta· Hoc igit qđ principa
liter intendit· iiij· ꝓpalibus er
roribus ſm hec· iiij· ꝓpalr intendit in ho
ſuo opuſculo licet incidenter plura alia
faciat ꝓ primo itaq; principaliter intendit illoꝝ
erroꝛi qui negabāt deū eſſe nec ꝓ rōnem
demitti poſſe miſi ꝓ viam fidei ⁊ reue
lationis· cum in ꝓmo metro dicit Si de
e animus· q· velut innuit Auctor q; deus pro
cul dubio e ſm q; ſatis ſupra in ꝓma qōne
ꝓbatum ⁊ deductū eſt Hoc etiā probat
Auctor in ꝓmo ꝓmi metri dicit Si
deus e animus· ponī em̄ debet· ſi· pro
poſitione cauſatiua ⁊ diſtributiuali et
nō conditionali· vt ſit ſſs· Si deus e rē
veram eſſentiā hꝫ Nam deus dr habē
vīm ee a quo omnis hꝫ eſſe· Et boecius
in ſo de Trinitate comprobat· d· Sola di
uina eentia e eo q; e· cetera vo nō ſunt
id quod ſunt· q· d· mihi e quod habeat
vīm ee ꝓter deum· Vnde phus quidam
ait Si deus nō eſt vnde bonū e· vmo ſi
deus nō eſt quomō aliquid e· Nam ꝓ
ra nō poſſēt quod poſterius e cauſa ⁊ ratio
poſtq; mūdi eſſet in mūdo· ⁊ ideo pri
mū primi oīm cūtorem ee eſt neceſſe
ſicut hētur ex ſo methaꝝ· Vnde ad ee
ſequitur viuē· ſentire ⁊ intelligē Si igitur
tollatur nec viuē nec ſentire nec intelligē
in rebus eſt inuenire· Item ſm ꝓbm· mū
dus e quodda paſſiua in nullo permu
mutū quod e ab etno productū· cui
ee q̄ūtū cūture ⁊ poſſe expſſiuū Igitur
ſi in mdo ut ꝓbat ad ſſm e ponē aliquod

bonū ett erna ꝯ aliquid mag bonū ert
ett in ipo ponē sūmū bonū· nō quidē
ab eo contentū ꝙ continens ipm̄ bonitatē
tamē bonū simplr infinitum· Rex om̄
ꝯceptū productum ꝑtanto subdit̄ inete
deus ē anim̄ et ber ē vna ex causis ꝗre
deus solus ē colendus· quia hoc fuit ꝺ
mnacio mūdo quod anim̄ in minori
mūdo· i· in homīe quia excellentia tenet
et ipm̄ gubnat ⁊ regit sic deus in ⁊o
mūdo se htt ꝑm qđ inete ē aliqualit̄
expssim ¶ Sed nota dr̄iam int̄ aiam
et animā· quia anīa ē ipa sbia qua
viuim· Animus vō ē suprior pb anie
sicut caput suprior ps corporis ¶ Sed sic
quidā qui septē septem anīe mfiores
delectantur mseriq in hoc mūdo Quidā
vō sunt qui septēs ptem anīe supiorem
delectantur in domo ⁊ celestibus
¶ Cum enī motus sursum ⁊ motus deor
sum sint cōtrey et impole sit aliquid
simul duobus motibus contrys moueri
impole ē etiam in mūdo isto ⁊ domo
delectari· ponderib⁹ meis amor meus dicit
Augustinus· eo feror quocūq; feror·
Non pot̄ inerator simul ⁊ semel delec
tari in pcio ⁊ apparato· simul hre obli
uio ⁊ oīb⁹ oportz te dare obulū ut du
ett ꝑtea diebat) Jacobus in sua cano
nica· ca° Qui voluit ee amicus huius
mūdi inimicus dei constituet̄·) tibi sunt
erunt Auctor erroꝝ illoꝝ supstitiosoꝝ
et ydolatrarū· Et ideo q; circa diuina
errabant honorem soli deo debitum di
uersis creaturis attribuētes· ostendens ꝙ soli
deo ē summa reuerentia exhibenda sicq;
supra in qone ⁊· pleniꝰ ē ꝑtactū et hic
in 2° metro dum dicit Hic tibi ꝓpinque
sit pura mēte colendus· ⁊ pco tanto dr̄
hic deus ⁊ no alius· Nam hic solus dr̄
htt pēmenciā in extendendo seu in exis
tendo Baruth· 3° Hic ē deus mr̄ ⁊ non
extminabitur alig ad eū· Jo° quia habz
signam in dicendo· hic admonent oēz
viam discipline ¶ htt enim potentem in
regendo vt in psalmo hic ē dns deus
nr̄ et ipe regeret nos in stla· Hic· s· deg
ē tibi· i· a te ꝓpinque· i· prompte hoc est
mēte promptissima debet· n· quis ad
diuin⁹ cultū se tradē ⁊ ad ea que ptinēt
ad familiaritatem et deuocōem ⁊ hoc ē qđ
exodi xxxv· scribitur ꝺ multi do· filioꝝ
israel mente promptissima atq; deuota pri
mitias dno offerebant et hoc maxie dei
fieri pura mēte· Unde in metro conclu
ditur pura mēte colendus· Hoc ē dicē
ꝙ mens intenta diuio cultui quicq;
deo ⁊ ex tali quictione fit pura ⁊ ad
tem quictionem summa requirit puritas·
Dicit ergo Hi deus ⁊ ¶ Nota q; hic versus
Hi deus ē anim̄ multipliciter exponi pōt
sm̄ multiplicem intellectū inde insurgē
tem ett primo sic exponatur Hi anim̄
mr̄ est deus· i· dominus· i· a deo originem
hns ut ratiōnia dicit̄ Dicit̄ enī in qbz
dam gentilium libris ꝙ corpus seu sbia
corpulenta traxim̄ ab elemētis· animus
vō a deo· quasi velit dicē ꝙ deus ni fuit
rator corporū ⁊ solum animū nr̄z in tam
hoc flissimū sit dicē vl' erna opinari
Hanc eni opinionē repellit petrus apo
stolorū princeps in symbolo apostolor̄· Ē
Credo in deum ptem omnipotitem ratio
nem reli ⁊ tre visibiliū om̄ ⁊ invisibi⁹
Hec opinio licet latius tangit̄ supra super
pio ꝑtis antedicte in 2ª qstione Hec
nr̄a mete· Hic· i· animus sit colendus ti
pura mēte et hoc ꝓpinque· i· maxime
· i· magis q̄m corpus Colere ē meliorum
sordibus abiectis virtutibus quasi quibz
floribus ipm̄ exornare Et hoc pro primo
dictum ē Vl' 2° ut dicatur Hi deus est
ut animus· i· ut ratio nra dictat nobis
et ut ratiōnia dicit nobis· Hic sit tibi co
lendus pura mēte· Vl' 3°· vt Hi deus
ē colendus pura mēte ut rationi dicit
hic· i· nus colendi deum sit animus· i· in
tentio tua· ꝓpinque· i· pono q̄m aliis ze
bus· Vel quarto dic supra in pio° pro
salutali ꝑte Supplicia deo et non dis
Ad quod posset aliquis obici Est ne tū
unus deus colendus· Videt ⁊ si tantū
unus deus est et nō plures· Hic unus
dei ē pura mēte colendus· Et quare dic
ti ꝓpinque quia cte ē primū et perpetuū
sempiternū Quod confirmat Auctor dicēs
vt animus· i· intentio et ratiōnia· i· auctes
storū prim dicit· i· testantur ⁊ assumit
Vel' quinto· Vel dicatur· Hi deus· i· Hi ani
mus ē deus ut ratiōnia dicit· ⁊ sūt qui
ignorabant unū deum ee et eum sum
sapia ꝑditū intelligentes eū prodeo cole
bant Hec opinio licet erronea tamē
tangit̄ supra in prima qōne hui⁹ prin
cipii mentem prelibati· Unde et ho
talis solet dici· Deus nr̄us nullū nimen
abest si sit sapia tecum· i· in aio tuo
Vel 6° exto vt dicatur q; si ponit hic
⁊ cōiunctione copulatiua ⁊ causatiua
non est ciuitudinali et nō condicionali
vt satis de hac exposicōne supius est ex
pssum· Vel septimo ut exponat ꝓpo
quia eā ratiōnia· i· nr̄i sūb poetarū dicti
· i· testant· q; animus ē deus nob· Hic· i·
animus sit colendus tibi· i· a te pura mē
te· i· deuoto animo ⁊ puro corde· ꝓpinque

.1. sup oīa qua sup oīa deus. Autor hr prat formā et modū colendi deum qua pura mēte & colendus. Iste modus exprimitur exodi xx°. vbi dicitur Non hebis deos alienos coram me. nō facies tibi sculptile nec oīem sltudīne que ē in celo desup et que in tra deorsū. Non adorabis ea neq; coles. Istud pmū decalogi preptum tres ht clausulas. pma ē Non hebis deos alienos coram me. vbi p hibent cultū ire in natura spialem. s. angelos. 2a clausula ē ne fames ti sculptile .1. imagines fictas que nullius rei nāles sunt repsentatiue. 3a clausula ē. Nec omem sltudīne. s. imagine rei naturalis et sequitur que ē in celo desuper vt solis & lune & que in tra deorsum ut homīs bonis et sltudīne et eorū q sunt i aquis sub tra .1. piscium. Non adorabis ea. s. actu exteriori. nec coles. m affectu interiori. Ex his colligi pot q nō repbendūt xpiani qui faciūt imagines non quidem ad adorandū. s. ad memorandū. honor aut qui exhibetur sanctis nō est latrie & dulie sed supradictū ē sm rōm alle gatorum. Sed honor qui deo exhibetur ē latē. Inde si creature exhibetur honor deo debitus est idolatria. pma ergo clausula huius pcepti vidit Judeos & saracenos idolatras esse qui deos hūt alienos. Judei quidem Messiam & antixpm. Saracenos vō machometū. Contra 2am clausulam sunt hetici qui nō credūt de deo nisi quod imaginatiue & fantastice confingunt. Contra .3. clausula sunt mali xpiani qui superbi volūt sltudiem eorū que sunt in celo desup. Nam se omnia diligunt plus natura & dominiū. Et quarto vult sltudinem eorū que sunt i tra. s. diuitias & pecunias. Voluptuosus. s. carnalis vult sltudīne eorum que sunt in aquis. s. delicias. Et tū hō nota q superbi diuites et potentes nisi cognoscunt hoc caput. s. deum superasse & insto iudicio dei dolendet illis quod euenit cuidam qui ad tanta deuenit dementia q no videbatur sibi q caput haberet. Tendam vō medius. s. Auicenna ut fertur hoc audiens supposuit ei plumbeum capellum fortiter allegat. Unde post paucos dies capellum sic ponderosum & sic ponderositate pcessit tuc sensit se caput hre. & q illum modū curat eum. Hoc dolendet illis principibus & diuitibus temporalibus qui omem ad memoriā via vt ppetuā excoriet seu expoliet atq; deum no credentes caput. s. deum superasse hre quia si crederent nullo mō thappet-

rent sed valde diuina contra eos sua zptinescent cum tu dicatur. Luce xij°. Stulte illa nocte repetent illum. s. deum qui potestatem hr mittē in gehennam. Tali plumbeo tu pellum sup omnia ponderosum sup caput imponitur qui vitā sua illa terribilis et tua dira tribulatio finis contra eos pnunciabitur. Unde dicendo. Math xv°. Iste maledicti. xpc. p correctione illius et eme datione due in fastipte hystorie multū valere dicit. pma recitat Beda i gestis anglorum. s. de rege istius gentis qui semel habuit talem visionem. Videbatur sibi q staret ante tribunal regem quod in camera sua pro deuotione tenebat et videbatur sibi q esset carnifex et q haberet latus sinistrum toti corpori latius q dextrum. Iam mane erat cor rodi. et cum rex diceret eidem crucifixo dne quib hoc ferit vobis. Vidit. ete tu es ire meas tibi ne ultio predas quia statim morte seuissima morieris. Tunc rex anglorum valde pterritus querebat signi ficationem visionis. & tandem venerabilis Beda. rpiam tlr exposuit. d. o rex nouis hō dicit. Amplius ad eph. v°. q caput est xps et membra eius capite sint fideles. p latus sinistrū intellige sclares et istud latus totum corrosit. p latus vō dextrum intellige clerus quia strenue & laudabiliter dextro magis utilis qui in sinistro vita in clericis ut plurimū magis utilitates vigent et integre dicit qui in laicis. & ita i latus repsit corrodē ecclesiarū bona corrodendo et detrimentando. Et tuc dicit q rex timens sibi dum zelus etiam statim se correxit. Beda in quinta hystoria recitat Valerius de Alexandro. Cum hostis victoria contra deum regem p se tantam elevatus est superbiam q suis militibus demandauit q eū deceteto adorare deberent. & insto dei iudicio dum in quodā pluuio grauiter vulnerat fuisset et ex hoc magnos dolores et cruciatus pertulisset hoc notabile vbum dicit protulisse fatum est q homo se deum faciat & se ee mortale vlo cognoscat. tuc enim cognouit supra se hoc caput. s. deum. Petrus autor intendit errori cuiusdam qui volentes plus sapere qui oz sapere secta dei et sibi deo nota p vires ingenii naturales perquirere videbantur & hoc facit in sua pte media. vbi Tellurus & matre in. v°. precepto Mutte Merchanii dei. De hoc mā tangitur supra in pma problem. pte in ma°. Ad fontem ergo virtutū qui ē deus hoc Autor scripsit intendit errori de sidoniū qui superbia & temeritate pstiū

tione credebant ſine doctrina moralium
ꝓceptorū ſe poſſe ſtuoſe opa exercere ꝗ
em vl' modicum prodeſſet ſi ꝓcepta que
data ſunt vl' que deo dante p auctorem
impoſterū dabunt² nō ceūt' bñ medulla
tus intellectū. Et ideo m ꝛ. diſtinctione mo
rere intendit ut tam in ꝓmiſſis quā in ſ
ſequentibus ꝓceptis intelligendis attenti
onē ꝓpriā exhibeam⁹ Tm ut ipe auct
in ꝓ°. iiij^{te} ꝓtis ꝓhemi^{l}. legē ꝫ nō i
telligē et hoc in ꝛ. principali ꝑte metra
bi Tueniq; velis Curiato ſuum rere
intendit Auctor exordii rumorū qui per
temperata bona et alias voluptates cre
debant uite ſecuritate acquirē. in q̄nta
diſtinctione posuit ea que impediunt
vite ſecuritatem ut illa fugē debem⁹
ꝫ ad eam hñdam virtutes acquiram⁹ et
hoc facit in .iiij^{ta}. et ultima ꝓncipalis
ꝑte ne^{ta}. ꝓmo ꝓcepto q̄ cruciat q̄ruꝫ
ē. Est go ꝓma ꝑs ꝓncipalis metri hu
ius ē amning. Stud ē ꝓmū ꝓceptum
metrū quod ſpūlr ꝓmet ad premiū
padue ſ. flumen .ſ. Iuſtitie. ꝫ ē de actu
religionis vl' latrie. Est em religio ſi
latria actus quedam et ſpēs ꝫ quam
ordinamur ad rēddendum deo debitum
cultū reuerentiā ꝫ honorem. ex eo q ipe
ē ꝓmū principale ꝓncipiū nre ꝓductio
nis in eſſe atq; nre gubernationis. Hgi
tur actus religio vocatur vl' latria ꝫ
ſactus quedam deo debita. Hec autē
actus .ſ. religio hī aliquos actus ꝑticu
lares et mediatos ꝑ quos homo ordinatur
ad ſolum deum .ſ. colē. ſacrificare. orare.
adorare. iurare. ꝫ laudare. De ꝓmo iſtoꝝ
actuū .ſ. de cultu dei determinatū est in
ꝓſenti metro. Qui deus est amning. Tm
Alios aut actus hī ipa religio quos
ꝓducit mediantibus quibus imperat
ordinans eos in diuinā reuerentiam. Et
de hijs actibus ꝫ aliis docetur infra in ſe
quentibus metris toti⁹ libelli. Vnde dia
metra huius libelli ordinant ꝓma ad
cultum diuinū exhibendum. Nam
p ea informant dei cultores qualiter
deum ꝓpinue ꝫ ꝓmpte necnon pura
mēte et devota colere deant. Sm q̄d
infra ꝓtis metris luculenter apparebit
De hac materia quo ad diuinū cultum
et alios quōq; actus ſequentes ſat plene
tractatum ē ſupra hñ ꝓ°. ꝓ. Tacite
ꝓtis. Vta deo ſupplica ꝫ ideo nō est hic quo
ad hanc ꝑtem mustandū. Plus vigila
ſemper. Qui nocte tempor desidioſe
mente hoſpitium ꝓmiſit ſeu invaſerit
tuū prohibita diligentia et cautū exer
citio relegato omnis virtutū turba ſuare

dit. Inde ſomnū et pigrā. Inglūuies ꝫ
raſtrimargia et omnis rumorū comitā
tum. temperantia. modamina parantur
exilium. Qui em vite hmane multum
temporis ſpatium ꝑdit. nec confeſtim
ſemo nec taſſatum et tedme rebus
tā virtuoſis ſublimibus ac ſtudioſis
exhibitis ſuāt impendendū. ne deſidio
ſa pigries ſomnus et nutrita diurnis
et nocturnis voluptatibus augmentata
aborta virtute pariāt. Quippe q
honeſte ſeu honeſtate aditum ſepiat
et ꝛeſtringat. Sequitur ꝛ. ꝫ ꝓceptum

Plus vigila ſemper ne ſōno deditus eſto. Nam diuturna vigor alimenta miniſtrat

Secundum Auctoris ꝓceptū me
trū ꝫ Plus vigila ſemper ꝫ ꝓgm
Auctor ſupra in ꝓmo ꝓxīno ꝓcepto
ꝓcedenti proximo metro ꝓbuit tradmē
ta ad ꝓmū virtutū. i. ſpēm ꝓm fluuiū
.ſ. Iuſtitie ſpectantia ac etiā mōuit⁹
quo ad diuinū cultū rōne ſumo omni rei
principio prompte ac deuote exhibendū
Huic vō in ꝓnti ꝓcepto ꝓbet tradmēta
ſubſequēter ad ꝛm padue fluuiū .ſ. Pro
videntie ſm vnā mētem. vl' ſm
alium ad ꝛm padue fluuiū .ſ. tempe
rantie reuerentia. Et hoc dum dicit
Plus vigila ſemper. q. velut Auctor
innuē. q. poſtq̄m deus colendus ē et
venerandus ꝓpter dei cultoribus q̄ vi
riles ſint et ſollicitū exercitū tempore
negligē ne ſegnitie veſtra tu pigra
ſit mōle ꝓtinus Ꝓ ꝛo cum ꝓm ꝫ ꝛ^{i}
metri intelligentia et obſeruantia ē bre
uiter ſtiendum. q. prudentia et ſpūal'
vigilia idem ſunt. Ratio quia omnis
oculus actu nō formatus nō dormit.
ſ. vigilat. Cum go ꝓdentia ſit virtus
informatiua intellectus q̄ ē ſpūal' luce
oculus. conſtat q. omnis ꝓdens vigilat.
Non go ī merito ipa duo iunxit b. petr⁹
in ſua ꝓma epla cap. iiij°. Estote
ꝓdentes et vigilate ꝛc. Sed nota
q. tria hōm ꝓpria conſueuerūt multū
attente vigilare. ſ. thesauros. ſm. et
plata. Primo prudens thesaurarius
ſolet vigilate ad cuſtodiendū ſuū the
ſaurū. Inter alios thesauros mag
ꝓtiosus. thesaurus ē q. cruor xp̄i q. iſto
ſolo thesauro emtus regnū dei. Et ipe
Aplus de hoc thesauro dicit. ꝛ. ad corint
iij°. Qui hēmo thesaurū istum in vasis
fictilibus. quia go hēmo thesaurū tā

ratu & tam pciosum et qua vas ē tam fragile et tam periculosum Rēmg go plg vigilare & nō somnolēti ee ad custodiā · s. sollicitū mi thesaurum ne nobis furetur. Pritis enī q lupus continue circuitouale solum ut pdat & mactet. Dic mora. adū sanguinē dyabolus circuit querēs quē devoret. Continue querit quō domū cordis pfodiat & a nobis thaurū gre dōne furet. et tollat ppria. Apls petrus primū epla sua ca°. 5°. monet nos vigilare · d. Sobrii estote et vigilate quia aduersarius vr. dyabolus circuit quēns quē devoret. Et eccl. iij°. ca°. Prostrat cor suū tradidit ad vigilandum

Hystoria. ad eū qui fecit illud. Ad hūc ssm facit optime quod legitur in quada hystoria gsa de quodā qui ambulans p quēdā desertum & dum mereniss hominez nudū & diu nudū vidisset illū statim fugam arripuit & ic repti post eū curre fmaliter videns se euadē nō posse stetit & cum stetisset retrogradi cepit eū insecutor gre fugiebat. ab eo. & ic talem finxit hystoriam. Dicit enī i sinu pribus quōdam regem fuisse turrim vna thaurō plenā vnitem in q̄ positis custodibus diligenter eam custodire faciebat q̄ condicōs tal' existebat ut quēns custos vigilabat impole erat furez & latrones arte q̄libz vel etiā instrumentis etiā minimū lapidem de turri illa euellere nec p quē thaurū illū furari aliqliter posse. ꝛ quādo custos dormiebat statim fures ingredi poterant & inde asportare thesaurū pro sue voluntate arbitrio. quod rex audiens hō rex custodi lapidem pciosū tradidit qui talis erat vt dū q̄ custos in manibz teneret impole erat eum dormire ꝛ quotiens de manibz ceciderat statim dormitare incepit & ut custodes ingis essent attenti imposuit pena capitis vt si quis lapidem illum de manibz ei dē pmitteret & obdormiret quādiu vixit sui poterit ad custodiam illig turris & dato ei michi lapillo i. eumq; pluribz diebz turrim hanc custodisset casu cecidit unus lapis i. & statim fures intrauerūt & thesaurū asportauerūt. Cum aut euigilasset & thaurū asportatū vidisset timens regis sniam in hūc desertum aufugit & cū vidisset cognitum q̄ ministez illig regis esset aufugē cepit ne ne comphensū ad regem illū ducens cui thaurū mei ne negligētia asportatū ē. Et iste intelligēs hui hystorie expositōm ab eo scisitari cepit. Vt ic hanc hystoriam exponit hui modi. Rex ic est deus pr qui est rex regum & dnāus dnantiū. Apocalip°. vltimo. Turris ē homo in q° deg posuit thesaurū virtutū gratiarū et virtutū. Virgil custodiens hanc turrim ē intellectus vl' ro et dum rō vigilauit impole ē fures. i. vitia ingredi turrim hanc & thesaurū dōne gre furari posse. ꝛ quū cito ratio incipit dormitare statim subintrat vicia & gratiarū atq; virtutes asportat. Et ideo dns admonet nos vigilare Matth. xxiiij°. Si sciret pr familias qua hora fur venret vigilaret utiq; & nō sineret pfodi domū sua. Dedit & nobis. s. lapillū hesum xpm qui nos pluat a somno peti. s. beneficiū passionis eg quod dēmg semp & omni hora ad mēoriā reducē qua pp ille cui lapillus i. e cecidit per peccm oblionis et ingratitudinis nō semp tle bñficiū ad mēoriā reducēdo etialiter moueturi. Dubitavit. Videns go me somno pcoz in stlo dormitasse p gram dei euigilans me ipm recogn cens timens etiā regis sniam quā per peccm meruerā in hūc desertum affugi & pniam agens eū deprecor ut immi de petis meis veniā indulgē dignet. Hoc sine dubio intendit Auctor in hūs duobus metris plus vigila semp. Secundo prudens sutor solet vigilare ad instructa sui suoy. Licet enī sim oplm liberalig libertate qua labauit nos xpc tu dno fuisse dēamus. Unde ps. Deruite domino in timore · et luce. 2°. Seruiamg illi in sctitate & iustitia coram ipo omnibz diebz nris. go omes nos qui ce dēmo diuino seruitio manipati plus vigilare qui dormire dēmg. Sd hoc ne parti somng nos cōphendat. quia bestiale suus q̄n cum venit invenit dns vigilantem. Matth. xxiiij°. Et nota q̄ dicit vigilante & nō orantem quod facit diuina quies. idē orositas que sm Auctorem vicys alimenta ministrat. & spualiter. 3. bus vicys ministrat. Et primo vicio luxurie sui sapiens sui sancto quia qui luxuriat luxte tuc sed gerit ad luxuria illecta. Secundo vicio luxurie vt pz de dauid qui quādiu exercit bella dni continuē fuit et tempe otij adulterium admisit. Primus salon quādiu occupatus cū templi fabrica nō fuit infatuatus amore libidinoso ꝛ postq̄ factus est otiosus. 3°. pat vl ministrat alimenta vicio loquacitatis. Non aquilus. i. ad thi. v°. q dolescentulas viduas deuita. discunt enī circuire domos non solum otiose sed vbose. Hoc ē quod intendit Auctor in 2° metro dum dicit Plus diuina quies. vicys alimenta ministrat. Tertio pdens platus et ministez solet refulgē ad refulgentia sui ministerij. Plati igitur q̄ sup alios stātes in loco eminēti sūt positi.

Sicut lucerna supp candelabrū dñt plus vigilare qui dormire ut omibg sint i ex'n edificatoriū ad hoc ut coram eis refulgeat mīsteriū Sicut de bto ḡgorio qui vigilans inc'patur legitur. Vigilans em ē p'ncipiū significans cōtinuū actū. Vigilans em bīus ḡg' in studio sapienie vere vigilauit in officio p'videntie sūme Unde realiter fuit de istis pastoribg qui custodiebant vigilias super gregē suū. Luce 2°. ca°. Unde etiam pot dici talibus qui in alioru mīstio sunt p̄ōti vigilate et estote p̄dentes. Unde apost. ij. ad thi. 4. Tu vō vigila in oībg labora mīsteriū tuū impple Sed nota tlem ē dām it' vigilantem et dormiente quia dormies apphendit aliq̄n multa ſ solum fantastica Vigilans apphendit realia et vera Hic go ut possimg mundialia fantastica transitoria relinqre et celestia vē manentia apphendē dem⁹ auctoris p̄cepti obsuāe p̄mpt totis viribg effectū manupiari dicit p̄lus vigila semp Pernatia vero hui⁹ p̄cepti lacrg hētur supra in 2° hui⁹ prose p̄cepto. Quod satis ē dormi. Et qd hic deficiat supplens ibi. Virtutem prima

Quisquis vtutū ostiū intitur introrze Quis exuuis moribg pollē conat' ligue ventilabrū al' tantū moderacōn refrenz Qi quib em sensualitat' ꝑpe ducty impio oriz iamua oportune ⁊ importune ad omē vbum loquacitat' appiat. mox de tractionis. dissensionis aditus continue liarū inuidia ꝑpat et disponit. Admitetur igitur sapiens nature sagacis industrie que lingua in humano capite q lingua humano capite tplum clausura reclusit labiis vtb dentibus et palato phoc inuenies sapiente paucis contentari eloquiis superfluē quidem non est tacere vicio. Nam hec uitalis pestilentia malicie impetum nō potit cohibē. p̄ xp̄i ꝺo.

Virtutem primā esse puto omnipestere lingwam ꝓximus ī deo qui scit ratione tacere: ni:

Ertiū p̄ceptum metri. Virtutē prima. Postqm̄ auctor in p̄cepto p̄cedenti p̄buit rudimenta ad vnū trium ordinū scdm padūsi flumīb. s. p̄dentie mdūcia. Nunc vō in p̄nti p̄cepto metro p̄bet rudimenta ad vnū aliū trium ordinū scdm padūsi flumīb. s. temperantie mdūcia. et ruuilg iste. i. spes modestia nūcupatur. et h virtus valde urgunt in antiquis. Est aut modestia scia extrū rerū q̄ agunt̄ suo loco collocandarū vt aut Tullig li°. p̄mo de officijs et ē dicta a modo in quo nec plus nec nūg q̄m expedit fi at. Hugmodi ꝑtes ponit Aristotelig li°. p̄mo ḡsione Sūt aut. viij. p̄tum dia. abstinētia. Castitas. honestas. Moderatio. p̄citas. sobrietas. ⁊ p̄udicitia. Hō vtus. s. modestia docet cauē moderāta in lingwa. risu. motu corporis. habitu. cultu et in occupatōn vl' actu. de moderantia in vbo seu lingwa ⁊ risu ⁊ motu tangit Generta m li°. de. iiij°. vtutib. Da vbis turpibg et indisciplinatis ab stinete qua turpia eoꝝ impudentia nutrit. Sinones utiles magis q̄m facetos ⁊ affabiles. ama. rectos pone q̄m ob securitates. Unde ecclī. xxxiij°. Indisciplinate loquele nō assuescat os tuū. Ē em in illa vbum p̄cū reprehensibile est triplex risus. s. ē immodatus. s. puerilis. effusus. s. multiebrit' fractus. Contra vō motū corporis cauenda ē nimia tarditas et nimia celitas. Deū. Si contimes ēs animū tuū et corporis motus obstina ne indecori sint. Attendes go q̄ uitor q̄m in dei cultoribg inter cetera mīo requirit̄ sinonis modestia quod fit abstinendo se a multiloquio. Et licet rudimētū istud extendi possit ad omēs actus qui ꝑ lingua exercentur q̄m in eis vitia dñt lingue euitare. Spūaliter tu intelligendum ē q̄ hic prohibet multiloquium qd est maxīe in exercitio cultus dīuini intendi. Et hoc est qd hētur Ecclī. ubi dr. Prantes aut nolite multum loqui sicut ethnici. Putabāt em̄ q̄m in multiloquio sno exaudiri debēnt. Dr aut lingue refrenacō utq̄ prima. nō quidem in ordine ututū ſ in illorum ordine vitioꝝ que nō de facili repimūt et p̄ ututis habenā ea q̄ difficile ē vnam lingwam reprimē. ⁊ hoc intēdit q̄ uitor dicit Virtutem primā ꝑ hūg p̄mi metri intelligentia ac observātia ē breuit' stendū q̄ triplex mala lingwa repitur que sūmo studio vēit cohibenda ac etiā penito abstinendi. p̄ma ē detractionis q̄a mordet in absentia. 2a adulatōnis q̄ blanditur in p̄sentia. 3a dissensionis q̄ seminat litigia. Unde ī te tres lingwe venuū vt dictum ē cohibende ac etiā abstinende. p̄ma q̄a decipit vīsue. 2. potemeos q̄a bīn te dicut q̄ te decipiut. 3a tra hanc adulatōnis lingwam tria q̄ladig abstinēs reputur. p̄ma ē q̄ vēt adulatōnis flatū homo ad tāam desten dat suam infirmitatē considāns Deus

ut talis diligent̄ adulacōm examinet/ et
verecundie se cognoūit puerulem ꝓsentia
ri ubi eo qu̇ ei laꝙ adulacōnis ꝓmat.
Doctes adulāti cuidam sibi dixit Nichil
proficis adulator cum te intelligam.
Terra est ut homo tristem faciem ad
ulanti ostendat ꝓuerb. xxix. ꝓncepsq
libenti audit ꝑba mendacy omnes nimi
stros hui mundi/ De matia adulacōis la
ta tractatur supra in 2a prohem. pte
ꝙ. xvij. qui incipit Reducens adula
Sed plenius nr̄a in ꝓma metrali ꝑte
ꝑcepto xiiij. Cum te quis laudat
lingua detractōis cohibenda est et absti
denda quia infamat. Unde Sapiens ad
monet ne in talibus simꝫ assidui terr.
xxviij. Ne forte assiduitate tua infa
tuaty impetum patiaty et maliuoles in
nuat. Contra hanc detractōis lingua
multa est gladij abscissionis ꝓma gladij
est scriptura que detractorem deo et hōmbz
ostendit esse odiosum unde eccl. xxj. ca.
Qui iusto conqinabit anima suam et i
omnibz odietur. Addit Apostol ad roma. j.
Detractores deo odibiles. Item quia ma
ledictū eis ostendit et abhominablem. Iu
betur eccl. xxviij. Susurro et bilīguis
maledicty multos turbauit pacem ha
bentes et pudicos xxviij. Abhominatio
hōm detractor. Item quia scriptura ostē
dit quales dns punierit hoc ꝑtim et ho
in maria sorore moysi que iusto dei iu
dicio facta fuit lepprosa qua detraxit ei
Historia hētur Numeri. xij. Secundus
gladij detractoriū est compatio detesta
bilis detractores eis compatiūt cunctis
diuli eig gregem custodientibz Non ꝑ
mittit unde auferi una oucula qui
latrem auferentem vl̇ deuorat. Vl̇ cānes
isti no solum comedunt carnes sz etiam
ossa rodunt. quia n̄ solum carnalibz de
trahunt hominibz viu ecclia et spualibz Iu
hoc assimilant cum rabido qui qui habz
vermem in lingua clamat contra Solē
lunā et stellas. Item detractor cū venit
detractōis clamat cōtra solem. i. contra un
tuosum et quoslibz. Item detractor por
co dr similis. Porcus enim si ex una pte flo
res conspicet et ex altera stercora pcul ad ste
cora ruet qui ad flores. Sic detractor
si de aliq bono et virtuoso aliqua mala et
reprehensibilia verbatim in ore suo reprehēsibi
li nō ea que virtutem sunt digna. Item
detractor similis est ꝑsenti ꝓpter multas n
tiones ꝑsenti assimilatur. Serpens cū
e animal ꝑdiriosum in silentio mordet tor
tuose incedit. terrā comedit. Sic detracto
ꝑditor est. Illos enim mordet retro qui eis sunt
ꝑsentes adiunctae se simulat. Nec dēbuit
nisi ubi de silentio confidit et sciuit ꝑsens
ad iram ꝓbis et tumultibz hoīm deti. et
ꝙ detractor timet cū audet venire enim
cui detrahit fortius se erga incredit dū in
cipit a laude eius cui vult detrahe. Dein
addit. tumen. que est cōiunctio attenua
tiua vl̇ sed. que est cōiunctio aduersatiua. Ac
titudine etiam intendens simulat. di
cens se hoc nō dicere animo detrahendi
sed ut fides magis ei adhibeat dicit se
multū amare eū cui detrahit. Terrā
etiam velud ꝑsens comedit qz qd tren
e et infirmū in homie hoc versatur ore.
De hūb serpentibz scribitur Deuthonō
xxxij. Dentes bestiaū immittā in eos et
Ecclesiastici. viij. Ecce e. mittā in eos ser
pentes pessimos quibus nō est medicina
quia homines assueti detractōibz vix
cōsentiunt. Eccl. xxviij. Homo assuetus ꝓb
mptery omnibz iuste sue non erudietur.
Item similis e detractor huic bestie de
qua legitur Daniel. vij. que similis est
urso et hēbat tres ordines dentiū. Ursus et
si homini similis sit tri nō est homo sic de
tractor detractor homo dicendus nō e cum
humano sanguine pastus. In tribus ordi
nibz dentiū significant tres modi detra
hendi quibz detractor quātū in se e sum
ꝑnam latere et confundit. Aut eum bō
a ꝓpta dimittit aut occulta mala detegit
aut fla crimina imponit. Detractores
quātū ad hoc figurati sunt ꝑ Amon qui
rasit mediam ptem barbe nūcijs dauid
et detruncauit vestes usq ad nates. Histo
hētur. ij. Reg. x. Immediam barbā radit
detractor nuncijs. i. famis veri dauid. i. xpi
dum medium opis ab eis gestu auferit de
cidit eum qz bona faciunt se intentionē corup
ta detruncat etiam vestes usq ad nates
quia si quid in eis e pridibundū detegit
Ira. lingua. s. dissensionis cohibenda est
et abstinenda quia conturbat Eccl. &.
Calūpnia conturbat sapientē. Hoc un
cui ꝓpinque e ab omnibz penitus abstin
dendum quia inter cetera uitia ipsum e
maxie deo exosum. Unde ꝓuerb. vi. Sex
que odit dns et septimus detestatur anim
illius. Oculos sublimes et lingua a loco qui
semat inter fres discordiam. Ex uno. n. ꝓbo
quod dicit qui discordia seminat quidqz
nascitur triuita discordia est. qua destru
itur una tota ꝓuincia. Unde magna ma
litia e semen tle seminare cū ex uno ligno
illig messis infinita mala contestant ꝓdo me
rito tal reportat fructu maledictu qui
susurro et bilīguis in ꝓpīo maledicebatur
Item hoc uitium dialis malitia tristendit

Et quia nullus operis sit diabolicus tui quod ipse facere nō potest quidoq; faciat p lingwaz pniciosū deoq; sepe memoria separare fatetur xxviij lingwa tria mulieris veritas delectit et pniauit eas laboribz suis: Hoc p quoddam exemplū nō dignū ēt probatur. Legitur q diabolus p. xxx. annos et plus duos coniugatos tentauit. et cum finalē nō posset ut saltem semel discordaret nec ipso nec eorā voluntate mutata transfigurauit se in formā mulieris incedentis et sub arbore in via sedēt p qua quedam vetula lotricis erat transitura. habebat em bursam petrie plenā cumq; vetula transiret et ab eo causā mestitie quereret. dixit et promisit ei die seu dierum bursam illam si uellet q ei pro uiribz iuuaret. cuiq; q iuuasset vetula dixit se ee demonē qui timebat q iuuet primi eo q p. xxx. annos laborās contra tales coniugatos nō potuit eos saltē face petre vel in aliquo discordare. Dutu em petruna recessit. Vetula aut quādā iuuenculā assumpsit in domū sua et pergens ad uitrem dixit ei quasi cōpatiens q vir suus illaqueatus amore cuiusdā iuuenule erat et cū ea adulterū cōmittebat se uidente in domo sua. Deoq; ob hoc timens promittat de quocūq; primo vellet et pa ad stadiū vrei seu nam mercator erat vestre debat pānū emptury. Cum aut crederet mulier illa q hoc nūq; credet q a vir suus probus et honestus eat. Dixit vetula nō credit nisi et signa inditis. Item eadem vetula iuit ad vxorem et dixit q talis cuiusdā ecclie adamabat uxorem et cū ea in ecclia turpe habuerat colloquiū. q a audiēte dum dēt rector ecclie in ore. proposuitq; cum predicto clico furtum restituere cui bonus suus. Cui aut ic dicit ista nullo modo se credē. Dixit vetula nō credit nisi tali hora et in tali loco eos uidens colloquentes. Cui vetula recessit et misit uxorem ut pānū predictū ad vrei predicti stadium emeret qd aduitens uxor suspicata ē q verba vetule potant ee vera et in sero p tristicia comedere nequibat. quod aduitens vxor mirabat et suspicabat aliquid ee in causa: Postea aut vetula mulieri colloquium huius cui clico vxore sua aduitente. Hoc p actū accessit vetula ad mulierē. d. dūa ita stis q vir vē iam pectus pectrauit quod satis ex tristicia qua vobis ostendit potuistis aduite atq; amisit eū misericordiā et cū quereret quo ire posset. Dixit vetula. Di vxo vro marito dorum retres pilos de eius barba cū rasorio an

putauerit eos esse combustos et comedere deditis iumentis exosam hēbit et vos magis diliget qui prius. Cum aut septi nocte se hoc promisisse fuerit dixit vetula vxori q uxor sua de consilio eius septi nocte eū mundiciē volebat si eū membrāe vellet seu valet. Ded cruens vir si a mane potui et somno et fingēs se fortiter dormire et cum sentiret q ipsa uxor cultrum suo rasorio apponēt manū eig cupiens familiam exercitauit ut ipsū occidisset attendi ut omēs proditorē vidē rent. Cum aut ille omnia fecisset q vetula docuāt in mane suos amicos et uxorē ac etiam sacerdotem quorum ipsam de p dictione accusans atq; cultris rasorio ostendendo. Cum aut uxor p verecundia tacēt vocauit eam sacerdos et ab ea que sciuit veritatem. Iterū vocauit et virum et postea vocata vetula compulsa est dicē veritatem. p predicta appet q mag a pestis lingwe nisi freno rōnis tempe retur. Sequit. Versus. Primo ille deo. Notū sūt canones q tres accipi tur. v. modis. Quinq; accipit tres pro impetuitate. vnitē vt. xliij. dist. c. Quinq; accipitur pro ordē xliij. dist. epl̄e sub. Aliqui pro consentire. xliij. dist. Di filig. Aliqui accipit tres. i. no tum face xxvij. dis. de diacon. Aliquo p offerre vt xx. q. ij. c. Primo cum ecia metri intelligencia ebrietat sciendum q p moderatum tres itatem multa bo mde proueniūt et multa euitant mala p que bona deo primo efficiūt. Vnde dictor ne quod triplex comprobatur. Primo p sacras scripturas. Secundo p sacrorū canonū traditionē. Tercio per sanctorū prīm exemplificatoz De primo dalon pūb. xxvi. Dum ē gubernacl lingwa p. x. Cum moderatur labia sua prudentissimus ē. Et eccl. iij. Tempus loquēdi et tempus tacendi. q; qui scit rōnem tacē et loquitur ille prudens ē deo. i. virtuosus et dilectus. quod ostenditur in. iij. et quātū ad eius sapiaz quia sicut deus p suam sapiam cognoscit omnia tempora omni negotio oportuna. ita tal' tempus tacendi cognoscit. quātū ecia ad eius potentiam. quia sicut deus p suam potentiā omnia regit et omnibus imperat. Ita iste regit lingwam et imperat sibi solo nutu voris. Et. iij. quātū ad eius clementiā et pietatem. quia sicut deus p suam clementiā nemi nocet nisi ita ille p rōnem tacentis neminē nocet iuste et breuiter dicē possum q tacitur tas rationalis est omnis malicie extinctio. Vn

Tri. gry°. Qui odit loquacitatē ẽ̄ti
fuit malicia. Et nota q̄ stult⁹ uiriosꝰ ẽ̄ st
semp loqui se semp tacē. Unde ysidorus
Seruanda ẽ̄ lingua nō insolubiliter
ligāda. Taciturnitas aut reprehendenda
ē̄ prepue in plat̄ q̄nā illis tacē mors ē̄.
q̄n dotē dūt ꝓplin. Unde Ezech. xxiiii°.
stribuens. Di speculator vidit gladiū regētē
t nō insonuerit buccina ꝓpluisq; se nō custo
diente veniatq; gladius t tulit animā i⁹ ini
quitate sua ceptus ē̄ sanguinem ab eius de
manu speculatoris requira. Et ꝓplus Petrus
xx°. Audius ego sum a sanguine omī. nō em̄
subtfugi quomīs amīciciam omne consilium
dei in vobis. Ubi imut. ꝓpo q̄ req ect̄ sa
pientiss omī si eis nō amīcissi. Unde em̄
iiii°. Non retinetis verbum in tempe salut
De xo. cē. dispont mones q̄ rector discretus
eo det in silentio. cautus in vbo. Sile aut̄
tacenda profut aut profezenda retinet nam
sicut in cautionē in erroreū dēbit
ita indiscretū silentiū. eo q̄ erudiri po
terat in erroreū dēluquit. Sepe nāq; rect⁹
reg impzondi humana amittē gratiam
fomidātes loqui libere recta ꝓtimescunt t
ingtu vitatis vocem solvit x°. neq; q̄n iam
ḡgis custodie pastoriū studio ꝑ mercēnarii
oriū nunc desinunt q̄n aduenīte lupo fu
gunt dum se sub silentio abscondūt. Hinc
vba trāssumptiē in canonē sūt rector. dliij.
dist. et ibi de mā taciturnitat̄ Petrus plen
sime q̄d ad p̄ns obmitto ꝓ brevitat̄. De
xo. cē. Taciturnitas a sctis p̄ibus multiplr
amendat̄. primo quia spūalem fortitudi
nē facit. Unde ysaie xxx°. In silentio et
spe erit fortitudo vra. Unde Abbas pastor
Omīs labor q̄n euenit tibi ex taciturnita
to sustabitur. Secūdo taciturnitas utrumq;
patrem habet. Ysaie xxxj°. Erit opus iustic
pax et cultus iustic silentiū. Unde quidā
philus noīe Varro dicebat in destinum ut
liberos suos contemplacōibus vacaret
Cuidam cū quidā semel pterieūs invenit
t vidisset ridentem dixit ei quare rideret
qui solus esset. Cui rndit. Ideo rideo q̄nia
solus sum t omīs causa tristic que ex mā
ducation hoīm accidit michi ablata ē̄. et
pterea subdit nūq̄ mel⁹ sociatus sum
q̄n cum solus sum. Bo. Discreta taciturn
itas omīs ē̄ mali evitatiō. Unde i vita
patrū legitur q̄ cum Arsenius de palatio
discederet ut monachus fieret dixerunt dñm
d. Dirige me die ad salutem. Vox q̄dam
dixit eidem Arsenio fuge. tace. t quiesce
hec sunt radices non peccandi. Idem fecit
de quodam abbate Pastor qui scribi dixit.
Credite q. xxx. anni sunt q̄ non precor dñm
pro peccto ꝑ oranc dico die ihu x̄pe exaudi

me. a lingua mea t vsq; nūc p singulos
dies cōtinuo p̄cor et delinquo. Alia multa
exempla scripture ista materia addere posset q̄
nūc obmitto brevitat̄ amore. q̄ūq; ad
q̄libet expediat autoris suae preceptum
maxime convenit regie potati. Sm q̄d infra
matt. Aristotiles in secreto. li°. primo ca°. x°.
d. Q. Alexander milites quemt regie mu
estati et q̄ū p̄ficuum et honorificū ē̄ in
rege abstinē a multiloquio si nequitas illud
exposcat. Melius ē̄ enī ut aures hoīm si
tibunde sint ad ejus loq̄lam q̄ū sues affa
tibus saturent. quia saturitas animi fas
tidiū parit. nec tuc ita libenter videtur a
subditis et hoc ē̄ quod indicit Autor dū dicit
Proximie deo. p̄ro p̄missoū intelligenia
magis in spali de tali q̄one ē̄ querendū vis
Quod sit magis petin. An petin locutionis
an petin taciturnitat̄. Et primo videtur q̄ sit
magis petin in locution q̄ū in silentio sī
taciturnitate. Et hoc p̄ vbum Senece. Dyo
genes interrogatus quare inter malos taceret.
Rndit. plus expedit sapiente tacē q̄m lo
qui. nemo enī multos loq̄ndo paucos tace
do reticuerentos. go in plurib⁹ ē̄ petin locu
tionis q̄ū taciturnitat̄. Quid enī aliud
ē̄ reticuerentos nisi indiscrecōm simonis se
dum. P. Jacobi primo scribitur. lingua vna
quisq; ē̄ virtus mansuetudinis. Item p̄ib. x°.
In multiloquio petin nō deerit. Sed de si
lentio sī taciturnitate mihi tale dr. go magis
malū est petin locutionis q̄ū taciturnitat̄.
Contra magis ē̄ bonū locutionis q̄ū sit bonū
silentiū quia tacendo sibi prodest. loq̄ndo
eni sibi utilis t aliis. go petin quod oppo
nitur locutioni magis ē̄ q̄ū petin qd oppo
nit silentio. Sed petin taciturnitat̄ oppo
nitur pcto locutionis vitiosi. petin vo locu
tionis opponit bono silentio. go magis est
petin taciturnitat̄ q̄ū petin locutionis. Sm
magis videtur ee debē p̄ceptū de tacendo
q̄ū loq̄ndo. Unde super illd p̄s. Dixi custo
diam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Glo. no frustra est
lingua in humido quia de facili labitur
Et sup illd Jacobi 3°. Lingua ignis ē̄ ita. Cui
vo impole sit vincē petin linguae etiā a
pfectis. no quivis det appetē magisteriū.
Preceptū aut ad hoc dicit ut cohibeat se
homo a delicto. Non aut ita promus ē̄ homo
ad petin taciturnitat̄ igit magis dandū
ē̄ preceptum de tacendo q̄ū de loq̄ndo. Pre
ceptum aut de tacendo cohibē a vicio lo
cutionis. preceptum vo locutionis a vicio ta
citurnitat̄. Solutio dm ē̄ q̄ magis dr petin
pcto vel quia in pluribus peccatur. t sm hoc
magis dr petin locutionis q̄ū taciturnitat
vel magis dr ee petin quia ociosio sī ra
ē̄ maioris damni sm hoc petin taciturnitat

ē mag quia ꝓ id ſubtrahitur locutio
que ē maior virtute ſilenti. Ad oppoſitū
aut dr̄m q̄ prima rō ſumitur ex compara
one ſm̄ pluralitatem delicti ſimilr̄ & ſcđa
Ad id vero quod q̄ritur. Quare magis
ē p̄ceptum de locutione q̄m de ſilentio. dr̄m
eſt q̄ locutio plumbg̃ malos hꝫ rōnī boni &
et quo ad ſe & quo ad ꝓx̄m. ꝓceptū aut̄
ſilentij hꝫ bonitatē quo ad ſe tm̄. p̄cepta
aut̄ affirmatiua aliter ſe habent q̄m negati
tiua. Negatiua enī ſunt ad cohibendum
malo. Affirmatiua vo ꝓficiat in bono ꝫ
quia ꝫo cū proficit magis proficit loqđo
q̄m tacendo & nō est magis p̄ceptū de
ſpture de bonitate locutionis q̄m de bon
tate ſilentij cū tm̄ in pluribus modis possit
ee virtuosa bona ꝫ multiplicig̃ potest
ee locutio. Et hoc ꝫo ē quod dicēt intēdit
Auctor dum dicit ꝓxim̄g̃ ille deo. De
verbis linguae quot sunt et quita mala a
lingua mala ꝓvenat ſcripture ſupra
m̄ xxvjo. prose p̄cepto. Maledictus qui ne
esto. et ibi de matia plenissime et quod
hic deficit suppletur ibm̄. Operne repug
nando. Cum dictate rōnis iudicio sciam
virtutes siue sint virtutis laudatoria siue
animis invectiua. Ad hanc ad cunctos
publice multitudinis te contigit p̄mulgas
se stabili fundamēto veritatē inversus ab
hoc tramite nulla contrietatis opinione.
dissedas ne macula varietatis depingatq̄
puerilitatis ti crimen ingeras dum affir
mando et negando cōtra nos messe.

Opne repugnando tibi tu contra
rius esto. Conveniet nulli qui sibi
ipsum dissidet ipse. Quartū Auctor
p̄ceptum metūm Opne repugnando
Postq̄m Auctor in p̄cedenti p̄cepto p̄buit
rudimēta ad ꝫm̄ vnuliū. i. spem. s. nos
destre ꝫo padūsi flumis. s. tempanie in
durentie. ꝫ quia virtutem edocetur homo
q̄ nu agibilibus nec plus nec minus q̄m ex
pedit. Nunc vo in p̄ti p̄cepto ſb̄sequit̄r
p̄bet rudimēta in durentia ad quartū
ꝫ padūsi fluuiū. s. fortitudinis hīto r̄ctu
ad tempatōnes fēdus vl' ad contrietū
que ē spes tempantie. Istiū ꝫo hīto r̄ctu
ad hoc q̄ homo ē fortis contra passiones
& non cedit passioni ꝫ rōni. Vel ꝫo ad
rōm que ē quarta spes tempantie hīto
respectu ad distrctōm. Qua ille distrctus
ē cuius distrctio impat voluntati. Hoc aut
plene probat ꝑbus in politicis. d. Cum
iubet intellectum p̄incipiari deū & leges. Qui
aut apponit hominē hoc ē appetitu appo
nit & bestiam. Manu si concupiscentia
ſup rōm et intellectum p̄incipatum habeat
optimas quidem vires interimit. Et ideo
iiij. ethicoꝝ. Nonquoq̄ bi vtitur qui
contra singula hꝫ virtutem. Unde Bñh.
Nil bestialiꝰ hodie rōne hūte rōni non
vtente. Attendens igitur Auctor qm̄
multorum veri et summi dei ntri obsequium
ad hoc ut diuinū cultū ꝫmpte possit
et libē exercē repugnantia et contrarie
tatē que ē inter carnem & spm̄ penitus
sedare quia caro semp rebellat spiritui
& e contra. Sed ꝫo ad galath. v. Et per
ſtim repugnantia mens hominis impe
ditur. q̄ nō possit libere & ꝫmpte diuino
cultui intendere q̄ ꝑpter dominium rōnis
& spūs sup carnem sedatur. ꝑ tanto au
tor hoc rudimētū quod p̄dicta cōpleti
tur nobis p̄bet obſeruandū. d. Opne
repugnando. Loro cui p̄cepti mihi
genua ar̄ etiam obstinatissimi ē breuit
tiendum. tt. ad hoc ut tales tollat̄
repugnantia & mens et spūs cum ꝑte
carne tristitiet expedit q̄ intellectui
q̄ triplex pax beatue et per quā tria
unitas. Notandū vo ē q̄ triplex unitas
reperitur. s. politica. Yconomica. & mo
nastica. Prima nāq̄ unitas ē politica
& sup ista fundat̄ pax mundialis et h̄
ē cuiuslibet ptis ad suū totū. i. cuilibet
hominis ad suam ciuitatē vl' regnū. Et
tm̄ quidā ciuis ad suam ciuitatē vl' regnū
nāq̄ hꝫ pacem & continuā pugnā.
Unde de tribus congeri pot̄ scia ciuitas
vl' regnū. d. id cantuariensis primo. Filii
matris mee pugnauerunt contra me. Im
pugnat aut quidem sunt voluntates
et quidam ꝛtrarietates. Illi sciam ciui
tatem vl' regnū volunt̄ qui bonas
leges. bona statuta. bonas consuetudi
nes et obseruantias nō seruant. Homo q̄
ꝑtig̃ est bonas removet. ꝑuas mitto
ducit que sunt morū bonorū cōruptiue
Unde dicit Canon. viij. distinc. Ꝛ
mala consuetudo nō minus q̄m pernicio
sa cōruptela vitanda ē. Unde de condenti
bus leges iniquas dr̄. Iosue. xxiiij. Ve q̄
condunt leges iniquas. ꝛc. Leges mi
speciali sunt ꝛc que sunt contra li
bertatē ecclie ca & tales sic condentes ac
ecclia obseruātes sunt ipso facto excōicati
Et non soluūt condentes. vel ecclia nōn
quo tlia statuta seu consuetudines i
publica formā redegerūt. Omnes ni
sunt ipso facto excōicati. Hec probāt
p decretē nō et c. tuenti de sen. ex cō.
cō. Illi ecclia sua ciuitate vl' regnū os
tendit qui cōtatē bonū vl' statutū ꝑpter

ppm̃ comodum depuant vl' putut. ꝛ certe talibꝫ nuꝗ̃ est pax. ms̃ forte illa que fiut regi voram. iiii. Reg. vi. Videt iehu ad regem vōram. Quid pax fem tuōnes iezabel mr̃is tue ꝛ venefica eiꝰ multa vigent. Et dicitur in hystoria qꝫ Iehu posuit regem vōram et egressa ꝛ sagitta p cor eiꝰ. Moraliꝫ p formatōnes ꝫ sacra scptura seinp intelligunt ꝛ tristiciones magnme que fiut contra fidem et bonos mores. Et ideo timendū est ne ta libꝫ ultionis diuīe sagitta p corda ipoꝝ illi egrediatur. Unde pu. xxiii. Qui pt̃ ceptum timuerit in pace habitabit. Secūdi uitas ē ōnomata scp ista fundatur pax familiaris et est omnibus q̃ uim vl' ppm vl' fris ad suū usum ꝓpm vel frem. Istam pacem plerūq; tollūt suspiciones. bilinguium. detractores. susurri mordentes et comedentes. Ecc. 28. Susurro et bilinguis maledictꝫ multos em turbauit pacem habites. Et apo ad galath. v. Si inuicem mordetis ꝛ comedetis videte ne ab invicem consumamini. Istis em iam nō ē pax ms̃ illis de q̃ sc̃pt̃ est hereme. viii. Pax erit vobis et ecce gladiꝫ usqꝫ ad animā. dicētes pax pax. et nō est pax. De hac tangit ꝛ supra. vii. prose precepto Salutia libenter. Tertia pnitas dicitur monastica. et scp ista fundat ꝛ psonalis et ē pax spūs adūsus carnem. Sed primo de repugnātia q̃ fit inter carnē et spm videndum ē quia p repugnātiā tlem ut supra hitum ē mes hominis impeditur q̃ no pot ita libere ad ea prompte diuino cultui intendē. et ideo secunda ē p pdominiū rōnis quod fit q̃n spūs pdūatur carni et caro spūi amit latur quia ſ caro spūi pdūaretur diuīo culto totaliꝫ impediret ꝛ. De tli repugnā tia congrebat ꝛ apo ad romanos. vii. ca. d. Video aliam legem in mēbris meis repugnātē legi mentis mee et captiuātē me in lege pcti ꝛ sequit ꝛ. Non q̃d volo bonū hoc facio ſ quod nolo malū hūgo hoc totum continuit ꝓpter repugnantiā carnis ꝛ spūs. Quālit aut pax ista roboretur ꝛte tamen in carne vnita spūi rōnis in vtroq; vituosa ab alio spū roadunatur et sic in carne vnita duplex efficit spūs ptēa in eis figuris heliseus ad ei⁹ clamabat ꝓro ut fiat spūs tuus duplex in me. et hoc modo caro vnitur ꝛ pax h̃ psonal' oritur. Talis vō pax nō ē impia. Sicut in iosua. xi. dicitur. Cuncta ꝛ bella pcessit. xii. subditur non ē pax vnius carnis. i. ei qui totus ē caro. Iuxta cōsiliū apli q̃d ephē. iiii. Omnis solicitudo sit seruare vnitatem spūs in vinculo pacis quia sic ꝓpe idem ad galath. ult. Fructus spūs est caritas gaudiū pax ꝛ. Nota q̃ sex sunt causē ꝓpter quas inter homines pax mime ee potest que notant ꝛ in c. ad aplicei ephe. parcem ꝛ ibi vide de sen. ꝛ re. Iudi. libro. vi. Et hoc siue dubio intendit aliꝫ dum dicit Quie repugnādo. Conveniet nulli ratio qua ille in quo ē vnitas et complexionis ꝑditus et omnis intellectus et voluntas una ꝛ eadem in omnem sibi pi. in tonum tui alio concordabit a quo ē dissidium in complexione ꝛ in intellectu et voluntate. Et hoc est quod dicit Quie. Et argumentū bone compōite mentis est posse consiste et se cū moriari. Propter transgressū intelligentia magis in speciali est de tli quō quicquid vl' investigandū. Dubium 3 Utrum ro peccet si nō reprimat motus q̃n aut tenetur reprimē aut nō. Si tenetur ergo peccat mortaliꝫ ex omissione si nō reprimit. Et aut teneatur videtur ex hoc q̃ preceptū ē ei in exodi. xx. viii. ca. Ne cupisces uxorem proximi tui. Sed nō reprimere ē ire pg concupiscentias. ergo tenet reprimē. Item si superior pars rōnis nō reprimēt de lectationes inferioris ꝓtis pugnaret nōlit sicut fiunt in primis motibus ex eo q̃ ad a nō roluerunt tuam. Dicit aut ē in mte xion hominis sicut in exterioribus pro ut dicit Augs in li. de ciu. ergo cum superior pars teneat locū viri. Inferior vō mulier. superior tenetur cohibē delectationes de sensualitate. Ratio cui⁹ ē in ergo tenet locum viri. sensualitas locum mulier. Con dicit Augustinus in li. de trinitate loqns de inferiori ꝓpter rōnis. Et inferior ꝑs rōnis consensit ita ut sola delectatione cogita tiōne siue voluntate ꝓficiendi teneat ꝛ hō dum mulier sola mandauit et ē venialis pcm. ergo nō tenetur inferior ꝑs rōnis re primē motus sensualitatis. Solutio Dicūm est q̃ rō nō tenetur reprimē primos motus mōrtiū potētiū ne surgant. ſ. ne pdūan tur ad consensū superiores ꝓtis et hoc est quod tenetur non rōne consentire ſm superiorem ꝓtem vl' etiā ſm inferiorē ꝓtem cum iam ꝓcuentur ad iudicium ꝛpig diffi nitum. Ad obiectionem aut in cōtrarium. Dicūm ē q̃ id q̃d dr in exo. q̃ rō nō tene re poss concupiscentias. hoc mittr de via consilii in actu mōrtiū pcti ꝛ nulla ra tione ꝓcedēte. Ad tm q̃ nō est sille. cō iunctionis superioris ꝓtis rōnis ad inferiorē ꝛ in cōiunctione inferioris ad sensualitatē. Nam inferior pars rōnis ē ita ordinata ad superiorem q̃ subiecta sit ei vl' ee dēat

Hensualitas vo ex pena ordinata ē vt repugnet. Et ideo licet teneat⁹ rō ſuperiorꝫ ad cohibendum delectacōes illicitas nō ſeruorū ꝓtis. tū nō tenetur ad cohibendum delectacōes ſſualitat⁹. Miſior em ꝑ rōis vnō nō ſubdita eſt ſuperiori et alio nō nō hoc aut̄ eſt ſubdita q̄ nō pot̄ conſeq̄ miſiorē ad ꝓficiendū petitū abꝫ ſuperiori. Ni hoc aut̄ nō eſt ſubdita q̄ delectatu potest ipi ſſualitati ſine conſſu rōis ſuperioris. ꝑ. inſeparable eſt iudicū mēmonij inter miſiorem ꝓtem rōis que ē ad modū mulieris et ſuperioꝝ que ē ad modū viri. Nō aut̄ ē mēmonium inter rōm et ſſualitatē. De hac materia vide ni. ſ. Sed pensandū quod ꝑ palea hꝫtur. vi. diſ. et ha palea mens hꝫtur de pe. diſ. ij. ſicut tribus ſm q̄ ſſualitas tenet locū ſpiritus Et ideo licet teneat⁹ ſuperior ꝑ rōis cohibē miſiorem. Inferior tū non tenetur oīno cohibē ſſualitatē. Ad quod vo bñ ponderabit⁹ rōes inductas clare patet quid fuit Auctoris intentō circa dicta. Notandū vo est tm dictū q̄ ad reprimendū vtus hominis motus infra ſpēs morales conſiderationes multū valē dnt̄ ſpēs nāq̄ q̄ ad motū inferioris hois. ſ. anie multum valē dēt ſui infimi. ſ. corporis vilificatiōis conſideratio. Cum em anima quilibꝫ ꝑ ſuam excellentē nām ſuo intellectu moueat ſuperiora et tram penetret ac etiā ordines angelorū trāſcendat q̄d tunc fit cū ꝓcuret ad noticiā et cognitionē vnius veri et ſummi dei. et ei⁹ excellenti ſpeculatiōi ſe in arrogantiā et ſuperbiam extollit. Iuuat vt dictū est ſtatum talem motū reprimere dēt conſiderando exteriorꝫ hoīs. ſ. corporis vilitatem et ex tali conſideratiōe ſue excellentie re-primet motū et mollabit ſe et tunc humiliabitur et hoc ē quod ꝯſequenter inducit. Quidam dubit̄ homo cū ſe tram nō cogitet. humiliat aut̄ cū ſe tram meminerit. Quia etenim cū exterior homo. ſ. corpus ad opa vilia ſſualia inclinatū ſe inclinat illuc erigē ſe debet conſiderando ſue anie ꝓfectionem et excellentiā et tūc vēbitur opa turpia et vilia exercē. Ad talem enim conſideratiōem inducit. S. Bñh. d. o anima ad ymaginē dei facta deo ſſimilitudine decorata. comunis ſororum et conſors angelorū erubeſce pectora tua coinquinasse ſordibus. Ad hunc ſſm optime facē pot ad eam inducē dēt infra ſptm nobil⁹ rōnoꝝ. hiſtoria que talis ē. Legitur q̄ quidā imperator ſenex hūs vxorem valde iuuenem et pulchram quemadmodū egit cū corpore ſuo et ex eo filiū genuit valde elegantē et pulchrū. Cuidam ꝑſo tradidit nutriendū. Puer et putatiuꝰ ꝑ mortuꝰ ē et puer in imperatorem electus coronatꝰ ē. Iohnes ꝑ puer originē et cognitionē ab nutrice cognoscebat videns ſe morti appropinquare puerū in ſecreto ad ſe vocauit fecit. Cui dixit. fili volo te ſcire originē tuā quia ex ꝑte meis es tu nobiliſſimꝰ et de nobili ſemine progenitꝰ. Ex ꝑte em̄ pris es de vilioſſimo procreatus quia filiꝰ coronati imperatoris fuiſti. et ideo cognoſcerus q̄ plerūq; ſanguis nobilis matris tue ad opa altra et ſublimia te in ſuperbiam et arrogantiam eleuat. adeo q̄ barones et alios ꝯſimiles vilipendis et deſpectus ꝑ quod pater te diligunt. vnde pocius mortē et deſtructionē tuā procurat. Et ex alia ꝑte ſanguis ignobilis patris tui ad opa vilia ſ. inmūdicie gule. et ludicra inhoneſta inducit. et ex hoc a tuis baronibꝰ deſpiceris. Et ſic tuum ex vna qui ex alia ſtatum tuū perdē volunt. ꝓ tanto adhoc ut tuū nō ꝓdas imperiū ante meū decreſſum cetera hec bona tibi relinquere doctrina vocis q̄ decreto mutatiū niſi veſte baptiſtali induaris. Ita ut vna illis veſtis pars nobiliſſima ſit panni alia vo ꝑs ſit panni vilioſſimi. Vnde quotiens ſtigis inclinaris ad opa vilia. reſpice debes pannū nobiliſſimū patris. ſ. matris tue conſideratio originem et eruiſo. Et ſic motū tuū animum inordinatū ꝓ huius modi refrenabis et ſte in ſtatu longeuo feliciter conſeruabis. Moraliter ſi quis hui⁹ ordo ſpūalia haurire conſiderauit hiſtoriam procul dubio repiet q̄ omnes tales conditionis exiſtunt. quia ex ꝑte anie nobilem trahunt originem quia filij ſte trinitatis ſumus et ad eius ſimilitudinē facti. factam inquit hominez ad imaginē et ſimilitudinē meam qui ꝑmo. Ex ꝑte vo ꝑris. ſ. corporis filij ſumus vilioſſimi pulueris. ſ. luti. vnde qui ꝑmo fecit deus hominez ex limo tre. Doctor hō qui tales baptizat et induit veſte. ſ. de nobiliſſimo panno quo ad animā. et de vilioſſimo quo ad corpus cogitare dēt qui nobilis et nō inclinabitur ad vilia. et qui vilis quo ad corpus. et ſic ſe nō eriget ad vanā gloriam vel ſuperbiā vel venerā ſim̄ Bñh. homo quo ad materiā corpulentā nullā habē ſuperbiendi causam. imo ſe pocius humiliandi. quia ſi recolit ꝑ mortem ſi attendit ꝑ mortem media. ſ. reminiſcet nouiſſima. Hec pudorem inducit. iſta dolorem nitgetti illa metū incutiunt. Cogita ergo o homo vnde venis. et erubeſce ubi es. et mige-

mstre quo ꝓperas et ꝓmmeste. Datu est
em tibi tum merore nasti. cu labore vi
tiere. Tum dolore mori. Septem mgtt
ibm Brib. sunt de essentia hois que si hō
sideret metu nō ꝓmeret. s. opatiōt
pis. natiu vilis. exitus flebilis. mors ti
tabil. dissolutio insabilis t damnatō de
testabil. Per ie. Si vitium tō. humane
fragilitatis indiciu hab ignorantie tene
bras expitur. ut ꝓpriu reatu ignorancie
uarū culpaū medicina frequēter se trans
ferat eo magis confusionis asserit. mi
diciu quo sdroditu uerbis mordaci lingua
uliozū crimia reprehendit. Dicit nempe
ille qui aromatibus indiget qui redolē
tia mīstrāte fastidit. Qui illum uerbis ca
rere torquent qui alios mutuat facē vir
tuosos. Attento etiā q humane fragilit
labilitate pensata ie tyrannizat in mo
ribus qui in mōr libus filiis adam eternā
ꝓfectionis inquirat rem sceptrum sit qui
fruunt ei nō sunt stabiles t in angel suis
reprit ꝑnitatem. Quis igitur nisi mēt
mops maiora angelis in hoibus ꝓsumpt
stabiliunt. Sequitur. Tritum ꝓceptum

Si rutam inspiciās hoīm si de
mq; moreb. Cum culpas alios
nemo sine crimine vivit. ann:

Quintu Autorus ꝓceptum. Si vitam
inspicias. q ꝓsequi. Autor in ꝓcedēti
ꝓcepto ꝓbuit eruditi inducenda ad tā
padūsi flumina. i. ad tres ēcutes curdiales
duis tu respectibus. Qui vō consequit in ꝓmit
ꝓcepto dat eruditā ad ꝓmū padūsi flu
uiū. iustitie inductā in eo q quilibet
det omib velle prodesse t nulli obesse. q
duo ꝓncipalit sūt. Generā de iiij. ēcutib
ptinet ad iustitiā. Istum ꝓp autorus ꝓceptu
eria inducit ad curitatis ciuitatem q docet
aliozū culpas euitare. Nam alienā
culpā inferre ē contra ordiē caritatis
ꝓximi. Sic eria ut dictū est contra legem
iustie. Attendens go q p alios culpare ē
cultu diuinū impedire. et ad hunc impe
dimēti remotionē expedit q dei cultores
ab aliozū culpe imposition debeant cāre abstinere. t hoc maxie faciat ꝓpe
infirmitatis nīon defectus consideratio. Pro
tanto Autor ꝓbet nobis hoc ꝓceptum fore
obseruandū dum dicit. Si rutā inspicias
quasi velit minue q si diligenter scrutemur
vitam tuā. Si denq; mores. i. actiones tu
as t ꝗlitates consideremus ēte tuā arroga
tia t superbiam seu ꝓsumptionē refrenā
bis quia ou in multis crimib sibimet. et

fragilitatem maioribus involutus sit et damnatus
no debes alios damnare. Qui hū quemt
ad ꝓpli dictū. i. ad corinth. vj. Ut nos
mt ꝓpos diudicaremus no utiq; diiudicaremur
a dño. Pro huius ꝓmi metri intelligentia
ac obscuritatis ē breuiter sciendum. q tria
sunt huius tolerantie vicy tum impulsiua
que a nob dīt penitus euitari. Primū ē
temeraria ꝓsumptio inducens. Secūm
ē ꝓpria excellentia seu ambitio alliciēs
Tertiū ē ꝓpē inconsideratio fragilitatis exce
rans. Quo ad primū tō. Tritu h uerbū
ꝓsumptionis quod a superbia procedit est
timendū et p consequēs tollendū ostenditur. Primo quia dns ei tāto suo
domino auxiliū noluit mederi huic mor
bo. Deo em incognoscibili desinit ut ꝓsumptio
in homie destruet. Noluit em venire
donec homo de lege nāli ac scripta con
uincet q ancillā auxiliū posset. Credo
quia dns quīq; horas ꝓmittit tribuē. ne
de scripis multū presumie deant. Augo
Credo dicē superbis utile ē tribuē aliqd
aptum et magnū potius unde sibi dis
pliceant que sibi placendo retinuerūt. sa
lubriū em petrā sibi qui fleuit displicuit
qui placuit qui presumpsit. Ho. qz deo
ꝓsumēti auxiliū suū subtrahit. subtracto
dei auxilio homo in bonū non proficit
et tandem in malū cōrunt. De primo ui
dith. Ho. Dic ostende. quia no delingis
ꝓsumētes de te. et de sua ītitute gloriā
antes humilias. De. ij. Augo. Multos
impedit a firmitate ꝓsumptio firmita
tis. Certe talium futuros de se ꝓsumētiū
ondit scripturis testimonijs. ij. ad corinth
iij. Non q sufficientes simus aliquid cogi
tare ex nobis tanqī ex nobis ꝓpriis eū
p se nassam intrat t per se nō exit. Ma
nus etiam pse destendit in rapidū aqī
t pse nō astendit. Dic homo pōt p se
malū facē si nō bonū. Johis. xv. Sine
me nichil potestis facē. i. sine dei gratia
quod totū cōmune fieri ꝓsumptiosū. Se
Quo ad iij. ē notandū q appetitus ꝓpē
excellentie seu ambitiōis triplex ostendit
seu distinguit. s. in appetitū dominij t
magisterij t simplex excessus. Appetitus
ꝓpē dominij primū potius ē quia contra
deū ꝓpē em locū dominij locū dei. nō debet
ab homie multū appeti. Naturaliter em ob
homies sunt equales. licet ē homo sub
uerto homī nisi p peccm. Vel aut Augo. Ho.
Exp. de equalitate dei ma. pp. dicens. Et
condico sanctitate iure intelligitur ꝓpria
ꝓtoni. De hac matia nō est instandū
quia supra in. vij. prohem. pte. s. viij.
Seu incipit dicti. iiij. q plerīq; domina.

satis e deductu. Secundo appetitus ppie
extellene e magistet. hic appetitus cul
pabilis e multe de causa. Primo pp ignoa
tia quido quis pstumit dcere et non didi
cit. seu bene conuenit dcere. Cum in aut
ex de elect. et Nabi. 3o. Nolite plebs ma
gistri fieri. Secundo pp mala eig utia
qua hns ppie damnabilis publicat. Non
sequo in hac ii. in quo alium iudicas te
ipm condemnas. 3o. Appetitus e simplex
appetitus exessus. hoc vicio laborat qui
alios excede uolunt vl in diuicijs vl in
pulchitudine vl in aliquo bono nt vel
lent in aliquo exequari. Ad detestandu
hunc potl multu valet quia hoc petm
e malicie. Malicia aut nichilo hic ali
qn mali affectio. Sua qua alios ut
excedat pt ons alios excedi. et ita pnitate
ultio qua sic quodamo fit ut ipe maior
quodamo appeat. Item hoc uicium hoies
animu reddit valde mutablem qz qn
aliquis respicit aliqm qui excedit ma
niter letat. qz illi a quo exceditur in
anter tstat. et sic modo timet. nu dolet.
modo anichilat. Genesa. Magnitudo
ctu modu no habet compato aut tollit
eam aut depmit. Hoc vicium est quasi
fames insatiabil. et illis desidiu nequa
nuplet. qua omes uult excede qd fieri
no pot. nam si excedit unu excederetur ab
alio pp. si excedit aliqm in aliqua ptia
ab eodem excederetur malia. pp. exessus
qui appetit ad malu suu est. qua sanat
superhabundatiu humorus in aliq membro
generat apostema. sic exessus i hoibus
apostema superbie. Item hoc uicium facit q
homo in extimatoe sui pponit sc alios.
quod magna e futilitas. rusticitas et mg
tas. Et magna stt nugitas alios se pfre
ondituri qua unusq e quo ad deum et
quo ad pxim. Quo ad deum unusq e qz
se solum bonu credit. male de deo sentit
quodamo dum credit eu in uno solo loco
suas posusse diuicias. Nam etiam de bon
tate ipius male sentit qui credit q alios i
stt boni nisi tm sibi. Quo etia ad pxim
e unusq qui indigne pstumit. Contra illd
Matth. vij. Nolite iudicare et no iudicabi
mi. Item quia unusq iudicat primu habens
stateram dolosum. nec attendit circustantias
petoru eius que multu diminuic punit pcu
Nec sitt eu qua fecit intentoe. et voluntate ex
surreptoe vl ex deliboe vl ignoia
Utrum ex casu vl infirmte vl tempta
tionis rebellia. Item quis accidit sili
ter. Simon. qui no credebat q rex deu
uissett aliu qui se honorare cu ab eo esset
suspendendus. Mardocheus qui ipe Amon

suspendi volebat a rege honorando erat.
Hester. 6. ca. Et hoc est quod sa dicit
dicit Auctor in hoc primo metro dum dicit
Qui vitam inspiras homi. Tuo ad 3m
vitia ppria frugilitate inconsiderato errem
Est etia notandu qd iiio. contra hoc u
tiu multu valet dicit. Primu est sacra scptu
in natura. 2m canonica nouu. 3. tiu
e sctorum pcm exempla. Dico primo qd
multu valet debet scriptura. que docet
primo suos defectus considare qui alienos
mirare. Unde matth. vij. Nonne oportet esse
primo de oculo tuo trabem postea festucam
eicies de oculo fris tui. Unde ex hac dat
tles xpus. Cessat in altio octo reprehendi
labem sui solet in ppio lumine ferre
trabem. Secundu quod nimiu valet det
minat natura. Legitur enim in li. de
naturis animaliu. qd reptiliones ideo de
biliter videnti quia humor e stillativus qui
e in octo necessariu ad uidendu tristat in
alarea sua. Unde dicit hec alas cornea
les. de quibus dicit Guido. Destruet tri
se plucentibus alis. Et ideo pp volatu am
serut visu. quia subtractu est oculis qd
positum e in alis. Et illos morale significat
quia quito magis elati pscia uel alia
rtutem extollut alioru defectus et insuf
ficientia contemplates. tanto magis sue
gre dine puantur. De quibus ad Rom.
primo dr. Euanuerut in cogitacionibus suis.
et obstupuit e insipiens cor eoru. Nec mi
ru si superbia excecat oculu cordis qz sup
bia e albugo spualis in octo sicut expo
nit Gregorius sup ad Leuit. xxi. capitulo
In octo hit albugine qui sibi arrogat
rtutis candorem et nitidum mentitur hu
militatis dispendiu post exercitiu rtuosu
opis. Dn rex legit. Thobias fatigatus
a sepultura mactuoz venies domui lu
men pdidit oculorum. Et ideo ait dns ppe
de superbia loqns. Valde timendum e in
iu quod victoria nascit iniciorum. Et re
superbus rex e unus sepius homines priore
et mortem no cognoscat. Unde Tullius
in ho de Tuscul. questionibus. Ppria stultitia
e cernere vicia aliena et obliuisci ppria.
Ho. dicit qd multu valet quia hoc
eius abhorrent canonica uerba ut insa
nia. contra tales se se iustificantes et sua
infirmitate negligentes aliorumq; vita
plusquam expedit inspicientes inuehit. d.
Recedite mihi pollutu. discedite. abite. nos
nolite tangere nobiscum nolite coinquare.
Certe talis doctrina no illuminat cecu. no
sanat egrum no curat infirmu. sed occi
dit atq in desperatoe pertinacie cadere
permittit. Bona enim doctores ex sua infir

mutate aliorū infirmitates pensantes magis p humilitatis et mansuetudms leuamentū studeāt pbāntes ab erroris laqueo eruē q̄m per austriatem in foueam pdictōs mittentes ꝓpellē. Unde doctor gentiū paulus dicebat i d. 1. 2. cor. mtli. vbi infirmor tunc hītur hec ūba m canon. ferendite. Solv. dicte. Et glo. in canon. ferūt dicit q̄ nemo debet desperi in eo q̄d fuit q̄ndo incepit esse quod nō fuit l. di. Quarto et vltimo valē multū debent cōtē hoc uiriū sctorū prīm exempla. Legitur ī vitis prīm de scto Moyse hēmita. qui ī nutato in siti ad iudicandū ibm fr̄em culpabilem sportam vetustissimā plenā arena portabat. Interrogatus quid h° cēt Unidit pcta mea sunt post me sequtia et nō uideo ea et hodie venio iudicāe alie Sancti igitur viri nō temē iudicat alios. si sollicite nouerūt iudicāe se post. scientes fore scptum i d cām. xvii. posuit o mlū cor̄ū super corda pror̄ū De. s. eraclo Johānne elemosinario legitur q̄ int alias vitutes et grās quas iste sanctus hēbat. erat q̄ neminem iudicabat si cū iudicantes audiebat. cōrigebat. d. Vos p̄ q̄ nostis prīm contra diuinū pceptū quo dr Nolite iudicāe. Deinde quia ne scit qualis modo sit qui pr̄entem sustinet. Sepe enī potiꝰ furis ul' fornicatoris uidmus ꝑ eius penam que ē deo accepta uidem. Sed pro Secundi metu intelligēdū est cum culpas alios. Nota ꝑ sm canones q̄ crimen quadruplr̄ dr̄ dicit. q̄drupliciter cōmittit. Quidoq̄ dicit. q̄drialiter cōmittit pcta ex deliberatione siue nō. siue sit venale si mōrle. Quoq̄ specialr̄ dr̄ criminal' i summa .i. que orit. ex cōmuni peto. Quoq̄ ad solū trimē dicit. quod ē accusatōi et damnatione digni. l. p. p. dis. Apostus et dis. 24. s. omnib. Quoq̄ ad solum q̄d ex deliberatione procedit ut in allegato. s. omnibus Est etiā sciendū q̄ nemo vnq̄m nato ē in mūdo isto qui hoc vitare potuit dicere nisi sola dei filia nisi de speciali gratia seu priuilegio. sic bta virgo et forte alii sctificati in matre alio ut bti Jhoes baptā Unde bti aduenit id quod dr. 1. Jo. 1°. Si dixerim q̄ non peccatum nosmetipsos seducimus et veritas in nob non ē. Unde hic sumpta occasione circa hoc de duobus dubitabilibus ē querendū Primo. v. quis sine crimine vel' saltem venali viuē possit. 2°. Utrum sit q̄ne pcta alios culpare vel eis calumniā imponē. Et q̄ nulla sit crimine vel' saltem venali viuē queat. q̄a Jacob. xi°. scribitur. Quis potest dicē mūdū ē cor meū pcta sum a peto. Sed si pot esse sine venali posset vē dici. ego immisa pot dici sine venali oīo. Istud sup id p̄. Non enī qui opantur hītur in glo. fomes qui ē langnor nature cōmouet illicita desideria et ita sine peto nō semp. Unde ī epla Johannis Si dixerimus quia pcta non hēm Aug⁹ sup illo vbo Johānis Impossibile ē stim aliquem alicui ni minimis nō cūdē pctis. ego nitē est esse sub illis et illa sint venialia. igitur nitē ē hrē venialia Con Aug⁹ in h° retractationū querit. Utrum iusta pfectio sic possit intelligi. Utrum vir sit nemīnē vl' vtentem voluntate arbitrio hic vitē sine peto. A quo enī usq̄ ad omnū aperiem lex pfici possit nisi a q̄ fuerint immissa diuina mandata. Ex hys colligitur q̄ homo qui hī naturā cōruptā sibi relicto ee nō pot sine venali peto. Cōtra. Unio videtur q̄ aliquis possit ee sine venali peto. Opponatur q̄ aliquis adultus sit baptizatus qui multa egit mōrlia et venialia baptismo delet et culpā et penā. Ego in instanti quo baptizatus ē nullū hī venale pcta. ergo aliquis pot esse sine venali peto. Et sic simo de hys qui hīt naturā cōruptā. Istud prouī. xxiiij°. Dr̄ibuitur. Septies in die cadit iustus et resurget. et loquitur ibi de venialibus. ergo iustus resurget a veniali si cum resurgit no hī venale. ergo iustus pot esse sine venali. Unde ibm dicit glosa. Si malum ē q̄ cadunt ne hēant in mulo tamē resurgant. Istud pcta et gratia opponit. Sed legit venale pcta ē aliqua gratia. Sed pot aliquis illam hrē gratiam igitur pot esse sine venali peto quod opponit illi grē. Soluo dm ē q̄ est loqui dr̄ter de tota vita hominis hītis naturā cōrupta cū ia puenit ad etatem adultam in qua viget voluntas rōnalis. et ē loqui de aliqua pticla vite. si fiat sīmo de tota vita q̄ sīc sine peto hoc ē de excellenti gratia et singulari. Sicut videtur bīus Aug⁹ dre de beata virgine. Si uo fiat sīmo de aliqua pticla vite pot esse aliquis sine venali peto. Ad obicta aut rīdendū est. Et primo ad primū intelligendū est q̄ hec dicto. quis. sumit aliquā pro impossibili. aliquā pro difficili. Difficile enī est q̄ homo hēat mundū cor sm id Matth. v. Beati mūdo corde. Sed h° aut q̄ dicit quis pot dicē q̄ intelligitur q̄ temerarium est se laudāe vl' iustificāe. Unde alia translatio dicit expssius. Quis gloriabit castum se hrē cor. Aut quis mundum se esse a peto. et loquitur de gratia apud homines. Ad rm vo dicendū q̄ id quod dr̄ Sup. ps. al. q̄ nō sum sine peto intelligitur q̄ nō sum

vl' de tota vita. Vnde ysa. hñite nãm cor
ruptam sibi relictam. Auctas Johãnis
Si dixing post mtlligi sicut i 2o pri. xx. de
tota vita. Vnde glo. ff quia sñ pcto m
hac vita esse nõ possimus Rñdz 2um 88m
qd id quod ic dicit impole ẽe stim aliqñ
hoc ẽ de nãtate corupcõis hmanã. ff
nõ de nãtate simplr. Est ena quedam
nãtas advenale ut ad pmos motus Ni
hilomiꝰ tñ pot cauẽ hoc venale vl' h'
id detimate Rñdz. c.m vo 3dm de eo quod
dicit Augs in 2o Retractarõm qd hoc
mtlir de promtate liberi arbitrij post
corupcõm reducente in actñ qd prigit
in pcto dmn erat in mõre etate. Fames
em puulũ reddit corrupticibilem adul
tñ reddit cupiente. vl' hoc mtlir qm
ẽ homo sine pcto. postqñ utitur libero
arbitrio. et ideo in oõne dñica dicendũ
ẽ. dimitte nobis debita nra. 2o Et sic dz
mtligi qd Autor dicit in hoc 2o metro
Qz nemo sit crimẽ vacuit. Quo etiam
ad 2m quesitũ vi3. Vtrũ sit ẽque petin
alios culpaẽ vl' alijs calumnia' nisere
Breuiter sup hac qõne. dd'm qd alius calu
niare ẽ malu de alio dicẽ contra ordiẽ
caritatis et contra regulam correctionis fra
trne. & maxiẽ qm hoc probari nõ potest
vbi aut aliquis dicat defectũ alicuius
ordine caritatis. ac etiã hñre obstinato et
regul' frne correctionis tñs nõ ẽ malign
mator sz corrector. Et h aut calumpnia ẽque
petin. cuius ratio ẽ quia in terris vi
detur esse fama pciosior. Vnde p eiꝰ de
fectu homo impeditur a multis bñ agen
dis. p' quod dr Eccli. 7o. Cura habe
de bono nomine hoc em magis pmanebit
tibi qm mille thesauri magni & pciosi. Et
quia calumnia infert hoi famã. ideo
calumnia ẽ ẽque petin. qm etiã loquitur
illa per que fama alicuius leditur. si profe
rat pro aliq& bonũ vl' nãm sue debitis
rivis stamus nõ est petin. Nota pm tres
nes qm pcta remittit2 tripliciter. primo per
auctem ut a solo deo xxiiij. q. i. Sic ad
Secundo p officium ab omni plato. vt xxiiij
q. v. remittuntur. 3o p ministrantis meritũ
vt tñ bonis. de conse. dis. iiij. Quo Nõ
etiã qm primis appellatio aliqñ omne
complectit2 petin. quinq id solũ qd ad dã
nationẽ sufficit. Hec dicta notur m. s. no
mne. xxv. dis. Nota etiam qm imponẽtes
crimina hñs qui nulla ratione limit ẽque
sint puniendi ut legitur & notat2 m. c.
nil forsitan extra de calumniis et m. c. dilecti
eo. tr. de hac matria plenius & large trac
tat2 supra m. xvii. pcepto Anime indica.
et ibi reminisci si placet. Que nocitura

Quorum honores divine vl' humanis
possesse periculũ utilitatibus inuidet vl' scan
dalum aliqs proficiẽs spualis inducit abs
tiendi ẽ penitus & sine dolore amaritu
dine defendum quia minime digniora vi
libus & maiora minoribus queunt anteferri
Nec ẽ dubiũ sapienti qm quicqd possessori
detinentiũ ingerit probrose eum quitus
utiliter deseritur et possidentur iniquis.

Que nocitura teneꝰ quãuis sit
cura relinque. Vtilitas opibus
prepom tempore debent.

Textum Autoris pceptum metrici.
Que nocitura teneꝰ 1o Postqm
Autor in precedenti pcepto pbuit viam
ad pmũ padisi fluuiũ. s. virtutibus indu
centia. Hic vo in pmi pcepto subsequi
pbet inditta ad 2m padisi fluuiũ. s. pẽ
dentie inducẽtia quod probat Augs
in 2o de moribus eccle dupliciter. s. diffinitiue
ac etiã inductive. Primo diffinitive et sic
q' prudentia ẽ amor eoz quibus adiuuat
nr deũ ab hijs quibus impedit2 eligens. Et
Tullius in 2o de rethorice inuentione sic diffinit
prudentiã. d. Qz pẽdentia ẽ rerũ bonarz
malarz q' cũ earũ dilectione et rei
detestatione scia. Secundo inductive et
Qz prudentia distinguit bona a malis. et
bona ab imicãdo ostendendo qd sit melius
et mala abiniuite mandando qd sit malum
detig. Et si queratur. Quo prudentia sit
virtus cũ videat ee scia sm diffinitionem
Tullii pmissam. Videri pot q' prudentia
ẽ structa ẽ ante. quia ẽ radius visus a vero
sole procedens. Cognitio aut que bñ ma
li circa ea que pertinent ad mores. ẽ cogni
tio quasi mortua et invalida admouẽs
voluntatẽ ut bono cognito consentiat vel
a malo dissentiat. Sed prudentia virtus est
no solum lumen illuminans intellectum sed et
talem facit affectum. Non audiat solum qd. qui
et qualiter. si mouet voluntatẽ ut appetat
bonum post iudicium vl' fugiat malum Ad
Romanos viij. Pẽdentia spũs vite vt q
hñt hanc utilitatem hñt habitum ad pẽdenter
distinguendũ prudenter volendũ. & pẽdenter
agendũ. Attendens igit2 Autor q multa
sint que diuinum cultum impedunt nisi pp
ponãtur. vt sint earum delectationes alie
vl' fame vl' ute spuali nociua hz tria
vt dictum ẽ corpori sint delectabilia. tñ sint
animus stingz dei impeditiua ac etiam
multum ame nociua nisi penitus relinquat2
et hoc fieri nequit nisi per pẽdentia. Pro
tanto Autor in pmo metro docet nos q

Addi.

uis tlia sint nobis cura ea relinq̃re debere dum dicit Que nocitura teneꝫ. ꝓ

Pro huius primi metri intelligẽcia ac etiam obstãcia est breuit notandũ qd tria sut impedimẽta in via dei nobis omnib⁹ cia que sunt penit⁹ relinquẽda. Et primo sut eligẽda pena que animã mortificãt ac etiã hoiẽ dehonestant. Quãtũ aut animã noceãt ondit Hugo de sacramẽtis ꝑte 2 ri⁹ primo. Septem inquit sunt crimalia pena. Sequunt⁹ quinq̃bria auferẽt homĩ deũ ꝑ appetitũ mundia primo ira secũdo. Acidia spoliatiõ flagellat. Gula exercitũ seducit. Luxuria seductũ sepultũ subducit. Anima eñ in sanitate sua e vas solidum et integrum quod hoc mõ vitia corumpũt et viciat. ꝑ superbiam inflatur. ꝑ mundia arestet. ꝑ iram crepat. ꝑ acidiam frangit⁹. ꝑ auaritiã dispergit⁹. ꝑ gulaiñ inficit⁹. ꝑ luxuriã contaminat⁹. Et in luti redigit⁹. Quãq̃ ergo ista omnes homines dehonestent singulariter tñ prelatos et dominos temporales in tot magis quia sicut magna in oculo macula tãtum quãtũ que mundum in membris rectis modica reputat⁹. Sic idem peccatum magis est in prelato qñ in subdito. Vnde ysa⁹ extra de cle. vena. omne animi vitiũ tanto cõspectius est quanto maior qui peccat habet⁹. Ideo Aristoteles in 2o ethicorũ inter cetera clerico⁹ dedecora dedecorosum tenuit doctrinam. ꝑ Alexandrum declina conatus bestialium voluptatum que corruptibles sunt. Conatus eñ voluptatis generat carnalem ꝑsumptionem. carnalis adultera. adulterina desiderium. desiderium immundia. illa ꝑsumptionem illa infidelitatem. illa latrocinium. illud vituperationem. ex q̃ nascitur captiuitas que ducit ad detinẽtiã legis et destructionem familiaritatis et ad ruinam totius corporis et regni. Dicit ergo quod sapientes gentium de viciis loquentes dixerunt quia vicius in primo deterit regiam maiestatem obtenebrare se legalibus institutis non in ficta apparentia sed in facti euidencia ut cognoscitur omnes. ꝛc. Et hoc directe intendit autor dum in primo metro dicit Que nocitura teneꝫ.

Secundo relinquẽdus est mundus et ꝓpter tria mala. Primo quia vanus. Secundo quia saluti nre contrarius. Tertio quia omnibus malis plenus. Primo mundus relinquẽdus est quia vanus. Vanum est quod exterius pulchrum videtur sed intus est putridum. Vanus itaq; mundus quia dum fortibus pulcher videtur totus nichil valens videtur seu inuenitur. In hoc autem dimittimus que extra videtur pulchra et sana sed intus putrida et infirma. Si quis vero vellet instare ꝙ mundus ita non est vanus sed firmus quia tota machina stat. Videri potest ꝙ quãquã ꝓtractatus mundi machinam mouent firma. tu homines animalia et tota vegetabilia corumpunt⁹ et labunt⁹. Et hoc est quod dicit Augustinus tute mundo fugit⁹ q̃ diligitur et fugientem sequitur. et labenti inhereq et quia fugientem tenere non possumus cum labente labimur et cum cadente cadimus. Quid enim umbra vani⁹ videtur eñ aliquid esse dum cernitur. sz dum tangit⁹ nichil omnino sentitur. Et prima vanitas ostenditur esse. Aliquid ergo non stultum iudicaret illum qui per pontem transiens et umbram sua in fluminis aqua videns de ea confidens ꝓpriam umbram in aqua descendere attemptaret. Nonne tibi omnino ꝓpter Quis dicte est omnis homo qui in mundo confidit nec sum ꝓpitium cernit. Vere tales sunt tam similes pro vanitate vitatem velimꝰ. Nam tanus dum frustum carnis ore gerit. dum umbra carnis manorem tanue ipa esse conspicit. carnes deserit et ad umbram curat. nec attendit q̃ cadentibus carnibus umbra penitus euanescit. Tales sunt omnes impedentes qui deum delinquut qui e totius bonitatis essencia et mundo et mundialibus qui flexibil' est. per amorem adherent. Vnde ylo. sup. ad ꝓ. Mane astabo tibi et videbo ꝛc. dicit non videt qui temporalibus et mundialibus adheret. Oculus eñ rem clare videt nisi res apponat⁹ distet. Et ideo qui mundi amatores oblectamenta carnalia sup oculos cordis ponut ꝓpterea de mundo et mundialibus iudiciũ ferut dum que sunt nulla reputant preciosa. Et sic ꝓ interpositionem opaci corporis inter solem et oculum corporis habet fieri corporalis eclipsis. Sic ex hoc q̃ mundiale aliquid p amore minimi interponit⁹ inter oculum cordis et solem iustitie habet spiritualis eclipsis in anima mundi amatoris pcenire. De hoc bñ facit sua qua de mundo dedit quidã fatuꝰ. d. q̃ mundo iste nichil ad qñ mirabilia bruta. Thales dicit q̃ fatuꝰ dant bonas sinas et ratõ e quia requirit⁹ in actibus suis nõ rationem quia habit eam ligatam ꝛ a corporibus celestibus. Secundo relinquendus e mundus quia nre saluti contrarius. Videmus em. q̃ contrietas e causa gre vnu res relinquit aliam et exit ab ea. Dicit⁹ ꝓz in tonitruis qui accidit ex eo q̃ vapor stans inclusus in ventre nubis a contraria sibi humiditate et frigiditate nubis impietur resilit in aquã et sic vapor iste nubem scindens et tuꝰ facit tonitruum et sic nubem ipam aptensam exit et eam relinquit. Quia isti sancti viri fecerũt quia mundi et mundialia cordialiter relinquerut quia ꝓpm multũ sue saluti videbant contrariũ.

Unde Jacobi iiii° scribitur. Qui voluit esse
amicus huius mundi inimicus dei constituetur.
Ergo mundus est relinquendus quia omnibus malis
est plenus. Ita dicitur in canonica i. Iohannis 2°.
Omne quod est in mundo aut est concupiscentia
carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia
vite. Nam in Ozee propheta iiii° capitulo scribitur
Non est enim non est veritas non est scientia dei in
terra. Sed mendacium furtum adulterium inunda-
verunt et ideo periit mundus et concupiscentia eius.
i. Iohannis 2° 1 q. iiii verbis ita. Sed attendant
mundi amatores ad consilium apostoli qui dice-
bat ad mundum michi crucifixus est et ego mundo
Ad Galathas vi° xxvii q. i. § ultimo. Ex certa
predicta nota quod tam sacris litteris attestantibus
quam etiam experimentis comprobantibus cotidie
videntur quod in mundo et mundialibus confidentes
sunt ut plurimum magnis in periculis constituti
crebris infortuniis involuti et variis miseriis
prostrati. Quare prout scribitur i. Iohannis 2°
Nolite diligere mundum neque ea que in mundo
sunt quia procul dubio sic de mundo et mundi-
alibus confidentes confunduntur malicia perfidia
depravante nequiter. concluduntur callida astu-
cia conturbante iugiter. deluduntur stolida stul-
ticia dementante turpiter. De quo dicit Crisostomus
super Mathi. Dicit difficile est arborem iux-
ta viam plantatam fructus usque ad maturitatem
servare. Sic difficile est virum fidelem iuxta istum
mundum viventem iusticia immaculata usque ad
finem tenere. Recede ergo a via et plantare
te in loco secreto ut nec mundus tecum habeat
commune nec tu cum mundo. De hoc pulchre loquitur
Augustinus libro de verbis domini sermone xii°
dicens Continue in mari et in periculo seculo
fluctuat sua cupiditas tempestas est. Amas
inquit deum ambulas super mare sub pedibus
tuis est seculi timor. Amas seculum absorbebit te.
Mare amatores suos scit vorare non novit
portare. Et sermone xxxviii dicit Si delec-
tat te mundus semper immundus esse mundus. Et quia
autem sit in mundo cerca stolida et dementans
stulticia patet ex verbis apostoli i. ad Corinthi. i.
ca° sic inquientis Ubi sapiens ubi scriba ubi
conquisitor huius seculi. Et consequitur 3° ca° dicit
Sapientia huius mundi stulticia est apud deum. Et
ut plenius ac planius hec ~~ubi~~ omnia videa-
tur pergamus ad mirabilem Romanorum histo-
riam que talis est. Legitur quod civitas Roma
quodam tempore fuit multis diebus obsessa et
dum in omni bello succumberet consuluit deos
suos que nam esset causa tam confusibilis
debellacionis et rursum est ab uno deorum quod ire
deberent ad quandam civitatem prope eam portam
et ibi scriptum invenirent quid postmodum
eis eveniret. Adeuntes ergo Romani super
portam templi invenerunt iiii° circulos va-
riis coloribus depictos. Primus erat aureus

Historia

in cuius circumferencia ter p. littera erat scripta
Secundus erat niger et in eius circumferencia
r. littera in tribus locis erat depicta. Tercius erat
rubeus et in eo s. littera ter erat scripta. Quartus
croceus et in eius circumferencia f. littera in tribus
locis erat descripta. Circa hos circulos unus
versus integer et alius incompletus in hec
verba erat scriptus. Quatuor orbiculos hec
porta dat apta Romanis. Ter p et r ter
et s ter et ff. Romani ergo predictos versus
legentes nec ipsos intelligentes iterato deos
consuluerunt. Et fuit revelatum quod qui 2m
versum compleret exponeret totum. Venerabilis
Beda ut dicitur transiens et videns versum
incompletum addidit hec verba Beda totum
Regis tubis ergo Beda exposuit solum duas
litteras scilicet r et f dicens Regna ruent Rome
erat ter r. ferro flamma fame fere
ter ff. Et idem vadens ad aliam portam
scripsit causas dictarum desolacionum a b c d
litteras videlicet iniqua de quibus infra. Moraliter
ad propositum loquendo de mundo iiii° predictos
circulos intelligo iiii° status hominum mundo
adherencium. Quorum quidam sunt nobiles
et divites et isti ponuntur in circulo aureo
Quidam sunt iuvenes et fortes et hii po-
nuntur in circulo rubeo. Quidam sunt
plebei et simplices et hii ponuntur in circulo
croceo. Quidam sunt provecti et senes
et hii ponuntur in circulo nigro quasi ad
mortem appropinquantes. In circulo autem
aureo in quo ter littera p. scribitur ponun-
tur tres conclusiones. Prima est quod pieta-
tas et pudicicia perierunt. 2a pravitas et perfi-
dia profecerunt. 3a pietas et prosapia
putruerunt. Et littera a. est causa predictorum
scilicet Aula magnorum aurum avarorum ela-
cio superborum. In 3° circulo iuxta suam litteram
r. ponuntur. Prima conclusio requies et reli-
gio recesserunt. Rancor et rebellio redierunt
Regula et ratio retrocesserunt. Et est cau-
sa b. hoc est bilingues bellantes boantes
de quibus totus mundus est plenus. In 3° circulo
ubi ponitur s. ponuntur hee conclusiones
Prima simplices et sufficientes sequuntur
Secunda solemnes et sufficientes suppor-
tant. 3a sobrii et sapientes suffocantur
Et est causa c. scilicet carmen dulcoris cul-
men honoris et crimen livoris. In iiii°
circulo iuxta litteram f. ponuntur prima conclusio
fiducia et firmitas flagellantur. 2a fenus
et falsitas fenerant. 3° fictio et famili-
aritas fedantur quia familiaritates
mundi communiter sunt ficte. Et causa est d.
scilicet dolus in curia dona in camera dapes
in mensa. Hec sunt que cernentibus oculis
[illegible] amplius vivunt in mundo isto hee
inquam sunt vii conclusiones cum [illegible] indumo

fallaciter concludentes rem sine causis et modis. Tertio relinquida sint aliena que p rapinam vl' usuraria pravitate acquisita sint. Sed nota ep duo sunt per que homines dñt ab hoc vicio se retrahe & rapta reliter restitue. Primu est peti ingratitudo detestabil'. Tm e ppe pene influctio exetrabil' Circa primu est noiendi ep tria sint que faciut ad detestacom hui peti. Primu est quia rapina fundame tu iustie et bonitate destruit in homie. Quod autē sit istud fundamentū ondit sapiens. d. Primu fundamentū iustitie est ne cui noceat. Tm ut coi utilitati seruiat. Secundu quod facit ad detestatione huius peti est q dns odit rapina Propue Isaie. lxxxj? Ego dns amans iudiciu et odio hns rapina in holocaustum qd erat digtum omnib sacrificiis. Tiu rapina adeo e odiosa stis ut etia inter eum mundu heant odiosum. Tertiu. Pertine ad alia que sub sole gerunt. et audi lacrimas & calumnias innocē tu & neminē consolatorem. nec eoru violentie posse resistē. Cunctoru auxilio destitutos et laudatu magis mortuos quā viuentes. Tertiu ad detestandu hoc peti facit q raptores pessimi sunt quarūq; bestia. Omnib enī raptorum vna devorat pantheram. Lupus aut in tota vita sua quēq; vnū hominē nō devorat. Ideo sacre scriptura raptores compat duris; crudelibus bestiarū quēq; lupo. Sophonie. 3°. Iudices eius lupi vespe quēq; vesp vl' leones. Vn pu. xxviii. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius sup populu pauperem. Circa 2m est etiam notandu q dnus raptores primet p maledictiones pupillorū. Eccli. xxxv. Non despiciet deus preces pupilli nec inidue si effundet loquelam suam. Nonne lacrima uidue ad maxillam descendit et exclamatio sup deducentem eas. i. sup eum qui coegit lacrimari. Deputatur a maxilla eius usq; ascendit usq; ad celum et deus exauditor nō delectabitur in illis. Vino rasetur. Et luce. 18. De vidua & iudice iniquo et in fine concluditur. Deus aut faciet vindictā electorū suoru ad se clamantiu die ac nocte et patiens in illis. Timendu e q raptoru de spūa salute et forcio clamat lacrime viduarū et pupillorū deputor contra eos q̄n̄ pces spūe vl' stolā p eis fuste sm Augm sup. 1. ps. 6. Lumbi mei pe lacrimas meas. Secdm etiā dura tamen nita et crudelia raptores rerū ei⁹ punit. Primo sm canones raptor multiplr puniūt & prima pena e quia excōicat

.s. ab illo epo in cuius epatu rapina fuit extra eccl'. 2°. et in canon planuit. vj. q. 3. Tertiu denegatur ei pnia nisi reddat ablata vl' plena de reddendo securitate faciat si habeat vnde possit q si nō habet vnde reddat nec principi volunt satisfacere dpe tu coacto faciat quod pot licet tarde. nō prohibetur pnia et viatico & tu sepultura denegabitur. Posthuti vō qui contra pdicta fecerunt sepeliendo ipm. & huiusmoi ab officio & beneficio deponi debent ut in dicto calo eo sm vō legem. Si agat reciliter infra annu in quadruplu post annu vō in simplum. Si vō agatur criale. tuc pp vnū sm arma in. 3ª pte bonū punitur & fit infamis. Si aut cum armis punitur deportatione qua. s. deportabatur in insulam etiam p debat oīa bona sua ut iusti de punitione. s. Tertiu lex Julia. de vi. Pp pmissa intelligentia magis in spāli restat de ista qone querendum. Vtrū rapina sit maius aut grauius peccm qm furtum. Breuiter hanc qstionem videt. s. Thomas qui ea formaliter in sua 2. 2ae. q. lxvj. vbi pro conclusione tenet q rapina sit grauius peccm q furtum. Ratio qua violentia e magis q̄ voluntate qm̄ ignorantia. Tm̄ q rapiat nō solum infert alteri damnum in rebus & etiam vergit in quādam psone iniuria. Set aut homines inde vēr inducunt de rapina qm̄ de furto. Pro declaratione etiam 2i methodi utilitas oppositi. tc. e breuiter sciendum q istud metrum sm sanā intentionē sic debet intelligi seu exponi. Utilitas. i. honestas debet ppom oppositi. duplicitr. nec immerito quia utilitas anime vl' fame vel spūalis unite ppom debet. i. antepom oppositi. i. his que videtur esse opes tpe. i. p tempus sm qualitate temporis. Et in hoc concordat consilium Salvatoris cū consilio xpi Mathei. v°. dicentis Si oculus tuus scandalizat te exue eu et proice abste. expedit ti ut pereat unū membroru tuoru q̄m̄ totū corpus tuū mittatur in gehennā iuxta pdicta dum dicit Utilitas ppom de. 2°. Notu sm canones q dicit verbum pot verbo debet. Quida enī dicūt q p verbum pot datur p tus. p vim vō debet importūt necessitas. Hugo et Tancredus dicūt idem in utroq; ubi agitur de diuersitate. Ac etiam in vltimis voluntatibus omnia alia meritatem importat.

ff. de le. m l. fideicomiss. ff. Si quis ita

D.

Et ē simle exē de iudi. ca. Mouit. i. q. v. Vno no tm ut errī ca diffinia t. c. vno. et ideo ot. ii. q. vij. aliqn. Constantie et lenis ad qd sapiē forces mereat? nigdi hant prudentie regulam in humano gnotu exequi nō postponas ut vz sīg te rebus accomodes ut sine lentate nociue eunde ad varia te diuisi considerū presenter. Interdū siquidem sm factoru exigentia exhibet vrtis animi constantia ex hibē. Interdum vō humola tranquillitate potiri. Dicut enī arbi marmor aliqndo pduratur in longu mtdinu vō remouatur in orbem aut replicant? in psalmo. Vdemptite manuu no mutata. Itaq uti qt sapiens cū prudentibo ppm redolet cū rectitudine laxantur in risum cū seriosis consulit. cū pegrinis loquit? aut salutat

Constantie et lenis ut res exposcu lat aut res. Temporibus moresq sa pientis sine tramite mutat.

Septimiū. Huttoris preceptum metri Constantie t lenis ire. Postquā aut ni pitri precepto pdiit rudimenta. ad ro padūe flumen. s. prudentie indicia. Hinc vō in pitri precepto subsequit? pdet rudimēta nos adiiūgē. tumulū. i. spem quarti padūe fluminis fortitudinis rudimentū. Hic aut tumulo constantia nūcupatur. Et hec sm Tullium primo rhetoz t pseuerātia in rōne bū constitit animum stabilis et ppetua mansio. Hec fit ho nnobilis cū nō frangitur. adiūctibus. nec etiam pspitatibo extollatur. nō tri xeatur. inimicoibo nec etiā promissio nibo flectatur. Hec cū dicit docet medium tenere inter mutabilitatem. et lentate. et ptinacia. quoru utrūq; reprehensile est. Hic subdit. Ad pg. ij. Constantie. i. Hūc lentate usus sum. Sed nōndū q est quedam constantia grālis que attendit in pseuerātia ppōiti que omnem virtutem circūit que ē idem in re cum pseuerātia et est quedam constantia spialis que attenditur cū res terribles t ad sustinē dū difficiles que ledunt nām. Hec constantia ad fortitudinē ptinere dnostrat. Hec aut ut dictū est nō est aliud nisi firma stabilitas animi in pposito pseue rans. Ex hac constantia loquitur Tullius. in. ii°. de inuē. rhetoricis. d. q̄ sto constabo. no ptinay lenis no mobilis. De hac materia vide supra in. ij. probem. pte. ij°. q. iij. Cum incipit Dico. 2°. q existimt. in pn°. Attendens go Huttoz q ad dei cultorem minō expedit tenē medium inter mutabilitatem t ptinacia. alis diui nis impeditur cultus. et hoc fieri nequit nisi p virtutē constantia. pēa p̄ p̄ceptum mduxamus. pro tanto pōtest hoc p̄ceptum in nobis fore obseruandum cū dicit constans t lenis. Ideo ego p̄mittere intelligentia t obseruantia est breuiter seruādi. et quicquid hoc p̄ceptū sit ab omnibo cōcialiter obseruandū. Ad tribo tri cōnibus homi debet singlariter obseruari. vlt a plato t regentibo. a sco clastico t studentibo. ab armigeris t pugnatibo. De primo exempli. 2°. subditur. Et adamātem et tui sliten dedi fidē tuā. Ad quod ecclia hrerenne. 1°. de ipo plato dicitur. Ego quippe dedi te in columnā firmam t in munitū ereū supponem tuis. Ex quibo hētur. q constantia platoni debet esse adiuncta adamāte. nistat sliter. nistat fidei t nistat exis. t adamas. sicut dicit glo. est in honorem et cōnubis cū auro ponatur. cū no extollitur. Hiler est in contrarietatem et cū no frangitur. frēs omnia domat et repercussus resolutus. Ego fraliter tuā platus ē adamas. q̄ando impensus honor ipm no extollit. Tuā ē sicut sliter. q̄ nulla aduersitas ipm frangit. tuba est sicut frētum. q̄ colla potentum priorū patenter pmit. Tuus ē sle es. q̄ndo aduersantibo possit dei laudem deprimit. Vide Heri. Sapiens no extollitur prosperis nec frangit? aduersis. q̄nā hic dicitur. q platy debet esse gnātus ni tm q̄ nulla aduersitate vl' psecutione frangatur. Ideo pinto utile valde et necessariū hic materiam psecutionis discutere. Sciendū q̄ duplex est tribulatio. Alia extrinseca alia intrinseca. Extrinseca psecutio consistit in manifestis minis ecclie. Intrinseca in eis q adhuc nō sunt christi. Intrinseca psecutione distinguitur. quia aut solo platy quritur aut totu clerus quritur. Vel solo platy quritur aut eo recedente tuta ē salus ecclie et tuus fugiet. Aut ni est tuta. t tuā ponat anima sua pro ouibo suis. Aut totus clerus quritur t tuā indistincte se pro eis hostibus opponet. vt. xliij. dist. Dicit rector. Sed si alis non potest? consuli ecclie totus clerus fugiet cum platy. Vel vō potest remanere cū plato vl' omnes vl' q̄da ex eis. Vel altercādo inter eos de re manentis res forte diminuatur. xxvi. q. ii. Sanctus. Alia intrinsecam distinguitur. quia aut omnes sunt mali aut quidam ex eis. Vel boni sunt admixti. s.

malis eos nō deferatt ppiij. q. iiij. Tu bō
q̄ omēs sint mali aut spes ē de cōrectōne
aut nō q̄ est spes nō sint deserendi. si nō
ē spes sint deserendi ut ni camoli admati
viij. q. 1. De hoc ymno. et nu. c. n. nī prude
ēt de tribulatiōn Debett ḡo platus ⁊ q̄libet
plat ēe constans et lenis si vlt auctoris
preptī obsuāe. Constans ēe debet in iudicio
et lenis iustitiā exequēdo. Unde ḡḡ dicit
discendā ē iustitia cū lenitate et lenitas
cū severitate ⁊ ex utroq; faciendū ē qdā
temperamētū quia disciplina sine mia mul
tū destituit si vna sine alta teneat. Tris
simptie in canon disciplina. xlv. distinc
Sequit in metro. Vt tes expostulat. i. tpō
aut loci indigentia ul' etiam contingentia
sicut tempō mīe iudicii nō recipit sic ⁊
tempō iudicij mīam nō requirit. Aut ē post
sup matiē. Sed nota q̄ auctor nō imerito
constantiā et lenitatē q̄rit ad desig
nandū q̄ platus et rector nō solū lenis de
ēe si simul constans ⁊ lenis ostendi ⁊ co
gnenda ē lenitas cū severitate ut neq; nimia
lenitate exaltarentur subditi. neq; nimia
benignitate soluant. Hoc nimirū illa ta
bella nasi arcus significat in qua cū tabulis
virga simul et archa manna ē quia in
bom rectoris pectore debet simul ēe virga
correctionis et manna dulcedinis. Unde hui
q̄ nō ob ppa sua rigida utranq; utilitatem di
cumq; sederem rex rectū stante ex ictu ea
tū merentiū consolator. sedere quippe re
gīaliter ex ictu vigor ⁊ disciplina requirit
Meretrū vō cordi consolari misti ē pie
tate. Omnis enī qui iuste iudicat statera
in mani gestat. In utroq; pensō iustitiam
et miam portat. Sed p iustitia reddit per
tanti siniam. p miam p tanti tempat pena
Ut iusto libramīe queda p equitatē corri
gut. quedam vō p misericordiā indulgeat.
Hec omīa habetur in collegato canon dis
ciplina. De hac matia vide supra sat ple
ne in. ℣. probemiū pte. ff. viii. q. iiij.
pit. Dixi q̄nto q̄ horrendi iam ē impetū
Nota sin canones q̄ sextuplex virga x̄pi
ana ē discretionis ut in. c. disciplina.
dlv. dis. et de hac hic habetur. i. consola
tionis. ii. hēditatis. iii. ppheie. iiij. virtus
. v. correctionis. Et de his sex habetur in cano
Pulonion. dlv. 8 De ℣o enī Boetij in de
disciplina scolarium in pn̄o dicit. Ad studē
tibus expedit constantia stabilitudo sic q̄
constantes ad studii sunt studentes ⁊ stabi
les. Constantia em parit. in constantia pta
dissoluit. p̄ma colligit. ii. collecta disp̄gt
exemplificat de quoda q̄ in primo voluit
esse beatus de quo habetur supra in ppij. o
pcepto proxime. Iste beatus. de mā studētiū

tractatur et habetur. De 3o. Hec constantie
virtus nitebat in antiquis. Unde legi
tur q̄ quidam fuit centurio diui augusti
qui cum Anthoniano bello sepe nimio edidis
set excellentes pugnas improuisis hostiū
insidijs intrivento et ad Anthoniū Alex
andria p̄ductus Intrepidatoq; quid nam de
eo statui debet jugulare me inquit ube.
quia nō salute beneficio nec morte simplō
adduci possum ut aut cesaris miles ēe de
sinā aut tuus ēe nitpiam. Ceterū quo
constantius tua contempsit eo facilius impe
trauit. Anthonius em virtuti eius inclui
tatem tribuit. De constantia vō militū fidelī
et p̄severanti pugnatiū. ⁊ de eorū p̄milegijs
Vide supra in ℣ probemiū pte. ff. viii. q̄n
incipit de Sacramento autē. A. tri menu
Et omissō de non constantibus plantibus et de
eorū premijs unde supra plenissime in ℣.
probemiū pte. ff. xv. q̄n incipit ex p̄te
dictis ego in summa colligo q̄. viij. sunt vē
militie effectus. A. post medium. Pro decla
ratiōn autē ℣i metri. Temporibus mores. cō
Breuiter ē sciendū q̄ hoc metrum ꝑm sanū
intellectū sic exponitur. Temp̄ibus mores ⁊c
quasi velut dicē ℣ sapiens mutare debet
mores. i. qualitates actus suos. i. temp̄ib;
. i. pro tempore ut nō sit nimis austerus
nec nimis benignus sine causa minuere
ut supradictū est. ff. aptare se debet tempori
quia sapiens mutat mores sū rationē
. i. sine reprehensiōne. Et si dicatur q̄ homo
quātūcūq; sapiens sit nō possit sine repre
hensiōne ⁊ scandalo viuere. In hoc videri pō
sim q̄ iusto dei iudicio hoc potius sit ad
virtutē probationis q̄m ad reprobatiōis iudicium
Hec trāsumptie probantur p ggl in cano
distinctas. 3. q. 1. Diligens volens oīdē
q̄ diuersi mores diuersis temp̄ibus cōuenient
dicit q̄ omnia tempus habent ⁊ suis spa
cijs transeunt omnia sub sole quia ē tps
loquēdi. tempus tacendi. tps nascendi. tps
moriendi. tempo; plantandi. tempo; euel
lendi et tempus belli et tempus. Utrū. 3o.
Queré aliquis possit Quomō constan
tia se beat vel conuenat ad p̄seuerantia
Hanc q̄stiō breuissime videt nec determinat
Thomas. ℣. 2e. q. c. xxxviij. Dicēs
q̄ p̄seuerātia et constantia quemad; ḡdez
in fine tria ad utrūq; pertinet firmiter
p̄sistē in aliquo bono. Differunt aut̄ sm
eū q̄ difficultatem affert ad p̄sistēdū
in bono. Nam vtq; p̄seuerātie ꝑprie facit
firmiter p̄sistē homiez in bono contra
difficultatem q̄ prouenit ex rpa diuersi
tate actus. Constantia aut̄ facit firmi
ter p̄sistē in bono contra difficultatem q̄
prouenit ex quibusdam alijs exterioribus impe-

Add.

dmet[t]. ⁊ ideo pudicior pars fortitudis ⁊ pseueranda quã constãcia quia difficul tas que ex diuturnitate urbis est ceteris alis uetus utilitatẽ quã illa que ẽ in exterioribus impedi[t]

Nil temere uxori de seruis trede que reerti. Sepe em mulier quem con-
uum diligit odit. Octauum doctoris preceptum metricum. Postquã tutor in precedenti precepto pbuit erudita ad quartũ cumulũ i. spem qrti padẽsi flumiñ. s. fortitudinis inducenda Sumit uero in pñti pceptũ subsequit̃ pbet eruditos ad tres actꝰ seu officia secundi padẽsi flumiñ. s. prudentie inducenda Si eñ actꝰ dorent homines se a malo cauere atq; mala derelinq; consilia. quia ad prudentẽ ptinet nolle fallẽ ⁊ falli nõ posse. Matthei x°. ⁊ Estote prudentes sicut serpentes Ptin ad prudentẽ ptinet mariẽ sibi ab insidijs uxoris praue pcauẽ. Vnde Aug⁹ Prudentia ẽ in prauendis insidijs Ptem ad prudentem erit ptinet uxorẽ prauã robibẽ ab usurpato prauoꝝ iudicio suoꝝ Vnde ysi. Matth. vij. ca°. dicit ⁊ Temeritas est iudicium quod quibus nõ ẽ emissum iudicare psumit Ptra apls ad Romanos. xiiij°. de talibus dicit Tu qui es qui alienum iudicas scio dño stat aut cadit. n. q. i. Mulier in fi. quasi velit i mere cuius q̃ mihi pñtẽ debet usiz pure sibi offerũ sibi de iure nõ emittim. Hoc aut facẽ pssunt mala uxor eñ in dicẽ uult et de domo expellẽ unellas et suos dñi ⁊ natos quãcunq; bona sint ⁊ do mui siue utiles ex eo q̃ sibi non sint ẽfti. Attendens igitur Autor q̃ ad uiri dei cul torem nẽrio expedit a uitio tenẽ cõsuetu dinẽ pauce. quod utiq; fiunt eñ mala dera nat uxoris consilia ac sint sibi ab ipiq; mi dus pcauere. nisi eñ eam ecia cohibet ab usurpato suoꝝ iudicio quod fi nequit nisi sic ut dictũ ẽ prudentie ac ecia pbate ac tibi pmunity. pro tanto Autor nos pbet istor pceptum ad pmissa inductiuũ fore pento obseruandũ dum dicit Nil temẽ ux. quasi velit dicẽ q̃ nil temẽ. i. simple stulte Vel ecia fatue uxori tue q̃renti. i. conque renti vel accusanti tredẽ debes. Nam mala mulier ut plurimũ suũ suũ vel ecia uirũ qm̃ uir diligit odio psequit̃ ⁊ sin causa eñ accusat et affligit Vn Juuenalis. Sic volo sic iubeo sit pro rone voluntas huic siue optime facẽ pot hystoria de Joseph in Exo. prosalue ptis pceptũ Nil temẽ credidis A. eti pñtium. Vel mora p uxorem mitigi pot ecia per uiruñ spus vel amicos

et sic uxor sepius repugnat uiro. ita uiro repugnat spiritui ⁊ contriuit. Iuxta illud Spiritus ad galath. v°. Caro concupiscit ad uersus spm̃. Supposito uxor cui uiro hꝫ suos s. quinq; sensus qui sunt utriq; quidq; tarum quinq; spiritus De istis suis conqritur uiro qui no bñ mundana et carnalia Ex ob hoc nullo modo ei credẽ deret. Summa Secundo nota sm̃ Crisostomum. q̃ ex3 bꝰ signis cognoscitur pfecta uxor; dilecto uel eorum odium Primum signum est quãdo uxor neminem putat uiro suo sapientiorẽ etiam si alter sit sapientior. ⁊ 2 o quo uxor neminẽ putat fortiorem etiam si alter fortior sit tui illa nõ det aliũ mihi ligẽ fortiorem ⁊ 3um signum quo uxor neminẽ putat uiro suo formosiorem quãq; alt formosior sit eo patio quia pfectũ odium ⁊ pfectus amor uim uidendi nõ cognoscunt Verbi gratia si odio aliquem pfecte qualitatiq; fuerint apud illum omnia displicent mihi siue que dicit siue q̃ agit. Et si vẽ bona sunt tui ni mihi mala uidentur. Dic et si pfectẽ aliquem amas q̃ cunq; sunt apud eum tibi placent. siue que loquitur siue etiam que agit. Et si pere mala sunt tui tibi bona uidẽt. Et hoc ẽ quo ad una ptem. qd dicit bꝰ Gregꝰ Non facile capit intellectus quod abhorret affectus. Dilectio multum placet deo. Sum. d. etti. xx. v°. ni tollat bñ placiti est spiritui meo ut sequit̃. Sic ⁊ mulier sibi bñ consentientes de hac materia latius hẽtur supra. x°. proseqũ pcepto Coniugem ama. et sibi require si placet. Et hoc ẽ quod intendit dicẽs in 2o metro Sepe em mulier. ⁊ Cui hec doctoris doctrina ab omnibus qualit̃ sit tenenda. specialiter tui principes et q̃l dñi temporales hec doctrina debet obseruare. Non em debet princeps vel dominꝰ temporal' minus esse creditus uerbis uxoris maxime in his in quibus pcium uerti pot Ditus de pharaon legitur q̃ nimis fuit credulus uobis regine uestis ordine pretermisso sententiauit cum Joseph et eum intronizauit sm̃ q̃d tyen Exxpo°. dicitur ubi hẽtur hystoria q̃ ecia aliqua ad hanc materiam ptinentia latius hñtur sup in xxxpo°. proseqũ pcepto Nil temẽ credidis in pri°. De fallacijs prauarum mulierum. Vide sup in xxiij° pcepto Nil temẽ ⁊ in pri°. Ne tredes fuge. Et ibi plenius de materia Pro pmissorum ac ecia infra dicendo

mitigatio magis in speculi est de duo bus dubitabilibus q̃endi vel ecia in uestigandũ Et q̃nta Adam pmg nr̃

patreus temne verbis uxoris tredens et q̄ hoc ḡnuter p̄mnuit ¶ deo quere aliquis posset. Quis magis p̄cauit p̄m adam diuū mandati transgredendo an eua q̄ mundo q̄e dyal⁹ porrig eua q̄m adā decepit. ¶ Duo ad p̄mū questū dm̄ est p̄m theologos q̄ q̄m adam ee voluerit sc̄ deg sicut dicit ap̄lus 1. ad thm̄. ij. Ver no est seductꝰ tri p̄ctm mulieris ei imputat quia tū eam corrige debēt no correxit si ei consensit. ¶ Cum ḡo sententes et facientes pari pena puniant. n. q. 1. notu potuit esse fotim esse ¶ posset tri quis mistice de eo quod dicit Augustin⁹ qd̄ no est credendū q̄ homo spūali mēte predit⁹ voluit esse sicut deg. Nonne ¶ mulier huit eria mētes spūalem. Nonne eria lucifer clarior vidit in spēlo trinitat⁹ q̄m adam ¶ huit mistice tr̄ videtur q̄ quodā spūale datū ē ade q̄d neq; mulier n̄ angelo q̄ ru in eo misit dns sopore m̄ extasi rapt⁹ ē sicut dicit Aug⁹ ad cura angelorū et audit quedam x̄pi et eccle futura ee. ¶ hec rasum no audit pot tamē q̄ intellexit homines restituendū ¶ item posse adhuc aliquis mistice de eo q̄ dicit b⁹ Dyo⁹ lucifer audit eo lex futura assumendi in veritate p̄ne filii dei q̄ tri sunt spūali mēte predit⁹ sc̄ adam ¶ huit eria quesito videri pot q̄ lucifer in instanti sua vision⁹ superbuit et spiritualem mente p̄didit quod adam no fecit. Et fortasse alia sc̄a reuelata sc̄ ade que no lucifero reuelata fuerunt Et sic no debet quis ex⁹ ade uxori sue temere tredē q̄a posset ei ex temeraria credulite sicut ade male sic credē. ¶ Ad 2m̄ questū breuissē dm̄ ē p̄m theologos q̄ deo dyabol⁹ porrig tentauit euam q̄m ¶ adam q̄a videbat eam magis tentatoi prona q̄m adam ppa ctm̄ xxv. stribuitur. ¶ Vl mulierē mreum poti p̄illam eam omes monuūtur. Sed porrig videtur q̄ debuisse prius increpasse adūro. ¶ Cum em̄ esset in viro tota natura humana generis et eu dyal⁹ inuidet hūa generi ¶ ppr hoc intendet ad ruina eg immediate debuisse tentare virum ¶ Vero fcta fuit prohibito ergo cum tentato esse ad tris gressionē p̄cepti faciendā tentatio debuit fieri immediate vero et no mulieri cu mulieri no fuit facta prohibitio tanq̄ indū existi Solutio ¶ Dm̄ ē q̄ aut facta fuit tepta quo ad finē ex p̄te mulieris ¶ p̄te em̄ infirmoꝝ humanaꝝ quib⁹ aditum

que sunt ipe dyal⁹ sicut in vnoq; mem continge videtur et sic ḡdatim astendet temptatio et tandem consūmabitur. ¶ Hoc dico salua semp iudicio superioꝝ ¶ Cū no neag aliquē. ¶ Quotiens aliquis in amicicia gr̄issimq; laxatē temperāe freens certa eq̄no tastume p̄ua viōz ¶ pagenum lubrice voluptat⁹ exierunt tuncq; vitandu est in ope ut crebꝫ exoz nacōibq; faciendo p̄mon melius animꝰ lūgna nociam adhibeat medicina. ¶ Et si forte ille ut assolet corrigentē uti manu dolenter sustineat malleū suis mitibac fetoribq; q̄n̄ curacōis remedū exp̄mi animo illato det exhortante lingua sc̄e. ¶ Sed cum gesta combq; morbi mollire durieiem et tandem dōnet optatu finem p̄gnens no resileat ab inceptis. ¶ Ve.

Cum moneas aliquem nec se velut ipe moneri. ¶ Si tibi sit carus noli

¶ Nomē Autoris p̄cepti desistere ceptis. metrum. ¶ Cum mones aliquē ¶ postq̄m Autor in p̄cedenti p̄cepto p̄buit rudimēta ad aliquos actus prudentie inducētia. Nunc vo in sequēti p̄cepto p̄buit rudimēta ad vnā speciem iustic̄e p̄tinētia. Quer aut sepe distinctiua intrepatur. Quer aut vnctus vnūquēq; induxit ad mīsioꝝ correctōm et ipe hoc dicitur pb⁹ iustic̄e. ¶ Quicq; etiam dicitur i⁹ quod adhibetur ad correctōm. Patet sumitur ad hebreos. xii. Filii mi noli ne glige disciplinā. Et sequit⁹ in disciplia pseuerate. Quer aut vnctus a Cypriano sic describitur. Disciplina ē motu ordinata correctio et malorū p̄cedēti patru regularis obseruatio. Quer utrū p̄m Dyo⁹ nouē mirabiles operatur effectꝰ. dicit em̄ q̄ disciplina reuocē submittit. superbia deponit. componit voltum. dirigit oculos. visus cachinnos prohibet. moderat lingua. gulam frenat. iram sedat. ducē sum informat. ¶ Ad hanc vtilitatem mel tue nos dūt et induce tria. Vtr sacra scriptura Canonica vtra. et p̄m antiq̄ ex⁹ ¶ Duo mirat⁹ scriptura p̄u. xxiij⁰. Noli subtrahe a puero disciplinā. Et dns Matth. xviij⁰. Si peccauit in te frat⁹ tuus corripe eū inter te et ipm. Et ap̄ls i. ad thess. v⁰. Rogamus vos fres corripite inquietos. ¶ Tertio mirat⁹ nos ad correctōm scriptura canonica dicta. ¶ Quod probat bts Augustin⁹ in ratione. Si peccauit. n. q. 1. Sum materia sequēti, et ratione ad mētem. xxj. q. iij. et decretū novit de Iudicijs alijs multe rubꝝ ad hoc finētibus

Hec aut̄ vtrū sm̄ thomā 2ª 2æ q. xxxiij. ē in p̄cepto. Sed quia p̄ceptū est affirmatiuū nō obligat ad semp̄ ꝫ pro loco ⁊ tempore. Vnde omissio eiꝰ venia fit meritorie ut q̄n̄ q̄ndo optimū tempꝰ inquit vl' ipos metuit ne detiores fiat vl' ad bona virtutū alios impediat ⁊ hꝰi

Secundo modo obmittit̄ crimi p̄cto mortali ſ. cum formidatur iudiciū vlgi ⁊ tormēt̄ cruciatꝰ si' p̄emptio. dum tamē hec ita diuenit̄ in animo q̄ frēe caritꝰ ꝓponāt̄.

3º nō est p̄ctm venale q̄n̄ ſ. timor ⁊ cupiditas tardiorem facit ad corrigendum delicta frīs. nd tñ ita q̄ si constaret ei q̄ frem posſ a p̄cto retrahe dimitteret ꝓp̄ timorem vl' cupiditatem que in animo ꝓponit caritate vt dict̄ Augꝰ et hec latius infra declarabunt̄

4º ad frenam caritatem imitat nos patrū antiquorū exempla cōrectionis zelauerū. Sicut ꝑz de moyse. de leuitis. de ydolatres inducti ꝓp̄li vendicta sumentib⁹ exodi xxxij. et de lehu qui ꝓphtas interfecit ut h̄etur .iiij. Reg. x. Attendēs tñ autꝰ q̄ frēa cōrectio in dei cultore ē p̄maturē nūq̄a cū a dei ⁊ p̄ximi dilectiōe procedat nisi cū nō det sp̄s nec a frēna cōrectiōe saluo modo amittē sp̄s nec hoc fi' q̄eat nisi mediante virtute p̄dicta. Hec quidem in hoc cōcludit̄. Sed quidā pro tanto nō tribuūt hoc p̄ceptum fore penitus obseruādū cū dicit. Cum moneas aliquē. q. velit drē. cum tu moneas aliquē. i. castigres vl' corrigis p̄sentem et a tramite rectis declinantem. nō ipse velit monere. i. nō velit se castigare. nec ab incepto se abstinere. Si tibi sit curg noli desistē cepte. i. noli vanē a cōrectiōe ipsius. Sed illud ꝓpli. i. ad thimo. iiij. Arguе increpa ꝛc. Iuxta p̄dictū nondum est sm̄ doctores q̄ disciplina ē parcend̄ sustinendū quātūcūq; indeuitur dura ꝓp̄ter tria ꝓmo ꝓp̄ter castigantē dilectionē. 2º ꝓp̄ter tepidē correctionē. 3º ꝓp̄ter ꝓcantē correctionē. Ad ꝓmum scribit ꝓplius ad hebreos xij. Quos est filius q̄n̄ nō recipit pr̄ Ad 2m si extra disciplinā estis adulteri et nō estis filij. q. dicat omnes dei amici sūt sancti ꝓtriperes disciplinę dei. Sed uno ad 2m dicit Ambros li. º ꝓmo de iacobus q̄ si maritꝰ ponat magnetem sub capite uxoris dormiente expiri potit cū sit adultera vl' fidel' quia si adultā statim dormiendo exciet se de lecto ac si manu hostis exportata essꝫ Si fidelis dormiēdo se ad maritū conuitat ⁊ deosculabitur ipsum

Nota

Mortalr anima dr̄ q̄m dei ꝓfidem ozee

vi.º Sponsabo te mihi in fide. Volens deꝰ exerti an anīa vera sit sponsa et fidelis vl' adultera supponit magnetē lapidem ferrugineꝰ colorꝰ qui trahit ad se frēum. i. tribulationū que in fēo signat̄. et q̄ad modū false nuges cadunt de leto caritate ꝓximi aiam ⁊ murmurationū contendentes sic deuote ⁊ fideles ad dīm aglerꝰ se conuitūt ad Romā. viij. Quis separabit nos a caritate dei. Sed uno ad 2m Job xxxiij. Dū irruit sopor sup̄ homines ⁊ dormiūt in lectulo suo. tūc aperit aures virorū et erudiens nos instruit disciplina. Vnde in ps. Disciplina tua direxit me in finem et disciplina tua ipsa me docebit. Sed quo pmissorū intelligēda magnetis spālis ē de his q̄one q̄riendum

Quiz. Vtrum quilibet teneat̄ corrigere et ab errore reducere quilibet qm̄ videt errare. Ad euidentia huius q̄stiōis ponūtur iiij. regule per quas regulabūtur corrigentes in corrigendo errantes

Prima regula se extendit q̄ualiter ad omnes caritatem habentes ad quā caritatem quilibet tenetur quia talis frēa correctio ē actꝰ caritatis. Hec aut regula talis ē. Omnisq̄s fidelis tenetur errante corrigere et ꝓ doctrinā et cōsiliū instruere ut ipm reuocet ab errore. quod sic probatur. Nam error in via morū est quedā infirmitas spiritualis aīe. Iuxta illd ꝓsal. Sana aīam meā quia peccauī tibi. Cum ergo quilibet teneatur ex ꝓcepto diuino ad dilectionē caritatē hre et exercere ad ꝓximū fraternā infirmitati corporali ꝓximi per elemosinas corpales qui potest. Iuxta illd ꝓse. Frange esurienti panem tuum ꝛc. Sequitur q̄ multo magis debet subuenire infirmitati spūali. s. erroris ꝓximi per elemosinas spūales. s. per doctrinā ⁊ consilium. Hanc etiam dōz facit nos Canon Tria sunt quibus elemosinarij. Vnde sic dicitur. Tria sunt quibus etiam aliena corporalis egenti dare quicquid potit. Alia spūalia dimittē a quo lesus fuit. Septē delinquentes corrigē et errantes inducē in viam veritatis. Ad hanc ultimā suadendi inducit nos Auctor dicēs. Cum moneas aliquē. Hec regula dirigit Platos et alios superiores in subditorum correctionē que talis est. Corrigere errantē ꝓpter ipsas et accusationes iustie ad nullū ꝓtinet nisi ad eum qui est ipsi errantē Plato vl' alio modo eis superior. Nam cū talis correctio fiat ꝓpter bonū cōmune ut alibi tenetur. nō pertinet nisi ad eum cui amissa ē cura bōr

gnis·s· ad sup̃iorem. Unde q̃po q̃ ad ho. pim. Tu quis es qui alienum ſm̃ iudicas dom̃o suo stat aut cadit·ii·q·1· Ag ulti in fi. Et a regula dirigit subditos ẽ spãm plator̃ vl' dom̃oz̃ et error̃ qui talis ẽ Quilibet subdit' vl' mĩstr̃ stiens dñm ſm̃ vl' p̃latum erꝛ̃e tenetur ipm corrige ſ̃ m̃ occulto et manifiete ac etiam recienter. Hoc sic probatur Nam q̃libz tenetur ad opa mĩe. ꝑ ꝑpue ad opa spũalia. Correctio aut̃ supioꝝ p̃ cõsiliũ est doctrina ẽ opus mĩe. Ergo quilz in regula logis subdit' dicit nõ solũ vr ſ̃ ipis p̃lati miſeni qui inter vos est qz q̃nto in loco sup̃iori tanto in periculo maiori ẽ. Dico aut̃ recient' qua pt aut̃ q̃q·1· ad thi· iiij°. Increpa ne increpanter ſ̃ obsecra ut prem. Unde dionisi⁹ reducentur demophilũ mõachũ qui sacẽdotem vehementer coꝛrexit ipm prudens et de erꝛe ẽ victus ut in gest ipi⁹ dionisii declat̃ur et hẽtur. Ista vta regula datur de subdit' platorũ et dñoz̃ errãtiũ quoꝝ error vergit in periculũ fidei que talis est vbi imminet pericl̃m fidei. plati sunt ꝛ subdit' etiam pubice arguendi. Nam paulus qui erat subdit' petro pp̃ imminens pericl̃m scandali cõis fidem petri ꝛ pubice arguit. Et sicut dicit ẽlo. Augi sup ad Galath. ii. qui petro maioribz̃ erim p̃buit ut si forte tramitem relinquissent nõ dedignarent etiã a posterioribz̃ corrigi. Hanc etiã regulã ponit stus thomas 2ª 2ae q. xxxiij°. ar. 2o. iiij°. Hec aut̃ doctrina sanctis doctoribz̃ aug⁹ et gꝛ̃. 3 conformis ac etiã sanctis canonibz̃ errhe que ꝛ fidem et mores errãe nõ pt cohiberi. xxiiij. q. 1. à recta fide. Et ut dicit ibid̃ thomas 2ª 2ae q. ix. ar. 2o. ij°. 2e Petrum aut̃ virtuosa lis ãmicũ bonũ rem efficit malo deat dissolue amicitiã vide infra hanc q̃m in p̃cepto xxxvi. Petrum simulatã verbis. 2e Contra verbosos. Inter humane iute contingia nichil' seruz nulla maior moditio rõnis q̃m cohibere superfluos et contra loq̃ces qui maniter garruit̃ temperãcie moditiã obseruãe. In hoc enim experiencia maliz nos edocet. Nam sicut ligna realia combusti bilia apposito fomite succendit̃ et eoꝝ succes siua depositio defecat et decrescit. Sic et lingue vires q̃ tumeliarũ blasphemiaz et iurgioꝝ dilatatiũ murmuriz nõ nutrim̃ in formacem rẽpublicã successionis ustẽ dit et dum verbum verbo quasi clauꝫ clauo retundi creditur augetur morbi pnicies. Quia igitur dictũ poeticum placet anq̃ in sequibz. Sequitur p̃ceptũ x.

Contra verbosos noli contendere verbis. Primo datur cũctis amicis sapientia pauris:

Ultimũ Auctoris p̃ceptum metricũ Contra verbosos. Postq̃m Auctor vnum p̃cedenti p̃cepto p̃buit rudimenta ad disciplinã indurencia que ẽ vna spes primi padris fluminis. s. Justicie que quidẽ vnicuiq; superiorem ministrat vnũquĩq; ad infiorũ correctionem. et tuc dicit̃ species ee iustitie ſ̃ ĩ aut̃ datur id quod adhibetur ad correctionem prout ad hebreos xij°. summitz tur ad omnes gñaliter ptinet correctio. Utroq; aut̃ modo dicit̃ respectu ibi sui pot̃ Illud vo in p̃cti p̃cepto subsequitur p̃bet rudimenta ad correctionem vtilium modo debito moderãtia ac etiã obstacula oia removenda que sunt vtilem correctionem impedire ne debitum sortiat̃ effectum. Et hoc quĩq; fuit rum quibz̃ intendit vl' luctat cũ illis qui nolunt sua correctione recipe aut admonitionẽ quia sibi ipis sapientes apparent quod etiã hoc nomine Verbositas importari videtur. Verbosus. i. ꝑ ẽ qui se iactat cum sibi videat̃ sapiens. nec velit aliquã alteꝝ monitorem recipe et tunc cum illi nõ est utile verbis contendẽ ſ̃ tunc potius silere. Attendens go auctor q̃ ex illi contentionẽ dei cultui possit impedimẽtum intendit in hoc p̃cepto modum quod supra in xxxmo p̃cedenti p̃cepto minus absolute loquutus ẽ. Dicit ergo q̃ ab admonitionẽ eorum cessãe nõ dẽng hic aut̃ dicit q̃ si sunt verbosi et contentiosi q̃ cum eis contendẽ nõ dẽng d. Contra verbosos. q. velut Auctor) immo q̃ tunc dum ẽ in illi verbositate et garrulatioñ ſ̃ furore q̃ nõ est bonũ contendere ſ̃ silere quia honor ẽ homĩ qui se secernit a contentionibz̃ Pro. xx. Unde idem Salon pro. xxviij. dicit. Ne videaris stulto ſm̃ stultitiã suam ne similis ei esse videaris. Sed postq̃m ei⁹ stultitia resipiuerit ꝛ mitigata fuit tunc dic ei ut se stultu esse cognoscat. Ista enim metra exposituria priorũ sunt ac etiã ea modi fiant pro ut supra ẽ aliq̃liter expositum. Dicit go Contra illos. s. pro q̃ primi metri intelligẽtia ac etiã obstinãcia est vitanda. Et sciendũ q̃ tres sunt que q̃m ꝛ retrahẽ dnt̃ ab hoc contentiosi vitio. Primo ẽ malorũ multiplicitas unde proveniens Tertio est priorum porro exemplaritas ad virtutem inducens. Unde sacroz̃ canonũ multi hoc inhibens. Uno ad primum notandũ q̃ contendẽs ſm̃ ggos ẽ 2a filia. s.

mans gtue et dicat contencoſa qz cum clamore volt vincē t p hoc appare t large sumpto vocabulo ibaſ t grauly murmurat pp quod uicui cōtencoſ pp tria est fugiendū. p̄mo quia hoc potiꝰ diabolicū. Unde Augustinus Nichil similius est his demonū qui contendē. unde suos se ostendut diuli t non dei qui litigant. ij. ad thi. ij°. Seruū dñi nō oportz litigare sed ad omnes mansuetū esse. Sedo quia contendē seu litigare signū est superbie et stulticie pnsentat t malicie. De primo dicit pu. xviij. Labia stulti inserunt se rixis de quo pro. xvi. Bonum preclus sessatat liues. iij° quia multa mala inde prouenunt. Tertio xxij°. Sunte iguem tumm vapor t fumꝰ ignis malaxat. Sic et ante sanguinē maledicta et contumelie t mine. t sermo tillā vna augetur ignis. Et xxviij. ca°. Sicut men festinatiū micendet iguem t vir festinans effundet sanguinem. Quo ad zm Augustinū cū meritū est se a tōtentiōn abstinē. Non legitur in veteri testamēto neq; in nouo. Unde Machario vor insanuit. d. ne dū ad mēsuram duarū mulieru que litigant in ciuitate puenisti. Cumq; Macharius mitas ciuitatem quesisset ab eis dimissionem earū dixerūt q; erant uxores duoꝝ fratrū. t xv. annis simul fuerunt nec vnquā aliquā earū aliam ducto vt sito contrahat et statuerūt usq; ad mortem ut vērum solitze nō loquerentur inter se t libenter religiosi intrarent si vnā earū p̄mitterent. Unde hō meritū earū. nisi q; admirē nō contēdezūt. Sanctus vō innocens nesciit litigare. Non erat legitur in veteri testamento q; duo senes erant in vna cella q̄n nullā habuerunt inter se litem. Dicit q; vnus illoꝝ faciamus litem inter nos t latere ponā in me°. t vnus dicet nuc e t alter respondit ego spero q; nuc e. Cum autē alter dicet no est tuus sz meus. Videt alter si tuus est tolle eum et sic no inierunt mām litigandi. Et licet vtr derimāda sit contencio ut litigiu p̄pue tri tuū q̄q; grubus p̄sonalitez e totalr vitandum. Et primo ri potestate Durta ad Ephē. viij. Non litiges cū homine potente ne incidas in manꝰ illiꝰ. Secō ri loculete ne forte euentu cōstituat litem tibi multos enī pdidit auru t argentū. Tercio quo hoc dicit Isidoꝰ ad hēt in canone p̄mum. xj. q. iij. Secō ri homie litigiato enī. viij°. ne litiges cū homine litigiato ne struas i ignem ligna. Quarto cum homine iracundo Ephē. viij°. Cum iracūdo no facias iter. Quinto uxore p̄pria qua exquo aliquis incipit litigare cum uxore p̄pria nūq̄ hebit ze quietem. p̄u. xxv. Secta igitur p̄stillencia t litigiosa mulier comparat. quia qui i domo p̄stillāte est quasi declinare volt stillicidiū in vno loco inuenit. d in alio ita q; nūq̄ inuenit ibi requiem t quietem. Sic vir t mulier nūq̄ quietem inuenient ex quo admiscent litigare incipiunt vnde malefic dicit q̄ritasciūq; diuicias habeant. Unde p̄u. xvij. Melius e buccella sicca cū gaudio q̄ domus plena victimis cū discordia. Quo ad zm. Ideo p̄ti patres canones statuerūt ordinādi tempo simm no esse p̄m. d. apli. i. ad thi. v°. dicit. Oportz epm ee no p̄cussorem no litigiosum. Ubi ponit. xxxv. ca° ad epm ordinādum spectantia. Quē het notari simm canones q; sunt. xxiij. a plure regle quas epūs debet obsuare que hic seri ose enumerāt t hūtur. Primo oportz epm ee irreprehensibilem. i. sin crimali infamia. Nam si equt p̄ncem alicui sīt site infamia pronunciabitur ut. xxvij. q. i. apud t. l. Si p̄mo dicit vnū uxoris virū ante baptismū sui vl post vt. lxxx dis. quisquis. Non violentus. sobrium. vt. xxxv. dis. p totum. Prudentē in greco. in septuagīta vt dis. xxxvi. p totum. Non cupidum t diuina pecunia vt. xxxviij. dis. p totum. Non sclārabus etiā negotiis. ut. xxxix. dis. p totum. Sed ornatū hūtum. i. cū formatione eorū inter quos nutrit. vt dis. xl°. p totū. Hospitalem. i. elemosinarū absq; psonarū deletu. xlvij. p totum. Iudicū ut. xlviij. dis. in p̄°. et lxxxviij. dis. quisquis. Doctorem. xlviij. dis. pez totū et lxxxvi. dis. c. i. ij. iij. iiij. t v. Modestum. i. a cunctis temperatum t abstinetem. xlviij. dis. p totum. Non percussorem vt. xlv. dis. p totum. t lxxxvi. dis. c. pbr. Non cupidū vt. xlvij. dis. p totum. Domum suā bñ p̄positū vt. xlviij. d. ss. nisi. Non neophitū vt. xlviij. dis. p totum. et lxj. dist. Neophitus. Et licet videatur p̄dictum regulam ad epm posuisse. extendēdū tñ est ad omnes ordines ut probat ss. Augustinus in canone Scripturarum. xcviij. dis. Et Ambros. in canone Ipse lxxxx. Et additur tria causa q̄ litigiosū ordinari prohibetur. p̄ma q̄ tales no sunt apti ad humile doctrinā que requirit. ab epo. Non distinct. xlvi. dicit. Nichil esse imprudentius atro gantia rusticoꝝ qui grauitatem mentem grutit t pati ad litem inclinat. Secundo ca e

qua litigios vt animos principū adulationib⁹ sibi conciliat vl' fratribus seu detrahendo infamie nota ingessit vl' inter fres discordia seminando seditiones migē fatē ressanat dis. xlvj. §. ij. ℞ causa e. qua cū ipi deant discordantes ad concordiam trahē ut cria cū oblacōes dissidentiū prohibeant recipe/ no dnt litigando alios ad discordiam inuitare. ℣ Dic in pn̄o ⁊ p totam distinctionem ℣ Secundi metri cria intelligentia e breuitez stiendū q̄ in hoc metro exprimit duo valde notanda. ℣ Primū est q̄ sermo datur ructus ℣ Secdm q̄ animā sapia dit pauis. ℣ Circa primū est stiendū q̄ nata aīalibus p̄bent auditum visum odoratū gustum tactū pro ut ptz ad sensum ℣ soli hoīi p̄bent vsum ad loquendum. ℣ Sed quare ite ut homo p hoc intelligeret q̄ omnia sibi dnt esse cōmunia no vana vl' cōia contraria ℣ Nec enim latrat canes in ventu qui mouet folium. ⁊ tacet ad latum aduentu. ℣ Dic et multi sunt qui tota die loquunt vana fla et inutilia et tunc p̄bent linguā quādo loquendum e pro mia et ustria. ℣ Sunt etiam multi similes vene bestie crudelissime que ut aues mactāe et p̄de possit vocem hoīs fingit ut dum homo credit esse aues possit inuadē. ℣ Dic multi vbā cōmunia quoq; loquunt ut dum insti esse credunt ab eis non custodiatur ℣ Est go raro loquendū ita tu ut sit cōmune cibum illi notum. si audientibus omo profuturū ad hoc nos inuitat p̄b d. ℣ Unus e homo qui vt utilia et diligit dies vide bonos. p̄bibeat lingua sua a malo. ℣ De mutu hac locutionis habetur supius hui p̄ma p̄te me⁹ precepto p̄xīe. iij⁰ ℣ Secundum p̄ma ℞ i p̄te prosequitur precepto p̄xīo maledicus ne esto. et p̄b xxiij. pauca in continuo loquere. ℣ Circa z in vltz q̄ animā sapia dat̄ pauca est cria intelligendū q̄z tri ℣ sapia in hoībus reputat q̄ru prima datur pauca. ℞ pauca bus ℣ no pauissimis ℣ Primo go modo dr sapia qdam naturalis industa nobis naturaliter indita gratia vl' innata. que pauis tribuit ℞ et ergo e dirigē ad mm. Unde ℣ pu. xxiij. scribitur q̄ audi fili mi et esto sapiens et dirige in via aīam tuā noli esse in auuys potorū nec in comessatoribus eorū qui ad vesperā confluunt q̄ ebrietates potibus ⁊ dantes symbola consumūtur exultat gaudio p̄ impi qui sapientem genuit letabitur in eo. ℣ Secundo dr sapia qda vita intellectualis p exercitiū studij gratia quā emūat Aristoteles inter alias virtutes intellectuales. ℞ Secundo dicitur sapia quedā notitia spūalis nobis relicta infusa et a deo data et ista datur pauissimis. ℣ De hac dicitur in canonica. que desursū est sapia primū quidem pudica deinde pacifica et modesta suadibilis. bonis consentiens. plena misericordia. fructibus bonis. non iudicans sine simulatione. ℣ Est nanq; sapia facit homines aptos ad cognoscendum quedam alia misteria dei. et dant idoneitatem q̄ alios magis ne possint. que duo pauissimis queniunt. ℣ De hac sapie. p. Immaculata animā non intrabit sapia dei nec habitabit in corpore subdito peccatis. ℣ Et ideo dauid supremissimus inter omnes videns quia via ad hanc sapiam p̄uenit. dicit. sapiens senes intellexi quia mandata tua exquisiui. dicit tibi glo. q̄ p obiam mandatorū venit ad sapientia oculorum ℣ plus go debet homo exhilarari in studio bonitate q̄ in studio contemplāde veritat. ℣ Nec duo studia sunt adeo totaliter coniuncta q̄ non debet vnū ab alio separari. vt. s. studeat sapie et in hac uite studiū tm bonitat debet p̄cedere studiū vitute. Unde in ps ℣ Bonitatem et disciplinā et sciam doce me. Deo dicit ci. p. ℣ Concupiscite sapiam ⁊ sina institia et dns p̄bebit illam tibi. et hoc est qd dicte intendit ℞ autor dum dicit ℞ Amm sapia datur pauis q̄ pauca sit facientes et implentes que scitu vl' cria nosciunt ℞ Circa primum sciendū intelligentia. s. mathi in spāli de tribus quibus credū vt cria in vestigandū vltz. ℣ Contendē sit potius inūle. Sicut quis formicat et tractat. s. thomas. ij. ij. q. clxxxvij. et p̄ videtur probāe velle q̄ contendē n sit potius inūle. quia sti vnus aliqui contendisse. Unde dicitur Luce. xxij. q̄ facta est contentio inter discipulos xp̄i quis eorū dē ipo contentio non e inūle potius. Sed quia contentio cōtrariat p̄cepto apli q dicit. z. ad thimo. z. ℣ Noli verbis contendere et ℞ ad galath. v⁰. Contentio numerat inter opa carnis. que qui agunt regnū dei non possidebunt ℞ unde quod excludit a regno dei et quod cōtrariat p̄cepto e potius inūle ipo contentio est potius inūle ℣ Solutio dicēdū q̄ si accipiat contentio sm id importat impugnationē vitat et mor dinatu modū sic est potius inūle. Et hoc modo differunt Ambro⁹ contentionē dicens q̄ e impugnatio vitat ex confidentia clamoris. ℣ Sed aut contentio dicat impugnatio flatat cum debito modo arcumonie sic contentio est laudabilis. ℣ Sed aut cū mor

dnato modo sic pot esse veniale petm
forte talis tantaq; mordinatio fiat ut co
tendendo q; ex hoc scandalum generet. Pu
et addit rium dicebat. ad tho. 2°. Noli
obis contendere dubdit ad mbl' em utile
e nisi ad subuisiom audientiu. Ad id vero
qd in contrm dicit. dm e q; discipl' ppri
vio contendebat animo et intentione ipug
nadi vitiu q; vnq defendebat qd sibi ve
ru videbat. Frat tu ne eom q; tendendo
mordinate quia contendebat de quo non
erat contendendu. s. de priuatu honorum
nondu em erat spuales sicut ex hoc ibidem
dicit hon. Et dns eos conuenient compescuit
Si ius plenu ut vberius hunt q; hoc rnde
potes. Et dicit q; contendo aut fit animo
malignitatis aut causa nocitatis aut ca
exercitandi aut fit causa erudiendi a
ex quada titillatione honoris. Et glie. Si
fiat causa malignitatis pro ut faciunt
qui volunt iniuste vincere et animos si
plicui subitere fin hunc modu e potiu
mortle et sic isto no prohibetur. ab apo
stu dicit. Noli contendere ubi. Si no fiat
causa nocitatis tue no est peccm. In quod
dicit pu. 3°. sup. id. Non contendas adiuuis
homines frustra. no vetatur contendere adiuuare
eu qui male fecit ut corrigatur. quia hec
contentio frustra no fit. quia ctra nocitatis
agit. Si fiat causa exercitandi non est
mortle potius. Sed q; dicit prou. xxix°. Vir
sapiens si cum stulto contendit. sc. Glo.
Doctor fidelis et sapiens si cum infideli et
contumace contendit sine tormeta repro
bonu vl' gaudia pariet bonor. frustra qui
inserusatum laborat. Si etiam fit ex titilla
tione quada honoris vl glie venale vi
detur potius esse pm hoc attento. id. Luc. 22
Parta e contentio quis eor videtur mai
or. Et dicit glo. non e inconueniens q; homo
se muniat preuenendo etiam si quilibet
ex causa contendere. sc. Et quo arguitur
q; carnales erat contendendo de preemi
nentia honoris. Dicit igitur ps q; aliqua e mortle.
aliqua venale aliqua neutra. Primu enim
dicit. Luc. xiij°. Contendite intrare per agustu
portam. neutra designatur. Et qd potest esse
mutatio inter eas et sic patet veritas quon.
Diligite sic alios. Politice vite prima hoc
spiale mandatu obseruantia regulari tene
batur ne quis pria inter homines proscribendo
caritatem ordine alicui commoda preter ne
cessitatibus anteponat. Huic enim malone de
bente instruimur ut vias aquarum fontium
latices fluuiorum primum et postmodum
pos pecunias diligenter sic sibi nequam
et insipiens omnia videtur inutilis tum
vero profuturos inimicis et inopportunis vtilita
tibus negligentes similes fiant simul
pientibus et sic stoliditate merito destruc
tum petantur. Sequitur Nondecimus.

Dilige sic alios vt sis tibi caro amicus. Dic bonus esto bonus ne te
mala dampna sequantur. &c.

Undecimus Auctoris precepti me
trici. Dilige sic alios. Postquam
Auctor in precedenti precepto posuit eru
menta correctionis modificantia. Nunc
vo in isti precepto phet erudimenta addi
lectionis et caritatis ordinem inducentia
atq; seruanda cui quadam modificatione
cum dicit. Dilige sic alios &c. q. velit nu
mere q; no debes tui pentes vl' proximos
tuos vl' etiam exteros diligere quemcq;
debeas tui ipsius esse amicus et te tene
ri. quia omnis ordinata caritas mei
pis vl utique deat a seipa. Huic ordini
caritatis non fuat ille qui postponit amo
rem filioru vl' caroru suoru amori dei
et anime sue saluti. Hoc aut faciunt
illi qui homicidia fta testimonia rapi
nas et usuras amore filioru et carorum
suoru omittunt. Attendens ergo Auctor
q; talis inordinata dilectio retrahe dei
cultores a debito cultu quod fit si hu
iusmodi erudimenta negligant obseruare. pro tanto
hoc preceptum quod e debite dilectionis in
ductiuu phet fore pernitio obseruando. d.
Dilige sic alios. Pro cuius meliori pmi
intelligentia et obseruantia e breuiter sci
endum q; homo quadruplicem debet se ipsum
diligere et primos primos. Omnino si velit
Auctoris preceptum seruare. Et primo vi
de ordinare. 2°. effectuare. 3°. perseueranter
Primo dico q; homo debet se diligere vi
tuter ut. s. diligat se pp vitatem quia
bonus e vl' ut bonus sit. Eodem modo
debet diligere alium. s. proximum. Unde Augu
Tu amat homines aut quia iusti sunt
aut ut iusti sint amare debet. Hoc ne
et sic pmum amare debet aut quia iustus e
aut quia iustus sit. Secundo debet ordina
te diligere ut. s. nichil diligat supra deu
Pro cuius euidentia e sciendum q; Aug
sto primo de doctrina xpiana ponit ordinem
caritatis. 4°. q; primo diligendus e qui supra
nos e. s. deus. Secundo quod intra nos
e. s. animus. 3°. quod iuxta nos e. s. pri
mo vl' animus vl' angelus. Quarto qd infra
nos e. s. proximi corpus. Deinde res extio
res sic homo proximum diligere debet. sed non
supra deu aut contra deum. Sic faciunt
ut plurimi hodie mortales qui pp filios et

ꝓximos multa faciut contra deum Sed
deum sup̄ oīa diligē det et hoc ꝓ duo :.
¶ Primo ꝓ ꝓpīg nomīs dñi nr̄i ihū q̄ nob
declarat suam inmēsam potentiā et ca
ritatem q̄a nobis contulit et semp̄ con
fert q̄od probat ꝑ nomē ethimo.
Unde nōndum q̄ huiusmō in sūt dñi
nationib⁹ de deo facit tripl̄cem exposit̄m
Dicitur enī deus a desim deest deest per
mīxtiuū eo q̄ nūi adiēt mihi deest Item
dicitur deo a diligo gis q̄a oīa dili
git et nihil odit eorum que fecit Sap
xi°. ol' z° dicitur deo a do das dae. q̄a
ombꝫ bona omnia tribuit Secundo se
oīa diligendo est q̄a in eo sunt tria
que nāliter ab hoīb⁹ diligunt. s. uti
le. delectabile ⁊ honestum q̄a ꝑm di
ligē utile ē delectabile ē et honestum est
Ad hoc aut ut scias deum ꝓfītē ama
re expedit p̄mus q̄adus amoris ꝓfītē
cognoscē et sunt isti viī cum diligo me
ꝓp me. et iste ē primo et talis amor no
ē bonus Ad 9 ē cum diligo deum ꝓp me
ite ē mercenarius et tunc erit bonus si
principal' finis ē deus. Bo est cū diligo
deum ꝓp se. i. q̄a bonus ē Nec ē nisi
bonus q̄a tūc honor vno tm oculo
s. dextro respicit deum Secundo cū dili
go me ꝓp deum hoc est optime q̄a in
tali amore nichil querit homo de suo etiā
in seipso s. solum mō que dei sunt Super
oīa aut diligendus ē deus q̄a cū ipe
sit principiū ex hoc ipe est finis et hoc
ipo ep summe bonū est beatus est summe
letificum et hoc ipo summe fruendum et
ꝓp hoc est ei summe ꝓ honorem inhēndū
et in eo tanq̄m in fine quiescendū. de
inde diligē debet in ipo spūalia bona
deinde bona corporis et deinde bona ex
teriora Quinto z° p̄dixit in me
caritatem. Bo debet efficaciter se diligē
q̄a bona det sibi procurāe et nocia
demitāe Dic etiam de ꝓximū diligē. 1.
Johis. 3°. Non diligamus verbo si ope et
veritate Ubi nōndum ep hic ē dūd dilec
tionis duplex mūdanorum et virorum virtu
osorum q̄a mūdanus diligit ꝓp aliquid
a dilecto. s. ꝓ comodum q̄o deficiente de
finit dilectio Legitur enī in gen. xxi°.
Ex illa mulier agar q̄n defecit aqua
in utre abiecit filiū Item in li° Judicū
xvi°. ruᵃ ꝙ illa uxor dalida abiecit sāp
sonem rasum q̄m accepit capillatum.
Item in p̄mo Reg. xxv°. Ex ille dominꝰ
Amalechites reliquit suū suū infirmū
q̄m tū retinuit sanū. Ex quo ꝑz q̄m
isto mūdo nec mr̄ filiū nec uxor virum
ner dns suū diligit nisi ꝓp tale comodū

Notuosi enī viri diligunt deū ac oīa ꝓpter
ꝓximū no ꝓp aliud a dilectō s. solum ꝓp ter
ipm deum q̄a iste ē finis omīs unde
ē ep spūs Johannes j Johis. 3°. describens
mos dilectionis dicit. Non diligamus verbo
neq̄ lingua s. ope et veritate Et hoc ē qd
dicit Augustinꝰ Ex non pōt esse verꝰ
amicꝰ nisi ꝓpꝰ sūt amici veritatis
Secundū enī philm finis est p omībꝰ ac
honestae vitatem Sed si ꝑfecte volumꝰ
diligē deū oportꝫ q̄ diligamus ꝓximū
Sed aliqui sunt sicut luna que nūq̄
simul ut dicit astrologi ē ex utiq; pte
clara. Nam si ē clara supiꝰ in fig ē inf
seu obscura et econuerso. hi tū pōt esse ex
utiq; pte obscura q̄n inter eum et solem
interponitur tres umbra Dic moraliter
aliqui videnᵗ esse clari ad supiꝰ q̄i
putant se dm diligē et tū non diligunt
ꝓximū imo magis ipm odio hnt vel si
aliqm diligūt no eum diligunt ꝓp deum
Unde tales sunt clari infig s. ad supiꝰ sūt
obscuri Aliqui aut neutrū hnt. Unde
tales totaliter celi ꝓsumuntur. Hoc est autem
quod dicit Jobes j epla. iiij. ca°. Qui non
diligit fratrem suū q̄m videt deū q̄m
non videt quō pōt diligē. De matia vē
dilationis et veri amoris hētur supra
in 2ª prohemiali ꝑte. s. xx. q̄e etiam i
ultimo prosē ꝓpto libenter amore fruto
et ibi vide si placet. Quarto ꝓsequenter
se debet diligere. Nullo enī tempore desi
nit se homo diligē eodem mō proximū
omī tpe debet diligē. s. tempore aduersitat
et ꝓsperitat ꝓuerb. xvij°. Omni tpe diligit
qui amicꝰ ē. Qui aut curiosus vellet
scire quot sunt signa dilationis Dicᵐ ē.
q̄ xviij ꝓmum q̄ amicus amicū libēter
audit. 2m quia de ipso libenter loquitur
3m quia sepe sine tedio de illo cogitat
4m quia sibi obsequit. 5m corpus ꝑ ges
pro illo exponit. 6o offensam cauet.
7m offensam placat. 8m congaudet pro
speritati. 9nm condolet aduersitati. 10m
gaudet de sua ꝓsentia. 11m dolet de sua ab
sentia. 12m diligit quod ille. 13m
conatur et placere. 14m timet dis
plicere. 15m. trahit alios in eius amorem
16m. Munera ab eo data no alienat.
17m. consilia sibi acquiescit. 18m fi
duciale ab eo petit ꝓ intelligentia
Et obstacula 2ª meta erit scienduꝫ q̄
istud metrū duplicem pōt hre melioꝝ
nem. s. mudanū et alium dīnū Primus
ꝓ melioꝝ sic pōt exponi ut sit sensus
Deus bonus esto bonus Item si dicat Ex
quis non diligat sic aliū q̄ ex hac dil
tione dānum q̄e aliqd consequatur

puta fideiubendo res aliquas vl' pecunias indistincte prando aut pro ipo guerra ad usus ammos accipiendo. Quia ecclia scribitur. Noli fieri pro amico inimico. primo et huiusmodi. Unde quida dicebat. Di plus diligit qui vos plus peynum. Ante molendinu vos pinat alta sitis. Et etiam intellectus exponi debet ut dicatur sic bonus esto bonis sc' q. dicit. Qui quis amittit suu bonu cum bonus e diligere debat qtus errorem suu p qui pinus efficitur minime diligere debeat quia ex hoc damna pessima. s. etioru amissionis inde consequi valet. Hoc ecia probat. Augs in. Canon. odio habentur peta. Hec provideste. Vel ne te mala damna sequantur. i. ne facias vl' amittas potius amittitur causa. Iuxta illud Tullii. Nulla excusatio prodit tibi si amici causa peccaveris. Pro primissorum intelligentia magis in speciali est ad pns de infrascriptis dubitabilibus inquirendi vl' investigandum. Et primo qd sit melius et magis meritorium diligere an diligi. Hunc quesito potest breuissime videri qd diligere e magis meritoriu et hoc iiior rationibus psuaderi potest. Primo namq; tali rone quia quod diligimus semp sit qd diligimus necessario sit credendum. Sed qr quod diligimus proprie utilius e sit qd diligimur alterius. Secundo quia cu diligimus nobis aliquo obligamur cui vo diligimur obligamur. Quarto quia cum diligimus niemur nos ad aut diligimur alii inerenti sibi. Istis p dilectionem xpi imitatores efficimur. Nobis advo. Hoc est preceptum meu ut diligatis invicem sicut ego dilexi vos. Sic p dilectionem efficimur salvatoris discipuli. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis si dilectionem habuerit ad invicem. Nah. primo. Istis p dilectionem efficimur contemplatores dei. i. iohis. iiio. Qui diligit fratrem suum in deo manet et deus in eo. Secundo quitur. Utrum secundum ordinem caritatis proponendi sit amor salutis proprie amori salutis alterius. Breuissime huic quesito videtur qd sic quia hoc dicit sanctus. Ho dictat videlicet rone rois ac etiam ipsius nature. Ratio horu duorum sumitur ex hiis quia omnigdq; plus appetit perfectionem sua in sexto quam in alio simpliciter caritas desiderat p proximo deum nobis ipsum. Et in nob habere et nos in ipsum tendere. Et in eo quieste quam in aliquo alio quamvis haberi habeat aliqua similitudine. Sed contra secundum diuinum mandatum. Matth. xxiio. Homo diligere debet proximum sicut seipsum. i. ra. Solutio dicendum e qd sicut no est nota pfite equalitatis seu omnimodis ex

esse similitudinis que in hoc attenditur q homo diligere debet proximum ad id bonum ad quod diligit se ipsum hoc ecia pbatur p id quod legitur et notatur inde tractatus. Si spualis de amicitia et usu pal. dicit ibi textus. Quia si oporteat ut vel nos vl' tu ex te confundamur ut potius eligens proximo te confundi quam ledamus sedem aplice dignitatis. Sed tria dicit simon di non licet. iii. q. v. Qz quilibet regulas diligendi proximum accepit a semetipsis. Unde dicit ibi glo. tria q; quilibet sibi primo faciat elemosinam. deinde proximo. Hoc probatur in canonibus qui vult de penitentia. iii. Ex hoc videtur q; cum alterius damno nulli consulere possum. Ad hoc ecia facit lex. Di quis furioso. ff. ad. l. aq. Contra hoc facit canon primum. xxvii. q. ii. Et canones qui quis vo. xxi. q. iii. Solutio contraria dicunt qui cum detrimento alterius vl' dolo detrahitur quod nullo modo fieri debet vel. q. i. detractores. Hic qui animo nocendi alteri inutili prosunt. De hoc ecia videri possit quod notatur in regula completa de hiis regulis. li. 6. Et quitur. Utrum inimicus homo sit amicus sui ipsius vl' proprie loquendo vel amari debet. Et videtur q; sic quia id quod e primum et origo potius est magis in potentibus. Sed amor sui est primum potius vt declaratur Augu. de iii. de ci. dei. Igitur e magis in potentibus. Et sic se ipse magis amabit. Contra dicitur in ps. qui diligit iniquitatem odit animam suam. Ad evidentia horum quesiti tria declarabuntur. Primo quid e amare seipsum. Secundo q boni homines proprie amant seipsos. Tertio q mali homines proprie loquendo no amant seipsos si no sint amici sui ipsorum. Primum ad primum sic q; homo e homo per hoc q; habet animam rationalem sic qd dicit homo interior. Est aut animal p naturam sibi una quia habet rationem cum brutis et p quia dicitur homo exterior. Et ideo illud quod facit homo sin animam rationalem facit sin qd homo quia anima rationalis e principalissima in homine sicut ecia dictum q; id quod facit princeps civitatis facit civitas quia e principal' in civitate. Unde homines qui amant sin animam rationalem. Et sic patet primum. Quo ad secundum e dicendum q; homines boni proprie amant seipsos sin qd probat Aristotiles. viii. ethi. et p quinq; que sunt propria amicitie primo eorum ut dicit. Unusquisq; animo vult a minimum sui esse et vivere. Secundo vult ei bona. Tertio operatur bona ad ipsum. Quarto committit ei delectabiliter. Quinto concordat cum ipso quasi in eisdem delectabilibus et constabilibus.

Ex quibus ꝓtz q̄ bom diligūt seipos quo ad aiam rōnalem. Nam volunt ipā saluari in sua integritate et optant sibi ea que sunt ei⁹ ꝓpria bona. s. bona spūalia et virtutes et sciaz et procurat ista bona aīe sue rōnali et delectabit⁹ quiuūtt aīe sue quia ad eā ꝓpriū redeunt quia ibi inueniūt ꝑ bonas cogitatiōes bonū. q̄z cōsiderant bona que fecerūt et hūt spem futuroz⁹ bonoz⁹ que intendūt facē. ex quibꝫ delectāt̄ tamen sequit et concordat cū ea. Non em̄ patiūtur in seipis voluntatē dissensiōm ꝑ tota eoꝝ aīa tendit ad idem. Ex quo ꝓtz q̄ sūt sui ipsoꝝ amici ꝓpue loquendo. Et sic ꝓtz 2m̄ sic. 3m̄ ꝓtz ex p̄dictis de facili. s. q̄ mali hoīes ꝓpue loquendo nō amant seipos q̄z in aīa sē iuxta id q̄ sunt hoīes. quod sic ꝓtz p̄o nāq̄ nō volunt integritatem hoīs mētis et corporis. s. rōnalis cōseruare. Deīo ipsam ꝑ mala que faciūt corrūpūt. Sed. non desiderant em̄ bona spūalia que ꝓprie eis accidunt. nec ad hoc laborant. Et quia nō est eis delectabile. Quātū cum ea. non em̄ redeunt ad eā quia inueniūt sibi mala. p̄tita. ꝑtita. et futura que ꝓponūt facē. ideo fugiunt seipos nec seipos amāt. Quarto nō concordant cum seipis ꝓpter eorum stultitiā. Iuxta id p̄b. Arguam te statuam te contra faciem tuā. Ex quibꝫ clare relinquit quia nō amant ꝓprie seipos. Ad Argumentum in cōtrariū dicendū est q̄ ille adz qui est ꝓpm̄ potest amare quo anima natura sua substantia siue exteriorem hominis et eius amoz. hūi est in potentijs. Sed sm̄ hoc quem nō amat seipos ꝓpue inquātū sunt homines ꝑ inquātū sunt animalia. Amor aut̄ ni quo amatur homo sm̄ id q̄d est homo non est in potentijs ideo nō sunt amici ꝓpue suipsorum. Et fame ꝓcuriū diuitus relatibꝫ adipisci contendas. mimes raucedulos hystriōnū narratorias inuidie stultiloquia inepcias totis viribꝫ detimato. ꝓpter quē em̄ mentis humane thalamꝫ tā voluptas incedit nequissimi hospitis cuius gratia venenose letatur murmure et detractione pascitur. contristatur luxurie et honorato uictoriā exercitu ciuitatū collegium excludit. Nam iuxta Aplm̄ ꝓpria colloquia mores cōrumpūt egregiosque si longa obsuetudo cōualuerint facili diuinatione non poterunt cohiberi. Sequitur. xij. ꝓs

Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi. Nam nulli tacuisse nocet. nocet esse locutum: ...

Quodemnū Auctores ꝓceptū metrificandi Rumores fuge. Materia huius ꝓmii metrici plene tractatur supra in 2o prohemio. s. xxiiij. qui incipit Quoniam viij. q̄ Rumoris assiduitas ꝛc. Ista q̄ non expedit hic eam amplius repetere. Saluo q̄ ibi in ꝓncipio dicta inter Auctorem sic. c. et Auctore ꝑ c. et actorem sic. v. ut ꝓmittitur in textu sequitur Actor sic. v. vel auctor sic. c. cū in reprehensione non deat stribi actor sic. v. vel auctor sic. c. sz auctor ꝑ. c. Hoc etiā ꝓ ethimologiam horum trium euidenter appet. Nam Actor dr̄ ab agendo quia ni distinctis ibꝫ causarum prior in cunctis habetur. Hoc em̄ tam nititur ampliare ut. iiij. q. iij. c. j. Et in iure ꝓmittitur ut ibi de v. sig. c. forus Et male considerationi passionē actio ꝓdit et ensionem petitoꝝ et nemo sup actione expectat. Et. ff. de reg. iur. l. si. pupilli. ꝑ fi. Et nemo pot agere nisi cui ꝓmittitur Et. ff. de iure do. l. Si rem. Auctor vō sic. c. dr̄ inventor. Nam auctores appellantur actiū inventores. Sed Auctor cui. c. dr̄ augmentator vl̄ fictor vl̄ rumoꝝ inventor. Hoc em̄ prouenit ex. viij. figuris que dr̄ nouitatis ꝓsumptio quia quis noua vl̄ dicit vl̄ invent ut laudet⁹ et talis de ꝓuis magna et de magnis maiora loquitur. Unde vs sub. Si sine metra ligat hic et hec auctentica Auctor. Ampliatiue Auctor ab agendo dr̄ actor. Attendes igitur Auctor q̄ dei cultorem nō deceat se fabulis rumoribꝫ immiscere. Primo porro cauta rumoris nūciatorum. i. eorum que de nouo dicūt sua debeat moderare labia. ꝓuerbio Hoc sibi debet cuilibet cautum penitus obseruando dictus. Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi. i. nouus augmentator vl̄ inventor rumoris vl̄ plerūq; medaciorum vl̄ fle vl̄ fame nouę impositor. Hoc em̄ ꝑticulariter ꝓtinet ad detractorem qui vitam et bonos mores aliorum corrumpit vl̄ eos minuit vt in canone expresso. vj. q. j. et. c. detractores. De materia detractionis vide supra in 2o metro. Retinens ꝓma et ibi satis de hoc. et hoc ꝓpositi metri expositione. Ꝓpter 2m̄ metri intelligentia accipe obscurissima ē breuiter sciendū. q̄ Simonides poeta ꝓpter quem legitur in. ij. de vita et moribꝫ philosophorum inter cetera dixit. Nemini tacendo multo aut̄ loquendo tacendo petos agnoscunt. Et libro eodem de eodē te legitur. ne quis putent dixisse tacuisse nūquā. et hoc ē quod intendit ꝓpositor dum dicit. Nam nulli tacuisse nocet nocet esse locutum. q. velit inuite ꝑ nulli nocet tacuisse. s. ad tempus congruum. Deīo em̄ multos pisse loquendo. Et ideo nō

non nocet tacuisse ad tempus ſz nocet
ee locutū vñ e ad tpus no agtū vl' cōu
grauī· vl' aliter quia pluzes sunt qbus
magꝭ nocet suū loquī qm̄ sua tantum
tas et hoc quadruꝑ de causa ¶mo quia
e occasio culpe· ꝓu· x· m multiloquio pc
catū no deerit ¶2o quia est signū stul
tie tri· 2o· ¶ stultus vba sua multipli
cat· Unde Solon plus cū alio loquitur
tacet ſnitrogatꝰ x· tacēt ꝓp inopiā ver
borū aut quia stultus eet· Vñdit nullꝰ
stultus tacere pot· ¶3o quia e causa
displicentie tri· 2o· ¶ est tacens qm m
ventur sapiens et est odibilis qui pm
ptus e ad loquendum ¶4o quia e contra
ordinē nature· Natura em ordinauit vt
homo vnū os et duas aures habeat· Ad
inuiendū q' plura et multa det audi
re qm̄ loqui vl' pauca loqui Jacobi· 1o·
¶ Dit omīs homo velox ad audiendum
tardus ad loquendū· Unde venerates
cuida multa locuti aut audi nē os vnū
aures duas a natura accepimꝰ· q· dicat
pauca deꝰ loqui vl' dicē pauca ⁊ multa
audire· ¶ De matria tacitumitate ⁊ loqua
citate vide supra in 3o precto metro i 2o
metro ꝓ hominꝭ i deo· et ibi ad plenū
¶ Pro primo sciendū intelligentia unius ſſpe
cialis est de infrascriptis dubitabilibꝰ que
rendi vl' etiam investigandū· ¶ 1mo
quia in utroqꝫ metro tangitur de uicijs
vanloquij et multiloquij pro tanto pu
to utile hic discutere utrūqꝫ vicij nām
vis q' sit vl' dicatur esse maiꝭ potiꝰ an
vanloquium qd fit p rumoꝝ ꝓlacom
ſm multiloquium quod fit ex defectu moꝝ
suo ad primū quesitū breuiter pobiem
one videtur et hoc sc ¶ primo cū videt
q' vanloquium quod fit p rumoꝝ nūciaꝝ
one uel prolatoꝝ sit maiꝭ potiꝰ multiloqo
quia vanloquium privat finē debitum
locutionis· ꝓ dicit Jezonimꝰ Uerbo vag
ante cautior est nudius· ꝓ· dicit gregoꝛ
Dius otiosa verba cauē negligimꝰ ad
noxia ꝓuenimꝰ ut post modū detractio
ibꝰ inhiamꝰ· ¶ Sed ver regula vanloquij
e grauissima et alie circūstantie ꝓdicte
ꝛo potiꝰ vanloquij maiꝭ e ꝓcto multilo
quio· m multiloqo enī e potiꝰ ex defectu
modi defectus aut modi minoꝝ est qm̄ de
fectus finis ¶ aut potiꝰ multiloquij·
sine vbo stato sit maiꝭ potiꝰ vanloqo
ꝓbat gregoꝛ sic· d· valde difficile e ut qui
multa loquit nō meriat Juxta illud· m
m multiloqo potiꝰ nō deerit· Uel aut con
dicio ꝑmiꝭ e ꝓdictis potius de vanloquio
ꝛo multiloquium q̄m̄ potiꝰ e vanloquio
Dolendo ꝑmiꝭ q' si in se considēt sue in
condicōibus assignatibꝰ maiꝭ malū e va
niloquium· ponit em defectū maioris bom
Dine attendunt sm̄ condicōes adiunctas
assignantes ꝓnt esse sicut excedentia et ex
cessa· Nam circumstantia aliqua pōt esse
aggranans ex ꝑte multiloquij vtpote q
admiscat falsitatem vl' q̄ pugnat ad tē
ꝑus ex consuetudine ⁊ sm̄ hoc mul
tiloquium posset ee q̄m̄ potiꝰ vanloquio
Hec tri condicōes ꝓnt etia messe van
loquio etī sm̄ hoc no dicētur vnū maiꝰ
altero· ¶ Uno ad 2um questū vr de diffi
cultate cauendi huiusmoi ꝑcta· Uidet
pot etia ꝑ obiectionē quia pius videt
de difficultate q' ꝑfectus possit videri
vitare hoc potiꝰ multiloquij quia in
rumoꝝ narratione Jacobi· 3o· ca° scribitur· Lingua
vra ignis e· glo· cum fere sit impossi
bile ꝑfectū etiam a ꝑfectis no linguā
debet appetere magistrum sm̄ in eade ca
nonica Jacobi eodem ca° Si quis non
offendit in vbo hic ꝑfectus e vir· Sili
ter ca° viiij°· ¶ Prius est quia nō est ꝓ
lapsus vbo ex ore suo· ꝓfectorū go e
cauere potiꝰ ꝓdictum cum difficultate
tri et ita videtur q' no sit imꝑfectorum
tri tantūm ꝑfectis tribuatur· ¶ Sed cōtra
riū videtur ꝑ hoc quod dicitur in glo·
Jacobi supra allegat supra illo vbo Si qs
no offendit in ubo· Cuius offensionis hu
mana pot vitare fragilitas ut exēplū
doli detractionis iactantie ⁊ ociose
⁊ superflue locutionis· ¶ Sed q' vitare pot
humana fragilitas ab imꝑfectis pot
vitari go multiloquium sine vanloquio
ab imꝑfectis vitari potest ¶ Solutio 2di
e q' cum loquimur de humana fragili
tate que huiusmoi ꝓcta vitare potest
hoc dicitur ad driam ꝓmorū motuū
quos humana no pot vitare fragili
tas· ¶ Sed humana fragilitas duos stat
ōndit in imꝑfectis et ꝑfectis In imꝑfectis
e potius vitandi ꝙ illa possibilitas non
e dispōita ad utrumdum ꝙ magꝭ prona
est ad non utrumdum In ꝑfectis vero e
possibilitas dispōita ꝙ quia nō e usꝰ q̄
completa· Ideo dicitur difficile e vitare
ꝑfectis· Cum aut potentia e completa
ex spāli grā tue dī bīno vl' ꝑfectus per
fectione sufficienti· Et sic debet intelligi
ad Jacobi 3o· Si qs non offendit in ubo
hic ꝑfectus e tum· De hac matria potest
loquutum bīus Bñh· d· 4 multiloquio et
vanloquio et stultiloquio ex tuū debes
compescē· quia celestibus constat mīm
sterijs ee consecutum· Autor tri· te loqꝰ
in matria spāli in qua expedit tacere
s· in plurimorū rumoꝝ tibi vñ e q' nulli

ꝑceptum Metra xiiii

tacuisse nocet. Rem tibi promissam. ꝛc
Constantie turrim ponens ascende. et
vitaꝫ nidorio redimere attendat humane
mutabilitatꝫ fallacias que frequenter in
falsitate induxit Liborninthum. Cū em
ꝑ sapientem vanitati victa subiaceat
et iuxta ꝓphetam. Vani filij hoim ⁊ mē
daces qui in eoꝝ pollicitacōn confidut
absentes mutui ⁊ promissa dubia ꝓ certa
tibi affirmantes more illoꝝ qui augurī
lam lubricosam rauda astringut nō sine
nota infamie a promissis ac polliciis pa
ritez excludituz. ¶ Sequitur. xiii. ꝑceptū.

Rem tibi promissam tertiam ꝓmitte
noli. Raro fides ideo quia multi
multa loquuntur.

Circa hoc determinū Autoris ꝑceptum
metrum. Horis supra in ꝑticulari
ꝑte ꝑcepto. xxix°. Maledico ne esto. Vicios
lingue que sunt. xxviii°. in generali. Nō
vo in ꝑticulari ꝑcepto metro Autor tractare
intendit de ipsa lingue vicio in speciali
Est aut indiscreta promissio cum aliquis
alicui extrudmatis imple promittit qd
e sibi ab alio promissum et forte ita. ⁊ cū
sic promisit nolit aut non potit adimplē
promissa. et sic talis reputabitur infide
lis deceptor. ⁊ mendax cum promissa ad
implē nō possit. Attendens go autor
ꝝ cultorem dei nō decet tales indiscretas
et fatuas ꝓmissiones alicui ꝓmittere
vel facē quia ex hoc infamia mendacij
posset de facili incurrere. ¶ Pro tanto pōtest
hoc ꝑceptum sub mō negatiuo fore pen
ty obseruand. d. Rem tibi promissam. quā
velit imiē cum qui promittit tibi ali
qua rem noli promittē ipam etiam mi
nus habe in tua potestate. Patio quia
ie qui promittit eam tibi pot te fallē
et ideo noli eam etiam promittē ne ex
hoc mendax videare. si eam postq sub cō
dicōn promittas. ¶ Pro ꝓmo metri intel
ligentia ac obscuritas e breuiter tiendū
q Autor q composuit summā de vicijs et
virtutibz in. xix°. lingue vicio reduxit vni
quiq. ab hoc uicio vitij indiscrete ꝓmissiois
⁊ hoc maxie ꝓpter ea mala que inde
sequūt. ¶ Omnis est ꝓpe remorsū conscie
tie. xvij°. Est qui promittit et quasi gla
dio punguntur conscie hoc fit qñ ꝓmissa
nō soluit. ¶ Cui e qui inimicicia meruit
eis cui promisit cui nō soluit. etiā. xxi°.
Cui ꝓ confusion promittit amico ⁊ nō
soluit huicq e inimicus ipse. ¶ Item est qa
tenetur soluē quod promisit etiā. viij°. ca

Respondeas supra ciuitatem tuā. qñ si
spondis quasi restituēs cogitā. ⁊ alibi
ꝑcussq; ꝓmittas deliberes postq; pro
missis fruias. etiā. v°. Melius e nō vouē
qm̄ post votum promissa non reddere.
Iuxta hoc notā ꝙ canones q; Voti frangi
tur ꝓ. viij. Primo ꝓ maiore religionem
xix. q. ij. due ꝛ° ꝓ veniente dignitatē
xxiij. q. i. statu ꝫ° ꝓ voti malicia. xxij. q.
iiij. Si malus. ꝙ° ꝓ prio potatem. xx. q. ij.
puella. ¶ ꝛ° ꝓ mutuū vinculū. xxvij.
q. v. q. deo. ꝯ° ꝓ mariti obsequium. xxxij.
q. v. manifestum. et. c. noluit. ¶ ° ꝓ pre
lati reuerencia. de conse. dis. v. non oportz
Octauo ꝓ duris duum subtractionū. liiij. d.
ex antiquis. Pro hac ꝑtali declaracōn huius
ꝑmi metri pot formari qstio quia forte
dicit Thomas. ij. ij. q. ij. de illo qui ali
quid promisit et postea nō fecit timendo
tenet. q si ille qui aliquid promittit teneat
animū faciendi quod promittit nō mentī
tur quia nō facit contra id qd gerit in
mente. Si vo non faciat qd promittit. tunc
videtur infideliter agē. ꝙ hoc q animū mu
tet pot tamen excusari de duobus ꝓmo
si promittit id quod e manifeste illicitū
quia promittendo peccauit. mutando dat
ꝓcium. Secundo facit. Hoc expresse tenet beat⁹
Augustin⁹ in canone. In malis. xxij. q. iiij.
Alio modo si mutate sunt conditiones
ꝑsonaꝝ ⁊ negotioꝝ. Aut. n. tenetur in
casu de facto ad hoc q homo teneat ad id
quod promisit requiritur q omnia immutata
ꝑmaneat. Unde ⁊ Aplius nō est metrū
nō implens quod promisit cui non iuit
contrarium. ij. ad corinth. ij. Et hoc ꝓpter
impedimēta que supprenerunt. Et nō sim
pliciter q ex nullo pacto seu promissiōe
oritur actio licet sim leges sit contra
et q mōraliter peccat recedens a pacto vt
legitur ⁊ notatur in decre. i. extra de pact.
In alternatiuis etiā promissionibz ⁊ debite
electio e debitoꝝ et sufficit alteri ad
impleri ut habet. de act. ꝯ. ꝑtem ⁊ in regu
lis. li°. 6. ¶ Pro ꝛ° metri declaracōn e ex
tendit q loquacitas hominez reddit odio
sum cum turpitudinis nō amabilem. Unde qdā
philus interrogatus a quoda quomō hoibz
posset. Rndit si ipse esses optima seu op
timus et locutus fuis pauca. Unde etiam.
Terribil in cuitate sua homo linguosus
et temerarius in ubo suo qui odibilis e. Ꝙ
quod detig est tale incitiū loquacitatis ho
minē reddit inamabilem. Unde Raro fides
ideo. ſ. provenit ex eo q multi multa. ſ. me
dacia loquunt q velit Autor imiē q
ideo pauce ēditiz q id qd promittūt ad
implē nō pnt aut nolunt qz fallaces sūt

Et fallaces tñ facñt ut ibis etiã bonoz
nõ credatur. ¶ Pro ſtãti intelligentia hui⁹
etiam metri eſt de tli q̃ne quẽndu vel
ẽt inveſtigandu vid⁹. ¶ Multiloqui ſit ve
niale ptim etiã nũ etiã mõrle ẽt ꝓmo vi
detur q̃ ſit veniale. ¶ Cum em loquit⁹ bte
Aug⁹ de minutis ꝑctis. xxv. diſ. in. ſ. etiã
minus. inter cetã ponit ꝺ quotiens loq̃t⁹
quis plus q̃ꝫ oportz. ſ. hoc ẽ in multiloqo
q̃ multiloquiũ eſt veniale ptim. ¶ Tm dicit
Veſidocus q̃ otioſa ibi nõ ꝓferimus cito
ad nocia transit. et dum nõ timemus
nõ nullꝫ in mag⁹ prolabimur. ¶ Sed i multi
loquio otioſa ibi non ꝓferimu⁹ et otioſa
ibi non ꝓferre eſt q̃a nõ caue hoc aut
ẽ venale ptim q̃ multiloquium ẽ venale
ptim. ¶ Tm etiã. xix. ¶ Cum ſpõit modica pau
latim detrahit in ibum otioſum risum et
huiusmoꝺ q̃ multiloquium ad modica pti
net. igitur ẽ venale ptim. ¶ Iz aut ſit
mõrle ptim videtur ꝙ hoc q̃od dr ſupa ꝺ
pẽs. Vir linguoſus ꝛc. Item ibi dicit glo. Que
delectat exire foras timida ẽ. et q̃a foris
ẽ mittẽ in tenebras exteriores. ¶ Sed pena te
nebraꝝ exteriorũ debetur ꝑcto mõrli q̃ lin
guoſitas ẽ ptim mõrle. ¶ Item johis. ꝛo. ſtatim
ibitur. ¶ Iniquus vr ibo⁹ iuſtificabit⁹
quaſi dicat nõ igitur iuſtificatio et ver
boſitas oppoñit⁹. ſi iuſtificato non oppoñit⁹
niſi mõrli ꝑcto igitur ibo⁹ ẽ mõrle
ptim. ¶ Item ſupa ꝺ Jacobi. ꝛo. Lingua vra
regnis ẽ lingua nr continuẽs malicia mãz
bonoꝝ opm q̃ue fiunt ſi non fiunt pre
mãin bonoꝝ opm niſi mõrle ptim igit⁹
incontinentia linguae ẽ mõrle ptim. ¶ Sed
hoc ẽ multiloquiũ. p⁹ igitur multiloqui
ſi linguoſitas ẽ mõrle ptim. ¶ Item dr
Frui lingua non refrenat concordia diſ
ſipat. ¶ Sed diſſipatio concordie non fit ni
ꝑ actu mõrlis ꝑcti. ergo ibo⁹tas in qua fit
non refrenatio linguae ẽ mõrle ptim. ¶
Soluto dñm ẽ q̃ aliud ẽ ꝑprie multiloqui
et aliud ẽ boſitas ſiue linguoſitas ſonat i
contemptũ proveniẽs ex conſuetudine
ſimpliciꝫ et inordinate locutionis aguli
loquiũ vo determinat tm q̃ritum linguoſitas
ſi ſtatim in q̃ue. ¶ Ideo licet multiloquium ſit
aliq̃n veniale ptim nichilominꝰ linguoſi
tas vl' boſitas poſt eſſe mõrle ptim. ex
hoc patet ſolui q̃ue ſunt obiecta. Nam ꝑ
rones loquũt⁹ ꝑprie de multiloquio prout
eſt ex linguoſitatem vl' ibositate. Rones
vo alie q̃ue ꝺcte ſunt in contrariũ loquũt⁹
de boſitate ſi linguoſitate. Rationes vo
tie loquunt⁹ de circũſtantia aggrauãte. Non
igitur inmerito dicit Autor Iuxo fides ꝛo
quia multi multa loquunt⁹. ¶ Cum te aqs
laudat. ¶ tu equſquis in hui⁹ uite fluuio
uno mari magno aĩ ſpatioſo nauigas
hoc in erario mentis tue ſedula conſideratõ
reponas ne alienis laudibꝰ nimium eſtimes
plus exterre aſſentiom q̃ꝫ ꝓprio iudicio de
ſtendas. In hoc em ꝓprio oppe fallitur
humana deliberatõis inditũ q̃od more
oculi corporal' aliena ꝓſpicies ſeipm no
ꝓmittit intueri. ſi dum palpoñ mẽ
dacia adulatorũ fallacias ſeu phaleratas
ac tecta ſeductoꝝ inſidias que aures lau
dis bibule attendit⁹ mg prudentis tue de
minuet⁹ ꝓtor in deſideriꝫ amẽ ſic ꝺ in
quo bndicte ambulans q̃ꝫ in magnis ẽ
mirabilꝫ ſuper me nõ inteſtimonia con
ſcien⁹ veraſ inſequit⁹ mendoſam frau
dulentia flatuũ. Hinc poſtq̃ adulato⁹
loquacitas inutilis fortuna ul' alꝫ ad
ulatoris optatu ſibi ſtipendia nõ accept⁹
ſanos laudis dulciſluos cõmiſcet in de
tractoris aculeꝰ in monieto. ¶ Sequitur

Cum te q̃ꝫ laudat iudex tuus
eſſe memento. plus alꝫs de te q̃
tu tibi credere noli:.

¶ Quarta demum ſluctoris ꝓcepti
mentis ſum te q̃ꝫ laudat. ꝛc.
Poſtq̃m autor in p̃mi p̃cepto tractauit
de. xix⁰ vitio linguae vꝫ de indebita pro
miſſion nob a tli inde ꝓmanendo. ¶ Inme
dio in p̃mi ꝓcepto ſubſequit⁹ intendit
tractare de. vij⁰ linguae vicio. ſ. de adula
tione. ¶ Et dicitur Adulatio ꝓpria laudi
cum ſimonia vane laudis alicui exhibito
intention placandi. Unde hec duo nota. ſ.
adulatio ꝙ laudato ex eisdem conſiſtit
licet alt ordinẽtur. ¶ Ꝓpter cuius ꝓcepti i
telligentia et obſeruantia ẽ breuit⁹ ſciend
q̃ virtuoſi ſum plurimi laudem nõ appetũt
Ratio ẽ q̃a contentant⁹ de mentis gau
dio q̃od orit⁹ ex conſcia virtutis. Unde
nõ curant ut eluciden⁹. Immo multi virtu
e aliqñ virtus q̃m publicant⁹ cuius ſignum
eſt q̃a cũ bona laudati fuerint nõ con
tentant⁹ virtutibꝰ quas habent ſi maiores et
occultas mittit⁹ hñẽ et hoc tenet atq;
probatum ẽ. Veri namq; virtuoſi nõ ze
putant ꝓprias poſſidẽ virtutes q̃as ſciunt
in notitia vulgi fore. Unde nõ valet per
fecte gaudẽ niſi occulte alias virtutes ac
quirat⁹ et merita. Licet igitur poſſit
cauſa quare virtuoſus laudatꝰ veſtiat ꝺ
extra alia eſſe cauſa quia virtuoſus conſi
derat q̃ ſi a virtute laudatꝰ deſiſteret
ſcandaloſior eet et maiori confuſione
dignus q̃m ſi nũq̃m ea habuiſſet. vl' q̃m
ſi nõ laudatꝰ fuiſſet. Aguli vero in lau

dant⁹ peiores fiunt ꝓsone sophiste vtutē cum laudant⁹ se satisfeciss̄e et alios exces sisse. Ideo uitupabilis a vtute honestate desistunt quos superbia delectat qui de cuius laude superbiunt. Fortis aut et superbia nō stant simul. Cuius nec fortitudo cui tirannica vel cum luxe caligo. Mulier autem laudari vult ratio quia mulier est animal defectuosum respectu viri volens insufficientia sua latere viros ne uilipendat⁹ ab eis vult specialr laudari ab eis vt sciant vl' saltem videatur sibi ꝙ ab hoibus studiosi et sufficiens reputetur. Et hoc pa credit qui laudat⁹ a viris qz laus est primo eluc̄idans vtutem. Vnde p aristo. in rhetor⁹. Ex hac conclusione habetur. ꝙ appetentes laudem sunt pui valoris. Attendens igitur auctor ꝙ hoc unu multū habet dei cultorem a dei laude retrahē. necnon ꝓ hoc sepius in corde suo ex laudibus adulatorū plerūq; habet extollē. Ac ex hoc in aliqua mala prumpe deret eum exhibiti a laudibus adulatoꝝ ꝓcauere. d. Cum te quis laudat. q. velit auctor innuē ꝙ cum qui⁹ glorificat ac laudibus te extollit mento tuus ee iudex et redi in conscia tua et in te ipso consideret si tlis es q̄lis dicer. Vnde Aug⁹. Lingue adulatorū linguntur animas in peccatis amans dicto illig qui laudatur. Sepe etenim homo ꝓ laudes nimiū se extollit ac etiam animam laudantis qui sunt illi pericule et putat in se ipso cum mentit⁹. Ideo nullo modo falsis adulatoribus e credendū. Unde fabulose de corno legitur ꝙ ore rapti⁹ portus deceptus fuit ꝓ volpis blandicia in sua credulitate albedinis. ppa q; volpes sibi comodū rapti fraudulentia acquisiunt. Dic verisimiliter dici pot ꝙ quilibet et maxime credens volpinis decipientibus adulatoribus ve sit similis. Volpes adulatores sunt volpes. Sed si talis sit ut ipos abhorreat et eius subditos debita equitate ꝓtractet erit vitalis prudentie principi et digne in ipo recipi potest. Ideo libenius tullius in offic⁹. d. Sed hys qui bñt adiumenta rerū regendarū adipiscendi magistratꝰ et gerenda res publica e. Ysti contra ipos adulatores regentiu priuos et hostes. Nota ꝙ quadru⁹ adulatoꝝ sortis reperitur quorum bono cui quis attribuit alicui bonū quod nō hꝫ. Dedecus cui quis minuit extollit bonus qd hꝫ et utriusq; istorū est vemale. Ho⁹ qui approbat malū qd habet. et istud e mortale xxvi. dis. Clericus et talis a promotione repellitur. ij. q. i. Nemo. Per probantur

in ff. Ante in glo. Adulari. xxv. distinc. Quarto e quido ex ita sunt mentis quis causa complacendi et tunc dr̄ peccare. xxij. q. ij. ꝓ hinc. De hac materia quo ad duos et regentes satis habetur supra in phemipte. ff. ix. qui incipit Dixi secundo ꝙ multes blandicia. Duo erant ad quos satis plene de matia tractatur ibi. ff. eodē. Cum incipit dixi. Secundo ꝙ seducens adulatio et ibi ponit⁹ opportuna remedia. De hac etiam mā quo ad omēs indifferenter. Vide supra in 3° autoris ꝓpto metro Virtutem primā) in primo metro. et etiam ibi dantur remedia cotilia. Sequitur in 2° metro. ꝓlogus alius de te. Circa intelligentia huius 2i metri et obscuritia est breuit sciendum qz adulatoribus blandientibus quadru⁹ de causa credē no deing ꝑ tales porig vitandi sunt et cauendi. Et quia primo sunt sicut aues rapientes ꝓpter. xxx. Duo fictis blandisq; simonibus loquitur auctor suo rethe expandit gressibus suis. Sed dr̄ deing ee occulati vt tales fallaces ꝓpendamus. Primo. ff. frustra iactatur rethe ante oculos ꝓpriorū. Unde quida philosophus quidam sibi adulanti ait desine adulari nichil proficis cum te intelligam. Secundo quia sunt sicut syrene dulces. animas in potis dormire facientes. Ysaie. xiij. Syrene in delubris voluptatis. Syrenes sunt pisces maxim sperni mulier. hostes que iri dulcis cantant ꝙ nautes obdormire facit et sic naufragiu patiuntur. Sed naute sapientes aures claudit et sic euadut. Ysyrenes i. te adulatores sunt. qui vanis gloriosos in peccatis dormire faciunt. Ysaie. i°. Pole meg qui dum te dirumpit. ipm te decipiunt. tales dicit sibi claudere spinis aures. s. dictis reprehensionibus dei. xviii. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequa. Hieron⁹. Nos ad priam festinates mortiferos serpentū cantus surda deing aure transire. Ho⁹ quia sunt sicut scorpiones et aspides. Scorpio enim facie blanditur ꝑ caudare ferit. atq; pungit. Apis etiam mel in ore gerit si a posteriori pte pungit. Sic adulatores in facie laudant et in absentia vituperant. Ideo tales repellendi sunt et cauendi. Unde Seneca. Vt sunt venenum blanda loquutio. Quarto quia sunt sicut sicut fricatores. fricati enim simonibus blandis quia non pñt vinci minus. Sic pomex exiit. Crisos in thauro quia si nō pot ꝙs crimibus subiugare frictus animos certantem ea ꝙ sic ipm apprehendit. Sed no det sapiens sustinē ut quis ibis adulatoris seu fruct⁹ quia prou. xxvij. scribit⁹ eloza

sunt vulnera diligentis quia fraudulenta os
tula blandientis Inassumptie in canonem Ho
mnis v. q. v. Et hoc est quod in effectu auctor
vult ostendere in hoc metro plus de te ipso
q. velit immue considera te ipsum si est verum
quod de te dicitur vel sim et tuo sm veritatem
rede de tempo quod est nec alii de te redas qd
in veritate nō est. Contutus enim veritatis repmit
hr iactantias et contemptibilitatem modare
tu semp detinandu est in nullo sm plum ppe
onerosas sipphabundantias homo enim in tm
afficitur adeptu bonū ut velit semp ppria
bona ee maiora quia sunt. Et ideo magne p
dente et serpin cognoste et serve q ppria nō
extimet maiora quia sunt. Unde Iuuenalis
Nichil est quod credē de se possit cū laudat
dns equa potas tales enim nos esse putemq
quales ut nunc laudemur. Dicto multi ig
norauere vires suas. Et dum creditu tam mag
nas esse quitum auduit attraxere sipia
tua bella et in discrimina pventura Et qa
pcipes dixe medoru adulatoribus plus qm
sibi credidit ideo minima sua extimatione
in furorem exercitus bellum quitis induxit
et ex hoc a pauce debellatus quere uire
nade potuit. Et hoc est quod ppg concludit
sine vult dice in illo canone inter verba
laudatiu. n. q. m. Dicit enim q inter vba
laudatiu et vituperatiu semp ad mentez
veritatem dū. Et si in ea non inuenit bonum
quod de nobis dicitur magnu tristitiam
pcipere dicit et econtrario Si in ea nō inue
nietur malu quod de nobis homines loquit
in magna dem leticia prosilire. Quod
enim si homines nō laudant et conscia mala
cos nō esse demonstrat. Hoc ergo paulu di
gressi ad continuandū. 1° Ibia ma hoc tes
timoniū conscie mentis pro primissorum
intelligentia magis in speciali puta utile
de inscriptis dubitabilibus quendā vel in
vestigandū fore. Et primo que sunt adula
tionis diee. Secundo q. plus sibi noceat
adulator qui alios vel econuerso. 1° dō. Totū
Adulatio sit petm mortale vel venale. Quo
ad primū questitum dm est q adulationis
dupliciter quadripliciter distinguuntur. Est enim
adulatio que bonū non habitum attribuit
est adulatio que habitum extollit plus qm
sit vtriusq; istorū est venale. Est adulatio
que malū nutrit laudando et direndo ma
la de quibus dr in pba. Cum laudatur pc
cator in desiderio sue sue et magnus bo
dicitur tulla e mortale petm et repellit
a promotione vt in canone Clericus. dist.
dis. Hec dicit probantur in. ff. als dicto
dis. in glo. adulari. Unde gratia. xviij. Augu
moraliū pte iiij. ca° 2° dicit. Sunt no
nulli qui malefita dicit hoim laudibus
offerūt cuigenit quod concipere debuerat
vituperet hec ibi. Sed. dis. Cuius adzu
qstum breuiter dicendū q adulator plus
nocet sibi qui alij seu alteri. Si enim no
tet vltr alti ptenlarit et rationali distin
guendum est inter acquiescente et adu
lantem. Est enim quidam acquiescens qui
fouet adulatorem et procurat q fiat adu
latio et hic petit qui ipe adulator est
alig qui tui decipitur credendo adulati
plus de se qui sibi et illis mag petit mali
tu dominum et pte cognitois consequitur
eo q adulatione exercetur in iudicio seu
ex pte vo affectionis plus e damnum in
adulatore qui ni acquieste et si nō acci
pe. Item possit oppon de eo qd dicit Gre
gorius Curiosi vbiq; negligitur qd
dignū laudis primo inuenitur. Sed dr
Proverbio 1° fili mi si te ablactauerint
pectores ne acquiescas eis. Sed cura vbiq;
nos negligē est maxime pricosissimi hostis
hunt contra te q petim consentientis
quo ad quidam effectū quia est ipi ac
quiescēti ppr dominū qui sit adulator
ipi adulatori. Dicit enim dicit Ambro
Grauissime petit qui requirit qz sim
defectū nō sentit ita qui negligit. Ex ho
enim q negligit nō queritur remediū quo
ad hoc ego grauius dr acquiescēti qui
ipi adulanti. Primo tu grauius e petm
adulanti qui acquiescenti cū sit illius
causa quitis est in se. Et tuo ad 2m qstiu
breuiter videt sibi Thomas qui eam
formaliter 2ae q. xv. dicens q adulato pot
ee mortale tripliciter. Primo modo cū materie
sicut cum laudat quis petim alterius ho
cum cōmittatur dilectionem dei contra cui
iustitia homo loquitur et dilectionem proxim
qui ni petō fouet. Unde est petm mortale
et repellit etiam a promotione ut ibi pre
allegat canonibus Clericus. etc. Si nullo
modo. dicit. Secundo cōtingit intentionis pu
ta cum aliquis adiuuatur alterum ad hoc
fraudulenter et noceat corporaliter vel
spualiter. Et hoc etiam e mortale petm
modo per actionem sicut cum laudo adula
torem alterius causa prandi. s. Propter adula
torem intendendo. Et tunc considandū est
petm actio sit data vel accepta vel qua
lis cumq sequat ex hoc. s. venalis vel
mortalis et pro hoc iudicandū est. Si aute
alios ex sola cupiditate ut delectandi vel
ad cudendū aliquod necessariū vel conse
quendū aliquid nititur alterum adulando fi
cut nō est contra caritatem nec e mortale
peccatum sed venale. Sequitur xv.

Officiū alterius multis narrare

memento. Itaq; alys tñ tu bñfece
ris ipse ſleto. Quotum determi
nat autorus preptum
metrici artis officiū. Intitulatus hꝫ
metr. pīm explanado atq; continuado q̄ſ
per omīa est eadem tñ explanacoñ & co
tinuacoñ prepti quib; prosauit vbi Bñficiū
accepti memor esto. Duluo q; ibi memo
solum de bñficio accepti recordacoñe conti
nuata. Qđ vo de bñficio accepti narracoñ
relegata ita q; nō expedit hic angulus
reflexue niam. Attendens igit̄ auc
q; inter cetera que magis expedit mul
tos dei est q; oñdat se de prepto bñficij
gñtum esse. Nam talis gratitudo n̄ pt
nisi alig ostendi qñ per beneficioñ accepti
narracoñ & probacoñ. Pro tanto pbet hꝰ
preptum hic instruens fore penitꝰ obser
uandū dum dicit. Officiū altig tē q̄ſ
velit. Nunc q; officiū .i. bñficium datum
vl̄ sctm tibi. memento. ad narrañ. multos
.i. alios manifestañ. Ad hoc ut nō videar
mḡtus officij .i. bñficij accepti. Igit̄ ad
euidencia huius metri pīm. Est autem
attendum q; auctor qui composuit sum
mā de vicijs & virtutibus singulariter dicit q;
inter cetera officia seu bñficia precipuo
narrañ dēmg ut nos gtos esse ostendamꝰ
Primo narrañ dēmg officia nobis a deo
misericorditer condonata. Vnde in ps̄ vente
audite & narrabo vobis q̄nta fecit deus
anime mee. Secundo. Dignū est semper
gras agere qui debit nēqñ cessat bene
facere. Ad hoc em triplex vox creaturaꝝ
induit pot seu debet. que sunt Horripe
redde. fuge. Prima vox famulantis & ser
uentis terre dicit. Ego porto tibi fruges
& arbores et alia iute nostra. Sic aqua
et uen. Secunda ē psuadentis et cōmo
nentis gras deo quia tra dicit. ego fluo
tibi & ipse te sinu cūcta celum. sol et luna
ad te illuminandū. tu vero cūctus es & ideo
debes ei gratias reddē et ipm laudare.
Vnde Augꝰ omnis creatura clamat deus
meus fecit me. Tertia vox est commonitoris & ter
roris. Terra em dicit a me absorberis
sicut dathon et abyron. Aqua dicit m
me submergeris tam delirosis sicut tpe
diluuij. Ignis dicit mihi me cremabere cū
sodomitis. Aer dicit mihi me ventilaberis
si domino gras pro bñficijs tuis nō egeris
Secundo narrañ dēmus officia nob am
abiliter ppinata. Vnde Seneca ro de bñfic
qui grate bñficiū accepit prima pensio
soluit cpm. Iste aut bñficia ad nos pue
nerit indices effluxe effectibus q; nō tm
vbo audiente se vbiq; protestemur. Dicit

In 2o metro itaq; cum alijs tu bñficijs
ipse sileto. Probatur stoi metri intelligē
cia & obscuranda c breuiter seruendi q; ho
metrū sm̄ hālem ssm̄ duplicit pot intel
ligi. Primo respectu dantis bñficium. no
postqm̄ bñficium seu aliqd alterius seruicij
impenderis tibi dicas fm̄ largitus tali
quia tuis radijs in uicem arrogantie et
repiens no tibi gratificatur quia ia
repisti mercedem. s. arrogantiam. Iuxta
id dicit̄ Si aliem te amendet ñ tuū
Et Seneca ro de bñficijs dicit. Qui dedit
bñficium taceat. narret aut̄ qui accepit
Secundo respectu recipientis fit cum tu
bñficium ab aliquo receptus et qm̄ laudi
neris manifeste ne dicas illi. Te laudum
in platea quia fimmisti michi vel q̄a
es homo tante auctoritatis & talia
verba. Ad cuius rōnem intelligentia
p̄dictorū est intelligendum q; auctor et
ssr̄s metrist mente intendit vnūquēq;
ad liberalitatē & virtutem que quidem vtr
ē bñficiorū erogatiua quia eandem pro
affectū benignitatē diuinā pro effectu
bñficentia. Per namq; verbum intribu
endo et retribuendo tota consistit. In retri
buendo caue ne sis durus. caue etiā ex
probracoñ. Lex em̄ beneficij esse dinos
citur. vt alter statim oblinscatur dati
Alter debet meor esse recepti. Caueas aīt
exprobratores leues quos paulo postea
sui muneris penitꝰ gream omen or
rumpit quibus dicitur. Ne superbia mihi
michi a te accipe libet quicquid duo
contrumpis. s. cum vituperio. Caue etiam
de nigtio fare quelam meliorem faciat in
gtum ferendo peiorem conqrendo. Ingra
tus timet ne ingratitudo sua statim. ex
q; statur ab omib. non postea timet
esse mḡtum quātū volet. Ingratus em̄
no fecit nō munerū sed sibi. nam gtum
bñficiū semp delectat mḡtum semel. Nō
em̄ est magni animi bñficia dare aut
Seneca. Videre aut et dare magni am
mi ē virtus. etiam ē male vsure virtus
parare matum. Deo ē virtus dare bñficia
nō vtiq; reditura. Malum em̄ recipe q;
nō dare. Vnus em̄ ex officijs liberali
tatis p̄sentis deus tu ni bñficio dando
Laudabile deletus dignitatē in q; spectādi
sunt mores eius tui dator. et animus
qualis sit erga nos et cohabitatio & vite
sanctitas et ad meas virtutes bñficia au
tollata. Etiam si nō viuit tum p̄fectis
& similitus virtutes bñficijs. Item me
lius puto apud bonos viros pauper q;
apud diuites collocare bñficium cū accipi
endo se dedisse arbitrantur. Aut aliqd

a se expecturos suspicant. Pol' moraliter
potest expon de illo qui elemosinā facit
q cum in abscondito fare debet iuxta sal
uatoris sniam Math. vi. Cum aut facis
elemosinā noli ante te tuba canere sic
ypocrite faciūt te aut faciente etiam ne
sciat sinistra tua quid faciat dextra tua
Vt sit elia tua in abscondito et pr tuus
qui videt in abscondito reddet tibi Unde
Augustinus Astrulta qd agis meritū potes
q si ex toto no vales sit in animo tuo ex
trulta dei voluntas. Et hoc e quod dicit
intendit autor dum dicit atq; alios atq;
alios cum tu bn feceris pe sleto i. d bonū
quod fas in abscondito face debes z non
ppr manem yglam sicut ypocrite faciūt
Deo huius rei gratia e de duobg dubi
tabilibus querendū vl' investigandū. Et
Primo. Utrum alios bn face intendit po
tiq ad potiū ypocris an ad potiū iamis
yglie. et utrum vnū nascatur ab alio.
An sint pcta disperata. Secundo. Utrū
ppr timorem pcti iamis yglie eleemosy
na apto fieri deant vl non. Quo ad p'm
q'stionem videtur primo q ypocris sit esse
capitale potiū sicut iamis yglia. Cum en
triplex sit mund. s. a lingua. a manu.
z a corde ppenes aut mund a lingua
sumitur mamis yglia ppenes mund a
manu auaricia. penes mund a corde ypo
crisis. hypocrita en volt placē. Sed m
amis yglia et auaricia sunt duo capita
lia vicia pari rone. tue erit ypocris q
penes z sumitur. Item velle placē alv
e appetibile ypocrise velle yglian in se est
appetibile mamis yglie. Set dispatu ergo
mamis yglie et ypocrise sunt pcta dispa
rata. Preterea ypocris non dicetur filia i
amis yglie. Contra qd dr in fine sup. ad
Iob. exhortatiōn dicit ullulatum extitui
glo. de iamis yglia nascitur inobedientia
Quartamia. ypocrise. Item sup. ad Iob. viii.
In ortu enim sio. glo. dr. Hypocrita cū bn
agit ab omnib vult videri p omnia q agit
occulta cogitatiōn laudes querit. Ex quo
habetur q finis ypocrise est finis mamis
yglie z ita sub mam yglia continet. Ho
cutio dicēn est q ypocris nascitur iamis
glia et q ad finē illig ordinat. Ad ob
iecta aut in cōtrariū dicendum e licet
ypocrise querat mund a corde tri quia
ypocrita no pōt sre hoc tm nisi exterius
manifestetur. Ideo querit mund a lingua
Ideo ypocrita vult videri bonus in opib sus
vt laudetur z ab hoib z ideo finis sius
ordinat sub fine mamis yglie. Ad aliud
vo dicendū est q velle placē no est dis
patum respectu eius quod e yglian in se

ad d tangit ad finem. Cum enim vult
placē ppr se ex hoc ipso efficiatur bo
mag in hoc confessionis cui laudatur
homo ppr dom quod dedisti ei z plus
se gaudet laudare qm ppr dm. Vn
laudatur ipse ad dm questum videt
q fieri debet elemosyna in apto iuxta
ppi sniam Matthei v. Luceat vra lux
coram hominib ut videant opa vra bo
et glorificent patrem vrm qui in cel' est
Et sic videtur esse contra hui autoris
preceptum. Cum bn feceris pe sleto. Huic
obiection rndetur q bona pnt ppon
ppr yglian dei ut laudetur. Et n dnt
ppon ppr humane laudis accessionem.

Multorum facta senex tu ipse
recensebis. Hic tibi sectum tradit
Juvenis que fecerit ante.

Sextum determinat autor de suis preceptū
adultorū facta. Postquā autor
in proximo precedenti precepto pbuit ru
dimenta ad gratitudinem spectantia
que e vnus ex multorum. i. spes prima pa
radisi fluminis. s. Justitie. Nunc vo in pre
senti precepto subsequit pdcti rudimenta i
ductiua ad vnū ex multorum. s. sedm pa
disi fontis. s. prudentie z hinc ex multg. i.
spes memoria nutriuntur per quā nutri
tius repetit ea que fuerūt. Et e relud
gnatorū quoddam in quo utilis veri
tas gnatur qua ratio investigando cepit
cui obuio contrariat. Quod quidem ob
scurio e quidam sterus ptusus non re
tineo quod in eo instituitur. Nam qz sptūs
e memoria nostri cum laudibus. nostre
aut inferioru putrescet. Idcirco sicut ad
laudem z reuerentia antiquorū virtu
osorū medriam excellentiū principum
Romanorū antiqua z gllosa memoria
recensetur que tribus eorundem Justitie
ac moralium virtutum solui inclito te
nuerunt ac magnā et felicem rempb
fecerunt exemplaribus qbus ex
informate virtutibg eorundem vt de pri
cipali nominato Catone scribit Salustius
dicens. Integritate vite ratio magnus
habebatur et erg studium maxime sene
ruit porig ostendet qui videri bonus
malebat. Itaq; quo minus gliam magis
petebat illam assequebatur. Similiter
de Scipione de Grayano z Justiniano
imperatoribg et eorū virtutibg enarrat
possent. Sed pmissoru z aliorū virtuosoz
exemplo laborare deret. Juvenis vnus
quisq; vt dum e in juventute assuet

q' in senectute sua legat aliqua egregia facta q' alii de ipo referant aliquido et ei enarrent vel' q' ipe idem possit de seipo alios egregia facta vtiliter veritate attendens gro autor q' dei cultorem deceret non solum per exempla aliorum virtuosa ipm etiam prospa ab eo virtuose facta alios ꝙ maxime iuuenes ad similia prouocare cui plus ad bn agendum mouebit exempla propria ꝓtutum iuuenibus recitata quia aliorum exempla vel aut hec epla vij. pro tanto autor hoc suu ꝓpositu debet ab omnibus et maxime a iuuenibus obstinandu fore dicens q' autorum facta q. velut in uere iuuenis exemplum ab ipis virtuosis sembus sua egregia facta narrantibus vt cum ipis virtuosius efficiat q' ut cum senex recense ris facta et aliorum operationes dicta i. narrationes fac. i. laborat ut que fecis succurrat tibi i. subueniat iam te in senectute constituto quasi dicat fac ut lauderis pp aliquod egregiu in tua iuuentute fecisse. Cura mouet aut tullius curiosa adolescentia odiosam efficit senectute qui bn queunt quod legitur et notatur in dece. cui in iuuentute dispsumpo. et in dece ex studijs suis cognoscatur puer octauo. Circa primi metri intelligentia et obscuria e breuiter sciendum q' in sembus pene dnt esse tria que obscuata commendacoi et narration sunt digna videlicet vsualis virtutum retitudo virtualis morum pfectio et mortis oiedabit claritudo. Cuius ad primu dicit tullius de senectute ca. viij. dicit q' arcta senectutis sunt artes exercitacones q' virtutu. Cuius vicht est iocundis senectute imputata studijs vtilis. Unde et senex plus agusti consilio et auctte et sua illis qui laborat dicit exemplificat tullius de multis alijs et aliorum consilijs. Cuius ad 2um Ambro. in exameron dicit q' senectus in bonis moribus dulcior in consilijs utilior ad constantiam subeunde mortis patior ad libidines reprimendas fortior. Item in ea debet ee virtutis alios probatio. Unde valerius li. viij. ca. 2o narrat de quoda qui respondet duas res que amarissime videntur hominibus lacrimas phere sibi adolescentibus libere. s. senectus et orbitas. Ex quo erat senex et cito moriturus nec habebat prolem pro qua sollicitus erat. Ideo libere virtutem profitebat nec aliquid ppter hoc timebat. Cuius ad 3um ic Studeat senex bn mori et in senectute vberi et plenus dierum cum fructibus pribus et ut sic moriatur bn viuat in iuuentute et conuersetur virtutes. Ad hoc Carpe mensem dicit. d. que in iuuentute tua non congregasti quo inueneris in senectute tua. Deut. xxiiij. scribitur. Sicut dies iuuentutis tue sic et senectus tua debet etiam mori relinquis iuuenibus bonis exim quod facit ad ppositum exim Hezechie pclarissimi regis de quo scribit 2o. Paralipo. vi. ut eum in textu ptz circuscripserunt fuisse contra legem. videt se posse nisi velle et inter alias causas allegat vt eum constanter iuuenib; phibet. Non autem nam si et in primi tempore supplicijs expiatur homini manum autem omipotentis dei nec vinci nec defuncti effigiam. Cum obrem nitam fortiter extendendo senectute quidem dignus appebo ado testentibus aut eum forte relinquam si prompto animo ac fortiter pro gentissimis ac strissimis legibus honesta morte pfungar. Non em gliandum est de senectute etatis nisi assit senecto sapiens et utilis. Ait Seneca epla. xcv. Non ut diu uiuamus curandum sit ut bn uiuatis est longa vita si plena est. Sed in tractatu de vicijs. abusionibus dicit. Crimen vite grauis abusionis est senex sine religione. Quid stolidius fieri potest si meus adpfectus festinare nis contendat qui torus corporis thitus senectute confectus ad initium pperat. Caligant oculi. aures grauiter audiat et sic de alijs membris que omnia ruitura domui pronunciant. Et pomum ex im sicut in lignis reprobat arbor ad pacem que post flores fructus no exhibet. Sic reprobus et qui flos iuuentutis deserit et cui bonorum opum fructus maturos profere pependit et post cui dest due pticule que in illis carne nondum vetustent et hominem ad potum trahunt. s. cor et lingua. Cum cor nouas machinationes seu cogitationes machinari in desinit lingua vo loquitur. Quamquam cor machinari senserit. De tribus defectu senii vide sapra in 2a prohemii pte. ss. 3. que incipit. Cum nichilominus remedii qui benignitas. ic. Circa 2am etiam metri intelligentia et obscuria e breuit sciendu q' iuuenes facta et dicta notabiliora antiquorum virtuosorum studeant conatibus imitari et quicquid ad quos ppe iuuenes hoc spectet. maxime cui spectat ad ad filios liberos et principum. Cum tales ad quos iure hereditario spectat paterni regimen luculenti nisi pite dnt qui et quales fuerint ipsum progenitores et sepius cogitare necnon et ad meliam reducere. Super quo regimine vel

dnmno tuam ⁊ meli⁹ regnum pl' etiam
ruitib regebat⁹ ⁊ fm hoc in vtutibus pro
bioꝛes studeant vnitam Ad hoc aut⁹ ut libe
rio ituosi efficiant⁹ Juuenes tria sunt es
ꝓtrauendi· tria inponendi· et tm ꝑdicta
di ꝓtrauē igit⁹ dm somnū torpent⁹ ꝙ
ostat⁹ ꝓsum infuscet⁹ sdietat⁹ ⁊ esti
ꝓsumenti⁹ tumiditat⁹ Jnuis ꝓbat⁹· Ha
ſten· pūj· Sensus ⁊ cogitacō hoīs su hu
mana ꝙdib in malū ꝓnꝫ sunt Unde
Juuenis volens recte ⁊ in vtutib ꝓficere
expedit ꝙ contra nature impetū sepiꝰ
nflectat⁹ ⁊ ad opa ituosa inclinetur· Un
Sapiens ctm· 2us docet de filio Cuius ciuꝫ
eius in iuētute ⁊ unde latera eius dum
nsans &· Secundi himnt septima· sicut
etiam pueri facilr instruūtur ita facilius
mm stant⁹ fmiliaritatib⁹ vicios ⁊ maxime
mulieꝝ quaꝝ blandicias fugere nequint
Pii· vij· Considero vero idem iuenem qui
transit ꝑ plateam ⁊ ecce occurrit illi mu
lier meretrio ornatu ad rapiendas aīas
⁊ apprehensiui deosculabatur· et subdit· Ecce
hoc ductus ad victimā· Tum ꝓbat ipoꝝ
me ꝓpositū· Quare aut Juuenes sit ꝓ
sumptuosi Aristoteles 2o rhetoꝝ duas
causas assignat ꝓma nanq; ratio ē qꝝ
abiecti spei ē bonū arduū ⁊ possibile vel
futuꝝ· modo sic ē q⁹ Juuenes puni hēant
de ꝓterito ⁊ multm de futuro timent non multa
hnt de possibli ⁊ pum de re ido ꝛc· Secunda
causa est ꝓp⁹ inexpertum esse quia nondum
passi sunt difficultates ⁊ in opibus resis
tencias· Ideo audaces sunt ad omnia temp
Illi vo qui repulsas expti atq; resistencias
no deficiūt attemptant inexpta· Hec aut
causa quare Juuenes no debent fieri bel
lorū duces nec consiliorū principaliores ea
inexpti· omnia enim dicit valde bn ⁊ mul
tum bn Unde ꝓ sapientem no inuenio de
ctm· xo· Ne tibi cui puer rex ē· 2o ta sunt
Juuenibꝰ imponenda· s promptitudo obie
tencionis· Solicitudo conscie· Solicitudo continuacō
Primo ad ꝓmum sapiencis dicit ꝙ Juuenis
abs: obia abusio est· Unde Aristoteles dicit
ꝙ amicicia inter senes ⁊ Juuenes ut sꝙ
ē mixta· Sembus ut eis Juuenibꝰ secun
datur· Juuenibꝰ ut impetrabiles fiant et
ut ꝓ senoꝝ a ꝓtis actionibꝰ presumentur
De tali obia veritat⁹ Valeꝝ lio 2o ca· primo
ꝙ antiquitus Juuenes tantū honorem ex
hibebant⁹ sembus quasi omnes essent ꝓtes
eoꝝ· Primo ad 2m Juuenes distant ꝓpter
sua cum sub circustancijs subtiliter dis
cutere quia si fiūt consilia laeta in iuē
tute pro constanti in mis amplabitur in
senectute· Poterā sapiens ecclastes ꝙ· di
cebat· Fili a iuētute tua arripe doctrinā
⁊ usq; ad canos inuenes sapiencia· Dupn
na itaq; Juuentus male expensa plagē
dat· Aloi in eoꝝ ꝑsona· d· Cui detestatus
sinu disciplinā ⁊ increpacōibꝰ ne acquiu
eui cor meū nec audiui vocē doctoꝝ me
nec magistꝝ meoꝝ inclinaui aurem
meam Unde metic dr dampna fleo rectꝫ
si plus fleo dampna dieru· Quisquis pt
tedijs sustinere nemo diebꝰ Duo ad 2m
Juuenes contuetes esse no puti sic summa
custodia ⁊ diligentia me iuste sine ⁊ hoc ꝑ
impugnacōm· Psalmista attestate ꝙ aut
Sepe expugnauerit me a iuuentute mea
Ideo consequēter petit Delicta Juuentutis
mee· 3o tria sunt enim in ꝑis Juuenibus
ꝑdonanda· s· debilitas temporalis ituti· Ma
ligitas temporalis Juuentutis ⁊ deformitas spe
malis senectutis· Quia igit⁹ ut supra
dictum e in Juuentute no contingit quod
inveniat in senectute sua· Exod· xx· ca·
Et hoc e quod sine dubio dicere Auctor
intendit dum dicit· Fac ti' sustineant
Juuenes que ferē ipe Sequit· 2· Ver·

Ne tuces· si quis tuito sermone
loquitur· Consuetus ipe sui putat
omnia de se dici·

Octauum septimū Auctoris preceptum
metuit Ne tuces si quis ⁊ postm·
Auctor in ꝑmis proximo ꝑcepto ꝑdicti
rudimenta ymaginis omnibꝰ ⁊ maxime Juuenibꝰ
virtutem inducendi· ꝑ qua sepius reme
morari dnt antiquoꝝ virtuosoꝝ egregia
facta ac eoꝝ notabiliora dicta· Hoc
vo in ꝑmis ꝑcepto consequit ꝑdicta rudimē
ta omnibꝰ ⁊ precipue sembus sufficiencia mu
nimenta· quod quidem vicium ex pena
nascitur· constat⁹ ꝙ Auctor in 2o met·
comprobate videtur· d· Consuetus ipe sui
putat omnia de se dici· Consuetus semper
in malis arripitur ꝓte· Unde Jeronimus
Si conscie sibi nulla pallescat culpa ⁊
ꝓbus i e magnus doctes dicit Carnalia
bona mentes pensare no valent nisi q
carnales· vident⁹ et Ambroꝝ reus animꝫ
magnū sentiꝝ ē Attendens ꝙ Auctor
ꝙ sessionis vitium acidum dei cultore
magnum senem qui hoc nito dicit⁹ la
borare ꝑ cetis ut infra dicet⁹ a dei sancto
⁊ cultu xpm cohibere habet⁹ ꝓ tuto
hoc suū ꝑceptum Immisericordem virtuum
exclusiuū ab omnibꝰ ⁊ ꝑcipue a sembꝰ
exhibet obstinandū· d· Ne tuces si quis
⁊ tuerit⁹ velit inuite· Tu ꝑcipue senex
vilipendē debes verba detrahentium in
cultoꝝ dūmodo habeꝰ conscientiam tuā ꝑ

ram rectam et bona. Et tuū ad alterum
sisurracionem vl' era oblacionē nunc cu
rare debes. Nam qui habet conscīam cor
ruptam putat oīa que videntur clam
dici de se tm̄ refiri. cogitans q̄ cum ipe cū
alīs clam tonat ipe de oīb⁹ male re
ferr. Iuxta id Nemete dictū. Ex imb⁹ ru
moribꝫ & suspicionibus nunc sib ēdulus
Plane ens constāg in nulla pte consuet
qui quib⁹ nunq̄ quereb⁹ quare senes sint
suspiciosi magis cet⁹. Ad hoc rideri pot
q̄ multis annis uixerūt et in multis pe
ccauerūt. & pp̄ hoc mensurat alios tales q̄
les xp̄i fuerūt et sunt. De hoc unde supra
in 2 probemꝰ pte. v°. iij°. qui incipit. Et
ut uiuat tom. Pro pmo metra intelli
gentia ac etiam obscuritia ē breuiter
nōndum q̄ Suspicio quadruplex tam in
diuinis scripturis q̄m etiam in sanctis canoi
bus reperitur. Prima ē temeraria q̄n ap
paret coniectura bom et nō mali. Et talis
fuit suspitio pharisei qui dicebat intra
se q̄m magdalena xp̄i pedes lauabat cū
aqua lacrimarū suarū. Nisi ēet pphta
sciret utiq; qualis mulier ē que tangit eū
quia peccatrix. Iudicauit xp̄m indignum fui
sse quia se permittebat tangi a peccatrice vt
dr Luce. vij°. Secunda est suspicio violenta.
hinc cōtra q̄n coniectura appet mali et
nō mali q̄n. s. oīa sunt signa mali et
nō bom. & tales fuit suspitio Balaam q̄n
abiudicauit puerū mulieri q̄ compacie
batur morti eius. nihil enī signū appa
rebat q̄ ēet mr eius uino cōtra quia
petebat pānū infirmi contra nālem & hu
manā pietatē. nolens q̄ puer uiuēt ima
ltig. d. nec mihi nec tibi. Et diuidat vtq
iij°. Re. iij°. et in. c°. Asserte extra. de pnsip.
Ea suspicio est leuis in qua ē coniectura ma
li pnr & magna bom et tales iudetur
ēe Balaam. iij°. Re. ij°. Cum adiudicat fce
sūm adoptiuam mlieri quia pepererat abi
sag in uxorem que fuit sunt dauid pr
eorū. Suspitatus fuit eum q̄ aspiraret ad
regnū. Similr q̄n uir clare fame log
retr semel in loco suspecto cum muliere
in tribꝰ enī hr locorum q̄ dubia in mel
iorem pte sunt interpretanda. Quarta est
suspicio probabil' huic cōtra q̄n. s. multa
signa mali & pauca aut exilia sig̃ bom
in hoc casu pp̄ hanc suspicionē dic dns
Mathei. vij°. Attendite a falsis pphetis q̄
uenit ad uos in uestimentis ouium intrinsecus
aut sunt lupi rapaces. De hac q̄one et
suspicione legitur & notat in dec. Si quis
de gradu de purga. cā. & uelut pl' ob. in
canone. 1. Sts semp. n. q. 1. Et pmissis enī pt
de eis q̄n queri uid. Vtrum suspitio ma
lum sit vl' bonū. Et uidetur q̄ sit bonum
Suspitio enī est de gne s. opinionis & pt
esse de malo quod sit malū et de bono qd
sit bonum. & q̄ suspitio pot esse bona. Cōtra
uidetur id psalmiste. Imputa ob probrū
quod suspicatus sum. Dicit glō. Naturalem
uitiū humanitatis est suspitio q̄ suspitio
e malū. Hanc obiectionē rideri pot q̄ sus
pitio accipi pot cōiter pro iudr ee opio
vl' de malo vl' de bono & sm̄ hūc mō pot ee
suspicio bona in gne. Et uo apprietꝰ ad
opinionem malam sm̄ q̄ opinio mala e
de bono q̄ sit malū vl' econuerso. Quidam h⁹
q̄ dicitur interiꝰ humanitatis suspitio et
dicitur malū pro ut dr sup id ps. De ne
cessitatibus meis eruc me. Ibi dicit glosa
Infinite sunt nōitates ut nesciri cor alicui⁹
suspitari bonū de alio infideli. Et uocatur
ibi nōitas misria pene. De multiplici suspi
tione uide supra in pte prosecutali. xvij°.
quatuor precepto Amme iudicia pq̄ medium
& in fine xpi⁹ precepti. Pro 2° metra intelli
gentia ac obscuritia ē breuiter sciendum
q̄ nō est timenda infamia dūmō adsit
bona conscia. Unde Ben. Nemo plus ex
timat cuiuslibet nemo illo magis ē deo
tus q̄m qui bonam hominū famā admit
tit ne conscīam amittat. Et bñ. de con
scia. Bona conscia damna ī metuit nō
contumelias & mortem xp̄i magr ecclesi
q̄m dicitur. Sed nota q̄ ad bona conscīa
constituendam que prouenit a cordis mū
dicia inducē nos duo. s. scriptura. Natura.
& Canonica iura. Primo ad puram et
bonā conscīam constituendā que a mūdi
tia cordis procedit inducit scriptura & hoc
pp̄ triā materie utilia. quia deo placet
vij. ad thess. iiij°. Hec ē uoluntas dei sanctifi
catio ura. Secundo quia ipa cor hoīs facit dei
templum. Augr. mūda tm̄ cubiculum cordis
mei ē qui eradicat ira. s°. quia amicus
dei constituit pūb. pui. s. cui dilect cor
dis mūdicia pp̄r gram labioꝝ suorum
habebit amicū regem. Secundo ad cōscīam
bonam constituendā que a cordis mūdicia
procedit inducē nos debet natura dicit
em males q̄ dicit talis in animalibꝫ reperit
q̄ quedam animalia latas hñt venas. et
quedā stras. Illa que hñt venas latas
cito inficiūt veneno quia latitudo vena
rū pbet veneno transitū ad cor. Animalia
vero stas venas hñtia nō inficiuntur vene
no quia venarū artitudo cōtinuum phibz
ad cor. Dic moraliter. mites largas cōscias
& malas cito veneno peti infīciūt quia
ex latitudine conscie pbent peto consim. Sed
hñtes stas conscias et puras uix peto mor
tali moriūt quia artitudo conscie refugit

pmo

ꝑbere confessionē ho ad conscientiā bonā cō
firmādā inducit etiam tanomia huā ꝑ
Augustinū ad secundū inamobem in
tanon sentī. pī. q. iii. dicit q̄ sentī de au
gustino quicquid libet sola me in oculis
domī conscia nō accuset. De hac mate
ria lang hetur infra in 3ª ꝑte metra. iiii.
ꝓpe finem rote unas. Et ibi videbitur ob
iectiōn quā facit glo. in hoc tanon sentī
Ad aut si conscia si ꝑ verbis mitigat
confirmatiue non retineat strita. Et munda
ctē nūc hū pot dici q̄ Auctor nr in hoc
ꝓ metro asserit. d. Constig ꝑpē sm quasi
dicit dicē. Si conscia remordet quadrupe
re demus de laude hominum sinus astu
malorū ꝑ nos ꝑpetratorum ac si nō remordet. Quid etiam hēnus curare de oblo
quitibus q̄. d. nichil ē aut hoc qd clare. b.
ꝑ dixit in tanon inter vba laudātium
vi. q. iii. ubi sententiatur dr q̄ in omni
quod de nō dicit semp tacitī retinēde
hēnus ad mentem tamq̄ ad testem vl' iu
dicem. Quid em prodest inquit si omes
laudent et conscia arrisēt aut quid pro
derit obesse si nobis derogetur et sola con
scia defendat. Et paulo 2º scōmi. primo
Gloria nra hec ē testimoniū conscie nre
Gratio quia fama fallī potit. conscia vo
nunq̄. Et ꝑ ē li. epistarum dicit Bona
conscia tribulum adnotat et mala in sol
licitudine anxia ē et sollicita. Qi honesta
sint que fugi omes sciant. Qi turpia qd
refert me nō scire cu tu scias. Et te mise
ri iudico si obmittas hui testem. de ma
teria conscie vide supra in ꝑ prohemiū
ꝑte ſ. ꝓpij. Cum incipit dicī nomo. q̄.
argumat uitas ꝑ. Qi cui aut queret
de non huno metri. dicm ē hunc ꝗsiom
tri. ratō pot assignari. Prima q̄ unus
quisq; facilr credit de alio id quod hī
in se. et quod ipe facit et quia milti in oc
culto aliis detrahunt. Ideo facilr credunt
qd tacite loquētes de malo suo loquantur
Et hoc ē quod capite. xxvii. subditur. sp
eni ꝑsumit serena et ꝑturbata conscientia
Secunda ratō quia quilibet scit q̄ homes
sunt ꝓni ad detrahendum et ne du in
male factis alienis. Verum etiam in bo
factis et sic pt. vere. dr credē q̄ sint ꝓmpti
ad detrahendum in malefactis ab eo. Ido
si homo ē sibi male conscius facilr iudet alios
tacite loquētes facilr credit q̄ male lo
quātur de eo. Tertia ratio ē quia unusq̄sq;
scit q̄ malū debet rōnabr reprehendi et pu
niri. debite tu ministrantibus obstinate ꝓ illos
ad quos spectat de iure diuio vl' humano
Et ideo qñ aliquis ē sibi male conscius du
alios iudet mutuo tacite loquētes facilr

credit quod loquat de malo qd admittit
vel ipm reprehendunt et cōiungant ꝓ ipsis
vt metri mitigentia magis in speciali
pot de hac qone inquiri utrum conscia er
ronea obliget ad faciendū aliquid vel
dimittendū. Dicm ē q̄ credens se teneri ad
aliquid et nō faciens meretur contemp
tum et faciens id quod putat potius pec
cat. Vide glosa supra id ad Romanos xiiº. cª
Omne quod nō est ex fide peccatū ē. dicit
omne quod fit contra conscientiam edificat
ad gehennā et assumptive in decretali
bus de resti. spoliatorū huius habet xiº. In octa
vis nequā fuit totū corpus tuū tene
brosum erit. Habete igitur conscia er
ronea homo ꝑplexus est nō tamen sine
qua potest et debet deponere. Item conscia
etiam vel ꝑ se vel ꝑ alium seu altiꝰ consuli
In hac sententia concordat tho. in 2ª
ꝑte 2ª q. xxx. Arto. v. et. vi. et sic pt ve
ritas questi. Nota ꝓm theologos et ca
nonistas q̄ dominus conscie debet tria hre
Add. dis. Solidum fundamentum detersorium
mentū et pregnis expungatorium. Fun
damenta conscie esse dīt supra solidum doc
trinā Mathei. vii. Omnis qui audit
verba hec et facit ea assimilabitur viro sa
pienti qui edificauit domū suā supra
petram. Unde sume cauendum ē ne li
dominus sit erronee fabricata. minus latus
et minus sta. quia omne quod fit con
tra conscientiam edificat ad gehennā. De resti
spolia. dis. Et erant nonnulli aliqui sa
cerdotes et etiam qui plures alii qui sibi
fuerunt conscias aliqui minus largitas. et
aliqui minus strictas credentes solidos ipos
in bono statu existe via ac etiam comuni
opinione dimissa. Et videte qui prudo
sa ē erronea conscia. Dixerunt enī doc
tores q̄ dictamen conscie plus obligat
qui ꝓlati ꝓceptum. Et omnis conscientia
sive erronea sive recta sit. ē obligatiua.
et veniens contra illam conscientiam facit q̄
id contra id quod creditur a lege dei
esse prohibitum. que forte eum magis
obliget ut ē dictum qui ꝓlati ꝓceptum.
In hac domo multi ypocrite lectum pant
si qne ste in ea nimie valent quia nō
pant ut dixit. ponit enī quod durus est
sub capite et quod mollis ē sub pedibus
Talis enī lectus est male patus et ido
vt dictum ē qne ste in eo nimie valenti
Mozatr ju homine conscia est caput. et
sensualitas ē sicut pedes. Ego qui in ista
vitate delitationes ponit. et petit ni con
scia et murmur contra ipm. Iste hī
dum lectum et ꝓ ons in eo male quies
cere pot. De hac matia vide late infra

qstion sequti quelmenpit. p. conscientia erronea. Secundo dnus constat habe debet decens ornamentu ut sit gloste t artificialr ymaginibz vitutum storu virorum qui nos pcesserut pulchrime depictu. Unde Augustino li°. v°. con. Iulia. refert q zer quidam cypri deformib spe rubetum pulchris ymaginibz depmisit fecit ut eazu aspectu mulier sua fetu pleruq pareret quia met deformib maxime erat vt p eum aspectum concipet pulchram prolem. Moraliter zer ratio e. letus cosscia vl memoria. sensualitas mulier seu uxor. et ideo si pulchram prolem. s. vitutu volumus compe domui conscie vitutu ymaginibz depingamus t sic ps. dicte potius Dne dilexi decorem domus tue. Contra arridet quod de egia quadam alba contigit que ut fertur prolem nigra dicitur pepisse t hoc pp nigras deformes et ymagines qs in thalamo sepe inspiciebat. Quo nor Tertio domus conscie debet ine frequis expurgationu p contritionis confessiois t satisfactionis scobam. Severa no e ad aliud remediu fugiendu. Ut Augustin sup Iohanne. Non fugit serpiu malag sciemia non e quo eat sequitur se t n vetediti ei se. Petiu. n. quod facti mihi est vos audire consiliu. Si uis fugere a deo ad ipm fuge petendo. s. confitendo no latendo confiti debes latere no potes. Hac ratio Isidorus. xv. ethimo. z. Dedalus fertur construm quanda domu que labyrinthus dicebatur cu vie tam varie t pretibus ita pplexis et vnus ea intus abs filo globo exire no potuit. Ideo q labyrintu nominabat et labor no modicu erat intus vel egrediendo. In hac igo domo ipe dedalus plubatq quodda mira reduxit monstrum qd quida minotaurum nominabat quod erat media homo t medi bos ea intentione ut ibi eu impetum pasceret t uiquiu inde exiret. Hora. quidam mimicq humanam carne. s. diabolus prip q aliquis aliquod monstru. s. petin ppetrauit illic conscia fuit qualis domus dedali plubati. Cuius. 1°. petin mitus absti dit t sibi tot pleras miras fuit t pretes obstantes. nec de timore nec de pudore nec de negligia nec de expectatione t confessionis dilatoe q ibi. 2°. monstru. s. petin occultat adeo q nec confessor intre posset nisi cum eo globo. Quotis enim confessorem omes interrogatones ad illd petin spectantes multiplr evolare ac ea revoluc animo velut se recognoste illud ite monstru misisse. nec etiam septim pro

dere vl manifestare cu tamen pter coiteu facte debet quis omia pcta manifesta t occulta pande dicet t apte confessor suo ostendere t demudare. Hoc pulchre ni hmoi figura. Ille z°. scribitur. Omia que circuq; domo nea sunt viderut et nichil e qd no monstrauerim eis. s. confessorib. Severa pdomus quilibet noste debet q qualem aste domu edificauit ni hac vita talem mercet in alia. Quidam aut edificant sibi domu de auro et lapidibz pciosis. 1. corinth. 3°. cu fundamentum aliud nemo pot ponere pter id quod positum e ihus xpe. 1. q. 1. Cum paulus. Si quis aut supp edificat supp hoc fundamentum. aurum argentu et lapides pciosos. Moraliter. p hoc fundamentu fides intelligit. p aurum dilectio dei que incorrupta est sicut aurum. fides enim Augustinus. ab eo euacuatur q sibi succedit melius. s. etna possio. Caritas at no euacuat. Sed caritati nil melius succedere pot cum q ipa caritas que e deus est p argentu intelligit proximi dilectio. Sicut eni metallu pretiosius e post aurum. sic et mandatu mali post mandatu de dilectione dei est mandatum de dilectione proximi. Matth. xxij. Diliges dnm deum tuum hoc e maximi et primi mandatum. Secundu aut simile e huius. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Ip lapides pciosos intelligunt opa bona que dnt esse lucida p intentionem rectam. Solida per perseverantia et virtuosa p caritatem veram. Alis nisi hijs virtutis essent. 1. corinth. xiij°. Si distribuero omes facultates meas in cibos pp caritatem aut non habeam michi nichil prodest. De hijs tribus cante. v°. Caput eius aureu optimum. crura eius columne marmoree que fundate sup bases argenteas. Quidam aut sup hoc fundamento edificant lignu fenu t stipulam per que sim. Lignu intelligit tres dire venialis quoru quedam sunt in usu t consuetudie t hec p ligni designant. Quia grauia t de facili remediabilia. Quedam sunt i quadam consuetudine t ista sunt lenora t hec p fenu designantur. Queda vero accidunt ex quadam subreptione et hec sut leuissima t hec signantur p stipulam t ideo citius pauli subdit. Quale aut vnius cuiusq; opus sit ignis probabitur. Hoc ut timui probatur in decretis in. ff. ad. l. xxv. de t de pe. dis. iij. Si cui inquit pro me. in

Cum fueris felix que sunt adnexa taceto. Non eodem tu se

respondent vltima primis.

Octauum octauū Auctoris ꝓceptum
metrum. Sum filius felix ꝓ postp Au
supra in proximo precedenti capto tribuit
rudimenta virtutū sup̄positione a deo cultoribꝫ
magne sensus removendo. Hic vō in
isti capto subsequit̄ ꝓbet rudimenta
mduenda ad sedm equilibriū. i. spem in
padoss fluminib⁹ s. prudēc̄ qui quidem in
nulla prouidentia mutuatur. ꝓ quam
sim Tullius videtur aliquid futurū esse
antequā factū sit. Quum sinodi aut officiū
est ex ꝓtitis et pritib⁹ futura ꝓpendere
Unde Boetius in 4to de consol. phie. dōz
prudentia hanc virtutem apphende dicēs
non quod ante oculos situm est sufficit i
tueri verū exitus prudentia metitur.
Quam cū virtutem nr̄a cōstituunt cōdi
fortune mutabilitate et aduersitatem nos
prouidere quia sepe de statu prosperitatis ꝗs
in statum aduersitatis mutat. Attendens
ergo Autor nr̄ia cultorem dei esse prudē
tem a contingentia futura sibi prouidere
ne de consortia felicitatis pure deiciat in ma
la siue diabolica temptamenta que sunt
spualia exercitudinum volucra. de quibus
se muare no possit et hoc fieri nequeat
nisi ꝓ prouidentie clipeum fiat ꝓtectus
et ꝑmunitus. Sm̄ bti gregoy simum sa
gittarum. Nos tolerabilia mala mundi
suscipim⁹ et contra hec ꝓ prouidentie cli
peu munim⁹. Deo ad hoc exequēdū inducē
nos prīb⁹ ꝓceptū dicens cum filius felicis
Pro hoc pmi metri intelligentia ac de
finitiua ebreuiter scienduꝫ est istud ꝓceptū
dr̄ ꝓ pot exponi ꝗa duplicem intellectū
unde insurgentem mora. Vnū ꝗ literalit
Primo exponam pot moraliter vt dicat cum
filius felix. i. bēs et ꝛc. bēs di. sm̄ ieron⁹
qui duas epistolas legens verba vertit
in ope et nuda crucem nudi sequēs pueris
manibꝫ et nudo pectore paupem se spū et
opibꝫ ꝓfitetur. Vl' ille sm̄ Bthar. dicit
esse beatus qui fide splendet. spe gaudet. ꝗ
caritate fouetur. qui temperantia nitet. ꝗ
prudentia lucet. qui iustitia emunet. qui
fortitudine pollet. qui humilitate dolet. et qui
puritate trāslucet. nec tene quigatur fel
citatis qui desiderio eternitatis ꝓfecte beatitudinis
sunt fulgentius sine et ut fulgentius veritas
patent pot tali ꝓsuadere ratiocinatio.
Ꝓspectiua probabiliter. q. oculo respicienti
in speculo rotundo frontes appent ꝓtuse
et altitudines videntur esse. Iudicat ergo oculus
dum respicit in speculo quia dextrum ē ee
sinistrum. et ꝗd supius est ee infius. et quod
deorsum est esse sursum. Dic est si irrecō
sideratus oculus sm̄ dortice sancte speculum
de rebus iudicat ea que videntur esse sinistra
i. aduersa. dic esse dextra. i. prospera. ac ecia
econuerso utilitatem aduersitatis et prosperitatis
periculum. Attendendo ecia ea que sinistra
videntur affert esse infirma et econuerso. i.
superiora esse vilia et humilia preciosa et ideo
signanter dr̄ ysaie. xlviio. Dicam aquilo
i. aduersitati dei et austro. i. prosperitati noli
prohibe quin ea que videntur aduersa. sint
prospera et nos dant deo et que prospera sint
aduersa et prohibent nos a deo. Et ideo qui
dicit. signanter legitur q. pr̄ceptra
Jacob benedicens filios Joseph manibus con
trarias sinistram manum posuit sup manus
ei qui erat in dextra et dextram super
effraym qui a Joseph collocabat in sinistra
mutauit ꝗ dicentes huius modi qui tpm
dent tenē dextram felicitatis et prosperitatis
in pmis. ne sinistram teneat in die iudicii
et mutuam in primis dei. Manasses em
qui oblivio interpretatur significat divites
qui dei sunt immemores. positus est ad si
nistram. pauper em̄ posuit deus ad dextera
et malos ad sinistram. s. divites. Ideo
pribus dicitur longitudo dierum. i.
pauper qui diu vivunt qui divites in
dextra eius et sinistra illius divitie et glo
ria. i. divites et iocosi in delectationibus con
stituti in tribus que dei providentia sint
future cognitionis et prudentie premuni
tus. Hoc idem quod iacob in cancellationibus
suis secutus et angelus imposuit pedum.
Apocal. v°. Vidi angelum descendentem
de celo et posuit pedem suum dextrum sup
mare. sinistrum aut sup terram. Domi
aut cacos regis in pmis aduersitatibus et possi
tus exponit quos tandem in dextra ipse
collocare disponit. Dic ergo ad sacre scripte
oculos diligendo videtur nobis dextera
sinistra et econuerso. Michilomag apprebit
q. deorsum creditur esse sursum et econtra
Nam scriptura beatificat pauperes et exaltat
Matth. v. Beati pauperes spiritu. Potentes
aut et divites inuisos et detractos dicit vr̄
Agite nunc divites plorate ululantes
in miserias vr̄as Jacobi. v°. De materia diu
tum et paupm̄ vide plenissime supra
et proxime. pte. s. xxxviii. qui incipit
Dico primo q. hoc vide mutuum primum sedi
entis angelum ꝛc et hoc quo ad divites. s.
quo ad pauperes subsequenter vide supra in
eadem pte. s. proximo. qui incipit dico p°
q. egestate onera bona sustinet tumia. In
hoc speculo bn respexerat qui dicebat Vi
di impios in equis et principes ambulantes
sup terram tam. p°. Quia em̄ principes repu
tant et dom̄ cetera sua sunt multum im
pedita et calamitatibus inquietati. Videt

Patis li° vii° fr̄oꝝ ⁊ dictoꝝ medrabilis
de quodam rege subtilis iudex qui tradi
ti sbi diadema posteꝝ capiti imponēt
diu cōsiderauit ⁊ dixit o primi magi nobi
lem qui felicem que sit quibs penitꝰ cogꝰ
scēt qui multꝰ sollicitudinib⁹ periculis ⁊ mi
seriis est referty humi quidem iacente ne
quaq; leuaret Bene iste hanc prouide
rie utilitatem possidebit quia que multis
hodie videtur supra eē infimis iudicabit ⁊t
hoc est quod sine dubio intendit Auctoꝝ
dum dicit Cum finis felix .i. mors dei grā
⁊ prouidentia ⁊ cautiꝝ utiliū timulum
caueto que sunt adisa .i. ne mittat ut ē
dicti in mala futura sine diabolica temp
tatiōis exemplo erity Tradit em ñales
q̄ frigq; annal modici ⁊ spinosum pre
cognouit ventoꝝ periculā Vnde dicit q; q̄di
fuit in constantinopoli qui p̄ericū quem
in domo hēbat omnes futuros ventos mi
uinarijs p̄dicebat nec potuit scire unde ꝰ
sterit Fecit em̄ erigq; duo foramina in ca
mera unū contra ventos septentionales ad
quod confugiebat in calore aliud contra au
strales ad quod confugiebat in frigore dis
cauq; go ab erigio nosce futura pericula
ne ventis temptatiōib⁹ ⁊ tempestatib⁹ in
uoluamur ne adeo q̄nter infirmemur ut
deus cōis nos moto uiros despiciat genuen
⁊ fletus De hac matia vide supra in pte
prosaica .prepto .xxxi°. Consultꝰ esto ne fie
Secundo exponi pōt temporaliter ut dicat
Cum finis felix .i. cum finis in mundana
prosperitate constitutꝰ que sunt adisa .i. de
prosperitati cōtraria .caueto .i. tibi prouideas
ut caue ab adisis p futuroꝝ prouidentia
Vnū id erit .q°. Alienito pauperatus in die
habundātie ⁊ in die bonoꝝ ne immemoꝝ sis
malorū Thales phūs interrogatꝰ Quis
felix esset in hoc mundo. Ait qui sanq; corꝑe
anima copiosus ⁊ natura docilis. Vel aliter
Cum finis felix hoc p̄ dnos q̄natos
coiter exponitur .i. diues. Vbi notandū
q̄ duntie sibi no cōmitant eas nobi
litas ⁊ potitꝰ no fecerūt hominē felicem
Vnde phūs vocat diuitem ignobilem.
fortunatum insipientem infelicitatis .i. diui
tie dnos dnt hēre comites .s. potentiatꝰ et
nobilitatem Vnde Iugꝰ de vbis domini
mon. hexpiij°. nequit. Magne ritutis est
cum tali felicitate luctari ne illiterat. ne
cōrupcon subitatꝰ. magnū nq; cum illa
luctari et no ab illa vinci. Hoc optime face
rebat qui dicebat. In omibus mansuetꝰ si
to humiliari ⁊ ad phili .iij. Et glo .s.
Greꝰ hom°. Omelia .vij. Magna ars ē et
omnia artē disciplina que est toto cordis
mōtu discenda .scire sublimia prospera ⁊ ad
ūersa. Hor ualde hū faciebat Socrates phūs
prout in li° de vita ⁊ moribus phoꝝ edo
cetur q; in p̄speris hūbus ⁊ molestus adeo in
victus extitit utpote qui mundialia omi
contemptor erat q; nemo eum in adisitatibus
⁊ tristiciem nec in prosperitatibus alacrem
vidit De virtute prouidentie licet alr. vide
supra in pte prosaica in xxviii. prepto:
Tu te consule et ibi satis de matia. Pro
2a eriam metri intelligentia ⁊ obscuritas
est breuiter sciendum q; tota mundialis
fortune rota uoluit Vnde versificator
quidam motū fortune variabilem ⁊ im
petuosum considerans aut Tota fortune
Variat ymagine lune .Crescit ⁊ decre
scit in eodem sistē nescit Cito eam mutat
mutat prosperitas in adisitatem ⁊ econtra
Hoc probat Auctoꝝ in hoc metro dicēdo
Non eodem cursu .i. non simili fortune
successu .quia nūquā in eodem statu per
manet .quāq; prospera .quāq; adūsa .vident
ultima primis .Quare bn comentat quod
Boetius de consolatiōe dicit .Cum cernit
stabili non erat ire ejdem .q. dicat ille qui
cernit de prosperitate in adisitatem ñ erat
in stabili gradu .quia .s. felix non cadit
Hoc etiā probat idem Poeta li° 2° conso.
phie .d. Hunc continuū ludū ludimur
hanc rotam volubili vsamur ut sinistra
infimis et infima sinistris mutare gau
deāmus .De hmōi etiā fortune muta
bilitate dicit Greꝰ li° 3° in Registro sic
inquiens .Quum omia in hoc mundo mu
tabilitas cōsumpsit nec eleuari prosperis
nec frangi aduīs deūs humiliari distat
quātū delinquēs ⁊ exaltari adisitatē ne
mo scit quasi humilitate amborum ⁊ ne
te teneamus quia nichil est stabile in hac
vita .s. ut viator modo p̄ plana .modo p̄
ardua .nec est via s. gracia p̄ quā distinc
ut cuius dona tanto suauius veraq; quāto
humilis artem gubernandi nauem mā
tiquillus ho ostendit Et obsequens ventus
s. aliquid aduersum ostrauit oportꝰ q; nim
probet turpis naufragū rector cui guber
nacula fluctus ereripuit qui fluctuantia
vela deseruit .Ille vō laudandus ē qui p̄
dictis fundet ⁊ repsē nouit .Im curiosꝰ
velit de fortuna bona ⁊ mala vberi⁹ per
quire vl' etiam investigare Et quid circa
hoc tenendū sit videat que singulatim p̄
phūs describit in li° de bona fortuna cū
p̄. dicens Et bona fortuna ē nata quedā
impetuosa in amicos meos adeo quemcūq;
absq; ōne et humana prouisione Nam ita
sbo fortune velud diuus mō impleuerit sibi
quia iudicijs nō pot homo p̄uisionem
effugere nec eoꝝ assignare rationē quare

homo corruptibil' & finitq ignorat mita et demerita humanor' soli aut deo sunt patencia. ex quibs potissime diuia bonitas ad fortunatoꝝ felicium & infeliciu influencia vna et eadem rone iustie optatur. ponit etiam alias rones quibs voluntas diuia moueat ad huiusmodi fortunas influentias. hoc est aut quod subdit & clamat s. paulus aplus ad romanos. xi°. dicens. O altitudo diuitiaꝝ sapientie & scie dei &c. ppterea quod dictu est dictu est de fortuna prospera mitissimi est etiam de aduisa. qa eadem est ro ut aduisa sicut prospa iusto dei iudicio inducant. que primus aspa censeantur ex pena infirmitate vl' alia fortuita lesione. Nichilominus ex demerito mortalium puniendis iusta prouenit ad probandos electos utiles & futura sic credit. hoc aut probat boecius in li°. sco de consol' phie dicens. Cum omis fortuna causa remunerandi extendi ve causa puniendi cogit di ve improbos causa deferatur. Omnis nāq; fortuna est bona qua constat esse iustam vl' utilem. Adiutant igitur mortales & diuie voluntati timeat aut prouisioni fortuita vl' alia improbare in dicta & ppetui occulta & incomprehensibiles causas & rones exquirere et eis quereti bus quare tlis prospa aut aduisa fortuna vl tale iudiciu voluntati vl prouisioni diuine contigit introgandum sic. pro rone sufficiat ipsig supne experientie voluntas. qa sicut loquit' magr in 2°. sentar. diuine voluntati no est ratio inuestiganda. quia sic stabilit ps. Iudicia dni vera iustificata in semetipa. Sicut & augustinus in li°. de patria dicit. In omnibus que michi accidit vnus placuit inuenio quia cogito q abillo solo procedit cui michil nisi quod iustum & placet. Ex pdictis vero notari pot qd optima & probatio que fit p sua rationem. quia p oppositum nostratur omne bonum. Licet legunt' & notant' in Canone Dicendum. viii. q. i. Et in canone Si quis aduersa sola est omnipotenti dei pensanda discretio Et in canone Si quis di. q. iii. Sed nota sm augustinum qd veritus opponit' 3 bus rebus pessimis per quas mundialis felicitas detractatur. que sunt. s. flatus vanitas & duplicitas. Primo nāq; trena sunt flatus quod sic probatur. Illud eni quodvis & non est duplex no est ens vanum. xpc qui est verus Johis pmo. Ego sum vitas excludit flatus vanum et duplicitatem. i. adores trenoru que quidem trena sunt falsa & mendacia plena. Psime. xxxi°. Pe me dutiu possederunt pres mei. Et hieronimus Di mundu cultellos vitato aspicet & michi

meo qui fallacitas appareret. Quod sic probatur quia quicquid & in mundo fuit ptitum & & iam non est aut futurum est & mitum. Sed hec mundialia trena sunt vana ex pte pteriti quia de michilo sic facta & ex pte medii quia multiplici mutabilitati sunt subiecta et ex pte finis q rito transitura. Ecclesiastes. 3°. Cuncta subiacet vanitati. Quo ad medium de tra fota sit quo ad pmum. Et in tam pter recedentiu quo ad finem ultimum. Sed hec mundialia trena sunt duplicia. Ille censet' Duplex qui aliud promittit & aliud fat Mundus tria promittit amatoribus sus. s. longanimitate. felicitatem & securitatem. Ista tria promisit illi qui dicebat Luce. xii°. Anima mea habes multa bona reposita in annos plimos esto requiescens. manducare bibe comede esto lete. Insipiens attendit qd sibi promisit quia dedit sibi brevitatem aeternitatem et securitatem. Unde sequitur. Stulte hac nocte morieris. esto ergo brevitas. repetet anima tua a te. sic dimones ad puniendu. esto quies aut otius. que aut congregasti cuius erunt tua non quia michil deportabis. esto quia securus. Cui bn quidam qd dicit Ihuronimus in ratione. Homine in fine xxxvii. distinc. ubi sic dicit. Et qui diuicias & phas et honores queunt & que hereditates capiunt alienas & qui opes congregat & congregatas cui sit relicturus ignorat talis dici pot insensatus & vanitate plenus. Et hoc e quod dicere intendit Auctor dum dicit Non eodem q sit videt ultima primis. Nec tria habet locu quod dicit Ieronimus in ratione ab exordio. xxxv. dis. q. o. resoluet ad. 2. s. no videret ultima primis. Sequit'

Cum dubia et fragilis sit nob vita tributa. In mortem altig

spem tu tibi ponere noli. Sic:

Ostendit noxia Auctoris preceptum metitur. Cum dubia et fragilis & Posteq Auctor in precedenti precepto posuit rudimenta ad virtutem pro cuidentie indumenta. per qua quidem virtutem induit' dei cultor sibi prouidere contra mutabilitate atq; fortune diuisitatem que sepe de statu prospitat in statu aduersitat' mutat' et hoc ptinet ad duas mtlitates. s. moralem & tpalem. Quia vo in pmo precepto subsequit' pbet rudimenta ad ppaiu prouidentie virtutem indutenda

p quam cita nos transimur p̄videre
nob nedum de fortune mutabilitate quo
ad mundialia tristitia vm̄ potiq; quo ad
humane uite labilitate & fragilitate & h̄o
p̄ mortis consideracoñ. Nam quia plerūq;
aliqui pluspuñ dñt spem sua ponunt
in alioz mortem spantes p̄ ipoz mor
tem fieri posse ditiores vl' cita p̄ motiõ
res. ppe quod mortem ipoz desiderant
vl' quãq; procurat quod e contra caret
bonã spem in altius ponẽ morte vl' ere
ptura. quod est dei cultorem a diuino
cultu ex toto retrahere. p̄ro tanto au
dens dei cultorem ab hoc nephãdisso
uitio amouere et ad p̄mm dilectionẽ
mdute hoc suũ p̄ceptum exhibet obser
uandum. dicens Cum dubia & fragil.
quasi velit autor dicere. Cum uita nra
dubia sit & fragilis et ictꝰ finiri possit
quãuis alteri in cuiꝰ morte spatiũ qr
ictꝰ mori potẽ quãuis ipe. Et quia fragilis
& caduca est. ideo tenet e nob a deo tam
fragilis. i. deuota ad hoc ut nõ ponamus
spem in altiꝰ mortem. p̄ro hui⁹ p̄mmi
metu mtelligimꝰ ma ar etiam obstinancia
& breuiter sciendum q̄ autor de vita na
turali et humana dicit duo considanda
esse. s. uite humane fragilitatem & dubie
tatem. p̄mo ponit uite dubietatẽ cũ dicit
Cum dubia. ubi notat q̄ licet dubietas cũ
euentu mortis nõ consistat quia sic certis
simũ est q̄ semp homo vuie non pot
unde ppheta in p̄s. Quis est homo qui vi
uet & nõ uidebit mortẽ. q. dicit. nullius.
Quia statutũ est hominꝫ semel mori
dicit aplus ad hebreos. Sed est dubia q̄
ad duo. s. quãtũ ad moriendi modũ et q̄
ad tempoꝫ ul etatem. Quo ad utrumq;
dicit optime quod in hyst̃o antiochena
dicit de illo sto patre qui postquãm diu
orasset ut deus sibi dignaret ostendẽ q̃lis
esset mors. Audiuit semel in nemore q̃dã
vocem humanã eum ad se vocante & mira
tus egressus e cellam et respiciens vidit
bestiam hñtem corpus asininũ. crura q;
camina. pedes equinos. faciem leoninã. ordi
nes diuisos dentiũ. frigens cornu & tam
bebat vocem humanã. Moraliter hec omes
conditiones sunt effectus mortis quos p hãc
bestiam designatur. Nam p corpus asinũ
datur mtelligi q̄ mors omnia uti asinus p̃
tat. animã deo s. hn egit. s. nõ denomoꝫ
corpus ex omibꝫ. diuitias pribꝫ vl' amicis.
p̄ crura camina datur mtelligi mortẽ agi
litatẽ q̄ia sicut cius agilius ita mors ubi
q; saltat. modo mficit unũ in lombadia
modo aliũ in bohemia. & modo saltat in
istam domũ. modo in illam. p pedes equinos
datur mtelligi remorsus consciencie. qui
sicut equus ẽ animal bellicosum sic mors
facit cum qua pugnãt omnes deo p remorsu
consciẽcie de omibꝫ actibꝫ reddendo rationi
p̄ faciem leoninã datur mtelligi mtrinsecus
ditas mortis quia sicut leo nullũ timet
nec puerum nec senem nec sapientem
nec nobilem nec diuitem nec fortem nec
plutum nec layeum. Sic mors nullũ timet
Et hoc signari potẽ p illum plutonẽ qui
apud gentiles dicebatur deus mortis & in
ferni qui hẽbat tũ capita ad designandũ
q̄ capit homines in tribus etatibus. s. pue
ritia. iuuentute. & senectute. p̄ mitem
comunẽ datur mtelligi q̄ mors omnia ferit
quia prepauferit et imputatorem. minuta
q̄ nasciña ferit. Quia etiã. xviii. scribit
p̄mme q̃d nascitur moritur. p̄ diuisos den
tiũ ordines datur mtelligi vniuersimus q;
mortis diuersitas quia mors diuersimode in
terficit. modo gladio. nõ in mari. nõ de feb.
nõ de veneno & huiusmodi. p̄ vote humanã
datur mtelligi mortis fallacia quia aliquã
ostendit aliquẽ velle mori et nõ mori
et alium non mori et subito moritur. & p̄ro
tanto monet nos dñs vigilare. Luce. xii°.
Estote parati quia qua hora non putatis
filius hominis veniet. Et ibi. Nil ictꝰ mor
te & nil uictꝰ hora mortis. Secundo ibi
ex p̄mo ere p̄cepto seu metro audit uite hu
mane fragilitatem et p̄mutabilitatem ex
eo q̄ dicit fragilis. Ubi sciendũ q̄ fragi
litas & p̄mutabilitas uite nõ comphendi
pot ex hystoria que hẽtur in speculo. s.
historia
hystorie de alexandro magno de quo
ibi legitur. Q̃ enim vellet debellare m
quo obtinuit contra darium regem p̄sarũ
et babyloneum appulisset & esset in cena i
regali pallacio. Mus quedam micuit i
trauit regiam aulam & hinc inde volitãs
finalit tremuit imperatoꝫ petiit ibiq; re
quiescens ouum protulit. quo dimisso inde
auolauit. ex quo p̄uulus per vermes bre
ues exiuit qui ouum sibi semel tetigit &
volens ad foramen redire. unde exiuit /
no potuit & sic mortuus e. De quo alex r
no modicũ admiratus nocte illa diu. in
somne cogitans quid signaret prodigium
in qua nocte mulier quedam peperit mon
strum quod a cingula sursum homo erat
& mortuus a cingula infra bestia & vue
bat. fuitq; monstrum hoc alexandro porta
tum. quo uiso adhuc magis timuit. p̃ter
hoc omnes sapientes & astrologos quos
vt uident quid sibi ista duo dicere vellent q
omes ex istis duobus concordanter q̃ finis
huius uite nimiet de proximo. p̄ quod
omnes eorum pre ombꝫ sic mtimuit. & vis

Q4 oim totum orbem significaret ꝙ vermis rpm trucidans rpm alexandrū et sicut vermis rediens ad nidū vnde exierat mortuus e ita et tu alexr totū iam orbem trucidasti modo redis ad mdū gñie ideo ibi tua debes finire ruina. Ꝙ puer significat mulier peperit monstrū et istud qđ e a cōtrario supra mortuū licet sit homo tua significat psona que e sicut homo tui sunt esseres erut sicut bestie tu mortuus. et rpi viuet pro ut significat monstrū qđ vidisti. Quibꝰ alexr auditis retia aspiciens suspirando voce magna exclamat dicens heu me heu miter magne deus qm exiguū et fragile mundꝰ est tota credebam. n. tam diu vitā donec que in mdo cōsabant corde vnanimi complerem tā. Deo tu mortal tui de ruta longeuitate cōfidis ne tardes conuerti ad dñm ne diffias de die in diem subito enim veniet ira eius tui. x. Vnde ēgo li° 1° Tristitum velocissimū ꝙ fragilissimū me ruta considerans loquitur sub hac forma. Vita mra nauigantis similis e. Iste nāq; qui nauigat stet. sedeat. taceat vadatq; impulsu tui nauis duntaxat ita et nos inquit rpe sine vigilantes simꝰ sine dormientes sii tacentes sii ambulantes sii volētes sine nolentes ꝙ mometa temporis rpē tuo tristu ad finem diuinum. Et hoc e quod sapiē ih°. scribitur. Exiguum ꝙ cum tedio e tempus vite mee. De hac etiā vite humane fragilitate pulchre loquit Iulius li° 2° de oīone. d. 4ꝙ fallacem hoim fragilem q; fortuna ꝙ mās attentiones manes que in mediocri spacio sepe fractum et cōcussum ꝙ aut in ipo cursu obruunt quā portum consequi potuerūt. De matia vide supra in 2a prohemio pte ff. vii. qui incipit Decimo ꝙ ultio dixi ꝙ ex predat nobilibꝰ pē te hoc e quod sine dubio vile dicē in hoc primo metro tu dicit Cum dubia ꝙ fragilis pē Sequitur Secundi metri expositio. In morte alterius ꝙro cuius 2i metri intelligimus ꝙ observanda e sciendū ꝙ in solo deo debet poni homo spem sua. nō in alio morte vel vita vel etia diuitiis vel temporalibus rebus Dicit. n. doctores ꝙ duo primi sunt que aduersantur virtuti spei. Primum est diffidentia de deo. Tm e confidentia in creatura. Diffidentia de deo ex desperatione procedit que est primum in spm sanctū. Vnde supra 2o gradu. iiij°. Aliquor est ministrus malignus ut veniam mereatur. dicit ergo desperatio e blasphemia in spm sctm que nō remittit nec in hoc seculo nec in futuro quia aut putat deum nolle dimittere aut non posse tamq; aut ipsa non possit a salute nō impedeat aliene. Confidentia vo m creatura triplex est Prima e presumptio sue confidentia de se contra quā Dauid ps. xxxviij. Qui confidit in corde suo stultus e Secunda e confidentia in homie contra quā Jeremie. xx. scribitur. Omnis quisq; a proximo suo se custodiat ꝙ in om fre suo nō habeat fiduciā. Idem. xvii. Maledictꝰ homo qui confidit in homine Tertia est in diuitiis. Contra hanc loquit Gregꝰ de cōtore desperatis. Si spem in cra tuis posuisset. Ille vero qui spem in alterius mortem ponit de se ipo psumit ꝙ confidit quia post illū tedet vivere. et illig diuitias vel dignitate in sempit possidē. Cum tñ dicat ecclia. Qui fidit ꝙ pe spes e huius sibi letitia quia que h amantur cum festinatiōe marcescunt. Et illi felices sunt actu dei quibus deus spes est omnisq; fiducia in ipo xpo dño nro. Sed nota ꝙ tria sunt maxie ad hanc virtutem mouētia nec non ab hoc nos pestifero retrahentia. Primū est diuina magnificentia summo bonoꝝ omī constituta i nullo penitus diminuta. Tm e utilitas magna ex ipa causata. Tm e cautiora instituta. hoc nichil penitus detestantia Qui etiam in cōtrariū facientes punīda. Quid igitur omnis deo ꝙ nō est i alio sperandū quia in potentia in sapia ꝙ in bonitate e simū bonū ꝙ primum principiū. In quo em vir sapiens spem suam ponē debet ut in simo potente cuius e iuuare. ꝙ in simo sapiente cui e scire. et in simo benivolente cuius est posse scire ꝙ velle. Videte summa stultitia atq; humana dementia quia pri reps in forti ciuitate vel castro spat spe rat diues in auro ꝙ argento. spat rex i exercitu magno. Iudex in profundo consilio. spat aduocatus in astuto ꝙ callido collogio. spat miles in bono equo. spat pugil i robore suo magno ꝙ in astuto bellandi artificio. spat sagittarius in arcu ꝙ ydio. spat pius in domio spat uxor i uiro spat agricola in fato vel frumento. spat sophista in appetit ꝙ callido libo. dialeticus in probabili argumento. si physicus spat in argumento nullo concludo ex propriis ꝙ se notis. Et licet se habeat istu ut probat rerū istarū experientia quia tu omnia talia sunt vana nō solida. nō se sustentare valentia. ideo in eis spem sua ponē e summa dementia. Quid denigr mihi hoc omnia homie melius quid nobilius quid in forcius ꝙ tu probatur ee vanissimus. Vt dr ps. lxxiij°. Omnis vanitas omis

vnuens homo tñ si sic est de homine cñ
tura dignissima in cuius mortem spem
ponẽ vis vt inq̃t autor dicit. quid est de
qualibet cñtura t si omñ cñtura digniss
ima ẽ vanissima quom spandum est
in ea est em vanum ut dicit hugo quod
no prebet intenti fulcimẽtu nec labo
ranti quietem nec continenti plenitudi
nẽ. De hac matia unde supra in z̃ probe.
pte. ſ. ysi. qui incipit dixi. z. q̃ dira
contumelia detrexi p deum. 2ẽ quasi in
medio et ibi unde si placet. Dicit enim
fatuus esse qui super profundissima aq̃
supra pontem utrem audet transire. sic
homo vitro fragilior sicut hẽtur supra
flumen platonis. quia utrũ uno modo
frangitur. homo frangit mille modis:
ffatuus ẽ igit q̃ spem ponit in alterius
mortem cui ipe forte sit fragilior illo de cui
morte spat quia vulgariter dicit q̃ aqua
tica ad macellum vadit qui ouis. nõ est
igitur dilectissim spandum nec confidẽdũ
in vano si in deo solo qui cum no sit factꝰ
ẽ etnus nichil in se continet vacuitatis
ẽ est solidissime firmitatis cui qui iunctus
fuerit non timebit impulsum ventorũ.
no impetu fluminum. Domꝰ illoꝝ ẽ posita
supra firmissimã petram et solidũ fun
damẽtu si illa ẽ ad unda disposita que
supra arenas instabiles ẽ fundata sic nr̃a
sto. Periculo ad huius utilitatem notandũ est
utilitas magna ex ipa causata q̃d ꝑpendi
mare potest ex duobꝰ. Nam primo spes ẽ
in dubijs t periculis firmatiua et stabili
tiua ex equa causa dicitur anchore sim
ilia que nauem ventis et procellis ille
sam facit in medijs fluctibꝰ ee firma. Et
hac de causa eadem similis ẽ hyemis tẽ
pestuo ꝑiculo corpore puo si vtutes maxime qui
nam dum in medijs fluctibꝰ nititur eam q̃
reddit immobilem ut moueri no possit. Dic
spes sum subiectum in temptationibus pru
lis immobilem esse facit. Secundo spes ẽ
cois bom promotiua. Nam omnes laboran
tes omnes bellatores omnes negotiatores. oes
cum penitentes ad spata respiciũt. t i spe
omis humana uita sicut tota in circuitu vol
uitur contra stellam tñ manẽte immota
stella. quia si illa moueretur cursꝰ a vero
tramite uteretur. Vtile est etiã ut omne
mole fundanda in aliquo immobili aque
possit mole sustentari. Sicut ꝑcauerunt
sapientes antiqui. Unde si spes aliq̃ omis
sa intendo humana sicut in quodã immobili
omnibꝰ laboribꝰ ẽ fundata. si in omnibus
deficiet omnes homines desperarent t ab oi
ope mox cessarent t ideo similis ẽ spes
virtutis celesti in quo tota voluntas spa celi

Ipa pmaniete immobili. Posset etiã fir
manẽto assimilari quod constans mẽs aglis
celestis t trenas a suo tñ itinere no deti
niat. Quia vnꝰ in deum spans licet sit pe
nitꝰ intez mdi pressuras a via tñ rectu
nunq̃ cessat. Sm ad hanc utilitatem notandũ
institutu canonicũ in mortem altis spatel
pmanentia. Vnde em canonicꝰ ẽ q̃ nullꝰ
expectare debet vl aliquã affectare mortẽ
alterius pro beneficio obtinendo. Ad hoc facit
quod legitur t notat in decret. nulla de
concess. ꝓbendarũ cum concor. ſ. c. Ille cap
tande. alienę mortis ca°. 101°. t ideo ꝑ hanc
cõm beneficia no valens nulli pot ꝑmitti
nec in qualibet promittendo ei potiꝰ proui
dere vl cum se facultas obtulit aut sb̃ q̃uis
forma verborum. alis promissiones predicte
no valeãt nec etiã obligant. Vt in dec.
de testandi de concessi. Prebend. ca°. vlt. Ra
tio huius inhibitionis potuit ee quia e
contra diuinũ mandatũ. ſ. no occides
et ẽ q̃ritur dñe legis ꝑceptum. Obiscu
endũ q̃ ad dilectionẽ proximi ptinet no
tm bñficere ꝑ etiam ab offensa tuẽ. offen
sa aut pot fieri facto vl voluntate. Distin
guitur tm homicidiũ tgenq̃ ad duplex.
sc vnꝰ q̃d dicitur corporale t alterius
q̃d dicitur spiritale. Homicidiũ spirituale duo
bus modis fit. Vno q̃ omittendo vt cum
quis videt alterũ in ruinã te exiãa consti
tutũ t no subuenit ei. Sm̃ alterius dicitur
eũ occidisse. Et tuã habet locũ q̃d dicit. ſ.
Ambros in li°. de offic. Pasce fame mo
rientẽ si no pauerit occidisti. Hoc est vi
ꝑ pascere. Alio modo committendo fit t hoc
quidẽ corde. ſ. odiendo sicut in priti posi
to cum quis alterius mortem affectat. Vn
Johannis. z. c. Qui odit fratrem suum homi
da ẽ. quidẽ ore. ſ. detrahendo. quia ille
cui detrahitur occiditur in conscia illius
qui audit detractorem in qua peccatũ vi
uebat ꝑ bona fama. quidẽ ope. ſ. malo
exemplo alterius occasionem prestando. et
tm interpretative dicitur illum occidere.

Exiguũ munus cum dat tibi pau
per amicus. Accipito placite:
pleneq̃ laudare memento:

Vltimũ auctoris ꝑceptum metrũ
t exiguũ munus. Talis huius ꝑcepti
explanatio atq̃ cõtinuatio quasi eadem
est cum explanatione t continuatione qnti
ꝑcepti prosayci. Officij autem memor
esto sic etiam cũ explanatione t continua
tione. xv. precepti metri. Officium alterius tẽ
Nullo tu q̃ in primo fit mentio sibi de bñ

fiew acepti meoratiõ continuata Et uõ de bñficiõ recepti naratiõ relegata.
In hoc vo de actualiß muneri ꝓceptione
gr̃iata que fieri debet cum gratiarz actiõe pro ut in .Zi. metri exposit̃on luculenter declarat. Attendens go Autor q̃
dei cultorem inter cetã gr̃iam opꝰ decet
in muneriß amici maxime pauperis
ꝓceptione se plaudum & benignũ exhibere qd fieri debet p gr̃atiarum actiõeß. pro
tanto pius ꝓceptum exhibet ab oñibus
fore ꝑmandum. d. Exiguũ munꝰ rꝫ. ꝙ si
velit Immie quod ḡrig et acceptabiluꝫ
debet tibi esse exiguũ munꝰ qd ab auro
pauꝑe datur qñ si diues multo maiora
exhibeß munera. Unde respicere no debes
ꝙ̃tum ß ex qua affectione & voluntate
procedat. Unde .iiij°. ethicorum dr̃ plus
Et ubãlitaß non consistit in multitudine
datorum ß in habitu vl dantß facultate
go ꝓportio datorũ sumꝰ debet ꝑ̃ ꝓportiõ
ad facultatem vl posse rpig dantß. Deo
considãre tñ no debes dom largitatem.
vl' valorem ß largitoriß voluntate et affectione quia etiam deus no tñ respexit
ad munera pauꝑcule vl' abel ß ad mmi
steriũ ponꝰ exequtiß. Ppter quod ver
ſificator considerans talem protulit versum
Paupis ex modico cape munꝰ o tu ante
amici. Ubi munꝰ ß qua respice mente
datur. Nota ꝑ̃ plm .iiij°. ethicorum Et
ubãlitaß no consistit in multitudine datoꝝ
ß in habitu vl' dantß facultate. Sed ꝓportio datorũ sumꝰ debet ꝑ̃ ꝓportiõm ad facultatem vl' posse rpig dantß. Deo tñ considerari no debet dom largitas vl' valor
ß ponꝰ largitoriß voluntas & affectio.

Historia

Ad hoc ꝑ̃m dñs facit quod refert Valerius in .ix°. constitucionũ. Dicit em q̃
dum romulus romana in magnis exerceret obsessionibꝫ et ex hoc multũ depauperata foret. Quidam nobilis romanꝰ
potens & multũ diues hoc cernens pro
utilitate omnes diuitias exposuit & sic
depauperatus est. Quadam alia vice miles antedictus ꝙ quodda destrum ambulauit et de romanoꝝ pauꝑtate & sua
dum valde dolet in alio destro columnam
unã altissimã advenit. et sup ea erat
statua quedam que tenebat vna manꝰ
elevatum rsus quidam montẽ alia ad
mamillas tenebat. Tandem miles ꝓdict⁹
attendens & diligenter hoc aspiciens q̃
sol spatulas rpig statue ꝑcuteret & q̃ umbra manꝰ tis quidam montis erecta
appebat. statim iste miles ad montẽ ꝰ
tam accessit ꝓdictam et subtus illam
quandã portam fream clausit adveniti

Tunc ille de hoc admirans. Intra sed̃t
Ibo ad statuã et videbo quid sub alia manu esse pot & invenit subtꝰ illam manum cor̃e statue ꝑcl̃am freum & ea appariens intꝰ advenit clauclam viam
et statim ymaginatꝰ e q̃ sportam spelunce aperiret. Et statim iuit ad portã
lam spelunce & apparet et ibi thesaurum maxim invenit. et portans ꝓdictum the
saurũ rome illud indigentibꝰ erogauit
Hunc romam hñto consilio qualiter
ꝓdictum militem de tot et tant̃ donis
ꝑmiare deberent. Dixiunt ex eis aliqui.
Dimittamꝰ sibi dimidiã ꝑtem thesauri
ꝓlꝫ totum. Tunc unus sapientior ceteris
dixit. Si dimittig sibi thesaurũ totũ de
tanto bñficio nobis impenso ß indigꝫ
nullo modo ꝑmiatꝫ quia no solu̇ pre
miam det de actu ß de bona voluntate
dare sibi totũ thesaurũ est ꝑmiare solũ
quod nota nos facit ß hoc no est ꝑmiare de bona voluntate. & ideo michi videtur inquit ie q̃ sibi faciamꝰ honorem
qñ impendimꝰ dñõ. s. q̃ faciamꝰ ade
similitudinem statue aureo & argento
& lapidibꝰ ꝑciosꝰ ornatum et eum cum
alijs dñõ uñ in templo collocemꝰ qd
breuiter factum e. Sed nota dictum q̃
fecit lex inter donꝰ & munꝰ q̃ donꝰ
gratis est. munꝰ vo spes vtil̃ de v. sig.
li inter. Unde etiam ex hoc lex assignat̃ spes aq̃rendi bñficiis dandis attendas
quatuor ista. Cuꝰ dandꝰ quis ue petens
que res que causa petendi. Nota etiã
dictum inter munꝰ & meritũ q̃ munꝰ
q̃ quod gratis datur. meritũ quod pro
labore exhibetur. Unde nota dictum mi
pauꝑem et mopem. quia pauꝑ e qui
plurimum habet. mops qui nichil possidet.
Pro hujus ꝑ̃mi metri intelligentia &
observantia est breuiter sciendum q̃ sic q̃
ꝑ̃mi metri expositio l'alis tanꝫ ꝑ̃ ea
que dicta sunt. Restat uero que ad moralem ipius metri intellectũ restant videre
aliquid. Ubi nõndum q̃ quinquiũ tanꝫ
p̃ scripturas quiñ erga p̃ceptores mug
quadruꝫ & reperiatur. Primꝰ munꝰ a corde
quod est munꝰ dilectionis & amoris. Ꝙ
munꝰ ab ore quod e munꝰ oñis & supplicationis. Tertius a manu quod e munꝰ
pietatis & largitionis. Quartus ab obsequio
quod est obsequium divine ꝓpitiationis. Nichilominꝰ tamen nullum munꝰ unquiñ recepit genus humanũ tum
nobile & profectum sicut munꝰ qd nobis
impendit amicꝰ vr̃ pauꝑ ihc xp̃c. et
hoc fuit munꝰ me redemptionis. quod
quidem ꝓtoribꝰ ingratus exiguũq; vi

detur cum tamen in rei veritate fuerit
sup dicta munera magnum & nob ma
gis profic ut dictum e: Et hoc e qd
in psona humanam gener Bibat. Quip
omnia amabilem te multu pdet caligq
qm bibisti o bone ihu opus mē redemp
tionis. nil em allicit blandig nil exig
ustrig strigit forig afficit q rebeniq
et ut uerius luculentig appeat pmis
sorum Beritthianus li o suarez declama
tionu ponit unu casum satis nouu et
pulchrum ad mem ppositum congruu.
Casus talis est paup quidam & dives
Circa ortu aurore uidit quendam diues
in orto suo hebat flores. pauper uo ha
bebat apes. Cum aut mimi cent ad
muntem dues congstus est flores suos
decerpi ab apibus pauperis & denunciant
illi ut apes deferret pauper aut apes
no transeunte dues ie mundus & mig
flores omes spsit veneno Apes uo ut
erant solite flores decerpentes & mel
colligentes veneno prepti. Ppauper
igitur qm multu apes suas diligebat
videns eas mortuas cu mihi possidet
aliud qm duo vascula unu plenu aceto
& aliud oleo ambo in salutem apiu
consumpsit mediatibus em exprimentis
multis instructus studebat dilemm & aceto
optima remedia contra venenu. Et io
apes primo aceto pfudit deinde oleo rorat
& sic eas tute restituit. Certe no potuit
sentt apes ie dicere q nob fuissent multu
dilecte a paupe isto. Adorate ad pposita
pauper iste est xpc dns deus. nr de quo
Ecclī. xl. Non pauper labiunt urbem p
sapiam suam. Apes huius pauperis sunt
omes homes. De quibz dr Deut. primo
Armozes pserute e nos sic apes persequi
Omes vero diabolus e Jacobi primo cato
Omes primo itineribz murmurastis. Quum
dunte flores sunt omia oblectamenta
carnalia. quia omes cura femi et omis
gltia ei q quasi flos fen Ysaie. iiij. Aut
aut horum ortuli virum quia bonoru et
malorum conuersatio annexa e in hac vi
ta. Nam diabolus decipiens homes multa
rū ad flores decerpendos ad mundialia
& capiendā flores sparsit veneno mixta
tū. Cruta ad Romanū. viij. Mors sm car
nem vivitis morieni. Modo pauper hoc
cernens solu duo vascula hebat unu aceti
& aliud vini olei. quia dns nr ihus xc
corpus suu quod a primordio sue nativitat
usq ad ultima ute sue horam fuit. s.
aceto passionis refectum et amaz sua
sancti spus tute unita que in salutem
agnum expendit. Nam corpus suu in tte
consumptu & sanguine totum fudit. et
sic nos apes carissimas et dilectas ute re
stituit. Ad hunc sensum uidebat Loqu
Augustinus in li de Spiritu et anima
dicens. Miser ego quantum derem diligē
dnm deum meu qui me fecit dnus non
eram. me redemit cum pierem. no eram
aliquid eram et de nichilo me fecit. no
arborem. no lapidem. no aliqd de aiā
libus sed hominē me voluit esse. Det mihi
vivere. sentire. discernē. eruit me de er
rio. redemit me de fluctu. pfudit me a
ceto passionis sue ut a demonibz seruz
essem. Vocauit me noie suo ut memo
riale stimi eet apud me et vomit me
oleo letitie sue quo ipe unctus erat. ut
ab uncto essē unctus et a xpo dicar
xpianus. Nota sdm scripturas & ca
nones q apis dicitur iiij modis. primo
dicitur apis etherea que est filius dei
semper benedictus. Hec pmanent nō mel
dulcedinis ni humanitatis. Unde in hui
figura in exodo dr fuit. xxiiij. Obtule
runt pter piscis assi & fauū melis. Da
apis dicitur aerea. s. quilibet iustus ut
predicator hor mel intelligentie in doc
trina pmat. Non sugerent mel de petra.
Tertia apis dicitur terrea. s. nudeī. Unde de
illis dicitur in ps Circūdederunt me sicut
apes hoc mel psecutionis pmat. Huic
Comedi favum cum melle meo. Quarta
tartarea. s. diabolus sed hereticus. Non
Sibillauit a labiis mel adulationis. Non
Favus mel distillabunt labia mea. In
prima manna in dextro complunt. In hac
etiam filig prodigus ad patrem reditur
Opt ni. s. et hinc est prov. viij. dicit. In
de petra cōdictionis aqua elicuisse. In
hac fluxu numeri in vmea trahitur
vl' metit de conse. dis. v. Ieiunium. In
Aries p visacc offeritur. In hac etiam
Heres pressum. p a venatoribz occidit
pt ni evan. Patri pcl. scribitur. In
quarta Donatistas contra pceptum edictum
melle vescitur. In hac nimiū spūs exi
ens in domū vacuā reuisit. vt. xxj. q. iij.
Illud Verbo sdi etna metu obstinatia &
intelligentia e stendum. Ep Autor per
hoc metru breue informat vnūquēq. s.
tras refre debe de munie pcatis dato ve
mpleat. ad apli documentu. 1. ad thessa
lo. In omnibz gras agentes. Accipe em
placide et laudate est quodāmō gratias
refre. Unde Tullius. Hoc aut obstina in
primis ut benigne accipias. Qui em be
nigne accepis gram retulisti. Et hoc est
quod Autor intendit dum dicit Accipito
placide. q. velut dre Accipite placide. 1.

Addi.

libenter et hylari vltu et benigne. qa
si renuatres et vetundia inferres t plene
t pfite et pleuarie mento laudare. No
em curant auari seu cupidi quo animo
pris suum tribuatur. Sed q tu detur
tu vero eo miso noli consdare qtu sed
pnig ex qua affection t voluntate pro
redit. quod tibi exhibetur hm i. Dis tras
m mensa vltum no fraula pensa. Non
mense cultu s dante respice vltu. et
sopus. In tenu mensa. ic. Sed aduer
tendu nobis e q munera seu q cumq; a
lia bnfacta no sunt ab hoibg passim
reprehendi. Unde in quadam epla impe
ratoris Anthonini dicitur sic. Datum
ad exenia audi quid sentimg vetus p
bum est nec omia nec semper nec ab
oibg. Nam valde inhumanu est a ne
mine accipe. s passim vilissimu t per
oma amarissimu. Unde etiam. xp. ta
lenta et dona execrant oculos iudicu
t quasi mutg in ore autit crrectones
eorum. Item no sunt accipienda munera
a psecutoribg et calumniatoribg moder
tim. quia hoc interdicitur a lege di
uina. Unde in ps dicitur. Domine quis
habitabit in tabnaculo tuo Videlicet qui mu
nera supi inocentes no accepit. Item nec
ab infantibg. quia hoc etia designati
sunt facte antiqui gentiles vt narat
Geneta li. xo de bnfc. Item nec etiam
ab iniuste ventc. Unde ysa. li. xxxo legis
tri dicit Exenia vre sanctitate noluera
quia valde mongemi e ut a pdatis
aut afflictis fribus munera pcepisse vi
deamg. De hac matia vide supra m xi
prohemi. pte. s. xviii. Cum mrgit sic
Divi xo q illicitum donariu puteris
iudiciu. ic. Sequitur huius metri co
clusio. Et plene laudate mento. q. velut
dicat q no suffiat pcepti munera vl bn
fitu migis memoria vt Autor m quito
pcepto bnfitu acepti rei ederet
Nec etiam suffirit bnfitu acepti narra
tio vlgata ut in quito pcepto metro offi
ciu altig Autor insinuare uidetur nisi
exia assit muneris pcepti plena lauda
tiu continuata memoria. Et hoc est
quod Autor intendit dum dicit et ple
ne laudare mento. Moraliter ingrati di
recte facit contra huius autoris pcepti
m eo q vltro vl nugm leuant oculum
intellectus ad xpm pauperem amictu suu
p cognitione. nec exia oculum affectus
per amorem quia ubi amor ibi oculus
Oculos non attendentes pro eis fecit t
protulit. Et qtu eis bnfitu contulit
Fenera si ad hoc bn attendit eu sup
oma diligent. Tales tenacibg pribus

sunt similes qui ad mang elemosina
eu pp dona aspiciut et recepta exia
elemosinario dorsum vtunt et ipsum
dem ceps obliuiom tradunt. Et sic ho e
multi de bnfitis tam ab anima neo. s.
xpo recepte per ingtitudinem vtutu
ab eo. Et de talibus pot dici i d eccl. 21.
Fili queruli completam autit ortu
suu. p postqm eni completa sunt
oculi tonsdatoms ab ipo autumt et
p obliuiom ab ipo recedunt. Deutro.
xxiij. Impiguatus e dilectus et re
calcitrauit. delictut deum factorem
suu et recessit a deo saluatore suo. Cer
te talin hoim ingreatitudo confundit
Di bestiaru crudelius gratitudo pen
satur. Refert tomentator sup libeu
de animalibg. qd quida pfamilias af
fidem quidam adeo domestricuat ut
quottidie de cuina sua ad pfi famil
mensa veniret. q. petens cibu pg comes
tione ad cuinam vnde venit accede
bat. Cui processu temporis duos fi
lios genuit quos ad mensam sui hos
pitis ut cibarent adduxit. Unus vero
filioru tamq; indomestica filiu pres
familias venenauit. qd cernens ma
filiu pumens in conspectu oium inter
fecit et quasi tonis rapacis confusa cu
altero filio recessit. Verebant igitur
migti homes bnfitoru diuinoz imm
memores tamq; ferarcu t spernitu
dibus bnficos gratitudinem audie
tes. Ad hmoi exia sensum optime
facit. Quod in quadam ystoria. de
quodam principe methace legitatur.
Dicitur ibm q hic princeps duos mi
lites hebat quos inter ceteros multu
dilegebat. Preterq; iiij. or magna mu
nera seu exenia misit pmio bonu
sum melius. q m optimu. cm poptim
Cumq; minister qui munera offebat
ad primu militem puenisset et hec ei ora
ex pte principis pnitasset. Sedenti ad me
sam i. e miles misciens et ingratg in fa
cien pnitante dicitur expuisse. nonn t
lutum contra eu proiecisse. tandemq;
eu verbis et fustibg eggie volneraut.
Ille tristis et merens ad principem redies
omia que i. e miles contra eu gesserat
et p ordine nutiauit seu enarrauit. Hec
princeps audiens indignatg ait. Paciet
sustine quousq; te vindicabo. Et cum ad
2m militem eu eisd muneribg trasisset qbg
oblatis a mensa surrexit et deosculans eu
t innumeras gratas actones p pmo mu
ad principem reuisit. Et cuncta que hic
miles fecit exia p ordine enarat. Pm
ceps igitur primo milite capto duroq; car

ystoria

mirtem mandato. t m in pallacud sim tus tulit t om bonoz sioz prepem fecit. Ao ralit princeps ite est dns mr ihc xpc de q° Apocalip. 1°. ca°. Qui e primogenit mor tuoru et princeps regum tre. Duo pdicti militer mörles omes designat qui sunt dimisi in duas ptes. Nam aligm sūt tepi di t mösti. Alv feruentes t ēsti. Ad omes tm p mitriū suū qui e sps ussitus a patre filioq; filio procedens iiij°. mittit munera fidelibz sūp ructa prosdra. Primū e bonū hoc e subsdiū tporaliū. 2m est melius hoc e bonū seu donū bonoz nāliū. 3m e optim hoc e donū bonoz spualiū. 4m est poptim hoc e largicd etnaliū bonoz. De primo de ozee 2°. Ego dedi eis frumē tū. oleum. auru t argentū multū. Bō hec sunt ad uctam corporis sustentanda. De 2°. ecti. xvij°. Deus de tra cauit hoiē t fm ymaginē suā fecit illu. Ista ymago rōnis zonalis e que nāliter in hoie cre atī e et cum ipa alie ūtutes nāles tam in aīa qm in corpore. Vel de tribz naturalibz bonis ex pte aīe. s. ingenio. memo ria t sūbus. Huc ecia ex pte corpis. vt sanitate. pulchitudine. agilitate t sūbus non debet quis manuū gliari fz ponq hu miliari t ūtutū gratuitate regulis regi Unde ihū sūp Math. 11. omelia. xx. Aut tanto quis debet ee humilior atq; ad ser uiendū deo promptior ex munere quāto se obligatiorem conspicit in rēdendi ra tione. Si istud donū non fuisset datum parcū vl nichil fuisset prom. 5m donū sz bonoz spualiū. s. baptismus t alia sacramēta que donū optimū sūt quia p sacrāta datur gracia que res est op tima in via t data conjunat ac ecia multi plicat. Quartū exemū est donū bonoz celestiū. de quo in ecam. Iuxte. pcij°. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū ut edatis t bibatis sūp mensā mea in regno meo. Istud em est donū per optimū quod melius est qui optimū. Istud do nū est tante excellencie q; exuperat omēs sensum. Et ideo spūm e oculus non vidit ner auris audiuit. nec in cor hoīs ascen dit que deus pparauit diligentibus se. Licet st exema que nobis offert xpc p ministeriū spūssti. Sed mörles tepidi qui notanter multe stulto velut ingrati gras no re ferut fz exputut in faciem portatoris. Spu tum est spūma a supflua testonachi pro cedens p quod vana iba t otiosa t stulti cia t mutilia designant que a cordis superf fluite procedut. Unde augs. Ream tuam non facit nisi rea mens. Et lig aut mu les. mörles feruentes t ēsti os qui videntes tot bñfcia t munera p spūssti gratiā ministrata die noctuq; grās dño nro ihū x nitessimter referūt copiosas. Ad tles igitur gras ingrater referendas et remedrandas induxit Autor vniqūq; dum dicit t ple ne laudare meūto. De materia vo iudiciarie retribuendus. Unde supra in pte prosdyta. precepto. xxiij°. Hec tue lectōis meūto in fine. Pro premissis intelligentia mag in spe ciali utile puto de aliquibz dubitatibus mestigandis fore. Et primo. v. p munera liceat infideles trahe ad fidem. Huic qsti to videt Cay. dicens. Qz infideles pnt tra hi ad fidem muneribz et promissionibz ar guunto. xxiij. q. iij. debet homo. ij. q. vij. Qz alit dis. 2. lio. qui sinera. Et ecia p ginorem pensionē ex decrō. Nam post ea no licet. xxiij. q. vj. Nam vo. Sed ad dit Guillermus q; no ideo dandū sūt mu nera. s. pp fidem xpiendū ex pacto. Sed si uellent baptisari et timerēt paupiatē ut xpianos posset eis dari vl promitti. Utrū xpianus infideli dare possit no pp fidē xpiendam fz pp benivolenciam captandam ut sic facilr convitā possit et hmōdi. Secundo quitur. v. liceat qui p munera attrahē ad religionē. Huic questo videt Gtius Thomas qui eam formauit in 2a. 2e. q. vltima. Qz prohibetur ad religionem aliqm trahē ad religiōm muneribus date. Vno dicat q; contra faciens amittit pōtm sm q; probat Canon. qui pio. ij. q. vj. Nec tri ad hoc ptinet q; aliqs dicū paupi ntīa ministret ut sic nutriens eū ad religiōm. Vel si sm pcto aliqua mung cula tribuat ad familiaritatē captanda. Tertio quitur. v. Iudex liceat munera a ptibz recipe. Huic questo videt Cay. Qz ordinarij iudices no dnt pecūā aut a ptibus recipe etiam expensas. cū pp ministriā tenendam sinas habeant pronsiones. s. ne dum sumptq; querat pdo trassenna. Dis. lxxx vj. non satis. xxiij. q. i. Militare in fi. Licet credo q; ecia sponte oblata aut etiam modica queant recipe. Vt probat canon de eulogijs. xviij. di. ff. de offi. posti solent. Iudex etiam delegatus nichil pot recipe a ptibz nisi forsan esculentu t pculentum modū liberalitē oblatum qd paucis possit consumi diebz de restp. Statutū. s. nisi li. vj. Quitur. v. inter paupem t diuitē possit ee vā amicitia. Premissime hmōi questo videt pōt ymāliter loquēdo q; inter diuitem t ppem vā pot esse amicitia. qd sic probatur. Ubi pot esse vdemptitus vā voluntatis ibi pot esse vā amicitia. Sed vā amicitia sm Tullium est idem velle t idem nolle in rebz honestis. Sed int diuitem et

paupem pot esse idem nolle ꝛ idem velle
Nam dives pot velle ditare paupi de re
bus suis et pauper pot servire diviti in
quibus pot igitur. ꝛc. Dicendum ergo scd̄o
qp inter paupem voluntarium et divitem
pot esse vera amicitia. quod sic probat
Inter illos pot esse vera ꝛ pfcta amicitia
inter quos no regnat cupiditas et nec in
vidia et cum hoc hnt idem velle ꝛ idem
nolle Inter paupem voluntarium et divi
tem no regnant coiter cupiditas nec in
vidia. Nam ille qui e pauper voluntarius
no cupit ee dives. Alioquin si desideraret es
se ee dives iam no esset paup volunta
rius si nec etiam nec dives cupit esse pauper
quia si desideraret dives paupertatem. pau
per esse posset. pot igitur inter divitem
et paupem esse vera amicitia. Est enim prima
conclusio qp cum cupiditas sit inter litigia
ut dr in pnti decre Rex patiens qꝛ ne im
pedit amicitiam et est radix omnium malorum
ut dicit Apos. Unde paup voluntarius
qui e sine cupiditate est magis aptus ad
amicitiam. et si e cupidus iam no e paup
voluntarius. Et sic patz veritas questionis.

Infantem nudum cum te natura creavit. Paupertatis onus patient

Tricesimum primum. Autoris preceptum || Fer memento

metrum Infantem nudum. Nota qp na
tura naturans que deus e ad hoc ut hic
Infans per quem homo quilibet cupiditatem
quo ad utrumque hominem profiteretur. Et ex
sua providentia disponit ut primo in concep
tione hominis exterioris s. corporis adhuc in
utero alvo existentis Septenarius plane
tarum numerus modo infra scripto concurre de
beret. Ut si uno deficeret vel deesset homo
nullatenus ad pfectionem pvenire debet qd
taliter psuadetur Nam Saturnus primo me
se materiam conceptam in matre mollem ꝛ
fluidam sua frigiditate condensat Jupiter
2o mense spm in corpore ponit. Mars 3o
mense subtiliat sanguinem ꝛ humores co
ponit Sol quarto mense vitalem calo
rem in corde ꝛ epate tenuit. Venus quinto
mense aures nasum ꝛ cetera organa pficit
ꝛ disponit Mercurius sexto mense omnia
corporis foramina expandit ꝛ aperit Sed
luna septimo mense suis humoribus me
bra et membrorum articulos pfecte disponit
Hinc e qp nascentes vii mense vivunt ut
etiam 2o nichil deesset pfectioni hominis
exterioris s. corporis ut dictum est. tonante
celo septiformis gratie spus qui deus e meo
effudit quem in omni pfectione virtutum pficeret

et formaret quod patz p infrascripta sin
gula discurrenda. Per donum namque timoris
ad modum Saturni materiam fluidam co
densantis promptitate ipius ad peccandum co
hibet ꝛ constringit Prover. xvi. Per timorem
dni declinat omnis homo a malo. Per donum
fortitudinis ad modum Jovis membra ꝛ spi
ritum foventis robur bene operandi tribuit
ꝛ virtutem Proverbiorum ultimo Accinxit forti
tudine lumbos suos et roboravit brachium
suum. Per donum consilii ad modum martis
sanguinem subtiliantis et disponentis men
tem suam in dei obsequium ordinat ꝛ com
ponit. Prover. xviii. Audi consilium ut sis
sapiens in novissimis tuis. Per donum
sapientie ad modum solis vitalem calorem cor
di et epati foventis eius animam dignum
deo habitaculum facit. Eccli xv. Aqua sapie
salutaris potavit eum firmabitur in illo ꝛ
continebit. Per donum scie ad modum veneris
membra ꝛ organa pficientis scientia ipius
disponit et regulat ut sint omnibus sanc
titatis exempla Prover. xix. Ubi no est scia no
e bonum. Per donum intellectus ad modum mer
curii corporis foramina expedientis dat dis
cretionis virtutem per quam que admittenda
sunt que vero renuenda sunt discernere vale
at Ps. Intellectum tibi dabo. Sed per donum
pietatis ad modum lune membrorum articulos
disponentis quid cuiusque dispositione deceat in
struit ꝛ informat Pietas enim ad omnia
utilis est i ad thimo. iiii. Postquam autem
in quibusdam superioribus preceptis pbuit ru
dimenta ad memoriam beneficiorum percepto
rum inducentia. Hinc vero in pnti precepto
subsequenti pbet nobis rudimenta ad memoriam
nre primordialis originis inducentia. Ut
per hoc paupertatem ꝛ alia nature incomoda
cum omni humilitate et patientia sustinere
debeamus sicut qp in sequenti plenius apparebit.
Attendens igitur autor qp inter cetera
que hominem a divino cultu retrahunt ꝛ
impediunt sunt divitie et maxime que
incomodate ꝛ affectuose appetuntur et ex eo
qp divitie inducunt sollicitudinem ꝛ atten
dunt ad sui amorem Propter quod cor mentis im
pediunt ne totaliter feratur in deum Propter tanto
Autor romane dei cultorem inducit ad is
tud salubre documentum observandum. quatenus
onus paupertatis aliaque incomoda ferat pa
tienter ac etiam humiliter dicens paupertatis
onus. Hoc ideo quia nobis est quasi na
turaliter cognita et innata paupertas. ꝛ ideo
auctor hoc pmittit dum dicit Infantem
nudum cum te natura creavit qd velit innuere
qp si de divitiis ꝛ bonis temporalibus ad paup
tatem devenimus eam patienter tolera
re debemus. Nam ut ait Boetius Nati sumus

de veteris matrē mudi dr etiam ropes
olim vetu ⁊t hoc demōrat Autor dmndi ⁊t
infantem nudū ¶ Circa hui⁹ pmi met
expositōm litalem ac etiam moralem ē
breuiter ſtiendu q̄ natura duplex ē ſ. tre
ans ⁊ tam. ¶ Creans ē ipe deus. ¶ata est
quelibet ſbia ꝓpro quo ſtiendu q̄ pm ta
lem assignat diam inter tare. q̄tare.
et face. tes enī de nichilo erit nī ee p̄ ca
tionē. ⁊ed erit nī esse de aliquo faciente
aliquid de ſbia ꝓpria p̄ q̄tationē face aut
e opari de matia aliena. ¶Creatura aut
tripler repitur. ſ. corporal' tm ut elemē
ta. ſpūalis tm ut angelus. compōita ex
hijs tm ut homo. ¶Corporal' namq; distin
guit ratūra in corpora lucida ut sidera
⁊ opaca ut ē tra ⁊ metalla ⁊ lapidū. ¶Spūalia
ſn diaphana ut aer ⁊ aqua.
¶Creature quedā hūt esse tm ut lapides
quedam vīē ut arbores. quedam sentie
ut animalia. quedam intelligē ut angli
et homines. ¶Dicit eḡit Autor Cum nata
.i. deus creauit te mundū .i. mihi hytem.
quia pauper credit in mundi ſtructū. In
fans .i. non fans quia fari nondū potest
⁊ pauper erit inde credit. ⁊t hoc est qd
Job primo dr. Nudus egressus de utero mr
mee et nudꝰ reuertā illuc. ¶Sed nota q̄ in
fans nāli natiuitate nascens tria facit q̄
quilibet ad humilitatē ex
cōmūi est quia nō nascitur ridendo sed
flendo. ¶Sapie vñ. primū vocem sūm ce
teris emisit ploratū. ¶Unde Augꝰ de ci. dei
Puer q̄n nascit ploratū incipit. ne
scientis ꝓphetat quid malorū patiturus sit
Latentie .n. testes sunt miserie. solū q̄
nati ⁊ risisse feruntur Zoroastres. tri e risꝰ
fuit monstruosus et sibi medicū profuit
fuit .n. inuentor artiū magicarū et cū
esset rex bactrianorū a Nino rege assirio
rū interfectus ¶Erudi .n. q̄ more
bestiarū ſ. cruꝝ et in iiij or pedibus nasci
tur ad iumendum q̄ compas iumenti
⁊ similis fetus e illis. ꝓpriū iumenti e cru
ros ad tram breue. ⁊ q̄tū ad ho bestiale est
anam ꝓ ⁊t attestāte q̄n ait. Oculos suos
statuit declinare in tram. ¶Ne q̄ puer
ad os manū ponit ad iumendū p adtam
tas dunt impias ꝓ petūt fetū ore p̄ntum
suorū. Nam mulier peruant ore ꝓ mala
suggestiōm q̄ uero p̄suasit ut de fructu
comedet. Unde Bibl. in meditacionibꝰ dicit
Attende homo quid fuisti ante ortum ⁊
quis es ab ortu usq; ad occasum aut qd
eris post hanc vitam ꝓ Profecto fuisti
quod nō erat postea de inuli matia fetus
⁊ in vilissimo involuto panno menstrali
sanguine mittus fuisti in meis aluo tuum

tuū fuit pellis secundina sic induto et
onustus venisti ad nos nec memor es q̄n
vilis origo tua. ¶Sequit. Vide vnde veneri
et erubesce ubi es ⁊ miserere quo radix ⁊
contūmelie de fragilitate etiam conditois hu
mane ⁊ ipiq̄ reparōi multipliti vide sup̄
in .ij. problem. p̄te in .ſ. ꝓlog. qm nunpat
Di vō tres ante medium ꝑ oma litaliter
nob demonstrāt. In illa mudiali descriptione
qua fecit ille magnꝰ phus Athalaus de
quo mentōm facit Vīsdorq li. o ethymo. c. d.
xxi ite phus fuit ita alti ⁊ pspicaci ingē
nij q̄ fuit p̄ma q̄ sue intellectū peuenit ad
cognitōm planetarū stellarū et cursus or
biū ⁊ fuit primus inuentor astrologie. ꝓpter
quod reputabat homo celestis ⁊ ideo depin
gebatur in templis cum celo sup caput po
nens vnā manū ad orientē aliam ad oc
cidentem q̄ voluit celum pro sue libito vo
luntatis. ¶Hic phus orbem vniuersum tali qda
carta sub hac forma depinxit. Depinxit
enī tres ciuitates. Vnam supiꝰ aliam in
medio aliam vō infiā. Ciuitatem infiorē
intitulauit exilium et damnatōm ⁊ cum
muneribus portis depinxit eam. Mediam
ciuitatē intitulauit itinerariū seu cur
rentium. Et hanc cum vna sola depinxit
porta. Ciuitatem supiorem intitulauit ci
uitatē gaudentium ⁊ hanc cū pauca de
pinxit porte. ¶Moraliter p̄ma ciuitas
infiōr e ciuitas infinitus. Illuc enī va
dunt omes qui sunt et cele ciuitatis exula
ti ⁊ damnati ⁊ dr hre numeratas portas
Ad denotandū q̄ drīabolus hr infinitos
modos trahendi homines ad infm. ⁊t ac
¶Quod dicit eḡit in Moral. p̄tq̄ condi
tiones omnium q̄ vesperit ⁊ trq̄ temp
tacōnis laqueos imponit. ¶Ciuitas supre
ma e ciuitas beatorum et e ciuitas gau
dentium. ¶Vnā ut dr ysa. lxv. ¶Gaudiū
et letitia obtinebūt. ⁊t dicit Augꝰ.
q̄ in illa ciuitate omne bonū hētur ⁊ omne
malū excludit. Hec dicit quatuor portas hre
unde in sacra pagina assimilat ꝑ ciuitatē
celum que habet tm vij portas Apocalip.
xxi. ¶Quam forsan pauci sint intrantes in
eam multi .n. sunt vōti pauci vō electi tm
xx. Ciuitas media e mundus iste. ꝑ celo infra
supra tram. ⁊t hec ciuitas dicit itinerariū
seu currentium quia velocia mūdi sunt nec
esse possit q̄ ita velociter curreret ad aliq̄ locū
Die nos velociter curremus ꝙ ihūs nr mortē. ⁊t hꝰ
attestatur Augustinus. d. Verum nr est cursus
ad mortē. ⁊t Job .xx. scribit. Dies nri velocio
res sunt cursore. Hec aut ciuitas nō habz
nisi vnā portam ꝑ quā intrans ⁊ exiens
Dies .n. mundi ingredimur et sic inde ei
dimur. Nichil .n. mutabilius in hac mūdi et

Historia

nichil ffre inde possimus · Dicit dño · i · ad
thy · vi° · In hoc nō est dria paupis et diui
tis ꝙ est etiam intrōitꝰ similis ad vitam
ꝙ ad mortē · Capit · vij° · ca° · Igitur si nō
tales hī aditerit in quali ꝙ quito am pri
mordij ꝓtum trīsgressiōm erat sublimata
honore ꝙ imit creatōrio quita sit obnoxy
miseria et vilitate · etc · cām ignēit non se
in aliquo extollendi ꝑ poꝛia se humiliādi
Dicit · n · doctores q̄ am primoꝝ ꝓtū no
stroꝝ trīsgressiōm erāmꝰ in quadrīs ꝑ
limati honore ꝑmo em̄ eramꝰ domm
oim animaliū tm̄ imit hī tm̄adrupedū
ꝑs ꝙ attestāte ipm̄ aut · Omnia subiecisti sꝰ
pedibꝰ eius oues ꝙ bones insup ꝙ pecora
campi ¶ Secundo eramꝰ plem diuina
stia qua cognoscebamꝰ virtute omn stel
latū · Z° nūqm̄ habuissemꝰ infirmitate
nec etia dolorem ¶ Tertiario poteramꝰ mi
qui mori ꝑ trīslati fuissemꝰ de tra ad ca
lu ad libitū nrm · p petim vo omibꝰ spoli
ati sumꝰ ꝙ ad tantam deuenā miseriā
ꝙ omnia nobis adiisant ² sicut pulices ꝙ cu
ices ꝙ cetā animalia q̄ntūcūq; minima
ꝙ ꝓ petim spoliati sumꝰ ni q̄atuꝫ et
ni naturalibꝰ vulnerati · i · obfuscati et
debilitati · ꝙ inde mozꝰ ꝙ penā eueit · et
omēs mundane res fite sint detiores et
minozate ¶ attamen nō deꝫ ex hoc in
dazatrē desperōis tendē · ꝑ porig in dei
manū et gremū spare · qui potens ē in
fimtem sic nudum · i · spoliatū dōs ꝙ gra
tis vendue ut era · tic sanctificatū sanā
re · exemplo illig bom samaritanū qui vē
lud mediatoꝛ et medicꝰ voluntatē benigne
tractauit · Hinc · dō · p qm̄ sm̄ Augustinū
de qōnibꝰ evangelij · humanū ipius de
signat ² quod de mōꝛtalitate ad mōꝛtalitatē
tendit · Ideo a dria · raptus multis viciorū
plagis ꝓfossus ē · Nota q̄ ꝓtinta sint fi
des · spes · ꝙ caritas · Mālia vo dmōr · ratio ꝙ
memoria nr voluntas · Quamutuagat
ristos · e fidelis dns · ihc xp̄c imā moꝛtuꝰ in
via mortalitatis nrē in vlnera eius fidit
vnū ꝙ oleū ꝙ sanatꝰ ē · Hinc iba tractat
Crisostomꝰ sup Matth · dicit sic · vnū in
fudit · i · sanguinē ꝙ oleū ꝙsanat ut indul
gentiā daret pro sanguine ꝙ stipendiū ferre
tur ꝓ spūssctō mundo · Unde in huius dilec
tionis signū Johis · Z° scribitur · Z° sic deꝫ
dilexit mundū ut filiū suū vnigenitum
daret · Et hoc ē quod sū dubio Autoꝛ inten
dit in hoc ꝓmo metro · Infantem nudum
Circa Z° metri exposicōm hālem ꝙ mora
lem ē breuiter ꝛtendum q̄ paupitatis ong
ꝙ ponꝺ egestus patientē ferendum ē et
tolerandū exemplo · Thobie · iiij° · Mgt ꝓpe
Tobias ꝓ pauperu vitam gerenꝺ · ꝑ hēnꝺ

militū bona si timuerimꝰ deū · Ideo in eius
comendatōm dns bītitudinibꝰ ꝙ eoꝝ meri
tis eam posuit · Bti pauperes spū · Matth v°
Insinuans pauptatem esse fundamtū
virtutū ꝙ bītitudinū si fuit humilitate or
nata · Humilitas em̄ est custos pauptatis
dicit ysid̄ ꝓmo dialogoꝝm ca° ꝓmo · Sin
hac em̄ pauptas no multū prodest eo
q̄ deus odit pauperē superbum · Hinc hyꝛo
ronim epla · c · xx · plus e am depo
situm q̄ cultū difficilis divitiarū q̄
cuco tenerā et tenuis · Divs em̄ ubiēr
tis interdum ꝙ gloriē timentꝰ sordibus ꝙ
vendibilem pauptatem ꝓtexi cura offeri
mus tales pauperes deus amat · Jacobi 2°
Nonne deus elegit pauperes · Vix inuit ²
tu aliquos pauperes qui cum pauptatis
impatienter tolerant murmurātes contra
deum ꝙ dicentes · Quid ferimꝰ deo ꝓ quo
eū offendimꝰ q̄ equalit nobis nō distri
buat iuste subsidia si vm̄ sup habundamꝰ
alij vero deficit · nō est inquiunt cum nr
si porig dimittꝰ quod ē contra auctēm sa
cre dictum · Breuiter hinc finē que
rele pot duplex responderi · Nam ꝓmo
videt Ambrosius Simon · Dicit ihū · de
vij · dis · q̄ hoc ideo fit quia alij volunt ex
primētu confire benignitatē dei vel ꝓ
virtutem patiē coronare ¶ Secundo videꝫ
pot q̄ ideo factum quia oculi eoꝝ tāq̄
tenebris ignoracie excecati videꝫ nequit
virtutem · Aliud idem de diuitibus falsum
de pauperibus iudicū prebentibꝰ dici pot
Hoc em̄ probum potest eo modo q̄ alach
aton in li° sue ꝓspectiue asserē videtur
dicens · Si res visa minor quia sit sub
tilitatem apparet oculo existenti in medio
rationis · Contrario vo conuenit oculo posito
in medio densioris · Unde existente in aere
oculo rem visam in aqua existentem maio
rem mire est appere minorem aut oculo
in aqua defixo et re ipsi in aere collocā
ta · Modo consimili plerūq; euenit q̄
pauper aliquis existens in medio paup
tatis cum videt aliquē mundanis opulen
tijs affluentem ipsum estimat esse mag⁹
Unde ꝓꝑ · Etiā dicunt ꝓtim cum hec
sunt ita · Sed fallitur iudicio ipsius cum
Unde quidam ꝓtus dixit · Nemo eoꝝ
quos natura sublimes facit ꝙ hoc ē
magnus · Et sic magni et sublimes sunt
si tibi magni videntur · quia metit eos
cum base tua · Nec em̄ grauꝺ mihi ē
magnū quēmq; supra montē sic positū
contra qm̄ transitorijs rebus et mi
dimissis ē immersus cū videt pauperem
mundanis diuitijs elongatū · reputat em̄
modicū ei reuera magnus sit apd dīm

tum pauperes minus reputantur ut dicere
possint quod dixerunt exploratores minus
pui filio enacimm uidimus in quibus ego
pati quasi locuste videbamur Adhuc
ssm optime facit qd narrat de magro
Alano doctore egregio Adhuc tu pau
perio qui tum a quodam suo discipulo
iam in epm sublimato ad prandium domi
finem invitatus a magre eius recreabo io
piam. Amor miquit magre nil modum
quia scolares vri iam facti sunt magnu
nomen abbas aliter et quis aliter archi
epus et vos estis in paupertate michi de
electus. Silanus aliter sentiens tpe
bus iudicii tale fertur dedisse consi
lium quid sit dignitate per
fectissime felicitudo et vera hominis magni
tudo. Non est enim magnum esse epm
esse boni clerici. Prabuino ad vocem
trium ribaldorum canonicorum quibus da
turus eligendi potas fiet unus epus.
si omnes sancti in paradiso et omnes homines
in mundo existentes recta dei et contra
dictas ex uno ore dicent Martinus malus
est bonus electus. nil ideo Martinus bonus electus esse
si adhuc in sua insipientia remanet
esse quidem epus cui oculus erat tpe
in derisoria medio diuniarii immersus
Alanus vo magnum michi id esse repu
tabat qui in paupertate medio subtiliore
remebat Iste certe erit Alanus panem
dixisse. Prodo nobis dne epe qui pau
per et rex et dns huius mundi. Nam vo
luntati dum tamen equitanique potenti mag
pars omnia non obedit dum timet posse
quod habet et vult acquirere quod non
hz. et in hoc mundo eius voluntati re
pugnat quia vellet quod hz non posse
posse et quod nil hz iam acquisisse..
Pauper autem mundum voluntati sue pro
nostrum. Cum eum contemnunt divitie
nichil optat acquirere et cum nichil habet
nichil timet amittere. Et ideo vir e qui for
tunatus erit. Pauper in augusto regnat
Unde deum Et Seneca logius de diogene
ne diuniarii maximo contemptore qui
Alexandro regi offerenti si munera quid
Tolle inquit nil sunt hec munera hominis
si onera immetoria De hoc inquam diogene
ne pulchre aut Seneca potentior erat
diogenes Alexandro macedone omnia
possidente. Plus erat quod ille nollet ac
cipere quam quod ille posset dare Ista tame
visus decepto mentes divitu et potetu
hodie sit invasit ut apud eos homo nichil
reputetur nisi vel duces fuerit vel saltem
duces sui appariant extimetur. Et hoc
enim omnis incohemetia sequit. qz plures

defertur honor vestibus quam virtutibus pli
nitati quam honestati Scribitur etiam
in hystoriis Romanorum Et Romanum qui
viros deificari de consuetudine disputa
verunt in consilio. Verum in nullo deorum
esse recte reprehendis cui tot miracula fin
xere operatus. Et tandem diffinitum est qui
deberet recipi quia nil haberet cultores cui
pauperatem prestituit quam naturaliter
amisisset: cotemptui. De materia hys du
plicis cussionis et de comendacione pauper
tatis et ipsis paupertas effectus. Unde sipia
in prohemio. pte in defectibus pauperum.
In ss. dicitur. Quia incipit. Quare acce
dat spatium principale ubi dicit qd inopia
deformitas curaque realitas dehinc applica
tur. De utilite et parte vide supra in pte
prosaica precepto. Iij. Parenter vincere
mites et ibi satis de materia Sed hinc de
virtute parsimonie dicetur infra eadem pte
metro. ccccxiij. Maxima etenim morum
semper patria vitus Nota sim sup et canon.
qd mediator dicit pape quadrat Primo
inter hominem et angelum regnando lap
sum angelorum per hominem. Secundo habet
Judeum et gentilem hic autem vetus testa
mentalium et idolatram Secundo mittit deum et
homines quia in utroque extremorum habet
aliquid quod ss. deitatem tui pre et humani
tate cum homine Tertio mediator fuit dei
et hoim. fecit eum patere in mtt dei et ho
mine quam per eius passionem redimendo et
reconciliando Unde pro huius medietatis
evidenter notandum quod refert S.
Augustinus in de civitate dei ca. xxiij.
quum quidam tres deas ad primum
misisse tunone deam potentie pallade
dem deam sapiene venerem deam amo
ris et benivolentie et deam discordie non
invitasse et ex hoc indignata finxisse quia
dissumbentibus in primo aureum pomum
inter eas per fenestras proiecit. In quo
scriptum erat pulchriori de
tur. Quo cum inter se id pomum quisque de
bere sibi contendebat eo quod quelibet earum
se cetis pulchiorem reputabat. que cum
inter se aliene non valentes paciri ad
unsetur ut illud pomum esse debet quam
pre iudicaret pulchiorem cetis. Cum iudi
casset quod pomum veneris que dea amoris
erat esset debet eo quod ceteris pulchrior
Moraliter triplex fuit tempus Primum
fuit tpis nature In quo potentia multum
viguit quia illius diebus erant gigantes
sup tram. Unde illi potentes a seculo
olim famosi. Secundum fuit tempus legis
scripte in quo viguit multum sapia quia illis
diebus scie invente sunt Tertium tempus

Ex.m

Ex.m

hystō.

gratie ⁊ amoris qui ſe saluatorē mundi
destendit quia tue gratie ⁊ virtutis pleni
opus factus est Johannis. 1°. Sed dea ſ.
discordie ſ. dyabolꝰ pomum aureum proiecit
in mundū p amore tui quia occasionē dis-
cordie quam posuit inter hominem ⁊ deū
p primū dei filiū bū dictꝰ qui ē pomum
aureū venit in mundū ⁊ in dee amoris
ſ. bte virginis uterū benedictus se locat ⁊
tuꝰ amore deo reconciliati simus. Hec pro
batur in cantico. Cum ad verū venitur
verꝰ. dyſ. Reuera id pomū vitꝰ dei filiꝰ
inditus in se habet. vt. conditiones que
in pomo vt fructu preciosꝰ requiruntur. Primo
ē speciosus in visu 2°. fragrans in olfa-
tu. 3°. suauis in gustu. 4°. pinguis in tactu. 5°
speciosus in valore. 6°. nobilis i munere
Hec omnia p̄fectissime habuit in se istud
pomū tanquā fructꝰ speciosus. Primo. ſ. istud pomū
habet speciositatem in aspectu
de quo Cant. v°. scribit. Dilectus meus
candidꝰ rubicundꝰ. Sed valde notandum
ē q̄ dicit candidꝰ ⁊ rubicundꝰ cū tamen
alij colores nature sint ad pulchritudinem et
decorem. Ad hoc videndū potest p exemplū
gamalionis. de quo Solinꝰ in li°. de mi-
rabilibꝰ mundi dicit q̄ camelon qui tui
vultꝰ ē aere cum colorē est suscipiens
inter duos. ſ. album ⁊ rubeum. Flora e
p gamaleone qui tui vultꝰ in aere in
fligitur antiqua q̄ erat aere sine be
neficio q̄ omnem xp̄i imitatem simula
bit hic vt sapiam. similitudinem ⁊ ſe de
ſingulis. Sed colorem albū. ſ. nativitate
de virgine quia xp̄c habuit simulare non
potuit quia de pessima matre nasceretur
nec erat colorem rubeū. ſ. carnalē passi-
one et in sui sanguinis effusione qui xp̄c
habuit qui pro peccatoribꝰ mortuus ē videre
potuit quia xp̄c tu crucifixꝰ videbatur. Secundo
ipse fructꝰ tanquā fructꝰ fructuosus ha
buit in odore fragrantia. Ideo. Odor
filij mei sicut odor agri pleni
cui benedixit dñs. Ego nondū q̄ odor valde
nutrit ⁊ confortat. Unde legitur in li°. de
somno et morte ⁊ dum Aristoteles infir
maret ⁊ egritudine qua mortuus ē in manu
pomū tenebat cuius odore reconfortabatur
nec anima de eius corpore solueba⁊ ⁊ sic
p plures horas virtute odoris illius pomi in
ea prolongata ē et cū quidā phi ad eum
visitandū accessissent alioquē recentes
quia veluti matrilenam tradiderunt eū ē
mortem. ex hoc amare flere cepunt. qui
cū appropinquassent videntes illius vultus hi
laritate gauisi sunt gaudio magno val
de eū item exhilarati gratias q̄ dixit eis
se iam p plures horas mortuum fuisse nisi

esset pomū quod in manu tenebat cuius
odore aliquātulū spiritus recreabantur
Dic reuera morabar. Cui ob pter mōrtalitatē
mortuus es. attrahe ad te istud pomū odo
rem cuius odore mortui reuiuiscunt. Et hoc
ē quod Jacob dicebat in figura ejus. Odor
Domine de optimis tue frugibus ⁊ offerte
mea munera ⁊ deus meus fuerit eum
nobis placabilem. Ideo istud pomū tanquā
fructꝰ speciosus. Unde cant. ſ. Fulcite me
in ſ. Fulcite ⁊ circundate me floribus
quia dñs ē ideo pbꝰ in li°. de amore dicit
Saporem quidem sensū dulcem adeo q̄
confortatem ut si proficiat in me nihil
tra querens sed eū accipiens nullo cor
poris usu. nullo amē sensu. nullo spūs
intellectu. audite me permittite quid sit in
eo accepo tenē ⁊ ruminare uolo. ⁊ eo
saporem diiudicare. si statim tristat de
gluttio quidem ista quecunq̄ id ē in spem
unte etne. Tertio istud pomū habuit
pulchritudinē in tactu q̄ nō solum in se mun
dum erat ⁊ purum q̄ alios tactu suo purificā
bat atq; mundabat sicut cum scribitur
Math. viij. de purificatione illius leprosi
extendens manū tetigit. d. Volo. mundare. Scripto. de
Tertio. de fructu seu istud pomū
tanquā fructꝰ preciosus. Unde cant. ſ. Mapria
⁊ preciosa nobis donauit. Quarto istud po
mū habuit nobilitatem in munere quia
oblatus deo in cruce redemptorem
fecit eum peccatorum. Sequitur. xxvij

Ne timeas illam que vite est
vltima finis. Cui mortem me
tuit q̄ viuit perdit id ipsum.

Nota q̄ tria sunt pp̄ que homo spaliter
timet mortē. pmū est inuentas loci
cui deserit. ſ. mundi cui est multū amā
tus ⁊ diuitijs ⁊ honoribꝰ ornatus. Secūdū
ē obscuritas mediꝰ p quā transit. ſ. tri
que multū ē tenebrosa. Tertium est extra
neitas loci ad quē vadit quia locus ad
quē vadit multū exterius est. Contra hec
tria dat Seneca remedia in li°. de rime
diis fortuitorū. Contra primū dicit no
lueris putabam te mihi aliquid nouū
dicē ad hoc veni huc ego huic me diei
singuli duxerunt. Contra ſm dicit. Nec
primus nec vltimus sum omnes me an
tecesserunt. omnes me sequentur. Contra 3m
dicit. Omne vita peregrinatio est mori
m patriam nre. Contra tertium secundum
Autorꝰ preceptum medicine. Ne timeas
illam. Postquā Autor in premissis pre-

denti precepto p̄bent rudimenta ad meoria
rie flebilis p̄uorditatis origi nis indu
renia p quia ad ſenilitate p̄ueniam pro
uertimur. Aliꝫ vo in puiti precepto ſ. ſcripſ
p̄bet nobis rudimenta ad meoria mi vſ
tium finis induenta p quia induim
ad ſic virtuoſe viuendum. Vt dum illa q
orte nre eſt finis ultimus ſ. mors aduene
rit eam nullatenus timeamꝰ. Sed nō
q̄ hic vl' het finis eſt uicti ſimꝰ. Vn̄ apꝰ
ad Romanos vi°. finis enim malorum eſt
mors. Attendens igitur Autor q̄ nihil
aliud in hac uita mortali ſit q̄d in tm
ultorem dei beat a malo retrahe et
p̄ quas ad opa uirtuoſa induce ſimꝰ fre
quens mortis meditatio que uite nre ſi
nis vltimus pro tanto ipm ultorem der
meritat ut veniens alia opetur q̄ mo
riens mortem timere nō deat ullo mo
do aut inſtruit facē p̄ phs p̄ceptum
dnm dicit Ne timeas illam. Q̄ pro hm
pium metri intelligentia ac obſeruantia
ē breuiter attendendū q̄ nrā nrārum
morte euentu hī vnuſq̄ſq̄ mortalis de
ſalubri ſibi remedio prouidē. Quale vō
in hoc ſit remediū ad ſalutem dicit Ben
epla. 3. ad Lucillum. d. Quot denīq; nra
morte dies pra moriant ante te nra
ſt ideo ad Lucillu epla. viij. Cū ſenec
tute tuam uti bñ meueris in ſenectute
vt bñ moreris ſeu moriar. Nam quēad
modū aues pisces & animalia p̄ caudam
p̄ponī nauant ad natum. que cauda fi
nalis eſt p̄ticula ſiu corporis vt patz ad
ſenſu quia piſcis natando p̄ cauda fugit
vera morte ſic. Auis volando p̄ caudā
fugit inſectatorem accipitrem & laqum
morte ſibi ab auceps paratum. Jumentū
etiā p̄ caudam a pungentiū volatiliū ſti
mulis ſe defendit. Dic homo p̄ cauda
hoc eſt p̄ finem vite ſue. ſ. p̄ contempla
tione morte & humane fragilitate que
mors ē finis vltimus uite hoīs. Secūdo
ſe debet munire ſalubriter contra
piſtentias. uiridias. ſuperbias & alia uicia
relinquendo et uirtutibꝫ inhendo. confeſſi
oni & penitentie cōmiſſoꝝ ſatisfaciendo
hoc eſt aut q̄d ſtibitur Job. p̄ij°. Job
dicitur interroga Jumenta & docebunt
te. volatilia celi & indicabunt tibi & piſces
maris. Et ſic faciendo nō timebis illā
ſ. morte que eſt vltima finis uite. Pro
3ª metri etiā intelligentia ē breuit ſciēd
q̄ ne qui mortem metuit. i. optatum
quod deat timere mortem p̄dit idipm
p̄uuit. Hoc eſt vin ſi primam n̄ egit
de cōmiſſis. Scd̄ā liter contra. i. vitam vi
uendi ſupple p̄dit. Quaſi dicēt qui ſt
timet mori quaſi mors ē. Qui em te
ſpectu mortis ſemp hī ante oculos cordis
ſemp efficitur triſtis. Et ſm hoc iſtud pre
ceptum viuendi eſt catholicum. Imo ſemp
memoria morte ām oculos hre debemus
vt mala relinquamus et iusta. & p̄ tanto
dicitur q̄ horam mortis timuerit ſcti
p̄res antiqui. Unde in vitis patrum lo
3º pte. 3. legitur. q̄z aut Abbas Helyas
dixerit tres res timeo. Una eſt q̄n ama egres
ſura eſt de corpore. Alia q̄n ornabimur
ſam deo. Tertia q̄n adiuſtum me profendi
ſint ſina. Sequitur ibi. q̄ aut Theophi
lus epūs moriturus. p̄ tres eſ. Abbas Mo ſen
quia ſemp habuit horam dn̄i ante oculos ſua
Cuius vt pte. vj. dicitur. Scd̄z Abbas. ſ.
Pastathon quodo erat moriturus p̄ tres
dies manſit immobilis. erectos tenens ocu
los. Ad q̄n fres Abbas ubi es quibus
vidit in cōſpectu dei ſuum iudicij & aſſiſ
to. Et illi. Timentes. Scd̄o. Labora
ſtute quia potius in cuſtodiendis man
datis dei. ſ. homo ſum & neſcio ſi placuerit
opa mea deo quia alia ſunt iudicia ho
minum. Alia dei. nec p̄ſumo niſi veneto
ante deū. Et cum vellent eum phs mul
togare ſint multi multis longis occupa
tus ſum. quo dicto mortuus eſt in pace
dño. Deo ſequitur. Tibi memor eſto ex
itus tui et ne obliuiſcaris eius iudi
cij & non erit delictum in anima tua
Timuit ego ſi timebit mortē q̄z hī
lorum in his q̄n ſunt mediocriter bo
q̄n no ſunt in ſtatu p̄fectiſſimo quia
etiam tales dicit mortem time. Tum
pro eo quia neſciunt vtrū fecerint bona
p̄ q̄ ire poſſint etiam nitatur promere
ueri. Tum etiam quia neſciunt vtrū
ſint digni deo. Unde Bern. ſup. Cāt. ſer. xxxvij. no
de electis ſic dicit. Cum de omibꝫ ſemp
diuina iudicia p̄timeſcant. Cum ſic
debenter metuunt cum ad ſoluendū
humane conditionis debitum veniēt
diſtricto iudici appropinquare ſe ſentiunt
& fit homo timoratior quāto etiā rectior
iuſtio timidior. In his vo q̄n in amore
dei ſunt p̄fecti & hī ſm Augustinum
valde bonā appellantur et in caſu in q̄
oportz eos mortem pati vt fidem ab
negare. Dic mors non ē eis timenda.
ſz pro deo ſuſtinenda. Unde. 1. Johis. 4.
timor no eſt in caritate ſz p̄fecta cari
tas foras mittit timorem. Unde aliq̄
ſcti in amore dei p̄fectiſſimi nō ſolum
mortem non timebant ſz martiribus
ſuis ſe offerebant ut de legione thebeorū
patz. & de multis aliis ſanctis. Unde iſto
mo intelligendo illud p̄cepti eſſet

bonū ⁊ catholicū .ats non. Si nō ista p̄p
cepti ad reprobos qui sunt valde mali rese
rati. s. q̄ morte nō transeat tūc talis sequel
absurditas quia ex hoc remanēdi in peccis
pbēt⁹ omissio ⁊ illud consuli debet cuilibet
eius. s. q̄ morte transeat ⁊ p hoc citius a peccis
exuat ⁊ ad deū constanter. Et hoc ē quod
etiā dicit. O mors qm amara ē memoria tua
homini misto. i. peccori. Sed revera plurimū
hodie repugnat in hac vita mortis qui sentit
opinionē quorūdā gentiliū qui ytaliam suā
posuit in tyrali vita. sicut ⁊ xpi fidēles
nullā spem habentes de vita etna stulte
simo q̄d stultissimū est dicē affirmabāt animā
simul cū corpore mori quod valde absurdū
ē hoc tēdē vl etiā cogitāe quia si hoc esset
verū. deus sine fecisset deus homines cum ex
pō exire deū omis bonitatis materia que
nulla deū ē oportuit sapientissimū ⁊ illa sublimi
mis sapia que olim sapientū animos exhilarā
mirabiliter ⁊ promptissimo tramite opa condidisse
quod etiā probari tūc potest. Constat siquidem
irrefragabiliter illū esse summe bonitatis ⁊ sapi
entie fontem qui mundū condidit et hūana
nā plasmauit effigiem. Hoc quidem non
improvise omia ac sine ratione p̄tractat
improvise autē ac sine rōne aliquid agere
huic ptinet quibus defint scie plenitudo. ⁊
cū in xpō deo omis plenarie fons et the
saurus totius sapie et potestatis requiescat neq̄
quid aliquid sine rōne suscipit. Sed mundū fa
cere atq̄ homines plasmare ⁊ omia p̄ter ea
q̄ nulli ex pijs emittet materia bonitatis po
tius ab improvisione quā a rōnis discretione
procedē videtur. Quorum ista est eorū opio
nis qui corpus simul ⁊ animam dicunt finiri
ego post mortem corpis anīa manet ut ab
xpō qui eam infundit corpi debitā mercē
consequat. Cum igit probatū sit animam
post corporis mutatum vitā vite nōne est
q̄ aut pene affligat aut glia decoretur
Sed si velis intelligē theologice morte non
ee timendā a catholicis qui spem primi hui
bic etiam vere ē intellectus et bonus et sa
pientia intelligendo nolis deū timē mortem. s. corpo
ralem hec pp primum principalis fidem qui est
peritia fidei mee intellectus qui a pluribus ma
thias in simbolo apostolorū annectauit dicēs cre
mus vērā qui articulum vnum ⁊ alios aliosq̄
hes supra in 2o sperlo methaco q̄d posuit
pro 2a pte libri. s. prima ps ē mea. Si deus
fidelis quilibet ac si nulla hesitatione firmiter
tredē det. alis aut infidel est reputandus dehē
c. 1. de fide. Nullus det dubitāe ⁊ articulos
fidei firmiter tredē. de summa tua ca°. 1°. In
pri°. alis salvus ee nō potuit ut in simbolo
Athanasij tenetur et xxviij. dist
qui episcopus. Si aut curiosius inquirē velles

Ad quid nobis vtilis esset fides ⁊ spes re
surrectionis ad hoc videri pot. s. m theolo
gos q̄ ē nobis vtilis ad. iij°. Primo ad to
lerandas tristicias quas ex mortuis con
tingunt. Impium est enī q̄ homo nō dole
at de morte cari sui. ⁊ per hoc q̄ sperat eū
resurrecturū multū dolor mortis mitigat
Unde ad thess. iij°. scribit. Nolumus enī
vos ignorare de dormientibus ut nō contriste
mini sicut ⁊ ceteri qui spem nō habent. Secundo
solicitos nos reddit ⁊ ad bñ operandum
studiosos. Si enī tota hois esset vita in
qua viuimus nō esset hominibus magnum
studium ad bñ operandū cū quicq̄ furent
pmi esse. Cum enī desiderium nō sit ad bo
dei finalis. s. ad ppm finem ⁊ ad eternitatē
Sed quia credimus q̄ post hoc q̄ vita fini
emus bona etiam in rē ne recipiemus. Ideo
studemus bona opari. Unde apos. 1. cor
xv°. Si in hac vita tm sperantes essemus
miserabiliores omibus hoibus simus. Et ideo
retrahit nos a malo. Facit. n. spes p
mia ad bñ operandū allicit. Sta timor pe
ne quia credimus malis sinari a malo
nos retrahit. Iobis. v°. Set proderunt q̄ bo
bona egerunt in rē vite qui vō mala
in rē vite. Tertio. Auferat timor
more mortis. Nam si homo post mortem
nō sperat aliam vitā meliorem sed duo
esse mors timenda valde ⁊ potius deberet
homo q̄ timere mala facē q̄ mortem
timere. Sed quia credimus aliā vitā
meliorē ideo mortem corporalem nō ti
memus. De quadruti morte vide in tua
pte motta. precepto xxiiij°. Sufficit tibi ppo
situm mortē in solutione 2e q̄onis. De hac
etiā materia vide ad plenū in 2a parte
metrica precepto vij°. Quinque metu letro

Si tibi pro meritis nemo respon
det animus. Intuisare deum noli
sed te ipsum cohercere.

Tertium trium autoris preceptum
metrici. Si tibi pro merito. Post
quā autor in proximo parenti precepto
posuit rudimenta ad virtutem vite. Quia
finis inducētia ⁊ quia inducimur ad
virtuose viuendū. Nota q̄ quotcunq̄ mag
na que ē vltimus finis nr̄ ē insatiabilis
vite. i. mors aduenit nullatenus eam
timē debemus. Sed vō in p̄mi p̄cepto sub
sequitur pbēt rudimenta nobis inducentia
ad diuina indicia ⁊ nobis aduenientia
patienter toleranda sive prospera adue
niant sive adversa. Nota q̄ non minus ele
nenter prosperis ner ertia ⁊ impatienter

deid murmurādo frangam² adiſtis hoc
aute ostendit ſup exemplo illig qui
multo fructū impendit ⁊ in necitatis
articlo ꝙsa nuce nō rependit eidem qđ
est quādāmō hoīēz nduce ad desp̄a
tionis baratrū et hoc ē quod breuiter
intendit Autor dum dixit ſi ti proue
rit ſc̄. i. fructū nemo tūdet amicꝫ sed
tue necitati subueniendo quid debes in
tuis face Murmuracōe deum noli. i. contra deū
⁊ hos murmuracōe nullo modo dēing. s.
blasphemando. Sed temptū cohercē. i. cor
tuū constrige et lingwam tuā ita mode
rare ꝙ nūqđ contra deū quicq̄ fatue
loquaris quia si nō fuisti sagax non est
deꝫ vituperandus ex eo ꝙ non cognit aliquē
p̄agendū Primo nobis liberū tribuit ar
bitriū quicquid libet pagendum ꝓp quod
remouet² materia deum murmurandi Mur
mure enī ꝓprie ē mīoꝝ ad maiores ita
dicendo Infelix vē sum. vere deus me p
sequit² quia omēs malū repio. ſ. hoc mi
pitrē deo non debes ſ tibi hoc e fatuitatis
tue ⁊ insipiēcie Pro huiꝰ p̄cepti q̄o
ad utrūqꝫ metrū obſuantia ē breuiter
sciendū ꝙ quīquīes in diuinis ſcripturis plu
rimi nimo ingratitudis laborantes repti
fuerūt de multis contra deū murmurasse
Sicut ꝺonīg tū adhuc hodie reprimitur
multa mali homīes nigri vl ethiopes fatua
contra deū murmurantes ⁊ ſpaliter de pro
ſperitate malorū et adiſtate bonorū Pro
cuius rei euidentia est attendendū ꝙ q̄a
patrie fortitudmisq; natura ē diuina hu
militer sistrie iudicia Dicto ad p̄fectoꝫ
⁊ patriam eorūq; et ad digna laudem
et obſuacōm ip̄orū vē monstrari potest
ꝙ omnia diuina iudicia quātūcūq; mā
phensibilia ⁊ occulta sue sint ꝓpria sī
grata sint iustissima et uissima in se
ipis et ad salutem mōrū sufficiencia
vl p̄missa Ad quorū euidentia latio
rem ē aduertendū ꝙ sicut nūqđ iudi
cium iusto vero vl sceleratō contingit Si
iusto aut ē iudicium prosp̄m vl aduersum
Si prosp̄m dignū et iusti probatio
Iam exigit bonitatē diuine iustitie vt
tuos iustorū meritis digna p̄mia debe
antur. Et hoc ē aut quod scribit doctor
gentiū paulus. 1. corinth. iiij°. vbi dicit
Unusq̄sq; p̄priam mercedem accipiet ſm
laborem ſuū diuine felicitatis ⁊ pene iusto
vero contingens ꝓpria vl iusti est. Si aut
vero iusto contingat aduersitatē vl tribu
lationis iudicium. dico ꝙ tale iudicium iusti
tie ⁊ ſtim ē probatio. Cum enī mōtalis
quilibet ex humane nate² fragilitate ⁊ ex
cellencia temporalis vanitatis illecebra p
uiam superbie ⁊ auaricie Invidie luxurie
ire. detractionis. odii. verbo vl facto ⁊ alijs
defectibus vl excessibus infirmitē sui offen
dat creatorem cui nemo sit p̄fectus Tuna sit
scribit² in canonica 1. johannis. 1. Si dixe
rimus ꝙ peccm non habem⁹ nosipos seducim⁹
⁊ veritas in nobis non est Omnes enī in multis offendimus omnes Et ꝓpterea
talis iustus quāmus ad puos pentens
sit et bonus et meruiat ee quod nō sint
quos sua iustitia in hoc desperandi sit Vel in
cautos ferendi. Dicit. tamen non fuit sp
bonus. si quis sicut iobo vl facto voluntate
vl cogitacōe delinquit cum sit de supne
p̄fectione iustie ut sic uicia puniātur. qp
ueteres primo suo careat et qp opa uitiosa
sic in suo bono consequent² qp mala nō tri
cant impunita Deinde deus iustus et dis
p̄ndituꝫ alioꝝ infirmitatē damnifica
tionis ⁊ristie temporaliū bonorū p̄dicatoꝝ
exilii vl alteri⁹ passionis. Digno iudicio vi
rū iustum qui diligit de neglectis uicijs
p puniam non purgatē in hac uita qua
militate purgat ⁊ punit et iuste punitu
tus ⁊ punitꝫ ⁊ purgatꝫ in triumphante uita
p̄mia eterne felicitatis accipiat. Secundo q
talis iustus in statu innocentie et p̄fectionis
possibili pmanet non obstat qp grauiori
possit ⁊ deat alicui prosperitatis iudiciū vl
fortune patienti sustinere Ratio huius
pōt dupl̄r demonstrari. Prima uero est qua
infinita. s. sapia dei multa in iusti infiori
bus permittit et sustinet quia ex his maio
ri bona sequunt² quib si non esset p̄secutio
tyrannoꝝ nec patria nrā nec domus di
dei sequeret² Et hoc est quod scribit Augin
enchiridio. Deus cum sit summe bonus
nullo modo sinet aliquid mali esse in ope
ribus suis nisi adeo esset potens ⁊ bonus ut
de malo etiam bene faceret. Alia ratio ē qr
talis iudicij et tribulationis euentus ip̄i iu
sto vero contingēt ad ip̄ius probandam
virtutem ⁊ ip̄ius meritū et p quos augēdū
Hoc est aut quod scribit Augustinus cōfessionū Nulli horum est tanta iustitia p
ditus eius nō sit nōnulla temptatio tribu
lationis aut ad agendum aut p̄fruendā
virtutem. Hoc est quod dicit glosa sup il
lud hester. 7°. cap°. non enī erat iudicium sacro
dicit glo. q si quis erat quo rex iustissi
mus tormenta infebat innocentibus hoc non
ē exuota malicie. ſ ex sinum consilio mu
tu hoc procedē vl ad purgationē vl correc
tionē uitioꝝ vl ad meritoꝝ augmē
tacōm. Preterea dicit Ambros⁹ in lio iij. de
offic. Iuuato quis magis patitur tuto
glosia coronat². Et sic ptz qp asperitate ad
uersi iudicii uero contingens iusto. ſtim
⁊ iustum sit. Si vo potuit supne iudicium

homi ſcelerato ſuccedat videndū eſt vtrū
ſit proſpm vt adiſum/ Si vo proſpm e
iudiciū recti ⁊ digniū eſt/ Probo. Nam
ſi nemo ſit tanta ſceleꝝ mignte ꝓſis
ri vnquio aliquo actu ⁊ eoꝝ virginis
ſalutacoē vt alio meritorio actu aliquid
bom ferit. Cumq; ad iuſtiam bonitatis
diuie ꝑtineat ut quilibet meritorū actu
primū xōnale ſequatur q; ſicuq; minima nō
tribuit impunita malicia. Hic nullo acto
meritorio quātūcūq; leue ⁊ mīmo. Hoc
e aut quod tradit dns p ysaiam in pō/lo
quūtem/ hoc ſemel audiui ⁊ tibi dice poſſe
qui tu vendis vnicuiq; iuxta opa ſua.
Aſſerit em̄ eccl̄ia ſc̄a/ Scitus ꝑ matth. v.
Ri quis dabit vni ex hijs minimis calicem
aque frigide tm̄en dico vobis n̄ perdet
mercedem ſuā. Et ꝑ talis ꝑſpicuitas iudi
cii vl' euentu ipi ſcelāto tribuit ad iuſ
tu ꝑmiū alicuius bone operacois eiuſdem.
Hoc aut facit iuſtice ſigne ꝓnūciō m
hijs potiſſime ſceleratis quos vult in ſcele
ribꝫ profundi dimerſos ⁊ obſtinatos in
eoꝝ futura ꝓdicion ꝓpoſitū. Vnde in
hiugi fragilitī breuiſq; iuite decernēs ip
ſos impios punitiū diuicijs honorib; po
tentijs voluptatib; ⁊ alioꝝ talium falſa
felicitate florē in iudicio meritoꝝ alicuius
bone operacois eoꝝ nō poſt corporalem
eoꝝ diſſolucōm digno cruciatu etialiꝰ
puniatur. Hoc eſt quod Augꝰ ſcribit in
enchia. d. Magna dei nia eſt qm̄ patrē
petri in hoc mūdo nō ipm̄ metim̄ pmu
at. Iſti ſunt ſiquidem illi ſcelāti ⁊ impij
de quib; ſicut ſcīptura loquit/ Job. xxj. c.
Habundāt tabernacla ꝑdonū et audacter
irritant ipm̄ deū tm̄ ipe dedit omnia in
manib; eoꝝ ⁊ tra data e in manū impij
et vltum eis iudicij. Apte dicit. Hoc erit eſt
quod ſequit/ in ps. In quoꝝ manib; ini
quitates ſunt dextra eoꝝ repleta e mu
neribꝫ. Et ꝓpter hec. Ysa. viij. Et alibi
impiorū felicitate abhorrens clamat ad
dnm. d. Iuſtus quidē tu es dne ſi diſputē
tecū. Tm̄ptū iuſta loquar ad te. Quare
via impioꝝ ꝓſperat/ bñ eſt omnib; qui
p̄uaricant ⁊ iniq; agunt. Sequet igr
ex ꝓmiſſo q; ex aliquo actu meritorio ipoſ
pcium qui dat omnib; affluenter ꝓmittit
⁊ concedit. Hec tranſitoria ⁊ vmbratilis
felicitas ſeculi vt ipoſ p iuſticia affli
gat intimabilis angoiſtas infinitum
Et eſto q; ſceleratꝰ ⁊ impiꝰ eēt malo ſim
pliciter in quo nec vnicuiq; fruit nec pm
cipalē eſſe vnius meritorij actus voluitatis
bone ex paſſionis ad ꝓpm compunctionē
Et equū quod ſiquidem ruborē dicēſſim
⁊ mirabile quodāmodo crederet/ nō obſtat

qd bonitatis etne infinita clemēcia poſ
ſit p temporalis felicitatis dulcedine ad cog
nitionē ⁊ rōrectōm ſuiipiq; ducē ⁊ ad pe
nitenciā. Amonē ex aliquo excellenti
ſpiali vl temporali bono qd ex ipius
ſceleſti futuriq; euentibus infallibilis prouī
dencia dei ſuccedens eſſe ꝓnoſcitur ſi
quod Augꝰ in ꝓpoſito loquēs ad Macedo
nium in epla dicit. Alle qui nō tm̄ qual
quisq; ſit videt hom̄ ea qualis futura
ſit ꝓuidet ad pniam nōdes expectare.
Aut de inueſtigabilib; iudicijs ſuis du
cedine ipſe princeps inacceſſibilis bemig
nitatis ⁊ luis qui iuſtum et impiū videt.
vocat ⁊ dirigit ad ſalutem. Eiuſq; pcioꝝ
ad ꝓdicōm abhorrens. vpm ſceleratū ſola
benignitate ſua trahit ⁊ excitat ad gram
⁊ iututem ſic ꝑ viam iuſticie vtuoſum ⁊
iuſtum ſub temptacōe aſſpitate tormenti
adducit ad pniam ⁊ ſalutem. Hoc e aut
quod ſcribit Augꝰ in ꝓmo de ti. dei dices
benignitas dei ſicut ad pniam inducit
malos ſic flagellum dei ad pniam bonos
inducit. Et hijs ptis ꝓpōit in ꝓmiſſo. Sed
ſi vero ſanguinū vt nunc to priſca aut ad
iuſa ſuccedunt. Vere dici poteſt q; tle ad
ſtrictū iudicium ſit piū rum no ſemp ſit
vt fuit mala. Sed p varias etates ſuas
⁊ tempora varietur q̄nq; malicijs deme
rendo. Et inq; actibꝫ meritorijs merendo
ſicut in homine poſſibile eſt euentu ⁊ veri
tas ꝓmiſſorū. Tamen quia diuū iuſ
ticia mala impunita nō tollat/ quia ſcr
ſcribitur/ Job. xxj. Deus multū abire nō patit
Valeb igitur ꝓuiſos quos ſiquidem eade
ſigna pronoſtico virtuoſ operibus cognoſcit
valituros imposterū q̄nuis principaliter am
bulantes in tenebris ipa diuina iuſtia pu
nit ⁊ purgat q̄nq; p febres fragilitatem
vl' alias corporeas fragilitatis paſſiones.
Et inq; p filioꝝ aut ꝓpinquorū illoꝝ exitus
Et inq; per adiſam ꝓdicōm tpalis boni
⁊ ſtatus cacioꝝ proximo ſuccedēm̄ et q̄nq;
p captiuitatē naufragij depdacōis vel
aliorū exiliorū incendij vel p alia infinita
iudicia prouidentie ſue. Et quoꝝ ſiqde
iudiciorū virtute duo dona excellentiſſima
prodire noſcunt/ ꝓmū eſt integritas co
ſuete iuſte ex delectorū punicōm pro
cedens. Secundū eſt comiſio pcioꝝ de
vicijs ad iututes. Intuendo aut iſta duo
ſimul tpalia brevitatē eſt breuit ſcien
⁊ cum vexato dat intellectū ſpūs ſc̄i
Ecclesiaſtes. Secundo potest ex tali iudicio gra
natꝰ in tāne vera cōtricōm volueratur
in alia et ſic noſcens q; ex tpalium imis
ſanitate ꝓdit gliam felicitatis eterne
mente emſ certam ⁊ obtuſam ex culpa

penalis assritate iudiciu ingrit ad salutem
pter quod ualuit tenebros uicioru ex uisi
tatione sirene iudicio uocatur ad lucem
t disponitur ad ciutes. Et grea Iob x. stolt
pistatio tua custodiuit spm meu. Et mi
pate deu probe. Iam ipe uolnat t medi
tur. pauitis et mana erg salnabit. Hoc e
quod ps scribit. d. Virga tua t baculus tuus
ipa me consolata sut. Presumptie ha
bent me iuba in canon disciplina. Ti
dis. Contra omes istos dicitur in puti
Hoi tribulato patienti deficiu auxilio in
misie noli g tempiu cohibere. Et cum bo Iob
primo cap dice debes quis det dns abstulit
sicut dno placuit ita factu est. Dit nome
dni benedictum. Requit in omibz his no
peccauit labijs suis neq stulticiu qd contra
deum locutus est. Sequitur. xxviii.

Ne tibi quid desit quesitis utere parce. Vt qs quod est scribes semp tibi deesse putato.

Tresimu quartu Autoris preptu
metrum Ne tibi quid desit. Posiq
Autor in proximo patienti precepto ponit
remedia indigentia ad diuina indigna cu
aduenerint patienti tolerando ne in despe
rationis barathru incidat. Quod qdem
plerunq; euenit cu quis animo seruit
sua tenendo ac etiam ei subueniendo cu
expedit. Et postea necessitate cu ipe am
ri sentio indiget t his preceptis mitigat
eidem uia ridet. Quod no in primi precepti
subsequiter patet remedia ad prodigali
tatem euitandu. et liberalitate seruandu
indigentia quod fit cum temperate t mo
deste expendis extimans semp sic intem
perate et prodigaliter tua quam adiectis
cetera cum amicis tribuendo ti posse defe
re. Ppter dicit qz non solu ex cautela sed
ppter ulta sic tenendum cum deo conser
uare. Attendens igitur Autor qz cultore
dei no decet prodigum ee quia p hoc mul
plerisq; quis ad amara littora paupties
inducitur. Et qua contingit quq; dei cultu
rem calliditate diuersa nedum a diuino cul
tu retrahi. Imi etiam in barathru desspera
tionis submergi. Protinus autor hoc sui
preptum ad liberalitatis utilitatem indicti
ui pot pienter obseruandu dum dicit Ne
tibi quid desit. Pro cuius primi metri intel
ligentia e breuiter stiendu qz ti dupliciter
nedum acquisitus g etia acquirendus. Quo
modis culpa uitide pt. Primo minuere eas
cendo. Secundo nimis eas ardenter amando.
Tertio indebite eas expendendo. Quarto eas
mittere retinendo. Et quinto ad usus. iiii. or
dos. iiii. or dumtes reprehensibles in emptione
uenditione. Primus igit dues qui minuit acq
rebat fuit uillicus. Secundus qui de bonis do
mini sui ditatus fuit ut habetur Luce xvi. to.
Contra hem dicit Aug. Hem quid rapis
nisi pecula. Dum rapis. tenes alienu
teneris a diabolo. Deo dicitur Ezee. iiii. to.
Effectus est effraim quasi columba seduc
ta non habens cor. Columba dicit seducta quia
amans quod alienu sibi uult capere capitur
a diabolo. l'enis laqo. et bn dicit non habens
cor. quia veneza dilatio non hit cor ni ar
ca in archa dr de illo dicite cui inuentu
fuit cor in archa. no in corpore. Sm quod
habetur in miraculis sti Anthonii de pa
dua ordinis minor. Et ideo subdit. Ubi
to. Ubi est thesaurus tuus ibi e t cor tu.
Secundus dues qui diuitias immisse ardenter
et diligebat fuit ille cui dns dixit. Omnia
que habes vende t pauperibus tribue. Requi
situs audite contristatus est quia dues erat
valde. Habet habetur Luce. xviii. Contristatus
dicitur. i. ad tristitia. vi. Cui volunti diui
tes fieri mittunt mittit in temptationes
t in laqos diaboli t in desidia multa et
inutilia et nociua que imergunt homes
in interitum. Et ideo nos pono eas immerge
dens. Tertius Hieronimus refert de Socrate
Thebano philosopho. Cui collecto magno auri
pondere in mare proiecit. d. Corpora male
cupiditates in profundu ergo vos mergen
ne ipe mergat a vobis. Quartus dues qui
plane expendebat fuit ille filius prodigus
qui acceptam sibi a patre substantiam in luxuria
stupris consumpsit habetur Luce. xv. to. Talis fuit dues
ille qui expendebat in vestibus curiosis et
equis delicatis. Et tu sicut dicit Crisost
Dei dispensatores diuitiarum sanctu nos
uoluit ee non dominos. Propter quod pcipit qp diui
tie no sint nre ppie g nobis accommodate
t ideo no debem expendere ad nram volun
tatem g ad finem nre utilitatem aut ecclie ad
nram utilitatem t indigentia. Hoc autor
hic docet dum dicit Quesitis utere pce
t si temperate utendo indigu deficiat vel
deficient. Ex hoc instruit prodigalitate
vitare que quide vitanda e ppter mala
que inde proueniunt sicut qp habetur in sua
de Vicis in ca quod incipit de malis
q sequitur ppter duo quia inducit paupta
tis indigentia pcipit de fo prodigo de q
supra dictu est. Secundo qz inducit
potiu ad mendicandu in hoc similis e arance
que sua derido quodamodo speciem euisce
rat. Nam ut dicit filius mortis thelas
ascendit t terrestre intrauit quasi in ter
tre diuersum qui zaque possint. Dic prodigi

postqm̃ ad pauptatem deuenerunt raptores
efficiunt̃ nec ſua damnacõne contenti fili
os mor natos eoꝝ ad idem faciendũ mdu
cut nec attendit quid eis in futurũ de
beat euenire. Ex quia quiqꝫ ſequit̃ con
temptus bonorũ ſpualiũ. ꝓdigus em̃
quiqꝫ dat omia ꝓ modica pemia de
qua ꝑmittit facẽ poſſit ut ꝑz de ẽſau
qui ꝓmogenita ſua vendidit pro lentícle
eſu. Iten. xxv. Item Tenorũ ꝓmo ca̅
pederunt qꝫ ꝓpoſui pro cibo ad refocilla
dam aiam. Ait. Martius duꝫ qui ama
re diuitias retinebat. Quinti fuit ie
qui durebat. Luce xxi. Summa mea
habes multa bona repoſita in annos
plimos. Talis etiam fuit ie dues qui
amare ſibi oia retinebat et nichil
laſcivo mendico cõtrare volebat. Luce xvi
Habet aũt mordinata retenta transitus
a tempore ne eis deficiat ita qꝫ ſint ti
moris transitiue. ſemp em̃ hoc timẽ
bant ne ſibi congregata deficiant. Et
quitum ad hoc talpe ſint ſimiles que
nũquã oculos aperit ſed quaſi cetera nice
dit ſemp timendo ne ſibi deficiat tram
fodit et uſq; ad ſaturitatem de illa non
comedit. et licet in vita oculos clauſos
teneat. in morte tñ dicit̃ aperte. Hoc et
hoc licet in vita ſua cetera ſint tñ in mor
te cognoſcit qꝫ diuitie homiez adiu
uare nõ poſſunt. Et ut plurimũ magis
impedunt. Ꝓpter quam metra nichil
ligentia tam realẽ qm̃ etiã morale eſt
breuiter attendendũ. Et primo ait Realem
nichilominꝰ attende deꝰ qꝫ ꝓpter ait dicit Au
tor ꝓpria tibi deeſſe quod eſt. i. qd hoc
ut ſeruet. i. cuſtodes ſemp tibi deeſſe. i.
ſubſtantia tua tibi defuturam. ad hoc
ut ſeruet quod hoc. vtere ꝓpe. i. modes
te. Tuo ad moralem intelligentiam
poſſ ſic exponi primo ne etiam iſtud ꝑ
mittere. Ne tibi quid deſit. i. ne aliquid
tibi deficiat ad uitam etiam ubi nichil
deeſt tibi. ſemp putato. i. ſemp cogita
re debes deeſſe tibi. i. aliquid ni vitu p
ſenti defue. vt ſues. i. ut vereatis. i. ti
mes id quod e. i. quod vam hꝫ ecclia
ſ. ſummũ bonũ quod deus eſt. Ver Boeꝫ
in li. de trinitate aſſerit. d. Omnia eccl̃a
e id quod e. ecclesia vo nõ ſunt id qd
ſunt quia omia ab ipo originẽ habet
ipe vo a nullo originem habet. De hac
matia vide ſupra in primo metro ꝓpto
Qꝺ deus eſt amicus. in primo ſolio. Nam
ipe deus qui eſt cauſa prima ꝓfluen
tias et effectus ſuperiorum ſyderum et
ſperare tamqm̃ ꝑ ſecundarias cauſas
in iſtis influentibus agit. Et ideo ꝓhibz ni

libro methaurorũ aut qꝫ mundus ſto
ferior continuꝫ e iſti ſuperiori vt omnis
eis ꝓtus gubernet̃ exinde. Et boetiꝫ
in. iiij. de conſolacõne. omnẽ gradatio rez
mutatiſqꝫ mutabiliũ progreſſus qꝫ
aliquo mouente mũdo causas formas
ordines ex diuine mentis ſtabilitate ſor
titur. Ipe em̃ eſt qui ſue bonitatis iuſ
titia transfert regna. honores et con
diciões regionum de gente in gentem
ꝓpter malicias. abuſus malignos et ini
quitates humanas. Hoc eſt aut qꝺ
Salon ait. d. ſtribit ꝓpter continuos
et diuſos dolos transferũtur regna
de gente. ꝓpterea Hugo de ſco vic. in iii. de clau
ſtro anime. Pulcritudinem diuinitatis et
eius felicitatis contemplare omia qꝫ
trena tamqm̃ inſtabilia detestare ad
ſuperiorum qꝫ contemplationẽ alliciens
pulchre eam deſcribit. dicens. Vnanimitas
pratelli que eſt in medio celeſtis clau
ſtri oculos ſuperiorum ciuiũ recreat. et
eas ſuper ſua nouitate confortat. Ibi
nichil vetuſtum vel triſtitie erit. ſed
ſemp nouitate ſue vnanimitatis abſq; fa
dio ꝓmanebit. In medio pratelli ponit̃
lignũ vite et vita ſit in amenitate.
Eſt em̃ lignũ uite ſapia dei patris
fructus eius ſalutem confuat et uitã
preſtat. Cum aũt ad illud homo ꝑ
venerit quod petat vltimo nõ habebit
Tunc em̃ ſilebit iniquitas. Habunda
bit caritas. nec quicqm̃ ibi deficiet vbi
omniquiqꝫ omia in ſe hñtem habet
in ſe. nichil deeſſe potit quod ſuum ad
ꝓpoſitum. Sequitur quido dei ſapietia
amicos omnia profundebit. ibi nullus in
ſuo ordine deficiet. qm̃ in lo diuine
ſapie. in quo ſptus eſt ordo nature.
Quinquiqꝫ leget hoc Hugo. Et Aug
in li. de ciuitate dei. enũciat. viii. fece
cula. i. octo felicitates quas ꝓmittit
deus diligentibus ſe. Vnde ſup. ad ꝓpte
Bonum tuum. i. omnium deus dixit ſic tuo
Vnde ſacientes. Tuo quecunqꝫ ab hoibz
honeſte deſiderantur. ſ. vita. ſalus. victo
ria. gloria. veritas et pax. Et ſic tuũ
ibi nichil deerit. Vnde in ps. Dns re
git me et nichil mihi deerit. Ꝓpter
Dimiſſam intelligentia magis in ſpe
cali de li qm̃ eſt querendi. vel in
veſtigandi. Dicit vtrum prodigali
tas ſit malum vt grauius potius qm̃ ava
ritia. et videtur qꝫ ſit. ꝓ auaritiam
enim aliquis nocet proximo cui non
cõmunicat bona ſua ꝑ prodigalitatem
eo nocet ſibi ꝑ. Sed ſciendum e potius
quo quis alios nocet. Iuxta id Ecclesiaſ.

Rm sibiꝑ negũ est bonus cũ erit
gꝝ prodigalitas est grauꝫ ꝑtũ ẽ̃ auaritia. Sed contra hoc est quod dicit phc
m. iiij. ethicorũ gꝝ prodigus multo videtur melior illiberali hanc ꝯm ꝑtractat
Thomas .2. 2. q. cxvij. quam tripliciter
sub hac forma. d. gꝝ prodigalitas ꝑ se
cõsiderata nullũ ꝑtm est quã auaritia
hoc tripliciter rõne. Primo quia prodiga
litas magis conuenit cũ liberalitate quã
auaritia. quia ad prodigum ꝑtinet
quod conueniat liberalitati licet differenter
Ad auarũ aũt ꝑtinet recipere et reti
nere. Secũdo quia prodigus multũ ꝑdest
auaro nõ uiuo nec sibiꝑ sicut dr. iiij.
ethicorum. Tertio quia prodigalitas ẽ mala
gis de facili sanabilis quã auaritia.
Panatur aũt prodigus uel ꝑ paupta
tem que sequitur uel ꝑ senectutẽ eta
tem que contraria est prodigalitati. tũ
etiam quia conuenit magis cum libe
ralitate quã cum auaritia. quia conue
nit cum ea in dare. Ad argumẽtũ
in cõtrariũ est dicendũ gꝝ dnã que est
inter prodigum et auarũ attenditur
ꝑm hoc quod ꝑcipere in seipm et in
aliũ. Nam prodigus ꝑcipit in seipso ni
dum bona sua consumit unde uiuere
debet. ꝑcipit etiam in aliũ consumẽ
do bona ex quibus alios debet prouide.
Et ꝓpꝫe hoc apparet in eccle qui
sunt dispensatores bonorũ ecclie que
sunt pauperum quos defraudat pro
dige expendendo. Auarus etiam auarꝫ
ꝑcipit in alios ingũtum deficit in datio
nibus ꝑcipit etiam in seipso in quãtũ
deficit in sumptibus. Unde dr. xcvij. 6.
Sun dedit diuitias nec dedit ut come
dat ex eis. Sed tu in hoc supabundat
prodigus quia sic sibi et quibusdam a
lijs nocet quod tñ aliquibus prodest
Auarus aũt nec sibi nec alijs prodest
quia nõ audet etiam uti ad sua uti
litatem bona sua. De materia metiũ
ꝓdictorũ tangitur infra ꝑte eadem
precepto ꝓpꝫio. Consequenter et ꝑte
ij. precepto ꝓxi. Notare queste tũ parte
iij. precepto xxiiij. Notare queste et que
dicta sunt conuenienter ibidem poterit
repeti sin legente distrectiõ. Sequitur

Quod prestare potes ne bis pro
mittas nulli. Ne sis verbosꝰ dum
uas bonus ipse uidetur.

Tertium quintũ Autoris preceptum
metrum. Quod prestare ꝑt postqm

Autor in proxime ꝓcedenti precepto pre
dixit rudimenta inducenda ad prodigali
tatem uitandã et liberalitatem sectandam
Hinc quidem ꝑtim in quodam expedien
di et retinendi temperamento consistit.
Primus ergo in ꝓsenti precepto subsequiter
ꝓbet rudimenta inducenda ad ipsã libe
ralitatis ꝑtem sectandam sed alter et alter
quia uter uirtus nõ solum in temperato
modo expendendi et retinendi consistit
Unde etiam in beneficiorum erogatione
consistẽ uidetur. Secundi qñ in li. de moribꝰ
dogma phorum apte denotatur. Ubi
dicitur gꝝ liberalitas circa beneficiorũ
erogatiua qui eandem pro affectu be
nignitatem dignis et pro effectu be
neficentia. Uter aũt uirtus in tribuendo
et retribuendo consistat. De lege ante
liberalitatem est ut in tribuendo caueas
ne sis dignis quis enim bonis contentus
fuit aut lenter rogare aut simul qs
cum aliquid peti a se sustinuit et fron
tem non abduxit. i. non abscondit ul
timi no quiuit. Occupationes no statim
eodem anno beneficia debetur. quo dat
uel accipitur et ideo no est negligenter
dandum. Nemo enim libenter. n. non
debetur quod no de facili accipitur ne
erogetur. Cauenda ẽ etia dilatio
quia plus facit ingratum mora dandi
quã dare gratum. Ingratum ẽ beneficium
quod diu inter dantẽ manu hesit. i.
stetit. Attendens igitur Autor nil
retera. q. nil deceat cultorem dei ventos
sum apparẽ. quod fit nisi cito reddat
quod promisit. debitꝫ tamen cruciatus
uis obstinati. quia tunc uidetur. nichil
ꝑ ventum manus. ogiue et sine osten
tatione magnificentia promisisse quã
ꝑ debitum amittere. Pro tanto ho
mini ꝑbet ꝑceptum dei cultoribus fore
obsequendi. dum dicit. Quod prãre po
tes. q. uelit Autor. Imme ep si rem hu
bes ꝑ manibus quam a te petit amicꝰ
noli de die in diem differendo dicere tras
tibi dico cum statim possis dare. Cuna
be genera. Nil tam cito dat bis dat
Te etiam iuxta id sapie dictũ. Cum
das pelle moras cito dando dona colo
ras. Tardas dedecoras igitur repelle
moras. Nam mora denigrat dona
meritumq; minorat. Sed cito opera
dispera munera prona manu. Hoc
e quod Autor intendit dicẽs ne prom
seris uilli bis quod prare potes in pre
senti. Ne sis. i. ne dicar ventosus id e
Iactans et arrogans. i. super bus de
sua ut de aliqua ꝓtute dum tu ipe

vis videri bonus. Dilibet eum debet velle ut videatur bonus. hoc ē dicē q; ḡlibet de nomīe bono narrare debet. Iuxta illud tērī. xl. ¶ Unā melig ē nomen bonū qm̄ vngenta pciosa tērī. vij.° Si vigilet vis videri bonus et esse simpe tardere debes ne sis ventosus i. vanus in tuis vobis et factis et ita bonus ab omnibus estimaberis. ¶ Ad hoc facit qd hētur in tradū. Inter vba laudantiū q; q. vij. in fine vbi dicitur. ¶ Quid nos autē constia est nobis nōia. ¶ Vis vō fama ¶ Tardē aliquē posset. Vtrum quis simulare posset sanctitatem sū pcto. de hoc requirē. Infra in primo pcepto in duabus q̄onibus tibi ponit. ¶ Cui ēiā concordat quod supra hētur. Item ti pmissa. tum sequēti. et ibi de hac matia requirē si placaret. ¶ Dico q; primus primo meta intelligentia et obstinantia est breuiter sic q; duo sunt que inducē dīt ad hūmodi metri obstinantia. s. sacra sptūra et morales determinata autentica. ¶ Primo sacra sptūra. ¶ Proūbioz. ix.° Ne dicas amico tuo nadē et reuertere et cras dabo tibi cū hoc statum possis vl dare. Et apls. ij. ad corinth. ix. dicit q; hylarem datorem diligit deus. ¶ Dant etiam sanctam approbare videtur. Isidorus in li.° sinonimorum et finem. d. Quicquid tribuis tu affectui dilectionis distribue. quicquid largiris cum humilitate largire. pbe miam sine murmuratiōe. pbe elemosynam sine tedio. Maior sit benivolentia qui q̄d datur. et maior gratia qui quod impenditur. tale sit opus qualis sit intentio tua. quod enim affectu bono dispensat hoc accipit deus. qui aut cum tedio dat. mercedem perdit. qui cum tristitia manu porrigit fructu remunerationis amittit. qui cū tristitia largitur remunerationis non capit fructū. non ē mia. ubi no est benivolentia. ¶ Et morales antiqua documenta ad hoc inducūt. et quīq; omnes huiusmodi doctoris precepti obstinatē tenentur. ¶ Quam quis maxime ad hoc maxime tenetur. quia largus esse debet vbi in denariata largitionem nummata. Insup veniente liberale susceptōi gratus in necessitatum administratiōe promptus. et hanc largitionē augebit qui dona donantur prompte et hylariter. Ion Genera li.° ij.° de bñficiis ait. ¶ Quidam bñficium ab hoste dato et aspo datum pauem lapidosū vocabat. quem esurienti retrope porrexit. si tamen accepturus. Unde bñficiator recipiens ocasiq; aut denegat meritum dante nota. no data raptim munera

plus laudis plusq; famosus hō. ¶ De q̄one vō qua q̄erit. Vtrum i.e. qui promisit aliquid facē et no fecit re. vi de supra in. pcō. precepto. Item ti. promissum. ¶ Pro ij. etiam metri intelligentia ac etiam obstinantia est tenēdū q; id quod homo magis ostendit ventosum et inconstantem est qm̄ pertinet reddē quod promisit. quia ex hoc tria provenunt mala. ¶ Primum malum quia animū damnificat. ¶ Im q; sepe sum vilificat. ¶ Im q; beneficium datū pmificat. ¶ Primum damnificat animū qm̄ repromissa indigebat quia aliunde sibi procurasset nisi ab illo expectasset et sic damnificat. dum no accepit oportuno tempore rem promissam. ¶ Secundum se ipsum vilificat quia reputatur mendax et delusor et fallax. Unde de talibus loquitur. Sapiens proūbioz. xij.° Labia fallax no durat veritatem q; subito operatur lenunas. ¶ Tertium beneficium purificat quia inutile p̄tulando dare videtur. Et hoc est quod dicit. ¶ In canonibus dam no. s. et hūs. xxiij. q. vi. Cum inuita dat rem perdit et meritum. Cum go vult videri bonus veridicus et fidelis et no ventosus promissa no adest facultas attendat. ¶ Tria ponit aut Tullius. ij.° primo de officiis cā. s. Fundamentū iustitie ē fides. i. dictorum commentorum q; constantia et veritas. Unde Tullius ij.° Nichil stabile quod ē in fide. Sed pria fides. i. fidelitas est fundamentum fidelitatis que ē in animo. Sed quomodo fides cum tempore mutatur. Aut Egesippus ij.° primo. Frenetica ales dicit ventosa quia ad omnem ictum voluntatis venti cum ti hoc persapientem inhibeatur. Iuxta id ecclē xx.° Non ventiles te in omni vento. Sed nota q; ventosi. i. ex toto mutabiles a veritate et spōnalibus vtes cognoscuntur eo modo quo cognoscuntur arues a reteris animalibus. dicit plinius in li. de animalibus q; aues claudunt vestes palpebra inferiori. animalia vō gressibilia palpebra superiori. Ad denotandū q; anime les homines qui sunt ventosi huic oculos claudes ad celestia. si aptos p desiderium ad terrena ventosa. quemadmodum venti sunt mobilissimi. De tribus psalmista dicit. Vestes suos statuerunt declinare in terra. Spirituales aut viri et celibes contrario sunt vt aues qui terrena p amore mordinato no respiciunt si porro contemplatōi vero celestium se hereditet intendunt tu apostolo dicentes mā

romissatio m̄elius est. Dicit de bto Ma
tino legitur. q̄ erat ornatis ac m̄ib⁹ su
m̄i telum semp intent. Et q̄libet ad
omes homes pt̄meat promissa atten
dere. Omnipotens tm̄ pt̄met ad principem
ut m̄ in ubo promissō stabilis sit atq; firmꝰ
Et de hoc inter cetera Aristoteles monu
it Alexandrum in secreto secretorum li° viij°
tu°. 3°. dicens. q̄ rex assimilat⁹ in multis
simplici altissimo et pp hoc conuenit
ei sit firmꝰ in omnib⁹ opibus suis. Ppter
pudiciā pij°. Stabilitur. Labii veritatis
firmū erit in p̄petuū. Cum aut̄ teste
Ppentino contineat linguam mendacij
D. q. b. s. in aliud. Et ideo qui no uolt
ventosus appere semp adhęreat veri
tati. quia veritas valet. et m̄ualescit. et
m̄etuū i m̄uit et obtinet in sta stabili
R°. Ysidre 2° Ethimo. dis. Consuetudo.
et priori xvij°. Non deceat stultū ubā
composita. nec principem ibum menti
ens. pterea de ipa vitate est aliqualiter
discutiendū. Et ut plenior habeatur de
ipa veritate noticia. Est sciendum q̄
tripler dicitur in sacris ł̄pris candida
Prima est veritas bone uite et hec
nūqm est enarranda pp standalū obmittē
da. et hec ad quālibet pfectionē.
Secunda est veritas iustie. hec ad iudicē pt̄m
dmostitur. Tertia vitus ē disciplme q̄
habet pt̄metere ad platinum. In hīs duobꝰ
generibꝰ q̄nq; aliqna pp standalum
obmittuntur. ut in Canon. vij constituet⁹
1. d. Et intellige q̄d hic dicitur de hīs
que indispensabilia sunt. Et tale ius indis
pensabile commune veritas appellatur. et de
hoc nota ni desit Hanc de temp. ordi. Et
distinguit etiam alr possunt hec tres
veritates. Nam veritas vite pt̄met ad oēs
complendens omnia p̄cepta et prohibita
et consilia. Veritas iustie ad plures com
plendens duas ptes iustie. s. seueritatē
in puniendo reos. et liberalitatē in sustī
nendo miseros. Veritas doctīne. s. ad pdica
tores et magros. Vel alr sim tres veritates
et veritas iuste concupiscibilem ordinet ad
bonū. Vitus iustie irascibilem compescat
a malo. Veritas doctīne rationalem inforet
ad bonū discernendū et malū fugiendū.
Nota etiam q̄ aliqn post promissionē ali
qua de nouo pōt emergē pp que homo
nō tenet promissum reddere. nec ex hoc
mendosꝰ potit̄ merediee dici. Unde in libro
moz phorum dr. et sunt ubā Tullij. Nō
sūt ea promissa firmanda que hīs quibus
promissa sunt nocitura. Et si ti plus nocet
aut q̄ illi prosunt. nec etiā cōm officium
ē damnū maig anteponi minori. Queritur

Cum simulat verbis nec corde ē
fidus amicus. Tu quoq; fac simile
sic arg deluditur arte. ...

Nota sm canones quatr in dete
rminatis ad mstar sententiarum
uti dur̄ficio. Primo qui fingit⁹ esse
quodno est ut si erran Rotho. p°. Helvis
es tu. Quod dicitur de Jobe. xxij. q. ij. §.
Item opponitur. Ecce pdicauūtū sibie.
2° qui fingitur ee mior qui sit. ij. q. vij
Quilibet ut in erran Illud dom. Cum
maior ē vrm sit sicut minor. pcij. dis.
Diacon Ecce pdicauūtū quilibet. 3°
cum fingitur esse tlis qualis no est
hic. xxx. q. v. alr. xxiij. q. v. Di hom
ridū ēte pdicauūtū qualitate. Quarto
cum fingitur ee pī qui non ē. xxxvij. q.
ij. §. Hurta. id est in erran Iuste. 2°. Pat
tuus et ego dolentes id Ecce pdicauūtum
relationē. Quinto cum fingitur agē qd
no agit. id de sen. ex. inuitezes Ecce pre
dicauūtū actionē. Sexto cum fingitur ni
pati qd patitur. xxxvij. q. v. ppōito Ecce
pdicauūtū passionē. Septimo cū fingi
tur ee in loco ubi no est. viij. q. 1. Mutu
tiones. Ecce pdicauūtum loci. Octauo cū
fingitur esse eo tempore quo non ē. de
pe. dis. 1. Pictose. Ecce pdicauūtū tpis.
Nono cum fingitur esse qd no est. xxij.
d. nerui. Ecce predicauūtum situs. De
cimo cum fingit⁹ hre qd no hr. Ecce pdi
dis. Lex continentie. Ecce pdicauūtū hītē
Decimum Autoris preceptum
medium. Cum similat ubis. Postq̄m
Autor in pcedenti pcepto pōnit inducē
tia ad liberalitatē virtutem in ducentia p
quam dei cultor ducit⁹ vt prompte et
sine fictione aliqua promissa attendē
deat. si velit vir bonus verediq appere
et no ventosus vl fictus. quia liberalis
ut dictū est veritus est beneficioz ero
gatrix quam eandem pro affectu bene
uolentie dicimus et pro effectu beneficentia
que etiam in tribuendo et retribuendo
consistit. Nunc vo in p̄mīti pcepto subsi
gnat pōnit inducēta ad fidelitatē. una
fundam inducētia. s. non fictutem et
simulationis exclusiua. Attendens. ipse
Autor q̄ inter extrea mala que homī dei
cultorem a diuino cultu retrahē aut eiū
eig fama denigrare est mendacium simulatio
ni verbis cum conueniet⁹ fidelitati qua pro
missa complent⁹ ut supra dictum est.
Et sm Ysid. x. li°. et Ethimo. Licet mendax
multū offendat est. Et pbat pr̄o viij°. c°

Non fidelis multu laudabitur. pro tanto
bor suu pbet eudiuitu uberiu sllationem
excludens ab omibz fore obseruandu cum
dicit. Cum sllat verbis. q. velut Cutor) in
nuere. Cui tibi sunt de ubis de eisdem sbi
rndeas. Hoc sibi volt dice fm rom hale
gnatiorum exposicom. Cum sllat ubis
.i. qm fingit ubis se ee amicu. ille ner
mqm est .i. non est fidus amicus corde
.i. no fingimus et fidelis Tu q; pro eam
hoc etiam tu fac simile .i. finge te esse
amicu cum no sis. et sic acs .i. deceptio.
deluditur .i. nutupatur et extra repellit
arte .i. simili deceptione Astucia hec sima
sedatoru est. teste salone proubio. xxj°. c°
Simulator ore decipit amicu suu. Z ppo
nit eum in spem no bona. Alia vo dicit
post letura magne cathe. Z tli punctet
modo ut dicat. Cum sllat ubis nec corde
hre fit punctatio et mu bn videt qd
sequit. Est fidus amicus .i. verus et no
fictus Quasi uelit dice. Cum sllat ub
ne corde .i. non corde nec ex ppito nec est
desidio sllat. s. ubi cmmatoru ut cor
rigat de aliquo uicio nec est ei pp hoc
natus. Sic mqua est fidelis amicus Tu
q; fac simile .i. similr ut castiges et re
phendas cu. s. amicu amare ex ubis. et
ex corde diligas eum. Z sic acs .i. mala
eius op atio. deludit. i. depellit arte .i.
tua bona operatione instructone Z correctio
ne. Est sic verus amicus facit qm sllat
se ee inimicu pp enormia que amicus
suus fecit nec tn corde est eius inimicus
Z verus amicus. hoc aut facit ut ipsum
retrahat a vicis et eum inducat ad bo
tutes. Pro huius sine declaratone ma
gis m spali puto de aliqua qone quere du
qua mouit philus .ix. ethicoru. vis Vtz
homo vituosus hns amicu bonu qm
efficit. malq deat dissolue amicitiam.
Et licet primo forte uideat. q sic eo qm
vituosu no pot esse amabile nisi bonu
ppter hoc tamen determinat q. si malq no
e insanabilis .i. no reducibilis ad bonu
eo amicitia e dissoluenda Si autem
sanabit .i. reducibil ad statum vitute
e ei maior amicitia ostendenda Z ro
est fm eum qm melior e vitus Z vicio
pria amicitie qui pernima. Z si amicus
pdit pecuniam totis viribz nitet ei amicus
ut recupet go miltonius comendu e ad
animu ut reparet vitutem quia erit ad
hoc bona doctrina dat Seneca Admone
bis libenter. rephendas sapienter. si merito
obiurgauit te aliquis scito qm prodesse
voluit. Et sic isto modo intligendo Auto
ris sua vera est et catholica Et sic est

Ps.

procul dubio scolastice exponenda. Proh
precepti intligentia ac observantia est no
tandum q; ad veram et fidam amicitia
consuandam uicio breuiter tria exigunt
Primu est q; amicus no fallat in verbo Z
est ut eum no denudet in archano Z
e ut ei no deserat in adiso Quo ad
primu pmle induce nos dns tria. s. ne
quis ex bo fallat amicu suu Domini pa
scptura. Cum breuitu exempla Z na
nomia iura Quo ad primu dicit scpta
pbior. xxiiij°. Ne lactes quinquin labi
tuus. Et xxxj°. Vor iniquus lactat ani
mum suu. et dicit eum proximu no bona
Et treni. iij. Lanne nudauerunt manu
et lactauerunt catulos suos. Lanna e fus
fetibus crudelior quu cetere bestie. Unde
lanna quasi lanna dr qua catulos suos
dirutur lacerare. Dic adulator seu ore si
mulator in vitute lacerat quos ficto ver
bo lactare videtur. Preterea hoc inicu pr
eius humanitatem prouocat ira dei.
Quo ad 2m nducere nos dns brutorum
exemplu. Unde dicit philes q; opera
magica habet amicitia cu quoda pis
ce qui murena nuncupat. et qui ipsius
copulam requit adiuare vadit Z eam
subito prouocat ab aquis ut pressis illi
serpat ouie venenu a se deponat. Z
quod patenter ostendit q; amicitia ni
chil fraudis debet hre Unde Tullius
in de offic. In malis ficto e in bonis
vo amicitia Quo ad 3m inducere nos
dns rationis ira. Dicit. n. rationes
Z habet unor plagas suas que dula
res sunt cum amarissime inferuntur.
Ultior est eu religiosa castigatio q;
blandi remissio Unitur originaliter uba
ex simon Ambrosii qui incipit Amari
or fortasse. Que tri sumptive loquuntur
in ratione. Non ostulatiu. v. q. v. Et
Augustinus sine completendo sine igno
scendo hoc totu bn agitur ut unita bo
nitum cogitatiue ut in ratione prodest.
xviij. q. v. Secundo ad 2m pmle ad
veram amicitia consuandam inducere
nos debet scptura sacris vallata ratio
nibz. Unde proii. xxv°. Qui ambulat
fraudulent revelat archana. Quia
fidelis est celat amici commissum Et eu
xxvij. Cui denudat archana amici
fidem pdit Et tri sumptive etiam hui
verba. v. q. v. Quo ad 3m pmle ad ve
ram amicitia consuandam inducere
nos det fides. s. ne quis in adiis dese
rat amicu Hoc docet fare Sapiens
tri. xxij. Fidem posside cum anima
pumptive illig. et in bonis illig leteris

4 in tempore tribulacois illius ꝓmane illu
fidelis ꝓpro ꝓmissoꝝ nitligenia nraꝝ
de nr̄a sc̄ptis q̄ombꝫ est in sp̄ale q̄ed̄ā
et ꝓmo vtrum omꝫ simulacō sit licita et videt ꝙ sic ut Autor supponit Nā
bonū est malo cōtrariū s̄ go stare ē
bonū est malū stare malū erit bonū
Ad id quod ē utile et q̄nq; assumēdū
a vtriꝫ ꝓfitis assumptū videtur licitū
Sed ieronimꝰ dicit ut hꝫ̄tur in canone
Utilem xxii q. q. ii. et ma dominꝰ xxiij
q. ii. Utilem esse statōi et in tempe
assumendam velut bellum regis sit
nos doceꝫ exm̄ qui nutriebat sacd̄otes fin
gens se cole velle ydola. go statio q̄nq
ē licita Ma cōtrariū est q̄lo. signata sup
Ysa. xvi. In tebus contrarijs que dicit
sc̄ in cōparacōne duoꝝ malorū lem
ē apte petās q̄ū sc̄itatem stare ꝫ
apte petās semp ē illicitū ego et s
mulatio ē illicita Nunc qōm ꝓtat
sc̄us Thomas. ii. ii. q. xi. Ad euiden
cia tamen hui⁹ q̄esiti sunt duo decla
randa Primū est que dr̄ia est inter lo
cutionē simulatam et figuratam. In
ē ꝙ locutio et actio simulatoria illicita
est et nī pcō. Circa ad pmū sciēd
q̄ locutio simulatoria et figuratoria
conuenit in hoc quia utraq; locutionē
fingim⁹ id esse qd̄ nī rei vitate nō est.
Sed dīnt quia in locutōne simulatoria fi
gim⁹ id esse quod nō est et alios fallere
ut ēdant id esse qd̄ non ē. Ubi ꝓpria
Simulator autē fingit se esse ami
cū cum nō sit et intendit se asserē amī
cū tū nō sit. In locutōne aut figuratoria
licet fingam⁹ id esse quod non ē. non
tū intendim⁹ id asserē qd̄ non ē nec
alios de hoc fallē. Sed intendim⁹ simule
et figurare vl repūtiue aliquid qd̄ in
veritate est Ubi gratia dicit Iuuenc⁹
q̄ discipulis imitātibꝫ xp̄m ipe se
finxit longiq nre cum tū in reprobitate
nollet nre longiq ꝫ figurabat se ē lōge
a cordibus eoꝝ vel q̄ intendebat nre lon
giq. s. extendē in celum. Et sic pt̄z pmū
Secundū probatur sic Quicūq; mēti
tur p signū ostendē et asserē id esse qd̄
non est et cum intentōne fallendi ī ē
mendax. Sed cum ut dicit Aug⁹ Mendā
cium non est aliud nisi fla voce significa
tio cum intentōne fallendi. Verbi gra
Simulator bonitatē mentit̄ ꝙ signa sig
nificiē sen ondē se bonū et alios in hoc falle
re tū tū bonꝰ nō sit et sic de alijs statorib⁹
go omis statꝰ est mendax et ꝙ ois sta
tio est potiꝰ et illicita. Ex hoc ultiꝰ pt̄z
ꝙ figuratiua locutio licet fingat qd̄ no
ē non tū intendit asserē i d̄ net falsē
alios De hoc ad Argumēta in cōtrariū dr̄
q̄ quod non ē simile de simulatōe ma
litie et bonitate Aliquis em̄ bñ stare
pot se esse bonū cum tū non sit Sed
nullꝰ pot simulare se ēe malū quia si
simlat se ēe malū ꝓmala opa tunc
ē malꝰ vē et non simulatorie. ꝙ bona
aut opa nō pot se stare malum Ad
aliud dō̄m Et ieronimꝰ ibi accipit si
mulatōem large pro quacūq; fictione
id qd̄ dr̄ de ēhu non vt quia ipē ma
lus fuit pro eo ꝙ ab ydolatria ꝑobaam
nō omō cessit. Comendat̄ tū et tpr
remunerat̄ a deo non pro simulatōe.
ꝫ pro zelo quem habuit cultū destruxit
cultum baal Bernardꝰ quit̄. Non
simulatō sit petm mōrle Sed ꝙ stationē
ignoratur nīl dei. Unde Job xxxvi. dr
Simulatores et callidi prouocant ira
dei Contra simulatio potiꝰ est qꝫ men
dacium. Sed non omē mendacium ē petm
mōrle. go nō omis simulatō. Hanc et
qōm ptractat Thomas ut supra dicēs
q̄ simulatō pot q̄nq; ēe petm mōrle.
et q̄nq; veniale. Cum q̄ simulatō duōs
fines intendit Si eū intendat finem
qui caritati repugnat tūc est mōrle
petm. Verbi gratia Omnis qui simulat. s.
sanctitatem vt falsum doctrinam in fide et
moribꝫ disseminet vl ut ecclesiastica disci
plinam indignus acquirat vl etiam q
cumq; alia temporalia bona in quibus
finem constituat Si uō finis intentꝰ
nō repugnat caritati tūc posset ēe petm
veniale. puta cum aliquis in tpa fic
tione delectatur Cum q̄ Aristoteles dr
iiii. ethicorū q̄ aliquis de se fingit mag
na nullꝰ alterius causa nisi sola libidine
simulandi Et ut dicit ꝙ magis videt
vanꝫ qui malꝰ Idem est iudiciū de me
dacio et simulatōe quātū ad ḡuitatem
petī mortalis vl venialis. Et p hoc pt̄z
ēē sim ad Argumēta in cōtrariū q̄a
diuersis viis procedunt. Sequitur xxviii.

Uoli hominꝫ nimiū sermone
probare. fistula dulce canit vo
lucrem dum decipit auceps.

Decimus septimus Autoris ꝓpo
siti metrici. Uoli hominꝫ ī Post
quā Autor in proximo ꝓcepto ꝓcedenti
ꝑbuit rudimenta ad fidem amici ser
uandam inducentia. nūnc fallitatem
que fit p simulatōem que ad vii. linguę us
cum ꝓmittere dinoscit̄ excludentia Nūc

vero in pñti ꝓcepto subsequit̃er ꝓbet rudimenta alia· flatuq; spem excludentia que blandiloquiū mīcupat̃ quod fit cū blanditur quis intentione alicuius lucri consequi ¶ Pro cuius euidentia ē breuit̃ sciendum q; btus Thomas ẑ ẑ· q· liij· ponit̃ differentiam inter placidum adulatorē et blanditorem ꝓ placidꝰ em dr ie q; sola intentione delectandi loquit̃· et talis vōt̃ placidus fm̃ phm̃ Blanditor ut dictū ē ie qui facit hoc intentione alicuius lucri cōsequendi ¶ Soliter tñ nomen adulatoris solꝫ attēdūt omnes q; supra debitum modum vtute volunt alios verbis vl̄ factis delectare· et sic est ptim· ptingit aut ad adulatorem laudate aliquē in quo nō est laudandus· vl̄ forte sunt mala vl̄ nō recta· siue nō ēta bona· ¶ Aut si timeat possit q; ad manendū eis fiam laudatius quoretur· ¶ Per prona tangit̃ in· ſ· al· in xo scdo si cuius· ¶ In glo· adulatoris· xxv· dis· ¶ Vbi distinguit̃ q; tōus modꝰ adulatoꝝ adulatiē· vel attēdendo alicui bonū quod nō hē vl̄ extollendo in eo bonū quod hē vl̄ extollendo in eo bonū qđ nō ſt· Vtroq; istorū est vē male vl̄ approbando malū qđ hē vel ſt· vel ē mōle· et repellit etiam a promotione vt probat ratione huius· ꝓbi· dis· Vnde glo· sup· id pō· Comitant̃ statum erubescentes· dicit q; plus nocet lingua adulatoris q; gladius pressoris eo quia nocet in proximis loq· ſm̃ spūalibus ¶ Attendens· q; it̃ Autor deū cultorem sui nūc laborantem tñ inter peccata et p ea ex hoc a diuino cultu exorbitare· et hmōi morbo volens remedium exhibē plibatū precepit hoc verbū exclusiuū vidēt sibi forte obstruendū· d· Nolī homines blando q· dicē uelit q; nō decet cultorem p̃ uba adulatoria nemēz blandiri laudando maxime cū intentione fallendi q; hūi tiones q; in dīalo famulant̃ hīc facere consueuerūt ut ab eo aliquid possint extorqre sm̃ quod nisi dicturi ¶ Et hoc est q; dicit Nolī probāe cōprobāe vl̄ hominē laudare simone mimū blando/ quia omne nimium nūc raro nō pot/ ¶ Et blando simo frequēter decipe consueunt· Vnde Augustinus Lauta sunt/ cupo blanditur· et dico tibi cum q; multi homines amicipi sunt sles ¶ Hoc est quod in 2o metro sequitur Fistula dulce canit· i· tybia que est instrumētū ementens somū similem vocibus animq; multe mues decipiūt· canit dulce· i· suauit̃ et dulciter resonat de hac tybia loquit̃ Balon etiā· xxi· Tybia et psalteriū dulce faciūt melodiam ¶ Sed utraq; lingua si

anis loquit̃· dum· i· donec aut eps ab ame et capiens dicit̃· decipit· i· decipiendo capit voluerem· i· autem ¶ Hoc est quod prohibet· deum· subtrahit· Q; blandis fictis sp̃s simonibus loquit̃ mō suo rethe extendit pedibus suis· Nō Venera difficilium continētiae opus ē ostentationes adulationū repelle q; simones animū quadam voluptate resoluūt ¶ Nota q; sm̃ canones et septuagies septies centies reputat̃ ꝓmissa fiunt victorie hoc cantauit ꝓphis· ſ· tractatus· in· Exodi· xv· Cantemus dño· Ista ecclia post baptism de conse· dis· iiij· ¶ Secundo fiunt doctrine hoc eccliē moyses· d· Audite celi que loquar· Item ecclia mutuo se hortando· l· di· pendet· Pendet alter alteri onera portate ſz̃ fiunt letitie hoc cantauit Anna ante susceptum proles· d· Exultauit cor meū in dño· Ista ecclia enarratio xpi ꝓphe di· lxxvj· Deumin in fine ¶ Le· fiunt liberationis hoc fuit quido dauid libatus fiunt a Saule ꝓ tuis cantauit Hymnus ꝓ psalmū Diligam te dne fortitudo mea· Item ecclia cantat Cantate dño cantate & benedicite nomini eius de conse· dis· v· Leuum· ¶ Tertio dilectionis hoc cōtinet cantant Gilon· d· Exaltetur me ostio oris sui· Cant· ꝓmo· Item ecclia cant· d· Cantate dño canticū nouū ꝙ ps· q· i· loquit̃ ¶ Decorum fortitudo et magnificentia hoc cantauit filia herodiadis in conuiuio Matth· xiiij· et mr· vi· ꝙ ps· q· xiij· Omnisquisq; ſt̃ in pñti ꝓposito dum dicit Auctor ffistula· re· quod designat ſtam dilectionis sub dulcedine· ſ· verborū et amenitate ¶ Circa ꝓmissorum metrorum intelligentia ad ea obstinata ē breuiter sciendum q; Blanditor seu adulator est tꝑlis veste induta· ſ· veste simulate lenitatis veste similate conuersationis et veste simulate operationis Ideo a tribus ē multū cauendū cū sit valde periculosum cum tribus conuersari Iste enī similitari potest lorum ſtēque zelidum grandinis comedentibus· Tro· v· Causa sm̃ Gregorium ¶ Cum pstrictus frangens nō comittit insidens adulatio punit Imo adulatio detractione detior in hoc ee vī quia adulatio homines exaltat detractio vero humiliat ¶ Quia ecclia hoc nocet amico illa vō inimico Item ipi sunt veluti sacerdotes infernales homines vivos sepelientes· dicit em̃ placentina interpretes quasi vespas mortuos que interpretatio placebo ß in fine sepelient in petis ſ· de pulchra patens est gutturis eorū imput

Psalmista. Ubi Augustinus. Sic adulatoriu
qua quos ad peccta allectant quasi deuo
rant et in eorū vitium comittūt. Et Ait
Prouerbiorum. Omitte mortuos sepelire mortuos
suos. Sup quod dicit in moralibus. Mortuos
sepelunt mortuos cum peccatores peccatorem
funeribus plangūt. Sunt etiā nutrices
sathanae nutientes homines in peccatis ut
dicit Job. 3°. Cur lactatis uberibus. Ubi etiā
Gregorius moralium. iiij°. Adulatores lac
tant illos quos laudant quasi primo lau
dare proximi. Sicut lactauerunt peccatores
cum sint oculatores diaboli no per
mittentes diabolum in aliquo contristari.
Sapientie. vi°. In malicia sua letificauerit
regem. Et nulde hū probantur. Ubi qs
inspicit differentiam adulationis. Augu
dicens. Et adulatio est fla laus que mē
tes a rigore virtutis emollit et ad prava
inflectit. Sed prochdolor in tm hodie
adulatores pullulauit in mundo. ep no
est adeo alienus dm cuncta sine spiritu
sine temporal sit que no sit blanditoriis
bus nutrita. Et hoc est quod dicit Deum
demonstrabo tibi quod omnia possidentibus
deest qui sis vir eis dicat. Non talis fuit
Ambrosius cum publice imperatorem
Theodosium de pcto sino coercuit. Unde in
eig emendatione aut Theodosius imperi
um homines veritatis. Sed principes
prohdolor modius temporibus ac etiam
magnates detestantur ac etiā afflixit
homines vitatis et commendant hoies falsi
tatis. De hoc magr Gerardus cantella
rig pisen dicebat talem fabulam dicis
ep duo homines in solitudine exeuntes
ad tram sanctam pueuerunt quos cum
vidissent simme deprimit. Isti hoies sunt
explaratores voluntatis eos et quo animo ad
quid venerint. Et dixit eorum maior. Ego
ero in loco eminenti et vos circumdantes
me quasi regem vim honorabitis. Et ego fa
ciam altos gestus. Quod cum fecissent dicit
homines vocauerit. quorum unus vocabatur
verdicius a rege requisitus ad quid quid
venerant et quid sibi videtur de eo. Sit
dne licet vos faciatis altos et nobiles ges
tus michi uidetur ep non respondent
conditori vre cum sitis animal deforme et
impotens. Et aut rex reteris symeris du
bitat quid sit. Hic ausus dicere confi
tentibus virgines vros. et cum totū decer
pite. quod et fecerunt. Postea quesiuit ale
ab altero cui nomen. Falsidicus ep. aut
Tu vos estis ad magne nobilitatis et dig
nitatis et potatis qui tot et tantos hetis
principes sub vobis. Consulta eum honoran
da e sublimitas vra. Quod audiens rex
papitur ab omnibus honorari. Licet hoc
sit fabulosum tm prolixe et verissime
multorum quorum malitie dermida veste
blanditoris seu adulatoris est simulata
comissatio. ex eo ep tlis magna pretendit
mansuetudinem. Legitur in 4° animali
ep lupus aliqui emittit voces humanas
vt no lupus sed homo videatur. Dic et
talis blanditor pretendit humana com
passionem habere. i. humilem et mansuetū
ideo tales sepulchris dealbatis similantur
vt dr. math. xxiij°. quia extrinsecus videntur
depicti nitentibus et intus sunt plem spū
tibus vitiorum. Tertia vestis blanditoris
est simulata opatio talis aliqui pten
dit emunare grate. etiam facere. Sub
isto opibus pietatis deceptiones suas et
fraudes palliare nititur. In hunc finem
vt simplices decipi valeant. De talibus
doctor gentium paulus. ij. ad thi. iiij°.
optime loquitur. d. homines quidē spem
pietatis virtutem aut eius abnegantes
hy omnes tales falsi sunt reputi to
lerē. Pro primissorum intelligentia magis
in speciali est de infrascriptis duobus dubi
tabilibus querendum vt investigandū
sit primo. p. quis blandiendo. vel alias
hominibus placere volendo peccet. Secundo que
sito videtur sibi. Thomas dicit sic dicit. Quia velle hominibus placere propter
utilitatem utendi ut eis spualiter
proficere quis possit laudabile est. i. ad
corinth. x°. p. omnia omnibus placeo. Non
propter manifestum etiam vel propter lucrum vel
etiam in malis esset peccatum. d. pōt
Deus dissipabit ossa eorum qui hominibus
placent. Et ad galath. 2°. Si. adhuc homi
nibus placerem xpi famulus no essem. Ter
tio queritur. Io. blanditoribus dare laudes sit
peccatum mortale. Videtur primo. quia no minus
alicui immoderatus appetitus vane gratie hoc
ipsum facere sicut herodes delectabat quando
dabant sibi laudes no hominum sed dei vel
nisi intenderit et cupiat illa adulatio
pe qua dr in pō. Laudator peccat mortaliter
de quolibet vitio. Sed cum adulatio crimen
e et tales largitores committant eius
modi crimine. Primo primo tho. 2ae. 2e. q. cxv.
viij°. Si quis superflue sua in thiis con
sumit vel largiter prodit. quasi eos in
peccatis fouendo. Sed auctoritates probantur in
canone. Lxxxvj. distinctione. Sequitur

Cum tibi sint nati nec opes tue
artibus illos. Instrue quo pos
sint inopem defendere vitam:

A

Presumu octauu Autoris preptu
metrum. Cum tibi sint nati te
Dicit Autor in priti precepto metro repe
titi quod supra in xpi. precepto prosaice
ptis ptractum est Ibi enim hetur q pa
tes rone gradus ppnqtatis et familia
ritatis tenentes ex debito filios erudire et
maxime tra disciplina et bonoz mo
rum informatoin Facto quia stant sint causa
eendi se esse dnt causa bene vuendi:
Vpterea phus. viij. ethicoru dicit q pr
filio est causa eendi causa intendi. ra
q discipline. Et hoc est qd ertii. vij. dicit
Filios tibi sint erudi illos. vm quia posi
tu sint ibi tria circa filioru eruditoem
nria. s. diuinoz mandatoz inductio ad
pellens pntes Bonoz moz inductio seu
informatio tribuens vtutes. Et libaliu
artiu seu mechanicaz adeptio adducens
honores Et de prmis duobz aliqua decla
rata sint et adducta Sunt ze restat hic
etiam 3m declarandi dicit libaliu artiu
seu mechanicaru adeptio adducens hono
res Pro cuius declaratione e sciendu
q inter cetera que ad dei cultorem expe
diant est q pdicte procreate deat ut na
ti. i. filij aliquas artes addiscant q quas
alimentum possint et nutriri Ad hoc
ne p distendi negtiam mendicare co
gant. Et hoc ne ex tali mendicitate ad
peta furti et rapine inducant Vpterea
Autor volens filios obuiare malicijs per
hoc sibi precepti indicit pntes ut fili
os artibus instruat per quas possint i
opem defende vitam. Et hoc est qd dicte
intendit Autor dum dicit Cum ti sint
nati. Ibi. q. velit Primo q si quis habet
filios sine opibus eis pro sue nite nciarij
sufficientibus debet eos per se vl p alium
artibus instrue et maxime in puericia
existentes. Ex artibus enim multiplex bom
consequitur. s. corporis et aie vtile ex
ritiu. vnum tpalium rerum acquisitonem
Certo ergo bene dicit. Cum tibi sint na
ti. i. filij nec opes. i. possiones quia forte
es pauper. tunc instrue illos. i. informa
et dote p te vl p alium artibus libalibus
vl mechanicis. que re sunt opes inamo
cessibles que non nisi in morte pdi valet
vel amitti Ars ergo dicitur ab arcendo
eo q per ipam tanquam p aliquod etiu
arcetur homo Ars eciam sm aliquos
infinitoru est finitu compendiu vl ars
e collectio preceptoru ad vnu finem ten
dentiu. Instrue ergo illos quo pro ut possit
mopem defendere vitam. i. eu quadi de
fensionis illis mediantibz dicere et tueri ab
mopia et egestate Mopem inutili. i. humana

humana em vita dicitur Mops ppter
tria Primo pp deformitatem pti qua neo
sine crimine vuit. Unde psal. Pone ho
mendax Secuo pp instabilitatem et mone
tam Creaturam quia homo nunqm in
eodem statu pmanet Job. vij. quia hodie
est et cras non erit Tercio pp assiduam pe
nalitatem quia continue pene et labori
assidue subiacet Iuxta id Job. v. Homo
nascitur ad laborem et pen. i. In sudore
vultus tui vescere pane tuo. Dicit go
erudiendi filij debite artifices et primo m
artibz manualibz et mechanicis potius
quam in artibus liberalibz. maxime si de
ficiunt eis instrumenta tam naalia quam
artificialia. que artes. s. libales sunt. vij.
vt dicit in didascolicon pte. iij. De qbus
plenissime habes supra in. z. prohemp
te. s. xxvj. qui incipit. Quare ante
dat id Quaretu prius de membru vbi dici
q mortu ignobilitas volegi q sanitas q
to resecetur Ibi distincte artes mechanice
describitur ita q non expedit hic eas am
plius refricare Quod tamen valde nota
bile obmittere nolo quod scribitur p glosatu
Ca. vij. cra. q. de octomumo q. ei filijs
suis bona hereditaria sufficere possent tam
voluit primo magnes instrui ad gradum
militarem viz ad cursum ad saltum ad
ictum natandi et missilia et lapides iacu
endi manu exercitandi fecit. Nec si sua ne
quaquam nisi p virtutem possidere valent
filiabz qm in laurino sic instrui fecit vt
si forte spreto eas in extremam paupertatem
fortuna projecisset vitam p artem sus
tentare valeret Nam vendendi et emen
di et texendi vestes. fingendi et compo
no modo arcter sed ipsum Beatus Hugo
hinc exemplo moneri dicit pntes oes
ad simile faciendum vt. s. filios in ar
tibus mechanicis instituant Utiu ab in
fama instrui dicit filij libalibz disciplis
que similes sunt. vij. sc Grammatica dialec
tica Rethorica Arismetica Geometria Musica
et Astrologia. De qbus michi ad pns qz
aliter dictum e supra in xpi. prosa
precepto erudi liberos Sed plenius et
magis quo ad modu distendi et stu
dendi in. xxxij. prosa precepto Dicte hic
dicunt etiam 3o ab infamia instruendi
artibus et regulis catholice. s. artibus
fidei pro ut dicit Hugo de sacra. q. pri.
Ca. ra. prij. Scitum ad hanc ptem
requirit supra erudi liberos et ibi sate
de hoc Item Quarto instruendi sunt
in bonis moribus Non quia in pdicto
prosa precepto erudi liberos tactum est
de pruno moribz in gnali Quis vero

pro ꝓpoꝛd ꝛuformatiõ matꝛe m ſpeciali reſtat natõ diſſerendũ et ꝓnꝯue tũ tria m quibꝫ nãliter magiſtꝛ ꝓcauti puerꝝ ſũt ꝓmo nati trꝛa locutiõm mſtruendi ſunt et ꝛuformandi. quia trꝛa locutiõ erratꝫ ꝑticulariter. quod ponit ꝓceſtotiles lio vicoꝝ m ꝛ ꝑte ubi proſequit de regimine filioꝝ m ta. Quabꝫ ꝓponendo ſit magꝛ ꝟ ibi magꝛ vide ſi placet. Et pro tanto hic non ē inſtandũ. quia de hac matia ſatꝭ tangitur ſupra m ꝛ problem. ꝑte. ſ. ij. ad hãz dicens. Sobi incipit dicꝛ quarto ꝓ totũ. De matia etiam locutiõm. vide ſupra i hũ metꝛ. ꝑte. ꝓxi. Timores fugę. d. pg me. Inꝛta tamen locutiõm ſtius ꝛ ꝛ ꝛ in regiſtro ꝓbet utilem ꝛ bonam doctꝛinam dicens. Peto ut pueros ꝓpinque moꝛibus inſtruentes et eunuchos qui deputati ſunt ad mone vt eis locꝫ deãt qui eoꝝ mẽtes in caritate contꝛea ſe mutuem et ga ſubiectos in manſuetudine compũgant. Deinde. Verba nutꝛientiũ aut lac erunt ſi bona ſunt aut venenũ ſi mala. Tꝛia igitur. nutꝛiẽtes ſuggꝛẽ que poſtmodũ oñdat puꝛi bona fuerant que ab eis ſugꝛerunt. Secundo inſtruendi ſunt pueri quomodo trꝛa viſum et viſibilia ſe deãt hꝛe vel. ſ. turpia nullo mo videant quia tꝛia in ꝓpoſitũ fantaſiã de facili impꝛimunt. Et quãtũ ad modũ vel non beant oculos vagabundos quia talis etas ad hoc maxima eo ꝙ de oñibꝫ admiꝛet. quia ex hoc alicui leuis ꝛeꝛde iudicat ꝛ puſillanimis ꝛ vagabundꝫ eo ꝙ videnꝫ de oñibꝫ admiꝛari. Unde Gꝛuillelmus in lio tartꝛũ dicit vꝛbis meis in anima ꝓoculos via eſt ꝛ ꝛ ꝛennie ip. Exꝛeudit mors ꝓ feneſtras et ingꝛeſſa ē in domos meas. Tertio inſtruendi ſunt ad audiꝛi ut non audiat turpia quia tꝛia in eoꝝ fantaſiã facile impꝛimit. et hoc eſt quod viii ethicoꝝ phus dicit ꝙ prohibendi ſunt pueri ne tꝛia audiant. quia audꝛe eſt ꝛpe ad ꝛpn facere.

Quod nulle eſt carum quod carũ vile putato

Dic tibi nec cupidꝫ nec auꝛeus noſtꝛis vilipreſſimũ nomẽ Autoꝛ ꝓceptum metꝛum Quod nulle eſt carum. Hꝰ ꝓceptum quodãmõ eſt ſuppleũ et tꝛio. de ꝓcepti ſuprapoſiti ꝛeiq; nullꝫ et tꝛiuarie pot exponi ſm tꝛiplicem ꝛpoeã metꝛoꝝ ſuam. et ꝛducẽ hmõi vnũquẽq; ad tꝛiplicem vtutem ꝓvidẽtie que excludit neglectum ad vꝛtutem largitate et biſtãtie que exclu dit oppoſitum et ad vtutem tonteꝛitibilitatꝫ tẽne excludit omne bonũ. Dicꝰ ꝓ q ꝓis ꝓceptum ſm vnũ intellectũ ꝛduꝛit ad vtutem ꝓvidentie que excludit negligentiam et ſic exponitur. Quod nulli e carum. ſ. in ꝓtio tamq̃ carum in futuro retinẽ et conſeruã ac ſi nullꝫ carum eſſet. Et quod carum eſt modo in ꝓtio putato in futuro vile. Ita expende lꝛcege ac ſi vile ſit vel eſſe deãt hoꝛ totũ ad vtutem ꝓvidentie dꝛoſeꝛatur ꝓmiere. Quidem vtus ſm nullum eſt ꝛ ꝓb ꝓvidentie. ꝓ quia videtur aliquid futurũ antiqũ factum ſit. et ſic ꝓ eam ꝛduꝛim ad ꝓvidentiã futuꝛoꝝ. quod maxime conuenit ꝓncipi ac etiam vnicuiq; regẽti quod ꝓt ex documẽto. quod tꝛibuit Aꝛiſtotiles Alexandꝛo lio ꝛo de ꝛegimine ciuitatũ ſub rubꝛa de ſubuentione indigentiũ. d. ꝓb Alexander. theſaurizati nullũ de legumibꝫ et gꝛanis ꝛtulibꝫ ad veſtendum ut tꝛe tue ſuffitiant te fames et indigentie ut valeas tuis ſubditꝫ tua ꝓuidentia ſubuenꝛe. In te cum ciuitatꝫ tuꝰ appꝛe debes celaria tua et publicas ꝓegiũ et ciuitatũ fꝛumenta ꝛ gꝛana theſaurizata. Ꝑ ꝛeꝛ magna cautela magna ꝓuidẽtia. munimen regni. ſalus ꝓli et cuſtodia ciuitatũ. Hinc tuꝰ obſtinabunt ꝓceptum tuũ tuꝰ ꝓoſſpabitur factum et de tua ꝓuidentia viuent ꝓli vniuerſi. tuꝰ ſcient omnes ꝙ oculi tui prorſus vident. et ꝓp hoc tuam appꝛobabunt clemẽtiã et caueb̃unt ſibi tua offendẽ maieſtatem. In hoc concordat ſacra ſcꝛiptꝛa de Joſeph qui conſuluit phaꝛaon regi egipti ut tempoꝛe ubertatꝭ qua tuꝰ fꝛumenta et bladi tenta ꝛeputabant vilia. Dicꝰ ibi talꝛ ꝓuidẽ deberet. et dum tempus ſterilitatꝭ et fames immineꝛ ꝙ ſuos de iuꝛtualibꝫ poſſet ſubdite ſubꝛemꝛe. ꝓ ut ꝛgen. ꝓli. declaratꝭ hoꝛ hiſtoꝛia. Et ſic hꝰ vtus excludit neglectum. Dicꝰ ꝛ ꝙ ꝓis ꝓceptum ſm aliũ intellectũ ꝛduꝛit vnd quãq; ad vtutem largitatꝭ ꝛ biſtãtie que excludẽ hꝰ oppoſitum. ſ. cupiditate et auaꝛicia. que liberalitꝰ oppoñtuꝛ vt hꝰ exponatuꝛ. Quod vile e carum quaſi velit dicẽ qñ recipio aliqd domi vl munꝰ ab aliquo quod in ꝛei vꝛitate m ſe non eſt vile. debeo id qd vile carũ et ꝓoſum ꝛeputare et ſic nõ ꝛeputabe ꝛ cupidus. quia ſi vile repiꝛes munꝰ ab amico forſtam ꝓpe libenter oblatũ videtur ꝙ no eſſes contentꝰ ſi quia velles munꝰ magꝛ carũ et ꝓoſum et ſic ꝛeputaꝛ cupidus. quia cupidus dꝛ ꝛe qui nõ

(B.

est habite rei auidus et mordinate ipaz
hre desidat vltra .s. qui nitias exposuit
z id etiam simili modo quod e carum
et pciosum reputrie debes ac si eet vile.
Sato quia tuc eris magis prong ad tri
buendu illud et dabis id sicut oportz z tuc
nullo auaru potit te reputie Auarus
em dicitur auidus respectu rei habite
quia eam mordinate amat ac etiam
retinet eam. Unde dicit quasi aurei ar
dus. Unde dicitur semp auarus eget.
In ego id quod est carui et pciosum sicuti
e forsitan retrahens ad id dandu et sic
auarus reputabis et tenax. Hec omia fa
cere docet xtus largitate seu liberalitate
ex eo q instruit prompte largiri. qui et
quomd et quibz oportz et in hoc excludit
auaritia Tm etiam instruit in recep
tione numeriu cupiditatem excludens ex
eo q docet inlia tanquu cara z pciosa
benigne et hilari voltu ostanter accipe
quod est vile tamen reputae Ouri 3o q
pius preceptum induxit vniquq ad ut
tutem contemptibilitatis hene p quam
excluditur omne malu et omne mobilit
bonu et sic. 3us exponatur. Quod vile e
tamen q. velut immediate putato id quod est
vile in hoc sto .s. paupertatem z contep
tu mundanoru qui contemptibilis dicitur
et hetur in hoc mundo esse carum deo. z
quod est carum mundo .s. potentie et dini
e putato ee vile adeo. et sic nec nosce
ris cupidus tibi in acquirendo qd e ca
rum deo .s. contemptibilitatem mundano
nec etiam auarus illi bona tua paupe
ribz tribuendo. et sic videtur male iclasse
qui dicit q sequit xtus non sinat hui
smodi. Ad luculentiorem aut intelligen
tia huius tricesime est breuiter sciendu
q vtus e de tertia mobilium intelligentia ut
plurimu carum mundialia et terrena sic
de oculo qui videt rem a remota et ea
iudicat esse pauam si de ppe iudicaret ea
ee magnad. Unde solem quia a remo
tis tenuis esse modicu iudicamus ei
tamen dimensionem certissime probetur
terminis sexagesimis maior tra. Adeo co
similis pctores a deo et a celesti premio per
distantiam pfi plurim elongati. Longe
em a pctoribus salus deum et celeste
premiu pensipendit quia quod e carum
reputant vile. Terrena vo quibz per
amore sunt ppinqua magipendit q
reputat quod vile e magnu et pciosu
quod e contra preceptum autor facie.
Ideo ex hoc p superbiam se extollit. et
pupendunt pauper. Hoc aut fuerit
quia mnes sunt a virtute remoti. Non
videmus in hac machina mundiali q
quito circumferentia est minor. tanto cen
tro est ppinquior. et quito fuit minor.
tanto est a centro remotior. Sed dyo
dicit in anglica hierarchia q deus est
quasi centru. et spus intelligibles moliet
more circumferentie circa centrum. Ex hui
modu est de mobilib intelligendu q suo
modo circa deu mouentur. Sui id factum
est dyo. In ppo summa maiem et sum
quito qo quisq e brevior. i humilior
tanto deo e ppinquior et quito p superbia
maior tanto a deo remotior. Unde etia
dyo. Longe abest a superbia Sed mic sic
e q quito aliquid a remotion videtur
tanto mig videtur. et quito ppior tanto
maior. Hec vnci virtuosi sunt ppe deu
positi. Unde petebat vnus ex eis .s. dd
ppheta. d. libera me dne et pone me iuxta
te. Imo etiam sedent ad pedes domini
tamquu eius discipuli. Deut. xxxiiio c.
Qui appropinquat pedibus eius accipiet de doctrina illius. Et idcirco cum se
conspicerit tamquu iuxta ignantem po
sitos deum magnu reputant et se puos
pctores aut adeo p potiu distantes se
ipsos p superbiam magnificant et extol
lunt. dei magnitudine no attendunt
Et hoc sine dubio vult hec terna autoris
expositio dum dicit Quod vile e carum
Volens igo autor dei cultores instruere
quomodo in muneribus recipiendis et
dandis se deant hec. ad hoc q no in reci
piendo stupidi videantur vltra data
munera cupientes. nec etiam in dando
auari appareant. no dantes qui quibus
et quomo oportz Pro tanto hoc sum
ptum exhibet omnibus fore obseruadu
drens qd vile est carum sm quod supi
tulit quatr est expositum. Videtur tam
q autor in hoc pcepto male intellexit
et fitm non videatur quod dicit. Id
vile e Quod sic probatur. Nam ut dicit
Genesis in ho de mi. pretutibus digni
tatem rebus non ex opinione mlton
sed ex earu natura constituas igo id
quod e vile de natura sua debema vile
et non carum reputae. Et id quod de na
sua e carum et pciosum dem carum et
pciosum reputae et non vile Quoru
contrariu dicit autor dum dicit Quod vi
le est carum Unde contra videtur Et
duplices maneries pprietatu insunt re
bus Quedam em ppietates sunt que a
natura rei specifica homis et manant
a principiis intrinsecis eius. vt ee ralidum
et leue a natura ignis. Et qui de talibz
ppietatibz loquimur sm naturam rei tu

dicere debemus et non ſm̃ opinionẽ. Nam ſi oñes homines dicant homines non ee riſibilem non debem⁹ dicẽ homines no eſſe riſibilem ſed eſſe riſiblem. ¶ Quedam aut ſut ꝓpietates que no ꝙueniũt rei ex natura ſua ſed ex cogitationis attributõ vel ex cogitacõnis natura et ꝓactom anẽ attribuentes ſibi aliquid quod de natura ſua nõ habet. ſ. ex attributione ſolu intellectus mei Verbi gratia nullus homo de ſua natã ꝑest alĩs quia oñes patres natura tamen quitũ ad ymaginẽ dei ſed tamen vnus hõ ꝓactom intellectus et ꝓelectionẽ voluntatis mee ꝑficitur et ꝓmouetur et votatur dñs. ¶ quido loquimur de rebus quitũ ad iſtas ꝓpietates poſſimus iudicare de rebus ſm̃ extimationẽ hoim. ¶ Iſte aut ſic eſt q̃ inle eſt tarũ. ꝛc ſm̃ q̃ ꝓpo mensurantur. q̃a ꝓpria inſunt rebus per extimatiõm hoim quia id quod ꝓ copiam reputabim⁹ vile et parũ valere et tempore vl̃ loco ꝓpter indigentiam reputabim⁹ tarũ et multum valere et ideo ſaluari iſto modo pot auctor ꝓceptum ex eo q̃ ꝓpriet. intellexit de ꝓprietatibus que inſunt per rõnem intellectus cogitantis de quorũ nõ ſunt inle et tarũ que mensurant per approbacõnem mẽm vel erroẽ extimacõnis.

¶ Tue culpare ſoles ea tu ne feceris ipſe. Turpe eſt doctori cum culpa

Nota ſm̃ canones. q̃ aliquis dicit. ꝛ. docendo quid ſit aliquid facẽ aliquid facẽ noxiam modis ¶ Primo ꝑ effectũ de conſe. di. iiij. Romani ¶ Secundo ꝑ rationẽ. i. q. i. Si quis inquit ¶ Tertio ꝑ comparationẽ vel. viij. q. i. ¶ Quarto per ymitationẽ viij q. i. omnes qui ¶ Quinto per auctorem. i. q. i. vel euidenter. ¶ Sexto per mysteriũ ut. t. ſi viij eadem causa et q̃one. ¶ Septimo per vite meritum de conſe. dis. iiij. quido ¶ Octauo per approbacõnem ut de conſe. dis. iiij. ¶ Quere ¶ Nono ꝑ ſubtractionem ut. xxvi. q. i. ¶ Decime ¶ Motu q̃ triplex reprehenſio reperitur in ſacra tres rationibus. ¶ Prima dicitur inportuna et hec prohibetur ut in canon. Nolite. xxxvij. dyſt. ¶ Secunda ſocialis que ꝓpiatur vel ij. q. vii. ¶ Quapter. ¶ Tertia eſt temeraria. que etiam inhibetur ut. ij. q. vii. Omnes. ¶ Tricesimum Auctoris ꝓceptũ metuo. Tue culpare ſoles. ꝛc. Auctor ſupra i. v. ꝓcepto. Diuitiam horum inſpiciat. ꝛc. tetigit in ꝙdali quod in primi ꝓcepto tangit in ſpali. ¶ De illo qui ſub quodam ſigmento ſimulate ꝓfitẽtur vicia quibus ipſe laborat alios mordere et redarguere intitur. Nec ſi ipſe illa vicia non habet. Volens igitur Auctor in hoc ꝓcepto dei cultorem inſtruere maxime qui eſt indoctoratus ſiue ꝓſilatus officio q̃ adrogãs quibuſ alios ꝛc ꝓhibuit ſe deat abſtinẽ. dicit. ¶ Tue culpare ſoles ꝛc q. velut innue q̃ ſi quisq̃ aliqua vicia reprehendas non illa vl̃ ſibi debes contrahẽ ne culpa quã in alĩs corrigebas tempꝰ cumplendi et ſic ꝓprio iacu lo feries tenetipm. Iuxta id Aug⁹. Bñ loq et male iuue mihi aliud eſt q̃m ſe ſua vo ce damnare. Hoc eſt quod expoſitiue mẽ dit Auctor dicens. Tu ipe ne feceris ea. ſ. in tia que in alĩs corrigebas. Iuxta id errauit doctrinã Matth. vij. Ypocrita quid iudes feſtucam in oculo fris tui et in tuo trabẽ nõ iudes eue ꝓmo trabem de oculo tuo ꝛc

¶ Ordo huius ꝓcepti intelligentia. ꝛc est obſeruantia. est breuiter ſtendũ q̃ ad hoc q̃ reddargutio ſiue reprehenſio ordinate fiat tria inarie requiruntur ¶ Primo ex pte reprehendentis. ſ. eius reprehenſibilis iuta. ¶ Secundo est ex pte reprehenſi. ſ. eius reprehenſibil iuta seu culpa. ¶ Tm est ex pte modi reprehendendi. ſ. diſcrete ꝓcedendo. ¶ Intra primũ est ſtendũ q̃ doctor ſiue quiuis alioru rector ſi laudabiliter et abſq; calumnia velit alios culpare seu reprehendẽ debet actus et ꝓpietates celeſtis rationis imitari. quia in diuino eloquio angelus appellatur Malachi. iij. Ecce ego mittam angelum meum. Et ſunt iste actus angelorũ et ꝓprietates ipſorũ ſm̃ q̃d ꝑ. ne. gradi diuidunt. ¶ Et primo doctor ad modum angelorũ debet hre actũ qui est officiosa exercitio mandatorũ ꝑ humilitatem promptiſſima. Debet autẽ ſuo humilitatis ponenda est prior tamq̃ locus in quo cete virtutes condant. ¶ Et pro ut dicit Greg⁹. ¶ Cum omnes virtutes ſu humilitate to creſcut quaſi puluere in area portat. Sed hodie in collegiis doctores ſuperbos et no humiles hẽmo. qui ante volut ſup be loqui q̃m audire. pene ſapientes qui sepos negligut gubernare. ¶ Cui tamen dicit Bernardus Augemiũ paupem. Nulla inquit ſplendidior gẽma in omni ꝓpriũe ornato pontificis q̃m humilitas q̃ ſi amittit illa virtus congregatio non miſi dicit esse cuma quedam. ¶ Secundo doctor ad modum angelorũ debet hre actum q̃m ē officioſa exercitio mandatorũ ꝑ humilitate ſumã q̃a ſuperbis deus resiſtit humilibus aũt dat gratiam. ¶ Contrariũ facientibus dicit poteſt quod dicit Auctor. Turpe eſt doctori ¶ Secundo doctor ſeu aliorũ rector ad modum archangelorũ debet hre actũ et ꝓpietate que est ſtudioſa virtus et reuelatiua ſcientie ꝑ doctrinã et veritatis influentia. Vt verificetur id ꝓphe. l. viii. Clama ne ceſſes et quaſi tuba exalta vocem tuã. ¶ Sed o quã monſtruoſa res dicit Bñ. li. ij. ad tu.

gemm de consideracon. Thradus simig et
anning infimg sedes pima ⁊ intra yma. lig
ua magnilogna et inang otiosa. sexto
multus et fructs mutilis. reput tam et
cor vanu. monstruosum em eet si in vno
homie reperetur qp hret vnu oculu mag
nu velugno vl' esset aliter coloratu. hoc tm
monstru reuera in multis doctoribus reprit
Nam tu in nobis sit dis ⁊ oculus. mtlligu
vtis et affectus. sint quidam qui hos ocu
los hnt in colore dissimiles. nonn docentes
⁊ aliud facientes. Nam alii in magnitu
dine inequales. Nam multa distant. et
pauca fecit. multu coguosit et pmu
diligunt. multu studentes illuiacon mtl
lectus. et parui curantes de inflammacon
affectus. Oculu intellectus illuiat vitus
oculu affectus mundus. Utrumq; piter illu
minari petebat dauid. ppheta cum dixit illu
mina oculos meos. Cum autoritate etia
dicto concordat ysidorus de summo bono.
li. iii°. dicens. Nichil turpius est quam si bo
qd quisq; ministone pdicat explere ope neg
ligit. unusquisq; doctor et bone actoms ⁊
bone pdicacoms hre debet studiu. Nam
unu sine alio non facit pfectum mtdum
doctorus uno et qui vera doctrina inles
cit. et qui non viuit sicut docet quem qz
pdicat utilitatem contemptibilem facit. In
huius figura exodi. xxviii. pceptu erat
pontifici ut portaret in pectore rionale iu
dicii in quo eent vitus ⁊ doctine. Contra
eum facienti potest dici. Turpe est doctori
⁊ [illegible] doctor ad modu utilitatis debet hre
actu et ppetuitem que est utiosa opatio
miraculoru pro bone opationis ⁊ confu
sionis efficiamur. Nam sm Beneda plus
monent ex la qm voba. Vatio est qua effi
cacius concluditur factum ex fito qm fetm
ex dicto. Dns concludit dns Luce. x°. Vade
et tu fac simile. Et ipe volens nos effi
caces admonere cepit pcipq; facere qm docere
Actum. i°. Unde apostolus ad thimo. 2°.
In omibus tepm pbe exm bonoru operu
in doctrina in integritate ⁊ gnitate. qua bone opationis confu
sionis confundit inimicu. edificat proximu. glorificat
eciam deum. Et hus Jeromus dicit Frus
in gestu tuo gnitas. in motu simplicitus.
in incessu honestas. Nichil dedecorus vl las
ciue. nichil petulantie ul' leuitatis in tuo
incessu appeat. In corporis em gestu appa
reut animi evidenti. Spes em corporis
similachru est mentis figura qz pbatur.
Unde magna in oculo macula reputa
tur que in membris cetis modica censen
tur. Dns etiam idem petm maius est in
doctore qm in alio. Et ideo sapientes doc

tor doctissimus. s. dns ipe ab rpa primor
diali cone pcudit qm in sole non eet ma
cula sicut eam videmus esse in luna. et
sicut supemmet omnibus ut radiis suis
omnia pluscet. Sic quilibet doctor quasi
alter sol omnib; pminens. singulorum me
ritis conspicue debet ad instar solis operu
virtuosorum exemplis quasi quibusdam
radiis debet lutum. i. fluidum p luxuriam
ani desolate ⁊ congelatu p auaritiam.
⁊ rapinam. impietatem et erogatom dis
soluere. Nam sm mysticos ac notabili docu
mento vetus ratio vt miquis in sacra scp
tura de obscuracon alicuius fit mentio qui sta
tim subsequitur lume ⁊ plerumq; stellaru
obtenebracio. Unde ysaie. xiii°. scribitur
Obtenebratus est sol in ortu suo. et lumen
eius. Sol et luna obtenebrati sunt. et stel
le retraxerunt splendorem suu. In q° mo
raliter datur intelligi qd doctore pfectis
consequitur pariter ppli. exemplo illius
ad pcandum inducti. Dicitur em exo
xxxii°. Veruntu iudicem ppli sui ⁊ ministru
eius. Et qualis rector inuenit tales ⁊ in
habitantes in ea. Unde tu spalissime q es
super alios constitutus ad modu virtutum
oportet te amplius opari ut hearis illoru
actum qui est utiosa opatio miraculoru
In quibus aut et qualiter et quomodo
debeat opari sequitur supza in penultio
proxe pcepto. Illud stude acge quod bon
e ubi latissime hetur de matia. ibi est
vide si placet. Contra aut facientem pt
ei dici. Turpe est doctori cum culpa ⁊
[illegible] Quarto doctor seu rector ad modu po
testatis debet hre actum seu ppetuitem
que est refrenacio adiutoriu p fortis
sima resistentia in demones effugien
do. Nam princeps ne btus petrus in sua
docet nos epla. i°. v. to°. dicens. Adversa
ver diabolus tanq; leo rugiens circuit. Q.
vos dom doctores principes et pilati ad
modu potestatum refrenando demones
adiutantes. stulti turpes et nimis viliter
stantes frenum qua contra hereticos et
rebelles pugnare debetis ⁊ a vobis aut tu
ctiper debent sagaciter depende. et etia
si apponat cor id tendere ne ut sagittent
in obscuro rectos corde. Quapropter ppter
pusillos fiant plage eoru ut cu exep
ta fuit anima vra de laqueo venantiu
frustra iaciat rethe ante oculos pena
toru. Nam doctor sit aliorum rector qui
debet refrenare malicias hoim diaboli
corum debet esse sicut turris et columna
mobilis ut no de facili moueat. Sed
proh dolor sunt aliqui qui no sunt mu
ris nunes. no doctores ⁊ raptores. non

speculatores ſ; ſpiculatores. non plati ſ; pilati. nō deriuati ſ; tyrannꝰ. ¶Nota ſdm rationes et ſcripturas q; ſol quintuplicit attribuitur. Primo nāq; ſol dicit' ipē deꝰ vnde dicitur. Illuxit nobis verus ſol. i. deus pz. ¶2° dicitur ipē xpc vnde ortus nobis ē ſol iuſtic xpc deus noꝰ. ¶3° dicit' ſol filiꝰ manifeſtatꝰ. Vnde in ſole poſuit tabernaculū ſuū pſ. xviij. Celi enarrant. ¶Quarto dicitur temporalis punctio. Vnde ſol nō interficit te p diem neq luna p noctem pſ. cxx°. Leuauī oculos meos in montes. ¶Quinto ſol dicit' tpm ſuccreſſio. Vnde permanebit cum ſole et ante lunā. Primo ſole omnia ſunt facta ut. xviij. q. ij. Cum redemptor. ¶Secundo ſole omnis homo illuminat' vn. Nobis primo erat lux vera. xxij. d. decoꝰ. ¶3° ſole lucerna ſup candelabrum ponit' ut luceat omnib; qui in domo Matth. v°. ¶Quinto Sponſa. i. eccliā xpi p turcit vn. in cantic primo ca°. Nigra ſum ſed formoſa. ¶Quinto temporalium ſucceſſio diſtinguitur vt dies menſis et anni. xxxj. q. vij. non obſtante. ¶Sed notandū q; culpa doctoꝝ vel raptorum plus noceat ſubdite q; alii rū. quod ex duobus probatur. ſ. iure canonico et naturali exemplo. ¶Primo iure et ſic. Quod cū agitur a p̄lato facile trahitur a ſubdito in exemplum. quia ſūt tanq; ſigna poſita ad ſagittam vt in dec. q. iij. de actu et a quo dñt ſubditos ſuos probibē multo fortius et ſenſos. nō pot alios corrigere cū tacitus reſpondeat eadē que corrigit commiſſe. vt in canon primū de vi. d. ¶Secundo probatur exemplo naturali. Dicunt aſtrologi q; eclypſis ſolis multū granat oculos intuentiū. et q; eclypſ fit in aſcenſu ſolis plus nocet. et eſt malū ſigni. ¶Tertio moraliter. Licet peccū cum rōne ſcandali ſit offenſiuū tamen peccū doctoꝝ et p̄latoꝝ qui ſunt in aſcenſu dignitatis plus nocet quia magis ſubditos ſcandalizant. ut. 3. q. vij. Cum enim hēticis conuitant ſcripturis et rōnibus non bñt forte argumenta ad defenſionē erroris ſui. et ſimpliciū ſubuerſionē qui exempla mala catholicorū et maxime doctoꝝ et p̄latoꝝ uident animant' et confortant'. Ergo ad modum potatus beat' doctor actum qui eſt refrenatio demonū adiſuatio. Iuxta illud Jacobi iiij°. Reſiſtite diabolo et fugiet a vobis. Contra aut' furentē poſt dicit cū Autore. Turpe eſt doctori. ꝛc. ¶Quinto doctor ſeu aliorū rector ad modū p̄latus debet hic actū ſeu p̄fectum que ē directa gubernatio hom̄ ſibi cōmiſſorū p dilectiōz ſerentem. et p̄cipue in ſubditorū cuſtodione ſeu gubernatione. Vnde rector q̄libet debet quoſq; et ſpaliter ſubditos ſcruti p̄ et nr̄e omnia habens filiū amare. Vn. Bn. ſup cantica dicit. Diſcite ſubditorum vos nr̄es eſſe debē non dominos. ſtudete magis amari q̄m timeri. Et ſi nr̄ dum ſenectutē opus eſt p̄na ſit nō tyrannica. ac ꝛes fouendo. p̄ces cōprimendo vos exhibeat. Diſpendite vbera producite vbera et pectora lacte plangiue ſcatt. Ergo beat' doctor ſeu rector ad modum principatus actū qui ē directa gubernatio hom̄ ſibi cōmiſſorū p dilectiōm ſerue tem. p̄ſertim in ſubditorum compaſſione. Iuxta illud ad Hebr. v°. Omnis pontifex ex hominib; aſſumptus pro hominib; conſtituit'. Cōmune igitur facienti poteſt dici cum Autore Turpe eſt doctori. ¶6° doctor ſeu aliorū rector ad modū directionis debet hic actum et p̄fectatem que eſt p̄cellens impetratio ſpūm malignorum p̄ſentiū ſenſus et ſpiritus et corporis ſubiectionē et in viris expugnandis. ut dicē valeat cū Apo. p̄ma ad Corinth. ix. Caſtigo corp9 meū. et in ſeruitutem redigo. ¶Contra hoc facienti dici poteſt Turpe ē doctori. ꝛc. ¶Septimo doctor ſeu aliorū rector ad modum theoricē debet hic actū ſeu p̄fectatem theoricē qui eſt cōtemplatio et in diuinā hom̄ p̄ncipiorū p equitatē et iuſtic rigorem. Vnde Ambroſius ad fugiendū p̄ſumptuoſe. ut p̄ius omnia ſaliter iudicaret hoc expectat et expetit a te manus tua. Hoc expectant filii mercis tue. Ergo ad modū theoricē doctor beat' actū qui eſt cōtemplatio et iudicatio hom̄ p̄ſorum p rigorem equitatē et iuſtie in delinquentes homines punitendo. Vnde p̄. Letabitur iuſtus cum viderit vindictam. ¶Octauo doctor ſeu aliorū rector

Metrum .xxx.

ad modu ſpūũ cherubicorũ debet hre actu ſeu ꝓprietatem qui eſt intellectuacõ ſeu cõtemplatio cultoꝝ potiſſime diuinoꝝ ꝑ ſplendorem veritatꝭ ſume Mono ut iſta duo actꝰ pmant quoꝝdam doctor ad modu ſpūũ ſeraphicoꝝ debet hre actu ſeu ꝓprietate que e dilectio ⁊ amatio ardentiū ſeu amoꝝ ꝓpter dilectiõm ardentiſſime caritatꝭ O quã vna e illa contemplatio ac etna dilectio diuinoꝝ que de rpo ẽ ſtructu cetu cõrumpit ⁊ que ẽ tritis medullis cordis in deum ſalutis ⁊ ſuper oma deum dilexit et ꝓ ſe Iohis mo Qui bibit ex hac aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons ſalientis in vitam etnam Cetꝝ ⁊ dicit Augustinus ep ſi ea in mente reꝑhendis que reꝑhendenda non ſunt temꝑ porig ledis qm me exemplo illiꝰ qꝭ arcum tetendit qui tentando ſepm vulnerauit Dic reuera aligu ſint qui dñi alios volunt cõrigẽ a ſepis ledunt Sunt ecꝭ quidam qui omes reꝑhendẽ volunt ſed ab hoꝝ reꝑhendi nolunt Tales ſut ſicut vermiculi qui q̃ntucũq; penetret durum lignũ tamen cu tangunt modicũ ꝑmu patiam crepant Sunt eta nonnulli ſubditi ita in malicijs indurati ꝙ nullo mo cõrigi volunt nec eta emendãe ſepoc. Iſti vaſi trei ſunt ſimles quod nũq; reparatur ſi frangitur. ffaciendu eſt igitur ad conſilium exe. xix. ca. Nobi hetur ſic cõ terana ꝑſon iſtu ſicut cõtitur vaſ figuli Quare aut tles no cõrigunt eſt dna ratio dematia Prima eſt quia nũq; bñ cõrigit librum qui dorſum vtit ad exemplã exemplar oim bonꝝ e deus ꝓpter utilitatẽ ei dorſum. Unde ꝓpter dñr quaſi auſi deo qui difficulter cõrigunt Alia ꝙ Augustinꝰ potuit michi aliud e qm quedam auſio a bono mõ mutabili ⁊ inhere bono mutabili Secundo ratio quia reſpiciens exemplar ſbitum in ea ꝑte in qua e cõruptum vnuq̃q cõrigit librum ſuu Qui ſuperiores ut ſunt doctores et regentes dnt eſſe exẽplar morũ Sed quia ꝓpter non reſpiciũt in ſuperioribus niſi lucra et defectus qui in eis ſunt ideo difficulter cõrigunt Circa 3m dr Nota dicit in ordine cõrectoꝝ ſapientes ⁊ fatuꝰ quia fatuus impetuoſe et ſubito vult cõrigere quod valde eſt periculoſum ⁊ ſapiens cõrector differt et reſpuat cõrectoꝝ uſq; ad tempus oportunũ quod e valde congruũ Unde Caſſiodorus ſup id ꝓ Muſicum ⁊ no lute ꝓpe dicit Festinatu vindicta no pot ee in iuſtia reputa ⁊ ſapiens in furore no cõrigit ⁊ tali moderamine ⁊ menſura ꝙ aliqñ querit ignoſcendi facultatem ni vlciſcendi oportunitatem Exemplo illuſ ꝓbi de quo facta mentio Hieronimꝰ epla ad paulinũ qui rediens de ſolis invenes

rusticu epm ſ. bona ſua cuſtodierat ⁊ ea penitus invenies deſtructa aut illi ſi tratus no eſſem ſtatim a te vindicta expeterem Unde ꝓpter dubiectoꝝ mta aligꝝ ſunt prudenter diſſimlanda. Aligꝝ ſubtile inveſtiganda Aligꝝ breuit pmenda Aligꝝ vehemẽter obiurgandi ⁊c De matia cõrectois ad inferiores vide in dñi. proſe ꝓcepto ffrumhiam tota ⁊ De cõrectõ etiam ſcia vide ſupra in xx. ꝓcepto ꝓme ꝓtis mette cum mone as aligꝝ Nota ꝙ triplex doctor in ſcpturis reꝑitur quoꝝ quilibet ꝓpios dr hre diſcipulos Omnis dr ſophiſta qꝫ dicit ꝓbiſticus Qꝫ dr theologus Doctor ſophiſta e diabolus et e cautus ſophiſticator qui ſuos docet diſcipulos ſubtilia ſophiſmata Hic habet tria eria diſcipulos ꝓmi ſunt vpõte quos diabolus docet alios decipe ꝑ ſophiſma in quo e fabla figure dictois que eſt qñdo dictõ vnũ oſtendit et aliud ſignificat ſ. ꝑ hanc fallaciã vpõte decipiunt alios quia vnum ſunt ⁊ aliud ex tinf. Tales eriam ſunt ſimulatores qui vnũ hñt in corde ⁊ aliud in voce De talibus et conſtibus loquitur Ꝑplus 2. ad thym. 6. Habentes ſpem pietatis virtutem aut eius abnegates hoc fuit qui tranſfigurant ſe in angelum lucis iſti ſophiſmate fallaciam oſtendit xpc Mt xxiij. dicens Ve nobis vpõte triſtes ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis que apparent ſpeciosa foris aut ſunt plena ſpurcicijs et oſſibus mortuoꝝ Secundi diſcipuli ſunt detractores quos diabolus docet alios decipe per ſophiſma in quo fallacia amphibolie que eſt qñdo per diuiſam conſtructõm decipitur ignorans Et hec fit qñdo aliquid quod in constructe debet ante eſſe poſtponitur. Dicut pter in hoc exemplo video panem comedere tamen ꝑ hanc fallaciam detractores plures decipiut quia cum detrahunt dicut de bono malu. ⁊ de malo bonũ. ⁊ ponit tenebras lucem ⁊ econtra Et ſic decipiunt auditores qui rei veritatem ignorat Iſti ſophiſmate fallaciam aſſignat dominus in ỹſa. v. dicens Ve vobis qui dicitis bonum malum ⁊c dr q. iij. Ve vobis Tertii ſunt decipientes amatores hoc enim decipit diabolus per ſophiſma in quo e fallacia equiuocationis quod eſt qñ de eadem voce ſit diuerſe res Dicut pter ſub hac voce homo ſub quo duo comphendunt ſ. homo pictus ⁊ homo rezus et ſic homo eſt nomen equiorum ſi hetur reſpectiue ad utrumq; Si nõ hetur reſpectiue ad hominẽ rezum vniuocũ eſt Dicut de ſapia dei ⁊ de ſapia mũdi huius quia ſapia dei vera ſa

pientia est· sapia mūdi est quasi sapia pictā·s· accidentalis et fatua Hanc mittitur dyabolus ostendere mūdi amatorib⁹ veram sapiam esse ⁊ dei sapiam mittit ostendere pictum ⁊ fatuam esse ꝓpterea mūdane sapiē amatores ꝑ dictam fallaciam a dyabolo decipiūtur quia credunt fatuam sapiam dei et eorum sophismate fallaciam assignat aptius dicens ad 1· ad corinth· iii· Sapia huius mūdi stultitia e apud deum Bernhus doctor ephisinus· venter cuius discipuli sunt gulosi et delitiosi Non aptus ad corinth· 6° Quorum deus venter est Iste docet discipulos suos duo ·s· Abstinentia et repletionem ꝓmo docet abstinere a leguminib⁹ et a pinguib⁹ cibariis quia inflant ij° docet ventrem repletum bonis et delicatis cibariis ac etiam lautis potus Istius sophisimate fallacia docet ⁊ assignat dns Luce xxi· Abstinete a crapula et ebrietate Iniissumptuc xxxvi· dis· in prio et in decretis a crapula de vi· et ho· Nolite extra xxxv· dis· Violentus iij° doctor est ⁊ theologus hic est xpc bndictus et quilibet doctor exemplus Discipuli enim eius sunt pauperes quos docet invenire tres plures diuitias pauptate ·s· seruitute· sanitatem et thesaurum ineffabilem· et ideo assimilatur tribus ·s· Sigillo regis· medicine et arene infructuose Et primo docet in pauptate invenire seruitutem ⁊ ideo assimilatur sigillo regis In quo è seruitas nūcio qui sigillum regis portat et ubique ꝑ terram vadit seruit Honorat sigillum siue signum suum regis est pauptas de qua in exodi° Luce ij° exalo strabitur Hoc vobis signum erit Invenietis infante pannis involutum ·s·. Cuncti ergo hoc signum portati tanquam nūcii signum regis seruire ꝑ omnia vadit Iuxta id Boetii dictum Cum tubet vacuus coram latrone viator Nec erubescit ab eis petitum pedisequum ꝑ quod patet q' liberi sunt ⁊ non sui iij° docet in pauptate invenire sanitatem et ideo assimilatur medicine in qua latet sanitas Hoc figuratum fuit Reg· xiiij· Iobi dicitur q' Helyseus dedit Naaman leprosum q' extendet in iordanem ⁊ ibi lauaret se septies et sic recepit sanitatem iiij° Humiliatum destensum humilem pauptatem intelligere debemus ꝑ quam in hoc mūdo destruit quia qui pauper efficitur q'damo destendit de magno et alto fastigio ad statum infimi In iordane ergo i· in pauptate ·s· mūdatur homo a lepra superbie ⁊ arrogantie iij° docet in pauptate invenire thesaurum ineffabilem ⁊ ideo pauptas assimilatur arene infructuose sub q' latet aureum pciosum Dic licet pauperes sint ptes infructuosa videantur tu ibi latet pciosissimus thesaurus regni celoꝝ Unde bti pauperes spu quia ipoꝝ est regnum celoꝝ Matth· v.° et luce vj.° xxiij.ª q· iiij· ff· ex hys· deq·

Quod iustum est petito vel quod inde

atur honestum· Nam stultum est pete

quod possit iure negari·

Circa primū primi Autoris preptum

metrici Dū iustum est petito Nam

m priti prepto repetit metre quod

supra in primo prepto· s· Utique deo supplicaturi

ꝓponit prosayce Nam quia ibi instruit so

lummō dei cultorem ad actum latrie deo

principaꝝ exhibendum qui quidē sit ꝑ pe

titionē supplicatiuā nō ad alios actus se di

tens· Ideo nūc in priti prepto dei cultorē

informare intendit ut ea rogiat ⁊ postula

re deat que sunt rōni consona et salubri hu

mane profutura dum dicit qd iustum est

petito Circa declarationē huius prepti Breui

ter attendendū· q· quidam querunt aliquid

et inveniūt vt sunt illi qui intelligunt et

istis dr Quite et invenietis Quidā querūt

et non inveniūt ut nō intelligentes qd

querūt Istis dicitur nescitis quid petatis

Quidam nec querunt nec inveniunt quibus

dicitur Qui ignorat ignorabitur Inissup

tue m· ff· vt itaq· xxxviij· dist· Talia ꝙ

petenda sunt ab animo que iuste negari

non pnt quoniā iustum ē inuista petere

Et hoc est quod dicit Autor dū iustum

ē petito ⁊ Ad hoc aut ꝙ petitio nostra

iusta sit et licita honesta et ꝑ quis exau

diri mereat iiij° sunt attendenda pmo

Primum est ꝙ sit m donāte ptās Secm ꝙ in

petente sit dignitas Tertium ꝙ in re petita

sit utilitas Quartum ꝙ sit in petitione congruitas

Contra primū faciunt omnes qui petunt

aliquid ab eo qui impotens ē ad largi

endum qui nichil habet nichil donāre potest

Et in canon Statuimus xxiij· q· i· Et in ca

none Abbatis xliij· dis· Et de hac prōmatus

ff· aut nisi vbi dicitur ff· pro nō dato

habetur quod ab alio datur quod de hac

donare nō pōt In hoc stulti sunt valde

omnes idolatre qui petunt a creatura qd

a creatore petere debent Unde stulti fuerunt

sapientes Babilonie et ipe rex ordinare

rat ut usq· ad xxxj· dies nemo ab aliq deo

aliquid petere deberet nisi ab ipo regre qui

petitu dare no potuit Aliq· rex potuit mi

seros curare· leprosos mundare· reos illumi

nare· mortuos suscitare· etc nimis Q deo

igitur petere debemus cum sit potentissimus

si aliquo egemus Unde in pma rubrica Johis. v°. ca°. subditur. Iher est fiducia qua habemus ad dñm q̃ q̃dcunq; petierimus fiet nobis Contra istum fuerunt omes indoctiq̃ quibus fm canones dignitates ecclie denegant ut legitur et notat in decretis inter dilectos de excess. prelat. et in regula ni sanctus de regulis iuris li°. 6°. Nota ē q° vt q̃n velit a deo aliquid obtinere studeat eius obtemperare mandatis et sic se dignum facere ut exaudiri mereatur Videmus enim q̃ qui alicui regi vl principi promptus ac reuerenter obedit regie gratia dignum se facit et ab eo accipit omne q̃d petit Unde in canonica. 1. Johis. 3°. ca°. subditur Si cor nr̄m non reprehendit nos fiduciam habemus q̃ quicquid petierimus accipiemus q̃m mandata eius custodimus Contra 3m petiit paulus ideo no meruit exaudiri. quia contra salutem petebat. n. ad cor. vij Assumptis in canonē Dr paulq xxxij. q. v. Ad hmoi spm facit q̃d narrat Valerius li°. vij°. ca°. a dijs imortalibus nihil vltra petendum esse quin ut bona tribuerent quia hijs scirent quod vniuersq; utile est homines autē id sepe votis expostulant quod no impetrasse melius foret. Nam mens tenebris involuta rerum causas discernere effugit diuitias appetit que morte multe causa fuere honores concupiscit qui plurimos admalos exitus dedurint splendida coniugia querit que no magis quam sumptuosos domos euitat Designat q° stulta mens hominis futuris malorum suorum causis quasi cecus felicissimis uti querere et se to celestium arbitrio non committat Tuta quibona tribuere deprecari solent etiam eluge aptissime dicit Contra. 2m fuerunt omes qui petunt quod no est iustum vl honestum quia cuilibet petito debet ee iusta fm possibilitatem illius a quo petitur Minime eum appellat ut si petes q̃ deres aliqua causa condemnare no condemnandi ni iustum esse hoc petē inhonestum etiam appellat ut si petes uxorem mea valde inhonestum esse et non honestum Ro hoc fac optime quod refertur Valerius de publio qui cū quidam amicus suus ab eo petet quoddam negotium sibi fieri et ipe sibi assentire nollet dixit ei ut quid michi opus ē amicicia tua si non vis michi facere quod peto. Et publio statim respondit ut q̃d ē amicicia tua ad faciendū contra me aliquid inhonestum Seneca dicat q̃ hec lex est in amicicia ut nec rez tpi rogemus nec factum rogata. Cum hijs concordat Canon infra scpm. s. Canon q̃ postea. xxxij. q. vj. Et canon q̃ autem xxxiij. q. vij. Et decretū sollicitudine d'ap

pella ex. In oibus hijs dicit q̃ petes cōtra fm ipsa petitionē no est audiendus fm verum intellectum Dicit tñ modo rndē post deus qui ab eo petitur q̃d inhonestū est vl etiam inutile fm q̃d autor in 2° metro in fine libri videtur dum dicit Nam stultū est petē quod possit iure negari Nota q̃ tria sunt que honeste a deo petere possumus Primo quis pot petere vite eternitatem dimō non petit ad superfluitatem Unde in ysa. xlij°. scribitur q̃ pmaluerat fames et clamabat ppls ali menta petens Secundo quis pot petē natura corporis cōsuetudinem non solum in bono tempore Imō etiam sobolis dimō intendit filii nutrire ad dei cultum Sic de bto Nicolao pntibus legitur quia hoc modo petierunt deo utique hoc meruerit Id ita de pntibus scribitur Illud idem in figura de anna matre Samuelis. 1. Reg. 1. Tertio honeste etiam quis petere pot in bello subsidium sicut pte p omnes libros regum et machabeos in quibus auxilium quod postulabatur impensum fuit Et de hoc etiam in libro Iudith. vi°. scribitur q̃ finito luctu p totū noctē duorum palme intra sinagogam petebat auxilium de celo De matia quo ad hunc ptem requiritur supra in primo prosē precepto strage deo supplicia Circa declarationē 3ij et quarti membri puto utile de infrascripta q̃one querere vl investigare. Nō. temporalia simplr sint petenda Videtur q̃ sic cum in ecclie in letanijs petatur Ut fructus terre dare et conservare digneris te ro. a. nos Et non decipitur ecclia. quia impossibile ecclesiam decipi q̃ petens temporalia simpliciter Un petit q̃ temporalia sint simplr petenda In contrariū facit quod dicit Augr Et Bñdictus. Sunt enim hijs q̃ si temporalia petimus cum conditione ea petere debemus Unde Augr cum temporalia petit cum modo petite et cum timore illi committite ut si prosint det si scit obesse no det Quid ad prosit uel obsit nouit medicus in egritudine Et Bñdictus. in quodam sermone Impetendo temporalia cauenda et superfluitas et voluptas q̃ temporalia no sunt simplr petenda. Huic contrario sic videtur q̃ illa no sint petenda. 1°. diuina petimus Sed tm licitum ē ea petere in casu et hic in casu non ad fruendū sed ad utendum Ad 2um q̃d dicitur q̃ ecclia non petit simplr diuitias neq; temporalia sed ministrat ex prouidentia seu expedientia et pro alio simplr ex caritate Videtur q̃ renūciat cūctura que ex toto tenet diligere deum no debet a domo cuius seruitio cum mitate cuilibet liberius fuerit posse deo et ei

p dilacõm adhere. Et ita pt̃s q̃ nõ sequit̃ ex hoc q̃ cetia orat pro temporalibus dandis et conſuandis q̃ ſint petenda i. digna peti ℔ bñ sequitur g̃o licitũ est ea petere sicut cetia petit de viij petitionibus oõmb dñice que dicit̃ pt̃ nr et ea cũ effectibꝫ quibꝫ fidelis quilibet et maxime puer informatus dnt vide btm thomã in ij. ij. q. lxxxiij ar. ix. qui incipit ad ij. sic procedit̃ plenissime hec discutitur et pro tanto sufficiat tenuisse. Sequitur preceptum xxxij

Ignotum tibi met noli ꝓponere not̃

Cognita iudicõ constant incognita

Gruentissimũ secundũ autorẽ preceptum metricum Ignotum tibimet ꝛc̃ Autor in pñti precepto repetit quod supra in xxxviij prose precepto Bonus benefacito pro documento dnt Sed inter utrumq; tũ pot assignari differentia quia ibi sub quadam generali precepit bonus benefacere debẽ p hoc ipm deus cultore ad actu bñficentie inducendo hic aut precipit̃ p ꝓximis ꝓponendis sunt noti ignoti licet i bonitate sint similes et equales quod est contra ordinem bñficentie obſuãe. Cuius dicti ratio talis esse pot q̃ ea et virtus immutant ordinem qui est a sapia diuina instituta Ordo aut nature talis esse dinoscit quia vnũqdq; agens naturale p prias et nãtas actiões suam diffundit ad ea que sunt sibi ꝓximiora sicut ignis qui magis calefacit rem sibi ꝓximiorem. Sic etiam deus i sobias sibi ꝓximiores primus et copiosius sibi dona sue bonitatis diffundit vt dicit dionisius de celesti hierarchia. Exhibitio aut bñficiõz est quidam actus amicitie inter alios et ideo oportz q̃ ad magis ꝓximos et notos simp magis bñficiat. Unde Augus de doctrina xpiana dicit omnibꝫ prodesse nõ posse potissime consulendũ est qui pro loco et tpõe vel quarũcũq; rerũ opportunitatibꝫ constringit tibi quid quid forte contingant. Est aute ꝓtendũ q̃ licet simpliciter loquendo magis teneamur notis et ꝓximis q̃ ignotis posset tñ sic variari cũ deo loco et tpõe et negotiorũ q̃ in aliquo casu magis esset subueniendũ exẽplo et ignoto puta si sit in extrema necessitate quid etiam pcipi in tanta necessitatem patienti. De hac matia quidã ad hanc ptem satis late habetur supra in xx prose precepto cui des rndeto. Dicit igitur autor Ignotum tibimet q. velit imie Noli ꝓponere. i. anteponere vel honorare magis ignotos. s. quos nõ nouisti. notis. i. cognitis quos cognouisti. Ratio cui q. ca. subditur. Non delinquas amicũ antiquum nouo cum non sit similis illi. Huius dicti

tum assignat̃ q̃ versus dicens. Cognita iudico rẽ q̃ dicat. De cognitis iudicare possit̃ qualia sunt. i. de utilitudine et de hijs q̃ nouit pot iudicare. Ita aut exaltator dohijs. v. Dicit audio sic iudico Et assumptis de ꝛ sectas dis. v. exaltator. Sed incognita tũ sunt casu. i. euentu q. d. q̃ de illo quod ignorat̃ recte iudicare nõ potes Ideo de ill confidere est periculum Quod ꝛ Coram exẽneo nõ dicas consilium tuum. nesti cui quid pret. non omnibꝫ hoi cor tuum manifestes ne forte tibi inferat ſlam gratiam et confundet tibi. Hoc cui probatur iure dicit cui Canon. ſ. expdict. xxx. q. v. q̃ pro mitis a citis nõ est credendũ Tene sempe citum et dimitte mitum Et in cano Ex quibꝫ aut de pe. dis. viij. in fi. Agitio g̃o dicit q̃ incognita constat casu. i. euentu Casus vo ut aut Boetius. vo. li. de consolatõe est inopinate rei euentus ex causis influentibꝫ ex hijs q̃ ob aliquid gerunt. Potest etiã ille versus alr exponi vt dicatur Cognita iudico. i. si bñficus noto iudicie potius utrũ ꝛ dignus sit bñficio Si aut bñficus ignoto nõ potis scire nisi a cui vtrum sit dignus vel non Pro ꝓpria mitis nitlligentia magis in speciali pot de hi dubio q̃ri vt inuestigari. s. No. preceptum Autoris sit catholicum eo q̃ dicit Ignotum tibimet Et uidetur q̃ non quia e contra xpi preceptum in euãº Luc. vjto. d. Cum fac prandiũ aut cenã noli vocare amicos tuos nec fres nec cognatos i. vota pauperes debiles cecos et claudos. Non g̃o ꝑm ꝓpria sniam noti ꝓponendi sunt ignotis Quicũq; g̃o facit contra preceptũ xpi contemnit xpm et xpiã legem. Ergo preceptum autoris nõ est catholicum q̃ per consequens non seruandum Ad hoc dicendũ q̃ preceptum autoris nõ est p contra precptũ autoris. Non enim prohibet ꝓpe simplr vocare notos amicos vel etiam consanguineos ad conuiuium sed prohibet vocare eos ea intentõe vt te xpi iteriu seu remuneret q̃ hos non e remunerare sed cupiditate et id non e contra q̃ dicit Sic q̃ noti ꝓponant ꝛ ut not. cui tamen nõ ꝓponat ꝛ ꝓpter expectatoz retributionis consimilis Verũ tamen e q̃ in casu ꝓponendi sunt ignoti notis vt de peregrinis qui sunt ꝓponendi not ꝓpter indigentia Stricta ꝛm metreiã etiã potest queri de hi questionẽ an iudex dein iudicet secũm allegata et probata iudicie an sed conscientiam quia ht mcõreiã Hoc ideo dico pro eo q̃ dicit Autor q̃ cognita iudicio cõ stant incognita casu Hinc q̃m videt Thomas ij. ij. q. lxvij. dicens q̃ iudex iudicando magis debet sequi legitima do cumẽta q̃ instrumenta et testes et alia hgi

qñ illud quod ipe nouit tanqm psona pri
uata · ex hac tñ pietate rogatus rimari po
test ut districtus diligat probationes iuris
ut possit eas diligenter inuestigare qñ si eas n
potest de iure repellere debet eas in iudicando se
qui. Dicit etiam idem · q · lxxiij · qñ si aliquis
qui sit iudex innocentem falsis testibus con
uincitur ut occidatur · si iudex non potest in
uenire occasionem liberandi mox ut debet eu
ad superiorem remittere iudicandum Qui aut
nec hoc potest nō peccati sine allegatione ferens
sniam quia ipe nō occidit eum s illi qui
assumti eum nocentem iuuit sine concordat
ipe · t̄ Ray · Quo ad id vltim ubi dicitur q
iudex nō potest inuenire occasionem liberandi in
nocuū debet ei ad superiorem remittē iudi
candū aut alteri cui delegare · dns meus
dns Johes Cal · recolende memorie qñ s hic
iudex ipe ptem remissionem vt subdelegatus
veritatem reddit qñ innocens damnaretur
nullo mō remittat vt etiā subdeleget quia
huiusmodi malo occasionem prestaret Contra illd
lxxxvi · dis · faciens cū similibus ego s pot
vt dictū est bono modo istas reprobationes re
pellat Qui hoc nō pot suppedeat hoc casu
si vsimile est q̄ in futurū eam ex usu aut
nulla fieri condemnatio Ad hoc · fff · de pe
nis absentem Qui aut est vsimile ꝑ supiorē
de cōmuni consilio q̄ possit absoluat qñ faciat
aliq̄s predictoꝝ qz hoc e mag malū t̄ ido
potius eligendum xxiij · dis · c̄a · 1 · et · 2 · Ista
rado fore tenendū saluo ꝑ iudicio sāctorū.

Cum dubia mortis verseturvita
pericula pro lucro tibi pone diem
tricesimum tricū

Autoris preceptū quinq; laboras.
metrū Cum dubia mortis ꝑsens
Autoris ꝑceptum e quasi idem cū ꝑcepto
xix huius ptis supposito Cum dubia t̄ fra
gilis ex eo q̄ coeuntia in dubietate t̄ huāe
nature fragilitate. Sed in hoc dicit quia in
xix · precepto autor dei cultorem instruit q̄
no debet ponē spem in mortem alterius et
hoc ꝑ dubietatem t̄ fragilitatem rei ute
que cuius finis potest q̄n uita illius de q̄ mor
te ſtruitur · In hoc uero ꝑcepto ꝑprie ondit
q̄ uita mea viltis et parui estimatur pricli
et ideo credē deinceps nos multum lucro fun
se illa die in qua nos inuidimus in aliquod
pricm · quia difficillimū est pricla ute e
uitare cū inuitabilia sint t̄ insperata Et ad
hanc considerationem intendit autor dei cul
torem inducē dum in hoc ꝑcepto dicit Cu
dubia &c · q · velut autor innuit q̄ non
deb consumē tempus vt uita ptēnisse
q̄n aliquid bonū faciat q̄m ute humāe
sempe imminet multa pricla · In hac sua

concordat dicti Jheronimi inducendo hu
ic de conse · dis · v · vbi dicit Semper
aliquid boni facito ut te diabolus inueniat
occupatum Et hoc ē · cū dubium uita est
mortis sit quia tempora futura sunt nobis
incerta non mortis cuius quid nobis arridere
debeat t̄ etiam dubia · quia dubio ꝑcessu
spacio uiuimus et incertus sit nobis finis
vite nec minus periculis Certi enim sumus
q̄ tota nra substantia periculis infirmitis
uersetur · i · agatur in diuersis casibus · q
tuinq; laboras · i · protquamcūq; ze vt ꝑfici
quodcūq; laboras inquirendo opes t̄ si
milia · pone diem tibi pro lucro · i · utilitas
cuius diei pro lucro habeas et reputes · et
gras inde deo referas ut s̄m porem tu
tuinq; laboras · i · quicūq; es qui aliquo
laboras negotio pone tibi diem pro lu
cro · i · uideant tibi lucrum p quostumq;
dies uixis · nec doleas de labore si forte
q̄ laceat labore vt pone · i · laborem tibi
diei pro lucro Non Tullius non refert q̄t
annos referam seu habeam si q̄s utilitat
expendum Ꝑ pro huius ꝑcepti quo ad ut
q̄ meteū intelligentia et observantia ē
breuis tendum q̄ mōrtalium status q̄ ad
dubietatē et humane uite mētis tedio
plenissus est et inanis quod declaratur
ex · z · ps · ex scripture diuine manifesta
tione · ex doctoꝝ sacraꝝ literaꝝ inductio
one · et sacroꝝ canonum approbatione
Dicit primo q̄ mōrtalium status declaratur pe
riculosus et inanis ex scripture sacre mani
festatione Non Aplus · 2 · Corinth · xj · dicit
q̄ periculū t̄ in terra · periculū in fluuiis · pe
riculis latronū · periculis in ciuitate · periculis
in solitudine · periculis in falsis fratribus &c
De iste periculis loquitur Innocen in li
bello de vilitate conditionis humane in ca ·
primo Militia est uita hominis super terram
vbi dicitur An nō vera militia cum
multiplices hostes undiq; semper insi
dient ut capiat psequent t̄ pugnant
demon · homo · mundus et caro Demo
nū uarijs · homo cum bestijs · mundus cum
elementis · caro cum sensibus Terra pro
ducit spinas et tribulos · Aqua procellas
et fluctus · Aer tempestates t̄ tonitrua ·
Ignis corruscationes t̄ fulgura · Lupus t̄
ursus t̄ pdus et leo tigris et onager cum
draconibus et grifes t̄ serpentes t̄ coluber
Basiliscus t̄ aspis crocodilus et draco scor
piones t̄ vipere ſſi t̄ tendes t̄ pedituli
cruciates t̄ cimices · muste stirabones et
vespes pestes t̄ voluptates · t̄ breuiter oia
animalia nobis adiscantur Nam qui
uiri sumus ut diuinemur pisibus maris
t̄ volatilibus celi et omnibus animantibus
que mouent in terra · nec immerito illius

mpdam dannor m estam Preptum e n
deut xxxij Dentes bestiaru mitta eos
rum furore trahentiu et spentiu hec
heu mfelices mres que tam mfelices fi os
genuiste Deo huius moi considantes pri
culu pati esse deng omn hora ommq;
momento ad mortem ex quo se venit t
mprouise ppter ut dixit Augustinus
voluit deus nos latere finem nrm ut sp
pti inveniam ad mortem Cautez negli
gentie solet ee securitas qd multis sepe
que periculum intrauit securitas fuit Ut
ttt xij moraliu sup id Job xv Nunq
annoz motus e Deo dns docet nos esse
vigiles et attentos d Math xx Vigilate
quia nescitis qua hora dns ur venturus
sit Et apostol Si no vigilauis venit
tanq fur dixi o q mortaliu status de
clarat pictosus et motus ex doctoz sa
craz litteraz inductionib pro quo sciendu
q m quibusdam hystoriis exemplariter
legitur Et cum sancto viro demrata fuit
talis visio videbatur sibi q esset sup ripam
maris et vnde maris tumentis videbant
eu velle submergere diem aspicet vetat ut
fugeret et ecce vidit leonem tribilem ore
ore apto turrente sup eu Iste timore p
tritq ad tram suos oculos delmat t ex
alia parte vidit spentem venenosu os ad
eu mordendu aperiente Videns ego iste se
cum spe fuge et auxilij destitutu oculos
leuauit ad celum ad dimi auxiliu implo
randu Sed ecce vidit angelu coronia m
vna manu tenente in alia vo gladium
qui sic alloquit eu Noli timere qz ab oib
hys periculis liberari valebis si que ti ma
dabo pegeris que in hys continet metis
Horis mariis ira fere dolus anguis anguit
misere Hanc spem fuge tene sertu dabo
tibi vere q velit angelus mie Pone pe
dem sup guttur spentis qz statim mortu
erit Volue spatulas et fuge mare t libe
raberis Aggrede inquit leonem qz non
e tam fortis ut credis si valde debilis Dig
ner pegeris corona Hanc tibi tradam Cum
aut hoc gladio te mactficiam Moraliter
quilibet mortalis in hac dubia t mstabili
vita q m motus ipsatur periculis e maxime
ab hoc assallatus mimicis Primus qui ppter
pentem denotat est caro mea Et hoc p
vsus concupiscentia anima hr venenate
sicut basiliscus qui solo visu homines interfi
cit et venenat Iste no fuit venenatus
rex dauid aspiciete Bersabee t Ne Pz o
hoc spens s caro que semp vult spens mo
dest Item d pbioz xxiii Mordebit ut co
luber et quasi regulus venena diffudet
Non pot melius vinci qm pauu pedibus
conculcare Deuincis et affluentibus ipsam
pedibus conculcate Deinuis et afflictoi
pam donando Dicut faciebat Cyprus
ad Cormth ix in fine qui dicebat Castigo
corpus meu et in sututem redigo Nil q
mmmq quo mortal quilibet e vallatus
et circudatus est mundus qui p mare despici
tur pro cuius declaratoe sciendu d quod
Hugo de S victore m quadam q one qua
fecit de statu mdi m quo pulo sic dicit
Et eo queris ab anima Video mundu istu
Audit anima Video t bn video Narro quid
vides Anima Navigantes video t mma
re magnu tranquillitate venti spirantibq
leuis optuta cursu navigii fieri Vros
aut p navem discumbentes ad epulas
t canentes m lymphis t cythara t om
gene armonie t cantilene auditu mul
centes Ipis etiam aliquis melodia resd
natibq pistes maris gurgites circumdare
t exultantibq alludendo letitia augere
Horate quid hoc nisi magnu gaudiu
et magna iocunditas et si esse pot dulc
nu magna felicitas Cum fugere paulisp
oculu et nobis declmare mutatu donec u
deas finem Anima fixi Ratio quid vides
nisi Anima Video undiqz migrese celu
t aere ventoz cursu nube aquitate con
turbari Quare fluctus intumescere t qi
ab imo eisam totum circumlatu fieri
Ratio O miqnt miseri quid vobis t mpso
mari quare in dubio seneri finistis egre
tranquillitatem equoris suspitam no hr
buistis egre semel stet in tra no tenuist
Quid vobis lucra tanto tempe acquisi
sta Ecce qui exiguu bonu secuti est Ecce
qm calamitatem incurristi Et qz veru
malu q& vobis imminabatur prouide volu
iste ab appetitu fallacis hom hoc vos tra
hebat animos no cohibuistis O infelices
t mstri ecce illa letitia ira quo qm cito
mutata e cuta vra Ad qua miseriam de
voluta pg vobis manter exultantibus pis
ces maris allisereut mo vos naufragos
t mstabile abiectos Pisces maris vos in
pastum accipiut Hec Hugo Hinc concor
dat Job xxj qz Quare impy vivunt t robo
ti sunt confortatiqz divicijs semen eoz
pmanet coram eis pximq; turbe t ne
potum in conspectu eoz domus eoz secure
sunt t pacate t no est virga dei sup illos
Bos eoz concepit t no abortiuit Vacca
pepit et no est privata fetu suo Egrediuntur
quasi greges pueli eoz et exultat eoru
infantes Lusibus resonant timpanu t cythara
ram t gaudent Ad sonitu organi ducunt
in bonis dies suos et in puncto ad infernu
descendut Hunc alludit dictus Seneca
Nolite inquit huic tranquillitati confide mo
meto mare exurit et eodem die ubi luxerit

nauigia sibent. hoc modo alluđ videba
tur qui dicebat. đ luc xvij°. Anima mea in
manibus meis bona. Cui dictū est. Stulte hac
nocte morieris. Si quis ergo homo vult mi
nuere vnctē fugiat eu. s. nūdū. eig pō
nis abrenūciando et faciet sicut rane
egipti qui currēt lambendo p ripas nili
ne crocodillis venenētur et deuorentur
Ista fuge debet mōlis quilibet. Terrigenaz
talis hoīs nimis quo quilibet ē vallatus
ē dyabolo quod p eugiente leone ānotat
Horum etiam declaracon est tenendum/
q̄ ite leo. s. demon tacet dicitur q̄ sit
tamē leo fortissimus si quis sibi resistit
et valde debilis ē quia sm hieronimum
nō venit nisi volentem. Sed nisi qs sibi
resistat est valde fortis et fortiter ferit p
mitorem. Hunc tamen rugiente leone
docet nos tōnē. b. petri in sua pma epi
stola ca°. v°. Sobrii estote et vigilate
qz aduersarius vester dyabolus tanq̄ leo ru
giens circuit querens quē deuoret cui
resistite fortes in fide Hex aut armis
seu iaculis utitur ad animē ꝫ corporis
oppssiōm. s. suggestiōn. delectacōn. assen
sū. cōsuetudine. ꝫ nūtē. Cum iste. vi
ri iaculis vndiq; premit petrum et nisi se
armet ꝫ viriliter eidem resistat i magno
ē periculo. Sed mōlis quilibet sex armis se
munire debet ꝫ cum eis ipm viriliter impug
nare ut contra eū victoriosus existat. Primo
p oronē se munit qua ē sagitta dei. z. Pet.
Sagitta ionathe nūq̄ abijt retrorsum
Ro° p. ccxxxiij. quia ē triacha. Mt. xvij.
Hoc genus demoniorū nō exit nisi p oronē
ꝫ ieunium. Ro° vincit p fidem que ē scu
tū dei. Ad eph. 6. In omnibus sumētes scutū
fidei. Ro° vincit p confessionem que est quasi
mantacū dei. Cui ēm petrum sacerdos ab
soluit huic dyabolus manitare videtur. Vnde
vincitur p eliam que ē lancea dei. Unde
de elia dicit. Reg. xix. Cuspide scutū ꝫ lanceā
aduersus inimicū tuū pugnabis. Sexto vin
citur p humiliatem que ē gladius dei qui
rpm superbum humiliat ꝫ vulnerat. Ion psalmo.
Tu vulnerasti sicut superbum humiliasti. Legi
tur in figura de dauid q̄ fuerit sine dubio
cultro occidit leonem ursum ꝫ gigantem
philisteum eo quia humilis nō fuit prout
i. Reg. 17. declarat hystoria. Unde de sepo. i. Re
6. Iudam ꝫ vilior fiam. eroq; humilis in
oculis meis. Dixi z° q̄ mōlium status pe
riculosus declarat ꝫ motus ex sacrorū amo
ribus. Pro huius etiā z° pcis milli
gemma que sup z° met° fundata pot. Ubi de
pro lucro ti pone diem quinq; laborasti. vitu
perius diei pro lucro habes ꝫ reputes. ꝫ inde
tibi deo refere debes. Hic breuiter notandū
q̄ bonus ḡ in oī. Primle est signū celoz

decem virginū. Nos ergo sollicite co
gitemus de nobis ne nobis tempora tūescant
et tuc quicquid ad bn agendū vnctē tum
iam compellimur de corpore exire. Illud ē
tempus quod fugē nō licet. modo cogitari
re debet. dum licet. Ista hora vbi exitus sē
ē minuendi. Exii. q. Quodcunq; potuiaq
tua mstrauit opare. Hanc sniam approbat
Augustinus in canon. Si quis de pe. dis. s.
sic inquiens. Si quis positus in extrema ne
cessitate sue egritudinis voluitq; accipe
pniam et accepit et mox reconciliabitur.
ꝫ hinc inde fuit. Fateor vobis non illi negan
quod petit. si no presumimus q̄ hinc bn exe
at. si securus hinc exit. ego nescio. pniam
dare possumus. securitate dare nō possumus
nūq̄ dico damnabit. ꝫ nec dico libabit.
Quis ergo a dubio liberari vis quod melius est
eligē. age pniam dū sanus es. Si sic
agis dico tibi q̄ ab oī periculo es securus
quia pniam egisti eo tempore q̄ peccare
potuisti. Sic faciendo ponis diem p lucro.
Si aut nūs age pniam qui iam peccare
no potes. pcta dimittunt te non tui. illa et
es adhuc in periculo et tuc non ponis diem pro
lucro sed potius pro damno. Sequitur.

Penitere cum possis interdum crede
sodali. Obsequio qui dulces reti
nentur amici.

Octauus quartus Auctoris precipui
metrū. Penitere cum possis. ꝫ inter
cetera que sunt deo gratia ꝫ accepta est
sodalitas seu societas virtuosa. et tuc magne
dicitur virtuosa qui inter sodales socios vir
tutes infra scripte continent. s. qui inter
se caritatiua affectio. vnanimis consensio
mutua sibi exhibitio. mortuorū ab utroq; repul
sio. Adiutorij promptu collatio. Utriusq; ab alio
mutua veneratio. Superioris cui inferiori pu
rificatio. Pia inter eos compassio ꝫ benigna
supportatio. Hijs sic interuenientibus sodalitas
seu confraria dicitur virtuosa et amicitie
confirmatiua. Dico namq; primo q̄ inter sodā
les vt socios debet esse caritatiua affectio vt
quilibet alium diligat in veritate ꝫ non sit
in socium mendax qui no primaeuus in die tri
bulacōnis. Prō. 6. Ideo Auctoritas ly. s°.
confessionis vocabat socium vt amicum dm
dum inquit. Et ro philippen. 2°. Si qua so
cietas spūs. si qua in christo exhortatio. si qua
te grauedo mentis ut idem sapiatis. Quod 2°.
q̄ inter sodales debet esse vnanimis consensio.
Nam hinc inde fuit vnus mortuus in domo.
Dixi 3° q̄ inter sodales debet esse mutua sus
tentatio ꝫ mortuorū ab utroq; repulsio. ꝫ ad
iutorij promptu collatio vt hec tria gratia

breuitate simul copulent pt̄a ēntiā. ℔. scribitur. ℣z melius est duos esse qm̄ unus habent em̄ emolumētū societatis siue si unus ceciderit ab alto fulcietur. ve soli qui si ceciderit no hꝫ subleuātem se. ℣ si dormierit duo foue bunt̄ mutuo vnus quomodo calefiet. ℔ si quisq̄n̄ preualuerit contra unū duo resistūt ei. ℔ funiculus triplex difficile rumpit̄. ℔ sic ex ista auctē bonū societatis tria fit emolimētum. ℔ primū est subleuatio quia si unus ceciderit ab alto fulcietur. ℔ exo. xx. ℣i uidis asinū odientē te iacē sub onere no pt̄ēnsibis. ℔ subleuabis cum eo. ℔ secundū confirmatio quia foueb̄untur se mutuo. ℣luues em̄ carbones fouent se mutuo ac etiam plumes candele onere ad murorem accendunt. ℔ tertium emolimentum e defensio quia duo resistūt ei. ℣ duo rames melius resistit lupo q̄m̄ unus. ℣mo timet duos vbi no timet unū. ℣ri. iiij°. q̄ inter sodales debet utriusq; ab alio mutua veneratio. ℣ superioris cum mīoris purificatio. ℔ hec duo sūt accipiunt̄ gratia breuitatis. ℣hoc facit dōs ℣plinius ad romanū. xij°. dicens. ℣honore mutuo p̄uenietes. ℣unde narrat ℣alius li. ij°. tra°. 6°. ℣cum ℣lexander cum epystene sibi gratissimo remisset ad castra darij et mr̄ darij captiua epystenem quia forma ℣ statura p̄stabat. ℣lexandrū more p̄sarū adulata illū saluauit tanq; ℣lexandr̄. ℔ ut admonita de errore et p trepidatoꝝ verba extrusationis quereret. ℣idit. ℣lexr. nichil est q̄ hoc simoni confundit̄. ℣nam ℔ hic est alexr. ℣ paucis ibis aut. valeriu comite suo p̄titus est. ℣deo etiā. xiij°. c°. dictoru te ne sorte fuit. i. ei qui dedigna condescendē et p̄ficere se deo. ℣unde ℣ēnepta. p̄cij. ℣penes deos impiū mr̄ homes consorti. ℣homo em̄ est animal sociale. ℣. de amicabus. ℔ dixi quito q̄ inter sodales debet p̄ia compassio ℣ benigna supportatio. ℔ hec duo causa breuitatis negantur. hoc facit dōs. ℣eneca epla. xcvij°. dicens. ℣ societas nra similis e formicaꝝ lapidq; que cupida e nisi mutuem obstarent. hoc enī ipo sustinent̄. ℔ hoc idem ℣ambrosius in de offic. ℣ pcipit̄ custos amicitia e et equalitas in gra ut superior mīori se exhibeat equalem et mīori superiori. ℣inter eos dispares mores no pot esse amicitia. ℣deo querend̄e debet gratia utriusq; n̄ auctoritas desit superiori nec humilitas mīori. ℣unt sue addit gl̄a. ℔ si ego mores tuos no supporto et econtra mīgnū edificiū tarditate surget inter nos. ℣n ℣plus ad galath. vj°. ℔ alter altrī onera portate. ℔ et quod ℣ugustinus in li° lxxxiij° q̄ōnū. q. lxxj°. dicit. ℔ nil tam probat animū q̄m̄ admodū onera animi supporta tio. ℔ et ponit exemplu de loquacibus ptinacibq; maledis et p̄ unusq; supportare debet infirmitate alterius. s. q̄ntum possibile e absq; peto et exemplificat de regibus triū sceptrib; atq; quoꝝ priores portant capita alioꝝ in cassibus suis curiosius. ℔ ℣ambrosius. i°. de officiis. ℣ tutio societatis diuiditur in duas ptes in iustitia et bñficentia. sū libera lutatem et benignitatē. ℣ iustitia excelsior. ℔ alia ulterior. illa tensurum tenet. illa bonitatem. ℣ in p̄cepto licet unus sodalium fortior ℣ potentior sit alio. ℣ michlonius tri aliquādo cedere de potentia et compati sibi infirmitati sue. ℣ ut amici quia ut dictū est pia debz ee compassio inter eos atq; benigna ℣ bñficia supportatio no enim debet homo peior esse condicionis q̄m̄ sit deus qui inter ceteras animalia fortissimus et prudentissimus est. ℣ michlonius tamen p̄out dicit ℣ambrosius in exameron. iiij°. ℣ cenibus ℣ p̄sonaꝝ dicit. ℣ prete. s. nudis pueris ad terram prostratis ℣ decurtē reputantibus. ℣ unde de ℣esare sic dictum fuit. ℔ cui omnis semp̄ ut victis prece possit. ℣ cui prostrati sit nobilis ira leonis. ℣ tantaꝝ sūt̄ versus in de. ad hoc depostulate platorum. ℔ extra. ℣ hanc sodalitatem ℣ amicitia dissoluit auaritia. ℔ ut ℣ambrosius in exameron om̄. v. p̄nes exēplū de auibus rapacibus que no sunt sociales. ℔ ℣eneca epla. xciij°. ℔ auaritia ℣ luxuria dissociauerit mōres. ℔ et etia ℣ulius in de offic. ℔ dissoluitur sodalitas cū quilibz querit p̄priū comodum. ℔ attendens igitur ℣utor q̄ inter ceteras que deū cultorem facit deo esse ūtum e sodalitas seu amicitia ℣tuosa sm̄ quod sapiēs est expedit̄ p̄mitto hoc sim tribuit p̄ceptum omnibus fore observandū dicens. ℣ omnē cum possis interdum cede sodali. quasi velit ℣mittē q̄ si contingat te discordiam cū tuo sodali aliqua habere licet tm̄ possis separare iuste atq; pie voluntati condescendere debes quia tu obsequio tm̄ retinere potis manum. ℣unde ℣eneca furiosum est contendē cum maiori aceptum pari sordidum cum minori. ℔ hoc est q̄d intendit ℣utor dum dicit concedere omni possibi in quantūcūq; re ut serie ludendo vel alio modo cede. i. concede et dā locum ire no tu semper sed interdum sodali. ℣ nota diam inter sodalē. sodalem. et collegam comitem ℣ consortem. ℣ sodalis quidem ppie est in pculo. ℔ sed dicit lex q̄ inhonestum rerum societas nulla e. vt. ff. pro soc. in lege nec ptermittendū. ℔ collega in officio. ℣ comes in itinere. consors in premio. sodalis in mensa vel in sede. ℣ uber dicā nota p̄ diminutionē. ℣ unde indelementiū. i. de pena in glo. que sm̄ tm̄ defensauit et est. ℣ in ordine glosaꝝ. ℔ uno rumq; tollatur societas no est mutuū reddi

Debet tñ homo socialis esse qua homo e
animal no solitariu sed politicu t ciuil
tricu. Vnde aumentator viij. ethicoz t ben
viij. de bñficijs dñs inq̃t no vnq̃ unus no
dem̃ tabl̃em rebus fecit mudi t insti
tuit societas mihi. Pro tanto natura du
ab res dedit que illi rebus obnoxii va
lidissimu facent vtrq̃ t societatem
Deinde societas illi dominu animalium
dedit t mpiu eternu et sic obsuanda
que data sunt dulces anna suaues t fi
deles obsuant. Vnde Tullius Nil dulcius
qñ hre eu rem quo omni sic loquaris
ut tecu ett in 3o de amicitia obsequium
amicos feritas odium parit. Et pi. pñs
stribuitur. Nec amabilius ad societatem
magis erit animus qñ fe ett thopus
dicit. Vnde posse decet. Vnde rnde hr
De matia utuose societatis t pñe hetur
supra in pte prosdicta precepto xxv. Cum
domus ambula. tibi inde si placet. Sequitur

Nil dubites cum magna petas mm
pendere parua. Vñb etenim rebus do
mant tyranna anos:

Quicesimus quintum Autoris preptu
metiu. Ne dubites tñ dñs pceptu
duobus modis intligi seu legi pot
sm duplicem intellectu ex eo insurgente.
Primus intellectus accipi pot hrale et mudi
ale. Et vero morale. Circa primu est sci
endu q Autor induxit deu cultorem ad
virtutem exhortandum. Et inde ad bñficioz
exhibiendu d. Ne dubites tñ q. velut nunc
ad alacri animo tribue debes que tristicia
sunt t mundana. Ad hoc ut habeas animi
fidelem. unionem t socii utuosum mmente
et hoc est quod dicit Ne dubites impendere
et largiri parua. s. mundana et inuti
li petas magna utpote amicicia. Item
pro gnali tyranna. i. amicicia. mugit id est
astringit hñb rebus. i. dat. t accepte mu
neribus mores. i. animos subaui. Nam pat
t filius dando et accipiendo admodum
magis sunt amici t amici fiunt. Ad hmoi
pñm hrale et mudiale intellectu declara
tione est tendum q amicicia tam nobili
tate qñ virtute maior est qñ sint tpalia
vel corporalia vt sunt diuicie. Ratio qz
amicicia est res spualis que et re spuali
nascitur. s. ab anima. Spuale aut predit
corporale ut colligitur ex decimo mti cor
poralia de tñpla. pla. est. Et ad dum p
cellit res corporales unu erit multis res
spuales. Vnde ecclia. Pecuniastribuitur. Amo
ro fideli nulla est comparatio. Vnde Tullius

In libro de Amicicia. Omnibus rebus humanis
imponende est amicicia. Ideo etiam probat
Aristoteles viij. ethicoz in pncio multis ra
tionibus hoc. Sic aut q potentibus et principa
tibus possidentibus videtur amici maxime
opus esse. Sic ergo in comparatione amicicie
et rerum corporaliu amicicia dr res maior
t res corporalis dicit esse pua. Et hoc est
quod sine dubio qñtu ad hmoi intellectu
intendit Autor dum dicit ne dubites
impendere pua. i. res corporales que sunt
pue respectu amicicie. Nam impendendo
hec pua allicies eos ad tua amicitiam
t amorem et pro tanto subiungit. Vñb
etenim rebus mugit tyrannia rumoz. i. amo
rum. Pro 2a intellectu moralis declaratio
optime facit qd scribit Iacobus de Vitriaco
narrat enim q fuerunt duo amici quoru
unus scribebat bñficia ab amico recepta
plus vo solum scribebat bñficia q alii
impendebat. Et breuiter dum magna
cet altercatio inter eos qui magis diligeret
qua unus dicebat viz. ic qui scribebat
bñficia recepta ut videns in illo libro bi
ficia a te recepta mniqñ te delinquam
semp te diligam et mniqñ ab amicicia
tua discedam. Dicebat alii ad eu bene
dicis. Et ad hoc tibi rona r tendo t e. o. libo
bñficia que tibi impendo non ut ea tibi
imperem sed ut ea pleteus te in amicicia
conseruem ne tanta t tot bñficia pdam
Ambobus in hac altercatione existentibus
rendam pro se uter ammsum et per
ipsum plus fuit tibi diffinitu q. z. mine
mus faciebat sic et verum est. s. q bñfi
acto plus tenetur. Dic moraliter mpposito
Deus infinita bñficia dedit nob t qtidie
facit et omnia scribit non ut ea exigeret
sed ut videns tot t tanta bñficia impen
disse no desinat nos prodat sed m aia
sua nos impetuu consuet et nisi qui
desinet ab eiq no separatur amore. Sic enim
eu nos dilexit ut filiu suu unigenitu
dñet Johis. 3o. Et nos de fruitute diabli
liberaret. Hoc vero in ca constitit bñficia
magna impensa scribe dicitur ut ea p
legentes salutis bñficia a deo rogassemus
que ea no fuerunt munera pua sed summa
no nulla sed pciosa. no corruptibilia sed
pmanentia. non trisitoria sed etna. O libe
ralitas summa. qua illis quibus primo
m possionem dedit mundi. postea ne ali
quid deesset dedit t vnu filiu t p eius
dedit septm cum ipse cum filio sit idem
seu unu. Johis. xviij. Cuius. go tam i
gnis qui pro eius amore pro tanto et
tam mesto dono no debet se t sua eidem
libaliter tradere. Et hoc est qd vult dutor

qñtū ad hoc dicere dñm dñit. Ne dubites
pria impendē s. temporalia pro eius amore
pauperibus erogare cum videra adeo pria
sint qp aiam tuā negant saciare nisi
de diuino iudicio qñtumcūq; sit diues li
berare possint. Sunt em tpalia respectu
etiozū tamqñ punctum ad cretū ferentia
Unde in signū huius saluator nr docebit
id quod subditur. Luce xix. Fuge sue bone
et fidelis quia in pauca fuisti fidelis sup
multa te constituā. Iffunde go aut. s. in
pñti dñit Augustin. s. temporalia que
habes pauperibus vis eo gaudio q̄ accipies
tuc. s. post. Sunt autem qñ nō hēs etiā
pria possendo. Ad hoc aut ut parua
tua munera. s. elemosyna sint deo accep
ta. iij. sunt pnta nria. Primū est ut
homo id offerat voluntate hylari. Ex ii
ut offerat voluntate concordi. Iii ut offe
rat voluntate liberali. Iiii ut offerat volū
tate fideli. Deinde primo etiaz maz que
respectu etiozū sunt pue pp deum paupe
ribus impendē seu offerre voluntate hylari
Ad hoc faciendum nos monet apls
2 corinth. ix. dicens qp hylarem datorem
diligit deus. Assumptie in. s. hui⁹ oibus
xx iij. q. vj. Sed proh dolor reputāt hoc
multi qui hylariq dant dīabolo munus
maius qñ xpo vivo obulu libentius
voluptori cpii pauperi. Tu tri sūt canones
donare res suas ecclesiis prohibitum
sit tu iterū sit tenaue. Et transsumptie
assit Augustino sup lohem pte 2 in ma
none donare. l. xxxvi. dist. Retrii autē
aliquid blandiendo donare et hūsmodi
sit petius mōrale. Vide supra in hac pte
precepto. Soli homines blandos et tractatur
in veteno questo. Secundo demq munue
ra parua impendere i. elemosinas pter
deū pauperi offre voluntate concordi. Non
em deo pua pce impensa acceptat si cu
odio offeras et si cū proximo pacem nō ha
beas. Ex lo. Cain et Abel de quibus qñ
iij. scribitur. Ex genitaris ei⁹ tussuptue
in canon. Leq. xc. dist. Nimbo em duo mu
nera obtulerūt sed munera Abel deus
acceptauit pp mentē concordiam obla
tionē vero cain refutauit pptea qz ha
bebat ad fratrem inimicam. Pptēa dicitur
offerenti. s. Matth v°. Si offers munus
tuū ad altare et ibi recordatus fueris qua
frater tuus hēt aliquid adūsum te relinque
munus tuum ante altare et vade prius re
conciliari fratri tuo. Ro. Demq pua munera im
pendē. i. elemosinas deo offre animo libe
rali. Est em voluntas liberalis qñ hō non
solum dat libenter sed dat qñtum potest
id. Ethobie iiij°. Si multu fuerit habun
danter tribue. Si aut exiguū etiam id
modicū libenter impti studē. Et qui nil
habet nichil dare potest. i. q. vij. Sed uberi
tum sed non demus impendere deo quod
dedicatur homo ut in canon dicebat
Solūmodo dist. et xvi. q. vij. Omnes demum
Nec etiam solum modo verba deo impen
dere demus. Sua dicitur verba dedistis
Oba reputet. xvij. q. i. ss. ad hoc. Nunc es
dare pro rebus pro verbis ūba solemus
Quarto pua munera impendē demus
mente fideli. Quod em est fidelit dare
nisi ut nec pcia nec iniq de tuo et vno
et fructibus arboū decimas offeramus
Ext. xvi. q. vij. Grumq; quia si tardus da
re pctm est gritomagus pctm est nō de
disse. xvi. q. i. Denique cū Grendidū
nobis qp quinq sūt canones sunt tria
genera elemosinaz. Tria corporalis. s.
egenti dare quicquid potis. Alia spūal
s. dimittē a quo lesus fuis. Tercia del
quentes corrigere et errantes ad uiam redu
cere vitutis vt in canon. Tria sunt. Solve.
Distinc. In libris Thomas 2 2e. q. xxxij.
omnes elemosinas reducit ad duo ge
nera elia. d. qp oim elie quedam sūt
corporales quedam spūales. Corporales
sunt vij. opa mie. s. esurientem pascē
potare sitientem. Vestire nudū recolligē
hospitem. Visitare infirmū redimere
captiuū et sepelire mortuū. Vō. Visito
poto. cibo. redimo. tego. colligo. tumbo.
Spūales vō etiam sunt. vij. Viz dare
ignorantem consulere dubitanti corri
gere errantem consolari tristem. remit
tere offendenti onerosos portare et pro
omnib⁹ orare. Vō consule. castiga. sola
re remitte. fer. ora. Pro hoc mq pcepti
intelligentia magis in spūali est de infra scp
tis dubitabilibus quendam vt inuestigandū
Et primo que elemosine sint meliores in
corporales vl an spūales. Huic questo re
spondetur Et elemosine spūales absolute
loquendo sunt meliores corporalibus triplici
de causa. Primo quidem quia illud qd ordi
batur nobilius est. s. donū spūale qd pre
eminet corporali. Secundo tone eis cū
subuenitur quia spūales sunt corpora
nobiliores. Potest tamen contingere q cor
poral elemosina preferatur spūali in aliq
particulari casu. Puta si quis fame deficeret
tunc potius est pascendus qñ docendus.
Tertio queritur. Vō. elemosina impendē
sit in precepto. Breuiter huic questo Hugo
scribit Thomas. 2 2e. q. xxxij. dicēs q
est in precepto et admittens etiam punctum
Juxta id Matth xxv. Fui nudus et nō dedisti
mihi vestimentū. Et intelligendū
est qp to recta requirit sm quod consi
derandū est aliquid ex pte dantis sic ut

illud quod in elemosinam est erogandum non
sit ei necessarium et superfluum. non solum respi
ciendus est ad se sed etiam respectu alio-
rum quorum cura sibi incumbit quia primo oportet ut unus
quisque sibi et suis prouideat et de residuo pau
peribus subueniat. ex parte recipientis
necessitatem habet quia non esset ratio ei
elemosinam dare. Sed cum non possit ab
aliquo uno omnibus necessitatem patientibus
succurri non omnes necessitates obligant ad precepti
et solum eum is qui necessitatem patitur sustenta
ri non potest huic loquitur hoc quod dicit hic
Ambrosius in li° de offic. Pasce fame
morientem. Et nos enim pascendo homi-
cidare potius si non pauetis audistis hec
verba tribuentibus huiusmodi pauperibus
xxxvj. distinc. Dicit igitur dare elemo
sinam de superfluo est in precepto et simil
dare elemosinam ei qui est in extrema
necessitate. Ille iuste etiam dare in consi
lio sicut et de quolibet meliori dabant ea
filia et dico quod superflua de necessitate precepti et
erogandi. quia licet sint istis quibus ad presente
tempus etiam alii sint. s. quibus ad usum.
eorum qui ex his sustentari possunt. Unde Basi
lius. Si fateris ea tibi diuinitus prestita
non iniustus est deus nequando nobis rei
distribuens. Cur tu habundans ille vero
mendicat nisi ut bone dispensationis me
ritum prosequaris ille vero patie[n]tie bra[n]uio
decoretur. Est famelici panis quem tu te
nes. nudi tunica quam in conclaui conser
uas. Discalceati calceus qui penes te mu
cescit. Indigentis argentum quod possides.
hominum quos contra tot iniurias quot de
valeres. Et hoc idem dicit Ambros in ca
none. Dicit xxj. dist. Et quod
dictum est quod non sit danti necessarium in
quirendum est. s. quod probabiliter existimari
potest nec oportet quod consideret omnes casus
qui contingere possent in futurum sed debet
iudicare superfluum et necessarium sum ea que pro
babiliter ut in pluribus occurrunt. Legitur

litem inferre tue cum quo tibi

gratia cuncta est. Ira odium grene

rat concordia nutrit amorem:

Quinquagesimum sextum. Autoris precepti
litem inferre et quod precepti tritat
de eadem materia quo ad vna par
quo ad amicitie dissolucionem que tangit
supra in xxxiiij. precepto. Nunc est possit
Ibi enim exponit quedam conditiones ex
quibus sodalitas et amicitia dissoluuntur
Dissoluit enim amicitia. s. Genera epla
rchi. Auaritia. luxuria. Secundum
quod Tullius in de offic. Dissoluit societas

cui quilibet querit premium comodum. Hic at
Autor inquit. Ex quo federatos amicicias
plerumque dissoluuntur. Istud est lignum
ex eiam contento. Intendens inquit huius
quod non deceat cultorem dei cum aliquo et
maxime cum amico litigare nec quam
sine impetrato eidem inferre per quam
micia aliqua dissoluatur. nec eciam ipse
amicus ex hoc scandalum aliqua para
tur. pro tanto habet hoc suum preceptum fo
re permixtum obseruandum. Item in fine tunc
si uelit autor immo debet amicum
habet fidelem noli cum pro hoc litem ut
cupam. quia sic cogeres eum ad iram
et de ira breuiter veniret ad rixam. Et hoc
est quod dicit Autor. Tu cane referre litem
i. contentionem. Altercationem. iuram. vt aliam
offensam illi cum quo egrana. i. amicicia
te iuncta tibi. Veneta hoc facere debes quia
alii omnes ira et ex ira odium procedit et
quatur. et qui diu durat odium est ira in
veterata. de vindicacione semper cogitans. Notan
dum. Canones quod litigiosus monere debet ut
se a tali actu debet abstinere per quinque. Primo
per hoc quia litigiosi consueuit esse auto
gami ut xlvi. dist. in pri° et ca° p. 2°. qui
consueuit esse adulatores ut in canone dicto
dist. xlvii. 3°. quia consueuit esse peiura
ri ut in canone dicto ibidem. 4°. quia consue
uit esse calumniator ut in canone detractato
res dist. xlviii. 5°. quia officium contemptibile
persone est litigare. xj. q. 1. ex hiis. Est tri
plicandum sicut primo. quod dux est ira. quedam
precedens rem et quedam sequens. Prima assimilatur canibus et cerui velo
cibus et hec est penitus vitanda ex eo quod
redit contra. 2a ira sequitur iudicium rationis
et hec est imitanda et sequenda quia sequitur
iudicium rationis et est instrumentum rationis. Ut
plus ponit octo species inter iram et odium
que nullo modo dicit a scolastico ignorari
Prima est quia odium est appetitus mali
simpliciter. Ira autem appetitus mali in ordine
ad vindictam. Secunda est quia ira est
de his que pertinet ad sensum. odium autem
potest esse de ira que ad alios pertinet quia forte
equaliter odit omnem furem et omnes iniusti
tiam est quia ira est in singulari. et odium in
communi quia odire possum omnem mendacem
Tertia est quia ira est sanabilis. odium autem
insanabile. Quarta est quia ira velut contrarie.
et odium velut note. 6a. quia ira est in augu
mento. odium est in inueterato. Septima quia
ire est annexa misericordia. odium autem
non habet miam. 8a. quia ira velut contra
pati et odium velut extimari quia non
posset tam bene mali querere vellet quam
bene quam odit. Nono de his per que amicicia
dissoluitur. Hic uero restat videndum de

de hȳõ per que amicicia nutritur ⁊ conſeruatur. Et hoc eſt ad quod nos inducit̄ vt aũ dum dicit̄ concordia nutrit amorē de hȳõ vtute pulchre loquit̄ Saluſtius Veritatem vbi Cipriota h° 2° dicens Ego inquit uobis regnū trado firmū ſi bonū erit̄ m̄ beritle ſi malū ſenio ut ait Sil. Concordia tanti eſt valoris et excellencie q̄ pue reſtituit discordia uero que ē ei oppoſita ē tanti diſcrimīs et malicie q̄ erga reſ agit̄ gſtate maxie dilabunt̄ ⁊ hoc eſt qđ ſal uator noſ Matth. xij. dicē uoluit cū dix̄t Omne regnū in ſe diuiſum deſolabit̄ ⁊c. q. ij. Si ea. Nichil ergo utilius ciuitati vel erga regnū concordia Vnde Cōmentator. vj. ethicor̄ dicit̄ q̄ concordia magnor̄ ē gra tia toti ciuitati ⁊ totis ciuib⁹ eius Et ponit exm de concordia gigantū contra reſem gigantū facta fuit. ſ. omnib⁹ gentib⁹. Item erga concordia reipublicam fortem ⁊ tribulem fuit Ro Pregeo ſup Ezech. h°. 1. omē viij. Caſtra inimicor̄ tuor̄ hoſtibus horribilis ordinatur quando ita conſtipata et condenſata fuit ut nullo loco intrupta videantur Ideo ꝑcipit epla Ez. In omni reipublice debet unus principari ne inter eos fiat diuiſio hoc erga ꝑdecessor̄ nr̄or̄ canon in capibus viij q. i. Vnde Valerius h°. li. c°. 2°. refertur de Menilio legendo ⁊ fulmo flacco quia ut cenſores cauti ſint qui pig riuimos deſidentes inimicicijs priuate prospi mmoat intelligentia magis in ſpeculi e de aliquibus dubitabilibus querendū. Et primo Vtrum odium proximi ſemp ſit peccm Circa quod queſtio videt ſtus ⁊ thomas. q. xxxiij. 8. q. debet homo in fre odio habere petin ⁊ omne id quod ꝑtinet ad defectū diuine iuſticie. ſ. ipam naturā ⁊ gram frib⁹ non pot aliquis hre odio ſui ꝓximi hoc autē ipm quod in fre odium culpa ⁊ defectū boni ꝑtinet ad frem amorem Euidens enī ratio eſt q̄ reluctū bonū alterius et q̄ malū odium Ad hoc noſ inducit Augustinus in Canon odio. lx xxvi. diſ. ubi dicit̄ Odio habeat̄ ꝓximo homines Vnde ſimiliter accipiendo odiū frem eſt eum peccm Johannis 2°. primus qui odit frem ſuum homicida eſt. de pe. di. i. Homicidior̄ Secundo quitur. V. Aug⁹ inq̄ bn dicit in ep̄ q̄ in 2° metro dicit Vera odia ecclie. Et videtur q̄ in hoc caſu male dicit dum dicit q̄ de vera oriatur odio. Contra q̄ceptum Deut. xxiij. moralium dicit q̄ de mundis oritur odium non ergo ep̄ra. Item unus virtus non oritur ex duobus uicijs capitalibus remiſſior̄ ſint vera et mundia igitur maledicit Hugo contra rio breuiter videtur ꝓ bm thomā ut ſu.

Arlo. vj°. dicens Ex michi prohibet vnū ⁊ idem oriri ex diuiſis cauſis ſm diuiſas rones Et ſicut vnius actus virtuoſus pot procedere ex duabus virtutibus ſm diuſas rones ſicut la tronem punire ex iuſtitia ⁊ fortitudine Ita ⁊ actus vicioſus pot procedē ex duobus vicijs capitalibus ſm diuſas rones Nam odium cauſatur forma⁊ et directe ex mundia q̄ pro mundo fit bonū proximi triſtabile ⁊ p̄ ens odibile Ex ira aut cauſat̄ odium ſ. ꝑ quoddam argumentum Nam primo p ram appetitum mali proximi ſm q̄dā mensuram inquitū ſ. habet rōm vindicte poſtea p̄ continuationem et diuturnitatem ire pueni⁊ ad hoc q̄ homo mali proximi abſolute deſiderat quod ꝑtinet ad rōm odij Non pt̄z q̄ odium ex mundia oritur formale ⁊ directe ſm rōm obiecti ex ira aut ſolum diſpoſitiue Sequitur ꝓceptum. xxxvij.

Seruorum culpa tum te dolor vr

get in iram Ipſe tibi moderare tu

ſe ut parcere poſſis:

Trigeſimus ſeptimus Auctoris ꝓcepti metiū Seruor̄ culpa diſponit ꝓcep tū quo ad familiarem ⁊ ſuor̄ moderatam correctionem eſt quaſi idem cum viij. proxime ꝓcepto Familiam meam Differt tamen ab illo in quibuſdam que infra ſtatim ex plicabuntur In illo enī et maxime in 2° principali membro habet̄ q̄ pr familias ſm canonum inſtituta mores quor̄cūq; debet ꝓstituere ut corrigant̄ et in hoc ſtim debet ſup omnia quilibet regens ⁊ dns ut ſubdi torū mores luculenter cognoſcat De hac mā de dictis ſupra in 2° prohemio ꝑte. ſ. 11. Item incipit dicere 2°. q̄ ſedulus adulator ubi requirit ſi placet In ꝓmiſſo vo ꝓcepto m dicit Auctor q̄libet dominus vel regentē ad utilitatem mansuetudines que ē decor virtutib⁹ moralib⁹ cona. que quidem docet mo derare nras et naturales iracundias reprimendo Hoc ideo quia aliqui excedunt in appetendo punicom. et aliqui deficiunt in hoc Ideo oportet hanc utilitatem mediam ponere ſm q̄ ratio dictat. Ideo quilibet Dominus ſit homo et homo mansuetus ſit natura ſm poſſm nec habeat dentes eminentes ut aper nec ungues ad diſtrahendum ut leo nec venenum ad nocendum ut ſerpens non debet ledere ſuos ſuos quia contra naturā facit ledendo. ſi poſſit moderare iram ſuam ſup ſuorum offenſam quia quilibet nobilis ex cellencie in regimine dominus vel alio do minio conſtitutus ſumme tenet debet ne con ſubditos ⁊ familiares ex nimia omnib⁹ def-

tibus furiose insurgat vel alr offendat
et ratio quia familiares & subditi no sut
dñi sed homes imperfecti & tam homes sint
impossile est ut quiq; no deficiant vel ex
cedant. Ideoma stat stribit & tullig i offe
Nichil em perfectu in qualibet pte sue rez
natura explouit hi nisi dis em offendim g
omes aut Jacobus in epla sua ca. 3°. Tua
ppr maturg & honorabilig nostis defectus
sub dissimlacõe transire quã in eos mordi
nate furẽ & ni aspectu astantiũ illos impa
cientia furiosa reprehendẽ Ratio est quia
tpi familiares & subditi no semp deficiunt
vel excedunt ut sint digni reprehensione
vel non quãmus dño excedere vel deficere
videant & posito q; ni ortus dom ac vnig
uidio defice vel excedẽ indeatur. no sp
orulz aliozẽ astantiũ ex quoz prima
potissime sequẽtur ira dom tles defoty
non prepuit ut agnostia Sp quod sepis
sime accidit q; ratiunda reprehensio dñi
in pmissis de hmõi expressby vt defectibus
astantiby aliis in noticia exhibeat de qby
nec pmitty prendebat nec p eos anea cra
batur & sic ex tli impatia diu psepe ge
nerant errores & standala duplicantur
& ppea pibioz xxvi stribitur Que in
dentur orulz tui non statim profers i
vltero ne postea emendare no possis Nam
factum statim vindicatt nam sua qm ar
dissimlatio multa nullidissimg e prohibit
Optimo Studẽ contra domos istos qui sr
subditoz vt familiarẽ suoz domino co
stituti pter furiosam insaniam & veris
rationes vbosas ipos nescunt regulare mise
ri uxoribus et clamoribus eoz dem Sp
quod si in hoz rõis ordine recipẽt eo q
domo actu vt signo ipi familiares & sub
diti absq; furioso clamore cognoscent dom
sua voluntatẽ & obedie pmptitudinem suarent
Et ppea stribit Hermes phus in moralibg
suis Ira ignorantẽ concipit in vbo Ira sa
pientẽ in opibus ordinat De iuuite nã
suetudinis vide latius supra pte prosatra
Holi precepto Blandus esto Attendens igit
Auctor q; no deret cultorem dei cont sub
ditos et suos impatientẽ furẽ rõnbz supra
scriptis pro tanto xpẽ dei cultori hoc suu
preceptum ad cõtemptum tempatiã inducti ex
hibet obsecundi dicens Ezuoz culpa
quasi velit Auctor minuẽ dz si dñs ipt
suoz culpam arasit debet p mansuetu
dinẽ & clementiã suam eam temperare
et parcẽ ac erga vberibg ressare donec
ira sit mitigata. quia si vlt vberaret na
tus posset excedere modu debitum corri
gendi Ppterea Genera ut hẽtur in libro
de Jacobo suu verbare postpõ cognit

se nasci vno manu tenebat suspensam
& stabat ut percuss. Similig Interrogatus ab
amico qui intuebat quid ageret. Cui re
spondit exigo penas ab homine iratundo
tu ego frenulum istu verbibg obmurmura
Nam ego iratos pp quod ego no offendi
i. no verbum iratos mquia plus faco
qm oportz et libentig faciam. no sit iste
in potitate eius qm plus in sua no est
Unde Oratig est modus in rebus sint
uti denigz fines Jesus ultra citra quigz
nequ consiste rectum Ideo pmissoz intl
ligentia magis in spali est breuiter sti
endu q; dñs et seruus sunt correlatia
Unde non pot esse dñs sine suo subdito mu
endu q; debet dñs suu sum dulciter et
benigne tractare et recta recte sing det
domino suo fideliter sumere Unde ex hys
insurgunt tria considenda Primi est
qualiter dñs circa suu sum se hre debet
Secundi est quatr suus domino suo fide
liter sume debeat Tertiu est si nequa exti
terit quatr deat ipm debita pena punire. Circa aut tria inducit facere s sacra
Scriptura Natura Canonum pura & multa
& antiquoz exempla Circa primu igit
quo ad primu q; sacra scriptura doceat qualiter
dñs suus sum tractare deat et hre Unde
dñs iugiter meditari debet cum suos
equalitatem conditionis et pondus sue
fragilitatis et no imparare ex cupidite nec
preparari ex superbia. sed officio consulendi
et mia prouidendi sum Augustin dicit
cogitabat Job qui dicebat Si quid no in
vtero ferit me. qui et illu s. sum. c. xxxi.
Ubi ggs moralem pij. Potentibus enim
magna e virtus humilitate considerata
equalite conditionis et post manu humi
lime considerans deprimendus est timor
elationis. Item etiam scriptura versa vice
docet qualiter sum dñm dominus suus obedi
re Unde explius ad eph. 6°. Serui obe
dite dñis sicut xpo Istum etiam scriptura
docet suus qualiter dominus suus fideliter se
manet vel sume deant et in omnibg fideles
existere Propo quo sciendum q; omb suu
sue milites sue subditi domino suo debt
ee obsequiosi et fideles et eum puro cor
de diligere & affectu magnificare salua ve
ritate et eius virtutum & honore custodie
Solutite exemplo pphe i scriptura Ideo ut ij.
Reg. xvii. tradit hystoria Circa et dixe
runt Tu vnus pro decem milibg reputa
tus Et etiam exemplo Joab qui noluit
rapere urbem ne victoria sua assumeret
nomen pro ut ptolemg. Ite pz. declarat
hystoria Secundo natura ad hoc induxit q; dñs sum sui benigne tractare det

Unde ḡ supᵈ dr̄ gen ix. Terror ur̄ sit sup
cuncta animalia tre sq̄ dicit q̄ homo an
malibꝫ rōnabilibus nō cētis hominibꝫ nā
platus est Sdarco dicitur ei ut ab animalibꝫ
nō ab homīe timeat² quia contra naīm
superbe est ab equali eq̄ velle timere Ad
hunc ssm̄ pulchre loquit² Seneca li° prio
de clemencia ca° x° dicens Deus nunq̄
modice laus est et in mancipio cogitūd
est non q̄ūtum ei impune possit pati sed
q̄ūtū tibi permittit q̄m plere ecia captiuis
et precoptis iubet q̄ūto iustiq̄ iubet habe
liberis mitemus honestis nō ut mācipijs
utuntur Sequitur cum in suum omne licet
est aliquid in homīe licere cōe hūs amīe
cui vetet Et ponit exm̄ de crudelitate pos
sessoris qui suum qui eū offendit murenis
muraenarū proiecit et illas humi ad sāu
guine stagnabat homo mille mortibus
dignus Dixi z q̄ tam multa q̄ tanta
malitia induxit atq; mandat sūi ne
quia atq; protinus debita pena pmitte
Ubi quo etiam sciendū q̄ sm̄ exigentia
culpe debet imponi pena hoc probatur
m dcr̄ quesumus in fine de hoc que si ama
et ca. Verbi gratia si eni suus contra mo
rē honestatem vt maligna sua re sunt
excedendo aut deficiendo delinquit aliq̄
liter tunc debito modo et honesto castigādus
e q̄ulum eni est suus seruus aut domus
ppla ꝑcī. Pena enī et disciplina opus
est seruo ꝓpter xxxiii° Disciplina aut dr̄
esse regulata iustitia et rone Prima enī
omne murmur compescitur .i. moderata
disciplina aut Seneca ubi supra. Ei aut
alis suus nequā in psonam dñi sui delin
quit crimen lese maiestatis quotiēmo°
committendo debet capite puniri vt .vi. q. i.
Si. vin. ij. Vbi si quis enim ibi hētur q̄
no solum ꝓpter hoc potm̄ sui cultus puniūt²
et etiam filiū. ita q̄ in isto casu unus pro
peccato alterius punitur. Nā hoc etiam concor
dat diuina scriptura Exodi xxii. ubi dicit
Dijs et sacerdotibus nō detrahes et principi
populi tui non maledices Ex quo ratio sūe declara
tionis magis in spali est de illi ciue que
rendū vt investigandū sit vter utru unus
pro alterius peccato vt sine sua culpa pun
iri possit Hinc quesito tuliter videtur q̄
pena etna no punitur unus pro alio sz
unusquisq; damnatus pro suo ꝓprio pmitte
tur peccato Iuxta illud Ezech xviii. Anima que
peccauerit ipsa morietur Hoc aut fallit in
peccato originali pro quo si culpa sua pmitte
tur pena etna Iuxta illud Johis iij. z°. ca. lo
Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spu sco
non introibit regnū dei. Hanc rōnem addit
Augustinus dicens q̄ omnes eramus in illo
.s. in Adam quia originē contraximus .i.
q. viij. Iam itaq; Pena vero spūalis corpo
ralis et pecuniaria post quib pro alio pu
niri sex de causis Primo pena spūalis que
dicitur interdictū sepe punitur familia seu
ciuitas vel etiam tota prouincia pro peto
dom̄ extra de sponsa. non est ibi Secundo
pena corporalis ut in crīme lese maiestatis
C. q. i. Si vin eni et c. seqūti Tertio pecuniaria pena ut in omni tempi lucro ei cui
succedit ff. de calump. hero. Quo pp̄ inimi
ci adhereas. C. de aqui. pu. l. inimicis. Quo
quo ad promotōm ut dis. lvi. c. i. Quo
quo ad temporalem incommoditatē que fit
ad probacōm .i. q. viij. turbat Quarto .iiij°.
q. ij. antiquor̄ exempla inducit et ostē
dit suorū nequitia fore aspe puniēda
Unde de nequitia suor̄ qui occiderunt
dominos suos et lares dominor̄ et uxores i
vaserūt narrat Trogus pompeius libro
xlvij° ubi hētur q̄ unus ex suis illis im
pertus est domi sue et cum sua illi vellet
ex se illum regem esse qui solem oriētē
primo indixit .i. suus ad diem suū Stra
tonem inde detulit et eum informant
vt cum in campū processisset retrus in
oriente spectantibꝫ solus .i. in occidente
mittetur. et cum dies adventare cepit sul
torem solis cunctis summo fastigio ostend
it et quia non similis imperij regia usa est
requirentibꝫ tōtorem autorem de domi
confitet⁹ et tuc mitigatis est q̄ūto diorum
similibꝫ prouidentius imperia prāsent Da
ta q̄ venia suo filioq; eius regem Stra
tonem reuerit Post qui ad filiū regnū
e translatū et ad nepotes. Et quia celebre
fuit facinus suorum toto orbe Ideo Alex
andro magno victori publice seueritatis
omes qui pio supfuerunt qui .s. eos expu
gnauit ob memoriam veteris crudelis cru
ribꝫ affixit expugnata cor̄ urbe tyra
nis Stratonis inviolatu suauit regni
sceptri eius restituit De matia suor̄ vide
infra m. e. pte ꝓcepto xlvi. Cui ser. fus

Cum superare potes interdum vin
cere ferendo Maxima etem̄ morum
est patientia virtus.

Octauum Autoris ꝓceptum
metrum Cum superare potes Licet
māliter sm̄ plm̄ quilibet appetat
vindictam vt ptz ni puero qui inquietat²
rium tra prohibitur. Nichilominq; tamen in
modo vindicandi inter phos et theologos
dia talis reputur. Quia antiqui plm̄
assumt q̄ pulchrior modus vindicte est

hystoria

ignoscē Unde venerā ad lucullū. Vtrū
em honestū et magnū esse genꝰ vindictē
ignoscere. Vltimo modo tenuit dauid qñ
abscisa ptē vestis saul cetꝰ in speluncā
pro ut li. hic 2e. cap declarat hystoria ꝛ
Sed doctores nouī testamēti ut paulus et
alii dicūt qꝫ pulchrior modꝰ hūdi victoriā
de inimico est ei bonū pro malo reddē. di-
tens ad romanos xij. ni fue. Si inimicus
tuus esurierit ciba illū. si sitierit potum
da illi. Hanc. n. sinam non in eodem ma
confirmāt iudetur. d. Noli vinci a malo.
sed vince in bono malū. Circa rationem
ptractus huius thomas dicit Naturale est
homī velle de inimico vindictā hꝰ et ei
irasci. Constat aut aliqua rem vincere
aliquid aliud quādo illud ad se trahit. vt
ignis dicitur aquā vincē qui eā ad se ca
lefaciendo trahit. Sed si inimico bonū pro
malo reddis eum tuā his. Igitur ipsum
vincis. Hunc modū tenuit saluatorꝫ qꝫ
ut habetur in euāgelio Johis. i°. c°. Eos qui ad
capiendū eū venerāt dulcibus ūbis et sua
bñficia te ꝛ fecit ut regressi ad principes
dicēt eis introgātibus quare eū no ad
duxissent. Viderunt dicentes. Nunqm sic
locutus est homo. Duos enim ūbia et bene
ficia nos unit et attrahit. Hanc etiam
sanam comprobat Augꝰ. d. Dic p benī
volentiā et benificentiam aduersarij adpa
cem et concordiam reducūt illius qui ta
lia eis fecit. Talem modū tenuerūt
Romani sm qꝫ Valius recitat hi°. v°. ca
·1°· de letitis carthaginēsiū venientibus
in vrbem ad suos captiuos redimendos a qbꝫ
nulla recepta pecunia exercitus captiuos
redemptos e quos obstupuisse arbitror
ac secum dixisse. O immitis gentis
Romane deos benignos comparanda. O
vera magna letitia supra vota felicem
finiri qd unigm dedisse ac eripuisse
Unde aut ibi Valiꝰ dulcedo humanas ꝛ
effera barbarorū ingenia penetrat hos
tiū uoluit oculos et victorie insolentis
simos spūs flectit nec diffi le et arduū
illi inter discretos matrones placidū
ter reprehendit nam prosunt odium
hostilemqꝫ sanguinem hostibus lacrimis ins
certis. Attendens igitur Autor qꝫ nichil
e quod tñ expediat dei cultori ad salute
qm̄ per patiam et supportationē sui aduer
sarium inimicū potentem ad sui amicitiam
inuitare. Qꝫ tanto hoc sui ꝓceptum eid
fore obseruandū. d. Qui in superare potes ꝛ
quasi velit inuie. Inimicū debes ei pa
ciētia illū qm̄ potes superare. Ratio quia
gloriosus est aliqm tolerando vincē qꝫ re
spondendo vl cōdemnando superare. Dicit go
Unde fēdo. i. sustinēdo illum interdum

.i. aliquādo. patienter qm superare potes
verbis vt alio modo. et subiacē quia tpus
advenīe possē quod tibi prodesse valeāt
licet nocē nūc non possit. Ad hoc optime
facit fabula de leone qui pepercit muri vt
ponit Esopus ex hoc tales notant. Nōnus
Cui qm summa potes nō desunt pua po
tentem. Nam prodesse potest si quis obesse
nequit. Istem pro qua patria est matura
virtus mori quia retexere alie virtutes ista. s.
mediante exornatur et tempant. Unde
dicit qꝫ virtus est nudna quam no patria
firmat. Cum hoc ꝓcepto concordat sup
ꝓceptum. xxxiiij. Nonne cum possis ꝛ
tu ꝓcipue quo ad primū metrū. Ꝓcor
metri intelligentia et obscuritas est bre
uitez studiū. Qui hec virtus. s. patia
que sm Autorem dicitur maxima virtus
mori tamquā omnibus moribus nocua
sit et utilis tamquā ad ꝓfectum diuersi
pro ut in sua ꝓma. s. iacobus scribit epi
stola. c°. j°. diuersis ꝓbatia ꝓficit hec opa.
Et sicut ysop in quadam epla dicit om
nē patiētia est custos et radix omnium vir
tutū. Singulariter tamen principibus et re
gentibus est ꝓmaxime necessaria. Et hoc pri
cipaliter quātum ad duo vtz quo ad contu
meliaz remissionē. et quo ad disciplinā
moderationē. Circa quo ad primū dicit Ma in li°
de vita cesarum. qꝫ Julius cesar cum iniuria
ria et contumelie proclamarent non
vindicauit sicut illud Gallias cesar sb
egit Nicomedes no triumphabit qui
subegit cesarem. Imponebatur ei qꝫ
Nicomedes rex bithinie fuit abusus eo
in iuuentute nephando flagitio. Et cum
multa queria de hoc audiuisset semper
legitur dissimulasse ut cuncta pereretur
quādo. s. pugnauit contra pompeyum
et quilibet suorum contempsit seruare vi
tam velut ꝓtis adiuse qui. s. eent capti
ui. Legunt volli ꝓsse abeo in prelio
nisi exceptis Affrano et lucio Bibu
lo esse inaugurandū cupidissimū et di
uersi. Cecilio ut aliquid faceret rudi
ꝓpius nequit sanabere inaugurante. Im
ponebatur em̄ ei qꝫ erat cupidus et
auarus. Et in policrato li°. 7°. ca°. Primo
de Cesare Augusto legitur qꝫ inter pa
rentē fuit. Cum em̄ adiuisset ꝓmatri
cidium ejus et exandesset. Logre inqt
Augustē qd placet quia indulgentia
animos lingue taciturnitate nduxi qui
etem animo et in omnibus hijs potentia
tria actusa qua nichil aliud potest ar
gui nisi impatia. Unde obstinatus est
qꝫ quotiens ingredebatur vrbem ne
supplicia de quoqm̄ sumeret. De Ty
berio similr legitur licet fuit culpa

Hystoria

Alia

m multe adiuuis tñ contra se loquites cō
mia patiens extitit. d. quia in cuitate
linguas liberas esse mentes hoīm oppoz
tebat. Hoc aut bodie facē negligut dñi
temporales qui contra tles paciam aliq̄
lem hre uolut uino sine aliquali exci
sacōne vt mora pro uino etiā xbo mdis
cplinato uolut ipos tueridari nō aduer
tentes quid de hoc dicat Chrisostomꝰ q̄
in ppriis muriis quēcūq̄ esse patientem
laudabile ē. s. in muriis dei vt que ad diu
mtitute ptinent dissimulare mpreciū est. Vn
Deū. in lio de mra. Mouenda hominē ad
ignoscendū puenit aut etiā excusat. fetus
sexus. etatis. uinci. lubricus. domestici famuli
tus. Sequit Amicus est. s. qui offendit
fecit quod uolut. inimicꝰ fecit qd debuit
prudenter. Sed unq̄ stultior acquittamus
Ponit em ex. ppriū. qd em magis magna
nimis nature ne quidem sentire se pcus
sum. s. muriis sicut inanis fera. t magis
adulatiu. tanū lentia. sessimus. De pacia
vero subintigom. sequit. uiij. ho. Deī
Cum cum audisset aliquos male extimā
re. t obloqui. t audiret de se eo q̄ inter
dicentes. t audientes esse solus pies siue
pallia. id. leuiter. admoui. d. quasi mp
sona altis. Discedite hinc ne rex vos
audiat. De pacia quadruplici antiquoz
Unde supra in pte prosdicta. precepto. liij.
patienter vincere iniuriantes. Quo ad. iiij
modos quo ad moderationē disciplinaꝝ no
expedit hic plura nisi breuiter. quia
satis habetur supra in. ij. prohemio pte. ss.
viij. q. cum inicipit dicit quito q̄ hoīem
iam pctis. ibi sequitur si placet. Circa
primū. mettū. t ipsius intelligentia specialis
pot de tli q̄one queri. vt. s. inuestigari. vtr
aliquis vindicando sit licitū. Hanc q̄stio
nē. b. Thomas. ij. ij. q̄. cviij. dicens. q̄. si intentio
vindicantis feratur principaliter in malum al
terius de quo vindictam sumit et ibi qui
escit no est licitū. quia hoc pertinet ad odiū
et repugnat caritati. qua omnes homines
deum diligē. nec excusatur aliquis si ma
lum illius intendit qui prius malum intulit. Dicit no excusatur aliquis q̄
odiat odientem se hoc em esset vmā
malo. quod maxime prohibet. Ad primum
ij. Si vero intentio vindicantis ferat
principaliter ad aliquod bonum puta ad emenda
tionem peccantis vel saltem ad correctionem eius
et quietem aliorum et ad iustitie conseruationē
et dei honorem pot vindicando esse licitū
alios debite retrahentes. s. q̄ faciat
p illum tm. ut. s. pnitentem obstinato
in omnibus iusto pressi. et iusta condēnatōn

Circa. z^um. metrū et pro ipius intelligentia
spalis est etiam de tli q̄on querendum
vel inuestigandum vtrum pacia stricte
maxima uirtus sit. q̄. Autor. nr. dicit. Et
videtur q̄ nō quia nec tullius inuenit eam
inter. iiij. or. uirtutes quas vocat principales. li.
tercii. moraliū nec cum Aug. in li. de mo
ribus eccle eam ponit. Preterea. Macrobius facit quod
dicit hic Autor. Igitur. Preterea. Thomas q̄sto. xxiij. ar
ticulo. Thomas q̄ eam formauit in. z. z. q.
c. xxxviij. Dicendū q̄ pacia non ē nomen
virtutis. pro cuius tm euidentia tria dicta
sunt. Primo quia pacia deficit a uirtutibus
theologicis. s. fide. spe. et caritate. et a pdentia
et iustitia que sunt uirtutes cardinales. Nā
uirtutes sm. tom. suam ordinant ad bonum
est em uirtus que bonum facit habentem et
opus eius reddit laudabile. sicut dr. in. ij.
ethi. Unde oportet q̄ illa uirtus pncipalior sit et potior que magis et di
recte ordinat nos in bonum. Cum igitur
directe ordinet nos in bonum pdicte vir
tutes quā pacia. quia indirecte constituit
nos in bonum. pacia aut indirecte
. s. quātum impedit passiones tristitie que
nos retrahit a bono. Sequitur q̄ pacia
nos retrahit a uirtutibus theologicis et a pru
dentia et a iustitia que sunt uirtutes car
dinales. Secundo declaratur q̄ pacia defi
cit a fortitudine et temperantia. Dicit em mi
nus uirtutes que sunt constitutiue boni. tanto
aliud est potentie quāto ni maiori bono co
stituit homines sicut fides. spes. et caritas
quā pdentia vel iustitia. Ita etiam inter
illas que sunt impeditiue eorum que nos
a bono retrahunt. tanto illa uirtus est po
tior quāto id quod per eam impeditur est
magis a bono retrahit. Cum igitur
periula mortis contra que est fortitudo et
delectationes motus contra quas est tem
perantia plus a bono retrahunt quā tristi
tia contra quam est pacia. Sequitur q̄
pacia deficit a fortitudine et temperantia
Tertio declaratur q̄ pacia sit maxime
uirtus in ordine illarum uirtutum que con
currunt ad moderationem malorum que sunt
in aduersis. Primo namque ex aduersitate
sequitur tristitia. Et hanc moderatur pa
cientia. Secundo nascitur ira. Et hanc moderā
tur mansuetudo. Tertio nascitur odium quod
tollit caritas. Quarto ministri nocumenti quod
prohibet iustitia. Unde cum pacia sit con
tristitia que primo procedit ex passione
malorum sequitur q̄ pacia est quodammodo
maxima uirtus et q̄ hoc opus pfectum tol
lere em principium mali est pfectius quā
tollere consequentia. no tamen sequitur
ex hoc q̄ simpliciter loquendo sit pfectior omnibus

alys utrutib; ex hys pz rnsio ad argu^tu
m roneu ¶ Sequitur preceptum .xxxix.

¶ Conserua potius que iam sut par
tu labore. ¶ Cum labor est m dam
no mortalis cessit egestas

¶ Precessimi nonu ¶ Auctoris preceptu
metriu ¶ Conserua potig ¶ Hoc pre
ceptum dupliciter pot hre exposicone.
¶ p hoc duplicem mtlligeciam insingere
vis hralem et mozalem ¶ Et primo expona
tur p hm hralem ut dicat ¶ Conserua po^s
te q. dicit ¶ Custodire deb que cu multo
acquisisti labore. quia quod multo labo
re est acquisitum raro inde hetur qui
quod de facili possidetur. qd tribz pez
suadere pot zombz ¶ Prima zo est quia id
qd cum labore acquirit^r reputat^r esse
magis pciosum ceteris ribus ¶ Secunda e
quia exti laborem et ianiam que mit
tunt in rez^m temporaliu acquisicone
tanto timet illu subire laborem et illa
ianiam. qui vero sine labore diuicias
habet non sic timet quia no sunt expti
¶ Ca ratio quia vnusquisq; naturaliter diligit
suu et conseruat ¶ Unde cum diuicie cum
labore acquisite sint pciosiores ipsig acq^r
rentib; et ideo magis diligit et eas conseruat
¶ Et hoc est quod z^o politicoz dicit philosophus
¶ Menarra le e quita e dilectio ppriu ali
quid possidere. quia homo afficitur ad id
quod est sibi ppriu qu^d p eu est acquisitum
Nam si frustra laborazem⁹ mopes et pau
peres efficiem^r. Unde ¶ Quidq; de acte. s.
mandy. ¶ Non mor est utus qui queritur
porta tueri. ¶ Et alibi ¶ Intristodite dripiuit^r
opes. ¶ Et hoc est quod intendit ¶ Autor du
dixit ¶ Conserua potius. i. custodi potig. i. mag
¶ Ne imoderate aut dispensatiue que sut iam
parta. i. acquisita labore. s. per laborem
¶ Unde dixit ¶ Inhian. q. munia in acquisitio
quidem laboris est possessio amoris. amissio
pleni doloris inuenit. ¶ Preterea ¶ Augustin^g
¶ Het bonam et utilem pbet doctrinam. d.
¶ Abite a te diuicias^z oneza. ¶ Abite vm
bula voluntaria. ¶ Abite angustiates ¶ te
dia que plurimu tum inquietant animum.
¶ Sequitur z^g versus ¶ Cum labor est i dā^o
. i. rum amittim⁹ et male dispensam⁹ nus
que cum labore acquisitum cessit mor
talis egestas. i. paupt^as dicit nos ad mor
tem vel miseriam. vel mōtis egestas id^z
humana indigencia tollq; nus q^z utq^z
exposito bona. ¶ Attendens igitur ¶ Autor
q^p dei cultorem no decet que labore sut
parta. inutiliter turpiter et prodigaliter ex
pendē seu donare ꝑ potig conserue ꝑ tato

hoc sun prebet preceptum fore permig ob
seruandi. d. ¶ Conserua potig ¶ Posita hrali
exposicone m ymali. restat morale ssm
tria primi metri exposicom ¶ mtligenia
mis declarandu m ssali ut sic exponat^r
Conserua potig ¶ Pro cuig tunc ende
ria est sciendu q^d quida res temporales
contra deu diligunt ¶ eas retinet ¶ con
seruant nec eas effunde seu elargiri nt
pauperi volut ut amori quib sunt earum
sun de quibus dicit glosa seruire diui
tiis deum negare ¶ Quidam eas diligit
ssm ministe domi sicut vni mysti qui
adhuc terreno sunt dediti hi sunt qui
edificant ferno stipulam ¶ lignu. s. q
terrena plus iusto vt nung vt nunc
dilexint. ¶ Quidam etiam eas conseruat
et retinet pp deum vt. s. pauperibus et
egenis distribuert. ¶ Dicit fuerunt petri
arche de quoz nūo fuit ssti⁹ Johannes
pūcursoris alexandrinus qui in ozone x^o
dicebat ¶ Dic sic bone ihu ego diligendo
¶ tu subministrando videamur quis vincat
¶ Et isto modo intligendo licite conser
uari valet ac etiam retineri. ¶ Vel aut
conseruari ¶ retineri nunc valent. ¶ Un
¶ Gregoz sup illo verbo Luce. xvi. ¶ Mortuus
¶ Est aut diues et sepultus in inferno dicit
¶ Et no est vtr puniti⁹ diues i^e quia
aliena rapuit ꝑ quia ppria lazaro vlce
rato et mendico no dedit. ¶ Unde ego colli
gendu est qua pena mereat^r qui alie
na dripit si infernali dānacōi ptinet
tur quia ppria no largit^r. ¶ Dicit aut
¶ Augustinus ¶ Multos hodie lazaros inde
¶ Et plus de equoz^m fremis qui de proprioru
miseriis cogitate. ¶ Unde bonu est sumpta occa
sione queri potest de illis qui non que quidem
inter religiosos viros et seculares plerūq^z
vnde consuetudo vicio ꝓ. melius sit diui
tias obseruare ¶ retinere qui eas contemne
¶ abicere. ¶ Ad hoc vident religiosi ꝙ
melius e eas contemne ¶ abicere qui con
gregatus conseruare et adducit pro sua pte
duas leges vna euangelica. ¶ Matth. 19.
Vade ¶ vende omnia que hes et da pau
peri hebis thesaurū in celo. ¶ Alia apostoli
¶ i. ad thi. 6.º ¶ Qui volunt diuites fieri
incidunt in temptacom ¶ in laqos diabo
li et desidia multa ¶ inutilia ¶ nocen
tia homines mittitu. ¶ Contra istos
dicit ꝙ melius e diuicias retinere ꝙ
eas contemne vt abicere quia multe ele
mosine inde fi pnt. ¶ et adducit ꝓ parte
sua duas leges vna euangelicam que
Luce xij.^o hetur. ¶ Facite vobis amicos de
mamona iniqtatis. ¶ Aliam apostoli. vi.
¶ Corinth. ix. ¶ Qui seminat in benedictoib
de benedictōe ¶ metet. s. vitam eternā ¶ Inde

aut vz mdi.

aut nr auditis allegacionib⁹ hmoi de ppo
stis dat sniam interlocutoꝝ d illud Matth
xix. Dues difficile intrabit in regnu celo
ru. Facilius em est camelu ꝛc. Et mittigit
de illis diuitib⁹ qui totu cor in diuitiis
confidendis et retinendis posuerut. Hos
tes monet dauid ppheta d. Diuitie si af
fluant nolite apponere cor. Quod audiit bti
Augustinus tribus de causis q̄ no dem⁹
cor apponere. Primo quia sunt mia miseriaꝝ
iniquitatis. Vnde dicit. Omis dues aut
est iniqus aut heres iniqui. Secundo qa
decipiunt nec attendunt quod promittit pro
mittit securitate. Et dant timorem. Face
tudem. Et dant esuriem. Stabilitatem. Et dant
subitaneā dereliction. Tertio quia meq̄
liter se habent. Nam unus habet ad superha
bundantia. Alius ad sufficientia. Alius
ad necessitatem extrema. Alius ist tolen
pennia. Pro semidi etiam meta mtl
ligentia quo ad moralem multum. Est
breuiter frendū q̄ superflua sollicitudo te
poraliū sine labor in damnū redundare
dicitur. Qui mōrtuus inde restitit egestate. Et
tuc fit q̄ qui humanam generis primus
primo homines sollicitat ut sibi nimia acq̄
rat. Sicut deus uidetur promisisse. Genes
iij. In sudore vultus tui vescer⁹ pane tuo.
Habitis necessarijs sollicitat ut superflua
querat. Que sollicitudo dissuadetur. Ad
philippen. iij. Nichil sollicite sitis. Vnde
Cristus. Sollicitudo desperacionis est fi
lia habitis necessarijs et sollicitat superflua
ut p usuras et rapinas noxia querat.
Notandū tamen q̄ sollicitudo triplex est
Prima est. qua fiunt cupidus de qua dici
tur ad Roman. xiij. Cum p̄sit in sollici
tudine. Deniqꝫ quam fuit meritus her
aut licita est. Et promissa. Secunda est qua
fiunt cupiditas de hac duplici dicit glo. In
sudore vultus patet panis sed labor exer
cendus est. Sollicitudo tollenda. Timentem
perturbat dum timet. Ne aut possessa dis
pereunt aut elaborata nō contingāt p̄a
parari. Ne a promittitur. Et prohibetur ex
eo q̄ celestia temporalib⁹ postponit. Et ido
mlis labor sit tuc in damno. Et inde mōr
tuus restitit egestas nedum temporalium cra
etria simq̄ Autor nr in hoc 2o metro
ondit et declarat dum dicit. Cum labor e
in damno. Pro hmoi etiam p̄tis declara
tione dicit Aug⁹ q̄ quidam sunt opiones
homines no debe laborare sed diuine prouide
se committe. Fundabat se sup illo libo eccl⁹
Matth. 6o. Ne solliciti sitis anie vre quid
manducetis nec corpori vro quid induamini
Et hijs aut uidet Augustinus dictus. Et
adest tempus aut facultas deniq̄ victu
laborando acquirē. Ille si nellem sicut

volatilia stare hoc esset deum tēptare
Si vero imminet necessitas deinq̄ nos diuine
prouidencie admittē et tuc nos postet se
ipsos. Et ponit exm in paulo et petro pau
lus quidem mortem fugit et tu ppe pe
trus a vinculis libatur. Paulus enim
humano auxilio euadere potuit. Et ideo
si voluisset diuinū explorare auxilium
hoc fuisset temptare deum. Petrus autem
carebat auxilio humano. Et ideo se dimittebat
diuino. Dicit faciebat quidam de quo nā
tatur in vita sti Iohannis eleemosinarij
p̄uarche. Legitur ibidem de duobus ceteris
mira facientibus. Quoꝝ omnis habebat fami
liam magnā nec p se ipm sine diuino auxi
lio se et familiā de sua arte gubernare
potat. Ideo deo se totaliter committebat. Et sine
intermissione ecclie ministrabat. Vnde de arte
sua diuino mente auxilio familia habū
danter alebat. Alius vero erat eo diuor q̄
nec in deo confidebat nec in ecclia ptice
bat sed dnicis diebus laborabat nec tam
sepm nutrire valebat. Invidens igit alti
dicit ei cum ira. Vnde tu sic dines factus
es. Ego vero nocturnis artis mee plene deue
ni in paupertatem. Cui alius ipm in tra
et inde factus sum dines et si quis venie
ri et quicquid invenerimus statim dimidiū
Cui cum acquiesceret et sequentur eū en
tere ad ecclam sine intermissione bndixit
ei deus et diuitem fecit. Cui dicit alter e⁹
nichil invenebam in terra ut extimasti.
Gratiam petiit sim q̄s deus dicit primū q̄ra
te regnū dei et hec omnia adicient vobis
Non est intelligendū ut dicit Augustinus
q̄ semp adiciant. Cum aptius de se dicat
in fame et siti in frigore et nuditate. Sed
aliq̄n dantur aliq̄n subtrahunt. Est evi
dens ut dicit Augustinus medius. Perfectis
simus qui nouit quido sunt apponenda
et quido sunt subtrahenda. Et cum extra
apponi sunt ad gratiā actiones cū subtra
hit sunt ad probacōm virtutis. Sequit.

Capsilis interdum notis et caris
amicis. Cum fueris felix semper
tibi proximus esto:

Quadragesimi Autoris Preptum
metrum. Capsilis interdi. Hoc
preptum est ultimum preceptoꝝ prime tris me
trice et conuenit ei dicendi prosse precepto Na
ro cōmunē. In hoc tamen differt ab illo q̄
in illo prosaico fit mentio de diuinū vari
tate fiendā que excludit intemperantiam
gule et includit sobrietatem que est
temperantie. In isto vero precepto dei ultor in
formatur quomō possit amicicia gratiā

confuatze quod fit p temptatum seu mode
ratum dapsilor largitutem cum dr dap
silis interdum quasi velit autor) munere
q debes te notis et amicis dcenag exhibe
re cazu et benuolu prestare tibi eram
hpi recta tua psonam prouidere du potes
qua spm apli ad Eph. v. Nemo suam
tamen hre debet odio Et hoc cum fuerit
felix. i. in felicitate positus esto dapsilis
interdu Dapsilis em grece largus dicit
latine vl humanus Dapsilis pue largus
in dapibus dicitur hoc est in epulis no
tis. i. cognitis et carus. i. caritatuus amicis
vt eos caritatiue ptractes Dicitur enim
dapsilis a dando et carus ab amando vt
esto semp primus tibi hoc est dice q pmptus
tibi benefacias et prouideas Multi enim
diuites sunt in tri amari q suas non
possident diuicias s a diuites possidentes
Unde auarus Beatus habens habitis
non habet s Betur auarus Hoc precepto
ultra ea que dicta sunt exponi potest
dupliciter spm duplicem mtlitatem ridere
sultantem vtz hilariter et morari spm
hilariter ut dicat Cum fueris felix expo
nitur iterum per ypallagen. i. dues tibi
sciendum q dimitte si non committet eis
nobilitas et potentatus nisi fuit hodie
felicem Unde plus potest diuitem ignobilem
fortunatu misensatum Similis
exposito quitu ad hoc hetur sup precepto
xxiii. Cum finis felix Sequitur i me
tro Semper tibi proximus esto. i. face ti
debes homi quitu cura tua psona neces
sarium est et expediens ut dictum e hoc
e contra multos diuites auarissimos in
seipsos egenos: qui dum filios dimittere que
runt male comedunt male bibunt et uxo
rem mittere queunt et dum alios consuant
seipsos consumunt In hoc similes sunt gal
line et aquile quia se afficiunt amore
pullorum ut nichil quasi comedant set vi
tam suam negligunt ut filios suos oma
derelinquit Unde videmus q gallina mitte
dit tota hyemali et insup vocat cauta et
ni quido pulli adulti sunt a gnte diste
dit nec de ea aliqua curam gerit / tales
similes sunt febre cotinua laborantibus
et maxime vsuarys qui quolibet die q
nocte qualibet hora quolibet momento et
quolibet festo pcrant Ista febris continua
Auarum cito hominem occidit quia tollit
ei s. que sunt causa uite. s. cibum somnum
et quietem Auarus em ut dictu est amo
re filioz nec audet comedere xxiii. ca
Non satiabitur pane et indigens et in
tristicia erit sup mensam suam Non pt
eria amore filiorum dormire xxiii. ca

Timeti dies eius laboribus dolorib⁹ et
erumnis plenus sunt nec p nocte mente
requiescit Et prou xxx. Non em dormiut
nisi maleferint nec capitur somnus ab
eis nisi supplantauerint Nec eria amore
filioz potest requiem hre p die aq nocte
est in labore et fatigatione Serenus
tolit pre sollicitudine quieste no potuit
Auarus itaq tanquam grauissima febre la
borans paru immut s largus Et liberalis
multu pribus proximus Cui odit aua
ritia longi fient dies eius Veneza thus
qui filioz amori et pecunie postponit
amore ppie psone non e sibi proximus
et contra Salutis pceptum facit dicit
Cum finis felix sp tibi proximus esto Not
ate enim quo ad hrale mtlitatem expo
nere potes ut dicatur Cum finis felix et
sl v. dice Cum finis in prosperitate vel
dnimio constituto talis te habeas cum
amicis et proximis ut tempore necessitatis
tibi succurrat nec ut te et filios in statu
vel dnimio saluent / et saluetis per eos
in tri ut semper sis tibi proximus nec
p hoc negligetes iustitiam p quam poli
tica confuatur. et amicos dum expedit
exire hoc facere docet vij. politi et phus
vbi exponit x. que policiam seu dnium
saluat et confuant primo no permitte tris
tes passiones ei a priuas quia qui minima
negligit defluit defluit Secundo ei
uti illis que sunt in regno vtz subditos
honorando eos pmouendo eis non nu
triendo sz debito modo se circa eos in oib⁹
habendo Tio no permitte perturbationes et
querelas et seditiones inter nobiles quia
tales dissipatur dnium. Cuius contrarium
fiunt tyrannus spm phm. vj. politi quia
tyrannides tz diuisas unionem et ordines tues
inter eos esse diuisos ad hoc qz tm ha
beant facere q no contra eum insurgere
valeant ita q de se invicem confidere no
psumat Quarto q sciat quales illi q
sunt in officiis constituti se habent in eisdem
quia si male se habent sunt statim amo
uendi. si autem bn sunt zelandi hoc
multu facit ad conservationem regni Quinto
no conferre aliquem de suis subditis nimis
magnum dnium quia quido se videat
in aliquo magno officio vel dnio tali
sublimatos eu nesciat ut plenius bn fre
fortunas alios plerung nocuisse et facere
que no debent. Sexto mutuetur timorem
illis de regno q timorem habeant de bellis
exterioribus quia per hoc salubrius politia
etiam saluat qui princeps timetur / qui
etus melius potest regere et sibi melius
obeditur Septimo qui habet amorem et

dilectiom ad illos quos regit quia tunc magis timent q̄ no acridat aliquid pez quod pollicia deprenatur quia vnusquisq; magnā curā hr de eo qd amat ¶ Octauo q̄ habit tantulem potentiā quia tuc melius pot finire iustitia que quidem iustitia vi bantutes conseruat sin plem in magnis moralibus ¶ Nono scire pollicia quia regit et scire ea que hnt regimen obseruāe et regimen destruic ¶ Decimo q̄ sit vtuosus quia tanto magis virtus requirit quāto homo in maiori statu versatur ℞ spāli eius vtus extendē se debet circa bonū regimen subditoz quia tunc ppl̄us libentiori animo obedit sibi et sic pdicta obseruando fit sibi proximus quod ē autoris preceptum obseruare ℞ deus aug prouidentia omnia regunt in bono statu ipm conseruat sic conseruāe dignetur in suo felicissimo statu ℞ domino magnifico dño meo dñ̄ francischum de Carraria dñi padue ℞ Vna cum dño francisco Junioꝛ eiusdem singulariss̄imo utiq; dño meo p tempora longeua Amen ¶ Decimo exponi pt̄ moraliter vt dicat ℞ isto tibi semp̄ p̄sig quasi velut dicē q̄ semper debes ti esse p̄ximus dum in hac vita p̄sti degesi. Vt diuitias trias trenas pro celestibus commutes et ad hoc nos hortat̄ gregoꝛ Qui viij. moꝛa in Dialogis Agendū nobis est ut res absolute p̄ituras in no pmanentem cognamus tristitie meritudem. Terrena enim fluido amittimus. languendo seruamus. p̄moniū mūi retentū p̄dituꝛ manet erogatum ¶ Dicant q̄ diuites no posse ex hoc mūdo seruum fre diuitias. Unde idem gregoꝛ sup̄ Job Qui ves cum dormierit nichil secū aufert Dic dicit dns cum celebres mee dñe no possimus quia illas aut moriendo deserem⁹ aut ille nos viuentes quasi deserant Pemdo Ideo eas in celestibus recondam⁹ pauperibus vtr erogando q̄ sunt laturi vt̄ ad celū deferentes q̄ sibi dant quo ad fructū sit Augustin⁹ Li°. l°. sermonū xxxvij°. Ideo voluit deus vt essent aliqui pauperes quibus etiā p̄cipetur ut redimat celo esse venale. Aut gregoꝛ sermone xxxvj°. Hoc fecit pauperes qui quonda dines p̄ regnū celoꝛ requirendū diuitias relinquut. eas p̄ p̄pm pauperibus erogant Arctin⁹ ix°. c°. l. q. ij. §. vnū Ideo luce. xvj°. Dicit dns facite vobis amicos de mamona iniquitatis ut cū defeceritis recipiant vos in etnā tabernacla. dūij. q. v. §. si ad hec. et aplus. i. ad thimo. vi°. Sed diuitibus huius sti p̄cipe no sublime sapere nec speranre in incto diuitiaꝝ ℞ in deo viuo qui p̄stat nobis ad habunde fruendū bn agere diuites fieri in opibus bonis facile tribuere. communicare. thesaurizare sibi fundamentū bonū vt apphendat ve ram vitam Ad quā p̄duce nos dignetur ihesus Amen. ℞ Hic hoc terminat̄ prima ps metrialis ℞ finitum ad vnū est 2 ps principalis hui⁹ opusculi vt libelli. vt Sequitur.

Sequitur Decimā pars metrica et tertia pars principalis hui⁹ libelli :..

Alueis si forte
velis cognoscere
cultus. Virgilius
legito q̄ si magis
nosse labores
Verbarum vires mater tibi tar
rima dicet. Si romana rupis
et punica nosse bella. Si annu
queras qui martis prelia dicet.
Si quid amare libet vel dire amā
re legendo Masonem petito sm̄i at
tinra tibi her est. Vt sapiens vi
uas audi que dissere possis. Ergo
ades et que sit sapientia disce legē
do q̄ per quam sermoni⁹ meus dedu
cto supra de 2o
speculo methafo
rice, cui⁹ scr
ipto hoc est pte metrica que est
E pars principalis libri prosequēdi est de
3o speculo methaphorico quod ē curiosaꝝ
inuestigationū repressiuum in quo instruit
lector scolasticos ut etiam alios quoscūq;
inquiter speculari ac etiam in eo reforma
ri debere et hoc ondit in hac 2a 3i huius
libelli pte p̄mo p̄cepto Tellurisq; fo
ri in qua quidem pte xxxv p̄cepta sen
tentiosa cōplectuntur q̄ cum
ptis euidentia est breuiter amonendum
q̄ uitium curiositatis potest se extendē ad
duo curiositatē cognoscitiue intellectiue et
sensitiue. Vnde hmōi assumpta omissis
aliis ea que de curiosis inuestigatoribus
supra posuit breuissime ut hec duo in
uestigenda omnium. v. vitium
curiositatis possit ee in cognitione intellec
tiua. Secundū est. v. hoc uitiū s. curi
ositatis sit in cognitione sensitiua de primo
nichil quia de hoc supra in xxxvi. pse
cepto Ad consilium ne accessis. C. ut me
Tuo ad 2um quesitū breuiter videtur
q̄ cognitio sensitiua ordinatur ad duo Vno
quidem modo tam in hominibus q̄m in alijs
animalibus ordinat ad corporis sustentationē
quia p̄ hmōi cognitionē homo et am
malia vitant nociua et acquirunt ea que
utilia sunt ad corporis sustentationē Alio
modo sensitiua ordinatur in homine ad
cognitionem intellectualem vt speculatiuam
vel practicam. Apponit igitur studium
circa sensibilia cognoscendi duplicit' pot
esse vitiosum Vno modo inquātū cogni
tio sensitiua non ordinat' in aliqd utile p
portig ut exeat homines ab aliqua
utili considatione. Vnde Augustinus
in⁹ conformē dicit. Cauendum curiositatem
post leporem cum non specto ei in mitto
sit. Aut vero in agro si cui transeam
uitet me fortasse ab aliqua magis cogni
tacione atq; ad se conuitet illa venatio
et nisi cum veri derelicta infirmitate
curiosa mea rete amouerit vario errabe
lo. Alio modo inquātū cognitio sensitiua
ordinatur ad aliquod nouum sicut in
spectro nudicie ad concipiendū et
diligens inquisitio eorū que abscōdita sunt
ordinat' ad detrahendum. Si quis ait
cognitioni sensibi⁹ intendit ordinate p̄t
necessitatem sustentande nature vel
p̄ studiū intelligende utilitis virtuosa
studiositas recta scale cognitionis de ma
teria curiositate et curiosorū regule sup̄
ni p̄ma p̄te metrica et infra in hac p̄
te vi. precepto Hinc archana dei p̄
totū. Inter cetera cum homo studia sa
pientie studiū est p̄ferendū utilius et iocun
dius p̄ferēdū quidem quia inquātū ho
sapiens studiū dicit in tm̄ nō detrudimus in
aliqua pena hō. Vnde Sapiens dicit
Beatus qui in sapia morabitur &c. Sa.
Sublimitq; aut est quia p̄ primū homo
p̄mitur ad diuina similitudine accedit
quia omnis in sapia fertur. Vnde qua
similitudo est causa dilectionis sapiente
studiū p̄pter deū p̄ amicitia diuinitatis
Vñ quod Sapie. vii. scribitur q̄ sapien
infinitus thesaurus e hominibus quia q̄
usi sunt p̄ticipes dei facti sunt amici
e. Utilius aut est quia p̄ primā sapi
entia ad immortalitatē regni pueniturē
Contingit enī sapie dedicari ad regni
petitū Sapie. vi. Secundū aut est
quia no habet amaritudine comitata
ulli nec tedii cōmixtū illius s. lectionem
et audiū Sapie. viii. Postea est non
nulli in studio sapie adeo exercitati naꝝ
si q̄ p̄ vias viales ambulant addiscē ea
que sunt supra facultatem naturalis
ingenii ut ea circa recta cognitionē intellec
tiua moderatum habit appetitus sendi;
quod p̄tinet ad interpretatiue motū. Et tle
vitium p̄ suū oppositum. s. p̄ studiositatem
que est virtus sub temperantia contenta p

quia appetitus sciendi moderat p autore
nrio foret corrigendus pro tanto Autor
contra tle nutriu remediu adhibet opor
tunu quod in hac pte p principali luminle
ter demuit dicens Tellurus si forte &c.
Unde terminatu prima pte metricu libri
libelli in qua Autor correxit vdolatrariu
errores nuc in hac 2 pte incipit errores
predictor ruinosu corrige ac ipos admo
derata rege sapie studiu induce dicit
Tellurus pro cuius precepti euidentia est
sciendu qd tria sunt ruinosu maneries
que circa rem temporalem possiom inde
bite oppugnabant prim quoru sut manie
ries diuisim de primo bono oppugnatiu
Primo igitur aliquor fuit qd summu
bonu in vita hoiis sunt diuicie et qz
de agricultura maxime opes acquirunt
ideo isti in agricultura studiu sum totalr
ponebant Talibus aut obuiandu qz
in studendo dicit qd ad virgilij studiu retu
rege dicit Unde dicit Tellurus si forte
velis cognoscere cultus iungilini legito q
velit hinc qz non debes in hoc studiu
ea intentoi ponere qz credas qz in diuicias
agricultue consistat summu bonu no tamen
ex hoc simplr prohibet agricultue studiu
qua docet virgilius p prohibet eoz studiu
qui ea intentoi student qz credut qz in di
uicijs agricultue consistat summu bonu tt
hoc aliqui fle probare nituntur sic Illud bo
nu pro quo omnia alia bona hoiis possut
videtur esse summu bonu et melius bonu
hoc sunt diuicie Iuxta plm sniam q dicit
Ip pecunia e mensura omniu rerum rena
lium Cum quo concordat d ecclie. Pecu
nie obediut omnia. ergo sum hoc quo est di
tior e beatior Cui rd pc. d. Istis dixerut
Ppilius cui hec sunt Quane suam licet
falsissima multi reputant veram et ea
tenent firmissima sum qd ex fide euide
ter apparet Igitur &c Sed qz hoiis felici
tas nullo modo in diuicijs consistat sic pbat
Diuicie n. non nisi ad aliud appetunt p
se n. nil boni inferunt sic solum cu utuntur
eis vl ad corporis sustentatoi vl ad aliud
huiusmodi. Qd aut est summu bonu est p
se desiderium et no propter aliud no sunt igitur
diuicie summu hoiis bonu. Hoc idem ipse
Virgilius ad ultimu siue ante finem fuit ut
qz protestatus per hoc versus quos legi
tur construxisse in quibus se ostendit tres
libros compilando grauissime laborasse vz
Libanu Buccolicoz In quo tradidit artem
rure pastoral Libru Georgicoru in q tradi
dit artem rure militarus et librum geoz
gicoz in quo tradidit ante rure rurales
et tu predictos libros no ad dei laude sed

ad ethnam edidit populariu. Unde dicit
illi versus sic Pastor arator bubes pauis
seu stippam Capras rumi hostes quietis
labore tpam de capris pastis de vine sato
hoste subacto Pecus lar ner serpetes ni specta
cula tuli Liorum optimo fuit et sanitas
aliaq corporis bona sint hoiis summa feli
citas Istis et alijs etiam obuiandu dicit
qz si magis nosse laboras herbaru vires qz
optima medicus fuit Maces nec in tuli
cia vl libro studere debes ea intentoi vt
credas qz in sanitate corporis summu boiis
consistat qd tamen probat coiziu esse ve
ru et sic bona corporis tuissimoi sut sani
tas pulchritudo et robur no sunt summu bo
hoiis p similia manifeste apparet hec en
bona et malis cuia sunt et instabilia sunt
et voluntati no subiacet ppria aia e me
lior corpore quod no uiuit nec pdicta bona
habet insi p aiam Bonu igitur aiame
sicut intelligere et alie huiusmoi est melius
quu bonu corporis no est ergo corporis bonu
summu bonu honestu Adhuc hec bona st
hoiis et alijs animalibus cuia Felicitas ap
petitu hois bonu Non est ergo in pmissis hois
hoiis felicitas Amplius multa animalia qz
ad bona corporis sunt hoiie potiora. Quedam
em sunt velociora hoiie quedam robustio
ra et sic de singulis ergo si esse in hijs summu
bonu hois non cet homo optimu animaliu
quod pz esse falsum non e igit felicitas hu
mana in bonis corporis consistens Alioz
cria optimo fuit qz summu bonu consistet
in ethia et fama et hijs in lucrano studiu
sum ponenda ponebant qui de bellorum tract
ethia Istis etiam Autor modo quo supra dixit
Ri romanoru regis et punica nos bel. Lucani.
Legito &c. quasi velit dicere no debes etia in
lucano legere seu studere ea intentoi ut cre
das qz summu bonu consistat in humana
ethia que in celebritate fame consistit qd
sic persuaderi potuit Summu n. bonu oz esse
perfectu cui quieter appetitu Cognito aute
fame in qua ethia humana consistit e im
perfecta Est em primum mentis et ex
cors hijs Non pot igitur hijs ethia esse
summu bonu Quidam cria oppugnabantur
qz in voluptate venerea alijsque carnalibus
delectabilibz consistet summu bonu et hijs in
nasone i. ouidio amoris sui studiu ponebat
Contra eos dicit modo quo supra dixit Ergo
animae libet &c Nasonem petito i. ouidium
&c velut nunc qz no debes in ouidio studere
ea intentoi ut credas qz summu bonu in vo
luptate carnali consistat nec eria alijs car
nalibz delectabilibz Pro tanto Autor dicit
Dum aut cura tibi hec est. i. si no curas de
istis nec in eis uis studere sicut nec curare

her eria studē debes quia tle studiū curio
sum ē et vanū qđ sē probat. Sm ombg. n.
que p se dirit. sequit. magis ad magis ſ
simplex sequit. ad simplex stanti si calidum
calefiat magis calidum magis calefiant ſ
maxiē calidum maxime calefiant. Si ergo
delectationes p̄missē essent sm se bone opo:
teret qp maxime uti eis esset optimū ho
ant ptz ee sm. Nam minus usus eorū e
putat. nocui ſ eria est corpi nocig ſ simi
lis cogitationū impeditiuū nō sūt igitur
p se bonū hois. Sm eis igo no consistit hu
mana felicitas. Q. actus ututis sint laū
dabiles ex hoc qp ad felicitate ordinat. Si
go in delectationibg p̄missē consistēt humāa
felicitas actg ututis esse magis laudabil
m acredendo ad has delectationes qm ab
stinendo ab eis. Hoc aut ptz esse sm. Na
actg abstinere maxime laudatur ab sti
nendo a delectationibg. Unde ab hoc de
nominat. Non e igit in p̄missē delectationibg
hominis felicitas. Q. finis ultimus cuiuslet
rei est deus. Illud igitur oportz vltimū fi
nem hominis poni p qđ maxime appmqt
ad deū p̄dictus aut delectationes homo
impeditur a maxima appinquatione ad
deū que fit p contemplationē qua maxie
p̄dicte delectationes impedit. Vt pote ad
sensibilia maxime homines intendentes
ſ p eas ab intelligibilibg retrahentes. Non
est igitur in delectationibus venereis et
alijs corporalibus felicitas humana po
nenda. Q. hoc aut excluditur ſ quinto
error in hijs voluptatibus felicitatē hoīs
ponentiū. ex quorū psona dicit salon
ſ iii°. Hoc itaq: visum e mihi bonū
vt comedat quis ſ bibat ſ fruat. leticia
ex labore suo et hec pars illius. Et sapie
ſ vi°. Lobigs relinquens gaudia letitie qm
uet e p̄s mea et hec e pars mea. Excludi
tur etiam error theutinanoz. quia
vltima felicitate post vitā mille annos
in regno xpi sm carnales ventris vo
luptates fabulant futuros. Unde ſ Cili
strus quidam millenarij sunt appellati.
Excludunt. eria iudeoz seu sarracenorum
fabule que retributiones esse in p̄dictis
voluptatibus ponit. Felicitas em e vl
timus p̄mius. Igitur ſ Non consistit ea
humana felicitas in mundana potentia
tu in ea obtinenda p̄mia fortuna possit
ſ instabilis sit ſ no subiaceat hois volup
tati et plerumq: malis aduenat que bo
no simo sequestrat. Q. Si aligna potas
e simm bonū oportz illa esse p̄fectissima
Potas aut humana e imperfectissima
Iudicatur em in hoīm voluptatibg ſ opi
nionibg in quibg e maxima nō constantia

et quito magis reputat potas tanto
a plurib⁹ dependet quod eriam ad eg
debilitatem ptinet tu qđ a multis depe
det destrui multiplr possit. Non go e i
ptate humana simm hominē bonū. Fe
licitas igitur hominis in nullo exteriori bo
no consistit cū omnia exteriora bona q
dnr bona fortune sub p̄dicte contine
antur. In illa vo felicitate que p̄mit ex
visione diuina ome desiderū humanū
impletur. Sm id p̄. Tu adimplebis ſ bois
desiderium tuum. et humanum quodlibz stu
diū in finem consummationis seu consumma
tionis attingit quod quidem ptz discur
renti p singula. Est em quoddā desi
derium hominis ingenium intellectualis e de
cognitione veritatis. Quod quide ho
mines consequit p studiū contemplatiue
vite et hoc manifeste in illa visione ad
summabitur qm per visionē p̄me veritat
is omnia que intellectus naturaliter scire
desidit ei innotescent. Est eria quoddā
hominis desiderium ingenium intellectualis
e de cognitione veritatis. Ad quidem
homines consequitur p studiū contēplatiue
vite. et hoc manifeste in illa visione
consummabitur qm p visionē p̄me vitat
omnia que intellectus scie naturaliter desi
derat ei innotescent. Est eria quoddam
hominis desidium sm qp habet com qua
in fiora disponit. Ad quidem homines
prosequitur per studiū actiue et ciuil
vite. quod desidium principaliter ad hoc e
vt tota hominis vita sm com dispensatur
quod e vtile sm virtutem. Quilibet
em virtuosus finis in operando e. ppe vti
tate boni sicut fortis vt fortitudo regat
hoc aut desidium tui dno complebitur
quia tacto in summo augore erut
diuno lumine illustrata ne a recto desi
tere possit. Et istud tuum hominis desidiū
quod e sibi ſ alijs animalibus commune
et delectationibg p̄fruatur. Ad homines
maxime prosequitur p̄m vitā voluptuo
sam ſ p eas immoderantia intemperati
ſ immoderentes sint. In felicitate vero
illa est delectatio p̄fectissima. tanto qđe
p̄fectior ea que p̄m sensus qua eria bru
ta animalia p̄fruunt. quito intellectus est
altior ſm quito eriam id bonū in quo
delectabimur. manus e om̄ sibi bono et
magis intima magis continue delec
tans. Quito eriam illa delectatio e ma
gis pura ab omi p̄mixtione contrariat
cuiuslibet sollicitudinis alicuius molestantis
De quo dicit in ps. Inebriabuntur ab uber
tate domus tue et torrente voluptatis po
tabis eos. Dic igitur ptz qp p diuinam

visionem consequitur substãcie intellectuales verã felicitatem in qua ommo desiderium quietat et in qua ẽ plenissa sufficientia omn bonoꝝ que simpliciter ad felicitate requiritur. Unde et Boetius dicit ꝙ p̄ obtinendo est status omn bonoꝝ aggregation p̄fectissim. Huiꝰ aut p̄fecte ultime felicitate hac uita nichil est adeo sit struct uita contemplatiua veritatem sm ꝙd ẽ pole in hac uita tñ ideo phi qui de illa felicitate ultima plena noticia hꝫ nõ potuerunt in contemplatiõe que ẽ possibil in hac uita ultima hominis felicitatem posuerunt. ꝓ hoc erat inter alias causas in scriptura diuina magis contemplatiua cõmendatur dicẽte dñõ luce .x. Maria optimã p̄tem elegit. contemplatiõm virtus que nõ auferetur ab ea. Incipit ei contemplatio veritatis in hac uita sed in futura consummat. Ad tua vero et similiꝰ uita huiꝰ inte terminos nõ trãscendit. Hanc at sapiam tuo ad p̄fectiõm ultime felicitatis p̄duci docet nos autor informari dẽre et hoc infra in .iiij. p̄cepto .d. Vt sapies quas unde que dicẽ possis. Hoc ẽ dicẽte ꝙ debes dicẽ ea. s. que intellectui humano p̄portionatur et nõ excedentia eius intellectus facultatem per qua eum .i. etas tua a viris semota erit. Ego ades et ꝙ sit sapia dicte legendo non pro huius ultimi metri intelligentia est sciendum ꝙ volens plene et p̄fecte hanc sapientia adipisci expedit uerbo tria scire vt inf tangitur. Primo que nam sit sapia. Secũdo quales sit. Tertio ubi inveniat. Quarto uidet inuestigatiõm factam. per que. s. sapia uidet ad quod sapiet. viij. Attribuitur. ꝙ sapiens ẽ vapor virtutis dei. et emanatio quedam claritatis virtutis omnipotentis dei et nichil inquinatum in illam occurrit. Candor est lucis et speculum sine macula maiestatis dei et imago bonitatis illius. Est enim speciosior sole et sup omnem dispositiõm stellarum luci comparata. per inveniatur sapiam aut non vincit malicia. Et in Sap. vii. Et si diuicie appetuntur in vita quid sapia locupletius que omnia operatur. Secundo ad intuitionem factam p̄ qualis sit sit sapia. Vidit Beatus Iacobus .iij. ca. Quę sapia que desursum ẽ primũ quidem pudica est. Deinde pacifica. modesta suadibilis. bonis consentiens. plena misericordie et fructibus bonis. Tertio ad intuitionem p ubi factum sit ubi inveniatur sapia. Vidit Iob qñ habet Iob .xxviij. dicens. Sapia ubi inveniatur et quis est locus intelligentie eius. Nescit homo pretium eius neq inveniatur in terra suauiter viuentium. Abyssus dicit non est in me et mare dicit non est mecum. Tradidit autem sapia de occultis abscondita et ab oculis omnium viuentium. Et infra. Timor domini ipa est sapia et recedere a malo intelligentia. De materia sapie et eius recommendatione habitus satis supra in primo ac in .2o. prohemio huius libelli. In p̄mis hac supra dictas introductiones et p ea q dicta sunt ac etiã expositiones et probationes expedita sit finaliter et effectualiter .iij. am dicto p̄cepto huius .2e. p̄tis metre. Itaq nõ expedit ea amplius resumere. Tñ

Si potes ignotis etiam prodesse meremento. Utilius est regno meritis acquirere amicos

Quintum .2e. p̄tis p̄cepti metrum. Si potes ignotis &c. Postquã autor in sup̄ proximis .iij. or p̄ceptis precedentibus errorũ errores refrenauit medelam optimam et debitam adhibendi apposite advere sapie studiũ modo debito inquirendo. Hoc vero in p̄senti p̄cepto intendit inuitare auditorem ad studiũ sapie p quia etiã ignotis si adsit possibilitas bene facere eis debeat et prodesse dum dicit. Si potes ignotis &c. q. velut innuẽs autor ꝙ istud p̄ceptum est vnum de illis p̄ceptis que ad vãm p̄tinent sapiam vniuersaliter inducens vt nõ solum domestice deuitet p̃ma quis et notet verum etiã exteris et ignotis sed quãtũ ad hoc corrigit qd supra in p̄ma p̄te me. .2i. p̄cepto .xxxij. Sibi tribuit tibimet &c. Possint obstinandi in eo ꝙ hic dicit. Si potes ignotis &c. Si vero in assit possibilitas cordialis tñ ei compati debes. Sed nõ ꝙ compassio triplex causatur. Nã primo causatur ab amore nãli sm que homo diligit et ideo nãliter compatitur homini afflicto. Primo nõ videtur ee homo sed crudelis bestia qui homini afflicto compatitur quia tri pe amor primus est ideo primi manet. Secundo causat ab amore accidentali sm quẽ homo diligit aliũ ꝓ amicitia temporali et ex tali amore compatit amico indigenti. nõ tñ quia homo sed quia amicus ẽ. Iste amor magis nouet qñ primus. Tertio causatur ab amore spiritali sm quẽ homo diligit aliũ in deum et sm deum et ẽ maior qñ primus vel 2us quia nõ facit tm duo corda esse vnum sed etiã ut ambo sint vnius corporis mistici. Primo ut primo poluit et dicit plenius. Nata profecto se amicitiã tibi esse demostret qui sicut possit maiora naturã se transferentis

vt essent vnu natura ⁊ nomie. Ita deo si
dolet vnus membru compatiunt et alia ⁊
iste amor magis monet qui primus vt z
Merito q̄ bene dicit si potes regnoq; est
prodesse meritō Nam ex beneficentia co
sequitur quis amoris ⁊ dilectionis Cum
igitur amor ad omes extendi debat sequit
q̄ omnib; ē benefaciendū pro loco ⁊ tpe
suisq; alijs debitis circūstantijs Ratio huius
m/z reddit metro dum dicit Acquire am
os meritis et fructib; ⁊ beneficijs est utilius
regno. i. utilius quā thesauros diuicias mūdi
nasq; atq; maxim regnū Nam benefacere
hominib; tutius inde acquirit ⁊ fama. Non
Salomon melius ē nome bonū quā diuicie
multe. sup aurū ⁊ argentum q̄a bona
Pubiozi. ca. ij°. Q. De hac matia vide sup
m z problem. pte. S. i. Deinde quia incipit
dicit. z°. q̄ illicitum donoriū Sp̄o hmoi pre
cepti intelligentia ac observatia ē breuiter
stendū. z°. istud p̄ceptum dupl̄r pot intl
ligi pp duplicem intellectū inde resp̄ndet
tem vtiq; litaliter ⁊ moraliter Primo litalit
er. Poltea vō exp̄ssionē litalem adiecta
aperit pot quod infra sequit. Dicit q̄ q̄ⁿ
quis hoc p̄ceptum omnes indifferenter tangat
Specialiter tū singulariter tangit quilz
principem qui specialē largitus esse debet. s.
munificentia que eis facit omnibus amā
bilem. Unde p̄bor. xix°. Multi sunt amici
dona tenentē Fratrū diuitie. s. erogate
addit amicos plurimos esse Item de tito
impie de quo Polibius li° z°. ca°. z°. scribit
Ita constantissime teneris ne quid postu
landi gratia ad se accedentē sine ze vel
spe abiecti Intorquentibus amicis suis cire
pluma pollicet quā prave possit Addit q̄ n
oportet quēquā a fronte vt facie principis
tristem derede. Unde Tullius li° z°. ca°
xviij°. Nullū vitiū detius est quā ama
ritia p̄stitum in principibus rempublicam gu
bernatibus Contra largitas facit ee am
biles famosos et claros. Unde Boeci li°. z°.
ca°. v°. Claros largitas facit ee amicos
Debet enī donare tribuere sm status de
centia et eminentia sue magna prioste
⁊ indilata promptitudine ⁊ cū hylari vo
luntate hec tamen recta cōsideratio ad
suam possibilitatem et eorū quibus dat pos
qualitatem Dicit dicet Deus li° 2° de bñe
ca°. 12. Diligens respiciende sut cuiusq; vires fa
cultatesq; ne aut plus p̄stemus q̄ possim
sint inde extinuanda ē enī p̄sona cui dam
strictior p̄sona conferat ipsi inter illos ex a
mica quod donabis Diligē faciens ⁊ obser
uans multos acquires amicos qd est utilius
regno qd autor me dicet Secundo mo
raliter ut dicit q̄ acquirē amicos. i. bios
meritis. i. benignis elemosinis ⁊ obsequijs

ombus est utilius et melius quā tempo
rale regnū acquirē Ad hmoi ssm omnino
facit quod in quadam erat hystoria.
Legitur q̄ fuit quida rex qui quada ob
sederat ciuitatē ⁊ cū no posset ea aliqna
liter expugnare cogitauit si donis ⁊ pmis
sionibus posset eam hre Elevata fenit ma
chinas ⁊ intus pomū aureū valde ponde
rosum et magnū proiici mandauit. super
cuius circūferentia scriptum erat detur am
o regis Sed nemo causus fuit id de tra
ctare timens ne imperiū petitur q̄ ciuis
esset regis Omnibus modo proiecit scām ⁊ 3ⁿ
Et tandem tot proicit q̄ viri ciuitatis
appuerunt portas ciuitatis ipsi regi vole
bant eā esse regis amici ad hoc vt de
amo habundant hrent Cui mora. Ci
vis ciuitatem celestem ingredi facias la
tas elemosinas. tu eā vna tribuis in
honore virginis gloriose vnū amicū acq
ris. cū aliam in honorem ihs baptiste
tribuis alū amicū acquiris sic faciēdo
tot ibidem acquires amicos q̄ tibi occurret
Iamus celi in quo cum rege regum et
natu ac feliciter regnare valebis Ssp̄ pre
missum imaginē in spāli intelligentia ē
de infrascripto dubitabili p̄quirendi vide
Iterum sit melius sit sine regno amicos
hre q̄ regnū sine amicis possidere ut
autor me asserat Huic questo videtur
breuit q̄ melius ē hre amicos sm regno
q̄ cōtra. Hanc. s. condicionē adiecta q̄
omne sine alio hri no potest q̄ dupliciter
ostendi pot Primo sic. Illud qd est utius
vel saltem no est sine vtute est melius
q̄ id q̄ non est utius et pot esse sine
virtute ⁊ contra vtutem. Sed amicicia
est utius vel no est sm vtute Ethi. viij. ethi
corū dicit Regnare aut pot esse sm vir
tute et contra vtutem Igitur melius ē
hre amicicia amicorū q̄ regnare.
Secundo sic. Utilius est quod magis natū
ē vite humane. ⁊ amicicia ē magis natā
vite humane q̄ regnare. facilius em pot
homo sine regno viuere q̄ sn amicis
Igitur. 1ū Ad euidentia huius conclusionis
ne etiam rōnis nota q̄ Aristoteles viij.
ethicorū vbi declarat amicicia cuilibet sta
tui forte naturalem dicit q̄ nullus bn dis
positus eligēt sibi bene viuere cū hoc q̄
hret omnia alia bona exteriora sn amicos
Illis em qui possident exteriora bona. s. e
diuitibus et principibus ⁊ potentibus mag
videntur necessarij amici Primo quidē ad
vsum horū bonorū. Nulla em vtilitas ē
bonis fortune ex hijs aliquis nulli bn
faciat / beneficiū aut maxime ⁊ laudabi
lissime fit ad amicos / 2° ad conservatio
nem eius bonis que no prit conservare

sme amicis quia bona fortuna quito
maior tanto e minus secura qz plures hñt
insidiatores/ nec solum in bona fortuna
utiles sunt amici sed etiam in cōtra ꝓ
in paupte nam homies exhibent
amicos spāle refugiū ¶ Sunt etiā alia
nātarū inuenibus ut ꝓ sensos cohibeam
a pctis ei ad concupiscentias sunt prom
ptibus ꝑ ꝓpr defectus corporales quos hñt
et illis qui sunt in summo .i. in etate pfa
¶ dicit q aristoteles viij. ethicoz ¶ Dic. n.
ꝙ amicicia e magis necia illis qui sut
in summo ad bonas actones .s. contemplā
di virtutem. ¶ Sunt etiam utiles amici
ad cōseruacōm ciuitat ¶ unde ꝑ legis po
stores magis studet ad amicicia qz ad
iustitia et magis saluarent ciuitas qz sō
la amicicia qm cum sola iustitia sū ami
cus. ¶ unde Tullius de amicicia ¶ Si ex
rez natura amicicie quitom demerys
nec domg ulla nec urbs stare potit/ no ag
ricultura ꝑmanebit ¶ Ziria etiā eg vir
sit ex dissensionibus et discordijs pcipi
pot ¶ tue em domus constabit et que
firma e ciuitas que no desidijs possit eūti

Mitte archana dei celum ꝑ qui
rere quid sit ¶ Cum sis mōrtalis que
sunt mortalia cura:

Sextum z ē ꝑtis ꝓceptum metrii
¶ Mitte archana dei .t. ¶ Doctores
assimt qd eorū que deo cōuenit
triplex est maneries/ ¶ Quedā em possimt
ꝑ rōm ꝑ inuestigationē humanam naturaliter
cognosci sicut qd deus est et qd e sempitnus
ꝑ mōrtis et similia/ de quibus dicit ap̄s
ad Roman .i. Inuisibilia em dei a creatura
mundi .i. ab hōmie per ea que facta sunt
intellecta conspiciūt ¶ Sempitna qz eius
ōtus et diuinitas ¶ Quedam no sūt que
cognosci no pnt ꝑ rōm naturale .ꝫ tm
cognosci pnt ꝑ reuelatōm fidei ꝑ sac̄ ꝓ
fane sicut est deum esse tātorem mūdi
et filiū natū natū et similia ¶ Quedā
vero sunt que comphendi no pnt nec per
rōm naturalem nec ꝑ sacrā scripturā aut
toritate nec ꝑ reuelatōm que no sūt re
uelata sed soli deo sunt cognita sicut e dies
ēdm iudicij et similia. ꝑ ista sunt archa
na q sunt dimittenda. Unde de hijs dicit
Augn ꝓmo Non e vtm nosse tempora
al monita que pr posuit in sua pōtate
Attendens igitur Autor qd appetitus ver
tatem cognoscendi modus et curiosus
efficitur/ qm expedit humanā facultatem
ingenij et tunc tales in errores varios de

fatui labunt ꝙm qd sapiens/ eccl. vij. di
Iustide manifestat .d. ¶ Ultiora te ne quesieris
et fortiora ne scrutaueris fuis. et in plibus
operibus eis ne fueris curiosus. ¶ Et postea se
quit ¶ Multos em supplantauit suspicio eoz
¶ in vanitatem detinuit sensus eorū. ¶ Ita to
tem curiositatis modū Autor refrenat ¶
prohibet auditores .s. ab immodato appetitu
cognoscendi verū spūalem dum dicit. Mitte
archana dei .tc. quasi velit Autor dicere
qd cum sing mortales aliquo intellectu a
nimie ad ea inuestigandi no cōpetens
ni sit ꝓhibitum/ ꝓ oratio .xxv°. ¶ Dicit qm
multū comedit mel non e ei bonū. sic
qui scrutator e maiestatis opprimetur a gla
.i. premabitur. et hoc est quod vult dicē .s.
mitte .pro dimitte. simplex pro compōito
causa metri. ¶ ibi est figura que dicitur
¶ Aufereris cū videlicet pri m dicendus auferē
tur. de hac ¶ alijs figuris hētur ad ple
nū in decretali focus in glosa que incipit
¶ Oblata. de v. sig. extra/ vel alr exponere
potes pro ut dictum. Mitte .s. humiliter
inquire .i. inuestigare archana dei .i. secūm
de quibus dicit/ i. corinth .ij°. cap°
¶ Illa nec oculus vidit nec auris audi
uit nec in cor hōmis ascendit que ꝓparauit
deus diligentibus se. Celum inquire qd sit
¶ Tuna etiā .i°. ¶ Altitudine celi ¶ latitudi
nē ¶ profundū abissi quius dimensio e
quasi dicat nullus ¶ Cum sis mortalis .i.
terrenus cura que sunt mortalia .i. que .s.
mortalis aliquis addiscere potit in hac mor
tali vita/ non intendit Autor ꝑ hoc qd
solū de mōrtibus sit curandū et non de im
mōrtibus quia sim hoc no esset curandū
de deo qui est immortalis nec etiā de ani
ma que sit e mōrtalis et sic documentū
istud esset fidei nre contrarium/ si vult dicē qd
no curaremus addiscere illa mōrtia que ab
hōmie mōrtali cognosci no pnt quia dum e
in statu mōrtalitatis qd satius scitu est ex
pedit/ pro premissorū intelligentia magis
in speciali est breuiter de infra scriptis dubi
tabilibus quiendum vt inuestigandi ¶ Et
primo .v. pscientia dei miserat nōnulle
Secundo quare deus cuncti vel nasci per
mittit quos scit esse damnādos ¶ Ubi mos
altercationibus curiosorū certa questiōes re
spondetur ¶ Et primo quo ad primū tribus mōs
tradetur/ ¶ Primus modus est mām insuffi
cientia profitendo Dicit em philosophus ij°
methau te/ qd intellectus nre se hñt ad ma
nifestissima nec sicut ad solem oculus noctue
no sufficit ad intuendū solem no solū in
ostendendo ꝫ respiciendo. Nam etiā cū de
scendit in aere ꝑ splendorem qui latens se
in die videtur sola nocte/ ergo si sic se habet

nr mtllctus ad manifestissima nature Lō
stat igitur nimia mtligendo deficē ꝙ ēss
ad omnia rerus esse et si sic sing ad mani
festissima nature cāta quales esse possum
ad occultissima nature mcata Onde ꝙ sa
lemon ꝛc maturus hom sapientissimg aq
omn phoꝝ doctissimg vita aut Quitas zes
difficiles nō potest ea homo explicare ser
mone Si ergo explicare nō possimt terre
na nō poterut dmūare diuina Magie
ru dicit de causis pma lo de causis qꝫ su
pior sit omn natura rom eius ꝓp magn
tudine esse ipius Istu addit sapientissimus
rex ille se de ombꝫ rebus subtilissime inues
tigasse et hoc solum dicit se inuenisse qꝫ
dm opm dei nullam possit homo mcare
racōm coꝝ que sub celo gerunt Si ergo
sit omino deficit cretu terrena m nō cām
ponere et mensura que faciem du que
emg mcatu que sint simplr infinita et
sic mtlctu nullo modo pnt esse concluſa
Vino prout dicit Imoth pmo ho de contep
tu qꝫ vir e causa aliquid vile tam facile
quo ad plenū mtligat aut liquidū com
plendat nisi forte id ꝓfite fiatur Cuiꝰ
er hoc insolubilis redargutio consequatur
Onde legitur qꝫ quida phus multe dmis
in solitudine degens ut aprum naturam
cognoscē posset et tamen ꝓfite cognoscē
nequit Onde narrat Tullius de natura de
orus qꝫ quidam rex quesiuit a quodā pho
quid esset deus et phus ad rndendū tmmu
postulauit Cui rex tum diem tmmu
dedit quo expleto item tmmu petit et item
tmm diez tmmū accepit Illo expleto ad
hūc maiorem tmmū requisiuit Cui rex
ait iudeo me delusis et ꝛc nō facio dnē ꝑ d
tam e mensis qꝫ quito de eo plus cogito tā
to m eo plus defico et quid dicam non m
verno Secundus modus rndendi est qstio
nes qmbꝰ repellendo et istum modū traditū
heing a domio Matth xxpo ca ꝓphetizeis
mtrogantibꝰ in qua potate demones de te
plo eiciēt mensas nūmulariorū cuitēt no
soluendo ꝑ ab eis ecōmio inquirendo rndit
dicens Potiꝰ baptismus Iohānis a deo
esset vl ab hominibus requisiuit assensꝫ qꝫ si
ipi hoc dicēt et ipe eis m qua potate hō
facēt rndēt Videbat em qꝫ ipi ad hoc ob
mutescent et ipi ad hoc qd quesierat reti
cerēt et hic e optmus modus curiosos refu
tandi qui quunt de pstia sine pdestinatione
diuina que nūc sunt nobis occulta vl alia
quamqꝫ secta que nobis deus voluit ee rela
ta Tales em homines cū sint pro magna
pte sine lris magis confundent rebus ve
ribus qm argumentis sublimibus quorum
efficaciā et utilitatem Et si dematie concu

das ipi cum no intligant nichil curat de
Ivo aut mmus et manifestis aliq exempli
gratia ponant que Augustinus in lo de
ciuitate dei adducat Primo queut qꝫ cū tria
sint lucidissima s oleum argenti et vitrum
et nichil habeant in se mixtum et nichil
dat quod nō ht Quid est qꝫ oleum lucidi
maculas nigras effundit Argentū candi
du lineas nigras tingit et ut̄ns fulgidus
lignū et paleas nigras facit et omnia que
lambit tetrima reddit Secundo quesit
Augustinus vbi supra Quid e qꝫ palee
tante sint s caliditate qꝫ ponia cruda et
imatura maturat et tante frigiditatis
qꝫ glacies et nues in estate media con
seruant ne fluant cui tri calidum et frigid
sint omnio contria et duo cōtria ni pnt
ee in eodem subiecto Tertio fulgure ert mira
et stupenda oppnt Dicit em esse la
pillus modicus ad modu sagitte figuratꝰ
in medio qꝫ in supfine aeris generatꝰ h
Aurū et argentum in marsupio laneo
vel primo liquefiant et marsupium vl pri
mū nō ledit et multa alia stupenda
facit Si ergo curiosi istoꝝ et similium
nesciant rom reddē desinant celestia ar
rhana rimagare Quo modus videndi e
ombus et exemplis vitandum astruendo
primū igitur s qꝫ divina pscientia nullaꝫ
necessitatem infezat ostendit Boetius rone
et exemplo Primo eius talis est qm dā
pscit quedam futura de necessitate vl sole
oriri et quedam voluntate ex libera aut
hominꝫ curre vl aliquid operari Et io sol
nō oritur qua deus sic pscinuit et ordina
uit Et homo voluntarie operatur qꝫ deus
sic instituit et pscinuit Illa qꝫ que sunt
a causa nāliter operante ventura sunt de ne
cessitate que vo a causa libere operante qua
deus sic vemre instituit et pscinuit Se co
cta probāe videtur qꝫ divina pscia nullaꝫ
necessitatem infezat pponunt qꝫ alicubi
sit aliquis timus in quo homo gratus
sit ad ambulandū Huius aut homo
sit ibi sup altum speculam pstus futuroꝝ
qui monet eū ne p viam sinistra incedat
Sed aut p dexteram aut saltem p mediū
vadat et ille contemptmens sinistra teneat
in latrones incidat nō fuit speculatoris
culpa qua hoc pscinuit et magie qua
admonuit Sed illig qui contempsit sicut
in ppto mora dici pot quia via dexta
e innocentia que ducit ad celum via si
nistra e pctm que ducit ad tartarum
Via media est pena imgnitoꝝ que du
cit ad purgatoriū Deus ergo stat quam
viam quilibet est facturus et monet ne
p viam sinistram mortalis incedat ꝑ aut

p̄ devotand aut saltem p̄ mediam vadat
Qui ergo igitur viam p̄cti eligit et ad tar
tara descendit non est dei videnti t admo
nenti sibi contemptrici imputandu p
terea quare vulnatus medicina requirat
ni deus sciat qn est moriturus. Et quare
agricola terram serit et vineam colit ex
quo deus sit quos deat fructus proferre
Sed si vulnatus medicina contempnit
mortem incurrit. Qui agricola tram vt vi
nea non colit steriles fructus habit qz deus
sic futuros esse instituit et p̄scivit. Circa
aliqua etiam fuerunt opiniones q̄ constel
lationes indicat nativitatem t in hac opi
nione fuerunt mathematici seu vanes as
serentes q̄ si homo sub bono planeta nas
catur q̄ bonus habebit. Qui vero sub malo t
malo habebit. Hanc erroneam opinionem
reprobat hic Augustinus in omi epi
phanie. d. Circa quod dubitatur q̄ multi sub
eodem puncto nascuntur in hoc mundo qui
quida sunt reges vel diutes t aliqui ti
baldi et t pauperes. Ad hoc vident vanes
dicentes q̄ punctus constellationis stellas
tinxit in ictu oculi. Unde non pot simul
in tam modico puncto ibi nasci. Contra
istos videt hic. Esto q̄ ita sit q̄ puncti
nativitatis ita cito transit nativitas hoc
e morosa vita q̄ multa puncta trinsire pot
go oportet dicere q̄ homo habet tot fata
quot puncta transierunt in nativitate sua.
quod est derisorium ad dicendum. Qui co
stellatio inferet homini nativitatem esse ho
excusabilem de peto coram pet deo dicens
Pos omi cator dedisti mi planete talem
potutem unde no possum vince virtute
Et potius vt dicit Augustinus. Ideo e vo
luntarium q̄ si no est voluntarium no est
potius. Hi fuerunt alterius opinionis
dicentes q̄ ppria adeo ordinata sint ob
t hi vere peiores sint ceteris. quia si ve
ru esset q̄ omnia ordinata eent multa
negligentur inconvenientia. Primo quia potius
no esset potius. quia si peccaret p̄ ordi
natione dei hoc esset ex necte. ideo no esset
potius nec deus posset potestas punire pō
bonum non eet bonum. postea tolleretur mi
tissima dei q̄ no esset misericors nec paternus
postea tolleretur cura dei familiaris qa
si omnia ordinata sint ego no oportet cura
re nec vineas colere nec ad medicinas
re postquam sint ordinata. Et sic isto mo
debeo esse diues vel non et huiusmodi ego
Et sic est primo questio sufficienter respon
Ideo ad secundam questionem dicitur de
catur vel nasci permittit quos damnandos ee
cognoscit. Breviter hanc questio videt
Explicit. Ad Romanos vo. Sin non habet

ptatem figulus ex eadem massa facere
aliud quidem vas in honorem aliud i co
tumeliam. Ubi dicit Augustinus deo non
vetumq̄ in honore ne meruisse existentia
t no utiumq̄ in contumeliam ne in cau
sam culpam veniant vt aut iudicium ma
iuscule. Ne p hoc nec damnatus ex
debito supplicio iuste conqratur. nec habat
gratis sibi de merito gloriet. Augustinus
autē in enchi ad istum qm videt dicens
q̄ deus cum sit summe bonus no sinet aliq̄
malum in operibus suis nisi adeo esset omnip
q̄ de malis posset bona elicere. Ubi dicendū
q̄ viri. bona maxime de malis hominibus
deus elicit primo quia ex hoc bonum melio
res apparent sicut t album magis nigro po
magis relucet. Augustinus ubi supra illud
q̄d malum dicit bene ordinatum et suo loco
positum commendat bonum ut ma
gis t laudabiliora fiat dum comparantur
malis. Secundo quia ex hoc dei misericordia quā
datur. Cum enim venisset nec dei sinistra
t vitas. Si omnes ex ira saluarentur no appa
reret eius misericordia et si omnes ex misericordia
damnarentur non appareret eius ira. Quod si
iudex omnibus malefactoribus parceret no ap
pareret iustus et si nulli umquam parceret no ap
pareret pius. Tertio quia p malos bonum eva
tant. maior ergo corona patitur. Si enim
mali no fuissent nec pepe fuisset ornatus
et sic homo no fuisset redemptus. nec sanctus
Stephanus fuisset lapidatus nec aliquis
sanctus p martirium coronatus. Gregorius
Sic limanum fico et formaginem uuo et tribu
la granum hoc facit tribulatio vero iustum.
Quarto quia de malis sepe sunt multa
sancti gratia. Ubi de Esau malo patriarcha
et sanctus Job de Achab malo ezechias bonus
de Amon malo Josias sanctus. de here
tico petrus martir egregius ex spinis nas
citur rosa. Sed si spina penitus exraderetur
nulla rosa nasceretur. Deinde igitur in
terdum deus spinas ut inde electas suscipi
at rosas. Ad manum facit canon rele
vantes. xxxiij. q. v. De materia ista tangi
tur etiam supra in prima prohemii. ptē
metrum ante medium. Sequitur.

Unique metuam leti nam stultum
est tempore omni. Dum morte
metus amittis gaudia vite.

Septimus et potius preceptum. Unique
metum leti. Istius preceptum est hoc
idem cum precepto xxxiij. prime ptis
mittere. Intermeas illam. Et que tibi ibi
dicta sunt satis patet repeti hic tripliciter tu

hic quod multu facit ad informationem sapientum. Moiidu vero e hic q triplex e mors: s: mors vitalis mors mortalis t mors transiens seu communalis. Prima dicit mors vitalis eo q facit nos viuere sicut mors xpi. De hac subditur. Exporal. Dixit. Pti qui ni domino moriuntur· q· velit dice q non sunt vocãdi beati voluptuosi nec pecunosi nec etiã ambitiosi· superbi· z solu modo mortui qui in dno moriuntur. Mors· n· tlm facit duo que ad pfectam miuunt bti tudinem· Primu est omi malozz carentia. Secundu est omi bonozz affluentia· de u trag bitudine habetur vsalie xxxv. Gaudio gaudiu t letitiam obtinebunt et fugiet ab eis dolor t gemitus· Hoc aut fit mors bonozz· Iam sim ejjm mors e qda ianua per qua homo exit de oi miseria et intrat in locum ubi homo omia habz gaudia· q· velit dicz q tlm mors mihil aliud e qm finis miserie· Ianua iuste et bitudinis plenius ingressus. Secundo q mors dicit mortal que e ipse diabolus de hijs duabus habetur in osee pphta 13°. cap°. O mors ero mors tua· Secunda mors dicitur tristis· s· humanal. Dicat ergo q no debemus hanc morte humanã timere qm ad hunc finem nati sumus· s· ut ea viam· Et hoc est qd intendit Autor du dicit. Inique letum meti· q· velit Autor immie stulti timere mortem tpalem na timor t metus ptinent ad ssm. Timor aut ad corpus solum. Letum p oe dptõ gon scriptum dicit mors eo q delect t destruat iustam tempalem vl dr p cõmune· s· per antiphrasim. Iam stultu e amittere gaudia iuste vl temporalis vt etiã oim tempore. Hoc e dum metus mortis pe si apte dicat q amittit gaudia iuste ppter tlem meditacom est valde stultu. Ho est qui semper timet mortem nunq gaudebit· Iuste tales dortina exorbitat multi a pure diuino pcepto. Ne timeas illa. Aliqua est ois. Nec iudeo q tlis dortina salvari possit nisi velimus dicere q Autor intellexit q ppter pone dicamus opa etiã mortis. Si ergo velimus etiam morte euadere ad consilium apli ad Coloss· 3°. ca°. Attende nos docet· d· Aportu· ni· estis et vita vestra abscondita e cu xpo. Quiendu est ergo cu xpo qui e iusta nra ut morte spuale pcti et tormenti etn euadere valeamus. Ethus go qui no ledetur a morte secunda. Exporal· 2°. Memoria igitur et recogita mortis iugiter e hinda· pximi· 2 vtilia q ex ea proveniunt memoria· Primu est ut homines a peccatis retrahant. Secundu est

ut corde humlient. Tm e ut ad bn operandu stimulent. Qm est nata mortalis appetatur· de omibus istis simul subitur Iob· x°. Nunquid no paucitas dieꝝ meoꝝ finietur breui· Ibi ggy· vo· moral exponendo dicit· Cum culpa cum tempta necesse est ut brevitatem delectationis sue aspiciat ne ad immanem morte ingratu rapiat· Et Aphorabius in ho de dimsione phie ait q sm platonem phia est tediu et cura et studiu t sollicitudo mortis p hoc intelligẽ volens desiderium pnoz et voluptatum carnaliu mortificatom quibus mortificate applicatur· ad cursum veritatis· Et Tullius in ho de tusculanis qstiõ loquens de Socrate dicit q tota vita philoz e mortis meditatio mortis· Et Seneca epla 26. Meditare mortem qui enim hoc discit libertate iubet. Nullus igitur intimescat de dignitate tempali nec in possessate confidat sollicit· sed morte meditatom animos oculos iugiter habeat sciamq fragilitatem t in mortem omia bonoz tpalium ablatom et morient calamitatem hijs itaq considerationibus phabite retrahimur a pcoz libidine et dignitatu ambitiom· Ideo Iob xxxi°. Quasi timentes fluctus semp deum timui. Ibi ggy· 21. moralium dicit. Ip immittente tempestate et fluctibus tumentibus nulla nauigantibus recti temporalium cura· nulla rerum temptatio ad mente reducit. Iuste ret in desperatum venit amore vivendi verum quia carnis voluptates t mundi delectationes impediunt homines ne pcogitet mortem. Ideo ecclia viij°. subdit. Melius est ire ad domu luctus qm ad domu convivii. Si ego mortem considerans non se super alios effereret. Ibi· ho 3°. de natalibus qdam in fine dicit. Quid dulcius tuo magistro sustine paululum venit enim mors q mores pares facit· Et epla 76°. Mors os equat et omnes pares mortimur quia nudi et expediemur sicut nudi nascimur. Ibi· v°. Sanctu aut valde possit fugis morte memoria ni vita Iohannis eleemosinarii lucidet declaratur Iob legimus q antiquitus post qm impato esset coronatus statuebant extribus nominatoz edificatores venerant cum marmoribus diuis coloris ubi oportuerat de quali marmore iubet imperatu tuu fieri monumentu tuu. Insinuatur ei q tamqm homo corruptu et tristitia animi sue curam hic debet atq ppter qd pfatus impe rator fieri sibi monumentu studuit vo

lens bona vanitatum sua successibus
relinqre. Demostenes qq; ptius post
Alexandri magni detestum de ipia ges
tis & morte composuit rodotem q apud
qtos pro magno tonali hetur. p cuius
libu sciam docuit mudana oia esse
contemnenda et in rpi nullo mo spandum
fore atq; p plura figmenta suis comp
danit appte eius tractatu ampliissimi
obmittentes. quidam dicti sui ptiolam q;
idem postea sup Alexandri tumulu scrip
sit tenteng. Posuit aut demostenes
pfatos in psona Alexandri semetipsum
reprehendente ex indomita rabie qua in
mundo vivens grebat nobis etia exemplu
pbens ut superbie elationem penitus expellam
& mortis memoria in mente cugiter ha
beamus. Dicens hos versus mistas ptos
En ego qui totu mundi stranne uici.
Dictus Alex & vnor in hora breui. sbe
Dne tenens regnu mortis dnabar i or
Sed me no teneo nec regna mi valent
Reges sternebam me mors duressia sternit
Omia vastabam vastor et ipe miser
Omia tentabam me vanis teptat & artat
Me vnes rodit vermis in orbe fui.
Omia tollebam mors me tulit ora tolles
Nulla tene queo pulvis & umbra reor.
Sed mundus mi sufficiens erat vndiq; captus
Me breuis olla rapit cui breuis orb erat
Ethereu culmen gripo mediate petiui
Sed cu tartareis infima tango reus
Me mare psensit me vitrea testa p fud
Forma breuis tumidu me frigidu tenet
Fur homo qui morer rupis sblime leuai
Cum plus lucrarer pluta tene rapis.
Omia ptenuit tributis flonda iuta
Cu plus constendis summa adima reus
Aspice me inseu corpa cui cuncta fauebat
Illud breuis in stto me tenet vna loco
Sur natura vri stundens sblima grandi
Cu sit ex frigido condita principio
Di pstrepug que cuncta mortis pantur
Multa timet homo que sibi trita putat
Hugug alex dicebar in orbe tyranus
Cuius sim vel qualis lector et ipe vides.

Iratus de re mitius contendere
noli. Impedit ira aiam ne possit

Quartu 2e partis
Preptii. Iratus de re ne vemente
re. sc pris preptium quo ad pmum
metrum est quasi omo simile in sua cu
bibus prose prepto. Noli irasci ab re. Un
prudens lector exponet potest si placet isd
p id. pro 2i vo metri euidentia ac ei
intelligentia. Iram impedit ne sit breuis

stiendu q; duplex ira in facto reperitur elogo
pma e emendabilis & utilosa. Secda e detesta
bilis & viciosa. pma ut ira e emendabilis
et utilosa. de qua ca. vij. scribitur. Melli
or e ira risu. quia p tristia vultus corrigit
anima delinquentis. Secunda q dicit detes
tabilis & inutilosa est qua homo irascit pter
et hec habet duas spes quia quidam e sub
ita & sine rois deliboc et hec e venial
Reda est cum consensu & rois deliboc
et hec e mortalis. Has igitur duas species
tangit pphta dauid. d. Irascimini et noli
te peccare. q. velut dicat. Si subita tristi
gat in vobis ira. no consentiat ratio. Ira
vero que cum deliberatione est si mvete
rescat odii dicitur et mihi aliud e odium
qui invetrata ira. Ira pot dividi in
aptum et occultu. Aptu etiam in ira q
quis irascitur sibi et qua irascit proximo
& qua irascit deo. Iracundi cu aliis irasci
desierit irascitur sibi. De secunda dictu est
prius. De 3a. cui ppheta vii. dicit in altum
mittit lapidem cadit sup caput eius. Ter
tia ira duplex habet esse. s. esse nature et
esse motus, prout deordinat ab optimo
habet esse mobile quod nitiu est. q; ira
no est petim con pene passionis immo
pena. Sed cu hoc dicit quidam arrogat p
qua deordinat homines et quitu ad deum
& quitu ad proximu. Vult em expete am
vendicta qua non debet nisi a deo expe
tere vel a iudice a deo constituto. Item
dicis ponit tres gradus citra reatu hre
tum dicit Matth. v. cui. q. Qui cuq; irasci
tur fri suo reus erit iudicio. qui autem
dixit racha reus erit concilio qui aut
dixit fatue reus erit gehenne igne. De
his dicendu est q; ubi cunt ordo culpe &
ordo pene. Unde recta ira sine voce iudi
cis cum voce concilio. Ira cu simone ca
tumelie gehenne ignis meretur. Et m
vo Augustini. In primo e ira tm in 2a
ira & vox in 3o ira et vox et ira expssio
irationis. Dicit aut. Ipse rectis q; iudicium
e cause discussio. Concilium cause diffini
tio gehenne ignis pene executio. Attendens igitur
auctor q; huiusmodi vitium
ire est omib; oculis execrabilium & turbatiu
et p; ossequiis ne sapie impeditiuu. Ex eo q;
vera sapia sit ipe Iacobi. Sapia que sursu
sit & madesta et ira pacifica et tranquillitati
opponitur. adeo q; impedit aiam ne pos
sit cernere cum. Pro tanto ne sapiente
auditorem p hoc sui preptii. Auctor mdu
cit ut sic ire unu ab eius animo sive corde
radicitus abdicare deat. d. Ira impedit aiam
Ultra ea que dicta sunt circa hanc rem tria
duo nobis considanda sunt. Primu est eig

multiplex malu aim subitens ℣m est
enis multiplex remedu ipm malu sub
mouens ℣ Circa pmm est stiendu ℣ nra
e ventus pestilens homib nticia depas
cens vitam mnuens gveras amouens
vias vboz mdicens castra villasq; ad
simiens ⁊ omes pmicias ⁊ ruuitates in
tendens ℣ de hiis omibus simul ꝑ xpm
stubitur ℣ sicut rabones ad pmas ⁊ lig
na ad ignem sic homo nacundu sustitat
vigas ℣ aut hoz re vitiu subuertat
ulli ne possit cerne vim pot duplr com
probari ꝓmo one ℣ aute ꝓmo one
et sic ℣ cognitiua homis potentia mgeta
⁊ mnota existens no potest mdicare de
re sbi pntata nec ena veru discernere
sicut pt̃ de homie quido monet qui no
pot bñ videre rem mmuta nisi longm
qua nisi subsistat ℣ unde vij ethicoꝝ
dicit ꝓbus ℣ ⁊ amica m sedendo ⁊ qui
estendo fit prudens ⁊ stiens ℣ homo nra
tus no est quietus ꝑ m motu ꝓpe ebulioz
sanguis circa cor quia nra est attensio
sanguis circa cor ℣ on dicit ꝓbus ꝓmo
℣ posterioꝝ ℣ igitur nratus no potest cerne
verum ℣ cui res appet altrig dispons qui
sit in serpa vtz de infirmo qui no bene
cernit vel distinct saporu dulcedine q̃a
sbi appet altr qui sunt ꝓpe indisposicz
gustus ℣ dic homi nato appet res aliq
qui sunt ℣ unde recisoles ⁊ ethicꝫ ꝓ ca
℣ on em eadem videnꝫ amatribus ⁊ odi
entibus neq; nratꝫ ⁊ mansuetꝫ se hntibꝫ
ꝑ aut dno altera aut sm magnitudiez
altu ℣ go nratus no pot cernere vern.
℣ Secundo ℣ pt̃ idem aute ℣ Isidoꝝ de sinio
bono ca ℣ lvi ℣ Iudex nratmdus iudiu
examen mtueri no potest ℣ tm ℣ Benꝫ
ℓio ℣ de nra ℣ habet nratudia hoc mali
no volt regi et rasitur ipi vitati ℣ Ex
isto namq; vicio quidq; male nascunt
filie ℣ Prima filia rec ℣ e cupa ℣ hoc est au
dax voluntas vindicandi iniuria futam
pcedetem ℣ Secunda fia ℣ est timoz mortis
hoc vindicandi causa fugiens adisan
tem ꝓpe estimatas inimicias ℣ Tercia
filia ℣ est contumelia que e voluntas se
vindicandi in exaltando vocem ꝓ vitu
perio et ad aliozu provemens dampnu
℣ Quarta filia ℣ est indignacio que e vo
luntas se vindicandi ꝓ signu molestie ex
terig declaratiu ℣ Quinta filia ℣ e blasphemia
que e voluntas se vindicandi ꝓ obprioꝝ
deo vt sancte illatum ℣ Circa ℣ secundu
remedu re ab animo qd̃ e multiplex
mouens ℣ submouens e duplex remediu
sm Duplicem mam ℣ pro quo nondu qz
duplex nra dis nra ꝓpria ⁊ nra aliena

℣ Contra hanc ꝓpriam multiplex remedi
m septimis capitur si de multe pena
ꝓstringam amore brevitate ℣ quoꝝ
primu est domite passionis consideratio
℣ Legit ℣ de passio ꝓpi ad memoriam
reducetur mihil e adeo durum quod est
animo tollerur ℣ deo figuratiue preputi
filiis isrl fuit ꝓ eneu ꝑpentem ressuge
debent ut ab ignite ꝑpentibus sinagog
sumeret xxi ca ℣ Secundu remedium
e plenum ℣ unde supꝝ d ꝓu ꝓij fatuꝫ
statum m nra sustrenditur dicit ℣ glosa Na
tina re e ut prolatu magis ferueat
occulta languescat ℣ On vitis ꝓpriam
℣ legitur ℣ q̃ abbas ysaac a quoda frate
requisitus cur eu demones ita time
rent ℣ fudit ℣ e quo factus sit mõachus
apud me statiu ut nuncupia ego tut
tm no procedet ⁊ ideo me timet demo
nes ℣ Tm remedu est ꝓpriozu defec
tuu consideratio ffacilig em defectus alie
nos portamus si consideru q̃ alios oportꝫ
considare nos ℣ Secundo vo aliquos suos
no considat defectus defuncti mdignaturꝫ
alienos ℣ Deiñ ℣ regnum annos mduriuꝫ
illi qui sue infirmitatꝫ obliti desinunt
alieno quasi furtiuam accepisse ℣ Augꝫ
Pecuo tuo nascere ne pecet nascere
tibi ne tu pecces ℣ Quartu remedium e
ꝓprie impotentie consideratio ℣ cum em con
tem nra stituer ⁊ dederis putauit si n se
vendicat ℣ attende debet q̃ no hꝫ putue
se a nustis ⁊ pulicibus defendere ℣ on
Augustinꝰ ℣ homo tibi quicu dixit et
natus es pulicibus resiste ut dormias
℣ contra vo nram aliena ena triplex
e remedu ℣ Primu est ſ. mollis risio ℣ on
ℓio ℣ do ℣ Risio mollis frangit iram et
simo durꝫ sustinet furorem ℣ Item ℣ q̃o
Lingua mollis confringit duritia ℣ on
on Ditissim de abbate Macharia legi
tur ℣ q̃ quida discipulus eius predes ꝓpe
ad quidam locu rudam ydoloꝝ sacdoti ⁊
ligni q̃de ferenti obuiauit ℣ Cui dix
discipꝰ ℣ Tuo vadis demon ℣ Cui natus
ꝓcussit eu ⁊ vulnerauit fere vsq; ad
morte ℣ Cui postea obuians abbas dixit
Salue laborator. At ille miratꝰ quid
m me vidisti ita ut me saluturꝫ ℣ Dixit
abbas quia mdi te laborante ℣ Cui sic
dor et ego cognoui ex tua salutatione
te esse sanu magni dei ℣ q̃da mõachus
me male salutauit qui ego plagis affe
ri ⁊ statim computatus e sacdos veniam
petens de ignosso et vulnatum vsq; ad
rendiderunt ⁊ sacdos i e sit computus
ullig monasterij monachus e effectus
℣ Tercio remedu est silentiu ℣ verba

que hom̃ rato xrident ſ̃ſunt velud lux̃ igne nro ſuꝫrẽdentia. Vnde pri. Eccly°. m°
Cum defecerint ligna ignis extinguet
Terrus remedium eſt beneficium. Vnde p
phiozz xxv°. Si eſurierit inimicus tuus
riba illum. ſi ſitierit potum da illi. Hoc
em̃ furaens premiat tonitrubus ſupi caput
eius. bñficia em̃ ſunt quaſi prune ardẽ
tes igne amoris. Vnde in vitis prum legi
de quodam ſcto pre qui vorabatur animo
qui in egipto in heremo morabatur. Cui
latrones auferebant panes quibꝰ vescebatur
Vnde duobus draconibus p̃cepit q̃ oſtium
celle custodirent. Et dum idem latrones
ad oſtium celle puenissent. ꝫ dracones tu
mibiles aspexissent obstupuerũt quos pre
timore quasi mortuos inuenit. Statimq;
ex ꝑcepto fecit mensa. ꝫ completi ſtissimi
homines ſunt effecti. Ne determ remedium re
aliene per que Cristoles dicit nram in
tigrẽ in .2°. Methoze. Unde ſupi in ꝓsacia
li pte. Precepto quinto. Fracundia tempa

ffac ſimptum propere dum tp̃us
deſiderat ipſa. Dandũ eterñ eſt
aliquid cũ tempus postulat a rei.

Nondum .2e. ꝓtis ꝑceptum. Nota q
ſm canones ꝓmptitudo ſuadet
ꝫ celitas ꝓp. ix. causas. Primo ꝓp
debitum obedie vt distinc. primi. Si in
nuncq. Secundo ꝓp dispoſitõm retributõis
vt dis. lxx. de ꝓsona. ꝫ°. ꝓp tribulatõis
enormitatẽ vt xxvii. q. i. ſi homo. Te.
ꝓp cõtumacitatẽ lepram vt xxviii. q. ze
ſecunde. Tle. ꝓp usurpationis metu vt viii.
dis. mala. et xxiii. dis. Barbatus. Quarto
qua res ẽ ꝓtina tempe vt dis. v. bap
tisari. et ff. de peti. here. l. diuino. Ne.
ꝓp. ructem rei iudicate ut. n. q. scribit.
Octauo ꝓp absentia testis futura ut ff.
de rarbo. l. e. ni. ſ. due. Nono ꝓp litis
diminutõm ut ff. de rer. ꝑe. l. quidam
Hñs ꝑceptum nidmit nos ad ĩitutem
magnificẽtie que ꝯia inter ĩitutes mo
rales cõnumeratur vna. Hec aut virtus ꝓpe
logñdo est circa magnos simptus ꝫ i magi
nis opibus. Et quia in hijs contingit de
fici sicut faciũt pusilli. et superhabũdare
sicut faciũt consimptores. Ideo oz ĩitute
ponere mediã. s. magnificentiã que ẽ me
dia inter pusilleniã. et consimptiõẽ
Horũ quia inter condiciones ꝓsone q̃ ꝑ
ꝑtem sunt sex. Est q. tardat facere simptꝰ
ut oportz. et qui oportz. Et similr tardat
donare alicui cum tempus postulat ꝫ
requirit. Si hoc ꝫ a ĩitute magnificẽ

declinat. Cuius cõtrariũ facit docet mag
nificentia que docet simptus detentes ꝫ et
pmpte facere qui ꝫ ubi oportet. Ꝓpto tanto
Autor hoc sub ꝗbet ꝑceptum hanc vtu
tem meluens obseruandi fore dum dicit
ffac simptũ ꝓpere. q. velut dicat. Autor
q̃ sine mora et alacri animo expendere
debes vbi animus se ingerat. et obstina et
rusticodi ubi videris expendendũ no esse. Et
hoc est qꝫ dicit ffac simptũ ꝓpere. id ẽ
expensas sine dilatõe vl mora. cum res
i. ipius rei exigentia exigit. Nec erga ma
teria ipa desiderat cum expensam facere
Huius dicti Autor rom reddit in .2°. me
tro. d. Dandu eterñ est .2e. eterñ pro q̃
dandũ est aliquid dum temp̃us. i. exi
gentia tp̃is aut rei hoc ẽ matia postu
lat. i. requirit. Unde ꝓportas in amplio
ribus. Dandi ẽ aliquid tempori. rectiꝰ
om. etuti ꝫ consuetudim. Cum hoc etiã
concordat ſcptura sacra. Eccli. 3°. tra°. dicens
Tempus ꝓgendi et tempus colligendi
tp̃us acquirendi ꝫ tempus ꝑdendi. Ad
hoc sunt qꝫ quidam sapiens metre dixit
Expende large sine murmure qñ dare
bis. .2e. Attendens etiã Autor q̃ amici
tiarum vẽ sapiẽ speciatim expedit q̃ sit
liberalis qñ ꝫ ubi oportz debitꝰ timen
rusticitatis obstinate. Et hoc fi. requirit
nisi in edificio ipius sapiẽ oppositũ existat
quod fit cum penitus ipi sapiẽ actui stu
duerunt obstinate. Cum quidem actus dr
esse plenus fructibus boni. ꝫ tanto au°
Auditores nros ad huius obstinatiã ꝑ hoc
sibi ꝑceptum meritur. d. fac simptum ꝓpe
De matia hẽtur supra in prima pte me
tra ꝑcepti vltimo Papsilus interdum.
De augnificentia ꝫ magnifici ꝫ ꝓpsi
cõdicionibus satis hẽtur supra in prima
prohem pte. ſ. ii. ut spa de tractatiue
de virtutibus mora. ꝫ ibi requiratur.

Quod minimũ est fugito ꝓpe gnu
dere memento. Tutu magis pu
ꝓs est modico que flumine fert.

Decimũ .2e. ꝓtis ꝑceptum. Cui
minimũ est fugito ꝫ ſi hoc ꝑcep
tu sniam contingat qꝫ pro pte
hẽtur supra in .2°. prohem pte. ſ. primi
qui incipit. Dum .3°. dze. Ea in ꝓ habunda
tia solet intemperantia fieri. Ita q̃ nõ ex
pedit quo ad illam ptem ibm ꝓtactam ꝫ
amplius refricare. ſi solum ad ꝓns sufficiat
remissio. Ultra vo. d qꝫ de ĩitute tpan
hẽtur ibm pot queri de his q̃ non hnnt ꝑ
ceptiuos qꝫ minimũ est fugito. Cui minimũ

sit fugiendu z qd patiū vt sufficiens sit ad
appetendum ¶ Quo ad pmū phus 2o ethi
tur probat q minimū est fugiendū pp
duo primo pp voluptatē mordinationem
q pp tlem mordinatā volūtatem appetit
deliriose t nō ituose vnde in ho mūdo
qd hoc multū diuitie conferūt q pene
me obediūt omnia tēi x° ¶ Sequitur tc ¶ Do
pp fli finis vnaqnacōm dicit enī ibi
phus q appetitus finis ē infinitus ¶ Appe
titus aut eoru que sunt ad finem ē ter mi
natus et finitus vbi tria media inser
santitate tanquā finem ¶ Deo appetitus n
finitus ¶ Unde q dat de santitate qnūtū po
test de medicina dat sm̄ ppositōm ad fmē
.i. ad santitatē nō qntū potest ¶ Modo sic
q homines qui appetūt delectationes corpo
rales tanquā finem appetūt eas infinite
Dic igitur appetitū diuitiaꝝ que desti
nūt delectationibz infinite nō sūt oēs
mūi appetende dicitur quia appetitum
humanū nunc sanie quiescūt ¶ Deinde
qd Autor nr in hoc metro mstruit t in
formal dum dicit qd minimū est fugie
¶ Ad hoc quāe pum vt sufficiens sit appetē
¶ Ad hoc respondet in 2o metro .d. ¶ Tute
magē puppis .q. velut hmōi q sic nauis
ē magis tuta que fertur pno flumine
qui que magno t alto mari ¶ Dic t me
dio ē homo mediocritatem sequi qui super
fluitatē sequi seu possidē et rato est qua
extrema sunt uitiosa eo q p minimū excessus
a medio te deficiūt ¶ In qua quidem
sm̄ ¶ Aristotelem consistit uirtus t pro tanto
dicit q virtus est habitus electiuus in media
te consistens t corrumpitur qui est in
mo excessus ad illa media te et ideo dicit
Autor qd minimū fugito ¶ Cum hoc con
cordat sapiens ¶ pu .vij°. Melius ē pum
tu iustitia qui multos bre fructus tri in
quitate ¶ De hac matia vide supra in .i.
problem te .ii. .vij°. qui incipit Hypo
nono q ex nobilibus regentibus aliqui
monet generas rabidas ¶ Queritur qd
de tli qone pone q sint duo pauperes et
utriq; superfluū contingeret sc vnus usq; ad
mille alter usq; ad centū ¶ Tenetur q
eor plus possit ¶ Et primo q .i. qui usq; ad
mille qui plus accedit a medio virtutis extre
mi sm̄ phm in medio consistit ¶ Sequitur ¶
In contrariū dicit ¶ Aristotiles q contrarie
rentie principiū est indigentia ergo quāto
maior est indigētia tanto maior ē conue
nientia ¶ Sed in eo qui processit usq; ad mil
le ē maior indigentia ergo maior conuenien
¶ Sequitur nūq potin .i. nunq; contrario tēr pot
videri .i. q indigentia natē corrupta
.d. ¶ Ista indigentia pot attendi quo ad
culpam ¶ Quo ad primū verū est quod
dicit Crisostomus ¶ De 2o dici pot q omo
ē etoniū debz ut sit minor indigentia vel
habeat qui sit maior contemptibilis ¶ Unde
publioru .xxx°. ¶ Tria sunt insatiabilia
tē glo. dicit et ē dictum Catonis qui .xl. tres
reliquit annos nimis quātū vita perennis esset
Et sic etiam dicit Crisostomus qui si magis
diligit magis contemnit si magis con
nitit magis est in infirmitate. Non auā
rus quāto ē ditior tanto ē in maiori in
digentia Unde publioru .xviij°. ¶ est q dines
rum nichil habēt et ē pauper rōne multis
diuitibus sit tēr ¶ Sequitur vnderimum

Quod pudeat sobrios prudens rela
xe mentu. Ne plures culpent
id quod tibi displicet vm :.

Ordinatio 2e partis huius preptū metrū
Quod pudeat sobrios postquā au
tor in superioribus phibuit quedā vndimita
ad finem cohercendum pdigentia vt ē prep
tū pme partis mettit nonū ¶ Cum mone
at aliquē et id ē eiusdē partis .xxxj. ¶ Cum
simulatis ubis. ¶ et quedā erūa vndimita
mēpationes horridas renouāria vt est
id pcedēntis pdicte partis preptum ¶ Secuo
vn culpam ¶ Nunc vō in primi prepti se
quitur pbet vndimeta mdigētia ad ope
riendū et celandū sobrioru defectus t cri
mina cū dicit Quod pudeat sobrios tē .q.
velut Autor dicit hoc fac tuncq; prudens
et honestus sic q ea que verecundia in
ferre primi debz t animo procures celare
et ea nem manifestos ne multi postmo
dum stiat et reprehendat qd tu solus stre
bas in honestū esse quā si utrūlibet est
virtuū amici vl sodi minus malū videtur
¶ Hoc ē quod intendit Autor hūs metro
Unde sic exponē Tu prudens .i. sagacius
meritō celare .i. in secreto tenere id qd
pudeat sobrios .i. in verecundia sobriis orari
rat ne .i. ut nō plures .i. multi compa
triū pro positivo id utriū vt ad aliud
sodalitiū quod displiceat tibi vm .i. soli cul
pent .i. manifeste reprehendat qz tu solus
id strebas et nō alig; propter nō debes eū
in publico manifeste nem tuis dehone
stare ¶ Pro hūg preptī intelligentia ac
cipiā obstinantia est breuiter stiendū q
tria sunt que mouē dicit quilibet ad cri
minis ad obstinantiā hūg preptī scīm
e sacra scriptura t scīm ē naturā t scīm est
philosophia et doctoru sīnia .Primo ad hoc
nos mouē debet sacra scriptura Non quer
to .q. Cum ambulat fraudulent revelat

archana Cui aūt fidelis est relat aūt cōmissū Que uidetur oculi tui nō cito proferas ne cū deh̄onestauis eū emendare nō possis Assumptie v. q. v. Qui ambulat Retrūdo nos ad hoc monet dē ipsa natura que pudenda loca occultauit Unde Tullius in li° de offic dicit q̄ in cōpositiōe nr̄i corporis magna cōm habuisse uidetur ip̄a natura figurā eā nr̄am in qua e honestat' species in aspectu posuit p̄t̄ea aūt ad nr̄itatem uite celauit ideo abdidit quia deform̄em conspectū exanit h̄ituros. Hanc diligent' fabricam nature uerecundia / Que eā natura occultauit ea removet ab oculis. omēs sanam mētem h̄ites dant ei opam ut occultissime pareat nr̄i Ver i e Terrio ad hoc nos monē debet amonita & doctorū sm̄a Pro hac etiā declaratiōne magis in speciali De nisi sēptis dubiis q̄ q̄ndū vl' investigandū Et primo An si quis scit crimen alterius teneat ad p̄latos revelare Dicit quesito ētr videtur q̄ nō teneatur etiam si sua uerit denūciare nisi probare posset. Nā esset proditor criminis ut̄z in canon Si peccauit n. q. i. et q. vii. plerūq; et viij q. ij. Si tm̄ nisi vellet sēcrum revelare tu p̄latus secte h̄eat corrigē dimittere. Ad oppō. q. v. Hoc uidetur debet agit mdmōdi clibus qui magis possint & velut prodesse q̄m ipsum dehonestare vl alt ob esse. siue eū corrigendo siue pro eo orando Ad hoc denūciatiōn quilibet tenetur vt in allegato canon hoc uidetur Nota q̄ proditor sm̄ canones in septuplici re pitur duab Primo dicit proditor qui sc̄o tacit prodit cum ip̄e solus noverit vel hic et h̄etur in canon allegato. Canoni Si peccauit ij. q. i. Secundo proditor dicit qui pp timorē nō defendit veritatem. q. q. iij. nolite ij. Tertio proditor dicitur qui malitiose scribit alii. q. vij. q. i. Si cupis Quarto qui rem sibi amissam hostibus exponit ut. pr. ij. q. v. de forma Quinto qui nō probandā differt vel ij. q. vij. Si. de his qui in principio Sexto qui secta sibi amissa revelat de pe. dis. Si. Septimo de pe & re. omis. Ubi ptz q̄ mitū proditōis augetur tam in psona prodente ut in. c. de forma sup allegat et etiā eo modo vt si prodatur secretum vt in primo allegato. c. Si peccauit n. q. prima Octauo etiā eisdem terminis pot de alio dubitari Secundo quero quo. ordine procedi sit in correctiōe fraterna Primo quesito breuit dicendū sit Thomas i. ii. q. xxxiij. dicens q̄ publica peccā sm̄ doctrinā apli

Ad thimo. v. Publice sunt arguenda nec tuc sunt occulta purgatoriū purgāda est in de manifestum de pec & re. expt. Cū peccet aūt occultius horū habet q̄d dominus dicit Matth. xviij. Si peccauit in te frater tuus Assumptie ij. q. i. Nam si te offendit publice coram alio iam nō solum i te peccat sed etiā in alios quos turbat Deinde etiā quia ni occulte peccās posset proximo offensa. Ideo distinguendū est q̄ si huiusmodi occulta peccata sunt in nocumento corporale vel spūale. puta si quis occulte tractet quo ciuitas hostibus tradatur vel si hereticus pinatum affirmet verba debet quis statim ad denūciatiōn procedere nisi forte firmiter aliquis existimaret q̄ p admonitiōn secretam statim posset hmōdi impedire Si vō tlia sunt peccata que solum sunt in malū peccantē et cuius in quē peccatur vel quia leditur ab eo vel saltem ex fama notoria tuc debet si pot sic emendare fratrem vel secum ut ea fama consuetur. et sic de p̄cepti nūtitur est q̄ secreta admonitio debet vel semel vel plures fieri quū dū spes de correctione ex ea probabile h̄etur Cum aūt iam probabile cognoscē possimus q̄ secreta admonitio non valet procedendū est vltiō quātūcūq; petim sit occultū ad testimonij inductiōm nisi forte probabiliter existimaret q̄ hoc ad emendationem fratris nō proficeret quia tuc a correctiōn cessandū Ante tamen quā testes inducantur sm̄ Augustinū frāg ordi debet p̄latus vt est singularis psona et si sic nō corrigit in publico comittendus est Tertio si p̄latus p̄cipiat aliquid contra hunc ordinem nō est ei obediendū quia obedire oportet deo magis quā hominibus Ideo quādo p̄latus p̄cipit ut sibi detur q̄ quis scripserit corrigendū intelligendum est salvo ordine correctionis fraterne. fiat p̄ceptū fiat iterū ad omēs siue ad aliq̄s speciales & non solum non est obediendū sed etiā ipō p̄cipiendo peccaret quia ipse nō est iudex occultorū sed solus deus hoc dico nisi inquātū p aliqua iudicia petā manifestent puta p infamiā p̄sumptiōnes et hmōdi tunc enī potest p̄latus p̄cipere sic et iudex etiā iuramētū exigere Tertiū nota q̄ p̄dictam solēnitatem & ordinem nō oportet obseruari nisi in q̄ibus petis quia leuia nō derogāt fame. Unde & religiosi in capitulis se proclamāt p̄missō ordine non seruato

Nolo puto prauos homines peccata lucrari. Temporibus peccata latent et

et tempore patent.:·

Rodemnū ſecunde ptis p̄ceptum
ſtolo puto pmos. 2ꝑ Licet p rere
ſapie ſtudiū prenat homo ad p
fectiō ſubtilitatē · vtilitatēq; pro ut ni
mio hūg 2ᵉ ptis p̄cepto latiꝰ declatur
Et licet etiam p quādā curioſitatē homo
conetur addiſcere ea que ſunt ſup̄ facul
tatē naturalis ingenij ac etiā cīca cog
nitionē intellectiuā īmodatum hēat appeti
tū ſtendi q̄ ptinet ad mtempan⁹ uſū
ſicut facit 2ᵉ curioſus qui mvestigū q̄ſt
archana dei maxīe ſiꝑ p̄uoꝝ punitiōs
q̄ male agut q; non ſtatim punīūtur
cū p̄tis ſi q̄ eoꝝ ſūa et vindicta differ
tur. ꝺeo Autor per hoc ſuū p̄ceptū mſr
vt ꝛ nformat q̄libet tlem curioſum
huiuſmoi mvestigatorē et curioſitatem
diuīe pudenᵉ relinq̄re cū vꝑ deus ſit iuſ
tus ꝺudex et prudentia ſūma qui etiam
iuſticiā diligit ꝛ iniquitatem ſemp reſpicit
Vultus eius et ſi pēa hom in hoc mūdo
nō tam feſtinātēr punit forſan vꝑos per
ſuā mām ad pīām p̄ſtolando tardat ꝛ
tardig ſit ad puniendū ſm q̄ de Adam
ondit genē. 3°. Nobi dicit² q; deꝰ in paradiſo
ambulabat ad auꝝ poſt meridiem. tri
dui eos in malicia videt obdurātos exper
tatiōis tarditatem ut dicit Aug⁹ in affl⁹
tionis auſtritate cōpenſat Et hoc eſt
quod intendit Autor in hoc ſuo p̄cepto
dum dicit. Nolo puto p̄uos homes pēa
lucrari. q. velut ſmuē q; nō debēt quiꝰ
extimare q; pēa ex hoc remaneāt in
punitu licz nō ſtatim puniat² quia ſi nō
punirētur de pctis ſuis ꝛ malis ſic ꝑpetre
nide vident lucrari et melioris conditiō
exiſtē ac etiā inde comodū rꝑportarent
quod eſſ contra oīa iuſti iura face
tū oīa malefitia neq̄q̄ remanē de
bēāt impunita ut in decretali vt fame de
ſen. excōis ex̄ ꝛ ff. ad legem aquiliā
volentē cū multē ſlibus. Nam pēa
que aliquis cōmittit et putat q; nō ſciāt²
latent ꝛ occulta ſunt tpibus. i. p tempa
Et quia tūc nō punīūt² nō dicūt² appa
rere. q̄q; tū patent. i. apput ꝛ manifeſtā
tur in alio tpe et hoc quia tūc punīūt²
dicūt² apere quia tūc iuſta diu neq̄unt
occultari. q. velut dicē q; dum pectores p
cata ſua aliquo tempe ēdant occultari
nisi tamen cū credunt iuſto dei iudicio
pdicūt² in publicū Et hoc ē qꝫ dominꝰ
mē luce. viij°. in ſimilitudē videt² diu dicit
q; mihi occultū eſt qꝫ nō revelet² ꝑ
hoc in figura de rege david dicit² q; cū
petiſſet cum Bersabee quem ſibi cūnote credet²
occultatū mſſus ē ad eū Nathan ꝑpha

ut ei exꝑte dōm dicet. tu feciſti in ab
ſcondito ego vō faciā notū iſtud in con
ſpectu omnis iſrl pro ut. 2. Reg. 12. declarat
hyſtoria Et hoc eſt qꝫ dominꝰ omnipotēs
sic occulte p̄ſenti q̄mnat² ꝑ vſaiā dicē
tē. Revelabit² iniquitatē tuā ꝛ inde
bitur obprobriū tuū Et hoc ē ſm duo
quod vult dicē Auctor in hoc 2° metro
cum dicit ꝛ pribus pctā latent. ſtro pre
miſſorū intelligentia magis in ſpāli eſt
de infraſpētis dubitāq; q̄rendum vel
mvestigandū Et p̄mo quāt deus m p̄
ſenti non punit pectores delinquentes. ſed
eos ꝑmittit diuitijs voluptatibus. pole
tia q; florē ꝛ°. An deus numquid pec
catoribus inferat penam etiam quā
prudentia huiuſ p̄me fatue temera
rieq; cōmis quia quidam curioſi ꝛ fa
tui atq; temerarij quotidie faciūt
de deo et eius prouidē. Est breuiter ānō
tandū q̄ quidā mōrtales mſeri qui er
tenebroſa delictoꝝ ſuoꝝ grauedine ī
retitute delapſi ſemp̄os ignorātes adiuſ
tiſtia et ſtā dei iudicia obloquūt² exiſtan
tes. dicentes bonū malū et malū bonū
ponentes tenebras lucē ꝛ lucem tenebꝝ
iudicātes iſaie. v°. ꝙ. q. iij ve. Iſti ſiq̄s
rū iudent p̄ſens ſuū diligunt ē potētia.
honore. vel ſtatu vt aliqua felicitate
florē ſtatim paſſiōi deiecti rapti ſiue
inmodia cupiditate aut alia paſſione
retenti conq̄runt² ꝛ arguūt aſſentes q̄re
deus huiꝰ p̄ſentis mūdi pectorem n pu
nit in p̄ſenti vīno eū felicitat ꝛ honora²
et me innocentē negligit vt molestiā
ꝛ ſic iuſtificauit ſemetipſos. Vnde fatue
q̄dā breuiter videtur q; tales qui ex ana
rīcie luxurie ſuperbie manifeſte inique
detractiōis odij cogitatiōis p̄ſe vt alioꝝ
ſceleꝝ detestandis malicijs ſunt mille p̄
tatis mōrtibus mvoluti qui ꝑ tpa ſuiē
tutē et etutē eorū ꝑpetuāe ham dudum
de quibus medicinam iam nullā habent
et temporalis voluptatis eos vmtente et
exercente malicia. ꝛ nescientes ſerpēs
et ſuppōe negligentes et ſalutem in
feto ꝑ̄mo ignorantes decipiūtur ꝛ et
rant. cuiꝰ merita ꝛ demerita velut
cordis abſcondita ſolius dei eſt habere
noticiā Et qui ſiquidem p̄ſens luxet
aſpectu forſan indicatur pector et felici
tate indignus pot tamē dignior ee tali
exante ꝛ iuſtificāte ſerpente pot etiā
deo eſſe acceptus et p̄me elemoſine ꝛ
pietatis vt alicuius ſecte iuuet² mitorio
actu occulte in ipſo puniēte Et ꝓpter
ignorātes huiuſmodi legentes Ego mittē
epiſtolā de Graue curioſitate ē vicū q

dnm tm̄slibet mentē dispomt ad rēsti
gandū nitū p̄ vnū sēm sua intenta abstō
dit ut aliena frient sēpiū nesciat Et id
ēē vn moral⁹ Aut n quādū sī rēte reta
dutōns exāmē ut qui exteriꝰ delo utit²
negligēti mtiōi recedt Et esto q tlit p̄ā
sit pctor p̄tinēt ad diuinā iustitiā rpm
penā pctōrū ac etnā tlem extante Et
iustificante sēpiū tractāt iustitia de ex
cessibus & defectibus eorūdē Sic plerūq; dī
tlem iustificante sēpiū ex merit⁹ suis pu
nit & purgat fidem eius punitōis tempe
& nām p̄nām suā qñ mdicat delinquēte
spectat ad p̄nām / Aut dnitūs vl' felici
tate prosequit² prout ipē celestiū trēplū
qd cūctor qui quicq; nostri abstenditu vn⁹
quicq; mōrlem digna expectatōem vl' pe
na aut p̄mo sm̄ mitum mfallibili sapiā
nouit. qua ei homo ceruis & erroneꝰ in
serpō & mqtatū suaz pondōsa malicia
promoz iuitet & meritu nō cognoscat
que solū nō occulta residenti in rectibus
humanoz sōli deo cognita ex quibꝰ me
rit⁹ & demerit⁹ pene & p̄mia cmsantur
celestis altitudo iudicij ved & comprehensi
bilis et mfinita de se nō pōt p hominem
cōruptibilem et finitū mtelligi nec etnaz
mdicauit / Dcirō ex fēdō ul' felicitate p̄ti
nēt ex mfidelitate rpū nō hīt humanitas
diuina mprobāc et mdicia ſ alia ved
strissima et iustissima dulcissia et utili
a spūalia ut corporal ul spūalis salt⁹
et etne p̄ductiua salutis hīt & debet
omisquisq; & mortalis humili p̄uēa ſ.
sustinē diligē ac stā dulcedne custodi
re. Q hec & alia p̄missa sint vera tes
tat dns p ypham in p̄. d Iudicia dni
vera iustificata in semetipa desidabilia
sup aurū & dulcora sup mel & fauum
Item finis tuus custodit ea in custo
dia retribuēd multa delecta quis mtel
ligit ēē dicat nullus. Ex quibus sēdem
delectis a spa dei iudicia mfundant² & sic
innuit docet qz ppheta qz peta humana
sunt mfinita & sic iudicia dei sunt vera
& in senectutis iustificata et mser hō
sua peta cognoscit nec ab vpis discutit q
modo aliena mtelligit qz sicuti est ista
et iō non pōt de merit⁹ et demerit⁹ p̄ti
dicare. & hoc ē qd vult dicere Iuz in h⁹
p̄cepto dum dicit Nolo punit⁹ pīos De
hac matia quo ad vnā ptem tractat²
supra in p̄ma pte me⁹ p̄cepto .v. Ri
citam mspiras Sed magis ppria tan
git² pte eadem in dcīj. p̄cepto Si tibi
ex merit⁹. Item etiam quo ad aliā ptem
tangit² in hac 2ª pte me⁹ vīj. p̄cepti
Mitte archana dei ꝛc Item de materia

hetur infra in xcvij. p̄cepto Invidia in
nno cultu tē & licet omēs p̄dicte remissio
nes diuisimode sum possint tm ad vnū
finē tendut Q uno ad 2am q̄m dicꝫ in
deus dnste p̄toribus mfrati pena etna
Sequit̄ p̄mo q̄ sit qua pena nō debet
excedē culpā. sm em mensurā pōt dei
plagarum modus Deut.o xxv.o nec pena
sit ultiꝰ protrahenda qm̄ delictū fuerit
in exequente ceptum Et legit² & notatur
in dcīs quesiunt de hīs que fi. anna. per
tinent Arguitur culpe tuali nō debet rnpon
pena etna Item pctoz mōrlium vnū ē
altero maꝰ & penaz etnarū a pte q̄
sunt etne vna nō est maioz altera qz
infinito mhil ē maꝰ Arguitur nō omnis
pctō mōrli debetur pena etna Item dic
Augꝰ Que plectendo sīc ignoscendo hō
solū hīc agnitur ut uita hom. xxviij. q. v.
prodest sēnitas Arguitur cū pena illa etna
ms sit cōrectōria non ē bona nec iusta In
cōtrū dat² q offensa mensurat p̄m p
sone dignitē que offenditur si psona q
p mōrle pctm offenditur ē dignitatis in
finite. s. deus ipē Arguitur offensa ē infi
nita. Hīs vīdetur q duplex ē q̄nitas
pene etne. Una sm̄ intentōm. s. actōis
& hec finita. et alia sm̄ extensōm sīc
durationis & hec infinita p̄ma respicit
q̄nitatē offense. et illa varietatē sm̄ va
rietatē offensantis Secunda respicit
dispastōm partis qm̄ caret dispositōe
qua possit offensa deleri. p̄ma / Et ido
offensa manēte iuste semp̄ manet pena
Et qua dispositō hec cōtingit est omni hoī
in pctō mōrli decedenti Ideo omnis talis
iuste punitur. Sequit̄ xviij. p̄cept⁹

Corporis exigui vires cōtemnere noli. Consilio pollet cui vim natura negauit:

Gredemus 2ª ptis p̄ceptum Cor
exigui ostendi in primo supra
p̄cepto Autor p̄buit rudimēta cu
riosis retrahentia ne tenē defectus p̄ce
dz sm̄ apparentia dnt iudicare Nunc vero
in p̄senti p̄cepto subsequit̄er ipōs curiosos
instruit & informat ne etiā p̄cedz sm̄
corpalem apparentia que ut plūm fallibilis
ē et fla ist̄ p̄cedz sm̄ vanā existentiā
que infallibilis est et ētia quia hō magis
ptinet ad sapientes ut nō de rēbus tātū
sm̄ apparentia quia quicq; apparet alr q̄m sunt
sm̄ p̄cedz sm̄ existentiā dēat iudicare Et
hoc est quod in isto p̄cepto vult Autor in
mere dū dicit Corporis exigui ꝛc ēē ve

lit dicē q̄ nō contēpnam⁹ eū qui est
corporis exigui ꝗa licet sim exte
riorē appetam despectus sit ⁊ deform⁹ ꝑpo
test tamen ee magne vtutis ⁊ valoris ꝛq
eria mtiorem nobilitate hre. et hoc est
noli contēpnē i. despuē vtes exigui cor
mstatura vl mēssu. ¶Cui em diuitijs
nō habundat licet sapiam heat q̄ vilis
⁊ pauper hodie reputat² ꝗa sapia pau
peris ⁊ pulchritudo mētris equis passibꝫ
ambulāt et equalem sortiūt² effectū Non
Drang. ⁊ greg ⁊ forma regia pecuia
donat ꝑ tanto sit corporis exigui i. pu
silli vres nullo mō contempnē det ¶ hoc
ideo q̄ vlis pollē pot consilio. i. sapia inte
⁊ splendere ¶ in natura. i. natural com
positio negauit vm ꝛ. corpalem fortitudi
nē. ¶ nota dicam mter istā noiā. vres. vis
⁊ unx. ¶ onde x̄s ¶ corpus hr̄ vres ammis
e mstra vtus ¶ ois in utq̄ mael. uix con
cret ¶ ꝑo hmq̄ ꝑim metu mtelligentia
⁊ obtundā ē breuit ſnendū q̄ neq̄ sm
eptiorem appetia ut dictū est cōtēpnēdꝫ
vl eria iudicandꝫ ꝙ ignorat² mtior vtꝫ
qđ pot ꝙplacat probare ¶ et primo eloquio
Cant. xij°. ¶ Dom laudes vtem in spēe sua n⁹
spnes homīes in visu suo breuis in volati
libus ē apis et mrius dulcorus fructus. ¶
Ratio q̄re ꝑ in visiōm oculoꝝ nemo iudi
candus sit vl eria contēpnēdus ꝗa ꝑ ut
m stia ꝑspectiua edocetur mstio in oculis nō
cōpletur. ¶ tam eiusdē rei due spēs diuise
ad utrūq̄ ꝓuenit oculū ⁊ cum diuisis
spēi diuisificet iudiciū si mstio completur i
oculis ꝑ apphensiōm spēi ḡēme vna res
iudicabitur ee due. ¶ Oportꝫ igitur ut poat²
aliquid aliud sentiens ꝑter octos in q̄ mstio
complet² trug mstrumēta sint octi qui rēd
dāt ei spēm mspicit rei ⁊ hoc ē cois nūg
in superficie cēbri situatꝫ ubi concurrunt
duo nerui a duabus ꝑtibus eiusdem cēbri
ꝙ anteriꝰ qui post conuersi in duos utri
diuidunt² ⁊ sic ad octos extendunt² In illo q̄
nūo cois uisꝫ mstura fontalr radiantur
⁊ ꝗa tūc uisus fontalis est vna ad q̄
ginmāt² ututes oculoꝝ ꝑ medīū mniū
obliquoꝝ. ¶ deo pot vna res appere vna
q̄ime a duobus oculis mdeatur. ¶ In h⁹
aut visio extiq̄ apparibus nō completur
ꝑ m nūo cōi qui mtiq̄ occultat² ¶ Horatr
ꝑ hoc mformam² ut iudicium temerarij
declinemꝫ nec de rebus ut appent pma fa
cie iudicemꝫ ꝑ ꝓcꝫ ꝑ deliberatiōm ad m
terim iudicium reuertamꝫ Vnde ⁊ de am⁹
magni consilij trug sm ꝙdā omnis artio
ma est mstructio dicit² ꝓuerb. xxj°. Nō ꝑm
cipiom oculoꝝ iudicabit. ⁊ hoc ē qđ vult
Cicero in primo met⁹ dum dicit Corporis ex
igui ¶ Secundo multiplici nature i ductio
probatur ꝙ nemo contempnēdus ē. quod
ꝙ ignorat² eius mtior virtus ⁊ primo ni
grano piperis et smapis luculenti demrat²
que quidem grana q̄mus sim appetia
exteriorem uliq̄ turpia ⁊ videant² nil
oīno tamen ꝑfecte existit pmagne vir
tutis. ¶ Vnde pitagorus de smapi ⁊ de eiꝰ
virtute multiplici dicit ꝙ mter cetera grana
obtinet principatū du humores grossos ex
tenuat. dum spentū ictus sanat du frī
gidoꝝ supat venena du dentiū dolorem
mitigat dum lapidem m renibus disso
lait du appetitū ꝓuocat du stomachum
confortat du epylentos iuuat du vdro
picos curat. ¶ Cum igitur ꝛdét ꝙ tam
minimū grū tante virtutis existat q̄ntā
ei natura tribuit ¶ Secundo m lapidibus
ꝑciosis. Vnde si adhuc m hijs nō es con
tentus multa alia mirabilia ꝛstant
vidē que riatā tenent lapidibus ꝑciosis.
¶ De quoda eria lapide qui gagates mīa
patur si placet m eo potes magnas conte
plari ututes. ¶ Dicit enim lapidarius licet ꝛe
lapis sim appetia sit ualde rudis eo q̄ co
lore sit niger vl glaucus tū est magne
virtutis mterig nā mensibus ¶ et serpentum fu
gatiuꝰ demoniacoꝝ proditiuꝰ quia demo
nibus creditur ē contrarius ⁊ ꝓpriatis ē
manifestatiuꝰ ¶ Quod sic ꝓbat² ꝙ aqua
lotionis eius a puella potata si virgo fu
erit vomabit velit nolit. Insuper etiam
hic lapis qui esse iudetur tam vilis dr
contra fantasmata ⁊ nocturnas illusiones
valē. dentes lapsos stabilire. menstrua
ꝑdita reuocare dolores ventris sedare q̄
ꝑstigia valē ꝓtinus accelare ⁊ parturiē
tes. ⁊ quod hijs omnibus mirabilius ꝙ
dicit ysidoꝝ ꝗ in aqua hic lapis extē
ditur ꝑ m oleo qđ ē pabulū ignis exti
guit² quod contra naturā esse iudetur //
¶ Si igitur lapis tam diuus tanta operat²
mirabilia nulla ꝑp eptiorem mlitate
ē mlependendus qm̄ dū eiꝰ ignoratur
virtus mtior ⁊ ꝑp hoc dicit Autor Cor
poris exigui. ¶ Tertio morali ⁊ antiq̄²
exemplo et hoc duplr. De primo dicit ꝓ
primo politicoꝝ ꝛe fortes ingenio ⁊ cōi
tacet debiles corpore apti sūt ad regendū
vel ad regnādū ⁊ eronisō ad seruiendum
¶ Si igitur bonū rei publice q̄ sapiētes
regant et nullus desit seruant. Primo q̄to
magis corpora bō viribus habundat tanto
magis indigent dirigēte sicut equus
q̄to fortius curret fortius impingēt nisi
ꝑ sessorem dirigetur. ¶ Hoc est de illo qui de
fecit mtellectu et fortis est corpore. Hoc est
aut quod intendit Autor dum dicit
Corporis exigui. q. velut in ꝓpōito dicē
do q̄ qđ natura subtiauit extiq̄ ꝑtium

ꝑceptum Metrum xiiii.

ad vres corporales. ꝛnistrauit nitig qtum
ad vres aīme ītellectuales. Quo ad 2m
legitur ī li° de sēc̄ sen. Q. aristoles inter
cetera documēta alexandro ibidē posita
imposuit tale documētū qp quam t hoibz
scitura cōtemptē nō deberet. Et adiecit
quem vidis stiam diligē et in via scie et
morū habundāc et uiciorz semitā fugere
ac declinare. Illū diligas t hēas uicta te.
et ptinuc qñ vidis aīm suū exultantem
in hȳs ītutibz talis em consueuit ee boe
eloquīe. mongerata. curialis et scientis hȳs
tonas eorū qui nos ꝓcessit de tpentibus
Contra hoc consliū fecit quida de q̄ nar
rat Gregō in li° dyalogorū. 3.° ca° vo. Et
tu audisset fama tuius dī sctissim vri q
vocabatur Constancig et vemss ut eū vi
deret q̄ spiriens eig ꝑsonam gtemptibles
ait figo tgrande homez credidi sed iste
mihi habet de homie. Quod cu ille au
dret vir dei protinꝰ in eig amplexum
uit feruētissimo amore brachīs stringē
repit ac oia osculari tgras ei agens q2
tlia de se īdicasset. Tu mihi solus es
qui in me oculos aptos hūsti. Quante
go hūlitatis fuit ait tgr° qui despiciēte
se amauit qualis tunsq; apud se lateat
illata gtumelia probat. Hic ad statum
celsi meriti iam plene dest̄dat et hom
orulis more celestis sideris ꝑfuis appare
volebat. Et sic mra le reputat2 q̄ stella
tu astendit ad celi medū appeat maior
tu iam ad intuentē oclm non magis ac
redat. Qui enī q̄ aliquis tanto uidere
velit humilior q̄nto fuit in dignitate sb
limor tunia virtu. et ideo mra le repu
tat2 t hoc de ꝑmo metro t eig declaratiue
sufficiat. Pro secundi metri intelligentia
ac etiam obscuantia vis consilio pollet
Est breuiter stendū vel' inuestigandū q̄
nam sit causa quare aliqui hoies ꝑue
statie ut sunt gnam pollent ingenio et
consilio ut Autor mē dicit. Ad euidētia
huig quesiti tria sunt considāda. Et
ꝑmo que sunt illa que reddut homez
indispositum ad stiam. Secō que sut illa
que homez reddut ingeniosum t ad sti
entia dispositum. Tō q̄ illa duo repe
riunt2 in pauc t contēt in hoīnbz paucis
aut saltem aliquibz. Tertium ad ꝑmū
stiendū q̄ duo sunt que reddut homez
indispositum ad stiam ꝑ se. Primū est aie
alteratio ꝑ corpus. Cui concordat illud
Entie. ix. Corpus qđ corrumpit2 aggrauat
animā. Secundū est grossities spiuū t
maxime eoz que sunt in medio ventri
culo cebri. Cuius em oculus uidet perq
qđ uidet ꝑ medium grossum q̄m ꝑ subtile
vis qđ uidet ꝑ aerem tenebrosum t grossu
q̄m : d quod uidet ꝑ aerem purificatū et
subtilem. Ita etiam grossities spiuū facit
homiez indispositum ad stiam. Vnde Com
mētator de dria spūs t aīe dicit. Spūs
aut qui ē in eo spacio i. in ventriculo me
dio cebri ē in hoīnbz diuisus. Primū ad
secundū. In quibus dā aut est spūs sub
tilis t clarus. hic erit rōnabilis t cogi
tans disputator t bone cogitatiuus. In q̄bz
dam est econtrario et illis erit omnes ir
rationales leues atq; stultus. Causa aut
qz quare aliqui sunt ingeniosi qz aia
no multū aggregatur ꝑ corpus t quia
spūs hmt subtiles t sic ꝑtz ꝑmus t 2g
art9 q̄sti. Ad euidentia 2g dicendū
q̄ ꝑui homes ut cōiter loquēdo sunt co
plexiōis melancolice quia in eis ꝑdomi
nat2 elemētum tre qđ cōfundet melan
colie quo ad duas q̄litates. s. frigiditate
t siccitatem. Vnde ꝑp hoc sunt ꝑui qua
tra ē mer tenspilis. Melancolia aute
sue nigra colera que p̄dnatur in me
lancolicis ē frigidissima t calidissima fri
gidissima de se et calidissima ab alio. Vn
Aristoles in li° ꝓbleumatū dicit t as
serit et ponit exemplum de aqua q̄ de
se ē frigida et tamen efficit2 calidior q̄
flāma quādo. s. est feruens. Sicut dicit ꝓbus
ibim. Item ponit ex.m de fro igneto qđ
fit calidig carbone. Licet aut caliditas ut
dicit idem ꝓbus est ꝑpe mediū totius
i. ꝑpe medium ventriculum cebri. Quia
igitur in ꝑuis hoīnbz t maxime in
ignamb anima ē nig q̄ntata ꝑ corpus
q̄m sit in magnis hoīnbz quia habet
modum t extensiū corporis cui qđ nimis
aggregat anima q̄m magnū est in li°
cria heat nigrum colerum vel melan
colia calidissima effectam ꝑ accidens sic
cria efficitur aqua et ille calor valde
subtiliat spūm cum sit acutus. Sicut est
calor solis subtiliat vapores tres q̄
de se grossi sunt. Nimis est q̄ ꝑui hoies
t ignam opa intellectus ꝑtis dispositi
et magis nigenosi qz magnum. Licet ꝑp
aliud concurrens cōtrariū accidere possit
q̄ illa ratio vir non concludat qđ ita
fit de hoīnbz ꝑuis nec de oīnbz ignā
mis. Sed assignat ratio in hȳs qui sunt
ꝑui t nigenosi. Quae sunt nigenosi
Ad hoc facit quod legitur li° ꝓbleumā
de hȳs que sunt cū prudentia intellectu
et sapiam. Vbi Aristoles supponit t di
cit q̄ quotūq; fuerint excellentes ynri.
Aut fuit phrenam aut pollutionē a arte
fuerunt melancolici. Et queritur cum hȳ
melancolici aut ut plurimū est coiter st
ꝑue statuire. quia ꝓhibet in eis terra
que nō ꝑot extendi. Vnde si melancolia

sint ꝓua ⁊ melancolici sint apti et
ingenios ad stiam bñ sequit ꝙ parua
apti sint ad stiam ¶ Ad hoc etiam ali
qualr facit qđ Aristoteles dicit in solu
tione problematis sequitis. ¶ Queritr etia
ꝑ quid homo ē prudentissimꝰ omniu
animaliu· Causa ē quia ꝓua rapitis est
sm ꝓportiom ꝑte hoc ꝓua rapitis et ꝓpter
tales magis ·i· homi qui hñt mñora ca
pita ꝓportionare ꝑdentores eis qui sut
magni rapitis ¶ Potest etia assignari ta
lia ad ꝓpm ꝙ quia in ꝓuis hominibꝰ ope
tutes intellectiue sint magis omnes ꝑter
qđ sunt efficaciores in agendo ꝙ ut dr
in 4o de causis ꝓuis uirtus uinita for
tior ē ad agendu ¶ Secundi quia sunt
magis exnei ab impedimēto intelligēdi
ut a lastima et aliis sollicitudinibꝰ ꝑ
qđ eoꝝ anime sut magis expedite adope
ra intellectus ¶ Est em notandu ꝙ ꝙnto hꝰ
caliditas melancolie magis accedit ad
mediu· tanto magis reddit dispositum
ad ingeniositutem ¶ Dicit em esse ꝙ pelles
facit motu magnu in spiritibus subtilia
dis ration ruig motus impedret clari
tas cognitionis· Unde dicit Aristoteles u
supra· ¶ In quibusdam aut valde caliditꝰ
reducit ad mem ¶ Isti melancolici qđda
modo sunt prudentores· ꝛc ¶ Sequitur ꝛ

Quem scieris non esse tibi pare
tempore cede· Victorem a victo se
pe superari videmus·

Quartidecimu secundo ꝓsequit ꝓcep
tu Quem scieris no esse ⁊ primo
gñi Autor in ꝓcessu superioris ꝓce
pto ꝓnit rudimēta curiosos retrahen
tia ne ꝓusillos corpore seu statura sdm
exteriorem appniam iudicate contemne·
Vel etiam ex hoc qua pares eiusdem n
existunt deant ꝓsuspendere sed vo in
primi ꝓcepto subsequenter ipos curiosos in
struit ⁊ informatt qꝙ licet tales diuinis
corporali fortitudine vl potentia pares
eisdem no existāt tn sm Autoris ꝓcep
ti loco ⁊ tempe defere dnō eisdem ¶
Quoniā qnq victor est uno tempe leuit
omni pot et sucumbē in alio ꝑ hoc e
qđ in effectu vl sua volt in hoc ꝓcepto
Autor ostendē nñon ad ꝛpig obstinatia
quilibet inducē dum dicit Cum sueris ꝛ
quasi velit)nnuē ꝙ actus ꝛē sapiē est
humanꝰ et benignꝰ Officiu aut hu
manū est infirmioribꝰ maioriqꝫ con
descendē ac eis curare tales temperare ci
torem Et hoc ē quod tr· vij· Sapiens
innuē videtur diuersꝫ sptus sapiē hnaꝰ

et benignus vl' alr etiam exponi ꝑt
ꝑt dicat Cede illi qm scieris no esse pa
rem tibi tempore ·i· etate quia fortem
habet tot tempora quot tu hēs Qui cō
sueuisti multotiens alios vincē ꝑ Sen
tentia est effectus ꝓm metri quasi per
omia habes supra in ꝓmū ꝑte me ca.
ꝓcepto ꝓximi· Omnē tum possis et ꝑ
eadem ꝓcepto xxxviij Secundū culpā
ꝑtni ꝑte eadem ꝓcepto xxxviij· Tm
superare potes Tria ꝙ expedit hic retra
rere mām si reuertere illuc si placuerit ꝛ
Materia vero secundi metri uti ex eo ali
quis consequitur fructꝰ ē moralis ꝓsequit
ꝑt dicat victorem a victo superari sepe
eadem· Victori plerūq; contingit ꝙ dra
co contra elephantem pugnāti con
tingere solet ¶ Dicit naturales ꝙ qn cōn
elephantem pugnet draco arte utitur
contra elephantem ꝛpm quia sanguinē
fugit elephantis Nā erica cauda ꝛpius
pedes circumvoluit ut eu cade faciat ſtra
ſpiale facit homo draco infernalis qn
volens eu expugnare sanguinem diuine
gratie fugit ꝑ petrū quia sicut corpꝰ
ꝑ sanguinem ritu anima viuit intra ſpiual'
ſtractē caudā ꝛpm involuens ſ. longā
vitam nñon ⁊ ſpialem primam ꝓmittē
do et sic vincit pectorem ¶ Postea vo pec
catoꝝ ipm vincit cui ꝑ primam a pcto vo
surgit et tuc diuitur uita ꝛrē viuere
quam amittat ꝑ petrū Vel pot alr
exponi ⁊ melig ut dicatur Victore a
victo ꝛc· Cauda posteriꝰ ita surgit ele
phanti sanguinem tamqm debilita
tu ipm ad terram ꝓsternit ut eu inter
ficiat et vincat sed mirabiliꝰ vincit ab
eodem quia ridendo sup eū statum dra
co suffocatur Qui moralr draconem infer
nalis· dicit dicitur contigisse qui re
dens ꝑ mortem elephantem· ſ· ꝓpm
vincere tandem victus fuit ſpualiter
ab eodem Quia em sanguinem seu fidē
et hominē de ꝑtate draconis infernalis
habuit· Item repe sua stta humanitate
eu deuorat sicut vnder crocodillu dicit
em nāles qꝙ crocodillus est animal for
tissimū habitans in nylo fluuio et ter
minos obtinens ita ut nullum alium ꝛesistere
pot nec ei a ꝑforare sagittis Tandem
ei victor al' eros animal piu se in
to involuit qđ crocodillus repiens credit
esse lutum et trisglutit qui in eo ve
re existens ipm ꝑforat ⁊ interfat Sic
moralr crocodillus· i· diabolus nñ tm
ꝓpi aduentu in hoc mūdo habitans in
mundo ꝓtatem accepit Unde Johannis
xiiij· Venit princeps mundi huius et est
erat fortis sic adeo erat fortis qꝙ neuem

timebat. Unde nec principatus nec era
potestas aliquatr timebat. Unde de eo
dicit Job xli. Non timebit vibrantem
hastam sz repe p humilitate effecta yma
luto mee humanitatis se involuit. Sic
ad philippen ii. dicit Apls Humilia
semetipm formam serui accipiens. Sed ce
rodulfus infernalis ipm primu hominez
tredens deglutiuit p mortem sz repe mor
tuu et existens in ventre eius qm desten
dit ad inferos ipm intenuit qm sctos pa
tres de limbo eduxit et ipm immobilit
vicit. Apostol v. ponit leo de tribu Juda.
Ad hoc ssm optime facit qd refertur Va
lerius li. v. q dum persenses et athenien
sium ad muros vellent decertare Codrus
hostis rex athenensium de eventu belli Apol
linem requisiuit qui rndit si se occidi p
mittet gens sua victoria obtinet. Cui vo
hostes ad oraculum audiuisset precepit
ne ex eis aliqui regem athenien tange
rent vt prius permittent seu debent. Ipse
igitur rex ne cognosceretur rusticanu ha
bitu induens et sarcina in humeris assu
mens ad hostes incognitus sic processit ibi
q; quadam rixa cum falce pugnans ab
uno est occisus. Quo cognito dorosenses
memores oraculi fugerunt et athenien
obtinuerunt victoriam. Moraliter rex iste
xpc est. Apocalip. xix. Rex regum et dns
dnoz ne a demonibz cognosceretur huius
sui assumpsit quia sm hugum mortis
e ut homo sarmenta. i. crem in qua di
uersa fuerunt ligna in humeris baiola
uit et sic mortuus fuit. Di em demo
nes eu cognouissent mundi eu occidi
permisissent. Ita dicit Apls. i. ad corinth
ii. Si eu cognouissent nunq dnm glie
crucifixissent. Et ubi credidert p eius
mortem victores existe fuerunt turpiter
debellati nmon et sic domo spoliati. de
hi spoliacon clare loquitur Apls. Ad
colocen. ii. cto. dicens. Spolians principa
tus et potestes traduxit confidenter palam
triumphans illos in semetipso. Nota etia
q; virtute sanguinis xpi qm fudit portas
inferni confregit et inde sctos patres eduxit
ad qm limbum spoliauit qd duplicit
comprobauit. s. diuino eloquio et morali
exemplo. Primo p diuio eloquio vt
Zach. ix. Tu q; in testamenti tui sanguine
tui eduxisti vinctos de lacu in quo non
erat aqua. Secundo morali exemplo Legi
tur in hystoria scolastica. Quod rex Salemo
habebat structione pulli vnius limitem q;
in cauea vitrea nutrebat. Cum autem
per pullu hyene nunc posset vermes qdam
de deserto portarent de cuius sanguine cauea
quam liniuit et omnino fractura est. Sic

pullus de cauea ista extraxit. Moraliter
vermis iste denotat xpm de quo dr in ps
Ego aut sum vermis et no homo. Unde aut
quare dicitur vermis est quia vermis n
nascitur p copulacionem carnalem. s. de hu
more tre virute radii solaris producitur
et sic vermis primu habet in celis. s. solem
omnem in tris. s. humorem tre. Sic xpc
primu hoc in celo sine matre et in tra matre
sic pre pullus in cauea infirmali mansit e
rant sibi proles et ideo hic dicitur. s.
xpc venit et sui pretiosi sanguinis virute
cauea illam confregit et sctos proles
inde eduxit. Unde in ps dicitur contritus
portas ereus. Pro primissoru declaratione
magis in speciali puto utile de infra sancta
quadragesima videndum vel investigandum vtz no.
demones xpi incarnacom et humanam
gnim p xpi mortem redemptom p sua
cognouerint sapiam. An non. Et primo
videtur qd no. Dicit enim glosa sup illo
verbo supius allegato. Si cognouisset eu
etc. demones non cognouerunt p sapiaz
sua redemptoem humanam generis per
xpi mortem implendam. Et alibi. Non sa
ebant sacrm incarnacionis et passionis
contra videtur qd cognouerint ipsum
dei filium. Ista dr qd cognouerunt eu qui dicta fuerunt per
prophetas. Sz per prophetas dictum erat de in
carnacon et humana gnim redemptoe
go hoc sacramentum cognouerunt. Hoc et
probat p id qd scribitur exodi. iii. ca lo
cobi dicitur surrexit in tra rex novus
qui. Mihi videtur de hijs q; a prophetis
et priarchis de aduentu xpi dicta fue
runt quia sentit venturu qui exuat pri
vatu eis et potestem et cum fiducia tu
mphet eos et assignat in ligno crucis
Sed quid aliud e sentire futurum nisi sa
cramentu incarnacionis redemptoris cognosce
Solutio dicendu e qd demones tuc no cog
verunt veritatem nisi cognoscendo ipm esse
dei filium. Unde dicitur in glo. i. Corinth
ii. ex suspicion magis qm cognicon dici
isse credendu fertur qd nobis et tibi filii
dei. Ad idem qd obiectatur in contrarium est
dicendu sp. d sentire de quo loquitur
origenes in glo no est aliqd mirum ex
hijs que iam dicta erant in lege et pro
phetis. Non em sic cognouerit qm admo
du prophete. Dauid em prophete ex revela
tione sibi facta hoc cognouerit. Demones
vero ex dictis in lege et prophetis hoc con
iecerunt. Vel si aliqua certitudo fuit qd fi
lius dei esset p signoru potentia no pre
uidit p eius mortem se esse condemnandi
vel potestatem sibi esse auferenda. Unde sz
d. i. ad corinth. ii. supius allegato. Si eu

cognouissent ꝛc. Non illu diabolus sug
gerebat crucifigi per quem ius suum se perdere
timebat Et super id lucre inq. Serbant de
mona ꝛc. Non ideo illu crucifigut quia
filiu dei ignorabat sed quia eius morte se
damnandu non preuidit Sequitur xv.

Aduersus notum noli contendere
verbis. Lus mmmmus verbis intdu

Q ontenderunt
Autoris strictu mayoia tresrit
ptis preceptum Aduisus notu ꝛc.
Huius prim metri matia plenissime
tractatur et hetur supra in quarto pme
ptis metre precepto Contra verbosos uti
q nō expedit hoc amplius mām replica-
re audictam Aduo q qz Autor speci
fice dixit q nō est contendendū verbis ad
versum notu. Quo vtile discutiendum
fore. Utrum hoc sit prise tenendu. scz q
tum nullo noto sit verbis contendendum
vl' sit dare casum In quo quis tu noto vl'
alio quommqz contendē possit vtputa i
iudicio res suas repetendo vel huiusmoi
Et primo uidetur q nō possit sme peto
contendē per id qđ hetur Aguth. v. ca.
Et qui vult in iudicio tecu contendē ꝛ tu
mā tua tollē dimitte ꝛ et palliu Ugo.
Nīqm contendas utrū em infirmis sua
repetere sed nō in iudicio contendē. Et p
id qđ dicitur .j. ad corinth. viij. Si fr
cum fre in iudicio contendit ꝛ hoc apud
infideles Glosa Si contendē malu e ap
infideles quito apud infideles est peccare
prub. xx. Honor e homī qui se seppat
a conflictibus orbes stulti miscentur co
tumelijs. Contra movē cam ante iudicē
e movē contuersiam ꝑ licitum e movē
impfitis cum coram iudice Ergo licitum
est eis contendē coram deo Sup id ꝑ
ꝓ. Ne contendas aduisus homīes frustra
cū e mihi male ferit Dicit ibi glosa
Non vetat contendē aduisus eu qui ma
le ferit ut contendat qz hoc frustra
no fit qz ita nīitas cogit Cum ꝛo
nitas infirmoz exigit sua repetere
in iudicio et e ibi contencio Sequitur con
tendo no est potin Quibus opposicionibus
breuiter respondetur. Qz nomen contendo
aliqn portat in se potius sicut in verbo
Breuis super id Dubio xxviij Qui
dimittit aqm est caput hurgionu Et ig
Breuis in hora dixit Qz tuc aqm
dimittit eu impetuose flumen in cotin
tione effrenatur. dimisso aque hurgi
oru caput efficitur qz ꝓ impetu in
continenti origo discordie ꝓcuiat Sim
ilit modi non e licitum in iudicio

contendē necessaria cu contentoni repetere
Aliqn vero verbum contentiosi non a
dixit nisi controuisse modi qui etiam
aliqn sit ex debita causa. Et sm hoc
causa exnte licita licitum e contendere
Unde dicit Breuis Non solum cura ee
debet ne mea subtrahant sed ne rapi
entes vere sue semetipos pdant Redu
cit q; contendē importat discordiam
que cū ira e odiū et scandalū no est
licitum contendē in iudicio Unde dicit
Aristoles Quis cum iusticia in iudicio uictor
est controuisie. discordia odiu cū ira odiu
no est cum caritate caritas mr e vni
tat Et dicit Breuis Cum pro trena
re pax a corde cum primo striditur
apparet q plus res qui proxima datur
Et hoc modo non est licitum sua cum
contencon repetere Et sic pz veritas pro
Ps. vero metri intelligentia ad etiam
obscuritatis huius libri ꝛc. Est
breuiter tenendum q inter alios philo
qui assignauerunt rerum principes pn
cipia fuit Empedocles qui dixit q; am
icicia et concordia erat fructuosis principia
et inimicicia causa. Unde quido parem
mutuam habebant elementa tuc gene
rabant omnia Cum vero litem habebant et
discordiam tuc alterabant et corrum
pebant omnia. Unde lites et odia enu
tam ea corruptionis causa ut plurimus ac
tant in pluribus locis Hic in proposito con
tingit q; inter notos et amicos ex vbo
mgnemētibus magna lis et magna dis
cordia crescit et oritur Intendit ꝛ ut
plurimu non solu ex magnis Cum ex
ex minimis verbis .i. puis locutionibus
quibus multe corruptele causant quod
e contra vere supiē effectum que docet
auditore esse pacificum et quat lis
et contentio amicicie et pax maxie
repugnat Pro tanto Autor hō sui
poest preceptum per qđ lites atq; discor
diam doceat euitare. d. his mmmis vbis
Ps. Utrū .vj. mo streditur. Similit
la vna augetur ligni et ab vno do
loso augetur sanguis Et ideo ad lites
cauendam doremur Utrū .xxviij. Ab
stine te a lite ꝛ mmmes pcta Homo
em prudens attendit litem Et vir
pctor ꝛ litigiosus succabit amicos
et in medio pacem hūtiū amittet In
micicia Tertiam festinatu incendit
ignem et lis festinans effundit san
guinē Istud preceptum est quasi idē
m. xxvj. precepto pme pcis metrate
Item inferre cane. et ibi recurre
Si placet Circa hmg erid metri mtl
ligentia magis utile puto de infra

scptis dubitabilibus nrestigandu fore ꝯ
ſmo quid ſit lis ul' litigiu ꝯ qđ ſuđ ē
ſuuſmoꝝ litigiu attendenda· ꝯ⁰ vtꝝ
litigioſus ꝓlus ꝓcreti qm̃ adulator ꝯ⁰
ad ꝓmu quęſtum ſndetur ꝙ litigiu
vel hꝝ ſumitur ꝯ cum vnus ẏbo alt⁹
contradicit ſm quia tonc̃ dictum ſm tho·
ẍ·ẍ·ę· q· c· ꝙ c· vj· duo ꝓnt attendi ſm̃
qnq; contingit cōdictio ꝓpr qđ contra
dicens recusat ꝓsone dicenti consentire·
ex defectu amoris animos vmente ꝯ
hoc ꝓtmet ad discordiam caritꝫ cōtria
ꝯ nq; vo contingit ꝓpr hoc ꝙ cōdicęs
no vētur contrestare dicentem ꝯ fit li
tigiu qđ amicicie ul' affabilitꝫ opponꝫ
ad quam ꝓtmet delectabile alꝰ quue·
Unde ·nn̄· ethicoꝝ dicit philꝰ ꝙ illi q̄
ad omia cōtriant contristādi causa·
neq; quoscumq; curātes discoli ꝫ litigi
osi vocant ¶ Quo ad ẍm quęſtu ꝛndet
Petꝰ thomaſ ubi ſupra dicens ꝯ cum
vtus amicicie ꝓncipaliꝰ tendat ad delec
tandu qm̃ contristandu ideo litigioſꝰ qu
ſuphabundat ꝯ contſtando ꝑticꝰ ꝓcat
qm̃ adulator qui ſuphabundat in delec
tando· ꝓ quidens tamen pot esse excusso
puta ſi in aliquo ꝓficiari adulator ma
gis intendat ꝓ detrctom nocę ul' hmoi·

¶ Quid deus intendat nolı ꝓquirę
ſorte ¶ Qui ſtatuit de te ſine te de
liberatt ipſe.

Sequitur dcrimu ſcđe ꝓtis ꝓcep
tu· ¶ Quid deus intendit ꝙ hostqm
Autor ſupra in dcꝫ· huiꝰ ꝓtis ꝓcepto· ſ·
Mitte archana dei ꝛc· ꝓbuit rudimenta
in qb⁹ curiosꝰ prohibemur ac ꝓpꝫ refre
nam̃ur· ne investigando dei archana mmꝰ
curiosi ſmt vel sollicti existę deant ¶ Nunc
vero in ꝓnti ꝓcepto ꝓbet rudimenta refre
nam̃ curiosos illos qui ꝓ sortem intuitꝰ
inquirę vel etia investigare quęda ar
chana ſpecialr serpos tangentia ꝓt diui
na valeant ꝓstrutari voluntate ¶ qđ
contra lus diuinu ꝫ humanu hoc ꝓ
strutari vel' quęrę ſm qđ in ſubsequentib⁹
luculenꝫ appebit ¶ Attendens igitur
ꝙ ꝓtlem investigatom futuꝝ ꝫ vanꝫ
vere sapię auditor ab ꝓpꝫ studio ꝫ inq
ſtione impeditur pro tanto hoc ſiu ꝓ
bet ꝓceptum ab ꝛpo fore pemtg obſuaꝫ
per qđ a malo retrahitur ꝫ ad bonu et
virtutem inducitꝫ dicit ¶ qđ deus inte
dit ẍ·ẍ·q· velut ꝛnuę ꝙ ꝓ sortem velle ꝓ
nosticare ꝫ futura cognoscę est male
petm meritę cui etiam ꝓstrutabilia
ꝫ investigabilia sut eig opa et ꝙsilia·

ner humano iudicio neq; voluitate dcꝫ
Unde cont̄ tles uboſoꝝ clamat ꝓphꝫ in
epla ad Romanos· vj· dicens ō altitudo diuꝫ ꝛc
sapię ꝫ scię dei qm̃ incomprehensibilia sunt
iudicia eius ꝫ inuestigabiles sut vie eius
ꝯ hoc ē quod intendit Autor dicit
Noli ꝓquirę quid deus intendat ordiet
vel disponet de te vl' de quorūq; alio· qa
ipe· ſ· deus deliberat ꝫ diffinit et ꝓdestinatꝫ
ſme· i· ſm tuo consilio vt cuiuslibet mod⁹
quid statuat· i· constituat ꝫ ordinet de
te· et cria alꝰ omnibus· Unde Generta
li quere qđ inveniri pot· i· id dicte qđ
ſicri potest Sed opta qđ optari cora dom̃
pot nec altiora te inquiras rei in qua
tremendu statum tibi destendenti cadet
sit exposicon hrali ꝓblta cui textus de
se sit clarus puto mihi fore utile quid
ꝓ theologos canonistas ꝫ legistas circa
hanc mām̃ tractatum sit diligentissime
ꝓscrutari Et ꝓmo quid sit diffinitue ſ·
Sors· ẍ⁰ a quo differt a ꝓpheria· ẍ⁰
Deinde limitum sit ꝓcę sortem in q⁰ mlti
plicat de tpli ꝓ sorte ¶ Quarto ꝙ· breuꝫ
iuti ante notoria· ẍ⁰ quare ꝓlus habuꝫ
dat sortilegiu in sexu mliebri qm̃ virili
ẍ⁰ quo frequenter eueniut ea que dim
ꝓdicit· ẍ⁰ qua pena venit sortile
gus quo adiectranq; legem ꝓmendi·
¶ Quo ad ꝓmu quęſtum Dicit diffinit
sortem Augꝰ sup ꝛps· In te dne ſpaui
Esse sors no est aliquid mali ꝫ res mihi
manet dubitatcon dispoita diuina mdi
cans voluntatem ¶ Quo ad ẍm qstum
Videtur ꝓ canones qui dicit sors a ꝓphia
m hoc q· ꝓpheria accipit in bono ꝫ fit
gratis Sortilegium vero in malo ꝫ cont
fit pro pecunia Hec habetur in canon
Judices· ẍ· ca· lo Nuqm̃· ml· q· i· ¶ Quo ad
ẍm qstum Videtur ꝓ oppm̃ ꝫ Roma
2· 2ę· q· xcvo· dicendo ꝙ sortes dicunt
ꝓprie cui aliquid fit ut per eig adiectu
aliquid occultu innotescat Et quidē
Si quęrat ꝓ sortes quid eis sit exhibē
dum vocatur sors divinatoria Si autem
queritꝫ Quid aliꝰ oporteat vocatꝫ con
sultoria Si vo quid sit futurum vocatur
divinatoria· Itaq; si eventus sortium
expectetur ex fortuna qđ solu locum
hꝫ in divinatoria no videtur hec petm
nisi forte inditu voluntate Dicit ſ· ali
qui volentes aliquid contrahere diuidē
tes velut sortibus exponentes fortune
qua ꝓtem quis recipiat Si vo eventꝰ
sortium expectetꝫ ex ſpuali causa qui
quis expectatꝫ a demonibus Dicit le
tus Ezech xxj⁰ ꝙ rex Babylonis stetꝫ
in bivio in capite duarum viarum di
uinatom̃ querens ꝫ sagittas commiscs·

ß

Intrioppauit vdola et ex̄ consilium h̄o
c illorū ¶ Cn vero expetat² a deo sup̄ d
pub· xviij° ¶ Sortes mittunt² in sinu
s a dño temptant² t alis sors sedm se
ro est malu ¶ uti dicit Aug⁹ ¶ Sp ot tame
s m hoc quadruplex potm mitide ¶ imo
s absq; mīa te ad sortes recurrat² h̄o n
videtur ad dei temptacōm ptinere ¶ Se
cundo si aliquis erat m nīa te absq; reue
rentia sortibus utat² ¶ imo mi magna de
liberacōne et pmissa oīone debet fieri
exemplo apl̄oz m electione mathie vt
habetur ¶ Notan· j° ¶ h° ¶ s diuina oracula
ad trēna negotia consultant² ut dicit
¶ Augustinus ad Iouinianu ¶ s m elec
tionibus ecclasticis q ex sti spūs inspira
tione fieri dnt aliquā sortibus utantur
¶ Verius aut est in dignitatibus tpalibus q
ad trēna disponēda ordinantur sm quā elec
tione plerūq; homines sortibus utunt² sicut
t in temporalium rez diuisione ¶ Si ergo
nr̄us immerito licitum e tm debita re
uerentia sortibus diuinū iudiciū implo
rare· sicut tempe psecutōis quis fugi
at ne morte oīm deputetur· ¶ contra sorte
quem pot pro ut dicit Aug⁹ in epla ad
Honoratu ¶ tm diuina sit clemosina tm
Due eque indigentes ostentui retis pa
tibus et utiq; dari no pot· sorte iuste qui
tm ¶ ut dicit Aug⁹ in de doctrina xpiana
imo ex dicit q; iudicibus diuidendus lucz
vti sortibus· xxvj· q· j· hoc ¶ hor idem se
cit ¶ Hostien et intelligē de his que tem
poralia sunt vl' de sorte simplici sn aliq
superstitione ¶ ¶ Duo ad e⁹ questum· V·
luctat uti arte notoria· ¶ Hinc questio
breuiter videt ¶ s· thomas· 2ª· 2ᵉ· q· lvj·
dicens q; ars notoria dño illicita e et
a xpiano fugienda ¶ hec e ars p quam
quidam nituntur² sciam adquirere p dono
nefficax e ut sunt ibi quedā superstitiosa in
plicita tm demone ¶ ¶ Duo ad q̄tū que
stiū· s· ¶ tuā sortilegiū plus in sexu
mulebri q̄m in sexu virili locū habet·
¶ Hinc q̄sito breuiter videtur q; doctrine
dñi huc, sunt ordo ut adeo in ypm homēs
descendet t a ypo in virū et a viro in
mulierem ¶ Hec probant² xxxvij° q· v·
¶ Per virum ergo caput est
vir caput viri ypc· ¶ ypi vero deus ¶
Ephe· v° ¶ Et trāssumptive caput q̄n est tā
q̄ cum caput ¶ ¶ contra sunt de doctrina
diabolica quia ipe trāsfudit ea in mu
liere utpote q̄ mag habebat distrectōm ssp
p mulierem in virū ut colligit² ¶ Ben iij°
Sunt q; p imo in mulere transfudit doctri
na pestifera adhuc falliacem doctrinam
sortilegii vl' sortilegii transfudit frequēq
in mulieres q̄n in viros ¶ ¶ Duo ad sextū
q̄situ vir quomo frequēter enemus est
que diuina p̄dicant ¶ Dicit q̄sto breuiter
videt Aug⁹ quā ipm soluit· ¶ Hoc fiet
p missionē dei· vt ille qui audiuit h̄o et ui
dent² probent² in quali sint fide Vnde t
Deu· xviij° ¶ Qui susceperit in me⁹ tm pbetā
aut qui se somniū dicat vidisse et pre
dixerit signū aut̄ portentū et venerit q̄d
locutus e t dixerit tibi eamus t sequamur
deos alienos quos ignoras t seruamus eos
non audiat verba pphete aut somniatoris
qua tentauit vos dūs deus ut palā fiat
an diligatis eum an no xxvj· q· v· Nec
mireū ¶ Thomas enim· 2ª· 2ᵉ· q· cxv· d·
q̄ hoc q̄d a principio homines in ipo ob
seruationibus aliquid experti sunt cassi acci
dit q̄d postmodū cū homines incepunt
huiusmodi obseruationibus eum implicare multi
simi huiusmodi obseruationes euenunt per
detestationē demonū ut hijs obseruatiōibus
implicati curiosiores fiant t se magis
inferāt multiplicatis laqueis principis ex
ercitus ut Aug⁹ dicit in de doctrina xpiana
¶ Tuo ad septimū questū· s· qua pēa
sortilegi vemat puniendi ¶ Hinc q̄sito
breuiter videt² q; sm q̄d potui t scripti
colligē tam de iure canonico q̄ ciuili
pena sortilegorum· diuinatorum· t male
ficorum est sm q̄d infra ponit² ¶ primo
de iure canonico ¶ In quib potest ocul
tus sit imponit² pena· vl· dierū de sorti
t· j· extra ¶ Si notorium sit eucharistia
deneget detur de consē dis· iij· pro delicto
tm si sit clicus deponendus est t in mo
sterium retrudendus ¶ Si laicus excludat
xxvj· q· v· non q· et in⁹ ¶ Si quis epc
et in⁹ Aliquā· ij· q· vij· admoneat ¶ bis
et testante contumacia teste det pena
vt minuatur t leuissimo ¶ tm si sit sing
debet castigari· xxxviij· q· v· contra vdo
lorum ¶ Item ecia omes tales de honestu
tos turpiter ¶ de proclia sua eyere de
xxxvj· q· v· ¶ Item tam tales i fures sunt
t qui ad eos conuenerunt non nec ad cau
sationē admitti dnt ij· q· vij· ¶ Insup
nec ecia ad testimoniū de testi· testio⁹
extra· ¶ Sed inquā qui tlia fecit effici
tur irregularis t maxime enormia
vt qui sacrificat deo nūo cui diabolo
ut duos fiat vl' qui de ecclie sacramēto
vt de consecrato vl' alio sto aut aq̄ bap
tismi aut de corpore ypi sacrilegiū facit
facit ¶ Verūtamen si tlia notoria sunt irre
gularitate ipsa generat et indigent dispē
satiōe ¶ Si vo occulta no q̄nus sm q̄d
videm sit si sunt occulta ¶ Sz sm ius tm
le tales sortilegi capite plecti dnt t si ad
domū eccliā confugerint dnt treuga ¶ te
nēda eorū bona dnt confiscari ¶ De ma

le · l · nullus et · l · Nemo et · l · culpa Di
tuosus velit de hac matia plenissime
se informare videat tractatu de sortibus
q̄ btm Thoma editum ad requisitiom
dom Jacobi & ibi plenissie de matia sor
tilegorum Sequitur preptum · xvij ·

Invidiam mimio cultu vitare me
mento Que si non ledit tamen
hanc sufferre molestum est :·

Ostimi septimi 2e ptis preceptū
Invidiam nimio cultu & inter
cetera vitia mortalia Invidia pg̃ super
biam cui 2e filia pitulosior 2e & detesta
bilior mion dolosior · & aut primo in
uidia sit pitulosior liquet ex eo q̄ 2e pctz
in spm̃ scm̃ sm̃ via anteposim̃ qz est
contra bonitatem que spui sto attribu
itur · & sic pctm̃ q̄s ex tra malicia pro
cedit est pctm̃ in spm̃ scm̃ q̄s no re
mittit nec in p̄mo nec in futuro Mt
xij · & ideo pitulosius 2e pctm̃ in tyene
Item 2o q̄s sit detestabilio in tyene pc
catu cetio ptz ex tribus Primo quia
hoc pctm̃ est oppositum caritati · Unde
cu caritas inter ceteras vtutes excel
lentissima sit aliarū q; iitutū domina
et regina sequitur q̄ Invidia detesta
bile sit uitiu Unde fera pessima que
deuorauit Joseph pcer sceptrum mitu
putur Ygen · xxxvij · Secundo ergo de
testatio appet ex eo q̄s 2e uitiu primo
matrima quia mater & si sua in volū
tate bona · tn volit q̄ alt bona sua cō
sentiat si invida nec sua conatur nec alia
contra vellet quia nec bona vult facere
nec vellet q̄ alius faceret Tertio enim eius
detestatio ostenditur ex eo q̄ peior est
ira vl etiam odio q̄s sic declatur quia
q̄uis homo iratus ut odiens aliu
velit malu proximi sui tn ei⁹ voluntas
ortu habet ex malicia proximi qui eum
offendit si malicia Invidi ortum habet
a pria malicia · s · superbia que no volt
eu sibi parem fieri & volt malu proximi
sui ablq; aliqua illius culpa Quarto dixi
q̄ pctm̃ Invidie dolosius 2e ceteris quod
manifeste appet ex eo q̄s 2e uitiu primo
malu q̄n enim ira capit homiez alios
vitiis ponit tanq̄ esca in aliqua delec
tatione si invidus miserius capitur · q̄m
Invidia no est in dolor et amaritudo · s ·
felicitate alterius sm̃ q̄s ex augustini diffi
nitione comprobatur sic inquiunt Invi
dia alienę felicitate dolor est immensus
Attendens igo Auctor q̄ Invidia pessim
vitiorū vere repugnat sepe adeo q̄ · s ·

inditorem retrahit ab eadem & ipa ei⁹
sapia eo miso Invidia repelle videatur
sm̃ q̄d sapie mis · ondit manifeste in
diritler q̄ dic · s · sapia venditum Justu
sz Joseph pr Invidiam no eu deliquit
& a patribus libauit eum Ipso tato q̄z
dere sapientem auditore p hoc sui pre
ceptu mduit hoc pessimu vitiu a se
penitus fore abdicandu · dum dicit Invi
diam mimo & q̄ delit Auctor minue q̄
sepius nienime debes Invidia uitare ne
videaris alios invidos nec ei⁹ in tempo
& hoc mimo cultu Per hoc duo exponi
pot Et primo ut dicat Mento fugiam
vitare mimo cultu · i · p minu tuu cor
cultu · i · ne alios occasiom prestes mtu
riendi invidia contra te Et sm̃ istum
mtlligim tenet passive Sed quia mtelligo
no videtur multum consonus lre · Ratio
q̄ia Invidia no est ad mopes & ad bo
noz plurium possores Dicit em pbs
q̄ Invidia e tristitia ex apparitu prosp te
alterius bom mitu Et ideo no est qua
via invidia declinare valeas · nisi ut mi
serius fias · Nam sola miseria caret in
vidia · Unde e q̄ illi qui sunt illustrioris
meriti magis subiacent invidie & de
tractioi Unde Boetius cognis de Invidis
sic ait q̄ · s · Invidi nequunt oculos febri
bus assuetos ad lucem pspicue vitati
attollere Similes umbris querci mtu
itu nox illuminat & dies expectat quom
ūiq; mtlligatur sine actione sine passe
semp debes invidiam vitare que et si
pro quanto no ledit illos quibus invi
detur · vl no ledit · i · no videatur ledere
tn est molestum illis quibus invides · q ·
dicat hoc sentiri molestu vl molestu est
tibi ipi sufferre hanc · i · sustinere · Se p̄
dicit videtur Auctor concludere q̄ Invidia
semp semim · s · passive vl alteri · s · active
ledit · Non igitur imerito ipe Auctor
hortatur omniq; invidia emtare
que no simit sui quieste possessorem
De hac matia vide supra in 9ū · 9ū
ptis precepto Solo autem p̄nos & in p̄a
gon in p̄n Deo primo metet mtelli
gentia magis in scientia & de mstastipes
Substantialibus quemadmodu Est primo Utru
Invidia sit pctm̃ Secundo No · sit om
pctoz mater Ad primu questionem
finditur · s · tho · 2ª 2ª · q · xxxvij · Dicens
q̄ Invidia e tristitia de alienis bonis
Sed Sed tristitia pot contingere · iij⁹ mo
dis Primo siquidem cum quis tristatur
de statu et prosperitate reipublice & flore
tu bonis iustitie confidentes & primo
rentes oppimendi vl cum quis dolet de
bono statu altius ex eo q̄ talis dolens

B.

ꝑ ſntiã ⁊ bonũ illiꝰ verſimile ⁊mittꝫ
ſibi ⁊ alꝫ ⁊muloſas leſiones affli ⁊ hꝫ
triſticia ſiue dolor nõ eſt ⁊muidia ⁊mo ẽ
⁊mor uſtꝰ ⁊ pot ſine ꝓcto contingẽ
ꝓor ẽ aliꝫ qñ ⁊ꝝ mor Greg dicit
⁊uenire ꝓmittꝫ ſolet ut nõ amiſſa ta
ritate ⁊mici mei nos ⁊muna letificet ⁊
⁊ſimum eꝰ ꝙlia ſi ⁊muidia contriſtet
eũ et ⁊ueniẽte eo ꝙoſq; mde bn ſibi eti
gi credmꝰ et ꝓficiente illo plezoſq; m
uſte oppm credmꝰ Verũmodo
pot quis conſtare de bono alterius no m
ẽtu ipe hꝫ hꝫ bonũ ſ ex eo qꝛ talis
dolens indigeret hꝫ bono ⁊ ſi talis tri
ſtitia ſic ꝫ bona honeſta non debet ⁊
uidia ſ zelus bonoꝝ ꝓprie nũcupatur.
Nam ſicut ſcribit ꝓpria bonoꝝ zelus
dꝛ cum quib mittitur q melioꝝ ſint
emulari ⁊ ſic talis zelus intendens
ad ea excellentias et ⁊tutes eſt ẽna
et laudanda qua ẽnabil homo non
potest ſiue aſſimiletur ſiue ⁊ſimetur ex
eo q ⁊tutes ⁊ honeſta bona non hꝫ
que per ꝓpriã poſſident Ideꝫ dicit
Eccliꝰ 1. ad corinth 8 ca Emulamini
ſpualia Unde Hieroñus ad Adletum
de Inſtructõe filie ſic dicit Beat ſoli
ad ea ad quibus addiſtatꝫ quibꝰ mudeat
⁊ quaꝛ laudibus modeatur Ad aut
ẽm ⁊ſtitia ẽ ad ea honorabilia ſeu ſpi
ritualia bona potiꝰ eſt qua qua triſ
titia contrariat ꝓpria ⁊ vero bono ſpi
rituali et aggregari pot ipſi potiꝰ ſ.
triſtitie ꝛnegõtium ẽ qui triſtat ꝙa
ſpualia bona non hꝫ que alius poſſidet
diuitie a bono ⁊ ordine rõnis ſim magꝝ
⁊ mg in ipa paſſõe triſtitie ſ ꝫ pot
homo ⁊ſtari de bono alterius ex eo q hꝰ
bonũ hmuſmõi ipe ſit indignꝰ Sed
hec ⁊ſtitia nõ extenditur ad bona
honeſta quia abſurdum ẽ dicẽ q hõ
triſtet ex eo q ꝓximꝰ nõ ſit dignus fa
ere uſtam vel caritatem hñe vl facẽ
aliqua opa uirtuoſa Sed ſolũ mo talis
triſtitia ad bona temporalia ꝙatur
quiꝫ dñm quis ⁊ſtatur de bonis ⁊palibꝰ
ꝓximi ex eo q ipe ꝓximꝰ ipſis bonis ſ.
temporalibꝰ ſit indignus ⁊ in qua mo
ſtratũ eſt ſupra in ꝓma ꝑte ꝛnetrica
ꝓpoſto xxiij Qui tibi pro merito ⁊ in
hac ꝑte ꝛ ꝓcepto xxij Molo putes.
Ipa temporalia bona ex ipa iuſta diſ
poſitõe vl dei ꝓmiſſione digni ⁊ in
digni ꝓcedunt ad finem iuſte remu
nerandi ſ dirigendi vl damnandi
eorũ Sed cõtra ẽtis triſtitia eſt illicita qꝛ
hoc nõ ẽ aliud qm̃ triſtari ex hijs q
diuina ꝓmiſſio vl diſpoſitõe ꝓce
dunt ad iuſta mortalium ꝓmia vel

pena Quarto poteſt quis homo tri
ſtitia hꝛe de bono ꝓximi ex eo q ipe
ꝓximꝰ habet ⁊ poſſidet bona vel qa
etiã inuidi ⁊ dolentem in ipſo ho
mẽ expedit et hꝫ triſticia ꝑprie in
uidia eſt et ſemper ẽ malum q hꝫ
triſtatur de bono ⁊ felicitate ꝓximi
de quibus ex debito caritate ⁊gaudere
debẽt et talis fuit illa diuini miſera
da inuidia per quam ꝓtes meos tẽp
tauit ipe hoſtis mr quia dolebat de
bono ⁊ ſtatu excellentie ⁊ innocentie
ſue de qua dicitur ſapie 2o capitulo
Inuidia diuali mors introiit in orbem
ẽrazu Quo ad ſedm queſtionem ſic
Ptr Inuidia ſit omn peccatoꝝ mor
talium videtur q ſic quia Crisoſtom
ome hõi dicit q fera venenoſa ẽ in
uidia et nequitie expulſatoꝝ primatu
cum cauſa in cõitum facit q dicitur
Thobie iiij Superbia in cõia tua
dominari no ꝓmittas ſed iam ex ipa
ſumpſit initiũ omnis peccatiõ omne
peccm cauſat ex ſuperbia Unde initiũ
ſuperbi hominis eſt apoſtatare a deo Quoꝝ
ab illo qui fecit illi receſſit cor eius qui
initiũ omnis peccti eſt ſuperbia qui tenue
rit illa implebitur maledictis ⁊ ſubuer
tet eũ in finem Ecclii x Ergo nõ eſt inui
dia mr omn malorũ Sed contra talẽ
videt et cum de inuidia dicat mr omniũ
malorũ hoc nõ dicit per ſe ſ occaſionaliter quia hoc dictum inuidia eſt mater
omn malorũ i nocumẽtoꝝ in quibꝰ nocet
ꝓximo Sed cum ſuperbia dicatur
initiũ omnis peccti hoc intelligitur ſic
in ſe ipo ſiue in alio Unde ſuperbia dya
boli initiũ eſt omnis mali ſiue in dyabo
lo ſiue in alio Unde et inuidia ẽ mater
omn malorũ i nocumẽtoꝝ in genere ſ. ⁊ ꝓxi
mi Superbia vniuſalit reſpectu alteri
et ſui Diabolꝰ malo inuidie directius
ꝓpo ex ꝛ. dis. 4 Ideo Unde etc
ii machi viij ca Contribuitur. Non ſit in
vidia nec zelus inter vos de offi
cijs cuſtodis c. 1o Et ſic patz vitatis primis obie
ctionibus Ad ſecundi etiã dicendũ in
telligentia ſtationis eſt annotandũ q ſi
militudo maior qm dicit methamorpho
ſeos in 2o voluminis ſtitia finem fabula
ꝛ viij valde pulchre et ꝑprie deſcribit
effectus inuidie noſtruos quibus dicit
q multiplicit ledit tam ipm inuidum
qm̃ ipm cui invidet Inducit ẽm fabu
lam in qua dicit ex quedam dea uitio
ad domũ inuidie ſtn qua denotat qm̃
plures effectus inuidie per qs auctorꝰ
voluit ⁊ſtare ꝓpositum huiꝰ q moleſtũ eſt
ipam ſufferre ⁊ qm̃qm deſtribatur

fabula

D

metrice tamq; utilig et intelligibilig ⁊ delectabilig describi potest prosaice sb hac forma vis ip⁹ invidia habitabat i domo mi/ gra ⁊ subterranea tarente sole liber erat tristis frigoribus plena. lumine privata caligine rara. ore pallida. facie macra. aspectu torua. pectore fellea. dente rubi/ginosa. semp vigilans. raro dormiens. terris solluta. suspessibq; alienis afflicta. Hanc vnam virginē que Anglanmros dicebatur arripuit ⁊ spām q; statim infi/ cit et nigrum lapidem effecit. Sic ora sluter reuerberata invidia ad latrām in suis possessoribq; videtur omēs p̄dictos effe/ctus atq; condicōes habere que colligi pos/sunt ex filiabus ip⁹ p̄ti invidie. Nam ex invidia nascunt⁹ quidq; filie. Prima nāq; filia est odium que est velle ma/li alterū ⁊ nolle bonū. Secunda est ex ultatio m adiūctis proximi. Tertia e af/flictio in prosp̄is proximi. Quarta est subsannatio que est detractio latens. Et/ta detractio hoc autē m appto quia viden/di melior appere illo cui detrahit. Nam etiam coram⁹ invidi sunt nigri. sicci et/ pallidi atq; macri. Et isti dicunt⁹ in an/tro habitare quia. s. ab hom̄ p̄sencia ad/lora fugiūt occulta. Dant em̄ sat⁹ crimi/nosum magnme gaudentem fugien/tes et ibi contra verbosos machinantur/ et obloquunt⁹ psal. attestante qui aut m/ speculatur quasi leo in spelunca. Isti dm̄/ carere sole et lumine et esse terre quasi/ tales per invidiam exercentur. Ista q; nullū alienū commodū videre possunt/ Unde s. Exercent eos malum eorū/ et dampnū q; cū de bonis alienis tristatur/ quasi de radio solis exceratur. Hoc postum sanctū lacrimant et quasi remedium/ pene sic arbitrantur. si nemo sanctus/ sit. Semper em̄ invidia p̄mordax est su/ luce etiam diutius carere et pectus fel/ leū habere quia sicut pectus semper est/ tristis et sicut fel semper est amarum/ sic invidi semper sunt in cordis amari/ et tristitia et dolore. Letrum. viij. ca. In/ fel amaritudinis et obligationē iniqui/ tatis video te esse. Dum tales habent aspe/ctū torui quia. s. non possunt eū cum in/ vident recte respicere. Sexto. viij. ca°/ Non rectis oculis respiciebat David/ Item invidi semper vigilant ⁊ nūquā/ dormiunt/ quia semp ab invidia stimu/lant et divisis curis ⁊ machinationibus/ sollicitant/ Et ideo sepe accidit q; quidā/ tales invidi contra aliquē debachantur/ vim in lapidem convertit et humanam/ figura tollunt. Iniquū possunt p̄stare/ fratri paupertatē suis machinationibus/

trahut. Ipsi em̄ alior⁹ successibq; tris/ tant⁹ et in eor⁹ infortunijs delectantur/ Unde Seneca. Tot sunt invidorū supplicia/ quot sunt felicium bona. Et hoc est qđ intend/dit Auctor dum dicit. Nec si no⁹ ledit/ Esto animo forti cum sis dam/

natus inique. Nemo dum gau/

det qui indice. vincit iniquo :/

Octavum octavi secunde partis/ Preptum Esto anno forti &c Au/ dm hoc p̄cepto trui facē intendit s̄m tri/ dentina inde misergentia. Nam p̄mo intendit reū iniquē damnatū ad cōstan/tiā et animi fortitudinem induce. Sedo intendit iniquū iudicem vtroq; iure pe/ne debitu punire. Tertio intendit p̄ui/ actorem ex iniqua sententia breuem le/titiā reportare. Primo potq; inde diuinū/ iudicium acriter sustinē. Circa p̄mū est/ breuiter stendū q; homo verax ⁊ immōtes/ cōtritionisq; iudicatus sit ac erga culumniato/ murmure tiere vl' timere no debet. Sed in/ innocentia ⁊ virtute sua debet fortis et i/trepidus p̄manē. cum illa erga iustitiā/ que est veritas et vita iustum et immo/ mentem dirigēdo et confirmādo prosequitur/ ad salutem ⁊ iudicantem seu calūpnian/tem et impiū in sua impietate confū/dit. Hoc autē est qđ scribit Salemon i/ p̄ub. xxj°. Justicia simplicis diriget viā/ eius et in impietate sua corruet impius/ Justicia rectorū liberabit eos et in insidijs/ sua capient⁹ iniqui. Hoc erga est quod scribitur Job viij°. Deus no⁹ proiciet simpli/cem nec porriget manū malignis. Habet/ deū cuilibet scandalizato discretio in/ tali euentu malicie viriliter agere ⁊ in bo/nitate ⁊ iustitia rectoris sui recta mente/ sua speciale firmissime. cum ipse est qui/ sanat ⁊c. Et hoc est qđ loquit⁹ p̄pro/phetam in psal. Multe tribulationes/ iustorū ⁊ de omnib⁹ his liberabit eos dns./ Homo ergo iustus qui in conspectu dei e/ purus et innocens ad innocentie de/monstrationē et laudem cum psalmista/ loquit⁹ ⁊ speret dicens. Reddet michi/ dns s̄m iusticia meā et s̄m puritatem/ manuū m in conspectu oculorū eius. Dicat/ erga ipse iustus et fortis sicut proverb⁹/ xxviij°. Audax est iusto facē iustitia et/ pavor op̄antib⁹ iniquitatem. Nam sicut/ habetur eodem. xx. ca°. v°. Iniquitates sic ca/piunt impiū et funiculi peccatoꝝ suorum/ constringunt⁹. Innocentia/ rei reputet et iuste condēnati q̄liter/ tunc se debeat habē in. xviij° prosequendo/ Judicio adesto. Ut in pri° Ubi vide si placz

Tertia ergā secundū est breuissime sciendū. Et si iudices omnīsi nequit seu
perare iudicauerint contra sua lia iu
dicij tam spūalia qm̄ temporali pmiēt2
pena. et hoc tam de iure canonico qm̄
ciuili. Nunc m̄ā non restat hic repli
care quia plenissime habetur supra m
viij°. prosē pcepto eq̄m iudicū. Et
Tertia tertiū est inspici breuiter sciendū. Qz iuror tm̄ reum quem nō iu
dicio a sex iniquitatibus in iudicio ꝙ ex
sibi debet pauere si cupit gaudiū pe
tuū obtinere et diuina effugē ultrō
Nunc etiam m̄ā prosequē supra m
viij°. prosē pcepto iudicio adesto. B. m
pio. Attendens igitur autor qd mul
tetera que ad auditorem vere sapien
spectant. est q̄ in aduersis fortiter et
constanter stat vel etiam pmuneat qd
Sapiens sapie. vi°. immuere videt dicēs
Qz sapia sobrietatem et iustitia et vir
tutem et fortitudinem docet. pro tanto
hoc sibi debet pceptum eidem audito
pemtq obseruandū dum dicit Esto forti
animo &c. hra est desē plana. deo tamē
eiq expositoni non ē instandū. pro p
missoru autē intelligentia magis m
strali est de ipa ūtute fortitudine tri
plex inuestigandū faciendū. Et de ipis
nominib; q̄ quadruplici distinctiōe. Credo
de ipius fortitudinis utilitate et com
mendatiōe. Tertio de ipis pria multi
plici assignatiōe. Quo de primo quesito est
breuiter sciendū q̄ nomen fortitudinis
sumit2 quāq; pro forti ne corpali q̄lis
cūq; fuit fortitudo siāpsonis. q̄q; sumit2
pro fortitudine animi quam docet
hic autor habere. vir quis dānatus
unque et contra vitatem et iustitiā
Et sic sum̄ post quadruplex. primo°
q̄ualr et p̄m hoc repici potest forti
tudo in omni rum omnis coretus habet
fortitudinem respectu cuiusq; sibi cōtra
rie vt continentia contra luxuriā. Pri
o vltimo q̄ctimpit fortitudine libros
suos. i. continentia. Ad hanc etiam
fortitudinem ptinet in omni tempore
meritorio fuge nequit mō sicut ad te
peratiam generalem ptinet ne quid
nimis. Alio mō sumitur nomen forti
tudinis largē. no tamen ita q̄ialiter
sicut prius et hoc modo attendit forti
tudo circa difficilia in passionib; siue
sint passiones exteriores siue interiores
Exteriores aut passiones sunt q̄ruelie
damna rerū et corporis molestie. ab
alio illate. Passiones interiores dicunt2
ille contra quas certamen habet tē
perantia. sicut sunt sapores qui gustū
et appetitū sensibili passiones inferunt. De
hac fortitudine q̄ub vltimo. Mulierem for
tem quis inueniet &c. Glo. Mulier fortis e
ecclia que pro sponsi amore prospa et ad
versa contempnit. Contempnē aut̄ pspa
tempnere est. Tertio modo sumitur strictius
fortitudo pro fortitudine que attendit circa
ea que sunt difficilia in passionib; exterio
bus. Ita q̄ nō complendit temperantia. Hic
sumit2 ab Augustino in h° de moribus ecclie
Timor inquit ille de quo loquimur quem
tota simplicitate inflāmatū esse oportet in
deū in non appetendis illis temporalibus
in amittendis fortis inuenitur. Quarto
modo strictissime sumitur fortitudo fm q̄
non attenditur circa difficilia in passionibus
exterioribus. sed tm̄ circa exteriores passiones
que corpori inferunt et no extendit ad
damnum rerū. Hic videtur Aristoteles su
mere fortitudinem in ethicis. De 2° questo
Et breuiter sciendū q̄ hec virtus inter bo
na tribuit atq; confert. primo hominē in
republicam facit. Totus em̄ mundus no pos
set offendē hominē in quo ē animi forti
tudo. Deinde facilius ē gentem vna q̄m̄
virtus fortem vincere vel etiam debellare. Se
cundo p̄ de hostibus triumphat. vi. Ro. xvij°. ca°
Dauid de hostibus liberatus ait. Fortitudo
me fortitudinem ad pliū. Tertio ipa homi
ditat. Prob. x°. Manus fortiū diuitias po
nit. Quarto regnū celorū denim̄ ostē
pati. Matth. xi°. Regnū celorū vim pati
tur et violenti rapiunt illud. De tertio ē
etiā breuiter sciendum. Unde Tullius
in primo rethoricorū ponit inter partes forti
tudinis ptes. s. magnificentiā. fortitudinem
fiduciam. pacatam et p̄severantiā. Hec
magnificentia p̄dicti erat antiqui viri. Et
est ppriū hominis hre eximiū et gloriosum
spiritū quērentem vbique honestissime vi
uere. Seneca epla xvij°. et ideo debet dedig
nari subiici maxime pcipis. Sen epla 68°.
Ad maiora nati sim̄ qm̄ ut sim̄ maiorē
corporis mei &c. alibi. Dii fortem deos vi
no futuros et homines ignoraturos adhuc
pertē dedignaretur. De fiducia. Alex
magn quam habuit de philippo medico
debente sibi potionē mistrare q̄mus tre
missent fuissent q̄ eum debuit venena
re. Narrat Curtius li° iij° de alijs duo
bus multū ad p̄ns quia satis habetur su
pra in liij°. prosē pcepto. Patient vnde
ptes. Quidam vero ser ptes fortitudi
assignāt. s. magnanimitatē. fiduciā. secu
ritatem. constantiā. magnificentiam et
pciam. Opet vt modi mistop fortitudi
fm̄ plm̄ in ethicis sunt. vij. Prima ē cum
laus. 2ª. fiducia. 3ª. militaris. 4ª. amabilis. 5ª.
formosa. 6ª. consuetudinalis. 7ª. ē virtualis

Expositom sperū pdictarū. Vide supra
in xviij. prose prepto Vetere iitute in 2°
questo. Quere posset quis de tli qone
Ptrum fortitudo prellat alias omēs iitu
tes &c primo videtur q sic. Dicit em Tullo
in 1° de offic. q fortitudo velud cetis est
excellentior. Dignior ē psona hois qm ces
eis sed fortitudo est virtus psonam hois qua
aliquis piculo mortis exponit pp bonū vn
tutis. Iustitia aut et alie iitutes morales
sunt virtutes alias res extiores. Ergo fortitudo
ē prpua inter iitutes morales. Sed contra
Et q8 Tullius dicit in primo de offic. Iustie
ornatus splendor ē maxime et qua vere bo
nominant. Hoc opinionibus rēdet obtus tho
qui eam formant in 2ā 2æ q. c. xxxviij. di
cens &c sicut Augustinus viij. de trinitate
dicit &c. vt hec que sunt magna nō mo
le idem est esse mag q8 melig. Non tanto
aliqua iitus maior ē quāto melior ē. Bo
aut cōmis ē homis bonū sm diom sui ē
tas de diuinis nominibus. Hoc aut bonū q8
essentialit habet pdenna que ē pfectio
cōmis. Iustitia aut est humani boni fac
tua. Inquātū. s. ad qm pmet ordine ca
troms ponē omibus rebus humanis. Alie
aut virtutes sunt consuetudie huius boni. s.
inquātū moderant passiones ne abducant
homines a bono cōmis et in ordine hanc fo
titudo tenet loco pmptū. q timor pcu
loru mortis maxime ē efficax ad hoc q
homines faciat recedē a bono cōmis post
quē ordinat temperantia quia etiam de
lectationes tactus maxime inter cetā im
pediunt bonū cōmis. Illud aut q8 ccēr di
citur pcedus eo q8 dicit effectue. Et hoc
ena est pcedig de eo q8 dicit consuetudine se
cūm remotum impedimēti. Unde inter iitu
tes cardinales pdentia ē maior et potior
2ª iustitia. 3ª fortitudo. 4ª temperantia. Et pp
has cetā iitutes. Ad primū ergo dicendū q
Ambrosius fortitudinē alijs iitutibus prefert
sm quandā spūalem auctam seu virtuosā
pro ut. s. in rebus bellicis ciuilibus seu do
mesticis utilis ē. Unde ipē ibm pmittit. Nos
de fortitudine tractemus que velud excel
sor cetis diuiditur in res bellicas et do
mesticas. Ad secundū dicendū q homo
no exponit personam suā morti piculo
nisi pp iustitiam conseruandā. Et ideo laus
fortitudinis quodāmodo ex iustitia dependet.
Unde dicit Ambrosius in primo de offic.
q fortitudo sine iusta iniquitate nulla
est. quo em validior ē eo promptior ē ad
nocendum opinat. Et sic pz vitas questa

Nec te collaudaris nec te uituperaris
ipse. Hoc fecerūt stulti quos eglo

ria vexat inanis.

Primū nonū secunde ptis preptum
Nec te collaudaris. Autores scientie
pspectiue consueuerūt causam triplicē as
signare quare pcq videant qui habent ocu
los pminentes qm oculos profundos hntes
Prima causa ē qnia oculus profundus ē na
tus a nocumentis extioribus elongari. Secunda
quia in oculo profundo radius visiuus ampli
adunatur eo q magis intus pfundatur. Tertia
causa quia profunda oculus ad rectum com
mune pspicuum accedit in quo nullo iitu
visiua sicut in fonte consistit. Ex quibus
tribus vera sapia magis contrahit. Humilibus
quasi vane gloriosis et superbis. Primo quidē
quia humilitas ē maxime a periculis elon
gata et ideo nouit vane glorie detrimenta
pcula. Hoc aut est mirū sapie. s. mala
spūalia inter que cōputatur vana gloria
humilē detinere. Secundo quia humilitas
bona sua p vanam gliam nō ostendit. Sed
magis confitetur et erubescit et quāto aplius
tanto iudex pfectius. Unde sicut dicit Pli
nius in 2° libro natural phie. Oculus ex
istens in profundo puteo vidē post stellas
in celo. Ideo dicit Ptolomeus in principio Al
magesti. Qui inter sapientes est humilior
existit sapientior sicut locus profundior. s.
magis habundat aquis cetis locis. Et
quia humilitas ē magis deo pplacens. Deut
xxxij°. Qui applicat pedibus eius aquā
pui iba illius. Qui ergo volunt ad vanā
sapiam pcurrere ad illam debet p humi
litatem accedē que sciā dns est. 1. Reg. 2°.
In quo sunt omnes thesauri sapie et scie
abscondite. Ad Coll. 2°. Cum igit ad vnū
pmet sapiam gliam in consilia bona. et
no in laudibus homū quere ē poco ut. 2°. Co
rinth. 12°. Ostendit Aplus. d. Sibi mā
dasse ē testimoniū conscie mee. Hoc etiā ait
doctor Gregorius in omelia de x. virginibus
hoc idem assignans. Asserē videtur dicens.
Cū prudentes virgines ille dicit que oleū
in suis assumpserunt vasis. Per qđ datur
intelligi q letitiam bonorū operū in corde et
conscia reconderunt. Et ronius de fatuis vir
ginibus dicitur. p quas vane glie cupi
di intelligunt que nō sumpserunt oleū in
vasis suis. i. que letitiam bonorū operū
in laudibus hoīm posuerūt. Ideo a regno
etno exclusē merito fuerūt. Quattendens
ergo Autor q mētal est qđ cū auditorem
vere sapie ab ipīg studio vel amore retra
hant quātu iactantie seu inanis gloie
vitiū. Pro tanto pri auditori spetialiter
hoc suū pceptū per rng doctrinā ab hoc
vitio retrahi dicit. Debet fore pentus ob
seruandū dum dicit Nec te coll. q. velut
Autor dicit qđ magnificare te nō debes

Circa id prohibitum de viij° ca lo. p. alie laudet te ho tuu q̃na omis laus in ppo ore sordescit nec enim terpin culpabis q̃ mamb̃ ẽglie cupidi aligñ semetipos com mendãt vl' aligñ culpant eo tamen amo vt ab alijs laudent culpant se. Sed reꝛa in ꝓpñti vtra nullus det se laudãe nec ꝛia ab alio laudari velle. Ratio est q̃na si co gnit tempꝰ ꝓtitum videbit q̃ multa fert vnde dolere debet si futuru imminere vide bit multa vnde dẽt timẽ. si ꝓnõ mvemet in se multos defectus pro quibꝰ erubescẽ dẽt & se humiliãe. Quomo ergo homo se deat humiliãdo laudãe vl' laudari velle q̃ hẽt causam tanti doloꝛis timoꝛis & ruboꝛis. Unde pro hnõi ꝓmi notitia et ob suauitia ẽ breuiter ꝛiendum. Circa quꝛ tria sunt per que quis debet a ꝓpꝛijs laudibꝰ se ab stinẽ. Primu est sup hnõi impfectionis cõsi deratõ. Secundu est priorũ et hoꝛ p̃ mundia priorũ. Tertiu est meritoꝛis bone operis exclusio. Circa primu declarandu est breuiter ꝛiendu q̃ nemo sm humanas leges adeo tante pfectionis existit q̃ ex aliqua sui pte impfectus et uitupio ꝛepꝛatus obnoxiꝰ ꝓꝛ q̃ nulli se laudare debet vl' ꝛia poti Unde Ambroꝰ in simõ confessoꝛis sic dicit Lauda nauigantẽ felicitate & cũ peruenit ad portum. lauda diuem ututu sed cũ diu tius ẽ ad triumphum. Quib aut uirtutib̃ poti tute & sine trepidatõ laudatꝛi qui etam de ꝓtito metuit se hrẽ q̃ doleat & de futo sibi supesse q̃ timeat. q. d. nullus. Circa declaratõ ẽ breuiter ꝛiendu q̃ per hoc q̃ homo ꝛeam alijs se laudat nõm et ututes suas, ꝓpalat. ꝛedit priorũ & maxie superbꝰ ex hoc prouocat ad mundiam. Letitia. n. m eoꝝ cordibꝰ de bonis audita ꝛenerata animãt ipm̃ narratoꝛem deprimẽ ne sup exꝛedat. Unde p hoc q̃ homo sepiñ laudat ꝛeam alijs q̃ uiles cõiter mundi sunt & superbi ꝓpt sibi rarum et ruinã. Hoc est q̃d in oẽ dixit Gregoꝛius deplãdi desidat q̃ pubꝛe the sauꝛu in uia ponit. Circa terꝛi declatõ ẽ nõndũ q̃ p hoc q̃ homo se laudat & gla ria ab hoĩb̃ q̃rit in toto vl' in pte bom opꝰ meꝛedem pdit. Unde (fff) in omelia Gregoꝛii. Compellor dicẽ ut et bona q̃ agi tis cum magna cautela teneat ne p hoc q̃d a vobis ꝛetin ꝛeritur fauoꝛ aut ꝛia humana ꝛequiratꝰ ne appetitq laudatus subꝛepat. et q̃d foꝛis ostenditꝰ intꝰ a meꝛe cede euacuetꝰ. Quo ad hanc ꝓmam metꝰ ꝓticam. Ner te coll. Quꝛeꝛe aliquis pos set. Utrum iactans se de aliqua ꝓtute ve ꝛisimiliꝰ careat illa vl' realr hẽat. Huius questo breuiter Ridetur q̃ quis sepiñ de aliqua utute laudans ꝛa probabilr potest ꝛedi q̃ careat illa utute quã de se ꝓdicat.

Cuius ratio est q̃na ille q̃ hẽ bonũ ali quod modo ꝓfectioꝛi uerioꝛi et potioꝛi in ꝛiat illud hrẽ modo impfectioꝛi fallaciꝰ & de bilioꝛi. Nã q̃ ꝛia q̃ habet aliquid a ꝓnc ipe nõ ꝛiatur ꝛedit hrẽ ab infimo. et q̃ hẽt aliquid in re nõ ꝛiatur ꝛedit hrẽ in spe. Et si ꝛedit hrẽ modo impfectioꝛi et debiliꝰ sequñ esset q̃ nõ hꝛet ꝛedit modo ꝓfectioꝛi. Un q̃do aliquis laudando ꝛiatur esse utuosꝰ vl' probꝰ in extimatõ hoĩ ꝛea q̃ibus laudat se sequñ est q̃ nõ est utuosus vl' pbꝰ in re. Confirmatur hec ratio q̃na uirus q̃ q̃ magme nititꝰ apꝛeẽ esse id in quo ẽ defectuosus q̃na quilibet naturaliter nititꝰ occultãe defectũ. Unde videmꝰ q̃ mulier tempus ponit se magis ornat q̃ pulchꝛa et laudabꝰ plus uult ambulãe et balbu tiens loqui. et hoc est quod dixit poeta. Ni timuit inuetum semp ꝛepugnꝰ negatu. Hic interdixit nimiet egere aquis & aque suntue diuitioꝛes sunt ceteris. Unde. xx. c°. Dicit q°. aliquis per laudem querit & uosꝰ apꝛeẽ in eo de quo se laudat uidetur esse si gnũ a cõiter attendentibꝰ q̃ nõ sit utuosꝰ. Confirmatꝛ etiã audicta ratio p rationẽ q̃na ꝛridet ꝓbum. iiij. ethicoꝝ. d. q̃ uir tuosi laudem nõ appetunt. De hac materia uide supra. c. iiij°. pertine ꝓpꝛie ad metꝛe ꝓpo to. Cum te aliquis laudat. Ubi lauda° passiue tenetur. hic actiue. q̃na dixit Ecce te collaudẽ. Circa hnõi metꝛi primo ꝓpꝛiule intelligenda est breuiter de tali q̃ tione quẽndum. Utrum iactantia sit mor tale ꝓtum. Rndet Tho. ii. ii. q. c. xxi°. dicẽ q̃ Iactantia dupliciter considꝛari potest uno modo secũm se et sic tuus ẽ mõle ꝓtum. q̃. s. aliquis iactanter profert q̃d ẽ cõtra gliam dei. Ezech. xxviij°. Elevatum ẽ cor tuu et dixisti deus ego sum. vl' etiã cõ tra caritatẽ ꝓximi sicut cum quis se iactan do procumpit in contumelias aliorũ. Non sum sicut ceteꝛi hoĩes rapto ꝛes &c. Sed si non sit contra gliam dei vl' etiam contra ꝓximi erit ꝓtum vena le. Alio mõ potest considꝛari iactantia sm suam tam. et si quidem procedat ex superbia vl' mam gliã tali que sit ꝓtum mõle et ipsa erit mõle alias erit venia le. Si uero sit ex appetitum lucri ordet ptinẽ ad ꝓximi detꝛimẽ vl' ad dãnũ et sic ẽ magis mõle ꝓtum. Sed hoc non semper. quia pot esse tle lucrũ ex quo alig nõ damnificatur. Requiritꝰ in metꝛo ner te culpauis. Pro istiꝰ ẽ ꝓtide mtl ligencia ẽ etiã ꝛiendu quia hoc ptinet ad ꝛationẽ uitii que ẽ pars mendacij. Cui mora de se dicit q̃d in rei ritate sit ꝓt ꝓtꝛ p plum. iiij°. ethicoꝝ. Unde hic sup tã occasionẽ puto utile de tali q̃n ꝛiendu

Q. Vroma sit petim mōrle vl quale hāc
gom ptractat sctus thomas. 2ª 2ª. q. iij.
dicens q̄ mora de se dicē pot contingē
dupliciter. Uno mō salua virtute dei quis
malora que sunt in eo retinet et mora
profert et hoc nō ptinet ad vroniā. nec
e petim scdm gen suū. Alio mō dicit quis
mora declinando a virtute. puta tū assit
de se aliquid male q̄m se nō recognoscit.
Aut negat aliquid magnū q̄ tamē pū
put in seipo et sic ptinet ad vroniam et
semper est petim. nulla em causa mentis
di est. vt dicit augustinus de ūbis apli in
canon. Cum humilitate. viij. q. ij. Iob dicit
q. Si humilitatē causa mentis si n eras
petor mentis do efficier. Hoc faciūt stulti
quos gtia vexat. manus ꝓpheticas intelligēs
etiā huius scīe metri et obscuritatis ē uti
q̄ sciendū q̄ gloria diuiditur in veram
et vanā. Vera diuiditur in veram. vero
rem et verissimam. Vera simplr ē testiō
bone conscie qn. s. aliquis nullius petī cō
scius est. Hec est aut de qua loquit apls
. i. ad corinth. 2. Gtia mea hec ē testiō
conscie mee. Verior q̄do dubitatio sp̄us
manifeste sentitur. q̄do sp̄ussctus dat
testimoniū sp̄ui meo q̄ filii dei sumus. Ve
rissima gtia est etiam. Item vana gtia
diuiditur in diabolicam et humanā. Dia
bolica est qui ex quib de malicia gtiat. De
hac dicit ps. Qui gd gtiaris in malicia. Hu
mana diuiditur in carnalem et spūalē.
Carnalis mundanoꝝ est que in vestium
pulchitudine in diuitiaꝝ multitudie in dig
nitatū altitudine. et in delicianū ampli
tudine et similibus consistit. Hec carnalis lu
mini compatitur q̄d de nocte lucet et nō de
die ut sunt lumina quoꝝda vexillorū qui
dam nocturne et spūalium pistrū et lignū
putridum. Die morabit in pūa nocte culpe
et ignorantie vanigloriosi. delitiosi. mol
libus indūti et diuites sibi apparent lucidi et
clari. Sed in magno iudicio die cor tene
brositas apparebit. Unde Sapiens quida va
nam gloriā et mūdi vanitatē sic detesta
batur cū inuenerat. Vethe indutam.
hūtem signum in fronte meretrū est. Iuncto
et sponsalitas. In pectore aut meretū sunt
diuitie et gtia. In vestimētorū fimbriis
signum erat. sed hec omia vanitas. Ano
ualiter. Vanitas mūdi nō apparet. Vethe
retrovoluta est. hoc ē dum uiuit ꝑ distenta
tuc foramosum tōliter apparet. Hoc vult
dicē q̄ homo in fine vite sue dum destē
tacet mortuus apparet qualis et quantus ē. et q̄
in fimbriis signum erat. et hec omia vani
tas. Per hoc intelligi debet q̄ vanitas mūdi
no apparebit. nec in pio nec in medio sed in fi
ne que adpositum adducit. Spūalis vero

gtia est vpocrisis. Hec est aut valde pe
culosa quia p vana gtiam suoꝝ operum
laborem pdit hypocrita. Unde vpocrite sicut
tigridi aliqn consuetū contingē. Dicitur
em q̄do venator catulos tigridis secum
portat in via diuisa ponit speculā in q̄bus
vltor se aspiciens et ex hoc se arrestās
credens imaginem suam quā videt in
speculis suos esse filios. venatore nō psequi
et sic ei delusa cor pdit. Sic moratur diu
bolus opa vpocrite rapere volens oram eo
diuinas laudes apponit quibus vpocrita per
complacentia se arrestat et sic suoꝝ opm
meritū pdit. Licet em ab omibus gtia con
tempnenda sit et conculcanda. pūpue tu
a dextralibus ē vitandā. Unde Ieronimus
Omina vitus monachi ē homi iudicia con
tempne. Licet aut contra huius vane gtie
vitiū multa reperiant remedia. Omnia tn
de multis ꝑstringam. Omnū ergo ē principa
le remediū contra vanā gtiam ē bonoꝝ
opm abscondisio. Hoc remediū exp. iiij°.
in maria sorore moysi que lepra sā appa
ruit figurat. que tū manū posuisset in
sinū factus ē similis cum reliquis. Unde
Gregorius dicit et debet bonū quod agit
publicare qui p fidē humilitatē fundatur
et nulla elatione contingitur. Ex hiis vt
potē periculosum sit et gtie cēca delectati
effectus qui septem sunt qui p septem
manus gtie filias designant. Unde de
manu gtie. vii. filie. Gregorius oriūt.
Prima est inobedientia. Nam vana glo
ria in nullo videri vult inferior q̄d faceret si
mandatū adimpleret. Secunda ē contentio
quia vult vincē cum clamore et per hoc
apparē. Tertia ē jactantia. quia quis e
numerat bona sua ut laudabilior appa
reat. Quarta est vpocrisis que queret in
exterioribus apparere. Quinta est pinacia q̄
factum sum malū vl defectum defendit
ne errasse videatur. Sexta est distor
dia que contra omē dictū assumit et
dictū pp vanam gtiam. Septima est
nouitatum psumptio quia quis noua
vl dicit vl invent ut laudetur. Pro p
missorū intelligentia notāde in speciali
ē de infrascriptis duobus dubitabilibus
quēndum. Et primo queri potest. Utrū
appetitus manus gtie sit mortale pec
tum. Hanc questiō breuiter videt sctus tho.
in 2ª 2ª q. clxxxiij. Dicens q̄ talis appe
titus pot esse mortale quadrupler. Uno
rum materie. puta cum aliquis gtiatur
de aliquo flo quod cōmeruit diuine reue
rentie secdm illud Ezech. xxxvij°. Exal
tatus est cor tuū et dixisti deus ego sum
et 2°. cū quis tempale bonum de q° glori
atur pfert deo. Aliud cum prohibetur de

Tviij°. Non ẏglietur sapiens in sapiẽcia
sua neq; fortis in fortitudie sua neq; di
ues in diuicijs suis ꝑ ẏglietur sene t nos
cere me. quia ego sum dñs qui facio mi
sericordiã et iudiciũ in tra. Tol terno du quis
ꝓferet testimoniũ hoim testimonio dei
Sicut contra quosq; dicitur Semme xiij°.
Dilexerut maledictionẽ et veniet ei. Vel etiam quarto modo ex ꝑte rei q; glo
riantẽ qui intentionẽ suã refert ad gloriam tamq; ad vltimũ finem ad quẽ or
dinat omnia vtutes opera. et pro q; ꝑmittit que sunt contra deum. Hyb ẏ° mo
dis vana gloria est potius mortale. Secundo
quer. ẏ°. Vana gloria sit maior potius
in quibusdã personis vt in religiosis et
huiusmodi ꝛ Huic ẏsto videri potest
q; motus inanis gloie aliqui misceatur
ẽ rebus spualibus ut scia vel virtutibus
et sedm hunc modũ quo mag hnt de
delectabili exteriori intensiꝰ petunt peto
mans gloie. Alii vero qui hnt nõ tm
motuum mtig qd est spuale bonũ sed
motuum exteriorũ sicut sunt diuitie t tem
porales potentie ꝓpter quas homo honoratꝰ et si bñ utitur laudatur. Aliqñ
etiam non bñ vtendo sedm hoc plibus
modis peccatur. motu inanis gloie. et
plus hnt de intentione vitiosa. vnde t
magis de motu inanis gloie quo ad bõ
exteriora. mag vo quo ad bona interiora
ẽ hijs videri pot ad obicta que fieri
possent sedm distinctionẽ eiq; qd ẽ plu
ribus modis peccãe et magis peccare.
Magis peccãe contingit duobus mo
dis vel ex maiori causa. vt quia mag hti
exercitationis magis ex peccat claustralis
quia mag habet exercitationis. et plus
de retrahente plus vero secularis et plibus
modis. Itẽ claustralis grauius peccat quo
ad hoc quia habet bonũ ꝓfectionis statiui
si de illo vane ẏglietur. Magis vo potest
secularis quia bonũ eptius hz maius
de quo pot magis ẏgliari. Et sic patz ve
ritas ꝓmissorum. Sequitur textus.

Litis pretite noli maledicto refre
ꝓpe inimicicias tuas memi
nisse malorum est.

Tresimus secunde ptis ꝓcepti hꝰ
ꝓhite ꝛc. Secundo suam expli
cat Roman. v. Quemq; aut sꝑta sit
ad mam doctrina sꝑta sint. Qua ꝓ
legitur exo. vo. ca°. Inter cetera
plagas quas misit dñs pharaoni fuit
decima plaga. et fuit valde crudelis. utiq;
sensissima. et ꝓpter ꝓcepit dñs moysi

t Aaron ep ipse moyses manu tenens de
cammo ignis plenas ceperet t pulueres
illos in celũ coram pharaone sparget dice
ns. Sitq; pulvis sup omnem tram egypti
fiat in hominibꝫ et iumentis vlcera t vesi
ce turgentes in vniuersa tra egypti. Tulerũt
q; cineres de camino et steterunt coram
pharaone et sparsit illud moyses in celum
factaq; sunt vlcera vesicarũ turgentiũ
in hominibꝫ et iumentis. nõ poterãt male
fici stare coram moyse ꝓpter vlcera que in
illis erant et in oi tra egypti. Nota de
decem plagis egyptioꝝ. Prima plaga
fuit aqua in sanguine conuersa. Secunda
rane que ebullierunt sup tram. Tertia
cinifes in qua defecerũt magi. Quarta
musca omnẽ ẏgnẽ. Quinta mors animalium.
Sexta vesice turgentes vt hic. Septima
grando. Octaua locusta. Nona tenebre
Decima mors primogenitorum. De predictis
omibꝫ viij. q. viij. Sextum pcto egyptiorũ
Mozatr per hanc plagam tam horri
de formate processit petrus bilingwius et
discordias germanicas intulit. Sequi ved
humanoi formate sufflatorũ diabolicarũ
lites. utiq; discordias enim sedatas studet
iustitie q& e cõis sapiẽt dictum. s.
Eccli. xx. Vle iteres verbum duru t negꝫ
t non memorabis. Hanc huius formate sut
detractoꝝ linguare que ad odiũ vt alias
vitiorũ pactos nititur cõmutare. De quibus ecce
Eccli viij. Diesuero t bilinguis maledicta
multos enim turbauit pacem habentes. Sicut
ille ut mereꝛ huius formate diabolice
ex tali prorumpẽdo sunt signa francorũ t
odii in facie. Postquã enim dicit pax sit
ex rebus maledictoꝝ retorquendo. timeres
quasi remanet aliquis. s. reliquie ma
culate de nouo mẽte t vestire. i. mentis
turbato ꝓlutem ꝓpriam exprudente serui
flamante ad finem ut fiant crudeles i
ꝓximos et de gente in gentẽ dissipentur
Iuxta illud Eccli. xxviij. Ignia multos aggra
uat et dissipat illos de gente in gentem
Nota q; nullo vinculo ad pacem t con
cordiam ꝓxime reduci pot nisi ex toto
obliuiscat iniuriarũ et memoretꝰ bene
ficiorũ q& tali ꝓsuadetur hystoria. Legi
tur enim q; tempore paganoꝝ erat quoddã
templum quod constructum erat in
honorem dee concordie vbi stabat deus
concordie ꝓ hunc modũ vulgus q; omnia a
lia idola versis vultibus stabant ad portã
templi. et istud idolum. s. dei concordie
stabat versus vultu ad pretium dextrarum
templi t stabelles volebat ad pretium si
nistrum in muro coram facie sua. Mirabi
lis erat status hoc idolum habebat duas facies t vi
debat vtrumque ydolum audientia legere t con

Hystoria.

templum. Post tergum vo am in muro erat sptum aliud uerbū ois) murum ad denotandū ut dictū est q̄ nulle p̄fecte re dux poss ad pacem et concordiam nisi p̄ponat iniurias sibi factas et remedia debe ficio receptis. Exemplo huius resans de quo legitur q̄ nullig erat sdlus obliuisci nisi iniurias sibi factas. Nota insup q̄ sic pax esse debet oportz q̄ primo sit in corde et postea per signa demonstret exticlm in li° de natur animaliū refertur q̄ pulli sō rundinis hnt in decore lapidem pciosum qui celidoniꝰ nomat quasi a celo sit datꝰ sed nō omes pulli hnt hūc lapidem. sz solum illi qui mutuo sibi zostra querūt q̄ sīgnū pacis hoc velut iudicio. Hic mora e m̄ proinde nominat pax que a solo deo datur Johis xiiij°. Pacem meā do vobis sz hoc nō nisi in cordibus eoz qui pacis signa sibi mutuo ostendūt valet repi dei filiꝰ ve pacis dicit mereamur ad consiliū psal te attende nos oportz. Inquire pacem et p̄sequere eam. Attendens igit Autor q̄ ve sapie auditorem maxime nō decet inter eos qui inimicicia ad amicicia sūt redacti offensiones et iniqua hactenꝰ facta aliq̄ liter ad memoriā reducē cū erga hoc vera informet sapia fieri no debere huic obtrahi tibi autem. d. q̄ vā sapia pacifica sit et be nigna pro tanto hoc sibi debet preceptum ab omib⁹ et maxie a vere sapie amatoribꝰ fore penitꝰ obseruandum dum dicit Litē pte rite. q. velit Autor immie si cum aliq̄ liter vigam vl' discordiam habuis noli ad meā via reducē postq̄m eā acq̄siste amicicia Cuia ut ait Tullius. Metus e turpiq̄ cū in illo bellum gerē cū quo familiaritē vixe rus Magnū est em inter discordes pacem cō firmare sz maxie reformatā sufficienti cor roborare cautione. Hec sūt per quidū de arte amandi confirmata. d. Non mior est virtus q̄m querē parta tuerī. Item in libro de puncto. Non cadit recte sentire et deme morbos. causas nesciat illis tollitur arte malu et hoc est q̄d Autor intendit dū dicit Noli maledictu refere. i. itin dicē vl' refere. i. re mmisti maledicta p̄tite lites. i. tuis dicte con tendis quia malorū est. i. ad malos p̄tinet remissa rum. i. discordiam p̄titam pacificare memineris intelligē sedulus. Unde dns. Nō q̄ ras ultionē neq; meos ereis maledictis per cōtrariū facit bonus p̄fectus qui lites sopire tuit spūs de tali loquit. Absalon prohibē. 2° vi°. Homo pacificus sustinet lites et vehemēs seppat principes. Ad hoc bn facit q̄d ētat Augustinus in li° de ciuitate dei. de quod pessimo homine qui cupiens inter duos pmi nentes iam pactatos discordiam seminare q̄dā hystoriā seppatim narrauit vtrasq; hanc

hystoriam require supra in eo prosle pre cepto diligentiā adhibe in fine. Quā ergo graue ac detestabile vicium sit satez pacta tos discordiam seminare ostendit Salomō li° pūb'. vi°. ca°. d. Re sex sunt que odit deus et septimꝰ q̄s detestatur anima eius. Et cum qui seminat inter fres discordiam. Cōmen dat vles mrebit. Hinc q̄ppt. d. p̄pendat iniq tia et discordias seminantes quā multipliciter peccant. Qui dum vna nequicia p̄petrant ab humanis cordibꝰ pietas et virtutes eradicant Homo em malo mutabilia paruit mala quia discordiam seminando caritatē hom que e omni virtutum mr extinguit. Hec ille. Et re quē quis posset. d. discordia sit mor tale potius. Huic questo respondet primus tho. 2. 2. e. q. xxxvij. dr q̄ quis aliquis scienter ex intentione dissentit a bono diuino et a bo no proximi in quo debet consentire. hoc e p̄ ratiū motale ex suo quide p̄ se contrarietatē ad ca ritatē. Licet primi motus huius discordie sint peccata venialia p̄ imperfectionem actus. Et cum intentio aliquos et aliq̄s bonū q̄ pti net ad honorē dei vl utilitatem proximi tri ores estimat hoc ee bonū. Aliq; aut habz opinionē coīem nō est petm nisi homo discordia vl' sit cum errore circa ea q̄ sunt de nīa te salut vl' si pinacia indebite ad hibeat. Et quo etiam patet q̄ discordia e quā do q; expectatio vnius tm. quoq; ex pte utri usq; putat cū utrq; dissentit a bono alterius et diligit bonū proprium. De maledicto et vi tiis linguae ac etiam seminantibus discor diam require supra in .xxxvij°. prosle pre cepto Maledictus ne esto. De ingressu eius dissensionē seminantis vide supra in .iij°. pone p̄tis p̄cepto nono. Virtutem p̄ma et ibi plenissime de matia videatur.

Potere questus modice dum suptus habundat habitur exiguo quod paretum est tempore longo.

Decimus primus secunde p̄tis p̄cepti Potere quesit Autor in p̄senti pre cepto auditorem vere sapie intendit indu cere vt tam in expensis q̄m etiam in oibus agendis mensuram modum et ordinem seruare debeat nec sine modo et ordine q̄d q̄m agere debere. quia que ordinate sūt ad finem laudis et honoris tendunt. Et quod dicit Boetius in primo li° de consol. phie. Nam q̄d p̄cipiti via rerum ordine desinit letos non habet exitus. Et Au gustinus in libro confessionum. Inordinata inquieta sunt. ordinata vero quiescunt. De modo vero dicit in li° de doctrina ru din. q. modus in rebus e discreta summa

et modus in rebus rex fant esse bonas.
De mensura q̃ dicit ulibi Circuit ad emẽ
dũ q̃ ẽ mensura ponẽ prodest Hic sine mẽ
deficit omẽ q̃ est Nam si mensura vite
dinat regia cura. Et Deneru. Contmetia
rõ si diligis cauẽde superflua Et in artum
desidia tua constringe. Consdera terũ q̃tũ
natura postulat non q̃tũ cupiditas expe
tit. Temperate ergo uti debes hijs que deus
largiri dignatus est Stu ut nõ volũt modu
abstmeas ne auaricie vitiũ incurras. sed
medium semper in omnibus teneas Duũ id
medium tenere bti. Et hoc ẽ q̃d Auctor
hic intendit dum dicit Cum sumptus. i.
subia vl facultas habundat tibi Potere
questus modice. i. temperate. Ita q̃ non sis
in dando prodigus nec in retinendo auarus
Vt dum illam vitas. illam nõ incurras. q̃
id quod ẽ ptum. i. longo tempe acq̃situm
hoc vult dicẽ q̃tũ auaro fugiendo labitur. i. deficit exiguo tempe Ita
si fuis prodigus in dando vl etiam in expẽ
dendo Hunc etiã dicto concordat decretalis
cui xpog de censi. vbi dicit q̃ q̃ntũ lõgi
tempis breuis hora consumit dicit vbi glo.
ostat ad expmacõm x̃tutis exime d. q. i. m
tez cetã, Super igit exposcon isorum
metroz nõ expedit hic mstrãe quia suiaz
complem habes supra in prima pte mea
precepto. xxiiij. ne quid .ẽ. et precepto .39.
Consimi porig ro primissoz intelligi a
utile puto magis in spãli de tli questiõ
q̃endi. vi. prodigalitas sit vitiũ Et vi x
q̃ non quia prodigalitas aut ẽ capitale
vitiũ aut ad aliq̃d reducibile Hn est ca
pitale ergo admng excut octo capitalia. Et
ysid dicit q̃ sunt tm septem Hn ad aliud
reducible queuntur ad quod non ad auaricia cum videant esse oppõita. sicut dia
dare et nichil dare. nec ad aliud multo
magis ut iudeat. Istm que ẽ ratio q̃ pro
digalitas nõ ponit vitiũ capitale sed ava
ricia. Ad hoc dicendũ q̃ natura corrupti
que inclinat ad ptem q̃ corrupta ẽ n in
clinat ad dandũ q̃d prodigalitas facit ut
ubi ponat finem Sed ultra ut .s. laudet
ipe qui dat vl ut honoret ut dicit fiat
Et ideo prodigalitas sit ad reducibile
vitiũ nõ debet poni capitalis Quinq; em
reducit ad vpostim. quinq; ad mane glo
riam. et quinq; ad auaricia sue cupidita
tem Licet. n. q̃tum ad rpos actus oppo
nat auaricia et prodigalitas. non tñ ulti
q̃tũ ad finem. Interoq; em est contrapia
cei temporalis. Cupiditas aut est exmo
digentia sicut dicit Aristoteles Indigentia
ẽ concupiscibilis principii. Ratio aut ppter
quã auaricia ponitur capitale rumen Et
vio prodigalitas est quia corrupto nature
magis inclinatur ad complemẽtũ sui q̃
tũ ad sufficientia q̃m ad altiq̃ cõtrariũ
Auaricia em est ad retinẽdũ sibi Prodi
galitas aut ad dandũ vbi nõ est dandũ
Quis aut peiorus sit condicois dm ava
ricus an prodigus Vide supra in prima
pte metra. Cetiũ precepto Ne tibi quid
desit C. in principio. Ibi ude si placet:

Insipiens esto cum tempus postu
lat aut res Stultitias simula
re loco summa prudentia est:

Versiculus secundi sede ptis precepti
Insipiens esto licet sm bti Iacobi
sniam inter effectus vere sapie dicatur
q̃ vera sapia sine simulacõ Inundanti
nichilomiq tamen pro loco et tempe
prudens insipiam vt stultitia simulãe
potẽt et debet Cum em talis sapia seu
stultitia prudentia summa potit reputari
q̃d bene concordat cum .vij. prime partis
metre precepto Temporibus inseruire
tuis precepti eiusdem ratio est scienda q̃ ibi
hoc .t. etymologizat inter insipientem stultũ
et fatuũ talem assignari diciam Insipiens
em contrarig ẽ sapienti. eo q̃ sine sapore
discretois et sensus. Tamen ibm videtur
esse mspia cum stultitia. licet em
diuersa sint nomina. tñ ad vnũ finẽ ten
dunt Quoque ait videtur aliquis esse
stultus q̃ndo patitur defectum in sententi
iudicij que attenditur sm causam altis
simã Nam si defuriat in iudicio circa ali
q̃d modicũ non ex hoc vocatur stultus
lituulent et si quidem hoc fiat dispositõe
nãli sicut ptz in amentibus non est pec
catũ ex quo redditur eius sensus ceptus
ad finem prepiendi Secm ysid. ad cor
tm. Simil homo non peccat que sunt spi
ritus dei. talis stultitia seu insipientia
ẽ pctm Unde prub .xo. prosperitas stultos
pdet eos. Hoc etiam stulti interpretando
lituulent manifestat Nam dicit stultus
quasi stolidus Vel dicitur stultus qua
si stupidus .s. quia ad omnia que audet
et audit stupet. nec loqui nec respon
dere scit eo q̃ stultitia obtusionem cor
dis et obtusionem sensuũ importat Fa
tuus vo dicit a fando quia fando Et lo
q̃ndo sua fatuitatem manifestat eo q̃ fa
tuitas importat spiritualis sensus privationem
Hanc ordinem approbat Tho. ii. ii. q.
clvj. et eam videre potis ibi De tli
insipientia stultitia seu etiã fatuitate
no intellexit hic Auctor Et de quadam fa
tua vt appti quasi aliqui pro loco Et ipe
sapiens Et prudens simulat ut malum

aliqs vl' ptulum sine tempale sit sine
spuale valeat euitare· et in tali casu stul
titia simulate suma ꝑdencia est Autor
ne docet dum dicit Insipiens esto· q· velut
immo esto insipiens· i· sine apponi sapia·
dum tempus postulat· i· exigit· aut ees
·i· utilitas aut oportunitas· vel ees· i· ma
teria rei· quia suma ꝑdencia· i· magna
sapia est simulare· i· fingere stultitia· loco· i·
apto loco vl' tempe· Aliqn enim se fingere
stultu multu prodest· Prudencia dicitur
quasi procul videncia· Unde prudens· i· a
longe videns· quia alonge videt que futa
sint Pro ꝓmissoꝝ intelligencia ac ees
obsuancia e breuiter sciendum q; qua
druplex simulacio reputur in sacris ano
nibꝫ due ex hijs sunt euitande quia ma
le et pine· et alie due amplectende q; bone
et nacie· Prima e ꝓmiosa et hec utenda
Hoc enim probat Ambros in Canon· Ca
uete· xxv· q· v· Cauete inquit ipse Amb⁹
sq; fres mendacii filij sunt diabolj· no
solum in verbis falsis sed etiam in factis
quibꝫ mendacium est· Mendacium enim est
quando aliquis se dicit et opa opi no facit De
tali simulacio est detestabilis et prima
et est penit⁹ abhorrenda· de hac habet in
Canon officij· xxiij· q· i· vbi dicit Julius
Papa Officij mei consideracio no est opa dis
simulare ea· s· que corigi pnt salua pa
te et sine scandalo alis sensus vt· viij· Distinc
Denique Terra e discreta et utilosa hec
aut sequenda· ut in canon quedam bonoꝝ·
xxiij· q· iiij· Quarta e laudabilis et pia
et hec amplectenda Pro cuius declaracio est
sciendum q; duplex duplex dicitur ex duplici
tanis duplicibus temporibus atq; locis simulauit
ut ex infra scriptis exemplis manifeste ꝯ
probatur Quidam ut euitaret humanam
offensam qua euitare minime potuisset
nisi stultitia simulassent· Jotz de Ulixe q;
stultum se simulando salem seminauit vo
lens ad obsidionem Troie venire· Quidam
ut euitarent vanam gloriam· Unde quidam
senex in speluncam latens multis rogatus
precibus a quodam sibi ministare ut preces ora
tione factor⁹ supplicium sui defuncti di
rect⁹ oriretur ei multi cum luminaribus
quia timebant eum esse spm q; videns ille
senex expoliauit se et cepit nudus lauare
vestimenta sua in flumine· q; videns ille q;
ducebat eum ait ꝓplo Veritim q; senex
me ꝓdidit ffim Et veniens ad senem q;
fuit q; hoc fecisse quia omnes dicebant q;
demonium hec senex iste· et ego volebam ho
minem audire· Quidam ut occultaret nobilia
ꝑsonam Jotz de David rege qui simulauit se
insanu et furiosum ne cognosceret ab Achis
rege Geth· i· Sre et ꝛ· Quem quidem David

volens effugere manus regis Achis finxit
se stultum et collidebatur inter manus eoꝝ
et impingebat in ostio pallatij et fluebat
saliua in barbam eius qui videns Achis
rex exeluit eum a se· d· nunquid desunt
nobis furiosi· ꝛc· Et sic ꝓpter hanc simulacionem
qua finxit se stultum manus regis inimici
sui capitalis euasit· et tamen iste David erat
a deo electus in regem Isrl· Quinta vo ut
diuina vindictam effugerent offensam quia vindi
cte no potuissent nisi stultitia simulassent
sicut patz de Jehu rege Isrl qui simulauit se
facere velle rem stultissimam· s· colere baal
vt cultores baal congruentius valeret quos ꝑ
ficto ydolatrie volebat interficere Unde
Quid assumptive ꝓ Hiezommus de
ritat⁹ in canon· Utilem· xxvij· q· ij· De hac
etiam hystoria vide supra in prima parte
tertia· precepto· xxvj· Quem simulat verbis
in prima quo in principio· Non est ergo mirum
si iusti homines aliqua simulant ꝓpter
et loco ad suam et suoꝝ salutem· Cum ees
hoc signanter ostendit dns et saluator me
qui no hns ꝑctm nec ꝑcti crimen ꝓma
ꝓpetu· ij· ca· Simulacrum ꝑcatricis cruris
assumpsit ut condemnaret in carne ꝑctm
·i· diabolum auctorem ꝑcti· in se· i· ꝓ se
et eius fidem diuina Justicia exceret di
cto· ut· s· fallet humanam quis inimicum
et hoc est qd Apostol· i· ad Corinth· xi·
Insimulate uidetur cum dicit Si diabolo
cum filiu dei seruisse nunquid eu audeas
crucifigi passus fuisset De hac matia
vide supra Lucio in hac pte· xxiiij· precep
to Cruciem sceris non patrem in ejsione
Petrum demones ypi passionem et Judam
quis redemptorem ꝛc De tali sic pia et
laudabili simulacione Autor procul dubio
intellexit dum dicit Crudelitia simulare·
loco ꝛc Pro ꝓmissoꝝ intelligencia magis
in spali est de infra scriptis tribus quibus
queendum Primo Pretium in bello iusto li
citu sit uti simulacionibus iustis insidiosis ut
simulare fugam vl timorem ul' audi
cia· vl' hmoi Breuissime hunc qsto
Videt Scotus Thomas· in· ij· q· pk· dicens
Que insidiose simulaciones ordinantur
ad fallendu hostes· Potest aut quis ex
dicto vl' facto aliqo dupliciter falli ꝓ
ex eo quia dicitur ei fim vel no fiat
promissum et istud semper e illicitum
et per hos modos nulli debet fallere hos
tes· Quint· n· quedam iura belloꝝ et fe
dera et inter ipos observanda ut dicit Am
brosius in Lio de officijs Secundo no pot
quis falli ex dicto vl facto meo· q; ppo
situm mei vt intellectum in exprimus
Hoc aute semp facere no tenemur· q;
in doctrina sacra multa occultant⁹ mag⁹

infidelibus ne nrem rideant Rubrica d Agatha
R° Solite sanctu dare tribg. Unde multo
magis sunt occultanda ea q pannus ad
impugnand inimicos. Unde inter cetera
documenta rei militar que ponit Flocrg
li° primo stratagmaton frontini et est ca
pitulu de consilijs occultandis sc Est talis
occultatio ptinet ad rem militarem quibus
licitum est uti in bellis iustis nec pprie
humanos insidie vocantur fraudes nec
iustitie repugnant nec ordinate volun
tati Esset. n. mordinata voluntas si vellet
nichil sibi et alijs occultum et sc ptz veri
tas questi De hac qdu vide supra in
z prohem. pte. ff. ev. cum incipit. De
trino et ultimo dnoi. m. iij. qon. De z°
questo. Utrum simulare sit gne pcm
Vide supra in prosecutu pte precpto. viij.
Saluta libenter. De z° questo Utrum
omnis simulatio sit mortale petin vide
supra in prima pte mei precpto. ev. vj°
Rum simulat vobis. In ultima questione.

luxuriam fugito simul et vita
re memento. Crimen auaricie
nam sunt contraria fame:

Vaesimus zm ze ptis preceptum e
luxuriam fugito. Item tria bona
corporalia homini a deo specialit
elargita qd quoru conservatio mti deing
p vias honestas. fama tenet sedm locum
primu quidem corporale bonu est uita
Secundi est fama. Ds. vo possessio rerum
exteriorum Sed inter res corporales post
vitam fama pciosior esse iudetur. Unde
p eam defuncti homo impeditur a multis
bn agendis sit ideo ad conservacionem fame
omnes deing honeste vivere et hoc est
qd dicit Eccli. xli° Cura habe de bono
nomine hoc em magis permanebit ti qua
thesauri mille magni et pciosi. Attendes
go autor q inter alia vicia que habet
famam bona tollere et etiam demolire
sunt luxuria et lux auaricia Pro tuto
vere sapie auditorem per hoc suu precp
tu vicia annexa solet evitare et bonam
famam retinere q p facile adimplere valebit
si consilio virg sapie voluit adhere Non
pua sapia contra consilia plubata audi
tori suo pbet audimetu et primo contra
luxuriam docet honestatem suade dicus
ad Galathas. vij° Cenerut mihi omnia bona
pariter cum illa et innumerabilis honestas per
manu illius Secundo contra auariciam
docet etiam libalitatem hre. Unde sapie
tis. Apposui hanc adducere mihi ad consi
lium Rter primu docet luxuria fuge

Rum dicit Luxuriam fugito. Ppter et
secundu instruit auaricia a se abdicare
tu subinfert Crimen auaricie. Cuius
ratio est de se satis plana. Ideo no indiget
alia exposition Proximi metri intelligen
cia ar etiam obscurissima Breviter sciendu
ip inter cetera mortalia vicia luxurie
pricu est pcipuus detestandu Cuius ratio
e quia cum usus venereorum sit saluber
naturaq ad bonu comune humanu quia
quia per eum quis humanu naturaliter
quatur et restit oportet igitur ut natu
ad regulacem rnis usus intendat bonu
ordine roms. quoniam si in hoc bonu ra
tionis deficiat usus ille tanto magis
ejus et uiciosus erit in ruhra quito p
eum offenditur et impeditur manus
bonu Manifestum est aute q ip passi
onem luxurie talis usus venereq mor
dinato efficit et ppter luxuria semp e
potius Ad cuius notitiam pfectiorem adi
tendu est q pcm luxurie sm divisas
eius species maiori vel minori malicia
aggravatur Nam est quedam ejusdem
que attenditur ex luxurioso mestu vt
qui cum psonis affinitate coniuncti
dor siquidem sceleris tanto ejus est quito
graduc sanguis magis est pximus Sic
Alia est gravitas que stupro acquiritur
qdm virginis defloratem amittitur sub
pretium custodia vl' obstinacia regulari
permanente Inter quod enim pximos ce
stribuitur. Cuius filiam luxuriosam con
firma custodiam ne qm faciat te in obpro
brium amicis venire. Alia e gravitas
luxuriosi adulterantis quo alieno thoro
infertur violencia: ppter quod hetur ex
crie. Si methatus fuerit cum uxore al
terius et adulterium ppetrauit cum uxo
re proximi sui morte moriant ambo.
sanguis eoz sit sup eos Item est alia
ejusdem formidinis que vexatur inter
solutum et solutam ex qua infertur p
iudicium filio nascituro et talis formidinis
coniugibus potest qui ex debito nali tenetur
filijs utiliter prouide Nam de iure civili
in casibus multis isti filij nales prima facie
sone priant et etiam de iure canonico et
gradus certis strictos no extendit nisi bñ
ficiu dispensacionis occurrat ppter qd strabi
chobie. viij° Attende ait ab omni formida
tione et pter uxorem tua no panar cri
men putu ultra ejusdem ex luxu
ria proijcietes Ex hoc etiam vicio luxurie
multa alia mala insurgunt. Nam de eo dic
unt octo vicia Set dicit ejusd. xxxj° mor
que voluntas filie eius. Virg castitas mentis
quia sm Augustinu nil mope luxurie ca
ca to ratio absorbetur Nonsidico. s. mor

tis et infezum. Inconstantia .s. ad cognoscendū et considerandū nichil illud iam istud preceptum siue inhonorando siu vt qui quis precepta tanta currit ad prandū se exponens periculo mortis pp luxuria explendam, quia mortalis quilibet luxurie datus se inhonorando precipitat et sbriam omn bonoz suoz amicha lando consumit ex quibus habet se et suos nrio confoue. pp tea dicit plus in moralibus suis que castigationes vocant qui nimis utitur voluptate nature vtit cor sua et sbriam suam maculentat. et in sno iij°. de consolacon poetus. Illud aut de voluptate corporis loquat quarū apparet qdam plena e sanctatis. Sanctus vo pnia quitos ille morbos qui intolerables dolores q quidam fructu nequitie solent afferre corporibus. De hoc tacto et multiplici eius malo et quitū habet infamare. Vide supra in 2 prohem. pte. s. q. 1°. qui incipit dixi oc tauo et Amoz siu stdm qd quis desiderat longam uitā ad hoc ut expleat voluntatem suā. Odium dei quod fit quia deus abstrahit se ab eis et punit eos qui seruit2 carnis delicias ad quas declinat luxuria. Et affectus pritis seculi .s. appetitus honorum diuitia2 sanitatis. fortitudinis. et huiusmodi per quie luxuriosus finem suū consequitur. Horzor vl desperatō futuri. que est differentia veme vt ylie consequide et est hec filia luxurie consummate. Curiosa uellet de pdictaz filiarū considaton plenā pstruzi de ipis pot ratio tlis assignari cū qū die infiores potentie seu vires vehemēter afficiūt2 ad aliquam rem tuc sepe rioes vres impediūtur et deordinantur in actibus suis. Vnde cum pluxuriam ores infideles sensituc maxime afficiāt2 circa delectabilia tactus pp2 vehementiā delectationis. Ideo per luxuriam maxime deordināt2 ores superiores .s. ratio et voluntas in actibus suis et sdm numerū deordinationis est numerus uicioz2 que dnr oriri ex luxuria. Et ideo ultio e stendū p vitio habet iiij°2 actus circa agenda que deordinat2 p luxuriā. Primus actus e cognoste aliquē finem vt bonū apphendere. Ille actus impedit2 p luxuriam huiz ad Dan. xiij°. Species decepit te et concupiscentia subuitit cor tuū. et quitū ad hoc ponitur. Secunda inuentis. Tertius aut actus ratiocinis est consiliū de hijs que agenda sūt pp finem. Et hic actus impedit2 p contumpsibilia luxurie. Vnde et hieron. dicit de amore libidinoso q. 26 que ni se ner consiliū ner modū hz. Ille eam consilio regere no potest. et quitū ad hoc ponitur perplexitas que dicit subtractionem consilij. Tertius aut actus dictū de agendis et hic impeditur p luxu-

ria. Dicitur demq; Dan. xiij°. de duobus senibus luxuriosis qui auferūt ssām suū ut ui deordinarent iudicio2 iustorū. Et quitū adhoc ponit nitoni sidatio tria filia luxurie. Et tertio actus est preceptum de aspectibus quibus impeditur p luxuriam. Quitū .s. ex impetu concupiē homo impeditur ne exequatur id qd decūt esse faciendum. Et quitum ad hoc ponitur inconstantia. Vnde cuidā dicenti se retessisse ab amica dixit Chenin. Vnde fla lachrimula restinguet te. Octo pte actus voluntatis dupliciter considerat. Actus mordinationis primus est actus sue finis et quitū ad hoc ponitur amor siu .s. quitum ad delectationi quia mordinate appetit ad qm mordinatū amorē siu sequit2 odium dei. quia facit id qd odit deus et qd prohibz fieri. Alius aut actus voluptatis e appetitus eoz que sunt ad finem et quitū ad hoc ponitur affectus pritis sēli. Inquitū .s. aliquis vult sicu voluptate. Et p oppositum ponit2 desperatio pritis sēli. quia dum nimis carnalibz tenetur delectationibus non curat venire ad spūales. Et fastidit eas. Veneria filo capti hui carnalis misterie amatores certi sunt ab hac amara dulcedine passionis carnalis. quia sub pretextu dulcis et amabilis boni. amaro pdictis fine concludūt2 pp2 quod dicit Crisostomus sup Mathm. Mulier e amaritie nimia desiderabilis calamitas. mali nature, boni colore depicta. Et ppea dicit Augustinus in quadā epla q amatores mūdi no est requies vbi ea querit2 vitam bona. querit2 in regione mortis. Delectatio etiam venerea adducit tria dampna seu tria mala pessima que nos docent luxuriam penitus euitare. Primū2 q priuat homez ab hitu triplici spūali anime. prioribz. vj°. Cum aut adulter e ppter cordis mopiam pdet animam suam. Secundo corporalē uitē. Vnde .ij. Regum. xiij°. Inter fratres e amon qui vi lauit thamar. 3° temporalē pecuniā. pu. pro. xxix°. Cum vult scortum pdit sbriam. Tertiū dampnū est quia frang3t amicicie fidelis. Nam qui hoc vicio laborat nullateng seruat fidem. Vnde .2. Reg. 6. Legitur q Amid occidi fecit Vriam fidelem suū militem ad hoc ut ei tolleret Bersabee uxorem suam. Iiij dampnum est qz homez ponit veneneū in statu sanitatis et misericordia quia fraudi spūi sancto eig qui debēt sbri natura deputare .s. corporis sui. Nec etiam in sanitatem mulierum reducit qd e sup omnia miserimū. Vnde Tullius in pronostico scribit. Nam ille michi liber videtur cui .s. mulier impedit cum legere imponit. Vocauit remendum est. exire abeundū e. postea et dandum e. minat2 extimescendum est et

Non go vitu sed nequissimu seruu est
m amplissima si natus sit curia appellab
puto. Unde quidā sapiens t sfiator ma
la que ex hoc puenit nuio hoc compleu
dit. d. Un coitu sex damna huo nam dena
riu do. offendoq; deu de turpi labe redūdo
Humorem; bonū de corpe pprio fundo hypo
copo uita studiu cu lumine pdo De matia
q; hmoi vicio et quomodo sepe ad mortē per
ducat temporalem Unde supra in pte pscūta
li precepto. x. Item tuam custodi ne
expostodu circa me. De metricu pilosa
comissacon vide supra eadē pte precepto pli.
Metrimoniu fuge. et totum ad preptu bene
considera quia reuera paucissimi reperiuntur
qui a lacqs t oris fraudibus sibi valeant
prauē Nota q dicit Balianus q plus de
bilitat modica amissio seminis q si grauis
ses tm de sanguine effunderet Unde q multi
uocant colorem pdunt siue pallidi sunt t ri
to finescunt t debiles fiunt Pro pmissorum
intelligentia magis in speciali de infrascriptis
dubitabilibus est querendum Et primo quia
Que nam sit causa quare luxuriosi de ac
tu venereo nūq̄n saciari possint vl' etiā esse
contenti Huic questo quadruplex potest assig
nari causa Prima ratio assignat et sic q
luxuriosi in veneris actu semp vellent de
lectari et tamen ista delectatio ad opa ge
nerationis ordinata ut supra habitum est. Vel
lent semper tamen delectari si nature pos
sibilitas Sed plerumq; homines no statim
post primam delectationem prepitant se ad ali
am Imo abhominant et eos pemtet et ho
est pp dispositionem substancie que valde con
tristatur et timidus debilemq; facit Unde de
pditio talis eos retrahit. t eos mutat de
lectatio t sic semp sunt in horribili agonia
Nūq̄n go luxuriosi possit esse contēti
Unde Secunda luxuria est deo t hoibus
odiosa que. sui famem habet t nūq̄ satiari pot
Secunda ratio quia amittit
delectabilissimū actū coitus cum iudicio
p delectationem corrumpit Nullus enim conte
tari pot nisi in actu coitus pfectissimo Ter
tia ratio quia ponit finem in hijs in quibus
quiescunt alii brute Quarta quia talis delectatio
corrumpit ritutem. Unde ad rituti officiū
pertinet ut homines a delectationibus abstine
ant. cū virtus sit que bonum facit habentem
et opus eius bonum reddat Concordat q
dictu vsq; dicentes. Beata uita semp habet
timidum conscia aut rei semp in pena
quia rei nunq̄n secura est Notat p Mich
de pe. di. v. consideret Et cum gaudium no
oriatur nisi ex conscia virtutis beata. sit ut nulla
pfecte pot gaudere in actu rituti Deinceps
ponitur pictor est in actualis vel habitualis
tristicia In letitia aut aliqua inordinatea

et methaphorica et appetitu non existenti
Secundo queritur Utrum vicium luxurie
sit maius omni alio pcto Breuissime quę
sito videri potest q pctm luxurie de
a sanctis maius quadruplici de causa:
Primo rone libidinosi ardoris qui est in
hoc pcto supra omnia quia copulatur carni
Et hoc modo accipitur illa eccla. i. ad co
rinth. vij°. que dicit q. ardore libidinis
quo nec ullus maior est voluptas corporis
animum suum tenet Secundo est ron generis
lutatis Et sm hoc intelligitur auctoritas
Isidori q. maius peccatum luxuria humanum
quam subditur diabolo quia per
aliquod aliud pctm Unde istud pctm co
patur sagene diaboli Baruch primo
Et ecclī. viij°. Unde sicut in sagena magis
pisces et pius capiuntur ita et isto pcto
magis et pius detinetur Tertio ad psal.
Dictum Non est qui se abscondat a calo
re eius Tertio rone feditatis quia fetidius
est inter omnia alia pcta et maiorem
feditatem etiam cutem ad famam
reddit in homine Preterea dicit ecclesiasticus. Hoc
pctm est minoris culpe t maioris infa
mie In hoc fiunt ad opprobrium Nolite no
tandi q istud vicium est fugiendum t
odiendum specialiter pp r quinq; q angelis valde fetet et displicet. Demonibus
valde placet deo est contumeliosum.
primo iniuriosum. et subiecto nocium
Abhominabiliter capitur omnibus aliis dictis
Et de primo q istud vicium angelis val
de fetet. Secundo tali probatur exemplo
In veteri testamento legitur de quodam antiquo
qui ad aspectum cuiusdam luxuriosi na
res obturauit Item de humiliando pcto
in eodem libro plura exemplum de
monstrat Legitur ibidem q quidam strus
pater quidam infantulū in silua nutri
ebat qui cum infantulo ad annos pu
bertatis deuenisset valde a spū fornicatio
nis vexabatur. et volens ad sanctum causa
libidinis redire hoc cernens vir sanctus
multum doluit Et cum per duos annos
multa temptacōnibus blandis exhortacōnibus
detinuisset eundē. Ad ultimū dixit q nullo
modo sustinē potat dixitq; eidem vir
sanctus Vade go et duc uxorem t in ma
trimonio potius saluare Nequeunt iuue
nis Tunc dixit vir sanctus Veni de gra
pcto q. amodo ad silvam redeas q primus
ad fontem qui est in silua occurrerit t id
Deli diebus festiuitatis debeas. rogans dnm
ut uxorem tibi bonam claregiri dignetur
hoc est magnum dei donum quia scriptum
scribitur a Iulierius bone uxoris. Qui inuenit
de pane quotidiano velut Nequeunt inuenis
tum aut p xxx dies festiuitatis t iam

tx.

In ozone pfistet inuenim sensu fetorem
et cum cum per sparu duarum extremitatem
tandem vix tolerare valebat. et ecce quedam
mulier turpissima. oculis lippa. ac etiam
strabosa tota ex qua fetor ille predebat.
apparuit huic dicens. Vbi es anime p
multos annos te quesiui. multu te diligo
super omnes te appeto. Quesiuit huic
quid vis tu turpissima ac etiam feditate
intolerabilis in dicta. Inquit illa te volo:
te cupio. pro te venio huc. multum te quesiui
volo q; dormire debeas mecu. Cui huic
cepit in eius faciem sputare. Abstrahe a me de
lenocinium hoc cum sordidam atq;
turpem. Versum inquit ille que es tu &
unde venis. quomodo vocaris. Respondit
illa. ego sum petim luxurie. Nam sum duo
anni q; cepi te quere et hoc quido primo
tuorum temptationes sensisti. Inquit ille. si
scuissem q; petim luxurie ita fetidum eet
& abhominabile nugarii ad mundi reuerti
voluissem. Quomodo seruare volo deo vnigenito
et reuerti ad virtutem huiusmodi
visionem enarrauit. Respondit vir sanctus cum
gaudio. Si usq; ad xl. dies expectasses te
maiora tibi reuelata fuissent. Et inueniens
deo seruens in virginitate permansit. Certa
causa quidem luxuria magis dicit petim q;
pp hoc in duplicibus temptationibus hostis viz
et carnis non sit est in potibus spiritualibus hoc
duplex temptatio et ita quinius possit ee
in peto quale no tamen e ita vehemens.
Dic go istud petim dicit maxim quorum
causa assignata. Dicitur tm istud petim
& si excedat alia in istis conditionibus mag
simr in quid & minori pena sit dignum pt
nitus spiritualibus. In aligna tm specie potest
etiam hoc excedi spualia peta. & sic patz
ditus quomodo. Pro intelligentia eius sedi me
tri. est breuiter attendendum. q; beatus Ambr
in canone dicit xxv. xxvi. dist. dicit. q;
no solum auaricie crimen indebite diuitias acquirendo hominem infamat. Sed
etiam indebite diuitias retinendo. pro ta
to in predicto canone videt ipe Ambrosius
auaro dicenti quid iustum est si cum
aliena no inuadam. Propria diligenter seruo
Inquit Ambrosius imprudens dictu qui
tua dicis que est ea aliquibus creditis
in hunc mundu detulisti quido in hanc
egressus es lucem. quido de ventre matris
egressus. Cuibus queso facultatibus q; diues
& substantiis stipatus. ingressus es. et post
pauca nemo dicat q; e contra plusquam
sufficiet sumptu violenter obtentum est.
Quidquid iniquus e deus ut nobis non dis
tribuat equaliter substantia ut tu quide
esses affluens et habundans. alius vo de
esset ut egeret. Non idcirco magis qui et
tibi voluit benignitatis sue exprimeta
conferre. & alium p virtutem sapie & pacie
cognoscere. Tu vero susceptis dei muneribus
& in usum tuum redactis nichil reputas age
iniquum si tam multorum inde subsidia solus
obtineas. Quis est tam iustus tam q;
auarus qui tuum multorum alimenta non
in suum vsum & in habundantia & delicias
faciat. neq; n. unquam e crimen habenti
tolle quod tum possis et hominibus indigen
tibus denegare. Esurientium panis quem tu
detines. nudorum indumentum quod tu recon
dis. miserorum redemptio et absolutio e pe
cunia quam tu in terram defodis. Dato
go te stias nunquid bona quotis possis pre
stare quod velis. Hec Ambrosius. Unde et
Augustinus in detestationem auaritie dicit
Nichil deterius nuncupari potest inuenio
quod auaritia que in primi veniente cor
eius ultima tormenta patitur. & in
futuro etiam supplicia promeretur. Ad hoc
sensum optime facit quod methaphorice
in gestis romanorum declaratur. Ubi legitur
q; cum quidam foderet unus turris fundamentis
tres lamminas ibi dicit cepisse
quarum prima hec verba continebat.
Habui. Habeo. Perdidi. Secunda
hec iuba continebat. Expendi. Donaui.
Seruaui. Tertia vero exposuit
iste. continebat quod expendi hoc ha
bui. quod donaui hoc habeo. quod seruaui
hoc perdidi. et quia seruaui. i. retinui
quod non debebam. ideo perdidi. De malitia
enim auaritie & cupiditate latius habetur
supra in prohemio primi precepti. Alie
num noli concupiscere. Sequitur. xxiiii.

Noli tu quidam referenti credere
semper. Cautela est tribuenda fi
dei quia multi multa loquuntur.

Ostremo quarto ex decem preceptis
Noli tu credere presens auctor
preceptum spectat ad cautelam prudentie ex
eo q; prudentis animus ab omni leui credulitate
retrahendus inducit. Prorsus enim prudentis
est. aut saltem prius examinare consilia
& non cito facili credulitate ad fata prolabi
Fatua quippe leuis e corde. Etenim sapiens
veneta nil enim negotiatur tam hominis mente
quam facile toti credere. Hinc crebre disso
lones. hinc odia nascuntur. Hinc hic sepe
de amicis inimici efficiuntur. Omni edulcat
benignitas animas. Lingua maligna dissol
uat. Attendens igitur auctor q; vere sapien
auditorem non deceat. vbi frivolis refe
rentibus semper credere. ac eisdem fidem ad
hibere. Pro tanto hoc sui predecet preceptum m

hibens nedum vpi sed etiam omnibus ob
seruandū force dum dicit Noli tu quidem
Tuas velut minue q̄ nō est omnibꝫ nota
rentantibus fides leuiter adhibenda · nec
etiam de rentiendibus fabulariū vl' conti
mitoribus crimmu seu sufflatoribus si
mstruē opinionē multū est cauendum
p̄ facili credulitē multos inducq̄ aucu
las laqueo captiuari · multosq̄ pistes ha
mo suspendi · t p multam credulitatem
t leuitatē impulsiui multos homēs in
fraudem t pditiō mdiū Nam ut ait
Seneca facultas animi dampno solet
esse pueilus · ff. i. lolzis iiij° Nolite oi
spiritui crede · sed probate spūs si ex deo
sint · et hoc est qđ intendit Autor dum
dicit Noli crede · i. fidem alicui adhibē
refrenti quedam scandi crimia ut est
dictū continencia vt sinistras opiniones
inducteria · quia exigua ut pua vt ḡsi
nulla est eis fides adhibenda · qz multi
loquūt multa · s. vana · nullum fructū im
portancia Pauli est em magniloquium si
mendacio quia in multiloquio no deest pc
catū seu mendacium · prib' viij° Ad hoc
pbandum optime facit methaphora
quia Esopus recitat de lupo qui prosit
sterule qđ promitteret portellos atq; ipam
adiuuaret in ptu · Ex qua methaphora vt
mfē qđ no credamus ꝓbis eoꝝ qui admi
le loquūdum seu agendum sunt assueti Vñ
dicit Semper no omni non omnibus omnia
credas · Cui mistro credit creditur ee mi
ster Ad hmōi pmi metri mtlligencia ac
etiam obseruancia magis in spāli e stendi
Sz qnqz quibus pōnaz multa de alijs
mala vba referūt eoꝝ dictis vt falsis
suggestionibus non est semp credendum
ner etiā fides de facili tribuenda · Aliqn
em ex hijs landitores seu adulatores ex
istut de quibus supra in pma pte me
viiij° pcepto · cum te alicuius laudat · Ta
libus em quadruplex de causa minime
e credendum · p̄sertim pro ut ibi habetur
s. placet Alij sunt simulatores t callidi
de quibus supra pte eadem pte precepto
xxij° · Cui simulat vbis &c. Ner istis
de facili est credendum cū virtus simula
tionis in verbis fidelitati contrarietur t
Alij vo sunt blanditores · De hijs etiam
hetur sup̄ pte eadem precepto xxvij° Mo
li homines &c Ner istis etiam de facili est
credendum cum blanditur animo t in
tento alterius lucri inde prosequendi Alij
etiam sunt detractores t bilingues · Et
maxime qui doctorū vitam t bonorū
nitmtz corrumpe hijs sm ramones deteri
ores sunt hijs qui sodas t alios predia
dirupunt in ramon detiores · et · c · sequnti

Vq · q · i · Ner est minima mīcitas detrahē
talibus t ex hoc homicide comparat Vnde
Illud Iohannis 3° Omnis q̄ detrahit ho
mīda est · Istorū detractionibus minime est
credendum · Imo pro ut dicit Canonū
solum · cq · q · viij · Alle nō solum reus de
qua fama de aliquo profert sz etiā qui
audientem tacito crimbus pbet De talibus
vide etiam supra videndum e in 3° pre
cepto prime pt̄is metre Veritatem primam
Hijs nō sit per sint hostes contra nos
ad nimicitiam prouocati nec etiā ist
aliqua r credendum De tlibus etiā · ij ·
tribuitur · Non credas nimmo tuo met
De istis etiam supra in prosecuta pte
precepto · xl · Diligentiam adhibe vbi i
3° membro recitat Christus pessimi
mi serpentis filiū vnitū ostendit Et vo
lens cum sapiente patrem hre Videlicet
serpens prout ibi sequitur · ibi vide sat
de matia de adulatoribus est tractatus
supra in 2ª problem · pte · s. vi. qui in
cipit Incipit sexto Ex male mutacis blan
dicia De matia tenē credulitat vide
supra in prosecutali pte precepto · cc · v°
Nil temere credideris q liquis etiā
dubitatē possit Quidquid precipitum · s. no
crede merito repugnet vere consilio · d ·
Diligite inimicos vros &c · Benefacite his
qui vos oderunt · Matth · v° Hinc dubio
videtur q possimus no credere inimico
t hoc pp habundantem cautelam t ti
Benefacē ei possimus et hoc q̄uis ordo
caritatē postulat t requirit tñ sic non
est p contra consilia vere plebatum Pro
Et etiam metri mtlligencia maxie
quo ad moralem mtelletum hoc breui
ter stendum e qđ cum Autor dicit fi
des tribuenda est exigua · eq̄ multi
multa loquūt Notandum e q̄ si accī
pitur hic multi pro quātitate nuda et
discreta sic pot mtlligi · q̄ multi · i · ples
sunt infideles et pagani qui fideles et
etiam · qui tamen a deo sunt vocati ·
licet ex eis sm euangelium paucissimi
Matthei · xxij° pauci sunt electi · t isti
electi mtliguntur fideles et etiam q̄n
fides multe argumente validatur ac
etiam comprobat p̄ frequentissime · etiam
fides multor infidelium multe argu t
rentibus et auctionis exigua t mfir
me reputur · Et pro tanto bn dicit ipe
Autor q̄ talium verbis fides tribuenda e
exigua sicut vinū est Unde ex hoc ar
guunt ipi infideles multi q̄ vnusq̄sq
in fide sua vel lege sua salvari potest
ex quo cōcludit eam esse bonam t deo pla
centem · Hinc error ortus dedit ho
q̄ cogitauerit omnisalvr existente tota

paucitatem esse saluandoꝝ si soli xpiani saluarentur. Expezuit enī quāe de tanta ꝛecaut multitudine cū pudēt ea esse damnanda. Contra huic errore est breuiter dicendū non esse mirum si pauci sint saluandi comparatiōe eoꝝ qui sint damnandi. Notandum u. qd de numero saluandoꝝ inter ggm et augustinū tale sumit dicta. Nam ggs videtur sentire qd tot saluandi erunt qt in celo angli remanserunt. Unde alt. Supna hierlm ex hoibꝫ t angelis constat ad quam credimus, tot humani generis extendē qt contigit angelos remansisse. Sedm i. Deut. xxxii. Sedm aliam lectionem constituit numm ꝑphetarum iuxta numm angelorum dei. Ps Augustinus asserit qd tot sint saluandi quot de celo angli ceciderūt. Unde dr qd supna illa hierlm mr dei suoꝝ diuinā vniuersitate nō fraudetur: nec vbertate sorte copia expectat. Sed vtrū hoc vt illud sit vērum nouit ille cui soli cognitus electoꝝ numerus in supna felicitate letandus. Ad hoc enī videmus ac etiam experientia docet qd vilius semper est maior multitudo qlibet preciosoꝝ ut plumbi t ferri qlibet auri et argenti. et palee qlibet grani et stultoꝝ qlibet sapientum. Eccl. primo. Stultoꝝ infinitus est numerus. Cū cum pauci ad regnū celoꝝ currant pauciores qd minus si pauci pauciores ad illud. multi si vere nolunt cū nemo illuc trahatur in virtus. Illi aut venire nō curant qui cum viam ad regnū celoꝝ nesciūt. de ea nolunt eos qui eam sciunt mirari. Contales loquitur. Paulus. i. corinth. xiiij. dicens. Ignorans ignorabit. Et Augus in li. de gen. ad. Non omīs ignorans mouens a pena. Ille enī ignorans pot a pena excusari qui quod discere nō meruit: illis aut ignosci nō potest qui habere a quo discere quam nō dederunt. Cū sup tue hītur verba in allegato canone nō omīs. xxxvij. distinc. Ex quibꝫ oībꝫ pro veridica conclusione sciendā et tenendū vtile puto de hac questione querendum vtrum ignorantia excuset a peccato. Amō sam dicto hoc ꝑ infideles qui sub ignorantie vitio se volunt palliare. Et ꝑ regulam illam iuris li. vi. qui dicitur. qd ignorantia facti nō iuris excusat. Hinc aut regule intentionem tene pro ut infra sequitur. Hinc quidā breuiter videt vl. dicens qd duplex est ignorantia quedam iuris. qdam facti. Ignorantia iuris est quādo aliquis nescit finitum esse ꝑtem. Ignorantia facti est vt si nescit rem quam accepit nō esse alienam et suam putat. Ignorantia igit iuris est duplex. Una est inuincibilis t involuntaria qua. s. aliquis sine culpa scire non potest sicut infantibus vl amentibus a nitiuitate et tunc excusat a toto et eodem modo si quis de aliquo casu dubitans consulet potius a qbz tamen aliter habuit quā veritas se habet excusatur ꝓpter ignorantia. Item nam si se fecit quod potuit. Si vero in hanc incidit culpa sua. tunc aut hoc fuit per opus licitum vt si per vigilias et abstinentias deuenit ad amentiam et tunc etiam excusatur a toto etiam si fecerit excessus petit venale. Aut fuit ꝓ opus illicitum et tunc dicitur qd excusatur a tanto licet nō a toto. xx. di. l. sepe. Quidam aut dicit qd petit consequi excusatur a toto si nullā habuisset cognitionem et hoc probabilius et verius. vt in Canone. Aliquos. xv. q. i. et ita sequitur. Si vero ignorantia iuris sit inuincibilis et voluntaria tunc si fuit affectata in nullo excusat. imo est petit speciale. Si vero no fuit affectata. sed solum qz neglexit discere excusat a tanto sed nō a toto et toto hoc de ignorantia iuris. Si vero sit ignorantia facti. Hec potest esse duplex. Vel ignorancia vt est causa agendi ita qd si sciret illam circumstantiam que tacuit nō petit non faceret. et se forasse dolet et hec excusat a toto. Si tamen diligē debita ꝓmissa fuit que si ꝓmissa nō fuit excusat solum a tanto. Vel ignorantia e cōcomitans actus. s. qd etiam si sciret circumstantia petit nihilominus facet et hec nō excusat. Concordat pdictis petrus in scriptis et venerabilis doctor Thomas in ꝓmo. ii. ae. q. lxxvi. Et sic ꝑz veritas questi saluo semp iudicio amoris. Ꝓ. xpi multi. s. infideles qui contra dei ꝓsciam multa loquuntur t varia dicentes. In hoc aut deus qui tanta multitudinem hoim quam pudebat esse damnandā mirari dr diuitias bonitatis eius. qui tante multitudini tot t tanta cōtulit beneficia. cui tamen pudet eos negratos mirer etiam pristates hoim qui sui tutorem cum bonoꝝ donis eius impugnat. Quod mireris si iustitia petitibus reddit qd meruerunt. Nemo igitur miretur de hoc qd ignis calefacit vl sol illuminat. vl dei ma bonis benficia tribuat. Nec mireris nō debes si iustitia dei eos qui rebelles deo sunt punit. Augustinus dicit aliquis si deus vellet isti homines essent bom et melius voluit ut qd vellent esse essent si bom nō infructuose. si mali nō impune. Extra. xv. Ante homines vita et mors quod placuit dabitur et. de mā hac vide supra. Agitte archana dei. s. sexti ptis ꝑcepto. De multiloquio vide ꝑceptō

pte metra p̄cepto. xxvij°. Item tibi pro-

Ne potu petras ignoscere tui tibi noli. Nam nullu crimen vini est sed culpa bibentis:-

Tricesimum septimum ẓc ptis p̄cepti Ne potu p̄tas. In p̄mi p̄cepti Autor nidutè intendit vnicuiq; et prope vere sapiè auditorem sobrietatem t p̄tritatem tecta vini usum tenendi quia vera sapia docet sobrietatem t potatem tenè Sapie. viij°. Unde dicit ibidem q̄ sobrietatem et sapiam docet et iustiaz et virtutem quibus utilq; michi est habeo et hoc facit dum dicit Ne potu patus q̄ velut immè q̄ qui per stupfluitatem t ebrietatem p̄cat seipm culpare debet et nō vinū. Vino vinū inquitum est de natura bonū est et si modice fuit sūptū multa bona corpori nrō confert. Unde q̄ li°. 6°. secret. Aristo. li°. v°. ca°. declaratur Et hoc è q̄d intendit Autor dum dicit Noli ignoscè tibi. i. excusare t mulcia bilem te reddè ut quidam p̄cantes fiunt. Dicūtes vinū offendit nos. ß rè mentit. quia ipi metipos offendunt Ne potu petras potu. i. que petendo admittis p potū vt aliqd simile. Nam nullum crimen vini est. Hoc est q̄ nulla culpa vino est imponenda ex eo q̄ aliquis ebrius sit. ß ponit culpa bibentis quia ad oris hilaritate vinū est inventū. et non ad ingurgitationè et stupfluitatem et tunc venenū è t multoz malorū inde puenīciū causa. Hanc litā nō expedit hic referre quia plenissime habetur supra p̄cepto. l. p̄tis prosaÿ. Vino te tempera Et infra p̄cepto xl. vj. Hoc bibe quod possis. ẓc.

Consilium archanum tacito cō mitte sodali. Corpus auxiliū medico committe fideli:-

Tricesimum septimum ẓc ptis p̄cepti Consiliu archanū. Autor in presenti p̄cepto indè intendit vnicuiq; t maxime principem qui debet vè sapiens auditor esse et zelator vt consilium nō committat archanū nisi tacito sodali. i. discreto et fideli amico antiquo multis tribus approbato qd p consequis metrum demonstratiue probatur. et hoc sub silitudine fidelis medici cui cura corporis admitti debet qui sibi velut dicè Dicit curam tui corporis bono t fideli amico admittè debes. Ita secretum tuū bono t fideli viro audacter com-

mitte potes. Et hoc est qd etiā vj°. ca° Sapiens. Immue videtur. Ne ordi homis manifestes cor tuū. ne forte inferat tibi iram flam et coretur. Et in eodem 6°. Amici pacifici sint tibi et consiliarij tibi sit unus de mille. Et hoc est qd intendit Autor dum dicit Consilium archanum. i. hoc est admitte tacito sodali. i. fideli et nō loquaci tuū archanum consilium. i. secretum qd consiliū tacedo salui faciet. Et hoc est etiam Tu admitte auxiliū fideli medico qui salutem corporis prare t conservare pot. Unde Alphorabius hoc ipe probat. d. Antiqui retine si sis exptus amici. Nec plene credas qm sapis esse nomi. Extra hoc etiam bonam doctrinam phet Aristoteles Alexandro in ep̄la 2° de secretis secretorum ca°. p̄mo. Dicens. Omnes ergo baiuli tui et consiliarij tui q̄libet in complexionem operum tuorum t quilibet eorū p se sit separatus et distinctus. quia timet vtilior opidus tuus. Nequa ergo tuum secretum et ne inscius eris dicere qd habes in corde. i. ne ondas alicui cor electionem tuū consilij apud quem est et nō indices ei q̄ velis ab eis determinacōm consilij quia tuū contemperet te de consilio vō consultandis magnne in rebus arduis. Regerius sio de re militari ca°. j°. dicit. Qd Petrillus interrogatus quid postera die esset facturus. Tunicam inquit mea si sciam sciat posset cohertem ne alios dicet. Idem Valerius li°. vij°. Nam inquit Di hymus consilio interiorem tunicā constringam esse censeo continuo eam crepare videbo. Deo Ecti. 39. Scribitur. Im absconditi sui consiliabitur vir. Unde Idem Valerius li°. 2°. ca° primo. Deo magna patres curitate tuebant. vt archana principū consiliorū multis seculis nemo senatoz enarrauit. Et ponit exēm Cum rex Asie bellum a ipsa adiuisset plim Romano parari insistisset seu minitasset. non ante scire potuit quid autem ille locutus fuisset aut pres rediissent qm̄ per suam captam cognitu est. Unde Aristoteles in epla ad Alexandrū inquit. Hinc igitur. Qui occulta t archana revelat ipm in proximo multa secū infortunia. Unde securus esse non poterit a contingentibus t malis futuris quod valde è notable. Pro p̄mi metro Intelligimia è magis in spali de misa scripturis dubitabit quibusdam. Et primo secretum licite aliquis possit archana revelare que sint sibi in secto commissa.

Tertio vtrum nō sacerdotes qui mēdaciū
sunt confitentis interpretes teneātur confes
sionem aperire. Tuo ad p̄mū queritur ergo
q̄ non. Est enim peccatum nisi cū moderamine rationis
ut hoc potest probari triplici ratione. Primo
p̄ instinctū naturalis mandatū humanū naturalis ratio
nulli licet facere vel dicere quod repugnat hu
mano naturali. Revelare autem secretum arcanum in secre
to commissa humano naturali repugnat ergo hoc
frangere fidem deponenti secretum. frangere
autem fidem alterius nisi superveniat maius
contrarium quod contra ius naturale. ergo revela
re arcanum in secreto commissa non est licitum
Ista ratio fundatur super illo qđ dicitur
Eccli. 27. Qui denudat arcana amici
perdet fidem et nō inveniet amicum ad ani
mum. Dilige proximum tuum et iunge fidem cum
illo. Et 22 denudabis abstrusa illius non
sequeris postea eum. effugit enim quasi ca
prea de laqueo quia vulnerata est anima
eius denudare animi mysteria desperatio
animae infelicis. Secundo per documentum ex
empli doctrinalis. ex.la posui supra de me
dicis et 2m qđ scribit Valerius li. 7. c. 5.
ubi super Tertio per mandatum et testi
monium scripture sapientiae. Nam scribitur p
Salomonem Prou. 25. Qui revelat mys
teria ambulat fraudulenter. et dilatat
labia sua ne admiscearis. Item in eodem
Eccli. Gloria dei est celare verbum. Est tu
iendum ut dicit Thomas 2. 2. q. 68
q. 1. quando aliquis in secreto audivisset aliqđ
quod vergeret in corruptionem multitudinis cor
poralem vel spiritualem vel etiam in grave
damnum alterius persone non solum pot
homo tenetur revelare circumstantiis debite
observatis quia contra hoc debite obligatus
non potest per status commissionem. Nam in hoc
frangeret fidem quia alteri debet. Tuo erit
ad 2m quesitum. Videt tho. in quarto
distinct 22 q. 1. ar. 1. dicit q. celare tenentur
quia quilibet proprie sigillum confessionis
nō sciant tamen participant aliquid in
hoc casu de actu sigilli confessionis. In hoc
concordant Innoc et Hostien. et hoc est
quod concludit intendit autor in hoc primo
Rosa dum dicit consilium arcanum et de
materia requirit supra in prosaica parte p
capitulo xxx. Consultus esto. pro 2 nota
intelligentia est nondum qđ tria oportet
medicum esse fidelem ac erga in medici
nali arte sufficientem et bonum primum
et quod habet longam practicam artis medicine
experientiam. Unde quidam dicit. Et
dicit Et oportet qđ medicus sit instructus
in disciplinis et experientia. qđ qui adhibet
ars diligentiam in medicando. Secundum
est qđ consideret tempus et etatem contingentia
unde quidam mor. Et informandus

et medicus vt pro etatum diuersitate et te
porum et complexionum et regionum adhi
beat medicinam. Unde Lucretius dandum
est aliquid tempori. consuetudini et regi
oni. Tertium est qđ nō consideret homini morbos
per lucrum. et sanitatem et qualescumque
unde autor Genesis 6. de officiis cali. Et
demades enim qui atheniis funeri
bus vendentibus damnauit ut posset
magnum lucrum optasse qđ contingere illi
sine multorum morte non potuit. Et ibide
aut Grauissima infamia medici est opes
quere. De confidentia vō medicorum scripsit
Aristoteles ad alexandrum in li. de sec.
sectorum dicens. O Alexander in nono me
dico nō confidas qui vnus medicus potest
ad nocendum et de facili videt posse
et solus deducere ad effectum. Et itaque fieri
potest qui sint tibi dicerem nō sint nimis. sed
fac omnes eos in simul in vnum convenire
ut si sumenda est medicina nichil sumere
nisi de consilio plurimorum et tuo debes que
rere vnum fidelem cognoscitem generis
speciem et qualitates que debet que ne
cessaria sunt in compositione colligere de
consilio medicorum ad ultimo ponde et mensura
et totum confice sicut docet. De mā vide
supra in 2 problem. parte. f. xxxiiij. Ad
primum dicit supra. f. 2 nempe 4 loco.

Duritiem indignos noli tu ferre
moleste. Indulget fortuna malis
Ut cedere possis.

Tertium septimum 2e partis preceptum
Duritiem indignos tenere pro
tervis preceptum licet sit vtile valde diuis
ad nostrum intellectum tamen ne sapien
auditori est primarie nostrum. quia multi
ens in diuina scriptura considerantes ordi
nem diuine sapientie et prudentie cū bonos
et malos murmurant qui malos videt
prosperari. Unde crisostomus. Quid ego
turbabimur. Nemo videns malignos pro
sperari turbari debet quidem videremus malig
num diutius. bonum mala pati nō turbem
Hanc sententiam confirmat Augustinus
dicens. Iob exceptus est a flagellorum pas
sione. exceptus est a filiorum. Beatus
illius corona supra in alia vita. illius supplici
a. Item est alia ratio quare nō debemus de
hoc turbari. nō enim potest malus in ori
ce malus et bonus in omnibus esse bonus
Habet in se malus bona. et bona aliqua
pena. qui prosperitate hic malus malo capi
tis sui est. Cum enim pro illis paucis bonis
retributorum hic accipit illic iam plenis
punietur. Ad idem sunt optime quod

btus dicit Ambrosius sup bti macarii sup illo vsu Superbi mique agebat vsq; quaq; Qui inquit Multi no solu a fide ẽnei. ꝙ qui iam videntur mediocria diuine ꝛie mỹsteria cognouisse in temptacõi cadunt Videntes supbos qui diuina legem contemnunt impietatis iudices hostes infideliu qui sẽ extollunt adiisus eos qui humiliat cor suu sm legem dom̃ ꝙ mãdata celestia Habundãe in hoc scło diuiẽs promo laudis. deliciis honoribus ꝙ potentia. atq; quo iniquio agunt eo affluentio in bonis temporalibus prosperi. Ctra ati vident qd homines iusti quiq; defitiũt inopia. amittut filios quo exagitati atq; turbati sensum aut mente pdut Vtra ut vnusquisq; nrm qui pfecti sm hoc uidens dicit vbi est prouidentia dei vbi ẽ iusticia dei Duplices iste habũdat impius iste locupletatus est. iniquus ite btus ꝙ potens est Iustus aut ille videꝫ qm admodum iacet directus atq; despect ẽ. Vide qm admodũ iacet. Vide qm admõ ipe inctu indiget affligit ꝗ cotumelijs. Ro isto impio cõculcatur et excluditur Ser Ambros. In psona istorum impfectorũ dicebat dauid ppheta conqrens de deo pr̃ assiritatem mundi. Ecce ipi peccatores Habundates in hoc scło obtinuerũt diuicias. et dixi ego sine causa iustificaui cor meu et lui flagellatus ꝙ castigatio mea in matutinis q. d. frustra in fert quia mali male agendo prosperati sunt Contra istam querimoniã multũ bene sanat qd supra hẽtur in pma pte me pcepto xxiij. Si tibi pro merito ꝙ et melius eadẽ pte pcepto xxiij. Nolo putes piios ibid omitto querimoniã et hoc ẽ breuiter qd intendat Autor dum dicit Superbiebam indignos q. velit inuidere No li fre molestẽ indignos superbos. i. pro pperitates Indignos dicit. quia indignius ꝙ hominibus malis contingunt Nam pro magis eos fortuna exaltat tanto mse licius eos obruit sanat Notandũ vo est q deus quãq; de causis punit alignos ꝙ hac una. que causa notanter in his verbis vtz ne faustius ei dimittatur. Vt in paulo ru datus est stimulus ꝙ et ad corinth. xij. Vt punitus inde probet in Job v. Thobie. xij. et sic deus glorificetur vt in ceco nato Joh. ix. neq; hic neq; parentes eius tm. Vt pperius transmittatur vt in Sodomitis gen. 19. et in dathon ꝙ Abyron num. 16. Vt omen purificetur Vt in maria sorore moysi num. xij. et in filijs israel ꝙ quottidie in nris diebus videmus quos deus flagellat ut conuertant Quidam addunt ꝙ aliu versu

Est qui torquetur vt ei sapia detur Ysaie. 26. Vexatio dabit intellectu audituꝫ Successus dicitur a succedendo et tractum a nauigantibus quibus dicitur prosper ventus succedẽ. non debes ergo moleste fre si fortuna indulgeat hominibus malis. i. fruet ad tempus vt postea possit ei⁹ ledere nros. quia quo ergo gradus est altior tanto casus ei⁹ grauior Pro seruidi etia metri intelligentia breuiter strendum qd istud metrum est expositiu et causale reditiuum primi. q. dicit Immuẽ qd no debemus de diuina prouidentia querulari pter ipoꝝ malorum prosperitatem quia ut e dictum q. ad tempus prosperantur. In fine tñ ledunt ꝙ punimtur Si nondũ aut potest in dubiũ reuocari de isto autoris dicto cui dicit. Indulgeat fortuna malis Et uidetur q nihil ẽ dicat tli ratione Nam id qd est pprium cãture rationalis no conuenit ei rõne carenti. ꝙ indulgẽ alicui ad tempus ut postea ledẽ possit. est actus pprius creature rõnalis. quia est aliquid ordinare in finem. qd solum conuenit cãture rõnali. Fortuna autẽ caret ron. quia ut dicit Aristotiles in lio de bona fortuna. Fortuna est sine ratione. ergo no conuenit fortune indulgere ut ledẽ possint Huic cõtrio respondetur q hoc impfecte capitur in dulgere ad argumentum concludit de vera significatõe istius verbi indulgere Pro pdicti metri intelligentia magis communiter est de tli questiõe querendum Etenim fortuna indulgerat magis bonis quãm malis hoc est dicere. Q. mali sint melius fortunati in bonis exteriorib⁹ quoꝝ fortuna est dia quia sint boni Huic questio breuiter Nec ꝙ cõiter loquendo mali sunt melius fortunati in bonis exteriorib⁹ quã boni Cuius duplex ratio esse potest Prima ratio sumit ex pte malorum qd ex pte ex diffinitione bone fortune Est em bona fortuna bonum Accidẽs sine ratione naturaliter malis impetus ad ea que no subsunt rationi et electioni nre. Cum igitur mali magis vigeat sine rone ꝙ sm impetum naturalem quã boni sequitur ꝙ mali sint magis fortunati quã boni Secunda ratio sumitur ex pte dei. Deo nanq; diuine iustie non sint aliqd bonum remunerandi Deus remunerat malos bn fortunatos de bonis temporalibus que sunt bona vilia respectu bonorum exteriorum quia nõ sunt digna bonis eternis. pter qd mali cõiter sunt melius fortunati quã boni Sunt etia rationes

tangit Beda dicens vle indigniem si ma
li florentiu Dñe mundo & vos patimini
quia nō est ydōnea religionis mitem
poralibꝫ exaltari & potius deprimi vbi
mali nichil sunt in celo et vos nichil i
terra. Sed quid adiuuat vobis adhere
re itti spe illius boni ad quod tenditis gau
dere debetis. De fortuna bona & mala sat
tractat supra in prima pte metra prep
xviij. Cum suis felix &c Sequit. 28.

Prospice qui veniut hos rasus ee
ferendos Nam leuius ledit q̄cq̄d
preuidimus ante.

Octauum ste ptis me
ceptum pspice qui venuit &c
Autor in priti prepto instruit hoiem
q̄ ut delonge futura mala speculetur
ne p inadiuertentia nocumētu inferat
et lacturam. Et hoc est qd hic intendit
dum dicit prospice quasi velit dicere
prospice i. procul a longe vide qd ptinz
ad prouidentia que est 2a pars pdentie
per qua instruimur quid ex ptitis pre
sentibus et de futuris disrutere debeamꝰ
de qua quidem hētur actꝰ supra in p
supra pte prepto xxviij. Tu te consule
Hoc rasus .s. accidentales dispones esse
ferendos .i. sustinendos qui veniut .i.
qui futuri sunt. et etiam priꝰ vere p
spitere debes. Nam pro qua leuꝰ ledit
q̄quid prudimus ante et nimꝰ nocet.
Unde Generaliter tractat de rebus dicit
Si prudens esse cupis in futura pro
spectu intende et que prit contemne ani
mo tuo cuncta prospice nichil tibi subi
ectum sit & totum ante prospicias. Cum
enim est prudens nō dicit nō putauꝰ hoc
fieri quia nō dubitauit & expectauit nō sus
pitauit & cauit. cuiuscūq; rei causam
require. cum inuenis equitis cogi
ta. Hec aut p ptim .3. ethicoꝝ luculen
ter declarantur. Ubi dicit q̄dem ē obiec
tū timoris et tristicie .s. mali & dicit
sm ptis et futuri diam. Nam malū
futuꝝ est tribile. malū aut p̄cipua
liter immensꝰ est contristans. Attendes
igitur primo q̄ ad vere sapiē auditore
ptinet nō solum fortem sue contra ti
mores futuroꝝ periculorum & etiam m
ptis periculis constantem pssistē. Hoc priꝰ
preptum ordinat ad sustinenda mala
futura si ei veniant et sequit preptū
ordinat ad sustinendū mala presentia &
dicit est q̄ priꝰ preptum mediate sequit
ad istud ad futurum. Esset enī p̄ma fa
cie hic ordo retrogradus videretur quia

semper presens futuru predit. Nichilomin
tamen dici pot q̄ Autor considerauit q̄ de
tempore sūm phm non bene nisi ipm
instans q̄d est indiuisibile quia aut est
dare tempus ptitum aut futurum. Pro
tanto recte & ordinate in situatione pre
cepti sequentis processit. Q. Phebus in adiss.
De materia vide supra in prima pte metra
in xviij. prepto Cum suis felix & parte
eadem prepto 29. Quod vile est Sequit

Phebus in aduersis animꝰ submittē
noli. Spem retine spes vna ani
mi ne morte relinquit.

Octauum nomen ptis preceptiꝰ
Phebus in adiss. Postq̄m Autor
in precedenti superiore prepto pbuit rudimenta
ad virtutem prouidentie inducentia per
qua instruimur quid ex p̄sentibus & futu
ris & ptitis discrete deamus. Nunc vo
in p̄senti prepto subsequenter inducē inten
dit omes qualiter & vere sapie auditore
specialiter ad mala patienda fortiter ac ere
patienter tolerandā. ne per impatiam
in desperationis submergant. Et hoc per
priꝰ preceptum facē intendit dum dicit
Phebus in adiss. q. velit immo noli so
mittē .i. noli in adiss rebus contrarijs
occurrentibus desperare. Hoc est cū sta
in adiss tate constitutus. noli submittē
animū .i. a soliditate & constantia remouē
quia reuera nullum petit vl' malum
sic similem homes diabolo facit ee ut
desperatio. quia in tm in desperationis ba
ratrū se demergit ut penitere de malo
se nō possit. Quia pp̄ miseriam desperate
Attende q̄ desperare ē contra cōitū et
nature. dic si vales. quid te in despera
tionis baratrum dimergis. Unde tibi
causam tanti periculi assumpsisti & for
san dicas. ex profunditate adiss tatis im
minentis & poti. sed nescis quia potius nil
est in se constitutum et nimꝰ quū nichil
imensi dei fiat compatum. Aut ista q̄
dis aut nō credis. Si credis ergo crede
deum maiorem esse omi tuo posse & oi
semper ope. ego crede eū adiss tatem tuā
& potius posse dissolue. et si eum credis pos
se nō dubitabis eum eum velle tu adiu
pro te voluit pati in cruce. non ē igitur
Unde valeas desperare. sed maxime con
fide cum ipe omnipotens dicat se pro
pectoribus advenisse et egris medicum
nitū esse. quibus te non dubitas vnū
esse primo si pro pectoribus lubandis nos
dns vnus situit. primarie pectoribus pu
tridis venit. quia medicus nec salutis

maxime nūq illus fiunt qo qīto plus offendisti tanto amplio de medio sparc debuisti Si tamen ista que dicta sunt credidisti qd hoc optime facit qd ciso dicit. Intelligc caríssime quia ideo dya bolus desparoni subiit ut spem nobis abstidat dei que salutis nre anchora est vite nre fundamentum. dux itinc eis quo itur ad celum Attn attende tu qui desperas et in te maiora cyrus violetas ut te primas et occidas. Quid q te monet ad mortem quia recte pendam re dis auffugere sed audi mi serme ōia tibi in cōmen enemre. Nam primo de pena qua transibis ad maxima & deportabili ad importabilissima. nā hic summus serum est ibi. sed hic homo tibi demonū. hic invenit homo tyrannū ibi nullam. hic pene temperant. ibi neq in petuū corrumpuntur nec minuuntur Secundo attende q de pena tristoria transis ad etriam. non ibi exis p āmi nō annis centum pinanebis aut vltra omem numeru infinitu. Ad hoc optie faciunt exempla infra scripta Primum ex m de Cayn desperante nec penitente Secm 2m de Juda proditore se suspendente Tcm de Achitophel sapiente de dauid miseri cordia desperante. Qrtm de illo qui beatus Bnhardus a desperacōne retraxit. cui omnia sua merita contulit. Et Et sic de multo est invenire. sed spem retinere de futura salute hoc enim multū valet ad sustinendū patienter aduersa. Unde psalmista de spe loquēs dicit hec salus spes mea consolata est in humilitate mea. i. in tribulacōne mea. quia una. i. sola spes non relinquit homēz in morte. hoc est dicere q ille qui in morte articulo constitutus adhuc spat vitā Unde Ouidius de pmitho Spes alīqd solers medicorū cura relinquit. Spes nūdū vnā deficiente fugit. vl aliter Dpem retine hoc est dicē q spem de bonis futuris hre debes sdm id psal. Dictum Spera in dnō et dabit tibi peticiones cordis tui. Ipse namq est solus salus que no relinquit homēz i mor Unde Iob xiij° Et si me occidit tamē in eo sperabo. Cum solus sit una spes nra de cuius una sperare debemus. nec. i. non relinquit hominez in morte. quia post mortem ducit nos ad bīam vitā Sibi tuū q̄tus spei exaltatur exposito. De natia spei vide latius supra i. xix° prepto prime ptis ne re Cum dubia et fragilis. pro huius prepti intelligentia Est breuiter annotandū q spes est in omī adiūctate vl tribulacōne tenendi

Et hoc pp iiij°r bona inde insurgentia Nam primo omnia laboriosa reddit. Secundo aspa reddit lenia Tertio grīa reddit lenia Quarto amara conuertit in dulcia. Quo ad omnia ista iiij°r simul optime facit quod dicit Boetius ij° de consolacōne capitulo vltimo. plus hominib⁹ prosperam adiisam prodesse fortunā q̄m pro sperā illa tamen videtur blanda mentitur. Licet semper vera cum se in stabilem mutat illa fallitur licet insistit sequitur illam videas ventosam fluctem. semp sui ignaram. Sana sobria sustinet et exitum prudentem Illa deuios a vero bono facit Ista a vero bono nūquā detrahit De prouidencia dicta Seneca ho. i° q sicut aquilones & nubes & fortes non mutant sapozem maris nec remittut. ita adiisatū virū impetus vrī fortis no uertit animū et quicquid euenit in suū colorem trahit. Est em oīb⁹ exitus potentior Deputat mutat et adiisatū vultus tuus. Apparet q̄nta sit q̄ tūtiq; polleat. cum quid possit patia ostendit. Quicquid accidit bonis consulunt insignit signata p meliam. non fert vllum rectum illesa felicitas. Et ibm Gaudent viri rebus in adiisis no alr q̄m fortes milites belli tumpho gubernatore in tempestate in acie militem in tligas Calamitas virtutis occasio est Ille merito q̄nq dixit miseros. qui in ma felicitate torpescunt Ignis em aurū probat. infelix aut fortes virosq; Arbor solida nec fortis nisi in quam frequēs ventus incursat ipa em assatio ne constringitur et radices celsius figit Et exemplificat ibi de Demetrio Cui aut Nichil infelicius ei cui nīq̄ mali adiisi euenit Hoc aut probatur ex illius patricij familias apud q̄m hospitatus fuit btus Ambrosius dum nec Roma q̄m erat diues valde & omia ei prospere succedebāt ad vota et dum illū sup statu suo sollicite quesiuisset. Ille respondit Domine status meus semp felix extitit & gloriosus erat em diuinis infimit ga bundo. seruos & famulos q̄m plurimos habeo copiosam filioz⁹ nepotum turbā possideo & omia semper vt dictū est ad vota habui. nec vnq̄m michi aliq̄d ad oppositum accidit Quod btus audiens Ambrosius vehementer obstupuit & hijs q̄ seru erant in comitatu dixit Surgite & hinc q̄m citius fugiamus ne forte in isto loco festinate filij festinate nr̄m fugiendo moram fuate. ne vos his diuina vltio apprehendat & in pctis istorū pariter

pz involuat. Cum go fugerent ⁊ aliq̄tu
lu processissent subito se terra apperuit
⁊ hom̄es illu cum vniuis que ad illū
ptinebant ita absorbuit ut nullu in
vestigiu remanet. ⁊ Quod cernens amb⁹
dixit. Bene fec⁹ q̄m misericorditer deus pri
cu adiuua tribuit ⁊ q̄m seuere nr̄a tutu
cum semper prospa elargit. In eode
aut loco fouea profundissima remansisse dicit. q̄ue usq; hodie in testimoniū
huius remansit. Unde Crisostomus sup
Matth omelia .xxiiij. Nullus mqt no
cere pot uituoso. sz multu proficit ⁊ potu
exemplum qui admonitem prudentiā spe
c qui prudit. ⁊ qui stimulos calcitrat. ⁊ c
c qui stimulat. Lugans ignem inuesti
nēto flamma non consumit. sz vestimē
tu. Sic qui insidiatur uituosę paupitat.
Et ⁊ Genera lio de constantia probat q̄
sapiens nichil potest pdē omna. n. i se
reposuit. nichil fortune credit. bona sua
in solido hꝫ contentꝫ sola uirtute q̄ fo
tuitis no indiget. Et ideo concludit q̄
no pot fieri miseria sapienti. ꝓ stēdit
exemplo megetam demetrij reperat
Et cum Stilbon plus eet interrogatꝫ
an aliquid pdidisset. nichil mqt oma
mea mecu sunt ⁊ in primo mu eg
in pdam cessat. filias hostis rapuerat:
patria in aliena condicionē pvenerat
⁊ tamen vrbe capta no se uictu sz in
denupnem testatus è. Hebat. n. secum
vera bona dissipata ⁊ erepta. no indi
gebat sua sz aduentitia. ⁊ mutui fortue
segnia. ⁊ ideo no ut ppria dilexat. Aduer
sitates igitur patienter sustinentibus no ausfe
runt bona ppria. a malis cohibent. s. las
tuyb a petis purgant et prima cumulat
Et Augustinꝫ contra faustum epla. xx.
Nullus homo sic iustitia pditus è cu
no sit uicina temptatio tribulationis. vel
ad pficiendam virtutem vl ad confirmā
vl ad probandū. Et epla. xlviij. dicit
q tribulatio est ad sanationē superbie ad p
curom patie ⁊ ad abolitionē culpe. Et
nota pro conclone pritis natie. Et illud
qđ potissime facit patienter tribulationē
sustinere est spes primi qđ inde sperat.
qđ patz in laboratoribus qui p totū die
labori instruit ut inde primū consequā
Et ideo in huius figura filij israel p de
annos in fame ⁊ in siti p desertum am
bulauerūt ut terram promissionis hereni
hoc est qđ dicit btus hieronimꝫ q̄ spes
primi minuit rem flagelli: Legitur

Item tibi quam nosti aptam di
mittere noli. ffronte capillatu

post hec occasio calua.

Uicesimū .xc. ptis p̄ceptum. Item
tibi quam nosti. Hꝫ post autor
supra in .xxviij. huius ptis precepto pro
spice qui venit ⁊ tribuit rudimenta
ad prouidentia inducenda. q̄ quia instru
mur ut a malis futuris cauere deamus
Animꝫ vō in primi precepto subsequiter indu
cere intendit vnūquēqꝫ ⁊ pīcipue vē sapie
auditorem ad futuroz primū qz nedum
malorū euitatem. verum etiā ⁊ bonoz
apprehensionē vt dum se facultas obtulit
ea sine mora hre procuret. Juxta illa
Iuuenalis Oniam. Tolle moras semp nocui
it differre paratis. Et hoc est qđ hic in
tendit autor dum dicit. Item tibi quaz
nosti. ⁊ q velut dicē q̄ rem tibi quā nosti
fore aptam ⁊ ueriam pro p̄nti vl etiam
futuro noli eam ex negligentia vl alio mō
dimittē. quia si eam dimiseris forsitan
futuro tempore eā velles habere. nec non
potes. Quare igitur eam debes ⁊ hoc fro
te capillatu. i. cum fortuna est tibi pro
spera. quia tuū fronti capillate compat
quia post hoc occasio. i. fortuna tua fiunt
prius prospa potest ee calua. i. aduersa.
⁊ boms nuda vl aliter pot exponi. Fertur
tur q̄ quilibet homo fronte capillata. i.
frontis capillate q̄m diu. s. erit capillatꝫ
hoc est q̄m diu erit prosperatus multos
mūabit amicos. Unde Sapiente dicit
Cum fuis felix multos mūabis amicos.
Et tempora si fuerint nubila solus eris. Ta
les erūt sunt amici mense. i. prosperitatis
qui nō remanent in die tribulationis. i. i
tempe necessitatis. Et. 6. ⁊ tūc occasio
. i. aduersitas erit calua q̄n amici recedunt
et quasi caluus et nudus amicꝫ efficit.
Hic go construe potes occasio. i. rem
euentus capillata. i. futuris ⁊ fortuitis
qua rito recede post in frontem. i. m̄i pri
cipio rei. s. post hoc. i. a posteriori pte è calu
na. i. difficilis ⁊ aduersa. Et ideo noli di
mittē rem quā nosti aptam. i. tibi con
venientem. Hec que dicta sunt sub ōi
metaphora autor exemplariter osten
dere videtur. d. q̄z rome tempore pa
tranoz erat quedam statua fortune q̄
talis erat disposita. s. q̄ a mane usq; ad
meridiem erat capillata. ita q̄ pueri ve
nebat ⁊ per capillos eam capiebant. A
meridie aut usq; ad noctem erat calua
ita q̄ pueri no potant eam capere. Unde
volt autor ex hoc comparare tempus ap
tū ad aliquid operandum fronti capillate
Et tempus aut meprimi ad aliquid acq
rendum fronti calue quo tempe ñ pot
rapi statua struit nec res qua indigem
Est go consilium autoris q̄ qn nobis occ

rit aliquid quod potest esse vtile pro tpe
ptri vl futuro vt est dictum ep̃o dmitta
mꝰ quia forte venit tempus in quo illd
recuperare nō potimꝰ sagozaliter res nobis
apta quam dimittē nō debem⁹ dicit fron
te capillatꝰ .i. dimitte tps tibi merendi de
esse prius tempus. qđ quadrat cōsidāti pti
stz hi mūdo hi iudicio hi celo ⁊ in inferno:
Primo prosequor alios obmissos. In mundo
e de tempe magna copia. et ideo ꝓpter uti
dem⁹ ad uituose expandum. Ad Galath. 6.
operemur bonū ad omnes. ad vitranda ma
la. Item. E. Confina tempus ⁊ dentia ma
li. et ad salutem procuranda. Z. ad corith
6. Ecce nunc tempus acceptabile. In hoc igit
mundo debet quilibet uituose agere pusq̃
pereat. pusquā mors venat pusq̃ oia
alios deliquat. Eccli. xlo. Vestit qꝰ tpus
pereat ⁊ mors appinquat ⁊ omnia alios
relinquat. Sed postquā pus tempus qđ
nunc dicit. Vide frontem capillitium per
mortem tristeria tempalem. tria dicitur
esse ornatus talium. hoc est qꝰ nō erit am
plius tempus merendi cū totaliter sit om
nudata merito. Sed nota qꝰ homo in pre
senti. viij. modis promereri pot primo bo
⁊ uituosa opa faciendo. Secundo carnem
suam mortificando. Tꝰ per fidem in dm
credendo. Qꝰ deum super oma diligendo
De primo nichil ad pus quia de materia
hetur plenissime supra in .lv. prose pre
cepto. Aliud stude agere quod bonū est. Ite
De Secundo etiam dicit doctores qꝰ pos
sunt vitam nullus pot amplius promereri
quia carnem suam mortificare non pot
tot eam subiciat rōni. Unde Eccli. x. dicit
qꝰ in infio nulla e ratio que sensualitati
dominetur. nō em damnatꝰ vivet secun
dum sed secundum furiosam sensualitate quia
erit semper in contentione. Psalmista hoc
attestante qui ait. Petor videbit ⁊ irascetur
glo. .i. semper in desperation erit de
Tꝰ in hac .n. vita fideles de deo habent
veram fidem. In futura aut vita habit
aptam visionē. ⁊ damnati habit obtene
brationem. Matth. xx. Mittite eum in
tenebras exteriores. De viij. post ornatꝰ
caluarie .i. post hanc uitam non erit ibi
sapida .i. sapida stia qua cum sapore di
gerituꝰ deus. Damnati .n. deum non di
gerunt ⁊ odio habit psalmista attestante
qui ait. Superbia eorum eorū qui te ode
runt ascendit semp. Et pdicit igit mo
nuit ad consiliū. Autoꝝ efficaciter tenen
dum dicit. Item tibi quam nosti. De hac
materia vide supra. Nota. Lviij. quarte
ptis precepto. Lxiij tibi capienda tibi. ⁊

Quod sequitur spectu quod nu

minet ante videto. Illum vi
tare deum qui spectat ptē vtrāq;
Hic primū ponit Autoris preceptum
Cꝰ sequitur spectu posterorum au
m poetice pbuit rudimenta mdu
centia ad futuroꝝ prouidentiam. Nunc vō
m ponit precepto subsequiter inducē intendit
vnūquēq; et proprie vere sapie auditore
vt de pteritis etc de ordine futuroꝝ ad
ptita deat cognitē dum dicit. Spectu sequit
spectra .i. prospice futura .s. et videto qđ
minet ante .i. quod precessit. ⁊ est vna
dictio velante .i. pusquā futura quasi di
cat qꝰ prius rem ptem considare debem⁹
⁊ imminentem vl instante nobis quā fu
turā. et hoc est ante .i. potius videto.
et considato qđ minet .i. quod prius
est quā quod sequitur .i. quod futurū e
et ad hoc exequendum exemplificat i
secundo metro. Illum vivitare deum pte
qui spectat vtramq; .s. ptita ⁊ futura.
Hoc metrū dupler potest exponi. Vt
primo dicatur. Illum vivitare deū qui
velit. Minue qꝰ inter deos egregiū erat
quidam deus qui vocabatur Janꝰ qui
bifrons depingebatur. ⁊ cum vna facie
respiciebat annū ptitum et cū alia
annū futurū. Et b isto Jano dicit Jani.
annū ptitum et futurū designas. Alii
vero antiqui depingebant annū ad mo
dum serpentis in ore caudam tenentis.
et ideo appellabant annū coronam eo qꝰ
annus e sicut corona que figuram tenz
circularem. que principio caret ⁊ fine. Et
ideo dicitur annus quasi anulus de ti
Annus loquitur psalmista. Benedices coro
ne anni benignitatis tue. Nota sdm
sapientes ⁊ canones qꝰ principaliter annus
capitur primo dicit naturalis. hic impe
dit ⁊ dirimit matrimonium vt .xxiij. q. i.
ca. Etatem. Secundo ciuilis qui distinguit
tur p menses. ebdomadas. horas. dies
momenta. interstitia et athomos. xx.
vi. q. vi. Non obstantis. Tertius dicit
etatis. Unde in psal. Egritudo dierum
antiquos. et ni hoc anno vnctus e annus
dies. Unde in psal. Melior e dies vna
in atriis tuis super. milia. Quartus
benignitatis. Unde in psal. Benedices coro
ne anni benignitatis tue. In hoc mēse
sunt. viij. Evangelia. In hoc anno sut
vij. dies. videlicet. vij. dona spūssancti. Ion
in psal. Hec est dies quam fecit dominꝰ
Quintus ecclie vnitatis. Iste e annus
jubileus .i. ecclie que dat remissionē pc
catoꝝ. In hoc anno menses sunt .s. pa
triarchales ecclie. Secundo exponi potest

moz̄ale vt dr̄at ꝓ illum vnitate ¶ Hoc ver̄ dici pot̄ de vero deo qui ꝑtita nouit & futura & in conspectu sue celsitudinis ei sut tanq̄m ꝑsentia. Vnde de deo vero scribitur Sapiē. viij. Scit ꝑtita et de futuris estimat signa & monstra. sut aūq̄m fiant & eue tus seculorum et temporum. et ideo de cognitione ꝑtitor̄ et futurorum melius & magis ꝓpe exponitur id de deo vero q̄m de deo gētium vel paganorum qui sm̄ virtutem nō despiciūt nec ꝑtita nec etiam futura. ¶ Circa hunc ꝓcepti intelligentia quo ad moralem dr̄i lectu est breuiter attendendū q̄ quilibet prudens inter cetera spectare det & videt iniq̄tatē scz fetiditatem iniquitatis ꝓprie. tale mitate inuidie aliene. & acerbitatem ire ꝓprie & remuneratōm vite bte. Primo ꝓpriam speculū debet ꝓprie culpe fetiditatem vt oculatus sit ex om̄ pte ad inuidiā aliorum malorum que solet se dicit undisq̄ ꝓpriat iniq̄. Et alia erant plena oculis ant et retro. q̄ dextro eni oculo debet prudens respicere prima. sinistro supplicia posteriora. primorum misericordiam. Antiorū ꝓpriam culpaz. Hinc cuius figura dictum est Moysi Deut. iij°. ¶ Extende carnumen fugie & circumfer oculos tuos ad orientem. ad aquilonem. austrumq̄ & meridiem. respice ꝓ oriente etna prima. ꝓ occidentem eterna prenda. qua occidet & deficiet omis temporalis letitia. per austrum fetuor peccati ꝓ aquilone misericordiam premi. ¶ Debet vir sapiens oculatus ee multiplr vt alio oculo respiciat prima & diligenter consideret futura. ¶ Debet igitur suam respicere culpam non ad detestandū & ad detestandum. als peccatū per solam recordationem interficit. In cuius signū uxor lothi interiit quia Sodomam de q̄ exierat retrorsum respexit. vñ. xix. Et io dicit Augustinus. ¶ Homo si tu videres si tibi displiceres & michi placeres. nisi quia te non vides & michi displicere velles tempus in quo tibi et michi piter displicebis michi cum iudicabis. tibi tui ardebis. ¶ Secundo inspicienda ꝓximor̄ misericordia. Exti. c. Oculos tuos ne tristitias a pauperē. Plures enī sunt qui ꝓ compassione in pauperem respiciunt. sed multi qui ab eis ꝓ misericordiam oculos auertunt & eor̄ miserias videre nō pnt. Ad sensum videmus q̄ oculus qui est in lumine nō videt eum qui i tenebris ignorat. Dic et dines existens in luce prosperitatis non videt miserum qui e in caliginē aduersitatis. In humo signum q̄m diu prudēna fuit in tenebris carnis Ioseph affluentiam nouit et somnus eius fuit. & egressus ad fulgorem prosperitatis amplia eum in coīt Homo somnolentibus prosperis oblitus ꝓpter

cerna intpretis sm̄ q̄m xl°. ¶ Tertio inspicienda e gehenna tis pena. ¶ Terrenas ꝑpetuas post quā ollam succensam vidit & facie eius a facie Aquilonis et audierat dm̄ dicentem ab Aquilone pandetur om̄e malū. ¶ Prime p°. ca°. ꝑ Aquilone. n. quide regio nimis patissima & a sole maxie elongata. datur intelligi infernalis pena in qua erit acerbitas pene et elongatio prioris instrie ꝓ carentia visionis diuine. Hanc pena bn respiciebat ¶ Hieronimus qui dicebat ¶ Considero Iob sedentem in sterquilinio. Iohannem ecclesiastem in hēmopaulum ostiarium Neronis gladio petri suspensum in patibulo. time cogito quid in futuro reprobis faciat qui in pnti sic affligit eos amat. Hic aspectus utilis est et ut culpa vitetur et ut pena pnis facilius reputet. Vnde dicit Isidorus in primo li°. soliloquio. ¶ Pone tibi aduersus animus ardores futuri supplicii ignes. memoria ardoris gehēne ardorem excludit ignis. ¶ Ad sensū enī videmus q̄ quido digitus est adustus applicatur ad ignem vt minor calor extrahatur ꝓ maiorem. Hic et petro ꝑti igne inflammatus si per considerationem ignis se appleret infernali minor calor extrahi potuit a maiori. Eccli. vij°. Memorare nouissima tua & in eternum non peccabis. Fecit enī hec meditatio vt pnis pena facilima reputetur. Vnde dicebat btus Bernar. ¶ Vigiliarū times et. Jeremia manuū q̄ labores & hec lemata sunt flammata ꝑpetuas meditanti. ¶ Ad hoc ssm̄ facit quod narrat Beda in li° de gestis Anglorum. ¶ In tempore Constantini imperatoris quidam pr̄familias cum decessisset in anglia. eius anima ante tribunal etiā iudicis est adducta. Vbi tandem obtinuit de bte Marie virginis intercessione ut pius inspectis premiis infernalibus post hoc rediret ad corpus. Cepit igitur qui erat mortuus et enarrare iam visis mirabilibus & rebus suis pauperibus erogatis in salutate sanctarum in quandam fluuiam est profectus. Vbi tantam egit pniam ut in ore suo plene ostenderet q̄nta tormēta vidisset. et in gehēne maxima nuditate merebatur in flumen. et rursum de ho° enim noti & amici. Audit sinite me nam q̄ mora nudi. ¶ Quarto respiciendū est remuneratio sempitna. Vnde dicitur de Moyse ad Hebre. xj°. ¶ Aspiebat in remuneratōm. Et ideo dicitur Moyse Exo. xxxiij°. Oculi tui videbunt Iherusalem ciuitatem opulentā. Hec est enī ciuitas quam describit btus Bernar. in libro meditationū. d. ¶ Ciuitas celestis & se

cuncta patria totum continens qđ delectat. nicole quieti ꝑplus. sñ murmure
qm̃ glósa dicta sit de te riuulus dei. sc
letantiu cim habitato est ante. Est ibi
pax pietas. bonitas. lux. uirtus. splen
dor. honestas. gaudia. letitie. dulcedo.
vita plena. gloria. laus. requies.
amor. et concordia diuitis. Que ꝯo nos
angit vesania vitioꝝ strue absinthii
huius mundi. sequi naufragiu impie tyꝝ
rannidis. fce dominiu. et no magis co
volare ad angloꝝ societate. stoꝝ splē
dorem regis potentē honorem. gloriē
supnę dēorem. Unde in celestibus oēs
mei cordis ꝑ meditacōm et desideriū dz
esse defixus. quod etiam docet huius
corporis exteta figura. Et hoc est quod
dicit. Duidus ꝑrona q̃ tu spectant
animalia cetera terram. Dz hominē sub
limē dedit q̃ celum vidē iussit. et erec
tos ad sydera tollē vultus. Hinc etia
empedocles interrogatus ad quid nati
essēt. respōdit ut celum. et sydera contem
plarēt. Ad hunc etiam sensū optime
facit qđ tu vitissimē de arsenio lecti
tatur. Ubi em̃ legitur ꝙ btus Arsenius
dum moreꝛ a fribus requisitus ut
ꝑsignū mitteret ad deū. cum celingret
eis edificatorē. et meꝛorable verbum
dixit. ibi. vbi. quo. quid dicto emisit
spiritum. ꝓpter cuius translatiu sollicite fra
tres. vt intelligent verboꝝ sensum.
pro hūda expositōe ad quādam sententi
am transmiserunt qm̃ eis respōsit. hec est verborū utputo intelligen
cia. Ubi mea simplicia sunt corda vbi vera sā
pientia. Adhuc celestiu inspectōm hor
tabatur. Hieronimus virginem Eustochiam tu
epitafio. dicens. Excedere quesq̃ pauliste
de carcere. et pnicie laboris mercedem ait. oculos tuos pinge. qua oculus no vidit. qualis
erit dies illa cum aquila mē dom̃ chorios
circuierit. cōmutata virginei serpentis zara
tu nuptiis obuiam venit. Anima tua videns
puerū clamabit. osanna in excelsis. Negotiis
quotidiens te vana seculi delectati ambitio
quotiens ibi vidis. aliq̃ glosam. sic ad pa
dēsium mente tuā tende. Hec ille. De matia
loide supra ni pmia pte me cū ꝓcepto. ꝛc.
Ille tibi quid desit. Ultra medium. ꝛc.

fortiub ut valeas interdum ꝓcor
esto. Debitū voluptati debentur.

Tertiusdecimus secundi.

Secunde ꝑtis ꝓcepti. pluriū salutī
fortius ut valeas. Theologi ponūt tres
species temperantie nūcias vincendi. et ꝓpue
dere sapie auditores. virtuose viuē debenti

Cus sobrietate continentiam. et modestia
Petinet em̃ circa quos constituit in q̃
modū ponit sobrietas. Hec aut virtus no
solum se extendit ad uitiū gule ꝓmissa
em̃ mensure gulositatem sed etiam ad inter
perantiam gule. qđ fit ꝓmissa cibi sup
tione. Hoc clare probatur ꝓ mundi. Nu
lum. ff. aut cui voluentus. q̃liū. dis. de
ubi. Cum aut vnde ꝙ esse probatur als
phibetur. gule interpausa neq̃m̃ ha
bere ꝓmittit. Utrūq; em̃ inter opa tene
bras. apius commemorat. Ad Romā. pīn.
dicens. Neq; i cōmessationibus. et ebrietati
bus. Secundu ꝙdā circa tactū consistit q̃m̃
ad vim q̃ātiuā. siu impont castitas
seu continētia. habet em̃ vehementem
appetitū cōsuande se in esse spei ꝑ ge
nerationē. Iste aut appetitus restringitur ꝑ
sobrietatem et continētia. Tertia assistat
in dictis et factis. factum aut pro ut hic
accipitur. pinet ad tres sensus et circa
species eoꝝ mutias. s. visum. auditum. et
olfactu. ꝑtinet hoc ꝓtim ad tactū. non
quidem qm̃ ē q̃ātue. sz ad alios tactus
quoꝝ organa sunt manus ad pcuciē
et pedes ad ambulandū. In omnibus istis
obseruandis ponit modū modestia. Quite
dens igitur. Auctoꝛ. q. voluptates inmode
rate que ex crapula et ebrietate ac etia
venerea delectatōe rapiunt fortitudiē
et valitudinē corporis tollit. mbos. et va
rias corporis infirmitates inducunt. nec
eas quis euadere pot nisi plebatus vir
tutibus fuit ꝓmunitus. qđ fit ꝑ obser
uantiam dicti ꝓcepti. Pro tanto hoc scium
pbuit ꝓceptum obseruandi dum dicit. fo
rtius vt valeas. q. velut. Immue q̃ pitatē
in cibis debeas habere. et no ad superfluita
tem aliquid debes capere. ita ut sanor et
fortior esse possis. Plusta em̃ pro salute q̃n
ꝓ voluptate facē dēna. et hoc est quod
dicit ꝓtor. i. tempatus. et ꝓuus in epulis
potibus et venereis esse debes. multi em̃
ꝑ ventris ingluuiem infirmant. Ego
vt valeas fortius. i. ut tibi sanitas conser
uet debes esse ꝓuus quia pauci voluꝑ
tati. Ꝓpter hunc ꝓcepti intelligentia. Est
breuiter annotandū q̃ amotem fordida
tis voluptatis dissuadent nobis ꝑ. duo
mūa xpi. et sororū ꝑsone exemplaris de
cilitas. Secundu est voluptatis noxia
multiplicitas. De primo dicit Isidorus. q̃
xpc qui no fallit. elegit qđ eligē ē no
lesiue. Sed q̃ melius quod vtilius est. i.
dis. magis eligendū est quisquis aliquid
aliud docet vel suadet ab eo tanq̃m̃ a
seductore cauendū est. Et hoc est qđ apls
ꝙ. ad corinth. Male mores bonos corrum
pūt colloquia. In fame et siti et nuditate multis. Duo

Sid secundi est notandu q̄ voluptates no
nt hoīi multiplr in hac uita. Prio em
voluptates multotiens hoī sui ostasio in
mittis vl etna mortis. Unde generant vo
luptatibq̄ maior pars corporis pezit. r ipe
voluptates in tormenta vertunt. Secundo
ipe voluptates salutem impediut. volup
tas em est quasi forte glutinū. Luce te
rorem duri et ideo no possum venire ad
voluptatem tamis adduri. Tertio quia i
ducit oblīiōm. Iob xxviij. Sapia no
inuent in tra suauiter viuentiū. Quarto
quia in pena etiam omittā. Apocal
xviij. Quātū glorificauit se homo deliciis
suis. De matria gule t luxie qualē sint
vite humane destructia. Vide supra in pte
prosātia precepto xxxix. Sexto tua cupiditas
etiam in ē pro hem pte. s. xxv. quā in
cepit dicī decimo t vltimo. Pro primo
intelligentia magis in spāli est de aliqbz
dubitabilibz nro estimandū. Et primo vtrū
contingat esse petrū ritra tibi dimittoz
sicut ritra supfluitatem. Secundo pone
q̄ aliquis dubitet q̄ si mms abstineat
q̄ oportebit vtrāq̄ no potit. Tertium
timet plus accipe eo q̄ no possit carna
les subitā voluptates aut carne domare
peccat ne talis attendendo plus vl mins
q̄m oporteat. Et q̄ illoz magis expedi
at illi. Quarto ad primū quesitum pri
videtur esse petrū ritra tibi dimittoz
Et hoc multe bē gressi dicentes q̄ dum
plus iusto caro refrenatur ab actoīb bonis
opis enervat. Et ideo nitē q̄ vt vnus
quisq; sic autem abstinendi q̄ eat ut non
minuen ē mms lucra castiget. Un hoc con
cordat dictū Apli. d. ad Romanos viij. ca.
Carnis nē sit obsequium vt
Ad q̄d q̄
capitale reducit hoc petrū non ad petrū
tale nec ad aliq̄d aliud. Et hinc cōmo
vidētur distinguendo quia aliquis destri
nare pot a mediocritatibz sumendo mg q̄m
nitē sit pp laudem hoīm et tūc est petrū t
reducit pot ad manem q̄liam. Sicut h°
petrū quo vīpoīte exterminati fames sua.
Mathei. 6. Secundo pot quis declinare
a mediocte bona intentiōn et decipi i suo
iudicio prīse iudicando. Un hoc q̄ mereatur
maiorem sua vltra q̄m debēt vt si nesciat
q̄ istud vl istud sit petrū. Dicit tū petrū
esse licet hoc nō sit capitale petrū nec
pprie ad aliq̄d capitale reducile q̄m tale
petrū no hē motiuū. Petra em distingu
untur stām motiua prīse voluntatis n sm
prīsim rōnis iudicii. Quinto ad tm que
stri breuiter videtur. Et duplex est timor
Unus est timor spālis quo debet ee i ope
re bono de quo timore loquit Iob xxxi°. ca.
dicens: Verebar omnia opa mea sciens q̄ no pce
zes delinquēti. Est et alius timor dubie t
in eligendo de quo ē questio et dicit q̄ ta
lis debet inesse maiori pti. Maiori pt
videtur esse in abstinendo quia in h° vita
tur sui periculum vt. s. non dnent mala
et hoc est q̄d sine dubio Autor intendit dū
dicit potiori cito. Sequitur. xxxviij. pte

Iudiciū ipli nunq̄ contempseris
unus. Ne nulli placeas dum vis
contempnere multos.

Quadragesimū tertiū secunde ptis precepti
Iudiciū ipli. Autor ex hoc precepto
intendit vnūq̄q; et pcipue vē sapien
e auditorem a psumptōis vicio que a su
bia oritur penitus retrahē t a simul com
manentibz vtuos moribz se conformare dēz
dum dicit Iudiciū ipli. q. velit immē. No
li omnis contradicere siue nitoris Iudicium
contempnē quia si omes contempnes offz
displicēs et hoc est q̄d Autor exposite in
tendit. dicens. Tu vnus. i. solus nitq̄ con
tempsis Iudiciū ipli. i. multoz. cōm red
dit in sequēti metro dum dicit. Ne nulli
placeas. i. ne omnibus nō placeas. Red
de illi stulto stultissimo qui omes odiēp
nit nec solus hoīs nouit diligenda
retinē. Et hoc est contra illos qui nis
suam sūam diligunt t sup alios volut
singulariter appere q̄d ex magna psūp
tione t fatuitate procedit. Pro hui⁹ p
cepti intelligentia est sciendum q̄ presūp
tionis. iij. sunt spēs. Prima spēs est cū
quis psumit vltra vires suas sicut i. e qui
dicit q̄ a peto exibit qui voluit tu tunc
a peto nō exiit in tau tunc nō possit trā
sexus. Repromissio nequissima multos
pdidit. Pro hac psumptōne destruenda
valet exēm de q̄ legitur Iudicū. vij°. Ubi
dicitur q̄ dūs hoīdz tam formatū in
Iadrīsum posuit. nō ipe se posuit sz a deo
positus. ibi stare nō potuit. Cuomo ego
cunctis suis in Iadrīso celesti se ponet
qui in terrestri positus nō stetit. Secūda
spēs est cum quis aliquis psumit ante
tempus vt de victoria que adhuc ē in
puguis. Iob. xl. Memento belli et vltra
nō addas loqui. Ad hanc spēm ptinet
q̄n aliquis sibi psumit pfectōm quā per
ferat. Semper. n. debet se reputare in pri
cipiē. Petri. c. viij. Spez corporem ni cōsu
mauit homo tunc incipit et q̄q. nesciat
mens. veteraste que semper studet depe
rimi mutare. Ad hoc facit ex. illius
qui cuidam vnco sto dixit Ego morti
sum mūdo. Cui vir sanctus. Et si tu mortuus
es. diabolus mortuus nō est. Tertia spēs

Et qñ aliquis ꝓsumit de hoc de q̃ presumendū non est. s. de verbis de animis carnalibus vl̃ de diuitijs Contra ꝓmissa die xxxvij°. Bene confidis sup̃ baculū arundineū. Contra secundū Jeremie xxvij. c°. Maledictus homo qui confidit in homine. Contra ꝟm proverbiorū xxi°. Qui confidit in diuitijs corruet. Quarta spes qñ q̃s ꝓsumit qđ alij non ꝓsumunt sicut ꝑ ꝑpositū de illo qui nouas opiniones addit et eas ꝓsumptuose defendē nititur. Contra istam presumptuosam loquit̃ Sapiens. xx. Audi tacens simul & querens & in medio magnatorū loquū non ꝓsumas et vbi sit senes no multū loquare. Et ꝓuerb. xiij°. Ne ꝓmittas prudentie tue. Hoc enim exponens istam ꝓpriam dicit q̃ ꝑdens sue mentis q̃ ea que sibi agenda vl̃ dicenda iudicat̃ patrū decretis ꝓponit. Illius sumptie in decretis ne mittatur de constitutis de materia ꝓsumptuosis et quibus sigē cognoscit̃ ꝓsumptuosa. Vide supra in ꝓte ꝓpria ꝑ capto xxxvj. Quod consilium ne accipe post principium. Sed nota q̃ distinguū consueuit triplex iudicium ꝓpli in electione. s. Ambrosij et nō vocati vna voce clamantis Ambrosiū epm̃ sedm̃ q̃ in eius legenda continetur. Ꝑ loco cuius electionis multiplicia est sciendū q̃ sedm̃ canones triplex ē ipa electionis forma vis ꝓstantium ꝑ compromissum et ꝑ diuinam inspirationem et de ultima hac dicit̃ in ꝓposito. Unde qui contra ꝓdictas eligē temptauerit ea ipe eligendi ꝓtate priuat̃. Volunt̃ tñ in dec. que ꝓ de elect. extra. Sed iudicium populi est iudicium conspirationis maligne qđ ex ꝓpria tate procedit. Tale iudicium fuit iudicium ꝓpli iudeorū clamantiū ad pylatum contra xp̃m. Tolle tolle crucifige eum. Cum tum pylatus dicēt. nihil mali fecit. Instabant. d. nos hēmus legem & ꝑ legem debet mori quia filiū dei se fecit. Vnde Matth. xx°. Ihr. xv. Luce. xx. Iohannis xix. Quę scripture in canon ꝓrsus de pe. di. i. Iste fuit iudicium ꝓpli Susannam condemnatis absq; causa discussione cui iudicio ꝓpli contradixit daniel et causa discussa Susannā liberauit. Dan. xiij. De tali iudicio dicit dns Exodi. xxiij°. Nec iudicio pluriū acquiescas sine ut a vero deuies. Et tale iudicium non est aliquā sequendum quia ꝓinde dicit lex. C. de pe. l. decurionum filij. Nam voces populi no sunt sequende. Et notat̃ in dec. sup̃ de elect. extra. Et in est iudicium ꝓpli cuius deliberatione tale iudicium no est contemnendum

Hoc enim est totū consilium ꝙ vbi plures de iure et facto equaliter informati aliquid deliberauerint ꝙ illud sit magis expediens qđ cōmune quod deliberat̃ omnes plus. Et de tali iudicio non contemnendo intelligit Autor dum dicit. Ne nulli placeat q. velit dicē noli ꝓponere sententiam tuā sapiēti & plurimorū eque sapientium. Quam sententiam approbat Augustinus in canon que cōmores. viij. dis. dicens. Que contra mores hom̃ sunt flagitia pro moris diuersitate sunt vitanda vt patrum nitet se gente aut ciuitatis consuetudine vl̃ lege firmatū nulla ciuis aut peregrinus libidine violetur. Cumprō enim omnis pars a suo no congruens vniuso pro ꝓmissoz intelligentia magis in ꝓpli de eli. e qsto ne querendū. Verum sedicio que contra cōmune bonū multitudinis vis ꝓpli cum tale semper sit petrus mōzle. Hunc qsto breuiter videtur q̃ sedicio opponit̃ vni tali multitudinis vl̃ regno. Dicit enim Augustinus. xv. de ciui. dei. Quę ꝓlium determinant sapientes no omnem cetum multitudinis & cetum maiorē consensum et utilitatē cōis sed ratum. Unde manifestum ē vnitatem ciui opponit̃ sedicio esse vtilitatem et cōe utilitatē. Unde & manifestum ē q̃ sedicio opponit̃ iusticie et cōi bono. Et ideo ex sua spē ē peccatum mōzle. Et tanto ꝓfundius quanto bonum cōmune quod ꝓ sedicionē impugnat̃ ē maius q̃ bonū priuatū quod impugnatur ꝓ iniuriam ꝓpriam. Potest aut sedicionis primo quide & principale ꝓtinet ad eos qui sedicionē procurant qui ꝓfundissime peccant. Secundo ad eos qui eos sequūtur bonū cōmune ꝓturbantes defendentes aut & eis resistentes sedicioni nūme sunt dicendi sed ner illi qui se defendunt vbi post cessedi. Et sic ꝓz veritas questionis. Deinde.

Dic tibi precipue quod primum est cura salutis. Tempora nec turbes cum sint causa doloris

Circa primum quaritur. s. de ꝓto precepti. Dic tibi precipue. Primo quorunda gentiliū fuit ꝙ sanitas corporalis erat salus ame. que optimo reprobatur ꝑ Apm. Dicit ad corinth. xij°. cap°. Cum infirmor. s. corpore fortior sum. s. mente, quia illo maiori infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat. Quia

tuc feruor spūs ad sublimiora consendt
Her notauit in decret. Missi cum prudem
m. f. alia vero de veniis. Sed in dubio
nter dona corporalia maxim e donum
sanitas corporis. Unde extra. xv. non e cesi
super censim salutis corporis. Attendens
igitur auctor qm inter cetera que adve
sapie auditorem spectant est corporis sos
pitate seruare ait etiam curam salutis
habere. Unde Sapie. vi. per sapientiam
saluati sunt qm deo abinito placuerunt
et talis cura seruari nequit nisi per so
brietatem et tempantiam pro tanto pz
hoc sun preptum omnibus inducē inte
dit dns dicit Fit tibi pcipue. q. velit se
mndu lcalem sensum imuie qm tanti. i.
Sollicitudo corporis sdm opinios gētiliū
vt cura anime sdm opinionem theologoz
sit tibi pcipue. i. maxime. s. ante omnia
et pre omnibus est prima. i. maxim et cu
tanst dolorus. i. infirmitatis vt alterius
mali sit tibi. i. in te non in temporibus
ne culpes. i. non reprehendas tempora
sunt em egritudo tibi ingruit nō impo
nas culpam tuā tempori cū tu sis tanti
dolorus et tue egritudinis Nolent em q̄da
dicere malum tempus e et periculosum
valde. Nam nullū tempus in se malū e.
Unde Aplus ad Ephs Redimentes tps
qm dies mali sunt. s. homines. Pro hui
metri intelligentia est nōndū. q. de du
salute curare dēm. Primo nanq; de salu
te spūali anime. Quam p omnibus inquirēdo
Iuxta id Mathei. vi. Primū querite r̄g
dei. Pro hui euidentia est nondū. quia
infirmitas anie est periculosissima. quia
tue anime nullam habet potentiā ma
lo. i. pcto resistendi. Potendi est. ergo adiu
torium gre. Quis autē sit illud adiutoriū
dicit Hieronimus. q. sunt. vii. ecclia sacra
menta que instituta sunt in medicinā hui
us vite. Audiendime aut iste sunt inuente
ad sanandas infirmitates anime. Item
ad adiuuandum vtutes. Omnis aut infir
mitas spūalis vel est culpe vl est pene. In
firmitas culpe e triplex. s. originalis. cō
tracta e baptismus. Actualis mortalis cō
tracta est prima. Actualis venialis cōtra
cta est eūa vncto. Infirmitas pene e
quadruplex. s. ignorantia contra quam est
ordo. Impotentia contra qua est confir
matio. Malicia contra quam e eucharis
tia. Concupiscentia contra qua est mat
monium. Item si recipiat medicina quo
ad adiuuandū vtutes. Nam in auxilium
fidei baptismus. In auxiliū spei extrema
vnctio. In auxiliū caritatis eucharistia.
In auxiliū prudentie ordo. In auxiliū us
tie pnā. In auxiliū fortitudis extremā
confirmatio. In auxiliū temperantie mat
monium. Cum igitur celestis medicus cō
infirmitates anie spūales tot medicinas
spūales ex ipsi9 imensa bonitate nob fut
elargitus dns q̄ cura et sollicitudine
dum expedit infirmitates meas p primas
ceteras ecclia sacramēta curare dēq
et ad hoc nos auctor induxit dns dicit
Dic tibi pcipue. qd primū. Sed nota qm
tres sunt sacramentorū species. Nam quā
sunt saluatoria quibus salus acquiritur
vt baptismus eucharistia confirmatio
Quedam sunt ministratoria. s. que mi
nistroz officijs exercentur vt diuina offi
cia p̄ter et nocturna. De hijs omnibus de cō.
dis. v. iiij. et v. p totum. Quedam sunt
p̄parratoria. que omnibus sacramentis ce
lebrandis parant. Notandum etiā q̄ sa
cramēta quedam dicūtur nō iterabilia et sic
quilibet. s. baptismus confirmatio. Eucha
ristia. extrema vncto. et pnia. Quedam
etiam dicūtur voluntate. s. ordo. et ma
trimonium. Quere aut aliquis possit
plurium sacramēta possint iterari. Ad hoc
breuiter q̄ tria non pnt iterari sacra
sc baptismus. ordo. et confirmatio. i. q.
i. q̄ quedam. Nulli em sacramento fit de
te materia que dicitur fieri dnm nō ite
randū datur quasi pma collatio non
valuit. i. q. i. Sacramēta in collatione u
trumlibet p̄dictorū tum imprimit ca
racter anie qui etiam p morte no pot
ab eo separari. Unde si aliquis resuscitare
tur non esset baptizandus aut confirmā
dus aut reordinandus. Verus in alijs. iiij. sa
mentis xxxxvij. q. vij. Iste. Unde Ti Liui
vitio notauit q̄ Lucius post suscitatum
non potuisset repetere vxorem nec illa. s.
ei. sed si vellent iungi oportet q̄ con
tinerent de nouo et iterum potest matri
monium eucharistia. pnia. et extrema vncto. Ordo
de salute corporali est in super emendā
dam ordinate obseruando nō abutendo
sed ad salutem mentis ad quā est ordinata
ordinando. Unde ḡm g. 2. pastoral. ca. lo
xxiij. Admonendi sunt medicumes vt
salutem corporis exercant ad salute mētis
ne si accepte sanitatis gratia ad vsum
nequitie incitent dono deteriores fiant et
ne oportunitatem salutis promerēde despi
ciant. Omnīb non desiderent sanitatem
suam voluptatibus et lasciuis ydle et
ebrietatibus ne sint hominide sui. Ber in
epla. xcix. Multos morbos multa fercula fer
cula fecerunt. Ibidem. Innumerabiles esse
morbos non mirabaris cum innumera mem
bra pauonem herbarii fuit. Ut post in
uente sunt mille conditure quibus auidi
tas exercuerit. que desideratibus alimētis

ctant onera sunt plenus inde pallor et
nexuoz vno madentiu tremor. Indeq;
tormenta oculoꝝ et aureꝝ et inuabi
lis febriu genera. xxxvij. ꝑter cra
pulam multi pierunt. Pro pmissoꝝ mtl
ligentia magis in speciali est de infra scp
tis dubitabilibus querendu. Et primo.
Vtrum sit potius magis curare de salute
corporis qm̃ anime hoc est dicere vtrum
magis diligendo corpus qm̃ amam per
cet. Huic questo breuiter rndet Augy
in libro de libero arbitrio loqns de amore
sui in debito vbi sic inquit q anima aut
aut conuertit2 ad summu bonu aut auer
titur a summo bono. Qi conuertit2 ad summu
bonu bene ordinatu est. si aute auertit2
a summo bono et conuertit2 ad cōmutabile
bonu tuc ꝯfuiter peccat. Et tuc distinguē
dum est quia aut conuertit2 ad ꝑmum
bonu suam excellentia diligendo. Aut
bonu extius sicut ad diuicias tales ꝛ
ad bonu intius qd est bonu carnis. Et
scdm hoc simulatur ille tres radices pec
catoꝝ quas ponit hic Johannes i epi
stola. ij. capitlo scdo dicens q̃nē quod
est in mundo aut est concupia carnis ꝛ
concupia oculoꝝ aut superbia vite Vn
de Augustinus in libro ꝑallegato dicit Vo
luntas adherens cōmuni atq; incom
mutabili bono impetrat prima et maꝝ
bona hominis cum ipa sit medii q̃ddaz
bonu voluntas aute adiuncta ab incom
mutabili et cōmuni bono et conuersa
ad ꝑpriu bonu aut ad extius aut ad
interius peccat. Igitur si ad ꝑpriu con
uertitur cū sic potestas velit esse ad extiꝰ
rum aliorū bona vel ꝯmunq; ad se nō
ꝑtinere studet superbe. Ad interius cū
voluptatem corporis diligit et ita homo su
perbus et curiosus et lasciuꝰ affectus ex
cipit2 ab alia vita que in comparatione ute
superioris inferior est. Licet tamen omnia reducat
Augustinus ad amorē sui indebitum qui ē
radix oim petoꝝ. Vnde dicit in lo de ciui
dei. q̃ amor dei facit ihrlm amor vo sui
usq; fuit ciuitatē babilonis ꝑpruꝰ q̃o
amor sui est causa et radix oim petorum
sic tamē credendū est q̃ dictor intellexit
de vtriusq; salute. s. bonus interioris
et exterioris et sic intelligendo plana ē lra
et intellectus autoris bonus et verus. Et
sic concludendo curare dēus cōiunctim de
vtraq; salute vtrumq; de iure postulando
sicut erat certum. dicens. Da quesumus
salutem mentis et corporis ut bonus vesti
gijs inhereendo tua semp misericordia ꝑtecti
one defendi. Secundo queritur vtrum sit
ꝑtius observando tempa circa medicinas di
uas et circa egritudines motus superiorum
corporū. Huic questo breuiter respondet
q̃ glosator super illo vbo xpti ad galath. q̃.
Cum autē cognouissetis ad infirma et egena
elementa quibus denuo seruire vultis dies
observatis et tempa et menses et annos.
Dicit q̃ apli loquuntur de pueris gene
raliter de hijs. s. que curant cursu naturali
et de hijs que fiunt cursu voluntario. Sm hoc
est potius in illis non inde glosator culpat
eos qui considerationes seruant dicentes aliq
modo cōsiderandū quia illa stella agit cur
sum suū. nō plantabo hoc anno vineam
quia bisextus est. De hac materia habetur ple
nius in decretis in canone non observetis.
xxvi. q. viij. Non tamen condemnat2 iu
sti qui quasdā tempora ad seminandū vel
arbores metendū et huiusmodi que ratio
nem habent radicis. Similr et plures certa
dierum assignant et immundicias faciendas et sic
illi autē non culpantur2 qui naturales
effectus elementorū et siderum ordinatissi
ma commissione nouerunt et ideo ꝯgen. ix.
scribitur. Dabo signa in signa et tempa
in dies et annos. Sequitur. xxxv. ꝯ

Summa ne cures nam mens
humana quod optat. dum vi
tat sperat per somnium cernit
Gracissimi quidē scīi de illud
ꝑtis preceptum. Dompna ne cures
Beatus ysidorus iiij. genera somniorum vi
detur quemadmodū dicens q̃ quedam somnia
veniant ꝑpter animā somniantis vanita
tem et alia somnia omnino sunt ꝑtendi
et quedā contingūt ex illusione fantasti
ca quedam ex cogitatione ꝑcedentiū. et hec ne
mo potest euitare. quedam ex revelatione
diuina et hec spernit nemo deus. Unde
Gregorius in epla. Namq; sub ancora in
dormitante luserna. tempe quo certi
somnia vera solent. Intendens igitur
auctor vere sapie auditorem perpetue vana
somnia nō multū curare debere. nec esse
in talibus dei archana maxime quo ad
futura contingentia p somniorum diuinatiōm
minime curiose ꝑquirē. Pro tanto hoc sum
ꝑsert ꝑceptum circa alia somnia fore ob
seruandū. Somnia ne cures. q. vult dicere
Ymuie. ne cures somnia. i. nolit multū

rarare de somniis que per vanitatem continguit. Mens humana sperat qd optat. dum vigilat cernit. hoc est cernere videtur. id ipm. i. qd videt in die per somnia. hoc est somniis mediatis vel aliter et melius. Ne cures somnia. nam pro qua mens humana cernit id ipm. i. illam et eandem rem p somnia qd optat dum vigilat. vt quod sperat dum vigilat. Nota dnam inter somnia et somnium. Na somnus est sopor mentis somnium vero illa visio. Pro huius p̄cepti intelligentia e breuiter tenendum q̄ b̄tus Thomas 2a 2æ qstione xcv. in solutione questionis dicit q̄ diuinatio que imitatur false opinionem est superstitiosa et illicita. Et ideo considerare quis debet an sit verum certa prognosticon futurorum de somniis. Sunt autem somnia futurorum euentuum quoque quedam causa. puta cui alterius mens sollicita ex hoc q̄ iudex in somniis inducit. ad aliqua faciendum vel vitandum. Quoque autem somnia sint signa aliquorum futurorum euentuum in quantum reducuntur in aliquam causam eorum somniorum et futurorum euentibus. Et secundum hoc plerumque prenotiones futurorum ex somniis fiunt. Est ergo considerandum que sit causa somniorum et an possint esse causa futurorum euentuum. vel per ea possint cognosci. Dicendum ergo q̄ somniorum causa quoque quidem intrinseca quoque extrinseca. Intrinsecorum autem somniorum causa est duplex. Una quidem animalis. in quantum. s. contingit ea hominis fantasia in dormiendo tracta que eius cogitatio et affectio fuit occupata in vigilando. et talis causa somniorum non est causa futurorum. Unde hmoi somnia per accidens se habent ad futuros euentus. et si quoque simul occurrat erit casualia. Alia vero causa intrinseca somniorum est corporalis. Nam ex interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in fantasia comitans tali dispositionem sicut homini in quo habundant humores frigidi occurrit in somnio q̄ sit in aqua vel nive. Et p hoc medici dicunt esse attendendum somniis ad cognoscendum interiores motus seu dispositiones. Causa autem exteriorum somniorum est duplex. s. corporalis et spiritualis. Corporalis quidem inquantum imaginatio dormientis immutatur vel ab aere contingente vel ex impressione celestis corporis ut si dormienti appareant fantasie celesti dispositioni conformes. Spiritualis autem causa est quoque quidem a deo qui ministerio angelorum hominibus revelatis somnio. Secundum illud iii. Reg. xxii. Si quis inter vos propheta domini in visione apparebo ei vel per somnium loquar ad illum. Cum vero aliquando demonum aliique fantasie dormientibus apparent et quibus quoque aliqua futura revelant his qui cum eis sunt pacta. Merito dicit ergo quis vtatur somniis ad prognosticandum. cum dicit somnia procedunt ex revelatione divina vel ex causa naturali interiori siue exteriori per quam talis virtus ostendere non erit illicita divinatio. Unde de talibus non intendit Autor dum dicit Somnia ne cures. Dicunt huiusmodi revelationes causantur ex revelatione demonum cum quibus sunt pacta expressa quia ad hoc invocantur vel tacita qz huiusmodi divinatio se extendit ad qd non potest extendere se. tunc talis divinatio erit illicita et superstitiosa. Unde de talibus somniis dicit Autor non esse curandum dicit. s. Somnia ne cures. Et sic isto modo intelligendo bene quo ad vtrumque intellectum saluari potest. Pro primorum intelligentia in speciali est de infrascriptis dubitabilibus videndum. Et primo. Utrum pollutio que in somniis incipit et in vigilia terminatur sit petita. et quando mortale et quando venniale. Huic questioni breuiter respondet sanctus Thomas in. iiii. dis. xx. dicens q̄ pollutio quantum ad rationem meriti vel demeriti iudicatur magis secundum principium quod est in dormiendo quam secundum finem qui est in vigilando qz corporalis motus non pertinet ad meritum vel demeritum nisi secundum q̄ a voluntate causatur. Ex quo enim extraneus est motus in dormiendo non subiacet vigilanti voluntati vltra nec reputatur euigilasse quousque plene usum liberi arbitrii recuperauit. Potest tamen contingere q̄ in ipsa euigilatione peccatum oriatur. siquidem pollutio placeat propter delectationem. quod quidem fit venniale peccatum. Si talis placentia fit ex simplici reprobatione mortale autem si fit cum deliberato consensu et propria cum appetitu futuri. ipsa autem post placentia non facit peccatum pollutionem potius. q̄ si placet et nature exoneratio vel alleuiatio potius non creditur.

Secundo queritur quid de quibusdam fatuis mulieribus que credunt se nocte cum diana dea paganorum vel Herodiade cum innumera multitudine equitasse super quasdam bestias et innumera spacia terrarum et multa huiusmodi et q̄ ab eis aliique creature possint in melius vel in peius mutari et transformari. Huic questioni respondet breuiter Carnutensis qz a maligno spiritu mentibus fidelibus talia fantasmata interrogantur. Nam diabolus transformans se in angelum lucis aut in diuersarum personarum species. mentes quas tenet captiuas multiplicat deludit. nec dat aliquis in tantum deuenire stultitiam vt credat q̄ hec que in somniis et spiritu tantum fiunt in corpore fiant. alias infidelis esset et pagano deterior. Hec et alia multa de hac materia legunt et notant in canone Epi-

xxvj. q. v. De materia dr̃minoꝝ vi de supra in pte prosaïca p̃cepto .x. lviij. ¶ Sunt aũt est dormi-re. ¶ Et in hoc terminatur Secunda pars metricalis. ¶ Incipit Terna feliciter.

Hoc quicunq; velis carmen cognoscere lector. Hoc preceptu feras

(.a.

que sunt gratissima vite:

Ista supra de tertio speculo methaphorico hoc est p̃te secunda metrica que est pars terna principalis libri. Nunc vero consequiter in hac p̃te tertia metrica que est quarta pars principalis libri proseqũda de .iiij. speculo methaphorico quod est moraliu̇ preceptorum directiuu̇. In quo quidem instruit dns et scolasticos ac cetera quoscunq; alios fugiter speculari ac etiam in eo reformari debere. et fiunt in hac quarta huius libri p̃te in primo et secundo precepto. Hoc quicunq; velis in sequenti. In qua p̃te .xxvi. precepta siue documenta virtuosa complectunt. Primo huius evidenter est breuiter notandu̇. Qz dicit Fabianus moyses doctor in decretis. q; in lege veteri tot erant precepta affirmatiua quot sunt ossa in corpore humano que erant .cc. xlviij. et tot precepta negatiua quot sunt dies in anno qui sunt .ccc. lxv. Addenotandu̇ q; toto tempore vite mee a puero tenemur ne contra precepta diuina aliq̃ debeamus. Adhuc circa hoc tractata distinguendu̇ est inter precepta affirmatiua et negatiua hoc modo. Vz q; preceptoru̇ alia sunt affirmatiua ut honora patrem alia negatiua ut non mechaberis. Item. Precepta negatiua stricte simpliciter dicunt precepta. Sed negatiua dicunt prohibitiones. Precepta affirmatiua obligant semper non ad semper. Negatiua non obligant semp et ad semper. Nota. Aduertendu̇ q; precepta decalogi possunt intelligi data vel innata. Primo modo tenent ad ipsam substantiam. Sed secundo modo ad omnes et obligant. quia quicquid continet decalogus explicite hoc continet lex nature que scripta est in corde cuiuslibet implicite. Istud est preceptu legis nature. Non tibi non vis fieri alteri ne feceris. Includit hec precepta non occides. non furtum facies. Item que decalogus ponit expresse seu explicite. Quedam precepta ponuntur imperatiue. s. illa que sunt affirmatiua. quedam indicatiua ut negatiua et hoc ideo quia difficilius est facere bonum quam a malo declinare. Volens enim faciendo bonum requiritur exercitium in quibusdam preceptis prohibentibus actus. hitus. effectus vz ne quis non me-

habeus. nō concupiscres rem pximi tui
quia appetitus et amor mordinatus ad
illa. In quibusdam solum prohibet actus
vt cum dicit. non occides. Hoc dicto sm
formā trahendi nō secm firmitatē mtl
ligendi. Nam secm veritatem intelligendi
omnia p̄cepta negatiua manū tangant et
ammm. De hijs enī p̄ceptis hētur supra
m. liiij. pro se p̄cepto. Alieni noli concu
piscē. Post medium. multis enī modis li
gamur. s. lege nature ut est deū sup̄ e
omnia diligē et nulli facē qđ nobis nolīg
fieri. Preceptis enīa diuinis ligamur. Li
gabat adam p̄ceptis quibusda sibi datis
Iudei ex suo voto. Nota q̄ secm Aug̃m
Vouere est voluntatis ℔ vēdē mūtatis
Unde quibusdam vtriq̄ etiam consilia
p̄cepta sunt religiosis que vouent alia
ad institutionē sanctorū patrum. Ve deu
nare aliquas vigilias festorū et huiusmodi
consuetudine secm qđ in francia p̄mo
genitus succedit in regno. Mandata p
latorū. Unde supra cathedram moysi se
derunt scribe et pharisei. Matthei. xxiij°.
Conscientia qua secm Augustinū quicqđ
fit contra conscientiam edificat ad gehennā
vt ni dec. lxx. de regn. spoliati extra. Ite
Insuper etiam aduertendum est nobis q̄
sicut seruus domino suo obedire tenetur.
ita et nos cum serui simus non tamen
serui sub seruitute constituti sed potius
sub gratia vt dicit Augustinus eidem
obedire tenemur eius obtemperando pre
ceptis qđ potest tali psuadere. Dicunt
enī astrologi q̄ omnes stelle que sunt
in celo tamq̄m fixe q̄m sub firmamento
siue in celo stellato q̄m etiam planete
ad motū celi velocius mouent in centu
plo q̄m ad motū p̄priū. Et quanto stella
est altior tanto tardius ad motū p̄priū
mouet quod tali probant racōne dicētes
q̄ omnes stelle et planete ad motū celi
vno die naturali mouentur. Unde videt
q̄ sol omni die tantū omnibus aliis stellis
facit cursum de oriente in occidentem
sed ad motū p̄priū valde tarde sic una
infeste appet. Nam luna motu p̄prio
facit cursum sui in vno mense. sol in
vno anno. Mars in. duob. annis. quia e
altior. Jupiter in. xxx. Saturnus in. c.
quia est super omnes altior. Stelle q̄
sunt altiores in firmamento. 36000. an
norum. Dies igitur mouet celum motu
p̄prio velocius. Hec dicte in p̄posito m
nobis sunt duo motus. Primus est dei q̄
mouet nos in opus bonū. Nequit enim
homo posset se mouē ad gratiam nisi p̄o
deus se mouet. Et hoc est quod Actuū
xvj°. scribitur. Cui pd enī vnum mo
uentur et simul. xl. vj. q. vij. Non obse
uetis. Secundus motus est arbitrij nri
motus. s. p̄prie racionis et voluntatis q̄m
ad p̄cepta seu motus dei. de quibus nos
monet debemus velocissime moueri. Hoc
est eius p̄ceptum. Actum et consilia sine
more protractionis obtemperare ei ipse sti re
ctus p̄ceptor monet nisi vtile p̄pter ens. atq̄
bonū. Ad motū vero p̄prie voluntatis
homo statim mouet non debet sed tarde
hoc est deliberate in agendis procedē eo q̄
ex passionibus racionem sepe contingit er
rare. Ratio namq̄ in alio complendit ꝓ
racione boni. et ideo non statim votum
p̄prie voluntatis homo sequi debet sed ad
motū dei p̄cipientis ut supra dictum est
repente moueri debet. Et q̄nto altior ho
fuerit. i. maioris dignitatis tanto tardius
moueri debet. Hoc est cum maiore delibe
racione. Modo solum que ad corpus p̄tinet
multo magis que ad anima spectare vi
dentur. De illo vero p̄ceptorū que ordi
nant nos ad deum et ad p̄ximū vide m̄ſ
in sexto huius p̄tis p̄cepto. Instruendi p̄cepti
Per vero p̄cepta audita scdm ordinē p̄ceptorum
sunt dei speculanda in quibus anime sue
semp conspirare vel inspirē debent. Et si
que sunt in eis foeditates deprehendat. Post
p̄mii. Autor supra in sexta metra illorum
errorem coarcet qui per vias naturales
solum conabant addiscē ea que sunt sup̄
facultatem naturalis ingenij. Ne etia
recta cognitionis intellectum moderatu
rebant scendi appetitum. q̄ ad intempe
rantie p̄tinet virtus. Hic vero in hui⁹ p̄mii
p̄te huius libri subsequitur aliquē
errorem corrigere intendit qui opinat
ex solis puris naturalib⁹ siue p̄ceptis
moralium auxilio posse ēthnice viuere
hac vita. Tales enī in doctrina p̄cep
torū. s. moraliū sic errantes secundum ordinē
vite spialis nō continuant. Et quis vō
veritatem gratissima possidere desiderat me
triculas. Hoc est striatas vanas de elmsit
De quibus Boecius libro primo prosa. s.
sub typo illius domine attingens de tri
bus celis sub qua metricule residebant lu
culenter demonstrare videtur dicens. Tunc
nequit has scenicas metricolas ad hunc
egritum p̄mittit. citrede quo dolores eius
non modo nullis remedijs foverent. Ne
cū etiam dulcibus insuper alerent vi
tijs. Sed potius in solidis. i. moralib⁹
studijs suum animum summo studio deat
applicare. Soliditatem vō et nobilita
tem moralis scie ostendit Crisostomus
dicens. In morali enī scia. i. in scriptura
sacra minime ignorans quod discat. cō
tinuat quod timeat. laborans p̄mat. ꝛ

pusillanimus sclavia. Ecce quãta ē in
moxali doctrina soliditas et quia eloqua
ta est ab ea vanitas. et ideo sapiens ad
moxalem sapiam nos invitans dicit
illud proverbiorũ xxiij.o Este de ipsi ea
tripliciter in cogitationibus et scientia.
est tibi ostenderem infirmitatem et elo
quia veritatis. Sed revera in puris na
turalibꝫ scientijs est vanitas i multipli
cis errorib. Ideo dicitur hieremie v.o ca.o
Per dicit dñs juxta vias gentiũ nolite
dicẽ quia leges ydolorum vane sunt
Contra vero tales qui in scientijs mere
secularibus summo studio suũ animũ appli
cauerunt invehit ibidẽ hieronimus in
canon Nonne vobis videtur in vani
tate sensus et obscuritate mentis in
tredi illum qui diebus ac noctibus in
diabolica arte torqtur. Deus physicus p
scrutator oculos tuos celum lenat et ultra
profundi terraꝫ et abyssum in quoddam
mare dimergitur qui iam bis fenuet qui
tantũ metrorũ fluuiorũ in suo studiosius cor
de distinguit et cognit. Et ut ad alteram
ptem tuis dam supple vanitatis vl' cupidita
tis. Qui duarias per plias et nephas quit
et septuras. qui adulatur regibus hẽdita
tes captat alienas et opes congregat quas
in momẽto ceu sit velocissimus ignorat. hec
ille. Attendendo igitur Auctor q ad mora
lis philosophie scientiam expedit lectorem
ipius moralis sapientie studio summo tam
in primis tam in sequentibus preceptis mtl
ligendo curam et pronam intentionem ex
hibere. Ceu et ipse in principio hꝰ libri
asserit et maxime in tria prohemij
parte. Ubi dicit precepta mea ita legito.
Legere enim et non intelligere est negligere
Unde et si lector hec precepta negligeret
obseruare posset de merito de negligentia
streri seu accusari. Pro tanto hoc carmẽ
intelligendi se invitat. d. Hoc quicunqꝫ
velis. Nota q carmen sepe ponitur pro
toto opere. Vt in principio studij de ante
acta. Qui legit et lecto carmine doctus
amor. Exponẽ ergo sic. O lector quicunq
velis. i. vis cognoscere. i. de aliqua re noti
am habere. Hoc carmen. i. doctrinam hui
libri. Vt eam feras. i. ferre possis. Et hec
inatia ethicam precepta. i. documenta et in
structiones que sunt gratissima. i. accep
tabilia. s. ad instructionem vite moralis et
alterius. Instruere. i. informa animum tuum. i.
intellectum. Supple ne discrepare cesses. i. noli a
tali doctrina cessare. Unde Boẽ. Ad discen
dũ quid nocet est nulla unquam etas sera di
cenda. Deo potest et si magis decet senem doce quã
discere. Ne quis quis doceat non licet ingno
rare. Et vere animum tuum debes instruere de

discrepare. Causam assignat in sequenti metro
dicens. Nam sine doctrina. quasi dicat q.
admodum species alicuius in speculo consi
derata nichil valet nisi ꝙ sit vera for
ma. Ita vita hominis nichil valet nisi sit doc
trinis informata. mortis imago dicit
ibi. qui non discit aut didicit mortuus
est. et quasi corpus exanime reputatur.
Unde Augustinus. quanto plus homo sa
pit. tanto plus vivit. Imago dicit. quia
imitatur ea que illum imitatur. ad cuius
similitudinem fit. cum etiam potius ferre
multa comoda utilia. dico si informes
animum tuum tuis preceptis meis simplo moralibꝰ
bus et legeris vix carmen meum. Non
pro sed si spreueris illud. quasi dicat. Si
doctrinam meam. s. moralium preceptorum co
tempseris non erit meum damnum sed
tuum. Et hoc vult in prima hoc primum
preceptum. Hoc quicunqꝫ cum duobus me
tris immediate sequentibꝰ. De tribus ergo
rebus extra predicta moralia vide sup in
e. prohem. parte. g. iij. Igitur primum mtl
ligentia est breuiter scrutandum ꝙ tria
sunt que prosunt ad moralium preceptorum
doctrina quemquam duci. Primum lectorem.
Primum est q hec doctrina proficit ad lon
gitudinem vite spiritualis. et hoc facit in iij.o
metro dum dicit. Hec precepta ferax. Se
cundum est q hec doctrina preseruat ab
omnigene figure mortalis. et hoc cum
subinferitur. que sunt gratissima vite.
Tertium est q hec doctrina valet ad prolon
gationem vite naturalis. et hoc facit i vl
timo precepto huius tricapitis. Diligere in
egrassu. Tuo ad primum et secundum quia
idem exponere intendit. Est breuiter
scrutandum q ter sunt que naturaliter
mouent homines ad diligendum aliquam rem
que omnia perfectissime sunt in deo quibus
obstinatis proficimur ad ipius vite spiritus
lis claritatem vis pulchri. boni. honestis
simile. vtile. et delectabile. Primum ergo
q mouet ad diligendum deum in quo
omnis spiritualis vite felicitatis consistit. e
pulchritudo. Unde dicunt q omnia pulchra
et boni desiderant in xpo ante est summa
pulchritudo et ideo summe diligendus est
Sapie. iij.o Candor enim est lucis eterne
et speculum sine macula imago bonitatis
illius. De ista pulchritudine et locum
dicitate vite spiritualis vite spernale dicit Au
gustinus in libro de libero arbitrio q tan
ta est pulchritudo ut sine qualibet secundi
tate lucis eterne ut etiam si non liceat in
ea amplius vivere quã omnibus dei mora
tis hoc solum innumerabiles animi huius
vite plenum delicijs et quasi fluentia bo
nis spiritualibus recte meritoqꝫ contemnent

Bernudi quod nos mouere debet ad deū diligendum est bonū. Sm deo aute est summa bonitas et ideo est summe diligendus. Unde Augustinus de triū. dei. Cum iste vero diligantur ideo quia bona sunt. pudeat illis vbiecē non amare bonū ipm vnde bona sunt. Bonitas ergo est deo essentialis qa sicut ignis non potest pdere suū calorem. sic nec deus bontatem. Eterna igitur deo sic est bonus et bonū est suipio cōmunicatiuum. Ideo suam bontatē pticipando creaturis tribuit. quibusdam dans esse. Alijs viue. Alijs sentire. Alijs intelligē. Tertiū qđ mouē debet ad deum diligendum est honestum. Est em honestum. secūm Tullū quod sine vi nos attrahit et sua dilectione nos allicit. Sm deo aute est summa honestas. ideoq; est summe diligendus. Quarte vij. Innumerabilis honestas per manus illig. Quartū quod nos mouē debet ad deum diligendum ē similitudo. Tertii. viij. Quis amicū sibi simile diligit. Inter xpm et nos duplex similitudo cōsideratur. Christus est nobis similis rōne assumpte carnis. ad philippen. 2o. Ad similitudinē homi factus. Item similis sing rōne ymaginis. sed tamen dissimilit. Eterna sicut dicit glo. Ymago dei inuisibilis sicut ymago regis. aliter est i nūmo. aliter in filio. nos simus nūmo. Ymago autem est eterni regis filius. Tertiū quod mouere nos debet ad diligendum deū est utile. Homo em sepe amicū diligit. ppter utilitatem quam se hre credit. Christus igitur tanq; verus amicus ē diligendus quia ab ipo utilitatem recipimus. s. in vita. in morte. et post mortem. Nam in vita dilectores suos dirigit spualibus diuinis. Prou. viij. In vijs iustitie ambulo in medio semitarū iudicij. Qui ditem diligentes me. et thesauros eorū repleam. In morte ab insidijs hostis custodiendo. Psalmista attestante qui aut custodit dñs omnes diligentes se. Post mortē suscipit in gloria patris. glo. i. sm datū sui. i. secūm qd eam dare debet. pbet illa. i. gliam celestem diligentibus se. Tertiū quod nos mouere debet ad diligendum deum est delectabile. Naturaliter em diligit homo rem in qua animo delectabiliter conquiescit. Sm deo aute est summa delectatio ideo est summe diligendus. In psenti tamen vita dilectiones ētuosorū quas habent in deo. hūt imperfectionē et admixtionē et interruptionē et imperfectam cognitionē. Habent igitur imperfectionē quia hic imperfectam cognitionē et imperfectum amorem amorē. Et hoc est qđ manifeste Apls. i. ad corinth. 13. dicit. Cum venit quod ꝑfectum est euacuabitur quod et pte est. Item dilectiones ētuosorū hūt ad motionē quia sepe admittent. vel a corporis corruptione vel a diaboli temptatione. vel a mundi psecutione. Et hoc est qđ dicit Ysaie. 38. Domine tui imptum ē angustie. Ētuosorum dilectiones habent interruptionē quia sepe ab eis subtrahunt. vel ut amplius humilient. vel ut feruentius ipe delectationes desiderent. vel ut cautius conseruentur. Hec figuraliter signata sunt. 3. Reg. xvij. in helya qui deus pascebat mittēs ei carnes mane et vespe. tamen bibebat de torrente. Tandem illam refectionē deus sibi subtraxit. ita qđ vix modicū aq et panis habere. Quo ad 3m qđ hec moraliū ꝓceptorū doctrina valet ad prolongationē vite naturalis. nō est hic imstandum quia de hac materia supra in prosimetro pte est deductū in precepto 2o. sima pnte. et infra in vltimo huius ptis precepto. Dilige nō occides. Sequit.

Instrue ꝓceptis animū ne dissere cessis. Nam sine doctrina vita est quasi mortis ymago.

Secundum. 3e. pcipit⁹ ꝓceptū. Instrue ꝓceptis. Postqm Auctor mp⁹ proxime ꝓcedenti precepto ꝓbuit zelum demerita erroris aliquorū curiosorum erga ꝓcepta moralia torquentia. Ac etiā quo ad textus expositionē hōr secūm ꝓceptū in quodam gñali comprehendendo. Hic vero in pnti precepto subsequiter ꝓbet rudimenta vere lectionis inducendo ad mistendū se de dictis ꝓceptis. que et quot sint magis in spāli. Deo quibus etiam obseruandis et studendis summo studio debet aīa sua applicare. Et hoc est qđ dicit. Instrue. i. informare debes. aīam tuam. i. intellectum tuum ꝓceptis. i. doctrinamentis huius. 3e. ptis infra scriptis. que sunt mīa. xxvi. Ne cesses. go dissere. i. noli a tuum moralium ꝓceptorū doctrina cessare. Cuius sicut autem. Demetra. Addistendū qđ nūe est. nulla mi etas senu videri pot. qui magis deceat senē discē qui que quis docear ignorare. Hoc autem sinam apparere videtur Augustinus in canone. Et habes. xxviij. q. vi. In pncio dicens. Ego senex a iuuene et epūs tott annoz. a collegis ne dum annuculo patry sum edoceri. Pro primo igitur metra mtl legentia ac etiam obseruantia breuiter studendum. Et vltra antedicta ꝓcepta que in hac. 3a. pte inserunt. sunt alia. x. decē logi ꝓcepta quibus lector quicūq; det suam aīam instruē vt erga informare et ea ad

dñcere cum effectu. Duna igitur duna
precepta que per decalogum sunt accepta ?
hyb duobus dependent precepta. s. m dilectõ
dei et dilectõ proximi. In hyb duobg vniã
sa lex pendet et ppheta. Mathei. 22. Quãg
ergo preptorũ gratia breuitatẽ pot hic
simul quia quedam precepta ordinat nos
ad deũ et quedam ad pximũ qb deus nr
mauit in duabus tabulis lapideis quãdo
legem moysi dedit. In pma tabula sunt
tria pcepta ad deum ptinentia. Primũ ptinet
ad pr̃em quia est in dumna vnitate. Scm
ad dei filiũ quia est de iuramenti vitate
Tertiũ ad spũm scm quia est de spuali
sanctõne. In secunda tabula fuerunt. vij.
precepta ad pr̃em ptinentia. Quorũ pmũ
est de cohibendis bonis vt honora patrem
tuũ. Reliqua sunt de euitandis malis que
inferri pnt corde ore vel opere. Opere
ledimur pmũ tripl̃r ppter qd dant tria
precepta pmũ est non occides. Scm no mecha
beris. Tertium. Non furtũ facies. Ore ledimur
pr̃em et contra hoc est. id Non dices fm
testiñ contra pr̃em tuũ. Corde ledimur
pr̃em dupl̃r. Quãtũ respectu rei nr̃onal.
de hoc dicitur. Non concupisces rem pr̃mi
tui. Quãtũ rei nr̃onalis et de hoc dicit. Non
concupisces vxorem pr̃mi tui. Ppter declara
tionem eorũ que dicta sunt hic circa pcep
ta est breuiter notandũ q pcepta que in
sacris canonibus distinguuntur alia sunt
moralia. s. que mores instruit ut no oc
des hoc quo ad legem no mutant. Alia
vero no mutãt quo ad sensum vt de sab
bato. Alia mystica vel figuralia vt. xix.
ff. hyb. Alia sunt sacramentalia de qb
racõ reddi potest quare ad legem fuerunt
mandata vt circumcisio. Alia cerimo
nalia de quibus ratio no redditur vt no
arabis in bone vt asino vt dvi. q vij.
In nouã Ppter secundi etiã mens intelli
gentia est breuiter annotandũ q ho
qui est sine moralium preceptorũ doctrina
est similis homini mortuo. Ratio sic em
homo mortuus per mortẽ cõrumpit q̃litũ
ad suũ esse naturale sic homo illitteratus
cõrumpit q̃litatem ad esse virtutis moral
et prolabitur in mortem vitioꝝ. Nõ est
ergo despiciendus doctrina preceptoꝝ moraliũ
quia prouer. xxiij. scribit. Appone cor tuũ
ad doctrinam meã pulchra erit tibi cum
tu seruaueris eam in ventre tuo et redun
dabit in labijs tuis vt sit in domino fidu
cia tua. Et iterũ idem ibi. xxiij. Nõ cesses
audire fili doctrinam nec ignores sermo
nes scie. Et hoc est qd dicit. Interdixit au
di dicit. Nam si doctrina vita est quasi mo
tis ymago. Sequitur. iij. circa quartũ.

Comoda multa feres si autẽ
spreueris illud. Non me doctorẽ
sed te neglexeris ipsum:

Tertiũ Auctoris preceptum. Como
da multa feres. Postquã Auctor
in precedenti proximo pcepto pduxit ru
dimenta ipm lectorem inducentia ad mo
ralium preceptorũ doctrinã capessendam.
Nunc vo in pmo pcepto in quodã gñali
ostendit comodi que ex ipsorũ preptorum
observantia acquirũt. et hoc in pmo mem
dum dicit. Comoda multa feres. q. d quasi
dicat. Tu feres. i. ferre potes multa co
moda. dico si informes animũ tuum meis
preceptis. Dum aute si spreueris. i. si pn
pendis illud. s. carmen meum hoc est tota
pñtem ptem eronus. s. dumna que ex eo
neglia consequũt in scipsis. vnde. Quidã
dum dicit. Non me doctorem. q. velit in
uere. Qui neglexis me doctorem. i. me
et meam doctrinam contempsis. no erit
meu sed tuum dampnum. De hac vtili ex
positione satis supra in pmo huius pti
pcepto hoc quorumq; velis est expssius
Ro. Huius pcepti intelligentia mora
li est breuiter strictim q comoda que ex
esse consecuntur ex moralium pceptorum
obseruantia destribunt. Deut. xxviij. Tu
comoda vero que contingunt non ob
seruantibus ea. eodem ral̃o aute medium
annotant. Primo igitur videnda sunt co
moda que ex moralium preceptorum obser
uantia contingunt. Vnde dicit ibidem
Ite si custodieris omnia mandata eius
que pcipio tibi hodie faciet te dominꝰ
deus tuus excelsorem cunctis gentibus
que versantur in tra. venientq; super
te vniuse benedictiones iste et apprehendet
te. Si tamen pcepta eius audieris bene
Dictus tu in ciuitate et benedictus i agro
Habundare te faciet dñs omnibg bonis fr̃
tibus vteri tui. et fructui jumentorũ
tuorũ et fructui trr̃e tue. Apperiet dñs
thesaurum suum optimum et celum et
pluuiã tribuet trr̃e et in opere suo be
dicet cunctis operibus manuum tuarum.
Secundo videndum mecomoda et ma
ledictiones que nisi obseruantibus dñm
dominant. Vnde post benedictiones ime
diate maledictiones ponunt. Si. Si aut n
audieris vocem dñi dei tui vt custodi
as et facias omnia mandata eius et ce
remonias quas ego pcipio hodie tibi
venient sup te omnes maledictiones i te
et maledictus eris in ciuitate et male
dictus in agro. Maledictum horreum tuũ

et maledicte reliquie tue maledictus q̄ fructus ventris tui et fructus tēr̄ et armenta boum et greges ouiū tuaz
Hoc est qđ sine dubio quo ad moralē dictum Autoris pot̄ melli⁹ dum dicit
Non me streptorem ꝛ Sequitur ·iiij·

Cum recte viuas ne cures verba malorū· Arbitry nostri non est qđ quisq; loquatur.

Quartum ex ptis preptū cum vō te vnas post quē Autor in pre cedentibꝫ ꝓbauit euidenter lectorem vnū cuiq; ad moralem p̄ceptorū doctrinam re pescendā mduxerit in quodam q̄rali Nunc vō in p̄mi p̄cepto incipit tradere ipā p̄cepta modo singulari et specifico Cui quia ex ipis p̄ceptis aliqua sunt affirmatiua et aliqua negatiua Et mi negatiua tpiter p̄ceptum est Non occi des In quo homicidiū expresse prohibe tur nullo modo nullatenꝰ omis motus ire q̄ fit contra pximū prohibetur siue ille sit cordis tui vt ira· siue oris vt contumelia siue operis ut percussio extra mortē vel de pilatio vel etiam despoliatio Et quia etiam homicidy genus dupliciter distingui tur· s· vere quod dicit corporale Et mi pretitum quod dicit spiritale Et istud spi rituale duobus modis committitur· Uno mō obmittendo vt cū quis videt aliū in extrema necessitate constitutū· et nō ꝓ venit ei· interpretatiue dicit ipm occidis se· Alio vō modo committendo Et hoc quis corde odiendo· quāq; ore loquendo· s· detrahen do et omis motus ire que contra pximū fit reducitur ad non occides quia ille cui detrahitur occidit in conscia· s· illius qui audit detractorem in quo prius viuebat ꝓ bona fama· et ex hoc plerūq; insurge quit motus ire contra sic detrahentem Pro tanto dicitur ꝓhet hoc p̄ceptū ne q̄s ex tali detractōe nascatur dum dicit Cū recte viuas· ꝛc q· dicit Si in puritate cō scie viuis ne cures· i· ne nascis hoc ē ne tibi sit curae q̄ os iniqua loquentiū cō te loquat· dum ea a veritatis tramite nō ecedas Unde Gregorius epla· iiij· Nemo modo videtur plus extimare virtutem· nemo magis illi esse devotus q̄m cui bo in viri famam ꝓdidit ne conscia ꝓdet Quartus erit grammaticos hȳ· cum· in hac ptē nō est ꝓpo quia caret suo casu s̄z ablativo· sed est additiū tpis· Constit go sic Cum tu recte vivas ꝛ Placeā q̄ ꝑsim metri in sequēti assignare videt· d· Arbitrey mei ꝛ q· d· non ē in ptate mea lingurum compescere malorū Nota secm canones q̄ homicidium dimittit ꝛ Quinto dis primo dicit ꝛ mittē homicidia ꝛes ecclie rapiens· xvij· q· c· i· Secundo res· s· ecclie difficulter dans· xvij· q· ij· que ab latio Et pueros aliqua auferens· xij· q· ij· Et qui abstulit Et tu auro aliquid spē te faciens· vnde mori pot̄ Sexto dis· calo Ultimo Et tu no bisticum non pranis· lxxxvi· dist· paste Septo decimas negatis· xvi· q· i· Decime Septimo scienter aliū ad delinquendum inducens xxvij· q· v· Me Octa fri nocē sapiens et hoc fit dupliciter de pe dis· j· omis· dis· mitor· Nono abortum procurans· xxxij· q· ij· quere· Decimo membrum sibi abstrudens dis· lv· si ab scidit Undecimo beneficiū subtrahens xxij· q· viij· Inter cetera Duodecimo pre cipiens et defendens di· v· Et quis vidua Duodecimo male suadens de pe· dis· i· No li Decimo quarto mittente vnde aliquis curetur mortem faciens di· l· Quinto de cepe· Decimo detrahens· vi· q· i· Summa mictitur Sexta mala suspitōn pranis· xi· q· iij· Non sunt audiendi Septimo frem odiens de pe· dis· j· Homicidiorum Octavo consiliū mortis prestans De pe· dis· i· Periculose Pro pmissorū intelligencia magis in speciali est de infrascriptis Dubitabilibꝫ quēndum Et primo Veteres sufficiat bona conscia illi vl̄ non sufficiat· qui apud deum parum habet ostium Multi timent aliquod malū sustinere De ipo ꝓpter aliquam spem exteriorem et sic scandalizantur de eo· Et primo videtur q sufficiat bona conscia· p illud qđ dicit· s· Gregorius q̄ inter verba laudantium vel vituperantium semper ad mentē retinendum est vt ni culpa iudicet vera· xi· q· iij· Contra dominum dixit licet liberi essent filii· s· regum ne forte scandalizemus eos vade ad mare et mitte hamum et ꝑcipiem qui primus ascendet tollet et apto ore ei invenies stateram et illam sumes da eis pro me et te· Ad Galathe· xviij· Exemplo quo q̄ps nō sufficit sola conscia Et tollenda est occasio scandali in alio sicut qđ possit est ergo non sufficit sola bona conscientia nisi scandalum eueniat Sed quo questio de ēmigrando videtur Utrum aut simus mi nores qui prelati sint sustinere pati semp reprehendere nullum mutare Et primo sufficit nobis quietum ad eos sola conscia et no est curandum de verbis eorum Et pro hac pte bi facit quod Autor dicit Ne cures verba malorum· Unde Augustinus ad Hamitheū Dicit de Augustino quicquid libet· sola me in oculis domini conscia nō accusat Et Augustinus· Si curetis que in hac vita ꝓsunt proficiunt sola est pietas nostra omnipo

dā discrete pensanda atq; ad corr̄ppm
semp reuertendū vt nullus ibi longinq;
implicet vbi consīa nō accusset qm̄ in
consciencia defenditur liber est inter accu
sacōnes ⁊ liber sine accusacōn non pot
esse si sola que interuq; adest consīa non
accusset ⁊ sm̄ eni si homines ī laudent
et consīa liberos esse demonstrat Vnde
Paulum dicentem ī. corinth. 2°. Gloria
nr̄a hec est testimoniū consciē nr̄e Ioh
q; ca°. xvi°. dicens Ecce in celo testis meus
et conscia mea in excelsis Est ergo nobis
testis in celo testis ī corde Dimittamus
stultos foris loqui qd volunt ad hoc ee
bn̄ fiant decret. Magne de no. et vo. ze.
de nupc. Vbi dicit papa q; nō est curandū
qd os loquicius inepta loquat dum tamen
no recedamus a tramite veritatis Qui
non simq; inter tales sed inter illos qui
pati inimicos et non tm̄ reprehendē tuc
ne tlēs malo cōrumpamur exemplo mitti
dēmus ut fama nr̄a luceat coram eis
et non solum abstinē a malo vr̄i etiā
ab omī specie mali. Ad thess. ca°. vltio
et in decr. Cum ab omī specie mali. De
ni et honestū dicendum nec tm̄ sufficiat
sola consīa sed requirit fama. Vnde b.
Augustinus Non sunt audiendi sine vri
sue femine qui cūdo reprehenduntur ī ali
qua neglia per qua fit vt in malam
remanat suspicōn vnde famam longe ab
esse fuant dicunt coram deo sufficē con
scām ex trinacōn hoīm non solum im
prudenter qm̄ etiam crudele contemp
nentes cum occidunt animas ⁊ fratres sue
blasphemātiū viam dei quibus sdm̄ sua
suspicōn quasi turpis que iusta est dis
plicet vita ⁊ro. vel etiam cum exqui
sacōn inuitamur non qd videat sed qd
putant prounde quisquis ī crīmibus
vel flagicōn atq; factuosū vitam suam
custodit sibi benefacit Quisquis aute
etiam famam et alios curat est nobis so
cia est vita nra alios vo fama nra
Betrando etiam q̄ritur Verum detracto
ī sit potiꝰ mōle Breuiter (Hinc questio
Videt. b. thomas 2ª 2æ q. lxxiij. dicens q;
quia inter res temporales fama videtur
pciosior et per cuius defectū homo impe
ditur a multis bn̄ agendis ideo detractio
p se loquēdo est potiꝰ mōle Contingit
tamen q;q; q; aliquis proferat verbū per
quod fama altius diminuit et non ē
detractio formaliter loquēdo vt si proferat
p̄r aliquod bonū vel mālum cum debitis
circumstanciis et sic non ē potiꝰ vitiū de
mutacōn et actōn Si aute proferat ex
animi leuitate vt p̄r aliqd no mālum
no est potiꝰ mōle nisi forte qd dicitur

sit adeo grāle qd notabiliter famam ei
ledat et pōpue in his que pruent ad
honestatem vite. quia hoc ex ipō genere
verborum hīt ratōn pcti mortalis et
talis tenetur ad restitucōn fame sicut
alterius rei Sequitur Captum. Ho.

Productus testis salua tamen
uite pudorem. q; ītimitūq; po
tes celato crimen amici:

Quintum ⁊ ptis captum pro
ductus testis Postquā Auctor
m̄ pri pcepto pduit rudimenta ipi
lectoꝝ ad q̄ttuor moraliū pceptorum
negatiuoꝝ pruencia vt illud Non
occides Nunc vero m̄ pri pcepto pbz
aliud rudimenti pmens ad octauum
negatiuoꝝ pceptoꝝ vr̄z no fluitis
mendacium dices per quod prohibetur
omne genus mendacij Docuit docet S.
Augustinus qd p tres duas detrimā
tur Dicit enī mendacium sine pricu
lum sine priculosum qd nocet officiosū
qd prodest Nocuosum quod delectat Ista
hoc ultimo pcepto includitur tacitur
nitas tempe necessitatis cum causa ⁊ opo
tunitas facit illam opponi tacitūitati
veritatis esse licitum hoc est qd vult
Auctor dicendo in hoc pcepto Non dices
productus testis ⁊ quasi velit dicere si
in aliqua causa fueris contra amicum
tuum in testimonium inducatus eclare
debes eius crimen q̄ttum potes ī tri
mf̄cōne debes hūanitatem ipi illatam
nec contra honestatem tuam aliqd
tegere Et hoc est quod exposuit in
tendit Auctor cum dicit Tu productus
testib. ī. vocatus ad alicuius testimoniū
relato ī. oppies vel palliabis crimen
amici q. d. erat Veritatē debes crimen
amici q̄ttum potes quoadusq; ad inimicitiam deueniat. tuā salua. ī.
custodi ⁊ obtenta pudorem. ī. ipsum ad
hoc est dicere primo manifesta eius
crimen q̄ cōtra veritatem presertim
inimicitiam quia si hoc facies q; sis
detractor infamis esses et ita verecun
diam coram omnibus reportares Hoc ē
in re ratiōn comprobat vt. vi. q. ī. In
fames. vel' alr̄ Salua tamen cū pu
dorem. ī. puro ore. tuo namq; os pu
dē quādo vitas simplr seruatur ⁊ pro
fertur Hoc est siquidem qd tradit phs
ī. ethicoꝝ q; duobus equitibus amicus
potius est honorande veritatem Vnde pla
reprobans opinionē socratis magis sm̄ aut
q; oportet de veritate magis q̄m de alio

.alio curate nequit amicus quidem soc-
tes sed magis amica vitas ¶ Ideo huius
precepti intelligentia est breuiter notand
q tria sunt que hui testem inducte ad
promulgandum sup omnia veritatem ne
eam aliqualiter relaxe debere. primu
est sacrarii scripturaz contra facien
gnmaco ¶ Secundu e sacroz canonu
multiplex punitio Tm est pauorum
gehenneu falsitatis exclusio. De primo
p3o rex. Testis falsus no erit impu-
nitus et qui loquitur mendacia publica
Veritate Igitur nullo modo recedendum
est quocuq; inde detur scandalum Vnd
super 15 matth. xviii. Cum scandaliza-
uerit vnu de pusillis istis qui in me cre
dunt ꝛc Dicit gloza q quitu potest sa
pere debes vitare scandalum proximi tui
q3 si de ueritate est pro scandalo veritas
relinqui no debet Et hoc intelligitur de
triplici veritate .s. vite Iudicij et doc
trine hec tria quidem tetigit in hoc
dicti Scandala no mutant iudex docto
bn veniens productus testis Nota scdm
canones q ppter scandalum quatuor ob
mittut Iam aliqui malu tolerat fieri
q. dis aliquitos Aliqui quod malu est
non vetatur q. dis. denq; Aliqui quod
bonu est cassatur vt xc vi. dis. calo. s.
Aliquido q3 est indebitum protestatiu
vt xxviii q. i Iam inde pro veritate
autem ad perhibendum testimoniu ve-
ritati venit filius dei in mundu Iohis
xviii. Ego in hoc natus sum et in hoc
veni in mundu vt testimoniu perhibeam
veritati Sed retera hodie veritas ex
sa est Iuxta illud veritas odium parit ab ipsius
auditoz De Aptius ad galathas iiii. ca
Ego inimicus factus sum vobis dicens vo
Item Hodie veritati detrahitur sed vi-
tande detrahentis sermonibus veritatis
Item prosternitur Ysaie. lix. Corruit
in platea veritas Item vendit Iheremie
xxviii. Item conquiescit in iudicio faciem
non bene facit et pro buccella panis
deserit veritatem Item veritati ppon
ab alijs falsitas ab alijs vanitas ab
alijs ipa umbra vt pictura veritatis
Dum meminerint verbosi qui inconside
rate loquuntur volentes eam die esse in
verbis et ideo sepius mentiuntur Unde g.
Biliardus in sermonibus Quid mirum
si pclitet tacitus in delictis veritas
multiloquio raritas in loco requiam
sicto Secundum meminerint amari Unde
in psal dor quid diligitis vanitatem .i.
temporalia que vana sunt Tertiu in
tuerint hypocrite qui opinionem sibitas
ponunt ipi sanctitati dicitur est de iste

nisi celeribus qui in se falsitatem dilexerut
quam odirent in pernicia pria Unde vi
diores videntur se xpo qui vnu de den
xpo sub uno eis non diligenter falsi
tatem De Secundo Isidorus li o. 3o de
summo bono ca lo liz Falsidicus testis
tribus est obnoxius primo deo quem
contempnit Deinde iudici qui decipit
Tertio innocenti qui ledit Habent
verba translationis in decretis falsidi
cus testis de c. fal. ex. et ibi in glo. Ubi
notatur tripley eius pena ex eo qi
tribus offendit Primo quia deum offe
dit primus debet imponi pria inspcti
tamen circumstancias maius vel minus
aspera est ei pena imponenda nec amplius
ad testimoniu admitti debet Et in decre
testimoniu de testi. spoli. extra Secundo
quia iudicem offendit seu deluit in fama
pxa. q. v. Si quis coactus Nec enim ve
ritibus castigabit v. q. v. Illi qui Tertio
quia primi lesit iuxta modum lesionis
puniet. vt in canone Nec unquam 33.
q. v. Ubi venit pena talionis Augustinus
de plagis dicit q octaua plaga fuit locus
tu animal dente nocuit et signat falsum
testem quod enim vult ipse nocet mordendo
et consumet mentiendo hic vitatem .i. ex
uiterunt et contra eu insurgit Ysay. 26.
De hoc Ambrosius in simoni de passione
ait Xpc est vitas pax iustitia deus vitam reli
quit pro salute vitatem qui pro temporali
pro iustitia qui odiit .i. scindit patrem
Spm procul dubio extinguit Debet enim
adde sicut cogitauit fri suo facere De tertio
videtur de illoru exemplo qui asserut mul
tam vitatem iuramento esse firmandam
asserentes omne iuramentu esse illicitu
Circa hoc est breuiter tenendum q talis
error originem habere potuit ex illo verbo .s.
Mathei v. Ego aute dico vobis no iurare
omo ꝛc Item ex illo verbo Iacobi v. Ante
fres mei nolite iurare Item Augustinus
in quodam sermone falsa iuratio pniciosa e
vera iuratio periculosa est nulla siquidem
iuratio secura ego ut videtur ab omi iu
ratione est abstinendu Hieronimus vo mani
feste ostendit q licitu sit iurare Deut. xxiii.
Permenetibus iuramentu dicit dns q si qs re
dem ad Hebreos .i. Abrahe promittet deus
attendi nemine habuit per qm iuraret maio
rem iuramentu p sepius ego et homi licitu
iurare Ex q hoc argumento valeat pba
sic Luce vi. Perfectus homo erit si sit sic
magr eius magr ne deus est Matth. xx.
Unus est magr ne Ex iohis viii. Vos vo
catis me magr et ꝛc ego non est contra
strictu pferendus iurae Item iurauit angls
p viuente in scta .s. Apoc x. Item iurat

Apl⁹ ad Romanos. 1°. Testis est mihi deus quem colo. Augelus. et ho sanctus. unde dicit glosa sup Matheum 5° Ego autem dico vobis non iurare. quasi deo. angelo et sanctis prior esse velit. Videtur ergo assimilari diabolo. diabolus enim non metuit me legisse iurasse ad confirmandum veritatem. Argumenta vero quibus utuntur hetici ad confirmandum dicti erroris sunt valde debilia. Ps. Jacob. 5° Fratres mei nolite iurare. hi enim propter hoc quod ibi dicitur nolite iurare putant omne mortale iurare. Ego cum dominus diceret Matth. 23. Et primum nolite vocare vos patrem super terram. Item si ideo in nullo iurandum esset quia dns dixit Matth. v°. Ego autem vobis dico omnino non iurare &c. Ego cum aliquis dicit alicui colligenti salutia vt petro illum vt non colligat illud omnino ipse prohibet eum vt michi inde colligat qd manifeste falsum est. etiam secundum eorum loquendi &c. predictis etiam Ps. Qui iurat proximo suo et non decipit. Videndum est ergo ad ea que ibi a hereticis obiciuntur. Ad illud Jacobi. v°. Nolite iurare &c. Quadruplex potest esse error primo ut prohibeatur libido iurandi. Secundo vetus non eam assuescendo ad iurandum propter periculum perjurii. qd non nisi ob veritatem vel utilitatem est iurandum. xxij. q. 1. Tertio et sic intelligendum est quicunque iuramenti inventor prohibitum. Tertio impietate ex qua interdum provenit iuramentum. Quarto affectio iurandi. Unde dicit Jacob. non iuretis sed nolite iurare. Ad illud verbum Augu. sic iurandum est. quod sicut transire mare nulli licitum est et tamen quidam est sine naufragio. Sic iuratio nulli licita est vera et tamen quidam est utilis et quidam sine periculo iuratur. Ad id verbum Matth. v. ca. Ego dico vobis omne &c. Dominus est multe esse causam quare dns hoc dicat primo quia voluit in simplici verbo virtutem servare sicut in iuramento volens ut homines non libenter iurent quorum est in eis. Unde Augustinus super epistolam ad Galath. non est contra dei preceptum iuramento certa intelligi dominum prohibuisse a iuramento ut quorum in ipso est homo non iuret. Secunda causa est periculum evidenter. Ideo iudeis concessum fuit iurare per deum ne iurando per creaturas vide latriam inciderent. xxij. q. 1. Tertia et sic intelligendum est. quod dominus non prohibuisse ut nullo modo iuremus. sed ne inutiliter aut pro creatura. Unde dicit glosa sup Matheum 5° Non iurare contingit. p creatore. Iura bis. Hoc per quod iurat quilibet veneratur. hoc amat hoc timet. Pro primo intelligenda magis in spiritali est de aliquibus dubitabilibus quaerendum. Et primo quis possit esse testis. Sive que conditiones requirantur in teste ad hoc ut testificari possit. Primitur hinc quaestio videtur principaliter sex requirunt conditiones que notantur in decreto in nomine domini de testi. Conditio. sexus. etas. discretio. fama. et fortuna. fides. in testibus. Istas requires. Primo requiritur conditio. sit non sit. Sexus quia non recipitur in testimonium. C. iiij. li. qui liberi. Et in decretis de iuramento significatur. Fallit tamen hoc cum de facto sexus queritur. non tamen pro domina. vel contra dicunt. iiij. q. iij. Item in criminali. Secundo requiritur sexus. quia femina non admittitur ad testimonium in causa criminali. Ut in canone Mulierem. xxxiij. q. v. nisi cum de crimine civiliter agitur. tunc enim admittitur etiam contra clericos. ut in decretis. qui et certum. Ext. de testi. In civilibus autem admittitur xv. q. iij. Si ergo. Tertio requiritur etas. Nam in civilibus criminalibus non admittitur minor. xx. annis. ut dicit in pallea. Item in criminali. v. Quarto requiritur discretio. quia non admittitur ad testimonium furiosus sive mente captus. Dicit nec ad iudicandum. iiij. q. vij. Si tria. Quinto requiritur fama. Nam infames a testimonio repelluntur. ut in decretis. Preterea de testi. cogen. nec prodest quia quis licet anima per penitentiam salvare possit infamiam tamen abolere non possit. ii. q. iij. Si. Unde colligitur. 6°. requiritur fortuna. s. an locuples sit vel egenus. vel lucri causa quod faciat. Predicti considerandum est. iiij. q. iij. Si. Item in criminali. v. Septimo requiritur fides. quia infidelis contra fidelem non admittitur. ii. q. vij. Si hereticus. Hec sunt principalia considerandi. Sunt etiam multa alia considerandi que ad presens omitto. s. causa brevitatis. Secundo queritur utrum homo teneatur ferre testimonium. Huic questio videtur breviter. b. thomas. 2ª 2ª q. lxx. dicens q. distinguendum est quia si testimonium alicui subditi requiritur auctoritate superioris tunc in his que ad hoc tribunal pertinent obedire tenetur. non est dubium quin teneatur testimonium ferre in his in quibus secundum ordinem iuris testimonium ab eo exigitur puta in manifestis et in his de quibus infamia precessit. Si aut

exigatur in non manifestis et de quibus infamia nō precessit non tenet2 ad testificandum. Si vero requirat2 testimonium non aute supiozis cui tenetur. Tuno siquidem requiritur ad labandum homez ab iniusta morte seu quacūq: pena vel falsa infamia vel aliquo damno tunc tenetur homo et si testimonium eius nō requirat2 tenetur facē qd in se ē vt veritatem denūciet alteri qui ad hoc posset prodesse Unde in ps Eripite pauperem et egenum de pu. xxxiij. Preue eos qui deducūt2 ad mortem et ad romam. j. cal. Digni sunt morte nō solum qui faciunt sed qui consentiunt facientibus Ubi dicit Ulosa consentire vbi posset arguere ē tacē. Si vero requiritur testimonium de his que ptinent ad condemnationem alterius non tenetur ferre nisi cum a superiore compellet2 secdm iuris ordinem quia si certa hoc vitas occultet2 nullo ex hoc spāle dānum nascitur. et si immineat periculū amusatori non ē timendū qz ipse se in hoc periculum merit Adhec predicta facere potest ij. q. iij. Si quis alia aut ratio de reo cui periculum imminet eo volente in casu p̄dicto Sacerdotes etiā et alij clerici et religiosi tenent2 xxxiij. q. ij. Nunquid Sed non tenent2 si talis est cā in qua non liceret eis ferre testimoniū vt in causa sanguis. Secundam vō religiosi tenent cōuentū suū et obseruant quod dr Thomas. dicit eum subditi tenent2 revelare p̄latis. dum requirūt2 occulta etiam de quibus infamia nō precessit. quia vt dicunt p̄lati scire debent defectus subditorū. non solum ut puniat sed ut caueant periculis psonarū. Et si occultarent2 esset in p̄iudicium religionis sue. Hec vltima oppinio magis placet et magis consonat vitati et iuri reō. Et ideo datur specialis titulus de testibus cogēdis Tertio queritur. p. liceat homi testimonium ferre de his que sibi sēte amissa sint Thomas vbi supra breuiter rndz dicens qd de his que sunt homi in sēcto cōmissa per confessionem nullo modo debet testimoniū ferre. Ratio quia hoc non stat vt homo sed tanqz dei minister et mag est ymitatio sacramenti cui debet homo p̄cepto Certa ea vero que aliter homi in sēcto committunt2 distinguendū est Et ideo cum sunt talia que statim cū ad notitiā hominū veniūt homo ea manifestare tenetur. puta si pcinet ad rei publicam multitudinis spāle vel corporale vel in quocūq alterius damnum alterius p̄ne vel si quid aliud est huiusmodi vbi quis tenetur vel testificando vel de-

mūciando. Et contra hoc debitum obligari nō potest p secti cōmissum quia in hoc frangeret fidem quam alteri debet Quando vero sunt talia que quis pdē in tenet2 bene pot obligari ex hoc qd sibi sub sēcto cōmittitur et tunc nullo modo tenetur ea prodere etiam ex p̄cepto supe riozis quia sēcretum seruare est de iure na turali. Nichil autē p̄cepti potest homo contra id quod est de se māle. Et sic patz vltus p̄missorum. Quarto quia pena testis falsus venit p̄uenda de iure dum no et canonico Huic questio breuit re spondetur p Thomam. ij. ij. q. lxxxvj. a. falsus testis potat morta2 iniūriā facit contra iusticiā tanquā de quo est speciale p̄ceptum in decalogo. Etiam subitanter tenetur ad restitutionem om que p̄ximus eius amiserit p eius testi monium. xxxiij. q. v. non Sane. ij. q. vi. Si res aliena. et. ij. q. j. Notum. nec am plius ad testimonium admittita2 vt in Decr. testimon de testi. extra. plerumq: miraculose iusto dei iudicio aliter punit in hac vita Vt patet de illis trib9 qui fle accusauerūt illum sanctum Herodē limitaneum epm Narcissum vt legitur lib9 vj. ecclē hystorie. ix. ca. Narratur ibi qd tres fl2 testes iniuste reperti contra Narcissum epm Herosolomitanū con firmantes sub iuramēto sacramēti. q̄ cū omnes dicit ita esse confirmauit vt igne consumerētur. Alius dixit ita esse vt mor bo regio cōrumpetur. Et dixit ita esse vt lumbis arēaret2 Quarto vō pe tiit vitā et p̄dixit ab omnib9 noscebat2 in desertis locis annis p̄teritis dela tesci. Sed diuine prudentie oculus no quiescit Unde primus testis a pena scin tilla ignis domus succensa cum om fa milia omniq: pectore conflagrauit Secundus a pedibus vsq: ad verticem morbo regio quo fuit interceptatus repletur atq: co sumit2 Tertius vero eorū videns exitum. nec se potuisse latuisse diuinum octum cuct audientibz sceua prua vniuersum sceleris ordinem pandit et in lacrimas prupit et lumbus est p̄uatus. et Narcissus quasi de tumulo redimus ex improuiso redit et multomagis exegit eum amor hominū transit atq: plenissime dilatatus est

Sermones blandos blesosq: vitu
re memento. Simplicitas veri
tas est fama fraus ficta loquendi

Septimum de p̄cis p̄ceptum Primos blandos &c Postquam Autor in p̄ce

A

predenti precipto q̄ dicunt rudimenta testem
ipm̄ rudicentia vt extremis̄ptus odio et
timore vel etiam aliquo emolumento
veritatem in iudicio pronunciare simplr
et proferre. Nunc vero in p̄mi p̄cepto
subsequit̄ ipm̄ testem rudicē intendit
et informare vt vitiatem ipam ita sim
pliciter exponē deat q̄ nō sit aliquis
sophistice locutionis colorata ne sit p hoc
veritas subtrahatur que subtitutive quido
testis in testificando verba sua colorat
qđ illud quod forte fm̄ est visimile fa
ciat apparē. Protanto dicit Autor ipse
testi. Sermones blandos i. quasi velut
imitē quido proferēs testimoniū non de
bes uti sinomibus blandis atq; tua dicta
falso colore vestire vt facias appere vi
simile quod vm̄ non est. sed simplr dic
verba tua ponē. quia si vsus fueris
sinomibus blandis atq; fictis loquela tua
auditoribus efficietur. suspecta. & frau
dulento modo prolata. Et hoc est quod
breuiter intendit. Autor dicit. Me
mento vitare sermones blandos. i. suaues et mimos dulces. et blesos. i. teneres
balbutientes et dolosos. Vere cauendi
sunt blande et adulatorie loquites. licet
videant simplices. Nobi notandū q̄ ē
duplex simplicitas. quedam bona & q̄
mala. Simplicitas bona est simplici
tas veri. i. voluntatis vera que ē sine
plica malitie. hec est vera fama. i.
famosa et laudabilis. Sed simplicitas
loquēdi ficta simple loquela. s. colorata
casibus nominatim est fraus. i. fraudulēta
et talis est periculosa et pessima. et hec
ad fraudulentos et deceptores p̄tinet
et inducit suspicionē mali et talis a q̄
libet virtuoso et maxime testimonia
ferenti refugienda est et abdicanda.
Circa primissorum declaracōn magis in
speciali est de aliquibus dubitabilibus
q̄rendum. et primo verum expedi
at vel liceat testi aut q̄rialiter cui
proloquutori cum ornatu verborū loqui
et sua verba colorare vt magis appeat
& placeant. Vel sit magis expediens. s.
simpliciter sua verba pronē. Breuiter
huic questio videtur. Supponit enim
q̄ proloquutor habet veritatem pro se et de
hac querit. vtrum liceat eam colorare
per eloquentiam. De pte cui falsa nullum
est dubiū q̄ non est coloranda q̄ appa
reat vera. Hoc ergo suppōsito ad primi
huiusmodi materiam. ad hoc vt questi
veritas luculentius elicitatur tria venti
unt declāda. Primo q̄ eloquentia pter q̄m
verum vel verisimile coloratur ē vtil
Secundo q̄ ē nociua. Tertio que q̄rialiter

ad eloquentiam requirant. vt rethor effi
caciter p̄suadere auditores. Primo ste pro
batur. Desiderium cognoscendi veritatem no
bis natum aliter est instinctum et impressum
a. s. methate. Naturi omēs homines scire de
siderant. Illud autē veritates q̄nque tam
tales q̄m morales sunt occulte. ita
q̄ nescimus. et quedam scire sine possimus
per se inuestigando. quedam vo per se im
mediate scire possimus. sed per aliquas co
gnitas. vt. 2o Methate dicit. q̄ oculus
nr̄ ita se habet ad veritatem sicut oculus
noctue ad solis lucem. Cum igitur ars
eloquentie doceat vitiatem cognoscere. et
ipam veritatem appetere inuat. assumendo
ea que sunt p̄pria et virtuti similia.
Vlam accipit coniecturas verisimiles. De
quibus q̄ ars eloquentie est utilis que ve
ritates reuelat quas natura vt ars hu
mana occultauit. in p̄iudicium humanum. et
sine qua multe vitates incognite remā
nerent. Quia verum et iustum est na
turale melioza quā falsum et iniustum.
Et ideo magnū meritum esset si verū
a falso vniretur. vel iustum ab iniusto q̄
vniretur melius per persuasionē. Sed eloquentia
ad suum vsum et finem ordinata. & cum
circumstantia debita defendit per verū
et iustum ne subuertant. et vincant. Ista
Terma delectando facit ad virtutē mo
ralem actus. quia illud quod cum delecta
tione fit. magis attente et p̄ quid
melius faciunt. illud. Nunc aut̄ elo
quentia ponit delectationem in sermone. et
per consequēs facit sermonem gratissimi
et magis acceptabilem audientibus et au
dientibus sicut et sonus verborum que sui
cū cantu melodie prolatus magis est gra
tus. Eloquentia est utilis. De cuius utilitate
simplus dicit. Tullius primo rethorice
vbi hanc pertractat q̄m. Hec. s. eloquē
cia est negotium vel artificium quod ad omnes
res priuatas vel publicas maxime per
tinet. Quia hec honesta hec illustris. hec
quondam vitā rotunda fuit. Addit etiā
aliud de vtilitate eloquentie. quia p̄ eam
hominem eloquentem reducti fuerūt homi
es a moribus siluestribus. ad domesticos pa
cis consuetudine delectu. et sic p̄z primū
Secundo declaratur. nes eloquentie esse
nociua. Ad cuius euidentia est sciendū
q̄ artes inuente sunt ad supplendū de
fectus nature. Natura namq; produxit
multa que non essent ad comoda vsibus
humanis. nisi aliter disponerent. Et ideo
inuente sunt artes. vt supplerent illud
in quo natura defecit. Verbi gratia nā
produxit lapides et lignū et ferrū sed
no produxit domū et ideo inuenta est

ars dominandi que accipit illud quod natura produxit et supplet vbi natura defuit. Similr natura produxit lanam et linu ꝙ nō vestes. Vnde mirentur sūt artes texendi et suendi ut nature defectui supplerent. Natura etiam dedit homi instrumenta loquēdi sed non dedit vtutem significandi ea que sunt voluntaria licet dederit vtutem signandi naturalia vt dolores et huiusmodi. Sed per artem et mentis sunt vocabula et nomina que ad beneplacitu instituentis aliquid significant ut eum vel eum conceptum mentis. Aut tale vl' tale quid. Et sic artes supplent vbi natura defuit. Hunc autem sic est q̄ natura dedit homi instrumenta loquēdi et alteri psuadendi quia dedit vocem et lingua quia non possumus loquendo psuadere efficaciter. Sed non dedit sibi vtutem psuasiuam sicut etiam non dedit virtute significandi conceptum voluntariorū. Hec inuenta est p artem licet sibi dederit instrumenta signandi et expriendi ac pronunciandi conceptum e mentis. Sic natura non dedit homi ptutem distinguendi congrue ab incongruo nec verum a falso licet dederit instrumenta cognoscendi. s. intellectu et loquelam. Ergo oportet q̄ p artem eloquētie supplear defectus nature. que non dedit vtutem psuadendi. Sic p grammatice artē est suppleta distinctio congrui ab incongruo et per artem dialetice distinguitur verum a falso. Et sic patz satis. Tertio declaratur que finalis ad eloquentiam requirant ut rhetor efficaciter psuadeat auditores. Ad cuius euidentiam est sciendū q̄ duo primo rhetorum dicit q̄ tria sunt que reddunt orōm sufficiente vt p eloquentiaz efficaciter psuadere valeat quod intenditur. Primum est bonitas morum. Vnde dicit per morem quidem supple d' orator efficax ad psuadendum modestos enim magis credimus et celerius de omnibus q̄m simplicibus aut in quibus certitudo nō est si opinamur. Verumq; quia. s. simul indifferenter ad credendum hoc vel cōtrarium. Set dicit contingit pp hoc q̄ nescimus qualis sit et qualium morū sit orator. Et si scirem⁹ q̄ esset bonorū morū determinaremq; nos ad credendū quod suadet pp bonitatem morū magis q̄m pp eloquentiam orationis. Et quidem nescimus qualium morum sit dubie remanemq; q̄mus conetur p orōm psuadere. Vnde subdit q̄ fere omnes que requiruntur ad psuadibilitatem primo principalissimam fidem habet mos. Secundum est audientis dispositio. Nam qui p orōm ad passionem inducitur puta ad amorem odiū tristitia seu letitiam ira vl' mansuetudinem secundū quod materia requirit tm facile psuademus qd volumus. Vnde Aristoteles ibi. Non enim similiter reddimur iudicia tristes vel gaudentes vel amantes vel odientes. Tertium est cōmis efficacia quasi nouissima vt psuademus. Nam quīto nouissima cōmes verax vl' apparens. Tres facultates psuademus quīte fuerunt rationes vere vel verisimiles. Vnde in hac collegerunt debet orator vt habeat bonitatē morum vt auditores inducat in cōuenientē passionē et ut habeat rationes veras vel verisimiles. Vnde Tullius in principio sue rhetorice dicit. Si quis omnibus obtimis rebus maximis atq; honestissimis studiis rōnis et officiis consummet omnia opera in exercitatione dicendi ita inutilis sibi et pernitiosus patrie cuius habebitur. Me quidem deus cogitante cōpta mihi mentis suam dixit. Vt eximat sapientia sine eloquentia parum prodesse ciuitatibus eloquentia sine sapientia nimium obesse. prodesse nequit. Cum esset cura de hac materia hec plura. Reuertar ad rethoricam artem et Tullij quam utrique istam quidem practicat. Reuertar etiam Valerium vbi multa de utilitate eloquentie exemplificat in qua vis eloquentie. De hac materia vide supra in prima problematis parte. s. q. quam incipit. Circa q.m dicendum. C. p totū. Secundo quaritur. Vtrum illi qui p fraudem et fictum loquendi modū loquendi acquirit aliqua vt sunt adulatores et ypocrite teneant restituere et quibus. Hec breuiter videtur. Et primo quo ad primam dicendum est q̄ restituere tenetur quia fraus et dolus nemi prorsus patrocinari debet. Vt in canone Dictum. xxx. q. v. et in decretis ex tenore de restitutionibus. Ad 2m dicendum q̄ non semper tenetur restituere qui dedit. Vt adulator p deceptionem seu adulationem decipit aliquem simplicem tenetur ei restituere ad instar illius qui contrahit aliquem simplicem ad ludum. Sed si ille qui adulatori sua tribuit non sit simplex sed intelligat quid sit adulatio et quid non et tamen dat ei pp adulationem non tenetur ei restituere adulator. quia ille nō est deceptus. Ventum enim manifeste querebat et ventum habuit. Sed teneretur restituere ei cui ille debuit dare. s. pauperi. Similiter est de mētrice de qua dicit Augustinus. Licet turpiter agat quia meretrix est. nō turpiter agit in eo q̄ ex mētrici accipit. Vnde quia mētrix non decipit sed est mulier accipiens pretium corporis sui locati. non tenetur ad restitutionem. Sed si decipiet. s. depingendo oculos sibi vl' fame sua ornaret et placeret se filiam diuitis ut comitis vl' altius nobilis. et sic deciperet

Juuenem tuū eo casu bene tenētur ad restitutionē. et sic ptz vitas q̄onis de nia quo ad sinonim blandimenti vide sup̄ tu primi ptē ne. ca. precepto de vij. Nolī hoīes.

Segnitiem fugito que vite ignia
uia fertur. Nam cum animo langwet. i. pigret
gwet consumit niheria corpus.

Septimū. 3e ptis p̄ceptum Segnitiem fugito. Postq̄m Auctor sigwra in p̄mitte p̄cedenti precepto. et alijs plibatis lectori huius carmis p̄buit aliqua rudimenta ad p̄ceptoꝝ moraliū obseruantiam inducentia. et de aliquib⁹ tr̄auit in specie sub modo negatiuo vt est illud Non occides et hoc in quarto p̄cepto tum rete vnius. Nunc vero in p̄mo p̄cepto consequēter intendit tractare de alio morali precepto sub duplici modo tam affirmatiuo q̄m negatiuo sedm duplicem hm̄ precepti clausulam vt est id qđ dicitur exo. 20. ubi dicitur. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. septimo autē die sabbatū dñi est hoc ad clausulam affirmatiuā ptinet. non facies opus tuū tu et filius tuus et hoc ad negatiuam ptinet. Tenuia ad celebrationē sabbati ptinere videtur. et directe facit contra ignauos. desidiosos. et pigros q̄m nichil nec corporaliter nec spualiter operantur. Intendens igitur Auctor q̄ ad lectorem huius carminis spectat segnitiem atq; ignauiam a se penitus effugare. et se ad virtutum officia exercere. qđ fieri nequit nisi actidiam se abiciat. Pro tanto hoc suū p̄ceptum segnitiē et ignauiam inhibens prebet fore pentus obseruandū dum dicit Segnitiem fugito quasi p̄mittit velut fugito segnitiem que vite ignauia fertur. i. que facit nitū humanū vanum. s. ab igne et calore veri⁹ situs. Nam cum animo langwet. i. pigret tat niheria. i. pigritia consumit corpus et ipsum debilitat et enuat. Hoc est quādo videt aliquē pigrum corpore potes⁹ ēe intelligere vtm esse infirmū et pigrū ni aia mētis. i. sine arte. Segnis dicit quasi sine igne vel sorsum ab igne. i. sine caliditate animi et vigore mētis. Nam se ppōni componendū aliquē signat qđ sine dolo et sedulus q̄m sine dolo. et seruus quasi sine ira. Ignauus quasi igne animi vacuus. Unde dicitur ignauia quasi pigritia. et pigritia mōrle petim est quam si quis hēat corpus consumit et animā. Est. n. Ignauia quādo quis potius ni miseria eligit ptinere q̄m aliquātulū laboris sub ire ppr difficultatem quā videt in operis

nchoatōne. Plerūt faciūt aliqui fratres qui ignauiam sinam patiare volunt sub specie contemplacōnis dicēs q̄ nolunt operari sed contemplari. Contra quos adduci pot exemplum de illo qui venit ad Abbatem Siluanū. vt monetur supra. et cum videt fres operantes dixit eis opanū cibum qui perit. Maria optimā ptem elegit que no auferetur ab ea. Tunc Abbas fecit ei dari coditem vt legeret eum includens in cella. Cum ergo transisset hora nona crastinū spiciebat ille vir qui ipm vocauerat ad cibum. et veniēs ad cenam nō orabat. Vtrum fres cōedissent. Cui Abbas dixit. Tu homo spiritualis es et nō curas habes hanc esce. Nos aut tanq̄m carnales comedimus et ideo operamur. Quod cum audisset cepit penitere. Cui abbas ego nichil curaui cū Martha. Unde ignauia quasi sine ignauia que est primitiuū a quo derivatur ignauus. Dicit ergo Segnitiem fugito. Pro hmōi p̄cepti intelligentia et obseruantia est breuiter sciendum. Hesiodus de Actidia assignat. vij. filias prauas siue effectus vīz otiositatem et somnolentiā. importunitatem. mentis inquietudinē. corporis instabilitatem. Nec bositatem et curiositatem. Harū autem vitio seu distinctō sic assignari pot. Cū enī actidia sit voluntas inordinata appetendi quietem. Aut putat in ventre q̄m etem p̄ cessacōnem ab ope debito aut per opus. Si per cessacōnem ab ope duo generat vicia. vīz otium quo cessat a bonis opibus inuigilando et somnolentia qua p̄ dormitionem cessat cum possit sine impedimento operari. Si vero per opus debitū aut p̄ opus indebitum. Si per opus debitum hoc nō est nisi qđ indebite velit fieri. vt per hoc cessare cogatur et sic tristatur importunitas. Si vero p̄ opus indebitum. Aut hoc est p̄ actū interiorē aut per actū exteriorē. Si per actum interiorē dicitur inquietudo mentis quia nō cessat cogitare vel desiderare vana. Si vero per interiorem. Aut hoc est per corporis mutationem de loco ad locū et dicitur corporis instabilitas. Aut p̄ verborum effusionem et dicitur verbositas. Aut per sollicitudinē explorandi ea que agunt apud alios et dicitur curiositas. Pro p̄missorū intelligentia notandū in speciali est de infrascriptis dubitabilibus q̄eriendum. Et primo contra quod preceptum decalogi sit peccatum actidie quia alia precepta ad illa quodāmō implicite reducūtur. Hinc quesito breuiter videtur Re opponitur precepto de sanctificatōne sab

Septimum Metra Octauum

bathi. In pcto enī acidie tristicia ē. de spiali labore cū amore quietis corporal. Contra vero in precepto meritō vt die sabbati sanctificet. est amor sancte quietis qui est cum studio in bono spiali. licet ipm sit laboriosus. Unde licet pīncipiat ibi abstinere ab opere seruili in quo ē labo non tamen prohibentur homī spiale vt oracē. psallere. et pdicare. que sunt opa spiritualia licet laboriosa. Et ideo ihūs non supflue inter filias acidie torporem ēt pcepta enūmauit. Secundo queritur Cui cētuti acidia opponat. Videtur hmoi questio vndetur q̄ opponitur ipi caritati Ratio quia caritas omē difficile facit. Sicut dicit super ioh. Jugum enī meū suaue est. et onus meū leue. Quod est difficile in se. mansuetī est facile. caritas ergo facit de difficili facile. Et acidia facit cōtrariū ergo per se opponit caritati. Tertio queritur de effectu hmoi pcti. Hmoi questio breuiter videtur. Ex sedm Gregoriū. Tristicia tenebrat lumen visibile anime. nichil dimittēs videre eorū que oportet. Frego effectus Acidie est obscuratio melletus. Contra vmo videtur q̄ obscuratio intellectus sit effectus superbie. Sicut dicitur ad Roman. i. Dicētes se esse sapientes stulti facti sunt. et obstinatum est insipiens cor eorū. Primo hic tangitur eorū superbia cum dicitur se esse sapientes stulti facti sunt. Et pīa mediate tangitur prima pena. q̄ obstinatio est insipiens cor eorū. Sm glosa dicitur. vt nil intelligant nisi quod ap bitrate remotum est quos sua veritas a veritate lumine funditus excludit. Hmoi cōcio videtur q̄ vtrique conuenit. s. indifferenter quia superbia obtenebrat racionē sup habundantie libidinis pprii boni quod est excellentia. Sed acidia rōne superhabundantie doloris de bono spiali eo q̄ ē laboriosum et difficile. Amor autem vtrūq; dorum similiter obtenebrant. vt non rectificatur bonū ad quod oportet. Quarto queritur vtrum acidia sit petim mortale Breuiter videt. s. Thomas. ii. ii. q. 36. ar. 1. dicens. q̄ acidia sedm genus suū est petim mortale quia sedm priam rōnem contrariatur caritati. pprius enī effectus caritatis est gaudiū de deo vt sup dictum est. Acidia autē est tristicia de bono spiali in quātum ē bonum diuinum. Nō tn semper est petim mortale nisi quādo pfecte attingit ad rationē sui. Unde si motus pcti sit in sola sensualitate et no pueniat vsq; ad rationis rectū pp imperfectionē actus est petim veniale. Si vero contingit ad rationē que consentit in horore et detestationē boni diuini tunc contra spiritū prevalente est petim mortale. De hac quo ad otiositatem vide supra in secūda problem. pte. s. vbi ibi incipit. Sexti dicimo et vltimo q̄ nocte tacendo otio ꝛc et pte prosequitur in penultimo pcepto. Illud solum hic de agere quod bonū. Sequitur. viij.

Interpone tuis interdum gaudia curis. Vt possis animo quemuis sufferre laborem.

Octauū. z. ptis pceptorum. Ubi ponetur is. Postquā Autor in prima pte dedit pcepto lectori huius carmis pbuit aliqua rudimenta moralia ad seguendam et vitandam huiusmodi fugiendam inducentia. que quidem vicia inducit homēs ad corporis et animē tristiciam et languorem. Hic vero in quīto pcepto subsequēter ipm lectorem inducit vt a mentis et corporis tristicia in suo exercicio et labore sibi deat pcauere. nōn in suis exercitiis tam spiritualibus quā corporalibus lector se deat animo tyrē. ac etiam modate operari. Hoc enī faciens pceptum de obsuatione sabbati et ope sex dierum quo ad vtrāq; clausulam obseruabit. Et hoc est qđ hic breuiter intendit Autor. Dicit dicit Interpone tuis. q. velit innuere dicit supra q̄ attente legere debes pcepta mea moralia. Sed interdum debes animū recreare. quia postmodū melius potūs cū studio intendere. Iuxta illud Salomōis dictū Si nunquā cesses tendere mollis erit arcus. Et hoc est quod dicit Autor. Interpone. i. interimiste interdum. i. quādoq; gaudia. i. requiem et locosa. Curis id est sollicitudinibus et studiis. Hoc est laborabitum spiritualibus quā corporalibus. quia si in continuis curis et sollicitudinibus fueris implicatus animus tuus languebit et deficiet. Cura enī dicitur quidam vanus. Ad hoc interponē debes vt possis sufferre. i. sustinē quemuis laborem Et licet non sit viri timere laborem secundū Senecam. cū virtuosos animos nutrit labor. Tamen hic intelligi debet idem labor modite ē assumptus. Ad hunc pcepti intelligentia est breuiter Attendendum ad quod plures poetri libro etiā eorū de delectationibus et gaudiis. Dicit enī q̄ Altercato inuenia illi quosdam sapientes fuit de hoc quia. s. Aliqui asserebant omnes delectationes esse bonas. Secundum vō communē tenebāt

Sed xrenza ut̃ pars male dicebat q̃ quedam sint utiles tm̃ dimodo hõeste et sdm̃ rationem fiant et etiam sdm̃ q̃d oportet et ubi oportet. Quedam aut̃ male et nutiles brutiles ac etiã quãdo lumtem rõnis excedunt. Verum quia q̃ tangit aliquid in talibus delectabilibus ludis et ioris aliquos supplendare vt hystriones et ver isores. Aliquos etiam deficere vt hyspidi et agrestes qui nunq̃m letari volunt. Vnde sunt solatiantibus onerosi. Ideo expedit virtutem mediam ponere. Hec aut̃ virtus sdm̃ ph̃m politicorum. eutrapelia nũcupat̃ q̃d idem q̃ bona comisatio et delectabilis. Het docet sblatia et gaudia honesta recipe sdm̃ q̃ oportz quia talia solatia et gaudia honesta ad recreationem et laboris leuamentum fieri debent et tm̃ quandoq̃ sunt et licita. Et hoc nos Autor inducit dicens In rone tua. Ad hoc fuit sc̃d̃ Tullius in suo quito libro more dicit q̃ danda e omnib̃ hominib̃ remissio quia nulla res est que cotinuum laborem sufferre possit. Cue aut̃ sit ratio vide supra in 2 pte philosophie. f. xxxvi. qui incipit dicit septimo q̃ postmo loco residet. Pro primo metri intelligentia magis in spali est de aliquib̃ dubitab̃ q̃ciendum. Primo. Cue sunt illa gaudia que summo studio simt a mortalib̃ appetenda que re refugienda. Hinc quesito videtur q̃d est verum gaudium et sine appetendum. q̃ Deinde inquirit̃ ad rationem. Ov. dicit Deus repleat nos omni gaudio et pace qui optans veram pacem. Primo optat nobis vm̃ gaudium. Secundo ait gaudium describit per hoc signum distributum omne q̃ad tria appellatiua requirit. quia gaudium quod non e vm̃ est vanum in sua operatione. Tertio. Gaudio dixi quidem frustra decipieris est amantis in sua desiderio. Deinde xv. Gaudium igitur cum gaudio letus corrupat est monetarium in sua diuitiarum. Ibi xv. Gaudium igitur ad instar primi. Cum igitur vm̃ gaudium habet tres conditiones oppositas vi3 verum et dulce et etiam Septimus q̃. Deinde. Plus vm̃ gaudium a flo q̃m verum gaudium appetat omne gaudium repleat vos inquit omni gaudio. s. spuali et diuino q̃ est vm̃ gaudium suaue. Et postmo. No mundano. q̃ est vanum amantis et monetarium. Tale q̃ gaudium est petendus refugiendum quia rerum non saciat appetitum. Ibi. mundanum gaudium non e anime q̃ corpore bonum. quia bona anime impedit q̃ rõnem imergit et extinguit. Secundo quia rerum omnes homines indigeant corporali recreatione. Deinde quia hoc queritur phus in 10o ethicorum. d. q̃ omnes homines indigent corporali recreatione. Cuius rei assignat ibi rationem. Cum quia sicut naturales motus et operationes. Omne animal vigilans est in labore. Labor aute est constrictus sicut naturales simones testantur qui dicit q̃ videre et audire molestum est in tristitia inquietum e laborosum. Ratione huius laboris animal indiget quiete sompni vt dicitur in 1o de somno et vigilia. Cum igitur omnis homo indigeat q̃ laborem quiete et q̃ tristitiam que consurgit ex labore alicui de multente et cum delectatio corporalis moderata sit quies in bono delectante sequit̃ q̃ omnes indigent aliquali corporali delectatione. Ibi quaritur ad q̃d potius reducit̃ corporalia et vana gaudia. Hinc quesito breuissime videtur q̃ corporalium gaudia ad inceptum letitiam reducunt̃ que sedm̃ q̃d est stulta filia gule et dicatur pro quocunq̃ gaudio sequente ex lubidine qua volumus delectari in gestu relatorum corporis et in musicis instrumentis et fluxibus carnalibus et sic inepta letitia nascitur ex gula vel etiam ex luxuria. sed dicitur nascitur pmo ex voluptate gule. Nam per hoc q̃ nimium̃ labido ex gustu vt delectabilis q̃ edunt actui sui ex hoc q̃ iocundis cibariis simulatur et ideo recte filia gule est. Secundo voluptate vero luxurie ante actum aliqui nascitur et ad finem huiusmodi ordinatur q̃ ex opere nimie. Ideoq̃ non ita conuenient luxurie filia dici pot̃ pro secundi metri intelligentia restat nunc quiendi vis a quo vicio vt puto huius corporales cure et labores trahant originem. Hinc etiam quesito breuiter respondetur q̃ ab inquietudine mentis quam ponit q̃ gorius de vii. filiabus vna pestis anarie. Sed videtur contradicere videtur qui ea ponit filiam accidie. Hinc cõicio vnde q̃ inquietudo mentis pro ut nascitur ex accidia non detinuit sibi aliquam mãz eterni mens accidiosi vertit se queres illicitum quietem. et retruit cogitationem et delectationem seu desidio res quasi infinitas vt saltem illis quietem inueniat et diuit̃ inquietudo mentis in accidia q̃ vt vo nascitur ex auaricia detinuit sibi mãm. s. peruniam circa quia congregandi studere no cessat. et istud studium pecunie congregande dicitur inquietudo mentis in auaricia. Et istud studium vi3 cura et sollicitudo rerum temporalium sunt a mortalibus temperate psequenda. et quitum e possibile refugiendum. Et si sic

fereris hoc auctoris preceptum diligenter
observabis. dum dicit posse animo quis re

Alterius factum aut dictum ne
carpseris unquam exemplo simili
ne te derideat alter.:

Omni ꝛc ptis preceptum Alterius factum postquam Autor superadmonne predentibus preceptis ꝓbuit aliqua rudimenta ad observantia naturalium preceptorum inducentia sub uno negatio. et aliqua sub utroq. Nunc vo ut priti precepto citato inducere intendit ad observantiam huius ꝓcepti sub uno negatio dicit Alterius factum Istud enim preceptum reduci pot ad decalogi preceptum No occides et hoc ronē rei a qua procedit ordinatr omis inordinatu locuid. Attendens igitur Autor q ad letorem huius transmissi non detet proximi sui malum le net etiam fraudulent de anie actu sare sine timen aliqđ opponē quasi insidiando insultando vl detendendo Hoc tanto hoc sim ꝓbet preceptum per qd audictu remouent vicia. dum dicit Alterius ferim. q. velit immue Noli ea que aliquis dicit vl facit deridere. Qui enim aptē alios deridet. qđ credit img arripiet. Justum namq est ut qui deridet etiam deridear Et hoc est quod Autor exponendo intendit dum dicit Ne carpseris. i. malicose redarguendo vel etiam desperando ferim aut dictu alterius. i. ea que aliq faciut vel dicut. In hoc instruens ne alterum dictum vl factum carpe. i. dente tanquam mordē vl lacerae deas Unde prud. pij. Nōbam impiorum insidiant sanguini et sic ab hoc uitio primere debes tibi ne alter deridear te. i. deludat simile exemplo quia sicut derides ita et deriderus Ex namq est iustissima ut qui alium contemnit ipe contemnat Hanc sniam apostat Apostus Corinth. 2a dicens Si quis tm noceat corripiat hoc qđ nocuit hō enim Jure canonū comprobat Nobis ꝓdem Nōbum transsumptie Habetur in canone Sm xxj. q. iij. Hoc etiam ꝓbatur lus naturale In quo quidem sedm ꝓpositum sit quedam precepta. quedam prohibitiones. quedam demōstrationes Precepta sunt hec Quecunq; vultis ut faciant vobis homines et vos eadem facite illis Hoc vult dre ut sicut sibi velit a ꝓximo bn fieri et subvenire ei Idem faciat ꝓximo. Non sibi autē vult adulationes et alia illicita a ꝓximo qz hoc nō est ꝓxie velle Et concupiscere ne

tuis vere velit quia non ad utilitatē sua velit. sed ni odii animositate sue velit Unde i ps Deus dilexit iniquitatem odit animam sua Prohibitiones sunt hec Non facies alteri qđ tibi non vis fieri. Et sub hac pro hibitione decalogi prohibitiones contrarie quod pts quia nullus vellet q aliq ꝓximi offendē vel q aliquid ei furaret Unde nec ipe debet facē alii. et ꝓ hoc ꝓceptū est. Non offendes. Non furtum facies. Et. Preceptu enim et prohibitiones iuris nālis semper et simplr obligant. Unde lex iuris. Lex naturalis est nemi iniuria facē Demonstrationes sunt que sedm tempus et ꝑsonas quid obligant quia oppōita sunt casus emergentes licet fieri Verbi gra Petendi bis nāle licet vim repellē et sua repetē Vindicare enim de iure naturali dicit Paulus in fine rethō Tamen dns precipit Apostis oppositum. Deus te percussit in unam maxillam pbe ei et aliam Luce 6. Tempus enim et locus nūc sic se offebant q ꝓ inimica mia suetudinem trahendi erant homines ad deum Hec que dicta sunt de Jure nāli probantur. j. dis. Jus nāle de matia primo in prima pte metra in vo Autor precepto Di ctum inspi De materia secundi metri quo ad precisionis victum vide supra in prosatori pte in vltimo precepto Nemini irrisoris et in vltimo seu nolli irride et satis ibi de materia.

Quod tibi sors dedit tabulis
suprema notato. Augendo ser
va ne sis quem fama loquat

Quod tibi sors dedit. Te Adde. Nota sm canones q Adam fecit testamentū. Hero ditas ipia testamenti e anima ade stilg vel penna mentis elatio. Carnis. gemg humanum. Mercatum. corruptibilitas. heres diabolus. Testes sunt. vij. principalia peccata Superbia dum maiori subesse noluit hec substitit furorem. Invidia dum esse sicut deus voluit hec destitit detractione. Ira dum membris suis consurgens tibus fratris e. Iher animum perturbatq; Petulia dum bona sibi amissa fastidiut Iher mentis tamorem Auaricia dū dimmari rapide petit Iher vagantem Gulositas dum pomi vetitum comedit Sic mortalitatem Luxuriam dum sbiam. i. virtutes luxurie expendit hec prodigalitatem Hoc testamentum morte confirmat Unde dicitur. quarto die comedis morte morieris Nota etiam sm canones Ade testator Ihc hereditas ergo est

Addi

vnusquisq; ecclie vel cuuslibet fidelis ana
Unde sup qui requiestet spūs meus xpō
tpo Utilius vl' penna verbum dei psal'.
Lingua mea calamus scribe. Carta pre
destinatio diuū. Incaustum spūssancti
ob umbraculū. Unde t vtus altissimi ob
umbrabit tibi. Heres copis. Unde apls
Di filii et heredes coheredes aut xpi tes
tes sunt. vij. veritates. Caritas. Unde habe
caritatem et fac quicquid vis. Fides vii
Fuerede et mandatorū. Spes. Unde spa
in domino t fac bonitatem de conse. dis. v.
Iejunium. Fortitudo. Unde estote fortes i
bello. xxiij. q. v. §. Ultimo. Prudentia
Unde estote prudentes xxiij. q. i. Cū cu
pis. Temperancia. Unde si quis te percus
serit. xxiij. q. i. §. i. Justicia. Unde recte
iudicate filii hoīm. Confirmauit hoc testa
mentū morte t cum. vij. signaculis cō
firmauit. que nemo aperire potuit nisi
leo de tribu Iuda. et p̄ quid xp̄s cupiti
Octauus. Ze p̄tis p̄ceptum. Primū
Quod tibi dns dedit. Presens
Auctoris p̄ceptum est reducibile p̄ quā
ndirectum ad quartū decalogi p̄ceptum
s̄z furtum nō facies. Per furtum ean
intelligitur omne furtum. ablatum.
siue occulte accipiendo siue violenter ra
piendo siue inerudem abitum nō solue
do. Auctor igitur ex hoc p̄cepto Israe
litam tantum induce intendit ad conser
uacōm t augmentacōm p̄priam rez
quia p hoc contrahitur ab hominibus
rez alienaz contractus quocūq; et q̄
litumq; talis indebita contractio fiat
Inter ceteza vero que sunt conseruacois
et augmētacōis in rebus est expensas
t redditus septimo computare et ea p̄ter
memorie labilitatem in scriptis redigere
Ut tacto hoc suū p̄ceptum p quā antedi
cta induce intendit p̄bet forte obstinatum
dum dicit Quā tibi dns dedit. Et q̄si
velit innuere. Quā tibi dns. i. suprema
fortuna dedit tu notato tabulis. i. in li
bro vt aliquali sciencia augendo sua.
quasi dicat q̄ per hanc modū rez tuas
conseruare potes. Vel alr pot exponi t
sic legi. Ceruia augendo id quā suprema
dns tibi dedit notato in tabulis. no se
quido prodigos atq; stultos ne de te obli
quatur religio. Nam ut ait Ouidius de
arte. Non minor est virtus querē quā tue
ri. Cuius in est illis. Hoc erit arte opus
Vel alr Tu notato. i. notaria vl' scribi fu
nas in tabulis. i. in testamento quā antiq
ni tabulis scribebant. Id quā suprema dns
. i. fortuna suma dedit quido nō immis
deprimit homines nec etiam extollit. Ded
it homo habet sufficienter necessaria. si de-

derit. i. consenserit. et Cetera. i. caue et
custodias licite illud augendo porro q̄ⁿ
minuendo. Dico tibi fuca ne sis q̄ fama (B.
loquat. i. ne turpi acquisitoni sis infa
mis vl' infamatus. nec etiam exprodi
galite. Ex hoc eni instruit morientes
vt vitare suū condere debent testamenti
ombus satisfaciendo et restituendo si qua
sint minuste ablata. et nec ni hoc de po
steris confidere debent nullo mō. Et hoc
expositiue sequens textus declarare vide
Augendo fuca. i. caue ita. s. heredi tuo
ne sis qui fauca loquat. i. ne ex turpi
acquisitoni merito infameris. Adhuc
sensum optime sunt q̄dā exempla q̄d recti
tat Venabilis Beda in gestis Anglorū
3o lio de fine sco viro nobili qui a corpo
re exutus fuit ab angelis multū dedic
tus et q̄ dictum ab eis vt infra q̄ssime
debēt quod cum ferissi vidit vallem te
nebrosam igneam. iuxta. s. Stephanum et q̄
cum introgressi que ibi essent het vall
t ignes fuit ei visum q̄ vallis. ta
est mūda prae cupidis. t quinq; ignes. e
pter que mundi consumit. Et eorum
primus ignis est mendacium eo q̄ homines
non implent q̄dam baptismo promisere
Secundus est ignis cupiditatē q̄ mul
diuitias ꝓponit. amori celestis patrie
3us est ignis discordie t dissensionis
Quartus ignis est impietas cum infe
riores spoliant. Tum ignes admixti ap
propinquarunt ei. Vidit q̄ demones cum ig
nis bella struē contra sibi. Unusq; tan
tum tuncta secum sup eum qui retro
nouit q̄ vestimentū erat q̄dā hoī mortuo
abstulat q̄dam anglus bonus in igne
reuerti. Sit Circa bona pietas sic
pistis sic et de ipis pensa principes esse de
betis. Tum anglus dixit Non ꝓ anā
riam ꝑ ꝓ anima saluandam sic
pit dicitq; anglus ei quod intendisti
hoc arsit in te. Anima vō redeūte
ad corpus signū incendij visile tulit
in humeris et maxilla. Di ergo sic fit
de illo qui sustinuit pena ꝓ tuncta.
quam aspexat dcto modo quid de illis
fiet qui alioz bona rapiunt ad hoc vt
in eoz testamentis suis hēdibus delin
quat nec dum vivunt restituē volunt
sed suis hēdibus restituendā relinquunt
Veneza tales pessime faciunt et ꝓ hoc val
de timere dnt ne in statu damnacois
debeat vita in suis pecuniis deceadant
De p̄missoz aut intelligentia magis in
pāli est de aliquibus dubitabis q̄endū
Primo Utrum in mortis articlo sufficiat
fieri vl' vsuratio quo ad effectum t
triumphantem testamēti conde supra

le ablatum restituon Hunc questo breuiter rñdetur q̄ nō sufficit ad sa lutem quod tñ probatur rone. Nam testamentū est voluntatis nēe iusta sua deco qd̄ post mortem quis fieri voluit Vt dr̄ ff de testa. li. Sed post mortem no est hoīs locus pñie vl remissois peccatum. Non enī dimittit peccm nisi ablatum restituat vt xiiij. q. vi. Si res aliena. Et in dec. cū tu de vsur. ex. et in regula peccm nō dimittit. de regul' iuris li. vj. Et talis qui non vult eum possit q̄ male ablata restituant nisi post eius decessum nō valet testa quod fiat nō pcti remissio Item hō etiam requirit diuina iustitia vt ea que perpetrauit satisfaciat dum potest Sed cum in testamento usurarij iubet vt restituatur usure et ipe met nō velit satisfacē dum potest et ita contritōm nō videatur hīre nequāquam vult q̄ hēdes nō ipe satisfaciat quod est contra dei iustitiam et veram contritōm facē quia peccta sua dñi tenē auctores nec pena vltra e protrahendi qm̄ delictum fuit in ea rente reptum vt in dec. q̄sunt de hijs que fia. ma. p. c. extra. et. L. de penis Primus ergo Insuper autē non valet testamentū condere usurario ad anē salutem cum est in articulo mortis Sed si habet pecuniam vnde fieri possit re stitutio debet prius eam per fidelem & fidedignum mittit restitutōm exponere anīq̄ decedat et sub voce pconis solē niter faciat proclamare vt omnes a q̄bus per se vl' alium habuit usuram vl' hūt venant plenā recepturi satisfactōm et de hoc fieri faciat publicum mstrumentū In hoc omia bona sua obliget sm̄ iuris formam Et si qua mstrumēta heat usurarii illa extunc cēsent p publicum mstrumentum manifesto at usurario licet mandauit usuras restitui ecclie negabitur sepultura nisi prius satisfaciat vl' ydonee caueat sup cientes eos contra constitutōm latam nenī concilij pena incurrunt Testa ta aut ipōrum aliter facta non valent nec debet ni eis aliquis intēsse vel eos absol uere vl' ad confessionē admittē. Hec ola in decreto quīq̄n de usuris ho. vj. ca. Ubi notatur aliud tamen semp iudicio melio ri. Secundo queritur vtrum talis te neatur restituē rem cum fructibus inde p̄ceptis Hinc queso breuiter rñdet p̄ta. dicentem q̄ quilibet male fidei possessor restituē tenetur rem cū oibus fructibus inde p̄ceptis et quos ipe diis si possedisset p̄cepisset p id qd̄ petitur in

decreto graue de restitutōne spoli. extra. ff. de cōdi. fun. L. in re. ff de rei ve. si ma nus. §. triāliter. Et intelligē fructus q̄ supsunt deductis illis expensis que fuit erūcia fructuū colligendorū quēzēdorū et cōseruandorum qui dedurunt tam in bone fidei quā a male fidei possessoribus. ff. de peti. here. Si pater. §. vltimo. pos sessor autē bone fidei non tenet de fruc tibus quos p̄cepit qm̄ dū fiunt bone fi dei possessor si iam cōsumpti sunt sed de extantibus tenetur. L. de re. ven. ni Et nota quod qui solum usum rei futurus fuerit non sufficit si restituat rem sed tenetur etiam extimatōm usu fructus. In hoc concordat hostien tod modo tenetur quis restituē damna si qua domina ipius rei pr ipsā absen cia passus fuit vt in canon Si quis de clericis. xvij. q. ii. Secundo quēro quales executores in testamēto relinqre de beant decedentes qui per eos relicti ex equant Hinc queso breuiter rñdet Decedentes proindemnit fideles exe cutores deum timentes ac eorū animas diligentes. Unde in vita karoli magni de quodam milite narrat qui laboras an extrinsecus p̄cepit consanguineo vt suū vendēt equū et pecū pro ipius anīa erogaret pauperibus equum vendidit & pecuniam illam pro suis voluptatibus expendit Cui apparuit mortuus. xxx. diebus iam transactis dicens quia miste elemosinam retinuisti scias me in tar taris per xxx. dies fuisse te autē in loco infernali vnde expressius sum scias ponendum et ne in padisum trans mittaris. Et euigilauit tremefactus clamorq̄ demonū in aere quasi leon et luporum factus est maximus et vinc raptus est et post. xij. dies inventus in vestigio eiusdem silicis distāte ab orbe xiij. pedes dicitur. Et ex hoc infernali supplicio etialiter est damnatus Ca ueant ergo sibi testamentorū executores a talibus fraudibus Sequitur. Et p̄ce

Cum tibi dimittē supplicant mi fi ne senectē. Quinquies quinto vi nas non parcus annis.

Videtur Et p̄cis p̄ceptum. Cui tibi dimittē p̄sentes Auctoris p̄ceptum reddi potest ad dia decalogi p̄cepta diuersis tamen respectibus. Nam primo reddi potest ad primum decalogi p̄ceptum non occides. et hoc in quātū tpe ualitate exīe subtrahunt pauperi necta

Et hoc est quod bñs dicit Ambrosius in libro de officijs Pasce fame morientē si non pauisti occidisti Dissimulatur hñtur vba in canone Pasce lxxxvi. d. Detinendo reddit pot alio respectu ad viij. decalogi preceptum Non furtum facies Ideo qnia non solum furtum committit contractoni rei alienę nuvito dño verum etiam per subtractoñ beneficij a quibus bñficiū de iure debetur Intendens igitur Auctor ymāginē inducere ad munificentie vtutem et maxime in senectute constitutū vt sua no pce sdli bere inter amicos disponatur Ppter hoc sum pcebet dominum quod facē nititur ad idem dns dicit Cum tibi diuicie q. velut hmnē Cum diuicie fuerint tibi .i. sup habundant in fine senecte .i. senectus que est etas decrepita Unde ebn epla. lxx. Senectus est fex et edificium putredinis vacuus vndiq; et epla. xxxj. Finis admoni senectus sequit adolescentiam ita mors senectutem. Facito ergo ut vnas munificus .i. largus et amicis liberalis .i. no prius .i. amicus quasi dicat tunc debes copiosius largiri cum sepe vite sentit in senectute Propmissorum intelligentia magis in spali est de duobz quereremus primo vtrum diuites quite nritate nolunt esse munifici in pmpe res sint fures et raptores crudendi Hanc questo breuiter videtur quia aut loq̄n de laycis diuitibus aut de epis et clericis Si de laycis habet lorum qd sequitur Dicit q. diuites laici cum superflua et ultra suos sumptus suos nrios retinet rapinam et furtum committit Unde Ambr in canone Hec hij xlvij. distinctoñ dicit q. no est mors animas hmi tollere q̄ rum possūt et habundanter sit indigentibus denegare Secundum est panis q. detinet nudoꝝ nudumictū quod tu re clusis missorum redemptō et absoluto est pecunia quam tu in trami defodis Tantoꝝ ergo te scias bona multe qtis prestare possūt quod vult Ad vltimum de epis et clericis contra tales dicit Ambro qui cunq; hmi clerici pauper sunt Ideo etiam dicit Bñbant facultates ecclesiarum patrimonia sunt pauperū et ideo inter mittunt dicit clerici qui bona ecclesie iuste illicitos consumunt Tales sunt Ambro raptores sunt quia quicquid hmi ut est dictū pauperū est xvi. q. i. c. fi. Unde tales ad restitucoñ oñ pauperibus tenent Ad vñ vtilitatem ecclie redigē. sm canone xij. q. ij. qñia et c. si illi. et vltra hoc mortale peccant non solum q̄ pauperibz subtrahunt sed etiam quia ꝓsonis ecclie

bus conferunt Ixxxvi. dis. Cum venatoribus et c. donare. Similē pontifex de epis per bñm Thomam z. z.ę q. c. lxxxv. et sic pt; veritas quęstionis Ordinatur vtrum Deus hēant aliquos amicos .i. vtrum in amicicia in tali etate psēuerent Hoc dicto pt; q. Ambro dicit Vinas non prius amicis Hanc q̄stionē vidēt breuiter pbrus .i. ethicorum dicit q. non debem certa hor assignare zone Amicicia cū mutuatur et confirmatur alio exquo homo delectatur in dictis et factis amici. Deinde autem qnia amisit calorem naturalem qui est causa delectacoñis frigidus est et no delectatur in aliorū dictis quia no vi detur sibi q̄ alius loquat de ipso rōne etatis et sensus Item non delectatur in aliorum factis quia suspicosus est pp̄ mala que ipse fecit pretauit vt iudicet et ideo de aliorū factis semp suspicatur q. non sint bona. Ad hoc dicendū vide supra in 2. prohemio. pte. ij. q. Inquirit deinde q. sit dilectio Amicicie et est vide supra in hoc precepto Papias Inutile consilium domino ne despicte seruū. Nullus si prodest sem

per tentemptaueris vnquam.

Ostendimus .z. q. vtrū preceptum de Inutile consilium. facere pueniat p̄ceptum. Auctoris contingit reduci non posse ad preceptum decalogi Nichilomin tamen reduci potest ad p̄cepta tam sacre tionum. sacrarum scripturarum qui etiam moralium librorum De primo scribitur .ij. Regum .vi. et quia Absalon spiritus accepit consilio Achitofel que fuit attestante ad helizeum curatus fuit a lepra Item etiam legitur Exodi. 18. de moyse qui accepit consilio Jethro reputati sui cum tñ ipse moyses esset sapientia et dignitate superior Cuiusq; ipse Jethro videret moysen stantem a mane vsq; ad vesperam Indicantē populum. ait. Non bonam rem facis stulto labore consumeris tu et populus qui tecum est Ultra vires tuas est negotium Solus id sustinere non potes Audi ergo verba mea atq; auscultabo et erit deus tecum Esto tu populo in hijs que ad deum pertinet ut referas que dicuntur Deinde Inde aut elige de omni plebe viros potentes timentes deum in quibus sit veritas et qui odiant auaritiam De secundo aut Genesis epla Ixxxviij. Cum sis tuus familiaris vide

decet prudencia tua et consilium proximi utile sit minime despiciendum est Verum sunt vino homines qui sunt vino contribiales et post hec vine cum suo tuo clementer vine coiter et in ymone vim admitte et in consilium ei ni quia Ecce hanc igitur doctrinam per presens preceptum nobis Auctor. d. Vtile consilium spia primissorum intelligentia est breuiter attendendum q. phus li° vio nomicorum. iiij°. genera seruorum fundam cum sint barbari sicut macedones asiani romi et isti naturaliter sunt sui ydonei sunt impotentes et isti dicuntur sui legales quia ymo ydoneum ille sunus est qui in bello captus est et a domino seruatus vt. i. de Dui. gentium Vnde dicit canon. xvij. q. iij. Si quis suum fratrem talem captum sit si redidit a domino suo petenti vbi certum sit iustum sed vbi iniustum et incertum est fugere du pot ff de capt. l. michil inter est Secundum vero mercenarios et isti seruiunt pro merce de. i. pro pecunia Secundum magis sunt dilecti et isti sunt ex amore ceteris meliores quia isti sunt ppter bonum vtilitatis et sunt gubernandi et isti regali ac penali regimine sunt regendi Dicit q. apponat ad tertium in eo q. Auctor dicit Vtile consilium de eo q. dicit phus. ij. politice q. seruus ille hec domino consilia vtilia sunt comunio videtur. q. verum est q. no habet consiliatiuum in quantum est quia barbarus qui zacon macedo et magnus est quia legalis vel dilectionis qui sui dominum timentes p libertatem arbitrio tales sedum Benenatum sunt ad consilium admittendi et de talibus intelligit hic Auctor dicit Vtile consilium De materia suorum satis supra in prima parte mentionem precepto exercitij Decorum culpa et pena in viij. parte precepto. xlvi°. Cum ppositus re

Rebus et in censu si non est qd fuit ante. Sic vnusquisque contentus

eo qd tempora prebent.

Circuit determinat. 2e. partis precedentem Rebus et in censu. in parte precedentis Auctor huius tertius lectionem inducit vt de bonis fortune contentari debeat et secundum hoc vitam suam dirigere ac etiam sibi eandem se conformare debeat Rebus et in censu. q. velit diminui Qui ita sumptuose vivere velles quando diminute sunt res et diuitie tue secundum quem multum inuisti seu habundasti peruditio ad mopiam deuenies et si expensas diminui nolles oportet te aliena capere et furari Dic ego contentus hijs que mo habes et hoc si non est unde tibi id quod fuit ante in rebus. i. in possessionibus et bonis immobilibus et in censu. i. pecunijs et mobilibus Quum ego non habes pro ante esto contentus eo quod tempora tibi prebent quia res variabilia sunt q. non semper pauper sumus Vnde cum Socrates a quodam inope interrogaretur quid agere debet pauper habens et ni multis indigens aut qui res tua tibi non sufficiat in parte viuendo fecit rei tue spe sufficias et sic eris contentus Et p tanto dicit Valerius q. impletem fat non multa possidere sed pauca desiderare hijs valde conuenit illud Job dictum ca°. i°. Deus dedit dns abstulit sicut domino placuit ita factum est Adhuc ssm etiam optime facit quod subiacet Valerius li°. vij°. ca°. i°. vbi dicit Cum Ciprus regno hodie arcus et diuitijs habundantissime inflato animo Appolinem pluries venisse consultatur An aliquis mortalium se esset felicior. Ille ex abdito sacrario specu vocem missa aglaum sufficiens ei protulit Socrate exhabitus pauperum et etate semotos terminos agelli sui unquem excessit paucis rurus fructibus contentus Regis mydentes fulgore fortune gloriantis respondit magis se probare seruitute videns tuguriu quia tristem curis et sollicitudinibus aulam pauca sq. glebas panosis exutus quia pruginissima luddie dia mentis referta Aut vnus aut alterum magis bonum fructus tutele quia exercitus et equitatus et arma vectibus expensis onerosa et huius necessarij horrendum multum appetendum quia thesauros dum nisibus et cupiditate expositos Sic eos diues dum speculatorem vacuis opinionibus dum hec concipisset vbi nam solida et firma et sinceri esset felicitas dicitur Merito ego bene dicit Auctor Fac vxorem fuge ne dotas sub nomine dotis Hanc retinere velis si ce perit esse molestia.

Quia certum determinat. 2e. partis precedentis vxorem fuge Ce presens Auctor vxorius precedentem redit ad quintum documentum precedentis Non arrides et hoc non inconuenit motius ire qui aliquem insurgit ppter inanem arrogantiam et onerosum comitem hoc tuum rei euidentia est attendum q. phus Ci ethicorum querit qualem vxorem sapiens quere debet vel ducere.

Ꝺreuissime rndet q; sapiens volens vxo
rem ꝺuc̃e ad tria pⁱ⁹ attendꝺ debet
scdm tria ꝯsa bona que in ipa requr
Unde notꝺ q; bona qꝺam sunt minima
et hec sunt bona extrinseca sicut diuicie
qꝺam sunt media vt generis nobilitas
quedam sunt maxima vt bona mtis ⁊
anime ut vⁱtutes Homo igit̃ volens
vxorem ꝺuc̃e debet principalr querꝺ an
sit integra ornata vrtutibus ac etiam
exterius ut moribus pulchris quo ad exte
rem ornatu necnon et bona exteriora tm
principalr attendꝺ debet Inter nobilitatez
animoz plenalitatem et diuiciarum inclti
tudinem primo nobilitatem deb⁹ inspicꝺ
si est nobilis quia imparitas iugi sepe
solet esse causa litigⁱ Hec impitas attꝺ
ditur q̃tum ad duo primo si vnus est
nobilis alter ignobilis Secundo si vnus
est senex alter ivuenis Debet etia que
rere animoz plenitatem et diuicias pt
onera mr̃imonij supportanda hec ꝺos
quam dat uxor viro Unde tam diu du
rat q̃ꝺ diu mr̃imoniu ꝑ eo soluto solu
tur ipa ꝺos quia sine eo esse no pot
ff. ꝺe iur ꝺot l. iiij et est dos quasi
patrimoniu mulieris ff. ꝺe minor dempt ff.
sed vtrum mi fi. Debet tⁱᵒ querꝺ in vxo
re alia corporis bona vt pulchritudine
ad fornicationem vitandam que vitat q̃ꝺ
vxor pulchra est et venusta et etia magn
tudinem et hoc pp prolem ex ea gene
randam q; matꝝ vt plinius magnos
giuant filios quia mrisant coiter filios
eo q; a mribus trahant sbiam corpole
tam Attendꝺ etiam debet in vxore bo
animie que sunt maxima hec sut duo
sc̃z temperantia et animi opositas s. q; li
bentez opetur Nam scdm phm mens
humana nesciat ociosa esse et ideo q̃n
no occupat circa licita circa illicita ma
gis ꝺat per opositum igitur licitam
illicitu sollicitudo vitat de matia hui
Unde lucanus supra in vite prosapia pre
cepto.pⁱ⁹. Erudi liberos. post medu Ꝺ
etiam esse temperata et sic no erit seru
tus passionu Insuper attendꝺ ꝺebet sapi
ens q; talem eligat in vxorem que sit ho
nestis pentibus orta Vt phm in de filie
eaꝝ mores femaꝝ sequunt a quibus
traxerut originem Unde dicitur cui q̃ꝺ
uxorem ducere vellet consuluit q̃ꝺam
phm qualem uxorem ducꝺ debet Rndit
phus illam uxorem ducꝺ cuius mrem
et auiam noueris finisse pudicas talem
inquit ⁊c filiam extimio q̃lem mrem cog
nosces Ꝓdicta enim attendꝺ debet homo
sapiens in vxore tradenda et no tam
attendat ad magnam dotem q̃ ad vir
tutes et cetera plibata Verum q; sm
phm coniugⁱ eadem est disciplina ꝑq;
admodum vir no tm attendere debet
ad magnam dotem q̃ntum ad vⁱtutes ⁊
pulchros mores ceteraq; plibata virum
ducende Sic nec ipa mulier nubendi
attendere debet principalr ad viri diuicias
tm quo adhere intendit ꝑ potius ad
sapiam et morum venustatem Unde Va
lerius li°. vij°. ca°. z°. Quinte filie themi
stoclem consuluit vtrum eam pauperi
et ornato aut locupleti sed parum pbato
collocaret in coniugio Cui ille malo iq;
vtrum pecunia q̃ pecuniam vxo in
digentem Ultimo dicto monuit vt gene
rum diuitⁱ potius q̃ diuicias gene
ro legeret. i. elegeret et summa prude
ria et cautela mrimonii est cauꝺendum
quia quodamq; virum est post nuptias
distimulare equus. bos. asinus. canis et vi
lissima mancipia vestes et supellectili
a preq; probantur et sic emittuz. sola
uxor absconditur ne ante displiceat q̃ꝺ
ducatur Attendens igitur Autor ad
maiora ꝓ homm coniugium in hac mi
plicantur ex uxorem vⁱᵗ quia porig ad
dotem magna attendut q̃ ad vⁱtus
et ad alia ꝺicta Volerius ꝓ hac ex uxo
rem per hoc suu ꝓceptum pentius re
mouꝺ ipm iubet obseruandum fore dicꝺ
Uxorem fugę. q. velut inimicꝺ. q; ducꝺ
eam no debet sub nomine dotis. i. ꝓpter
dotem principalr quia inde superbit et
exprobrat marito ꝑ melius esset alicui
sine dote vl cum modica dote eam tra
ducꝺ ne ex hoc superbiat Et hic loq;t
Autor scdm letterem ligurgi qui dice
bat virgines nubere sine dote vt ait
Trogus pompeius li°. z°. pp cuius pru
mam intelligentia magis in speciali
est de infra scptis q̃ꝺbz ꝓquirendis vⁱᵗ
Utrum sapiens ducꝺ debeat uxorem.
Hinc quesito rndet Valius li°. vij°.
ca°. z°. dicens q; Socrates consultus
a quodam adolescentulo Utrum uxorꝺ
ducꝺ an se omino abstinꝺ Dicit se re
spondisse q; vtrumq; illoru. i. qdrupq;
fecisse actutu poniam Hinc te inquit
sollicitudo hinc te orbitas hinc tener
nititus hinc heres alienus excipiet
s. s. uxor non ducitur Aliquis arguit
ad aliam ꝓcreandi ꝓpter ꝓpria sollici
contextus querulam ꝺotis exprobrac
affirmu grauius superbiu grarula sꝺcz
lingua sacrendria alienu mr̃imoniu in
tertius liberoz euentus Et hieronimus
contra Jouinianu scribit Ut
xolius Theofrasti li°. de nupcis m q°
quesuit An vir prudens ducat vxorem

Et cum diffimulasset si pulchra esset. si bñ mouigerata si honestis puntib; orta di ipē sanus et dues si sit sapiens in re incertoz̄ debet. Statim intulit. ꝑ tanto in nuptiis omnia concordat. Nō ēst go uxor ducenda a sapiente. Primū em̄ est impedire studia phie nec posse quēq; libris & uxori pitet mīstare. multa esse q̄ mionaz̄ usibus sunt nocua. p̄ciose uestes. auzum. genere. sumptus. annulle. supplex lex varia. Deinde p totas noctes garzule questiones. illa procedit in publicum. Sic Bonozat ab omnib; ego in comitatu femina mīstra despicior. Cur aspiciebas vicinam quid cum ancilla loquebaris. De foro veniens quid attulisti. nō annonam nō ꝑdalem altiq amorem suū adeum supplicat. Deq̄nt pauperem alere difficile et diuitem ferre tormentū. Addesq; nulla est electio uxoris. & qualiscūq; eue nerit bñdā. si nacundi. si fatua si deformis si superba. si fetida quodcūq; viciū ē post nuptias discernig. Equus et alia animalia vt prius dictum est probantur anteq̄ emantur sola uxor non ostenditur ne ante displicerat q̄m ducat. Et post quoscunq; illa dilexerit ingrati. i. nidig ni etiam amandi. si totam domū ei tradendam comisit. seruiendum ē. si aliq̄ tuo arbitrio repmauerit fidem sibi hre no putabit et ni odiū vitetur ars unguenta et nisi cito consileris venena parabit. Rerum quid prodest etiam diligentia custodia cum uxor imprudens suari nō possit pudica non deat. Insida enī est custos captiuus ritas. Et illa vere pudica dicenda ē cui licuit peccare & nolunt pulchra cito adamat. feda facillime despicit. Difficile custoditur qd plures amant. molestum est possidē qd nemo libere dignatur. Miori tamen miseria de forma hētur q̄m formosa suatur. Nil tutum est in quo tocq; pli votis suspirant. Alia forma. alia facetus alius libalitate. Alia ingenio sollicitat. Est ibi multa de materia vide. i. ad corint vij°. Prego cogitat q̄ dei sunt et in eodem tribulacōm patiūtur. Hoc autē extraxit Heronimus de libris philē aute dicti. nec ista recitant ad detractoz vel dissuasiom coniugū. Absit. & ad nomicoz eoz qui coīubere volunt et ad p̄fendā virginitatē mīmonio. Unde cora īstructu dixit. Autoz uxorem fugere quia sup̄ habita ē inepto. Utile puto hic de duobz distruendū fore. Et primo quot sint species dotis. Secundo utrum maritus teneat reddē dotem uxori cum sit in alijs debit

obligatus. Et uno ad primū questionem dicendū ē q̄ due sunt species dotis. Prima dicit perfectitia. Secunda dicitur aduentitia. Perfectitia dos est que a matre pro filia vel ab auo pro nepte. vt ab alio nōie eoz̄ sen de bonis eoz̄ datur vt ff de iur dot perfectitia. Aduentitia vero est quam ipa mulier dat pro se vl alius a matre vl ab auo siue sit frater siue quis alius. Et hui dos alia extimata alia inextimata. si extimata tam lucrum q̄m dampnum ptinet ad maritū sicut ad rei emptorem. Si vo inextimata dāpnū et lucrum ptinet ad mulierem. ff. de iur dot plerisq; Fructus tamen pertinet ad maritum ppter onera mīi q̄ supportandi. Unde fetus dotalium pecorum ad maritū ptinet. quia in fructibus computāt. Sic tamen ut supplcat capitu ex eis natis fetibus utz in pall. Lege plerisq; Secundo ad secm dicendū ē q̄ mulier pro dote habet obligatu oia bona vri m tm̄ q̄ p̄ferūtur omnibus creditoribus non habentibus expressam hypothecam utpote tam et hoc nisi alia sit ni si mulis hre. ut quia petit dotem p̄cedentem. p̄terq̄m filijs priozis matrimonij. qui agentibus de dote contra nouas. C. q̄ pio. m pig. ha. l. assiduis. Item p̄feruntur creditoribus de quoz̄ pecunia res. s. empte vel refecte sunt. Non aute p̄feruntur mutuatibus militia et fisco. C. l. cum po. in pig. ha. autem quo iure Nam isti creditores alijs omnibus preferunt. Sed in donatoribus ppter nuptias p̄feruntur mulieri creditoribus non posterioribus. Pro intelligentia etiam secundi metri vide si repudiam q eam si ppter dotem vel alia quamcūq; vitio reperit esse molesta. Est breuiter tenendum q̄z his instructo premia ē nec ullo modo tenēda et hoc ppter duo. Primo quia est contra doctrinam euangelicam Matth. v. ubi xp̄s. Quicunq; dimisit uxorē suam excepta fornicationis causa facit eam mechari et qui dimissam adducit adulterat. Item matthei. 19. Respondentibus pharisei. a xp̄o di licet hoi dimittē uxorem quamcūq; ex ea aut illa. nō legistis q̄ qui fecit ab initio masculū et feminam fecit eos. et dixit propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adhēbit uxori sue et erunt duo in carne una. Itaq; iam nō sunt duo sed una caro quos ergo deus coniunxit homo non separat. Secundo quia est contra ordinationem ecclesiasticam. Ut per ipīq; mīi. Diffinitoni. que hētur. xxxvij. dis. C. p.

Vbi dicit q̄ virum omm̄ et maris et fem̄e
cōiunctio indissolubilis iuxte consuetudinem
retinens licet in quibusdam casibus ex
pōsse a iuris auctē eccliē possit quis di
vortium et uxorem diuortiū celebrari fm
q̄d infra dicetur Respo ego vidē quom̄o
possit saluari xp̄s iste legendo de iure di
uino et canonico nisi velleng rpm ap
parenter excusare De hac doctrina ·s·
de dimissione uxoris Dicendo q̄ in hoc p̄
cepto conformat se vet̄i legi tunc hoc ad
dedit. Deut· xxiiij· vbi sic dicitur Di
cum ceperit homo uxorem et habuerit ea
et non inuenit gratiam coram oculis ei⁹
p̄r aliquam rem̄ q̄ in mulieris feditatem
scribet libellum repudij et dabit in manu
illig et dimittet eam Ista lex nature
nō fuit bona simplr Unde dicente xpo
Mathei· xix· q̄ non licet dimittē uxo
rem· quia quos deus coniunxit homo n̄
separet Pr̄sumpt Iudei quid ergo moysses ma
dauit dare libellum repudij et dimittē
Videt xp̄s q̄m p̄pter moysen ad duricia
cordis vr̄i permisit vobis dimittē vr̄as
vxor̄as ·s· ne eas occidētis ab initio autem
nō fuit Multe et varie sup hoc inue
dant expositiones per t̄ginatiuos Nam
aliqui ex eis sic exponut Licet retinere
velis· q· velit dicē non retinere debes
dotem si pter dotem cepit esse molestu
s· grauis et intolerabilis Ex quo mo
do exposicio non est vera nec lr̄e con
sona Primo totaliter dissona ·s· Fidei tra
ditionis relatio precipi q̄ fuit quidam
qui fecit aliquas bonas expositiones sup
isto libello qui cōcepit istud metrū sic di
cendo Hanc retinere debes quamuis sit ti
molesta· Hanc castigare velis si cepit
esse molesta Sic tali expositiōi nō int̄
mittere intendo sed credo sub cōrectiōi
loquēdo tm̄ reuerenda q̄ sua ista vera posset saluari· prout ista iacet· dicendo
nec retinere velis si cepit esse molesta·
·i· adulterij rea· nec velit post monitiōm
se cōrigere & pagē primam de peto Hoc pro
batur in canone Si quis uxorem· xxx· q·
q· 1· Et in decre· Si vir de adultio Alio
si adulterium esse notorium nō debet de tri
cedē· nec etiam exigere et si redderet
mōrtifer peccaret Hoc intellige nisi adul
terium sit notorium Si aut non ē notoriū
q̄m cito sibi constat de fornicatiōi uxoris
non tenetur reddē alio non solū meretrix
nec regulariter de bigamie si etiam gene
raret sibi pudicitiā acquirendi Vir tamen
in hoc casu uxorem dimittē sine iudicio
eccliē nō debet Si huic intellectui huius
Auctor q̄d pie credendum ē optime intel

lexit Et sic intelligendo versus tolerari
abs alia reuolutiōi pot Pro premissorum
intelligentia quo ad hoc metrū magis
in speciali est de mira scriptis q̄mbus
quēdam Vtrum maritus possit uxo
rem fornicantem pp̄ria auctē dimittē
Hanc q̄m volo per cōmune discutere
Et primo videtur q̄ non deat eam di
mittē pp̄ria auctē quia nemo in eād
causa potest esse actor et iudex vt ni
dicetur qualiter de actu· sed vir ē ac
tor ergo non debet esse iudex Iu cōmuni
fatur quod scribitur Mathei· 19· Quia di
miserit uxorem excepta fornicationis
causa &c· Hic dominus dat iustā causam
eum dimitti iubet ex causa fornica
et ergo si hoc est de iustitia· et quod a
deo iudicatum ē non indiget amplio
iudicio ergo sine alio omni iudicio potest
eam dimittē Hunc cōtrario videtur q̄
uxorem dimitti a viro pot contingere
subrepticie· Vel q̄tum ad thorum vl
q̄tum ad mutua cohabitationem Si p̄o
modo teneat vir computo et cognito tem
pore fornicationis vl' eam
vero debitum denegare potest Nam si
committetur ei non solum irregularita
tem incurret sed etiam generaret sibi
impedimentum accusandi Hoc verū
est nisi p̄tenderet ecclia stricta compl'
catur Et tunc si compulsus reddiderit
licet irregularitate incurrat nulli
sibi p̄iudiciū generabit· Ratio huius
est q̄uia tenetur et debet coniugem
in occulto cōrigere· Si vero loquitur
quo ad cohabitationem nō licebit viro uxo
rem dimittē sine iudicio eccliē· et si di
miserit rogi debet ad retinendum ea
nisi vir inconti̇nēti probare posset fornicationem· Et secm Hostien si probet
infra dies non restituet· quibus elapsis
si non probauit plena restitutio fiet
Et sic pt intelligi· xxxiii· q· ij· Extra
Item etiam Hostien· Et si adulteriū
notorium sit ita ut iustificationi non sit
locus tunc potest adulteram sua auc
toritate dimittere De dinor· sicut· & multo
fortius debitum denegare Idem simo·
Sed addit Brixiensis q̄ etiam si notoria
sit fornicatio mulieris q̄m diu tamen
vir non recedit a viro nec publice mo
ratur cū adultero non potest eam di
mittē seu sua auctē expellē quod si
fecit cogetur eam recipere Sed si pu
blice moraret cum adultero non tu⁹
maritus eam recipe siue eam expu
lerit siue non Dimitte etiam no tu⁹
eam recipe si postq̄m illam expulit

adulterium no

adultérétur notoue etiam si cum adultó
non moxaret? Et in hoc etiam tasiu pot
ea inuitu vironastreui intraé nisi t̄ pt̄
fuit formata Ex autem obviatur q̄
domo suam tulit Matth xix· dicendū
est non tulit sed exp̄sit· et sdm ihm
potatem sniandi epis dimisit et sic p̄z
veritab premissorum Secundo q̄ritur
Mutare in repudio vt supra hūm est
Vir et uxor non iudicabuntur ad pla
et q̄rere vxor non repudiat virum·
et nūc in diuorcio ad patria iudicant?
Tertio que sit dr̄a inter repudiū et
diuorciū Huc ad p̄mū q̄situm est
dicendum q̄ mulier merito primi pat̄
subiecta erat Sed post reconciliatoem
xp̄i in quo non est servus ꝛ liber· mas
culus et femina· vt dicit ap̄lus ad Ga
lath· iij· Omnino q̄tum ad legē thoz
ad patria iudicant? Huc ad sc̄m
dicendum est q̄ repudium fiebat ex
debita causa· sed diuorciū ex debita fit
repudium fuit p̄missum· hoc autem
contrarium Item post repudiū nō pro
hibeatur nubere sed post diuorciū pro
hibetur· Item quia vir ut dictum est
repudiabat uxorem et non econuiso·
Item non iudicabant? patria sed in di
uorcio ad patria iudicant? xxxij· q· i·
In quib uxorem· ii· q· v· p̄cipit et c·
xpiana· In hoc concordant p̄de· et tho·
Et sic patet veritas premissorum· Ex

Multorum diste exemplo que fiti
sequaris· Hue fugias vita nob
est aliena magistra :· anno

Quintum dcm̄m· ꝛc· ptis p̄cepti
Multorum diste· p̄ posteq̄ autor
supra in primo et secundo p̄ceptis hȳ
ꝛc· ptis lectorem huius tractatus induxit
ad studium et obseruantia moraliū p̄ce
ptorum in gñali· Nunc vō in p̄nti
p̄cepto subsequēter mduc intendit hȳ
tractatus lectorem circa studendi modum
in sp̄ali vt· s· studere deat in exemplis
virtuosorum virorum· ꝑ diligenter inspe
diendo ac etiam p̄udenter v̄imitando t̄
hoc est quod dicit· Multorum diste ex
quasi velit innuere· in spicere deb facta
et dicta sapientum nobiliora· et ex illis
p̄pendē poterit quid sequi deat vt imitē
quoniam per ipsorum virtutem tripm̄ regi
et gubernare valebit· et hoc est qd expo
situs intendit· d· Diste exemplo· i· per
exemplum multorū· s· sapientum q̄ fuī
sequaris· i· que opera sequaris· i· imite
ris et que etiam fugias· i· cauear quia

alienā vitā· i· alior̄ est nobis magis
tra· i· potest esse et debet p̄de materia huius
p̄cepti vide supra in· vij· problemi· parte
·ij· de xxxviij· que incipit dico p̄mo q̄
hoc virtus vltra medium ꝓtenditur et sic
in prima p̄te metra in· xvj· p̄cepto mul
torum rum facta ꝛc· Sequitur· xvi·

Quod potes· id tempta operis ne
ponderē pressus· Quotumlibet nō
labor et frustra tempta relinq̄s·

Sextumdecimum auctoris p̄ceptū
Quod potes· id tempta· p̄ q̄ auctor in superioribus p̄buit rudimenta
virtuosa ad p̄ceptorum moraliū stu
diū tam in gñali q̄m etiam in sp̄ali·
Nunc vō in p̄nti p̄cepto p̄bet rudimē
ta lectorem huius carminis virtuosa
vt ita temptare in eis studere debeat
q̄ virtus ea capienda et obseruanda in
sylē possit ac etiam laudabiliter ag̃ ꝛc·
Et hoc est qđ intendit Autor dum dicit qđ
potes· quasi velit innuere· Talia utique debes
que in finem perducē possis· Et hoc est qđ
exponendo autor dicit· tempta· aggredere
et inchoa illud opus· i· illud opus qđ potes
p̄ficere· Tua dicit exp̄sius Tua plus pos
se putat sua qđ natura ministrat posse
sui scipsius se minus esse potest Et hoc e
ne labor tuus pressus· i· gravatus et de
ductus ponderē· minus q̄litate suctum
bat· supponat? et tu relinquas tēpta
frustra· i· inutilr et ea que cepisti imper
fecta dimittas quia ex hoc ingē damnū
· i· vēcundiam sequaris Ex p̄dictis concludi
dit q̄ sapiens non debet attemptare nec
facē nec aliquod opus quod laudibiliter co
sūmare non possit Huic concordie potest
qđ exemplificatiue dicit dom̄s t̄ salua
tor nr̄ Luce· xiiij· sic inquiens· Quis
ex vobis volens turrem edificare nō prius
sedens computat sumptus qui necessarij sūt
si habeat ad p̄ficiendū· ne postquā posuit fū
damentū non potuit p̄ficere Pro intelligētia
p̄sentis metri operme faciā qđ metrice legi
tur in q̄busdam hystorijs de duobus hōibz
ni regionibz longinquis p̄gentibus· t· abo
erant gravi onere p̄gnuati Primus aut
illorū quicquid ponderosissimi videbat i via
per quam ambulabat colligebat et super
onus suū ponebat et tm̄ imposuit onus
sup onus quod defert in via suffocatus t
sic sub oneribus vitium miserabilr finiuit·
Alius aut̄ nichil ponderosi tractis sup ong
suū imposuit· Sed i· quod ferebat paulatī
diminuēdo deposuit et sic alleviatus ē vt
melius p̄ficeret ad viam ad quam

pgebat ni qua honorifice ⁊ gl̃ose susceptus est. Sta etiam moraliter loquendo cõtingit hominẽ huius mundi qd̃ contingit hys duobus hoibus. Hñ duo homines sunt duo genera xpianoz̃ qui ad tr̃am longinquã ⁊ ad uitam b̃tam tendut ⁊ tendẽ debent q̃ a nobis multũ est longinqua. quia a cẽtro ad circumferiã de qua dicit Rabyn oĩa sũt q̃ a centro tre usq; ad celi spãtium equaliũ quod est septies celũ est via. vij. milium miliarioz̃ et septingentoz̃ ⁊ q̃ũlibẽ de via. s. plana aliquis ire possit omni die ⁊ l. miliaria ut vij. milibus et septingentis annis. Sta etiam multũ longinqua existit natione nature quia nos sumus cõruptibles et mortales. illa vero incorruptibilis et immortalis. Ad istam tr̃am b̃tam. s. vitam solum mõ veri xpianj ꝑ fidem veram ⁊ spem ꝑgunt. quia quilibet xpianus spat ad istam tendẽ ⁊ in rei veritate solis fidelibus illa terra pata ẽ. Verum quia ⁊ pmam in duas ptes sunt diuisi in bonos videlicz et malos. ideo duo homines dicũt sup se magnum pondus hre. Hoc pondus est concupiscẽtia que omnium malorum est radix venenosa. ut expresse dicit Apls. i. ad tlm. 6. Et transsumptive in decretali. Nam concupiscẽtia nescirebam de consti. exẽ. et i canon. vnt. xl. bonoz̃. xlij. dis. Hoc pondus concupiscẽtie quilibet sup se portat. Hoc ẽ dicẽ q̃ nemo a tali concupiscẽtia ẽ immunis. De quo pondere loquitur sapiens. Eccli. xl. dicens. Jugum graue super filios ade a die exitus de ventre matris eoz̃ usq; in diem sepulture in matrem omnium. Hoc est fatum mũdi et malus quicquid ponderosum in via videt colligit et super suũ omnibus imponit. Colligit go stultus concupiscibilia vite hui⁹ ꝑsentis. s. gulam. luxuriam. Et cetera vitia. Hoc nõ est aliud facẽ nisi ligna lignis ⁊ ponderosa ponderibus cumulare. et sic faciẽdo deficit in via. et sic viam quã arripuerit nõ ꝑficẽ valet. Unde dicẽ pot illud ps. dictum. Et sicut omnis eq̃ue equitate sua sup me est sic confundit. Et q̃ asequis etiam mortẽ meruto suffocatur. Secundus autẽ per quem sors fidelium designatur nichil eq̃ue collegit quia sola mentis contentus est tranquillitate voluptatibus et vitia ꝑsentis mundi. Hoc stultitie nichil concupiscibile illicitum sue adiuxerit concupiscentie sed et ipsam concupiscentiam eorum elemosinarum et aliorum bonorum operum memoriam ⁊ sic alienatus est q̃ ad tr̃am quietis ad quam pgebat feliciter ꝑuenit. obliq; honorifice ⁊ gloriose susceptus est a deo. angelis et omnibus electis qui in regione illa consistũt. et sic intelligendo ac etiam obseruando bonus ex hoc consequitur fructus et pro tanto bn̄ dicit. Ad potes. ij.

Pro intelligentia huius secundi metri est breuiter scribendum q̃ triplex est labor frustratorius qui homines facit succumbere ut ꝑfecta ignorãdo se relinquat. Primus itaq; labor frustratorius et labor secreta ꝑquirẽdi que soli deo sunt reseruata quia absconditi ab intuitu cordium humanorum. Unde ecclesiastes primo. Ego ecclesiastes fui rex in isrl in hierusalem et posui in animo meo quere et inuestigare sapiam de omnibus q̃ fiunt sub sole. Hanc occupacõem pessimam dedit deus filijs hoim ut occuparent in ea. Dicit cor meum ut scirem ꝑdentiam atq; doctrinam. erroresq; atq; stultitiam. et cognoui q̃ in hijs q̃ est labor et afflictio spũs eo q̃ multa sapientia sit multiplicatio et qui addit sciam addit ⁊ dolorem. De hac nia satis dictũ sicut ꝑ tot me in vij. ꝑcepto. Ultra archana dei ne scrutator de illis curiosus que quesiuit solummodo scire vt sciant. et nõ in aliquo proficiant. et que sunt inquirendo plus quã sape oportuit curiosus. Secundus labor frustratorius est labor edificia construendi. et terrena plusq; quã oportuit opandi. Hoc ideo quia dilabunt ⁊ dissoluũt ꝑ alteracõm componentium elementoz̃. Ꝑ hoc dicebat ecclesiastes. Magnificaui opera mea. edificaui michi domos. ne ꝑ multa seculi. Cuiusq; conuitissem me ad omnia opa que fecerunt manus mee ⁊ ad labores in quibus sudaueram frustra. vidi in omnibus vanitatem et animi afflictionem ⁊ nichil permanere sub sole. Tertius labor frustratorius est labor terrena scibilia acquirendi ⁊ comprehendendi. quia deuoluunt ad manus hominum et dissipatorum. et hoc est quod dicit. Rursus detestatus sum omnem laborem meum. et que sub sole studiosissime laboraui intuitu ꝑ me quis ignorat vtrum sapiens vl stultus futurus sit ⁊ dominabit in laboribus in quibus desudaui ⁊ sollicitus fui. et est quicquid tanti vanum vnde cessandum ⁊ reuertendum q̃ cor meum vltra laborare sub sole. Sequitur. Quid enim prodit homini de labore suo ⁊ afflictione animi sui quo sub sole laborauit. Cuncti dies eius laboribus ⁊ doloribus et curis pleni sunt. nec per noctem mente requiescit ⁊ hoc nonnie vanitas est ⁊ hoc est q̃d intendit auctor in hoc ij. metro. d. Labor et frustra. ij.

Quod nosti figmentum nõ retinui nisi silere. Ne videare malos imitari velle tacendo.

Primus septimi ꝑtis ꝑceptum.

Quod nosti factum. ⁊ posteq̃m

Auctor supra in quito huius 3e ptis pre
cepto .s. productis testis pbuit rudimenta
testem quilibet mduterentia ut anima cri
men quitu possit celare deat salua ta
sempr vitate quam pferre debet semper
omi amicicie. Iuxta Venete dictu testio
vitatu t non amicicie redde. tc. In priti
vero pcepto subsequit pbet rudimenta
no solui testi si vnusquis ut non tui cela
re deat omnia animi quiporis mute ei
pt denunciacom vt etiam sectam amon
cione non pot enim corrigé revelare ett
accusare apud illum debeat qui eu corr
rigé vt compescere pot errantem t hoc
est qd intendit Auctor dum dicit. Nosti
ctin q velit inuic Nosti silere qi corrigi
i d quod nosti .i. nouisti. fictum no rete
q dicat pmi et iuste ctin ne uideat
esse ptrcpr illa peti. Rei enim peti sunt
non solum qui fecit sed etiam qui con
sensit facientibo Romani .s. Et i canon
notum .ii. q .i. et in dctis .i. de offi. del'
ordi. et pro tanto bñ dicit ne videatur
pro videaris velle vnitatu malos tacendo
.i. dum tacet. Hoc habet locum in ma
festis maxime quia tuc aliqé no videtur
scrupulo sotietatis occulte si manifesto
facinori desineret obuiare. lxxxiij. dis.
Errozi. Unde Augustinus in Canon. Non
vos iudicetis. v. q. v. dicit. Non vos iudice
tis malinolos. Item crimen altiq iudicatis
magis quippe nocentes estis si rees vros
quos iudicando corrigé potestis parendo qié
pmittitis. Si enim frater tuus volume lyt
ni corpore quod velit occultare cui timet
sentri. Nonne dicit Augustinus cdeliter
a te silentur et mendaciter iudicaret tanto
q3 posset debet manifestare ne detia patres
cat in ordine. Pro pmissoru intelligentia ma
gis in speali est de mra septus dubitabus q
rendu. Et primo quo ad primu metru quer
pot. Homo ex debito caritatis no rete
gentem accusare teneat. Hinc questio
breuiter videt. S. thomas. 2. 2æ q. lxxvij.
dicens. q. si crimen ale sit qd vergat in
detrimentu rei publice tenet homo ad ac
cusacoem cui no sufficienter probari possit
puta cum pene alicui vergit in multitu
dinem corruptelam corpalem vl spualem
Si aut non sit tle quod in multitudine
redundet. vel etiam si sufficienter pbari
onez hre non possit non tenet ad accu
sandu quia nullus tenetur ad id qd no
pot debito modo pficere. Nota sedm canones
accusare prohibentur infra scripti vi3
mulieres .ii. q .i. L. prohibent. Sed q3 fal
lit quado suam vl suoru prosequit iniuri
am. Item in crimine symonie extra de sy
mo. tanta. Item in crimine lese maiestatis
vi. q .i. s. verum secu .ij. q .i. prolnbet
in fi. et .q. xlvij. In primis Minores xxv
annis nisi cum suas prosequut iniurias
et tuc auctr Auctaus sententiatoris vr. C. De
accu. pcdi. l. clarum. Item vnus accusat in
scripto eodem libello accusare non pot. In di
uersis vo libellis duos potest. et no plures
nisi suoru iniurias prosequatur. C. de ac
cusa. l. cum tribus. ij. q .i. prohibentuq
quid aliud retrahunt ad accusandu vl
no accusandu. Item magistratus t milites
quidam pp delictum vt infames. Quidi
pter suspitom calumpnie vt .ij. q .i. pro
hibentur. Item sodi crimibus nisi in ex
ceptis crimibus simonie et lese maiestatis
vt. C. de li. causa. l. si filiu. lxxix. dist.
si tristo. Item si par vel simile omisit
de hinc regulari vt. vi. q .i. qui crimen
et. xx. q .ij. nichil. Item pauper suspecti .ij.
q .i. In primis tertia mem. Item accusatq
accusatorem. in fi. de malo. et obe. crimi
ne. vt. iij. q .vi. negandu. Item qui sel
ab accusatore destiterit .ij. q .iij. pua
to. Item liberti. prom. beneficiati. famihari
es vt. iij. q .vi. s. ultimo in fi. Item qui
nimis. l. cuncis habet in bonis. vt .ij. q .i.
L. prohibetur. Item notati iudicio publico
Item intromissi in arenam vel pugnent
cu bestia deputati. Item qui artem lubri
cam vl ludicram fecit. Item lenocinium
vt. ff. de publicis iudi. in fine. Item q
plus testimoniu siborum dixerint. ff. de
actu. l. xlv. In hys tamen omnib restat
ppetuus exceptio si suarum et suoru. xq. iij. q.
vij. omnib. Item laici no debt accusare
clericos et hoc pp. iiij. Primo quia eccia
no admittit laicos in sua accusacoem .ij.
q .vij. in fine. Secundo quia no possut
nec debent a laicis iudicari ita nec accu
sari eod. c. t. q. Tertio quia no sunt eusdem
querelacois. et opido eis sunt infesti. vt
vi. c. eccles de immunita. eccle. li. 6. Quarto
quia non eos impedire debt quoru cogni
tionem vsurpare volunt .ij. q .vij. c. laicos
Secundo quo ad secundu metrum
tenetur. V. tace semper sit mortale
petm an aliqn venale. Huic questio
per obiectoin videri pot. Nam primo vi
detur q sit mortale petm et hoc auctori
te bti Gregorij. d. qui corrigé no vult
increpare no desinat nec sit pticipem de
lingnem ex consensu tacitu incurrit. adita
at et loquitur de illo ad quem officium cor
rectionis pertinet dinoscit. Item qui tenetur
mederi egroto et vsum medicamis subtra
hit pro tempe t loco petm mortaliter. Vn
dem Gregorius plerumq; mali dei quidi
mala respicit et cum silentio ingerum
punit quasi conspectis vrbibus vestis ne-

dicamus subtrahunt et eo mortis auctores
sunt qui nūquā cuiquā quod pdest aut p
salute esse loquūdo voluerūt. Ego mentiri
mtus est petu mōle. Nec em est causa
spūalis mortis nī alio mortem cōmittēti
se ipō. Aut autem tacē sit venale qūdoq;
petu probatur quia aliquī tacet homo
quibus loqui tenet. cū tacē non expedit
Sed cum tacet in hys quibus congruit et
nō tenetur venale est petu. Solutio.
dicendum q; mentiri mtus aliquī venale
est aliquādo mōle est. In hys em id que
tenetur homo est mentiri mtus petu mōle
verbi gratia cum quilibet teneat. ppriū
petu confiteri pro tempore debito. salvis
circumstantiis. et non facit petit mortale
Cum autē non tenetur. et expedit ad dez
venale est petu. cum autē hoc fuit ex
pediens et quādo non difficile est terminare
in singulis. sed quādo vitio dedit que no
permittit hominem sibi adhērentem deficere
Ad id vō qd ni cōtra obicitur
dicendū est q; iste auctes bti Gregorii
legunt. de illo qui ex officio tenetur corri
gere et aliis in verbo correctōis mederi.
Ni forte aut si fiat obmissio pro tempe
debito erit mōle petu. Dicit. n. Ezechiel
xxxiij. Si speculator viderit gladiū
venientem et nō insonuerit buccam et
populus nō se custodit venit q; gladius. et tu
lerit eū. sanguinem ipius de manu speculato
ris requiram. q. d. q; plurius cōtingere debet
subditorū excessus non ex odio. et ex caritate
lxxxvi. dis. odio. Et si negligit gūiter p
cat et gūiter vemet plumendus. Vnde ni
cū canis impudicus porcus dicendus est
qui epūs. lxxxiij. dis. Plerumq; Nec tm
hoc debet esse remissius quia dum vin
cit indignio ad contrarium provocat vn
uersos. xxiij. q. iiij. Iniusta et. c. sequenti
et sic pz veritas pmissorum. Sequit. 18.

Iudicis auxiliū sub iniqua lege rogato. Ipse etiam leges cupiunt vt iure regantur.

Notā q; septuplex lex reperitur in sa
cris canonibus. Vna lex naturalis
vt. i. dis. Ius naturale. Lex moy
sayca ut. xxvij. q. ij. Moyses. Lex ppria
vt dis. i. §. i. nisi. Lex evāgelica. vt. i. q.
vij. Si pfectum. Lex canonica. vt dis. xl.
In cena. Lex aplica vt. xcvij. dis. Verum. et
dis. xxviij. In hys. Notā q; legis appellatiō
continet. Ius diuinū vt. q. vij. si quis
Item. Ius humanū vt in titu. de iure na
turali. §. Lex. Ius diuinū et humanū vt. l.
dis. quātum. Consuetudo. i. q. i. Veritā est
iiij. q. vi. Hoc quippe petu originale de con
secra. dis. ix. p baptismū. Ius canonicū
dis. xxxi. In cena. Vetus testamētū. Item
lex prorogatur vt. iiij. dis. §. Leges. Dero
gatur cum in pte ei subtrahitur vt. ff. de
Le. sle. derogare. Subtrahitur cū ex pte
subtrahitur et ex pte adicitur. Abrogatur
cū ei in pte adicitur. nichilq; subtrahitur.
abrogatur cum oīno tollitur. Sed nota
etiam q; sex modis lex subrogatur. Primo
per consuetudinē que nota sit
principi. vt. iiij. dis. §. Leges. Secundo
contraria constitutio. vt dis. xxxv. An
triennium. Tertio causē cessatio. vt dis. 16.
§. ex hys. Quarto locorum varietate vt
dis. viij. aliter. Quinto si malignandi
occasiō pbuit. xij. dis. §. nos consue.
Sexto rationis nimio rigore vt dis. xxxv
iij. Frustratis. Notā q; supius dicitur q;
legis appellatiō continetur consuetudo.
vt. i. q. i. Veritas est. Ideo recta consuetu
dine est distinguendū. cū multiplicit dica
tur consuetudo que reprobatur quia est
mala. quedam consuetudo ē que reprobat
quia est bona. Et quedam ē consuetudo
ē gūalis. et alia que ē spālis. Primo na
q; consuetudo que ē mala reprobatur. Et
hoc pter tria. pmo pp metū. tm̄ināti
onis. vt. viij. dis. mala. Secundo pp ne
tū usurpationis. vt. xxxv. q. vi. Loti. Ter
cio pp magnitudinem trāsgressionis. Quā
dā consuetudo que est bona approbatur
et hoc si non contineat in se. iiij. Primo
q; non sit onerosa. vt. xij. dis. omnia
Secundo ne malignandi occasiōi pari
at. vt. xij. dis. non decet. Tertio q; scandalū
non pariat. vt. lxxxj. dis. clerici. Quar
to si cautela erroris removeatur. vt. l.
dis. §. verum. Item est quedam consue
tudo que dicitur gūalis. hec est que
valuit obseruanda. vt lex scripta. vt. xij.
dis. in hys. Et est quedam spēcialis et hec
aut legi consonat et tūc seruanda. vt. §.
dis. frustra. Aut legi contradicit ut pa
teatur constituto. xi. dis. c. i. nisi finita
fuit ex causa. dis. xxvij. Obtinendum. Et
nisi princeps scienter eam tollat. dis. liij.
Si quis. Aut excedit puta aliquid ad
dendo. Aut nō contingitur puta quia
scit hoc nō est lata constituto.

Octauum octauū. Ne pcis pceptum
iudicis auxilium. Postquā Auctor
inquito huius. Ne pcis pcepto inductus
testis. et pbuit rudimenta ipm testem i
dicendo vt remotis odio amore vel etiā
aliquo temporali comodo in testificando
vitatem proferre debit ne faciat contra
id octauū negatiuum pceptum. Nō fal
sum testimonium dices. Nunc vō in pcis

Prepto subseqũte2 mduc̃ intendit iniuste
damnatu siue dampnatos sic per falsos
testes aut p falsa instrumẽta vt audiens im
sericordiam humilr requirat eius etiam
auxiliu implorando ꝯtra leges voluꝫ ut
a iusto iudice iniuste damnati defendat2
Et hoc est quod intendit hic Autor di
dicit Rogato .i. auxiliu iudicis implorato
quia leges tenent2 interpretari et modari
sub iniqua lege .i. sub ministra. s. qui in
que iudicat2 est. quia nõ sol̃ ea q̃ iniq̃
cõfecta sunt sed etiam ipe leges cupiunt
.i. exposcunt ut regantur iure .i. a iusto
iudice defendant2 Vel alr Rogato auxili
iudicis sub iniqua lege .i. non equa tibi.
quia facit contra te Quum2 hic sensus
a componẽtibus sit ibi currit iniquo spa
tio .i. nõ equo quasi velit innue Et ipsa
lex aliqñ dampnauit te confuge ad hu
manen iudicis et roga ut aliqñtulũ sueri
tatem aut aut rigorem legum temperet
Nulla em̃ lex p canones approbata qñtũ
m se est iniqua. quia si iniqua è lex nõ
est sed iniqua videtur dampnato qñm̃s
etiam iuste dampnetur2 Vel alr Rogato
vel te libet quia sicut dicit Aristoteles Q2
homines ad hũ iudicem confugiunt sciũt
ad qñdam iustitia animatam. Ipe etiã
leges cupiũt .s. quasi dicat Non mire
ris si dixi q̃ rectissim̃ eas ad iudicem Nõ
e em̃ inueniens q̃ pesõnã inferiorem per
superiorem regulet̃ Nam ipe leges .s. hu
mane cupiũt regi iure .s. diuino. non .n.
dedignant̃ leges factos canones imitari
.i. diuinã legem que est canon omi legũ
Hec trissimptiue hũtur in decr̃ dicti de
iudi. et in auten̄t dicti app. pp. epi. §.
pe. tol. vi Pro pñssorum intelligentia ꝛ
obsumendu est breuiter strendum q̃ quatuo
pesone requirũt2 ad hoc ut humanum in
tegret̃ iudiciũ videlicet psona iudicis in
iudicio presidentis. psona actoris in iudicio
postulantis psona testis sup quiesten veri
tatem exprimentis. De his omibus ad psens
nõ est dicendu quia satis hũtur supra in
pte prosaica pcepto primo In iudicio adesto
Hoc tamen hic obmittẽ nolo qd tangit
principale ppositum vi3 q̃ oppressus quilibet
iudicis auxiliu implorare det cũ expedit
quia latum è eius officiu vtpz .i. d qd
hẽtur in .l. .i. de iure o. iudi. ff. et in cañe
quisq; lxxxvij. Et vbi dicit Belasius
pp. Quisquis in negociis suis nri non
meteßionẽ sperat sibi remedia posse con
fre pzona nos conuenit amoestate pcari
Dicit ibi glo. q̃ primo coram suo iudice pe
la defiatur ut in decretali transmissa. de
foro compet̃ extra. et in multis alijs locis
latissimũ esse iudicis officiu ostendit2 Et

ideo cum expedit implorari debet ꝛ requi
ri Pro pñssorum intelligentia magis
speciali est de nri pcepto dubitari quer̃du
Vtrũqd inter leges imperiales que mõ vi
gent sint aliq̃ iniq̃ leges et p̃m am
mi nõ puande Hinc q̃sito breuiter vide
tur q̃ sint .xviij. leges seu casus qui sint
illicati et p̃ q̃s p̃m animã nõ puadi
p̃m q̃ in .iiij. dis. Lege comprobatur
Et primo quidem in matrimonio. Nam p̃m
leges filius vnius ẽgnam non pot̃ copu
lari in matrimonio cum filia altius ẽgnam
Vel in ti. de nup. §. inter cas. et .ff. de
nup. nomi Sed p̃m deum ꝛ canones ta
les debent penit̃ seppari de consang. et
affi. non debet .xxxv. q. iij. progeme Et
quia p̃m leges puella rapta contrahẽ non
pot matrimoniũ cum suo raptore de rapto.
vnic. L. vnica. et idem erat p̃m canones
antiquos. sed hodie pot̃ de rap. c. fi. Et
quia p̃m leges licitum est homi soluto mu
lierem tenere salutam in concubinã ut in
Auth qui vxo. nu. offi. iun. §. si quis autem
Sed scdm deũ etiam fornicato simplex è
petim mõle et excluditur a regno dei Vt
Apls dicit .i. ad Corinth̃. vj. Quarto. q̃
p̃m leges in multis casibus licitum è vxo
rem repudiare et matrimoniũ inite cõiugiũ
dissolue ꝛ maxime in casu qui notatur
in .x. dis. L. et .xxxvij. q. ij. Sunt q̃ dicunt
Sed hoc lex diuina prohibet ut in eisq
m̃ dicit2 Quarto quia p̃m leges licitum
è vxo adultero ocride uxorem in adultio
comphensam si est pson̄a iuris et cui nõ
debet2 reuẽcia. L. de adul. L. marito .i. de
sponsa et. l. si adultium. C. de adulte. l.
Bracchus Et simile licet pri qui hꝫ filia
m potiute ocride adulterum filie in domo
sua et cui etiam ocride filiam. ff. de adul.
. l. pater ꝛ. l. nec in eu. et. l. qd aut Stlit
et latronem et alteri deppilatorem. Sed p̃m
deum ꝛ canones michi horũ licet et prohi
betur eum p̃cipitur exod. xx. Non occides.
Quarto quia p̃m leges dampnat2 qm cõ
phensum in adultio tenet uxorem. C. de
adulte. l. primo Sed p̃m deum et iura
monstra pot̃ tenere sine ulla pena dum
ipa velit de adultio vendẽ .xxxj. q. i. §.
Hoc subaudiendum De alijs vero pri. le
gibus nitq̃s michi ad pñs breuitat̃ cã
De legibus etiam punitentibꝫ vsinas nõ
ad pñs quia hẽtur supra in pte prosaica
pcepto nono Quibus videantur si placet

Quod merito pateris patient̃
fere memento. Cum q̃ reus tibi
sis ipm te iudice dampnas.

a

Octauū nonū ꝛ ꝑtis ꝓceptum e
Quod merito patis ⁊ Legitur in
libro de pomo q̄ quidam plus quadam vi
ce ni vna domo simul venerunt ad hoc ut
noctua bñ viuendi inuenire possent ⁊ et
concorditer inuenerē .iiij. in quibus con
stitit bona et vera vita et inter illa .iiij.
determinauerūt q̄ iudicii de serpo sume
esse iuste pfitissimu hoc est ad iuste per
ferrom pduce. Nam melius est q̄ homo de
serpo vindictam sumat q̄ alio faciat
⁊ Quod probatur exemplo Nam mor est
morsus catule q̄do reportat catulos ad
cubile quos reperit exuisse q̄ mors
canis rabidi q̄ est totalr venenosus ⁊
insanabilis Dic moraliter homo quilibet
filios suos .s. virtutes ad modu catule adm
nus semel in die siue constie debet visi
tare ⁊ si inueniret vitutes p petiu exi
uisse eos remorsu constie seu contrarios
reportet ad cubile. no expectet morsum
illius canis rabidi demonis vitz assumat
q̄m sic euadē potimus. Hanc em sñam ap
probat ⁊ plus .i. corinth .xj. dicēs Si
nos diudicaremus no utiq; iudicaremur
a dño. Exemplo etiam filiorū Iacob q̄
dixerūt Merito hec patimur quia pecca
uimus in fratrē nrm q̄m vidimus .xl. et hoc
est quod ad nos Autor inducit .d. Quod
merito pateris. In quo quidem pcepto do
cet hmoi carnis letorem motui rre ad
p̄ntem temperare, ⁊ hoc est pp offensam .s.
iuste ab alio illatam dum dicit Quod me
rito patis .i. si pp tuā culpā sustines ali
quam penam noli inde contristari ⁊ sustine
eas patienter Secūdo tempus corrigē des
⁊ hoc est qđ exponitur interdit dū dicit
Merito ferre patienti .i. cum pacia. qđ
pateris merito .i. digne et cum sis reus
tibi .i. culpabilis et nocius damnat .i. dā
nare des tempus et hoc est te exiite Iu
dice .i. tibi ipi esto iudex ut tempus iudices
⁊ sic patiendi iudicii tolerabis p̄ro pre
missis nichilominus magis in spāli est de
infrascriptis dubitabis querendi Et primo
Non licuit accusato ⁊ ad mortem condēnato
se defendē vl fugere. Secundo V. leuius
sit tempore penam quam quis tollerat .s.
iuste p̄pter demeritū pie accusatorius
q̄m penam qua tolerat iniuste. Quoad
p̄mū rndet ⁊ ho .ii. .ii. q. lxix. dicēs
Et si talis damnatus fuit iuste no licet
ei se defendē ⁊ potius competit iudici eū
resistentē impugnare Deo si est iniuste ta
le iudiciū simile e violentie latronū. et
ideo ni tli casu liceat principibus malis resi
stere nisi forte pp scandalum vitandi ex
hoc aliqua grauis turbatio sequeretur
Accusato aut quomodocūq; fugē licet quia

et si no licuit resistē non tamen tenet
facē id vnde mors sequat .s. manē in loco
vnde duratz ad mortem Est tamen sciēdū
q̄ de crimibus de quibus absolutius est accu
satus no debet accusando replicari. de acc
de hijs .xxxiij. q. iij. si illi ⁊ Primo ad 2m
quesitum Breuiter videtur q̄ iusta cessu
triplex comparatio cadere potest inter ea q̄
recommittuntur ei qui merito patitur et
qui iniuste patitur sm quā diuisam cō
parationē ⁊ considerandū oportz diuisim
de quolibet Primo namq; comparari possūt
bona que per penam illam iuste pduntz
⁊ mala que p eam acquiruntz ad bona et
mala illius qui iuste ⁊ merito patitur ⁊ et
dici potest q̄ longe ⁊ior est dolor ⁊ pena
eius qui patitur iniuste q̄m eius qui pa
titur. Nam plura et maiora bona pdūn
tur et plura ⁊ maiora mala ei gratia
tur p penam illatam iuste q̄m per penā
illatam iniuste qđ sic declaratur. Nam per
penam iniuste illatā honor ⁊ amor di
uinus ac etiam humanus vilipenditz. Nam
offerens penā iniustam directe facit co
tra hoc ꝓceptum de dilcōne dei ⁊ pxim
Diliges do. de. tuū ⁊ et pxm tuū sic te
ipm et etiam contra illud Innocentem
⁊ iustum no condemnab et contra ius na
turale quod tibi oderis fieri caue ne alii
feris. p̄ Iniustum etiam penam bonū cō
reipubce de damno et morte ꝓnocentis
offenditz. Insuper ⁊ fama maxie leditz
quia multa credit reum esse qui videt
sic puniri et etiam ꝓpria vita leditur
q̄m magis amant innocentes q̄m mali
ptz. viij. ethicorum. Per penam ali
iuste illatam deus honoratur et extolli
tur p̄mus defenditur et vtilitas bom
nis procuratur ⁊ roboratz Si vita ma
li leditur vel tollitur nihil dolere debet
quia nihil diligit eam. Cum igitz ꝓpr
sit dolor ubi plura bona pdunt ⁊ ubi
plura mala subsequūntur que sut causa
doloris sequitur q̄ isto respectu est ꝓior
dolor patientis iniuste q̄m iuste. Et con
firmatz id p hoc quod habetur Luce .xxiij.
Cobi dicitur q̄ vnus de hijs qui pendebat
latronibus blasphemabat xp̄m .d. Si tu
es xp̄s saluū fac te ipm et nos. Alter
autem increpabat eum .d. Neq; tu times
deū qui in eadē damnacōne es et nos qđ
iuste digna factis recipimus hic autem
nichil mali gessit q̄ .d. iste magis sentit
dolorem q̄m nos. quia nos iuste patimur
hic aute iniuste ⁊ ideo increpandus es
qui p insultacōnē ⁊ obprobriū addis ei
dolori maximo alium dolorem insultando
Secundo pnt comparari ad invicem pēs
iniuste illata ⁊ iuste illata q̄ntū ad me

ritum et primū quod uterq; consequit et hec respectu minor est pena muste patientis quia per expectationem minoris mali quia habet mu ste patiens dimitti afflictio pene iuxta dictum Gregorii Spes primi minimus fla gelli uim et qđ dicitur ni prima epla pet to cap° Que enim gratia est si peccantes sufferens tolaphisari fr si bene facientes pa cienter sustinetis hec est gratia apud deum, Ho° pnt compari materia sup qua tristit actus iusta et muste et sic etiam mig delet muste patiens qm muste. Nam mate ria super quam fit actuatio iusta est in nocentia et puritas consciē de qua oritur maxim gaudiū et delectatio pp que di mittit pena Unde Ethi. 3° Non e cōsius sup cetissimi salutis corporis et nō est ob lectationum sup obletamentum cordis. i. consciē gaudium Materia aut sup qua transit actio musici est cetissimus con sciē. Hec enim est maxima pena pp quā cōmemorat inter maximas penas dam natoz et ponatur enim conscie. Et p hoc patet veritas questionis. Sequitur. xx.

Multū legas finito perlectis pe lege multa. Nam mirandi ta nuit sed non credenda poete:

Vicesimus 3e ptis septimum Multū legas finito Post qm Autor in huius ptis precepto nistrate preceptis, ostendit rudimenta lectorem huius ethicis inducentia ad moralium preceptorum doctrinā addiscendum Sunt vero in primi precepto se quenter ptinet modum qm tenere debet in dis cendo dum dicit multa legas finito qs si velit minuere. Lege multa quibus lectis plege. i. colligere vel peligere multa de sin gulis ea que sint vtiliora. Et multa ex hijs reprimit que nō omnia memorie sunt com mendanda ut ait Seneca epla. 3. Et hoc est quod aliter exponitur intendit dicere finito ut legas multa et multis plectis p lege multa. s. ex hijs que legis quasi di cat legas non tamen omnia sunt credenda que reprimit ex lectis Unde pp utramq; lec turam Autor subiungit. Nam poete. i. fa bularum compositores canunt. i. metre destri buunt atq; mirandi dicit. i. res mirandas que nō propter hoc credi dnt vel credendi sunt quasi dicē velit Hoc cauendum e ne im buantur doctrinis fabulosis maxime pueri ne earū delectationibus illiciant sm quod recitat Valerius li°. 6°. ca°. 3°. De lacedemo nijs qui libros Archelogi a ciuitate sua exportari iussiunt. quia eorum parum vere cundiam et pudicam lectionem arbitrabūt

Valuerunt enim ea puerorum suorum animos imbui ne plus moribus noceret qm mine mis prodesset Metra materia vide supra in prosa. pte precepto xx. Dicte Eras et in xxvi. lege libros et ibi de materia plenissime

Inter conuiuas fac sis sermone mo destus Ne dicare loquax dum vis urbanus haberi:

Vicesimum primū 3e ptis septimum. Inter conuiuas Presens aute pre ceptum ni diuit nos ad quadam virtutem moralem que modestia nūcupat que quidem est tria species temperantie p quā dam Tullium pudor honestus earum et similem compat autem Secundū aut theologos modestia in dictis et factis con sistit. Ad hanc ergo seruandam et hanc inter conuiuas maxime huius carminis lec torem per hoc ceptum Autor inducit. d. Inter conuiuas Eadem huius dicti red dit Autor in versu sequenti. d. Ne dicare loquax. i. litigiosus vel verbosus Nam si in conuiuio multū loquaris inverecundiam incurris: et hoc est quod exponitur inten dit dum dicit fac vt sis sermone modestus et quietus et temperatus inter conui uias. i. in conuiuio. Ne dicare pro dicaris loquax. i. verbosus, loquis enim dicitur gar rulus eloquis vero vir in eloquentia pritus Si ergo vis heri. i. reputari urbanus. i. mediocris sis sermone modestus. Urbanus dicitur ab urbe. unde urbanus rusticus est loquax nisi in conuiuio Unde Ethi. xxi°. In conuiuio vim nō augeas ymmoderantie tuam et no despri as eum in nocumentum ipsius Optimum e ergo et morale rudimentum istud. In quo instruit Autor linguam moderare ab inepto actu loquendi et maxime in conui uio. et hoc propter multa que hic causa be uitate obmitto. que latius supra explicat in xxiij°. prose precepto pp Garrula loquie in conuiuio. Ubi plenissime requiratur:

Coniugis irate noli tu verba ti mere. Nam lacrimis struit insi dias dum femina plorat:

Vicesimū secundum 3e ptis pre ceptum. Coniugis irate Postq Autor supra in. xxiij°. huius partis precepto vxorem fugere docuit rudimenta lectorem huius ethicis inducentia ad re pudiandam molestē uxorem et prauē q ex motu ire insanire videtur que quidē re pudiare Rodie fieri non patitur cum ex

orbitet a jure diuino Nunc vō m ꝑtr
ꝓcepto subsequit̃er ꝑbet eudmetri motum
ne tenipancia Ceu quidem motus insit
git ꝓpter ipius uxoris turtundiam ti sipez
chaui Unde nō debet maritus ꝓ talem ꝓ
verba uxoris trucere sed eam potius debet
modo debito castigare Modum vō castigan
di ꝑbet hic Autor dum dicit Commotus in
quasi velit exponere iniuste Tu noli tu
uere verba commotus si de aliquo conqrat
vl' minatur nam debet esse sub potestate
tua nec debes eam tuc nec etiam ei cre
dere Racōm reddit in 2o metro dicit
Cum femina ploratstruit i ordinat insi
dias et parat decepciones lacrimis i per
lacrimas hoc est quido videt qꝫ nō pot ma
ritū inuis terrere quia constans est hoc
tur quia tuc ploratut eum lacrimis fal
lat multas eidem insidias pando t ordi
nat Ꝓro hiuus ꝓcepti intelligentia tob
seruanda est breuiter stendum qꝫ maritus
certa castigacōm committus tria debet obser
uare Primū est ut eam ad diuinū amore
moueat Secundum est ut crebro ipam de
fectus imperet Tertiū est ut cum expe
dit eam moderate castiget hūs t̄bus mos
sdū Crisostomū castigatio debet primo in
ducendo sdm deum Si autem timore
dei non sentit imperando vt vel homies
erubescat Si autem nec pudorem sentit
frequiter confusa tuc certa eam exter
quod Salemon ꝓcipit obstinate d. Cor dure
mi baculo pmite Primo ergo inquit Crisos
tomone quia sic proficit doctrina iustice
Deinde confunde qꝫ frequēter pudor frenū
est uiaorum Tertio est vt castigetur tamq̄
inutilia que erubescē nescit vt libere Vel
Aliter exponi potest vt dicatur Si quid
tua sit tibi molesti et reparatur noli tuic
eam cōtinuē et taliter facere qꝫ cessat eius
mi et tepestat tunc struit tibi insidias cu
ra mulieris magna sit et periculosa Nam
de eius ira dicitur prouīb xxv Non è neq̄
caput super caput colubri et non est ira
super iram mulieris De eius malicia t
calliditate subdit ad finem audiat et ad
omnia queuimq; amat vl' odit femina
t astutissima est cum nocere intendit Et
tali probatur exemplo Legitur qꝫ quidam
miles cum esset in magna turbacōe cu
marito et ipius valde odio hꝫ et quidam q̄
eum exercitauit malicia ad hoc ut ab
eo separari posset Tandem dedit ei quāda
potionem ex quibusdam herbis venenos
confectam quia assumpta non tm ebrig ui
debatur si veluti insanus iacebat in lecto
hinc atq; illuc uoluitributim spumans ner
solum cōm amisit sed etiam loquelam
Quod ferit uxor reuertit ad monachos

clamans et ululans dom̄ inquit illa p
deo veniatis maritus meus moritur iam
amisit loquelam nichil petebat nisi fieri
monachus dum adhuc viuet seu loquetur
volo qꝫ ꝓpter me saluus anime nupsiebatur
bene promittē volo castitatem qui dū ipse
venit etenim si iam deus restituit ipsum
sanitati Sed pro deo cito veniatis Illa cu
rilla indignatꝫ eum quia ꝓpterius ē mor
ti tantū penes eos insistebit qꝫ dicti monachi
aduenerūt et cum totonderunt t magnā
ei tonsuram fecerunt Deinde cuite facto ei
cuphlasset et ebrietas iam tississet t sum
ptum tetigisset et se detapillatum ut
inuenisset et monachi habitu se induti
cepisset de hac nō modicū mirabatur
et cum ab uxore quesiuisset quid hoc esset
quis eum sic ꝓpasset illa quasi flendo
clamabat Mirare certissime non recordā
ris tu qualis morte factus es monachus
nichil aliud petebas quido dolorem vehemē
tissimū sustinebas certissime ego p salute
anime tue promisi castitatem oportet
me solam manē en quasi vidua desolata
Cumqꝫ ille se velle fieri monachum de
negaret et vellet mariare cum ea sicut
prius de nocte debat Dicebat illa Nullom
volo contra votum meum Nec procto tu es
monachus nolit deus qꝫ monachus mortu
alterius mei iacebat Minser non erubescerez
si votum tuū non compleres se ad solum
redires totus mundus te vocaret apostatā
vel' monachum denegatum tui et cū lac
rimis falsis ostendit qꝫ miser ille tum ꝓpter
pudorem tuum ꝓpter multa que struē sciunt
et ordinare qꝫ monachus est effectus t mo
nasterio ingressus et ei domui cum tota
supellectili dimisit Sed ne longe dispē
dio te suspendam lege Aureolum libro
plenus t amedam yasonis t nisi pauca
inuenies mulieri impossibilia Dimittat
det tibi omnis deus mulieris fallacia n
falli Non igitur merito Autor dicit
Nam lacrimis struit hoc est decepciones per
lacrimas patet de matre vide plenissime i
psalmo ꝓte ꝓcepto xviio Ad extremum fuge

Vtere quesitis sed ne videaris ab
uti Quia consumunt cum de
est aliena sequitur

Vicesimus 3m huius 3e ꝓtis ꝓcepti
Otere quesitis Postqm Autor su
pra in vi ꝓmie ꝓtis metre ꝓcepto scue
nortunia ꝑbuit eudmetri inducenda
ad relinquēdū aliena eo qꝫ sint anime
nortuna t ꝓte eadem ꝓcepto Ne ti quid
deest et xxxix Consilia potius eudmie

tu pbuit ad prodigalitatem vitandam
que fit cum tempate utimur bonis. Nunc
vero ni pñti pcepto subseqũter mdicit ad
vitandum rapinam vl furtum qd tunc
fieri dicitur cum nris abutimur bonis ꝛc
Ubi sciendum q rapina dupl amittit
primo namq; dicitur rapina cum res ipa
rapitur contra possoris voluntatem
dicitur rapina quido rei vsus pritur et
in vsum mordinatu assumitur qui dr
abusus Unde hoc pceptum pzo ut dez
vitare rerum abusum reducitur ad id
decalogi pceptum Non furtum facies sic
et potm rapine Abusus enim rerum i
dicit mdigentiam et mdigentia mduc
ad furtum. Et hoc est quod Autor hic i
tendit dum dicit Ne rem sibi consimilem
Pro hujus pcepti mtelligentia et observa
tionia est breuiter sciendum q tu ma
la ex rerum abusu pveniut Premiu est
bonorum spualium contemptus. Intendit em
abusor et prodigus dat omnia bona spi
ritualia pro aliquali pecunie qutitate
ut comunius mde fiat possit similis esse
qui primogenitura sua vendidit p edulio
lentis Habit n. pnipendens q primogenitu
vendidisse Esau Xxv Secundo est pau
patus usq; ad mopiam utpta de filio p.
prodigo qui cum dissipasset omez sbam
suam luxuriose vivens ad tanta deuenit
mendicitatem q cupiebat mplr ventre
suu de siliquis quas porci comedebat et ne
mo illi dabat Luce. xv. Tm est prim
rapine. et hoc est quod hic insinuate vi
detur Autor dum dicit Ne rem sua consimil
Est em abusor oranee similis que texen
do telas mutiles se emsterat De raptori
bus et rapina. Vide supra in vi. pcepto
pris pcepto Sive noctua tenes et ibi plen
issime de matia. De vsu rerum ac abusu
et rerum mensura Vide supra in Xpi
2a pris pcepto metr. Vtere questus De ꝛc

Sic tibi pro penis mortem nō
esse timendum. Sive bona si non
est finis tam illa malorum:-

Octesimus quartus ꝛc pris pcepti
Sic tibi pro penis Autor in hoc
pcepto repetit que supra tetigit in xpi
prime pris pcepto Ne timeas illum Ac et
in vi. sde pris pcepto Unique metum
leti. Sive ergo ibi dicta sint pro pte
ibi repeti pñt Secundo ergo mors acridat
vl p cystudinem vl alio mō non est timen
da Hic oim rerum humanarum finis et est
quasi cois utilitas et naturalis. Unde re
et mortem nō esse timenda pro penis ꝛc.

Sive si non sit reputet hoc
bonum nec etiam ei placeat. tamen est fis
i. terminus malorum i. miseriarum qz vite
pñtis miserie cuius aduentu finiuntur. Vl
malorum hoim est finis que malicie eoz
finem imponit. et in hoc saltem e bona
Pro pmissorum mtelligentia magis m
speciali est de hac qstione quendum vtrum
mors sit bonum vl malum. Et primo vide
q sit bonum. Mors enim est instrumentum
meriti instrumentum autem meriti bonum est
Sed mors instrumentum sit meriti
pz per hoc quod est in viribus qui mor
tem sustinent pro fide et iustitia Augus
tinus enim impletur iustitia moriendo. Si
cum impletur iustitia bonum est. ergo et
mors bonum est Pro. dicitur in psalmis
Pretiosa in conspectu dñi mors sctorum e.
Sed quod pretiosum e in conspectu domini
bonum est ergo mors sctorum bonum est Cont
mors et vita opponuntur pariter. Si vi
ta bonum est ergo mors malum e. Est enim
mors defectus sive priuatio boni. Item ad
Roman. 6. dicit Stipendia pcti
mors est sed quod est stipendium pcti mu
lum est ergo mors malum est Item arguit
a simili comparatione mortis. Mors enim ge
henne multatenus bona. Dimittit enim mors
nilpe qua separatur ipsa anima a deo qui e
vita sua ergo a simili mors corporis dicet
malum cum sequatur ab anima q viuit
Dolendo dicendum est q Augustinus libro
xiiio. de ciui. dei dicit q mors in se non e
bonum et bona dici possit bonis. Unde enim
dicit Dicunt lex non est malum qui augs
pariem conscipistriam ita nec mors
bonum quido augeat patientiam gliam. Ad
obiectum aut in contrarium dicendum est
q non pure dicit instrumentum iustie
vl meriti si maliter sustinetur mortis di
citur instrumentum. Ipsa vero mors mate
rialiter se hꝫ ad sustinentia. Ad secun
dum dicendum q mors sctorum pciosa dicitur in
conspectu dei. Quid enim pciosius e morte
sicut dicit Augustinus per quam fit vt
delicta omnia dimittantur et merita tu
multuum augeant Sed mors dicitur pre
tiosa quia sustinentia mortis pro tanto
honesta e pretio magno digna. Ipsa tn
mors in se sive in tenere sno non e bonum
Unde Augustinus Mors vero bonis vide
detur quia in tantum vtilitatem no in
sua vi sed divina operatione est consecu
tus que tuc metuenda pponitur
quittetur tunc sustinendi pponitur
ut potius no amittatur amissumq; de
leatur Anagnagi ystorie pabina redda

Uxoris longevam si frugi e fre

memento. Namq; malum est non
velle pati nec posse tacere:..

Tresimu quintum 3e ptis ꝓceptum
exoris lingwam ꝓseqū Autor
supra in .xx°. huius ptis ꝓcepto.s.
Cohibeas iracundiam ꝙ ꝓbuit rudimenta mo
rum ire temperamta qui quidem motus
aliquo modo insurgit ꝓ ipius uxoris iracundia
& superbiam. Munit vero ne ꝓti subseqū
ꝓbet rudimenta per que instruim mo
ri ire remediare Hui quidem plerūq;
insurgit ꝓ ipius uxoris indiscretam loqu
tionem quā eam dñus debito modo sup
portare & ideo prius cohiberi debet ne omib;
& spūtualib; exhortatiōib; Qui autem mor
rigibilis est tunc sustinendi & longania
tatem. propue qñ in alijs & utilis. & hoc
est quod intendit Autor dum dicit Uxo
ris lingwam Quasi exponendo velut di
cere si uxor tua multū loquacitatis mu
nit ipam debes patienter sustinere. si alis est
utilis tuis negotijs. quia tuo virtus & ea
sustinere nec eidem tedet. iuxta dictum
Ysaie iacobi primo ca. Promus ad audiendū
tardus autem ad loquendum & tardus ad
iram. Et hoc Memento fre uxoris lōgua
.i. garrulitatem si est frugi .i. utilis tuis
rebus parcito sibi. namq; malum & nō
velle pati nec posse tacere Pro pmissorum
intelligentia atq; obsuantia est breuiter
sciendum qd duo sunt ꝓpter que uxoris
lingwa maxime quido est frugi & suppor
tandi ac etia patienter tolerandi Primo
& naturā. Secundum est antiquorū ex
ꝓpter primū est sciendum q; plus primo
politicor dicit qz licet consiliū mulieris
sit nualidum cū tamen velox est & citius
valde utile plurimū reputur qz aute
sit utile tali potest ꝓsuadere rone. Nam
natura que mouetur a summo principe deo
qui est artifex summus. nō tm curam hꝫ
de rebus pui valoris sicut de rebus magni
valoris. Ideo videmus q natura circa res
pui valoris ad sūmū ꝓducit complemē
tum sicut ꝓz de mala herba que citius
crescit qm̄ bona. Cum ergo mulier comparata
ad virū imperfecta sit a natura citius ad sui
complementum ꝓducitur Modo ita est q.s.
humida consequunt complexiōm corporis
et ideo sicut corpus citius ꝓcrescit ad sui
complementum sic et opus animae ut & cō
silium ergo consilium velox est et tutum cui
anima magis & mixta corpori et ideo
qñ mulier operari cito & repente melius
& consilium mulieris consilio viri. Et hoc
est quod ꝑcise intendit Autor dū dicit
Uxoris lingwam si frugi ꝓpter secundum
narrat Genesi li° primo de clemētia re
gis Abimelech cum quidam rex no posset pote
ra destruere ciuitatē. Consuluit reginam
coniugem quam que taliter ꝓbuit assidū
dicens fac quod medici facere solent qua
ubi vsitata remedia nullatenus prosunt tēp
tant contraria Ita sereno tempore nichil aliud
ꝓficit nisi tempus quousq; redeat tri
cle mentis. Exposite .s. illi quod ille grauissi
mum & facto adimplerunt contrarium illi
postea consulatum amantissimi fidissimum
q; habuit iterum.

Diligit non egra tuos pietate pa
rentes. Nec mirem offendas dum
vis bonus esse parenti:..

Tresimum sextum & vltimum tri
ptis ꝓceptum Diligit non egra
presentis Autoris est ceptum vl
timum ceptorum Huius .3e. ptis et .i. dum
por ad primū pcipue tabule preceptum qd
& de exhibendis bonis ut honora patrem
tuum per quod ceptum promittitur lon
genitas vite ad obseruantibus dum dicit
Si vis esse longeuus sicut tam qui hoc ceptum
ceptum includitur sub secunda specie
iustitie vis sub pietate ꝙ quā debemus
ꝓximis debitum honorem eo q; sunt pri
cipium secundarium nre ꝓcreationis & gene
rationis .i. per quos summus ꝓductus in esse
Honor aut exequendum per presens ce
ceptum inducit nos Autor dum dicit. Di
ligit no egra .3e Cum si quis matrem
offendit vilipenderet ꝓximum Et hoc & quod
exponendo intendit .d. ꝓximos .s. proximum et
matrem carnis .i. fecundum caritate no egra
.i. no fictu vl' pigra pietate ex toto cor
dis affectu. nec matrem offendas dum vis
bonus & ꝙtus et amabilis esse ꝓximo ide
pri tuo. Vel moraliter exponi potest Nec
matrem offendas .s. ecclesiam dum vis bona
esse ꝓximo .i. deo. De hac igitur dicitur
pu. xix. Qui affligit patrem fugat ma
trem reprobus filius est et infelix. Cum ait
sint degeneres filii qui matrem matrem .s. m
letantem ecclesiam offendunt dicendū est
q; principaliter sunt omes hetici & hui diuer
simode cum offendunt. Aliqui eni sunt
qui fidem de fide catholica oppinionem ad
mouerunt et admentum protinus sequntur
De hijs loquitur Augustinus In tamen
hereticis .xxiiij. q. iij. Alii sunt qui ma
le sentiunt de ecclesiastice scripturis de tali
bus hetici in decretis Ad abolendum de he
reticis. Alii sunt qui male cum ꝓsecu
tione ecclesiam veritatem sacre scripture et de hijs
hetici in canone hereseos .xxiiij. q. iij. Et

Alii sunt qui ecclesiis ecclesiam romanam
ajunt et eius dignitatem a dño nro ihu
xpo traditam ausferre conant. de quibus
loquitur Canon omnib. xxij. dis. Unde ste
phanus in omnibus se sequi magistrū suū
romanam ecclesiam profitetur. et ideo omnes
assentes romanam ecclesiam non ee caput
omn nec ei tanq̃m capiti obediendum sit.
dño iure maiori excommunicationi innodati. Quod
in Canon Nulli phas. xix. dis. et talium ab
solutio solumo ptinet ad papam. Unde de
talibus puerilis filius conqꝛi pot fides catholi
ca. et dicere id contingit. si filius matris
mee. s. ecclie sancte pugnauerit contra me
Ac etiam id Assaue. x^o. Numq̃ gloriabit ꝛ securis
contra eum qui secat in ea aut exaltabi
tur serra contra eum qui trahit eam:
Verba hūitur tñ assumpta in Canone infiꝛ
xxj. dis. Et hoc est quod dicit Nicolaus pp
in Canone hi tm dis. lxvij. Ubi dicit q̃ in
dñi nisiores ponere os in celum qz eorū
lingua tm tendere debet sup tam. Notandū
vero est sdm Canones et sanctas q̃ ecclia
quinq̃ modis accipitur. Prima dicit ꝛ ecclia
malignantiū. Unde in psalmo Ecclesiam
malignantiū non odiui Bernardus dicitur
ecclia. s. collectio fideliū vt de conse. dis. i.
Ecclia. Et dicitur maiꝛ ambitus de co
se. dis. i. de fabrica. Et dr ecclia obtinendi
ecclias ne p̃ di. e sit. e. ultimi. Tertio corpus
xpi. xvi. q. iiij. Sed id Et in hoc tripliciter
Tertia pars metricalis. Sequitur quarta:

Stinam quamq̃
nipis deduce vi
tam. Nec vicijs
herere animū
que inoꝛib; ob
sunt. Hec precepta fenis sed rele
gendo memento. Juvenes aliq̃
quod te vitare magistro:.

Visso supra de quanto speculo me
thaforico hoc est in .ij. pte mee
que est quarta pb principalis
libri Nunc vo subsequitur in hac .ij.
pte que est vltima pls libri prosequendum e
de speculo methaforico quod est vicioꝝ om
absersiuū atq̃ prie nuncupatiuū in quo
instruit Auctor scolasticos seu alios quos
cumq̃ cupiditer speculari ac etiam inde re
formari debere. et hoc tenuit in hac quarta
et vltima huius libelli pte ni primo prep
Veritatem quecūq̃ .ij. enim sequūtur. In qua
quidem pte quinquaginta pcepta seu doc
umenta virtuosa complectuntur. Ad cuius
euidentiam est vtiq̃ sciendum q̃ quinq̃
vicia capitalia vnum et alia quā plura ab
eisdem dependentia plurib; obsunt mo
ribus. i. virtutibus vt supra aliqua ꝛ dicti
est. Sequuntur tamen in hoc speculo luci
dissimo. s. domo nro ihu xpo fluxerunt
singulariter .xiij. virtutes per quas non
solum vicia eradicari abstergunt ꝛ vl' pur
gantur. Verum etiam omia querimoniq̃
fini refelluntur. quod pot declaratione vi
deri. Traduit enim Astrologi q̃ sol p .xij.
signa celi ptransiens .xij. mirabiles ope
ratur effectus. quod longe mirabiliori mo
do iustitie xpe tam allegorice q̃m mora
m medio terre in pcio vite aptatis. vt
pz ꝛ per singula signa discurrendo primo.

Primū namq̃ celi signū est Aries. Al
legorice sol in prima etate fuit in ari
ete tum Abel innocens qui agnum offens
paternis auctis figuram pfigurauit ab
impio fre occisus est. Proprietatum vna. s.
Aries est quia super omniq̃dq̃ latus
facie dicitur et equali mutat vices. quia
tantum iacet sup latus dextrum q̃ntum
super sinistrum. Item enim estate iacet in
latere vno et tota vene in latere altero. Dic
sol existens in illa circuli zodiaci pte que
dicitur aries fiunt equinoctia et equales
fiunt dies et noctes. Moraliter pp hoc signum
sic Arietem nota primam virtutem. s. fidem

pfectum ~ Fides autem fides prima virtus
dicitur ex diffinicõe ipius fidei probate
fides eñ secñm Aplm ad hebre xi°. Est
substancia sperandarum rerum argumentu
non apparentiu. In hac diffinicõe fides di
cta. i. fundamentum substans edifici spi
rituali quod est gracia vel gloria. Ipsa
namq; fides facit aliqualiter res sperandas
in nobis subsiste per gram & tandem fa
cit per ipsam sempiternam vel ideo fides
est fundamentu gracie et ecclie quia ipa e
primus habitus virtutum. Imo dico non tm
p naturã seu virtute. Item fides prima
virtus dicitur ad instar lapidis pciosi sma
ragdi qui inter lapides pciosos ponitur
primus et coloris viridis esse dicitur quia
p eum fantasmata effugantur. p hoc
ẽñ se habet homo equanimiter ad die
prosperitatẽ & ad nocte adversitatẽ. Unde
vera fides prosperitatem no ambit ner
adversitatem metuit. sicut ptz de moyse.
ad hebreos. xi°. Fide moyses grandis facꝰ
negauit se esse filiꝰ filie pharaonis. et
te pp fidem quam hẽbat prosperitatem
non apperẽt. et sequitur magis eligens
affligi cum pplo dei. Inde qñ adversitate
non timuit. Imo etiam fidem totus mdꝰ
debellat & vincitur. quia hec e fides mã
que vincit mundum. i. Johannis. v°. cap°.
Cui concordat quod hꝫtur in canon sanc
torum. xxv. q. viij. Est tamen sciendꝫ
q; vni infideles qui hac penitus sunt
virtute nudati sunt ligno putido silen
quia licet de nocte luceat de die tamen
putredinem esse apparet. Hic si ad lucẽ
disputacõis adducti fuerint et exami
nati invenit & penitus nulli quia omꝫ
sunt sua destruit. Item quia mala et
pricula ex infidelitate provenãt ex la
sciuia demonstrant. Nam ob hanc ciꝫ
destructe sunt ciuitates. mortui regesꝫ de
solate regiones. & varie multe influxit
mortes. exempla de hijs omnibus ad pns
sibtricto. Dolendum tamen valde e et
plangendum quia magis fidelitas in
brutis animalibus qñ in hominibus reput
sicut per pñs probatur ex hijs. Sunt tonie
qui narrant hystorie causꝫ quidam qui
dam sim nec in carne deliquit. Nam id
mortuo nestor dans exulatus nec ipm
mortuum deliquit. Sui comparentes et
fidelitatem bestie attendentes dum pane
ei porrigẽt cum ad os defuncti defferat
ac ut comedat nutribus inuitabat. Sed
videns q ipe non comedit nec ipe simꝫ
nutriebatur. Si leonus cum eo mane
bat. Cumq; tridauer in tyberim projcẽt
cum sui corpus defuncti supportarent in
fluuiñ se proiecit. multitudine tonoꝝ

hystoria

occurrente ad videndum spectaculum fidei
animalis. Ubi hodie in hominibus tanta fi
des existit ut in isto cane apparuit. Ps hanc
virtutem vis fidem infidelitas illi contra
rio penitus repellitur atq in tram prosterꝫ
nitur. quod sic probari potest. Virtuti cõ
trariatur vicium sed fides est virtus cui cõ
trariatur infidelitas. ergo infidelitas e viciꝫ
fidei cõtrariu. Imo videtur ep infidelitas
non sit vicium fidei cõtrariu. quia secñdm
Gregoriñ. vij. sunt vicia capitalia ad que
omnia petri reducunt. Cui nullo aut
horũ videtur contineri infidelitas. ergo
infidelitas nõ est vicium fidei cõtrariu. Huic
contrio tñdetur. ep infidelitas dupliciter
accipi potest. Uno modo secñdm puram
negatiõm. vt dicatur infidelis ex hoc so
lo q; nõ hꝫ fidem. Alio modo potest accipi
ri infidelitas secñdm contrietatem ad fidem
quia. s. aliquis repugnat audituj fidei
vel etiam contempnit quam secñdm. Unde
primo Augus credidit auditui suo & hꝰ
pure pficitur ratio infidelitatis & secñdm
hoc est vicium. Si autem accipiatur in
fidelitas secñdm negatiõm puram sicut in
illis qui nichil audierunt de fide. nõ ha
bent cõm petri sed magis pene quia tles
regeneracionis divinoꝝ ex peto peccati pa
rentis est consecuta. Quia autem sic sint
infideles damnentur pter alia peta q
sine fide remitti nõ pnt. Hoc autẽ dam
natur pp infidelitatis peccm. Unde dñs
dicit Johannis. xv°. Si non venissem &
locutus eis fuissem peccm nõ haberent. Ad
expones Augustinꝰ dicit et loquitur
de illo peto quonia nõ crediderunt xpo
Secundum vero quod sequitur est thaurus.
Allegorice sol in thauro fuit in 2a
etate cum occisi sunt in diluuio filij vn
verse carnis exceptis filijs noe & vxoribus
post cepunt. s. post diluuiñ quasi qui
busdam cornibus se homines impugnare
sunt et thauri fuerunt. Videmus enim q thau
rus terram sulcando fremuit & locupleꝫ
tat et sic qui sol est i signo thauri terra
tunc est arabilis et agriculture magis
congruit & aptus est. Horatius poeta quod
significat nota patent & concordiam que i
m xpo speculo bñdicto singulariter fulsit
& eam tanquam singulare)ocale in tes
tamento suis discipulis deliquit. d. Luce
xxiij°. Pacem relinquo vobis pacem meã
do vobis nec immerito xpus pacem tanq;
singulare iocale pciosum suis discipulis
reliquit quia tm est pars bonum q habet
pace nichil penitus bonum est. et e tam
bonum ut xpus appetant omnia tam cele
stia qñ terrena. Et quod e immobilius
ipa gressum que pacis est contraria. pace pre

dit / Ad hoc enī omne bellum ſumming
vt ad pacem p victoriam pueniamus.
Cui ſine optime contradit dum Augustin
ad Bonifacium quod tñ ſſumptiē hꝫ in
canone. Noli. xxiij. q. i. ymo prout dicit
Augustinus in libro de ciuitate dei. pax
cui eſt bonū ut etiam in rebus tēporis &
mortalibus nichil gratius ſolet audiri &
nichil delectabilius concupiſci. nichil postmo
poſſit melius inueniri. Ad qđ ſcdm Aug⁹
hō de verbis dñi. Ppā pax ſit mentis ſam
tas animi tranquillitas. Cordis ſimplici
tas. amoris vinculum. conſortiū caritatis.
De concordia vero dicit Brihardus. Qz cō
cordia pue res crescunt. discordia maxie
Et in euāgō Luce. xi°. ſtribuitur. q. omne
regnū in ſe diuiſum deſolabit. Deo qđ
ſemp appetit eſſe in gnerra. ſic cōtra
rium eſt natura in hoc ſimiles aubus
de rapina vuentibus que ſemp appetut
pugnam nouam vt vitam cōſuetā et
predā poſſint. Sunt enī multi qui nihil
hñt in pace ppter gnerras conantur ut
rapina vinant. Nam nullus qui diu p
detur viuit. Et cum timore p̄dari deſinit
miſabilē vitam finit. Dicit etiam doc
tor. q. ad patrem confuandum & nutri
endum marime valent tria. Primū eſt
cōmunitas laborum et onerū. Secundū
e acceptio vilia ꝓſonarū. Tertiū e obliuio
iniuriaz. De obliuion iniuriaz optime
facit qui in hyſtoria romanoz narratur
de illo deo concordie de quo ſupra inp̄a
pte mencio in. 2°. precepto. Letis ptrite in ad
ditione. p huius virtutem reſiſtitur ac et
tergitur vitia que pari opponuntur. qūtum
ad opus. Vnde p hoc aliquis quere poſſet
vt vitia ſint petim. Et primo videtur q. ſep
ſint petim. quod ſic probatur. Dicit enī S.
paulus ad Galath. v°. q. vitia ponatur int
opera carnis. que quidem qui agunt regnū
dei nō poſſidebunt. ergo vitia nō ſolum ſunt
petim. Et etiam ſunt petim mōrtalia. Pz aut
vitia non ſemper ſint petim probat. q. vitia
videtur eſſe quoddam bellum pugnare. Et
bellum nō ſemper eſt petim. ergo vitia nō
ſemper eſt petim. Sed contrario breuit̄ re
ſpondetur. q. ſicut contrario importat qđ
dam cōtrarietatem verborum. Ita etiam im
portat quādam contrarietatem in factis. Non
ſtāt ad. Ad galath. v°. dicit glosa. Qz vitia
ſunt quidā ex nra natura. Et ideo vitia dicuntur eſſe quoddam peccatum
bellum. qđ inter peccatas ꝓſonas agitur. Nō
ex aliqua publica auctē. Et magis ex mor
dinata voluntate. Et ideo vitia ſemp im
portant petim in eo. q. quis alterum mor
dit iniuſte. Et petim mōrtale. Sufficit enī no
minari. ꝓximo in ope manuali. non eſt
abſq; peto mōrtali. Nam eo enī quis ſe defendit
potest eſſe ſine peto et quāq; cum peto venali
et quidoq; cū peto mōrtali ſecūm diuiſi motū
animi et diuiſum modum ſe defendendi.
Nam ſi ſolo animo repellendi excedit m
minā illatam. Et cū debito moderamine ſe
defendit nō eſt petim nec ꝓprie dici potest
vitium et peccatum. Si vero cum animo vin
dicte vel odij vel exceſſu debite moderami
nis ſe defendit ſemper eſt petim. Et veniā
le quidem quādo animus leuis motus odij
vl vindicte ſe ministet vl cum non multū
excedit moderatum defensionis. Mortale aūt
quādo obfirmato animo in impugnatem in
ſurgit ad eum occidendum vl grauiter le
dendum. Ppter pmiſſorum declaration tria
de iure naturali quib enim canonū et legū
eſt breuiter ſciendum. q. cuilibet vim vi re
pellere licet. dum tamen in continenti et cū
moderamine inculpate tutele. l. q. tutela. ff.
moderata et ſine culpa ſit nec ſit ad ſumēdā
dam vindictam. Et ad vlciſcendam ꝓpulſandā
extra de homicidijs ſignificaſti. vbi finem
et propue dico ꝓpulſandum ſine a ſe ſi a
ſcio. Nō. xxiij. q. viij. Non vulnerāda et ſi
quidem vis ſine vulnere fiat in ꝓſonam
tunc potest repelli priſquā ſit illata. Nā
licitum e occidē inſidiantem vl eum qui
vult occidere. ſi aliter nō pot quiſ vitare
cuius euadē. ff. ad. l. aquil. l. iij. et. v. et
patet huius veritas.

Circa celi ſignū eſt ſciendū. Allego
rice Sol in geminis vii. ſtrue fuit
cū ſub Abraham cepauit duo ꝓpli ab in
uicem ſeparari et mediante circumciſione diſ
tingui. Vnde Abrahā duos filios habuit
et rebeccā gemellos habuit in vtero. Gen. xxv.
Videmus. ii. q. quādo ſol eſt in hac ſigno tri
plex fructus ad fecundandum vinifera germinat
vel quia in eſtate qui noctes ſunt breuiſſi
me quādo vnus ꝓ illius conſtellationis oc
cidit alius antior oritur et aſcendit. Et ideo
dicunt poete q. illorū gemellorū fructus ſine
fructum quos tribuloſe vocant caſtorem et
pollucem. Alius celos. alter inferos poſſidet.
Moraliter iſtud ſignum denotat caritatē
que ꝓprie in xpō ſpeculo limpidiſſimo
fulſit et dicitur reluceꝫ cum ipē id. caret
tas ꝓfectiſſima et ꝓuidentiſſima pdicetur. Vñ
i. d. i. Iohannis. viij. Deus caritas eſt et q
manet in caritate in deo manet et deus in
eo. que quidem in nob ſpūs ſcō preſtāte
ad fecundandam vitam nrām ſpūalem
germinat quia in dilectōne dei et ꝓximi.
Vnde ps. antior aſcendit ſupius. ſ. Amor
dei. Alia poſtior eſt infra. ſ. Amor ꝓximi
Vnde nec proximus ſine deo nec deus ſine
ꝓximo vere diligetur. i. Iohis. viij. Hoc
mandatum habemus a deo ut qui diligit. ſ.

denm diligat ꝑ frem sm̃. ꝙ hanc pla
rissima virtutem repellunt odiu ꝑ inimi
dia que duo vicia sunt hui maxime di
recte opposita ꝑ fraternã amorem impug
nãtia · quod est nature cõtrariũ · s. hominẽ
sine frem et ꝓximum sm̃ odire · quod sic
ꝓbatur. Nam constat qꝫ similitudo mo
bis singulis causa motus amoris existat
Vnde Sapiens · xviij.° ca° ecclĩ dicit qꝫ oe
animal sibi simile diligit. Maior est cõ
venientia ꝑ similitudo omnis homis ad
alterum qm̃ sit brutum ad brutum · et
rõne principij generantis et rõne vltis fi
nis quia omnes homines ab vno solo ho
e ꝓgenti sunt ꝑ ad vnũ finem tm̃ sunt
facti. Sed animalia bruta duplex principiũ
habuerũt ꝑ ad fines diuisos hominibus si
data sicut etiam stimula animaliũ etiam
eiusdem generis nobis ostendũt ꝑ istinc
tu nature maior amor hꝫ inter homines
debet cugere qm̃ inter alias cãturas / qo
ꝓpter vno frem odire est nature cõtra
riu. Hanc etiam sñiam confirmat Aug⁹
in quodam sermõe de penth. Hortamus nos
ad frem amorem ꝑ mutuã amicitiam
dicens qꝫ inter alia cãtra homo hꝫ mistã
naturali vnitatem · miqnd deius dicit
ibi Augustinus de arce vna fecit omes
aues · miqnd de vno pisce fecit omes
pisces · de vno equo omes equos · de vna et
bestia omnes bestias · Miqnd nõ mirabi
lia simul produxit ꝑ multiplicibus fe
tibus multa complent. Ventum est ad
homines faciendum et fratris est vnus de
vno genuis humanum. Hec · etiã ho cõ
cludit Augustinus qꝫ homo naturalit
hꝫ mistam pacem quia naturalem hꝫ
mistam vnitatem.

Quartum celi signum cancer. Allego
rice Sol in cancro fuit qm̃ deꝰ e
duxit ꝑplm̃ isrl̃ticum de egypto ꝓcedente
eis in nocte columna ignis vt illuiaret
et de die tegendo nube ꝑ calorem solis et
enim igne legis illuminant · qm̃ quasi cã
cer retrogradus · vel · animus extraneus fer
ꝑ desertum ꝑ sepe redibant in egyptum
vel hꝫ in exodo. Vbi vide qꝫ sol exis
in isto signo ꝑ illam ꝑtem ꝓgens Zodi
ci · facit retrogradationem minimi gradus · s.
tanquã Adomalitez in signo hoc virtus
modestie designat quã modum ponit vt
homo in exteriorib⁹ moribus ꝑ ornatu m
mo nõ excedat · si possus in se ipo ĩmẽ
suram debitum sẽ retrahat · ꝑ licet ho
a fortuna diuitiis nobiliteretur vl honore
tur · semꝑ tñ debet retrogredi ꝑ stimu cõ
sideꝛando statum ꝑ qꝫ fortuna volubilis
e · Hoc est quod ad philippen · iiij° dicit
apls Modestia vra nota sit omibz homi

hec virtus in speculo xpo ꝑ impudissimo ful
sit qꝫ in omnibus actibus suis modum ꝑ for
mam vivendi nobis tenuit quia ꝑ omnibz
medii tenuit ꝑ mensuram ex hac vir
tute adquirat speculi mei · s. xpi informa
mur omnem inordinatum atqꝫ superflu
tatem repellere ꝑ mensuratam debitam ꝑ
omnibus tenere. Vnde hinc sumpta oca
sione pot de tali questione inuestigari. Vtr
virtus exteriorem apparatum possit esse virtus
vl vicium. Hanc enim qõm formam virtus
Thomas ij.ª ij.ae q. c. lxix. ꝑ tm̃ eadem
concludendo tenuit qꝫ in rebus exte
ribus sm̃ quod modestia in exteriori appa
ratu consistit no est aliquod vicium si ex
hominis ꝑte qui immediate virtutem est. que
quidem immoderata pot esse dupler. Vno
quidem modo ꝑ comparationem ad consuetudi
nem hom̃ cum quibus aliquis vivit, vn
dicit Augustinus in iij.° confessionũ qꝫ
contra mores hom̃ sunt flagitia ꝑ mo
rum diuersitate vitanda sunt vt pactum
inter se habitatis ꝑ gentis consuetudi
vel lege firmatum nullatenus aut pere
grina libidine violetur. Turpis enim
est omnis pars que suo no congruit vni
verso. Habentur ẽba trãslationis que contra mores. viij. dis. Vno
modo potest esse immoderatus in vsu etiam
rerum ex inordinato affectu utentis. ex q
quig cõtingit qꝫ homo immoderatis libidino
sẽ talibus vtatur · sine secm̃ consuetudi
nem eorũ cum quibus vivit · sive etiã
ꝑter eorũ consuetudinem. Unde Aug⁹
dicit in iij.° de doctrina xpiana ꝑ in vsu re
rum abesse oportet libidinem que non
solum eorũ inter quos vivit consuetu
dine requiter abutitur · si etiam sepe
fines eius egressa fecunditatem sua que it
claustra morum solemnium latebat flagi
tiosissima euictione manifestat / Contin
git aut ista inordinatio affectus tripli
citer ad superhabundantiam quã ad pns
no prosequor brevitatis amore. Ad hanc
virtutem quattuor inducit omnia quig ꝑ
tinet supra in prima ꝑte inter. xc. ꝑcepto
virtutem primam · et inter. xcj. metria
ꝑte. ꝑcepto · xxj. inter communia. ꝛc.

Quintum celi signum est leo. Alle
gorice sol in leone fuit tempe
rerum isrl̃. Leo est rex bestiaꝝ
Vnde titulus leonis Iude · genesis xlix.
et exponitur de dauid. Nobi nota sm̃
Ysidorum leo est fortissimum animal ꝑ
maxime calliditatis · potissimum in ꝑte
anteriori · s. pectore. Hic vel intranis
signum in principio mensis in ermisphio vide
ri et emittit feruentem qm̃ in fine. Adorat
leo virtutem benignitatis designat quia

benignus est bono amoris igne ignitus ad bñfaciendū proximus & accensius in tuī ꝙ flamma amoris quo intus incepit in corde tangēs in principio operis plus vz et facit hominez velle facē quod possit finaliter opere adimplere ad Ephes. iij. c°. Estote ad invicem benigni. Hec autem virtus fulsit in xpo speculo limpidissimo adeo q̄ ipius benignitate peccatorem ad penitentiam adducit ad Romanū. 2°. Item de ipius benignitate quo ad salutē magdem apostolus ad Titum. 3°. scribit. dicens Apparuit benignitas et humanitas salvatoris nri non ex operibus que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Et Colocēs 3°. scribitur. benignus & mitis et patiens et multe misericordie prestabilis sup malicia. ꝙ hanc virtutem. s. benignitatem informat Autor tenē & hō sup̄ ꝙsayra precepto xti Blandus esto. Septimum celi signum est virgo Allegorice sol in virginie finit quū iuncta ꝓpinquitati Visitie. viij°. Virgo cōcepit & filiū peperit. et est magnum in q̄ Dos non manslt vno mense si cum dēstendit iste sol. s. xpc in signū salutis ecclie. s. generis humani Visitie. xx. & viij. Dic nota q̄ quādo sol est in signo ysto. suo calore humores consumunt & a suo fructu fra efficiuntur sterilis Dicit virgo in virginitate sua sterilis est. excepta virginie glosa Allegoralitez p hanc virginem intelligo castitatem virginalem que calore diuini amoris adiuta humores lubricos sic in carne consumit ut sterilis maneat a generatiōe carnali & uberior & fertilior fiat in fructu spūali Visitie. l. Letetur sterilis que non parit. Hec virgo in xpo speculo limpidissimo singulariter fulsit Virtus pro ut asserit leo papa. xps virginitatis est filius Verum sup omnia que dici pnt habet virtutem amendabilez reddit quod ipe saluator humani generis de mundissima virgine nasci sibi placuit et q̄ ipa virgo in se pmansit & q̄ preceteris discipulum amauit quem virginē de nuptiis carnis abstraxit Jn tantum em virginitas placuit q̄ speciali hospicio virtutum virginalem accepit In quo si nature assumpte nuptias celebrauit & ad hoc exemplum est vinctorius q̄ tante dicitur esse feritatis quod teneri vel capi nō possit. quia & s. deus sic offensi erat hominibus ferus ut nullis posset muneribus placari Veni dum puella virgo mittit ad destrum dum eam vinctorio respicit. mox omnem feritatem deponit quia dei filius dum virginem tocū mundicie aspexit mox seueritate ad eā deposita

de celis aduenit & de ea sibi naturā hoīs copulauit Hoc est contra opinionē quorundam q̄ ponit virginitatem non esse virtutem omo ꝓfitendam qui quidem error destruit exemplo xpi ut dictum ē qui matrem virginem elegit & ipē virginitatez seruauit. et etiam ex doctrina Apli. i. ad Corinth. i. Virginitatem consuluit tāquā melius bonū dicens Qui virginē suā in matrimonio iungit bñ facit & qui no iungit melius facit Hoc etiam probatur ratione. tum quia bonū animi est potius bono humano. tum quia bonū aīe preferatur bono corporis. tum etiam q̄ bonum vite contemplatiue ꝓfertur bono vite. s. actiue Virginitas autē ordinatz ad bonum anime ꝑtinet ad contemplatiua quod ē cogitare ea que sunt dei Coniugium autē ordinatz ad bonū aīe & corporis q̄d est corporale multiplicando generis humani & ꝑtinet ad actiuam actionem. quia vir et mulier in matrimonio coniuncti inter hmoi cogitare que sunt mundi Vtz p Apli. i. ad Corinth. vij°. Unde indubitanter virginitas ꝓfendi est continente coniugali Sed notandum q̄ hanc virginalem continentiā nō habet vel habere pōt misi ex priuilegio singulari sicut ꝓmittitur q̄d probat Apls. 2°. ad Corinth. xi°. dicens q̄ nō habemus hunc thesaurum. s. virginitatē in fictilibus vasis & fictilibus De futuris virginibus & prudentibus vide supra & ptē inferius videlicet. xix. ꝓcep Vide te collaudans &c.

Septimus celi signum est libra Allegorice sol in libra finit in passione xi quādo in statera crucis positum finit merito passionis et pene. Unde tempore passionis cuntis ecclesia tenebras fecit corporis pdamq̄ tulit tartari Nota secundum Visidrū q̄ libra ē instrumentū ponderandi q̄ sol existens in illo signo dies adequat noctibus sicut res adequantur ponderi in statera. unde ibi fit equinoctium autumpnale Moraliter licet libra est mansueta que dum vias corrumpit mala et illata a proximo equo animo ferre constanter fruit vel dies nocti adequatur quia inter nocturnum corporale ꝓ mansuetudinez pensatur primum etriale. Iacobi. 3°. Omnia siquidem sufficiuntur natura bestiarum quod pōt saluare animas vras. licet citius pertransiat in xpo speculo limpidissimo fuit & effulsit q̄d triplex esse probatur secundū q̄ triplex mansuetudo reperitur Nam quedam mansuetudo ē a natura. Vnde dicit philosophus q̄ homo est animal mansuetum a natura. quedā autē a gratia que est ex infusa. Prou. 3°. Mansuetis autem

gratiam. Et quedam ablymmana mduſtr
ſeruꝰ animalia domeſtica dicunꝫ maſue
tam. manu affuetꝫ. Sic moraliꝫ p̃mo xp̃c
dicit manſuetus a natura diuina qz deꝰ
naturaliꝫ manſuetus eſt et mitis. pſal.
Tu domine ſuauis es ⁊ mitis. Secundo dr
manſuetus a natura humana quia de
manſueto p̃e ſ. dauid dictus eſt. Mitto
domine dauid ⁊ omis manſuetudinis ei
Secundo fiunt manſuetus a gratia ſpūs
Spūs en ſctus tu en a deo venit manſue
tudo eum roborat. Ysaie. lxi. Spūs dñi
ſup me eo qꝫ unxit me ad annūciandū ma
ſuetis miſit me. Et. Sctus eſt manſuetus
a magna experientia qꝫ longo tpe nras
infirmitates eſt expertus ⁊ ideo factus eſt
manſuetus. Deo nostras infirmitates et
neceſſitates ei oſtendē dēmo et eius cō
nos miam implorare. hoc facere docet ypha
Sophonias. iij. cō dicens. Caute inſtitu
querite manſuetum. Per hāc uirtutē ter
gitur ſeu refellitur iracundia que dicitur
oppone ei. quia de xpo. Ysaie. xlij. ſcribit
quia turbulentus nō fuit ⁊ ſemp tacuit
ſeu ſiluit ⁊ patiens fuit et quantū ad
hoc aſſimilari ei dēmus maxime in ap
petitu boni ſed in modo appetendi ouo
ei aſſimilari nō poſſumus. quia in deo
nō eſt appetitus ſenſitiuus ſicut in nobis
cuius motus debet rōni deſeruire. Unde S.
Gregoꝫ dicit. xxx. Moraliū quia tuc robuſ
tius ratio contra vitia erigitur. cum ira
ſubita rōni famulet. Hanc virtutem te
nere docet. Auctor ſupra in proſa. pte
p̃cepto. xli. Blandus eſto. V. c. d. p totū
⁊ ibi de matia manſuetudinis ad plenū.

Quartus celi ſignū eſt Scorpio. Ille
gorice ſol in ſcorpione fuit. quia
aſtrendens xp̃c verus ſol iuſtitie in celum
regnauit iudeos. Vel in ſcorpione qz mul
tos detractores comitatus eſt. Unde de eo
dici poteſt illud Ezech. viij. dictum cum ſcor
pionibus habitas. Scorpio en retraxit. ſ.
caudam aculeo corpora humana pūgit
quia tuc ſol dulcia mia calefacit. Vn
acer diſtempatus frigiditate cito ledit ⁊
pungit. Vel Iſidorus dicit. Moraliter ſcor
pio eſt contumacia que quidem caudam
habet. ſ. qui aliquādo acriter pungit ⁊ huic
aliqui ex tempto nō ledit. nō tamen ſi
nō conſentit omnibus. Ad Romanos. viij. Si
ſpū facta carnis mortificaueritis vivetis.
Sed aute xp̃us p̃fectiſſime in xp̃o ſpūs
lo limpidiſſimo et ſplendidiſſimo fulſit.
Ad hoc aute ut cū contumacia plenior
habeatur noticia eſt breuiter attendendū
qꝫ triplex contumacia reperitur. ſ. virginal
Vidualis ⁊ cōiugalis. De virginali nihil
ad p̃ns quia ſupra in. vj. ſigno ſatis hūt

eſt. Secundo de contumacia vidualis ſcri
bit hieronimus epla. xxviij. Inquit volu
mus ſcire quales eſſe debent vidue legā
mus euangelium ſm lucam. Erat mulier
Anna vidua ab adoleſcentia vſq; ad lxx.
annos ⁊ nō recedebat de templo diebus ac
noctibus. Recordemur ſimilr vidue ſacrep
tane que ſic et filiorum ſalutē helie p
tulit famem. iij. Regum. xvij. Legimus
dari viduam ieiunijs conſectarii ⁊ hiemi
lugubri ſordidabat que nō lugebat viri
iudicium. viij. Ubi notandum ſm Albi
ſtum qꝫ. iiij. modis dicitur vidua. Nam
quedam vidua corpore ⁊ inhoneſta men
te. i. ad thi. v. Vidua que in deliciis eſt
viuens mortua ē. ⁊c. Et eſt quedā vidua
corpore ſed nupta mēte ⁊ hec comparatur
cōiugatis. Tertia eſt vidua corpore ⁊ mēte
⁊ de talibus dicit Apoſtolus. i. ad thi. v. c.
Viduas honora que vere vidue ſunt. Et
modo dicitur vidua quādo talis eſt cui
auxilio deſtituti. ⁊ iſtis duobus modis vlti
mis dictis debetur fructus ſeragesimus.
De quo Luce. xviij. Nam vēgentibus com
petit fructus centeſimus vt ponit hiero.
in. c. diſ. xlix. Tertia continentia dicit
cōiugalis que vē dici poteſt cōiugalis
abſtinentia ſi ſit debito mō ſuata ⁊ tem
perantie iuſto freno cohibita vt nō fiat
ꝑ carnis laſciuiā niſi forte frenandā.
ſed ad prolem pcio generādam ad diui
nū cultum. Nam vēhemēs amator uxo
ris adulter eſt. non em eſt uxor ut me
retrix ſi cum honeſtate ⁊ reuēntia tā
gendi. De hac matia vide latius ſupra
in proſa. Unde ꝓ. ꝑcepto Coniugem
ama. ⁊ ibi ſatis de hoc. Per hāc uirtutē
refellitur ſeu mitigatur incontinentia que
contumēcie opponitur. Unde cū hoc uitio
ſpūtus de tribus. ſ. de primo. Utrum ſtotiens
plus pēcet qui intemperatus. Secundo Utrū
incontinens ire peior ſit qui incontinens
concupiſcētie. ⁊c. Utrum ſit petin. Ad
ꝓmū queſtum videtur qꝫ petin ſit
peccatum pōpue ni voluntate conſiſtit.
Voluntas em eſt qua peccamus ⁊ recte vi
vimus. Ideo vbi eſt maior mala uolū
tatis ad peccandum ibi eſt ḡuius peccm
eo aute qui eſt intemperatus voluntas in
clinat ad peccandum ex ꝓpria electōne q
predit ex habitu p conſuetudinē acquiſito
In eo aute qui eſt incontinens voluntas
eſt ad pēccandum ex aliqua paſſione. Et qz
paſſio cito trāſit. hūtus aute eſt ḡhitus
difficile mobilis. Inde eſt qꝫ incontinens
ſtatim penitet trāſeūte paſſione qd nō
accidit de intemperato qui vno gaudet ſe
peccaſſe et qꝫ operatio eſt ſibi poti facta co
naturalis ſm hūtum. Unde de hijs dicitur

p̄i· 2ª q· letant⁹ tm̄ male ferūt ⁊ exul
tant in rebus pessimis· Unde p̄z q· mte
patus multo peior est qui incontinēs vt
etiam plus dicit in vij° ethicorū· Quo ad
scdm̄ videndū q· p̄cm incontinēcie dupl̄
considerū pot· Uno mō ex p̄te passionis ex
qua ratio supat⁹ et sic incontinēcia concu
piscētie est turpior qui incontinencia re
qua motus concupiscētie lr̄ maiorē mor
dinatiōm qui motus rre et hoc p̄ exēpla
que plus tangit in vij· ethicorū Primo
quia motus rre p̄cipait aliqualr rōnis·
mp̄ūtum Iratus tendit ad vindicandū in
urias sibi factas ⁊ nō p̄cise quia nō mite
dit debitum modū vindicte sed motus con
cupiscētie totalr est scdm̄ sensum ⁊ nō modo
sm̄ rōm̄ quia motus rre magis consequit
corpus complexiōm̄ p̄ velocitatem motus
mloris qui intendit ad mum Unde magis
est in promptu q· ille qui est sm̄ complexi
onem corporis dispōitus ad irascendū irac
citur qui ille qui est dispōitus ad concupi
scendū concupiscit Unde frequēter ex ira
cundis nascunt iracūdi qui ex concupiscē
tibus concupiscibiles q& autē p̄uenit ex
naturali corporis dispōsciōm̄ reputat⁹ ma
gis venie dignus ⁊c· quia ira q̄rit manī
feste operari· sed concupiscentia q̄rit latebras
⁊ dolose subintrat Quarto q· ex
concupiscētis delectamur operari· ⁊ in ira
quadam tristitia p̄cedente coactus· Alio nō
considerū pot· peccū incontinēcie q̄ritū ad
malū in quod quis incidit a rōne deser
dens et sic incontinencia hec est ut plurimū
gravior que dicit in ea que p̄tinent ad pri
norum̄ Quo ad 3m̄ quesitum Unde
tur q· incontinencia pōt attendi cū aliq& 3
triplr· Uno modo p̄cise ⁊ simplr et sic in
continencia attendit⁹ circa concupiscibilis de
lectatiōm̄ tactus sicut intemperatus· et sic
nō incontinencia est peccm̄ duplex rōne·
Uno modo ex eo q· incontinēs recedit ab
eo qd̄ est sm̄ rōm̄· Alio modo ex eo q· se
immergit quibusdam turpibz delectatiōibus
et ideo plus vij· ethicor⁹ dicit q· incōti
nencia intemperatur· nō solum sicut peccm̄ qd̄
3z est per recessum a rōne sed sicut mali
tia quedam magnum· s· prauas concupis
centias sequitur Alio mō incontinencia
dicitur cū aliq& p̄cise quidem magnū
homo recedit ab eo quod ē sm̄ rōm̄ ⁊ nō
simplr· p̄puta cum aliquis non timet no
dum rōnis in concupiscibilia honorū diui
tiarū et aliorū hmōi que scdm̄ se
videntur esse bona· cū que nō est incōti
nencia simplr ⁊ sm̄ quid et sic incōti
nencia e peccm̄· non ex eo q· aliquis im
mergit se primis concupiscibilibus ⁊ ex eo q·
nō servat modum debitum rōnis etiā in
concupiscibilia rerum p̄ se appetendarū
Uno incontinēcia dicitur esse circa aliquid
nō p̄cise ⁊ scdm̄ similitudinem puta cū
concupiscibilias eorū quibz nō pōt aliquis
male uti puta cū concupiscibilias vitiū cū
quas pōt aliquis dici incontinens ee p̄z
similitudinē· quia sicut ie qui est incon
tinens totalr inducit ad concupiscibilem
malam· Ita aliquis ducit⁹ p̄ concupiscen
tiam bonā que est sm̄ rationem ⁊ talis
incontinēcia non est peccm̄ ⁊ p̄tinet ad
p̄fectiōm̄ virtutis·

Nonū ecclī signū est Sagittarius
Allegorice· sdl fiunt in sagittario
quādo deus sagittis p̄dicatiōnis· s·
verbi dei gentes per ap̄los sagittauit
dum in omēm terrā exiuit sonus eorū
Ubi nota q· sol existens in illo signo ad
nos mittit grandines pluuias ⁊ imbres·
Moraliter· sagittarius denotat patiam q̄
grandines p̄secutiōm· pluuias tribulatiō
nū et imbres afflictiōnū sustinet atq; por
tat p̄uerbiorum· xvi· Melior est patiens viro fo
ti qui autē vincit in corpo spiritu limpi
dissimo singulariter fulsit· unde in p̄na
eplorum alios tenendam docuit Dictum
in Luce· viij· In patia vra possidebit⁹ ānas
vras· Unde in eius cōmendatiōne dicit ygnosa
sup̄ eodem vbo Patia est custos ⁊ ra
dix oīm virtutum Notandum vo est q· patie
opponūtur impatia directe quod est vitiū
p̄ceptum· sic nichil poterit⁹ adhuc si por
ture· Tales secundum impatientes q̄dam
tuti non sunt patientes esse p̄tendunt ⁊
pulchre de patia dicit⁹ Sed punctis ad
modum bestie clamare nequunt ⁊ in sdis
verbis pro verbis reddunt sed addunt ⁊ fla
si possunt De patientia quid sit require
Tullio· ij· 2ª· q· xxxvi· ⁊ 2 sicut dicit· b·
Augustinus li° de patia· Patientia est
que mala equo animo tolerantes ne· s·
animo iniquo bona desertamus· q̄ decla
ratione virtutis patie magis in speciali
est de ti q̄one inquirendum· Quia inter
sunt semp patientes tolerande Dicit q̄si
to breuiter videtur q· mali a bonis tole
randi sunt in hoc q· ab eis iniurias p̄z
patienter sustinent sm̄ qd̄ oportz Unde
super i· ad Thessal· 2° Dicit lilium inter spi
nas dicit glo· Non fiunt boni qui malos
tolerare non potuit· non aut tolerat eos
vt sustinent iniurias dei et p̄ximorum
Unde Crisostomus super Matth· In iniurijs
p̄ximi quidam esse patientem laudat le
ge Iniurias aut dei dissimulare impium
est Hoc tamen mtlligēdū est q· iniuria il
lata p̄sone ad solam p̄tinet p̄sonam tū
em patienter sustinendum est Si aut
redundat in iniuriam dei et ecclie tūc de

aliquis vt gratiam inuriam vltionis vt de Hyrc qui ignem fecit de celo descende super ipos qui venerunt ad ipm capreos viij vertim .1°. Dimitr helyzeus male dixit puerus ipi nr̃ridentibus .2°. vt .2°. ca° fo simitr Iulieste ppō qui exorcizat eos qui ipm insultant in exilium vt .xxiij. q. viij. Gwillizarus Innuendi eni papta patie intelligendi sint sm gracom animos vt dicat Augustinus in lio de smon dni monte. hanc etiam virtutem tenendā et amplectendā docet Autor supia in p° metricali pte precepto xxxviij°. Iam sup are potes. Vide ibi de matia patie. .2°.

Octauum celi signum est Aquarius Allegorice. Vel in aquario fuit tunc quando deus aquas doctrie p doctores effudit sicut p gregorium Augustinum Hieronimum Ambrosium et alios quos plures quod fuit post doctrinam et aplorum predicationem. Vbi nota q̃ iste Aquarius sm fabulas dr fuisse puerulus deorum cozam nimbis fundens aquas. ideo tenet vrnam in manibus. Sed sdm veritatem dicitur aquarius quia qñ sol est ibi aer conuisat in aquas plurimas et fiunt pluuie plures qñ in alio tempore sm qd dicit Isidorus Mozaic. Aquarius significat dei bonitatem p quam gratiam et miam habundanter effundē et prestat fructū. quia bonū ut dicit dionisius est sui ipsius diffusiuū. Sed nota q̃ in x̃po speculo limpidissimo fit triplex mia sm q̃ mia dei tripliciter modis dicitur sm ethymologiam primo dicitur mia quia miseriam cordis alieni Hic accipitur in illa auctē celi non indigent mia quia ni eis non ē miseria et sm hunc modum mia solum est in tra Secundo modo dr̃ quasi mittens seorsum exteriorem cordis sic accipit ibi Mia et veritas obuiauerūt sibi. Nam veritas sdm rigorem procedit q̃ mia seorsum mittitur istum rigorem remunerans supi merito et premiens extra condignū sic est mia est in filio. Tertio dicit misericordia quasi misera sibi natus cordi sic mia maxime est in celo licet deus sit iustus et mitis tamen dicit ei ppriū proprius misereri q̃ iustum esse. quia michil requiritur ad complendum opus mie nisi voluntas eius Sed ad complendum opus iustie requiritur etiam ex pte hominis .s. exuperantia meriti. Misericordia in diuina pte in effectibus beneficiorum dat in ceteris victum dimittendo tam pene reatum quā pene sequelas de quibus dicebat psal. Cum exaudiuit omnibus petis tuis quo ad primū. Qui sanat omnes infirmitates tuas quo ad 2m Item largitur iustis gratiam dando .s. virtutis hitum et virtutis motū. Vel q̃ primi fuerat deo gratum ac vite eterne condignum et per secundū augeat eius meritū de ipis duobus in pō. Tm coronet te in mia q̃ ad primū et misericordia quo ad 2m et loquit de corona gre. Item offert sitis gratiā et hoc duplr quia iuste in spe et trudem in re. de ipis in pō. Replet in bonis desiderium tuū quo ad primū. Renouabit vt aquile iuuentus tua quo ad 2m Item dr̃ ex mia peccatores pacienter expectat benigne remouet. velut si dissimulat. de vltiis peccatis libat. gratiam liberaliter donat data multiplicat. multiplicata confirmat. in celo primat. Item ex misericordia deus peccatore ad se redeunte hylariter suscipit. ad penitentiā cor emollit. offensam cito dimittit. penitentie post remissionem cito non meminit. Item ex mia dicit deus aduersa vt peccata purget dat prospera ut ad amorem prouocet dat sacramenta vt mitra armamentet. vt premio ditet dat preceptum Item ex mia existentes a se reducit. cadentes erigit. stantes tenere nō desinit. p venientes in gratiam introducit. per humilitatem virtutem repellit. misericordia que zele ei opponit. Ite hec .s. misericordia malos effectus producit quia cor hominis in durare facit. et cor durum male habet in nouissimo et est cor durum sdm Gregorium qd nec contritione frangit. nec pietate molitur. nec precibus inclinat. Vere misericordia hodie recessit ab aula et regnat crudelis seuicia. mortalisq; discordia sub Diuersimoda clamide palliate. : :

Nonum celi signum est Capricornus Allegorice tunc sol fuit in capricorno qñ sancta erat militans ppetuum p seruicium et tirannos qñ peccatorum cornua extollebant. et Nobis nota sm Isidorum q̃ Capricornus animal potens cornibus. Item quando sol est in isto signo tunc fit solstitium hyemale. et tunc astende incipit versus superiorem aretem et vsq; ad centrum Mora liter autē hoc signum denotat spirituale gaudium. Nam verum mentis gaudium nō sentit nisi spūalia et superiora petit. astendendo q̃ desiderium et virtutes. semp in spūalibus gaudendo ad philippen .4°. Gaudete in domino semp. Dei fundamentum bone mentis et nō gaudē vanis. ad finem quem scit quo gaudet. Per hoc spūale gaudium quod est vim et pfectum gaudium mundiale refellitur quod reuera est fel et tristitia mentis necnon et cordis omnem affectum. Qz autē mundi gaudium sit fel ex subsequentibus appebit. Vnde si quis diligenter inspiciat qui in mundo de aliquo gaudet fallitur. quia proin. stribit vsus dolore mis

rebitur ꝛ exim̄i gaudy luctus corrupatt
Et nim̄ hoc concordat Ambrosius dicens
risus ꝛ mūdi gaudiū est de mortifero.
ꝛ risus a gaudium de deo ꝛ de salutifero.
Ad hoc aut̄ optime facē potī qđ potī
ille magn⁹ medicus Sempion d. qđm
cerne sinit in humano corpore que si in
cidim⁹ homo statim prouocam⁹ ad risum.
ꝛ tm̄ videt ꝙ videndo morit⁹ ꝙ moralit⁹ ve
ne ni quibus vita spūalis consistit ꝛ ador
etinoz et timor supplicioꝝ Sed adhuc q̄
m̄ has venas in homine conat⁹ ꝓtendere
sic q⁹ nec de pdis gaudet nec de tristia
reis supplicijs p̄meditari aliquādo sinit et
istis sic intentis homo de mūdi felicitatibus
et applausis temporalib⁹ gaudet ꝙtq; vi
det. ꝛ sic ridendo fallitur a mortē Lobi
in tli gaudio ꝛ felicitate ꝑpetuam sperā
bat repente ꝛ ꝛpute morit⁹ ꝛ sic ois
eius gloria totaliter deficit et euanescit
quia nichil inuenerit omnes viri diuitia
rū in manibz suis ꝑ. Job. xxvij. ca.
Dues cum dormierit nichil secū auferet
cū aperuit oculos suos nichil inuenet. ꝛ
Laudabilem etiam gaudent in multitudē
delinaz et istud est simili vanū quia
i momēto tñseunt. Ysaie xl. Plia eoꝝ
quasi flos fen. Laudabilem insup gaudent i
multitudine dignitatum et hoc est valde
fruticum quia tandem affligit. Apoc. xx.
Tantum glificauit se tibi date ei tormē
tū. et ozee. viij. Gloriam eoꝝ in ignomi
niā cōmutabo quia nunq gaudent ad
sonitū organi et diuitij in bonis dies su
os et in puncto ad infina descendūt Job
xxj. Neuera tles qui sic indebite de rbo
temporalibz gaudent. simie sut similes
Dicunt nāles ꝙ simia videns luna pole
nam multū gaudet et tuo matrui sola
tiū facit ꝛ qui videt luna varia ꝛ tor
mita multū ꝛ iniesti tristat. Dic mo
ralr ꝙ omnia pdicta faciunt. Laudabile aut̄
sit mūdiale gaudiū dare oñdit Augustin⁹
dicens. Quid est stū gaudiū breuit dico
Veruli letitia nequicia est impunita. ꝛ
luxuriari in spectaculis. ingurgitari. ebriosta
nigutgitare. turpitudine fetere. ꝛ multa
mali pati. Et hoc gaudiū deteriꝝ ē dolo
re. Et ideo sect fallax mūdi gloria dicque re
spuit. ipe cuius qualisuncq; status. Nonne
plus habet anxietatis qui lucrositate di
uendicat quasi dicat ꝙ pro vna delectatiom
mille punctiones habit Unde Gregor. in l'a
none. sermi. xiij. dis. dicit ꝙ omne qđ
hic emmet plus meroribz affligit qui ho
noribz gaudeat. ꝛ ideo mento reſpuendū
ꝛ ad verū gaudiū est totalr mhiendum.
Luna pro ut dicit Basilius qui ex desi
derio ad etna sustinet gaudia pntis vite ob

lectamēta non amat. Hanc salubre doc
trina Autor docet tenendam ni pcepto xpi.
Si famam seruare cupis ct me. Et sup
iij. pte viij. pcepto interpone tuis. ꝛ ct fi.
Quodcunq; tibi signū est Pistis ol
legorice sol in pisce erit. Vsq; ad fi
nem fuit mūdi. quia homēs in qs fi
nes seculoꝝ deuenerut rete piscibus co
punt⁹ in aquis voluptatum delectarum
ꝛ cupiditatum gaudentes. Nobi nota qn
sol est in illo signo fit piscū generatio ꝛ
fricatio quia calore solis astendentis et
humores dissoluent⁹ solent⁹ tūc pisces
fundē semen suū. Moralitez iste piscis lo
gamnitate. i. ni bonitate ꝑseuerantia
signat⁹ p quam homo ad modū pisc⁹ in
aqua viuit ꝛ non deficit. quia q̄diu
in aquis tribulacōm viuim⁹ deum p
spem pmij experiar dēm Augustinus
no negatum putes qđ nōdum accepis si
differtur no auffertur. Et Gregorius Neq
qui tardius audituc credit q̄ a supna
curia negligatur Et aut̄ virtus ste
ꝑseuerantia est oim confirmatiā quia
sola no habitu frustratur omnia quitum
ad obtinendū vitam eternam Nam finis
ois⁹ que sunt ad finem nititur impo
nit et ex fine laudem accipit bonitas rei
omis. quia cuiꝰ finis bonus est ipm vti
q; bonū est. Et cuiꝰ finis malus est ipm
simlr malum est frustra go contempsit os
alias virtutes hic nisi ad verum finem q
tingit ꝑseuerando venire. Que ergo sola
ꝑseuerantia nos fini cōmissit ꝛ misera
biliter illi vnit ad hoc debet esse omne stu
diū hominis vt hi quod incepit ꝑseuerādo
finat et concludat Constat go tūssime
ner ē cōnexui inuenire q realitas ꝛ bon
tas omis pendet ex fine. quia igitur ꝑ
seuerantia nos fini connexit ipa sola de
ptuctis existit que coronam felicitatis m
ondit Et hoc est quod dicit bt⁹ bnāz.
Nonis dūa ꝑseuerantie inuidere quia
solam virtutem coronari nouit Et idem
philo. ad Samuen de ꝑseuerantia dicit Tol
le ꝑseuerantiam. nec obsequiū merced
habet nec bñficiū gratiam. nec fortitudo
laudem Ad hanc go obtinēdam oim
rationaz mouet exempla. quia nulla cio
ē rationa sū ni tūa voluntas. sine m horum
medio constituta que no ꝑficiet in eo q
ordinatu est a deo. Nam celum ꝛ orbes sin
guli planetaꝝ a suo motu no desinit ꝛ
conformiter ꝑseuerant in eo qđ incepit
donec ad finem ꝓximū ad qm̄ creati
sunt. Lumiꝝ ignis cessat calefacere ꝛ luce
Lucidū aer desinit tras humectare ꝛ am
malibz spiramentum tribuē. Mare
re desinit aquas p venas tre trāsmitte.

fontes et flumina generat· et eadem ni
serpim repe. Quoq; tra desinit fructus
producere et pabulum animalibus ministrare
et sic est ni omnibus cituris inuenire. Sed
multi sunt hodie similes miluo q; nulde
feruenti pdam nititur querere ni putrido &
in medio tepefacto fine penitus defiant
& sic se fame mori pmittit· qua multi
ni statu prie si non statim effugiunt· qd
cupiunt vl' in aliud delectum mutauit·
do deum redire contempnit & desperates
omn se pculo exponit· Sed utinā tles
attenderent quod Crisostomus dicit ac ex
pientia nos docet· Non est inquit pculo
sum nec inditum in bello q̄q; audere
si est valde malum magnuq; periculum
posse casum nolle surgere· Nec est aut id
magnū bellanti vulnerari & valde est
malum mediamentum vulnera nolle ad
hibere· Et ponit ad hoc multe exemplu
qui postq̄m in mari naufragiu pertulit et
omnia bona sua amisit nō tamen quieuit
& iterum pculose committit quousq; quod
pdidit recuperet· Sic fiant cū virtutem
refelluntur eius oppositum· s· pmacia·
que est uitiū ei contrariū· quod sic pro
batur· Dicit n· Tullius in sua rethorica
q; ita habet se pmacia ad pseueranciam
sicut superbia ad religionē· Sed superbie
opponitur religion ergo et pmacia pse
uerātie· In contrariū facit quod beatus
Gregorius· xiij· moraliū dicit q; pma
cia oritur ex mala ecclia· & nemo ecclia
no opponit pseuerantie ergo &c· Preterea
dicit q; sicut Ysidorus dicit in li ethi·
pmax est aliquis qui est imprudens
teneris quia omino tenax· et hoc ide
dicitur pmax eo q; ad pposita fuit ad
victoriam pseuerare· Antiquis enim dicebat
victa quas nos victoriam· et hos phus
portat in· vij· ethicorum esthimonem ef
id e fortis scie vl' vdiomones· i· spue scie
quia· s· pseuerauit in spera scia plus q̄m
oportz· Mollis aut inuig q̄m oportz· per
seuerans aut sm quod oportet· Unde ps
q; pseuerantia laudat· pmax aut vitu
patur sicut sm excessum medij· Mollis
autem sm defectum &c·

Et secunda pticula huius q̄uite
ptis libri videtur q; istud spectm
methaforicum e pme impulsiū
ad hanc inducit nos Auctor infra· xlij·
capto cum quid petrarce· Pro cuius euī
dentia sciendum est q; sm q; aliqui tra
dit hystorie posterius fuit Balon multa
commisisse pter· correctionis causa pīstituti
fuit sibi quoddam mirable speculū quod
talis erat dispositionis q; res adiacentes re
psentabat quemadmodū de speculo comento

Un scia pspectiua comprobat· q; oculo i
cti speculo respicienti facies appent postē
te et alterius· videnti eius sinistra cū
oculus dnm rectum in speculo qd ad
dextrum e sinistrum esse et qd supius est
esse inferius et quod dextrum e esse sinistrū·
Unde ter· de Balon sic tetrenens & cū capite
deorsum videns & cū pedibus sursum erectis
datus fuit q· debet mori & ex hac totaliter
se castigauit & de cōmissis pniam pegit sa
lutarem & sanctus est sm Hieronimum & Am
brosium· Sed Augustinus & Crisostomus et
Gregorius dicunt eū esse damnatum
Pro quorū tamen altercationis euidentia
est pro conclusione tenendū ac etiam pre
mittendum· q; dicit venerabil' doctor
Hieronimus diuine legis interpres in cō
mentario· & libri Regum· sic p Albamenō
als Balippo· non eū adorasse ydola dicit
& seruos suos pmisisse adorare describit
per tropeum· qui mercimonia mitempat
qui q; sic ponit· et per id qd efficit· con
tra dicitur· dicit· Petrarcha· Germania
compugnatibz militibz et decentibz impe
ratore in templo Palladij sedebat· Et idem
in cōmentario· suo refert tres libros eunde
post lapsum edidisse & pniam egisse· Unde
in fine omnis eorū rpe mei dicit· Consi
derans nouissima & egi pniam· qd fructa
uit mihi· Sanctus etiam Ambrosius medio
lanensis archiepūs omnes flores in ecclesia in
libro de patriarchis cū sanctissimū memorat
dicens quid dicam de dauid vel de sancto
salemone· & in quodam sermone de eodem
testatur· d· Sapientissimo pphetarū salemone
inter cetera sic locutus· Amor· & uitā in
manu linguae· eius· in utero· pte sanctus ra
diat enarrare· Hic tamen vnu dico quia
maior pars doctorū & plurimorum necnon et
catholicorū concordat nostrū· vt dicte
nostre sit ei patefactus· sanctus qui tota
sua sapia illustratus & per quē xpc· fuit si
gnatus· In hoc igitur splendidissimo speclo
ad cuius pacientem benignitatem· modestiā
mansuetudinē· humilitatē· continentiā·
et pacientiam virtutes & alias pmemoratas li
tutes speculari dignus & in eo iugiter cō
templari et nostri vitiorū materias per
contritionē confessionē et satisfactionē vera
liter ac etiam tergere· In huius siquidē
cationis lauatorio templi erat speculū
sic scribitur· Exodi· xxxviij· tricesimo
tie· sic· xxxvi· dic· cū finem· Unde s·
Bernh· Attende q; es inclusa domine et spe
culū facienda & primū patienti & sic ter
minat speculorum methaphoricorū pdica
torū sua in epiali·

Primus et secundus· viij· te ptes pceptum· s·
Dilectus sicut duo cōmuni sumendo

Postq̃ Auctor in tria pte metra erroꝛe illorum coꝛerit qui opinãtur q̃ ex sdis puris naturalibꝰ sine moraliũ p̃ceptoꝛ auxilio vtuose vuere valeant in hac vita et ex tali erroꝛe spũalis vite rectã ditatem contingẽ nimie valent Nunc vero in hac quarta et vltima pte subsequit̃ coꝛrigere intendit illoꝛ erroꝛes qui extimant se acquire posse vitam seruam per diuicias et alias veru ac qusitam Et primo ponit que impedit vite securitatem vt ea cautꝰ adeam Nam dicit Nec vicia hꝰe aĩi .i. si exposituꝰ velut nunc q̃ tu quecumq; tuis seruam vitam duc .i. sine cura hoc est quietam et tranquillam nec vicia animũ tuũ hẽre .i. tuos sensus corrigere vel copulare vicia que q̃dẽ vicia obsunt .i. nocent bonis moribꝰ Quid debes tu facẽ certe debes in memoria hec sua p̃cepta habẽ q̃ docet et instruit q̃m vtile acquirẽ vel nsi vicia sum euitare q. d. si bene consideres p̃cepta que supra dixi et que in subsequitꝰ bus p̃ceptis tibi trado obsuanda procul dubio in hꝰb p̃ceptis invenies aliquid sẽ vtilitatis quod debes acquirẽ vel te quod vitare magistro .i. doceo te vitare et hoc me existente magro Quid aut̃ doceat nos vitare in sequenti pte capto principalr monet et informat dicẽs Despice diuicias ĩ hoc ido q̃a ipse diuicie sedũ Boharã non indubitãt vite securitatem Imo potius in acquirendo laborem ni possidendo timorem et impendendo dolorem sedũ q̃ in subsequẽtib; apparebit Ordo p̃missoꝝ preceptoꝝ mtl ligenda ac etiam obsuanda est breuit̃ sic secundum Q. cupiens securã uitã deducẽ expedit q̃ vicia que obsunt moribꝰ .i. virtutibus a se debeat effugare et moribꝰ .i. virtutibꝰ totaliter inhyerere Huius dicti ratio dmostratur esse talis quia ubi est vicium virtus nullatenus adesse potest et econuerso Nam principaliter vii. vicia capitalia quia quidã diuinitatem ad virtutem Contingit .q. q̃ vna virtus pluribus opponi potest sicut largitas et anaritia et prodigalitas est contraria q̃ et in omnibus pollitas inuenitur In quibus virtus media .i. quid extremis opponitur Nam quilibet terminus vnum verbum vm opponatur sim pliciter quod p̃mo et p̃incipaliter monet et informat dicẽs Despice diuicias et per se est mtl ligendum tamen secundum considerationes diuersas sepe vni opponitur pluribus Unde quilibet color medius opponitur alijs mediis et in ambobus extremis quia viriditas opponitur rubedini et albedini et nigredini Non mirer esse propositi mei de conuenientia colorum loqui sed hoc tantum dixi vt ex hoc non esse meo rancus ꝑpenditur si vni vicio pluribꝰ opponatur Primo igitur dicitur q̃ superbia opponitur fidei et fides intellectum illuminat hoc exercent fides in obsequiũ xpi intellectum captiuat hoc contra se eleuat Unde omnes erroꝛes et que contra fidem catholicam sunt inuenta ex superbia processerunt Secundo ira oppugnatur spei quia illa irascibilem erigit hec subtrahit illa spem in deo ponit hec desperationem inducit Nam et si ira videatur irascibilem erigẽ et ad vindictam excitãe hoc non est eam coꝛrigẽ sed potius quia cũ sit irascibil detestari bonũ malũ ad qd ꝑspe diuinoꝝ exigimur per iram ad eius oppositum inclinamur Tercio inuidia opponitur caritati quia caritas proximũ diligit Inuidia eum odit caritas in malo dolet inuidia vero gaudet Quarto accidia quodammõ opponitur prudentie quia prudentie est eligere bona tristis autẽ refugit bona verba bona consilia bona opa Unde tedet eum ad bona opera et gaudet ad mala Hic enim vir prudens consilium sapientis requirit sic turpis omne bonũ consilium refugit prudens omnia laudat et approbat sed tristis omnia bona condemnat Sed aliqui opponit luxurie q̃dẽ et accidiam fortitudini Et recte opponit quia iniusta iustitie quia sicut iustitia ea pro deo distribuit sic auaricia omnia contra deum strigit Recte gula opponitur temperantie que superflua abscidit gula superflua semper quesit Sed iuxta luxuria est fortitudini contraria quia sic virtus illa homines facit fortes sic luxuria effeminatos et molles Illa q̃dẽ est aduersa deo semper superba Et ideo fortissimi q̃q; dicti sunt ab ea Exemplum accipe in Sampsone dauid rege atq; eius filio salomone Dixi ista per modum cuiusdam congruẽtie que et si logicis non placent . viam magis congruam excogitet per quam si potest hanc coꝛrectionem assignet Secundo enim virtutes tollunt vicia si non sint illis oppõita cum sit contrariorũ natura sua expellere contraria et sibi eorũ que sunt p̃iudicie oppõita Sic .n. virtutes et vicia opponuntur coꝛrelatiue sed potius p̃iudicie q̃m communis vsus loquendi habeat q̃ opponant contrarie Recto ergo Auctor in hoc p̃cepto instruit vicia refugere moribus .i. virtutibus animi totis mibus adherere dum dicit Nec vicio hereas cum Ordo p̃missorũ mtl ligendus magis in spali est de aliquo

dubitabilibus q̃ quẽdum ꝑ̃ etiam videndum ꝑ̃ etiam videndum ꝑ̃ ⁊ primo ꝑ̃ utrum vicia capitalia paucora sint q̃ septem ⁊ huic quẽsto videri posset per obiectionẽ ⁊ primo videt q̃ sint paucora per id quod dicitur ꝓ. Io. Ep̃o omne quod est in mũdo aut est cõ cupiscẽtia carnis aut concupiscẽtia oculorum aut superbia vite. glo. hoc omnia vitiorum q̃dã complectendum et ista sunt tria capita vitiorum ergo ⁊. In cõtrarium facit quod dicit Gregorius qui ponit et numerat. vij. mortalia vicia. Soluẽdo dicendum q̃ vij. sunt mortalia vicia sicut dicit s. Gregorius Ad obiectum autẽ in cõtrarium respondetur q̃ id quod dicit beatus Johannes de concupiscẽtia carnis et aliis duobus. Illa enim pro causis petitorum accipiũtur non pro ipsis petitis Motum enim ad petitum vel cõcupiscẽtia carnis vel concupiscẽtia oculorum vel superbia vite. Et si dicunt q̃ vicia esse vij. reducũtur ad ista vij. et tunc dicuntur capitalia picta. Et q̃ melõnes respectu quia oriunt ex ipsis Secundo quẽritur utrum sint plura capitalia vicia quã vij. Huius etiam q̃sti videtur ⁊ primo videtur q̃ sint plura quã vij. per id quod scribitur Matth. xx. super illo verbo assumpsit vij. spũs nequiores se ubi ponũtur xiiij. et extrahitur illa glo. ex dictis beati Gregorii ⁊ sic enumerãtur videlicet stulticia. imprudencia. cupida ignorancia. negligencia. impietas. temeritas. et etiam simulacio sapientie. simulacio discipline. simulacio prudencie. infirmitas fallens. obumbratio veritatis. usurpatio scientie. falsa pietas obtentus alius ficte religionis. Hic ergo dicendum. quia. generalia peccata omnia opponũtur deum dono spũs sancti. Contra humilitatem vij. vicia opponit. vij. dona spũs sancti. Primum donum spũs sancti est timor dei ⁊ hoc est contra superbiam Unde in ps. Iniquitates quorum remisse sunt iniquitates. et id Iuste fuerem tua a peccatis meis de pe. dis. p. c. et venit de q. Adam vo ⁊ c. que penitet. Secundum est pietas et hoc contra invidiam. xxvi. q. ij. ca. vestis et hoc de summa trinitate et fi. catholica ca. Firmiter credimus In glo. super verbo Iuxta suggestionem Tertium donum est scientia ⁊ hoc est contra iram Ixxiiij. dis. c. ubi in verbo sanctus consilij et x. qstione vi. c. de re. in fi. Et quartum est fortitudo ⁊ hoc est contra accidiam ⁊ hoc est contra dictum boni xi. q. iij. ca. Si quis dixit sic Ve qui dicitis Et ultimum donum est timor

Dei contra luxuriam ꝓ hoc q̃ perdit intelligentiam ꝑ̃ in. c. no solam xv. q. i. ⁊. Et eo autem in fi. et c. mulier. Septimum donum est consilium et hoc est contra avariciam. xlvij. dis. ca. Bonorum. et c. Sicut hec Septimum est donum sapientie. et hoc est contra tristiciam. Unde frustrato spũ diuine sapie desipit omnis caro. de consec. dis. v. c. vo. mors et c. Jeunium et c. Michil est de quibus dominus inquit ysaias. xi. ca. Requiescet super eum spũs sapientie ⁊ intellectus spũs consilij ⁊ fortitudinis spũs scie et pietatis. et requiescet super eum spiritus timoris domini ffinis ipse ad cõplum Autoris dicentis. Et precepta tibi semper relegenda memento Septem vo sunt dones vicia. viz. estimacio iam. formicatio. philargiria. ira. Actidia. Cenodoxia et superbia. et ita plura sunt capitalia vicia quã vij. Soluto dicendum. Et primo ad id quod obiicitur ex glo. dicta ex dictis gregorii q̃ plura esse dicit q̃ vij. vel puto. xviij. Dicendum ⁊ q̃ nullo modo attenditur sedm opiniones que attenduntur sedm apparentiam et defectum secundum defectum attendimus vij. ⁊ sm apparentiam vij. Et ista vo pte non dicitur differencia capitalium vicior sed sedm numerum amatorum aut fugabilium sicut infra ostenderetur. Ad aliud vero quod dicit ysidorus dicendum est q̃ ponit duam inter Cenodoxiam et superbiam quitum ad hoc q̃ superbia respicit appetitum excellencie interius. Cenodoxia vo respicit appetitum excellẽcie exterius sedm q̃ aliquis vult videri magnus in laude hominum ⁊ sedm hoc nascuntur diuisa nascentia ex illis. Similiter ponit duam inter tristiciam ⁊ accidiam vel tristicia dicitur respectu mali apparentis de quo est dolor vel timor ⁊ fuga Accidia vo dicitur respectu boni apparentis cuius est appetitus ⁊ sm hoc assignatur diuisa nascentia. Unde de tristicia dicitur nasci rancor et pusillanimitas. De accidia vo oriosus dicitur ibi dicitur in glo. Invidia vero sub superbia cõprehenditur tanq̃ nascens ex ea. Et appetitu enim excellencie illius sequitur odium ne alius excequetur vel excellat et hoc est invidie. et ideo ibi invidia tanq̃m nascens de superbia computatur. Si ergo sim aliam zonam accipitur ibi numerus capitalium ⁊ sim aliam a q̃ Unde medici prohibet esse alium numerum capitalium ibi ⁊ hic. Computatur. vij.

Despice diuicias si vis animo esse

beatus dicuas qui suscipiunt me
dicunt semper auari.

Contra quarte partis preceptum .s.
despice diuicias Primus dicit Augustinus
supra in duobus plibatis preceptis pbent
rudimenta inducentia ad vtiorem desere
tionem ti virtutum acquisitionem pro qua
acquisitione vte seruitutis ti animi trāsquillitas seu felicitas possidentis in quali
Sunt vero in pmo precepto subscripti pbet nobis triū rudimentum ad primam felicitatem seu beatitudinem apprehendendi
nduterius in speciali dum dicit despice di
uicias ꝛc quasi velit dicere q si quis velit
animi seruitutem et etiam beatitudinem
tam corporalem quā etialem acquirē hȳ
seculi contemnat diuicias. Unde dominus
in euangelio si vis perfectus esse vade t
vende oīa que habes et da pauperib; et
hoc est quod exponitur velit dicere si vis
esse beatus animo qua beatus est sanctus Augustinus cui optata succedunt despice hȳ
seculi diuicias quas .s. diuicias auari .i.
cupidi sustinent .i. amare congregant. et
semper mendicant .i. in egestate efficiūt
quia semper auarus eget. Unde enim
sanctus Augustinus in libro de vera religione
ille qui cupit vt sequitur diuicias vte
potest hīre seruitutem. Ratio est sm eū
quia auarus omnem creaturam timet. timet
aquā ne metallorum mare submergat
timet ignem ne domū combaret. timet
terram ne fructus no reddat timet aerē
ne ventus et fluuius a lucro suo impedi
at. Sed solum ille qui diuicias respuit hȳ
nichil timet preter deum. nec proprie timet
quia perfecta caritas foras mittit timorē
quia timor no est in caritate .i. Joh. iiij.
epistola .iiij. capitulo nota .v. q .v. Ideo os
Et hoc est quod in .2o. intento intendit au
tor dum dicit diuicias qui suscipiunt me
dicunt semper auari. quia quanto plus
accumulant tanto plus accumulare in
hyant. et sic sunt semper egentes. Quod
si diuites cupidi considerarent mala
et mala que pp diuicias ut plurimū in
currunt quas diuicias contemnerent. De
hac materia require supra in .8a. parte pro
hemio .s. .xlv. quando incepit dicere quarto et
vltimo q quanto plus accumulant. Pro
primorum intelligentia magis in speciali
est de hac questione querendum vel etiam
investigandum vtrum aliquem diues pulcher. sanus. fortis
et bn fortunatus posset esse animo beatus
huius questionis pars obiectum videtur
Et primo videtur q non. quia pro ut dicit
Augustinus. Nullus est beatus nisi sint
omnibus miseriis. Sed nullus in vita presenti sine miseriis est vel esse potest. ergo
nullus in patria est beatus. Item alia ratione
quia nemo scit an amore vel odio dignus
sit quilibet ergo sancto metus est de beatitudine sua. ergo quilibet sanctus est in timore et mentis angustia. ergo nulla hȳ
animi beatitudinem. Sed miseria est contraria beatitudini. ergo cum quilibet beatus
miseriam nullus habet beatitudinem. Item
Dicit Aristotiles Cuprio dissoluendo et esse cum
regno. ergo cum cupere sit desiderium aplus no
habet quicquid desiderabit. ergo non omnia
optata succedebant. ergo non erat beatus
a diffinitione. Et si ipse non fuit beatus in
patria. ergo nullus est beatus in patria. Item
videtur q Augustinus repugnet sibi ipse
dicit .n. q beatus est cui omnia optata succedunt. et ita vult q sufficiat ad hoc q
sit beatus q habeat quicquid vult. Item alii
dicunt q beatus est qui habet quicquid
vult et nichil malit vult et non sufficit
alterum si concedatur. ergo nullus in patria
beatus In contrarium est quod dicit ps. Beatus
vir qui timet dominum et multum timet de
mandatis. ergo multi sancti beati Item Aplus .i.
ad corinthios .iij. Omnia vestra sunt sive pau
lus sive Appollo .ꝛc. Et constat ergo habent
omnia. ergo habent quicquid volunt in patria. ergo
sunt beati Solutio dicendum est q circa
beatitudinem e distinguendum quia est
duplex. beatitudo perfecta et imperfecta. beatitudinem
perfectam habebunt in futuro sed in patria non
habet beatitudinem perfectam. Differt autem
beatitudo perfecta ab imperfecta dupliciter
quia qui habet beatitudinem perfectam habet
actualiter quicquid vult habere in patria vel in
futuro. Sed sancti qui habent in patria im
perfectam beatitudinem non habent quicquid
volunt habere. sive nunc sive in futuro. non
enim habent actualiter gratiam quam habent in
futuro. Secundo differt quia sancti q
habent beatitudinem imperfectam non habent
quicquid volunt sive voluntate simplici
sive conditionata. Vellent enim sancti q
in hoc mundo simul essent cum domino esse.
si deo placeret. Dicit etiam duplex est
sabbatismus .s. sabbatismus perfectus.
et sabbatismus imperfectus. Sic duplex
est beatitudo perfecta et imperfecta. Ad primum ergo dicendum q nullus est perfecta be
atitudine beatus nisi finitis miseriis.
De beatitudine perfecta intelligit Augustinus
tamen beatitudinem imperfectam habent
sancti simul cum miseriis corporalibus.
Miserie enim corporales non sunt contrarie
beatitudini merito. Per hanc enim distinc
tionem patet solutio ad .2m et .3m obiectum
Ad obiectum vltimum videtur q cum .h.

Augustinus. Qui omnia sustreduit optima intelligit de optatis optatie tam simplici quā conditionali et sic complyendū illa duo que sunt hic Beatus est q̄ habet q̄c quod velit et nichil mali velit de illi autē beatitudine sic nupsim intellexit Autor dicit Dicit quod esse beatus. Septimum.

Comodi nature nullo tibi tpe desinut. Si contentus eo fueris quod postulat vsus.

Quartum quarte pti preceptum Comodi nature. Quantū qd conducat ad vite humanā sustentationē est superfluam sollicitudinē ac etiā inordinatum timorem comodorū naturē. vel rerū pertinentiū ad victum et vestitum a se penitus excludere. Hoc enim docet dns et saluator nr sicut dicens. Matth. vj. Nolite solliciti esse. d. quid manducabimus aut quid bibemus. nonne anima plus est quā esca et corpus quā vestimentū Est autē sciendum q̄ dominus et saluator nr prohibet atq; excludit huiusmodi timorē et superfluam sollicitudinem comodorū naturē. Sicut q̄ frater Iacobus de voragine ponit in primo sermone dominice .xv.me post pentth. vbi dicit q̄ xp̄c prohibet comodorū naturē amoriam sollicitudinē et hoc per multiplicatam sollicitudinē et similitudinē probatur inducitur. Et primo p similitudinem cāture rōnalis de qua ponit duo exempla. Primum cum dicit. Nonne anima plus est quā corpus et corpus plus q̄ vestimentū Super quo verbo dicit glo. Qui dedit maiora et animā et corpus dabit et minora. s. escam et vestem. Et potest hic tria bona que deus dedit animā corpus et res temporales. Anima autē debet suo superiori. s. deo et super omnia obediendo. et corpus suo superiori. s. animae sibi obtemperando. et res suis superioribus. s. deo ut pauperibus distribuantur. et animae ut discrete diligant. et corpori ut sibi necessaria ministret. Sunt enim ordinem amari putant quia eorum diuitie nimine deo subtrahuntur q̄ nichil ex eis pauperibus tribuunt. nec animae quia eas minus diligunt. Nec corpori quia ipsum fame et penuria affligunt. De hac lra missa in .vij. precepto Cum suis locupletandi est error. quod ponit contra creaturā rōnalem cum dicit. Quis autē vim cogitationis potest adicere ad staturā suā subdit. Unde dicit ibi glo. Illi autē negligendum vel neglecte curā qui illud ad suam staturā sentit pertinere. Pro hoc glo. dicit declara-

tione indigere. Post questio quia dicit glo. Videtur quod corpora nra post generalem resurrectionem erunt corpori xp̄i similima: Huic questio breuiter respondetur. Et ista similitudo q̄ntū ad tria considerari potest Primo quantum ad staturam et ad eiusdem glorie conformitatē. et sic est impossibile quia nullius gloria potest glorie xp̄i adequari quia gloria corporis xp̄i erit ad instar solis. beate virginis ad instar lune gloria martyrum ad instar stellarum. De hac triplici similitudine sequitur. apostolus primo ad corinth. xv. vbi ait. Alia claritas solis. i. christi. alia claritas lune. i. beate virginis. Alia claritas stellarum. i. sanctorum. Nec hec similitudo considerari potest quātū ad eiusdem nature et statute equalitatem et sic non erit talis similitudo ibi. Et hoc est quod dicit Augustinus. li. o. de ciui. dei. Ibi dicendum ad dominici corporis modum maiora minoraq; corpora redigenda. subdit ad multorum corporum plenitudinem cum ipse nec capillum perditurum esse promittat. Joel 3o. potest intelligi quātum ad eandem etatem et erit ibi vera similitudo. Unde sequitur Restat ergo vt vnusquisq; recipiat suam mensuram quā habuit in iuuentute. si senex est mortuus. vel fuisset habiturus si ante defunctus. Et ideo no est dictu ab apostolo ad eph. iiij.o in mensura staturae sed in mensura etatis plenitudinis xp̄i quia resurgent corpora mortuorum et in iuuenili etate ad quam xp̄s peruenisse cognoscitur. Hec Augustinus. Dicendo xp̄c prohibet comodorū sollicitudinem. s. amoriam p similitudinem cāture rationabilis sensibilis. cū dicit Respice volatilia celi. Ex hoc ut dicit Augustinus q̄d dicunt no debere homines laborare sed diuine prouidentie se amittere. De hoc nichil ad pns quia habetur supra in .vj. pti ptio precepto. Consuna postea in fine. Et De hac similitudine formari potest rō quia si pascit et nutrit quod est minus nobile multo fortius pascit et nutrit quod est magis nobile. Sed deus pascit volucres celi absq; omni sollicitudine seminandi metendi et in horrea congregandi. ergo multo magis pascit vos qui estis rationales absq; sollicitudine et anxietate. Ex xp̄c prohibet comodorū nature sollicitudinem amoriam per similitudinem cāture vegetabilis. cum dicit Considerate lilia agri quo crescit non laborant neq; nent. Super quo Hieronimus q̄ scriptum quo pictura texitur potest floribus comparari Lilium induitur veste candida. rosa q̄ veste purpurea. Viola veste varietate.

fenū agri veste viridi sicut et sol veste lucentē. Iuxta id ps̄al. Amicto lumine sic vestimētum ex hoc concludit similitudinē serui sollicitudinē tm̄ odiosam tollat mdumēta remittendo ad considerationē mdumētorū que data sunt cāture vegetabili scz plantis absq; cura sollicitudine. Et pro tanto dicit Considerate lilia agri. ic̄. Ergo deus auctor nature lilia in orto tre nascentia vestit foliis et floribus atq; ornat coloribus absq; cura sollicitudine. quanto magis vestiet nos filios suos p̄ter sollicitudinē nram amplam. Quanto et vltimo xp̄c concludit suam intentionem cum dicat. Scit enī p̄ vr celestis quia hijs omnibus indigetis quasi velut dicē. Sm̄ Crisostomum q; bonus pater filijs cum scit cura mdumentā et scit quia hijs. s. mdumentis indigent expedit ergo non tm̄ timere. nr superflue sollicitari pro comodis nature. quia deus nobis debit. Debemus ergo primo de rebus spālibus esse sollicti spantes q; temporalia nobis proveniūt ad necessitatē si feramus que facē debemus. et hoc ē qđ concludit dicēs. d. p̄mū quite regnū dei et iustitiā eius et omnia adijcient vobis et hoc est quod p̄cise intendit Autor dum dicit Comodū nature sc̄ q. velut mūnere. Hz si finis contentus ee. i. hijs que natura et vsus humanē. s. nature requirit et que ad sustentationem requirunt. et sufficiūt comodū. nec multo tempore deficiūt. Unde Boetius. Plurimis enim minimis natura contenta est. Et Oratius latrantem stomachum bene licit cū sale panis. Hoc etiam docet facē aplus ad philippen. iiij. vbi de se ipso dicit. Deo et mihi me bene scio et habundare vbiq; et omnibus imbutus sum et saciari et esurire et habundare et penuriā pati. omnia possum in eo. i. p eum qui me confortat. Scribitur vbi transsumptie in canone. xxiij. dist. xli. dis. Et hoc est. Si fuis contentus esse sufficiens q; non requiratur nisi quod vsus humane nature postulat et requirit. quia sic pauper contentus erit. Comodū. i. necessaria humane nature vel utilitates. non tempore deficiūt. quia semper habis sufficienter. et in hoc stat beatus finis versus. p̄dictorū. Pro p̄missorū intelligentia magis in spāli. et ut extra Haec mediocritas veritas plenius cognoscat est breuiter de tribus ijsdem querendum vtrū. Vtrum sollicitudo comodorū nature. i. rerū p̄tinentiū ad victū et vestitum sit licita. Hanc q̄m p̄tractat. s. Thomas. ii. ii. q. clv. Et primo videtur q; licitum est sollicitudinē habere de temporalibus rebus. Sollicitudo de opibus nec laudabilis est. Iuxta id. ii. ad thi. v. c.

Cum venia venisset sollicite me que sunt et inuenit. Sed sollicitudo rerū. s. temporaliū quicq; p̄tinet ad opa misericordie puta cum quis sollicitudinem adhibet. ad p̄curandū negotia pupillorū et pauperū ergo sollicitudo temporaliū non est illicita. Contra Matth. vi. Nolite sollicite esse. d. quid manducabimus aut quid bibemus aut quibus operiemur que tamen necessaria sunt. tps. ic̄. Huic rōni videt idem Thomas. d. q; sollicitudo rerū temporaliū in tribus potest esse illicita. p̄mo ex p̄te eius de quo sollicitum. s. finem ponendo in temporalibus et non ordinando talia ad finem vltiorem. s. ad finē etiam. Unde Augus. dicit in li. de operibus monachorū cū dns dicit. Nolite sollicite esse ic̄. dicit. p̄cipit vt nō ista intueant nec p̄ eis studeant quicquid in euangelij p̄dicatione iubetur. Secundo potest esse illicita sollicitudo rerū temporaliū p superfluum studiū quod apponitur ad temporalia p̄curanda. Ista. s. q; p̄ illam sollicitudinem homo retrahitur a spālibus quibus debet p̄ponere curare. Et de tali sollicitudine dicitur matthei vi. Ne sollicitudo sibi sufforet verbum dei. Tertio ex p̄te timoris moderati. s. qui quis timet ne faciendo quod debet media sibi non sufficiant vel deficiant. Et hanc sollicitudinē p̄cipue in evan. excludit Matthei vi. In expositione metrorū p̄dictorū sic. Ubi autem non sit alicuius defectus p̄dictorū sollicitudo temporaliū non est illicita regulariter omnibus. Ad cuius euidentiam sciendum est q; sollicitudo rerū temporaliū in ordinibus mē non est illicita quia ordinat ad finem caritatis. s. ad dilectionem proximi. Veruntamen aute sollicitudo ne futurum sit licita de hac questione vide supra ni p̄te prosaica. p̄cepto. x. xviij. Tu te consule in vltima qōne ubi vide si placet.

Cum sis incautus nec rem rōne gubernes. Noli fortunā que nō est dicere certam.

Quantum viij. p̄tis p̄cepti sic. Quis manutenere ic̄. Circa q̄d nidus ad iuste et animose seruitutē est vt quis caueat ab hijs per que actus virtutū impediri valet. Nam vitiorum que homo vitando obtinuit quedā sunt que ut plurimū accidē solent et alia comphendi nō p̄nt rōne et contra hec ordinat cauere que inter p̄tes prudentie connumerat septima vt totaliter viciosi et ho ut mag nocerent. Quedā vo sunt que ut in

pauperibus risualiter arridet. et hec
sint nr̃a finita rõne comphendi nõ pnt nr̃
homo sufficient' ea pmiẽ pot. Ideo q3
p officiu prudẽcie homo contra oĩes
fortunie insultus disponere sic se debet
vt nullis ledatur et hoc est qd ex pmissa p
cepto subdit Autor vnũqnq3 et tli negli
gentia et indiscretoꝝ pmiẽ dnm dicit
Cum sis mansuetus q. velit subiẽ. cum te
ipm et oĩa que habes quãq3 indiscrete
dispensés noli fortuna mensurare et eam
dicẽ certã que nõ est certa. licet a poetis
certa depingat. Homo vo certus est qui ita
nõ mutat se mutat dum ẽ in prospe
ritate q3 tempus imminet aduersitat nõ
timeat Iuxta id Eccli. xj. Abeneto pau
pertat in die habundãcie et ni die bonorum
nõ immemor sis malorũ. vel expon pot
alr vt dicat. Non dicas fortunã certam
que nõ est. i. que nichil est. sm qd ybat
Boe. i. ij. de consol. d. q3 nichil est fortua
nisi sm opinionẽ vulgi. et hoc ẽ cum sis
mutatus. i. improuidus in tuis factis ner gu
bernes. i. reges ẽam rõne. i. sm rõm. no
li dicẽ fortunã. i. rei euẽtum certum ide
improuidã et malã que nõ est certa vl
reuera nõ est. Sed nota sm canones. q3
ad cautelam futurorũ adhibendam sex
requiruntur. p̃mo notu3 iuris pmulgatio
vt notat. xxiij. di. ca. i. Secunda spiãl
prohibitio vt dis. lxxxix. decent. q. v. o
spẽialis libelli cõstitutio vt. i. q. viij.
Salubrium. iio. spẽialia mutuantia
vt. viij. q. iij. Extitit. iiio. spẽialis
pfectio vt dis. xxviij. Scrutatissime. Ri
tuosus velut de fortuna bona et mala
vltiꝰ pquirẽ et quid circa hoc tenẽdum
sit videat. qd sumatim p Aristotẽ descri
bitur in lio de bona fortuna cuius. i. que
supra posiu in. xviij. pme ptis metrice
precepto Cum fuerit felix. re et cetera alia
multa que ibi tangunt. que nichil fa
ciunt ad pritem materiã. Pro pmo metra
mtelligentia magis in spali est de nisa
sapta q3 inquirendũ3 Quis magis
pereat An auarus qui oĩa retinet an
prodigus qui mutuate oĩa tribuit. nõ ali
quid rõne turbinat. Hinc q̃sto breuiter
respondetur q3 prodigus omnibus tamq̃
mutuus stat nichil ratione turbinat sed
oĩa tribuens. nõ videtur pereẽ. Et ma
gis aggredi pfectum euangelii. et xpi
consilia adimplẽ. q3 dat quod dandũ est
cum certis circumstantiis debitis erit huius
rei unus eximius. Dicunt doctores. q3 dãe
oĩa pp xpm nõ dicit extremum sedm
simplicitatem. sm magis pfectum. sm quod
dicit Matth. xix. si vis esse eximius sedm si
militudẽ sicut dare oĩa pp finem tpalem

vl' pp̃r questum vl' honorem vl' laudẽ
vel aliquid huiusmodi et ita dare oĩa
et pati esse pfectionis actus idem ẽ. No
tandũ sic est de hoc quod dicit retinere oĩa
vt sic esset altera diuisio. Circa secundi ti
metri intelligentia magis in spali est de
nisa sapta dubitat. Primo videndum vl' etiaz
inuestigandum vtrũ. Utrum fortuna sit
certa. Quod questio per obiectiones videri
potest. Et primo videtur q3 fortuna nõ sit
Dicendũ certa tli rationẽ. quia illa virtus
vl' res non ẽ certa que hꝫ cum diuinatiuis
prudentum vl' sapientũ ac etiã expto3.
Nam diuinare vt pphetizare videre est
Unde dicitur. i. Regum. q. q3 pphta di
cebat olim videns. Sed ut dicit Aristo
in lio de bona fortuna cũ finem. Bona for
tuna excedit in diuinando prudentiã et
experientiã cum sapientũ. et ut dicit ibi
Bene fortunati melius diuinant et vati
cinant de fine. et circa quũ sapientes et
prudentes. ergo bn fortunati nõ sunt certi
et p consequens bona fortuna nõ est certa
Confirmatur hec ratio per pdentes ethi
mologyam Nam prudens dicit quasi p
rul videns vt plura videns. Cum ergo
plura vidẽ nõ sit esse certum ꝯ bona for
tuna excedit diuinatorem pdentem. Sequit
q3 bona fortuna non solum nõ sit certa ꝯ
vt sit plura videns quũ prudentes frus
trauii est Boetius in pmo. i. libri de con
solatione. d. Non dum deprehendisti certa nu
meris ambiguos ventus. Submissis omni
bus opinionibus Aristotil' mentionẽ aliorũ philo
sophorum opponendi breuissime videtur. et
conceditur q3 bona fortuna huius respectu
ad deum minime bn fortunatus. s. ad
bonum finem. tue nõ est censenda certa ꝯ
ipsa fortuna attenta diuinatiua omnium
sapientum excedit ac etiã prudentum et
exptorum. Homines. n. pse nõ bene noti
tiam de futuris. sed habent als pp longam
experientiam si diu vixerint. Aut pp hoc
q3 acta ptim ab his didicerunt. Aut pp
consuetudinem consiliandi. Deus hꝫ diui
nationẽ de futuris p se nõ pp experientiam
nec pp doctrinam ab alio exceptam nec pp
consuetudinem. quia sicut dicit Aristotiles
diuinatio bn fortunatoꝝ excedit prudẽ
tiã et exptorum. quia hec diuina illa vo
humana. Et sic pz veritas questionis. Ad

Diligẽ denariũ sed pre dilige
fornam. Quam nemo sanatus
nec honestus captat habere:

Circa textum quarte ptis preceptum. Dili
ge denariũ. sc. Circa qd mouet

ad iuste et anie seruitute est pernime vl denariorz abdicato seu ipozz moderata dilc no. Hec autē pter pris preptum auctor facere docet dnm dicit Dilige denariū zc quasi velit nimie. Illud magis imperat et vite seruitute auferat est moderatus amor diuiciarz pprie artificialiū. t qz diuicie pnt se referre ad nales et ad artificiales ut putat ad denariū et pernia aut. Ideo hic specifice artificiales. s. denariū et pernia pponit enutrie. Cui qd denarij sim phm pmo politicoz ordinati sunt ad naturales usus vt p amutationes eoz indigentias tollerent. Dicit ergo Dilige denariū. Sed quomō dilige debes ee modāte ad hunc finē vtz vt tibi emas que sunt nālia uite. Nō aute querē debes ut tanqm auarus tumultum facias qm nullus homo honestus ita tumultuat nec optat hic ad tantū finem vt. s. seruet et tumultuet. Et ideo dicit. Si pce dilige formā. s. actum vl esse ipius denarij. Nam forma ē que dat esse rei / actū et esse. Et z. phis. Vel formam. i. compositum. cum videlz inspiciendo et ipius formā venerando. q. velit dicē ep ille qui denarios colligit. t collectos quasi sacrosctm venerat. Et ob hoc ait hoc imodāte et nō pce diligit denarij. Aute apud antiquos decē numis computabat. Unde denarij quasi decēnarij dr. Sic ppie accipitur. id quod ē pars ponderis. s. scrupulus. Sed sunt ni nulli qui tm imodāte diligut denariū ep ipm pro deo colūt. Unde dicit Augustin. hō ab homīe colunt quod pcctis diligitur. Pupl̄s igitur pro deo habet superbiam. et luxuriosā luxuriam. gulosus gulam. auarus pecuniā vl auariciā. De hac matria dicit Aplus Coll. 3°. cap°. Auariciā que est ydolorum seruitus. Et ad hoc facit quod legitur et notat. i. de Et. Auaricie de pben. ni pn°. Unde Ambrosius sup illo uerbo euangelij hoīs quō attulit ager fructus vberes. Dic dicit. Sic hij qui per nimia inēte trāslati sunt ni iam res ipas. s. frustrasias passionis sue videt. Ita erā meus auarus semp argentū videt semper reddit⁹ computat. semp grauatus nititur aurū qrere. Et remissiue dicitur vber in carnem. Dicit hij. Et hij. dist. Sed hoc oīno fit exemplū illius auari diuitis qui denarios pro deo colebat. Cum ergo quadā nocte filius et uxorem adiuuasset et thaurū suū coram assumpsisset. Uxorem et filiū et familiā et cameram exire fecit. Postq̄ clausit. tūc similitudines p foramen misericordes. quid facere vellet. Viderūt q. i. auro et argento

gemma flectens ipam pecuniā adorabat. dicendo vos estis spes et gloria mea. Et refugiū meum. ab alio deo nō quero adiutorium. et prostrauit se super thesaurum extendens. et erat inter alios vidit vnū denariū aureum valde pulchrū. alloqt ipi floreno aut cpii pulcher es multū credo ep dom⁹ sis ad comedendū posuitq̄ in ore et ipm trāsglutiuit. Item alium maiorem vidit et etiam pulchriorem et eū amplexat et fecit similiter. Tc° vidit adhuc maiorē et intra se dicit Am ti eum posses deglutire multo plus vicies posuit eum in ore et vellet usq̄ ad guttur et pp ipius latitudinē non eū transglutire potuit. et sic miser suffocatus est et cuius aīa statim in infm fuit sepulta. et corpus tacēs sic thaurum inuentum ē mortuū. Quis prudens dubio contingeret hūc qui denariū plus qm aīmā et deum dilexit. Unde omnium maxime dici pōt quod Simon magus dicit Petre pecunia tua sit tecū in pditōnē. Actuū. 8. cap°. xxvij. dis. qd introgusti. Ubi nam ē prulea. Hoc totum pertinet ad primū metrum. Pro intelligentia etiam secundi metri est breuiter ammonendum q. tanta hoc in ex°. ostendit dūs et saluator in⁹ qui sunt et est sanctus sanctorum / atq̄ tocius honestatis fons et origo quia sua honestate et sanctitate vnam pfectionē docuit. et maxime pecuniā contemnere tamq̄ illud pp quod redditur homo difficilius ad introitum regni celestis. Dicitur Matth. xix. Ubi dicitur qui difficile ē qui pecuniā hēt intrare regnū celorū. Primū igitur docuit aptius pecuniā possidere qui eos ad predicandum misit. Matth. 6. cap°. Et conuocauit. xij. et precepit illis ne aliquid tollerent in via. nō virgam. nō peram. nō panem. Item Matth. x. vbi sic dicitur. Et conuocatis. xij. discipulis suis ac statim sequitur. Hoc. xij. xpc⁹ magister sciens nolite possidere aurū neq̄ argentum neq̄ pecuniā in zonis vrīs. Et Luce. ix°. Ubi aut discipulis mādauit nihil tulerint in via neq̄ virgam neq̄ peram neq̄ pecuniam. Cum igitur ipe omnia ad pfectionē pertinentia que alibi docuit sub precepto vl consilio seruauit. Iuxta id Actū. i°. Cepit ihc facere et docere. Consequens est q. ipe pecuniā nō habet. Quātū vtā pfectionis ostendat licet discipulos habuerit infirmis condescendo. Pro pmissorū igitur intelligentia sciendū est de mira sytā q̄ne querendā. Est etiam mirabilis dum quam etiam mouet. Lucas. videlz quātā auarus mordinate diligēs denarium seu pecuniā ydolatre comparatur. et auaritia comparatur ydolatrie. Cum dicitur

ad ſollo. 3. dicit auaricia que ē ydo
lorū ſiutus Et glo. dicit q tam fugienda
eſt ſicut ydolatria cui par et ſimile uitiū
eſt q rebus pro deo ſeruit rcte ydolatrie
compat auaritiam que nō eſt diſpar
a malicia Item ysaie. 2°. Repleta ē tra
tra argento et auro Glo. Inter ydola
auaricia comp̄situr Hic go vl̄ ē ydolatra
vl̄ pars ydolatrie et tantum petit q̄ntū
ydolatra. Contra Auaricia eſt cont̄ hu
manā equitatem ꝛ ydolatra eſt contra
diuinam maiestatem qđ patz p id quod
dicitur ſuper 1° ad ephs. v°. ydolatra dei
honorificentia vſurpat et ſibi vendicat
go hec nō illa nec pars illi go ni eſt
tm petit Huic oppoſitum tñr videntur
q vere concedit q ydolatrie nō eq̄tur
auaricia in q̄ntitate peti. Vnde dicitur
ad id q nō eſt equalitas vl̄ compatio ī
portione ſz in ꝓportionabilitate ut dicit ſci
Tm ſicut ydolatra ſe hz ad rōdum ſic
quadam ſimilitudine auarus ad nūmū vl̄
denariū Et poſtmodum videt ſic multi
hnt pecuniaz et eas vti non audent ſed
ut ſacra deponūt ad nepotes et pnepotes
mitactas tranſmittit libenter eōs trade
rent q̄m hoc ſculptile Illi multis non
obediūt ydolo. hm̄ autē ſubyciūt pecu
nie Illi autē ſculptilibz aures et boues
vnolant Auaricia dicit vnolans tua
ppria anima Nota go ſimilitudinē q
ſicut bti viri venerant reliquias ſtoz
nec eas reuerenter tangē audent ſic et
auarus ſe hz reſpectu pecunie Et iterū
q̄m vnolatōm extendit auarus ydolatras
ꝓplus cū eſt vnolare ſe q̄m ſua. Aliter
cū exponit illa ꝓportionabilitas ad eph.
v°. ſic dicendo Auaricia eſt equalis ydo
latre quia ſicut ydolatra dei honorificen
tiam vſurpat et ſibi vendicat. Ita auarus
et mordinate denariū diligens rez dei
quas deus ſuare vult indigentibz uſur
pat ſibi et recondit. Aliter cū exponit
glo ſuper 1° ad colo. 3°. Dicit ydola
tra intitur deo auferre gliam ne ſolus
nomen diuinitatis habeat ita auarus in
diuitijs ſe extendit ut ſolus vſurpet q̄
deub pro omnibz fert Ad id qđ obicit
de ſimilitudine. Dicendū concedendo qđ ett ſi
nō ſimplr nō tamen quo ad hoc ē ydo
latrie effectus in om̄ pcto. q̄m ibi ꝓportio
in dilectione bonū ꝙmutabile incōmutabili
bono quo ad effectū licet nō quo ad m
ellectū ſeu eſtimationem. Sequitur vij.

Cum fueris felix locuples corpꝰ
rumare memento. Egez dives hz
bet nūmū ſed non habet ipſum.

Septimum quarte ptis preceptum ē
cum fuis locupleter ad Septimū
quod indicere hz ad animi et vite
ſeruitutē et corporales egritudines h
ſolum multū timere ſz cum aduenerint
patienter tolerare et ꝛpas debito modo
curari facē nec in hoc auarus dēt ēe
vl̄ remiſſus. Et quemadmodum virtuoſi ha
bent a morbo ſpiali pſeruare Ita corpo
rales medicine debito modo ſumpte ha
bent corpus preſeruare a morbo corporali
Et in hoc indicit Autor vniuſq; ꝛ
maxime locupletem et diuitem q hz
melius q̄m alius facē pot dum dicit
Cum fuis locupleter. i. diues locuples dicit
a locus et plenus vl̄ locus et plura
tenens quia multa hz loca denariorū
plena Vnde loculi dr̄ ſacculi in qbz
minuli reponūt vl̄ quia plura loca
hz. ſ. agros et villas. Adhuc go q̄ra
re corpus hoc eſt ſalutem corporis con
ſuare et hoc uiarie cum fuerit felix
quia eger diues hz nūmū. ſz nō hz
ſepm Ratio quia nūmus nō curat
defectū egri. Eger dicitur qz aliq̄n
accidentaliter infirmitate q̄ſtuz Ex
pone go qđ longaret. et tu eger ſz
diues ſit nūmus. tu reuera pauper
eſt eo q̄ ſepm nō hz. quia prius per
mitteret ſe mori q̄m aliqua de nūmis
pro ſua ſalute expendere vellet ex
ulto auaro q̄m malunt oculu pdere q̄
medico florenū dare Et ideo qz tuitio
ex auaricia corporis ſui negligit. ideo
diuſas infirmitates mmurzit qđ valde
eſt deteſtabile ſcđm. 2°. Cui
ſibi nequa eſt quo alter bonus ēe pot
Ad hoc bene facit qđ habetur ſupra
in. q°. Nemo ꝙtus ꝓpto lucra ne
in prima ſimilitudine Si curioſus ꝓſcru
tari velit remedia ſiue modos conſeruādi
ſe in ſoſpitate longeua reperiat ad
quartū ſētoz libz Ariſtotelis qui
ibi ponit plura documenta et remedia
ſalubria et ſufficiat pro nūc remiſſio
vl̄ aliter moraliter exponi poteſt vt
dicat. qz eger diues hz nūmos ſz nō
hz ſe ipm hoc eſt dicē q ſi in egritu
dine nō hz p̄cise longanimitatem et ale
tis tranquillitatē de hoc deo gras refere
do nō dicitur ſepm hz ex eo q corpus
deſidia totali velit adimplē que ad
integrū deſtruenda ſunt Dicit n. magr
et forti medicamine egritudo curatiue
Ita egritudine corporis vitia retundū
tur. tuū n eger dei filiū ſe ſentiat q
diſcipline cum flagello caſtigat. non

A

B

1

Proverbiorū xx° Furor vehemens astuget
mala Licet enī sit magnus virtus qui in
infirmitatibus tolerantia fuit et gratiā
actiones mittitur ad deum Unde i vite
primi lib° 2° pte prima Enarrat dr quidā
sanctus abbas dixit tres in conspectu di
honorabiles esse primus qui facit opera
sua coram deo michi hūc huiusmodi 2°
quido aliquis cedit in subiectionē prio
spualis et in omnib; propriis renūciat vo
luptatibus 3us quido infirmat ad
virtutes et temptationes quas cū gra
ua actione sustinet Unde unit virtus
et meritū sit in egro virtus pacie dos
Virtus Dominus in miraculo xpi septimo
malis que patiebatur in mānilla ho
rribilem infirmitate vermiū de pectore
sanctissimi Confortante eam
hoc Domino ad patiam quam si breui
omes illi vermes in lapides pciosos co
uitent Illa subrisit nolens ei credere
Virtus dnica cernens hoc duos evill'
hominibus sibi dari fecit qui ad oratione
sua in duos lapides pciosos sut conuisi
os saphirum et smaragdum Tunc
illa hoc cernens patientissime suam
egritudinē toleraut et hoc nulli du'
est q omes illi vermes in celesti gloria
in lapides pciosos sunt conuisi De mā
duplicis egritudinis spualis qi corporal
et xpi egritudinū remediis vide supra
ad plenū in e° 2 e pcis me de pcepto s.
Si tibi propue q primū ē cura salutis
Et q8 hic de matia defecit ibm sipleti

Verbera cum tuleris dicens aliqn
magri ffer patris imperiū nī
verbis erit in nam:

Qtam quarte pcis preceptum
Verbera cum tuleris 3d Petrus
quod inducit ad animi et vite securi
tē qui indignacōm atq; patiam nra per
hominem supportacōm intigie Hoc ait
p pris preceptum Autor facere docet cū
dicit Verbera cum tuleris q velut innue
cum pater est contra te ex aliqua cā
tra nolī sibi cōdicere nec etiam eide
dure vl aspe vndere ff enim humaniter
des tolerare quia sic tacendo et quod
impatt frenendo ei gra conqestet hoc
em exemplo Magri te aliqui discipli
nāter probae nutritur dum in primo
metro dicit Verbera cum tuleris dices
aliqn magri q velit dicē Si enim
aliqn patienter sustinuisti verba ma
gistri quido docebat multomagis susti

nere debes verbera pris nrī qz ex hoc
ort dictum est cuius rei conquestet /
Ad hoc em exequndum inducit hoc
Galenum sapientissimū patrē 3°. rap. d.
Qui honorat patrem suū vita vivet
longiori et qui obedit pri refrigerabit
matrem Qui timet deum honorat
pntes et quasi domino seruiet hrb qui se
genuerut in ore et sermone et i omni
patia et hoc facit ad propositum Quest
Uter gliere ni contumelia pris tui ni
est tibi glia sed confusio glia ni homi
ex honore pris sui et dedecus filii pat
sine honore Hoc etiam preceptum i di
ad obseruanciā primi 2 e tabule pcepti
honora patrem tuū Exodi xx° 2° quod
preceptum sempitas vite promittitur ob
seruatibz id dum dicitur Ut nix ee lon
geuus super tram Pro primo dicit metz
intelligentia ait etiam obseruantia est
breuiter sciendum q phūs vo ethicoz
tria principia dicit q tria sunt genera
psonaz quibus inigz pot reddi equi
valens sanctū vl primū Primo deo aq
et per quem heing esse diuinū et ee
rōnale per q̄ differunt a bestiis nec
quis satisfacē pot merito. pter quā debetur
ei filialis timor et amor Unde de tli
beneficio in lio de spū et anīa in psona
toti humani generis loquitur Augt
dicens Adiser ego quātū debeā diligē
deum meū qui me fecit cum nō eram
one redemit cum pieram Non ni aliq
etenim et de nichilo me fecit nō arborē
nō lapidem nō aliquod animalium sed
hominē me voluit esse, dedit mihi vi
uere sentire et discrete qd facit ad pro
positum 2i. Secundo magro qui docet s.
sciam et doctrinam quia cum toto mdi
thauro scientia emi non pot et propter
detur reuerentialis honor Unde super
illud ad hebreos qui s. pres carnis mē
bruz eruditores et reuerebamur eos dicit
glo Reuerentia est cum timore eis ho
norem impendere Tertio pribus a quibus
hēing totum esse nature quis emere
posset oculum vel manū pecunia etc
nō cum toto mūdi thauro emere pos
set Unde vi. ethicoz dicit philus q
dūb magris et pribus reddi nō potest
equivalens Unde inter cetera ad que te
netur filius pri tenetur in duobus primo
in obsequio reuerentiam Deinde offensis ven
iam et tuis patienter tolerandi sut pntes
et cum omi benignitate et supportacōne
intendi Nullo aute nra pntium meritō
et omi superiorum tolerandi sit et mitiga
da et quidē modis Vide supra in xo viio

prose prepto tractandam tempa · de mate
ria vide supra in 2o prose precepto pñs
ania · et iij · prose prepto patienter vin
ce pntes · et supra in ·7· pte metra · 26.
prepto · Non egra · Et quod hic desint
multipliciter suppletur ibidem.

Res agte que prosunt zuzsis vi
tare memento · In quibus error
mest net spes est recta laboris

Nonu quarte ptis preceptum Res
agte · Nonu quod indicé debet
ad vite et anime serenitate est
eorum operis et frustratorij obmissio qz
per hoc excluditur mali finis timor qz
si feris opa que sunt de genere bona z
illa bonu pronu dubio prosequiter finé
et ad exequendum hoc autor per presens
preceptum quilibet inducit dum dicit
Res agte que prosint · q · velit munere
q facere debeb talia opa que fructu affe
runt bonu et cõtria penitꝰ euitare ·
Et hoc est quod exponitur volt dicere ·
Agte res que prosint tibi vel etiam
alijs · Vitzis uitare memento ea in qbus
error mest · de quibus laboris fructum
no speras · et ideo sequitur Nec est recta
spes laboris ¶ Pro pmissorum intelligen
cia obstinantia est breuiter stiendum
q de iure canonu in oim ope uel negoti
o tria sunt maxime obstuanda seu at
tendenda · vidz q liceat sm equitatem
q deceat sm honestatem · et q expedi
at sm utilitatem · Hec tria habetur in
decretis Magne de vo · et vo · re · secdm
honestatem extra · sm hec tria autor
tangit hic tria operum genera · Primo
opa fructuosa et meritoria que ex to
to sunt amplectenda · et ad hoc fuit
in primo metro dicit Res agte que prosint
Ad cuius euidentiam est stiendum q
doctores assumunt nullu opus fructuo
sum esse nisi sit rituosum et meritoꝝ
Ad hoc aute ut opa sint meritoria tria
specialr requiruntur Primo q fiat sint
in caritate · q opa que extra caritate fiunt
sunt mortua · et arbori exsiccato similia
Secundo q fiant ex caritate que tamen
meritoria no sint que fiunt in caritate q
ex caritate no fiunt · quia no referuntur
ad deum nec ad ultimu finem ordinantur
Job q gratia · ego ambulo et sum in ca
ritate sc ambulatoria mea no ordino
in deum mediate vl imediate vl · sed
forte solum ut consequar sanitatem vidz
de Naaman siria principe qui venit ad
Helyzeum solum ut consequeretur sanita

Opt · iiij · regum · dc · declarat hystoria
unde talis ambulatio licet facta sit in
caritate no tamen facta est ex caritate ·
Ad hoc oportet q opa sint talia q multo
possint ad bonu finem referri · Hoc est
per bonam intentionem · Hoc ideo dicit
quia no pnt mala bona intentione
fieri principaliter nisi forte aliquis male
agens aliqd intendat ad bonu · vt ti
principaliter sc secundario et nidenter et
pter hoc ista intentio bona non dat bo
nitatem alicui bono vel malo · sc ejo
Detinet actus deformatus istam intentio
Secundo autor tangit erronea opa ·
falsa et deceptoria et ista cauenda sunt
et fugienda · et hoc facit dum dicit Me
mento vzsis vitare in quibus error
est · Isti autem errores speciales sunt
qui contra precepta moralia sunt · de
quibus supra in prohemio pte · ff · vj ·
ante medium · Ad hoc autor tangit opa
vana et frustratoria que similiter sunt
euitanda · et hoc facit dicit in eo q dicit
Nec spes est recta laboris · Illa ego vitare
memento · De quadruplici frustratorio
labore vide supra in · xxvj · c · pte ·ff · ng
tricesimo precepto · Quod potes vide in exposi
tione · Et nota et tibi requiure si placz
Circa pmissorum declaratiõ magis in
speciali est de aliquibus dubitabilibus
requirendum · Et primo vtrum bona ·
opera extra caritatem facta sint merito
ria · et primo videtur q sic · quia sic
dicit Augustinus Nullum malu impu
nitu nec vllum bonu nremuneratu
quo omn bono debetur merces aliqua ·
Contra pctor non e dignus pane q
desumitur · go si pctor non est dignus
habere multo minus e dignus est re
muneradne · Huic oppositõi breui
ter videtur q aliqui dicit q pctor
nichil dmo meretur apud deum vide ex
congruo nec ex condigno · sc tamen de q
tõne sue habundantissime largitatis
bona illig opa no remunerata di
mittit · Et ex hoc pz q bonu est pctori
semper bonu opari licet no sit instru
sc pctor q̃m remuneratiuu bonitatis
Alij vero probabilius dicut q est de
congruo mereri et de condigno viam
pctor aliqd bonu opus in gre aliqui
facit ad gratiam gliam rem dat eleo
sina pter vana gliam ex qua no me
retur gliam sc ternam quia male fit
aliqui ad dei gloriam vt rem dat di
more q esse no potest sine gra gtu
data que disponit de congruo ad gra
tum faciente · q̃m deus aliq̃ modo
acceptat et sic metur de congruo quod

meritum compatum merito tanitatis
inpportionale est sicut linea latitudinis
superficiei. Unde sicut linea nichil est in
compatione ad superficiem sui aliquid
est in se Sic peccator in compatione ad ius
tū Secundo quitur. Opa bona extā
tantem existencia aduenīte caritate
per pnām reuiuiscant. Huius questo
breuiter videt hūy. d. qp opa viua que
facta fuit in caritate mortificantur p
septē petri mōrle. et si sequat pna
reuiuiscit. Illa vo que nunqm viua
fuerūt puta que in mortali pcto facta
sunt uiuere nō pnt quia mortua na
ta fuerūt Hanc etiam sūam apparet
thomas in quarto dis. xlviij. q. 6o.
quitur Totum bonum opus in pcto mo
tali fūm aliqm expendit. effectum hui
questo breuiter respondet nō Nichilnū.
q. pnūm nō valeant directe ad uitā
etiam valent tamen ad alia quīq.
Primo ad tolerabilius iudicium futurum
subeundū de pe. dis. iij. Et quia autem
Secundo ad temporalem prosperitatem
de pe. dis. iij. Quendum. xxij. q. ij. Si
quelibet 3o ad hoc vt quis citius
pna illustretur de pna dis. iiij. Flas
in fine. 4to Quarto ad assuefactum bo
norū operum Sicut olim faciebat bti
Johannes de conse. dis. iiij. non retrene
rabant. Quito quia diabolus non habet
in eū tantum potestem quitam habet
si bona nō faceret sicut refert Gregor.
in lio dialogorū de Judeo qui se mum
quam sibi nocere poterant dicentes inuenio
nisi vacuū se fugientem. Et sic patet de
ritate horum. Sequitur determinum:

Quod donare potes gratis cō
tede roganti. Nam rete facere
bonis in parte lucrosum est

Octauū quarte pris preptum est
Quod donare potes. Determinū qd
mducē hō ad vite et animm seruandā te
net petenti ac etiam roganti se liberalem
exhibē et petitu gratis concedē qz hoc
nō est perdere sz lucrari. Et ad hoc exe
quendum per pris preptum inducit nos
Autor dum dicit Quod donare pot
Ider hra diuisimode exponi pot. Et pmo
sic exponatur. quod donare potes. s. sm
tuam possibilitatem et comoditatē. Hoc
etiam videtur hra dissonē. Circa qd
nōndum qp quib dicitur posse. mj. or. mois
Unde ex hoc tales dantur xpūs posse
quidem rebus dat hūs natura potestas
officiū meritū quitum diuina voluntas
Ider igitur dictio posse cūq; simul deno
tat potentiam meritū vel facti. sm quod
notatur. ni decret. Brissitata. q. 1. potē
tiam facti tm vt in Canone moyses
Dūj. q. 1. q. 1. q. 1. q. 1. referetur ad honestatem
vt in canone Veritate de pe. dis. ij. q. 1. q. 1.
comoditatem vt. ff. de v. signi. nepos
proculo Secundo exponi potest vt di
catur. q. 1. donare potes. s. juste et de
tuo pprio et nō alieno quia non est au
ferendū quod alteri tribuas. Neq; est
te imitandum de alienis spoliis ondere
debes. Nichil em prodest si alterū refi
cis vnde alium manens facis. Condem
nat ista misericordia non prosequitur. et
misericordia pcti non purgat si am
pliat. Hanc videri sinam Augustin
in oma approbare videtur. d. forte qz
cogitat. et dicit. Multi sunt qui cum di
uites. auari. cupidi non sed pctm.
si sua illis abstulero et pauperibus de
dero. Unde em nisi bona agunt mer
cedem hic potero. Sed huiusmodi dia
boli cogitatio falliditate suggeritur.
Nam si totum tribuat quod abstulit
addit potiq; pctm qm minuat. Cessiup
tiue hūtur verba in Canone forte. 1e.
q. v. Item etiam qui aliquid male ac
cipit et bn dispensat punitur potiq; qz
Quiuetur. 1. q. iij. ex multis. Ad 3o bn
fuit questio Constantini Imperatoris
qui donauit ecclie Romane Romam
nam cetis provincijs totum talis do
natio per ipm Constantinum facta est
Romane in persona bti Syluestri de q
dcvi. d. Constantino. Sulpicia est value
rit et an successor iam revocare pos
sit. Hanc qom pertractat Dantheluger
de florentia poeta vulgaris in mo
narchia sua et dr. in Summa pluba
tombus probare idem intitur. qp non
tenet donatio tali sitū Racionē fr
Guido ferrarien ordinis predicatorum
reprobat euidenter quas ad pns tra
seo breuitatis gratia qm dicti epi
etiam apparet. Leuirsq; in Auten qd
op. epi. post pn. Sed Joh. Andree qd hec
notauit videlz. Extra. de. Ego Ludouicus
qd valuit et sit irrevocabilis. Ad hoc
facit decretalis fundamenta. s. ne at
de eler. ho. 6. et cle. romana pontifex de
iure. Et facit etiam quod notat Ho
stiens. in Summa de immu. et. s. pcedet
ad finem. Sequitur in metro Gratis
tuitede rogāti. q. velit immue. qp ne
dum gratis verum etiam affectiose et
etiam hilariter ac sine spe alicui re
muneracionis beneficiū prestandum est

etiam no rogantis Genera h° 2°. de
bñficijs Quidā non videatur tulisse gḋtis
qui rem rogasset accepit nec illa res
tanti constat qui quē p̄cibus empta
est / et non quicquid acerbis qui post
impetrationē rogare · et ideo ꝑba rogā
tis contendere volentem interdicenda sūt
Iuxta id Genesis de bñficijs h° 2° ca° 5°
dicentis Aliud bñficium iniuidum est
quod obuiam venit Si non cōtingit
p̄uenire plura rogantis verba interdi
cenda · sicut ne rogati videamur sed
testatores fieri statim promittamus fac
turos que nos aliquē interpellarent
ꝓpta festinatiōe approbemus et si nō
conuenit p̄uenire rogantem · saltem
verba rogantis interdicendi sint ut ro
gatus videatur Ordo huius primi me
ri intelligentia magis in speciali ē
de infra scripto dubitabili inuestigand
vtr quendum vtz vtrum possit quis
de iure donare · Huius questiois exit
videtur · q donare potest p̄fam̄li
ab et dño suis · non suus · nō filius ·
fam̄l' vt ff · eod · l · filius · Item nō
minor xxv · ām̄s C · de ma · fac · ali
ena · l · vlt et multo mg pupillus qui
alienare nō potest sine tutoris auctē
ff · de adqui re · do · l · pupillus · Item
non monachus vl conuersus Item
non potest donare qui nō est compos
mentis vl furiosus nec etiam p̄digus
ff · de curia fu · l · iulianus Ideo nō ie
tus alienatio interdicta est vt qui ōs
misit crimen lese maiestatis C · ad · l
mil · l · vltima · vel si hereticus est C ·
de hēret̄ manichēos · Item condēna
tus de crimine licet ante sūam do
nare possit · l · e · l · post contractum /
et · l · donationes · ff · vltimo tē Hoc
quomodo intelligendo bn dicit Auctor q̄d
donare potes gratis concede rogantis
Nam rēte fecisse bonis in pte lucro
sum est quia qui in ius trum facit si lu
crum acquirit / quia in hoc non est
damnū si lucrum · et inter lucra co
putari debet quod potest titubinare
comprobari primo canone sacre scp
ture Unde etiā Sufficito boni ad
erit enī tibi debita ꝓtinga Secundo
canonico iure Unde dicit canones
q bñficiatus bñficienti naturaliter
ad antidota obligatur Hoc enī pro
bat decretalis Cum in officijs de testi
dicit · n · ibi textus Cum in officijs ci
vitatis primo loco illis teneamur ob
noxij a quibus bñficiū nos cognos
cimus recepisse Tertio ciuili lege Unde
dicit lex ciuilis ff · de pe · hēditat · l · si

et si lege ca° Consulunt q donata
rius donatori est ad antidota nāliter
obligatus Ordo huius sti metri initii
gemma magis in spāli est de tli qoe
quendū vtz vtrum possit episcopus
dare bñficium bono ꝓtermittēte me
liorem · et primo videtur q sic per illd
quod scribitur Lenitz · viij° · ca° Ubi
legitur de sacerdote ordinando super
quo verbo Iacominus dicit Quia p
stantior est ex omni ꝓto doctior sanc
tior atq; omni virtute eminentior ille
ad sacerdotiū eligatur Cōtrassumptis
dicitur verba in canone Lucē · viij · q ·
viij · ergo in electiōe optimus ꝓferendus
est Contra videtur sufficere q sit bo
nus per hoc q̄d dicit Gelasius Di
de vita vl de moribus nichil est q̄d
contra statuta canonū veniat sup
ꝑpositum ꝓbri hoc decretabis Ex q̄bꝰ
colligitur q sufficit homines bonum
eligere qui sufficiens sit ad regimē
animaꝝ Si ergo talis in electiōe ꝑ
ferri non erit petitus Huic opposi
tioni per distinctiōem respondetur Vi tz
q a desit in maiori dignitate aliud
in minori beneficio p̄ · Aliud ē in
eligit de ygremo ecclie et aliud in
eligitur de ygumo alteri ecclie sū po
stulatur Cum ergo electio faciēda
est ad equalem dignitatem requiritur
q sidem constans vtilior eligatur · i
minori bñficio sufficit q bonus sit /
Similiter si fiat postulatio maior · re
quirit dilectio Unde si non sim cō
scientia vel credulitatem elegit me
liorem vel vtiliorem petere videt
vel sim Thomam in quodā quodlz
contingit aliquē esse meliorem sim
pliciter qui tamē est melior quātū
ad hoc q ꝓferatur in ecclia ꝑpē
autē non tenet dare simpliciter sed
meliori quātum ad hoc q est ecclie
vtilior Unde si ꝑferat vni alteri
ꝑpter causam que ꝑtineat ad honorē
dei et utilitatem ecclie iste ē melio
or Si autem causa ꝑferēdi ad hoc
no pertineat erit acceptor psonarū
que tanto ꝓfunditus quasi in rebus di
uinis committit Tangit etiam Ho
quo p eum Thomam 2 · 2e q · 63 ·
De materia huius 2i metri requiri
supra in xxxvij · prose p̄cepto Bonus be
nefacito · De materia etiā quo ad bñ
ficiendam vide sup
ad o · 2e ptis metre p̄cepto Di po
tes ignotis Sequitur 2us · p̄ceptū ·

Quod tibi suspectum est confes

tum discute quid sit Mamq; so
lent ꝓmo que sunt neglectu no

Videtimu quarte ptis ꝑ
ceptum Quod tibi suspe⁹ tere.
Videtimu qꝫ induce hꝫ ad uite
et anim̃ seruitutem est p̃ue suspicionis
abdicatꝰ seu remotio qꝫ una prout ait S.
Ambros qꝫ animo nuq̃ seruꝰ ē· quia
suspicios semp titubat nec vnq̃ eius
mens dum in tali hẽtur suspitiõ q̃etm̃
potest quousq; discutiendo id per qđ orta
fuit suspitio radicit⁹ cognoscat⁹ et tunc
recipit quietem· Hoc aute doret ꝑ p̃us
ꝑceptum Auctor facẽ dum dicit Si tibi
suspetu ē r̃e quasi velit inimic⁹ Si r̃ alius
tuus negotiꝫ aliquid suspectu inuenis
anim̃ ad actũ aliqm ultio procedas di
ligenter discute et inquiras Unde ad Thes
j· ad thess· v· Omnia probate s· exime
to rationis subaudi et qꝫ bonu est tene
te posset eni tibi obesse postea si hꝰ ne
gleris adimplere· et hoc confestim id ē
festinat discute i· investiga· et inquire
id quod est tibi suspetu et dubiu et in
certum quid sit i· quid ex eo sequi possit
Pro huius metꝛ intelligentia magis i
speciali est de infra scriptis dubitabilꝫ qred
vel etiam investigand veꝛ Vetꝛu suspe
cta et dubia sint in melioꝛem ptem int
pretandi· Huius questo breuiter videt· s·
Thomas· 2· 2ę q· lx· dicens Ex qđ
dicit glo super id ad Romanos Omne q̃
Scitu no mandatur maducatem no iu
dicet Nam ex hoc q; aliquis habet ma
lam opinionem de aliquo sine sufficienti ra
tione⁹ ei et condẽpnit eum Nullusq;
debet alium contemnere vel nocumentu
quodcumq; inferre absq; causa rogente
Et ideo tibi no appet de malicia alicꝰ
manifesta indicia dem̃q; eum bonu hẽ·
interpretando id qđ dubiu est in meliorẽ
ptem et saniorem· Et reuera atq; seruꝰ
est q; quis frequenter fallatur hmõi bonaꝫ
opinionꝫ de aliquo malo homine qui qđ
raro fallatur hmõi malam opinionꝫ de a
quo bono· quia ex hoc fit minus alicui
non aute ex primo Ad hoc optime fat
qđ legitur et notat⁹ in cle· estote de Ve
rbꝰ sign· et in canon Absit xxj· q· iij·
De malicia suspectoꝝ ad plenu vide in
xvij· prosę ꝑcepto Omne iudicium ꝓ me
Et melius supra in xvij· primę ptis me
tricę ꝑcepto Ne rumoꝫ si quis et deo du
te tangeret⁹ etiam in hac· q· pte et vl
tima rh· xxxv· ꝑcepto Cum quiꝰ tibi
sit &c· Sequit⁹ in 2ᵐ met· Quãq; solent
primo que sunt neglecta nocẽ· postea q
sũt neglecta primo i· multu pnt impe

uisa nocere que si prouidentꝫ nulli noce
rent· Iurta id Lucula prouisa nihil ledere
solent Et ffgt Mob tolerabiliꝫ nũdi ma
la suscipimꝰ si contra hec p prouidẽtie
diligentiam muniamur· Hoc aute doret fa
cere prouidentie vtuꝫ quia prudentia
sm Tullium in primo rhetoricoꝝ est ars
per quam videtur aliquid futurum ad
quid frtm sit Inter cetera siquidem prou
dentie nimia ipa negligentia et actio
subita opponit⁹ eidem quia eo ipo q;
homo est negligens ut subito festinus
in actu· eo ipo sequitur q; improuidus
sit De hac matia vide supra in xxviij·
prosę ꝑcepto Tu te consule &c· Nec enim
in xvij· primę ptis me Et ꝑcepto Cum
filius felix· et eadem pte ꝑcepto xxix· Et
vide est actũ &c In principio Regule·

Cum te detineat venereꝰ dam
nosa voluptas Indulgeꝛ gule
noli que ventris armata est

Videtimu· viij· ptis ꝑceptum
Cum te detineat Quodetimus
quod induce hꝫ ad anim̃ et vite
seruitutem est voluptatis veneree omi
modi abdicatio· quia p voluptatem vene
ree homo incurrit multa mala que ti
more et amicitiam inducũt et per hꝫ
vite seruitutem infert⁹ Ad removẽ
du gḥle vitiu per quod vite seruitus
tollitur bonam doctrinam in sequenti me
cto phet Auctor dum dicit Indulgere
gule noli· q· exponitur velut Immitere
Cum damnosa voluptꝫ· i· damnu in
ferens que debilitat· maculat· atq; infa
mat venereꝰ· i· libidinis atq; luxurie de
traheat te· Noli indulgẽ gule Notandũ
tamen ē q; hoc vbum Indulgẽ quater
sumit Primo nãq; vbum indulgẽ poit⁹
pro concedẽ et ꝑ indulsit Et inde hꝰ
Indulgẽ sumit pro dispensatiõe· Ex vij· d
tio vltimo in fine· Ho ponit ꝓ remittẽ·
Vt deus indulget ꝑcta penitenti· Qto
ponit⁹ pro vacare vl intendẽ· Vt i ꝑmi
ꝑdito Indulgẽ noli· Quinto tamen
dicat q; Indulgeo qnq; est vbũ neutꝝ
qnq; vbum actiu· et componit⁹ ab in
et algeo qđ est frigere sm polic· Unde
Indulgẽ· i· intus algere· ꝑcte· vl dulcẽ
sm papiam· i· consentire et vacare· que
est ventris armata· hoc est dicẽq; venter
immodate refertꝰ gentalia ad totum me
lia amouẽtur ꝓ hoc optime facit qđ
dicat canon in S· primo D· lxiij· dis· in ꝑn
cipio ubi sic dicitur Ad ventris nempe
ingluiem ad luxuriã facile pronocat/

et omne opus dissolut. Unde venter et
genitalia sibi metipis victima sint vt ex
communitate membroz confederacõ militet
virtutũ hoc pulchre figuratiue comproba-
bit iiij. regum vltimo de Nabuzardan
principe cochorum regis babylonie s. Na-
buchodonozor. Iste Nabuzardan capto de-
cetna regis iudeorũ et exoculato ducto
q in babylonie. et capta ciuitate vrbis
iiij. mense huius. postea de mãdato ipius
nabuchor in quito mense succendit ieru
salem igne et domũ domini et muros ci-
uitatis destruxit et paucis agricolis ibi
relictis in babylonem redijt. Sic venia
morat. Luxuria venter tuus totoru milli
tudo desint edificia ututri ad solum. i.
ad fram redit quia virtus in homine de
struit vt enim ad fram. i. luxuriã et ad
alia vicia fragilis inclinet. Pro primissorũ
intelligentia et obscuritate est sciendum.
quod ex voluptate veneree multa mala pro
ueniunt et hoc ex quadã methaphorica gene
gene quã gentiles phi et poete i honorẽ
veneris planete deputati fecerunt lusuleũ
comprobatur et declaratur vbi ad modum
vnius puelle pulchrime vni natantib in
mari dextra marinã conchã gestantis
que etiam vestis erat ornatus a columb
is circumuolantib circumtacta velamino de
signis rustico turpissimo in signum assig
nata. Ante quam stabant tres domicelle
nude que tres gratie vocabant. quarum
duarũ facies ad eos erant conuerse tria
dõ in tergum videbat. Cui cupido filius
suus allatus et certis assistebat q sagittis
et arcu apollinem sagittabat. Ppter qd
turbati dii ad mirũ gremiũ puer tanq
fugiebat. Moraliter sm fulgentiũ per
pulchrum planetam quitu ad pns spectat
intelligo voluptatem venereã col psonã
luxuriosam que sic dicitur esse femina pp
ipius variabilem inconstantiam dicit esse
nuda pp ipius in detentia inestimabilem.
Dicitur in mari natare pro eo q semp
in delicijs velit existe. Dicit concha ma-
rina tũ quia. s. tangitur vel ornat in mari
gestare quia semper in tactib et deli-
cijs delectatur. Venus. n. in mari nata
seu genita fingitur. p eo q luxuria ab
opulentia et deliciaz fluxibz gignitur.
Ideo rudam sti metrici loqui videtur
septima. Posuit xxiij. dicens. Transi
terram et quasi flumen filia matris. t
Requirit. Quime cybebraam circu ciuita-
tem meretrip obliuiom tradita. bñ tame
freq̃nter tangat. Quid plura. Ista dea
luxuria siue voluptas columbos. i. luxrio-
sos nutrit et flores et rosas. i. curiosita-
tes diligit stipendium. i. cantus corupiaz
prodicitq. Apollinem. i. viros instos sa
gitta temptatiõm plerũq sauciat. vulne
rat et transfigit. Tres autẽ puellas. s.
nudas. i. tres culpas manifestas habet ve-
nus seu luxuria scilicet. s. auaritiã
que mẽ rapiat carnalitatem que nos
allicit et infidelitatem que nos excecat
Constat q carnalitas male et luxrioso
pdile nos diligit rõne voluptatis. Sua
rõne lucrei et cupidit. et iste due
sunt que ad nos facie sunt comisse. In-
fidelitas. rõ nos excit et facient a nobis
Exit rõne mẽ pauperitat qd est totũ de
psona luxuriosa. Ab hijs autẽ duobus
carnalibz vicijs luxuria et cupla intendit
Autor p pns sui pceptum vnicuiq; re
trahẽ dum dicit Cum te detinerent vene-
rẽ q velit dicere. Q. hec duo uicia pmp
tiora sunt et magis homines inclinant
ad pcurandũ carnale cum sint corporalia
q̃ alia q̃q; vicia spualia. Licet enim
duo vicia dnr ita ad inuicem ordinã
q̃ vnũ ex alio oriri videat. Unde
Jeremie vo. tribuitur. Naturam eoz t me
chati sunt et in domo meretrice luxuria
bant. Item Jeronimus ad vigilantiam vir
ginem qi apostolus corpus sm castigauit
et in seruitutem redegit vt cum alijs pre
dicasse ipse non efficeret. quo cũ iuuen
cula adhuc in feruore iuuentutis potu
dapibus et vino plena de castitate ei
securus. q. dicat. nullo modo. De mate
ria veneree voluptatis requirit in xxx
iij. q. xxvij. me pcepto luxuriam fu
gito rõ et qd hinc deficiat supletur ibidem
Pro huius primi metri intelligentia ma
gis in spali puncto verile de tali qstione
queri. vl' magistrale. Primum consis
in delectõe. s. cogitatiõne carnis absq; h
q̃ consentiatur in actu sit mortale petrus
Quia questio breuiter videt. s. thomas
2. 2e. q. lxxiiij. dicens q̃ est petrus mor-
tale. et theologi cõiter hoc tenent. Item
et Augustinus. xij. de trinitate dicit. q
pp petrus cogitationis etiam sine volun te
perficiendi sit cum voluntate oblectandi to
tus homo damnat. Ita. n. quis con-
sentiat in talem delectõem nichil' ali d
est quã q̃ consentiat q̃ affectus suus in
clinatus sit in fornicationem. Nullus em
delectatur nisi in eo qd est conforme appe
titui eius. Et nõdum hoc proprie idem
Thomas dicit. Non dicitur delectatio mo
rosa sm tps diuturnitatem sed ex eo q̃ ra
tio deliberans circa eam deliberans mi-
noratur nec eam repellit tenens et volens
libenter ea que statim dum aspiciunt
eam respuere debuerũt. Hoc dicit ibidem
Augustinus in li. pallegato. Sed notã sdm

Lmones q̄ consentire dicitur quis z. bo
nios ſm̄ q8 triplex est consensꝰ ꝓmus
est negligentie. huic pena mior a prio
pt. ij. q. 1. Ni primo et 1. q. 1. Hanc quid
deponit tamen ꝑsuerans vt. lxxxj. &
Amputat et xxiij. q. iiij. qui dicit. ſ.
alioz Secundus e licentie. huic pena
par est agenti vt. ij. q. i. Notum. ſ. a
lios Tertius auctoritatꝫ huic pena e
ḡuior vt. lxxx. & Amputat et xxiij.
q. iij. Item. Pro p̄missorū intelligentia
etiam ſdi metri magis ni ſpiali puto
utile de tli questiõ q̄endum. Vicium
gule sit ḡuissimū peccatoz. Huic etia q̄s
to breuiter rndet idem Thomas 2. 2e
q. cl. lviij. dicens q̄ ḡuitas alicuius pec
pot tripliciter cõsiderari. Primo quidem et
p̄ncipaliter ſm̄ materiam in qua p̄mat. et ſm̄
hoc peccata que sunt circa res diuinas sũt
maxime. Unde ſm̄ hoc vicium gule non
erit maximum. est enim circa ea que ad sus
tentationem corporis spectant. Secundo at
ex pte peccantis et ſm̄ hoc peccatum gule
magis allenuat. q̄m ḡuitas tum ꝓpter
infirmitatem simplicium ribozum. tũ ꝓp diffi
cultatem discernendi et moderandi illd
q8 in talibus conuenit. Tertio ex pte effectꝰ
consequentis. et ſm̄ hoc vicium gule habet
ḡuitatem maximam. quoniam ex ea
oratiõnatum diuisa peccata. et ſm̄ hoc no
dum dicit vicium gule esse grauissimum
peccatoz. De materia gule et q̄ntum mala
ex hoc vicio proueniat. et etiam quis q̄
tum bona ex sobrietate et parcitate cibi et po
tus eueniant. Vide supra in. z. proble.
pte. ſ. xxv. qui incipit dicit dicimo et
ultimo q̄ nouem vacant otio voluptati.
De materia etiam require supra eadem
pte. ſ. xlv. Item incipit dicit tertio q̄ tm
per habundantiã tollit intemperantia
et pte prohibitali p̄cepto xlvi. Tertio co
mixtione et pte eidem p̄cepto xl. Tempe
te vino. et in his omnibꝫ require si pla
cet q̄z multa bona ibi inuenies et utilia
ad materiam gule et sobrietatis faciẽtia.

Cum tibi ꝓponas animalia et
cetera timere. Bonũ p̄ceptio
tibi hominem plus esse timendũ

Circa istud determinandũ. iij. ptes p̄cepti
Cum tibi ꝓponas. Secunda tertium
determinat quod inducit hꝫ ad ultimum et ad
seruitutem est naturale hominibus et animali
bꝫ brutis. Hoc autem p̄ma pars p̄cepti fa
cere docet. Auctor dicit. Cum ti
ꝓponas. q. velut autor ꝓmittit expositiõ
Cum tibi ꝓponas. i. constituas timere
sic corde tuo cuncta animalia. ſ. ne tibi
noceant. Unde p̄cepto. i. vnum rem pu
tabilem. Homines plus esse timendum q̄
dicat super omnia timeas homines. Et
hoc facere debes ꝓpter tria. Primo quia
ad ymaginem tuam factus et super
animalia est. Platy. in hoc ostendens dig
nitatem. Secundo quia ꝓ ipsum alia sunt
cõdita et hoc ꝓpter ipsius nobilitatem. no
rebellionem. Tertio quia eius industria ma
gis timenda est. et hoc ꝓpter ipsius stultitiam
et calliditatem. Primum ꝓpter dicit B.
Augustinus q. summa bonitas creator
voluerit alios omnes sui simile creare
nabilem quia summi boni intelligẽt. intel
ligendo amaret. amando possideret. et
possidendo bti essent. fecit ante deus p̄mos
homines formando corpus eius ꝓmisterium
angelorum de limo tre in agro damas
leno et inspirauit in faciem eius spiracu
lum vite. Hoc est animam creando
quia corpori formato vnitur. Sanctus est
ante homo ad ymaginem in nãlibus
et ad similitudinem in gratuitis. Dicit. n.
homo ad similitudinem et ymaginem
dei factus ꝓpter q̄m angelus. quia co
venientia hꝫ homo cum deo unitꝫ et er
q8 non habet angelus. Unitꝫ autem hꝫ
conuenientia. ſm̄ memoriam. voluntatem
et intelligentiam eius sicut angelus. Ex
tra conuenientia hꝫ quam no habz
angelus. Nam sicut a pre filius sic ab
homine homo eiusdem nature ꝓpterea
sicut deus. Platus est enim in suo vnius
so. Item sicut deus vbiq; est sic anima
vbiq; est sui habitabilis et in corpore no
quidem per essentiam. Sed potiꝫ per poten
tiam. dignitatis humana est in hoc q̄. ſ.
deus homines fecit. ratione sapientem. vir
tu innocentem. dominio potentem. Ymo
notat. in hoc q̄ factꝫ est homo ad vina
gmem. Secundo q̄ ad dei similitudinem.
Tertio q̄ ꝓpositus est homo creaturis
et alijs creaturis que omnia sibi seruiũt.
Dominium inquit piscibz maris et vo
latilibz celi et vniuersis animantibz que
mouent. super terram. Gen. i. ro. Se
cundo hanc rõnem primo bi dicit Auc
homines plus esse timendos ꝓpter ſdm
formare possimus q̄m quam facit ma
nicheus de animalium creatione. d. ſ. Quod
opus erat vt tam multa animalia deus
faceret sive in aquis sive in terra que ho
minibz nõ sunt vtilia. Imo potiꝫ pniciosa
et nocua. Quia ſdm rndet Augustinus
contra manicheos sic dicens. q. ista ora
sunt pulchra conditoris et sic artifex qui
omnibz untur ad gubernationem omnipotentis
tui simma lege dominatꝫ. Sic enim alicuius

appifex in officinā impetrit intrant. videt ibi instrumēta plurīa quoꝝ usū ignorat et si multū est insipiens superflua putat. Jam vero si in fornacem mittit vel ferramento aliquo tū id male tractat sepiꝰ vel iacuit punctōsa et noxia existimat. ibi est multa quoꝝ tamē usū novit artifex. Insipiam vero eū irridet et verba inepta non curans officinā suā instanter exercet et tamen tam stulti sūt homines ut apud artificem nō audeant vituperare ea que ignorant. si tum ea viderint credit nimia et pp aliquos usus instituta. Ita dicet in pposito. Tu vo aut mūdo cuncta conditor et administrator predicat deus. multi futuꝝ multa laudent reprehendē. quoꝝ rationib nō vident. et in operibꝫ atq; instrumentis artificis voluit se videri scire q& nescunt. Ego vo fateor nescire quare vane create sint aut nociue aut omnino pua. Video tamen omnia in suo genere pulchra esse. quāuis per petram multū iuuent nobis adiuuent. Jubi notandū q; homo dominium animaliū habet pp petrā. et quo ad animalia magna et feroia vt cognoscat per petrā suam esse dignitatem diminutā. et etiam quo ad necessaria alia minima vt sunt muste & pulices ut suam miseriam cognoscat atq; debilitatem. Jn medijs vo sicut in petrabꝫ et iumentis retinuit dominium pp hmanā necessitatem. Non enī cum aliquo horū corpus et membra considero vbi no mensuras nūi et ordinem nisi amiam advertere que omnia vnde venerūt no intelligo. nisi a mēsura sūma et numero et ordine. Scio etiam rpā dei sb limitate atq; mediuntibi et etiā vitute consistunt. adhuc vniuersalia non habent quid dicant. De pnitosis autē puniunt. vel' exercentur. vt non istam vitam pcibꝫ subditam sz aliā meliorē vbi sūma est securitas diligunt et desiderent et ex oib pietatis meritis compungā. De superfluis autē quid nobis est querē si ni displicent q nō prosunt placeant q non obsint. quia et si domui nrē nō sint nocua. eas tamen complet hmg vniuersitatis integritas. que multo maior e q̄ domꝰ nra et multo melior. Quanto enī melius administrat deꝰ q̄ uniuersitatē mūi domui suam. Superflua igo utilia. nocue pnitosa. relinquē superflua q̄n i oibꝫ tamen quantas et numeros et ordines vides artificem quere. nec aliud in

venies nisi ut sūma mensura et sūmg numerꝰ et sūmg ordo. i. deꝰ de quo verissime dictum est. q omnia in mensura et numero et pondē disposuit. De hoc Johannes damascenꝰ sic ait. Creavit ita conditore tuitate omnia q̄ cuncta lui et ferarū et reptiliū et iumentoꝝ. omnia quidem ad hominis optimū usum. Sed vorū hec quidem ad escam pertinent. oues. et similia. Animalia vero ad ministeriū puta camelos. equos. asinos. et que alia sunt. Alia vo ad iocunditatē puta ormeas. volucres. pisces et hmōi. Sed plantarū et arborum hec quidem fructuose et omestibles. Alie vero odorifere et floride ad iocunditatē nobis tribuit puta rose et alia. Alie vo ad cognitionē sanationē. Non enī est nec animal nec planta in quo nō operatoꝝ q̄dam homi utilitati et usui conferē conditor nr posuit. et nō inmerito dicit Autor quo ad 2m omnū pricipio homines plus esse timendum. pp suū formae possimū q̄m alem q̄ntū verū sit quod dicit Autor q̄ homo magis sit timendus q̄m omnia animalia. Et primo videtur q̄ nō illud animal quod est naturaliter mansuetū est mag timendū q̄m id q& naturaliter ē ferox et mite. homo naturaliter est animal mansuetū. Alia autem animalia naturaliter feroa. ergo est mag timendus pō. i. quod omnia hmōi nociua et nata instrumenta ad nocendum ē magis timend. Sz multa animalia hnt instrumēta ad nocendū nociua ut serpentes q̄m hnt venenū et animalia que hnt dentes et vngues et cornua. homo autē nō hz hmōi instrumēta nociua ergo &c. Preterea illud quod pot temperare appetitū nocendi ē mag timend. eo q̄ nō pot temperare. Sed homo pot temperare appetitum nocendi. quia est animal hns rōm et libertatem arbitrij. Alia autē animalia nō pnt temperare q̄ agunt ex impetu nature et nō ex libertate arbitrij. ergo &c. In cōtrariū est Autor. Ad evidentiam questiōis duo principaliter considerant seu declarant. Primo q̄d timor. et que est ratio vel' causa timendi rationalia animalia. Secundo considerabit Autoris dictū pp rōnes. Ad intelligentiā vero primi est sciendū q̄ aristotiles. 3. rhetoricoꝝ. viij. capo dicit timor est tristitia quedā vel' turbatio ex

fantasia·i·ymaginacõ futuri mali autem rõruptiui aut contristatiui Non enī ut dixit omnia timenda sed grauiaq; aut tristitias magnas prope possunt inferre·et hoc si nō longe & ppe iudicat vt imminere futura Que·n·longe iudicat non timet Stulti enī omnes homines q; ignorant & quia non ppe nichil curat Cum ergo tam homo q̄ cetera animalia possint inferre corruptiua et contristatiua et homo istud sciat sequit q; cū ta animalia timenda sint Ad cuius ratiam ·2· est sciendum q; triplex potest esse ratio quare magis timendus sit hō q̄ cetera animalia Primo est hō ne tribus possimus nocumentum patiꝫ·s·m vita per mortis et alias penas illatione·In fama per detractiōm In temporali substantia per rerum ablationem Nunc autē sic est q; homo magis nocet potest in hijs 3 bꝰ et maxime in duobꝰ vltimis·s·m fama·et in rerum ablationē q̄ alia bruta·ergo sit Secundo nō quia nocumentum hominis potest immediate inferri quā nocumentum belue et per ignē mille centum·homo·n·qui agit per libitum arbitrij non ex impetu nature potest simulatorie regē appetitū nocendi qui hꝫ q̄ non possit belue·et ideo magis est timendus homo·

Ad ·3· ratio est·quia opus quod exercetur p̄ ingeniū et artem p̄nalet opi quod exercetur p̄ solum instinctū vel impetum virium naturaliū Juxta ·3· ingeniū vires sumpsit·& homo agit p ingeniū et artem belue p impetum virium nāliū ergo magis timendꝰ est nocumentū hominis quā bestiarū· Ad primū argumentum in contrariū Est dicendū q; licet homo sit animal nāliter mansuetum tū q̄ indeq; agit contra id quod natura sibi dictauit et contra id ad q̄d inclinat q; habet liberum arbitrium p̄ quod Et indeterminatꝰ ad contraria·et ideo magis timendꝰ Et nocumenti sui quā cetera animalia que agunt ꝑ inclinationem sue nature Ad secundū Ingeniosum est dicendum q; licet homo non habeat nāliter instrumenta ad nocendū tamen p ingeniū adinvenit et requisivit instrumenta peiora quā sint instrumenta ferarū vt gladios sagittas & similia· Ad ·3· ingeniosum est dicendum q; licet homo temperare possit appetitū nocendi·tū quia non temperat & ordinat sicut natura et periculosior est ei ira quā ferarum·quia nō multa possimus remedia adhibere·et sic patet vitium questionis·

Explicit Auctoris preceptum Cum tibi·

Cum tibi prevalide fuerint in corpore vires·Hinc sapias animo sic poteris vir fortis haberi·:·

Quartum decimum quarte partis precepti Cum tibi prevalide &c. Quod inducit hic ad unitatem & amicitiam est vera animi fortitudo & hanc veram fortitudinem p̄ primo precepti docet Autor acquirē ac etiam nigriter retinere dum in 2° nec° dicit Hinc sapias si expositiue velis immo q; nisi tua corporalis fortitudo stupida temperetur potius damnosa erit quā vtilis et proficua et hoc est quod ille sapientissimus salomon docet et instruit·d· Autor est sapientia quā vires et vir prudens q̄ fortis Et idem prouerbiorum ·24· Vir sapiens et fortis est·et vir doctus robusto & validus Ordo huius precepti intelligentia ad obseruantia est breuis Sciendū est primus virorum potentium ordinis ex quibus requiruntur boni et robusti bellatores Hoc est qui hijs conditiones que ad veram fortitudinē requiruntur Dicit q; in pribus minus principiis soli non sunt eligendi bellatores ratio est sim eū quia tales minus sunt calore feruenti ꝑ hoc nulde timent voluntarie q; parum hijs de sanguine et illum timet effundē habundant tri sanguine Habentes vero que remote sunt a sole in ratione et prudentia deficiunt et stupant in audacia & fortitudine Determinat tamen q; gentes medie regiones magis sunt eligende eo q; hijs utrumq; s. prudentia et fortitudinem Et hoc est quod subiungit hic Autor dum dicit Hinc sapias animo·q·dicit q; non sufficit corporalis fortitudo nisi animi sapientia preualeat ac etiam temperetur ex ea·et si talem sapiam in te habueris sic potes vir fortis hijs Hoc est dicere q; si vis virtutem scientiam possidere expedit q; sis fortis vera fortitudine·et non ea que solum hꝫ apparentiam vē fortitudinis ꝙ ignorantia Et pro tanto dicit Hinc sapias animo·i·nō sis ignorans vt sis vere fortis quia s̄m philosophum fortitudo consistit principaliter in refrenando timores et bellorum pericula et moderando audacias Item q; strenue q; plus ·2° ethicorum ponit duas inter audaciam et vē fortē quia audaces sūt prompti et parati pericula sūt pīnales et volantes·i·velociter ardentes ad ipa venientes quia mouent ex impetu passionis p̄ter rem Timidi autē sunt in periculis constituti distedit quia multa passiones precedentes vincit a difficultate im-

nente fortes vero qñ in difficilibz consis
tut oribus sunt tuti et arum qz iudicium
rōms quo agut no vnit a b aligna diffi
cultate et prusqm ad pricula venat sit
quieti qz ex impetu passionis n agut sed
ex deliberatōe rōms Et quñqñ talis vi
fortitudo competat vnicuiqz multo magis
principi conuenit. Ratio huius est quia lic
exercuit bellorū spectet ad militē tamē
scire quo gimittenda sunt bella et qliter
tanti sint bonū comūe vtilitas hō
maxime spectat ad principem. Vnde pro
uidere det ipe princeps ut sit in suis mili
tibz zelatissimus ordinatiuus et pugnandi
artificialis sagacitas. Sciat autem rei mi
litaris qñ dm lacedemoniis tradidisse:
Propter Ror Hannibal vitaliam petituros la
cedemonios quesiuit ductorem vt dicit
m policratū li°. 6. ca°. 6. de modis quibus
recognoscit vera fortitudo ab appetitu ve
que supra in .xxx. prose precto. Vere vir
tute iuxta finem Nu etiam consistit ma
gis in aggrediendo qñ in subsistendo vi
de ibidem. Sequitur preceptum .xx. metū

Auxilium a notis petito si forte laboras. Nec quisquā medicus melior qui fidus amicus:.

Quintum demum quarto ptis pre
ceptum Auxiliū a notis petitū
determinū quod ht indicē ad ute
et amm securitatē est bom et fidi ami
ci confidentia quam demerat hic Auctor
dicens Auxiliū a notis q velut immē
q sicut bonus medicus est vtilis ad mor
bum corporis removendū ita et multo
magis amicus fidelis est vtilis amico ipz
a miseria subleuando Et hoc est quod
scribit Sapiens Amicus fidelis
medicamentum vite. Vl' alr expon pot
q sicut medicus diligit egrotum et odit
egritudinem nec diligere potest egrum
qm odiat egritudinem ita et fidelis am
icus sicut diligit amicū qz odit et cōri
git amici vicia nec potest amicū dili
gere qui odiat illius vicia. Vnde Augustin
in quodam sermōe Esto medico similis. Me
dicus enī no amat egrotantem si no
odiat egritudinē et ut libet egrotum fe
brem prosequit. Nolite ergo amicorū
vicioz amare vicia si vos amicos ama
tis. Pro hmoi precepti intelligentia et ob
seruantia est breuiter attendum qz sicut
verus et fidus amicus super omnia est
diligendus sicut scribit Eccli. 6. Amico
fideli nulla est compatio nec ei digna
ponderatio auri et argenti, contra bonita

tem fidei amici sit ficti et falsi sup
oīa est odiendi atq; damnandus. Hoc
est quod ad Eugenium Bribaz dā scribit
dicens Nullius magis metuo qm amici
simulati. Notandū etiā est
sm scripturas et canones qi reputant hoi
triplici dīa amicitie. Nam quidā dī
amici mūdi. diaboli et dei. Primi dicūt
mūdi amant vana vt ps dicit quid di
ligitis vanitatē et quitis mendacium Et
amat etiā amicos. Unde Gregi in omē
lz. autē Mundus tam et a quibus amat
amatq; est. ipe et rūme eius pdicat q
amandi non est. Fume namq; illius
voces illius sunt qui bona hui mūdi
diligit ecclī nolit. timoris pene et dolo
ris succumbit. qui quidem in hoc mūdo
libeat e ubiq; luctus asperimus undiq; ge
mitus audiuntur et destructe vrbes et eue
rsa regum tristia deplorata. aspice ni sōlitu
dinem tre redactus est. alios in captiui
tatem duci alios detrimentari alios mitez
fini uidemus. quid est ergo qd ni hoc mūdi
habeat fres mei Britem mūdi adhuc
diligimus non iam gaudia sed vulnera
amamus. Primus est amicus diaboli aut
iniqua. Unde proūbioz. 2°. Letantur cū
male fecerint et exultant in rebus pessi
mis. Tertius est amicus dei amat vera
bona. Unde in euāgelio Matthei 6. thesau
rizate vobis thesauros in celo ponimus qz
locus tanquam qui ouem .xviij. q. p.
Sunt in ecclia Secundo qui ut lucra.
sed ouem .xviij. q. 1. Tertius spatium, ut
fructum pbet et pascua vt .xxiij. q.
iij. Tres psonas. Primus adheret hui
do vt .xlvij. dis. Sicut hui Petrus dū
bulo surta id euangelio Vos ex pre dia
bolo estis Johis. viij. Qui adherent duo
ad psal. dictum Ego dixi dii estis hui
sunt Judas. Unde amice ad quid venisti
Matth. 26. Tales fuerunt apli. Vos at
dixi amicos Johis. xv°. Talis est qui bet
bonus. Unde vos amici mei estis ibi
Unde de ficto et simulato amico exp
potest quod ponit Pisidio li°. 2°. et fa
bula 7a dicitur, ibi q; in domo soli de
picture erat quidam deus qui dicebat
prothus et dicebatur deus ambiguus
eo q; non esset determinate figure Qui
subito et inopinate in diuersas se figuras
mutabat. Sic vere realiter. Et ficti et
simulati amici qui pictam appetiam
non realem existentia hre dicuntur
Tales esse picti in domo solis iustic
que est militaris ecclia. ibi enī multi
sunt dii depicti. i. ficti et simulati a
mici qui fictam appetiam no realē
existentiam hnt. Sicut sic exponite

qui cauillari et malicōsi sunt sicut sut adulatores et placidi cet tales possunt dici dr̄ ambigui qua ppie de talibus nesciunt cuius sunt figure eo uolūtatis et bonitatis existant Ficio est qz facillime in diuisas figuras se uariantes trāsmutant falsi enī amici qui ni pro spōtate ueri credebant In aduersitate ficti et uani esse probantur Tales cauēs similes qui hospiti dum ē in mensa blādituz speranti ab eo ob vl' frustri recessere si elevata mensa uoluit ille tyra Primo aliqui latrat contra ipm Vportune eni de appetitu sēritate ad appetitum inquietatem facilitez conuitiat Ac alicōsi de festa simulacrōi ad aptam nimicicia ocasione inuenta mutuāt Adulatores in scip̄m qō magis credit placere de una condicōne ad aliam trāsformāt Et sic ī ppie dr̄ ambiguū i. homines mētis mutabiles et nouitatis merito appellant Vnde bene de talibus dicit Apūs Comissant et no fuauiauit patrem De falsa uero amicicia vide supra in 2 prohemio pte ss. xxx. qui incipit. Diu quāto qz sepe ferunt 2r De malicia etiam fictoz amicoz requiue supra in p̄ma parte me. ta p̄cepto xv. Cum te quis laudāt et pte eadē p̄cepto xxvi. Cum sibi bis et pte eadem p̄cepto xxviij Vsoli homines blando. Verum autē simulare se amicū alteri sit ḡne petit require supra in viij. prose p̄cepto Valeria lib. 2

Cum sis ipse noxius mori. 2 cui victima pro te. Stultitia ē mori nocentem alterius. Spare salutē.

Septimum determinat. viij. ptis p̄cepti Cum sis ipse noxius Septimum determinat quod induce lyti ad rēuite et animi seruitutē est uictime salutari magis contemplatio Ad cuius euidentiam est sciendum q pro ut hētur ī principio scientie pspitue. oculus dr̄ forme seu rei uisibilis receptiuus. qd sic probatur Dicitur in luce diei vehementer in celum aspiciat de loco supra quem domus habet foramen magnū in celi discoopertum. et reuertat postea ad locū obscurū vl' claudit oculos despicit illud foramen foramē cum figura Cic mirabiliter foramen quod nos omnes attendere debemus et frequēter cuius q domus suam consciē conspicue est latrie xpi p foratum in ore Apocalip. j.o Videbit eum omis oculus et qui eum pupugerunt Intrare go debet uniuersitas domus conscientie sue et mentis oculo ad xpi uulnera contemplet. vt xpo passo et re. victima pro nobis oblato pro modulo suo conformet Cuius victime foramina deuote aspiciebat btus Bernardus Vnde exponens id Cantus 2.o Columba mea in foraminibus petre in cauerna macerie simon. Ego. loquitur in hac forma Petra autē hīto quia statuit supra petram pedes meos Fremit mundus premit corpus insidiat dr̄ diabolus nō tamen fundetur eni sum supra firmā petram Ego uero fitenter qd eo me michi deest Vsuppo michi ex uisibus dom̄ qui mihi fluunt nec desint foramina per q fluunt foderunt eni manus et pedes latrones latus q lancea pforauit et per hec foramina licet mihi sugere mel de petra oleumq de saxo durissimo. ydumee et uidere qz suauis est dominus Quare gr̄ salutem in medio terre operatus est Cui quidē nullus ante xpm unquam fuit nec post futurus est atq; magna stultitia Dicit faciebat illi q̄ immolatione et oblatione brutoz animaliū credebant a peccatis liberari Contra quoz uanam estimacōem dicit Autor Cum sis ipse noxius q debet sanguine. q michi ad aliquid ualeat pro liberacōne a peccato nisi vera illa victima s̄m qd probat Apūs ad Hebre. x.m dicens Impossibile est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata Amisso sacerdote p̄sto est cotidie mactare et easdem semp offerēs hostias que nūq̄ p̄nt auferre peccata Di autor intellexit de morte animaliū de quibus fiebat sacrificia Cum est quod hic dicit. s. in mortem alterius ḡne Stultitia est magna qz huiusmodi testimonialia sacrificia pro quib; subuertauit lex eratq̄ ea quadrupeda sunt sicut cessante nocte et umbra illustrante sole lune radiis deficiunt Apūs ad Galath. x.m ubi dicit Venit fides iam non sumus sub pedagogo Qui uero mille gratis de morte xpi ut dictū est sic Insurgit qui dicit atq; hētorum. quia si ex lege mortem saluari sumus De hoc contrario erubescit victime paschali laudes immolet xpiani Agnus redemit oues xpc innocēs patri reconciliauit peccatores Nota dicam inter Sacrificiū sacramentum. ministeriū. consecrationē Sacrificium est quod pte ministrat sacrum fit̄ est ut. 1. q. 1. Multi et uisibile. Sacramentū uero ē inuisibile de conse. dis. ij. Sacrificium. Ministerium est actus uisibilis sacramēto applicatus. se tetum in se continens dispensatione. ut. 1. q. 1. Multi. Consecratio uero ē rei ipsius ut temporis sanctificationis traditio que quidq; conficitur ad usum sanctificationis quidq; tamen ad sacramēti collationem Vnde Augustinus quia de illi q̄one. Unde pg.t

Addi.

qñ̄ veritas venit offerre illas hostias. p ydolatriam reputabit. Dicetur q̄ hoc sit falsum quia vmolare illa animalia non est malum sm̄ se. ergo vmolare illa animalia bonū est vel indifferēs. ergo si no aliquis faceret illud non deberet reputari p ydolatria. Sed dicit q̄ ꝑ hoc dicit ydolatria q̄z ille qui facit spem ponit i illis eodem modo et tempe legis si aliq̄s ꝓsumpsisset spem in illis reputandus esset pro ydolatra. Pro solutōne huius quesiti dicendum contrariū videt q̄ ꝑ statum repti. ꝓ pro ydolatria quia cultui diuinali successit spūalis. Unde dicit Apls ad hebre. viij. ca. et T trāsumpto inde ritali tñslato. de constr. vbi hētur q̄ trāslato sacerdotio necesse est vt legis. i. cultus legalis tñslatio fiat. s. in petrum. Set per illa verba pasce oues meas. tol sm̄ alios. Ite et doce. Sed tñslatio est lex. et ita legis obsuantia non erit apud iudeos sed apud stm̄ petrū et successores eius. Sz autem tñslatio fuit sacerdotii a cristo in petrū ꝓbatur ex pasce in Canone tri noue testamēto. xxi. dis. Si ergo modo aliquis cultū rituālem exhibet deo. esset inobediens et de rogaret cultui dei spūali et ꝑ hoc pro ydolatra reputaret. et ydolatra est derogare cultui dei. et hoc est qd intendit sanctus dum dicit Cur morit anima mea pro te dc. De matia dictum infra deo duce in. xl. ꝓcepto Thume din pla.

Cum tibi vel sorori vel fidum quezas amicū. Non tibi fortuna est homis vel vitii petenda.

Septimus septimi quarte partis ꝓceptum Cum tibi vel sorori. Et dicitur septimo quod videtur ad vite et animi serenitatem est fidelis amici acquisitio. inveniendi et retinendi. Sed in fidelis amici electione magna est distretio adhibenda. qm̄ ille magis eligendus est pro amico qui bonam vitam ducit licet no sit bene fortunatus q̄m ille qui est bn̄ fortunatus si male ducat vitam. q̄z magis verisimile est et probabile q̄ magis fidelis sit qm̄ malus vere bene fortunatus. Preterea de fideli amico. ecc̄. 6. scribitur. Amicus fidelis ꝓtector fortis qui invenit illum invenit thesaurum. Et hoc est qd intendit autor dum dicit Cum tibi sorori. q. exponitur velut manifeste. Si vis tibi aliquem sodalem aut cupis amicum aliquid invenire no q̄rat in eo diuicias vel honores sed potius virtutes sit in ore ꝓbitas

repletus. Sextum illud. Nobilitas animi sola est animi que moribus ornatur. Non ergo fortuna hominis petenda est hoc est vitze et bene vl male contingit. sed virtus hui⁹ petenda vitz. Verum honestum. virtuosum sc̄at an non. ꝓpter intelligentiam huius ꝓcepti et obsuantia est breuiter videndū q̄ bonorū et virtuosorum amicitia licet infortunatorū est affectuose petenda ꝑ. viij. or. que in vera amicitia reperiunt. Que quidem no nisi in virtuosis et veris amicis valent inveniri. Prima namq; vera amicitia est bonorū communicatiua quia veri amici ex vi ad invicem communicant. Unde cum dicit socrates de quodam pauper qui eudam diuitem amicum erat. Cur ego ille dives et iste pauper. Respondit amicus no est qui fortune ꝓtector no est. Retinet vo amicitia est morum assimilatiua. Verum enim amator assimilat amatum. Hugo de scto victore. Deus anima mea et quicquid diligis in eius similitudinem transformaris. Unde per istam assimilationem quidam ꝓphus interrogatus. quid esset verus amicus respondit. Iterum ego. Moralis. Deus condidit est in aquitate dei et sōm rectum. Ipse enim in tui p amorem deo assimilatur. q. dr̄ per psalmistā appellatur ego dixi dii estis. Talis ergo est unusquisq; studium augustinus qualis est dilectio sua ad deum. Si deum diligis iste deus es. si terram diligis tra es. Dic. n. amor facit bonos deo similes. sic diuisa virtus facit esse brutales. quod luculēter ostendit Boetius libro. viij. prosa. iij. dicēs. Queunt igitur ut qui transformatus vitijs videas hominez extimare no possis. Auaricia feruet alienarū opum violentus ereptor. lupi similem dixis. ferox atq; iracundus leonis animum gestare creditur. pauidus atq; fugax no metuendi formidat. cervus similis habetur. segnis atq; stupidus torpet asinum vivit. lenis atq; inconstans studia permutat. Nichil ab anibus differt fedis immundis q; libidinibz inservientes. sordide suis voluptatibz tenentur. Ita fit ut qui probitate deserta homo esse desierit. cum in diuina condicōm transire no possit. vertitur in beluam. Set ille. Certa vero amicitia est voluntatis virtuosa. Nam secundum Tullium libro de Amicitia. Vera amicitia est idem velle et idem nolle. Sed de diffinitione. Cum amicus cor suum ꝓbeat amico eadem vis amicitie e. vt vnus q̄s

meditate ꝓpositu scribe mi monicto victoriali impmeditate ocreut potiꝰ mente quod detrectu stribendum fore. Hoc aliqui doctoꝝ btissimo ꝛ eronimo legitur contigisse. Sm q̄ Athletani in simile videtur dicens. Fotte currente sepe formar aphoram qui vtrcu formare conceptat. Bene erramor & odiu plerūq; pritant iudiciū set sepe generat peritꝰ iudiciū cum ueritate vemt in affectum. Hinc est q̄ multis aliena opa ꝓpria licet nō multū valentia videntur aliorū opibus q̄nimꝰ pferendis melioribꝰ. Nam qđ fecit q̄sq; tuetur opus. Vt enī dicit petrus ad fonsiu. Naturale vnusquisq; ꝙ diligatur in suo carne quale cūq; et in sua prole videtur enī sibi q̄ proles sua ceteros excellat in pulchitudine cū tū extrema teneat in difformitate. Vnde fama de suo filio fingitur dixisse. Nudiꝰ nullꝰ est omnibꝰ iste meo. Dic enī ut dicit poeta opus laudat opificem et ita ꝙ stultꝰ pridie studiosū quisq; suoꝝ. Et sicut quilibet de suis opibus interdum male iudicat eo q̄ sint ei nimis proxia per amore. Dic etiam de aliorū opibus si distent ab eius effectu prodiū vt rationem. Nam ut ait greg. Non facile capit intellectus quod abhorret affectus. Pro tanto igitur puto lectoꝛ ꝓtendat q̄ ꝓdicta omnia potuisset magis ordinate narrare. Sed de ordine nō multū curam. Ego enī vt verum fatear & ut crimi damni meriti mei vtar verbis. Solum ueritatis q̄rida direndoꝝ fundamentalem iuꝝ relinquis doctoribꝰ iuriū auctentici et ꝓfectis materie sic dispōite pate et ꝓfite addē formā. Et fundamento iam posito vl' incepto lapidibus patis & lignis mutuāda mutue incomposita ordinare. denia dirigē. et ad logitudinem emēdare. Diuino ꝓbatus damnos doctoꝛes ꝓdoꝛ amicos fres oris mei. Rogo nemo & affectibꝰ quibꝰ melig possum exoro: q̄tus ut corrigentes que corrigenda noverint corrigant. et tacitutine velint emendare. Fateor tamen cū bto Augustino meū sentie eis q̄ nullus sentiebat q̄ dicebat. Et veritati Augustinus ad marcellinū. Augustinū emisse vbum quod reuocare vellet. quod Augustinus probat. d. Non multi videtur sua tullio q̄ fit magni autoꝛ romani eloquij q̄ nullu vnq; vbum mutat quod reuocare vellet cum sit. Tue quidem laus q̄mus polarissima videat tamen recidibiloꝛ diuinū appet fatuo q̄ de sapiente ꝓfecto dicit dicere cū ipso Augustino doctoꝛe ecclie

exemplo dicē volo. Si ꝓposito q̄s. Si me missis aliqua diuina que pitoꝝ audito appetit cōiungenda nulla ut deum e subterfugio correctedi quomodo et cantate & fide ecclie nō fuerint alienē vt in prolixo fiunt aliquale pretractū. Extraordinarium nisi id quod euangelicū eundū instruit ne talentū intelligere michi licet merito tradiri sub tempe & otio abstondē debeam vl' celare. sed potius id ad mensam dñe sepulture ponere ad hoc vt lucrū multiplicē fenore largiam reportare. Considerans etiā q̄ dominꝰ sua talenta multiplicata de suo habundanti dono remuneret. Deum vero a bono ope cessante damnat. Quolenscq; damnationem hēm existere. Cui nolim sibi ꝓ intendere pitorum. Sed etiam alioꝝ ponā totis nisibus pōque recta huius opusculi construendū tia pagē q̄ quod fructu eria ꝓferat in tēpis. Dicite dño Iohēs. 6. Q̄ panis non cibum q̄ perit. sed q̄ manet in vitam eternam. Ad quā pducat nos deus benedictus. Amen. Animo igit deo nro vero et vno pri & filio et. ss. in essentia vno in ꝓsonis trino. ex quo omnia & p quē omnia. & in quo omnia. In ipo namq; sumo et moueminr. quia principiū est et cā oīm naturaz. omniū rōnū et finis nāru omniq; actionū. Cui quo nulla natā subsistit. nulla sua instruit. nullusq; vestis expetit. Tot sunt laudes & gē quot officio nequiunt dici lingue. Dic et post deum ꝓtrix ram omnibꝰ benedicta dei mr altissima mūdi tori. domina et regina. Sb cuius pedibus est luna pōna. plusq; ñ exprimere possit lingua. Cuius meruit simul et pte no solum vnio in corpore. sed ut pto maius mereꝰ. Di quid ego in hoc pōti opusculo dictu est quod placeat. vel solus laudis accipiat qui multoꝝ aperit ora. linguasq; balbucientiū facit disertas. Nam ad ipo est omne verū a quātūcūq; maximo predicatoꝛe. et a pagano prolatum. Deoq; nullū verū est ab aliquo contemnendū. nec quis dixit attendamus sed quid dixit obseruemus. Nam ut hugo testat. Scientie principiū est humilitas ad quā tria pertinere videnti. Et nullam scripturā odiem habeas. sed a nemine dispē eruditus. et cum sciam adeptus fueris non alios contemnas. Ipi igitur. Et dictum est honor sit & gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Le. 1716. he.

Explicit Catho glosatus per fratrem
philippum de Spergamo ordinis sancti
Benedicti. Expliciunt dicta Catho-
nis in urbe Antisponensi
per Leonardum Hessen dictum de
Erchstett Artium Baccalaureum
Anno milleno Quadringen-
tesimo Septuagesimoquinto Qui bibito
post Turte Lector sis deo gratias

1475

Manus scribentis benedic deus atque
legentis. Scriptor lucidentes ut mi-
cines sicut corripi. Laus deo nro.

De acquirenda sapia
philosophie et castitate.
Hystoria pulchre visionis Gregorii
Nazanzeni. habetur. i. parte phe. f. i.

De virtutibz moralizand.
Hystoria pulchra de Gerberto ppō ma-
thematico de campo marcio ppe roma
de statua ferrea. i. parte problem. f. g.

Contra Adulteros.
Hystoria de milite qui no meretricatur
z. parte problem. f. z. circa fi.

Pro clemencia tenenda
Hystoria de principe qui omnes thesauros
suos trāsmisit in insulam in qua debuit
relegari. ij. problem parte. f. ij.

Pro amendacion histrie.
Hystoria de Tyberio Cesare mistriano
qui regnū filiam ei uxorem eiusdē sapi
entissimo morituro tradidit. z. parte pro
hemaly. f. z.

Pro continencia
Hystoria de Alexandro magno super
magnia sua continencia fuit ei preferen
cia regnum. z. parte proh. f.

Ad idem
Hystoria de Scipione magna sua
continencia fuit ei preferencia pnellum
z. parte prohemialy. f. xij.

Contra libidine et
luxuria Neronis
Hystoria de Nerone qui imperii Ro
mani destruxit et luxuria. z. parte pro
hemialy. f. xj.

Ad idem
Hystoria de Carlano rege Anglie et
de Kambale multa luxuria sua de
tecta. z. problem. parte. f. xj.

Contra tyrannide
et usurpatorum.
Hystoria de rege qui regnū usurpa
tū diuidebat inter filios. z. problem pte
f. xij.

Contra duna ydiotas
Hystoria de Carlano rege Anglie qui
unam puellam Nolens sibi matrimonialiter con
sulere coronā amplius capiti suo noluit
imponere. z. problem. parte. f. xij.

Pro pauperie militum
malorum.
Hystoria de Aurelio qui filium suum mi
litem negligentem punivit. z. pro
blem. parte. f. z.

Contra munera dantes

Hystoria de Cynea missō rōma pro pace firmanda cū inimicis no inuenit q̄ recipere munera. z. prohe. ptē. f. 18.

Pro vero amore

Hystō de ymagine veri amor (fulgo rē. z. ptē probemiū. f. 20.

Eidem hystō

De duobus amore et phīa pfectē se diligentibz. z. prohe. ptē. f. 20.

Cōtra venatores diuī diebus & alijs festis.

Hystoria de quadam rege Anglorum z. prohemiū ptē. f. 32.

Pro nobilitate animi

Hystoria de Attilio & hostibus q̄ crudelis acrepit agrestē cuiusdam validior etus fingunt romanū texit & duplicat. z. prohem. ptē. f. 28.

Contra medicos

Hystoria de quodam medico. z. prohe. ptē. f. 33.

De contemptu diuicia

Hystoria de diuite qui cōtempsit vitam mūdi. z. prohem. ptē. f. xlj.

Pro amore filioru ad patres suos.

Hystoria de quadā filia que elebat patrē suū vinctū vbibz suis. prosaymli ptē. Prepto. 2°. Patres anima

Eidem hystoria

De Chresi filio mūto qui pro salute patris locutus ptē prosayali. Ibidem.

De depposito fidelr conservando.

Hystoria de Demostene qui sue saluti potiꝰ consilio cuidam amille cū deposito. prosaymli ptē. prepto. c. Datu fuit.

Eidem hystō

De quodam mutilato refugio pauperum. Vallerato prepto. c.

Pro ingratitudine

Hystoria de hremita bestia ferocissima de ingratitudine beneficiorum. ysa. ptē. prepto. lj. Beneficij accepti.

Eidem hystō

De Nysso cū ingratitudinem. Vall. p. v. Alia hystō. Ibidem de quada milite.

Contra munera recipientes & male restituentes.

Hystoria de quodam epo. Oppidone dicto qui libenter mutuauit prosayb. p. prepto. viij. Mutuū da.

Contra usurarios

Hystoria de. v. usurarijs versis. pris. & pall. prepto. xxxiij.

Pro eleemosyna

Hystō de quodam qui habuit quam dil eleemosynam. ptē. prosayali. prepto. cū des videto. q.

Eidem hystō

De Benedicto pp̄ defuncto pendente pmente qui nō juuabant remedia de malis acquisitis. fuit. Ibidem

De benivolentia principū erga subditos.

Hystō de Alexandro magno cū ciuitate sibi rebellante cū consuluit. Ars de cordibus ciuiū pcuria hinc vnitate qui ciuitate hostiū. z. prohemiū ptē. c. f.

Eidem hystō

De Julio Cesare qui suis tribus ii indigne mortis q̄ luuit corda hoīm. ibi

De amore coniugali.

Hystoria de nobili muliere Lolpria que ornum suū in veste fumbry deībatur prosayra. ptē. prepto. z. Coniuge ama

Contra filios indisciplinatos

Hystoria de pre hūte filiū. v. annoꝝ blasphemantem deum prosay. ptē. prepto. xl. Erudi filios

Eidem hystō

De Zenone filio Lucretij qui fuit abs disciplina edūtus. Ibidem

De reuerentia magis exhibenda

Hystoria de Traiano & Alexandro qui magnas exhibuerūt matri suę reverentiam & honores ptē Psayra. prepto. xl. Augustū metue.

Contra scolares ii studentes

Hystoria de Scolari qui de studio redyit cū multis libroꝝ. suis libri in aquas cadit ad aquas & pomit ibi metra. prosay. ptē. prepto. zz. libros lege.

Cōtra studentes mendia

Hystoria de sto Hugone cluniacen cum libruum gentilem Varronis subcapite suo repte pte psalm precepto .xx. libros lege.

Pro Memoria

Hystoria de Moyse & filia ethiopie & de duobz minis memorie & oblionis. pte prophe. precepto .xv. Que legis mete

De iniusto iudice

Hystō de Aruliere cui iniquitu fuit crimen adulterey. pte prosa. precepto .in.

Contra iniquum iudicem

Hystoria de iudice tyranno qui ex iniquitate tres milites iniocentes prosa. pte. Equum iudicem.

Pro iusto iudice

Hystō de Calipso qui restituit potentissimo ibidem

Contra iniustos iudices

Hystoria de Cambise qui crudi iudici vitale iudicati pellem ab eius corpore extracta scille iudicatorie suppositi. pte. psa. precepto .xo. Equum iudicem.

Contra iudicantes ex insipientia

Hystoria de tristi belua seuissima q̄ capitis cattulis insequit venatores. pte prosa. .xi. Animime iudicem.

Pro seruando fide hostibus.

Hystoria de Marcho regulo qui Carthaginensibz hostibz fidem suae voluit. pte prosa. pte. precepto .xx. Iusiurandi fides

Contra promittentes ad vindictam.

Hystō de quoda qui promisit alii ad vindictam qui vindicem suspensum meruerat. ibidem

Contra temere credentes

Hystoria de Ottone imperatore qui adulterium uxoris sue inscienter credit militem prosa. pte. pfs. .xx. Nil temere

Pro republica & morte

Hystō de Codro rege athenien qui se pro sui pplī salute morti tradit. pte. precepto .xb. Pugna pro patria etiā. pte. precepto .xc. Quem sinere

Pro Clemētia & mitigatione

Hystoria de Clemētia Marcelli quam scripsit de Gratiosissimus. psa. pte. precepto .xc. Augustum noli irridere.

Hystō de clemētia Ottoniana. ibid

Hystoria de clemēti Pompey gr̄ rege Armenie virtutum. Ibidem.

Hystoria de pietate Traiani Cesaris pro anima. pte. pfs. .xc. Miserū nos nri.

Contra luxuriosos

Hystoria de Gaditano qui dum ludit valde ex hoc ep in ludo pdidit psa. pte pfs. .xb. Ideam fuge.

Hystoria de quadā qui tabulam ptrahunt ubi ludentes deum blasphemabant. ibm

Ad Idem

Hystoria de quodam qui iuste bto Bibiana amicam suam pro equo .s. Bibiadi ponens in pact. precepto.

Pro bona verecundia

Hystoria de Sapiente qui vidit huiusmodi lupanar intrante cū prosa. pte. prepo .xiiij. verecundiam sua.

Contra mala verecundia

Hystoria de Idolatra Pyscli. qui verecundiat de pte humili nudato. ibid.

Pro Continentia

Hystoria de Alexandro magno. Cui a sapiente de luxuria vitanda. de regina indice mist sibi puellam venustissimā cum veneno nutritam. psa. pte pfs. qi. tenuam custodi.

Pro labilate & prodigalitate

Hystoria de Alexandro magno cui sapiens a quo se rege deberet in liberalitate cū pte prosa. pfs. pallegyr. Vetuā.

Contra principes corrigi nolentes.

Hystoria de Nerse pho corrigente Regem Babylone qui dicebat corrigentes se pte psalm. precepto .xliij. diligenter adhi.

Pro patientia

Hystō de Docte pho qui de aie pretu tate diu disputans lectus hausit venenum. pte ps. pfs. .xl. Iracundia tpa.

Idem hystō.

De Xenophonte rege qui audita morte filij deposuit corona tristis cū ibidem.

De bona & mala

Lugubris hystoria

Dequodam Bidone qui habebat coram cognitum sibi duplex ferculū cū pte precepto .xb. Patria in communio loqr.

Pro fuga mulierum.

Hystoria de paride qui duxit Helenam pulchrima cū pte prosa. pfs. .xg. Meretricem fuge.

Contra Curiosos

Hystoria de Scolari qui studio delicto co-
mestoribz & ebetatibz intendebat ps̄a. pte
prepto. v. Omo te tempta.

De pbatōne amoris filiorum ad pentes.

Hystoria de pfamilias qui de uxore di-
debat hē. 3. filios adultimos ꝙ prosa. pte
prepto. 42. Patient' vince pentes.

Contra maledientes parentibus:.

Hystō de nobili mōna de Cesarea Cappa-
doce que habuit .viij. filios & .3. filias q̄s
quos maledixit pallegs prepto. 42.

Contra iracundos

Hystoria de mulieribz natis in Gathna
que nate primūt visu homines prosa. pte
prepto. xx. Nolī nasci.

Pro obsuatōe legum.

Hystoria de iuuenco regi qui exul fotg
pp obsuatōm legum prosa. pte pōp. 43.

Patere legem.

Hystoria de quodā sapiēte qui dixit le-
ges esse similes telis aranearum p quam ꝛ
badit minima pria. & magna. ps̄a. pte
pōp. pallegs

Hont' pietos.

Hystoria de rege qui habuit .3. filios pīp̄os
& dendios. & matis prigo disposuit ig
prosa. pte. pōp. 41. Aliud stude age

Contra vdolatriam

De Alexandio magno qui dmadauit
mulieribz suis vt ipm pro deo adorarent
prima pte me. pmo pōp. Di deus est

Cōn principes exactores cleri & populi.

Hystō de rege Anglie qui tamq̄ tyran
et exactor exactionauit cleru & ppm p
repto pallegs. j.

Contra dormientes

Hystō de quodam nudo in desto am
bulante qui thesauū magnū sibi omis
sum pdidit. j. p. me. prep. 2. plus vigs

De silencio

Hystoria de Arseno monacho Cui dm
fuit de celo. Arsen fuge. tace. quiesce
prima pte me. pcepto .3. Arsenem p

Contra mala mundi

Hystō de romanis qui in od bello sug
cumbentes consluerūt deos suos p pte
me. pōp. 6. Que nocturna.

Pro Constantio

Hystoria de quodam centurione q̄ mg
volunt mori qm̄ desinē esse imp̄ius Lec
. j. pte me. prepto. A. Constans & leus

Pro tranquilla ql̄tate.

Hystoria de Machario cui dixit dns
dñi venisti ad mensurā duarū mlierū
j. pte me. pōp. x. Contra Nabosos.

Eodem.

Hystoria de duobus fratribus in cella sil
existentibus qui cū mīq̄ hērent lucta
p tatezem lingue repuit. Ibidem.

Pro bono exlo senio

erga Juuenes:.

Hystō de Eleazaro sene qui mori malu
pūi tamen postmodū edēt vt Juuenibus
exm constantie pbēt. j. p. me. pōp. 16.

Eodem hystō

De rege Cipri de forum qui cubiculū
suū picturis ymaginibz fecit depingi
pp pulchrum prolem. j. pte me. prepto
Deū. Ose nuces.

Pro bonis exlis &

contra mala:.

Hystoria de regnis albis que migros ge
nuit pueros q̄ nigre ymagines depicte
sint in cubili eius Ibidem.

Eodem hystō.

De Pedulo qui fecit ōstruī labyrinthū
mirabilem Ibidem.

De magnis principi

bus ql̄icunq̄ibus:.

Hystoria de rege subtilis ingenii Ser
Cudiū qui aureā coronā capiti nimpone
ret diu considerauit. j. p. me. pōp. 18.

Eodem hystō.

De heremo animali modico ꝑmoso. Abm

De impunita morte

Hystoria de Alexandio magno Cui mors
p dolo signa mira fuit demonstrā. j. pte
me. pōp. 19. Item dubia.

Eodem hystō.

De pio sancto Cui oranti deus ondit
morte. Ibidem.

Eodem hystō de burg

De romanis depauperatis vbi quidam
ciuis pro cōitate oīa exposuit ita ut
depauperatus est. j. pte me. pōp. 20.

Eodem p remissoria

beneficiorum.

Hystō de diuite & paupe Romanis hūibz.

duos ortos binnos ꝛc palleꝛ̄ſ ꝓcepto

Ad idem hyſtoꝝ.

De quadam epta Anthonij imp̄ris eoꝝ ꝓcepto

Ad idem hyſtoꝝ

De p̄familias q̄m ꝙdam q̄dam ad ſruendū ſbi ad meſam domeſtica uerat. plubato. xo. p̄ō

Ad idem hyſtoꝝ.

De quoꝺ̄ principe q̄m hūt duoſ milites ꝛc. ibidem hyſtoꝝ nūq

Pro deſpectu pauptat

Hyſtoria de Romanis q̄m deos ſtuoſ ſolebant deſiriāe noluerūt cū nūo deū aſſtribe ꝙ ꝓtatem p̄dicat q̄a unuſquiſq; contemnit. ꝛ. ꝓte prohe. ſ. l b. et. j. ꝓte mea ꝓcō. zi. infantem mdū

Ad idem hyſtoꝝ

De magro Alano doctore egrio et pauꝝmo q̄ vide pulchre. j. ꝓte mea ꝓcepto ꝓlibato. infantem mdū

Pro munib; placātib;.

Hyſtoria de quoꝺ̄ q̄uſtreſ deas ad pra ſulū ſuſtauit. ꝙ de amco pomo ꝛc ibid

De bono odore

Hyſtoria de pomo Ariſtotilis q̄od ipꝫ Diu m vita ſuſtentauit ibidem.

De timore mortis

Hyſtoria in vitiſpem de helia abte q̄m treſ reꝫ moribuq; timuit. j. ꝓte mea ꝓcō. zz. Non timeaſilla.

Contra adulatores

Hyſtoꝝ fabuloſa de vidio ꝙ fidio ve metribus ad regiom ſyriaꝫ. j. ꝓte mea ꝓcepto. zl. Stoli heres

Pro inſtructu filioꝝ

Hyſtoria de imp̄atore octauiano q̄m filios filiaſtꝝ inſtru fecit artib; meliꝰ. j. ꝓte mea ꝓcō. xxviij. Cum ti ſint

Pro denegatu ni
iuſte petitoꝝ hyſtoꝝ

De ꝓblio Lucilio q̄ui truda petenti ꝛc denegauit. j. ꝓte mea ꝓcō. 31. Quod uſtum ē petito

Pro periculoſo ſtatu
hoīm mōlium.

Hyſtoꝝ viſionis eiuſdam ſti viri de urpa mariſ ꝙ leone hōzibli. j. ꝓte mea ꝓcepto 33. Cum dubia mētis.

Pro inutilis venatu

Hyſtoria de alexandro magno ꝙ mie Darij regis ꝛc. j. ꝓte mea. ꝓcō. 3e. Diuerſe rum paſſis.

De remiſſione
Infirmorum hyſtoꝝ

De duob; annis quoꝝ unus ſtribebat omia bñficia ab anno ꝛcepta Alter bñficia omia ꝙ eum impenſa. j. ꝓte mea ꝓcepto 3q. Nec dubites ꝛc

Contra duos tyrannos
arta ſeruos.

Hyſtoria de crudelitate Pallionis q̄m ſum ſiu in vivario piſcib. j. ꝓte. 3l. ꝓcō Seruorum ob culpam.

Contra ſeruos
continuates.

Hyſtoria de ſeruis q̄m dominos ſuos occiderunt ꝛc. j. ꝓte mea ꝓcō ꝓdicto.

De pacia cū
inimicos ꝛc

Hyſtoria de legato Carthaginen veniē ad romā pro redemptoꝝ captiuorum quos tyrates tenuerunt. i. ꝓ. mea. ꝓcō. 38. Quem ſuſpare potes.

Ad idem hyſtoꝝ

De Iulio Ceſare q̄m impetuꝫ ꝙ q̄uia non vindicauit ibidem

Ad idem hyſtoꝝ

De octauiano Auguſto pacia. ibidē

Ad idem hyſtoꝝ

De Tybio Ceſare ꝙ eius pacia. ibidē.

Ad idem hyſtoꝝ.

De Deneta q̄ ſbi obligūtes pacēte ib

Pro largit. ꝙ libera
litate ꝙ amicis.

Hyſtoria de Iohanne elemoſinario pri arcba ꝙ alijs duob; alijs. j. ꝓte mea. ꝓcō. 39. Corpina porum.

Ad idem hyſtoꝝ

De Tito Ceſare q̄m tante largitatis fuit vt nullū ad ſe venēte ſn effata de ſpe abire p̄miſit. z. ꝓ mea. ꝓcō. z. Ei potes.

Ad idem hyſtoꝝ.

De rege q̄m dom̄s ꝙ p̄gnissionibus exorgitauit q̄dam cōte q̄uiē ibid

Pro meliꝰ morte

Hyſtoria de matia q̄orūdā ꝙ ſuū q̄ Demoſtheneꝫ ꝙ epitaphio Alexandꝝ oratiā compoſuit. z. ꝓte ꝓcō. l. Simile emetum leti.

Ad idem

Hyſtoꝝ de quoꝺ̄ pho diu m ſolitudine

degenti lot capum nam cognoscer. 2. ptre me. prepto. 6. Mitte arietem.

Ad idem hystō

De antiquis imperatorib; qui mitogra phant lapicidas de quo marmore sibi eligerer sepulchrum. 2. ptre me. pf. A. lnm metrum leti cō.

De no spernendis pnis.

Hystoria de abbate ysaac qui intro gratus cur demones spm timent. Red dit causa. Cum hoim tractando no profecit. 2. p. me. pf. 5. tractus de re.

Ad idem hystō.

De abbate Machario & eius mansue tudine cū sacerdotem idolorum ibidem

Ad idem hystō.

De sto pre Apollonio cui quo latro nes panem anferebant cū ibidem.

De humilibus vin centibz superbos:

Hystoria de Alexandro magno cū Aristotiles sepsit in decret. tozt quo no decet pauper despici cū. 2. p. me. pf. xiij. Frigus corporis

Ad idem hystō

De quo8 Constantino vero sto despo in pallegato pf.

Ad idem hystō

De Draconе qui vincit elephantem & tundem eo ab eo victus est. 2. p. me. pf. xiiij. Dm sine no esse.

Ad idem hystō

De Crocodillo animali fortissimo. ibidem

Idem hystō

De rege qui habet struthionem pullum unu tantem melusinam in vitro cū mia prepto pallegato. Con sticr.

Contra vana gloz

Hystoria de quodam sapiente qui de sprisit vanam gloriam. 2. p. pf. 19. Vide te collaudare

Pro concordia

Hystoria de templo rome constructo in amorem di concordie. 2. p. pf. 20. litis prite cū.

Ad idem de tulio Cesare romano.

De quo legitur qp nullig erat sollicitus obluisti nisi munus sibi fieri ibi

Pro salone bona.

Hystoria de sene qui abiectis a se vestibus fatuu simulauit. 2. ptē metrum pf. zz. Frustrem ego to.

Ad idem hystō

De duob regib; qui stant se ipsos coram arbis rege cū ibm. vide postea gestam philebram.

De vicio luxurie tang

Hystoria de Angelo qui ad aspectum cuiusdam iuuenis luxuriosi nasum ob turbauit. 2. ptre me. pf. zz. luxuriam fugito.

Ad idem.

Hystoria ibidem de quodam sene heremita sto qui quidam infantulu i silua nutrierat qui postea adultus a spū fornicationis vexatus fuit ibidem.

Hystō ibidem ex gestis romanoz cō.

Pro celatione sectoru.

Hystoria de rege Asie qui a persis bellum cōi romanos pati fecerat cū. 2. ptre me. pf. 26. Consilium arcta.

Ad idem ibidem

De Alexandro magno cui Aristoteles scripsit ne vnico medico se committeret

Contra prosperos in hac vita.

Hystoria de sto Ambrosio qui hospitatus est apud quidam diuitem & semp in ombz prosperatum. 2. p. me. pf. xxj. Rebus in aduersis.

Alia hystoria ibm de illo qui se nil ydissse fatebatur.

Contra fortunatos

Hystoria de statua fortune pagano qui antiquitus erat rome cū 2. ptre me. prepto. exp. Item tibi quam.

De prouidentia

Hystoria dei patrimoni Iohis qui bi frons deprimebatur. 2. ptre me. pf. zi. Quod sequitur sperta.

Ad idem

De quodam presumptuoso qui vidit penas infernales cū. 2. ptre me. ibm

Pro meditatione celestium cū

Hystoria de beo Arsenio qui ad mortuus fratribus memoriale reliquit. 2. ptre pf. zz. Judicium ppe.

Con falsos testes

Hystoria de sto Marcello epo Ierosolimitano et 3 bis falsis testibus q eū qui dino iudicio sunt puniti. 2. ptre me. prepto. 4. p. Predictus testis

Pro vita futura

Hystoria de quodam qui venit ad abbatem Siluanu in monte Sinai cū. vij. ptre me. pf. A. Decimiem fugito

Con mala mdi

Hystō de forsco nobili qui vidit mundū

tauꝝ vullem lacrimosam a corpore
exuiss · iiij^{or} ignibꝫ sustensam · ℨ · pte
me^{ra} p̄cepto x · ℂ Quod tibi sꝛg̃.

Contra diuites

Hystoria de rege liddie ditissimo ꝯ ℨ
pte me^{ra} p̄cepto xiij · Hebns ꝯ int̄.

Contra ꝓsumptuosas adulteros

Hystoria de quadam mliere q̄ exosum
hūit ꝺnm suum eiꝰ dedit potionꝫ venēosa.
et fctus vesanus in monachū tonde
retur · iij · pte me^{ra} · p̄cepto · xxiij · ℂ on
ugis mate.

Eid idem hystoria

Hystoria de quodam rege qui ꝺsilio
xoris sue vicit inimicꝰ suꝰ turbolen
ij · pte me^{ra} p̄cepti xxv · Vxoris luxꝰ

Pro fidelitate

Hystoria de fidelitate cuiusdam rami
tonie qui a dño suo in carcerato ñ recessit
ꝯ ꝯ · p̄cepto · g · me^{ra} p̄cepto · j · Oēs
tam equitumq; sub pena sꝛgii abiec

Pro penitentibꝫ

Hystoria de Galemone quo causa ꝺ
tribus fuit sibi p̄ñtatum speculum
in quo ymagꝰ retorsa ꝯ cognita ap
pebat ꝯ ibidem.

Contra auaros.

Hystoria de diuite auaro qui dena
rios pro deo colebat ꝯ p̄ nimio amore ℨ.
aureos deglutiuit et suffocatus est · g ·
pte me^{ra} · p̄cepto · 6 · Diligę denarꝫ.

Eid idem.

De auaro qui malut oculu ꝺere
q̄m medico unu flor ꝺare · g · pte me
dicin p̄f^{o} · A · Cum fuer^{t} felix.

Pro pacia infirmoꝝ

Hystoria de sto domino qui confor
tauit monialem infirmam i mamillis
pacientem ꝯ fecit de lymbꝫ eiq; ma
mille lapides p̄ciosꝫ · g · p · me^{ra} p̄cepto
vij · Cum fuerit locupleꝫ

Contra ypocritam.

Hystoria de Nabuzardan p̄ncipe · iiij ·
pte me^{ra} p̄f^{o} vij^{o} · Cum te detineat

De vera amicicia.

Hystoria de femina papinonis q̄ mu
tata veste fecit se occidi pro marito suo
iiij · pte me^{ra} p̄f^{o} · 30 · Vxe laudato

Eid idem.

Hystoria de ysdēte pho q̄ dormit dis

tinctos de vera amicicia · iiij · pte me^{ra}
p̄cepto plebato.

Contra ebrietatem

Hystoria de ymagine vini qua olim
depingebant antiqui · g · pte me^{ra} p̄^{o}
xi · Cum veneꝛe et bacho.

De pmission fienda

Hystoria de quadam ciuitate q̄ om
ni anno nouū sibi principem eligebat ꝯ
in fine anni rpm ombus bonis spoli
aut ꝯ ꝯ pte me^{ra} p̄cepto g A · ℂ Cum pmit

Eid idem.

Hystoria de Joseph qui sua prouiden
a fame mundū ut ñrite fama ibi.

Eid idem

De formica que colligit in estate victu
alia pro vēnie · Ibidem.

De suspicione adulterii contra uxorem

Hystoria de Vxore que habat ꝑ virū
de adulterio suspecta · Ibi vide de probacoī
eiusdē p fidem ignitum ꝯ liberacoī eiꝰ
p virginem Mariam ꝯ · iiij · p · me^{ra} p̄cepto g · ℂ Cum ordinio tibi sit :-

Dona in ramis palmarum

Christus ihere geral · rnus phlantro
pos est bar · Per te dona theos daum
et bramos ymas · Othamos stillas :
osmos phos · ihesu ihere · Amen :-

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Nr. 2957 Ausgang: Sept. 1965
I. Schäden: 1 2 3 4 28 30 32 34
II. Behandlung: 8 14 16 25 29 31 27 35 37 36 38 40
III. Besonderheiten:

00045306

tanq̃ vullem patrimoſam a corpore
eruitis · iiij^{or} ignibꝫ ſuccenſam · ꝫ pte
me^{a} p̃cepto x. Quod tibi ſꝛḃ.

Contra diuites

Hiſtoria de rege lidie ditiſſimo ꝯ ꝫ
pte me^{a} p̃cepto xiij. Plebius ꝛ inte.

Contra ſ̃ſuriaſ
Mulierum :.

Hiſtoria de quadam muliere q̃ exoſum
ſuũ uxorem cui dedit potum venẽoſa.
et fctus veſanus in monachũ tonde
retur · iij · pte me^{a} · p̃ſ^{o} · xxxij. Con
iugiſ mate.

Eadem hiſtoria

Hiſtoria de quodam rege qui aſſlio
uxoris ſue vicit minimu ſuũ Girolen
iij · pte me^{a} p̃cepti xxvi. Uxoris ſuę

Pro fidelitate

Pro patria ſuſtinenda

Hiſtoria de ſto domino qui conſor
tauit monialem mſirmam ꝛ mamillis
pacientem ꝛ fecit de vmbz eiꝰ ma
mille lapides p̃ioſos · e · p · me^{a} p̃ſo
dij. Cum fueris locuples

Contra ypocritam

Hiſtoria de Nabuzardan p̃cipe · iiij ·
pte me^{a} p̃ſ^{o} dij^{o} Cum te detineat

De vera amicicia

Hiſtoria de fẽmia papimonij q̃ mu
tata veſte fecit ſe occidi pro marito ſuo
· iiij · pte me^{a} p̃ſ · xo · pte laudato

Eadem.

Hiſtoria de v pte pbo qui dormit diſ

tinctos de vera amicicia · iiij · pte me^{a}
p̃cepto plebuto.

Contra ebrietatem

Hiſtoria de vinagine vini qua olim
deplangebant antiqui · e · pte me^{a} p̃ce
pti · Cum venere et bacho.

De promſſione fienda

Hiſtoria de quadam ciuitate q̃ om
nino nouũ ſibi principem eligebat ꝫ
in fine anni ipm omnibus bonis ſpoli
auit ꝫ pte me^{a} p̃ſ^{o} e ſ. Cum pmu

Eadem.

Hiſtoria de Joſeph qui ſua prouiden
ſalnauit mundũ a mẽte fames ibm.

Eadem

De formica que collegit in eſtate victu
alia pro yeme. Ibidem.

De ſuſpitione adulty
contra uxorem

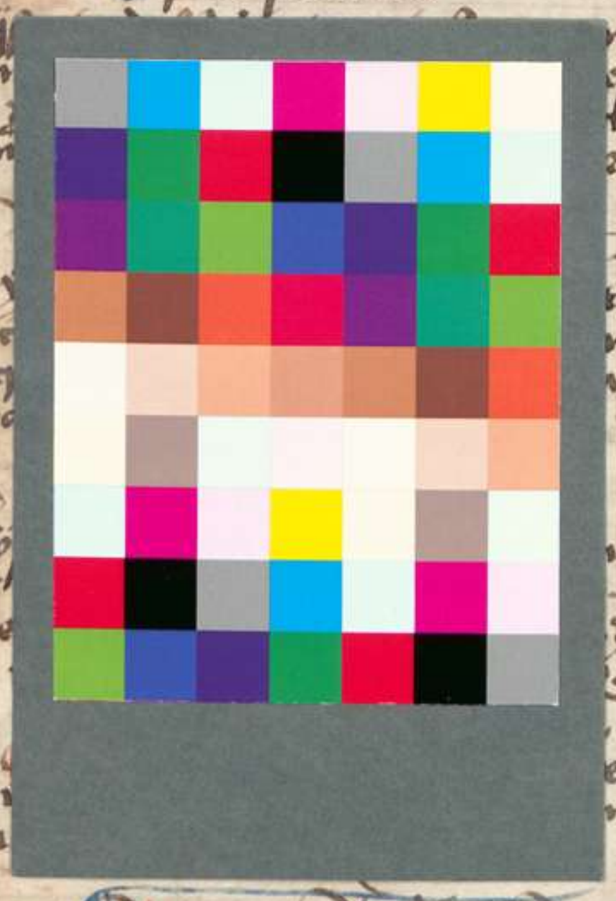

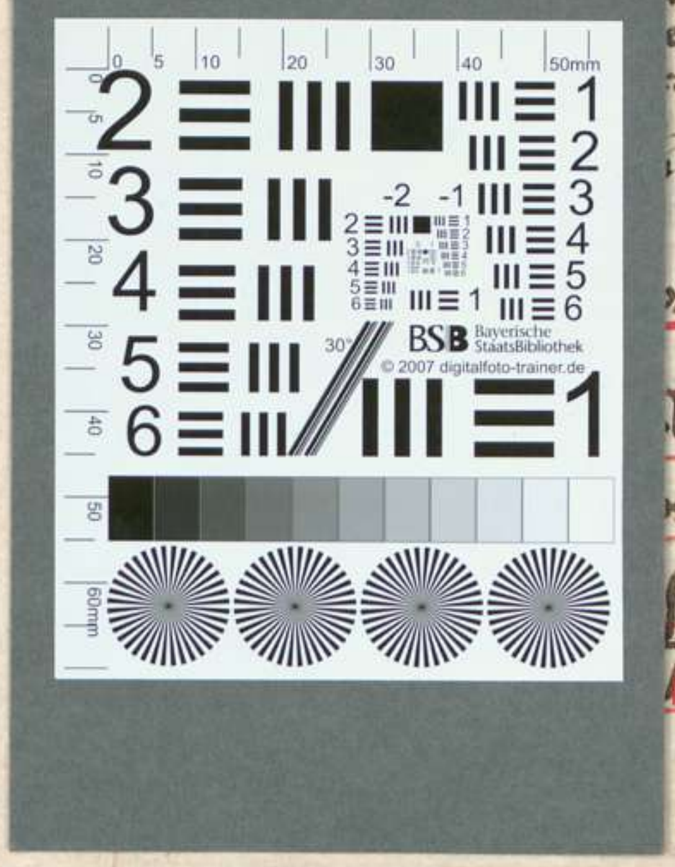

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS